CENTVRIA DECISIONVM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

Ad materiam Labyrinthi Creditorum concernentium.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D.CARDINALI OTTHOBONO.

Bononien. Pecuniaria.

Lunæ 10. *Ianuarij* 1650.

ARGVMENTVM.

Administratio bonorum ex quibus probetur:statutum Bononiæ de probation. non comprehendit rationem administrationis.

SVMMARIVM.

1 *Administratio probatur per Instrumentum locationis.*
2 *Et per testes.*
3 *Dicta testium coadiuuantur, ex adminiculis Instrumentorum.*
4 *Statutum Bononiæ de probationibus vers.* possit etiam probari per Testes,*declaratur non habere locum in ratione administrationis.*
5 *Et in vers.*possint tamen Testes:*nec minus comprehendere ea, quæ probantur partim ex testibus,partim ex Instrumentis.*
6 *Præterita arguunt continuationem in futurum, concurrente aliqua coniectura.*
7 *Administrationis continuatio præsumitur cessante causa occasionali.*
8 *Redditio rationum non excludit continuationem administrationis.*
9 *Causa de præterito non excusat ab administratione. Secus vero,causa de nouo superueniente, ibid.*
10 *Podagra non est legitima causa excusandi aliquem ab administratione.*
11 *Testes examinati criminaliter,non probant in ciuili.*
12 *Testium maior numerus attenditur.*
13 *Testes adminiculati ab Instrumentis præualent.*
14 *Administrationis præsumptio bonorum extradotalium,est contra Viros.*
15 *Instrumentis potius standum est, quam Testibus.*
16 *Administratio concipit tacitum pactum de ratione reddenda.*
17 *Vir tenetur restituere fructus perceptos bonorum extradotalium,Vxore dissentiente.*
18 *Administratione admissa,ac perceptione fructuum in genere,respectu quantitatis sufficiunt coniecturæ.*
19 *Fructuum quantitas probatur a consuetis percipi in præcedentibus Annis.*

DECISIO I.

SOLVTIS à Carolo Beccadello hærede Laur. Bonsignorij lib.32400. in causam administrationis bonorum extradotalium Gesiæ Baldæ ab eo perceptis ab anno 1602. vsque ad annum 1621. iuxtà formam Instrumenti à Laurentio tunc viuente confecti,vt patet ex sententia conformatoria mandati A.C. & decreto super executione rei iudicatæ RR.PP.DD.meorum Rojas,& Bichij præuiis Decisionibus coram iisdem emanatis, scilicet coram D.Rojas sub die 27. April. 1644. & coram D.meo Bichio sub diebus 26. Maij 1545. & 19. Ianuarij 1646.subinde quia Laurentius continuauit administrare eadem bona extradotalia Gesiæ vxoris non solum vsque ad annum 1621. vt apparebat ex dicto instrumento ab ipso confecto,sed etiam vsque ad annum 1637. quo ipse decessit, ideo fuit hodie disputatum,An,& quæ summa sit restituenda per Beccadellum Laurentij hæredem, & DD.dixerunt esse restituendas libras.30.mil.

Siquidem administratio bonorum extradotalium Gesiæ facta à Laurentio Bonsignorio marito, & continuata vsque ad annum 1637. ac diem 23. Decemb. quo ipse obiit, probatur ex duobus Instrumentis, quorum alterum celebratum de anno 1622.continet locationem ad nouennium bonorum extradotalium Gesiæ factam à Bonsignorio viro;Alterum verò emanauit de anno 1626.super eadem locatione, quo mediante fuit Conductori permissum, quod pensio quæ vigore dicti Instrumenti solui debebat vnica vice anticipatè soluetur in futurum in duobus terminis, *vt in Summ. Gesiæ n.*3. Verum locare bona,& cum Conductore 1.
paciscì est actus indubitatæ administrationis,*l.Codicillis* 91.§.*Instituto filio, & ibi D D.ff.de legat.*2.& probant plures relati à Modern.Tudert.*de Locat.& conduct. tit. quib. locar.lic. vel non quæst.*6. *num.*1. *fol.*68.Rot *in Romana Domus* 17. *Martij præteriti coram R.P.D.meo Bichio.*

Eadem verò administratio probatur per sex Te- 2.
stes pro Gesia examinatos disertissimè deponentes de administratione Bonsignorij viri vsque ad obitum, qui etiam coarctant negatiuam exclusiuam administrationis Gesiæ excepto tantum quodam Horto nuncupato di Calamoseo,& cum prædicti Testes sint numero plures, & deponant de certa scientia,proinde ex eis resultat euidentissima probatio,Rota *dec.*243.*n.*12. *vol.*6.*& dec.*272.*n.*1.2. *& dec.*283.*n.*2.*p.*7.*recent.*præsertim quia Testium 3.
dicta corroborantur, & si opus esset supplerentur

etiam defectus qui tamen non adsunt ex eorum numero, & ex adminiculis Instrumentorum, *Alex.conf.*149.*n.*6.*lib.*5.Rota *coram Cæsar de Grass.dec.* 5.*n.*8.& 9. *de sponsal.in recent.decis.*147.*nu* 3.*p.*1. & *coram S.M.Greg.decis* 340.*num.*6

Nec eorumdem Testium dicta debilitat Statutum Bononiæ sub Rubr.de prob.dum vetat debitum vltra summam centum librarum probari per Testes,quia huiusmodi Statutum in corpore excipit debitum ratione administrationis, vt ibi *Possit etiam probari per Testes vbi petitur reddi ratio administrationis alicuius super quibuscumq;ipsamadministrationem tãgentibus ab vtraq;parte vel ab altera tantũ*, & certè statuti dispositio non extenditur ad casum probationis mixtæ resultantis partim ex Testibus,& partim ex Instrumentis, vt in eodem Statuto disponitur in *vers.possint tamen Testes vltra dictas Summas,&c.* & tradit Iaso.*in l.certi conditio* 6.§. *quoniam igitur n.*9.*ff.si.cer.pet.*Surd. *dec.*174.*n.*14.Rota.*coram RR.Vergell.decis.*36.*n.*6.

Insuper administratio Laurentij probatur ex ipsiusmet confessione emissa in publico Instrumento de Anno 1621.optimè vindicato à simulatione à Beccadello obiecta in decisione R.P.D. mei Rovas quo fatetur statim mortuo Socero suscepisse bonorum administrationem cum pacto reddendi rationem, & fructus restituendi Gesiæ Vxori, ab administratione enim gesta in præteritum dicitur validum argumẽtum continuationis in futurum,quando,prout in præsenti casu, eiusdem continuationis aliqua coniectura cõcurrit ad *leg.eũ qui* 22.*ff.de probat.*Honded.*conf.* 20.*n*12.*lib.*Rot.*dec.*237.*n.*2.& *dec.*321.*n.*4.*p.*1.*rec.*

Neque dici potest mandatũ ad administrandũ in præfato Instrumento 1621 à Bonsignorio confessatum expirasse, vel quia cessaverat tenera ætas Gesiæ, ob quam susceptũ videbatur,vel ex eiusdem tacita voluntate elicita eo, quod in dicto Instrumento narratur velle illam statum suum recognoscere,& in posterum de eo deliberare,vel tandem,quia ab Anno 1621. Bonsignorius magno ære alieno,ac podagra cœpit grauari.

Nam quod ætatem animaduertebant Domini, quod Gesia longè ante annum 1621.erat maturæ ætatis.Siquidẽ in dicto Instrumẽto asseritur,quod tempore mortis illius Patris sequutæ de anno 1603. illa agebat decimum quartum annum,adeo quod de Anno 1620.agebat annum trigesimũ secundum,cum itaque etiam lapsa tenera ætate vxoris Bonsignorius bona administrauerit, patet quod tenera ætas Gesiæ non fuit causa finalis,aut conseruatiua administrationis, sed occasionalis, & proinde ea cessante non expirauit mandatum Bald.*in l.*1.§.1.*in fin ff.de off.eius.*Ripa *in l.ex facto* 41.*n.*17.*ff de vulgar. & pupil.* Dec.*consil.*24.*n.*1. & *per tot.Tiraquell. in tract.cessante causa lim.*35. Rot.*decis.*733.*num.*8.*p.*2.*recent.*

Nec tacita voluntas Gesiæ reuocandi mandatum administrationis resultat pernecesse ex eo quod in Instrumento enuncietur se velle de suo statu deliberare,imò verba Instrumenti,ibi,*Si non ad reddendum rationem totalem saltem ad declarandum summam*, potius innuunt continuationem, quia ex non redditione rationum totali,& perfecta administrationis, præsumitur ea continuata potius quam finita Cor n.*conf.*61.*lib.*1.*Paris.*82. *nu.*37.*ante fin.lib.*1.*Socin sen.conf.*87.*nn.*13.*lib.*1.

Æs alienum Bonsignorius cõtraxerat ante annũ 1621.vt deponunt Testes Beccadelli *Summ.nu.*5. prout etiam ante dictum annum cœpisse finitus infirmitatem, & podagram deponunt tres Testes dati in eodem *Summ.n.*4 ideo sicuti neutra ex his causis induxit reuocationem mandati administrationis vsque ad annum 1621 ita nec postea cum ad huiusmodi effectum requiratur,quod causa de nouo superueniat Gabr.*conf.*51.*num.*30. *vers.Tamen id non obstat lib.*1 Mant.*de tac.& ambig.lib.*7.*tit.*22.*nu.*46.& *seqq.*Rot *coram Pud.dec.* 287.*num.*4.*lib.*3.& *inter diuers.dec.*200.*nn.*22.& *seqq.p.*1. & quod Podagra non impediat administrationem probatur *ex text.in l.podagræ* 3.*C.qui morb.se excus. lib.*10. hic enim morbus impedit munia corporalia non autem patrimonialia, vt dicũt relati per Paris.*de resignation.lib.*5.*q.*3.*n.*42.

Neque obstant Testes pro Beccadellio inducti, nam illos octo examinatos in iudicio criminali iam nihil releuare resoluit Rota coram R.P.D. meo Bichio 19.Ianuarij 1646. sub §.*minus vrgent*, quæ decisio de stylo Tribunalis est supponenda; Alij vero Testes cedere debent probationi Gesiæ cum sint numero pauciores *cap.in nostra de testibus*, præsertim quia non solum Testes actricis sunt adminiculati ab Instrumentis supra ponderatis Aym.*conf.*73.*num.*41 Kuin.*conf.*35.*nu.*19. *lib.*4.*Rot,dec.*245.*num.*3.& *dec.*35.*nu.*8.*p.*1.*recent.* ac à solito quod Viri administrant bona extradotalia Crauett.*conf.*91.*num.*7.Rot *decis.*343. *num.*3.*par.*4.*recent.* & ponderauit *dec.R.P.D.mei Bicy* 26.*Maij* 1645.*sub* §.& *vxori*,sed etiam quia Testibus Beccadelli repugnat confessio Bonsignorij de administratione ab ipso gesta vsque ad annum 1621.cum illi contrarium deponant, nempè quod Gesia cœpit administrare ante annum 1620.vt in *Summ.r.Becadelli n.*5. magisque standum est Instrumentis quam Testibus *l.census* 10.*ff.de prob.glos.in c.tertio loco verb. Testium cod. tit.*Rota *dec.*91.*n.*9.& *dec.*582.*n.*6.*p.*1.*recent.*& *in Romana Successionis* 9. *Maij* 1644.*in* §*secũdo testes cor.R.P.D.meo Bichio,& in Placentina Beneficij* 29. *Maij* 1648.*in* §. *maior enim cerã R.P.D.meo Cels.*

Prædicta autem nedum probant continuatam administrationẽ Bonsignorij Viri vsque ad eius obitum,sed etiã pactum reddendi rationẽ Vxori de omnibus fructibus perceptis, quod vsque ab initio susceptæ administrationis stipulatũ fuisse fassus fuit Maritus in sæpe memorato Instrumento Anno 1621. cum non appareat restrictum ad certum tempus, complectitur omnẽ administrationem formando sequentem euentum à primo ordio titul vt debet *leg.vnic.* & *ibi* Gloss. *in verb. primordium Cod. de imponend. lucratiua descript. l.*10.Ancharan.*conf.*4.*n.*3.Socin.sen.*conf.*87.*n.*14. *l.*1.Rota *decis.*376.*n.*3.*p.*1.*recent.*

Atque ideo probata administratione vsque ad obitum Bonsignorij is tenetur omnes fructus perceptos restituere, cum vxore dissentiente perceperit,*l.de ijs* 17.*C.de donat.inter vir.& vxor.l.fin. C.de pact.conuent.*Bart.*in l.filio, & filio,& filia* 93. §.*maritus nu.*3 *ff.ad l.falcid.* Dec.*conf.*521.*num.*4. Socin *sen.conf.*82.*num.*9.*vers.aliquando lib.*4.Crauett.*consil.*193.*n.*15. Surd.*conf.*290 *nn.*42. Honded.*conf.*91.*nu.*61 *lib.*1.& sicuti maritus tenebatur de eis rationem reddere ita tenetur Beccadellus eius hæres Bero *consil.*44.*n.*17. *li.*1.& *fu.mat. dicta prima decisio Dom. mei Bichij*, vbi etiam ostenditur statutũ Bononiæ allegatũ idẽ aprobare

Admissa

Admissa vero ex prædictis administratione Bonsignorij, ac perceptione fructuũ in genere respectu quantitatis sufficiunt coniecturæ vt in *secunda decisione R.P.D.mei Bichy in §. tandem.* Quantitas igitur bene desumitur ex prænarrato Instrumento anni 1621. quo inter cætera idem Laurentius 19. fatus fuit fructus perceptos spatio plurium annorum, quibus bona coluerat ascendisse ad libras 2. mill annuas, vnde fructus postea percepti præsumuntur ascendere ad solitam quantitatem librarum duarum millium Rot. *coram euer Rendissimo Vrgellen. dec. 307. n. 5. in Bononien. liquidationis fructuum 30. Maij 1642. coram bo. mem. Merlino extensa per R.P D. meum Cerrum, in Bononien. pecuniaria, seu dotis 18. Iun. præteriti coram Reuerendissim. D. meo Decano, & in Romana domorum in Burgo 12. Nouembris præteriti in §. ex quibus coram Me.* Quantitas enim fructuum probatur à consuetis percipi in præcedentibus annis Achil. *dec. 22. de rest. spol.* Seraph. *dec. 1397. n. 3.* Burat. *dec. 173. n. 6. & dec. 722. n. 4.*

Fuit itaque resolutum esse restituendas libras 30. mill. vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Royas.
Auenionen. Pecuniaria.
Veneris 25. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Danda est remissoria in prophanis, data aliquali Articulorum releuantia. Vnus articulus continens materiam obiectiuam, non valet impedire remissoriam quo ad alios.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria conceditur in prophanis, data aliquali articulorum releuantia absque vllo fumo.*
2 *Releuantia articulorum optime resultat, vbi probatũ, quod articulatur, conferret ad Victoriã causa.*
3 *Solutio facta in moneta reprobata & tonsa, non suffragatur, nec liberat soluentem, cum fieri debeat de pecunia currenti & vsuali.*
4 *Immò facta in pecunia; quæ licet adhuc non sit reprobata, illa tamen de proximo reprobanda esset sciente debitore, non valet.*
5 *Articulus vnus in plurium numero, continens materiam obiectiuã sine fumo admittendus non est. Secus si alij sint releuantes.*
6 *Articuli vnius obiectum non valet impedire remissoriam quo ad alios.*
7 *Releuantia vnius dumtaxat articuli, sine fumo, sufficit vt super omnibus sit concedenda remissoria.*
8 *In testibus cessat timor subornationis, vbi examen aliorum Testium in eadem causa examinatorum non est publicatum.*
9 *Et eo maximè quando petitur examinari Testes super diuersis articulis.*
10 *Calumniosa protelatio Causæ non præsumitur in creditore petente remissoriam, cum in eo cesset suspicio vt faciat ad effugiendam solutionem.*
11 *Remissoria in Sac. Tribunali Rotæ, per solius calumniæ præsumptionem, in vlteriori instantia, non solet denegari.*

DECISIO II.

1. DAndam esse remissoriam resolutum fuit, quia in prophanis data aliquali articulorum releuantia absque vllo fumo conceditur Caputaq. *dec. 68. p. 3.* Put *dec. 212. n. 3. li. 1. in correct.* Coccin. *dec. 149. n. 1. cum alijs relatis in Anconitana pecuniaria 13. Maij 1647. coram R.P.D. meo Arguelles, & coram me in Neapolitana pecuniaria 3. Iul. 1645.*

Releuantia enim illorum optime resultat, ex eo quia articulatur, quod pecuniæ solutæ per Oliuerium de Blanchis Laurentio filio Henrici Creditoris erant defectiuæ, & tonsæ, ac quod de tempore d. solutionis Oliuarius bene sciebat, ipsas de proximo per edictum reprobandas esse prout successiue euenit ob promulgationem huiusmodi Edicti; Vnde hoc probatum valde releuaret, & 2. conferret ad victoriam causæ, vt admittit *dec. Reuerendiss. D. mei Decani emanata 16. Ianuar. 1648. in §. non obstat*, nam solutio facta in moneta reprobata, & tonsa non suffragatur, nec liberat soluentem, cũ fieri debeat de pecunia currenti, & vsuali ad *tex. expressum in l. eleganter. §. Qui reprobos ff. de pig. act.* Purp. *cons. 169. n. 7. vers. & maximè* Dec. *cons. 668. per tot.* latè Tiraq. *de retract. lign. §. gl. 20. n. 14. & 15.* Imò neque valet solutio in pecunia, quę licet adhuc non sit reprobata, illa tamen de proximo reprobanda esset, sciente ipso debitore *Bald. in l. acceptam q. 17. in fin. n. 28. C. de vsur.* Calcan. *cons. 14. n. 8. vers. quãtum ad tertium*, Neuiz. *cons. 49. n. 16.* Brun. *in tr. de augm. monetæ 3 p. col. 1. 2 vers. est verum, quod Bald.* Gabr. *de solut. concl. 2. n. 24.* Menoch. *de arbitr. cas. 232. n. 25. & 26.* Grat. *discept. 260. n. 19.*

Nec refert, quod septimus articulus contineat 5. materiam obiectiuam, tamquam tendens ad probandam antidatam quietantiæ; quo casu sine fumo admittendus non est; Quia sat est, quod cæteri alij sint releuantes, obiectũ enim respectu vnius 6. non valet impedire remissoriam quoad alios, præsertim quia in prophanis sufficit releuantia vnius dumtaxat articuli etiam sine fumo, vt super omnibus illa sit concedenda Rota *dec. 667. n. 1. par. 1. &* 7. *dec. 661. n. 4. p. 2. recent.* Greg. *dec. 124. n. 3. ac dictum fuit coram me in d. Neapolitana Pecuniaria in princ.*

Non obstat, quod in partibus fuerint alij Testes examinati tum quia non constat illorum examen 9. fuisse solemniter publicatum, quo casu cessat timor subornationis, vt firmauit Rota *in Auenion. dilapidationis 7. Maij 1646. coram R.P.D. nro Cerro*; Tum etiam quia non peritur examinari testes super eisdem articulis, sed super nouis Burat. *dec. 163. n. 3. & 6. Greg. dec. 497. n. 2. cum alijs allegatis in d. Anconitana Pecuniaria 13. Maij 1647. coram R.P.D. meo Arguelles.* 10.

Demum suspicio calumniæ adducta attendi non debet cum illa prorsus corruat ex eo quia petens remissoriam est actor, & creditor, in quo non 11. præsumitur protelatio causæ ad effugiendam solutionem Burat. *dec. 816. n. 5.* Duran. *dec. 462. n. 13.* Vltra quod dum versamur in tertia instantia per solius calumniæ præsumptionem remissoria in hoc Sac. Tribunali non soleat denegari, vt considerauit Rota *dec. 177. n. 3. p. 6. recent.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. Bichio.
Romana Dotis.
Mercurij 31. Ianuarij 1652.

ARGVMENTVM.

Confessio dotis de recepto, à Viro post decoctionem emissa, vbi clara est obligatio de restituendo, probat quoque ad præiudicium tertij, concurrentibus coniecturis; & quæ coniecturæ suffragentur: Remissio hypothecæ non inducitur per actum factum ab eo, qui duplicem re-

præsentat personam, quando potest actus ex vno capite, absque ea sustineri.

SVMMARIVM.

1 *Confessio dotis de recepto, à Viro, post ipsius decoctionem emissa, in præiudicium creditorum fidem non facit, quamuis promissio præcesserit.*

2 *Consensus præstitus venditioni fundi hypothecati, non præiudicat respectu actionis super pretio competentis.*

3 *Nisi iam consensum fuerit etiam distractioni pretij exinde redigendi.*

4 *Hypothecæ remissio facta debitori, ab anteriori in concursu creditorum præiudicat remittenti, quo ad potioritatem, ita vt anterioritas sibi remaneat inofficiosa contra concreditores hypothecarios.*

5 *Confessio dotis de recepto, à Viro etiam post decoctionem emissa, vbi habetur obligatio de restituendo, probat quoque ad præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis.*

6 *Quæ maximè resultant ex præcedenti promissione: diuturna alimentorum præstatione: & iuramento confessionibus adiecto.*

7 *Et ex successiuis solutionibus residui ipsius dotis.*

8 *Et demum ex sententia absolutoria ad fauorem promissoris, non obstante allegata ex aduerso huiusmodi exceptione.*

9 *Sententia contra vnum ex concreditoribus lata, & in iudicatum lapsa, vel os claudit aliis, vel saltem magnum præbet in re dubia, veritatis adminiculum.*

10 *Coniectura simulationis eliditur ex contrariorum probatione.*

11 *Defectus inuestimenti dotis promissi, licet releuet ipsam malè solutam Viro, non tamen ipsum recipientem liberat à restitutione.*

12 *Facultas impugnandi actum ex aliquo defectu competit illis solùm, ad quorũ cõmodum fuerat gestus.*

13 *Stipulatio pro omnibus quorum interest, contenta in obligatione camerali, non suffragatur nisi illis, de quorum commodo agitur, vel ab illis causam habentibus.*

14 *Inducta in alicuius commodum, non debent in ipsius odium retorqueri.*

15 *Nemo propria culpa iuuari debet.*

16 *Culpa, vel negligentia Viri, vel non inuestiendo, vel etiam in non exigendo dotem, mulieri præiudicare non potest, maximè quando fuit ab alio, quam ab ea, promissa. Et Vir quomodocumque semper dotem restituere tenetur.*

17 *Actus gestus ab eo, qui duplicem repræsentat personam, interpretandus est pro ea parte, in qua minus læditur.*

18 *Iura dotalia per transactionem factam à Viro alio nomine, nec ex voluntate, sed ex mera necessitate, non censentur sublata.*

19 *Litis merita in transactione exprssa, causam ipsius demonstrant: & narratiua præmij tota regulatur, ac restringitur transactio.*

20 *Causa in transactione dignoscitur ex tenore litis expresso. etiam si in ea legentur clausulæ vniuersales, pro omni & toto eo; & ex quacunque causa*

21 *Verba in executionem præmissorum in Instrumento apposita, subsequentes clausulas, quantumuis alias vniuersales, ad præmissum titulũ coarctant.*

22 *Dictio, prædicta, est superitina.*

23 *Modus loquendi discretiuus magni est momenti ad eliciendam voluntatem agentis.*

24 *Consensus alienatiori bonorum communis debitoris præstitus ad fauorem aliorum creditorum non operatur nisi remissionem iuris tunc temporis competentis, & exercibilis.*

25 *Nec operatur remissionem credati, cuius dies nondum cesserat.*

26 *Priuilegium mulieri competens, Viro vergente ad inopiam, agendi vt dos ponatur in tuto pro aliis suis, & familiæ, personalissimum est, & nec ad filios transit.*

27 *Ius creditori competens agendi ante diem, si debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non est ad effectum exigendi.*

28 *Contractus initus à Pupillo, licet cum solemnitatibus statuti, quando nihil ex eo lucratur, sed potius Ius suum remittit, resoluitur in meram donationem, & est prorsus nullus.*

29 *Remissio iuris, quæ importat donationem, facta à filio ad fauorem Patris, est prohibita, & maximè in terminis remissionis hypothecæ.*

30 *Conductor agnouit possessionem ex parte locatoris.*

31 *Clausulæ vniuersales in fine contractus positæ restringuntur ad causam superius expressam, itaut nihil amplius comprehendant: Et maximè quando sunt in executiuis Instrum.*

32 *Clausulæ solitæ apponi de stylo Notariorum contractum non extendunt.*

DECISIO III.

CReditores Gasparis Martholi, qui pecunias eis debitas receperunt ex pretio Calalis nuncupati Centocelle data cautione de restituendo prioribus, & potioribus, & contra quos Francisc. Gasparis filius tanquam creditor anterior occasione dotis Cleriæ matris petiit in vim dictæ cautionis relaxari mandatum executiuum duo obiecerunt. Primo, quod pro rata scut. bis mille, siue 1333. de quibus hodie agitur, Gaspar eoque defuncto illius hereditas dotis debitrix non fit, cum non probetur à Gaspare recepta, nisi ex confessionibus de recepto emissis, postquam decoxerat, quæ propterea in præiudicium creditorum fidem non faciunt, quamuis dotis promissio præcessisset Menoch. *præsumpt.* 13. *nu.* 24. *vers. est hic distinguendum, lib.* 3 Grat. *discept.* 489. *n.* 22. Rot. *dec.* 239. *n.* 9. & *n.* 15. *p.* 4. *tom.* 2. *recent. dec.* 306. *n.* 42. *p.* 7. *decis.* 23. *n.* 5. & *seqq. inter impress. apud Modern. Foroliuiensem de pignor.* 1.

Secundò, quod Francisc. in concordia de anno 1611. inita cum Gaspare patre consentiendo, quod nedum præfatum Casale pater venderet, quo casu salua sibi actio foret super pretio ex traditis ad fauorem fideicommissarij à Lader. *cons.* 73. *sub n.* 11. Fusar. *de subst. tit. q.* 560. *n.* 31. Cyriac. *contr.* 15. *n.* 1. & *per tot. contr.* 495. *n.* 28. Rot. *dec.* 788. *n.* 11. *p.* 1. *diuers.* 2.

3. sed etiam quod pretium exinde redigendum creditoribus patris solueretur super eodem pretio, remiserit hypothecam dotalem fauore creditorum *ad text. in l. sicut, §. sed si permiserit, ff. quibus mod. pign. vel hypoth. solu. l.* 2. *Cod. remiss. pign.* Cœual. *dec.* 528. *n.* 3. & propterea pecunias ipsis solutas 4. vindicare non possit, quia etsi adhuc remaneat creditor anterior patris, tamen ob præiudicium remissionis hypothecæ concreditoribus hypothecariis potior non est, vt ad hunc effectum requiritur Cana. *dec.* 492. *n.* 1.

His non obstantibus contra illos relaxandum esse mandatum pro scutis 1333. Rota censuit, quia clara est obligatio Gasparis patris de restituendo dotem Cleriæ vxoris, & respectiuè matris Francisci, quodque illam etiam pro hac tata receperit

ſupra memoratæ confeſſionis, eſto poſt decoctionem emanaſſent, probant quoque in præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis Surd. *conſ.* 498. *n.* 4. Mareſcott. *var. reſol. lib.* 1. *c.* 8. *n.* 9. & 10. Coccin. *dec.* 499. *n.* 3. Rot. *inter recent. deciſ.* 335. *n.* 2. *p.* 6. *dec.* 24. *n.* 19. *p.* 7. reſultantibus in caſu noſtro tum ex præcedenti promiſſione dotis Seraphin. *dec.* 795. *n.* 1. *Greg. XV.* 62. *n.* 6. Rot. *inter recent. dec.* 533. *n.* 1. *par.* 4. *tom.* 3. *dec. dec.* 335. *n.* 5. *p.* 6. & *in Romana dotis* 14 *Februarij* 1642. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, in Ariminen. dotis* 4. *May* & 27. *Iun.* 1649. *coram R. P. D. meo Veroſpio, in Romana Saluiani* 17. *Mart.* 1649. *coram R. P. D. meo Rojas.*

6. Tum ex diuturna alimentorum præſtatione, & iuramento cõfeſſionibus adiecto Surd. *d. conſ.* 489. *ſub n.* 16. *verſic. quinto concurrit.* Ioſeph Ludou. *dec. Peruſina* 66. *n.* 11. Rota *dec.* 24. *n.* 8. *p.* 7. *recent.* & *in Anconitana bonorum* 1. *Iul.* 1643. *coram me, in Anconitana dotis* 17. *Iun.* 1647. *cor. bon. me.* *Arguelles*,

7. tum ex ſucceſſiuis ſolutionibus reſidui dotis, quas pars aduerſa non negat, & ad hunc effectum ponderauit Rot. *dec.* 593. *n.* 7. & 8. *par.* 4. *tom.* 3. *recent. dec.* 62. *n.* 7. *coram ſan. mem. Greg. XV.* & *in aliis relatis in dicta Anconitana dotis* §. 2. *coniectura coram bo. me. Arguelles.* Tum tandem ex ſententia

8. abſolutoria anno 1635. lata ab A.C. ad fauorem *promiſſoris* de non obſtante quòd Franciſc. etiam tunc actor allegaſſet confeſſiones de recepto à patre decocto factas fidem non mereri, vt nouo

9. Summ. Franciſci n. 1. hæc enim ſententia in iudicatum lapſa, vel os claudit creditoribus patris, vt eaſdem confeſſiones hodie impugnare non valeant, *quatenus illorum procuratori in illo iudicio citatus fuiſſet, & comparuiſſet. l. ſapè, vbi* Caſtr. *n.* 1. & *& ſeqq.* Alex. *n.* 16. *& in ff. de re iudic. cap. quamuis, & ibi gloſſ. verb. res inter alios, eodem tit.* Rimin. ſen. *conſ.* 344. *n.* 10. Rot. *deciſ.* 230. *n.* 4. *p.* 1. *recent.* vel ſaltem præbet veritatis adminiculum Surdus *deciſ.* 325. *n.* 11. Rota *dec.* 334. *n.* 6. *par.* 1. *recent.*

Non obſtat, quod Gaſpar pecunias dotales à ſocero ſoluẽdas non inueſtiuerit pro rata, de qua agitur in locis mõtium, vel ſtabilibus, vt ex forma inſtrumenti dotalis tenebatur, vtque de reliqua

10. dote fecit. Quia vel exinde educitur coniectura ſimulationis confeſſionum, & ea elicitur ex tot contrariis ſupra ponderatis, vt reſpondit Rot. *dict. dec.* 62. *n.* 11. *coram Greg. XV. d. dec.* 24. *n.* 20. *par.* 7. *recent.* vel exinde infertur, quod dos fuerit malè ſoluta viro ob non factum inueſtimentum promiſſum, & hoc non liberat virum, qui verè recepit, à

11. reſtitutione. Cumque inueſtimentum in capitulis

12. matrimonialibus conuentum non fuerit fauore ipſius viri, ſed ob ſecuritatem ſoceri ſoluentis, ac ſponſæ, eiuſque filiorum *Rot. dec.* 49. *n.* 6. *part.* 4. *to.* 2. *recentiores.* illis ſolum competit facultas dandi de nullitate ſolutionis ex capite non facti inueſtimenti, non autem creditoribus viri, quibus non ſuffragatur ſtipulatio pro omnibus, quorum intereſt contenta in obligatione Camerali, cum non

13. habeant cauſam ab illis, quorum commodo inueſtimentum promiſſum fuit, vt oportere declarauit Rota *dec.* 27. *n.* 13. *coram bon. mem. Vigellen. dec.* 267. *num.* 13. apud Zach. *de obligat. Camer.* & *in Ciuitatis Plebis Saluiani* 9. *Iulij* 1647. *coram me.*

14. Alioquin ſi vxor, eiuſque filij repellerentur ex

15. hoc capite à receptione dotis contra virum, qui recepit, retorqueretur in eorum odium, quod pro ipſis conuentum fuit, & viro propria culpa in non inueſtiendo ſuffragaretur, quod ferendum non eſſe; dixit *Rota dec.* 210. *n.* 15. *dec* 312. *n.* 41. *p.* 6. *recent.* & in terminis *in Romana fructuum dotis* 21. *Aprilis* 1651. §. *Quoniam in fin. coram R. P. D. meo Cerro,* 16.
quin potius quia dos non fuit promiſſa à muliere, ſed à patre, culpa, & negligentia viri, vel in non inueſtiendo, vel etiam in non exigendo dotem mulieri præiudicare non poteſt, & vir ſiue non inueſtiuerit, ſiue etiam non exegerit, reſtituere dotem tenetur *leg. ſi extraneus* 33. *cum ibi notat. ff. ſol. mar. dot. l. ob res, ff. pact. dotal.* Fontanell. *pact. nupt. clauſ* 6. *gl.* 1. *p.* 2. *n.* 77. Cyriac. *controu.* 110. *n.* 5. Rota *dec.* 203. *n.* 6 apud Zach. *de oblig. Camer.* & *in Ciuitatis Vetulæ dotis* 27. *Februar.* 1643. §. 1. *verſ. vel in omnem, coram R. P. D. meo Cerro.* Eo magis, quia ex eius facto, hoc eſt confeſſione de recepto Franciſc. Cleriæ filius, & hæres per ſententiam A.C. reiectus vt ſupra fuit ab exactione dotis contra auum maternum illius promiſſorem.

Alterum obiectum ceſſat, quia Franciſc. duplicem perſonam repreſentabat, vnam debitoris tanquam fideicommiſſarius Scipionis aui obligatus hoc nomine reſtituere Gaſpari hæredi grauato legitimam illi debitam in bonis fideicommittentis, alteram creditoris eiuſdem Gaſparis vri filius, & hæres ſuæ matris cuius iura dotalia per tranſactionem fideicommiſſario tantum nomine, nec ex voluntate, ſed ex mera neceſſitate, vt infra dicam factam ſublata non cenſentur Ang. Aretin. *conſ.* 71. *ſub n.* 10. *Rimin. ſen. conſ.* 71. *n.* 26. *li.* 1. Buratt. *conſ.* 32. *n.* 38. Surd. *conſ.* 365. *n.* 21. *in fin.* & *n. ſeqq.* Rota *dec.* 235. *n.* 6. & *ſeqq. p.* 6. *recent.* facit Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. Gloſſ. 9. *n.* 141. Gabr. *de rer. alienat. concl.* 2. *n.* 1. & *ſeqq.* idem Surd. *dec.* 153. *n.* 17. 17.

Factam verò fuiſſe tranſactionem ex neceſſitate, & fideicommiſſario nomine tantum cõſtat ex toto tenore tranſactionis ponderando, primo quod ſola lis occaſione legitimæ Gaſpari debitæ ſuper bonis fideicommiſſi pendens inter illius creditores ex vna, & Franciſc. fideicommiſſarium ex altera cauſã dedit tranſactioni, vt narratur in eius proœmio, à quo tota tranſactio regulatur, ac reſtringitur *bart. in l. fin. n.* 2. *de hared. inſtit.* Decian. *conſ.* 72. *n.* 49. *lib.* 2. Buratt. *dec.* 543. *n.* 11. *Greg. XV. in his terminis dec.* 158. *n.* 2. necnon à controuerſia, quæ cauſam dedit trãſactioni *l. 1 de certa, C. trãſact.* Menoc. *conſ.* 319. *n.* 20. Surd. *conſ.* 418. *n.* 14. Rota *dec.* 29. *n.* 4. *p.* 1. *recent.* & *in Recanaten. Prædy* 14. *Aprilis* 1614. *coram Sanctiſſ. D. N.* vbi quod hoc procedit, etiamſi in tranſactione adſint clauſulæ vniuerſales pro omni, & toto eo, & ex quacumq; cauſa Mant. *dec.* 235. *n.* 3. *Add. ad ſan. mem. Greg. XV. dec.* 158. *n.* 8. 18.

Secundo, quòd nuſquam in tranſactione fit verbum de dote materna Franciſci, niſi ad effectum calculandi integrum valorem fideicõmiſſi, & per conſequens tertiam partem pro legitima filij, non obſtante prohibitione fideicommittentis detrahendam, cumque præuia narratiua, quod Gaſpar in vim Cõmiſſionis Sãctiſſimi obtinuerat ab A.C. ſententiam ſuper detractione legitimæ, ac eius ſeparatione à bonis fideicommiſſi ad effectum aliqua corpora vendendi, & ex pretio ſoluendi creditoribus ſuis, ac pariter obtinuerat à Sãctiſſimo, quod facto depoſito ſcutorum 4. mill. & aſſignatis creditoribus ſuis aliis annuis ſcutis 300. à creditoribus amplius non moleſtaretur, nec dictum depoſitum ſe facere poſſe, niſi per vẽditionem alicuius membri fideicõmiſſi: ideoq; cum Franciſco filio ad fideicõmiſſum vocato intendere cõuenire; cũ inquã præuia narratiua huiuſmodi Frãciſcus 19. 20.

ad faciendam rem gratiã patri,& in executionem præmissorum contenierit venditioni prædij nuncupati Centocellę,euidens exindè fit eius voluntas restricta dumtaxat ad titulum fideicommissi, 21. quod solum narratum fuerat obstare alienationi, attentis præsertim tum verbis *in executionem præmissorum*,quæ subsequẽtes transactionis clausulas quantumuis alias vniuersales coarctãt ad præmissum titulum fideicommissi,& legitimæ Rota *dec.* 114.*n.*4.*p.*1.*recent.*& *in Romana legati de Maresciottis* 22. *May* 1627. *coram bon. mem. Merlino*, & in terminis transactionis Franc. Aret. *cons.*161. *n.*4. Surd.*cons.*418.*sub n.*14.Cyriac.*contr.*213.*n.*7.Rota *dec.*428.*sub n.*6.*p.*5.*recent.*Tum subsequentib. ibi, *hanc autem assignationem,& omnia alia in præsenti instrumento contenta idem Franciscus facere declarauit in fauorem Gasparis eius patris pro residuo legitimæ dictum Gasparem tangen.& pro omni, & toto eo quod quomodolibet prætendere posse &c.super hæreditate & bonis & rebus prædictis*,& sic super bonis fideicõmissi superius nominati,& per dictionem illã *prædicti* repetiti Aym.*cons.*929.*n.*8. *Barbos.dict.*276. 22. *n.*20.& hic aduertendum est, quod licet Francisc. assignationem facere declarauit pro omni, & toto eo,quod Gaspar prætendere posset,non tamen dixit se eam facere pro omni,& toto eo quod ipsemet Francisc.posset prętendere;magnique est momẽti ad eliciendamvoluntatẽ agentis discretiuus 23. modus loquẽdi ex alleg.*in Romana fideicommiss.seu Salutaten.* 28. *April.*1651.*coram R.P.D.meo Celso.*

Tertiò,quod stante StatutoVrbis deferente marito vxore mortua lucrum totius dotis,quã tamen liberis communis matrimonij reseruare teneatur, non habebat Franciscus de tempore transactionis quo viuebat Gaspar actionem aliquam contrai psum exercibilem pro restitutione dotis ; consensus autem alienationis bonorum communis 24. debitoris præstitus ad fauorem aliorum creditorum operatur quidem remissionem proprij iuris competentis tempore præstiti consensus,non autem iuris,quod tunc temporis non competebat, & exercibile non erat Castr.*cons.*375. *n.*5.*vol.*1. Gabr.*cons.*72.*n.*5.*lib.*1.Laderch.*cons.*73.*n.*7.*ver.*2. *respondeo*,Surd.*cõs.*70.*n.*4 & *seqq* Decian.*cons.*105. *n.*14.*lib.*3 & in puncto quod non operetur remissionem crediti,cuius dies nondũ cesserat.Gomes. 25. *var.resolut.to.*1.*c.*12.*n.*82. *vers.idem adde il* 3.Vinc. de Franch.*dec.*80.*n.*24. post Bald.*in l.si ita scripsisset in 2.vers.ab ff.l.*2.

26. Et gratis dicitur actionem dotis fuisse tũc exercibilem propter decoctionem patris quia priuilegium mulieri cõpetens viro vergente ad inopiam agendi,vt ponatur in tuto pro alimoniis suis , & familiæ personalissimum est,& nec ad filios transit Curt.sen.*cons.*57.*n.*2.Anch.Regien.*p.*1.*q.familiar.* *q*22.*n.*4.& *seq*.Grat.*discept.*427.*n.*15.& 16 *aliique relati* à moderno Panormit.*var.reso.to.*2.*resol.* 86.*n*9.Rota *dec.*607.*n.*53.& 54.*p.*4.*tom.*3.*recent.* & *in ciuitatis Cast.Bon.*7.*Iun.*1651. *coram R.D.meo* 27. *Decano.*Quod vero ius cuicumq; creditori competit agendi ante diem , si debitor conditionem detentorauerit exercibile non est ad effectum exigendi Ias.*in l.pecuniam n.*10.*ff.si cer.pet.* Strac.*de cast.p.*3.*n.*56.& 57. Ioseph.Ludou *cons.* vnica *de solut.lim.*3 Caual.*dec.*63.*n.*5.& 6.Rot *in Romana spoliu domus* 19.*Ian.*1629.*coram bo.me. Merlino.*

Quartò,quod cõtrahentes adeò enixè curarunt, vt contractus esset vt validus ob id adhibuerint solemnitates ex parte Francisci tunc pupilli à Statuto Vrbis 15.*li.*1.requisitas;nullatenus ergò verisimile est voluisse cõprehendi iura dotalia,quorum cõprehensione contractus esset prorsus nullus,eo quod cum nihil ex eo Francisco lucraretur, sed ius tuum remitteret,resolueretur cõtractus in meră donationem ad fauorem patris prohibitam ex dispositione *text in l.quæ* §. *si pactus ff. quibus mod.pign.vel hypoth.sol.* vt in terminis remissionis hypothecæ notat Negus.*de pign.p.*6.*membr.*3. *n.*29 relatus à Modern Forolimenli *de pign. lib.*4. *tit.*3.*q.*109.*n.*92.recte ó absque subscriptione donationis(quæ hic non adest,à Stat Vrb.li.1.c.129. quod habere locũ etiam in remissionibus donationem importantibus, ac inter patrem & filium dixit Rota *in decisionib.allegatis* à moder. Berfigelensi *in annot ad decium Statutum n.*1.& *seqq.*

28. 29.

Supposito namque patris aduersæ quod Franciscus mediante hoc contractu acquisierit bona fideicommissi quę illi ex tunc patri cessit,cum tamen cedere non teneretur,nisi post mortem erroneum deregitur , quia cessio huiusmodi operata solum fuit extinctionem iurium competentium Gaspari cedenti ad diminutionem fideicommissi pura occasione legitimæ,doris Hieronymę vxoris fideicommittentis , melioramentorum à Gaspare factorum,de quibus supra facta fuerat mentio, & similium, non autem translationem bonorum fideicommissi ex tũc in Franciscum vt ipsa obseruantia successiua demonstrauit ; nam etiam post hunc contractũ creditores Gasparis remanserunt, vt prius in possessione bonorũ fideicommissi ad effectũ sibi ex eius fructibus donec Gaspar viueret satisfaciendi, & desuper manutentionem ob- 30. tinuerunt ab A.C. quin & ea bona locarunt ipsi Francisco qui sic,non se,sed creditores possidere agnouit.Bart. *in l. quædam mulier n.*1. *ff. rei vend.* Gabr.*de locat.concl.*4.*n.*14.Caual.*dec.*446.*n.*1. Et hæc locatio , ac manutentio referri non potest ad effectũ exigendi annua scuta 300.quæ in eodem contractu Gaspar assignauerat creditoribus, quia manutẽtio respicit possessionem omnium bonorum,ac fructuũ indefinitè à creditoribus captam ante contractum , & ipsa locatio non est restricta ad ratam annuorum scut.300. sed facta fuit pro pensione scut.370.& quod plus est ex hac annua pensione fuerunt assignata ipsi Francisco annua sc.200.pro eius alimentis,quæ sanè si aliorum bonorum fideicõmissi cessionem translatiuam à parte reportasset,eaque vt ex aduerso asseritur ingentis esset redditus illi debita non fuissent *l.si quis à liberis* §.1.*vers.sed si filius ff.li.agnosc.*Molin.*de primog.lib.*2.*c.*15.*n.*6.Peregr.*de iur.fisc.lib.*3.*lit.* 18.*n.* 74.*aliique relati* à moder. Forol.*de leg.lib.*2.*tit.*2.*q.* 30.*n.*15.Ioseph.Sesse *dec.Arag.*45.*n.*1. Rota *coram bo.me.Virgil.dec.*76.*n.*3.*dec.*274.*n.*5.*in fin.p.*2.*rec.*

Quibus positis non obstant clausulæ vniuersales in fine contractus positæ ibi, *quam donationem &c.Franciscus promisit seruare &c.*& *contra eam nõ facere &c. quouis prætextu , titulo,ingenio , vel causa etiam enormis , vel enormissimæ læsionis , &c. nec alio quouis prætextu hic non expresso.& de necessitate exprimendo.* Quia quicquid sit in aliis casibus , de quibus agunt ex aduerso allegati,& alij cumulati in *Romana recensionis contractus* 15.*Iun.*1648 *coram R. P D. meo Corrado*,restringuntur ad causam in transactione expressam concurrentibus superius adductis;ita vt ius dotis,quæ tunc exigi non poterat nullatenus comprehendãt:Surdus *cons.*418. *n.*22.& *seqq*.Cancer.*var.resol. tom.*3.*c.* 15.*n.*271. 31.

&

& segq. præsertim quia appositæ sunt in fine instrumenti, & sic in executiuis vt bene ad propositum Rota *dec.* 624. *n.* 8. vbi vltimo ponderatur, quod sunt clausulæ solitę apponi de stylo Notariorum, ideoque contractum non extendunt *p.* 2. *recen.*

Tandem non obstat, quod Franciscus præsumatur satisfactus de dote ex fructibus bonorum fideicommissi viuente Gaspare decursis vel ex quo habuit ratam bonorum, quæ ad Gasparem occasione legimæ spectasset, si in calculanda legitima fuisset in debitum fideicommittentis relata dos Cleriæ solum in scutis 4000. non autem in scutis 6000. vt factum fuit. Quia iam fuit supra demonstratum non adfuisse fructus, quibus Franciscus posset satisfieri, & ad euitandum secundum obiectum non relaxatur mandatum pro tota summa scut. 2000. quæ hæreditas Gasparis ex causa dotis Cleriæ debet, sed solum pro scutis 1333.

Et ita decisum vtraque parte informante.

R. P. D. MELTIO.

Romana Pecuniaria.

Veneris 1. *Iulij* 1650.

ARGVMENTVM.

Cambia debentur vti damna & interesse, ex capite non adimplementi, ab eo, qui mandatum ad cambiandum suscepit, quando non docuit se feciſſe debitas diligentias, & ad rationem Nundinarum currentium de eo tempore, quo peti possunt; de quibus statur attestationi mercatorum. Quomodo probetur dominium: Et quando mutetur causa possessionis.

SVMMARIVM.

1 *Validitas mandati executiui probatur quando ex reuolutione Actorum constat de solitis citationibus, legitimatione Personarum, Iurisdictione Iudicis, & sic ser. ser. illud fuisse relaxatum.*

2 *Validitas actus semper in dubio præsumitur.*

3 *Administratio alicuius negocij cum annua responsione, seù prouisione, est omninò separata à dominio directo, & vtili, cæterisque iuribus realibus particularium dominorum ita vt Administrator prosius excludatur.*

4 *Cambia, vti damna & interesse, possunt prætendi ab eo, qui, cum mandatum ad cambiandum susceperit, illud non adimpleuit, nec minus docuit se feciſſe debitas diligentias pro reperiendis personis, quæ pecunias ad cambium acciperent.*

5 *Damna & interesse passa per desitionem cambiorum ne defectu implementi cambiare debentis, optimè iustificantur ex attestationibus mercatorum non defeciſſe occasiones cambiandi. Et liquidantur ex partitis, ac giratis cambiorum singularum feriarum.*

6 *Decisio in eadem causa facta, de stylo Rotæ non potest oppugnari in alia disputatione, sed præsupponi debet.*

7 *Venditio probat dominium in Venditore: & procedit in qualibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio.*

8 *Obligatio simpliciter facta à debitore de satisfaciendo Creditoribus Creditoris, extenditur etiam ad non expressè nominatos.*

9 *Exceptio de Iure tertij reiicitur.*

10 *Mandatum dicitur ritè relaxatum, præcedente citatione.*

11 *Obligatio magis attenditur in causis executiuis, & summariè commissis, quam ipsa petitio: vnde non quid actor petierit, sed quid ei deberi probatum fuerit consideratur.*

12 *Cessionarius succedit in locum cedentis, eo longe iure vti potest in exceptionibus ac ipse cedens.*

13 *Ius dominij spectantis ad administratorem, illico mutat causam possessionis ex tunc administrationis, in Ius proprij dominij, & possessionis.*

14 *Dominium non potest in dubium reuocari, si apparet de confessione, & recognitione facta per Aduersarium.*

15 *Confessio adeo plenè probat contra confitentem, vt illa impugnanda non veniat.*

16 *Exceptiones dominij, ad executionem mandati impediendam, incontinenti, clarè, & concludenter sunt probandæ.*

17 *Exceptiones extrinsecæ altiorem indaginem requirentes, non valent retardare executionem obligationis cameralis.*

18 *Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias, pro illis postea cõsignadi cuis de iure, consulit vtriq; parti, & omnibus interesse habẽtibus.*

19 *Mandatum executiuum vigore obligationis cameralis relaxatum, vbi per sententiam, vel decretum est vulneratum, non exeditur ad vulnerandam ipsam obligationem cameralem.*

20 *Sententia absque Actis non probat.*

21 *Notoria iniustitia semper probata dicitur, quando ex Actis sententia non remanet iustificata, cum Acta ipsa faciant notorium.*

DECISIO IV.

PEr binas decisiones coram me emanatas sub die 14. Maij 1646. & 23. Mart. 1648. fuit resolutum non esse exequendum mandatum de consignando pro scut. 1500. relaxatum ab A. C. ad fauorem DD. de Colettis contra D. Laurentium Carolium debitorem Guilelmi Roncalli obligati in cambio contracto pro maiori summa ad fauorem dictorum de Colettis, sed concessa postmodò noua audientia ad instantiam eorumdem de Colettis, & disputato dubio sub die 15. Martij 1649. An esset recedendum à decisis, mancante Domini quod prius disputaretur aliud dubium; An mandatum relaxatum contra D. Rõ. illum, ac alios pricipales debitores esset exequendum, quo proposito & affirmatiuè resoluto sub die 28. Iun. eiusdem anni 1649. fuit sub hac die, reassumpta prima disputatio, An sit recedendũ à duabus primis decisionibus super denegatio executionis mandanti de consignando contra d. Laurentium Carolium debitorem debitoris, & ex nouiter deductis ex parte illorum de Colettis fuit affirmatiuè resolutum stante validitate, & Iustitia d. mandati.

Validitas non controuertitur cum ex reuolutione actorum constet de solitis citationibus, legitimatione personarum, Iurisdictione Iudicis, & sic ser. ser. illud fuisse relaxatum, *iuxta decisionem Veralli* 260. *p.* 2. Rota *decis.* 678. *n.* 1. & 708. *n.* 1. *p.* 2. & *decis.* 518. *par.* 6. *in recent.* & nihilominus illa præsumi deberet, cum in dubio semper validitas præsumatur secundum doctrinam Gloss. *in l. si post. C. de iur. & fact. ignor.* Menoch. *consil.* 110. *n.* 6. *lib.* 2. & *de præsumpt. lib.* 2. *præsump.* 6. *n.* 1. & *seq.* 1.

Visa fuit etiam satis probata iustitia, Nam licet in decisionibus quæ reuidentur fuerit firmatum non esse exequendum mandatum de consignando relaxatum contra Carolum emptorem rationis fundacalis cantantis, sub nomine Secundini & Roncalli pro credito illorum de Colettis creditum Venturæ Mazzantis, & eiusdem Roncalli, tum quia creditum prædictum in sc. 1500. visum 2.

fuit

fuit satisfactum ex pecuniis ab ipsis receptis in causam cambiorum, quæ verè non debebantur, &
3. ideo illæ cesserunt in satisfactionem crediti. Tum quia dicta ratio fundacalis nullo modo spectabat ad eumdem Roncallum, cum fuerit tantum deputatus administrator negocij cum annua responsione scutorum 300. quæ administratio est omnino separata à dominio directo, & vtili cæterisque Iuribus realibus particularium dominorum adtradita per Bart. *in l. 1. prope fin. ff. de iurisd. omn. Iud.* Natt. *consil.* 131. *colum. 1. versic. aliud est enim* Rota *dec. 64. n. 22. part. 4. to. 2. recent. cū alijs relatis in 2. dec. quæ reuidetur emanata sub die 25. Mart. 1648. §. postremo cessat.* Quod primum fundamentum illud remanet prorsus destructū ex allegata *vltim. decisione in causa facta sub die 28. Iun. 1649. sub §. verum quia, & seq.* vbi firmatur quod Coletti præ-
4. tendunt cambia, vti damna, & interesse, eo quia Mazzantes, qui mandatum ad cambiandum susceperat sub fideiussione Roncalli, illud nō adimpleuerat, nec docuerat, fecisse debitas diligentias pro reperiendis personis, quæ pecunias ad cambium acciperent, nec illas reperisse. Vnde ex tali non adimplemento tam Mazzantes quam Roncallus eius fideiussor tenentur ad omnia damna, & interesse, quæ passi fuerunt ipsi Collet-
5. ti, & optimè per eos fuerunt iustificata talia damna, & interesse, cum ex fide nonnullorum Vrbis mercatorum constare fecerint non defecisse occasiones plures cambiandi, atque ex partitis, ac giratis cambiorum singularium feriarum cambia nedum ascendisse, sed excessisse scuta sex pro quolibet centenario ad quam summam inter partes illa conuenta fuerunt, & sic in eadem decisione firmatur dubitari non posse de reali existentia crediti dictorum de Colettis, quæ quidem decisio tanquam facta in causa in ista disputatione de
6. stylo Rotæ non potest oppugnari, sed præsupponi debet Rota *dec. 354. n. 3. & 8. p. 4. & dec. 14. n. 4. p. 6. recent. tom. 2. & alibi passim.*

Tota igitur difficultas reducebatur ad secundum caput respiciens pertinentiam effectum fundacalium quæ pro rata sc. 6250. ad Roncallum spectasse clarè demonstratum fuit dum illa fuerunt vendita sub die 27. Maij 1641. Laurentio Carolio pretio sc. 13. m. tam à filiis, & hæredibus q. Antonij Secundini, quem à filiis, & hæredibus ipsius Roncalli vt in summ. illorum de Colettis num. 1. Vnde negari non potest illius dominium pro dicta summa ad *Text. in l. si quis conductionis C. locat.* quæ procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio, Crauett. *cons.* 157. *n.* 2. Mastrill. *dec.* 287. *n.* 29. Caual. *dec.* 171. *n.* 2. & in-
7. de sequitur quod ipsi Coletti vti Creditores Roncalli possunt pretium exigere à Carolio tanquam debitore debitoris, stante illius obligatione in forma Cameræ de soluendo infra quadriennium præfatis hæredibus, & pro eis Creditoribus dictæ hæreditatis q. Antonij Secundini, & Gulielmi Roncalli vt in eodem Summario sub num. 1. nec releuat, quod dicta obligatio Ca-
8. rolij fuerit facta solum ad fauorem Creditorum in lista descriptorum; quia nihilominus prodest tam descriptis, quam non descriptis, vt bene declarant Rota *dec. 48. n. 3. & sequent. par. 2. recent.* Dum igitur Carolius vere, & realiter est debitor pretij dictorum bonorum fundacalium & Iudex mandauit illud pro rata credit. dictorum de Co-
9. lettis consignari ad effectum deponendi non est quod ipse cōqueratur, nec potest excipere de Iure Tertij, vt in terminis similis mādati respōdit Rot. *dec. ij. 512. n. 3. versic. minus. dissat, & n. 4. cor. Caual.*

Nihilque refert, quod Coletti requisierint pecuniam tanquam debitam Mazzanti, quia ad hunc effectum sufficit, quod mandatum de consignando fuerit relaxatum contra Carolium citatis hæredibus tam Roncalli, quam Secundini ad videndum relaxari mandatum vt
10. illud sustineatur contra debitores ipsius Roncalli, ritè enim, ac rectè ad mandati relaxationem contra aliquem deuenitur, quotiescumque præcedit illius citatio Clem. *sæpe vbi Glossa in verbo ad id de verbo signific. l. de vnoquoque ff. de re iud.* Rota *dec. 363. n. 5. par. 4. recent. to. 2.* & dum
11. Coletti actores obtinere voluerunt ex obligatione per Carolium facta, vt appparet ex protocollis, ista in Iudicijs executiuis magis attenduntur, quam ipsa petitio, quare non habetur in consideratione tequestrum factum fuisse pro credito aduersus dictum Mazzantum, Alex. *cons. 114. n. 6. lib. 6.* Surd. *cons. 12. n. 74. & decis. 284. n. 14* Rota *decis. 611. num. 5. versic. vltra quod p. 2. recentior. Greg XV. decis. 176. n. 2. vbi Add. num. 12. refert concord.* qui omnes concludunt in causis summariè commissis non attendi quid actor perierit, sed quid ei deberi probatum fuerit.

Non obstat quòd Gulielmus Roncallus dicatur tātūmodo electus Administrator fundaci ab Antonio Secundino cum reseruatione annuæ prouisionis scutorum 300. vt apparet ex tenore testamenti ipsius Antonij dati in summario DD. de Secundinis, & Roncallis num. 1. & ex Inuentario per dictum Roncallum facto, ex qua administratione excludatur prorsus illius dominiu in dicto fundaco, adeout illud in totum spectet ad hæredes Secundini; vt firmatur in decisione emanata in Causa sub die 23. Martij 1648. *§. postremo cessat*, quia respondetur, quod licet ex testamento Antonij Secundini ipse fuerit relictus Administrator, tamen postea illi superuenit ius dominij pro rata dictorum scutorum 6250. solutorum Hippolytæ filiæ dicti Secundini ad effectum, vt facilius nubere posset, cum ab ea de Anno 1632. cessionem reportauerit omnium iurium sibi quomodolibet competentium in hæreditate paterna
12. vt in Summario illorum de Colettis num. 2. ex qua quidem cessione ipse successit in locum dictæ Hippolytæ cedentis pro rata ei soluta in hæreditate Secundini, & in illius ratione fundacali, eodemque iure vti potuit, ac facere potuisset ipsa cedens *l. emptor*, vbi Bald. *in 1. notab. C. de hæred. vel action. vend.* Suid. *dec. 308. n. 1. cum alijs per Cæsar. de Graff. de except. in prælud. n. 182. & sequen.* &
13. illico mutata fuit causa possessionis iure administrationis in ius proprij dominij, & possessionis Achill. *dec. 4. de caus. possess. & proprietat.* Mantic. *dec. 245. n. 4.* Coccin. *dec. 130. n. 6.* Rota *dec. 143. n. 4. par. 2. diuers.* & fuit resolutum in Bonon. Bonorum 15. Iunij 1648 coram R. P. D. meo Cerro. Vnde stante tali dominio bene potuit Roncallus de Anno 1643. deuenire ad venditionem fundaci pro illa rata, quæ ad eum spectabat.

Tale autem dominium magis comprobatum remanet nedum ex prædicto instrumento venditionis factæ à filiis, & hæredibus ipsius Roncalli bonorum fundacalium pro eorum contigenti rata, verum etiam ex inuentario facto mortuo Roncallo nomine illius filiorum, ac hęredū bonorum, & iurium fundaci tanquam ad ipsos hæredes, & hęredes Secundini spectantis dicto Summario eorumdem

rundem de Collettis num. 3. necnon ex obligatione Cæciliæ Secundinæ hæredis Antonij Secundi facta vna cum Curatore hæredum Roncalli de ſtando iuri ad fauorem Creditorum rationis
14. fundacariæ Secundini, & Roncalli eodem Summario num. 4. ex qua patet de geminata confeſſione, & recognitione dominij itavt eo minus poſſit in dubium reuocari, cum confeſſio
15. contra confitentem adeò plenè probet *Alex. conſ.* 71. *num.* 4. *lib.* 3. *Gabr. de confeſſ. concluſ.* 1. *num.* 12. *Honded. conſ.* 52. *num.* 30. *lib.* 1. *Gregor. XV. deciſ.* 385. *n.* 3 *& dec.* 408. *n.* 1. vt illa impugnanda non veniant *Gregor. XV. dec.* 452. *num.* 2. *vbi* Add. *n.* 22. qui plures alias cumulat Rotæ deciſiones. Et ex his cum ſublatæ remaneant exceptiones dominij; quæ ad executionem mandati
16. impediendam incontinenti probandæ fuiſſent clarè, & concludenter, ideò dicti mandati non
17. eſt retardanda executio: maxime accedente obligatione Camerali Carolij de ſoluendo debitum, de quo agitur, à qua reijciendæ etiam eſſent huiuſmodi exceptiones tanquam requirentes altiorem indaginem ſi dominium non remaneret concludenter probatum. Rota *dec.* 200. *n.* 6. *dec.* 212. *n.* 1 *& dec.* 255. *n.* 5. *& ſeq. poſt Modern. de obligat. Camer.*

Minus releuat ad impediendam executionem dicti mandati, quod non fuerit aliqua reddita ratio adminiſtrationis factæ de dicto fundaco per Roncallum. Quia huiuſmodi expreſſio minime competit Carolio obligato in forma Cameræ ad ſoluendū dictum debitū, maxime cum hodie non poſſit controuertere dominium eiuſdem Roncalli pro dicta rata ſcutorum 6250. & per conſequens pertinentiam pretij ad illius hæredes, quibus ſoluere promiſit, & ex quo exceptio huiuſmodi extrinſeca eſt, ac requirit altiorem indaginē, præſertim quia ex bilanciis, & ex aliis actibus prædictis potius apparet Roncaliū eſſe creditorem, minus ea eſt apta ad retardandam executionem obligationis Cameralis ex ſupra allegatis, tantoqu magis quia reſpicit alium articulum nempe reddītionis rationis faciendæ per hæredes dicti Roncalli ad fauorem hæredum Secundini, qui valdè differt ab illo, de quo nunc agitur reſpiciente ſolum conſecutionem pretij promiſſi cum obligatione in forma Cameræ à Carolio emptore fundaci communis hæredibus Roncalli, ac
18. hæredibus Secundini, & in omnem caſum ceſſat omnis difficultas; quia mandatum fuit relaxatum non ſimpliciter ad effectum ſoluendi pecunias Colettis, ſed vt deponerētur pro illis poſtea conſignandis cui de iure, atque ita conſultum remanſit tam dictis Colettis, quàm Secundinis, & Roncallis, vt benè in ſimilibus terminis declarat Canaler. *deciſ.* 312. *n.* 3. *&* 4.

Demum non obſtat ſententia bon. mem. Cittadini per quam fuit declaratum Colettos non eſſe creditores rationis fundacariæ, ſed tantum Roncalli, & propterea mandatum relaxatum contra bona hæreditaria Roncalli non eſſe exequendum contra perſonas, ac bona Cæciliæ Secundinæ, & Carolij. Quia reſpondetur, vt cum ex ſupradictis dicta ſententia ſit notoriè iniuſta ea non vulneret viam executiuam maximè
19. quia petebat tantummodo mandatum relaxatum non autem ipſam obligationem Cameralem, & quotieſcumque mandatum executi-

eſt vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipſam obligationem Cameralem vt firmauit *Rota coram Penia dec.* 700. *num.* 4. *cum duobus ſequentibus.* Addito etiam, quod dicta ſententia tan- 20.
quam ſine actis non probat Rota *diuerſ. dec.* 196. *num.* 5 *par.* 2. *Seraph. deciſ.* 615. *num.* 5. *&* 6. Caſſador *dec.* 3. *de Procur.* Mohed. *dec.* 3. *num.* 1. *&* 2 *de teſtibus*, & ex hoc reſultat notoria iniuſtitia, quæ ſemper probata dicitur, quando exactis ſententia
non remanet iuſtificata, cum acta ipſa faciant 21.
notorium Innocent. *in c. ex inſinuatione in fi. de appell.* Socin. *conſ.* 38. *n.* 15. *vol* 1. Pariſ. *conſ.* 111. *n.* 7. *vol.* 4. Decian. *conſil.* 10. *n.* 19. *vol.* 1. Ceph. *conſil.* 57. *n.* 33.

Et ita fuit reſolutum vtraque parte informante, &c.

REVERENDI S.MO D. DVNOZET DECANO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 21. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Mandato de conſignando quando ſit locus. Quomodo ex partita pecuniarum deſcripta in libro per Bancherium, transferatur dominium. Solutio, in quam cauſam cedat. Et quando in Apoca habeat locum præſumptio *leg. ſcripturas, Cod. qui potior. in pign. hab.*

SVMMARIVM.

1 *Validitas mandati inſurgit ex reuolutione Actorum, in quibus aparet interueniſſe omnia ad validitatem neceſſaria, de quibus* ex vulg. deciſ. Caputaq. 260. p. 2.

2 *Mandatū de conſignando denegari non poteſt, quotieſcunq; conſtat pecunias ſpectare ad debitorem.*

3 *Pecuniæ in Banco, dicuntur eſſe in dominio illius, ſub nomine cuius ſunt deſcriptæ.*

4 *Deſcriptio pecuniæ in Banco ad fauorem alicuius de ordine Domini, habet vim ſolutionis.*

5 *Deſcriptio pecuniarum ad fauorem eius, qui non habet titulum, vel cauſam habilem ad acquirendum, non transfert in ipſum recipientem dominium, ſed reſoluitur in ſimplicem traditionem.*

6 *Solutio pecuniæ abſq; expreſſione cauſæ, præſumitur facta ex cauſa, quæ de proximo præcedit.*

7 *Solutio pecuniarum facta Agenti, ſeu Procuratori, non eſt ex cauſa habili ad transferendum in eam pecuniarum ſolutarum dominium.*

8 *Pecuniæ etiam pignori dari poſſunt.*

9 *Præſumptio l. ſcripturas, C. qui pot. in pig. hab. ex pluribus colligitur ad infirmandam Apocam.*

DECISIO V.

MAndatum de conſignando ab A.C. relaxatum ad inſtantiam hæreditatis bon. mem. Cardinalis Spinulæ contra Hieronymum Vualdum in Vrbe Mercatorem, citato etiam pro ſuo iure, & intereſſe Paulo Iordano, tāquam validum, & iuſtum exequendum eſſe DD. reſponderunt. 1.

Quoniam validitas patet ex reuolutione Actorum, in quibus apparet interueniſſe omnia ad validitatem neceſſaria, de quibus *ex vulg. dec. Caputaq.* 260 *p.* 2.

Iuſtitia vero deſumebatur ex eo, quod cum dictus Cardinalis viuens eſſet creditor D. Epiſcopi Mazzarra in notabili pecuniarum ſumma ex cauſa cuiuſdā p. nſionis reſeruatæ ſuper Archimandritatu Eccleſiæ Meſſanæ per eumdem Epiſcopū

alias

alias possessio, ac pro dicta summa sibi debita ob-
tinuisset mandatũ executiuum, cuius vigore fue-
runt subinde sequestrata scuta 3000. spectãtia ad
dictum Episcopum debitorem in Banco dicti
7. Vualdi existentia, iustum erat quod successiuè ad
dictam instantiam hæreditatis iacentis dicti Car-
dinalis interim vita functi, relaxaretur man-
datum de consignãdo, quòd denegari non potest
quotiescumq; pro vt hic, constat pecunias seque-
stratas spectare ad debitorẽ ad *tex. in l. & quæ non-
dum 15. §. quod dicitur in fin.* vbi Gloss. *in verb. obli-
gata ff. de pign* Carrocc. *de sequest. p. 3. n. 1.*

Quòd autem in præsenti pecuniæ sequestratę
spectent ad D. Episcopum conuincitur ex eo
quia, illæ fuerunt ipsi transmissæ a quibusdam
Mercatoribus Panormi per litteras Cambij direc-
tas d. Vualdo, qui prædictas litteras recipiendo
creauit in suis libris creditorem d. D. Episcopum
qui propterea statim euasit illarum Dominus,
cum pecuniæ dicantur esse in Domino illius sub
nomine cuius sunt descriptæ vt tradunt Anchar.
cons. 32. n. 2. Socin. sen. *cons. 6. n. 3. l. 4. Maria cons.*
183. n. 16. Rota *post tr. de Cens. dec. 547. n. 13. & seq.*

Non obstat, quòd tempore sequestri pecuniæ
prædictæ repererentur descriptæ sub nomine
d. Pauli Iordani; Quia licet descriptio fuerit
facta de ordine Domini Episcopi, & habeat
vim solutionis ex Theor Bald. *in l. fin. nu. 3. C. de
nouat.* quem sequitur Socin. sen. *cons. 64. nu. 7. per
tot. lib. 3. Mant. de tac. lib. 17. tit. 6. num. 7. per tot.*
Gait. *de cred. cap. 2. n. 2414. & seq.* Scac. *de Camb. §. 2.*
gloss. 5. n. 45. non tamen in hoc casu valuit trans-
ferre dominium pecuniarum in Paulum ex quo
in eo deficit titulus, vel causa habilis illud ac-
quirendi, vnde dicta descriptio resoluitur in sim-
8. plicem traditionem per quam non censetur trãs-
latum in recipientem dominium pecuniarum
nisi simul concurrãt causæ habiles, vel legitimus
titulus acquirendi *l. nunquam nuda 13 ff. de acq. re-
rum domin.* Gloss. *in l. traditionibus 20. C. de pact.*
Ruin. *consil. 148. n. 9. lib. 1.* optimè Surdus *cons.*
4. nu. 41. & benè comprobatum fuit in *Romana
legati fut. 50. n. 1. 1. April. §. vnde sequitur, vers.
& facit coram R. P. D. meo Cerro.*

Deficere autem in Paulo titulũ, seu causam ha-
bilẽ, acquirendi has pecunias colligitur non so-
lum ex ordine soluendi ab Episcopo simpliciter
concepto absque vlla expressione causæ propter
quã debuisset fieri talis solutio, cũ non sit verisi-
mile quod Dominus Episcopus mãdauerit solui
Paulo adeò cõsiderabilẽ pecuniarũ summã absq;
eo, quòd in ordine exprimeretur causa solutionis,
quæ tamen solet communiter ab omnibus ex-
primi, sed etiam, quia tam ex causis præcedenti-
bus, quàm proximis dictæ descriptioni, penitus
excludi videtur earumdem pecuniarum acqui-
sitio; Regulare quippe est huiusmodi actus præ-
9. sumi gestos ex causa quæ de proximo præcedit
*Bart. in l. truncum §. 4. nu. 2. ff. de verb. oblig. à Titio
108. num. 2. 2. cons. secundo limita. ff. eodem* Corn. *con-
sil. 205. vol. 4. in fin. versic. nec obstat lib. 1. cum con-
cordat. bres. relatis in eodem Romana legati scutorum
50. n. 2. Iun. 1641. 8. 1. cons. non solum, & 1. April.
1644. allegatis. vnde sequitur, vers. & quod
, coram R. P. D. meo Cerro*, & fuit dictum in
*Romana locorum Montium coram bon. memor. Rem-
boldo, 8. vers. & hoc quòd Zelus.*

Ponderantes igitur DD causas præcedentes di-
centes Paulo non cõsuesse esse causam Agentiæ,
seu muneris Procuratoris, cum non cõtrouertatur
ipsum quandoq; se pro tali gessisse in negotiis D.
Episcopi, & signanter tanquam Procuratorem
pluries soluisse bon. mem. Cardinali Spinulæ
supradictam pensionem ab eodem Domino Epis-
copo debitam, vnde hæc solutio præsumitur facta
Paulo tanquam Agenti, seu Procuratori, quæ cau-
sa non est habilis ad transferendum in eum pe-
cuniarum solutarum dominium *Rot. dec. 520. n. 4.*
part. 3. recent. & in terminis Surdus *cons. 4. nu-
mer. 40. in fin. hic sed pecuniæ, & num. 41.*

Causa verò proxima visa fuit resultare ex qua-
dam cedula bancaria vnciarum 1114. quam fece-
rat Vualdus ad fauorem eiusdem Episcopi sol-
uendarum in Tabula Panormi, & ratione huius
cedulæ Paulus eumdem Vualdum indemnem
conseruare promiserat, vnde cum pro Domino
Episcopo Vualdus reperiretur obligatus erga
tabulam Panormi, Paulus verò erga Vualdum,
præsumendum est, quod quilibet ipsorum pro-
priæ indemnitati eo meliori modo quo potuit
præcauere curauerit hac occasione tàm opportu-
na dum debitor communis habebat has pecu-
nias in eodem banco Vualdi; Et ideò Paulus ob-
tinuit ab Episcopo ordinem illas describendi in
sui faciem, Vualdus verò post descriptionem
easdem ad sui fauorem vinculauit addendo in fi-
ne partitæ hæc verba, *Si douerano tenere per si-
curezza di quello potesse patire per la mia cedola
bancaria di onze 1114. di moneta &c.* Et sic clarè
dignoscitur prædictam descriptionem non fuisse
ordinatam titulo, causa, aut animo transferendi
statim pecuniarum dominum in ipsum Paulum,
seu Vualdum, sed vt illas haberent loco pigno-
ris, & tali pacto redderentur vndique securi ca-
su quo foret necessaria solutio vnciarum per Vi-
sum quo foret necessaria solutio vnciarum per Vi-
ualdum promissarum sub fideiussione Pauli, nam
etiam pecunias pignori dari posse clarè infertur
*ex textus in leg. idemque 7 §. si sibi in fin. ff. qui pot. in
sign. habean.* & tradi Anton. Fab. *in suo Cod. lib. 4.*
tit. 26 def. 25. n. 2. ac proinde sub prætextu huius-
modi descriptionis impediri non potest exequu-
tio super illis prosequenda ad instantiam dictæ
hæreditatis creditricis anteriores ex congestis *in
dicta Romana locorum Montium 9. Februarij 1614.
coram bon. memor. Remboldo*, cum præsertim occa-
sione dictæ cædulæ, nec Vualdus, nec Paulus se
aliquod detrimentum passum fuisse doceant.

Nec quicquam releuat Apoca solidationis com-
putorũ confecta inter D. Episcopum, & Paulũ 20.
Martij 1648. in qua Paulus constituendo se debi-
torem Domini Episcopi in scutis 485. 95. mone-
tæ pro residuo pecuniarum ad eius manus per-
uentarum fuit quietatus, & absolutus de omni-
bus, & singulis partitis vsque tunc per eum exa-
ctis cum ordinibus eiusdem Episcopi, vnde præ-
tenditur partitam controueriam comprehendi
sub hac solidatione, & sic constare de titulo, vel
causa habili eiusdem Pauli ad acquirendum,
quia contra prædictam apocam visa fuit non le-
uiter vrgere præsumptio *leg. scripturas, Cod. qui po-
tior. in pign. habeat.* non solum quia Paulus cita-
tus in iudicio configurationis pro suo iure, & in-
teresse, illam non exhibuit statim post tot dies,
quibus illa sibi tantùmodo potuit à Domino Epis-
copo tunc apud suam Ecclesiam residente, sed
etiam quia maximè inuerisimile redditur, quod
Paulus in generali solidatione computorum
constituerit se debitorem scutorum 485. illaque
persol

perſoluerit œconomo Epiſcopi ſui creditoris priuſquam ingens partita ſcutorum 3000. in bancho Viualdi vinculata pro eodem Domino Epiſcopo diſcuteretur, ac exitus illius negotij expectaretur, & abſque eo quòd in ſolidatione de tali partita fuerit facta aliqua mentio, cum tamen eſſet ſpeciali nota digna, tum propter magnitudinem ſummæ, tum propter viciniratem temporis effluxi à die deſcriptionis, ad diem ſolidationis computorum, tum denique propter complicationem negocij in qua inuoluta erat dicta partita, & attento quòd res agebatur inter perſonas accuratas, & iuris peritos. Signum euidens, quòd illa non comprehendebatur in dicta apoca, quia non fuit deſcriptio ordinata animo trãsferendi dominium in Paulum, ſed vt illud remaneret penès eundem D. Epiſcopum; provt ſemper apud eum remãſiſſe ex ſupradictis arbitrati ſunt DD. qui propterea concluſerunt mandatum A. C. eſſe exequendum.

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISSIMO D. DVNOZET DECANO.

Bononien. Pecuniaria, ſeu Dotis.

Veneris 18. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Fructus debentur, à die motæ litis: & illorum perceptio, ac liquidatio, ex quibus deducatur.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotales debentur pro tempore, quo lis per mulierem inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſiuè reſtitutione ſuæ dotis, contra Virum, ſeu eius Creditores durauit.*

2 *A die videlicet, quo contradictum fuit in Iudicio, habita per Aduerſarium intimatione libelli, & ſic à die litis conteſtatæ.*

3 *Fructuum liquidatio fit, habita ratione annuæ penſionis, ſeù Affictuum in locatione ſemel facta; quæ tam ex diſpoſitione Iuris communis, quàm ſtatuti Bononien. præſumitur renouata, & continuata.*

4 *Fructus præſumuntur, à detentoribus bonorum, percepti in illa quantitate, ad quam aſcendit annua penſio locationis per aliquod temporis ſpatium continuatæ.*

5 *Per locationem, & litis ſubſtentationem ſicuti probatur poſſeſſio, ita etiam remanet iuſtificata perceptio fructuum, qui præſumuntur ab ipſo locatore percepti, & in quantitate ſolita.*

DECISIO VI.

INteriecta appellatione pro parte creditorum q. Alexandri Serpæ à mandato de immittendo relaxato ad fauorẽ DD. de Calderinis pro ſcutis 7045. auri ad bona prædicti Alexandri per eoſdem Creditores poſſeſſa pro reſtitutione dotis Thadeæ Calderinæ vxoris dicti Alexandri ſcutorum 5500. auri, necnon pro alimentis, & fructibus dotalibus conſtante, ac ſoluto matrimonio vſque ad obitum eiuſdem Thadeæ decurſis, ad quæ dicti creditores, necnon ad reſtitutionem fructuum à die motæ litis, eaque pẽdente perceptorum condemnati fuerunt; Signatura Iuſtitiæ reſcripſit quod ad ſcuta 5500. auri, parito iudicato, in reliquis vero vlteri, qui ad alteriorem exequutionem, &c. iuxta formam huiuſmodi reſcripti DD. Calderini ſubhaſtari curarunt quædam bona pro ſatisfactione dd. ſcut. 5500. Verum quia bona ſubhaſtata non aſcendunt niſi ad ſcuta 3335. auri, dicti de Calderinis pro complemento dictæ ſummæ ſcut. 550. auri conuerterunt ſe contra dd. creditores pro reſtitutione dd. fructuum ad quos, vt ſupra dictum eſt, fuerunt condemnati. Vnde propoſui dubium. An, & ad quam ſummã dicti fructus eſſent liquidandi, & Domini reſponderunt illos eſſe liquidandos pro tempore, quo lis per Thadæam inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſiuè reſtitutione ſuæ dotis contra dictos creditores Alexandri eius viri durauit, ſequendo tenorem ſententiarum, in quibus prædicti creditores fuerunt condemnati ad reſtitutionem dd. fructuum, quæ fecerunt tranſitum in iudicatum, vt firmatum fuit coram Me ſub 26. Maij 1645. & coram R. P. D. meo Bichio ſub die 27. Aprilis 1646. 1

Itaque quoad illos de Lignanis liquidandi videntur à die 11. Auguſti 1606. quo Procurator illorum, & aliorum creditorum habita intimatione libelli pro parte Thadeæ producti contraxit, *iuxta diſpoſitionem text. in l. rem non nouã, §. Patroni in princ. C. de iudic.* Rot. *penes ſa. mem. Greg. XV. deciſ. 27. n. 2. vſque ad diẽ* 8. *Auguſti* 1647. quo DD. de Calderinis prædictæ Thadeæ hæredes realem poſſeſſionem adepti fuerunt bonorum per dictos de Lignanis occupatorum; & quidem ad rationem librarum 650. monetæ Bonon. ſingulis annis vſque ad diem 25. Septembris 1627. abinde vero vſque ad dictam diem 8. Auguſti 1647. ad rationem librarum 800. ſimilium, quia conſtat de locatione facta per eos anno præcedenti 1605. ſub 10 Maij prædij nuncupati la Chiuſa, & alterius nuncupati la Pianta cuidam Franciſco de Caſaliis ad annos ſeptem pro annua penſione dd. librarum 650. quæ ſanè tam ex diſpoſitione iuris communis, quam Statuti Bononien. præſumitur renouata & continuata, vt firmauit Rot. in Bononien. liquidationis fructuũ 30. Maij 1642. coram bon. mem. Merlino extenſa per R. P. D. meum Cerrum, in *§. idemque fuit*, vſque ad diem 25. Septembris 1627. quo incepit alia locatio ad ſeptẽnium pariter facta Martino de Campagnolis ſub annua penſione dd. librarum 800. quæ continuata probatur vſque ad diem 12. Decembris 1642. quo idem Martinus in ea perſeuerans recognouit in Dominos dictos de Calderinis tunc immiſſos, vt conſtat ex publicis inſtrumẽtis, ex quibus benè oſtenditur continuatio eiuſdem locationis licet poſtea poſſeſſioni tũc captæ, tanquam nullæ fuerit renunciatum per dicto de Calderinis; abindè verò vſque ad dictam diem 8. Auguſt. 1647. quo Calderini habuerũt immiſſionem in vim mãdati Rotalis, attenta continuatione locationum per tanti emptoris ſpatium ſub eadem annua penſione librarum 800. fructus præ- 4
ſumuntur in ſimili quantitate percepti à dictis de Lignanis eorundem bonorum poſſeſſoribus. 2

Quæ vero ad illos de Ninis, & Borellos eorum ſucceſſores videntur liquidandi à die 16. Septembris 1622. quo fuit per eos oppoſitum petitioni Thadeæ vſque ad eumdem diem 8. Auguſti 1647. quo dicti de Calderinis actualem poſſeſſionem nacti fuerunt, ad rationem librarum 180. ſingulis annis; quoniam tanti conſtat fuiſſe ab Vrſina eorum hærede, & reſpectiuè Gaſpare de Borellis eius viro locata bona per eos detenta, vt patet ex publicis Inſtrumentis locationum ad ſeptennium, & quinquenniam reſpectiuè factarum Petro de Ruſſis ſub diebus 3

23.& 24. Februarij 1628. & 12.Februarij 1633. quæ similiter renouatæ,& continuatæ censentur ex supra deductis;Imò probatur ex eo,quod tempore apprehensæ per dd de Calderinis possessionis in eadem conductione perseuerabat idem Petrus de Russis, vt legitur in instrumento adeptæ possessionis.

Demum quoad Antonium Greppium arbitrati sunt DD. fructus esse liquidandos à die 7. Iunij 1622. quo lis fuit cum eo pariter contestata vsque ad diem 23. Aprilis Anni 1644.ad rationem librarum 220. singulis annis, cum constet ex publicis documentis pro eadem pensione bona fuisse locata per hæredes dicti Græppij,& causam ab eis habentes, primum sub die 2.Aprilis 1625.Ludouico de Gardis ad septennium,& deinde 24. Decembris 1631. Ioanni de Tartagliis ad aliud septennium;quæ locationes pariter continuatæ censentur sicuti firmatū est supra de aliis vsque ad dictam diem23.Aprilis 1644.quo Rocchus Lucatellus vir Antoniæ hæredis Camillæ Bombasariæ hæredis dicti Græpij eadem bona locauit ad quatuor annos Martino de Campagnolis pro annuis libris 180. in quibus DD. dixerunt liquidandos esse fructus perceptos ab eodem Lucatello à dicta die 23.Aprilis 1644.vsque ad d.diem 8.Augustini 1647. de quo tempore dicti de Calderinis possessionem eorumdem bonorum apprehenderunt.

Ex quibus equidē locationibus,ac litis sustentatione ab eo tempore citra per prædictos creditores respectiuè factis sicuti probatur illorū possessio:ita etiam remanet iustificata perceptio fructuū,qui præsumūtur ab ipsis locatoribus exacti, Rot. *penes RR. Vrgellen. decis.*307. *sub n.*4.*& 5. versic.ex quibus locationibus,& sub n.*8.*versic.& ideo præsumitur,& n.*12. *versic.& licet, ac in aliis relatis in Romana reintegrationis* 23. *Iunij* 1642. *coram Reuerendissimo Patauino in §.idcirco in debitum Monasterij, &* 22. *Iunij* 1643. *coram RR. Salamantino in primis etiam dixerunt, & in Maceraten. reddi tionis rationis* 27. *Marty* 1645. *corā R.P.D. meo Meltio in §. quo vero ad Palatium.* Et successiuè percepti in quantitate solita, Rot.*penes* Acchill. de Grail *decis.*2.*de restit, spol.& bon.men.*Card.Seraph. *decis.*1245. *sub n.*6. *vers. quantum vero ad quantitatem* & Caual.*decis.*17.*sub n.*1.*vers.à solito enim & decis.*86 *vers. vnde etiam, ac in recent. dec.*263.*sub n.*4.*vers.puæ locationes cum seqq.p.*7.

Non obstat, quod clausula, Parito iudicato, in rescripto Signaturæ apposita,respiciat tolum scuta 5500 auri Thadeæ debita pro restitutione dotis,non autem fructus, & alia in sententiis comprehensa; quia fructus à prædictis possessoribus percepti modo petuntur in quantitate concurrenti pro congrua satisfactione residui dd.scutorum 5100.auri pro quibus exequenda est res iudicata eorumdem fructuum restitutionem comprehendens, vt legitur in eisdem sententiis.

Fructus igitur,quoad illos de Lignanis à prædicto anno 1606. vsque ad annum 164-. ascendant ad libras 2960 Et quoad illos de Ninis, & Borellos eorum successores ad libras 4500. Quo vero ad Antonium Greppium,& ab eo causam habentes ad libras 5150 & in his summis respectiuè illos esse liquidandos Domini responderunt.

Et ita dictis de Calderinis, ac illis de Lignanis & Lucatellis informantibus, &c.

REVERENDISSIMO D.DVNOZET DECANO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 14. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Cambia iniustè percepta, extenuant fortem. Debentur ab eo, per quem stetit non cambiari, quando suscepit mandatum ad cambiandum,loco damnorum, & interesse: & ad quam rationem debeantur. Facultas in obligatione ad commodum creditoris, non ponit conditionem in ipsa obligatione, & suffragatur creditori, licèt non declarauerit se vti velle.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio in forma Camera paratam habet executionem.*
2 *Cambia iniustè soluta,sortem extenuant.*
3 *Obligatio præcisa & coactiua, non suspenditur, nec minuitur, per facultatem,commodum creditoris respicientem, licèt absque illa, se velle vti,declaratione.*
4 *Continuatio,non est primus actus,sed successiuus.*
5 *In cambiorum materia mercatorum attestationibus est deferendum.*
6 *Testes ad aliquid deponendum requisiti,si vlterius super negotium iudicium ferant, tanquam affectati, reijci debent.*
7 *Obseruantia in quacumque materia est adeo efficax in declarando, & interpretando, vt etiam propriæ verborum significationi præferri debeat.*
8 *Secus si sit aquiuoca, quia tunc non releuat.*
9 *Solutiones,ad causam enuntiatam,& veram,non autem ad aliam nullibi apparentem,nec veram, referendæ sunt.*
10 *Testis vnicus non probat.*
11 *Nec de inuerisimili deponens.*
12 *Confessio, ac declaratio partis, quæ ex obseruantia subsequuta deprehenditur, in materia probationis, Testis depositioni prævalet.*
13 *Cambia non debentur nisi ex pecunia numerata, effectiua,quæ super cambiis negotiari possit.*
14 *Creditor in statu exigendi pecunias à suo debitore,qui sit mercator publicus in Nundinis, cambia exercere solitus,quando non exigit illas panes eundem debitorem,concurrente aliqua consensus coniectura, in Nundinis cambiorum exercendas,dimittere censetur.*
15 *Eoque maximè si debitor in Nundinis,ære,vel credito,eam summam reperire, ac paratam habere potest.*

DECISIO VII.

MAndatum Rotale ad instantiam Hieronymi Rosolini relaxatum cōtra Ioannem Antonium Pagninum exequendum esse DD. responderunt;Illius enim validitas non controuertitur, & iustitia manifestè patet ex apoca per dictum Pagninum subscripta die 3.Decembris 1631.in qua ipse soluere Rosolino scuta bis mille se obligauit in forma Cameræ Apostolicæ,quæ paratam habet executionem Rot. *penes fan. mem. Gregor. XV.decis.*234.*n.*1. Buratt. *decis.*383.*n.*1.*ac in aliis congestis in prima decisione huius causæ edita sub die* 18. *Iuij* 1646. *coram R. P. D. meo Corrado in princip.*

Neque

Neque obstat exceptio compensationis cambiorum iniuste, vt prætenditur, solutorum, quæ proindè sortem extenuant, vt dixit Rot. *in Romana cambiorum* 17. *Februar.* 1642. *coram R.P.D.meo Bichio*, quia illa non subsistit, nam cum Pagninus se obligauerit dictas pecunias Rosolino debitas continuare in cambiis nundinalibus, ita quod nunquam ob eius defectum cessarent, provt legitur in eadem apoca, idque non præstiterit, iure merito tenebatur Rosolino ad damna, & interesse, quæ fuerunt ab ipso Pagnino iustè soluta ad rationem octo pro centenario, ad quam eo toto tempore alcendisse iustificatur, vt latè probatum fuit in decisionibus huius causæ *coram R. P. D. Corrado emanatis de anno* 1648. *sub* 5. *Iunij* §. *neque obstat quod cãbia, & sub* 31. *Iul.* §. *præterea non obstat.*

Minus subsistit repetita interpretatio prædictæ apocæ, cuius vigore prætenditur Pagnino fuisse iniunctum onus continuandi tantummodo dictas pecunias super cambiis, postquam Rosolinus illas ab aliis eo titulo recepisset iuxta facultatem ipsi in eadem apoca prius concessam; Quo-
3. niam obligatio Pagnini præcisa fuit, & coactiua, ideoque suspendi non potuit per meram facultatem in præcedenti, atque distincta periodo, Rosolino pro maiori eius fauore concessam, licèt Rosolinus ea vti velle non declauerit Dec. *cons.* 652. *viso puncto sub n* 7. *in fi. vers. alterius consideratũ est cũ seq.* quem sequitur Rot. *in Plac. Cambior.* 19. *Iun.* 1634 *corã bo. me. Merlino in* §. *tertiò opponebatur.*

Neque repugnat ponderatio illorum verborum apocæ *Promette &c. di continuar lui medesimo questa girata di detti cambij, &c.* quæ præcedentem
4. receptionem pecuniarum super eis videntur supponere, cum continuatio non sit primus actus, sed successiuus, vt inquit Rip. *in rubr. ff. si cert. pet. n.* 16. Cagnol. *in rub. ff. de orig. iur. nu.* 1. *ad med.* Menoch. *cons.* 848. *num.* 4.

5. Tum quia obiectum procedit, quando talia verba referuntur ad creditorem, qui pecunias exbursauit, nam si ipse velit huiusmodi facere continuationẽ, necesse vtique habet illas prius ab alio super cambiis recipere, vt subinde continuare valeat, cum illis enim pecuniis, quas alteri soluit & amplius non habet, continuare non potest, vt explicat Moder. Ianuen. *in eius tr. de camb. dist.* 5. *quæst.* 1. *sub num.* 9. *versic. illa namque facultas.* Non autem quando referuntur ad debitorem, qui pecunias sibi creditas habet, quas per se, vel per alium ad nundinas transmittere, ac in illis cambium exercere potest, nam hoc casu verba illa verè includunt, atque præseferunt non solum progressum, sed etiam principium actus, ac totum ipsum negotium perinde, ac si dictum fuisset, *di tenere, ò girare lui medesimo questa summa supra detti Cambij*, in quo sensu congruè verificantur eadem verba etiam in debitore *iux. trad. per d. Moder. loc. præc. sub num.* 10. *vers. retinere in fin.* Ac in his terminis super apoca de qua agitur specialiter attestantur mercatores supra triginta tàm Vrbis, quam aliarum insignium Italiæ Ciuitatum, vt legitur in Summar Rosolini sub num. 6. & seq. quibus est deferendum, vt latè firmatum fuit in prædicta *dec. edita sub* 5. *Iun.* 1648. *coram R.P.D.meo Corrado*, § *secundo quia illa, &c.* Non attentis contrariis attestationibus exhibitis pro parte Pagnini, quia Mercatores, qui illas confecerunt non attestantur simpliciter de significatione dd. verborum inter Mercatores recepta, quales erant illorum partes, sed incautè iudicium proferunt, quod non debeantur cambia neque ratione damnorum, & interesse, atque ita si casus contingeret 6.
seruaretur, quod spectat ad Iudices, ideoque reiici debent, vt fuit dictum in *Romana iustificationis creditorum* 13. *Iun.* 1635. *coram bon. me. Pironano in rec. decis.* 52. *n.* 11. *vers. in præsenti autem, & seq. par.* 7.

Tum etiam quia subsequuta statim obseruantia, & continuata per annos circiter tredecim quibus Pagninus absque vlla contradictione soluit Rosolino interesse cambiorum, manifestè declarat, atque interpretatur, quod sub verbis illis dictæ partes voluerunt onus cambiandi d. pecunias ad Pagninũ alio non expectato simpliciter pertinere quousque Rosolinus non declare- 7.
ret illas abaliis pro maiori sua commoditate, val indigentia iuxta facultatem sibi concessam, velle recipere; hic enim proprius effectus est obseruantiæ, vt re ipsa præseferat præcedentis conuentionem, ac declarationem adeò in quacunque materia efficacem, vt etiam propriæ verborum significationi præferri debeat, ex fusè *alleg. in dd. decisionibus coram R.P.D.meo Corrado de anno* 1648. *emanatis sub die* 5. Iun. *in* §. *tum etiam ex obseruantia. & sub die* 31. *Iul. in* §. *fi.*

Nec dicatur quod dicta obseruãtia sit æquiuoca, ex quo solutiones æquè bene referri possunt tàm ad cãbia realia, quàm ad neglecta per Pagnini 8.
num, idcirco non releuet Rota *decis.* 120. *n* 2. *p.* 2. *recent.* Quia verba ipsarum partitarum in libris Pagnini descriptarum remouent obiectum, cum referantur expresè ad damna, & interesse, quæ magis propriè conueniunt omissis per Pagninum contra tenorem suæ obligationis, ideoque 9.
dictæ solutiones ad hanc causam enunciatam, & veram, non autem ad aliam nullibi apparentem, nec veram referendæ sunt, vt fuit dictum in *Casenaten. census* 3. *Iunij* 1644. *coram R.P.D.meo Corrado in* §. *Non etiam obstat.*

Ex quibus manifestè patet non aduersari votum morale à pluribus Theologis subscriptũ sentientibus Pagninum non teneri ad vllum interesse Rosolino, Quia fuit redditum cum supposito, quod Pagninus nõ obligatus dictas pecunias in nundinis exercere antequã illæ fuissent per Rosolinũ ab aliis receptę, cãbia soluerit credens illas fuisse verè receptas; Quæ prorsus à aliena sunt veritate, cùm & ille simpliciter obligatus esset, & soluerit ratione interesse Rosolini, eo quia ipse pecunias nõ exercebat, provt tenebatur, vt dictũ est.

Minus etiam attendi debet depositio vnius Testis pro Pagnino examinati, deponentis Pagninum se obligasse continuare exercitium dictarum pecuniarum super cambiis, quando Rosolinus illas ad cambium ab aliis recepisset, ibi, *dico che il Pagnino die de facoltà al Sig. Rosolino di poterli pigliare à cambio, e quando l'hauesse presi il Sig. Rosolini, il Sig. Pagnini promise lui di continuare le girata di detti cambij*; Quia vltra quod est vnicus, & non concludit, vt demonstrant sequentia verba, ibi, 10.
& promise conforme restorno d'accordo, & non sò poi come restassero d'accordo, ma mi rimetto al saldo come hò detto &c. nec verisimiliter potest te- 11.
minisci verborum inter alios per decem, & octo annos antea prolatorum in facto minus notabili, nec ad ipsum pertinẽte *iux. trad.* per Crau. *cons.* 54. *sub n.* 15. *vers. quinimo*, Rota *penes sa. me. Greg. XV. decis.* 194. *n.* 7. *vers. præsertim, & fuit dictum in Senogall. saluiani* 3. Iun. 1647. *coram R.P.D.meo Corrado*

12. *in §. altera pariter*; Eius depositio eliditur, ex dicta obtemantia subsecuta, quæ contrariam præfefert partium confessionem, ac declarationem omnino præferendam *Roman. consil. 391. sub n. 8 vers. tertio probatur.* Rota *penes fa.me. Gregor. XV. decis. 357. num 3. vers. sed volui, & decis. 434. num. 14. vers. & clarum est.*

13. Postremo non obstat quod creditum Rosolini processerit ex pretio mercium, non autem ex pecunia numerata & effectiua, quæ super cambiis negotiari posset, & propterea cambia non debeantur Rota in Romana cambiorum 18. Aprilis 1644. coram R.P.D. meo Peutingerio; Quia cum Pagninus illas biduo ante, vt asserit, accepisset in solutum à Bonettis, & Bonettallis nomine Rosolini creditoris illorum pro summa scutorũ 2225. 74. cuius creditorem in propriis libris Rosolinum descripsit nihil impediebat quominus Rosolinus, qui pecunias sibi debitas exigere poterat, illas pœnas eundem Pagninum debitorem in nundinis cambiorum exercendas dimitteret, vt fuit dictum in prædictis *decisionibus huius causæ de anno 1648. coram R. P. D. meo Corrado emanatis sub die 5. Iun. in §. præterea, & sub die 31. Iul. in §. minus releuat.*

14.

15. Eoque magis cum Pagninus esset publicus mercator in nundinis cambia exercere solitus, vt notum est, qui vel ære, vel credito proprio benè cõplere poterat quod promittebat, eamque summam in nundinis reperire, ac paratam habere Riminald. *iun. cons. 152. n. 3. vers. accedit.* Lopez *de contract. lib. 2. c. 10. sub princ. vers. tertium autem genus.* Molfes. *de contract. c. 7. sub n. 44.* Filiuc. *tr. 35. p. 2. sub n. 344. & sub n. 432. vers. tertia ratio, & sub n. 344.* *Eminent. Cardin. de Lugo disp. 28. sub n. 8.* de quibus circumstantiis non constabat in illa Romana Cambiorum pro Pagnino in contrarium allegata.

Et ita vtraque &c.

Emin. & Reu. D. C. Otthobono.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 28. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Apoca mutui simulata, nullam meretur exequutionem, licèt sit obligatione Camerali munita. Ad conuincendam simulationem, sufficit causa simulandi, & concursus saltim duarum coniecturarum. Quid accipiatur pro tali causa. Et quæ habeantur tales coniecturæ. Simulatio est licita de Persona ad Personam, vel de contractu ad contractum, data validitate primi contractus.

SVMMARIVM.

1 *Apoca mutui simulata, nullam meretur exequutionem, licet sit obligatione Camerali munita.*

2 *Simulatio contractus conuincitur ex causa simulandi, & concursu saltim duarum coniecturarũ.*

3 *Causa simulandi satis deducitur quando Apocam mutui præcessit contractus nullus, & inefficax.*

4 *Ad simulationis causam arguendam, sufficit ipsam simulandi causam fuisse à partibus opinatam, & verisimilem.*

5 *Simulationis coniectura oritur ex actuum proximitate.*

6 *Et ex inueri similitudine.*

7 *Et ex pactis insolitis appositis in Instrumento.*

8 *Depositio Testis, licet nullater examinati, cum circumstantiis admodum fulcita, & verisimilis, plurimum infert ad inducendam probationem.*

9 *Simulatio, quid licita sit, & permissa de persona ad personam, vel de contractu ad contractum declaratur procedere, data validitate primi contractus; secus autem quando contractus est nullus, quia tunc deficit prima obligationis substantia, quæ omnino ad hunc effectum requiritur.*

10 *Contractus nullus, non conualidatur per subsequentem ratificationem contrahentis, nisi probetur prius in ipso plena scientia nullitatis, nedum facti, sed etiam Iuris.*

11 *Actus ratificatio, semper continet in se conditionem, si alias firmus sit & validus.*

12 *Et ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuisse validam.*

DECISIO VIII.

FVit resolutum mandatum A.C. relaxatum ad fauorem Hieronymi Viualdi pro summa scutorum 1890. ba. 40. esse infirmandum ob Iustitiæ defectum, nam apocha mutui cuius vigore egit Viualdus tanquam simulata nullam meretur exequutionem licet sit obligatione Camerali munita. Gallesi. *de obligat. Camer. q. 18. num 5.* Farinac *de simulat. q. 162. num. 64.* Rota post Zacch. *de oblig. Camer. dec. 206 n. 1. & 207. num. 6. & in recent. decis. 61. n. 9. part. 5. & decis. 259. num. 8. part. 6. & in Romana Cambij 30. Ianuar. 1643. in §. Inspecto pariter credito coram Reuerendissimo Domino meo Decano.* 1.

Ad conuincendam verò simulationem contractus sufficit causa simulandi, & concursus saltim duarum coniecturarum, Bart. *in leg. post contractum 14. num. 2. cum sequentibus ff. de donation.* Rota *in recentior. decis. 283. num. 13. part. 5. & in decis. 11. num. 3. part. 7. & in Firmana Prædij 14. Maij 1640. in §. & quod attinet ad caput coram R. P. D. meo Peutingero.* 2.

In hoc verò casu clara adest causa simulandi, nec desunt plures coniecturæ quæ eidem causæ famulantur, causa itaque satis deducitur, quia apocham mutui inter Benedictum & Aldentem præcedebat alius contractus cambij nulliter gestus inter Bonanum, & Benedictum tunc filium familias sine Patris consensu contra formam statuti Vrbis, *lib. 1. c. 152.* provt bis pro nullitate similis obligationis Benedicti resoluit Rota *in Romana Societatis officij 10. Ianuar. 1643. & 27. Ianu. 1644. coram R.P.D. meo Peutingero*, Vnde cum creditum stante nullitate prædicta non posset Viualdo suffragari, is induxit Benedictum ad simulandum mutuum. 3.

Quę causa simulandi ex eo etiam corroboratur, quia Viualdus creditor eiusdem Bonanni consequutus est creditum Cambij, iam initi cum Benedicto in summa scutorum 2620. pro scutis 1310. dũtaxat, & sic obstare Viualdo poterat læsio enormissima, & poterãt etiam superuenire alij Creditores anteriores Bonanni, & vindicare cambium subhastatum, quæ omnia demonstrant Viualdum voluisse Cambium de medio tollere, mutuumque contraxisse simulando, cum Benedicto iam sui iuris effecto; sufficit enim causam simulandi fuisse à partibus opinatam & verisimilem, Hond. *cons. 46.* 4.

conf. 46. *n.* 28. *lib.* 1. Farinac. *d. quæſt.* 162. *num.* 138. Rota *coram Buratt. deciſ.* 901. *n.* 7. *& in recen. deciſ.* 111. *n.* 4. *&* 5. *part.* 7. *poſt* Zacch. *de oblig. Camer.. deciſ.* 181. *n.* 9. *& in Lauretana prædij* 22. *Aprilis* 1641. *in §. neque oportet probare coram R.P.D.meo Buchio.*

Pro coniectura vero plurium eſt conſideranda proximitas contractuum nam ſub die 24. Ianuarij Cambium præfatum fuit deliberatum Vualdo, & die 25. ſubſequenti fuit contractum mutuum, quod intra menſem fuit eidem Vualdo ceſſum, vnde oritur ſimulationis coniectura ex
5. tot actuum proximitate, Decian. *conſil.* 62. *num.* 83. *lib.* 3. Farin. *d. quæſt.* 162. *num* 146. Rota *in Romana Cambij* 27. *Aprilis* 1640. §. *Aliæ autem coram bon. mem. Merlino* Cyriac. *contron.* 219. *n.* 68.

6. Vrgens etiam eſt coniectura quia in mutuo ingentis ſummæ ſcutorum 1890. nulla fuit adhibita cautela aut reportata ſecuritas, vnde oritur inuerſimilitudo quæ plurimum attenditur ad detegendam ſimulationem, Rota *dec.* 61. *n.* 10 *&* *dec.* 283. *n.* 11. *par.* 5 *recent. poſt* Zacch. *de oblig. Camer. deciſ.* 181. *n.* 19. *& in Romana Cambij* 30. *Ianu.* 1643. §. *Secunda quia coram Reu. D. meo Decano*, & hæc coniectura fortius ſtringit, quia Vualdus eſt diligens, & accuratus, & Benedictus fuit à Patre exhæredatus, & prohibitus adminiſtrare aut vſumfructum percipere ex bonis filij hæredis Inſtituti, vt in Summ. Benedicti n. 7.

Præterea Aſdens creditor mutui illud ceſſit pro eodem pretio Vualdo tale quale erat abſque aliqua obligatione de faciendo bonum, ac exigibile creditum ceſſum, vt fieri ſolet. Imò cum promiſſione euictionis ex dato, & facto ipſius cedentis tantum, & non alias, vt in Summ. Benedicti n. 3.

7. Vnde cum inſtrumentum prædictum contineat pacta inſolita, bene arguit ſimulationem, Pariſ. *conſil.* 55. *n.* 51. *&* 57. Ioſeph. Ludou. *concl.* 51. *verſic.* 32. *coniectura eſt* Decian. *conſ.* 2. *n.* 37. *lib.* 1. Menoch. *de præſumpt. præſumpt.* 122. *n.* 67. *lib.* 3. Farin. *qui plures congerit d. quæſt.* 162. *n.* 164. Rota *dec.* 24. *num.* 6. *part.* 3. *recent. & in d. Romana cambij* 30. *Ianuarij* 1643. *in §. quarta quia coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano.*

8. Demum ponderanda eſt depoſitio Teſtis in apocha mutui ſubſcripti qui rem palam detegit, & licet ſit nulliter examinatus tamen cum eius atteſtatio ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis plurium inſeruit ad inducendam ſimulationis probationem, Mant. *dec.* 325. *n.* 2. Rota *in recent. dec.* 122. *n.* 7. *p.* 1. *& coram Burátt. dec.* 306. *n.* 6. *& poſt* Zacch. *de oblig. Camer. d. dec.* 181. *n.* 16.

Non obſtat quod ſimulatio ſit permiſſa, & licita de perſona ad perſonam, vel de contractu ad con-
9. tractum, vt per Gratian. *diſcep.* 311. *n.* 9. *& ſeqq.* quia hoc procedere poteſt data validitate primi contractus ſecus autem quando contractus eſt nullus prout hic cum celebratus fuerit cum filio familias, hoc enim caſu deficit primæ obligationis ſubſtantia quæ omnino ad hunc effectum requiritur, vt declarat Bald *in l. ſi ex pretio* 6. *n.* 2. *verſ. quædam eſt ſimulatio Cod ſi cer. pet.* Surdus *conſ.* 150. *n.* 78. Farinac. *de ſimul. q.* 162. *n.* 43.

Neque euitari poteſt huiuſmodi nullitas ex eo
10. quod Benedictus ſui iuris factus ratificauerit Cãbium mediante mutuo celebrato, vt illud extingueretur, quia non poteſt dici inducta conualidatio ſeu ratificatio præcedentis contractus nulli nõ probata prius in Benedicto approbante ſciẽtia plena nullitatis nedum facti, ſed etiam Iuris, Gab. *conſ.* 36. *n.* 60 *l. 1. & conſ.* 62. *n.* 26. *&* 27. *lib.* 2. Rot. *dec.* 406. *n.* 25. *p.* 4. *to.* 2. *& dec.* 260. *n.* 12. *p.* 6. *recen. coram Caual. dec.* 612. *n.* 28. *coram Buratto dec.* 410. *n.* 10. *& ſeq. & in Rauennaten. dotis* 11. *Aprilis* 1644. *in §. quia fuit reſponſum cor. R.P.D.meo Corrado*, & II.
in ratificatione ſemper ſubintelligitur conditio ſi actus alias firmus ſit, & validus, Valenzuel. *con-* 12.
ſil. 177. *n.* 53. *lib.* 2. ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuiſſe validam, *Bota poſt Cenc. de cenſibus deciſ.* 278. *n.* 23. *& ſeq. & in Romana pecuniaria* 23. *Martij* 1648. §. *Nec dictum prætenſum creditum coram R. P. Dom. meo Melito.*

Et ita fuit reſolutum, vtraque parte informante, &c.

Eminentiſſ. & Reuerendiſſ. D. Card. Otthobono.

Romana pecuniaria.

Lunæ 5. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſor Adminiſtratoris, pro reliquatu fideiuſſiſſe cenſetur, & maximè vbi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor Adminiſtratoris, pro reliquatu fideiuſſiſſe cenſetur.*

2 *Et eo magis, vbi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem; clarè conuincunt promiſſionem quod Adminiſtrator reliquatum reſtituet.*

3 *Fideiuſſor reliquatus, tenetur ad reſiduum quouſque creditori fuit integrè ſatisfactum intra ſummam in fideiuſſione præſtitam.*

4 *Solutionis cauſa colligi debet à veriſimili mente ſoluentis, & recipientis.*

5 *Solutio in Adminiſtratione, debet in dubio referri ad obligationem ſoluendi pecunias exactas; non autem ad obligationem ſoluendi reliquatum.*

DECISIO IX.

POſtquam reſolutum fuit coram me ſub die 15. Martij præteriti relaxan. eſſe mandatum pro ſumma ſc 3. mill. ad fauorem D. Matthæi Sacchetti contra R.P.D. Honoratum tamquam fideiuſſorem Alexij, qui remanſerat debitor D. Matthæi vltra prædictam ſummam, dum Rotam conſulerem, vt moris eſt pro expeditione cauſæ ad Deciſionis præſcriptum Agentes, & Procuratores Domini Honorati inſtererunt, vt denuò ſuper iiſdem audirentur & cum Domini eorum petitionibus annuerint fuerunt ſæpiſſimè citati, moniti, & vſque ad hanc vltimam Rotam expectari, ſed ipſis informare recuſantibus Domini perſtiterunt in deciſis.

Viſa enim ſunt ſubſiſtere Deciſionis iam editæ fundamenta, quæ cum non fuerint impugnata, alio ea robore fulciri non oportuit, ideo fuit reſtricta ad obiectum in deciſione non examinatum, & ab Agentibus D. Honorati vociferatum in eo conſiſtens, quod tres partitæ poſitæ ab Alexio in Banco eorum de Valentibus in creditum Dom. Matthæi ſub die 23. Martij 1644. Summ. num. 1. Conſtituentes ſummam ſcutor. 1000. ceſſerint in extinctionem obligationis, &

fideiussionis D. Honorati, & pro prædicta sint deducen. ex summa scut. 3. mill. cum administratio Alexij esset finita per renunciationem ab ipso Alexio factam sub die 21. dicti mensis Martij, vt in Sumario D. Matthæi n. 2. Pro huiusmodi obiecti solutione fuit consideratum, quod fideiussio R. P. D. Honorati non est concepta simpliciter pro certa summa, sed pro reliquatu vsque ad summam scutorũ 3. mill. quod apertè colligitur, tum ex natura negotij, quia scilicet fideiussor Administratoris pro reliquatu fideiussisse censetur Rota
1. *dec. 301. n. 6. p. 4. tom. 2. recent.* tum quia D. Honoratus promisit, quod Alexius Administrator *Darà buono, e fedel conto della sua essattione, e di tutto quello, che gl' entrarà in mano del detto Signor Matteo, a fauore del quale prometto, e facciola sicurtà per detto Saluati si no alla somma di scudi 3. mila, e voglio esser tenuto à pagarli a Sua Signoria Illustrissima quì in Roma liberamente senza eccetione alcuna sempre che restasse debitor per la sudetta causa*, quæ verba vti
2. continentia expressam obligationem reddendi rationem clare conuincunt promissionem, quod Administrator reliquatum restituet *l. cum seruus 81. ff. de cond. & demonstr.* Socin. sen. *cons. 149. n. 3. lib. 1.* Afflict. *dec. 157. n. 2.* Rota *dec. 370. n. 4. p. 2. & dec. 301. num. 2. par 4 tom. 2. recent. & coram sa. mem. Greg. dec. 554. n. 2.*

Ideoque cum prædictæ tres partitæ insimul constituentes summam scutorum mille ab Alexio solutæ fuerint die 23. Martij 1644. Antequam ab ipso computa solidarentur, quod factum non fuit nisi sub die 21. Nouembris 1644. cedere prædictæ solutiones non possunt in causam fideiussionis; quamuis alias grauiorem; nam fideiussor reli-
3. quatus tenetur ad residuum quousque Creditori fuerit integrè satisfactum intra summam in fideiussione præscriptam, *vt est textus ad litteram in L. in fraudem 45. §. si principalis*, ibi, *nisi forte minus idonei sint, & in reliquum non ex soluta quantitatis accesserint, ff. de iure fisci ibique* Cuiac. & Gothofr. §. 11. & pondetauit Rota *in Romana fideiussionis coram Cardinali Lancellotto seniori in fine impress. apud Marches. de Commiss. part. 1. folio 770 sub n. 3. & n. 8. coram Caual. decis. 139. n. 1. & decis. 155. n. 1. & in fi. quarum prima Caual. est repetita inter impress. post. 2. vol. cons.* Farin. *dec. 304.*

Et certè remouetur omnis difficultas ex eo, quod Alexius huiusmodi tres partitas summam sc. m. constituentes adscripsit in computis administrationis eiusdem, & multo post constituit se debitorem reliquatus in summa sc. 3656. b. 90. *per saldo di quanto resta debitore per maneggio d'entrata & vscita*, quapropter nec Alexius met principalis debitor voluit dictorum scutorum mille soluere in causam reliquatus, nec in eam Dominus Mat-
4. thæus recipere, quia nondum constabat Alexius fore debitorem, causa verò in quam sit facta solutio colligi debet à verisimili mente soluentis, & recipientis Corn. *consil. 295. num. 2. lib. 2.* Gratian.
5. *discept. 224. num. 95.* & assertæ solutiones referri debent ad obligationem soluendi pecunias exactas prout eas retulit Alexius, non autem ad obligationem soluendi reliquatum, vt benè ad propositum Rota *in d. decis. 554. num. 4. & 5. coram sa. mem. Greg.*

Et ita fuit resolutum informante tantum Domino Matthæo.

R. P. D. MELTIC.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 28. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM

Cambia, quæ non debentur vti cambia, quando de eorum realitate non constat ex literis expeditionis. Et reditus Nundinarum iuxta stylum Mercatorum; debentur saltem vti damna & interesse, quando illi, qui mandatum ad cambiandum susceperat, non docuit se fecisse debitas diligentias de inueniendo Personas, quæ ad cambium pecunias acciperent. Et quomodo sit facienda talis liquidatio.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum obligatione camerali vallatum, habet executionem paratam, etiam contra fideiussorem insolidum obligatum.*

2 *Mandatum executiuum dicitur validum, quando ex reuolutione Actorum apparet interuenisse omnia necessaria requisita pro validitate Iudicij: iuxta* decis. Caputaqu. 260. part. 2.

3 *Cambia non debentur vti cambia, nisi quando de eorum realitate constat ex literis, quæ vocantur expeditionis, sine* dell'andata, *ad nundinas transmissis, & ex aliis literis, quæ nuncupantur reditus de Nundinis, ex quibus illorum iustitia sufficienter probatur.*

4 *Cambia, quando non constat de istis substantialibus cambiorum non debentur, & exacta cedunt in extinctionem sortis.*

5 *Cambia debentur vti damna & interesse, ab eo, qui, cum mandatum ad cambiandum susceperit. non adimpleuit quod debuit pro inueniendis personis, quæ pecunias ad cambium reciperent.*

6 *Cambia vti damna & interesse, debentur ad illam rationem, ad quam demonstratur ascendisse giratas cambiorum singularum feriarum temporis, quo cambia petuntur.*

7 *Compensationis exceptio non potest admitti in præiudicium illorum, quorum non probatur aliquod creditum.*

8 *Probationes non admittuntur in illa instantia, vbi causa commissa fuit cum clausula* si quid exequendum.
Limitatur n. 10.

9 *Debitor condemnatus, quotiescumque facit nouas probationes, non impeditur creditor, quin nouis iuribus, & probationibus vti valeat, ad elidendam probationem iam factam.*

10 *Probationes nouæ passim sunt admittendæ ad elidendas nouas probationes ex aduerso factas, etiam in terminis clausulæ* si quid exequendum.

11 *Citatio ad dicendum contra, in productione Iurium, omninò requiritur.*

12 *Iura producta, absque citatione, non dicuntur de Actis.*

13 *Ampliatur quamuis illorum exhibitio facta fuerit coram Notario, & Testibus.*

14 *Iura producta absque citatione, tanquam de Actis non existentes, nullam probationem faciunt.*

15 *Exceptio, ad effectum vt pro reuocanti sit admittenda, opponenda est specifice, non autè in genere.*

DECI

DECISIO X.

IN duabus decisionibus coram me in hac causa emanatis sub die 14. Maij 1646. & 23. Martij 1648. resolutum fuit mandatum de consignando non esse exequendum stante quod aliud mandatum contra Venturam Mazzantem, & Gulielmum Roncallum, siue eius hæredes principales Debitores relaxatum ab Auditore Cameræ pro scut. 1500. ad fauorem Dominorum de Colettis pro rata sortis, non sustinetur, quia cambia soluta non debentur, & sic ex illis sors extincta remansit, vnde disputato dubio sub die 15. Martij præteriti. An esset recedendum à decisis, dilata fuit resolutio, & Domini ordinarunt quod disputaretur dubium, An mandatum relaxatum sit exequendum contra principales debitores, quo hodie proposito, affirmatiuè fuit responsum. Dubitatum enim non fuit de credito dictorum de Colettis aduersus Venturam Mazzantem debitorem, cum illud probatum remaneat ex publico Instrumẽto obligatione Camerali vallato, vt in Summ. præteritæ positionis n. 1. cui obligationi tanquam fideiussor accessit Gulielmus Roncallus qui vti principalis principaliter, & insolidum se obligauit de omnibus, & singulis in d. Instrumento contentis
1. eodem Summ. num. 2. quod vt habeat exequutionem paratam tradit Ang. *in l. 4. §. condemnandum n. 4. ff. de re iudic.* Gabr. *consil. 67. n. 7. lib. 1.* Gallet. *ad formam obligat.* Cam. *p. 1. q. 1. n. 11. & 18. & q. 2. n. 9. & seq.* Rota *dec. 273. n. 4. p. 1. recen. & alibi passim.*

2. Quo verò ad mandatum illius validitas controuerti non potest, quia ex reuolutione actorum apparet interuenisse omnia necessaria requisita pro validitate iudicij iuxta *dec. Caputaq. 260. p. 2.* Rota *dec. 173. n. 2. p. 5. rec.* Iustitia etiam benè deprehenditur ex dicto Instrumento cambij stipulato sub die 25. Martij 1635. in quo Ventura Mazzantes se obligauit in forma Cameræ restituere eisd. m Colettis sc. 2016. nempè quolibet anno ratam partem consistentem in sc. 250. vnà cum cambi.s, & interesse, cui obligationi, vt dicebatur, quia accessit Gulielmus Roncallus principaliter, & insolidum, eo defuncto iustè obtinuerunt Coletti mandatum contra eius bona hæreditaria pro paghis decursis in summa scutorum 1500. ad computum & in extinctionem dictæ sortis.

Non obstat quod in dictis duabus decisionibus in hac causa factis firmatum fuerit assertum mandatum relaxatum non esse exequendum, eo quia sors extincta remansit ex fructibus à Colettis, vt asseritur perceptis in summa sc. 2798. quia cambia non debentur, Nam vltra quod Coletti docent partem dictarum pecuniarum cessisse in aliam causam particularem, cessat obiectum, quia tunc Rota censuit, quod cambia vti cambia peterentur, quæ certum est non deberi nisi quando de eorum realitate constat ex litteris, quæ vocantur
3. expeditionis, siue *de l'andata* ad nundinas transmissis, prout etiam ex aliis litteris, quæ nuncupantur redditus de nundinis, ex quibus illorum iustitia sufficienter probatur, vt per Nauarr. *in suo manuali tit. de septimo præcepto non furtum facies n.* 289. Lauren. de Rodulph. *de vsur. part. 3. q. 1. n. 1.* Rota *Ianuen. decis. 3. n. 11.* Seraphin. *dec. 946. n. 1.* At quia tunc non fuit doctum de istis requisitis necessariis, & sic de substantialibus cambiorum,
4. merito dictum fuit fructus à Colettis exactos cedere in extinctionem sortis, cum cambia nullo pacto ab illis prætendi potuerint, vt vltra allegata in prædictis decisionibus declarauit etiam Rota *in Mediolan. pecuniaria 27. Maij 1602. coram Litta, & dec. 711. n. 6. verse. cum illa nullo iure debeantur p. 3. & dec. 304. n. 2. p. 4. recentior.* & fuit etiam dictum *in Licien. Pecuniaria 29. Maij 1643. coram R. P. Domino meo Bichio.*

Vtrum quia postea Coletti sese melius declararunt, quod cambia prætendunt vt damna, & interesse ex quo Mazzantes, qui mãdatum ad cambiandum susceperat cum fideiussione Roncalli, illud non adimpleuerat, nec docuerat fecisse debitas diligentias ad effectum reperiendi personas, quæ pecunias ad cambium acciperent, nec illas reperiisse ex tali non adimplemento tam eum, quam eius fideiussorem teneri ad omnia damna, & interesse, quod prouenit ipsis Colettis declarat *text. in l. si quis alicui 27. §. qui suscepit. ff. mand.* Rota *dec. 479. n. 9. & 10. apud Conc. de cens. Romana, seu Ianuen. pecuniaria 1. Iul. 1644. §. aut petit coram R. P. D. meo Bichio, Romana pecuniaria 5. Iun. 1648. §. quia cum Pagninus, & 1. Iul. eiusdem anni §. quia certum est, & seq. coram R. P. D. meo Corrado.*

Damna autem, & interesse ex parte illorum de Colettis concludenter probantur ex fide, quæ data fuit in eorum Summario præteritæ positionis n. 13. subscripta ab octo ex principalibus Vrbis Mercatoribus, ex qua optimè demonstratur adfuisse plures occasiones cambiandi, & ex partitis, & giratis cambiorum singularum feriarum cambia nedum ascendisse, sed excessisse scuta sex pro quolibet centenario toto illo tempore, quo à Colettis cambia petuntur cum illa fuerint inter partes conuenta ad dictam rationem scutorum sex, vt in eodem Summario n. 1. & vt illa sufficiant ad 6.
iustificationem prætensorum damnorum, & interesse admittit Rota *in d. Romana pecuniaria 1. Iul. 1648. §. quia certum est ibi iustificatur ex iuratis Mercatorum attestationibus coram R. P. D. meo Corrado,* stante hac igitur probatione damnorum, & 7.
interesse cessat compensatio in sortem, quia compensationis exceptio non potest admitti in præiudicium illorum de Colettis, dum non probatur aliquod eorum debitum, vt declarauit Rota *decis. 224. n. 3. p. 5. rec.*

Minus refragatur replicatio in d. decisionibus data quod damna, & interesse non fuerint iustificata in prima instantia coram A. C. à quo fuit re- 8.
laxatum mandatum, quæ hodie ex nouiter deductis probari nequeant, stante quod causa commissa fuit in Rota cũ clausula si quid exequendum, Rota *dec. 64. n. 1. & 5. dec. 162. n. 1. & dec. 260. n. 5. inter impressas penes Pacif. de Saluian. iuxta nouam impressionem, & alias sæpè.* Quia cum à Roncallis, & sociis reis conuentis non fuerint exhibitæ ante relaxationem mandati solutiones, quæ prætenduntur in sortem imputandæ, sed post quod benè probatum remanet, nam d. solutiones fuerunt productæ sub die 4. Decembr. 1645. Summario de Colettis n. 14. mandati verò relaxatio præcessit, cum decretum fuerit factum sub die 9. Iulij 1644. & 2. Decembris 1645. vt in eodem Summ. n. 6. & 7. sicut exceptio dictorum de Roncallis impugnatiua mandati iustificatur ex nouis probationibus, ita potest ea nouis iustificari replicatio corũdem de Colettis pro obtinenda eiusdẽ mandati executione, nam quotiescumque debitor condemnatus facit nouas probationes, nõ impeditur creditor quin nouis iuribus, & probationibus vti

valeat ad elidendam probationem iam factam benè Rota *dec.* 168. *n.* 10. *inter impressas pariter apud eumdem Pacific. de Saluian. Anconitana bonorum*
10. 22. *Maij* 1603. *coram bo.me. Iusto, & in Papien. pensionis* 19. *Nouemb.* 1608. *coram Ortembergo*, & passim sunt admittendæ nouæ probationes ad elidendas nouas probationes ex aduerso factas, & hoc optima ratione, ne aperta remaneat via Reo de nouo deducendi totum, & omne illud quod sibi magis proficuum existimauerit sibi spe quod Actor exhiberi non possit noua iura ad exclusionem eorum quæ ab ipso reo fuerunt producta, & sic executiuam viam eludendi, vt in terminis clausulæ si quid exequendum, explicat Add. *ad Greg. XV. decis.* 272. *sub num.* 9. *vers. secut etiam quis admittitur* Rota *in Eugubina dotis* 12. *February* 1642. *coram Salamantino.*

11. Eoque magis dicebant Domini non esse attendendam d. solutionum exhibitionem, quia emanauit absque citatione ad dicendum contra, quæ omninò requirebatur secundum Bald. *in l.* 1. *in fi. C. de sent. ex breui recitand.* Cassador. *dec.* 1. *n.* 5. *de exceptio.* Caputaq. *dec.* 99. *p.* 2. quæ quidem solutiones, nec possunt dici de actis ex solo defectu dictæ citationis, Honded. *cons.* 75. *n.* 34. *lib.* 2. Cæs. de
12. Graff. *dec.* 3. *n.* 7. *de restit. spoliat.* quamuis illarum exhibitio facta fuerit coram Notario, ac testibus Barbos. *in c. contingat num.* 2. *de fid. instrum. Roman. cons.* 519. *num.* 13. *& seq. cum aliis relatis in dec.* 361. *sub n.* 2. *coram Peria.*

14. Nec releuat quod dum facta fuit exhibitio solutionum repetita appareant alia iura & solutiones exhibitæ de anno 1643. quia per huiusmodi repetitionem non suppletur defectus d. citationis ad dicendum contra, qui solus operatur, vt tales solutiones licet productæ nullam probationem faciant tanquam de actis non existentes, vt vltra iam allegata explicat etiam Felin. *in c. quoniam contra n.* 40. *de prob.* Rot. *dec.* 1. *n.* 3. *de fid. instr. in nou.* Caputaq. *dec.* 117. *n.* 6. *p.* 3. Cæs. de Graff. *dec.* 16. *n.* 4. *de prob.*

Omitti neque debet, quod dum rei conuenti nunquam exceperunt specifice de imputatione in sorte solutionũ alias ab ipsis factarum pro interesse, necnon huiusmodi interesse ex iam deductis verè, & realiter Colettis sit debitum ex causa non adimpleti mãdati suscepti à Mazzante pecu-
15. nias ei traditas ab ipsis Colettis cambiandi attendenda hodie non sit generalis solutionum exhibitio facta, quia exceptio ad effectum vt pro releuanti sit admittenda opponenda est specificè, non autem in genere iuxta *text. in l. scire, §. scire autem oportet, ff. de excusat. tutor. cap. vt circa de elect. in* 6. Clem. *Constit. eodem tit.* Felin. *in c. Pastoralis n.* 13. *de except.* Bald. *in l.* 1. *n.* 44. *C. vnde vi*, Manen. *decis.* 15. *n.* 45. *& fuit dictum in Beneuentana Canonicatus* 8. *Februa ij* 1647. *§. ac semota coram R. P. D. meo Bichio.*

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

R. P. D. Meltio.

Brunduſina Bonorum.

Sabbathi 23. *Ianuarij* 1649.

ARGVMENTVM.

Possessio probatur tum ex cessione qualificata partis, tum ex præcepto de exhibendo & dimittendo. Et plura de possessione, & sequestro.

SVMMARIVM.

1 *Possidere dicitur ad effectum manutentionis, qui detinent rem controuersam.*
2 *Confessio qualificata partis recipitur in possessorio Iudicio fauore possidentis absque vlla qualitate vitij.*
3 *Possidere dicitur qui exhibere, vel dimittere rem, mandatur.*
4 *Præceptum de discedendo è domo, supponit possessionem in præceptum.*
5 *Probationes leuiores sufficiunt in possessorio Iudicio, ad consequendum mandatum manutentionis.*
6 *Possessio titulata, non titulatæ præfertur in Iudicio possessorio.*
7 *Sequestrum Iudicis, ritè & rectè procedentis, turbat possessionem naturalem, & ciuilem.*
8 *Citationis omissio, vitiat sequestrum.*
9 *Sequestrum vt odiosum, regulariter est prohibitum, nec conceditur, nisi iure expresso permittente.*
10 *Sequestrum permittitur contra succumbentem in causa; non tamen in Iudicio possessorio.*
11 *Possessor, lite pendente, non est remouendus à sua possessione.*

DECISIO XI.

DOmini dixerunt Ioan. Mariæ Monetæ dandum esse mandatum de manutenendo in possessione bonorum hæreditariorum q. Francisci eius fratris, quia de illius possessione satis constat ex confessione Theodori, & litis Consortium ex libello per eos porrecto Reuerendiss. Archiepisc. Brunduſino Summ. Ioan. Mariæ n. 2. in quo dictus Ioannes Maria enunciatur habitator Domus, ac detentor bonorum mobilium hæreditariorum dicti q. Francisci, ex tali enim assertione probari possessionem ad effectum manutentionis respondit Aym. *cons.* 150. *num.* 5. & sæpius firmauit Rota, ac signanter *decis.* 802. *p.* 1. *diuers. & coram san. memor. Gregor. XV. dec.* 200. *n.* 2. *ibique Adden. n.* 5. *littera A.* etiamsi pars asserat aliquem occupatorem, quia tunc quamuis confessio videatur qualificata, ex 2. quo non fatetur possessorem simpliciter, sed cum qualitate vitij, nihilominus recipitur confessio respectu possessionis, reiecta qualitate vitij, quæ habet præsumptionem iuris contra se, Bart. *in l.* Aurelius *§. idem quæsit ff. de liber. legat.* Rota *coram san. memor. Greg. XV. dec.* 358. *n.* 1. *vsque ad* 6. *& coram bo. me.* Buratto *dec.* 100. *n.* 18.

Idque facilius in proposito casu, in quo cum assertione partis enunciantis Ioan. Mariam habitatorem, & detentorem; concurrit etiam decretum Archiepiscopi Brunduſini mãdantis eidem Ioanni Mariæ quod bona hæreditaria Francisci eius fratris exhiberet, domumque vacuam, & liberam relinqueret, vt in eodem summario n. 3. Exhibitio 3. enim, ac dimissio in necessarium antecedens supponit possessionem penes debentem illam exhibere, ac dimittere non secus ac priuatio habitum, per ea, quæ in similibus terminis dixit Rota *in recent. dec.* 347. *n.* 1. *p.* 2. *& coram bon. mem. Buratto dec.* 160. *sub n.* 5. *vers. quæ clarior redditur, & dec.* 491. *n.* 2. *vers. comprobatur eadem possessio.* Et clarum est quod petens, vt alius dimittat, fatetur non se, sed alium possidere, Rota *coram Card. Caualcario dec.* 106. *n.* 1. *vers. anterioritas autem possessionis, & decis.* 619. *n.* 4. *vers. respondebatur, ac coram Buratto d. decis.* 260. *n.* 4. *nouissimè in Alexandrina Canonicatus* 9. *Decembris præteriti coram R. P. D. meo Cerro* 4.

in

4. *in §. ante insp. ebat, &c.* & in terminis præcepti obtenti de discedendo ex domo, eamque dimittendo, vt illud probet possessionem præceptati Modern. Petri, *tr. de manuten. obser. v. 19. n. 30. vers. vel obtinuerit præceptum*, Rota *in Ferrarien. bonorum 2. Maij 1626. coram bo. mem. Buratto.*

Ex his cum possessio remaneat sufficienter probata ad effectum manutentionis, illa negari non debet Ioan. Mariæ Monetæ *vulg. §. retinendæ instit. de interd. l. prætia*, vbi Bart. *de acquir. possess.* Rota *coram bon. mem. Coccino dec. 486. n. 2. coram Durano dec. 330. n. 1. coram R. P. D. meo Royas, in Spoletana bonorum 7. Febr. 1648. in princ.* præsertim dum dicta possessio recipit etiam non modicum adminiculum ex præcedenti titulo additionis hæreditatis cum beneficio l. & inuentarij factæ per eundem Ioann. Mariam vti hæredem proximiorem dicti q. Francisci eius fratris Summar. num. 3.

5. in iudicio enim summariissimo manutentionis quæuis sufficiant leuiores probationes, Menoch. *de retin. rem. vlt. n. 34.* Rota *coram sanct. mem. Greg. dec. 324. num. 5. coram Cardin. Caual. dec. 75. n. 4.* etiam sine iustificatione alicuius tituli *l. 1. §. sicut interdicti ff. vti possideris*, Rota *coram Greg. dec. 275. num. 12. & dec. 9. num. 9.* nihilominus possessio titulata est magis manutenibilis, & semper præfer-

6. tur possessioni non titulatæ, Menoch. *de retin. rem. 3. n. 733.* Grat. *discept. for. cap. 402. num. 1. & 2. Fidden. ad Gregor. XV. dec. 323. n. 4.*

Neque releuat quod dictus Archiepiscopus

7. Brundusinus mandauerit apponi sub sequestro bona hæredaria dicti q. Francisci, & ita prætendatur ex facto Iudicis Ioann. Mariam perdidisse omnem possessionem tam naturalem, quàm ciuilem, Ang. *in l. clam possidere §. qui ad nundinas n. 2. in fin.* vbi etiam Ias. *num. 2. ff. de acquir. possess.* Rota *penes Mohedan. decis. 4. n. 4. vers. quinta auctoritas Iudicis de rest. spol. & dec. 802. part. 1.* quia obiectum procedit in Iudice ritè, & rectà procedente, secus si nulliter & iniustè, tunc enim non priuat possessione, ex quo videtur procedere tanquam priuatus, Corn. *cons. 293. n. 4. lib. 3.* Rota *penes Burat. dec. 158. n. 5.* & latius probauit *in Romana de Bombellis 31. May 1613. coram bo. me. Sacrato apud Modern. de manut. dec. 9. n. 20. vers. proinde sicut, & penes Martin. Andream decis. 29. n. 7. & in Comen. iurispatronatus 25. Iun. 1646. coram R. P. D. meo Corrado in §. non obstat vltimo*, & post alios comprobat Grat, *discep. forens. c. 950. n. 30.*

8. Nullitas autem sequestri visa fuit patens tum ex defectu citationis d. Ioan. Mariæ, qui citari debebat prout in terminis sequestri firmauit Rota *bon. mem. Buratto decis. 186. num. 8.* tum etiam quia factum fuit pendente tempore ad appellandum à sententia graduatoria lata per dictum Archiepiscopum ad fauorem præfati Theodori, vt colligitur eodem *summar. n. 2. & 3, cap. non solum de appel. in 6.* imò post appellationem ab eo interpositam *summar. d. n. 2.* Rota *dec. 168. n. 1. part. 4. n. 2. recent. cum aliis allegatis in Calagurritana beneficij 23. Iunij 1645. coram R. P. D. meo Arguelles, & alibi passim.*

9. Constat etiam de iniustitia ex regula iuris vulgata, quod sequestrum tanquam odiosum regulariter est prohibitum *l. vn. Codic. de prohib. sequest. per tot. & ibi gloss. in verb. sequestrari, & ibidem Abb. num. 7. & seqq. de sequestr. possess. & fruct.* Rota *decis. 464 num. 2. part. 1. recen. decis. 324. num. 1. coram Card. Caualerio nouissimè in Mediolanen. Canonicatus, seu præbenda 8. Iunij præteriti coram R. P. D. meo Bichio in princ.* & vt concedatur debet dari casus exceptuatus in quo iura illud permittant Rota *decis. 168. num. 2. p. recent. tom. 2. coram san. mem. Gregor. XV. dec. 118. num. 1. & 2.* casus autem exceptus probandus venit ab eo qui petit sequestrum, Paris. *cons. 41. num. 22. vers. vt igitur part. 1. & coram Card. Caual. d. decis. 324. num. 1.*

Neque alicuius releuantiæ visum fuit quod 10.
post latam sententiam sequestratio permittatur contra eum, qui in causa succubuit, licet à d. sententia appellauerit *ad text. in l. Imperatores §. vlt. ff. de appell. l. si fideiussor §. vltimo, ff. qui satisd. cogan.* Natt. *cons. 584. n. 1. & 2.* Paris. *cons. 41. num. 45. & seqq lib. 1.* Put. *dec. 162. lib. 2.* Quia dictæ doctrinæ loquentes de sequestratione fructuum, quæ fieri solet post latam sententiam quando adest timor dilapidationis non sunt applicabiles in sequestratione possessionis, de qua nunc agitur, possessor enim lite pendente non est remouendus à 11.
sua possessione, vt declarat Bald. *in l. quidam existimauerunt*, & ibi Ias. *num. 4. versic. ista ad vltimum ff. si certum petat.* Bald. *in d. i. vnic. sub num. 3. versic. & alia est, C. de prohib. sequestr.* Dec. *in l. vltima n. 7. C. de edict. D. Adr. tollen.* Paris. *d. cons. 41. n. 17. cum seqq.* Rota *coram Card. Caual. dec. 324. n. 3. & 4.*

Et ita informante tantum Ioann. Maria Moneta fuit resolutum, &c.

R. P. D. Cerro.

Romana de Luraghis.

Veneris 14. *Iunij* 1647.

ARGVMENTVM.

Assignatio, & receptio in solutum pro credito imposterum declarando, nullum habet respectum ad hoc, vel illud creditum.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura id continere videtur quod continet illa, ad quam refertur.*
2 *Decretum, vigore cuius fit Instrumentum explicatur ab ipso instrumento.*
3 *Assignatio crediti declarandi, se habet indeterminate ad hanc, vel illam declarationem.*
4 *Declaratio facienda mutat titulum ipso iure, si sequatur in possidente.*
5 *Assignatio rei, cum declaratione facienda, transfert dominium temporaneum & reuocabile.*
6 *Breue Pontificium habet vim Legis.*
7 *Voluntas quandoque metitur à potestate.*
8 *Mandatum generale suspect ad electionem, in quam causam cedat solutio, quando creditum est determinandum.*
9 *Molestiæ iudiciales ab vna parte cessantes; indicant ratificationem partis; & quod amplius acta impugnari nequeant.*
10 *Ratificatio idem operatur, ac mandatum, licèt speciale in actu requiratur.*
11 *Sorte extincta, cessant fructus debiti.*

DECISIO XII.

DOmum de qua agitur, traditam Ven. Congregationi Lateranen. cessisse in compu-
tum primi partiti Anni 1585. non autem secundi Anni 1588. & sic sententiam A. C. esse infirmandam resolutum fuit die 4. Iunij 1646. & in
hac

hac resolutione etiam hodie Domini permanserunt causa quinquies proposita, & acerrime discussa: Dum enim dicta domus assignata, & recepta fuit pro scutis 13.mil.compentan dis in summa,& quantitate pecuniarum,in qua eadem Congregatio fuerit declarata creditrix Ioan. Baptistæ, & hæredum q.Pompilij, satisfit euidens assignationem non fuisse factam determinatè pro vno credito magis, quam pro alio, sed indeterminatè pro credito in futurum declarando, & proinde dum postea per subsequutam sententiam bon. memor. Iusti Congregatio de Anno 1602. fuit declarata creditrix vigore primi partiti, consequens esti, vt in hanc causam cesserit assignatio vsque ab initio, perinde ac si ab eo instanti facta fuisset declaratio cum per relationem ad declarationem faciendam, eadem declaratio videatur à principio inesse ipsi assignationi, vt sequendo dispositionem *Text. in leg. asse toto ff. de hæred. instit. firmatum fuit in præcedenti decisione §. hinc autem.*

Nec obstat, quod in Decreto Congregationis Deputatorum sub die 25. Iun. 1596. in cuius executionem celebratum fuit instrumentum assignationis,& dationis in solutum Deputati decreuerint domũ prędatam Congregationis,& Canonic. Lateran. in solutum tradere *à conto del lor credito* nulla adiecta qualitate faciendæ declarationis.

Quia dum in eodem Decreto reseruata fuit Instrumẽti confectio ad dictamen sapientis, ibi, *si dia in solutum a conto del lor credito alli Padri della Pace, &c. & con le clausule, & cautele da stendersi nella stipulatione dell'Instrumento ad dittamen Sapientis, & iuxta stylum &c. summ. impress. Primicerij n.8.* Licitum fuit in ipso Instrumento explicare, & addere per verba explicita, quæ fuerunt de mente, & voluntate contrahentium tempore decreti, vt aliis omissis responsum fuit in *Romana quarti doralis 27. Aprilis 1646. coram me §. animaduertendum.* Et sicut decretum antea factum inseruit pro declaratione Instrumenti subsequentis, ita etiam subsequens Instrumentum præcedens Decretum declarat ex congestis ad propositum per Alex. *cons. 52. n. 24. & 25 lib. 4.*

Prout nec subsistit quod tempore decreti,& assignationis creditum primi partiti non esset in substantia certum, sed à Deputatis, aliisque creditoribus acriter controuersum. Nam contrarium conuincitur ex sequenti facti serie, Decretũ enim factum fuit die 25. Ianuarij, ac assignatio die 9. Aprilis 1596. d. Summar. n. 8. & 9. Et tamen Congregatio sub die 14. & 24. Februarij 1595. obtinuit extrahi omnes,& singulas partitas descriptas in libris Luraghi, prout in illius executionem extractæ fuerũt incipiendo ab Anno 1585. quo primum partitum initum fuit eodem Summ. n. 3. & 4. ac super illis electi fuere Periti,& Calculatores Summ. Congregationis n. 5. Et denique die 2. Martij eiusdem anni 1595. contra Deputatos, & alios creditores ipsa Congregatio produxit Instrumentum census scutorum 9000. venditi Caffarello, quem Luraghi in primo partito extinguere promittebant, & die 3. eiusdem illos citauit ad docen. Luraghos præfatum censum extinxisse, ac 1. Octobr. sequentis ipsimet Deputati consensserunt, vt Caffarellus rediret ad primæua iura census non extincti d. Summ. Primicerij n. 6. & 19. Ex his enim clarè patet creditum vtriusque partiti eodem tẽpore fuisse in iudicium deductum, & pro vtriusque satisfactione pariformiter instatum, adeo vt sicuti creditum secundi partiti erat in substantia certum, ita pariformiter erat certum creditum primi: Quod autem dicitur fuisse controuersum à Deputatis, aliisque creditoribus tollitur ex decisione in Romana erroris calculi 16. Nouemb. 1601. coram bo. me. Iusto, vbi apparet quæstionem,& cõtrouersiam pependisse dumtaxat super certis erroribus nonnullarum partitarum in calculo illius commissis. Hinc enim fortius conuincitur assignationem nec decretam, nec factam fuisse determinatè pro vno magis, quam pro alio, sed indeterminate pro credito in futurum declarando, cum vtrumque eodem modo in substantia certum futuram tamen declarationem,& liquidationem expectasset.

Et nihil releuat, quod prius declaratum fuerit creditum secundi partiti in sententia scilicet lata Anno 1600. quã primi per aliam sententiam anni 1602. quia cum assignatio, vt dictum est, fuerit indeterminatè concepta non respicit magis tempus primæ, quam secundæ declarationis ex *Theoric. Soce. in l. solemnis n. 6. ff. de cond. & demonstr.* quam sequuti fuerunt Casanat. *cons. 4. n. 105 & 106.* aliique *relati in altera decisione §. similiter.* Non obstãte quod sequuta ex prima sententia declaratione crediti secundi partiti, impleta fuerit conditio,& contractus remanserit perfectus ad *tex. in l. boues, § hoc sermone ff. de verb. signif.* Quia cũ dicta prima sententia non fuerit simpliciter prolata, sed cum expressa reseruatione declarandi aliud creditum eiusdem Congregationis proueniens ex causa primi partiti, ibi, *Item Ven. Congregatione Lateran. vigore primi partiti, & Instrumenti anni 1585. & alias quomodolibet, quarum causarum cognitionem, & declarationem, ac finalem executionem nobis etiam reseruamus, &c. Sum. Primicerij veteris positionis n.8.* Dum idem Iudex inhærendo d. reseruationi subinde illud declarauit graduando Congregationem super omnes in antecedenti sententia nominatos tempore posteriores, perinde est ac si in eadem prima sententia illud quoque creditum declaratum,& graduatum fuisset, vt præter deductos in *d. dec.* firmauit Rota *dec. 1. in fi. vt lit. penden. in nou.* Et statim emanata secunda declaratione mutatus fuit ipso iure titulus primæ,& conuersus in hanc secundam habentẽ causam anteriorem, ineptusque remansit cõtractus, qui ex prima declaratione reuocabilem perfectionem habuerat ipsaq; Congregatio ex anteriori credito primi partiti cœpit domum possidere per *tex. in l. 3. §. qui fideicommissum. ff. de hæred. instit. & in l. fundo. ff. ad l. falcid.* Bald. *in l. 2. sub n. 63. v. sed pone. C. de seru. & aqu.* Castr. *cons. 345. sub n. 5. v. per quod patet, & cons. 390. sub n. 11. v. quinimo l. 1.* aliisque relatis firmauit Rot. *dec. 97. n. 7. & dec. 108. n. 2. cum seqq. par. 5. recent.* 3. 4.

Accenta præsertim expressa protestatione specialiter amissa in dicto Instrumẽto assignationis, ibi, *sine tamen præiudicio quorumcumque iurium aliis creditoribus si qui sint prioribus, & potioribus competen. in euentum, in quemde tali prioritate, & potioritate vllo vnquam tempore legitimè constet, & non alias &c.* Hinc enim statim, ac declaratum fuit creditum anterius euanuit, titulus posterioris crediti, qui dominium in Congregationem transtulerat temporaliter solum, & reuocabiliter, donec scilicet, & quousque constaret de credito anteriori, vt respondit [illegible] *cons. 161. num. 6. part 4. diuers. in Rom. [illegible] ciaria 30. Aprilis 1629. coram bo. me. [illegible] no, & in Lucana successionis* 5.

21. *Iunij* 1630. *coram R.P.D.meo Ghisilerio, in rec. decis.* 270 *n.* 19. *& dec.* 394. *sub n.* 27. *vers. praeterea part.* 5.

Sed vlterius hodie Domini existimarunt assignationem vsque ab initio factam fuisse in causam primi partiti, cum ex forma Breuis sanct. mem. Clementis VIII. Motu proprio emanati, satisfieri deberet creditoribus illorum de Luraghis iuxta ipsorum proprietatem, & potioritatem, ibi, *& mandamus Dilecto filio nostro Cam. Apostol. Auditor. siue &c. quod statim &c. possessionem, seu quasi omnium, & singulorum bonorum iurium, actionum, &c. ad dictum Ioann. Baptistam &c. spectan. &c. ad se auocet, illaque vnicuique ex creditoribus iuxta tamen prioritatem, & potioritatem ipsorum, & iuxta aestimationem &c. in extinctionem suorum creditorum assignet recepta ab illis cautione sub obligatione de restituēdo prioribus, & potioribus &c. dicto Summ. impress. Primicerij num.* 11. Dum ergo Deputati in illius executionem Domum de qua agitur Congregationi assignarunt, assignatio praesumitur facta in causam primi partiti, vt cautum fuerat in Breue; quod vim legis habet *leg. fin. Codic. de legib.* Gabr. *cons.* 151. *in princ. lib.* 2. Potius quam in causam secundi contra formam Breuis, & intentionem Pontificis metiendo voluntatem à potestate, *ad Text. in leg. Lucius. §. Imperatores. ff. ad municip. & in l. si quaesita. ff. de condition. & demonstrat.* Rota *in recentior. dec.* 682. *num.* 31. *par.* 8.

Et hoc etiam clariùs conuincitur ex ipsa assignatione. Praemisso enim pro constanti, quod in primo partito simul, & insolidum se obligauerint, tam Ioann. Baptista, quam Pompilius de Luraghis, in secundò vero partito Ioann. Baptista dumtaxat, Dum assignatio facta fuit pro scutis 13. mil. compensandis in summa, & quantitate, in qua Congregatio fuerit declarata creditrix Ioan. Baptistae, & haeredum Pompilij, ac eodem modo ipsamet Congregatio illam acceptauit, & compensare promisit, ibi, *qua scuta* 13. *mil. idem Reuerendiss. P. D. Don Vrbanus Procurator praedictus dicto nomine &c. bona facere, & compensare promisit, prout ex nunc compensauit, & bona fecit eisdem DD. Creditoribus absentibus &c. in summa, & quantitate pecuniarum, in qua d. Ven. Congregation. fuerit declarata Creditrix d. Ioann. Baptistae Luraghi, & seu haeredum q. Pompilij Luraghi &c.* Consequens est necessarium, quod facta fuit in extinctionem crediti primi partiti, in quo Pompilius, vt dictum est obligatus reperiebatur, non autem in extinctionem secundi, in quo ipse nec interuenit, nec obligatus fuit.

Comprobantur praedicta. Primo ex subsequutis declarationibus, Congregatio enim mediante ipsius Procuratore iteratis vicibus in iudicio declarauit se retinere domum, de qua agitur, ex causa eius crediti prouenientis ex dicto primo partito, & vigore istarum Declarationum se defendit in eius possessione aduersus alios creditores anteriores secundo partito *d. Summ. Primicerij num.* 20. Nec huiusmodi declarationes impugnari possunt ex defectu mandati procuraę; Tum quia ad effectum eligendi in quam causam cedat solutio sufficit generale mandatum, ex deductis in *dicta decisione §. ex subsequentia*; Tum quia dum Congregatio aduersus dictos creditores secundò partito anteriores rerentionem obtinuit, & cessarunt molestiae ab ipsa tacitè ratificatae censentur, itavt amplius impugnari non valeant Rot. *decis.* 39. *num.* 1. *de procurat. in nou. & decis.* 208. *num.* 4. *p. vt.* 4. *diuers.* Tum denique quia superuenit expressa ratificatio Abbatis Monasterij Sanctae Mariae de Pace Procuratoris generalis ipsius Congregationis, qui ratificando omnia, & quaecunque gesta per dictum Procuratorem, eumdem specialiter substituit in omnibus causis motis & mouendis, actiuis, & passiuis *dicto num.* 20. quae ratificatio idem operatur, ac mandatum etiamsi illud speciale requireretur, *l. quod si de speciali* 27. vbi Bart. *Digest. de minor. lib* 3. *§. si Procurator*, vbi Dec. *num.* 2. *in* 2. *notab. Digestis quod quisque iur. san. me. Gregor. decis.* 525. *num.* 5. *& bon. mem. Buratt. decis.* 301. *num.* 8. *ibique Addens. n.* 19. *& seqq.* 10.

Secundo principaliter ex sententia prolata à bon. mem. Merlino 7. *Iulij* 1627. in qua Congregatio Lateranen. declarata fuit creditrix Ioann. Baptistae Luraghi in scutis 13935. & bon. 32. ac damnorum, & interesse occasione secundi partiti, & pro illorum satisfactione illi adiudicata fuerunt rubra 149. Casalis Capicottae ad rationem scut. 90. monetae pro quolibet rubro, ibi, *Dicimus &c. constare de credito ipsius Ven. Congregationis Lateranen. cum Ioann. Baptista Luragho in summa, & quantitate scutorum* 13935. *& bon.* 32. *pro quibus in sententia graduatoria per bon. mem. Reuerend. P. D. Iustum lata in duodecimo loco occasione conuentionis, seu secundi partiti &c. graduata reperitur, & pro eadem summa &c. fuisse, & esse debita, & eidem Congregationi deberi damna, & interesse ad rationem fructuum censuum non extinctorum &c. Item Dicimus &c. ad computum summa &c. ac damnorum, & interesse fuisse, & esse eidem Congregationi pro concurrenti quantitate adiudicanda rubra dicta* 149. *scor.* 14. *& quart.* 9. *partis, & de parte dicti Casalis Capicottae pro indiuiso ad rationem scutorum* 90. *monetae pro quolibet rubro iuxta aestimationem &c. prout illa adiudicamus, & adiudicari, & pro adiudicatis haberi mandamus &c.* Hinc igitur ampliùs controuerti non potest assignationem factam anno 1596. cessisse in extinctionem crediti primi partiti, alias enim si domus tunc temporis assignata fuisset in causam secundi vtique illud pro concurrenti rata scut. 13. mill. extinctum remansisset, adeo vt pro illius satisfactione nullatenus adiudicari valuissent dicta rubra 149. quorum aestimatio praefatam summam excedit, multoque minus declarari potuisset deberi damna, & interesse, cum ea statim extincta, & & restituta sorte tanquam illi accessoria cessassent *l. debitor. Digest. de vsur. leg. si creditrici, & leg. si per te. Codice eod. leg. fin. ibique notant gloss. & DD. Digestis de eo quod cert. loc.* Rota *Ianuen. decis.* 61. *num.* 1. *vers. nec per se*, Rot. *in recent. dec.* 660. *sub. num.* 2. *vers. & ideo par.* 3. *aliisque ad propositum egregiè relatis dictum fuit in Romana pecuniar.* 18. *Iuny* 1646. *coram Reuerendiss. R.P.D. meo Corrado §. praterea.* 11.

Ex his itaque steterunt Domini indecisis omisso alio fundamento compensationis, de quo in hac disputatione non fuit opus iterum disserere, cum rationes supra deductae sufficiant ad resolutionem causae, vtraque &c.

R.P.D.

R. P. D. VEROSPIO.

Bononien. Literarum Cambij.

Mercurij 19. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Breui numeratione recensentur requisita habilia ad cessionem crediti, vt solutionem in emptione importet.

SVMMARIVM.

1 *Quid requiratur ad hoc, vt solutio crediti habeat vim solutionis in emptione, & inducere possit nouationem.*

2 *Delegatio, ad hoc, vt vim solutionis habeat, requirit stipulationem formalem inter debitorem cessum, & cessionarium.*

3 *Alia vsque ad finem, circa materiam ponderantur.*

DECISIO XIII.

REpropositio per me dubio super valida litterarum cessione in venditione prædij Potterio facta per Christophorum, An inde potuerit cedentis liberatio contingere: Et ex eodem præteritæ decisionis fundamento fuit iterùm hodie negatiuè responsum, Quia scilicet tunc nulla fuit facta venditio, nec expressa datio in solutum; nec demum delegatio interceſſit, sine quibus, nec cessio nouationem inducere potuit, neque idcirco vim solutionis obtinere, ac consequenter, nec cedentis liberationem operari, iuxta dis-
1. positionem *text. in l. 3. Cod. de nouat.* vt præter relatos in dicta præterita tradit Dec. *cons. 99. n. 4.* Beot. *cons. 105. n. 35.* Surd. *cons. 145. num. 28. & 29. idem* Dec. *in cons. 421. num. 15. & 16.* Soccin. sen. *cons. 37. num. 20. & 21. lib. 4.* Rota *coram Reuerendiss. Vrgell. decis. 266. n. 17. & 20. cum seqq.*

Nulla enim potest in hac cessione ponderari delegatio, dum eius requisita non interfuerunt,
2. formalis scilicet stipulatio inter Debitorem cessum, & cessionarium, nec cedentis mandatum directum Debitoribus cessis, vt cessionario persoluerent, iuxta dispositionem *text. in l. 1. C. de nouat. & in l. 3. §. quod si ff. eod. tit.* vt aduertit Alexand. *in cons. 173. n. 3. & 4. lib. 7.* Gabr. *cons. 155. n. 14. & de*
3. *nouat. concl. n. 22. & 26.* Nec vlla legitur facta venditio, nec datio insolutum verbis expressis, qualia requiruntur ante cessionem, vt illa dicatur interceſſisse, provt aduertit Surd. *cons. 145. n. 19.* Paris. *cons. 69. n. 10. lib. 1.* Cartar. *dec. 19. n. 2.* quos sequuta fuit Rot. *coram Reuerendissimo Vrgellen. in adducta decis. 266. n. 23.*

Neque dici poterit, in solutum litteras acceptasse: otterium ex exactione Cambiorum per eundem facta post subsequutam cessionem, præterquam enim prædicta exactio fieri potuit mandatario nomine, provt factam fuisse demonstrat comparatio Christophori in foro Mercatorum contra Debitores cessos, vt debitum cessum consequi posset: & in omnem casum cambia prædicta poterit Potterius retinere loco damnorum, & interesse, ad rationem fructuum eiusdem prædij, iuxta dispositionem *text. in leg. curabit Codice de act. empt.*

Non obstant duæ exceptiones oppositæ à Christophoro, quod scilicet processus causæ penes Potterium existat; Et Testium depositiones, quibus innititur præterita decisio, non fuerint in actis productæ. Quia DD. vitæ fuerunt ineleuantes, & ad retardandam cautæ resolutionem emendicatæ, dum eundem processum in actis existere, ac Testium Summarium constat ex fide Notarij, præterquam, Testium depositiones ab informantibus pro Christophoro fuisse visas, & ponderatas, iustificant exceptiones contra eoidem adductæ in decisione præterita.

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. D. TERRACINEN.

Romana lucri dotis.

Veneris 5. Aprilis 1647.

ARGVMENTVM.

Quartum dotale, iuxta statuta detrahendam, quando detrahi debeat; & an detrahi possit, præmortua iustè, nondum soluta dote.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio committitur, purificata conditione, quæ causam suspendebat.*

2 *Dote promissa post mortem matris, si filia prædecedat, an extinguatur promissio.*

3 *Conditio, quando censeatur apposita executioni, non obligationi.*

4 *Statutum loquens de dote simpliciter, tam promissam, quàm datam comprehendit.*

5 *Dos, ad effectum lucri, pro soluta habetur, licet peti non possit antequam dies solutionis cedat.*

6 *Lucrum dotale non debetur, ante tempus solutione dotis præstitutum.*

7 *Solutio dotis ad tempus dilata, non operatur, quod purè non sit promissa.*

8 *Promissio distinguitur formaliter à re promissa.*

9 *Conditio omninò extitura, non habetur pro conditione.*

10 *Particula copulatiua, & quam naturam habeat, & quomodo distinguatur à particula* siue.

11 *Dictio* aliàs *facit dispositionem contrariam dispositioni præcedenti.*

12 *Promittens factum alienum, de Iure pontificio, censetur promittere operam, & diligentiam suam.*

13 *Creditor ex causa onerosa in iudicio subsidiario, deficientibus aliis bonis, potest auocare bona à creditoribus posterioribus cum causa lucratiua, vt sibi satisfiat, & n. 15.*

14 *Auocatio bonorum, nulla excussione hæreditatis facta, fauore dotis valet.*

15 *Creditor ex causa onerosa, potest auocare à posteriore, ex causa lucratiua, etiam pecunias bona fide consumptas.*

DECISIO XIV.

BOnæ mem. Card. Lenus in executionem capitulorum matrimonialium in Instrumento dotis promissæ D. Semideæ eius Nepti vxori destinatæ R. D. Bentiuolo tunc temporis laico in summa scutorum quindecim millium in contanti mediante ordine directo Banco illorum, de Palagis soluit scuta decem millia, alia verò scut. quinque millia pro residuo d. dotis promisit, quod Cleria mater Semideæ tempore sui obitus relinquet d Semideæ, seu futuro Viro, aliàs ipse Card. ad illorum solutionem de suo proprio, vri princi

principalis, principaliter, & in ſolidum teneri voluit cum pacto lucrandi hinc inde quartum dotale loco donationis propter nuptias iuxta formam Statutorum Vrbis. Cum mortua Semidea ſine filiis ante obitum Cardinalis, & Cleriæ fuerit factus locus reſtitutioni dotis retento quarto dotali, fuerunt reſtituta ſcut. 10000. vt ſupra in dotem ſoluta; deinde fuit actum iudicio ſubſidiario pro quarto ſcut. 5000. reſidui dotis non relicto. tum per d. Cleriam contra loca 48. montis Fidei empta ex bonis hæreditariis d. Cardinalis, quorum vſumfructum reliquerat Lucreriæ, & Antoninæ eius ſororibus monialibus Monaſterio SS. Dominici, & Sixti, proprietatem verò cum cæteris ſuis bonis Eccleſiæ S. Caroli ad Cathinarios cum oneribus, de quibus in Teſtamento, & A.C. Sententiam tulit fauorabilem, à qua interpoſita appellatione, cauſa commiſſa fuit in Rota, vbi examinata illius iuſtitia, cum de validitate non dubitaretur, fuit dictum illam eſſe confirmãdam.

Ratio reſolutionis fuit, quia cum Cardinalis promiſerit ſub forma Cameræ, quod Cleria tempore ſui obitus relinquet ſcuta 5000. pro reſiduo dotis ſcut. 15000. per ipſum promiſſorum, & aliàs teneri voluerit ad illorum ſolutionem de proprio, vti principalis, principaliter, & inſolidum, & ad omnia damna; dum Cleria aliquam ſummam 1. non reliquit, commiſſa fuit ſtipulatio contra Promiſſorem, eiuſque hæreditatem ad ſolutionem pro quarta parte ſcut. 5000. pro quarto dotali ob prædeceſſum Vxoris ſine filiis acquiſito iuxta diſpoſitionem ſtatut. Vrbis lib. 1. c. 131. verſ. liberis non extantibus, quæ fuerunt promiſſa pro complemento dotis iuxta obligationem eiuſdem Card. in capitulis matrimonialibus, & in Inſtrumento deſuper celebrato *l. huiuſmodi*, *l. ſi quis ſtipuletur*, *& leg. à Titio Digeſtis de verb. obligat.* Rota *in Romana Palatij 5. Iulij 1624. coram bon. memor. Coccino.*

2. Non obſtat, quod cum Semidea prædeceſſerit Cleriæ matri, euanuerit promiſſio Cardinalis, quod alia ſcut. 5000. pro reſiduo dotis Cleria illi tempore ſui obitus relinquet, & ex deficientia perſonæ cui erat relinquendum, defecerit extremum habile relinquendi *l. vnica* §. 1. *C. de caduc. toll.* ideoque ſoluto matrimonio, antequam Cleria decederet, cum euanuerit conditio promiſſionis, lucrum non potuerit prætendi, vt in puncto tradit Rimin. Iun. *conſ. 600. num. 1. & pluribus ſeqq. & n. 22.* & ferè per totum, & ſignanter *n. 31. 39. & 52.* Hartm. Piſtor *q. iur. lib. 3. q. 8. n. 47. verſ. nam ſi quis verbi, & num. 48. & ſeq.* quia cum tota dos à Cardinali fuerit conſtituta, & promiſſa purè, & ſimpliciter in capitulis matrimonialibus, & in inſtrumento ſuper eis confecto in ſumma ſcutorum 15000. ibi, *con dote, e nome di dote di ſcudi* 3. 15000. deindeque fuerit inter partes conuentum, quod ſcuta 10000. ſoluerentur in actu deſponſationis, & alia ſcut. 5000. relinquentur à Cleria tempore ſui obitus cum promiſſione de proprio facta ab eodem Cardinali de illis ſoluendis, quatenus per Cleriam relicta minimè forent dictæ D. Semideæ, vel D. Bentiuolo viro pro reſiduo dictæ dotis, vt ſupra; Conditio ineſt executioni, non obligationi, & ex tali promiſſione ſtatim ab ipſo inſtanti, quo fuerunt in eſſe deducta capitula matrimonialia fuit orta actio ad fauorem D. Bentiuoli, licèt dilata executio, & exactio 4. ad tempus mortis Cleriæ, quæ omninò expectari debebat pro cõſecutione dicti reſidui, cum etiam ſi lucrum iuxta dictum Statutum Vrbis debeatur de dote promiſſa non ſoluta, eo quia non loquitur de dote data, ſed ſimpliciter de dote, ibi, *dotem lucretur*, ſicque comprehendat etiam dotem promiſſam, quæ ad effectum lucri haberur pro ſoluta *l. ex morte in fin. de pact. conuent.* §. *dotes verſ. ſi vero*, vbi Angel. *aut. de nupt.* Mant. *lib. 12. tit. 4. num. 12.* Rota *coram ſanct. mem. Greg. XV. deciſ. 5. num. 11. in Cluſina dotis 12. Ianuary 1598. coram Peregr. & in Senogallien. dotis 23. Ianuary 1606. coram Sanct. D. N.* quia ratio, quæ locum habet in dote ſoluta, deſeruit etiam in dote promiſſa, attamen peti non poteſt, ante quam dies ſolutionis cedat, ſed ſuperſtes tenetur expectare tempus præfixum ad ſoluendum dotem; quo finito, & non priùs debebitur lucrum, vt latè Rota *coram Mantic. deciſ. 337. per tot. qui idem firmat in tractat. de tacit. lib. 20. tit. 5. n. 24. & 25.* Adden. *ad deciſ. bon. mem. Buratt. 432. num. 11. cum notat. per Fenzon. add. ſtatutum cap. 131.* Nam pendente dilatione in promiſſione dotis appoſita ex conuentione partium lucrum, dotis peti minimè poteſt *l. eum qui Kalendis* §. *fin. ff. de verb. oblig.* Guidopap. *deciſ. 470. num. 3.* Etenim abſurdum eſſet eo caſu lucrum dotis deberi, quo dos peti non poterat. Bald. *conſ. 467. num. 1. verſ. item iſtud lucrum lib. 4.* Iaſ. *in l. ſi donaturus* §. 1. *ff. de condit. ob cauſ.* ſed ante diem dos peti non poteſt, ergo nec lucrum dotis ante tempus ſolutioni præſtitutum peti poteſt. Ita Rota *coram Mant. d. deciſ. 337. n. 1. & 12.* ita quod, cum dies ſolutionis dd. ſcutorum 5000. minimè venerit, quando diſſolutum fuit matrimonium per obitum Semideæ, non poteſt ex illius dilata ſolutione in dubium reuocari, quin tota dos ſcutorum 15000. fuerit purè promiſſa, quamuis factum promiſſum debeat ſortiri effectum poſt 8. mortem. Oldrad. *conſ. 114. verſic. ſic duo ſub n. 3.* Cyn. *in l. extraneum ſub num. 2. verſ. in contractibus Codice de hæred. inſti.* cum ipſa promiſſio diſtinguatur formaliter à re promiſſa; vnde dicimus, quod aliud eſt promiſſio, aliud factum promiſſum *leg. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum* §. *fin. ff. de verb. oblig.* Tiraq. *de retract. conuent. in fin. num. 4. & ſeq.* Surdus *conſ. 52. num. 13.* Roland. *conſ. 69. num. 17. lib. 3.* Rota *coram ſanct. mem. Gregor. XV. deciſ. 28. num. 2.* vbi Adden. *num. 4. & ſeq.* Eoque magis dicendum eſt pura promiſſio Cardinalis; quia in euentum, in quem Cleria non legaret, voluit Cardinalis teneri ad eandem ſummam de proprio; Et ſic eſto, quod incertum eſſet, an Cleria eſſet legatura, & quando moritura, certiſſima tamen erat obligatio Cardinalis, vel de faciendo legati à Cleria, vel de ſoluendo de proprio, prout certiſſimum erat, quod D. Bentiuolo d. ſumma ſolueretur, vel à Cleria, vel à Cardinali, qua certitudine ſtante, nedum dies incerta, ſed nec ipſa conditio facit actum conditionalem, quia conditio omnino extitura non habetur pro conditione *leg. ſi pupillus* §. 1. ibi, *qui ſub conditione ſtipuletur, quæ omnino extitura eſt, purè videtur ſtipulari ff. de nouat. & in leg. ea conditio ff. de conditio. indeb. leg. in illa ſtipulatione in fin. ff. de verb. oblig.* tradit Piccard. *in* §. *ſub condit. num. 7. inſtit. de verb. oblig.* Ant. Fab. *de coniect. lib. 15. cap. 8. num. 17. in fin. & lib. 18. cap. 5. ſub n. 4. verſ. huiuſmodi.*

Nec prædictis obſtant tradita per Rimin Iun. *d. conſ. 600.* cum procedat in terminis longè diuerſis; ibi enim agebatur de promiſſione facta

copulatiuè Hieronymo, & Catharinæ Notario pro ea stipulante, quæ ad hoc, vt verificaretur, oportebat vt Hieronymus, & Catharina simul tunc viuerent de tempore mortis Ioan. Antonij quia copulæ natura est inter duo opposita, quod requirat concursum vtriusque copulati, sed in hoc casu id. scuta 5000. per Cardinalem fuerunt promissa Semideæ, siue D. Bentiuolo eius Viro, & sic alternatiuè; ita vt sufficiat pro illius 10.
consecutione præexistentia solius D. Bentiuoli, cum promissio non fuerit facta per verba coniunctiua, sed disiunctiua *iuxta textum in lege* 1. §. *fabiana ff. ad Trebellianum* quin immò Rimin. Iun. *d. cons.* 60. distinguendo firmat, in promissione facta per verba cõiunctiua oportere vtrũque superuiuere tempore obitus illius, de cuius bonis erat dos præstanda, *vt sub num.* 8. *sub n.* 25. & 27. in promissione vero facta per verba disiunctiua contrariam omnino procedere, *vt sub n.* 28. *ad fin.* ibi, *quid defecit conditio, sub qua personaliter, & copulatiue simul, & non disiunctim vocati fuerunt.* Vnde cum non fuerit facta promissio simpliciter D. Semideæ, & D. Bentiuolo, & sic copulatiuè, vel coniunctiuè, sed per verba disiunctiua, hoc est eidem D. Semideæ, vel D. Bentiuolo, satis est, quod alter eorum superuiuat de tempore purificatæ conditionis, quo aduenient, & non antea potuerunt peti à Cleria, vel in illius defectum à Cardinali dd. scut. 5000. pro residuo totius dotis promissis purè, licet quoad solutionem dd. scutorum 5000. Cardinalis promiserit, quod Cleria illa relinquet tempore suæ mortis, cum semper verum sit dicere promissionem Cardinalis esse puram, quamuis factum promissum debeat sortiri effectum post mortem Cleriæ animaduertendo, quod capitula matrimonialia duo continent, nempe promissionem Cardinalis dotantis, & legatum scut. 5000. a Cleria faciendum; dies autem mortis adiecta solum ei legato, ibi, *che la Sig. Cleria, le lasci &c. al tempo della sua morte*, cæterum promissio Cardinalis nullam habet diem ibi, *promette detto Illustriss. Sig. Card. Leni, che detta Sig. Semidea &c. sposa &c. detto Sig. Annibale &c. con dote en no me di dote, di scudi* 15000. *di moneta di Roma &c.* & ideo cum pateat dotem fuisse promissam purè in supradicta quantitate scut. 15000. non autem sub aliqua conditione, & solum dilatam solutionem pro scutis 5000. vsque ad tempus mortis Cleriæ, & sic suspensum solum exercitium actionis ad petenda dd. scuta 5000. vsque ad obitum Cleriæ, eo sequuto factus fuit locus quarto dotali super illis fauore D. Bentiuoli, qui satis est, quod superuixerit Cleriæ ad hoc, vt contra Cardinalem, & eius hæreditatem pro solutione lucri dd. scut. 5000. commissa fuerit stipulatio fauore sui ipsius.

Neque vlla actio competit pro consequutione d. quarti contra bona Cleriæ, cum illa nunquam se obligauerit, seu promiserit relinquere scut. 5000. sed tantum Cardinalis, quod ipsa tempore sui obitus relinquet Semideæ, alias ad illorum solutionem de suo proprio vti principalis, principaliter & insolidum teneri voluit, quatenus per Cleriam relicta minimè forent quo fit, vt cum Cleria nihil reliquerit, interet obligatio Cardinalis, & dicatur commissa stipulatio dictæ promissioni adiecta; illa enim dictio *aliàs*, facit di positionem contrariam di positioni precedenti, sicuti dicto, aliàs, & reoluitur in ii non 11.
reliquerit Bart. *in l.* 1. *n.* 12. *ff. de condit. & demonstr.* Corn. *cons.* 253. *num.* 5. *ver.* & *max me vol.* 1. & *cons.* 313. *num.* 2. *vers. nam huius vol.* 4. Socin ten. *cons.* 51. *n.* 9. *lib.* 1.

Non obstat, quod supradicta promissio Card. Leni respectu dictorum 5c quinque mill. interligatur, & interpretetur perinde, ac si promisisset se factuum, & curaturum, quod Cleria tempore sui obitus relinquet scut. quinque mill. & cum de Iure Pontificio, quod in Terris Ecclesiæ est obseruandum, ille, qui promiserit factum alienum, censeatur promittere se facturum, & curaturum; quòd ille faciet, adeo vt promissor liberetur, si adhibuerit omnem diligentiam, Gabr. *cons.* 131. *num.* 5. *lib.* 2. Mantic. *de tacit. lib.* 14. *tit.* 35. *num.* 43. & *seq.* supradicta clausula, *aliàs de proprio*, non significet, quòd Cardinalis voluerit simpliciter, & absolutè teneri de proprio, quatenus Cleria non relinqueret, sed solùm operetur, quod Cardinalis teneatur de proprio eo casu, quo non adhibuerit omnem diligentiam in curando, quod Cleria relinqueret; Quia non probatur Cardinalem aliquas fecisse diligentias apud Cleriam, vt dictam summam legaret, prout facere tenebatur, sed quatenus etiam illas fecisset, adhuc non releuarent, quia cum Cardinalis alias voluerit teneri de proprio, verisimiliter contrahentes voluerunt, quod factum alienum omnimodo adimpleretur saltem per præstationem interesse ipsius Cardinalis promissoris, aliàs dicta verba essent omninò superflua, vt fuit decisum *in Anconitana fructuum dotis* 14. *Iunij* 1624. *coram Manzanedo, & coram sanct. mem. Gregor. XV. dec.* 241. *n.* 1. & *seq.* & ibi latè Adden. distinguunt hanc materiam promissionis facti alieni sub n. 8. quod interesse ex ipsa promissione scut. quinque mill. non eget alia liquidatione.

Minus facit, quod stante Motu proprio fel. record. Vrbani VIII. super locis Montium non possit constitui hypotheca sine licentia Papæ, vel Protectorum, aut Officialium in litteris patentibus exprimenda, cum D. Bentiuolus non egerit in Saluiano super locis Montium, de quibus agitur, sed pro consequutione pecuniarum in satisfactionem crediti retrahendarum ex pretio locorum Montium emptorum ex pecuniis hæreditariis Cardinalis debitoris, & in sententia ad eius fauorem lata fuit pronunciatum, eidem D. Bentiuolo esse satisfaciendum de scutis mille ducentum quinquaginta monetæ pro lucro dotali debito ex pecuniis retrahendis ex pretio locorum 48. montis Fidei, & quatenus differrent, & negligerent illum satisfacere in eadem sententia pronunciatur esse danda in solutum libera tot ex dictis locis Montium, quot iuxta concurrentem illorum valorem de tempore dationis in solutum satis fuerint ad omnimodam satisfactionem dictorum scutorum 1250. ad effectum ad sui libitum disponendi; Vnde patet non fuisse actum in Saluiano, & sic non applicari, quæ dicuntur de defectu hypothecæ nõ cadentis super locis Montium, ex quo sententia non est lata in hypothecaria, sed in iudicio subsidiario, quo creditor ex causa oneris, qualis est D. Bentiuolus, potest deficientibus aliis bonis debitoris auocare à creditoribus posterioribus ex causa lucratiua, & consequenter à supradictis Lucretia, & Antonina, ad quas fructus dictorum locorum Montium earum vita durante spectant ex legato per dictum Card. 13.

Lenum

12.

Lenum facto, pecunias, quas receperunt, siue bona, siue mala fide consumpserint ex allegatis per Rotam *decis. 595. n. 2. & seq. & decis. 760. num. 5. par. 2. recent.* late Cost. *de remed. subsid. remed. 55. n. 1. & seq.* & cum agatur de lucro dotis, speciale est, vt fiat auocatio nulla facta excussione, an aliud extaret in hæreditate, quàm loca montium, de quibus agitur, quando, vt in hoc casu, res debitoris peruenit in tertium ex causa lucrativa, vt distinguendo post alios tradunt Coluer. *de æquit. lib. 1. cap. 34. num. 15. & seqq.* Cost *vbi supra remed. 37. illat. 2. n. 30.* Gutier. *pract. quæst l. 5. q. 100. n. 1. 2. & per tot.* Anton. de Marin. *quotid. resol. cap. 71. n. 3.* & in istis terminis Rota *in supradictis decisionibus 595. & 760.* admisit creditores ad auocandas pecunias etiam bona fide consumptas, quando titulo lucrativo habitæ fuerunt.

Ex quibus fuit resolutum vtraque parte audita, D. Bentiuolo deberi lucrum etiam pro rata dictorum scutorum quinque mill. & proinde sententiam ad eius fauorem latã esse confirmandam.

R. P. D. MELTIO.

Romana affictus Ferreriæ.

Veneris 25. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris, important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, seu renouandam locationem, & alia circa materiam tacitæ continuationis, seu renouationis locationis; præcipuè ad releuandum partium consensum: & maximè in pupillo, & hæreditate iacente; vbi etiam agitur de importantia solemnitatum.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ, & decreta, quò ad telam iudiciariam, & ordinem processus, iustificantur ex legitimatione Personarum, & ex citationibus ad omnes actus substantiales, concurrente Iudicis iurisdictione.*

2 *Clausulæ* summariè, simpliciter, sine strepitu, & figura Iudicij, *& huiusmodi, in commissionibus appositæ, important facultatem procedendi executiuè.*

3 *Instrumentum facit probationem probatam.*

4 *Et habet pro se omnem iuris præsumptionem.*

5 *Retentio rei locatæ ex parte conductoris. & exactio pensionum ex parte locatoris, important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, seu renouandam locationem.*

6 *Et dicta reconductio intelligitur facta cum eadem pensione, & sub eisdem pactis, & obligationibus positis in primo contractu.*

7 *Consensus continuatur in locatore etiam defuncto per solam existentiam hæredis habitualiter.*

8 *Consensus, & voluntas defuncti antequam, hæreditas adeatur, conseruetur in hæreditate iacente, quæ personam defuncti repræsentat.*

9 *Obligatio pupilli oriens ex contractu, quando non est noua, sed prouenit ex causa præcedentis obligationis, nullis indiget solemnitatibus.*

10 *Defectus solemnitatum non habetur in consideratione in actu pupillo vtili, & quando ipse non dat de nullitate immo agit pro obseruantia contractus.*

11 *Minor, quamuis regulariter non teneatur ex contractu nulliter gesto; volens tamen, potest compelere contrahentem ad illius obseruantiam: ex quo solemnitas statutaria fuit illius fauore inducta.*

12 *Receptio solutionis ab alio, quàm a debitore, regulariter nõ inducit liberationem ipsius debitoris, deficientibus requisitis necessariis ad delegationem inducendam.*

Quod procedit etiam in receptione nouæ obligationis, deficientibus requisitis necessariis ad nouationem inducendam; ex quo tunc censetur potius facta cumulatiuè.

13 *Clausula* sine præiudicio *est præseruatiua iurium prius competentium.*

14 *Primus conductor, quando post solutionem pecuniarum in causa pensionis, factam à secundo conductore, continuat retinere rem locatam, potest condemnari ad solutionem pensionum postea decursarum.*

15 *Actus dispositiuus ad alium, ab aliquo intentatus, quando ille postea abstinuit deuenire ad actum secundum, non inducit aliquam præsumptionem contra ipsum, quæ illi præiudicare possit quo ad alia inde obuenientia.*

16 *Et eò magis vbi primus actus potuit aliàs verificari, & fuit munitus clausula præseruatiua, ne sibi quòad alia præiudicaret.*

DECISIO XV.

FRanciscus Lenius titulo locationis duratæ ad triennium tradidit Sancto Officio, & pro eo Patri Commissario Casale Campi Leonis cum Ferreria, & arboreto pro annuo affictu scutorum 200. & cum pacto, quod finito dicto triennio restitueretur *con tutti i suoi ordegni, andante, & lauorante*, vt constat ex publico Instrumento locationis rogato sub die 29. Octobris 1636. *Summ. Franciscæ Antoniæ Lenæ num. 1.* dictum Casale fuit deinde à S. Officio sublocatum 3. Maij 1638. Alexandro Laureto, vt habetur ex responsionibus ad positiones datas pro parte dictæ Franciscæ Lenæ eodem *Sum. n. 3.* qui vice dictæ subconductionis cessit sub die 15. eiusdem mensis Octauio Bagarotto, & Bagarottus Ioanni Baptistæ, ac Alexando fratribus de Siris, vt ex declarationibus, de quibus in *Summ. eorumdem de Siris n. 3. & 4.* Finito dicto triennio in locatione conuento, cum dictum Casale non fuerit restitutum, sed longo tempore in eodem affictu postea semper continuatum, Franciscæ Antoniæ de Lenis filia, & hæres dicti Francisci primi locatoris egit contra S. Officium pro affictibus decursis etiam post conuentum triennium, & pro illis obtinuit à R. P. D. Assessore dicti S. Officij relaxari mandatum, simileque mandatum fuit executiuè expeditum pro S. Officio contra Lauretum, & pro Laureto contra illos de Siris pro liberatione à dictis molestiis, quæ mandata in secunda instantia fuerunt reuocata per sententiã R. P. D. Paulutij Consultoris, & iudicis istarum causarum deputati. Prætendente autem d. Franciscæ Antoniæ de Lenis huiusmodi sententiam laborare vitio tam nullitatis ex defectu Iurisdictionis, & citationis, quam notoriæ iniustitiæ, porrexit preces Sanctiss. in quibus petiit hanc causam committi in Rota omni appellatione remota, & Sanctissimus annuit, vnde fuit expedita Commissio, ad cuius formam dubitaui, An decretum R. P. D. Assessoris sit exequendum, & Domini affirmatiuè responderunt.

Nam validitas mandati satis probatur, ex quo de Iurisdictione d. Assessoris non dubitatur, & constat de legitimatione personarum ex man-

datis procuræ,ac de citationibus ad omnes actus substantiales, ex quibus sententias, & decreta quoad telam iudiciariam, & ordinem processus iustificari,fi mat vulg.decisio Caputaq.260.*par.*2. 1.

Neque illa valet impugnari sub prætextu quod actum fuerit via executiua,quæ prætenditur non potuisse competere,ex quo obligatio Cameralis apposita in locatione, non censetur repetita in renouatione, seu relocatione tacita post lapsum triennij,ex traditis per Fel c.*de societ. cap.*41.*n.*42. Barz.*decis.*60.*n.*8.quia circumscripta etiam obligatione Camerali potuit executiuè procedi tam ex dispositione iuris iuxtà *tex. in l. Præses C.locat. & conduct.* vbi disponitur, ea quæ ex locatione debentur exsolui debere sine mora, quam vigore Statuti Vrbis lib.1. cap.88. mandantis in causis pensionum Prædiorum,& Casalium procedi summariè,simpliciter,sine strepitu,& figura iudicij,& sola facti veritate inspecta,quas clausulas importare facultatem procedendi executiuè tenent Bart.*in extrauag. ad reprimendum in verb.figura in fine.* Natt. *in clement. sape §.non sic tamen vers.visis suprascriptis n.*95.Marant. *in specul de ordin.iudic. par.*4. *dist.*9.*n.*8. & firmauit aliàs Rota post Zacchium *de oblig. amor. decis.*170. *num.*3. *in vltima impress.& in recent. decis.*446. *num.*1.*par.*2.*& in Romana pecuniaria* 29.*Maij* 1641. *coram.R.P.D. meo Roias §.Nec obstat.* 2.

Iustitia pariter dicti mandati euidenter deducitur ex dicto Instrumento locationis Ferreriæ Campi Leonis per Franciscum Lenium S. Officio factæ pro annua responsione scutorum 200. quod Instrumentum facit probationem probatam, iuxta doctrinam Bart. *in l.Imperator num.*3 *ff. de stat. homin & in l intereſt in vltimo notabil.C.de solut.*& habet pro se omnem iuris præsumptionem, exlatè adductis in *Cremonen seu Ianuen. pecuniaria prima Iulij* 1648. *coram R.P.D.meo Roias,§.hæc sunt.* 3. 4.

Opponi neque potest quod locatio expirauerit per lapsum triennij in dicta locatione conuenti. Nam dum S. Officium finito triennio non restituit Casale ad formam suæ obligationis, sed perstitit in re conducta,& vlterius locator petiit pensiones decursas post lapsum dicti triennij;ex his resultat sufficientes vtriusque partis consensus pro continuatione, seu renouatione locationis,ad text. expressum in *l.Item quæritur* 14.§. *quo impleto ff.locat.& in l.legem. C. eod.* Angel.*in l.cum satis* § *cæterum. C.de Agricol.& cens. lib.*11. Alex. *cons.*28 *in fin.lib.*4.Soccin.iun. *cons.*63.*n.*20.*lib.*2. Peregr.*cons.*4.*sub num* 19.*lib.*1.Mar.Anguise *cons.* 213.*n.*13.*vol.*1.Bim.*cons.*51.*num.*5.*& 6.volum.*1. Intrigliol. *cons.*25.*num.*29. & dicta reconductio intelligitur facta cum eadem pensione, & sub eisdem pactis, & obligationibus positis in primo contractu, Maluas. *consil.*87. *num.*39.*volum. primo* Cancer. *variar. resolut. lib.*1. *cap.*14. *num.*65. 5. 6.

Nec relevat, quod ex quo decessit Franciscus Lenius relicta Francisca Antonia posthuma, non potuerit eo tempore dari ista continuatio, vel renouatio tacita ex defectu simultanei consensus omnino requisiti ad dictam renouationem inducendam, Mant. *de tacit. & ambig. lib.*5. *tit.*15. *num.*10.Trantacinq *var.resolut.vol.*1.*lib.*3.*resolut.* 2.*sub num.*1. Quia ad effectum continuationis consensus in locatore sufficit existentia hæredis habitualiter ad tradita per Alciat. *in tract. de præsumpt.reg.*3.*præsumpt.*17.*n.*3.*vers.relictis hæredibus.* Mantic.*de tacit. lib.*14. *tit.*46.*num.*21.*vers.Item est aduertendum.*Menoch.*de præsumpt.lib.*3. *præsumpt.* 85. *num.*27. *vers.Extenditur septimo.* Cancer. *vbi supra num.*64. Et antequam hæreditas adeatur voluntas, & consensus defuncti conseruatur in hæreditate iacente, quæ personam defuncti repræsentat,Mantic.*loco superius citato num.*21. Osasch *decis.*34.*n.*20. Rota *decis.*520.*n.*80.*par.*1. *diuers. & in Romana hæreditatis de Crocetis coram bon.mem. Card. Millino,relata post Posth. de manuten.decis.*375 *num.*3. 7. 8.

Minorem relevantiam habet quod tacita continuatio, vel renocatio non possit præsumi in proposito casu in quo cum ageretur de contractu pupilli imo infantis, vltra patientiam requirebatur solemnitas decreti Iudicis, & consensus propinquorum, quia contrarium, vt nempe tacita hæc reconductio potuerit fieri absque solemnitatibus visum fuit verius, tum ex eo, quia quando obligatio oriens ex contractu non est noua, sed provenit ex causa præcedentis obligationis nullis indiget solemnitatibus, vt docent Castr. *cons.*183. *num.*2. *lib.*1. *vers. nec obstat statutum.* Tiraq. *ad ad l. connubialem glo.*8. *num.*8.196. Pic. *ad statut. vrb. glos.*7. *num.*218. *vers. & quod statutum.* Tum quia defectus solemnitatum non habetur in consideratione in actu pupillo vtili, & quando ipse non dat de nullitate, imo agit pro obseruantia contractus, vt post alios probat Pignatell. *contr.*21. *num.*12. Suid. *decis.*179. *num.*17.& 18. Hodiern ad eundem Surd.*decis.*70. *num.*10. Capyc.Latro *decis.*19. *num.*6. 7. & 8. regulariter enim quamuis minor non teneatur ex contractu nulliter gesto, volens tamen potest compellere contrahentem ad illius obseruantiam, ex quo solemnitas statutaria fuit illius fauore inducta, Abb. *in cap.*1. *ne sed. vacant.* Ruin. *cons.*11. *n.*6. *lib.*4. Gratian. *discept.forens. cap.*27. *num.*41. *vers. in electione.* 9. 10. 11.

Neque prætendi potest quod hæres Franciscí exigendo pecunias depositaras à Laureto pro dictis pensionibus videatur agnouisse illum in Conductorem,& consequenter liberasse Sanctum Officium à futura præstatione. Nam vltra quod receptio solutionis ab alio, imo etiam receptio nouæ obligationis regulariter non inducit liberationem debitoris deficientibus requisitis necessariis ad delegationem, & nouationem inducendam,ex quo tunc censetur potius facta cumulatiuè,quàm animo debitorem liberandi,Gait. *de credit.cap.*2. *tit.*3. *num.*2381.*vsque ad num.*2388. Muta *decis.*2.*num.*20 *cum. duobus seqq.*Rota *diuers. decis.*445. *num.*1. *part.*4. *& penes Gregor. XV. decis.*217. *num.*1.Cessare videtur omnis difficultas in proposito casu, in quo dictæ pecuniæ exactæ fuerunt sine præiudicio relidui, & quorumcunque iurium, & præcipuè competentium contra Sanctum Officium *Summario Franciscæ Antoniæ de Lenis n.*8.ex qua quidem præseruatiua manifestè constat locatorem per receptionem partis solutionis à secundo conductore noluisse amittere ius,& actionem sibi competem aduersus primum conductorem,Anton. Fab. *in suo Cod.l.*4. *tit* 42. *eff ct.*28. 12. 13.

Quidquam non facit quod ab Alexandro Laureto depositata fuerint in Sacro Monte Pietatis de anno 1642.scuta 400.pro tempore,quo abeo fuerat

fuerat retenta ferreria, & pro toto eo, quod contra eius personam prætendere potuisset hæres dicti Francisci Leni: Quia de facili hoc tollitur, dum partita non cantat pro residuo pensionum debitarum a Sancto Officio, nec pro tempore quo retinuit ferreriam Sanctum Officium, sed dumtaxat pro residuo debiti, & temporis quo eam retinuit ipse Alexander Lauretus. Quod melius comprobatum remanet ex eo, quia ad instantiam Franciscæ Antoniæ de Lenis non fuit simpliciter petita consignatio dictarum pecuniarum, sed ad bonum computum, & sine præiudicio residui, &
14. quorumcunque iurium competentium. Vndè cum etiam post exactionem dictarum pecuniarum Sanctum Officium continuauerit retinere ferreriam, iure quidem merito illud condemnari potuit ad solutionem pensionum postea decursarum secundum Bald. *in l. 1. §. in pro tutelæ iudicio ff. de eo, qui pro tut.* Iaſ. *in l. ſi ex legati cauſa ſub n. 14. in 6. limitat. de verb. oblig.*

Minusque aduersatur quod per Tutorem dictæ Franciscæ Antoniæ aditus fuerit Iudex ad effectum obtinendi licentiam pro faciendis necessariis laboreriis in dicta ferreria, & sic ille videatur
15. recedere voluisse à continuatione locationis, nec aliquâ tacitâ, & præsuptâ relocationé feciſſe. Quia tali licentia minimè fuit vsus Tutor, & propterea non videtur habuisse animum recedendi à locatione, Alex. *conſ. 1. n. 13. verſ. non obſtat l. 2.* Menoch. *de præſumpt. 85. num. 42. verſ. cæterum.* Tum etiam quia obtenta fuit huiusmodi licentia sine præiu-
16. cio iuriu m suorum, ex qua etiam præseruatiua optimè arguitur, eum animum non habuisse sibi præiudicandi in dicta locatione, sed tantummodo vtendi licentia pro reparandis damnis ædificij ferreriæ, cuius ruina imminebat, ne in totum corrueret, ex adductis per Mastrill. *deciſ. 48. num. 6. part. 1.* Castill. *deciſ. 5. num. 40. part. 1.*

Et ità vtraque parte informãte fuit resolutũ, &c.

R. P. D. BICHIO.

Romana Census.

Mercurij 26. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Alienatio, seu distractio Bonorum fideicommisso subiectorum, quando sit facienda in defectum liberorum ad dotandam mulierem subsidiariè, vigore *Authent. Res quæ. C. communia de legatis.* Agitur de vigore clausulæ constituti, & de aliis contractibus apponi solitis.

SVMMARIVM.

1 *Clausula constituti ad fauorem censuarij, suffragatur: ad obtinendam associationem.*

Declaratur procedere, non quia in censuarium transtulerit dominium, aut possessionem fundi censualis, cum hoc respectu non respiciat rem censitam, sed censum.

2 *Clausula constituti apposita in Instrumento Census, videtur inepta, quia venditor census non vendit rem censuariam, nec minus eam possidet, tàm post venditum censum, quàm antea: & censum, quem vendidit, nullo modo possidet ipse, sed emptor.*

3 *Clausula constituti ad fauorem censuarij, præbet ipsi facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censuatæ, ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census.*

4 *Et illius vigore facultatis, censuario competit associatio contra tertium possessorem fundi censualis.*

5 *Clausula cæteratæ in Instrumentum appositæ, recipiunt extensionem iuxta formularium Instrumentor. siuè clausularum loci, vbi Instrumenta stipulantur.*

6 *Clausula*, Dans, & concedens, &c. *apposita in Instrumento census in Vrbe, cui eius districtus stipulato, continet in ventre explicitam licentiam capiendi possessionem fundi censualis propria auctoritate.*

7 *Et hæc sola facultas in omni contractu sufficit pro obtinenda associatione.*

8 *Clausula constituti amittit virtutem, vbi Hæres constituentis occupat possessionem fundi, super quo cadit constitutum, non reclamante constitutario.*

9 *Quod ampliatur etiam procedere quò ad possessionem naturalem occupatam per modicum tempus, sciente constitutario.*

10 *Limitatur nõ procedere, vbi constitutarius nititur facultati capiẽdi possessionẽ propria auctoritate.*

11 *Possessio constitutarij compatibilis est cum possessione alterius; immò aliam possidere supponit.*

12 *Nec amittitur ex sola patientia, & negligentia modici temporis, sed ex præscriptione triginta Annorum.*

13 *Immissio ex vtili Salui ano Interdicto, obtinetur; probatis extremis necessarijs in possessione in Reo conuento); nec non credito cum hypotheca.*

14 *Immissio hæc conceditur etiã super fundo censuali, nõ obstãte constituto in instrumẽto cẽsus appositio.*

15 *Constitutum non excludit, quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census; cui ideo competit etiam Saluianum interdictum.*

16 *Saluianum interdictum hodie potest intentari etiam super locis montium in locum fundi subrogatis, quia perinde est, ac si super ipsis locis montium fuisset ab initio impositus census.*

17 *Census, vbi imponitur super fundo subiecto fideicommisso, vel est nullus, quia ab initio non nascitur hypotheca; vel per mortem imposito ris expirat cum ipsa hypotheca.*

18 *Limitatur quando census imponitur pro solutione dotis subsidiariæ alicui fœminæ fideicommittentis descendent, vigore* Auth. Res quæ C. communia de legatis.

19 *Regula, quæ assistit fideicommissario, quod bona fideicommissi non possint creditoribus hypothecari vel ab illis capi, ita vt dicenti se esse in casu limitationis, fundamentum, suæ exceptionis probare incumbat: non habet locum in creditore ex causa dotis, negante adesse bona libera, cum immò sufficiat ei simpliciter allegare, ex quo pluralitas de Iure non præsumitur.*

20 Fideicommissarius, *qui vult dotationem, seù alienationem ex causa dotis infringere, allegando potuisse dotem constitui, aut solui in bonis liberis: illorũ existentiã, in qua se fundat, probare debet.*

21 *Et eò magis, quando pro negatiua concurrit aliqua præsumptio, vt quando Pater puellæ dotatæ erat pauper: & similia.*

22 *Impositio census, est species alienationis.*

23 *Dos non debet constitui in creditis ex societatibus officij, & similibus, cum vt plurimùm sint difficilis exactionis; & ideo in his terminis habentur, ac si non existerent.*

24 *Excessus in dote, est probandus ab eo, qui illum prætendit, quia dos semper congrua præsumitur.*

Et firmatur in terminis contra fideicommissarium.

25 *Versio pecuniarum censualium in solutione dotis,*

ad hoc vt sustineatur census contra fideicommissum, probanda est à creditore census.

26 *Expressio causæ in Instrumento census, præbet conjecturam versionis pecuniarum in causam expressam.*

27 *Confessio de recepto non coarctata ad certum tempus, refertur etiam ad solutionem factam de præterito tempore.*

Et in termino dotis, quando præcedit conuentio quod pecuniæ soluerentur in actu celebrationis matrimonij, præsumptio est quod tunc fuerint solutæ inconuentionaliter.

28 *Probatio versionis pecuniarum in causam in Instrumento census expressam, resultat ex vicinitate contractus censualis, & actus, de quo fuit causa expressa.*

Quam sufficit esse verisimilem, & conjecturis probari.

29 *Diuersitas summæ non excludit versionem ex aliis conjecturis probatam.*

30 *Alienatio bonorum fideicommissi, tenet solùm pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommissi detrahendi.*

31 *Immissio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommisso subiecta, semper datur vbi exceptio fideicommissi non est omninò clara.*

DECISIO VI.

ASsociandi pro fructibus Census decursis ad loca montium subrogata loco domus Censualis & possessa à 10. Francisco Atauante siue in eorum possessionem immittendi an sint R. P. D. Amadeus & Felix fratres dubitauit, & quo ad associationem ponderatum fuit, instrumento Census adest clausula constituti ad fauorem Censuarij, quæ suffragatur ad obtinendam associationem 1. non quia in Censuarium trastulerit dominium aut possessionem fundi censualis, cum hoc respectu non recipiat rem censitam; sed censum vt dixit Rot. *in Interamnen. manutentionis 3. Aprilis 1620. coram Vbaldo Seniori, & in Romana Domorum de Scandeleris 4. Aprilis 1636. coram Eminentissimo Domino Card. Panzirolo impress. part. 7. recent. dec. 114. num. 20.* & videatur inepta quia venditor 2. census non vendit rem censuariam, nec minus eam possidet post venditum censum quam antea, & censum quem vendidit nullo modo possidet ipse, sed emptor vt bene aduertit Nauarr. *in Comentar. de vsur. num. 137.* quem sequitur Gratt. *discep. 420. num. 7.* Cinc. *de Censib. quæst. 98. num. 24.* Mauson. *de cauf. execut. lib. 1. ampliat. 6. num. 82.* idem Grat *decis. 20. num. 8.* Rota Marchiæ *inter decis. impress. post Cinc. decis. 499. num. 13.*

3. Sed quia Censuario præbet facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censuatæ ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census vt notat Cinc. *de censib. qu. 94. num. 13.* Mauson. *d. ampliat. 6 num. 86.* vbi ponderat quod dicta clausu-
4. la non est inepta respectu fructuum, ac dictæ facultatis cuius vigore censuario competit associatio contra tertium possessorem fundi censualis vt in his terminis dixit Rota *decis. 338. num. 1. vers. constat etiam par. 1. recent. & inter impress. apud Moder. Mancalciatenum post Comment. in extrauag. Pij V. de censib. dec. 149. num. 2. & 3. decis. 150. num. 1.* quas licet loquuntur ad fauorem fideiussoris, æque prodesse emptori Census aduertit Cinc. *d. quæst. 94. num. 13. & seqq.* & in puncto pro emptore census fuit decisum *in Romana Census 5. Iulij 1627. coram bo. me. Merlino quæ est inter impress. post Cinc. de Censib. dec. 542. num. 2. & 3. in alia Romana Census 5. Martij 1636. coram R. P. D. Carillo & in Ruatina Census 25. Iunij 1642. coram Illustrissimo D. Episcopo Faunio.*

Quo magis in casu nostro quo vltra clausulam constituti & alias traslatiuas omnium iurium, ac procuræ irreuocabilis in rem propriam adest 5.
clausula *dans & concedens, &c.* quæ iuxta formularium instrumentorum Vrbis à quo clausulæ ceteratæ in instrumentis ibidem stipulatis appositæ recipiunt extensionem. Menoch. *cons. 844. n. 18.* Corn. *cons. 225. in fin. lib. 3.* Rota *apud Pacif. de salu. decis. 137. n. 2.* continet in ventre explicitam ca- 6.
piendi possessionem fundi Censualis propria auctoritate vt in puncto instrumenti Censualis tradit Salust. Tiber. *in formular. instr. lib. 3. fol. 296. in princ. & prius lib. 2. cap. 2. num. 14.* nec dubitari po- 7.
test quin hæc sola facultas in omni contractu sufficiat pro obtinenda associatione Alex. *cons. 131. n. 3. & 6. l. 4.* Menoch. *de adipisc. remed. 6. n. 6. & seqq.* Afflict. *decis. 326. n. 1.* Magon. *decis. Lucen. 87. n. 13* Rot. *decis. 129. n. 6. par. 5. recent. decis. 247. n. 20. vers. cũ præterea* apud Moder. Peruſin. *de Manuten.*

Nec obstat quod post mortem impositoris Census aduersarius ceperit possessionem fundi Censualis, nec Censuarij reclamauerint, quod 8.
sufficere solet vt virtus Constituti dicatur amissa Tiraquell. *de Iur. Const. par. 3. limit. 21. n. 9. 2 bi post.* 9.
Bart. *in l. si de eo § 1. ff. neque possess.* subdit ad hunc effectum sufficere quod Constitutarius sciat ab hærede Constituentis occupatam possessionem naturalem per modicum tempus Pacif. de Salu. *Inspect. 3. cap. 2. num. 1026. & 1027* Rota *dec. 694. sub n. 8. quæ loquitur in term. ad effectum denegandi associationem par. 1. recent. & in Camerinen. Donationis de Calcaris 7. Aprilis 1631. coram bon. mem.* Coccino. Nam præter quod ex facto tollitur negligentia Censuarij; illa noceret quidem si associatio peteretur ratione ciuilis possessionis alias in petitorem per Constitutum translatæ, quo casu intrat ratio ponderata in *d. decis. 694.* & in aliis quod Constitutarius associari non potest quia patiendo ab alio rem naturaliter possideri amisit ciuilem possessionem ex quo videtur suspicatus se posse repelli & in his terminis loquun- 10.
tur quot quot exaduerso allegari possent. Secus vero quando vt in casu nostro petens associationem nititur facultati capiendi possessionem pro- 11.
pria auctoritate, quia hęc compatibilis est cum possessione alterius; imo alium possidere supponit 12.
Rot. *dec. 26. n. 4. apud* Moder. *de Manut.* nec amittitur ex sola patientia, & negligentia modici temporis, sed præscriptione triginta annorum Rota *decis. 398. num. 3. & sequentibus apud* Cenc. *de censibus secundum vltimam impress. dec. 5. num. 5. coram Cardinali Caualer. decis. 300. n. 10.* apud Pacif. *de Saluian & in puncto fuit dictum in Bonon. Census 4. Maij 1643. coram R. P. D. m. Ghisilerio.*

Quo vero ad immissionem ex vtili Saluiano interdicto non negantur extrema possessionis ex parte impositoris Census & rei conuenti quibus 13.
probatis nec non credito cum hypotheca solet concedi immissio vt pluribus relatis tradit Menoch [illegible] *n. 3. n. 61. & seqq.* & dixit Rot. 14.
de [illegible] *. 5. recentior.* etiam super fundo ce[illegible] stante constituto in Instrumento [illegible] quia cum non transferat in C[illegible] dominium fundi censiti, vt sup. pro- 15.
b[illegible] erit quin super eodem fundo oriatur ad fauorē Emptoris census vt bene declarat

declarat Cenc *de cenſib. quæſt.* 98 *num.* 24. *& ſeqq.*
16. vbi concludit emptori Salutianum interdictum, quod hodie intentari poteſt ſuper locis Montium in locum fundi ſubrogatis quia perinde eſt, ac ſi ſuper ipſis locis Montium fuiſſet ab initio impoſitus cenſus, Grat. *diſcept.* 43. *n.* 24. *& ſeqq.* Rot. *coram S. M. Gregor. XV. deciſ.* 60. *n.* 1.

Solùm excitata fuit difficultas circa hypothecam, quia domus cenſualis, ſeu loca Montium
17. ſubrogata archiſſimo fideicommiſſo ſubiacent ita vt, vel ab initio reiecerint omnem hypothecam, & cenſus ſit nullus, Felician. *de cenſibus tom.* 2. *l.* 2. *c* 4. *n.* 4. Grat. *diſcept.* 175. *n.* 14. *& ſeqq.* Seraph *deciſ.* 257. *n.* 5. *deciſ.* 785. *n.* 1. vel pero bitum Dominici impoſitoris hypotheca, & cenſus expirauerit *l. lex vectigal. ff. pignoribus* & in his terminis Rota apud Cenc. *deciſ.* 15. *n.* 10. *deciſ.* 41. *n.* 4. & 5.

Sed fuit reſponſum quod cenſus fuit impoſi-
18. tus pro ſoluenda filiæ impoſitoris, & reſpectiuè neptis fideicõmittẽtis parte dotis pro qua validè potuit imponi ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis in ſubſidium vigore *Auth. res quæ C. commun. de legat.* vt interminis cenſus Grat. *diſcept.* 43. *n.* 31. *& ſeq. diſcept.* 420. *ſub num.* 14. *verſ. putarem.* Cenc. *de cenſib. quæſt.* 19. *num.* 31. *& ſeqq.* Cancer. *var. reſol. part. cap.* 9. *num.* 185. *& ſeqq.* Coccin. *de eiſ.* 244. *num.* 3. Neque emptor cenſus probare debet non adfuiſſe alia bona libera idonea ſolutioni dotis, nam quicquid ſit an Creditori agenti pro conſecutione ſui crediti ſuper bonis fideicommiſſi ſub prætextu quod pecuniæ creditæ fuerint verſæ in cauſam neceſſariam dotis, vel aliàs ſibi ex bonis fideicommiſſi creditum exigere liceat, incumbat onus probandi quod tempore contractus non adeſſent bona libera; in quo articulo affirmatiuam ſententiam ſequitur Natt. *conſ.* 199. *num.* 8. *& ſeqq. & conſ.* 248. *n.* 6. *& ſeq.* quia fideicommiſſarius habet regulam pro ſe quod bona fideicommiſſi non poſſint credi oribus hypothecari, vel ab illis capi, & qui excipiendo dicit ſe eſſe in caſu limitationis eo quod bona libera, non adſunt, hanc negatiuam tanquam ſuæ exceptionis fundamentum probare tenetur, Molin. *de primogenit. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 34. *&* 35. quem refert. Fontanell. *de pact. nupt. clauſ.* 5. *gloſ.* 1. *par.* 2. *num.* 18. Io. Franc. à Ponte *conſ.* 45. *num.* 4. alioſque allegat. Quæſad. *in addit. ad Molin. d. c.* 7. *num.* 32.
19. *verſ. primus caſus*, Caualer. *deciſ.* 246. *n.* 3. Contrariam verò ſententiam quod immo creditori ſufficiat allegare non adeſſe bona libera; quia pluralitas de iure non præſumitur, tuetur in puncto creditoris ex cauſa dotis Cancer. *var. reſolut. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 174. *verſ. cenſeo tamen, per gloſſ in l. cum de lege, verſ. haredis probatio ff. probat.* Hieron. Leo *deciſ. Valent.* 171. *num.* 7. *&* 2. *ſeqq.* vbi allegat plures concord. & dicit iuxta hanc opinionem fuiſſe iudicatum in eo Senatu *lib.* 2. Rota *Mantic. deciſ.* 152. *ſub num.* 5. *deciſ.* 66. *num.* 4. *par.* 1. *recent. & in Auximana Dotis* 6. *Februarij* 1623. *coram bo. me. Remboldo in Romana dotis de Montoriis* 31. *Martij eiuſdem ann. coram eodem.*

Conueniunt ferè omnes ſcribentes in hanc vltimam ſententiam quando iam fuit deuentum
20. ad dotationem ex bonis fideicõmiſſi ſiuè eorum alienationem, quia tunc non agitur de dote conſtituta & fideicommiſſarius qui vult dotationem, ſeù alienationem infringere allegando potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolui in bonis liberis illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat, probare, deber, vt poſt Soccin. Cur. ſen & alios tradit Petra *de fideicom. quæſt.* 8. *num.* 460. *in fin. verſ. non omitto* Peregr. *eod. tract. art.* 42. *num.* 73. Molin. *ex aduerſo allegat. de primogenit. lib.* 4. *c.* 7. *n.* 36. Garbor. *conſ.* 138. *num.* 40. *& ſeqq. lib.* 2. Cyriac. *contr. u.* 5 *num.* 49. *& ſeqq. & num.* 110. *& ſeqq.* Raudenſis *deciſ. Piſan.* 29. *num.* 177. Milanen. *deciſ. Sicilia* 5. *n.* 56. *lib.* 1. Hieron. Leo *deciſ. Valentiæ* 171. *num.* 10. *&* 11. *lib.* 2. Rot. *cor. in bo. me. Buratt. deciſ.* 910. *num.* 7. *& in Bononien. fideicommiſſi de Rubeis* 15. *Ianuarij* 1620. *coram bo. me. Vbaldo Seniori in Romana fideicommiſſi de Victoriis* 2. *Iunij* 1627. *coram bo. me. Merlino impreſſ. apud Cinc. de cenſib. dec.* 494. *n.* 1. *in Romana Caſalis Auzzani* 27. *Iunij* 1640. *coram R. P. D. meo Roias* §. *detractio in Romana hereditatis* 21.
14. *Decembris* 1646. *coram R. P. D. meo Aguelles* §. *& licet*, Quo magis quando pro negatiua concurrit aliqua præſumptio Caual. *in ex aduerſo allegat. deciſ.* 246. *n.* 3. Cyriac. *d. contr.* 5. *n.* 115. *& ſeqq.*

Qui eſt caſus noſter, quia ex teſtibus examinatis conſtat Patrem Puellæ dotatæ fuiſſe pauperem, & mulier iam dotata fuit, & dotem habuit
ex bonis fideicommiſſi mediante impoſitione 22.
cenſus, quæ eſt ſpecies alienationis, Buratt. *d.* 410. *num.* 3. Rot. *inter recent. deciſ.* 678. *num.* 2. *part.* 1. *d.* 456. *num.* 3. *in fin. part.* 2. *deciſ.* 309. *n.* 3. apud Cenc. *de cenſib.* Nec allegari poteſt exiſtentia quarumdam ſocietatum officij aut exceſſus dotatio-
nis, quia vel Societates officij erant difficilis exa- 23.
ctionis & habentur, ac ſi non extitiſſent, cum dos non debeat conſtitui in huiuſmodi creditis Caſtr. *conſ.* 219. *ad fin. lib.* 1. Mantic. *deciſ.* 152. *n.* 5. Reuerendiſſimus Vigellen. *deciſ.* 145. *num.* 42. *& fuit dictum in Bononien. fideicomm. de Maluetiis* 10. *Martij* 1642. *coram R. P. D. meo Peutingero in Romana dotis* 23. *Iunij* 1645. *coram R. P. D. meo Otthobono*, vel fuerunt exigibiles, cumq; Aduerſarius illas penes ſe retineat, & forſan exegerit do-
lere non poteſt, quod ex illis non fuerit dos 24.
conſtituta. Exceſſus verò dotis non probatur, vt debet ab Aduerſario, quia congrua præſumitur, Fontanell. *dec.* 560. *num.* 22. & in terminis contra fideicommiſſarium reſpondit Seraph. *deciſ.* 666. *ſub n.* 4. Rot. *in impreſſ apud Modern. Foroliuien. de legit. deciſ.* 10. *ſub num.* 5. *verſ. & demum, & in d. Romana Caſalis coram D. meo Royas* §. *minus obſtat.*

Verſio autem pecuniarum cenſualium in ſolu- 25.
tionem dotis, quæ probanda eſt à Creditore, Cenc. *de cenſib. quæſt.* 19. *ſub num.* 33. Fuſar. *de ſubſt. quæſt.* 531. *num.* 175. Rot. *in Bononien, fideicommiſſo de Formaglianis impreſſ. apud Giouagn. reſp.* 22. *n.* 21. *&* 22. ſatis probatur attenta ſerie facti, nam cen- 26.
ſus fuit impoſitus die 22. Auguſti cum expreſſione quod imponebatur pro ſoluenda parte dotis, quæ expreſſio præbet coniecturam verſionis in eam cauſam quia ſatis eſt conſonum veritati, quod cum pater pecunias ceperit ad cẽſum cum expreſſione, quod accipiebat ad effectũ ſoluendi partem dotis, quam poſtea ſoluit, ſoluerit de iſtis pecuniis, & emptor cenſus curauerit de illis ſolui pro maiori ſua cautela vt bene ratiocinatur Grat. *diſcept.* 897. *num.* 10. poſt Alex. *conſ.* 84. *n.* 4. *lib.* 7. Seraphin. *deciſ.* 1093. *num.* 1. Buratt. *deciſ.* 920. *n.* 4. ibi duo poſt fuit celebratum matrimonium, de quo tempore iuxta capitula matrimonialia debebant ſolui ſponſo ſcut 500. in pecuniaria numerata, quot ſunt, quæ ex cenſu retracta fuerunt, & ſoluta tunc præſumuntur licet poſt menſem ſponſus fecerit confeſſionem de recepto, quia

talis confessio non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad solutionem factam de præterito tempore celebrati matrimonij,& stante præcedenti conuentione, quod pecuniæ soluerentur quando matrimonium celebrabatur præsumptio est quod tunc fuerint solutæ perinde que est ac si confessio explicaret quod pecuniæ fuerunt solutæ incontinenti in actu celebrationis matrimonij ad *text. in l. Modestinus ff. solut.* Ancharan. *cons. 7. lib. num. 2. teste decis. Aragon. 252. num. 7. & 8.* præsertim quia sub eadem confessione de recepta Sponsus confessus fuit recepisse vetium perlarum pro ornatu vxoris promissum quod sane quis negauerit fuisse traditum in actu matrimonij, vnde attenta vicinitate contractus censualis, & matrimonij resultat plena probatio versionis Menoch. *de arbitr. cas. 432. num. 38. & præs. 55. n. 8. lib. 3.* Grat. *d. discept. 897. num. 11.* Rota *decis. 335. num. 2. par. 4. recent. decis. 114. num. 6. & 7. par. 5. decis. 31. num. 3. coram S.m. Greg. XV. quam sufficit esse verisimilem, & coniecturis probari ex allegat. per Grat. d. discept. 897. num. 14.* Add. *ad Gregor. d. decis. 31. num. 11.* Buratt. *dec. 546. n. 4.* Reuerendissimus Vrgellen. *dec. 256. num. 6.* Quo magis, quia vt supra dicebam, per testes probatur dotantem fuisse pauperem vt per glos. Bald. & alios *alleg. ab Add. ad Buratt. dect. 546. num. 9.*

Nec obstat quod summa confessata sit scut. 450. census vero scutorum 500. quia diuersitas summæ non excludit versionem ex aliis coniecturis probatam Alex. *cons. 84. n. 4. l. b. 7.* Grat. *d. disc. 897. n. 15.* & aduertendum est quod accidit solui pro dote solum scuta 450. non quia à principio non fuisset conuentum de soluendo dd. scuta 500. in contanti, sed quia bonorum stabilium, quæ in solutum reliquæ dotis tradenda erant pretium præter contrahentium opinionem creuit de tempore traditionis. Vnde minus dici potest quod census vt impositus super bonis fideicommissi alienati prohibitis vltra summam versam in dotem sit nullus in totum, vt per Cenc. *in add. ad tract. de cens. p. 1. c. 2. §. 1. art. 6. n. 15. & secundum vlt. impress. q. 19. sub n. 33 vers. adhoc autem,* quia vt dicebam ab initio nullus aderat excessus, sed contigit postmodum ex causa mox adducta, sentiebat tamen vnus ex DD. censum sustineri solum pro rata scut. 450. versa in solutionem partis dotis quia alienatio bonorum fideicommissi tenet solum pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommissi detrahendi Gabr. *cons. 118. num. 5. ver. 2. lib. 1.* Dec. *cons. 493. n. 18.* Bellon. *dec. Gen. 4. n. vlt.* Hieron. Leo *in responsis Iur. impress. post decis. Valent. 173. num. 179. lib. 2.*

Ex quibus resolutum fuit vtraque parte informante dandam esse immissionem maximè quia ad hunc effectum sufficit exceptionem fideicommissi non esse omnino claram, Seraph. *decis. 1200. num. 6.* Burate. *dec. 853. n. 4.* Fontanell. *decis. 165. num. 7.* Rota *inter recentior. decis. 704. n. 1. ad med. par.*

EMINENTISS. ET R.R D.

CARDINALI CORRADO.

Bituntina Census.

Veneris 24. Maij 1647.

ARGVMENTVM.

Intendens gaudere beneficio scripturæ amissæ, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam vt, si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset, deinde casu amissam fuisse. Et plura circa materiam, & probationem amissionis scripturæ.

SVMMARIVM.

1 *Hæres absque Beneficio Inuentarij, tenetur satisfacere eam de proprio creditoribus hæreditariis Licèt aliud sit quo ad fideicommissarios vniuersales.*
2 *Inuentarium allegatum non releuat Hæredi, quando non fuit exhibitum, quia tunc alleganti non potest suffragari.*
3 *Inuentarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus solemnitatibus, iuxtà formam à lege præscriptam, vel municipali iure, seù legitima consuetudine approbatam, vt necessarium est, non prodest Hæredi, perinde ac si nunquam factum fuisset.*
4 *Beneficio scripturæ amissæ ad hoc vt quis possit gaudere, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam, vt, si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset; deinde verò casu omissam fuisse.*
5 *Testes deponentes Instrumentum fuisse factum, exprimere debent sic fuisse scriptum, & sic fuisse lectum: aliàs non facerent fidem.*
6 *Testes huiusmodi, necessarium est quòd sint valdè periti, qui defectum Instrumentorum & literas Notarij rogati cognoscant, & n. 15.*
7 *Testis affectatus non est integræ fidei.*
8 *Testes rem ipsam dumtaxat prout gesta fuit, distinctè exponere debent: aliàs enim quando depositionibus interserunt talia, quorum cognitio, ac definitio, ad Iudicem spectat, & sic videntur potius aliquod iudicium ferre, confusa eiusmodi depositio nihil concludit.*
9 *Præsumptio pro solemnitate actus non iuuat, quando controuertitur adhuc illius substantia.*
10 *Solemnitates extrinsecæ ad scripturam requisitæ, non præsumuntur nisi lapsu temporis tringintæ annorum.*

Et præsertim cum agatur de graui præiudicio tertij.

11 *Amissum dici non debet illud, quod peti, ac recuperari potest.*
12 *Damnum sentienti competit actio aduersus eum, cuius facto, & culpa, damnum euenerit, pro releuatione damni.*
13 *Originale Instrumenti publici, verisimile est, penes Notarium de illo rogatum vt par erat, remansisse.*
14 *Amissio scripturæ non præsumitur in eo, apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nullusque contigisse probatur casus, quo perierint eius scripturæ; & ideo sic allegata, non potest dici iustificata.*
15 *Amissio Instrumenti non probatur, si simpliciter testes deponant se illud vidisse; sed necesse est probare amissionem originalis, & quod illi testes sint valdè periti, qui litteras illius Notarij cognoscat.*

16 *Testi*

16 *Testi deponenti de re ab ipso acta, deferendum est.*
17 *Copia Instrumenti in forma probanti extracta, deficiente originali, potest, aliis concurrentibus, suffragari.*
18 *Damnum sentienti ex propria culpa, siue inexcusabili negligentia, quod facilè poterat euitare, non est subueniendum.*
19 *Aditio hæreditatis, ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipsum Hæredem simpliciter gesto, qui citra Ius & nomen hæredis fieri non possit; plenè probatur, tum re ipsa, tum expressis verbis.*

DECISIO XVII.

REsolutio in hac causa facta die 27. Nouembr. 1645. coram me; hodiè denuò discussa, fuit per Dominos confirmata. Quia concurrunt omnia requisita pro associatione petita ab Administratoribus Montis familiæ de Labinis ad bona obnoxia Censibus impositis, ac venditis eidem Monti per q. Scipionem Bouium anno 1597. & Franciscum eius filium anno 1619. ad effectum illis satisfaciendi de fructibus decursis, & non solutis, vt latè probatur in præcedenti Decisione.

Neque vlla fuit obstare repetita pro parte Octauij, & fratrum de Bouiis retentionis exceptio ratione crediti anterioris dotis & antephati q. Virgiliæ eorum matris, cuius sunt hæredes.

Quia cum pariter sint hæredes Scipionis, & Franciſci debitorum absque beneficio Inuentarij non possunt eiusmodi exceptione tueri aduersus 1. Creditores hęreditarios, vel quia hęreditates præsumuntur soluendo, vel quia ipsi in omnẽ casum tenentur etiam de proprio illis satisfacere *iux. text. in l. fin. §. sin verò post quam adierint, C. de iur. delib. & in §. Hinc nobis vers. Si verò non fecerit, in Auth. de hæred. & falcid.* licet aliud sit quoad fideicommissarios vniuersales, in quibus terminis procedunt notata per Bald. *in l. debitori tuo sub n. 5. v. extra oppono.* vbi Dec. *sub n. 4. vers. dicit tamẽ* Bald. ac seqq. & Soccin. *n. 9. vers. quid Iuris, C. de pactis* (*relati per Franch. dec. 39. n. 3. vers. non enim & sequ.*) vt benè declarat Castr. *in cons. 77. Visa facti narratione sub n. 1. vers. conclusio est ergo p. 2.* Soccin. iun. *cons. 170. n. 4. vers. & cum in casu isto ac seqq. lib. 2.* Paris. *cons. 48. num. 8. vers. non obstabit decisio Bald. lib. 3.* Crau. *cons. 506. n. 13. vers. non obstat altera Peregr. de fideicomm. art. 36. n. 141. vers. Igitur, & cons. 72. sub n. 1. vers. cum hæreditatem adiuerint lib. 4. cum aliis in præcedenti decisione relatis in §. Non obstat denique vers. Domini dixerunt & nuper in Rauenn. bonorum 1. Febr. huius anni coram me in §. postremò vers. in hoc autem casu.*

2. Nec releuat allegatum Inuentarium hęreditatis præfati Scipionis. Quia cum non fuerit exhibitum illis suffragari non potest. Bald. *in d. l. fin. §. & si præfatam sub n. 3. vers. tamen si producat C. de iur. delib. & cons. 219. Statuto Ciuitatis Papiæ n. 4. vers. Additur in puncto lib. 1.* Rota *dec. 751. n. 1. vers. dictam fuit p. 3. lib 3. diuers. & in Cesenat. bonor. 13. Iun. 1608. coram S. D. N.* & ex aliis probat Moder. Roman. *disc. 981. n. 24. vers. non obstat prætensa indicatio Inuentarij seqq.*

Minus releuat, quod Instrumentum d. Inuentarij ablatum, atque amissum fuisse dicatur.

3. Primò quia non constat illud fuisse confectum congruo tempore, & cum omnibus solemnitatibus iuxta formam à lege præscriptam, vel municipali iure, seu legitima consuetudine approbatam, vt necessarium est, aliàs hæredi non prodest perinde ac si nunquam factum fuisset per textus *in d. l. fin. §. & si præfatam* ibique glossa in verbo *censuerunt*, ac DD. *Cod. de iur. deliber. & in d. §. Hinc nobis vers. si verò non fecerit in Auth. de hæred. & falcid.* Rol. *cons. 73. num. 28. vers. cum non confecerit & seqq. lib. 2.* Alb. *cons. 764. sub num. 47. vers. nec obstat si dicatur & seqq.* Natt. *cons. 574. num. 6. vers. ex prædictis concluditur & seqq* Bertazzol. *consil. ciu. 107. num. 32. versic. sed hæc difficultas cessat, & seqq.* Surdus *decis. 222. num. 2. vers. quia parua sunt*, Rota *penes Verall. decis. 119. num. 4. versic. nam quando part. 2.* & sanct mem. Gregor. *decis. 496. numero 2. Vers. quia aliàs &c.* Quando enim quis intendit 4. gaudere beneficio scripturæ amissæ, debet antè omnia probare illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam, vt si realiter exhiberi posset, illi omninò profutura esset, deindè verò casu amissam iuxt. text. *l. testium §. sin verò facta Codic. de testib. & in cap. cum olim il primo*, vbi DD. *extr. de priuil.* Bart. *in auth. si quis in aliquo sub num. 6. vers. quæro quid si sint plures testes &c.* dicens non sufficere, quod testes deponant Instrumentum fuisse factum, sed exprimere debent sic fuisse scriptum, & sic fuisse lectum, aliàs non facerent fidem, infertque ideò necessarium esse, quod illi sint valdè periti, qui defectum Instrumentorum, & litteras Notarij rogati cognoscant Iason *sub numero 2. Vers. subdit tamen* Bart. *Cod. de edend.* Alb. *cons. 101. num. 7. vers. Et quatenus* Crau. *cons. 411. num. 12. vers. tertiò principaliter respondeo*, Anguil. *cons. 14. num. 104. vers. Et oportet probare*, Decian. *cons. 18. num. 13. vers. quod etiam comprobo lib. 2.* & latè explicat Surdus *cons. 109. numero 8. vers. ad hæc omnia respondetur & seqq. vsque ad fin.* Honded. *cons. 39. num. 60. vers. aliud de probatione & seq. lib. 2.* Franc. Viu. *decis. 165. per totum.* Rota *penes Card. Caualer. decis. 532. num. 4. vers. prætereà*, & Buratt. *decis. 505. num. 10. vers. Tum quia acta iudicialia, &c.*

Nec obstat quod duo ex testibus pro Bouiis examinatis nempè Io. Donatus Florellus, & Io. Iacobus Henricus deponant d. Inuentarium fuisse solemniter confectum.

Quia (præter quod alter ex eis asserit se fuisse 7. Procuratorem hæredum ad illum actum, in cuius ideò validitate propriam verisimiliter affectat, atque tuetur peritiam, & laudem, ac proinde non est integræ fidei *cap. fi. de testibus in 6. leg. fi. ff. de testibus* Bart. *in l. deferre sub num. 2. vers. si verò ad eam non pertinet ff. de iur. fisc.* Felin. *in c. cum à nobis num. 13. vers. ex prædictis & num. 14. vers. & in effectu extr. de testibus*, Crau. *cons. 281. sub num. 4. vers. sed ratione affectionis*, Rim. iun. *cons. 26. n. 42. vers. quinimò*, Ceph. *cons. 65. num. 24. vers. accedat*, Ossasc. *decis. 79. num. 40. vers. nam ipsi* Mascard. *de prob. concl. 1317 sub num. 1. & seq.* & alij relati per Farinac. *de testibus q. 60. n. 17. vers. sic in simili & seq. ac sub n. 21. & 29.*) Fuit responsum non sufficere ad hunc effectum, quod testes genericis illis, atque confusis verbis deponant Inuentarium fuisse solemne, nisi facti seriem enarrent, ac solemnitates in eo adhibitas specialiter enumerent, vt deindè iudicari possit, an omnes ritè, rectèque fuerint seruatæ. Nam huius rei cognitio, ac definitio ad Iudicẽ spectat, non ad testes, qui rẽ ipsam dumtaxat prout gesta fuit distinctè exponere debent, aliàs enim cõfusa eiusmodi depositio nihil cõclu- 8.

dit

dit *ad l. de state §. nihil ff. de interrog. act. l. ita fidei ff. de iur. fisc.* Alber. *in l. iciendum n. 6. vers. Vnum est tamen, circa hoc valdè notandum,* & ibi Iason. *sub n. 14. vers. Limita istam doctrinam ff. de verb. oblig.* Io. Fab. *in §. fin. sub n. 4. vers. quid ergo & seq. inst. de fideiussor.* Socin. *cons. 24. sub n. 31. vers. quia paria sunt lib. 1.* Afflict. *dec. 274. sub num. 1. vers. primò debet probari ac seqq.*

9. Nec iuuat adducta præsumptio pro solemnitate actus; Tum quia controuertitur adhuc substantia, Decian. *cons. 45. n. 46. vers. tertio respondeo lib. 5.* Tum quia ab anno 1613. de quo Testes deponũt vsque ad tempus inchoati iudicij primùm contra Camillum alterũ ex dictis fratribus de ann. 1640. & succesliuè de anno 642. contra Octauium, non

10. sunt lapsi triginta anni, quod tempus requiritur in prætumendis solemnitatibus extrinsecis scripturam requirẽtibus ex sententia Rotæ, vt penes Cassador. *dec. 3. n. 1. vers. nam licet, & seq. de procur.* Put. *dec. 1, 2 li. 2. in correct.* ac penes Burat. *dec. 120. n. 37. vers. nec præsumi potest ac seq. & in recent. dec. 18. n. 26. vers. minus obstat p. 7.* Et præsertim cum agatur de graui præiudicio tertij, Menoc. *præs. 4. n. 55. ver. declaratur oct. lib. 6.*

Secundò non probatur allegata Instrumenti amissio ex eo quod testes deponant Antonium Gentilem dd. fratrum Contutorem illud abstulisse, ac penes se retinuisse; Tum quia dum repeti ac recuperari potest amissum dici non debet *l. labeo la 1. §. amisisse* ibique glossa *in verbo actionem*, &

11. exornat Rebuff. *l. id apud se l. bonorum appellatio la 1. §. fi. ff. de verb. signif. l. rem in bonis ff. de aqu. rer. dom. l. qui actionem ff. de reg. iur.* Bertazz. *cons. ciu. 56. n. 52. vers. cum illi;* Tum quia in omnem casum eisdem fratribus competit actio aduersus d. tutorem,

12. ac eius hæredes, vt conseruentur indẽnes à quocumque damno ex eiusmodi eius facto, & culpa in eos proueniente *l. 1. in princ. & l. 2. in princ. ff. de tutel. & rat. distr. l. 1. C. si tut. vel cur. interuen. & in d. Auth. de hæred. & fal. §. illud quoque & §. pupillis autẽ* Rota *dec. 6. n. 5. vers. & certum est ac seq. p. 5. rec.*

13. Tertiò quia præsupponitur d. Inuentarium vnà cum processu (vt inquiunt) præambulo fuisse confectum per acta publici Notarij, nec satis constat illud à præfato Gentile receptum, fuisse ipsum originale, quod verisimilius est penes Notarium de illo rogatum remansisse (vt par erat *c. quoniam cõtra vers. & omnia extr. de prob* Rim iun. *cons. 821. n. 8. vers. cum originale*) apud quem nullæ prorsus apparent factæ diligentiæ, nullusque contigisse

14. probatur casus, quo perierint eius scripturæ; Ideoque meritò dici non potest allata amissio iustificata, vt notat *in d. cap. cum olim il primo de priuileg. & in d. l. testium C. de testibus* Ruin. *consil. 179 n. 5. vers. & quia non sufficit, &c.* dicens non sufficere, quod testes deponant vidisse instrumentum, sed necesse est probare amissionẽ originalis, & quod

15. illi testes sint valdè periti, qui litteras illius Notarij cognoscant, *iux. theor. Bart. supra cit* Seraph. *de priuil. iuram priuil. 37. n. 9. vers. & est aduertendum,* Rota penes Burat. *d. dec. 505. n. 12. vers. atque ita, & in recent. d. dec. 18 n. 22. vers. nec præsũptio p. 7.*

Quartò comprobantur præmissa; Quia præfatus Ioan. Donatus Florellus testis pro ipsis Bouiis examinatus, & reproductus deponit, *che ha visto li atti del preambulo del l'heredita del q. Scipione Bouio, li quali sono stati in suo potere portategli dal q. Cio: Francesco Vacca che ne haueua la copia, & stratto come già la fece, e l'autentico di sua mano come Notaro Regio, ch'era all'hora, e li consegnò, e restituì al medesimo. E questo fu nell' Anno 1613. se mal non si ricorda del mese d'Agosto, e detto preambulo era con le solennità, & inuentario fatto &c.* Hinc enim apparet duplicem asserti inuentarij confectam fuisse scripturam, alteram scilicet originalem, alteram verò ex ea in forma authentica extractam ab eodem teste, cui circa hoc ab ipsomet actum deferendum est præsertim contra partem illum inducentem, ac eius depositione vtentem

16. Crauett. *consil. 112. n. 17. vers. nec potest se excusare.* Rota penes Cardinal. Seraphin. *dec. 163. n. 6. ve sic. & licet,* sanct. memor. Gregor. XV. *dec. 531. num. 10. vers. nam quoad Sebastianum & seq. & in recent. dec. 622. num. 3 vers. non obstat, & dec. 726. num. 3. vers. primo quia & seq. part. 3. & decis. 554. num. 3. vers. quibus ac dec. 594. num. 17. vers. cum, & vnico testi ac seq. part. 5.* Cum autem vnà tantum ex eis ad manus d. Gentilis peruenisse probetur, siuè illa fuerit originalis, siuè copia extracta, (quod magis consonat veritati) tamen supererat altera, quæ perquirenda, & exhibenda

17. erat. Nam etiam copia sic extracta, deficiente originali, posset (aliis concurrentibus) suffragari iuxt. Gloss. *in leg. sicut iniquum in verb. facilè in fin. Cod. de fid. instrument.* & ibi Iason. alij DD. Bero *consil. 92. num. 24. vers. & posito etiam lib. 3.* Alb. *dicto consil. 101. n. 5. vers. sed pro sustinendo exemplo, & seqq.* Bertazzol. *consil. crimin. 147. num. 11. vers. & quod etiam exemplum,* Mascard. *de probat. conclus. 711. num. 87. vers. decimo quarto limita,* & in specie respondit Honded. *d. cons. 39. sub n. 62. vers. clarè apparet prætensos testes lib. 2.*

Accedit prædictis, quod postmodùm iidemmet fratres anno 1626. & 1627. personaliter comparentes coram M.C.V. petierunt etiam remedio restitutionis in integrum, & obtinuerunt admitti ad confectionem Inuentarij hæreditatis

18. paternæ, ac aliorum consanguineorum, vt apparet ex publicis actis exhibitis pro parte Administratorum Montis; Et tamen nullum deinde etiam maiores effecti confecerunt Inuentarium, quare ipsis imputandum est quodcunque damnum ex propria geminata, & inexcusabili negligẽtia prouenies, quod facilè poterant euitare, vt respondit Rota penes Coccin. *dict. decis. 59. num. 6. vers. cui. nec excusari potest, & in Romana fideicomm. de Capiteferreo 19. Februarij 1646. coram Me in §. nec demùm releuat excusatio ac seq. & in §. sed cessant omnes obiectiones.*

Prætereà non obstat, quod respectu Franciscì eorum fratris nullum quidem allegetur inuentarium, sed absolutè negentur hæredes.

Quia contrarium plenè probatur ex Decreto Regiæ Curiæ Biruntinæ die 15. Decemb. 1622. quo fuerunt declarati hæredes simpliciter d. Franciscì eorum fratris ex testamento vna cum Virgilia communi matre, ac pro eius quota cohærede; Et ex publico instrumento recepto per Bartholomæum Maiolanum publicum Notarium Biruntinum Anno 1627. 1. Septembris in quo ipsi personaliter tanquam tales expressis verbis agentes promiserunt soluere debitum eiusdem hæreditatis summæ duc. 1380. circiter pro

19. residuo dotis, antephati, & alimentorum Lauræ prædicti Franciscì q. Vxori; Ex quibus sanè certum est additionem hæreditaris plenè probari tum re ipsa, tum verbis expressis *leg. 2. Codice de iur. deliber.* Bartol. *in leg. gerit sub numero 14. vers. sic.*

declarant illa verba, & sub num. 21. versic si vero non potuit facere, D de acquirend. hered. Cravet. *consil. 148. num. 10. ver. in modò cum rei declarauerint se haeredes & seq.* Surdus *consil. 56. num. 34. versic. quod autem & sequen.* Rota *decis. 393. part. 4. diuers.* & penes Recuperandissim. Vrgellen. *dec. 189. sub n. 5. vers. quod vero*, Palma, & Coccin. *decis. 168. ac in recent. decis. 160. num. 29. versic. extra enim cessionem, & seq. & dec. 374. num. 1. versic. quae verba & seq. p. 5.* & in aliis relatis in praecedenti *decisione §. Quod autem fuerint haeredes, &c.*

20. Postremo non obstat, quod etiam cessante inuentarij beneficio dicti fratres non teneantur de proprio secundùm ius canonicum.

Quia contrarium verius, atque receptius est in foro iudiciali, cum in hac parte sacri Canones non solum legibus ciuilibus non aduersentur *iuxta regulam cap. 1. de nou. oper. nunc.* Sed bene conueniant, vt habetur in *cap. Raynaldus in fine* ibi, *Saluo nihilominus ei ex iure institutionis beneficio legis falcidiae in restitutione praefati legati, si infra tempus legitimum voluntati paruerint Testatoris, cum inuentarium fecerint, & contra voluntatem testatoris lex falcidia inducatur* ibique glossa *in verbo inuentarium extr. de testament.* Hostiens. *in summa de testament. sub numero 25. versic. Ad quid haeres*, ibi, *quid si non sufficit hereditas ad debita persoluenda? Distingue secundum leges. Vtrum fecerit inuentarium, & tunc non tenetur vltra vires hereditatis, vel non fecerit, & tunc tenetur. Cod. de iur. deliber. leg. scimus. Et idem videtur secundum ius Canonicum infrà eodem capite, Raynaldus §. penult. in fin. & cap.* Baldus *in dicta lege final. sub numero 12. in versiculo secundo casu, versic. ant tollamur in obligationibus descendentibus in haeredes. & in §. sin vero post quam num. 1. Codice eodem*, Cardinalis *in capite 1. sub numero 4. versic. sed hoc & cap.* vbi etiam alij Doctores *extr. de solut.* Abbas *in resolutione cap. Ecclesia sanctissimae Mariae numero 18. versic. Et ex his infero de constitutione*, & latiùs probat *in consilio 73. Circa primum dubium sub numero 9. versic. Nec obstat si dicatur, & seq. lib. 2.* Barbat. *in capite 1. in fine, versic. Tertio probo de testament.* ibique Didac. *in relect. sub numero 14. vers. Nisi dixerimus & sequenti*, Rolandus *in tractatu de inuentar. diuers. quaestione 30. & 215.* Monticul. *in eodem tractatu, quaestione 226. numero 8. versicul. secunda succedit dubitatio & sequentibus, & quaestione 228. num. 12. versic. Alioquin & sub numero 39. in versic. duodecimò excipitur versic. quod falsum est*, Phanuc. *in eodem tractatu. quaest. 245. num. 1. versic. contrarium de iure:* Crass. *in §. inuentarium quaest. 22. num. 2. versic. Sed an haeres*, Vasquez *de succes. creat. lib. 1. §. 1. num. 27. versic. illud autem*, Rob. Marant. *in disputatione 8. numero 21. versic. quarto additur*, & latè probat Menoch. *consil. 89. à numero 156. versic. Non obstat vltimum ac seqq.* Rota *decisione 72. à numero 49. versic. contraria tamen & sequentibus vsque ad finem*, vbi concluditur hanc sententiam esse de iure verissimam, & magis communiter receptam *part. 2. diuers.* & sequitur Fachin. *contr. lib. 6. cap. 23. vers. sed valde ac alij.*

Atque ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. ALBERGATO.

Romana lucri dotis.

Veneris 1. Aprilis 1650.

ARGVMENTVM.

Quartum dotale statutarium, debetur etiam ex portione dotis non soluta actioni subsidiariae quando sit locus. Quando possit auocari pecunia soluta, posteriori creditori, ab anterius creditum habente. Et multa de excursione debitoris.

SVMMARIVM.

1 *Statutum vrbis* c. 131. lib. 1. *simpliciter loquens quartum dotale deberi intelligitur de dote, tam data, quàm promissa. Et non soluta.*

2 *Dos promissa, & non soluta, ad effectum lucri habetur perinde ac si soluta fuisset.*

3 *Loca montium, ex constitutione Vrbana, non cadunt sub hypotheca.*

4 *Anterior creditor, solam personalem habens, regulariter non potest auocare pecunias posteriori solutas.*

5 *Lucrum dotale, sicut ipsa dos, est priuilegiatum.*

6 *Creditor anterior; etiam cum sola personali, potest auocare pecunias posteriori solutas, ex causa dotis, & lucri.*

7 *Pecuniae solutae posteriori creditori ex causa onerosa, possunt retrahi per anteriorem, vt de communi opinione testatur à pluribus.*

8 *Causa lucrativa, & onerosa distinctio, non potest applicari ad effectum repetendi solutum posteriori creditori quando agitur de locis montium adhuc extantibus.*

9 *Causa onerosa non concurrit in vsufructuario, qui habet meram causam lucrativam ex legato, absque vllo onere.*

10 *Idem est in proprietario quantitatis ex legato cum onere, vbi valor legati relicti, iniunctum onus excedit.*

11 *Insignia benefactoris, seu alterius, exculpta in fabrica Ecclesiae à Regularibus, vel aliis Ecclesiasticis constructa non faciunt, quin ad ipsosmet adhuc pertineat.*

12 *Bonorum alicuius existentia non praesumitur vbi, facta discussione, fuit relatum ab exequutore deputato, & per diligentias, non fuisse adinuenta.*

13 *In excussione facienda contra pecunias depositas in Banco notoriae decoctionis, non est necessaria vlterior executio.*

14 *In excussione bonorum hereditariorum necessaria est citatio haeredis, & deputatio dictorum executorum cum iudicis decreto, excussionem esse legitimè factam declarantis.*

15 *Hereditas non dicitur adita à muliere, ex solo mandato per eam ad adeundum dato sine solemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores necessariis.*

16 *In excussione, sufficiunt etiam diligentiae per vnum executorem factae.*

17 *Tutius tamen est duos executores deputare.*

18 *In Tribunali A. C. forma iudicij non attenditur in rigore. Ideò in excussione, vnus tantum ibi deputatur executor, non tamen praetermittitur excussionis forma.*

DECI

DECISIO XVIII.

COram Reuerendissimo Terracinen. die 5. Aprilis 1647.& 30.Martij 1648.fuit resolutum,quod quemadmodum R.P. D. Bentiuolo ob prædecessum Semideæ eius vxoris licuit retinere quartum dotale ex scutis 10. m. in limine Matrimonij solutis, ita & modo illud petere liceat ex aliis scutis 5000. quæ bon. memor. Cardinalis Lenus in capitulis matrimonialibus , Cleriam eiusdem Semideæ matrem esse relicturam post mortem spoponderat , pro istoque consequendo , ex quo Cleria promissis per Cardinalem defecit , potuisse agi subsidiario iudicio contra loca 48. Montis Fidei hæreditaria præfati Cardinalis quorum vsusfructus Lucretiæ & Antoninæ eius sororibus professis in monasterio sanctorum Dominici,& Sixti,proprietas verò Ecclesiæ sancti Caroli ad Cathinarios iuxta ipsius dispositionem spectabat.

Quibus cum Patres sancti Caroli non acquiescerent,obtinuerunt coram me in locum eiusdem reuerendissimi Terracinen.suffecto iterum audiri, causaque bis proposita,& prima vice dilata,eaque hodie repropositа,Domini steterunt in decisis.

1. Siquidem non fuit per informantes controuersum huiusmodi quartum dotale deberi etiam ex dote promissa vigore statuti vrbis cap. 131. lib. 1.simpliciter loquentis, quod propterea com-
2. prehendit dotem tam datam, quàm promissam, & non solutam, quæ ad effectum lucri habetur, perinde ac si soluta fuisset, vt sæpius respondit Rota penes Achill.*decis.* 13.*num.* 1. *&* 4. *de const.coram sanct.Gregor.decis.* 5. *num.* 1.& ibi.Addit. *num.* 11. *decis.* 21.*num.* 1.cum aliis in vtraque decisione huius causæ congestis.

Et Domini habuerunt pro indubitato licuisse Domino Bentiuolo pro tali lucro assequêdo dirigere actionem in subsidium ad loca Montium
3. prædicta,licet enim illa ex Constitutione Vrbana non cadant sub hypotheca , & anterior creditor solam personalem habens regulariter non possit
4. auocare pecunias posteriori solutas , vt *ex textu in lege pupillus , D. quæ in fraud.credit.* tradit Modern.Mediolanen.*de æquit. lib.* 1. *quæst.* 34. *num.* 2. *versic. si verò, & num.* 70.hoc tamen non procedit, quando agitur ex aliqua causa priuilegiata. qualis est nedum dos ipsa , sed etiam dotale lucrum *lege*
5. *etiam,Cod.de iur.dot.leg. si constante. Cod.de donat. ante nupt.*Menochius *consil.* 155 *num.*5. Tiraquell. *in lege si vnquam verbo donatione larg tus num.* 226. *Cod. de reuocan. donat.* Franciscus Molina *de ritu nupt.lib.*3.*quæst.* 33.*n.* 16.Rota *in Romana census* 8. *Nouembris* 1616.*coram bonæmem.Cardinali Sacrato,* nam isto in casu posse anteriorem creditorem pecunias posteriori solutas auocare , firmant Barbosa *in lege* 1.*part.* 6.*num.* 21. *versic. & retenta. D. solut. matrim* quem sequitur Thesaur. *quæstionibus forens.lib.* 2.*quæst.* 16 *sub num.*6. Marescott.*variar. resolut. lib.* 2.*cap.* 36. *num.*5. Cost.*remed. subsid.* 37. *num.* 2. *num.* 3. Gait. *de credito cap.* 4. *num.* 1303. Peregrinus *de iur. fisc.lib.* 6. *tit.* 6.cum congest.per modern.Forolin.*de pignor.lib.*4.*tit.*1.*quæstione* 29. *num.*25.

6. Neque Patres sancti Caroli , & litis consortes tueri se possunt ex prætensa causa onerosa , quia
7. quidquid sit de illa quæstione, an soluta posteriori creditori ex causa onerosa , possint retrahi per anteriorem,quod affirmat, communemque asserit opinionem Barbos.*dict.leg.* 1.*num.* 24. post Conarr. *pract qq. cap.* 29. *num.* 2. Guttierez *ad legem Laur.* 32 *Glossa* 1. *n.* 7. *in fin* Capic.*decis.* 8.*sub num.* 5. *& sequentib.* cum aliis per modernum Forolinen. *de pignor.dicta quæst.* 2. *num.* 23. *&* 24.cessare videatur in præsenti difficultas , ex quo loca Mon- 8.
tium,de quibus agitur, adhuc extant , ac proinde distinctio causæ lucratiuæ,& onerosæ nullatenus applicari potest,Menoch.*consil.*25.*num.* 17. *& seq.* Trentacinq. *variar.lib.* 3. *resol.* 23. *num.* 7. *&* 17. Fontanell. *de pact.nupt.clausul.* 5 Glossa 8. *part.* 6. *num.* 32.*&* 37.cum cæteris cumulatis per Anton. de Amat.*part.* 2.*resol.* 51. *num.* 21. Rota *in Romana pecuniaria* 2. *Iun.* 1631. *§. neque applicatur , coram Reuerendiss.Pamphilonen.*

Sed ex abundanti fuit etiam consideratum, nec 9.
huiusmodi causam onerosam hic concurrere.Nam respectu Monialium res dubio caret , quod ipsam meram causam lucratiuam habeant in vsufructu eis absque vllo onere legato *ad* 1. *legatum* 37. *D. de legat.*2.*§. legatum.si res aliena institut.eo.* Quod, 10.
& idem esse, quod Patres sancti Caroli proprietarios visum est,quia valor legati ipsis relicti iniunctum onus excedit *leg. in ratione , §. vendere D.ad legem fa cid.* Alex. *consil.*135.*num.*4. *in fin. & n.*5. *lib.*5.Marescott.*variar.resolutionum lib.*1.*cap.*74. *sub num.*5.*versic. secus,*Ludouic. à Peguer.*dec.*271. *num.*28.*in fin.*

Quod autem valor legati iniunctum onus excedat,patet manifestè, quoniam legatum ascendit ad scuta 37.mill.vel saltem ad 27. mill.quatenus detrahantur scuta 10.mill.à creditoribus Cardinalis euicta , onus autem versatur tantum circa demolitionem domorum ad Patres spectantium, quam ipsi pro ornamento fabricæ ex præcepto eiusdem Cardinalis pati debuerunt , ascenditque ad scuta 22.mill. Summario Patrum num 3. neque enim alia scuta 8000. quæ per ipsos fuerunt erogata pro confirmandis lateribus Ecclesiæ ad euitandam ruinam ob nimium Cupolæ pondus suspicatam , in computum oneris sunt referenda, cum huiusmodi expensa non respiciat fabricam à testatore demandatam, sed Ecclesiam iam prius à 11.
Patribus constructam , & quæ ad ipsos pertinet, quamuis in ea insignia Cardinalis fuerint insculpta , vt probatur in *lege fin.* ibi manentibus priorum titulis,qui ea opera fecissent *D. de oper.publ.*

Neque prædictis obstat potissimum obiectum, cui exaduerso præcipue insistebantur , nempe actioni subsidiariæ non esse locum nisi prius excussis bonis tam Cardinalis Leni dotis promissoris,quàm Cleriæ matris Semideæ.

Quia vt animaduertit vltima decisio in *§. tandem non obstat* ; bonorum Cardinalis excussio bis iudicialiter facta fuit ; primo scilicet ab excellentissimo Principe Burghesio , vt in extract. A. C. fol.; 3.& 35.Secundo à D.Bentiuolo, qui , citato curatore hæreditatis iacentis , necnon prædictis Patribus , & aliis omnibus interesse habentibus ad indicandum dicta bona hæreditaria,ex quo nihil relenans deduxerunt, obtinuit deputari executorem , qui retulit nulla alia bona interuenisse præter loca Montium præfata, vt in eodem extractu fol. 291. & sequent. quare illorum non exi- 12.
stentia præsumitur,Bart.*in lege in illa num.*5. *& sub num.* 11. *D. de verborum oblig.* Baldus *in lege* 2. *num.*9.*Cod.quando Fiscus,vel privat.* Pacian.*de probation lib.*1.*cap.*45. *num.* 10. *& cap.*46. *num.*17.*in fin.& num.*18. *Cyriacus contr.*5. *num.*142. Rota *in*

Bono

... Pecuniaria 17. Iunij 1641. coram reuerendiſſimo Salamantino.

Nec reſert, quod fuerit indicatum depoſitum ſententiæ 1600, factum in Banco illorum de Palagiis. Quia ſtante ipſorum notoria decoctione non eſt neceſſaria vltenor executio, Gloſſa *in lege niſi hoc actum, D. de pactis*, Iaſon *in lege decem n. 27. D. de verb. obligat.* Rolandus *conſil. 9. num. 20. lib. 1.* Pacific. de Saluiano *inſpect. 2. cap. 2. num. 20.* Neguſant. *de pign. part. 8. membr. 1. num. 14.* cum aliis congeſtis per modern. Foroliuien. *eodem tractatu, lib. 5. tit. 2. quæſt. 68. num. 7.* & per Rotam *in dict. Bononien. pecuniaria coram Reuerendiſſimo Salamantino.*

14. Minus officit, quod in dicta excuſſione citatus non fuerit Marchio Martinenghus Cardinalis hæres mediatus, & vnicus tantum fuerit deputatus executor, cum duo eſſent neceſſarij vna cum Iudicis decreto excuſſionem eſſe legitimè factam declarantis, iuxta deducta in Romana de Cupis 4. Februarij 1608. coram bonæ memoriæ Lancellotto.

Quoniam præfati Marchionis neceſſaria non erat citatio, ex quo non conſtat hæreditatem fuiſſe aditam per Liciniam ipſius matrem ex ſolo mandato per eam dato ad adeundum ſine ſolemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores neceſſariis Caſtr. *in leg. mutuum in fine 8. D. de acquir. hæred.* Pic. *ad ſtatu. Vrb. gloſſa 7. num. 108.* & alias reſpondit Rota *deciſ. 73. num. 17. pa t. 5. recentior. & in Interamnen. bonorum 1. Februarij 1641. coram R. P. D. meo Cerro.* Gratis verò obiicitur, quod diligentiæ non fuerint factæ duobus executoribus, cum contrarium conſtet ex datis coram reuerendiſſimo Terracinen. Summario Domini Bentiuoli num. 11. licet per vnum etiam factæ ſufficerent,

16. prout aliàs admiſit Rota *deciſ. 14. num. 2. in fin. part. 2. recentior.* licet enim tutius ſit duos executores deputare, nihilominus ſi tantùm vnus deputetur, non ideo præmittitur excuſſionis forma, maxime in Tribunali A. C. in quo rigor non attenditur, vt in puncto conſiderat Ludouic. à Peguer. *dec. 271. num. 43. part. 1.* quem ſequitur Fontanell. *deciſ. 198. num. 13.* Rota *dicta deciſ. 14. num. 2. par. 2. recentior.* Et ſatis eſſe ad hunc effectum ſententiam & declarationem tacitam reſultantem ex proceſſu iudicis ad vlteriora viſum eſt ex allegatis per modern. Tudert. *in tract. de excuſſ. part. 2. quæſtione 33. num. 12. 13. & 14. &* modern. Foroliu. *dicta quæſt. 69. num. 5.*

Quod autem bonorum Cleriæ excuſſio ſit facienda per Dominum Bentiuolum, caret omni ſubſiſtentia, quia cum ipſe non habeat neque obligationem dictæ Cleriæ, neque eius hæredis, non tenetur contra tertios non obligatos ſuas actiones dirigere *leg. vel à debitoribus, D. de relig. & ſumptibus funer.* Rota *in Imolen. bonorum 4. Iulij 1639. coram bon. mem. Coccino*, nec bona litibus inuoluta (qualia fuiſſe iſta Cleriæ conſtat ex fidibus exhibitis) excutere, Marin. Mut. *dec. Sicil. 24 n. 38. & 39. coram reuerendiſſ. Vrgellen. dec. 212. num. 16. in recent. dec. 167. num. 51. & ſeqq. p. 5. & in Foroliuien. cenſus 29. Maij 1626. coram bon. mem. Patriarcha Hieroſolymitano.*

Et omnis tollitur amaritudo, quia onus dotandi Semideam non ſpectabat ad Cleriam, ſed ad Cardinalem, qui cum fuerit hæres Hieronymi patris, & aui paterni reſpectiuè, vt conſtat ex ſolutione hôc nomine facta vnius cenſus hæreditarij Hieronymi *ad leg. parentibus, §. qui autem agnouit, Cod. de inoff. teſtam.* Mantica *de coni. Bar. t. vol. lib. 12. tit. 12. num. 13.* Vtique tenebatur etiam Semideam neptem dotare, cum hoc onus, quod prius incumbebat patri, vel auo paterno *leg. qui libros, ff. de iur. nupt. leg. fin. Cod. de dot. prom.* eis defunctis non tranſierit ad Cleriam matrem, quæ tantum tenebatur in ſubſidium ad *leg. neque mater, Cod. de iur. dot.* ſed ad Cardinalem ipſius aui hæredem *leg. ſi quis à liberis, §. iterum reſcriptum, D. de liber. agnoſcend.* Mantic. *de tac. & ambi. lib. 12. tit. 18. num. 7.* Fontanell. *deciſ. 560. num. 11.* cum aliis *in Bononien. Legati de Mareſcottis 26. Aprilis 1627. coram bon. memor. Merlino, in Camerinen. dotis 10. Decembris 1638. coram reuerendiſſimo Terracinen. & in Vrbenetana legati 4. Maij 1648. coram R. P. D. meo Bichio, & in Romana Saluiani 23. Mart. proximè præteriti, §. cum non ageretur, coram R. P. D. meo Veroſpio*, quique cum hæreditatem abſque beneficio legis, & inuentarij adierit, debet etiam de proprio hoc, & alia debita perſoluere, *leg. fin. §. ſin autem, Cod. de iur. deliber. §. hinc nobis, § ſi vero non fecerit, Auth. de hæred. & falcid.* Vincent. de Franch. *deciſ. 80. num. 7.* Rota *coram Buratto deciſ. 521. num. 6. in recentiores deciſ. 39. num. 8. part. 6. & in Bituntina cenſus 10. Decembris 1649. §. minus attento quod Boni, coram R. P. Dom. meo Arguelles.*

Non obſtant teſtes dati in ſummario reſponſionis ad probandum, quod Cleria promiſit filiæ in teſtamento relinquere ſcuta 5000. quæ Cardinalis ipſam eſſe relicturam pollicitus fuerat.

Quia de hoc deponit vnicus tantum teſtis in diuerſa cauſa examinatus, & de auditu à Cleria, qui propterea non probat, *cap licet, cap. veniens de teſtibus leg. vbi numerus, D. eodem.* & in omnem caſum, cum talis promiſſio Cleriæ, de qua teſtis deponit, facta fuerit Cardinale, & Semidea abſentibus, & nemine pro ipſis acceptante, non peperiſſet aliquam obligationem, quæ ſaltem reuocabilis non eſſet iuxta naturam teſtamenti in quo adimpleri debuiſſet, vt ad propoſitum aduertit Ioann. *Fabr. in §. 1. ſub num. 1. inſtitut. de legat. Natt. conſil. 73 num. 3. & ſeqq.* Surdus *deciſ. 127. num. 6. & n. 7.* Rota *in Romana hæreditatis de Scarſellis 17. Nouembris 1645. prout neque, coram reuerendiſſimo D. meo Decano, & in eadem 27. Iun. 1646. §. prout nec releuat, coram R. P. D. meo Celſo.*

Et ita vtraque, &c.

Emin. & Reuerend. D. Card. CORRADO.

Romana Saluiani.

Veneris 18. Februarij 1650.

ARGVMENTVM.

Hypotheca extinguitur quando res hypothecata iam peruenit ad manus creditoris iure dominij, etiam ſi poſtea eadem res denuo redeat ad debitorem, ſiue eius hæredem vigore redemptionis. Et multa de reſolutione hypothecæ.

SVMMARIVM.

1 *Iniuſtitia ſententiæ, impedit conſtitutionis Ægidianæ effectum, ac in ea ſpecialiter excepta legitur.*

2 *Saluianum interdictum, non datur abſque hypotheca.*

3 *Saluianum, licet ſit interdictum adipiſcendæ*

possessionis, est tamen de pignoribus, i. de possessione rerum obligatarum.

4 *Hypotheca cessat per translationem dominij rei hypothecatæ in creditorem.*

5 *Ampliatur etiam si reuocetur dominium à creditore, mediante retrouenditione, quia tunc, non solum non reconualescit, sed efficacius extinguitur, n. 6. 10. & 12.*

7 *Textus* in leg. fin. Cod. de rem. pignor. & ibi glossa in verbo indignum, & textus in leg. voluntate creditoris, D. quibus modis pig. vel hypoth. solu. declarantur.

8 *Actus idem non potest contrarios producere effectus.*

9 *Creditor, recepto pretio rei hypothecatæ, eiusdem rei commodum substantialiter consequutus est, perinde ac si illam penes se haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit.*

10 *Hypotheca, resoluto contractu, tunc solùm reintegratur, quando eadem ratio, ob quam contractus resoluitur, æquè viget pro conseruatione, ac reintegratione hypothecæ, secus si non vigeat.*

11 *Et hoc fortius si ratio resolutionis contractus præseferat extinctionem hypothecæ.*

12 *Hypotheca semel extincta, non possunt causam habentes à debitore in re iam hypothecata, ex lucri causis amplius molestari.*

13 *Nisi expresso partium consensu fuerit renouata.*

14 *Cessio iurium operatur illorum translationem integrè in cessionarium.*

15 *Cedens iura, non potest eis amplius uti super re cessa, in præiudicium cessionarij, & causam habentium ab eo.*

16 *Clausula*, ita quod non retorqueatur, &c. *& aliæ similes appositæ in cessione, non comprehendunt casum, quo ab ipso cedente inferuntur molestiæ super eadem re, cuius pretium illi solutum fuit.*

DECISIO XIX.

PRæuia sententia Rotali bon. mem. Pirouano obtinuerunt DD. de Taurinis, & Montagutis mandata contra bona hæreditaria q. Francisci Zeccadori pro summa scutorum 3076. & baioc. 80. præter damna, & interesse vsque ad integram satisfactionem in eadem sententia comprehensa. Quæ fuerunt successiuè executa super domo nunc controuersa, illis demum adiudicata pro pretio scut. 2300. reseruato iure Michaeli Angelo fratri, ac hæredi dicti Francisci cum beneficio legis ac inuentarij eam recuperandi infra terminum sex mensium, prout ab illo recuperata fuit soluto dicto pretio præfatis DD. de Taurinis, & subinde dotis titulo trãslata in D. Catherinam eius filiam, ac eius virum. Contra quos instituto nuper coram A.C. iudicio pro eisdem DD. de Taurinis prolata fuit sententia immissionis in possessionem eiusdem domus ex remedio vtilis saluiani interdicti pro satisfactione residui prædicti eorum crediti. Verùm commissa mihi causa appellationis pro parte dd. coniugum interpositæ cum clausula, *Constito quod sit locus Ægidiana*, &c. Hodie proposui dubium iuxta formam rescripti. Cui Domini negatiuè responderunt stante iniustitia sententiæ, quæ impedit illius constitutionis effectum, ac in ea specialiter excepta legitur *lib. 6. cap. 2. iuxta gl. communiter receptam in cap. ex conquæstione in verbo post appellationem, &c. de rest. spoliat.* Gabr. *cons. 36. num. 1. lib. 2.* Rota penes Card. Seraphin. *dec. 603. in princ.* Card. Mantic. *dec. 33. sub n. 2. vers. neque ad rem pertinere, &c. & n. 11. vers. quod autem*, & San. mem. Greg. *dec. 491. n. 5. vers. quoniam autem*, &c. Burat. *dec. 152. n. 10. vers. ex quibus, &c. & in recent. decis. 88. num. 2. vers. ad effectum autem, &c. par. 6. ac in aliis relatis in Bonon. fideicommiss. de Rubeis 23. Maij 1644. coram me, in §. hinc que pariter euitatur, &c.*

1. Iniustitia verò Dominis visa fuit manifesta ob defectum hypothecæ dd. DD. de Taurinis, qua cessante certum est propositum saluiani remedium eis non competere, quod licet sit interdictum adipiscendæ possessionis, est tamen de pignoribus, id est de possessione rerum obligatarum *l. 2. §. saluianum*, vbi hoc explicat Gl. *in verb. pignoribus, D. de interd.* & probatur *ex l. 1. ac 2. D. de salu. interd.* & plene Rota *decis. 34. sub num. 26. vers. quo circa stante remissione pignoris, &c. cum seq. part. 2. diuers.* & penes Burat. *decis. 257. num. 14. vers. & consequenter, &c. & decis. 774. num. 7. vers. verum dixerunt, &c.* Coccin. *decis. 50. num. 2. vers. nihilominus, &c. ac in recent. dec. 385. n. 3. vers. data autem nullitate census, &c. p. 1. ac sæpe in aliis.* 2.

3. Cum enim domus hæc fuerit illis in causam eorum crediti adiudicata die 16. Martij 1635. vt apparet ex publico instrumento, certum est quod ex ea die, qua illius dominium in ipsos translatum fuit extincta remansit quæuis hypotheca eis prius acquisita *l. si quis ædes, D. de seru. vrb. præd. l. eleganter, in princip. D. de pigno. act. l. Titius, D. quibus modis pign. vel hypoth. solu. l. neque pignus, D. de reg. iur. l. si prædium, Cod. de euict.* Surdus *decis. 51. n. 3. vers. hinc est cum seq. & decis. 266. sub n. 3. vers. credidit tamen senatus, & seqq. per totum*, Rota penes Card. Seraph. *dec. 1333. n. 2. vers. vnde cum casale, &c. ac seq. & in recent. dec. 347. n. 6. vers. & in re propria, &c. par. 5.* cum aliis relatis per Statil. *de salu. interd. inspect. 3. cap. 2. sub n. 368. vers. & sic non potest dici, &c. cum seq.* 4.

Nec obstat, quod translatio dominij non fuerit ex eo contractu irreuocabiliter facta in creditores ob facultatem redimendi dicto Michaëli Angelo concessam, & re ipsa completam.

Quia cum dominij reuocatio in proposito casu fieri deberet, prout facta fuit iuxta formam etiam præscriptam à Statut. vrbis *lib. 1. cap. 194. vers. possit tamen illa bona, &c.* mediante retrouenditione, ac solutione pretij ab eisdem Doctoribus de Taurinis recepti, vt apparet ex publicis instrumentis sub die octaua Iulij 1636. & sub die decima quinta Martij 1638. Ex hoc sane non solùm inualescere, ac reintegrari non potuit hypotheca dictorum Dominorum, sed efficaciùs extinctæ fuerunt omnes eius reliquiæ *lege si debitor, §. si in venditione*, vbi Fulgosius *sub numero 2. versiculo nota creditorem, &c. lege item liberatur, in princip. lege si consensit in principio legis sicut*, §. *si voluntate*, & *lege penultima, D. quibus modis pignor. vel hypoth. solu. lege 2. lege cum te à debitore, Codice de remiss. pignor.* Crau. *consil. 298. sub numero 10. versiculo ratio igitur, &c.* Gabr. *consilio 155. sub numero 11. versiculo secundò quia, &c. libro 1.* Rota penes Durandum, *decisione 445. numero 57. vers. tamen quia creditor. &c. & decis. 449. num. 3. vers. imò Sforzia eo ipso, &c. cum seq.* 5.

Minus obstat, quod resoluta per huiusmodi retrouenditionem vigore reseruationis in ipso instrumẽto factæ adiudicatione, domus in pristinam causam

cauſam ad hæredem Franciſci redierit, ac proinde eiſdem hypothecis præcedentibus obnoxia, vt reſpondit I.C. *in l. voluntate creditoris, D. quibus mod. pign. vel hypot. ſolu.* Gloſſ. *in l. fin. in verb. indignum eſſe, verſ. vel refert an ex eadem, vel ſimili cauſa, &c. & Cod. de rem. pig. & iuxta theor.* Bart. *in l. in diem, ſub num. 2. verſ. tota die contingit, &c. D. de aqua plun. arcend.*

Quoniam eſto (illæſa veritate) quod domus per Michaelem Angelum hæredem Franciſci dictæ facultatis vigore recuperata penes eum ſubinde fuerit eodem hæreditario titulo, quo ad ipſum antea peruenerat, non tamen in eandem hypothecam Dominis de Tautinis prius competentem reincidiſſe cenſeri poteſt, quæ in ipſo recuperationis actu mediante illorum conſenſu retrouenditioni præſtito, & facto receptionis pretij remanſit prorſus extincta (prout dictum eſt) ita vt amplius reuiuiſcere non potuerit, licet futura quoque bona comprehenderet *iuxta text. in d. l. fin.* vbi DD. omnes, *Cod. de remiſſ. pign.* Neguſ. *de pignor. in 3. membr. 6. part. ſub num. 21. verſ. nono amplia,* &c. Didacus *reſolut. 12. ſub num. 1. verſ. nam res ipſa, &c. lib. 3.* Aſin. *de execut. §. 6. cap. 102. ſub num. 2. verſ. nec minus prædicta procedunt, &c.* Surdus *dec. 163. ſub num. 1. verſ. extat enim textus, &c.* Mantic. *de tacit. lib. 11. tit. 31. ſub num. 60. verſ. ſed hoc loco aduertendum eſt, &c. & deciſ. 146. ſub n. 8. verſ. neque etiam obligatio, &c.*

7. Neque repugnant leges pro limitatione adductæ, cum gloſſa *in dict. leg. fin.* quam DD. communiter ſequuntur.

Siue quia procedunt in caſu quo contractus cum creditore, vel alio, ipſo conſentiente ſuper bonis hypothecatis celebratus, aut non fuit re ipſa completus, aut ita facto partium, ſeu iudicis reſolutus, vt nullum habuerit effectum. Tunc enim iuſtum, & æquum eſt, quod ſicut debitori, ita & creditori ius priſtinum reſtituatur, vt reſpondit I.C. *in d. l. voluntate, D. quibus mod. pign. vel hypoth. ſolu.* & comprobatur in præcedenti *leg. ſicut §. ſi voluntate, cum §. ſequent. D. eodem tit.* in quibus terminis loquitur Gloſſ. *in d. l. final.* ac ibidem Placentin. Iacobus de Aren. Cyn. Bart. Bald. & Angel. & poſt alios explicat Hugon. Donell. *ſub n. 7. verſ. remiſſionis pignoris hæc vis eſt, &c.* Franc. Conan. *in commentar. iur. lib. 4. cap. 19. ſub num. 3. verſ. quid autem ſi de voluntate creditoris venditum eſt pignus, &c. cum ſequent.* Non autem quando verè, & bona fide initus, atque perfectus fuit, licet deinde debitor bona ipſa ſoluto pretio ex eadem, vel alia cauſa redemerit, vt ex generalibus verbis, ac ratione *text. in dicta lege finali, Codice de remiſſ. pignor.* ſentiunt ibid. poſt Franc. Accurſ. Alberic. *ſub n. 1. verſ. & licèt gloſſ. &c.* Hug. Donel. *in fin. verſ. ſic autem rem carere ſuſpicione, &c.* Franc. Conan. *dict. cap. 19. ſub num. 4. verſ. aliud eſt dicendum, &c.* & ſequitur Aſin. *de execut. §. 6. c. 102. ſub num. 2. verſ. Id autem intellexit, &c.*

Siue quia certe intelligi debent prout loquuntur, quando res per debitorem creditoris conſenſu in tertium alienata ab eodem ex pacto à principio conuento recuperatur. Sicque ad priſtinam cauſam redit, à qua temporaliter non perpetuo fuerat extracta & ſeparata; non autem quando ab ipſomet creditore ſoluto illi pretio redimitur,
8. quia non poteſt idem actus contrarios producere effectus extinctionis nempe, ac præſeruationis hypothecæ *contra legem, qui hominem, §. fin.* vbi Gloſſa *in verbo liberatur*, adducit concord. *D. de ſolut.* Alexand. *conſil. 66. in cauſa, & lite ſub num. 17. verſ. quinimò, &c. lib. 3.* Nec creditor iure conqueri 9.
valet, qui recepto pretio eiuſdem rei commodum ſubſtantialiter conſequutus eſt perinde ac ſi illam penes ſe haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum realiter obtinuit *ad textus in lege Labeo, §. item ſi Dominus, D. de verb. ſignific.* vbi Gloſſa *in verb. pretium abeſt*, & Doctores Surdus *deciſ. 306. num. 12. verſ. ſecundo reſpondeo, &c.* Caualer. *deciſ. 579. num. 4. verſ. vtique tale pretium, &c.* Pen. *deciſ. 603. num. 14. verſ. ſecundo reſpondebatur, &c.* Ideo- 10.
que meritò non poteſt hoc caſu reuiuiſcere hypotheca per ſolutionem extincta, vt dictum eſt, & probatur ex *textu in dicta leg. eleganter in princip. D. de pignor. act. & in leg. ſi prædium, Cod. de euict.* Gloſſa *in leg. libera. in verbo non prohiberis in fine Cod. de ſent. & interloc. omn. Iud.* & bene explicat Mantica *de tacit. lib. 11. tit. 31. ſub num. 48. verſ. & quidem, &c. cum ſeq.* dicens quod tunc demum reſoluto contractu reintegratur hypotheca quando eadem ratio, ob quam contractus reſoluitur æquè viget pro conſeruatione, ac reintegratione hypothecæ. Secus autem ſi non vigeat. Vnde fortius ſi ratio reſolutionis contractus præſeferat extinctionem hypothecæ, vt in hoc caſu. 11.

Poſtremò non obſtat, quod ſaltem comprehenſa fuerit ſub hypotheca futurorum bonorum dicti Michaëlis Angeli ad fauorem dictorum Doctorum de Taurinis, vel diui Ioannis alterius ex eis pro ſatisfactione eiuſdem debiti contracta in inſtrumento ſub die 29. Martij 1630. celebrato.

Quia per adiudicationem, retrouenditionem, 12.
ac ſolutionem pretij (vt dictum eſt) ſubſecutas extincta fuit quæcunque præcedens hypotheca ſuper d. domo ex quauis cauſa competens DD. de Taurinis, ita vt Michael Angelus, & cauſam habentes ab illo non poſſint amplius ex huiuſmodi cauſis moleſtari *ad l. & ſi is, D. de diſtr. pignor.* & ſpecialiter deducitur *in dicta leg. final. Cod. de remiſſ. pignor.* vbi Cyn. *in fine, verſ. poſtremo, &c.* & Baldus *ſub num. 1. verſ. nota quod obligatio habens duo capita, &c.* Salyc. *ſub num. 4. verſ. quæro cur in caſu noſtræ legis, &c.* & Albericus *ſub num. 1. verſ. alia ratio eſt, &c.* Neguſant. *de pignor. in membr. 6. part. ſub num. 41. verſ. aduerte tamen, &c.* Niſi expreſſo partium 13
conſenſu fuerit renouata (in quibus terminis DD. in contrarium adducti loquuntur, & intelligi debent) *iuxta textus in dicta leg. cum te à debitore Cod. de remiſſion. pignor.* & probatur *ex textu in dict. leg. ſi quis ædes, verſ. & ſi rurſus, D. de ſeru. vrb. prad.* ac explicant *in dict leg final.* Iacob. Cuiac. *in fine verſ. ſemel remiſſa hypotheca, &c.* & Hugon. Donell. *ſub dicto numero 7. verſiculo remiſſionis pignoris hæc vis eſt, &c.*

Præterea Domini conſiderarunt domum hanc retrouenditam fuiſſe Michaeli Angelo hæredi beneficiato Franciſci, ſoluto per ipſum DD. de Taurinis integro pretio, quo fuerat illis adiudicata, cum ceſſione iurium, vt legitur in prædictis inſtrumentis, cuius vigore, ſi quæ adhuc ſuper dicta 14.
domo iura creditoribus competebant non extincta, tranſierunt integrè in dictum emptorem, ac ceſſionarium *iuxta textus in lege ſoluitur, §. ſi conuenerit, verſ. aliud eſt, &c. ibique gloſſa in verbo integrè, D. quibus modis pignor. vel hypoth. ſolu.* Decius *conſilio 104. & diligenter ſub numero 2. verſiculo ſed prædictis non obſtantibus, &c. cum ſequentibus* Rota penes Durandum, *deciſ. 310. ſub num. 2. verſ.*

*cum in eum vigore d.cessionis,& decis.*401. *n.*4.*vers. quia cessionario, &c.ac in recent.decis.*208. *sub n.*3. *vers.cum enim, &c. & decis.*248. *num.*1. *vers.quia fuit responsum, &c.part.*4. ac proinde non possunt modò cedentes eis vti super eadem re in præiudicium illius,& causam habentium ab eo *l.quæritur, §.si venditor, D. de ædilitt.edict.* Surdus *consil.* 513.*sub num.*5.*vers.secundò repellenda videtur,&c. & sequentibus,* Rota *decis.*336. *sub num.*1. *vers.non potest denuò redire,&c.ac.dec.*382. *sub num* 1.*vers. quantum attinet, &c.part.*1. *& decis.*373.*sub num.* 22.*vers.atque hoc præsertim,&c.part.*4. *recentior.* & in specie bene probat Crauett. *in dicto consil.*298. *num.*10.*vers. ratio igitur, &c.cum sequent.* dicens, quod vel hypotheca per adiudicationem, ac venditionem successiuè factam communi iure venditoris soluta, & extincta fuit, vel si superfit eo quia res vendita fuerit iure creditoris transiit in emptorem, ita quod nullo casu potest ampliùs creditor ad eandem rem experiri.

16. Nec eiusdem cessionis efficaciam ad hunc effectum offendunt clausulæ, *ita quod non retorqueatur,*&c.& aliæ similes.

Quia non comprehendunt casum,quo ab ipso cedente inferuntur molestiæ super eadem re cuius pretium illi solutum fuit.Hoc enim ab omni iustitiæ,ac æquitatis ratione prorsus abhorret *l. bona fides,D.de reg.iur.cap.bona fides eod.tit.in* 6. Decius *dict.cons.*104. *sub num.*4. *vers. tertio hoc probatur, &c.cum seq.* & respondit Rota in Romana officij notariatus 26.*Iunij* 1641.*coram bon.mem.Merlino in §. neque obstat quod Paradisus cum seq. & rursus in eadem coram R.P.D.meo Peutingero* 20. *Nouembris* 1645.*in §.nec refert, quod hæc cessio &c.confirmata* 27.*Iunij* 1646. *&* 20. *Februarij* 1647. *coram eodem.*

Atque ita fuit resolutum vtraque parte informante,&c.

Emin.& Reuerend.D.Card.CORRADO.

Romana legati.

Mercurij 22.*Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Legatum satis probatur ad effectum executionis,ex testamento hæredis legantis,& eo maxime vbi versamur in causa per plura de confessione facta in testamento, & parte non acceptante, & de fauore piæ causæ.

SVMMARIVM.

1 *Legatum, etsi oretenus dispositum, satis probatur absque scriptura, & testium depositione, si per testamentum ab hærede confirmetur ad effectum vt à successoribus debeatur & executioni mandetur.*

2 *Eoque magis cùm huiusmodi dispositio ad piam causam sit ordinata, & præseferat, non solùm suffragium animæ legantis, qui legauit ea lege vt sacrificia diuina celebrentur, verum etiam exonerationem conscientiæ ipsius hæredis, qui diutius defecit, atque distulit adimplere.*

3 *Confessio alicuius,non potest impugnari à suis successoribus,& causam ab eo habentibus.*

4 *Confessio extraiudicialis ad fauorem absenti,pro quo nemo fuit stipulatus, legitimam non inducit probationem.*

5 *Declaratur non procedere secundum æquitatem canonicam,& n.*7.

6 *Æquitas canonica in causis piis seruari debet in vtroque foro.*

7 *Æquitate canonica attenta, confessio etiam extraiudicialis ad fauorem absentis,pro quo nemo est stipulatus, plenam facit probationem;& Rota semper sequuta fuit hanc opinionem.*

8 *Confessio in testamento facta,regulariter non sufficit ad probationem debiti,quando non concurrat etiam confitentis dispositio.*

9 *Limitatur non procedere in confessione facta ob exonerationem conscientiæ, quæ attenta æquitate canonica bene probat.*

10 *Et sic facta, reuocari non potest, nisi erronea probetur,perinde ac si fuisset iurata,vel ex tunc ab ipsis,quorum interest, acceptata.*

11 *Animæ saluris fauore, actus etiam alias de rigore iuris imperfectus,sustineri debet, omni meliori,& efficaciori modo.*

12 *Quod conceditur fauore religionis insitæ iuramento, pariter concedi debet fauore animæ, pro cuius salute, conscientiæque exoneratione, iuramentum ipsum relaxari, & moderari solet.*

13 *Pia dispositio finaliter ordinatur in Deum, ac illius acceptationem præsefert.*

14 *Verisimilitudo operatur vt confessio attendi debeat in illis etiam casibus, in quibus alias non probaret.*

15 *Opinio, per quam consulitur saluti animæ, tanquam tutior,semper est amplectenda,reiectis iuris apicibus.*

16 *Declaratio testatoris de solutione legati facienda ex certis redditibus,non respicit substantiam legati priùs facti, sed illius executionem per viam demonstrationis, non autem conditionis,vel taxationis.*

17 *Hæres non potest ex aliquo suo actu, præiudicare legatario in iuribus illi competentibus, tam in bonis legantis,quam etiam ipsius hæredis.*

DECISIO XX.

IMmissionem pro parte Ecclesiæ,ac Hospitalis Immaculatæ Virginis de Horto nuncupatæ petitam pro satisfactione legati scutorum ducentorum à q. Leonello de Leonellis eidem facti cum onere perpetuo celebrari faciendi diuina sacrificia. Censuerunt Domini concedendam.

Nam illud probatur ex testamento Antonij eiusdem Leonelli filij ac hæredis condito die 7. Februarij 1627.in quo id ore tenus à patre dispositum fuisse fatetur atque ipse confirmat, quod sufficit ad illius probationem, & executionem, 1.
non aliter ac si testium depositiones, vel scriptura exhiberetur *l.cum te,C.de transf.*& specialiter decidit*ur in leg fin.C.de fideicomm.*vbi Bart.*num.*3.*vers. nota multum istam legem, &c.* Bald.*n.*26. *vers. adde huic legi,&c.* Castr.*sub n.*5.*vers. & secundum hanc lecturam,&c.*Alberic.*sub n.*3.*in fi.vers.aly moderni, &c.& num.*4.Ias.*n.*14.*vers. secunda nota, &c.& in cap.indicante*, ibique Glossa & Doctores *in verb. nudis verbis,&c.de testament.*Ripa *in leg.nemo potest num.*30. *vers.nota hanc solutionem,D.de l.*1.Surdus *decis.*10.*num.*12.*vers.secundo respondetur, &c.cum sequent.* Rota penes Mantic.*decisione* 57.*sub numero* 9.*versiculo,& ita vim habet scriptura, &c.* ac sa. mem.Gregor.*dec.*434. *num.*14. *vers. & clarum est, &c.&.in rec.dec.*157.*sub n.*4.*vers.ac omnem denique suppleat,&c.part.*4.

Eoque

2. Eoque magis cum huiusmodi dispositio ad piam causam sit ordinata, quia præsefert non solùm suffragium animæ Leonelli, qui legauit Ecclesiæ, ac loco pio, ea etiam addita lege vt sacrificia diuina perpetuò celebrentur *iuxta textum in cap. animæ defunctorum* 13. *quæst.* 2. Abbas *cons.* 99. *Videtur primo sub num.* 2. *versic. nam animabus defunctorum &c. & sequentibus per tot. lib.* 2. Alexand. *consil.* 38. *viso themate sub num.* 3. *versic. potest tamen ad hoc respondeti lib.* 1. Nauar. *in tractat. de reddit. Ecclesiast. quæst.* 1 *monit.* 26. *sub num.* 2. *versic. verum consideratis omnibus, & sequentibus.* Verum etiam exonerationem conscientiæ ipsius Antonij, qui diutiùs defecerat, atque distulerat illud soluere, ac adimplere vt tenebatur *leg. nulli, Cod. de Episc. & Cler. leg.* 2. ibi, *cum non ex sola scriptura, sed ex conscientia relicti fideicommissi defuncti voluntati satisfactum esse videatur &c. ac dict. lege fin. in fin. Cod. de fideic. & in auth. de hæred. & falc. in §. his igitur à nobis præordinatis, & in dict. cap. indicante, &c. nos quidem, &c. si hæredes, de testament.* Baldus *in dicta lege fin. sub num.* 26. dicens quod plus peccat ille, de quo plus confidit testator *Cod. de fideicommiss.* Franc. Are. *consil.* 93. *viso legato, sub num.* 1. *versic. ita quando aliquis facit se ex lege conscientiæ &c.* & comprobatur ex traditis per Modern. Rom. *disc.* 831. *num.* 1. *versic. ideo talis recognitio est facienda, &c.*

Neque in alterius præiudicium tendit, quàm eiusdem Antonij ac eius successorum, & causam habentium ab illo, qui huiusmodi confessionem
3. impugnare non possunt Bec. *consil.* 21. *sub num.* 19. *versic. nam respondetur lib.* 2. Rota penes Buratt. *dec.* 243. *num.* 3. *versic. confessio autem &c.* Coccin. *decis.* 152. *num.* 1. *versic. & hæ confessiones, ac decis.* 184. *num.* 1. *versic. quæ assertiones &c. & in rec. decis.* 119. *sub n.* 1. *vers. sed etiam part.* 2. *& dec.* 578. *sub n.* 2. *vers. quod autem &c. p.* 4.

4. Nec obstat, quod confessio extraiudicialis ad fauorem absentis, pro quo nemo fuit stipulatus, legitimam non inducat probationem.

5. Quoniam hoc non procedit secundùm æqui-
6. tatem canonicam, quæ in causis piis seruari debet in vtroque foro Bart. *in repet. l.* 1. *in fin. n.* 83. *vers. ex quibus concludo, C. de sacr. san. Eccl.* & alij DD. relati per Tiraq. *de priu. pia caus. priu.* 163. Bec. *cons.* 130. *sub num.* 28. *vers. & æquitas &c.* Alexand. Mon. de comut. vlt. volunt. *cap.* 20. *sub num.* 150. *versic. in quibus &c.* Nam illa attenta, huiusmodi etiam
7. confessio plenam facit probationem Gabr. *cons.* 71. *n.* 18. *vers. hæc etiam confessio lib.* 1. *& cons.* 40. *n.* 57. *vers. verum in terris Ecclesiæ &c. lib.* 2. Put. *dec.* 12. *dicens, sub num.* 2. quod Rota semper sequuta fuit hanc opinionem, *& dec.* 53. *n.* 1. *vers. quia confessio &c. lib.* 2. *in correct.* & Sa. me. Greg. *dec.* 408. *num.* 2. *vers. quæ etiam si emanasset &c. ac in rec. dec.* 158. *sub n.* 11. *vers. quod saltem procedit &c. p.* 1. *& decis.* 404. *n.* 2. *vers. quæ iuuantur &c. p.* 2. *& dec.* 113. *n.* 9. *vers. vnde licet ista confessio &c. dec.* 136. *n.* 4. *versic. satis est, &c. ac dec.* 256. *n.* 2. *vers. quæ confessio &c. p.* 5. & in terminis nostris probant Bald. *in auth. similiter sub n.* 1. *vers. respondeo, &c. C. ad falc.* Felyn. *in c. si cautio, sub n.* 27. *vers. fallit secundo, de fid. instr.* Corn. *cons.* 215. *sub num.* 5. *versic. quinimo &c. lib.* 2. Marsil. *sing.* 202. *tuscis regulam, &c. sub num.* 2. *post med. vers. est & alius casus &c.* Afflict. *dec.* 164. *sub n.* 5. *vers. & inter specialitates, &c.* Tiraq. *in d. tract. priuil.* 116. Gabr. *com. concl. lib.* 1. *tit. de conf. concl.* 1. *num.* 68. *vers. decimo octauo limita.* Mascard. *de prob. concl.* 347. *num.* 99. *vers. decimotertio limita, &c. & concl.* 1171. *num.* 62. *versic. decimo fauore piæ causæ, cum seq.* Franc. Viu. *dec.* 486. *n.* 1. *ac seqq.* & Carroc. *decis.* 90. *num.* 4. *vers. contrarium videtur verius &c. cum sequent.*

Minus obstat quod confessio in testamento facta regulariter non sufficiat ad probationem debiti, sed magis conferat ad petitionem legati, quando confitentis dispositio concurrit *iuxta textum in leg. Lucius Titius, §. quisquis, ff. de leg.* 2. *l. Lucius § Sempronix mulieri meæ, D. de l.* 3. *l. Aurelius §. fin. D. de lib. legat.* Bart. *in leg. cum quis decedens, §. codicillis, sub num.* 3. *vers hæc faciunt, cum seqq. D. de l.* 3. Ac proinde reuocari possit, vt factum fuit in alio posteriori testamento ab eodem Antonio condito die 29. Iunij eiusdem anni. 8.

Quia non procedit obiectio in confessione facta ob exonerationem conscientiæ, quæ attenta 9.
eadem æquitate canonica bene probat. Ideoque 10.
reuocari non potest (nisi erronea probetur) perinde
ac si fuisset iurata, vel ex tunc ab ipsis quorum in- 11.
teresse acceptata, sic namque magis consulitur sa-
luti animæ, cuius fauore facta censetur, & sustineri 12.
debet omni meliori, ac efficaciori modo. Hoc enim quod Bar. *in d. §. codicillis sub n* 5. *vers. sed dicta vera, &c. n.* 8. *versic. fallit si interuenit iuramentum, &c.* concedit fauori religionis instæ iuramento, ac præsentiæ, & acceptationi partis, vel alterius pro ea; pariter concedi debet fauori animæ, pro
cuius salute, conscientiæque exoneratione iura- 13.
mentum ipsum relaxari, & moderari solet *cap.* 1. *& cap. debitores, in vlt. resp. de iur. iurand.* Ac piæ dispositioni, quæ finaliter ordinatur in Deum, ac illius acceptionem præsefert, vt inquit Baldus *in dict. auth. similiter, sub dict. num.* 1 *Cod. ad leg. falcid.* Atque in specie probant idem Baldus *in leg. generaliter num.* 32. *vers. tamen de æquitate canonica, &c. Cod. de non num. pecun.* Angelus *in dict. leg. cum quis decedens, §. codicillis, D. de l.* 3. quem sequitur Barbat. *in repet. l cum acutissimi, n.* 283. *vers. & ideo singulariter dixit Angel. &c. Cod. de fideicommiss.* Felyn. *in dict. cap. si cautio, sua num.* 27. *in* 2. *fallent. ad fin. vers. & indubitanter, &c. de fid. instrum.* Socin iun. *consil.* 90. *sub n.* 4. *vers. cui confessioni, &c. lib.* 2. Paris. *consil.* 10. *sub num.* 134. *vers. & verè sine aliquo dubio, &c. lib.* 2. Guglielm. Benedict. *in cap. Raynutius, in verbo si absque filiis, il primo sub n.* 26. *vers. ad hoc facit, &c. cum seq. & sub num.* 28 *vers. ad prædicta facit, &c. & seq. de testam.* Cattel. Cotta *in memorab. in verb. absenti potest acquiri, &c. versic. confirmo etiam, &c. & in verb. apices iuris, vers. ex his inferebat, &c.* Franc. Marc. *dec. Delphin.* 461. *sub num.* 2. *versic. tamen istud fallit, &c. part.* 1. Hercull. *de prob. negat. sub num.* 197. *versic. & vbi sit pro exoneratione conscientiæ, &c.* Afflict. *dict. decis* 164. *sub num.* 5. *versic. item dicta confessio, &c.* Sebast. Med. *in eius Opuscul.* 4. *sub num.* 10. *versic. tertio confessio facta, &c* Durant. *de art. testand. tit. de legat. cautel.* 6. *sub num.* 4. *versi. & ignorandum non est, &c.* Tiraquellus *de priuileg. piæ causæ priuileg.* 117. vbi idem comprobant Modern. *in ad. lit.* Marscardus *de probat. dict. conclus.* 347. *sub numero* 101. *versic. & ratio potest esse, cum sequentibus, ac numero* 25. *versiculo quarto limitare poteris, &c. cum sequenti, & dicta conclus.* 1171. *num.* 68. *vers. ad hæc, &c.* Marant. *in prax. part.* 6. *articul.* 5. *de confessione sub num.* 16. *versic. quarto limita, &c.* Antonius Faber. *in eius C. lib.* 4. *tit.* 24. *de vsur. deffinit.* 36. *vers. nec voluntatis secundæ, &c.* dicens nihil esse indecentius, quam propriis auribus audire hæredes, qui ne defuncti

conscientiam exonerent propriam onerare non timent,& sequuntur plures ex DD.Recentioribus scribentibus.

Leges autem,& auctoritates pro contraria opinione relatæ, vel non loquuntur in his terminis, vel procedunt quando testator confessus fuit debitum quod verè non erat tale, vt in *d.leg. Lucius Titius §.quisquis D.de leg.2. & in leg. Lucius Titius §.Semproniz*,ac ibi explicat Cuiac.*D.de leg.3.ac in d.leg. Aurelius §.final.in fine D. de liber. legat.* vel in aliis casibus, in quibus siue incidenter, ac inconsulto absque vlla causæ expressione siue in fraudem legis, aut hominis emissa præsumi potest,aut re ipsa redundat vt in *l.qui testamentum ff. de probat.l.cum quis decedens §.penult.D.de l.3.leg. rationes cum Auth.quod obtinet,Cod.de probat. & in Auth de iurand a morient.præstit.vbi gl.* & considerat Bartolus *in dicto §. codicillis num. 4. versic. præterea,&c.*& ibidem Albericus *sub num 9.vers. Adducunt etiam cum sequent.* & comprobat Ion. Crot.*consil.*194.*lib.*2. Quæ omnia cessant in hac facti specie,in qua de solo ipsius confitentis, ac eius successorum agebatur præiudicio, & ex proposito ac matura deliberatione emanauit cum expressione causæ,& qualitatis facti,ac oneris iniuncti,& cum specifica declaratione summæ, quam ipsemet Antonius legare voluit, vltra legatam à patre.Ex quibus omnibus redditur adeo verisimilis huiusmodi confessionis veritas, vt non videatur in dubium reuocanda, esto quod in instrumento, vel testamento nullo seu reuocato emanauerit. Id enim operatur verisimilitudo, vt confessio attendi debeat in illis etiam casibus,in quibus alias non probaret,Surdus *decis.*3[illegible]*num.*5. *versic.quia verisimilitudo &c. cum seq.* Rota penes Baratt.*decis.*100. *sub num.*17. *versic.tanto magis, ac in recent. decis.* 209. *num.*7. *versic. quæ omnia &c. part.* 6. & fuit in specie consideratum *in Romana pretiosissimi de Capitefero eo* 19.*Februarij* 1646.*coram me,in §.hæc autem visa fuerunt Dominis, vers. cum præsertim.&c.*

14.

15. Et hæc quidem sententia tanquam tutior,atque animæ fauorabilior visa fuit Dominis in proposito casu amplectenda reiectis iuris apicibus *ad leg. suæ personæ in fine, D. de Religios. & sumpt. funer.* Archidiacon.*in cap.scriptum num.*1.*vers. secundum alios* 6.*quæst.* 3. & plures adducti per Tiraquell.*de priuileg.piæ causæ priuileg.*164.& Cott.*in memorab. dicto verbo apices iuris*, Viu.*dicta decis.*486. *num.*9. *cum seqq.* & alij supra relati *in versic. quoniam hoc non procedit,&c.*

Postremo non obstat quod in prædicto testamento Antonius sufferit dictum legatum solui ex pretio, seu pensionibus cuiusdam domus,vt in eo legitur, versic. *li quali scudi seicento luscio che si pagano,&c.*

16. Quoniam verba illa non respiciunt substantiam legati prius simpliciter facti,sed illius executionem per viam demonstrationis non autem conditionis, vel taxationis *leg. quidam testamento*, vbi explicat Bartolus *sub princip. versic. aliud enim est dicere,&c.D.de leg.*1.*leg. Licius Titius,D.de alim. & cib.legat.*& Castr.*consil.*338. *quia exceptiones sub num.*3.*vers.ro intellectu huius dubij, &c.lib.*1.Bero. *consil.*1[illegible]*num.* 3.*vers.* & *ad sic concludendum liu.*1. Laderch.*consil.*159. *per totum*, Mantica *de coniect. lib.*9.*tit.*2.*sub num.*20. *versic.sciendum est etiam,&c.* Menoch.*consil.*1162.*sub num.*15.*vers.respondetur, &c. cum sequent.* & cum aliis relatis per modern. Roman.*disceptat.*256. *sub num.* 1. & *sub num.*59. *versic.decimoquinto &c.* & in specie legati ad pias causas facti probat Tiraquell.*de priuileg. piæ causæ priuileg.*63. *versic. & hoc expresse, &c.* & sequuta fuit Rota *decis.*662.*sub num.* 2. *versic. his accedit &c.*& prius *num.*1. *cum seq.part.*1. *diuers.* Quòd certiùs firmandum est quoad summam à Leonello legatam Hospitali,cum non posset Antonius præiudicare iuribus illi competentibus tam in bonis legantis *iuxta legem* 1. *Cod. commun.de legat.*Rota *penes Cardinal.Seraphin.decis.*1394. *num.*3. *versic. vnde cum pro huiusmodi legato,&c.*Duran.*dec* 185. *num.* 4. *versic. hypothecariam autem, &c. cum seqq.* Baratt.*dec.*286.*num.*14. *versic.cum ipsa, &c. & in recentiores decis.*559.*num.*1. *cum seqq. parte prima.* Quàm etiam ipsius hæredis iuxta terminos, *leg.Is cui.§ si hæres, versic. Imperator Antoninus, & vt in possess. legat. & fideicommiss. & leg. certa est forma, Cod.eodem, glossa in dicta leg.*1. *in verbo ipsius hæredis.*& Bart.*sub num.*4. *vers. oppono vltimo &c.Cod. commun.de legat.*& alij. 17.

Et ita fuit conclusum vtraque parte informante,&c.

Emin. & Reuerend.D.Card. OTTHOBONO.

Romana,seu Spoletana redditionis rationis.

Lunæ 31.*Ianuarij* 1650.

ARGVMENTVM.

Relatio Periti non debet excedere fines sui officij.Suspectus de fuga non dicitur qui habet fideiussorem, ac proinde vti talis, non potest carcerari. Obligatio facta ab existente in carceribus, non valet.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum executiuum corruit, corruente eius fundamento.*

2 *Obligatio, & alij actus præiudiciales, facti per carceratum,nullius sunt roboris.*

3 *Administrator, ante disiunctas rationes, non potest adhuc dici debitor occasione administrationis per eum gestæ.*

4 *Carcerari non potest debitor, vti de fuga suspectus,liquido non existente debito.*

5 *Carcerari multo minus potest existente fideiussore, qui sufficienter sit cautum creditori, absque debitoris carceratione.*

6 *Obligatio non valet,neque subscriptio, neque recognitio,neque actus consimilis factus à debitore in carceribus existente.*

7 *Peritus ad certam peritiam electus,excedendo fines officij sui,nullam reddit suam peritiam.*

8 *Peritus non potest assumere sibi partes Iudicis, cognoscendo,& declarando.*

9 *Inuerisimilitudo debiti oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis,etiam in exiguis summis,indigente.*

10 *Inuerisimilitudo magna, & euidens, facit oriri præsumptionem contra veritatem.*

11 *Præsumptio valida plurimum operatur ad mouendum animum in locis.*

12 *Mandatum etiam executum, vbi deprehenditur iniustum,in nulla sui parte potest sustineri.*

DECI

DECISIO XXI.

RElaxato per A. C. mandato contra Pantaleonem Lucalbertum tanquam benedicti debitorem ratione administrationis per eum gestæ in scutis 3072.32.& confirmato per R. P. D. meum Peringerum præuiis duabus decisionibus emanatis 5. Martij, & 30. Maij 1646. eoque executo pro scutis 2. mill. sine præiudicio residui, dum Benedictus instabat pro subhastatione pignorum, signatura mihi rescripsit, vt procedentem ad vlteriorem legitimam executionem. Itaque ad formam commissionis dato dubio DD. hodie vtraque parte informante responderunt non esse procedendum ad vlteriorem exequutionem.

Visum enim fuit constare de iniustitia mandati A.C. vtpote fundati super relatione tertij Periti,
1. vt in extractu fol. 579. qua quidem ruente corruit etiam ipsum mandatum, Butr. *in cap. cum causa num. 6. de sent. & re iudic.* Felin. *in cap. inter cæteras num. 2. eodem tit.* Afflict. *decis. 47. num. 3.* cum aliis per Vant. *de nullit. ex defect proces. num. 129.* Rota *coram Cardin. Seraph. decis. 251. num. 1. coram Penia dec. 549. n. 1. & in Meleuit. domus 15. Ianuary anni præteriti in §. iniustitia coram me.*

Periti autem relatio iniusta euidenter probatur, quia innititur libro computorum per Panthaleonem subscripto eo tempore, quo adhuc reperiebatur in posse curiæ carceratus ad instantiam Be-
2. nedicti, vnde subscriptio, recognitio, & obligatio quæcumque per eum facta pro dicto Benedicto nullius erant roboris, vel momenti *leg. qui in carcerem 22. D. de eo quod met. caus.* Roland. *consil. 2. num. 51. cum seq. lib. 1.* Rota *decis. 295. num. 2. post 2. volum. conc. Farinacij in recentior. decis. 490. num. 1. & num 2. part. 1. in Neapolitana domorum 13. Maij 1641. in princip. coram Eminentissimo D. meo Card. Verospio, in Baren. seu nullius pecuniaria 1. Iulij 1644. & 26. Maij 1645. coram reuerendo Præside Domino meo Cerro, & in Rom. Saluiani 12. Ianuarij 1646. coram R. P. D. meo Arguelles Præside Granatensi.*

Quæ Pantaleonis carceratio tanquam de fuga
3. suspecti nulla, & iniusta fuit tum quia incertum adhuc erat an ipse remaneret debitor occasione administrationis per eum gestæ ante dispunctas rationes Alexand. *consil. 192. num. 2. & n. 3. lib. 7.* Cephal. *consil. 168. num. 14.* Facchin. *contr. iur. lib. 8. cap. 58. versic. sed hoc fundamentum,* Fontanell. *dec. 234. num. 10.* Rota *coram Buratt. decis. 880. num. 4.*
4. & tamen liquidum omnino creditum esse debuisset ad hunc effectum tam de iure communi Baldus *in lege apertissimi 14. num. 11. Cod. de Iudic. & in leg. constantem 5. num. 25. Cod. quomodo, & quando iudex,* Ioseph. Ludou. *dec. Perusina 41. n. 3.* Fontanell. *dicta decis. 234. num. 12. Thesaur. decis. 220. num. 2.* Rota *coram Buratt. decis. 531. num. 1. & decis. 595. num. 3. & decis. 653. num. 5.* quam ex dispositione reformationis sa. me. Pauli V. *sub rubr. de iudic in cauf. ciuil. in §. mandata suspicionis*
5. *fugæ.* Tum quia aderat fideiussor, adeo vt Benedicto prætenso creditori esset cautum sufficienter absque Pantaleonis carceratione, Roman. *consil. 320. num. 2.* Carthar. *decis. 11-. num. 1. in fine,* Rota *in recentior. decis. 654. num. 5. & num. 6. & decisione 727. numero 4. part. 2. & coram Buratt. decis. 908. sub num. 8.*

Neque obstat, quod Pantaleo tempore subscriptionis non reperiretur intra septa carcerum, sed ductus fuisset ad domum Hieronymi Florauantis Patrui Benedicti, quia etiam tunc reperiebatur in manibus Birruatiorum, ideo perinde est, ac si in ipsis carceribus subscripsisset, cum ad hunc 6.
effectum non sit curandum de loco, sed videndum, an ibi obligans se, haberet plenam libertatem discedendi ad libitum, Natt. *consil. 451. num. 16.* Bursatt. *consil. 72. num. 34.* Rota *decis. 26. num. 41. part. 6. recentior.* & fuit decisum *in dicta Baren. seu Nullius Pecuniaria 1. Iulij 1644. §. final. coram R. P. Domino meo Cerro, & in dicta Romana Saluiani 26. Februarij anni præteriti coram Reu. P. Domino meo Arguelles.*

Insuper peritus declarauit Pantaleonem debitorem notabilis summæ ex causa augmenti grani ob differentiam mensuratum in eo colligendo, & 7.
vendendo adhibitarum, & ex aliis causis, vt ipse Peritus asserit, ideo in hac parte excessit fines officij sui, quod versabatur circa dispungendas, & calculandas partitas administrationis, nec poterat alias addere, aut minuere *iuxta not. in cap. cum dilecta de rescript.* Alexand. *consil. 21. num. 4. lib. 7.* Gabr. *consil. 43. num. 18. cum sequentibus, lib. 1.* Rota *in recent. decis. 759. num. 2. part. 3. quæ est penes Buratt. dec. 165. num. 5.*

Nec minus obstat, quod partitæ à Perito calculatæ videantur iustificari ex testibus examinatis pro parte Benedicti, quia cum pro parte Pantaleonis controuertantur, ex depositione aliorum testium ad eius fauorem examinatorum necessaria omnino erat iudicis cognitio, ac declaratio, ad 8.
quem spectat iudicare, & cuius partes non potuit peritus assumere, Cephal. *cons. 104. num. 26.* Rimin. Iun. *consil. 810. num. 31.* Rota *coram bon. mem. Coccin. decis. 422. num. 7. & in recent. decis. 526. num. 2. part. 4. & in Meleuitana reddituum rationis 14. May præterii in fine coram reuerendissimo D. meo Decano.*

Corroborantur prædicta ex eo, quia omnino inuerisimile est Pantaleonem modicæ administrationi præfectum remansisse debitorem ingentis summæ scutorum 3072.32. prout retulit peritus, præsertim spatio decennij ab anno videlicet 1631. vsque ad annum 1640. & absque vlla vnquam solutionis, vel rationum instantia fuisse toleratum à Benedicto, quem constat eodem tempore exiguis etiam pecuniarum summis indiguisse, ac de illis sollicitum vehementer fuisse, ipsumque Pantaleonem pluries enixè rogasse, vt illas ab aliis quoquo modo inueniret, & consequenter non est 9.
credendum tandiu sui crediti exactionem distulisse, Alexand. *consil. 183. num. 17. post medium vers. & hanc partem lib. 6.* Menoch. *consil. 457. num. 1. & 6. & num. 12. & de præsumpt. 135. num. 19. lib. 3.* Pedroch. *cons. 3. num. 71.* Simon de Præt. *consil. 68. n. 1.* Surdus *dec. 105. num. 3.* Rota *in Romana pecuniaria 10. Iunij 1624. coram bon. mem. Merlino impress. post Fenzon. ad statut. vrb. dec. 152. §. in proposito vero.*

Et ex hac quidem inuerisimilitudine tam ma- 10.
gna, & euidenti resultat præsumptio contra veritatem prætensi crediti *iuxta tradita per Baldum in lege 1. num. 16. Cod. de seru. fugit.* Cyriac. *contr. 318. num. 10.* Surdus *decis. 23. num.* 5. Rota *decis. 140.* 11.
num. 14. part. 4. tom. 2. recent. & hanc plurimum operari ad mouendum animum iudicis dixit Rota *penes rec. mem. Coccinum, decis. 423. num. 2.*

Stante itaque mandati iniustitia, & executione 12.
eiusdem facta in nulla sui parte mandatum potest sustineri, Batt. *in l. si non sortem 26. §. si centum in*

*princip.& num.6.ff.de condition.indeb.*Paris.*cons.*81. *num.*36.*lib.*2.Rota *coram sanct.memor.Gregor.XV. decis.*198.*num.*1.*& decis.*485.*num.*4.*coram Buratt. decis.*91.*num.*2.*coram Caualler.dec.*84.*num.*1.*&* 2. *& in Bononien.Legat.*29.*Maij* 1648.*coram R.P.D. meo Rojas.*

Et ita fuit resolutum non esse procedendum ad vlteriorem executionem vtraque parte ter acerrime informante,&c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana Dotis.

Veneris 21. *Februarij* 1650.

ARGVMENTVM.

Confessio Viri de dote recepta, aliàs non iustificata, non probat dotis numerationem: ac proinde nulla datur actio mulieri de dote repetenda,sed in tutum collocanda. Donatio inter Virum, & Vxorem,est de Iure prohibita, & etiam ex dispositione Statuti Vrbis,quod vlterius,implicito,ac aliquo apparenti prætextu factas, irritat. Voluntas donandi iustificatur ex legitimis coniecturis, ex factis circunstantiis, Iudicis arbitrio pensandis. Plures coniecturæ simulationis enumerantur.

SVMMARIVM.

1 *Confessio simplex facta à Viro, aliunde non iustificata,non probat dotis numerationem.*

2 *Simulatio præsumitur sub colore quæsito,ac apparentis solutionis dotis prætextu: vel ob quandam honorificentiam,ad coæquandam coniugum disparitatem, non raro tractari solitam, nullam habendi veritatis substantiam. Vel vt donandi animus occultetur.*

3 *Donatio inter Virum,& Vxorem, prohibita est de iure communi.*

4 *Donatio inter Virum,& Vxorem prohibita est per Statutum Vrbis,lib.*1.*cap.*135. *cuius dispositio extenditur etiam ad palliatas, & quolibet prætextu vestitas,vbi procedit irritando.*

5 *Donandi voluntas,quæ ex factis circunstantiis apparet,legitimis coniecturis, Iudicis arbitrio pensandis,satis iustificatur.*

6 *Confessio dotis facta a Viro,præsumitur simulata, quando non iustificatur aliundè,concurrenti maxime pro coniectura, inuerisimilitudine summa, respectu inopiæ,& exigui status mulieris.*

7 *Paupertas satis dicitur probari, cum Iuris communis præsumptioni conueniat, & verisimilis admodum sit: ac proinde ad persuadendum Iudicis animum,sufficienter iustificatur.*

8 *Paupertas mulieris præfefert magnum inuerisimile,quod notabilem summam suum statum excedentem, in dotem soluerit. Vnde arguitur simulatio promissionis.*

9 *Pacta insolita apposita, & cautionum solitarum omissio in contractu, dat causam magnæ inuerisimilitudini,quæ plurimum obtinet vt ipse contractus claudicet.*

10 *Quæ fortius vrgent ad coniecturandam simulationem,vbi partes, siue ipsarum altera, fuit aliter studiosa,ac solicita in se præcauendo.*

11 *Animus contrahentium, etiam ex actu nullo, deprehenditur,ac probatur.*

12 *Instrumentum secundum super eadem re diuersum à primo, voluntatem partium circa primum declarat;quod .s. vel partes non intenderunt id vere agere,quod in præcedenti fuerat expressum,sed ex causis tunc eis benè visis simulare; vel saltem voluerunt ab illo postea recedere, ac illud reformare.*

13 *Instrumentum secundum diuersum à primo super eadem re, auget præcedentem simulationis præsumptionem.*

14 *Malitia propria cuique suffragari non debet.*

15 *Interpretatio qualibet benignior est facienda, vt malitiæ occurratur.*

16 *Promissio præcedens dotis, sequentis veritatis confessionem comprobare solet.*

17 *Declaratur procedere, quando præcedens promissio legitur, vel in antecedenti separato instrumento,vel Apocha matrimoniali; seu aliis aliundè legitimis iustificetur probationibus; aliàs enim facilè nimium legum dispositio illuderetur, cum eadem procliuitate fieri posset dotis promissio, qua eiusdem solutionis confessio.*

18 *Simulatio oriens ex confessione dotis de recepto facta à Viro, non elidutur per iustificationem exiguæ illius partis solutionis: & maximè vbi fiat à diuersa Persona quam ab ea, ad cuius fauorem facta est promissio,aliter suspecta.*

19 *Donatio inter sponsos, ante contractum matrimonium non est prohibita.*

20 *Donatio inter sponsos, quæ simulato receptæ dotis prætextu intenditur fieri, à lege maximè improbatur,ac specialiter irritatur, licèt matrimonij contractum præcesserit,& n.*28.

21 *Donatio inter Sponsos, cuius effectus confertur in tempus sequentis matrimonij, specialiter est interdicta.*

22 *Statutum Vrbis lib.*1.*cap.*135. *ex particulari dispositione, prohibet expresse donationes, non solum inter Virum, & Vxorem, verùm etiam inter sponsum,& sponsam, præterquam in casibus a Iure permissis.*

23 *Augmentum dotis Iure permissum est, etiam constante matrimonio.*

24 *Procedit, quando dotis augmentum est explicitè factum ex iusta causa, iuxtà formam in legibus de hac disponentibus constitutam.*

25 *Non autem quando simulata dotis receptione, donandi animo facta fuit.*

26 *Donatio propter Nuptias,etiam matrimonio constante,est a lege permissa.*

27 *Donare licèt socrui.*

29 *Do, quæ apparet non data,non potest repeti.*

30 *Instrumentum, quod iusta veritatis essentiam, ac substantiam,obligationis in partium consensu positam, non habet, non est executioni demandandum.*

31 *Instrumentum simulatum,licèt superficialiter appareat Instrumentum,tamen substantialiter, & intellectualiter non est tale.*

32 *Instrumeneum simulatum, non potest cursu temporis conualidari, quia simulationis exceptio non tollitur,quæ perpetua est.*

33 *Neque iuramento potest confirmari, quando partes nihil, vel aliquid prohibitum agere voluerunt,quia tunc, vel deest consensus, vel potestas agentium.*

34 *Statutum Vrbis lib.*1. *cap.*235. *præsumit huiusmodi*

modi iuramentum, dolo ac metu extortum quo casu nihil operatur.

35 *Statuta Vrbis fuerunt auctoritate Apostolica, in his etiam casibus, in quibus iuramenti validitatem restringunt, specialiter confirmata.*

DECISIO XXII.

PRæcedente Instrumẽto sponsalium inter Ceciliam de Comitibus, & Ioannem Iaccium die 9. Ianuarij 1629. celebrato cum Doris constitutione scu. mille septingentorum, quorum mille quadringentos quadraginta quinque tunc confessus fuit recepisse à Lucretia eius socru, quæ alios ducentos quinquaginta quinque soluere promisit modo ibidem conuento, Contractum fuit matrimonium die 30. eiusdem mensis; Et cum plures post annos exactos maritus ad inopiam vergeret obtinuit Cecilia seruatis seruandis ab A.C. mandatum pro assecuratione dd. scutorum 1445. sine præiudicio residui, ac subindè illius executionem super nonnullis bonis possessis per DD. Iacobum Zoncham, & Laurentium Laurentinum singulares ipsius Ioannis successores titulo emptionis constante matrimonio. Verùm his appellantibus causaque Rotæ commissa Dubitaui. An d. mandatum sit exequendum. Et Domini negatiuè responderunt ratione Iniustitiæ illius.

1. Quoniam simplex illa Ioannis confessio aliundè non iustificata non probat Doris numerationem *leg. 2. vbi glossa in verbo Instrumenti C. de Dot. caut. non numerat glossa in leg. 1. verbo auxerit C. de*
2. *donat. ante nupt.* sed præsumitur sub eo quæsito, ac simulato solutionis prætextu. Vel apparens quædam honorificentia, ad cœquandam Coniugum disparitatem (qualis in proposito casu inter sponsum honestæ conditionis virum, ac sponsam humilioris gradus mulierem, vt ex processu appareat, vigebat) non ratò iactari solita nullam habens veritatis substantiam ad *leg. 3. §. fin. cum l. sequ. vbi DD. ff. commodat*, Angelus *in leg. 1. sub princip. Vers. in textu C. de donat. ante nupt.* Roman. *cons. 445. sub num. 8. vers. quare dicta confessio, &c.* & late probat Paris. *cons. 86. à num. 20. vers. Verum istis non obstantibus cum seq. lib. 3.* Constant. Rugger. *de Dot. §. V. num. 1. versic. primo casu, &c.* Gabr. *cons. 163. num. 40. vers. nam omnes in hoc conueniunt &c. lib. 2.* Aluar. Valasc. *consult. 5. sub num. 21. versic. quintus casus &c.* P. Molin. *de iustitia, & iure tom. 2. disput. 439. sub n. 8. Versic. & quid tenendum &c.* Sanchez *de matrimon. lib. 6. disputat. 9. sub num. 2. vers. prima conclusio sit, &c.* Rota *penes Burat. dec. 775. sub princip. vers. Veritas autem &c. n. 1.* Duran. *dec. 98. n. 14. vers. & non est nouum &c. & in Maceraten. Census 15. Februarij 1641. coram R. P. D. meo Royas in §. Præcipuum Resolutionis fundamentum &c.*

3 Vel donationis animus occultari, quod legibus aduersatur tam communibus, *totum tit. ff. de don. inter Vir. & Vxor. leg si non verum & l. creditor, Cod. eodem leg. 1. Cod. de donat. antè nupt.* Gabriel. *consil. 163. sub num. 30. vers. præterea lib. 2.* Menoch. *præsumpt. 12. sub num. 5. Versic. primus est, &c. lib. 3.*

4. Quam municipalibus Vrbis lib. 1. cap. 135. Cuius dispositio non solum donationes expresso titulo verum etiam sub huiusmodi concessionibus, ac aliis prætextibus implicito factas æquè comprehendit, ac irritat, ne alias facilè illudatur eius dispositio Put *dec. 55. num. 2. versic. & statutum &c. lib. 3. in Correct.* Gabriel. *consil. 142. num. 22. versic. nec obstat, lib. 2.* & in specie firmauit Rota *in Romana Domus de Regardis 15. Ianuarij 1649. coram Reuerendissimo Domino meo Decano in §. Præterquam quod, Versic. quod habere locum, &c.*

Nec obstat quod confessiones huiusmodi antè matrimonium contractum ex receptori DD. sententia regulariter factæ censeantur non quidem animo donandi affectionis ardore, ac blandimentis allecto, sed verius sub spe futuræ solutionis, cuius non secutæ exceptio ex pluribus adductis per informantes pro Cecilia cessare in hoc casu prætenditur.

Quia non procedit obiecta conclusio, quando 5.
ex facti circumstantiis donandi voluntas appareat, quæ legitimis coniecturis Iudicis arbitrio pensandis satis iustificatur, Castr. *consil. 58. viris his, sub n. 3. versic. restat respondere, &c. lib. 2.* Anchar. *consil. 90. in fine versic. quia igitur sumus in materia &c.* Paris. *consil. 55. num. 26. vers. nam simulatio, &c. cum seq. lib. 1.* Becc. *consil. 52. num. 47. vers. vltima est conclusio &c. lib. 1.* Gabriel. *cons. 74. num. 5. versic. standum igitur est arbitrio Iudicis &c. lib. 1.* Mantica *de tacit. lib. 11. titul. 20. sub num. 16. in fine vers. licet ideo &c.* Cæsar Vrsil. *ad Afflict. dec. 402. sub n. 7. in fine vers. tandem, &c.* Valasc. *dicta consultat. 5. sub num. 21. versic. & probatur*, Rota *penes Cardinal Seraph. dec. 660. sub num. 3. versic. & excusationis, &c. ac eumdem Mantica dec. 325. num. 3. versic. & ad probandam simulationem, &c.* Buratt. *dec. 108. n. 6. vers. prædicta autem &c. dec. 802. num. 1. vers. nam vulgare est &c. p. 4. diuers. ac in Romana pecuniaria 9. Iunij 1636. coram bon. me. Merlino* apud Modern. *de Cameral. obligat. dec. 181. sub num. 23. in fine & seq. vers. Cumque vim & pondus coniecturarum, & dec. 285. num. 13. vers. cum propter probationis difficultatem &c. parte 5. recent.* & in aliis relatis *in Anconitana Donationis 27. Ianuarij 1648. coram Me in §. Coniecturæ vero, &c.*

Plures autem Dominis visæ fuerunt in hac facti specie concurrere, id omninò conuincentes, ac apertè demonstrantes.

Primo scilicet ex qualitate personæ Ceciliæ, ac 6.
Lucretiæ illius matris, à qua summam prædictam recepisse Ioannes confessus fuit. Nam pauperes erant ambæ, ac humilioribus exercitiis (honestis quidem) tenuem sibi victum quærebant, vt Testes examinati deponunt, itavt Lucretiam per Vrbem quæstuantem interdum vidisse se quidam affirmet, Quorum depositiones corroborantur ex eo, quod pro ipsa Cecilia dotanda ad piorum largitiones, & Confraternitatum subsidia pauperibus virginibus præstari solita, confugisse constat tam ex prædicto, quàm ex alio sequenti Instrumento die 1. Februarij eiusdem anni celebrato. Vnde magis deregitur earum inopia, vt considerauit Rota *in Romana Dotis, seu Restitutionis in Integrum 27. Iunij 1629. coram bon. mem. Merlino* apud Modern. Fotoliuien *post tractat. de pignorat. dec. 23. in § minus obstat Instrumentum, &c. sub num. 15. vers. ex quo arguitur potius simulatam fuisse promissionem, &c.* Quæ visa fuit Dominis ex 7.
prædictis etiam secundum dotationis tempus satis probari cum iuris communis præsumptioni conueniat, & verisimilis admodum sit, ac proindè ad persuadendum Iudicis animum sufficienter iustificetur *cap. sicut 47. dist.* Rota *dec. 240. num. 3. versic. ex quorum dictis, ac seq. par. 4. diuers. & in Fanen. dotis 20. Nouembris 1641. coram R. P. D. meo Cerro §. paupertas visa fuit sufficienter probata &c.*

Ideoque

8. Ideoque inuerisimile omnino est, quod notabilem illam scutorum mille quadrigentorum summam haberent,ac soluerint, vt benè probant Salyc.*in leg.*2 *sub n.*3.*vers.& Ideò &c.C. de Dot.caut. non numerat.* Gabriel *dicto cons.*142.*sub n.*15. *vers. immo ex qualitate mulieres lib* 2.Menochius *de præsumpt.*12.*n.* 16. *vers. Hæc tamen opinio , &c. lib.*3. Rota *penes Burat. dicta decis.*108.*sub. n.*7.*versic. secundo considerabant &c.* Duran.*decis.*98. *num.*13. *vers.quia d.dotis constitutio,&c.* & in his terminis *in dicta Romana dotis seu Restitutionis in integrum* 27.*Iunij* 1629. *coram bon. mem. Merlino sub dicto num.*15.*dicto vers.ex quo arguitur potius simulatam fuisse promissionem &c.ac sequ.& in Maceraten census* 15.*Februarij* 1641. *coram R. P. D. meo Royas in §.tertia elicita fuit ex paupertate,&c.*

9. Secundò ex qualitate facti insolito, ac inuerisimili modo gesti. Si quidem asseritur in eo Instrumento,quod prædictæ quantitatis numeratio præcessit illius celebrationem , ac ipsum sponsaliorum contractum tunc initum , nullaque penitus exhiberur,cautio,seu publica.seu priuata,quanedum illius assecuratio,sed ne quidem numeratio iustificari valeat,quod sanè nullius prudentis iudicio admitti potest, pauperes nempè mulieres natura timidas,suspiciosas,atque tenaces notabilem huiusmodi pecuniarum summam tot laboribus , ac ærumnis (vt asserunt) longo tempore conquisitam,viro iuueni,extero,ac nondum probatæ fidei,qui facilè poterat illarum receptionem negare,vel à proposito ipsam ducendi in vxorem diuertere,& in alienas partes secedere, ac demum illas restituendi, vel assecurandi facultate carere, vltro crediderint , vt fuit consideratum in *dicta Romana dotis seu Restitutionis in integrum coram bon.mem.Merlino* apud dict.Modern.*de Pignor.dicta dec.*23.*n.*10.*vers.quæ videntur,&c. & in Romana nullitatis contractus* 18.*Iunij* 1631. *coram Reuerendissimo Terracinen.in.recentiores dec.*55. *n.*22. *vers.sed magna insurgit inuerisimilitudo, &c. ac seq. part.*6. *& prius dedis.*239. *num.*11. *vers.tertio non videtur verisimile,&c. ac seq.parte* 4. *tomo* 2. *& decis.*61.*sub num.*9.*vers. prima enim coniectura ac dicta decis.*283.*sub n.*8. *vers. & ex pactis etiam insolitis cum sequentibus parte quinta.* Quæ fortius vrgent in proposito casu in quo tanta fuisse dignoscitur in subiecta materia Lucretiæ solicitudo, vt longe leuiores summas , ac exigui valoris mobilia non anteà illi credere voluerit , quam matrimonium cum filia contraxisset , provt legitur in vtroque instrumento.Vnde magis redditur inuerisimile quod aliter egerit,vbi maior vigebat precauendi ratio Rota *dicta dec.*239.*n.*13.*vers.maximè quia &c.part.*4.*tom.*2.*inter recentiores.*

10. Tertio quia expresè renuntiauit d. Ioannes in ipso actu exceptioni non solutæ , ac numeratæ quantitatis prædictæ,vt apparet ex eodem Instrumento in quo etiam legitur iuramentum , Quo

11. casu non censetur confessio facta sub spe futuræ numerationis cui specialiter fuit renunciatum, sed verius animo donandi,qui ex actu etiam nullo probatur *l.fin.ff.de rebus eorum* , Soccin.*in leg.*1. *num.*100.*vers. quarta conclusio sit.ff.solut. matrimonio.*Gabriel *dicto consil.*163.*num* 42. *versic. Prima coniectura est,&c.cum sequent.lib.*2. Mantica *de tacitis lib.*11.*titul.*20. *sub num.*20. *versic.& hæc confessio,&c.*Rota *penes Burat.decis.*825. *num.*2. *vers. quæ omnia & alsque difficultate procedit , &c.* & in aliis.

Quarto ex postea gestis. Nam celebrato (vt præmissum est) dicto Instrumento die 9.Ianuarij 1629.Aliud subsecutum fuit die 1.Februarij eiusdem anni,in quo denuo fuerunt contracta sponsalia.& dos constituta d.Ioanni in summa scutorum ducentorum quinquaginta monetæ modo ibidem conuento soluenda,pro cuius restitutione(quando casus contigisset) ac lucri dotalis solutione iuxta formam statur. Vrbis se obligauit sub hypotheca bonorum,forma Camerali, & iuramento,vt in eo legitur , quod maximè attendi debet , nam ex eo declaratur partium voluntas, quæ vel non intenderunt id vere agere , quod in præcedenti fuerat expressum , sed ex cautis tunc eis benè visis simulare , vel saltem ab illo voluerunt postea recedere,ac reformare iuxta leg.*pacta nouissima C. de pact.* Baldus *in leg. ab Anastasio sub num.*10.*vers.item hæc lex &c.* & ibi Salyc.*sub n.*4. *vers.item præstat aliud argumentum &c.Cod.mandat.* Castr.*in lege penult.§.si vir vxori sub num.*2.*vers.ego nescio* ibi , *quia probat numerationem non fuisse factam,&c. ff.solut.matrimon.*Roman.*consil.* 445.*sub num.*4. *versic. secundus quod aliquando , &c.* Dec. *cons.*421. *Plenè , & subtiliter , &c. sub numero* 13. *vers & specialiter facit &c. cum seq.* Curt.senior *cons.*54. *sub num.*11. *vers.fortius ad prædicta comprobanda,&c.* Soc.sen. *consil.*27. *sub num.*24. *vers. Tamen in terminis nostris , &c. & Vers. & probatur ista conclusio &c. cum seq.lib.*4. Vrsil.ad Afflict. *dicta dec.*402.*n.*8.*Vers.verum in prædictis,* Mantica *de tacitis lib.*11.*dicto tit.*20.*n.*7.*Vers.item hæc exceptio,n.*34.*Vers.cæterum &c.*

Nec obstat quod posterius hoc instrumentum fuerit iuxtà assertum quendam abusum confictum ad extorquenda huiusmodi subsidia dotalia à Ministris Confraternitatum Virginibus tantùm pauperibus , & aliam congruam dotem non habentibus elargiri habentibus.

Quia(præterquam quod nec id iustificatur,nec est verisimile in hoc præsertim casu, in quo si vera fuisset præcedens dotis constitutio in quantitate prædicta;Detestabilis atque illicita omnino esset huiusmodi simulatio , qua mediante bona inopum necessitatibus destinata surripiuntur , ac piæ Testatorum dispositiones fraudantur, & exacta(qualis exposcitur) ac illibata executorum fides,solertia,integritas , & vigilantia ,seu decipitur,seu redarguitur.) 12.

13. Non ideò eliditur quinimo augetur præcedens simulationis præsumptio ad *l.non omnes §.A Barbaris ff.de re militar.cap.illo vos in fine* vbi glossa *in verbo consueuerunt,*& DD.*de Pignor.cap. semel malus,de regul-iuris in C.*Menoch.*præsump.*122.*n.*100. *vers.vigesima secunda præsumptio,&c.li.*3.Mascard. *de probat.conclus.*445.*à n.*5. *versicul. Probari etiam poterit simulatus contractus cum sequ.*Rota *dec.*179. *d.n.*21.*vers.sexta coniectura est &c.p.*4.*tom.*2.*& decis.*594.*n.*12.*vers.in hac autem materia p.*5.*recent.& in Romana pecuniaria* 9.*Iunij* 1636. *coram bo.mem. Merlino in §.secunda insurgit coniectura &c.in dicta Anconitana donationis coram Me in §. Decima quia.* Nam illa præsumptio,quæ ex solito simulandi deduci solet in hac materia vrget sanè validius contra eos,qui in tantam propriæ conscientiæ perniciem , ac proximi detrimentum id agere consueuerunt,& in eos acrius detorqueri debet,ne propria illis suffragetur malitia contra *tex. in cap.ex tenore,§.non igitur de rejerti, & in cap.*2.*vers. verum quoniam de dol. & contum.* Vt igitur hæc omnia 14. 15.

cessent

ceſſent potius cenſeri debet dictum ſecundum Inſtrumentum ad veritatis declarationem, ac precedentis reformationem, celebratum fuiſſe, provt iuſtitiæ, ac æquitati congruebat *leg. merito, ff. pro ſoc. leg. quoties la 2. ff. de rebus dub.* Rota *penes ſanct. mem. Gregor. dec. 493. n. 5. verſic. & eſt regula generalis:* Burat. *dec. 316. n. 5. verſic. tamen præſumi debet, &c. cum ſequentibus ac in recent. dec. 254. n. 8. Verſ. vnde ſi aliquid percepit, &c. part. 5. & ſæpè in aliis.*

16. Neque releuat aſſerta præcedens dotis promiſſio, quæ ſequentis confeſſionis veritatem comprobare ſolet. Quia in eodem ipſo Inſtrumento, ac verborum periodo facta legitur, quo illius receptio in ſumma prædicta fuit confeſſata, ibi, (Lucretia &c. dedit in legitimam ſponſam Cęciliam, &c. quæ conſenſit, & promiſit matrimonio cum eo contrahere cum dote, & dotis nomine ſcut. 1700. monetæ modo infraſcripto, videlicet ſcut. 1445. d. Ioannes confeſſus fuit habuiſſe, & recepiſſe à dicta Lucretia, &c. de quibus &c. per pactum exceptioni renunciauit &c. Reliqua vero ſcut. 255. dicta Lucretia promiſit ſoluere, &c.)

17. Ideoque effectum operari non poteſt, niſi aliunde ex antecedenti ſeparato Inſtrumento, vel apocha matrimoniali, ſeu aliis legitimis probationibus iuſtificetur; aliàs enim facilè nimium legum diſpoſitio illuderetur cum eadem procliuitate fieri poſſet dotis promiſſio, qua eiuſdem ſolutionis confeſſio, ad *leg. qui teſtamentum, ff. de probation.* Gratian. *conſil. 36. ſub n. 11. verſic. quia in caſu noſtro, &c. cum ſequentibus lib. 1.* & fuit dictum *in Romana Caſalis 13. Iun. Im. 1635. coram Reuerendiſſimo Salamantino, in §. final.* & iudicatum referunt Antonius Fabr. *in eius Cod. lib. 5. titul. 10. definit. 9.* & alij recentiores.

18. Nec pariter releuat, quod iuſtificetur in ea parte, in qua ſubſidia doralia per Confraternitates ſoluenda promiſſa fuerunt. Quia nec illa in omnibus congruit poſteriori inſtrumento, vt patet ex vtriuſque lectura, nec ſufficit pro iuſtificatione alterius partis, tum quia exilem continet ſummam reſpectu confeſſatæ, tum quia à diuerſis perſonis ſolutam, non autem ab ea cuius fauore facta fuit confeſſio aliis ſuſpecta, vt in his terminis reſpondit Rota *in d. Romana Dotis, ſeu reſtitutionis in integrum 27. Iunij 1629. co. bo. m. Merlino in d. §. minus obſtat Inſtrumentum ſolutionis ſub n. 13. & ſeq.*

19. Præterea non obſtat, quod licet dicta confeſſio præferat donationem, illa tamen inter ſponſos ante contractum matrimonium non ſit prohibita *iux. tex. in l. 1. l. cum in te, leg. ſi ante matrimonium, l. de rebus, cum ſeq. C. de don ante nup.*

Tum quia concluſio procedit in donatione palam, ac bona fide facta, non autem in ea, quæ ſimulato receptæ dotis prætextu intenditur fieri,

20. Hanc enim lex maximè abhorret, ac ſpecialiter irritat, licèt matrimonij contractum præceſſerit *d. l. 1. in verſ. an vero donandi animo, &c.* vbi gloſſa *in verbo auxerit, & in verbo nihil actum eſt, &c.* dicit rationem, quia in tempus ſequentis matri-

21. monij confertur eius effectus, quo ſpecialiter eſt interdicta *l. quod ſponſæ, C. eod. tit.* & concordes notant *in d. l. 1.* Cyn. *in princ. verſ. ſecundo caſu, & ſub n. 1. verſ. modo quæritur &c.* Angel. *in principio, verſ. in ſecundo,* Fulg. *ſub n. 2. verſ. aliquando confitetur animi donandi, &c.* Alber. *ſub n. 1. verſ. ſi vero &c.* Sicard. *ſub n. 2. verſ. quicquid autem &c. & alij, Cod. de don. ant. nupt.* Ial. *in leg. ſi diuortio ſub num. 8. verſ. ſubdit Bart. &c. Digeſt. de verb. oblig.* Menoch. *præſ. 12. ſub num. 1. verſ. & hæc quidem opinio, &c. lib. 3.* Trentac. *reſol. 7. ſub n. 3. verſ. in primo caſu &c. ſub tit. de iur. dot. lib. 3.* Valaſc. *conſult. 5. n. 4. verſ. & primus caſus eſt, &c.* Surd. *conſ. 196. ſub n. 27. in fin. verſ. tamen dicunt &c. cum ſeqq.* P. Molin. *d. diſcept. 439. ſub n. 8. verſ. quando autem de confeſſione dotis recepta, &c.* Sanchez *de matrim. lib. 6. diſc. 9. ſub n. 3. verſ. ſecunda concluſio &c.*

Tum quia ex particulari diſpoſitione Stat. Vrbis d. lib. 1. c. 135. prohibentur expreſsè donationes non ſolùm inter virum, & vxorem, verum etiam inter ſponſum, & ſponſam præterquam in caſibus à iure permiſſis, qualis non eſt prædictus, immo expreſsè prohibitus, vt dictum eſt. 22.

Nec poteſt ex eo ſuſtineri, quod cum facta fuerit in ipſo Inſtrumento dotali vim habeat augmenti dotis, quod iure permiſſum eſt etiam conſtante matrimonio *iux. l. ſi conſtante, & l. cum multa, C. de donat. ante nupt.* & aliàs fuit dictum *in Albanen. donationis 27. Nou. 1623. coram bo. me. Merlin. impreſſ. poſt tr. Modern. de Camer. oblig. dec. 245.* 23.

Quoniam id procederet quando dotis augmentum fuiſſet explicitè factum ex iuſta cauſa iuxtà formam in præfatis legibus conſtitutam, & in *l. fin. C. de donat. propter nupt. in Auth. de æqualit. dot. collat. 7. quæ eſt Nouell. 7. c. 1. & ſpecialiter in d. l. cum multa in §. ſimplices etenim donationes,* ibi, *& hoc ipſum ſignificauerit,* &c. provt expreſſum fuerat in d. Albanen. coram bo. me. Merlino, vt in ea legitur in *§. neque obſtat quod donatio prædicta &c. verſ. ſed immo potius,* &c. Non autem quando ſimulata dotis receptione donandi animo facta fuit, vt probatur *ex tex. in l. creditor,* ibi, *cum tam ea quæ ſimulatè aguntur, quàm quæ in vxorem à marito donationis cauſa tempore matrimonij procedunt propter iuris ciuilis interdictum pro infectis habeantur &c. Cod. de donat. inter vir. & vxor.* Immo hoc etiam titulo ſpecialiter prohibetur *in d. l. 1,* ibi, *An vero donandi animo dotem auxerit, vt videatur accepiſſe quod non accepit &c.* ibique gloſſa *in verb. auxerit &c. C. de donat. ante nupt.* Cyn. Alber. & alij præc. DD. Atque ideo in *d. Albanen. coram bo. mem. Merlino* fuit declarata valida illa donatio, quia tanquam expreſsè facta in Inſtrumento dotali pro augmento, ac iuſta dotis recompenſatione importabat in effectu donationem propter nuptias etiam matrimonio conſtante à lege permiſsã vt in ea legitur in *§. neque obſtat quod donatio prædicta, &c. ac per tot.* 24. 25.

Poſtremò non obſtat quod in omnem caſum nihil præfatus Ioannes donauerit Cæciliæ ipſius ſponſæ, ſed Lucretiæ ſocrui à qua dictam ſummam recepiſſe confeſſus eſt, quod licuiſſe videtur *l. 3. §. ſocrui ff. de donat. inter vir. & vxor. & leg. ſi te in vacuam, C. eodem tit.* 26.

Quia conſtat ex ipſo Inſtrumento donationem principaliter factam fuiſſe Cæciliæ cuius nomine tanquam mater, & legitima adminiſtratrix Lucretia intcruenit, cuique nominatim reſtitutio in caſibus contingentibus tàm conſtante, quàm ſoluto matrimonio promiſſa fuit, vt ibi legitur. Vnde remouetur obiectum. Quod etiam præmiſſis ſimulationis præſumptionibus elicitur, *l. Sulpitius, §. ſi color, ff. de don. inter Vir. & Vxor. l. filiæ meæ, ff. ſolut. matrim. l. data, Cod. de don.* Bald. *Nouel. de dot. p. 10. ſub n. 14. Verſ. nam tunc, &c.* Menoch. *de arb. iud. caſ. 459. ſub n. 28. verſ. ita etiam non poteſt,* Rota *dec. 683. ſub n. 2. verſ. quod etiam DD. dixerunt, &c. part. 2. recent. & penes Burat. deciſ. 612. n. 2. & in aliis.* 27. 28.

Quare

29. Quare cum ex prædictis appareat nullo pacto iustificari prętensę dotis solutionem,non est concedenda illius repetitio *l.pen.§.mulier ff.sol.matr.*& concluditur *in d.l.1.in fin.*ibi,*& quod in dotem datum non est repeti non potest*, *C.de don.ante nupt.* & *in d.l.1.*ibi,*ita demum te ad petitionem dotis admitti posse, si dotem à te re ipsa datam probatura es*,*&c. C.de dot.caut.non n.l.si quis post hæc,in in princ.vers. dos etiam*,ibique glossa *in verbo dotalium*,*C.de bon. proscr.*Nec exhibiti Instrumenti executio, quod

30. iustæ veritatis essentiam, ac substantiam obligationis in partium consensu positam non habet, Bald.*in l.fi.§.in computatione.sub n.17.in fi.vers.de illo non est dubitandum*,*&c.cum seq.*dicens,quod In-

31. strumentum simulatum licet superficialiter appareat instrumentum,tamen substantialiter,& intellectualiter non est tale,*C.de iur.delib.*& in his terminis probat Socc.*d.cons.27.sub n.24.vers.& quia iniquum esset*,*&c.n.25.vers.ex quibus sequitur*, *& plur.seqq.lib.4.* Paris.*cons.54.sub n.19.vers.istis tamen non obstantibus,cum seqq.lib.1.*Becc.*cons.51.sub n.35.vers.tertia conclusio,cum seqq.lib.1.* Rota *decis. 741.n.3.vers.hoc tamen non obstante*, *&c.p.3.rec.*& fuit resolutum *in d.Rom.pecun.co. RR. D.meo Decano dec.61.n.8 vers.qua adminicula*, *&c.cum seqq. p.5.dec.259.sub n.7. vers.neque obstat &c.cum seqq. p.6.dec.11.n.20.vers.nam contractus simulatus*, *p.7. earundem.*

32. Neque potuit eo cursu temporis conualidari, quia simulationis exceptionem non tollit, quæ perpetua est,vt notant Bart Bald.& alij DD.*in l.si sub specie,C.de postuland.*Soccin.*in d.l.1.sub n.102. in secunda limitatione, Vers.sed contraria opinio &c. ff.sol.matr.* Paris.*d.cons.86.n.35.vers.& magis ista suadentur,&c.lib.3* Ceph. *cons.163.sub n.21.vers. quæ conclusio,&c.cum seq.* Mant.*de tac.lib.11.tit.20. n.29.vers.secundò extenditur,&c.*Rota *penes Buratt. d dec.108.n.17.Vers.& ex prædictis*,cum aliis relatis per Modern.Rom.*disc.693.n.12.vers.minus ob-*

33. *stat lapsus temporis*, &c. Neque iuramento confirmari,quando partes nihil vel aliquid prohibitum agere voluerunt, quia tunc vel deest consensus, vel potestas agentium,vt per Paris.*d.cons.54.n.41. vers.hinc,postremò,cum seqq.li.1.ac.d.cons.86.n.49. vers.prout & secundò,&c.cum seq.lib.3.* & latè probat Gabr.*cons.142.sub n.6.vers.verum hoc casu &c. cum seqq. vsque ad fi.lib.2.* Valasc.*d. consult.5. sub n.21.v quintus casus principalis etiam est*,*&c.* Rota *penes Buratt.dec.873.sub n.3.vers.nec obstat*, *ac seq. dec 925.n.6.versic.non obstat præcipuum*, *& vnicum fundamentum*,*&c.cum seq.ac in rec.dec.55.n.13.vers. nec quidquam facit*,*&c. cum seqq.& d.dec.259. n.9. vers.& operatur.p 6* Et hęc quidem conclusio ma-

34. gis procedit in hoc casu stante dispositione d. Statuti lib.1 c.135. præsumentis huiusmodi iuramentum dolo,ac metu extortum, quo casu nihil operatur Bart *in l.omnes populi sub n.25. vers.sed si statutum*, *&c ff.de iust.&* , Bald.*in auth.sacramenta puberum*, *sub n.5.vers.& ideo in multis locis &c.*ac ibidem Castr.*n.11.vers.sed si quæritur*, *C.si aduers. vend.* Honded.*cons.5. sub n.40 Vers. vltimum de iuram.nto cum seqq.lib.2.*Rota *penes Burat.d.dec.612. sub n.6.Vers.tum quia quidquid sit*,*&c. cum seqq.ac in Romana donationis de Cupis 5. Iun. 1602. coram rec.mem.Card. Pamphilio in §.nec huic conclusioni obstat*,*& pene Duran.dec.18.sub n.2.vers.quod & si in dicto statuto*, *&c. ac seq ac in recent.d dec.11.sub n.17. vers.nec relevat.&c. cum seqq.par.7.* Eoque certius cum Statuta Vrbis fuerint auctoritate Apostolica in his etiam casibus, in quibus iuramenti validitatem restringunt specialiter confirmata, vt patet ex litteris fa.me.Gregorij XIII.Dat. Kal.Iunij 1588. in princ. eiusdem Voluminis registratis,ac notat Galganet.*ad d.c.135 in fi.vers.nam & si statuta dispondentia circa iuramentum, &c.* & comprobant Paris.*d.cons.86.sub n.53.vers. & eo magis ista procedunt,&c.lib.3* Gabr.*d cons.142 sub n.10. vers.verum statutum,&c.cum seqq.lib 2.*

Et ità fuit conclusum vtraque parte informante, &c.

EMINENT. ET REVEREND. D. CARD. CORRADO.

Romana Dotis.

Sabbatib. 26. Nouembris 1650.

ARGVMENTVM.

Plura de simulatione resultante ex confessione dotis de recepto facta, à Viro, absque quod aliunde appareat eius solutio, & de causis ipsius simulationis. Et de Iuramento contractu simulato apposito.

SVMMARIVM.

1 *Confessio simulata dotis solet esse, vel ad cohonestandam,speciosæ dotis prætextu,inæqualem sponsæ conditionem,vt matrimonium cum illa honorificentius appareat.*

2 *Vel ad celandam sub eo titulo donationem, etiam inter sponsos prohibitam ex dispositione Statuti Vrbis lib.1.c.135.*

3 *Confessio dotis simulata non habet executionem.*

4 *Confessio dotis,etiam si facta ante contractum matrimonium,non probat veram numerationem,nisi ex præcedenti promissione, vel aliis probabilibus coniecturis iustificetur.*

5 *Coniecturæ simulationis, cum ex variis causarum figuris,& occultis partium machinationibus multipliciter resultent,non possint certa omninò lege determinari, sed prudentis arbitrio, in singulis specicbus æstimari debent,ponderatis circunstantiis facti,qualitate personarum, & totius rei gestæ seriebus præcipuè verisimilitudine.*

6 *Paupertas,ad effectum arguendæ collusionis in Instrumentis dotalibus,satis dicitur probata ex leuioribus probationibus,etiam multis adminiculis constantibus, quæ iuris communis præsumptioni conueniant,& maximè verisimiles sint.*

7 *Paupertatis iustificatio à communiter ac regulariter contingentibus benè deducta, non eliditur ex contrariis assertionibus de iis quæratò, & in quibusdam specialibus casibus, & non promiscuè accidunt.*

8 *Paupertas mulieris,& non Viri,facit super inuerisimili præsumere,confessionem dotis esse simulatã.*

9 *Alimenta præstita à Viro Vxori,non solùm ad maritalem affectionem,sed etiam ad conuenta,& soluta dotis quantitatem referri possunt:& debent.*

10 *Causa simulandi,sufficit quod sit probabilis,& ex coniecturis iustificetur.*

11 *Regis sententiam offendens,nihil validè gerit.*

12 *Causa simulationis, quæ sub honorificæ dotis velamine,coniugi celat disparitatem,vel donationis animum,legibus communibus, seu municipalibus aduersantem obducit, non eliditur, si Confessio dotis recepta facta per Virum, emanauerit tempore*

non ſuſpecto, quo non erat alieno ære granatus; cum talis animaduerſio excludat ſolum ſimulationem, qui fraudem, ac præiudicium creditorum præferret: quoniam ex diuerſis cauſis proueniunt, diuerſaſque præferunt qualitates.

13 *Lapſus temporis ad opponendum non numeratæ dotis exceptionem, non reiicit ſimulationem ex coniecturis validis reſultantem.*

14 *Simulationis præſumptio valide reſultans in actu, non eliditur per interuentum perſonæ diuerſæ; illi tamen cum quo ſimulatur coniunctiſſimæ.*

15 *Commodum cuius reſpiciat promiſſio dotis, licèt ſit facta diuerſæ perſonæ, ad hoc vt cognoſcatur colluſio, potiſſimum attendi debet.*

16 *Iuramentum pro obſeruantia, appoſitum contractui ſimulato, non poteſt actum ſimulatum confirmare, cum deficiat totalis partium conſenſus, ac veritatis eſſentia, ex quo partes non intendunt, quidquam verè efficere, ſed oſtentare.*

17 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 131. tollit omnem Iuramenti vigorem, vbi detegitur ſimulatio in contractu; præſumens illud dolo, ac metu extortum, & nihil vult omninò operari.*

18 *Cuius ſtatuti diſpoſitio comprehendit vtiq; tam donationes expreſſas, quàm etiam tacitas, ac palliatas confeſſionum prætextu, quæ legibus aduerſantur etiam inter ſponſos.*

DECISIO XXIII.

RESolutionem in hac cauſa factam die 21. Februarij præteriti coram Me. hodie denuo exactè diſcuſſam Domini confirmarunt.

Quia confeſſio dotis in ſumma ſcutorum 1445. receptæ à Ioanne Iaccio, facta in inſtrumento ſponſalium inter ipſum, & Ceciliam de Comitibus celebrato ſub die 9. Ianuarij 1629. 1. non ſolum non iuſtificatur, ſed potius ſimulata dignoſcitur vel ad cohoneſtandam ſpecioſæ dotis prætextu inæqualem ſponſæ conditionem vt 2. matrimonium cum illa honorificentius appareret *iuxt. leg. ſi quis poſt hac, ver Dos etiam, C. de bon. præſcrip.* & gloſſ. *in l. ſi voluntate in verbo petendis. C. de dot. promiſſ.* vel ad celandam ſub eo titulo donationem etiam inter ſponſos prohibitam ex 3. diſpoſitione Statuti Vrbis lib. 1. cap. 135. *iux. l. 1. C. de donat. ante nupt.* Ac proinde petita pro ea ſumma exequutio contra bona poſſeſſa per Zoncam, & Laurentinum ſingulares eiuſdem Iaccij poſſeſſores titulo emptionis concedi non debet *leg. penultim. §. mulier, ff. ſoluto matrimon. l. 1. C. de dot. caut. non n. l 1. C. de donat. ante nupt.* & fuit latius probatum *in præcedenti deciſ. ſub die 21. Febr.* emanata, cuius fundamenta viſa fuerunt in concuſſa vigere.

4. Si quidem certum eſt quod huiuſmodi confeſſio etiam ſi facta ante contractum matrimonium non probat veram numerationem, niſi ex præcedenti promiſſione, vel aliis probabilibus coniecturis iuſtificetur *leg. 1.* ibiq; gloſſ. final. *in fi. ibi etiam ſi ante matrimonium, &c. C. de dote caut. nõ numeranda. d. l. ſi quis poſt hac C. de bon. præſcript.* Bart. *in l. ſi diuortio ſub n. 3. in fine, Verſ. quero quid ſi ante matrimonium, &c. ff. de Verb. oblig.* Io. Andreas *in addit. ad ſpeculat. par. 4. ſub rubr. de donat. inter Virum & Vxor. ad finem Verſ. ſecundo caſu], &c.* Port. *in §. 1. n. 14. Verſ. Et idem eſſet, Inſtit. de litterarum obligat.* Gabr. *con. 163. n. 11. ver. Et in Dubio, &c. cum ſeq. n. 15. ver. in dubio autem, &c. cum ſeq. lib. 2.* P. Molin. *de Iuſt. & Iure tom. 2. diſp. 439. num. 8. ver. his ita conſtitutis &c. cum ſeqq.*

Neque ſub ea ſpe facta cenſetur quando contrariæ vrgent coniecturæ ſimulationem præſeferentes, quibus illa bene probatur, & ſatis conſtare cenſetur, quæ cum ex variis cauſarum figuris, & occultis partium machinationibus multipliciter reſultent, non poſſunt certa omnino lege determinari, ſed prudentis arbitrio in ſingulis ſpeciebus æſtimari debent ponderatis circumſtantiis facti, qualitate perſonarum, & totius rei geſtæ ſerie, ac præcipuè veriſimilitudine (prout in hoc caſu) cenſuerunt Domini validas, & ſufficientes ad demonſtrandam inueriſimilitudinem, atq; ſimulationem dictæ confeſſionis relatas in eadem præcedenti deciſione, Dec. *con. 644. viſo, & perlecto eleganti conſilio ſub n. 4. ver. circa primum, cum ſeqq.* Didacus *pract. quæſt. lib. 3. cap. 7. ſub n. 3. in fine ver. modo,* Valaſc. *conſult. 5. ſub n. 21. ver. & probatur,* Menoch. *de Arbitr. Iudic. caſu 247.* Becc. *con. 52. ex n. 41. ver. ad probandam ſimulationem,* & aliis relatis reſpondit Rota *in Auen. Simulat. 29. Ianuarij 1635. coram Eminentiſſimo D. meo Card. Panzirolo in rec. deciſ. 11. ſub n. 13. ver. & ſaltem ex omnibus, &c. cum ſeqq. p. 7. ac in Romana pecuniaria 9. Iunij 1636. coram bo. mem. Merlino* apud Moder. Rom. *de oblig. Camer. deciſ. 181. ſub n. 23. in fi ver. cumq; vim ei pondus coniecturarum, cum ſeqq.* & aliis relatis in præcedenti deciſione in *§ nec obſtat quod confeſſiones huiuſmodi, &c.*

5. Neque obſtat quod paupertas præfatæ Ceciliæ, ac Lucretiæ eius Matris, ex qua potiſſimùm redditur inueriſimilis dicta confeſſio, & veritas illius excluditur, non fuerit ſufficienter probata; Quia non ſolum ex depoſitionibus teſtium pro parte D. Zonchæ, & Laurentini examinatorum illarum conditionis notitiam tempore matrimonij contracti, & longè antea tanquam vicini habentium: verum etiam ex inſtrumento producto iuſtificatur, in quo reſiduum dictæ dotis pro ſumma ſcutorum 255. & confraternitatum ſubſidiis pauperibus virginibus præſtari ſolitis, & ex piorum largitionibus redigendum promittitur, prout ex alio Inſtrumento ſub die prima ſequentis Menſis Februarij, factum apparet.

6. Quæ omnia cum Iuris communis præſumptioni conueniant, & maximè veriſimilia ſint neque contrariis aſſertionibus genericis, ac informibus, nullaq; concludenti ratione fulcitis, vllatenus elidantur, ſatis vtiq; probant ad hunc effectum paupertatem iux gloſſ. *in Auth. præterea, in verbo locuples, verſ. vel verius, C. vnde Vir, & Vxor.* Bart. *in l. ſi conſtante ſub n. 14. verſ. in caſibus vero, ff. ſoluto matrimonio,* Didacus *reſolu. 6. ſub num. 8. verſ. qualiter paupertas probetur lib. 2.* Benincaſ. *in tract. de paupert. q. 6. ſub n. 14. cum ſeqq. verſic. & ibi perfecta & plena probatio haberi non poteſt, cum ſeqq.* Io. Lup. *in repet. c. per veſtras §. 18. ſub n. 37. verſ. Bonus ergo Iudex ex diuerſitate caſuum hoc poterit cognoſcere, f. mihi 211.* Rota *deciſ. 233. ſub n. 6. verſ. & ita arbitrati ſunt DD. in hac materia paupertatis,* ac proinde elidunt præfatæ confeſſionis vigorem Salycet. *in l. 2. ſub n. 3 ver. & ideo ſolum mihi videtur conſiderandum, C. de dot. caut. non num.* Io. Campeg. *de dote p. 1. q. 52. ſub num. 6. ver. limita tamen,* Rot. *dec. 683. ſub n. 6. ver. & reſpectu Iuly, p. 2. recent. ac in aliis.*

Et licèt admitteretur quod honeſtioris etiam gradus puellæ dotem ex proprio patrimonio, vel

aliunde habentes, huiusmodi tamen subsidia interdum à confraternitatibus consequantur; id tamen passim ac promiscuè fieri non solet, sed ratò,& in casibus specialiter adeò qualificatis, vt eandem, ac forte maiorem attenta personarum conditione paupertatis rationem præseferant, nec illæ ab aliis priuatis personis,quæ puellarum statum,& inopiam exactius inquirunt,eleemosynas quæritant; Ideoque ex his, quæ ratò, ac in
7. quibusdam specialibus casibus, & non promiscuè accidunt, non eliditur paupertatis iustificatio à communiter,ac regulariter contingentibus benè deducta *c.1.* & ibi notant, DD. *de Cler. non resid. l. nam ad ea, & l. ideo quia antiquiores ff. de de legibus l. quædam §. nummularios, ff. de edend. l. ea quæ ratò, ff. de reg. iur.* Gloss. *in l. neq; natales, vers. & notat. hic argumentum &c. C. de prob.* cum concord. penes Nicol. Euerard. *in loco à communiter accidentibus*, Rota *dec. 484. n. 11. vers. nam respondebant. &c. dec. 485. n. 7. vers. quia à communiter accidentibus &c. p. 3. lib. 3. diuers.*

8. Hincq; apparet non releuare diuitias,& qualitatem sponsi eam doris quantitatem promerentis,cum ad hunc effectum considerari debeant facultates,& possibilitas mulieris ad *l. quæro & l. cum post §. gener. ff. de iure dotium*, nec alimenta
9. longo tempore præstita vxori,quæ non solum ad maritalem affectionem,sed etiam ad veram conuentæ, ac solutæ doris quantitatem in summa scutorum 255. referri possunt,& debent. Socin. *in l. 1. n. 94. vers. 7. limita &c. ff. soluto matr.* Did. *resol. 1. sub n. 6. §. sic ex confessione receptæ dotis &c. vers. addit tamen Baldus &c. lib. 1.* Menoch. *præs. 12. sub n. 23. Vers. & hac posterior opinio &c. sub n. 73. vers. extendit secundò &c.* & ita vtriq; obiecto respondit Rota *d. dec. 683. n. 6. vers. ex quibus, &c. sub n. 13. vers. minùs præsumi potest &c. p. 2. ac in Romana dotis seu restit. in integrum 27. Iunij 1629. coram b. m. Merlino* apud Modern. Foroliuien. *de pignoribus decis. 23. n. 18. vers. quoniam responsum fuit &c. cum seq. & sæpè in alijs.*

Minus subsistit obiectus defectus causæ simulandi,cum ante matrimonium contractum licuerit sponso palam sponsæ donare ac proinde dotis receptæ color necessarius non fuerit.

Nam illa honorificentiæ ratio ne humilioris conditionis vxorem redargueretur à noris, &
10. consanguineis cum tenuissima Dote duxisse, ac etiam iuris municipalis prohibitio *d. lib. 1. c. 135.* verisimilem præbuerunt simulandi causam quam sufficit fuisse probabilem, & coniecturis iustificari vt in specie tradit Valasc. *d. consult. 5. sub. n. 21. in 5. casu vers. & probatur d. causa simulationis* Socin. *in d. l. 1. sub n. 101. vers. reperio etiam, &c. & in vers. quia datur modicum, &c. ff. sol. matr.* Hond. *conf 46. n. 28. vers. & quia causa illa &c. lib. 1.* P. Mol. *de iust. & iure d. disp. 439. sub num. 8. vers. vt quid tenendum sit*, Rota *in Romana residui pretij Appalt. 25. Iun. & 4. Iul. 1584. coram Robusterio inter Criminal. Farin. & in d. Mutinen. simulat. 29. Ian. 1635. coram Eminent. D. Card. Panzirolo in rec. dec. 11. n 4. vers. quæ quidem sufficiens causa fuit simulandi &c. cum seq. p. 7. recent. & in d. Romana pecun. 9. Iunij 1636. coram bo. me. Merlino decis. 181. n 8. vers. quod propriè cum seqq.* apud Modern. *de Camer. oblig.*

Nihil enim tunc sponsus tradidit, donauitq; sponsæ, sed quæsito Dotis colore (vt præmissum est) verè realiter si quid agere intendit illud sanè, eo titulo contulit (pro vt ipsi vtilius erat ratione commodi, ac etiam lucri dotalis municipali iure constituti *eodem lib. 1. c. 132.*) in tempus matrimonij, quo traditionem sub prætextu restitutionis promisit *inx. l. cum hic status §. oratio, vers. si sponsus sponsæ donauerit &c.* vbi gloss. *in verbo pertinere, & l. si quis vxori*, ibiq; Gloss. *in verbo in dotem ff. de donat. inter Vir. & Vxor.* ac 11.
proinde legis sententiam offendens,nihil valide gessit; nam si quod potuit,noluit, & quod voluit facere nequiuit *d. l. 1.* & ibi Gloss. *in verbo nihil actum est &c.* Cyn. Angel. Fulgos. Alber. Sicard. & alij, *& l. quod sponsæ in verbo sine effectu C. do donat. ant. nup. l. creditor*, ibi, *cum tam ea, quæ simulatè aguntur quam quæ in vxorem à marito, &c. pro infectis habeantur, &c. C. de donat. inter Vir. & Vxor.* Surdus *cons. 196. sub n. 28. vers. & procedit etiam si fiat ante matrimonium cum sequ.* Menoch. *de præs. 12. sub n. 1. vers. & hac quidem opinio, &c. lib. 3.* Sanch. *de matrim. lib. 6. disp. 1. sub n. 6. vers. secunda conclusio cum seq. & disp. 9. sub n. 2. Vers. prima conclusio sit, & seq.* cum aliis relatis *in præcedenti decisione in §. præterea non obstat, versic. tum quia conclusio.*

Deinde non obstat quod huiusmodi confessio emanauerit tempore non suspecto, quo præfatus Ioannes alieno ære oppressus non erat.

Quoniam hæc quidem animaduersio causam 12.
illam simulationis excludit, quæ creditorũ fraudem, ac præiudicium præsefert de qua in *l. ait prætor §. si cum mulier ff. quæ in fraud. cred. & in l. 2. de reuocand. his, quæ in fraud. cred. & in Auth. sed iam necesse*, ibiq; Gloss, *in verbo suspicio C. de don. ante nup.* & de hac modo non agitur; non autem illam in præsentia vigentem,quæ sub honorificæ dotis velamine coniugij cœlat disparitatẽ,de qua in *d. l. si quis post hac, vers. dos etiã*, & Gloss. *in d. l. si voluntate in verbis petendis C. de dotis prom. vel donandi animũ legibus communibus, seu municipalibus aduersantẽ obducit vt in l. si non verùm, & d. l. creditor. C. de donat. inter Vir. & Vxor.* quoniã ex diuersis causis proueniunt diuersasque præseferũt qualitates, vt habetur in DD. ll. & explicant Bart. *in vulg. cons. 65. factũ tale est*, Petr. Nic. *sub n. 3. Vers. circa secundũ cũ seq.* Bald. *cons. 249. super libris Thesauraria sub n. 2. vers. etiã ad euidẽtiã præmitto lib. 1.* Socin. sen. *cons. 264. sub n. 3. vers. circa secũdã Quæstionẽ, cum seq. lib. 2.* & in specie declarauit Salyc. *in d. l. 2. sub n. 3. vers. & ideo solũ mihi videtur considerãdũ C. de dot. caut. nõ. numerãda* Bald. *Nouel. de Dot. p. priu. 10. vlt. n. 12. vers. si autem dicerent, & alleg.* P. Mol. *d. 439. sub. d. n. 8. vers. vt quid tenendũ cum seqq.*

Qua ratione ob lapsum tẽporis ad opponendũ 13.
non numeratæ dotis exceptionẽ, hæc non reiicitur, Soc. *in leg. 1. n. 102. vers. sed contraria opinio indubitanter est vera, ff. soluto matrim.* Didac. *d. resol. 7. sub n. 4. versic. quarto itidem constat lib. 1.* Sanchez *de matrimon. lib. 6. dicta disp. 9. n. 9. versic. quãdo autẽ hæc cõfessio habet vim donat*, Rota *penes San. mem. Greg. decis. 67. n. 6. vers. nõ obstat lapsus biennij & d. decis. 683. sub. n. 11. vers. & ex prædictis p. 2. recent.*

Præterea non obstat quod confessio facta fuerit ad fauorem Lucretiæ matris Ceciliæ, à qua Ioannes summam supradictam asseruit dotis nomine recepisse; non autem ab ipsa vxore; ideoque cesset suspicio. Tum quia interuentus perso- 14.
næ adeo coniunctæ non elidit,sed magis,confouet alias concurrentes præsumptiones simulationis,quæ facilius hoc modo molliri potuit *l. si*

sponsus

ponſus §. generaliter tenendum eſt, l. Salpitius §. ſi color ff. de donat. inter vir. & vxor. leg. filia mea ff. ſoluto matrimon. l. data, ibi, ſi quidem clandeſtinis ac domeſticis fraudibus facile quid vis pro negotij opportunitate confingi poteſt, vel id quod vetè geſtum eſt, aboleri, *C. de donat.* & declarat Bald. *Nouel de dot. p. 10. d. priuileg. vlt. ſub n. 14. verſic. nam tunc ratione ſanguinis ſubeſt ſuſpicio fraudis*, Pariſ. *conſ. 143. ſub n. 22. verſ. præterea lib. 4.* Aluar. Valaſc. *conſult. 5. ſub num. 14. verſ. quinto quidam limitant, &c.* Sanchez *de matrim. d. lib. 6. diſput. 1. ſub num. 8. verſic. tertia concluſio*, Rota *penes Comitem. deciſ. 86. num. 15. verſic. idque perſuadetur*, cum aliis adductis *in præcedenti deciſione in §. Poſtremò non obſtat, cum ſequ. & in dicta Romana pecuniaria coram bo. me. Merlino n. 12. verſ. ponderando etiam qualitatem conſanguinitatis.*

Tum quia Lucretia in dicto Inſtrumento tanquam mater, & legitima adminiſtratrix Ceciliæ, cui etiam nominatim promiſſa fuit dictæ ſummæ reſtitutio, vt in eo legitur & conſequenter illa confeſſio in commodum, ac beneplacitum
15. eiuſdem Cæciliæ principaliter emanauit, quod maximè attendi debet, vt probatur ex *tex. in dicta leg. Salpitius in princip. verſ. ſic color, ff. de donat. inter. vir. & vxor.* Claud. Seyſſel, *in l. 1. ſub n. 35. verſ. ſexto limitat*, Bald. & ibi declarat Barboſ. *p. 6. ſub num. 49. verſic. ſed cauendum eſt, &c. cum ſeqq. ff. ſoluto matrim.* & comprobat Lup. *in Rubric. de donat. inter Vir. & Vxor. §. 30. ſub n. 12. in fine verſic. ſed in caſu dubij, cum ſequentibus*, quem ſequitur Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumptione 12. n. 85. verſic. quarta eſt conjectura.*

Non obſtat denique iuramentum promiſſorium in fine dicti Inſtrumenti adſcriptum pro
16. obſeruantia omnium in eo contentorum. Tum quia certum eſt quod confirmare non poteſt actum ſimulatum, per quem non intenderunt partes quidquam verè efficere, ſed oſtentare, quia tunc deficit totalis earum conſenſus, ac veritatis eſſentia *iuxt. text. in cap. animaduertendum 22. quæſt. 2 leg. emptione*, ibiq. gloſſ. *in fin. verſic. quid autem &c.* Bald. Salyc. & alij *in leg. final. Cod. plus valet quod agitur*, Ruin. *conſ. 130. n. 4. verſic. & dato, lib. 1. & conſil. 132. ſub n. 4. verſic. primo caſu, & infra lib. 4.* Pariſ. *conſil. 54. ſub. num. 41. verſic. hinc poſtremo dicimus, &c. cum ſequentibus lib. 1. & conſil. 86. ſub n. 49. verſic. pro vt & ſecundò, cum ſequentibus lib. 5.* Gabr. *conſil. 142. n. 15. verſic. nec obſtat quod in hoc inſtrumento lib. 2.* Valaſc. *dicta conſultat. 5. ſub n. 21. verſic. quintus caſus principalis etiam eſt*, Laderch. *conſil. 189. n. 8. in fine verſic. ſanè tamen in hac ſpecie, cum ſequentibus*, & Mantic. *de tacit. & ambigu. lib. 21. titul. 8 n. 55. verſic. præterea contractus ſimulatus, &c.* Seraphin. *de priuileg. Iuram. 71. ſub n. 36. verſic. vel poteſt dici, & priuileg. dici, & priuileg. 73. verſic. ſecundò limita, &c.* Rota *penes Buratt. deciſ. 612. ſub n. 6. verſic. tum quia quidquid ſit, cum ſequentibus deciſ. 873. ſub n. 3. verſic. nec obſtat cum ſeq. & deciſ. 925. ſub num. 6. verſic. non obſtat præſipuum, & vnicum fundamentum cum ſeqq.* Marelcott. *reſol. 61. num. 4. verſ. quia aliàs, lib. 1.*

17. Tum quia eliditur omnis Inſtrumenti vigor ex prædicto Statuto auctoritate Apoſtolica ſpecialiter confirmato *lib. 1. cap. 131.* præſumente illud dolo, ac metu extortum, & nihil omnino operari. Pariſ. *dicto conſil. 86. ſub numer. 53. verſic. & eò magis iſta procedunt lib. 3.* Gabr. *conſil. 142. ſub n. 19. verſic. verum Statutum Vrbis cum ſequentibus lib. 2.* & notat ibidem Galganett. *in Comment. ad finem verſ. nam etſi ſtatuta diſponētia circa iuramentum.* cuius quidem Statuti diſpoſitio 18.
comprehendit vtique tam donationes expreſſas quam etiam tacitas, ac palliatas huiuſmodi confeſſionum prætextu, quæ legibus aduerſantur, etiam inter ſponſos, *dicta leg. prima verſic. an verbo donandi animo, &c.* vbi gloſſa *in verbo auxerit, & in verbo nihil actum eſt. Cod. de donation. ante nupt. cum concord. ſupra relatis in §. nihil enim tunc ſponſus tradidit*, ne alias huiuſmodi machinationibus facile nimis iuſta, prudenſque ſtatuentium illudatur intentio, vt latè probat Soccin. *conſil. 66 ſub n. 10. verſic. poſtremò prædicta concluſio cum ſequentibus lib. 1.* Gabriel. *dicto conſil. 142. n. 22. verſic. nec obſtat, lib. 2.* Mantica *de tacitis lib. 21. titul. 1. ſub num. 18. & verſic. Porrò non ſolum donationes expreſſæ*, & reſpondit Rota *penes Creſcent. deciſ. 2. de confeſſion.* Puteus *deciſ. 7. & deciſ. 55. ſub n. 2. verſic. & Statutum, lib. 3. in correctis, & in his terminis in Romana Domus de Beguardis, XIII. Ianuarij M. DC. XLIX. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano in §. præterquamquod verſ. quod habere locum.*

Cæteris (quæ ſunt leuiora) bene reſpondent Informantes pro reis conuentis.

Quare fuit reſolutum perſiſtendum eſſe in deciſis vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDIS. D. CARD. CORRADO.

Romana Reſciſſionis Tranſactionis.

Veneris 29. Maij 1648.

ARGVMENTVM.

Tranſactio inita à filio cum matre, ratione Adminiſtrationis bónorum, ex cauſa læſionis enormiſſimæ reſcinditur. Læſio enormiſſima, quæ de Iure communi, eſt vltra dimidiam, ex diſpoſitione Statuti Vrbis deſignatur vltra tertiam partem. Multa capita læſionis enumerantur. Et luculenter agitur de competentia, ac congruitate dotis filiæ conſtituendæ.

SVMMARIVM.

1 *Bilancium, ſeu calculus, informe, confuſum, non integrum, nec iuſtificatum, & continens partitas, quæ ex ipſa lectura dignoſcuntur erroneæ; nullius eſt reluantiæ pro redditione rationum.*

2 *Tutor, cui à Teſtatore Patre pupilli, eſt ſimpliciter remiſſa confectio Inuentarij, & reddito rationum, non poteſt excuſari à deſcriptione bonorum.*

3 *Nec ab omnimoda rationum redditione, ac reliquorum reſtitutione, ſed tantum ab exactiſſima, & ſcrupuloſa, vt aiunt, inquiſitione: nam aliàs facilis nimium præberetur occaſio delinquendi, ac pupillos fraudandi.*

4 *Adminiſtrator, qui ſit creditor, & ad cuius manus magna pecuniarum ſumma ex opulenti patrimonij adminiſtratione peruenerunt: præſumitur facta etiam legitimarum, ac veriſimilium expenſarum detractione, ſibi ſatisfeciſſe de ſuo credito in bonis adminiſtrationis, donec, redditis rationibus, aliter conſtet.*

Et hac expressius in terminis mulieris administratricis, legitimam rationem non reddentis, Rota multis decisionibus comprobat.

5 *Legitima debetur filio ex bonis matris defunctæ etiã cũ testamẽto, vel illo prædefuncto, eius filijs.*

6 *Legitima, quæ debetur filiis, est tertia pars bonorum defuncti.*

7 *Legitima non debetur filiabus fœminis iam dotatis ex dispositione Statuti Vrbis lib. 1 c. 145.*

8 *Legitima debet esse libera ab omni grauamine, & fideicommisso.*

9 *Aestimatio bonorum minuitur, onere fideicommissi adiecto.*

10 *Valor bonorũ ratione iniuncti fideicõmissi, minuitur pro quantitate Iudicis arbitrio declaranda, quãdo nõ est Speciali constitutione determinata.*

11 *Lucrum dotale spectat ad mulierem, superstitibus liberis, quò ad vsumfructum tantùm, ex dispositione Statuti Vrbis lib. 1. cap. 131.*

12 *Et licèt filij postea deficiant, non tam proprietatem acquirit mater superstes, quam solùm consequi vsumfructum, voluerunt statuentes.*

13 *Euentus congruo ordini naturæ repugnans, ac inuerisimilis, non est magni faciendus.*

14 *Vsufructu per mortem vsufructuarij finito, reuertitur ipso iure proprietas ad proprietarium, seù eius Haredem.*

15 *Proprietas aliquãdo assignatur vsufructuario, quasi loco pretij iuris vsusfructus, s. proprietatis portio.*

16 *Proprietas subiecta fideicommisso cum expressa prohibitione alienationis, non potest assignari, neque ipsi vsufructuario.*

17 *Mater tutrix, quæ in dotandis filiabus, excesserit modum à Testatore præscriptum, ipsiq; benè notum, & dispositioni statutariæ loci consonum, tenetur de proprio satisfacere, vel quia ratione naturalis coniunctionis, pietatis, & affectionis, censeatur erga illas liberalis esse voluisse. Vel quia non erat profecto à filio releuanda.*

18 *Læsio enormissima, iuxta dispositionem Statuti Vrbis lib. 1. cap. 54. designatur vltra tertiam partem veræ importantiæ.*

Ex dispositione auth. Iuris communis in l. 2. Cod. de resc. vend. vltrà dimidiam veri valoris.

19 *Læsio enormissima in transactione etiam iuramento firmata, attendi debet, quando laditur altera pars in magno excessu vltra dimidiam; nam illa profert dolum re ipsa, qui semper censetur exceptus.*

Et hanc sententiam sequitur Rota.

20 *Læsionis modus, quando in transactione non est clarus, Iudicis arbitrio, consideratis considerandis, est remissus.*

21 *Vilitas, quæ prouenit ex transactione parti aliter læsæ, non impedit rescissionem ipsius transactionis ex capite læsionis, quando eadem poterat ei alio, etiam meliori titulo competere.*

Nec idcirco inde recepta tenetur restituere, donec altera pars iustificet, legitimo iure ad se rẽ assignatam spectare, ex qua vilitas fuit alteri percepta.

22 *Verba saluis prædictis in Testamento apposita, vbi filius est primus Hæres vniuersalis institutus, modificant vsumfructum matri, licet prima facie plenis verbis relictum in bonis hæreditariis, vt non plenum sed potius alimenta ipsius matris præferant, iuxta consuetudinem Bulgari vbique fere receptam.*

23 *Ampliatur etiam si mater, relicta insimul Tutrix, Curatrix, & protempore Administratrix: fuerit à Testatore liberata à confectione Inuentarij, & redditione rationum: quoniam hæc liberatio congruius refertur, ac respicit administrationem bonorum, & magis excludit institutionem in vsufructu, quàm ampliet, & alteret legatum illius.*

24 *Dos dicitur cõgrua, quãdo constituitur in legitima.*

25 *Testator, qui reliquit filiabus dotes competentes, censetur se voluisse conformare ad quantitatem taxatam per constitutiones loci: & eo maximè si sint à Summ. Pontif. confirmatæ.*

26 *Dos excessiua, ad iustam quantitatem, iuxtà vires patrimonij moderanda, ac reducenda venit.*

27 *Dos promissa in excessu per minorẽ, potest pro sũma excedẽti, non solata retineri, & soluta repeti.*

28 *Fideicommissum, in congruitate dotis potissimum debet considerari.*

29 *Dos congrua, aliquando maior, quàm sit præscripta legitimæ quantitas, attenta dignitate viri, & aliis circunstantiis, prudentis arbitrio, potest constitui.*

Declaratur tam vt moderate fieri debeat, quousque patitur ratio.

30 *Dos non potest constitui in immoderato excessu, ad præiudicium minoris, ac euersionẽ fideicommissi, habita etiam ratione dignitatis, & meritorũ viri, quando mulier potest alteri nubere æqualis sibi conditionis viro, licèt minus qualificato.*

31 *Mulier magis expetit habere dotes suas inuestitas in Censibus, vel locis montium, seu similibus bonis, quã in domibus, licèt pluris æstimatis, periculis tamen, ac impensis continuis expositis.*

32 *Pactũ de retrouendendo, tanquã onus, ac seruitutẽ quandoq; præferens, minuit verum rei valorẽ.*

33 *Contractus, vbi sunt plures, licèt super eadem re debent singuli cum eorum effectibus. & conuentionibus, distinctè considerari.*

34 *Pactum de retrouendendo, vbi non est absolutum, ac indefinitè, conuentum, sed ad certum tempus restrictum, non solet ipsius rei æstimationẽ minuere vltra sextam partem, ex sententia Rotæ.*

35 *Probatio oriens ex Instrumento adminiculis, & Iuris præsumptione pro actus veritate munito, præualet testi, ipsum esse simulatum deponenti.*

36 *Status Hæreditatis firmatus à partibus insimul conuenientibus ex decreto Iudicis, & cum ipsius præsentia, vbi apparent facta omnimoda diligentia de omnibus bonis ibi describendis, ita vt arbitrio Iudicis, si quid aliud superfuisset, verisimiliter etiam deduxissent; omninò attenditur. Et protestatio facta ab altera ex partibus, quod non ideò intendit approbare, alia bona, præter ibi relata non extare: suffragatur solùm protestanti ad effectum vt possit adhuc aliorum bonorum existentiam probare, non autem vt elidatur status sic firmatus.*

37 *Probationes, in arduis censentur sufficientes, quæ haberi possunt, ac Iudicis animum inducere ad credendum talem esse veritatem. Procedit conclusio, etiam si agatur de probatione negatiua.*

DECISIO XXIV.

DEfuncto Balthassare Bonadies instituto Hærede vniuersali Domino Bartholomæo eius filio, eiusque filiis legitimis, & naturalibus ex vero, ac legitimo matrimonio nasciturus cum prohibitione alienationis bonorum stabilium, censuum, & locorum Montium amplis verbis concepta, relictisque competentibus dotibus Luciæ, Catharinæ, & Orinthiæ filiabus fœminis;

Et

Et Domina Laura vxor Tutrice, & Curatrice, bonorumque omnium administratrice, ac vsufructuaria donec viduitatem seruaret,& cum filiis cohabitaret. Hæc filiorum nomine hæreditatem adiuit, suscepitumque tutelæ munus quatuordecim circiter annos exercuit,& bona administrauit, nullo prorsus confecto Inuentario, & Lucretiam alteram ex predictis filiabus constituta dote scutorum viginti quatuor millium in nonnullis Domibus,ac locis Montium Hæreditariis Domino Hippolyto Vitellesco nuptui tradidit, duabus aliis vitam Monasticam profitentibus. Alia verò plura loca similia eiusdem hæreditatis sibimetipsi pro satisfactione dotis, & lucri, ac interusuriorum dotalium à die matrimonij soluti,ac nuptialis donationis, & legati à marito facti assignati curauit insolutum. Deinde verò à præfato Bartholomæo super prædictis, ac redditione rationum conuenta fuit vna cum Genero pro eius interesse, ratione prætensæ nullitatis, & excessus dictæ Constitutionis Dotis Anno M. DC. XXV. vigore commissionis sanct. memor. Vrban. VIII. coram Rota pluribusque emanatis pro actore Decisionibus coram bonæ memoriæ Coccino sub diebus XXV.Maij,X.Iunij,& X.Decembris M. DC. XXVI. in recentiores decis. 14. & decis. 25. part. 5. & penes Fenzon. ad Statuti Vrbis decis. 138. inita fuit inter eos Transactio Anno M. DC. XXIX. XIII. Augusti. Cuius rescissionis instantia ex speciali Rescripto Sanctiss. Domin. N. Rotæ nuper commissa, & hodie plenè discussa. Visa fuit Dominis admittenda.

Quia constat de læsione enormissima dicti Bartholomæi tam in ea parte,quæ respicit Dominam Lauram matrem,quam in ea quæ Lucretiam sororem,& Dominum Hippolytum eius Cognatum concernit. Nam matrem absoluit, & liberauit (nulla reddita ratione) ab administratione per eam gesta ab Anno 1611. vsque ad Annum 1625.bonorum hæreditatis paternæ, cuius redditus,aliasque pecunias eo tempore ad illam delatas summam scutorum quinquaginta septem millium octingentorum circiter constituisse apparet ex calculo,seu bilancio pro eius parte tunc composito, & in processu producto, licet informi,confuso, non integro ,nec iustificato præsertim in partitis ad debitum filij descriptis, quarum nonnullæ ex ipsa lectura dignoscuntur erroneæ;ita vt nullius esset releuantiæ pro redditione rationum, *leg. si cui libertas*, *leg. cum seruus*, *versic sed illud*, *ff. de condition. & demonstrat*, Corn. *consil.* 196. *sub numer.* 9. *versic. facit quia lib.* 3. Rimin. iunior *consil.* 338. *num.* 32. *versic. item reperitur.* Menoch.*de Arbitr.Iudic.casu* 209. *num.* 20.*versic.secundo obseruandum est*, Rota *penes Burattum decis.* 14. *à n.* 22. *versic. exhibita verò bilancia,cum sequent. & decis.* 29. *sub n.* 14. *versic. erant etiam*, *&c.* & Coccin.*decis.*382.*sub n.* 4.*versic. & cum redditio rationis &c.* & alij relati per Modern. Roman. *disceptat* 529. *a num.* 29. *vers. neque in bilancijs, ac seq.* 1.

Nec enim ex eo quod fuisset illi à marito in eius testamento simpliciter remissa confectio inuentarij, & redditio rationum poterat excusari à descriptione bonorum,vt ex æquiori Doctorum sententia probauit Rota *in Romana fideicommissi de Capiteferreo* 19. *Februarij* 1646. *coram me,in §. ideo merito, versic. & proinde*, nec ab omnimoda 2. 3.

redditione ac reliquorum restitutione, sed tantùm ab exactissima, & scrupulosa (vt aiunt) inquisitione, nam alias facilis nimium præberetur occasio delinquendi, ac pupillos fraudandi, *leg. quidam decedens, in princip.*& ibi Bald.*l. qui plures, versic. quoniam*, ibique glossa *in verbo non est relicta & in fine ff.de administrat.tutor leg.si seruus vetitus* ibique gloss. & DD. *ff. de leg.* 1. *l. non solum, la* 2. §.*pen.l. si quis rationes, in princ.l. Aimelio*, §. *Caius,ff.de liberat. legat.* glossa *in l. cum necessitatem, in verbo rationis*, ibique latè Salyc.*sub num.* 1. *vers. sed. caue*, & Iason *sub num.* 1. *vers. nota tamen quod in tutoribus,C. de fideicomm.* & benè explicat Angel. *in cons.* 144. *reuocatur in dubium,per tot.* Castr.*cons.*445.*circa primum,sub num.* 3. *vers. super secundo quæsito,l.b.* 2. Iason *cons.*253. *à num.*5. *vers. sed præmissis non obstantibus, cum seq. per tot.lib.*3. Signor.*cons.*110.*Testator in testamento dedit tutores.* Natt. *cons.* 115. *sub n.* 9. *vers. alias ista permissio.* Did.*resol.*14. *num.*3.*vers.secunda conclusio,lib.*2. Menoch. *præs.* 164.*num.* 1. *vers. primus est,cum seq.lib.*4. Galgan.*de tut & curat.lib.*3. *q.*58.*num.*22. *vers. sed potius, cum seq.* Io.Guttierez *in simil.tract.p.*3. *cap.* 1.*num.*32.*vers. Adeo est necessaria rationis redditio* Rot. *in Romana redditionis rationis* 12. *Maij* 1603. *coram Litta in §. immo quod etiam si eis fuerit legata liberatio &c. & in Romana tutelæ de Boncompagn.* 13. *Nouembris* 1615. *coram bon.mem.Vbaldo in recent decis.*762. *n.* 8. *vers. non obstat liberatio,p.*2. *& in aliis.*

Præterea eidem dimisit, assignauit, ac relaxauit census, & loca Montium non vacabilium hæreditatis pro summa sc. texdecim millium, & vltrà nempè pro restitutione dotis patri solutæ scutorum octo millium, pro lucro dotali duorum millium septingentorum quinquaginta,pro donatione nuptiali,siuè sponsalitia largitate scutorum mille sexcentorum, pro legato scutorum duorum millium,& loca duo de viginti pro vsufructu à marito illi relictis, vt legitur in dicto Instrumento in *vers. Et ex capite, & causa huiusmodi Transactionis, &c.* Quorum tamen respectiuè satisfactionem ex opulenti patrimonij administratione, magnaque pecuniarum summa (vt præmissum est) inde redacta, facta etiam legitimarum,ac verisimilium expensarum detractione facilè antea consequi potuit, atque præsumitur donec redditis rationibus aliter constet *l. peculium autem*, §. 1. *vers. sanè cum ex cæteris causis, ff. de pecul.* Afflict. *decis.* 13. *an.* 16. *vers. immò præsumitur, & seq.* Surd. *cons.* 299.*num.* 33.*vers. nam creditor* & in his terminis quando apparet notabiles pecuniarum summas ex bonis debitoris ad manus mulieris, vel alterius administratoris peruenisse, nec alia redditur de illis legitima ratio firmauit Rota *in Romana administrationis tutel.*2. *Aprilis* 1590.*coram Penia,penes Marchesan. de commiss.tom.* 1. *fol.* 828. *n.*1. *vers. nam Domini firmaru t &c. & decis.* 407. *in princ. vers. cum enim constet p.* 4. *diuers. & penes Card. Caualer.decis.*171. *num.* 7. *vers. & ideo,decis.*452.*num.* 3. *vers. insuper, & in recent.dec.* 391. *sub numer.*7. *vers. semper obstabit, cum seq. decis.* 547. *num.*17. *vers. sed saltem,par.* 5. *& penes Reuerendiss. Vrgellen.decis.*258.*n.*14. *vers. tertia de Trebellianica, & dote Rentiæ, & in hac ipsa causa sub dict.die* 25. *Maij* 1626.*coram Coccino in rec.d.decis.* 14.*num.*8.*vers. nam & si quando agitur &c. cum seq. ead.p.*5. 4

Demùm eam releuare,atque indemnem seruare

promisit à quauis obligatione per ipsam contracta ad fauorem d. Dom. Vitelleschi, &cuiuscunque alterius pro manutentione, defensione, ac euictione, dotis prędictæ illi constitutę, & aliis prout legitur in *versic. prædictam D. Lauram suam matrem, &c.*

Illa verò è contra assensit, atque conuenit, quod census, & loca montium ipsi assignata pro satisfactione eins dotis scutorum octo millium, & legati scutorum duorum duorum millium (detractis scutis quatuor millibus, de quibus liberè disponere posset) post eius mortem reuertantur & spectent ad d. Bartholomeum eius filium donec naturaliter vixerit, eoq. defuncto ad filios masculos primùm legitimos, & naturales & deinde fæminas eisq; omnibus deficientibus vel non extantibus liberè perueniant pro duabus ex tribus partibus ad Lucretiam vxorem præfati D. Hippolyti, eiusque filios masculos, & fæminas,
5. vt legitur in *vers. conuenerunt inuicem pācto expresso &c.* Hic autem est obseruandum, quod mortua Laura cum testamento debita erat ex legis dispositione saltem legitima Bartholomæo eius filio §. 1. *in auth. de trien. de semiss. §. aliud quoque capitulum in auth. vt cum de appellat. cognos.* Vel illo prædefuncto eius filiis §. *neque illo in auth. de trient. & semiss. &* §. 1. *in auth. de hæred. ab intest.* Gloss. *in l. omnimodo in verbo aliis personis, C. de inoff. testam.* Rota *dec.* 543. *sub num.* 1. *vers. est enim certum p.* 4. *rec.* Eaque erat tertia pars dd. scutor decemmil-
6. lium, constituens summam scut. 3333. ⅓ *iux. tex. in d. §.* 1. *in auth. de trien. & sem.* vnde sumpta est
7. *auth. nouiss. C. de inoff. test.* (sororibus iam dotatis exclusis ex dispositione Stat. Vrb. *lib.* 1. *cap.* 145. *in fi. vers. quæ filia*, Rota *penes Card. Seraph. decis.* 963. *num.* 2. *vers. non enim debetur legitima, dec.* 415. *p.* 4. *diu.* Burat. *dec.* 922. *n.* 4. *vers. clarissima namque est conclusio, in rec. dec.* 572. *n.* 4. *vers. neque*
8. *poterit petere legitimam p.* 5. *ac alibi.*) Et quidem libera ab omni grauamine, & fideicommisso *l. quoniam in prioribus l. scimus, in princ. §. cum autem, C. eod. tit.* Dec. *cons.* 17. *n.* 14. *vers. quæ quidem dos, &c. lib.* 2. Ita vt quicquid superest vsque ad quantita-
9. tem scut. 6000. fere absorbetur ex adiecto onere fideicommissi, quod minuit æstimationem *iux. l.* 1. *§ si hæres*, vbi Bart. *n.* 2. *vers. secundò nota, & seq.* Ias. *n.* 9. *vers. tertiò nota.* Rip. *n.* 25. *vers. secundo nota & seqq. ff. ad S. C. Treb.* Alex. *in l. pretia rerum, sub n.* 3. *vers. in glos.* 2. *ff. ad l. Falc.* Cagn. *in l.* 2. *n.* 243. *vers. & in hac materia, C. de resc. vend.* & ib. Ari. Pin. *p.* 3. *c.* 4. *n.* 18. *vers. pretium aliquando augetur, aliquando minuitur, &c* Crau. *cons.* 435. *num.* 17. *vers. cuius oneris ratione*, Dec. *cons.* 7. *n.* 96. *vers. ista. n. pactæ lib.* 1. pro quantitate Iudicis arbitrio de-
10. claranda quando non est speciali Constitutione determinata, vt respondit I. C. *in l. si seruus furtiuus, in fi. pr.* ibi, *quod si pendente conditione iudicaretur Iudex æstimare debebit quãti emptorem inuenerit*, &c. *ibique gl. in verb. inuenerit*, DD. *C. de cond. furt.* Ideoque census, & loca prædicta valoris s. 6000. huiusmodi fideicommisso grauata vix pluris æstimãda videntur, quã libera valoris dd. sc. 3333. ⅓

Deinde conuenit quod loca montium eidem assignata pro lucro dotali, sponsalitia largitate, & vsufructu à marito relicto quoad proprietatem spectent ad eumdem Bartholomæum, eiusque hęredes, ac successores, quibus ea defuncta pleno iure restitui debeant in *vers. quorum quidem omnium, & singulorum locorũ montium, &c.* Hic pariter obseruandum, quod cum Balthassar maritus Lauræ decederet superstitibus liberis, lucrum dotale 11.
spectabat ad eam quoad vsumfructum tantum ex dispositione Stat. Vrbis lib. 1. c. 131. ita quod licet 12.
filij postea deficiant, non tamen proprietatem acquirit mater superstes, quàm solum consequi vsufructum voluerent statuentes, vt fuit dictũ in *Romana donationis propter nupt.* 14. *Iunij* 1540. *coram Put. inter imper. dec.* 17. *de const. & in Rom. quart. dotal.* 16. *Mart.* 1618. *coram bo. me. Remboldo penes Fenzon ad Stat. Vrb. dec.* 74. *in §. nec refert quod dicti Ioannes, & Marius præcesserunt Virginiæ matri, &c.* & comprobatur in *Romana de Canaler.* 22. *Mar.* 1632. *coram bon. me. Coccino ibid. decis.* 79. *in §. ratio decisionis fuit, &c.* Donatio autem illa sponsalitia (præterquod non erat liquida, nec satis iustificata) fuerat etiam sub eadem expressa conditione concepta, quod filiis extantibus solus vsusfructus ad eam spectaret, vt in ea legitur. Et licet in
euentum eorum prædecedentiæ mater eiusdem donationis vigore proprietatem quoque lucrari 13.
deberet; Huiusmodi tamen euentus non fuit visus Dominis in proposito casu magni faciendus, quippe qui congruo ordini naturæ repugnat, ac inuersimilis est *l. nam & si parentibus*, ibiq. Gloss. *in verb. tamen, ff. de inoff. test. l. qui duos, §. cum in bello*, ibiq. Gloss. *in verb. patris, ff. de reb. dub.* Bart. *in l. inter stipulantem, § sacram sub n.* 7. *vers. aut respicit futurum, ff. de verb. oblig.* Rot. *dec.* 365. *n.* 2. *vers. & futurus euentus p.* 4. *diuers.* Mand. *ad reg. de infirm. q.* 6. *à n.* 6. *ver. redeundo igitur, ac seq.* Vsusfructus etiam
eius morte finiebatur, ob quam ideo loca mon- 14.
tium eo titulo assignata ad hæredem ipso iure (circunscripta d. conuentione) reuertebantur *l.* 3. *§. fi. ff. quib. mod. vsus. amit. l. vsumfructum cum moriar. ff. de vsufr. l. l. corruptionem, C. de vsufr. & habit. §. finitur, instit. eod. tit.* Rot. *dec.* 653. *sub n.* 1. *in fi. vers. cuius natura est p.* 2. *& decis.* 340. *n.* 10. *vers. vnde sta-* 15.
tim p. 5. *rec.* Nec enim quoad proprietatem assignata fuisse probãtur, quasi loco pretij iuris vsusfructus iuxta terminos *l. hæreditatem, ff. ad l. falc.*
Nec assignari potuerunt obstante fideicommisso 16.
cum expressa probatione alienationis, aliisque conditionibus in testamento Balthassaris appositis *l. fi. C. com. de leg. & in auth. de restit. & ea quæ parit. in §. quamobrem in princ* ibique gl. *in verb. alia, etc.*

Vlteriùs in *vers. item pacti fuerunt, &c.* assumpsit in se onus soluendi debita contracta cum Mercatoribus, Artificibus, & familiaribus tempore eius administrationis ad quod iam tenebatur, cum fructus omnes, ac effectus hæreditarios recepisset. Necnon annuos scutos sexaginta singulis filiabus Religionem professis promissos, vltra summam scutorum ter mille ob causam professionis cuiuslibet earum impẽsam, vt apparet ex calculo prædicto. Hic etiam obseruandum, quod Balthassar earum pater in d. eius testamento disposuit illis eo casu persolui dotes, ac eleemosynas solitas
in *vers. ic. item iure, ac titulo institutionis, &c.* Ideoque 17.
cum in omnibus præmissi D. Laura scienter excesserit modum à testatore præscriptum, ipsique benè notum, atque omninò seruandum, etiam ex dispositione Stat. Vrb. lib. 1. c. 141. iuri satis consonum erat, quod de proprio satisfaceret, vel quia ratione naturali coniunctionis, pietatis, & affectionis censeatur erga filios liberalis esse voluisse. Vel quia non erat prohibita a filio relevanda *l. cum post mortem §. præterea ff. de adm. tut.* Lup. *in rub. de*

den.

dot. §. 66. *sub n.* 14. *vers. in constituenda tamen dote, ac seqq.* Bald. *Nouel. de dot. p.* 6. *prin.* 45. *sub num.* 2. *versic. & hoc nisi talis mater &c.* Barbos. *in l.* 1. *p.* 4. *sub num.* 149. *vers. quinimo si mater tutrix filiæ, ff. solut. matrim.* Ant. Gomez. *ad leg.* 50. *Tauri sub n.* 24. *vers. si verò mater,* Galganet. *de tut. & curat. lib.* 3. *q.* 50. *num.* 5. *vers. in matre vero.* Guttierez *in sim. tract. part.* 2. *cap.* 11. *sub num.* 6. *versic. si vero mater.*

Insuper eidem Bartholomæo pro decentiori sustentatione promisit menstruos scutos duodecim soluere donec ipsa viueret in *vers. & vlterius saluis præmissis, &c.* Quæ sanè habita etiam aliorum præmissorum ratione, visa fuit Dominis longè minus sufficiens retributio, quam huiusmodi
18. transactionis postularet validitas vt cesset læsio enormissima, vel vltra tertiam partem importantiæ eius quod fuit ab eo remissum atque promissum iuxta dispositionem Stat. Vrbis d. l. 1. cap. 154. Vel vltra dimidiam iuxta dispositionem
19. iuris communis in *l.* 2. *C. de rescind. vend.* quæ in transactione etiam iuramento firmata seruari debet, quando continet læsionem alterius partis in magno excessu supra dimidiam, nam illa præsefert dolum re ipsa, qui censetur semper exceptus, vt benè probat Corn. *consil.* 27. *à num.* 5. *vers. his tamen non obstantibus, cum seqq. per tot. lib.* 4. Cephal. *cons.* 496. *n.* 9. *vers. & nedum venditio, cum sequ.* Surdus *cons.* 480. *num.* 13. *versic. certum est enim,* Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 3. *sub n.* 18. *vers. quod temperandum est, ac seq.* & hanc sententiam sequitur Rota *vt per Chisan. dec.* 192. *incip. transactio rescinditur, & decis.* 102. *vbi num.* 3. *vers. & dixerunt Domini, &c.* dicitur læsionis modum in hoc casu Iudicis
20. arbitrio remissum esse, consideratis considerandis *p.* 1. *diuers. & in Romana rescis. instrum.* 26. *Nouembris* 1612. *coram bo. mem. Vbaldo penes Cenc. de cens. dec.* 275. cum relatis per Reuerendissimũ Vrgell. *dec.* 121. *sub nu.* 16. *versic. ea tamen, ac seq. & versic. prædicta autem læsione probata, &c. cum plur. seqq. & in rec. decis.* 189. *sub num.* 4. *vers. ex quo ista transactio p.* 4. *decis.* 315. *sub num.* 9. *vers. vnde resultat, ac seq. p.* 5. *& in alijs.*

Nec obstat quod illæ teneatur ante omnia restituere pecunias ex ea causa exactas *iuxta l. si diuersa, C. de transact.*

Quia cum D. Laura priùs consequuta fuerit ex bonis hæreditariis mariti loca montium quadraginta tepẽt & alia comprehensa in Instrumento celebrato sub die 23. Septembris 1617. ob assertam satisfactionem d. eius dotis, & lucri, ac interusuriorum dotalium post solutum matrimonium, vt in eo legitur quod deinde concordi Dominorum sententia fuit declaratum nullum in dictis Decisionibus co. b. me. Coccino 25. Maij, & 10. Dec. 1626. in *rec. d. decis.* 14. *& 25. p.* 3. Ac præterea non reddiderit rationes administrationis suæ, cuius occasione iam constat longe maiores pecuniarum summas ad eius manus peruenisse; Sentiantque Domini liberationem prædictam à
21. filio elicitam ipsi non suffragari, non videtur iustum, nequæ æquum esse illum adstringere ad restitutionem huiusmodi pecuniarum, quas in effectu tanquam exactas de fructibus, eorundem locorum montium hæreditatis paternæ matri ex causis prædictis nulliter assignatorum potest eo titulo retinere donec congruè redditis per eam rationibus eius credita melius iustificentur, vt respondit Rot. *d. dec.* 102. *sub num.* 3. *vers. non obstat quod teneatur recepta, ac seq. p.* 1. *diuers. & penes Card. Seraph. dec.* 922. *num.* 8. *vers. hic cauetur,* & benè comprobatur *ex trad. in d. dec.* 391. *sub n.* 7. *v. semper obstabit, cum seq. d. dec.* 547. *n.* 17. *ver. sed saltem p.* 5. *nec.*

Minus obstat, quod eadem Domina tanquam hæres vsufructuaria à marito instituta liberè posset de fructibus bonorum hæreditaris disponere, detractis alimentis filiorum, annuisque necessariis expensis. Quia Bartholomæus fuit institutus hæres vniuersalis, ipsa verò relicta *saluis prædictis* (sunt verba testatoris) Tutrix, Curatrix, & pro tempore administratrix, & vsufructuaria filiorum, 22.
ac bonorum omnium respectiuè, quæ sanè verba filio sic instituto non plenum vsumfructum sed
alimenta præseferunt, iuxta consuetudinem Bul- 23.
gari vbique ferè receptam de qua Glos. *in auth. Hoc locum in verb. derogari, C. si secund. nup. mul. Rom. cons.* 118. *Quoad primum num.* 1. *ac seqq.* Soc. iun. *cons.* 74. *sub n.* 12. *versic. Demùm non displicet, cum seq. lib.* 4. Mant. *de coniect. lib.* 9. *tit.* 7. *n.* 1. *vers. nam ex generali consuetudine, & plur. seqq.* Menoch. *præs.* 139. *n.* 4. *vers. secundus est casus, & seqq. lib.* 4. Surd. *de alim. tit.* 2. *q.* 15. *in princ. n.* 1. *ac seq.* Peregr. *de fideic. art.* 12. *n.* 28. *vers. sed contra prædicta,* Rot. *dec.* 748. *per tot. p.* 4. *diu. & penes RR. Vrgell. d. dec.* 258. *n.* 4. *vers. quæ matris institutio, & seq. cum aliis relatis per Maresc. resol.* 29. *n.* 1. *vers. Primus casus est, &c. & seqq. lib.* 1. Castill. *de vsuf. c.* 45. *n.* 6. *vers. secundo constituendum est, ac seq.* Licèt fuerit (vt dictum est) liberata à confectione inuentarij, & redditione rationùm, quoniam hæc liberatio congriuùs refertur, ac respicit administrationem bonorum, prout tamẽ supra fuit declaratum in §. *Nec enim ex eo, &c.* Et magis excludit institutionem in vsufructu, quàm ampliet, & alteret legatum illius. Ang. *d. cons.* 144. *sub n.* 1. *vers. in contrarium est veritas,* Ruin. *cons.* 17. *n.* 13. *vers. & in casu nostro lib.* 2. Soc. iun. *d. cons.* 74. *n.* 12. *vers. demum non displicet ac seq. lib.* 4. Paris. *cons.* 21. *n.* 16. *vers. prout etiam lib.* 2. Rim sen. *cons.* 116. *sub n.* 31. *vers. & similiter respectu eius, &c. ac seq.* quos sequitur Mant. *de coniect. d. tit.* 7. *sub num.* 26. *vers. sed si testator non expressi, &c.*

Quo verò ad aliam partem eiusdem transactionis spectantem ad DD. Lucretiam, & Hippolytum; Visa fuit euidentior læsionis probatio, quoniam Bartholomeus approbauit, & confirmauit in vers. Nec ad potiorem cautelam, &c. prædictam constitutionem, & assignationem dotis pro summa scut. 24000. in Domibus, & locis montium non vacabilium anteà factam per publicum instrumentum sub die 24. Nou. 1623. nulliter quidem, & maximè excessiuam habita ratione valoris hæreditatis paternæ, vt fuerat priùs resolutum *co. b. me. Coccin. sub die* 10. *Iun.* 1626. *apud Fenzon. d. dec.* 138. *in §. Nec dicatur contractum non fuisse læsiuum, in vers. Prout nec etiam potest euitari, & in §. fi.* Nam esto et m quod ascenderet (vt asserunt Informantes pro eis) ad sc. 74000. legitima tamen debita Lucretiæ alteri ex quatuor filiis Balthassaris non excedebat quartam partem trientis *iux. tex. in d. auth. nouissim. C. de inoff. test. sumpta ex c.* 1. *in auth. de trient. & semiss.* & sic duodecimam totius Assis constituentem summam sc. 6. 66. circiter ad quam præcipuè referri debet quantitas 24.
congruæ dotis, quam Pater ipse respexit, dum filiabus in seculo nubentibus dotes competentes reliquit, vt legitur in prædicto *Vers. Item iure, ac*

titulo institutionis &c. Alex. *cons.*83.*n.* 2. *Vers. Et hoc tanto magis procedit &c. per tot. lib.*4.Dec.*cons.* 275. *Proponitur quod D. Iacobus, sub n.* 1.*vers. secundo etiam responderi potest, vers.& a fortiori &c.* Crau. *cons.*236. *versic. Congrua autem dos,* Ceph. *cons.*668.*n.* 23.*vers.non obstant, cum seqq.* Dec. *d. cons.*17.*sub num.* 18.*vers.secundo quando etiam,&c. cum seqq.lib.*2.Gabr.*cons.*116.*n.* 8. *vers. quia sicut stat.utum,& seq.lib.*1. Surd. *de alim.tit* 3.*q.*1.*n.*60. *vers.Rursus,*Mant. *de tac.lib.*12.*tit.* 22. *n.*31. *vers. ego vero,* Rota *penes Buratt.dec.*844.*n.* 11. *versic. prædicta dos, & fuit dictum in Rom. Dot.* 18. *Iunij* 1618..*o.bo.me.Card.Sacr.in rec.dec.*41.*num.*4.*ver. quia longè excedit legitimam p.*4.*tom.*2.Maresc. *resol.*19.*à n.* 26. *vers. quinò limita, cum seqq. lib.*2.

25. Vel ad quantitatem taxatam per Constitutiones Vrbis confirmatas per S. M.Sixt.V. in eius Bulla incip.Cum in vnaquaque,sub rubr.Moderation. delle Dot. in ordine 32. cui censetur voluisse se conformare testator iux. theor Bart. *in l. hæredes mei,*§. *cum ità n.*4.*vers.Et pro hoc dico,*& ibi Alex. *sub n.*9. *versic.Et eadem ratione cum seqq.*& cæteri DD. *ff. ad S.C.T.Terb.* Socc.*cons.*51.*sub num* 21. *vers.secundo principaliter ista optimè confirmatur,& plur.seqq.lib.*4.Mant.*de coniect.lib.*11.*tit.*14.*sub.n.* 15. *vers. nam testator præsumitur,* & alij adducti à Menoch. *præs.*202.*sub n.*10.*vers. extenditur primò*

26. *&c. lib.* 4. Ac proindè ad iustam quantitatem moderanda, & reducenda erat ad *l. si ex causa,* §. *in dotis quoq modo,* vbi glos.*in verb. Vltrà vires in fi.vers. Vnde maiori, ff. de min. & l.V.* vbi glos. *in verb.pertinuit in fi.*DD. *C.si aduers.*Rot. Rom.*cons.*

27. 314.*n.*3.*ver. postremò,cum seq.*Licebatq; summam promissam in excessu retinere,& quatenus fuisset soluta repetere Cast. *cons.* 468. *Ad primum quo quæritur sub n.*3.*vers.præterea,vers.ex quo quæritur,* p. 1. Siluan.*cons.* 13.*n.*7.*vers. his sic præsuppositis, ac seq* Natt. *cons.*258.*per tot.*Gabr.*cons.* 20.*n.* 56. *vers. fateri oportet,cum seqq.lib.*2. Menoch. cons. 813.*n.*7.*vers. attamen si frater promisit,&c.* Odd. *de rest. in integ. q.*59.*art.* 5. *per tot.* quibus cum aliis relatis idem comprobat,& iudicatum refert moder. Mantu *contr.* 507. 508. 509.

Et licet D. Hippolytus ob eius nobilitatem, insigneſq; animi dotes, & facultates, ampliores promeruerit fortunas, eas tamen validè assequi

28. non potuit ex patrimonio minoris paterno fidecommisso grauato,quod principaliter in hac materia considerandum est *l. cum post* §. 1. *ff. de iur.do.l. si filiæ pater ff. de l.* 3. Nam licet considerandæ etiam sit dignitas viri & ob eiusmodi circunstantias dos aliquando maior, quam præscripta legitimæ quantitas prudentis arbitrio constitui possit, id tamen moderatè fieri debet,

29. quousque patiatur ratio, vt respondit l. C. *in l. quæro. ff. de iur. dot.* nulloque pacto permitti po-

30. test in tanto excessu ad præiudicium minoris,ac euersionem fideicommissi,dùm mulier alteri nubere valet æqualis sibi conditionis viro licèt minus qualificato Bald.*in Auth.res quæ, sub num.*18. *vers.vltimò nota.C comm.de legat.*Dec.*cons.* 26. *diligenti pro tenui nostra facultate,sub n.*4.*versic.si vero mulier cum minori dote,* Corn. *cons.*3.*sub num.*3. *vers. nam primò, & principaliter lib.* 3 Decian.*d. cons.*17.*sub n.* 24.*vers neque est in facultate mulieris &c.* Rota *penes Comitul.decis.*45 *num.*22.*vers. cum non si. in facultate mulieris,* Cardin. Mantica *decis.*329.*sub n.*5.*vers.nam dos congrua, & latè de tacit.lib.*12.*tit.*21.*sub n.* 26. *vers. neque enim debet esse in potestate mulieris,& in d.decis.*41.*sub num.*2. *vers. & signanter, ac seq.p.*4.*tom.*2.*recent.* Peregr. *de fideicomm.art.*42. *sub num.* 78. *vers. non tamen concedimus &c.*

Portò D. Hyppolytus pro remissione huiusmodi excessus ac dotis approbatione nihil aliud in ea tranactione retribuit D. Bartholomæo, quàm facultatem recuperandi infra decennium duas Domos prædictas ad computum eiusdem Dotis iam assignatas pretio scutorum vigintimillium, pro scutis sexdecim millibus in totum. Quæ tanè facultas, vel inutilis illi erat qui eam pecuniarum summam,nec habebat nec verisimiliter habiturus,vel ab alijs recepturus erat ad dictum effectũ. Vel esdẽ coniugibus magis proficua, quorũ fortè plus intererat eam pecuniarum quantitatem in censibus,locis montium,vel aliis bonis maioris æstimationis, ac redditus inuestiendam,quàm Domos illas licet pluris æstimatas periculis tamen,ac impensis continuis expositas habere,vt fuit dictum in *Romana dotis de Iacobellis* 19. *Iunij* 1626. *coram Reuerendissim.Vrgellen.dec.*41. *sub n.* 14. *vers. tum quia magis expedit muliери,cum seq.* Et in omnem casum sub incerto futuro reputationis euentu dotem prædictam pro sola quantitate scutorum quatuor millium minuebat, quæ non æquiualet tanto excessui, adeo vt cessare faciat læsionem prædictam ad effectum,de quo agitur sufficientem. 32.

Hincque patet non aduersari,quod pactum de retinendo tanquam onus, ac seruitutem quandam præseferens minuat verum rei valorem. Ideoque dictæ dotis constitutio eo minoris quantitatis censeri debeat.

Quoniam obiectio procedit quando in vno, eodemque contractu bona cum eo pacto, ac seruitute traduntur. Non autem quando in vno liberè tradita, in alio verò deinde celebrato ex noua partium conuentione pactum appositum fuit,vt factum apparet in proposito casu post plures annos, tunc enim singuli contractus, ac eorum effectus, & conuentiones distinctè considerantur, vt fuit dictum in *Romana domorum* 19. *Iun.*1611.*penes san.me.Gregor.dec.*492.*sub num.*9. *vers. videbatur etiam Dominus, cum seqq. & in Romana fideicommissi de Columna* 26. *Iunij* 1623. *coram bo.m. Vbaldo in recent.decis.*492.*num.* 20.*vers. præterea,&c. par.* 4.*tom.* 2. & ex aliis comprobat modern. Roman.*discep.*786.*sub n.*16. *vers. præterea cum seqq.* 33.

Præter quod pactum illud vbi non est absolutum, ac indefinitè conuentum, sed ad certum tempus restrictum non solet ipsius rei æstimationem minuere vltra sextam partem ex sententia Rotæ penes Card. Seraph. *decis.*1063.*sub num.*5. *vers. quod in Rota solet æstimari &c. & in Romana domus de Mentegat.* 29. *Nouembris* 1591. *coram Orano,* §. 1. *versic. merito in pacto temporali, post controu. Cyriac* 261. *& in Romana Domus* 14.*Decembris* 1618. *coram bon.mem.Card. Sacrato in recent.decis.*64.*n.*13.*vers.quod solet æstimari,*vbi aliæ referuntur concord. *ac decis.*344.*n.*13.*vers.quando autem est temporale.par* 4.*tom.*2.*ac sæpe in aliis.* Quæ si detrahatur ex pretio scutorum vigintimillium,quo duæ domus fuerunt in causam dotis assignatæ remanet scutor. sexdecim millium sexcentorum sexaginta sex circiter, qui cum aliis scutis quatuor mille in locis montium assignatis constituunt summam scut. vigintimillium 34.

sexcento

ſexcentorum,& vltrà longè adhuc exceſſiuam,vt dictum eſt.

Minus obſtat quod prædicta dotis conſtitutio in ea ſumma ſcutorum viginti quatuor millium fuerit ſimulatè, ac apparenter pro ampliori honorificentia conuenta,cum tamen realiter non excederet ſcutos vigintimille.

Tùm quia aſſertio hæc non probatur ex depoſitione quinti teſtis, qui frater germanus eſt D. Lauræ,& agit de ſuſtinendo contractu eius opera,& auctoritate geſto,vt apparet ex dicto Inſtrumento dotali, repugnantque pacta in eo appoſita, quibus earundem domorum perpetua manutentio, & conſeruatio pro ea ſumma vigintimillium ſpecialiter promiſſa fuit, earumque defenſio pariter, & euictio, ac demùm lucrum dotale iuxta formam Statut. Vrbis ex parte vtriuſque coniugis ſuper tota ſumma ſcutorum viginti-
35. quatuor millium conuentum fuit, quæ profectò ſubſtantiam veritatis conuincunt, cuius probatio validior ex ipſo Inſtrumento prædictis adminiculato, & iuris præſumptione pro actus veritate vigente munito, quàm ex illius teſtis depoſitione reſultat ad *l. cenſus ff. de probat. l. optimam, C. de contr. & committend. ſtipulat.* ibique gloſſ & DD. gloſſ. *in cap. 1. in §. poſtquam autem in verbo in ſcriptis, in fin. verſ. ſit tamen probatio. de cenſ. in 6.* Bart. *in l. ſi duo patroni, ſub n. 3. verſ. nota ergo, ff. de iur. iur.* Innocent. *in cap. cum Ioannes, ſub n. 6. verſ. ſi vero teſtes contradicant Inſtrumento, cum ſeq. de fid. inſtrum.* Crau. *conſ. 54. ſub n. 15. verſ. quintimo.* Surd. *deciſ. 105. num. 13. verſ. ita quod Iudex, & fuit dictum in Vrbeuetana dotis 3. Aprilis 1609. coram ſanct. mem. Greg. deciſ. 409. & penes Card. Caualer, deciſ. 206. ſub n. 1. verſ. & propterea, cum ſeq. ac deciſ. 294. ſub n. 1. verſ. quibus non obſtabant dicta teſtiū & in rec. dec. 91. ſub n. 9. verſic. non obſtant teſtes, & deciſ. 582. ſub n. 6. verſ. ex quibus part. 1. & deciſ. 146. n. 14. verſ. quibus probationibus p. 5. & deciſ. 185. n. 10. verſ. huiuſmodi autem probationes p. 6.* Tum quia licèt ea conſtitutio dotis ad ſummam ſcutorum vigintimille redigeretur,adhuc tamen magnus ſupereſſet exceſſus iuxta prædicta.

Denique non obſtat quod Bartholomæus non iuſtificauerit concludenter ſtatum hæreditatis paternæ probando tot,& talia bona, & non alia in ea remanſiſſe, vt neceſſarium videbatur pro fundamento intentionis ſuæ ad conuincendum exceſſum,ac ſubinde læſionem prætenſam.

Quia cum Rota mandauerit ſub die 14 Ianuarij 1647. firmari ſtatum dictæ hæreditatis, & partes ipſæ in executione dicti reſcripti ad hunc effectum pluries conuenerint coram Me,ac quæcunque exquiſitis diligentiis ad illum ſpectantia reperire potuerunt deduxerint, & ſi quid ſuperfuiſſet veriſimiliter deduxiſſent.Eaque in calculo in actis exhibito, & earum ſubſcriptione
36. munito deſcripta fuerunt. Hinc Domini cenſuerunt ſatis probari ſtatum ab eis ordinatum,& tot laboribus conſtitutum, non obſtante proteſtatione in eo appoſita pro parte D. Hippolyti, quod non intendit ideo approbare alia bona præter ibi relata in eadem hæreditate non remanſiſſe, quæ illi quidem ſuffragatur ad effectum,vt poſſit adhuc aliorum bonorum exiſtentiam probare, non autem,vt elidatur ſtatus iuxta eorum mentem atque Decretum firmatus iux. notata per Soccin. *in l. pecuniam, ſub n. 6. verſ. vltimò nota cum ſeq. ff. ſi cert. pet. & in l. quibus diebus §. quidam Titio, n 10. verſ. & ex præmiſſa, ac ſeq. ff. de cond. & demonſtr.* Bertazzol. *clauſul. 38. gloſſ. 2.* Rota *penes Buratt. deciſ. 546. num. 6. verſ. non obſtat clauſula in dicta ſubſcriptione appoſita*; Eoq; magis, quia comprobatur etiam ex alio ſupradicto calculo, ſiue bilancio per Dom. Lauram aliàs producto, & ex culpa illius (quæ inuentarium, vel ſaltem deſcriptionem bonorum dictæ hæreditatis facere omninò neglexit) non autem filij, procedit exactiorum probationum difficultas. Ideoque merito illæ ſufficientes cenſeri debent quæ haberi poſſunt ac Iudicis animum inducere ad credendum talem eſſe veritatem iux. tex. 37.
in l. 3. §. ideoque Diuus, ff. de Teſtib. & theor. Bart. *in l. admonendi n. 15. verſ. pro cuius declaratione, ff. de iur. iur.* Soccin. ſen. *conſil. 11. num. 6. verſ. illa autem &c. lib. 3.* Soccin iunior. *conſ. 32. n. 10. verſ. & ad hoc demonſtrandum ac ſeq. & conſil. 167. n. 18. verſ. ſicut etiam de probatione, lib. 2.* Gabr. *conſ. 138. ſub n 20. verſ. nam ſicut præſumptio quæ oritur ex inuentario, cum ſeqq. lib. 2.* Rota *penes ſan. mem. Gregor. deciſ. 245. à n. 3 verſ. & vltimo, cum ſequ. & in recent. deciſ. 198. ſub n. 2. verſ. & licet par. 1.* Etiam ſi agatur de probatione negatiuæ, vt benè comprobat Franc. Herculan. *de negat. probana. ſub num. 314. verſ. quinquageſimus tertius modus, cum ſeqq. & ſub n. 317. verſ. quinquageſimus quartus modus &c.* Et ita fuit cõcluſum vtraq; parte informante,&c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana Reſciſſionis Concordiæ.

Lunæ 15. Iunij 1648.

ARGVMENTVM.

Concordia verbis generalibus, & amplis, quamlibet litis etiam futuræ, & incogitatæ renunciationem præſeferentibus pollens : non poteſt reſcindi, ſeu poſtponi ſub prætextu Inſtrumenti,ſeu Iuris non memorati. Plura de Perſonarum legitimatione circa natalium reſtitutionem,ac de firmitate, & obſeruantia tranſactionis.

SVMMARIVM.

1 *Concordia, litibus, controuerſijs, ac prætenſionibus finem imponit.*

Et tàm pendentibus, quàm futuris, prout partes conueniunt.

Prohibetq; illas inſtaurari, & ad trutinam iudicialem reduci, ac proinde impedit litis ingreſſum, vlterioremq; proceſſum, non ſecus ac res iudicata.

2 *Concordia præſefert virtutem rei iudicatæ.*

3 *Tranſactio, atque concordia, ſemper poteſt iniri, vbi adſit quæuis probabilis dubitandi ratio, quæ calumniam euidentem excludat actoris.*

4 *Legitimatio omnem prorsùs illegitimitatis, maculam abolet.*

5 *Legitimatio facta Principis auctoritate, legitimatū ad primæuum naturæ Ius, quo omnes liberi, ac legitimi naſcebantur, recentis iuris poſitiui obſeruationibus atque impedimentis, validè reſtituit.*

6 *Clauſula*, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, &c. *in Inſtrumento legitimationis appoſita, plenam legitimationem perſonæ non impedit, ſed effectum ſucceſſionis dumtaxat moderatur.*

7 *Legitimitas perſonæ dimetitur à tempore conceptionis, ac natiuitatis.*

8 *Verba* eumdem & prædictum. *sunt personalia.*

9 *Prohibitio restricta ad certam personam, non porrigitur ad alias, vbi etiam concurrit eadem ratio.*

10 *Fideicommissum constitutum in transactione, validum est illis pactis, & conuentionibus, quibus initum est inter partes.*

11 *Verba in Transactione concepta adeo ampla, atque prægnantia, vt comprehendant quascunque causas, præterstones, & iura non expressa & in iudicium non deducta; eliduntexceptionem non producti in iudicio, seu non memorati alterius Instrumenti.*

12 *Verba amplissima & maximè complectentia, in Instrumento transactionis apposita, declarant partium ipsarum volũtantem fuisse augere præcedentia, & alia etiam omnia comprehendere.*

13 *Verba ampla apposita in transactione, per quæ remissa fuit omnis Causa, & omne Ius, quod competere posset comprehẽdunt etiam iura ignorata.*

14 *Verba generalia in Transactione apposita, non patiuntur restrictionem, salua ratione recti sermonis, quando conuentum fuit, quod liberatio esset generalis, & plena.*

15 *Pactum comprehendens etiam incognita, plenam parat securitatem.*

16 *Generalitas prolata per verba, vel signa vniuersalia.* omnia, &c. quæcunque, &c. *& similia; non potest restringi (alia non apparente partium voluntate) sed generaliter, ac vniuersaliter intelligenda est, ac operari debet.*

17 *Dictio* occasionis, *apposita in instrumento, ampliat verba, aliter ampla, vt comprehendant; non solùm causas immediatas, & proximas; sed etiam remotissimas.*

Et sub verborum vniuersalitate facit comprehendere etiam illam dispositionem, ex qua resultaret idem effectus, si verè casum comprehenderet.

18 *Consensus defectus non potest opponi, vbi ex ipsis verbis amplissimis manifestè apparet.*

19 *Cogitata censentur omnia, quando constat ex verbis, quòd voluerunt partes, conuentionem, ac transactionem extendi etiam ad incogitata; & imputandum est illi, qui non cogitat, sub eiusmodi verbis generalibus, omnia comprehendi.*

Et hoc fortiùs procedit, stante iuramento quod magis deliberatam demonstrat partium voluntatem.

20 *Iuramento potest renunciari formæ rei præscriptæ.*

21 *Pactum resolutiuum, cui apposita est aliqua limitatio, modificatur ab ea.*

22 *Pactum resolutiuum non operatur, deficiente, conditione, sub qua conceptum fuit.*

23 *Concordia non potest impugnari, re non amplius integra, postquam partes, siuè partium altera, ex ea commodum percepit.*

DECISIO XXV.

PEndente iudicio in Rota coram bon. mem. Coccino inter DD. Marcellum, & Horatium filios Io Baptistæ actores, & DD. Tiberium, ac Iacobum filios Pauli primi hæredis q. Cæsaris de Alberinis reos conuentos super fideicommisso primogeniali ordinato per d. Cæsarem ad fauorem lineæ masculinæ legitimæ ac naturalis præfati Io. Baptistæ inita fuit inter eos Concordia, cuius vigore reseruato dicto fideicommisso super Casali nuncupato Campo di Merlo, & Palatio in via Vallis, & quatenus opus sit ex tunc communi consensu specialiter constituto in casu quo descendentes omnes masculi legitimi & naturales ex eodem Tiberio, & Iacobo deficerent, cætera omnia hæreditatis bona fuerunt eorum liberæ dispositioni dimissa, his additis verbis.

Quam concordiam, transactionem, compositionem cum omnibus, & singulis in Instrumento contentis, prædicti DD. Tiberius, & Iacobus, & Horatius, ac Marcellus semper & perpetuo ratas, validas, atque firmas habere, tenere inuiolabiliterque, obseruare, & attendere promiserunt, & nunquã sub quouis pretextu etiam Instrumentorum, scripturarum, probationum ac iurium de nouo repertorum seu reperiendorum, & ex quauis alia causa & ratione, iure, titulo, & modo coquouis alia causa & ratione, iure, titulo, & modo cogitatis, & incogitatis, etiam sub prætextu doli, restitutionis in integrum ex quocumque capite etiam enormissimæ læsionis, & si quæ mihi iustæ causæ &c. Renunciantes cum iuramento, &c. dicto beneficio &c. & dispositioni, l. de his, & l. cum his ff. de transact. & similibus legibus &c. & omni iuris, Legum, Statutorum, & Constitutionum auxilio &c. & cuicunque dispositioni &c. atque rescripto &c. siue ad petitionem partis &c. siue motu proprio, & ex officio tam per viam gratiæ, quam iustitiæ, & cum quibusuis clausulis derogatoriis etiam amplissimis contra præmissa quomodolibet concedendo &c. repetito iuramento, &c.

Cum autem D. Iacobus Tiberio fratri superstes prætendens substitutionem lineæ prædicti Io. Baptistæ eo casu à Cæsare Testatore ordinatam, quo Paulus primus hæres sine filiis masculis legitimis & naturalibus decederet proculdubio expirasse per super existentiam ipsius, ac Tiberij fratris. Ac insuper d. Casale, ac Palatium non potuisse comprehendere vti hæreditaria q. Rutilij eiusdem Cæsaris patris, qui testamento expressè illi prohibuit disponere ad fauorem personæ illegitimæ, & procreatæ ex patre, aut matre illegitimis, cuius dispositionis nullam asserit in ea Concordia habitam fuisse rationem siue notitiam, & propterea illam sustineri non posse. Obtinuerit super eius nullitate, ac rescissione commissionem, Articulosque successiuè produxerit ad probandam assertam illegitimitatem mattis, & Aui paterni dd. DD. Marcelli, & Horatij qui non solum prædicta constanter negarunt, verum ad euitandam litem, expensas, atque molestias dictam Concordiam principaliter oppossuerunt. Ideò re maturè discussa hodie DD. responderunt illam obstare. 1.

Hæc enim litibus, controuersiis, ac prætensionibus finem imponit, *l. actione, l. fratris tui, l. sub prætextu instrumenti leg. sub pretextu specierum l. transactione, C. de transactione.* Tam pendentibus, quàm futuris prout partes conueniunt, *leg. 2. C. eodem* Alex. *cons. 40. super præmisso themate n. 17. vers. nec obstat lib. 1.* Rota *penes Card. Seraph. decis. 737. n. 7. vers. præterea, ac sanct. mem. Gregor. decis. 286. n. 6. vers. & tam à lite futura*, Coccin. *decis. 337. n. 8. vers. quia concordiæ & transactiones, & in rec. decis. 715 sub n. 5. vers. tamen satis est, p. 2. & decis. 466. num. 1. vers. illa transactio part. 4. tom. 2.* Prohibetque illas instaurari, & ad trutinam iudicialem reduci, *l. cum mota l. causus, l. si maiores, l. transactione, l. quamuis, Cod. eodem* sanct. mem. Gregor. *decis. 354. n. 2. vers. quia transactio, cum seq.* Card. Caualer. *550. n. 2. vers. quia obstabit.* 2.

Ac proinde impedit litis ingressum, vlteriorem-

que processum non secus ac res iudicata, cuius virtutem præsefert. *d. l. fratres tui*, vbi hoc notant Bart. Salyc. Alex. & alij *l. non minorem,*

eo dem,

C. eedem Roland. *conſ.* 28.*n.*17.*verſ. quarto accedit,lib.*4 Surdus *conſ.*451. *n.* 16. *verſ. quia tranſactionis exceptio, cum ſeq.* Rota *penes Verall. deciſ.* 51.*par.*3. Seraph.*deciſ.*1157. *n.* 1. Mantica *deciſ.* 241.*n.*7. *verſ. vnde cum tranſactio cum ſequ. & de te. in. t.b.*26.*tit.*7.*num.* 6. *verſ. quarto deducitur,*& ſanct. memor. Greg *deciſ.*184.*n.*2.*verſ.quia obſtant ſententiæ,& dict. deciſ.* 286.*ſub n.*4.*verſ.quibus non obſtantibus cum ſequ.* & Card.Caualer. *deciſ.* 276. *n.*1. *verſic.tranſactio autem, ac in recent.deciſ.*539. *ſub n.*1.*verſ.qua propterea,part.* 1. *deciſ.* 414.*per totum de.iſ.*447.*per tot part.*2.*&* *deciſ.* 402. *numer.* 4.*verſ.& impedit litis ingreſſum,par.*5. *&* *deciſ.*86. *n.*1. *verſ. quia cum tranſactio,par.* 6. *&* *deciſ* 161. *n.*1.*verſ. & ex qua tranſactione,&* *deciſ.*218.*n.*1. *verſic.quia illa cum ſeq. p.* 7.

Nec obſtat,quod ſubſtitutio à Cæſare ordinata ad fauorem primogenituræ ex linea Io. Baptiſtæ iam expiraſſet per exiſtentiam filiorum Pauli primi eius hæredis.

Quia contrarium conuincitur non ſolum ex pluribus coniecturis ab ipſo Teſtamenti, & Codicillorum contextu per informantes benè deductis; ſed ex depoſitione bon. me. Cardinalis Creſcentij Teſtatoris conſanguinei,ac vltimæ illius voluntatis executoris tunc ſolemniter examinati affirmantis lineam præfati Ioann.Baptiſtæ fuiſſe lineæ Pauli quandocumque deficienti in dd.Codicillis ipſo,ac Marchione Ioann.Baptiſta eius fratre præſentibus ordinatis ſubſtitutam. Quæ ſanè exuberabāt ad reddendam rem dubiā, iraut validè iniri poſſet inter partes tranſactio, atque concordia,cum ad hunc effectum ſufficiat quæuis probabilis dubitandi ratio, quæ calumniam euidentem excludat actoris,*leg.in ſumma in princ.verſ.& quidem,* ibique gloſſ. *in verbo nulla, cum ſeq. ff. de condit.indeb.& d. l.* 2. vbi gloſſa *in verbo nulla,C.de tranſact.* Pariſ.*conſ.* 32. *ſub.numer.* 17.*verſ. ad id dicendum,cum ſeq.lib.*1.Decian.*conſ.* 56.*num.*29.*verſic.nam ſufficit, cum ſequ. lib.*4. latè Becc.*conſil.* 109. *ſub num.* 8. *verſ. nam eo ipſo,&c.* Rota *deciſ.*104.*ſub num.*2.*verſ.& propterea par.*2. *deciſ.*263.*num.*2.*verſ.attamen, cum ſeq.par.* 3. *&* *deciſ.*348.*ſub num.*4.*verſ.& ideo non mutat,p.*4. *&* *dicta deciſ.*161.*num.*5.*verſic.ad effectum enim,&c. p.*7. *recent ac in bonorum.Tranſactionis* 25.*Februarij* 1639. *coram bon.mem.Merlino in §.illudque plurimi faciebat Rota,& ſæpè in aliis.*

3. Minus obſtat adducta prohibitio Rutilij his verbis concepta, *Prohibens expreſsè eundem D. Cæſarem hæredem prædictum, quod in euentum, in quem voluerit condere aliquod Teſtamentum, ſeu deuenire ad aliquam donationem de bonis hæreditariis prædictis in totum, vel in partem, quod non poſſit inſtituere, & nominare,nec aliquam donationem facere ad fauorem perſonæ illegitimæ,& naturalis, & procreatæ ex patre illegitimo,& naturali, aut ex matre illegitima & naturali &c.*

Quia (prætermiſſis nunc aliis) non applicatur DD. Marcello & Horatio, quos conſtat fuiſſe progenitos ex vero, & legitimo matrimonio à Dom. Ioann. Baptiſta eorum patre contracto cum Cinthia filia Franciſci de Caluis Patritij Romani, eundemque Ioann. Baptiſtam ſuſceptum ex vero, legitimoque matrimonio à Marcello eius patre contracto cum Laura de Maximis. Obiecta vero eiuſdem Marcelli eorum Aui illegitimitas præter quod impertinens eſt in propoſito caſu, in quo Rutilius Teſtator illegitimitatem perſonæ inſtituendæ propriam,atque paternam non Auitam reprobauit, excluditur etiam ex Teſtamento Ioan. Baptiſtæ ſenioris illius condito de Anno 1527.die 1.Auguſti à quo fuit hæres vniuerſalis inſtitutus tanquam filius legitimus & naturalis,& ex aliis iuribus per eoſdem fratres exhibitis. Illa pariter dictæ Cinthiæ eorum matris omninò refellitur ex publico Inſtrumento in quo legitur ipſam patre inſtante fuiſſe à Collegio Archiuij Apoſtolica auctoritate plenè legitimatam,& ad omnia iura legitimorum,ac ſi de legitimo Thoro genita fuiſſet, reſtitutam Anno 1576. die 3.Aprilis. Ac proinde quando matrimonium contraxit cum d.D.Ioan. Baptiſta die 31.Auguſti 1577. non erat illegitima,cum eiuſmodi macula iam fuiſſet per legitimationem præcedentem penitus abolita,*§.ſi quis igitur il primo in Authen. quibus mod. nat. effic.ſui.* ibi, *legitimus nox fiet naturalium iure omnino liberatus.* Alciat.*conſ.*14.*num.*6. *verſ. ſecundum fundamentum lib.*9. Peregr. *conſ.*7.*num.* 22. *verſ. conſtat autem,cum ſeq.lib.*2.Lup. *de illegitim.com.*3.§. 1.*n.* 41.*verſic.vtcumque ſit,* Rota *deciſ.* 505. *ſub numer.* 5.*verſ.nam reſpondetur,par.* 1. *diuerſ.*& penes Reuerendiſſim.Vrgellen. *deciſ.* 95.*ſub num.* 8. *verſ. vnde ceſſat etiã in eo omnis macula &c.* Ipſaque ex tunc verè effecta legitima Principis auctoritate, qua ad primæuum naturæ ius quo omnes liberi, ac legitimi naſcebantur remotis iuris poſitiui obſeruationibus,atque impedimentis validè potuit reſtitui,*l.*2. ibi, *illis enim vtique natalibus reſtituitur in quibus initio omnes homines fuerunt, &c.* & ibi gloſſ. *in verbo initio, ff. de natal. reſtituend.* & in Auth. *quibus mod. nat. fil. effic.legitim in §. ſi quis ſanè,verſic. liceat igitur, & in §.ſit igitur licentia*, ibi, *nihil à legitimis filiis differentes*, & in Auth.*quibus mod.nat.effic.ſui. in §. & quoniam variè* ibi, *nihil diſſimilis à legitimis &c.* gloſſ. *in cap. per venerabilem in verbo adulterinis*, ibique DD. *extr. qui fil. ſint legit.* Bart. *in l. ſi quis pro emptore ſub numer.* 29. *verſic. pone ergo, ff. de vſucap.* Decian. *conſil.* 365. *ſub numer.* 7. *verſ. ad quorum, & ſequenti*, latè Decian. *conſil.*9. *à num.* 46. *verſic. quarto cum ſequenti lib.* 4. Beccian. *conſil.* 139. *ſub numero* 13. *verſic. quæ concluſio cum ſequenti & conſil.* 179. *numero* 8. *verſic. nam legitimati, cum ſequenti* Gabriel. *conſil.*21. *numero* 36. *verſic. ſicut in ſimili, cum ſequent. lib.* 1.*&* *conſil.* 97. *numer.* 1. *verſic. ſequitur cum ſequent lib.* 2. & explicat doctè Laderech. *in conſil.* 23.*à numero* 10. *verſic. ego planius,cum ſeq.*Surdus *conſil.*75.*n.* 1. *verſ. legitimatus enim*, Lup. *de illegitim.in d.com.* 3. §. 1. *à num.* 36. *verſ. ratio autem, cum ſeq.* Rota *penes Achill. deciſ.* 5.*qui fil. ſint legitim.* & Comitul. *deciſ.* 37. *num.*48.*verſ.hoc enim,&c. &* *deciſ.* 662. *num.* 4. *verſ.& quamuis part.* 1.*diuerſ. & in recent. deciſ.* 5. *per tot. &* 600. *ſub numer.* 1. *verſ. & ratio eſſe poteſt,p.* 3. Non obſtante clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato &c.* in Inſtrumento appoſita. Quoniam hæc plenam legitimationem perſonæ non impedit ſed effectum ſucceſſionis dumtaxat moderatur, vt latè poſt alios explicat Lup. *d.com.*3.§.1.*à n.*48.*verſic. ſed vbi illegitimus*, Eugen. *conſ.*52.*ſub num* 47. *verſ. primo quoad clauſulam,lib.* 1. Rota *penes Achill. deciſ.* 6. *qui filij ſint legitim.* & Seraph. *deciſ.*880.*num* 5 *verſ. quantum ad alteram obiectionem,*& Ian.mem. Gregor. *deciſ.* 201.*n.* 5.*verſ. vnus tamen ex Dominis*, vbi de ve-

4.

5.

6.

riori, & receptiori opinione,& in Rota recepta, *& aliis relatis decis.*200.*n.* 3.*versic.qui omnes.part.* 7.*recentior.* Ideoque verissimum est quod præfati Marcellus & Horatius ex ea postea nati, fuerunt legitimi, & naturales, & ex vtroque parente legitimo & naturali progeniti inspecto eorum
7. conceptionis ac natiuitatis tempore *iux. l. emancipatum in fin. princip. & in §.* 1. ibique gloss. *in verbo antequam, & in verbo tempus conceptionis, ff. de Senator. leg. si iusta in fin. versic. & is quem, Cod. si manc.ip. ita fuerit alienat. vt manumitt. l. communium,§.*1. *vers. illo videlicet obseruando, Cod. de natural. liber.§.*1.*versic.sufficit autem, Instit. de ingen.cap.* 2.ibique gloss.*in verbo concepti fuerant, & in verbo ante latam sententiam*, Extr. *qui filij sint legitim.* & comprobatur ex regula *leg. in delictis, §.si extraneus,ff.de noxal.act.*Rota *decis.*100.*n.*51. *versic.vt clarè probatur,par* 5. *recent.*

Præterea dicta prohibitio restricta fuit ad personam Cæsaris filij, ac hæredis ipsius Rutilij, vt patet ex illis verbis, *Prohibens expresè eundem*
8. *D. Cæsarem hæredem prædictum,&c.* quæ sunt personalia, vt de verbo (eundem) Bursatrus *consil.* 64.*a n.*20.*ver.secundo,cum seq.* & in specie Surd. *decis.*125.*n.*1.*versic.dictio enim* (*eidem*) Rota *decis.*316 *sub n.*6. *versic. cùm sit facta eidem,part.* 1. *& decis.*707. *sub n.* 2.*ver.quod autem testator. par.* 2. *recent.* & de verbo (*prædictum*) Alex. *in cons.* 140.*viso dicto testamento sub n.* 3. *ver.item etiam, lib.*6.Ripa *in leg. filius familias,§.Diui,sub n.*111. *ver.vt si testator dixerit, ff. de leg.* 1. idem Surdus *consil.* 123.*n.*13. *ver. illa enim dictio* (*prædicta,*) *& cons.*394.*n.*4. *ver. illa enim dictio, ac seq. & de aliment.tit.* 8.*priuil.* 31. *n.* 4. *ver. nam & verba Rotæ dec.* 47. *sub n.* 2.*ver.ponderando maximè par.*3. *recentiores.* Atque ideo non afficiebat Tiberium &
9. & Iacobum *§.nos igitur* ibique gloss. *in verbo voluisse.in* Auth.*de restitut.fideicomm.* Bart. *in d.l filius familias*, §. *Diui.n.* 20. *Vers.quærit*, Dyn. *cum sequ.*ac ibi Ias.*n.*150. *vers. limita istam communem conclusionem,*& Ripa *sub d.n.*111. *vers.secundo restringe ff.de leg.*1.Bald. *cons.* 304. *nobilis vir num.*1. *Vers.& b. euiter lib.* 5.Alex.*d.cons.*140. *per tot. lib.* 6 Alb.*cons.*501.*n.*11. *Vers.sed re diligenter considerata,cum seq.*Menoch.*cons.*85.*n.*116.*vers.cum hæc prohibitio, & seq.* Surdus *d.decis.* 125. *per tot.* Peregrin.*cons.* 109.*n.*15.*vers.prohibitio autem,&c.lib.* 3.Rota *d.decis.*316.*n.*6.*vers. non obstat prohibitio p.* 1.*& decis.*397.*n.*17.*vers.quia d. prohibitio p.* 5.*& decis.*15.*num.*11.*Ver. quæ omnia verba p.*7.*rec.* Ac proinde d Concordia cum illis inita,& fideicommissum super bonis prædictis particularibus, pacto, & conuentione speciali ex integro quatenus opus esset in ea constitutum,vt ibi legitur in vers.item conueniunt quod deficientibus dd. DD.Tiberio,& Iacobo,ibi, *& quatenus opus sit ex nunc,& vt supra dictum est,constituerunt ad fauorem d.lineæ perinde ac si illa fuisset simpliciter,& sine dubio vocata in defectum lineæ prædicti bon.mem. Pauli quia sic actum &c.*validum vtique fuit *ad l. quotics*
10. *, C. de donat. quæ sub mod.*Castr. *cons.*347.*quia circa donationem factam, sub n.* 1. *Ver. videlicet vt Portius lib.*1.Dec. *cons.* 63. *pro tenui facultate n.*4. *Ver.& primo videtur dubitandum,*Bero.*cons.*84.*sub num.*4.*Vers. sed præmissis non refragantibus,cum seq. lib.*2.Crauett.*cons.*19.*n.*8. *Versic. in quo dubio breuiter respondeo,*Alb.*cons.*461.*sub n.*1.*Ver.nam facta fuerunt, cum seq.*Menoch. *cons.*325.*n.* 1. *Ver. quæ sane substitutio,cum seq & cons.*1154.*num* 12. *Ver. & fideicommissum,*Surdus *con.*247.*num.*3.*ver.cæterum,cum seq.*Odd.*con.*39.*num.*13.*Ver.& pro fundamento huius conclusionis*, & firmauit Rota *penes Cardin.Seraph.decis.*258.*n.*7. *Ver. non obstat quod agatur de successione, ac seq. & decis.* 828. *sub n.*1. *ver.receptissimum autem est &c.cum seq.& in recent. decis.*580 *sub num.*1.*Vers.cum enim fideicommissum, p.*4.*& in aliis.*

Ex quibus infertur nihil officere,quod Testamentum prædictum non fuerit productum, nec de illo actum in eo iudicio, nullaque eius habita mentio in Instrumento Concordiæ.

Tum quia nullum (vt dictum est) facessit negotium; Tum quia verba instrumenti supra re- 11.
lata sunt adeo ampla,atque prægnantia, vt comprehendant quascunque causas,prætensiones, & iura etiam non expressa, & in iudicium non deducta,Bart.*in l.si de certa sub n.* 2. *ver.verius puto, cum seq.& num.*5. *ver.si vero loquimur, C.de transact.*latè Alex.*cons.*42. *super themate,a num.* 8.*ver. tertio quia generalis fuit,& per tot.lib.*1. *& cons.*11. *Viso, ac vt oportet considerato themate sub n.* 6.*ver. sed præmissis non obstantibus, cum seq. per tot. lib.*2. Castr.*cons.*333.*Dubium videtur facere, sub num.* 3. *Versic.sic etiam occasione vnius litis lib.*2. Crau.*con.* 290.*sub num.*3.*ver.octauo considero,cum sequ.& cons.* 638.*num.*14.*ver.sexto*, Natt.*con.* 410.*n.* 6.*versic. fuit etiam liberatio facta,cum seq* Decian. *cons.* 39.*a n.*51. *vers. quarto & seq.lib.*2.*& cons.*11.*n.*11.*vers. & cum in casu præsenti,ac seq.lib.*3.Becc.*cons.* 108. *n.*13.*ver. nam obiectum facile diluitur & seq.* Surdus *con.*267.*sub n.*5.*vers.cæterum & seq. per tot.& decis.*176.*n.* 1.*vers.quia generalis transactio & seq. per tot.*Hond.*con.*49.*n.*8.*vers.primò quia, & n.*34. *vers.quartum minus resistit,cum seq. vsque in fin. lib.* 1. Mantica *de tacit.lib.*26.*tit.*6.*sub n.*16.*ver.sed est aduertendum, ac sequ.* Rota *penes Card. Seraphin. decis.*520.*num.* 4. *vers.& adeo verba sunt prægnantia,* & sanct. memor.Gregor. *decis.*354.*n.*12.*vers. maxime attentis verbis generalibus, & in recent. decis.*447.*sub n.*1. *vers.tum ex vi generalis renunciationis,& decis.*724.*n.*3.*vers. quibus concurrentibus, & seq. p.* 2.

Ac proinde restringi non possunt ad causas in eodem Instrumento expressas, scilicet ex testamento,& codicillis Cæsaris,super quibus lis pendebat, prouenientes.

Quia id congruè non patitur amplitudo dd. verborum, quascunque alias causas, titulos, ac iura,etiam de nouo reperta & reperienda, cogitata, & non cogitata expresse complectentium, vt legitur in d.versic.quam concordiam,&c.Hoc enim casu non admittitur eiusmodi restrictio, sed ipsa verba secundum proprium, ac latissi- 12.
mum eorum significatum intelliguntur. Quia ex illis clarè constat partes voluisse augere precedentia, & alia etiam omnia comprehendere, vt explicat Cyn. post Petr.*in d l. sub prætextu specierum sub numer.* 3.*ver. tamen, vbi est generalis transactio,C.de transact.* Bart.*in l. Aurelio*, §. *Caius, sub numer.* 10. *ver. si vero, dicens sub numer.* 11. *ver. prædicta vero &c.* quod comprehenduntur etiam iura ignorata quando remissa 31.
fuit omnis causa, siue omne ius quod competere posset, *ff de liber. l. & in l. si de certa sub numero* 1. *vers. quandoque verba generalia & seq. Cod. de transactione* & ibi etiam Salicetus *sub numero* 2. *versic. sed in transactione, & in l. age cum Geminiano, sub numero* 4. *vers. aut*

ratio

ratio, &c. in d. l. ſub prætextu ſpecierum ſub num. 2. ad fin. verſ. aut alterum tantum eſt generale, Cod. eodem tit. Angel. *in l. tres fratres, ſub n 5. verſ. ſequitur in gloſſ. verb. hoc limita, &c.* dicens quod verba ge-
14. neralia non patiuntur reſtrictionem ſalua ratione recti ſermonis quando conuentum fuit quod liberatio eſſet generalis & plena. *ff. de pact. & in leg.*
15. *qui iure militari in princip. Verſ. & ignorãs ius ſuum, &c.* vbi ponderat pactum comprehendens etiam incognita, &c. ex quo plenam inquit parari ſecuritatem, *ff. de teſtam. militar.* Alex. *d. conſ. 42. ſub d. n. 8. verſ. quarto quia, & v. quinto pondero, & ſub n. 16. v. ſecundò reſpondeo, leg. 1.* & rurſus idem latè comprobat *d conſ. 11. ſub n. 10. verſ. confirmo, &c.* ponderans verba illa, *& alia quacumque ratione, vel cauſa, &c.* & illa, *cognita & incognita, &c.* quæ ſalua ratione recti ſermonis reſtringi non poſſunt ad præmiſſa, *& ſub n. 14. v. ſecundò non obſtat d. leg. ſi de certa, &c. lib. 2.* ac plenè Caſtr. *d. conſ. 333. ſub n. 2. verſ. ſi verò, &c.* dicens generalitatem prolatam per verba, vel ſigna vniuerſalia *omnia, &c.*
16. *quacumque, &c.* & ſimilia non poſſe reſtringi (alia non apparente partium voluntate) ſed generaliter, ac vniuerſaliter intelligendam eſſe, ac operari debere, *p. 2.* & latius Soccin. *conſ. 103. ſub n. 4. verſ. ſed tamen his non obſtantibus, ac ſeq. lib. 3.* Guid. Panciroll *conſ. 62. ſub n. 3. v. ſecundò reſpondetur*, & plenè ſequitur Surdus *p. conſ. 267. ſub n. 12. verſ. non obſtat itaque cum ſeq. & ſub num. 15. verſ. nec mouet, ac ſeq, & conſ. 303. ſub n. 35. Verſ. & in ſpecie, cum ſequ.* vbi ponderat dictionem (alia) & admittit etiam *in conſil. 418. ſub n. 26. in fin. verſ. tum etiam quia,* Menoch. *conſil. 335. à num. 18. verſ. ſecundo perpendo, & pluribus ſeq. & conſ. 401. à num. 71. verſ. ſeptimo confirmatur præmiſſa, cum ſeq.* Honded. *d. conſ. 49. ſub num. 10. verſ. ſecundò quia, &c. cum ſequ. & ſub n. 24. verſic. ſecus ſi promiſerit, ac n. 28. verſic. nec obſtant ea, & per tot. lib. 1.* & reſpondit Rota *in dec. 149. ſub num. 2. v. primo tamen ſublimitatur, p. 1. diuerſ.* & penes Seraph. *dec. 317. num. 2. verſic. tamen ſublimitatur, cum ſequent.* à ſanct. memor Gregor. XV. *dec. 286. num. 7. Verſic. Vlterius quando, &c. & dec. 714. num. 4. verſic. neque viſum fuit, ac ſequent. part. 2. & dec. 141. num. 3. Verſicul. ſecundo ac ſequ. & n. 6. verſic. maximè part. 5. recen.* cum aliis deductis per Modern. Roman. *diſceptat. 568. ſub num. 33. verſic. neque aliqua reſtrictio ac ſequent.*

Nec repugnant verba illa in fine narratiuæ d. Concordiæ, *ſuper quibus differentiis, litibus, & aliis prætenſionibus, quæ inter dd. partes ortæ ſunt, & quomodolibet oriri poſſunt prædicta occaſione, &c. & infra in Verſic. Hinc eſt, &c.* ibi, *& ratione huiuſmodi perpetuæ concordiæ, tranſactionis, & compoſitionis, & alias omni meliori modo, &c. partes ipſæ ceſſerunt, & cedunt, &c. omnibus & ſingulis litibus, & cauſis, quæſtionibus, & prætenſionibus quibuſcumque, &c. vel alias quomodolibet ortis, & introductis, &c. & quæ introduci, & naſci poſſent cauſa, & occaſione ſupranarrata, & infradicenda. &c.*

Quia comprehendunt non ſolum cauſas immediatas, & proximas, ſed etiam remotiſſimas ſub illa (occaſionis) dictione, *leg. qui occidit. §. 1. verſic. nam ſi die, Digeſt. ad l. Aquil. leg. fori, Cod. de aduoc. diuerſ. Iud. leg. final. §. ſed cum in ſecundum, Codic. de furt. & ſeru. corrupt.* Decian. *conſil. 47. n. 51. verſic. quod nomen lib. 5.* Menoch. *conſil. 335. num. 35. verſic. hac dictio*, Barz. *dec. 27. num. 17. verſic. neque refert*, Cæſ. Manent, *conſil. 128. num. 22. verſic quia occaſio, &c.* Rota *deciſ. 744. num. 17. verſic. quod verbum occaſio part. 4. tom. 3. recentiores.* Quibus prædicta Cæſaris diſpoſitio ad fauorem lineæ Ioann. Baptiſtæ, ac eiuſdem confirmatio, ac noua conſtitutio ſuper bonis conuentis quomodolibet impugnari poſſet, etiam extraneas, & diuerſas ab expreſſis, ac prorſus incognitas, vt inferiùs *d. verſic. quam concordiam, &c.* latiùs explicatur; Quare cum idem reſultaret effectus ex diſpoſitione Rutilij ſi verè caſum hunc comprehendiſſet, ideo illa quoque ſub verborum vniuerſalitate vtique comprehenſa fuit, vt benè concludit Caſtr. *d. conſ. 333. ſub d. num. 2. verſ. ſed omnia, & verſ. nam occaſio ſignificat p. 2.*

Deinde non obſiſtit diſpoſitio *leg. de his Dig. de tranſact.* Quia præter quod nullâ vrgebat neceſſitas legendi d. teſtamentum Rutilij perſonas tranſigentes non afficiens, ſufficit enixa, & deliberata partium voluntas ex verbis præmiſſis apparens comprehendi quodcunque ius, cauſam, & titulum etiam incogitatum, & ex iuribus, quæ de nouo reperiri poſſent reſultantem, cum expreſſa renunciatione doli, reſtitutionis in integrum, læſionis etiam enormiſſimæ, ac eiuſdem legis de teſtamentis explicitè diſponentis, iure- 18.
iurando firmata, Nam hoc caſu opponi non poteſt defectus conſenſus, cum ex ipſis verbis ampliſſimis manifeſtè appareat. Bart. *in d. leg. ſi de certa ſub numero 4 verſ. hic aduerte, & d. numero 5. verſic. ſi verò loquimur, &c.* dicens quod cenſen- 19.
tur partes de omnibus cogitaſſe quando conſtat ex verbis, quod voluerunt conuentionem, ac tranſactionem extendi etiam ad incognita. Bald. *ind. leg. ſub prætextu ſpecierum numero 2. in verbo ſoluto.* dicens imputandum eſſe illi qui non cogitauit ſub eiuſmodi verbis generalibus omnia comprehendi, & ibidem Salyc. *ſub numero 2. verſ. ſol. quod licet, &c. Codic. de tranſact.* Alexander *d. conſil. 42. ſub d. numero 8. verſ. quinto pondero*, dicens *ſub numero 17. verſ. nam propter iuramentum, &c.* hoc fortius procedere ſtante iuramento in tranſactione præſtito, quod magis deliberatam demonſtrat partium voluntatem, *lib. 1. & dict. conſ. 11. ſub numero 15. verſic. nec obſtat, & in fin. verſic. præterea poſito lib. 2.* Ruin. *conſil. 156. ſub numero 7. verſ. quinimo lib. 3.* Idemque in ſpecie comprobat Soccin. *d. conſ. 103. ſub dicto numero 5. in fin. verſic. præterea, & ſecundo, ac numero 6. lib. 3.* Natt. *conſ. 145. ſub numero 4. verſ. & iuramentum appoſitum, &c. & dicto conſ. 410. ſub numero 8. verſic. quia reſpondetur, &c.* Becc. *conſ. 198. numero 11. verſ. & cum vniuerſalibus, & tam ampliſ verbis, cum ſequent.* Decianus *dicto conſ. 39. numero 56. verſ. nam per verba generalia lib. 2.* Honded, *dicto conſ. 49. à numero 30. verſ. quod tertio loco dicebatur, cum ſequent. lib. 1.* Mantica *de tacit. lib. 26. dicto titulo 6. ſub numero 17. verſic. admonendi ſumus, & verſ. quod ſi actio ſit particularis, &c.* Maſtril. *dec. 65. ſub numero 10. verſ. in tantum*, Rota *d. dicta deciſ. 714. ſub dicto numero 7. verſ. ſtante etiam dicta generalitate verborum part. 2. & deciſ. 498. ſub numero 3. verſ. generalis verò, part. 3. recent.* & per Modern. Roman. *dicta diſcept. 568. numero 41. verſ. & ſtantibus verbis vniuerſalibus, &c.* Neque 20.
defectus formæ in calege præſcriptæ, cui potuit validè renunciari cum iuramento, vt ſpecialiter factum fuit. Ioann. de Imol. *in cap. cum contingat ſub numero 96. verſic. circa ſextam & vltimam extr. de iureiur.* Alexander *in leg. qui Romæ,*

§.duo fratres,sub num. 55. *post medium versic.videtur vno saltem casu, ff.de verb. oblig. & d.conf.*11. *sub num.*13.*in fin.vers.potest & tertiò responderi, ac seq. lib.*2.Ial.*in d.l.de his sub.num.*11.*vers. concludo ergo,* Ruin.*dicto conf.*156. *sub d.num.* 7. *vers.nec. etiam obstat præmissis,lib.*3.Soccin.*d.conf.*103.*sub d n.*5. *& 6.vers.præterea & secundò,&c. lib.*3 Natt.*decons.*145.*num* 5.*vers. clarum est autem,cum seq.*Bccc. *d.conf.*198.*n.*13.*versic.& ideò per iuramentum,&c.* Surdus *d.conf.*26.*sub n.*10. *versic. sed ex alio quoque,ac seq.*& latè probatMantic.*de tacit.li.*26.*tit.*2. *sub n.*25.*versic.nam iuramento, ac vers.neque videtur ac n.*31.*vers.Verum cum seqq.* & hanc sententiam probauit Rota *in Viterbien. transactionis* 3. *Martij* 1572.*coram Gopper.in manuscript.dec.*374. *in §.prima videtur difficultas,& dec.*714.*sub num.*7. *vers.vlterius p.*2.*& d.dec.*598.*sub num.*3. *vers.nam cum in casu nostro, p.*3. *recent.* & prosequitur Moder.Roman.*d.discep.*568. *n.*3.*vers.amplius non obstabit,ac seq.*

Postremo non obstat pactum resolutiuum ad fauorem dd. Tiberij, & Iacobi in casu cuiuscunque impedimenti, ac molestiæ super libera dispositione aliorum bonorum hæreditatis Cæsaris à quauis persona inferendæ vt legitur in *v.hinc est,&c.*ibi,*Cum hac tamen declaratione,&c.*

Quia non fuit simpliciter conuentum,sed cum limitatione, *Dummodo tamen impedimentum non proueniat ex dato & facto dd.DD.Tiberij, & Iacobi eorumque hæredum,& successorum quorumcunque,&c.*

21. Quæ illud modificat, *l.cum ab eo, ff.de contrah. empt.*Menoch.*de arbitr.Iud. lib.*1. *q.*86.*n.*28.*vers. attamen.* Quare cum molestiæ per D. Ersiliam de Alberinis, ac eius hæredes illatæ D.Iacobo processerint ex contractu cum eo celebrato,ac speciali etiam obligatione per ipsum facta inuestiendi annuos scutos quingentos in Montibus Cameralibus pro reintegratione d.fideicommissi vsque ad summam scutorum 3500.pretij Census venditi d. D. Ersiliæ vt apparet ex publicis Instrumentis celebratis altero sub die 29. Nouembris 1635.per acta Columnæ Not.A.C. & altero sub die 15.Iulij 1641 per acta Constantini Not.Capitol. &c. Non potest equidem inde Concordiæ

22. resolutio deduci vigore dicti pacti,quod hoc casu illi non suffragatur cum damnum ex facto,& culpa eius propria prouenerit,& propterea defecerit conditio sub qua illud conceptum fuit, Io. Andr.*in cap.ex tuarum n.*7.*in verbo dummodo extr. de auctor.& vsu pal.*Ruin.*conf.*202.*sub n.*4. *vers.& ex illa actione(dummodo) lib.*1. Rota *penes Cardin. Seraph.dec.*1017.*n.*4.*vers.nam dictio (dummodo)* & Buratt.*dec.*110.*n.*11.*vers.secundo quia,&c.*

Prædicta verò fortius procedunt stante longa obseruantia d. Concordiæ per sexdecim circiter annos, pluribus interea factis per dd.DD. Tiberium, & Iacobum alienationibus, ac Censuum impositionibus super aliis dict.hæreditatis bonis etiam cum consensu dd. Marcelli, & Horatij in executione,& pro adimplemento illius præstito,

23. itavt res non sit amplius integra,& propterea absurdum videtur postquam pars altera commodum ex ea percepit mediante libera dispositione bonorum etiam ipsius Cæsaris, modo conuentum super his de quibus agitur onus subire recuset,Decian.*conf.*28.*n.*11.*v.præterea cum seq.lib.*3. Rota *penes Card.Canaler. dec.*407. *n.*9.*v.accedebat præmissis.& in recen.dec.*86.*n.*7.*vers.maxime in præsenti casu,&c.p.*6. & fuit dictum in Firmana præ-

dij coram R.P.D.meo Peutingero 30.*Ianu.*1640. *§.penul.Vers.Hic vero resolutio,&* 14. *Maij eiusdem Anni in §.ad hæc fuit responsum in fin. vers.quod conditiones litis,&c.*

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

EMINENT. ET REVEREND. D. CARD. CORRADO.

Romana Resciſſionis Concordiæ.

Lunæ 14. *Martij* 1650.

ARGVMENTVM.

Articuli irreleuantes,vel suspecti, non admittuntur contra Instrumentum; & nonnullorum irreleuantia in hac hypothesi trutinatur. Concordia satis roboratur verbis generalibus, & amplis, ad hoc vt comprehendatur etiam non expressa Testatoris voluntas magis elicitur ex verbis Testamenti,quàm ex aliis probationibus extrinsecis. Communis vsus loquendi, an habeat locum in Instrumento:& quomodo probetur.Et an legitimati veniant sub nomine legitimorum,seu bastardorum attento communi vsu loquendi.

SVMMARIVM.

1 *Articuli regulariter in Curia admitti solent,etiam parte opponente, cum clausulis præseruatiuis, quoquomodo ad causam conferant.*

2 *Limitatur,non procedere quando sunt omnino irreleuantes,vel aliter suspecti;tunc enim præmissa cognitione, parte præsertim instante,sunt omnino reiiciendi.*

3 *Litigantes, expensis,ac dilationibus inutilibus fatigari,sicque eorum iura periclitari,non decet.*

4 *Et hoc est à Iudice,etiam parte non aduertente, apprimè considerandum, & ex officio prouidendum.*

5 *Verba generalia, & Vniuersalia in Transactione apposita;cum sint adeo ampla,atque pragnantia, vt quascumque Causas, Prætensiones, & Iura, etiam in eo Instrumento non expressa, ac in illo Iudicio non deducta, complectantur,considerata propria cuiuslibet natura:valeat finem imponere cuicunque inde occurrenti obiectioni;in vim pacti,& conuentionis.*

6 *Verba restrictiua,*causa & occasione narrata, & infra dicenda,&c. *posita in Instrumento Transactionis;comprehendunt quicquid ordinatur per se,vel per accidens, siue ordinatur ab aliquo per se,vel per accidens.*

7 *Præcognitio,& animaduersio generalis, ac intellectualis,explicata verbis amplissimis,& generalibus,omnium, quæ possunt turbare concordiam; sufficit ad hoc vt habeantur, ipsius fauore, pro expressis;ne ipsa concordia vllo casu periclitetur. Et stantibus generalibus huiusmodi verbis in Instrumento appositis,comprehenduntur etiam incogitata, & in iudicium non deducta: & hæc opinio dicitur communis.*

8 *Ignorantiæ prætextus non suffragatur vbi varia pro notitia,ac scientia concurrunt argumenta. Et vt eliduatur ignorantia,sufficit generalis notitia, & cogitatio, quæ resultat etiam ex renunciatione iurata cuiuscumque iuris,cõtingentis,incogitati, ac superuenientis,ac instrumenti de nouo reperti.*

9 *Instru-*

9 *Instrumentum clariorem, ac certiorem facit veritatis probationem, quam Testes, qui, vel oblitione, vel alio defectu, facilè labi possunt. Ideoque illis est præferendum.*

10 *Articulus Instrumento publico aduersatiuus, suspectus admodum redditur; ac proinde iure merito est reiiciendus.*

11 *Iactatio Testatoris circa suam voluntatem, ante conditum testamentum, nihil operatur, dum ipse mutato consilio, aliàs postmodum in ipso condendo disposuerit.*

12 *Testator, qui litteras, ac Rethorum artes non callet, id tantum censetur voluisse, quod in Testamento verbaliter exprimitur: itaut quælibet verborum circumscriptio non sit apta inducere, ipsum non palam, sed in figuris locutum fuisse.*

13 *Consensus, & approbatio contractus præsumitur ex præsentia, interuentu, ac fide iussione illius, de quo agitur.*

14 *Filius censetur habere certiorem notitiam intentionis ac voluntatis Patris, quàm alij. Et ideò verisimile est, eum in Testamento mentem ipsius insecutum esse, ac præcepto eius obtemperasse.*

15 *Memoria in homine decrepitæ ætatis adeò labefactatur ac ruit, vt eius Testimonium de auditis ab alio in iuuentute. de re ad ipsum non pertinenti, magna veritatis suspicione laboret: ac quo plus exacte deponit, eo magis ab omni verisimilitudine, & prudentis iudicio alienum suum dictum reddit.*

16 *Communis vsus loquendi non probatur, nisi plurimis concurrentibus.*

17 *Legitimati, cum sint vere legitimi, & naturales, secundum Iuris interpretationem, appellatione legitimorum ac naturalium comprehenduntur.*

18 *Legitimati in forma ampla, ac ad omnia legitimitatis iura plenè restituti, ac reintegrati, sunt atq; censeri debent verè legitimi, sublata penitus omni genituræ macula: ita vt communis loquendi vsus de illegitimis, ad ipsos non possit referri.*

19 *Concordia longo tempore seruata, & executa cum ad tollenda partium dissidia sit inita, ne sopitæ litium flamma vllatenus excitentur, ac reuiuiscant: æquum est in posterum summoperè seruari.*

DECISIO XXVI.

LItem iam diu vertentem coram bon. mem. Coccin. inter DD. Marcellum & Horatium filios Ioann. Baptistæ Actores, & DD. Tiberium, & Iacobum filios Pauli primi hæredis q. Cæsaris de Alberinis reos conuentos super fideicommisso per dictum Cæsarem ordinato ad fauorem lineæ masculinæ legitimæ, & naturalis præfati Ioan. Baptistæ mediante concordia perpetua inter easdem partes pro communi quiete, & conseruatione, atque augmento status, ac dignitatis eorum familiæ de Alberinis inita die 29. Iun. 1632. terminatam, atque sopitam censuerunt Domini me proponente sub die 15. Iunij 1648. non esse instaurandam sub prætextu nullitatis, seu rescissionis per dictum D. Iacobum modo deductæ ob prætensam incapacitatem dd. DD. Horatij, & Marcelli succedendi in bonis controuersis nempè Casali nuncupato Campo di Merlo & Domo in Vrbe sita, stante præcepto, ac prohibitione prædicto Cæsari iniuncta à q. Rutilio eius patre (ex cuius hæreditate proueniunt) in testamento condito die 10. Aprilis 1590. quod negat sub ea transactione fuisse comprehensum. Verum quia postea exhibitis pro parte eiusdem Dom. Iacobi nonnullis articulis instabatur pro illorum admissione ad effectum examinandi Testes in Curia, quam altera pars impugnabat. Hodie consulti Domini responderunt non esse admittendos.

Quia licet articuli regulariter admitti soleant 1.
in Curia etiam parte opponente cum clausulis præseruatiuis quoquomodo ad causam conferant *iuxt. dec. Verall. 47. praxi.* 1. & refert Vestr. *in prax. lib. 5. cap. 14. sub num. 6. versicul. ideo eadem ferme ratione, &c.* Id tamen fieri non debet, ne- 2.
que procedit quando sunt omnino irreleuantes, vel aliter suspecti, tunc enim præmissa cognitione parte præsertim instante sunt omnino reiiciendi, cum expensis, ac dilationibus inutilibus litigantes fatigari, eorumque iura periclitari non deceat *leg. si duo patroni. §. item Iulianus, in fin.* vbi Bart. *Digest. de iur. iur. leg. ad probationem,* vbi gloss. fin. & Bart. *num. 1. vers. nota ex fine, &c. Codic. de probat* gloss. *in cap. cum contingat, in verbo nihilominus, versic. cum proponeretur,* ibique Bald. 3.
sub num. 6. versic. vel nisi positio, &c. de offic. delegat. specul. part. 2. sub titul. de positionibus §. 10. *sub numero* 1. *vers. sed quid si pars, &c.* dicens hoc esse ab ipso Iudice etiam parte non aduertente apprimè considerandum, & ex officio prouidendum Neuiz. *cons. 3c. num. 15. vers. item quia, &c. ac seq.* Paris. *cons. 97. num. 131. versic. & consequenter, cum seq. lib. 1.* Roland. *consil. 34. sub numero 12. versic. sed præmissis non obstantibus, cum seqq. lib. 3.* Bellamer. *dec. 725. in princ. & numero* 1. late Gram. *dec. 45. à numero 4. vers. & quod granauerit Commissarius, &c. cum seqq. per totum,* Nicol. Anton. Granat. *ad Vestr. dicto cap. 6 sub numero 14. in verbo sed cum protestatione, vers. quæ quidem clausula, & in fin. versic. & si periti Iudices,* vbi declarat praxim Curiæ, Rota *penes sanct. mem. Gregor. XV. decis. 147. num. 7. versic. cum etiam, &c. & in recent. decis. 661. numero 1. versic. vera est enim conclusio, &c. part. 4. & decis. 34. num. 25. versic. vnde meritò, eadem part. 4. tom. 2. & decis. 176. sub numero 2. Versic. & articulos, &c. ac sequent. part. 7.* idemque seruat Rota etiam in Curia, vt patet *ex dec. 216. numero 3. Versic. ideoque, &c. ac sequent. & latius in decis. 521. à num. 10. Versic. neque dixerunt Domini, &c. cum seqq.* vbi stylus obiectus declaratur, *p. 5. recent. & in Forosempronien. bonorum 28. Ianuarij 1641. coram Reuerend. Patr. Dom. meo Rospigliosio in §. 1. & in Romana census 1. Iulij eiusdem Anni coram R. P. D. meo Bichio in § cumque instarent, ac in Valentina parochialis coram R. P. D. meo Cerro 23. Ianuarij 1647. in § ratio resolutionis fuit, &c.* in quibus aliæ referuntur, & comprobat modern. Roman. *discept. 803. numero 14. ver. quamuis enim, &c. cum seq.*

Irreleuantia verò visa fuit Dominis manifesta. Nam primus articulus continens partes ipsas in celebratione dicti Instrumenti transactionis, ac antea, & postea sæpiùs propriam exposuisse intentionem illam ineundi super declaratione tantum voluntatis præfati Cæsaris, an scilicet in casu solius obitus Pauli eius primi hæredis sine filiis, vel absolutè deficiente illius linea, alteram Ioann. Baptistæ substituerit, nec cætera iura ipsis aliunde competentia sub ea comprehendisse, ibi, *hanno di hauuto, & esposto, che intendeuano di fare detta transattione, & che la faceuano, & respettiuamente, che l'hauenano fatta solamente sopra la interpretatione della volontà, senso, &*

intentione, che detto q. Cesare Alberini haueua hauuto in fare detto fideicommisso, e dispositione. E di non volere in detta Transattione comprehendere altre ragioni, che potessero per altra strada hauere essi Transigenti, &c.

Repugnat expresè ipsius Instrumenti tenori, ac verbis tàm in parte narratiua, vbi in versic. inter quas, &c. asseritur iudicium inter partes generaliter ratisse institutum de, & super hæreditate dicti Cæsaris, in quo licet DD. Tiberius, & Iacobus prætenderent fideicommissum Cæsaris ob mortem Pauli eorum patris ipsis superstitibus expirasse. Tamen DD. Horatius & Marcellus intendebant ibi ipsis, ac descendentibus respectiuè suffragari. Ac proinde super prædictis litibus, & aliis prętensionibus, quę inter partes exortæ erant ac quomodolibet exoriri possent prædicta, & infrascripta occasione plenissimè concordarunt, & transegerunt; Quàm etiam in dispositiua, vt
» legitur ibi, , & è conuerso ex parte dd. DD. Horatij, & fratris prætenderetur in euentum mortis
» dd. DD. Tiberij, & Iacobi absque filiis legitimis,
» & naturalibus succedere debere in dicta hæreditate vti vocatos cum eiusdem Horatij primogenitis in d. fideicommisso ex forma præcitati testamenti, & Codicillorum, &c.
» & ibi ,,
» super quibus differentiis, litibus, & aliis prætensionibus, quæ inter dd. partes ortæ sunt, & quomodolibet orti possent prædicta occasione, dùm
» pro parte D. Horatij instruebatur processus, tractata perpetua concordia, & compositione tandem vniuerso statu rerũ, & aliis prudenter, & matuè consideratis mediante interpositione, &c.
» Pro amoris inter eos, & familiæ de Alberinis statu & dignitatis conseruatione conclusa, & stabilita fuerit modo, & forma infradicendis, &c. Hinc
» est, &c. pro se ipsis, ipsorumque hæredibus, & successoribus quibuscunque, &c. sub pactis, & conditionibus infradicendis, &c. diligenter, & matuè toto statu rerum, & prætensionum inter
» ipsas partes vertentium considerato, ad hanc
» Transactionem, & perpetuam concordiam tractatam, & conclusam pro communi quiete, modo &
» forma infradicendis deuenerunt, & ratione huiusmodi per, etuæ concordiæ, transactionis, &
» compositionis & aliàs omni meliori modo, &c.
» partes prædictæ cesserunt, & renunciarunt dd.
» omnibus, & singulis causis, litibus, & quæstionibus, ac prætensionibus quibuscunque, vel aliàs
» quomodolibet ortis, iatroductis, & indecisis pendentibus, *& quæ introduci, & moueri possent causa,*
» *& occasione supra narrata, & & infra dicenda*, illaque cum omnibus suis incidentibus annexis, &
» connexis, totoque negotio principali perpetuò
» extinxerunt, &c. eisque perpetuum silentium,
» & finem, &c.
& infr.
» *Et insuper* per viam transactionis, compositionis,
» & concordiæ, *& aliàs omni meliori modo deuenerunt ad infrascriptas conuentiones, &c.* videlicet,
» quod liceat dd. DD. Tiberio, & Iacobo non obstantibus quibuscunque vinculis, & prohibitionibus in dictis testamento, & codicilli respectiuè appositis liberè disponere de omnibus bonis
» hæreditariis, &c. excepto Casali nuncupato Campo di Merlo inbr.. o. circiter, & domo posita ad
» Vallem, &c. Casale autem, & domus supradicta
» reseruata conuenerunt, quod subiaceant, & subiacere debeant fideicommisso per dictum Cæsarem facto, &c. & omnibus vinculis in eo contentis. «

Volentes partes ipsæ fideicommissum in dicto Testamento ordinatum deficiente linea masculina dicti Pauli comprehendere debere lineam dicti Ioannis Baptistæ, illamque intelligi debere substituram lineæ dicti Pauli, &c.
& infr. «

Item conuenerunt, quod deficientibus dd. DD. Tiberio, & Iacobo, aliq; filiis masculis legitimis, & naturalibus, vel eorum descendentibus pariter sine filiis masculis legitimis, & naturalibus succedere debeat in dict. Casali, & Domo supra reseruata absque vlla detractione legitimæ, ac Trebellianicæ cum reseruationibus antedictis d. Horat. Alberinus, eiusque primogeniti in infinitum, ac si d. Paulus decessisset absque filiis legitimis, & naturalibus, & esset factus locus fideicommisso d. Cæsaris, &c. «

Quod fideicommissum dd. Tiberius, & Iacobus declararunt, & voluerunt comprehendere lineam dict. Ioann. Baptistæ modo, & forma quibus supra, *& quatenus opus sit ex nunc, & vt supra* dictum est constituerunt ad fauorem d. lineæ perinde ac si illa fuisset simpliciter, & sine dubio vocata in defectum lineæ prædicti bon. mem. Pauli, &c. *quia sic actum, &c.* «

Quam concordiam, transactionem, compositionem cum omnibus & singulis in Instrumento contentis, prædicti DD. Tiberius, & Iacobus, & Horatius, ac Marcellus semper, & perpetuo ratas, validas, atque firmas habere, tenere, inuiolabiliterque obseruare; & attendere promiserunt, *& nunquam* sub quouis *prætextu*, etiam instrumentorum, & scripturarum, probationum, ac iurium *de nouo repertorum*, seu reperiendorum, & ex *quauis alia causa*, & ratione, iure, titulo, & modo cogitatis, *& incogitatis* etiam sub prætextu doli, restitutionis in integrum ex quocumque capite etiam enormissimæ læsionis, & si qua mihi iusta causa, &c. directè, vel indirectè in iudicio, vel extra contrafacere, dicere, opponere, vel venire, nec vnquam excipere, vel in cõtrarium experiri. Renunciantes cum iuramento, & c. dicto beneficio, &c. dispositioni *l. de his, & leg. cum hi ff. de transact. & simil. legibus, &c.* & omni Iuris, Legum, Statutorum, & Constitutionum auxilio, &c. & cuicumque dispositioni, &c. atque rescripto, &c. siue ad petitionem partis, &c. siue motu proprio, & ex officio, tam per viam gratiæ, quàm iustitiæ, & cum quibusuis clausulis derogatoriis etiam amplissimis contra præmissa quomodolibet concedendis &c. repetito iuramento, &c. «

Quibus sanè verbis tam generalibus, quam vniuersalibus comprehenditur vtique proposita modo pro parte d. Dom. Iacobi contra prædictos DD. Horatium, ac Marcellum incapacitatis obiectio ad effectum illos excludendi à fideicomm. in dd. Codicillis, ac Testamento ordinato, & in eadem transactione pacto speciali denuo constituto ad fauorem Horatij, ~~as~~ eius primogenitorum in infinitum; sunt enim adeò ampla, atque prægnantia, vt quascumque causas, prætensiones, & iura, etiam in d. Instrumento non expressa, ac in illo iudicio non deducta, quibus conuenta inter partes quouis modo impugnari, & controuerti valeant, complectantur in vim pacti. & conuentionis Bartol. *in leg. si de certa sub num. 2. vers. verius puto, &c. cum seq. & sub numero 5. vers. si*

§.

vero

vero loquimur, &c. C. de transact. Castr. *cons.* 333. *dubium videtur facere, sub num.* 2. *vers. verò, cum seq. lib.* 2. Alexand. *cons.* 42. *fac. ex themate à num.* 8. *vers. vnde quia generalia fuit, &c. cum seqq. per totum lib.* 1. *& cons.* 11. *vbi de re oportet considerato themate, sub num.* 10. *vers. & firmat, &c. & prius à num.* 6. *vers. sed præmissis non obstantibus, &c. cum seqq. per totum lib.* 2. Surdus *cons.* 257. *sub num.* 5. *vers. cæterum, cum seqq. per totum & cons.* 303 *à num.* 33. *vers. & dum dixit, &c. cum seqq.* latè ponderans dictionem (aliàs) *& dec.* 176. *sub num.* 1. *cum seqq. ac sub num.* 7. *vers. Senatus persistendo, &c.* dicens ita iudicatum ab illo Senatu, Honded. *cons* 49. *a num.* 8. *cum sequentib. per totum lib.* 1. *vbi, sub numero* 10. *versic. secundò quia, &c. cum sequentib.* bene ponderat verba illa: *& alia quacumque causa, &c.* Mantic. *de tacit. & ambigu. conuent. lib.* 26. *tit.* 6 *sub num.* 16. *vers. sed est aduertendum, &c. cum seq.* Rota penes Cardin. Seraphin. *dec.* 317. *sub num.* 2. *versic. tamen sublimitatur, &c. cum sequentibus* vbi ponderantur verba illa,, *& alia quacumque causa, &c.* & sanct. mem, Gregor. XV. *decis.* 286. *num.* 7. *vers. ulterius, &c. & in recen. decis.* 447. *sub num.* 5 *vers. vnde cum partes, &c. par.* 2. *& decis.* 231. *sub num.* 3. *vers. & in omnem euentum, &c. p.* 4. cum aliis latè adductis in præcedenti decisione *in* §. *ex quibus infertur:*

Neque possunt (vt prætendit D. Iacobus) congruè restringi ad solam controuersiam super defectu, vel duratione conditionis, qua Paulus fuit à Cæsare testatore grauatus in iudicio tunc deductam ob ea verba præcedentia in p incipio apposita, ibi,, quæ inter dictas partes ortæ sunt, &c. & quomodolibet oriri possent prædicta occasione, &c & infr. in *versic. hinc est, &c.* ibi,, quæ introduci, & nasci possent causa, & occasione supra narrata, &c. & infra dicenda.

Quoniam est aduertendum litem inter partes tunc vertentem non fuisse vnicam illius concordiæ, & omnium in ea conuentorum causam finalem, sed aliam quoque, & quidem præcipuam concutisse, scilicet conseruationis, & augumenti dignitatis, ac honorificentiæ familiæ de Alberinis. Ideoque illam non fuisse restrictam ad ipsam litem, immò nec ad eas, quæ in posterum eius occasione introduci, ac suscitari valerent; Sed cæteras quoque ex pacto, comprehendere, quæ ex alio quocumque titulo iure, & causa etiam incogitata quomodolibet excitari, ac promoueri possent occasione infradicenda cum explicita renunciatione *l. de his ff. de transact. & aliis*, vt patet ex ipso instrumenti contextu supra relato in parte dispositiua in *vers. hinc est*, ibi, *causa, & occasione supranarrata, & infradicenda, &c.* Inferius autem noua, ac peculiari dispositione in *versic. & insuper, &c.* non solùm per viam transactionis sed concordiæ, & aliàs omni meliori modo, &c. interalia plura declarationem voluntatis Cæsaris non concernentia specialiter fuit conuentum, quod fideicommissum ab illo ordinatum comprehendat lineam masculinam d. Ioann. Baptistæ patris Horatij, ac Marcelli, quodque ipsi, ac primogeniti prædicti, deficientibus dd Tiberio, & Iacobo eorumque descendentibus masculis legitimis, & naturalibus, succedere debeant in d. Casali, & Domo tanquam comprehensi, & vocat in d. fideicommisso, quod ex nunc quatenus opus sit pacto speciali fuit in eorum fauorem constitutum, vt legitur in *versic. volentes parte, &c. & in vers. quod fideicommissum, &c.* Et propterea cum omnia modo deducta pro parte D Iacobi ad probandum Cæsarem nolasse substituere lineam Ioann Baptistæ eo modo quo prætenditur. Neque id facere potuisse ob allegatam incapacitatem, quam negat fuisse in dicto Instrumento comprehensam, eo tendant, vt excludantur à fideicommisso ibidem expressè constituto ac repetita conuentione firmato, vt legitur expressè in Commissione in Processu producta. Negari sanè non potest hæc ipsa verbis dicti Instrumenti fuisse comprehensa non solùm inspecta propria natura, & significatione illorum, quæ adducuntur pro restrictione, *causa, & occasione supranarrata, & infradicenda, &c.* quæ latissimè patent, vt inquit Bald. *in const.* 119. *statuto cauetur num.* 7. *vers. sed contra hoc, & c. lib.* 2. 6.
dicens sub eis comprehendi quicquid ordinatur ad aliquid per se, vel per accidens, siue ordinatur ab aliquo per se, vel per accidens, & in hac materia probat Castr. *d. cons.* 333. *dubium videtur facere, sub num.* 2. *versic. sed omnia de quibus dix, & supra, ac infra per totum lib.* 2. Verum etiam attentis pactis, *in vers. & insuper, &c.* & aliis amplissimis sequentibus (ad quæ referuntur) quibus constat partes voluisse augere præcedentia, & alia etiam omnia comprehendere, quæ præcipuam illius concordiæ causam, scilicet quietem, ac pacem inter eas, & familiæ, ac bonorum conseruationem apprimè contemplatam turbare possent, quorum omnium generalis, ac intellectualis animaduersio, & præcognitio ad hunc effectum sufficiens est iuxt. theor. Bart. *in d. l. si de certa sub d. num.* 5. *vers. si vero loquimur in fin. Cod. de transf.* dicentis, quod stantibus generalibus huiusmodi verbis in instrumento appositis comprehenduntur etiam incogitata, & in iudicium non deducta, eiusque opinionem dicit esse communem Surdus *cons.* 267. *sub num.* 19. *vers. verba igitur & c. & prius à num.* 6. *& seq. per tot.* Honded. *d. cons.* 49. *sub num.* 35. *vers. quartum minus resistit lib.* 1. Mantica *de tac. d. lib.* 26. *tit.* 6 *sub num.* 17 *vers. vnde Tabellionet, &c.* Seraph. *d. dec.* 317. *num.* 3. *vers. nec sa-* 7.
ua ratione recti fermonis, &c. ponderantes verba illa: *causa, & occasione, &c.* ac cætera generalia supra relata Menoch. *cons.* 335. *sub n.* 24. *vers. sexto renunciant, & seqq. per tot.* Farz. *dec. Bonon.* 27. *n.* 17. *vers. neque refert,* & alij in præcedenti decisione relati *in* §. *Ac proinde restringi non possunt, &c.*

Minus excludi potest prætextu ignorantiæ dispositionis Rutilij, vel qualitatis personarum. Quoniam hæc ex sanguinis coniunctione, ac promiscua domesticarum rerum notitia, scripturisque, & adnotationibus penes ipsum D. Iacobum existentibus, ac per eum exhibitis; Illa vero ex repetita dicti testamenti Rutilij mentione in Codicillis Cæsaris eius filij, super quibus specialiter transactum fuit pluries seriò habita, eiusdemque retentione, atque exhibitione pariter facta prorsus eliditur *ad leg. qui cum alio ff. de reg. iur.* Dec. *cons.* 266. *non excedit a memoria, sub n.* 1. *vers. nam talis notitia, cum seq.* Surdus *cons.* 82. *num.* 34. *vers. & ex quo, &c.* Peregr. *de fideicomm. art.* 52. *sub num.* 104. *vers. octauus, &c.* Rota *decis.* 281 *sub numero* 2. *vers. nempe ex mentione facta cum seq. & decis.* 342. *sub num.* 4. *vers. ex mentione enim, &c. p.* 2. *recent* Et ob specialem, atque iuratam renunciationem *d. l. de his, ff. de transact.* ac cuiuscumque iuris etiam contingentis, incogniti, & supernenientis, ac instrumenti de nouo reperti (vt præmissum 8.

est)suffragari non potest,cũ sufficiat(vt dictum est) generalis ad hunc effectum notitia, & cogitatio Bart.*in l. Aurelius,§.Canis,sub.n.*11.*v.prædicta vero, ff.deliber.legat.& in d.l.si de certa sub.n.*4.*versic.hic aduerte,& n.*5.*v.si verò loquimur, C.de transf.* Rota *penes sanct.mem. Greg.dec.*192.*v.nec facit, &c. & dec.*714.*sub n.*7.*v.vlterius,p.*2.*& dec.*598.*sub n.*3.*versic. quibus non obstant &c.p.*3.*recent.* cum aliis in præcedenti decisione adductis, *& in Romana fideicommissi de Cosciaris* 16. *Martij* 1648. *coram me,n §.ac proinde non aduersatur.*

Quare ex prædictis non solùm conuincitur irreleuantia dicti primi articuli expresse aduersantis verbis, & pactis conuentis in dicto instrumento. Quod clariorem, ac certiorem facit veritatis probationem quàm testes, qui vel obliuione,vel alio defectu facilè labi possunt,ideoque illis est præferendum. Imò suspectus admodum redditur, Ac proinde iure merito est reiiciendus, vt respondit Rot.*in dec.*582.*sub n.*6.*vers.ex quibus,part.*1.*& decis.*589.*sub n.*1.*vers.& eo minus, part.*2.*ac dec.*772.*sub num.*5.*vers.sextus articulus, part.*3.*& dec.*305.*num.*2.*vers.secundus verò, & sub num.*4.*vers.sextus articulus,part.*4.*& d.dec.*521.*sub num.*5.*vers.cum enim,ac seq.part.*5.*& dec.*252.*n.*2.*vers.cum enim part.*7.*recent. & in dicta Valentina Parochialis* 23. *Ianuary* 1647. *coram R. P. D.meo Cerro,in §.nihil ergo refert, ac in Barchinonen. Parochialis,seu Vicariæ* 13. *Iunij* 1644.*in §.primus enim articulus, vers.vnde meritò, &c. cor.me, & sæpè in aliis.*

9.

10.

Secundus verò Articulus in quo deducitur præfatum Rutilium paulò ante conditum ab eo testamentum propriam declarasse voluntatem instituendi Cæsarem eius filium hæredem vniuersalem, ea tamen lege, vt bona eius hæreditatis præfato Ioanni Baptistæ,siue dd Horatio & Marcello illius filiis relinquere minimè posset.Idemque post conditum testamentum, & mortem ipsius publica voce, ac fama confirmatum fuisse. Nullius pariter est releuantiæ.

Tùm quia illud attendi debet, ac obseruari, quod in testamento disposuit, non autem, quod antea se dispositurum iactauit,nam plura sæpè iactantur, quæ deinde mutato consilio ad dispositionis, seu executionis actum non deducuntur.

11. Ac proinde cum in testamento deinde condito hoc non expresserit, neque prædictos excluserit, vt facilè poterat, id vtique in ipso actu noluisse censetur *ad leg. quidam cum filiumfamilias, vers. respondi,* vbi Bald.*in* 3. *not.*ac cæteri DD.*ff. de hæred.instit.*Gabr.*conf.*103.*sub num.*31.*versic.nec obstat,cum sequ.lib.*2. Surd. *conf.*129.*sub n.*18.*versi. etiam si aliquando testator, cum sequ. & decis.*283. *num.*4.*vers.& per aliam,& sub num.*14.*vers.quartò, cum seq.*Peregrin.*de fideicommiss.artic.*11.*sub n.*35. *vers. idcirco, &c.* & respondit Rot.*penes Card. Seraph.dec.*1358.*num.*11. *vers. Tertiò quintus testis de voluntate testatoris deponens, &c. ac in recent. dec.*264.*num.*6.*vers.non obstant testes adducti, &c. part.*4.*& dec.*550.*sub num.*13.*vers.quartus deponit, &c. & seq.eadem p.*4.*tom.*3.

Neque consistit,quod per quandam verborum circumscriptionem hoc indicauerit in testamento dum eidem Cæsari filio, ac hæredi instituto prohibuit de bonis hæreditariis disponere ad fauorem personæ illegitimæ,& procreatæ ex patre, aut ex matre illegitima. Quia nec huiusmodi circumscriptio Ioann. Baptistæ, vel Horatio, ac Marcello eius filiis conueniebat,qui legitimi, & naturales,& ex parentibus legitimis, & naturalibus progeniti sunt ex latè deductis in præcedenti decisione subd.die 15. Iunij 1648. in §. *minus obstat adducta prohibitio cum seqq.* Nec illa vsus fuisset testator, qui miles erat,nec Rhetorum artes callebat, sed palàm non in figuris illud idem expressisset, quod paulò antea (si verum fuisset) publicè declarasse proponitur in hoc Articulo, quare id tantùm voluisse censetur, quod verba sonant *leg.labeo,vers.cæterum, ff.de suppellect.legat. leg.vnic §.fin.autem ad deficientis in fin. C. de caduc. tollend.* Gabr.*d. conf.*103. *num.*33.*vers.quod cum non fecerit, &c. lib.*2. Peregrin.*de fideicommiss.cit. artic.*11.*sub d.num.*35. *vers. & cum facilè fuerit Testatori.* 12.

Tùm quia in omnem casum præceptum illud prohibitiuum ipsi Cæsari iniunctum fuit, & ad eius personam specialiter relatum, vt in dicto testamento legitur, ibi, *Prohibens expressè eundem D. Cæsarem hæredem prædictum, quod in euentum in quem voluerit condere aliquod testamentum, seu deuenire ad aliquam donationem de bonis hæreditariis prædictis in totum, vel in parte, quod non possit instituere,nec nominare, &c.* Ideoque non afficiebat DD. Tiberium, & Iacobum cum quibus inita fuit d. conuentio cuius vigore pro communi quiete,ac conseruatione, & augmento status, & dignitatis familiæ de Alberinis,fuit ex pacto speciali renouatum, ac constiturum fideicommissum super dictis bonis particularibus ad fauorem dicti D.Horatij, ac eius descendentium secundum ordinem primogenituræ, vt constat ex verbis supra relatis,*iuxt. text. in §. his igitur,* vbi glossa,*in verb.voluisse,in auth.de restitut.fideicommiss.* Bart.*in leg.filiusfamilia,§.diui sub num* 20.*vers.quærit Dyn. cum seq. ac ibid.*alij DD. *Digest.de legat.*1. Decian. *conf.*26.*n.*22.*vers.tertiò non potest,lib.*2. Riminald. iun. *consil.*536. *num* 53.*vers.sed vlterius. cum seq.* Surdus *decis.*125.*per tot.* Peregrin. *de fideicomm. artic.*32. *sub num.*69. *vers. & idem generaliter est, &c.*Rota *penes Card.Seraph.decis.*482.*num.*2.*vers. quia huiusmodi prohibitio,&c.dec.*24.*num.*2.*vers.ac propterea part.* 4. *tom.* 2. *& decis.*397. *sub numero* 16.*ad fi.vers. quia dicta prohibitio, cum sequentib. part.* 5. *recent.* cum aliis adductis in præcedenti decisione in §. *propterea dicta prohibitio restricta fuit.*

Præterea neque hic articulus suspicione caret. Nam repugnat non solùm testamento Ioan. Baptistæ senioris condito die prima Augusti 1527. in quo hæredem vniuersalem instituit Marcellum patrem dicti Ioann. Baptistæ Iunioris eius filium legitimum, & naturalem, ex quo certior, ac efficacior videtur resultare veritatis probatio, quam ex altero illo allato condito die 13. Martij anno 1521. in quo instituti leguntur Horatius, & Marcellus filij legitimati relicta dote nonnullis filiabus pariter legitimatis, quorum omnium nulla penitus facta fuit mentio in d. posteriori condito de anno 1527. sed tantùm ipsius Marcelli legitimi, ac naturalis. Præter quod istud conuincitur prorsus erroneum etiam in denominatione Æmiliæ vxoris Testatoris, cum qua matrimonium contraxisse constat Anno sequenti 1524. mense Martij ex publico Instrumento super eo celebrato. Verum etiam repugnat Instrumento sponsalium, ac dotali celebrato die prima Augusti 1577.

inter

inter dictum Marcellum nobilem Romanum tanquam patrem, & legitimum administratorem præfati Ioannis Baptistæ ex vna, & Franciscum Caluinm nobilem Romanum tanquam patrem, & legitimum administeatorem Cynthiæ vxoris eiusdem Ioannis Baptistæ, ac matris dictorum Horatij, & Marcelli cum præsentia, interuentu, ac fideiussione ipsiusmet pro cautione, ac restitutio-
13. ne partis dotis dictæ Cynthiæ. Vnde infertur eiusdem consensus, & approbatio dicti contractus, vt respondit I.C. *in leg. Pomponius alias si gratuitam, §. si quis fideiubeat, D. in quibus caus. pig. vel hyp. tacit. contr. leg. exceptione, Cod. de euict.* Soc. *cons.* 200. *n.* 2. *vers. quod autem in casu nostro, &c. lib.* 2. cum aliis relatis per Tiraquellum *de retract. lign.* §. 1. *gl.* 9. *sub n.* 268. *vers. postremo, &c. & ad l. connubial.* 15. *gloss.* 7. *n.* 25. *vers. nec ab his dissentit.* Atque inde resultat præsumptio amoris, & affectionis erga dictum Marcellum, ac Ioannem Baptistam, eiusque descendentes ex eodem matrimonio, cui ipse propria etiam obligatione consenserat; eliditurque omnis odij, & commerentiæ suspicio, quam articulatæ declarationes præseferunt. Repugnat quoque testamento Cæsaris, qui paternæ voluntatis exactissimus fuit executor, vt ex eo constat in vers. *Item voglio & ordino, &c.* vbi Palatij in Platea Columnæ siti recuperationem seriò iniunxit eius hæredibus, vt patris intentioni ipsi oretenus insinuatæ obtemperaret. Et tamen nobilis eius familiæ conseruationem, & propagationem extincta propria descendentia in hac linea Ioannis Baptistæ constituit, cum qua etiam proprias descendentes fœminas legitimas, & naturales matrimo-
14. nio iungi disposuit. Quæ sane verisimiliter non ordinasset contra mentem, expressumque patris præceptum, si (prout asseritur) verè præcessisset, cum illius certiorem notitiam habuisse censeatur *l. si quis à filio, §. 1. D. de l.* 1. Bart. *in l. gerit, sub n.* 17. *vers. & si ipse mortuus esset, D. de acquir. hæred.* cum aliis in specie relatis penes Menoch. *d. cons.* 459. *sub n.* 17. *vers. tertia affertur coniectura, &c. cum sequentibus.*

Augetur demum suspicio ex attestatione exhibita pro aliquali iustificatione, seu fumo (vt aiunt) veritatis dicti articuli, personæ septuagenariæ referentis verba præcisa dictæ declarationis, quæ ipse impubes adhuc ab eodem Rutilio cum alio ipsius testis consanguineo colloquente in Ecclesia immaculatæ Virginis supra Mineruam anno
15. 1588. seu 1589. asserit audiuisse. Hæc enim ita exactè, ac tenaciter post sexaginta circiter annos in negotio ad ipsum nullatenus spectante eius memoriæ hæsisse, illaque adeo pollere hominem decrepitæ iam ætatis, in qua maxime labefactatur, & ruit, vt habetur Ecclesiastes *cap. vlt.* quod explicat Diu. Ant. *in eius sum. part.* 1. *tit.* 5. *cap.* 1. §. 6. *ver. circa primum, &c.* ab omni verisimilitudine, & prudentis iudicio alienum est Corn. *cons.* 63. *sub n.* 3. *vers. ex maximè quia elapsis pluribus annis lib.* 1. Rol. *cons.* 33. *sub n.* 12. *vers. & maxime, &c. cum seqq. lib.* 2. & latiùs Bertazz. *cons.* 398. *sub n.* 6. *vers. tertio isti testes, cum seq. lib.* 2. *crimin* Hieronym. Laurent. *decis. Asenion.* 91. *sub n.* 6. *vers. quod non videtur verisimile, &c.* & alij relati per Farinac. *cons.* 110. *sub n.* 2. *vers. & quod instrumentum, &c. & cons.* 172. *sub n.* 7. *vers. adhuc dicitur, &c. cum seq.*

Tertius denique articulus in quo deducitur vsus loquendi in vrbe tempore conditi per dictum Rutilium testamenti anno 1590. & antea, quo filij illegitimè nati licet ex Principis rescripto, vel alterius facultatem habentis decreto legitimati, adhuc illegitimi, naturales, & bastardi communiter appellabantur, & adhuc (vt asseritur) appellantur. Irreleuans omnino est.

Quia (præter animaduersiones facti supra relatas in §. præterea, nec hic articulus) huiusmodi as- 16.
sertus communis loquendi vsus non fuit articulatus cum requisitis necessariis, tam respectu temporis præcedentis testamenti, quàm speciei, seu qualitatis negotij, ac personarum, de quibus agitur, scilicet testamentorum, ac testantium iuxta doctrinam Bart. communiter receptam *in d. l. labeo sub n.* 6. *vers. ad declarandum autem communem vsum loquendi, & n.* 9. *vers. articulus formaliter sic, &c. D. de supellect. legat.* & tradita per Rim. iun. *cens.* 540. *n.* 28. *vers. quinimo, &c.* Becc. *cons.* 1. *sub n.* 31. *vers. vel saltem, &c.* Menoch. *cons.* 266. *sub n.* 63. *vers. respondetur primò, &c. & cons.* 459. *sub n* 15. *vers. respondetur primo, &c. ac præs.* 79. *sub n.* 39. *vers. cæterum, &c. lib.* 4. Ioseph. Mascard. *de prob. concl.* 329. *n.* 5. *vers. quod verò, &c. cum seq. per tot.* cum aliis relatis per Alderan. Mascard. *de stat. interpret. concl.* 3. *sub n.* 50. *vers. primo amplia*, Rota *decis.* 174. *sub n.* 22. *vers. maximè cum opus fuisset, &c. p.* 4. *recent.*

Secundò quia non attenditur in testamentis latino sermone exaratis, quæ secundum iuris interpretationem intelligi debent, ac proinde sub exclusione illegitimorum comprehendi non pos- 17.
sunt legitimati, qui verè sunt legitimi, & naturales & appellatione legitimorum, ac naturalium comprehenduntur, vt in Auth. *quib. mod. nat. effic. legitim. §. sit igitur licentia*, vbi Gl. *in verbo tali solatio.* & in auth. *quib. mod. nat. effic. sui in §. illud tamen, vers. sit igitur licentia, & in fin. vers. nam sicut in cæteris ab initio legitimis, &c.* Bald. *in l. Imperialis sub n.* 4. *vers. & ex hoc quod dicitur, &c. Cod. de nupt.* & ita obiecto bene respondit Alex. *in cons.* 2. *visis codicillis, legitimatione, & aliis, sub n.* 17. *vers. secundo quia quotiescunque verba, &c. cum seqq. lib.* 1. & latè comprobat Dec. *cons.* 157. *in causa D. Francisci de Cusano, sub n.* 3. *vers. sed tamen prædictis non obstantibus, cum seqq.* qui *sub n.* 6. *vers. secundo non obstat, & seq.* respondit huic obiecto Rol. *cons.* 83. *sub n.* 21. *vers. secundò respondetur, cum seq. & prius à n.* 11. *cum seqq. per totum lib.* 3. Rim. iun. *d. cons.* 540. *n.* 29. *vers. tertio responderi quoque potest, &c. & prius à n.* 17. *cum seqq. per tot.* plenè Laderch. *cons.* 23. *sub n.* 13. *vers. verba itaque, & supra, ac infra per tot.* Menoch. *d. cons.* 266 *sub n.* 63. *vers. respondetur secundò, ac seqq. per tot. & d. cons.* 459. *sub n.* 15. *vers. respondetur secundò, cum seqq. per tot. & præs.* 79. *sub n.* 39. *vers. & ibidem. cum seq. lib.* 4. & generaliter probant Paleot. *de not. & spur. c.* 62. *dec. cons.* 365. *viso consilio, sub n.* 4. *vers. in contrarium autem, cum seqq. per tot.* Cephal. 194 *sub n.* 30. *vers. circa vltimum, &c. cum seqq.* Becc. *d. cons.* 1. *sub n.* 32. *vers. secundò*, Gabr. *cons.* 21. *n.* 30. *vers. sicut in simili lib.* 1. *& cons.* 97. *n.* 11. *vers. sequitur, ac seq. lib.* 2. & Peregr. *de fideic. art.* 23. *sub n.* 26. *vers. in terminis autem iuris communis*, Rot. *penes Card. Seraph.* 325. *n.* 19. *vers. septimus & vltimus, ac seq. & in ciuitat. Castel. supplem. legitim.* 1. *February* 1609. *&* 19. *Martij* 1610. *coram bo. me. Card. Lancell* apud modern. Foroliu. *post tr. de legitim. dec.* 77. *sub n.* 4. *vers. & propterea, &c. cum seqq. & latius in Romana legitim* 27. *Iuny* 1614. *coram bo. me. Card. Verospio in recent. dec.* 653. *sub n.* 1. *vers. cum enim Rubrius part.* 1. *rec. & in Romana de*

Iuvellis 20. Iunij 1614. coram bo. mem. Vbaldo d. 6600. rer. tot. p. 3. compromissionis dec. 667. sub n. 1. vers. certum enim est p. 1. & dec. 578. sub n. 4. vers. non obstant p. 4. & dec. 100. sub n. 4. vers. circa secundum instructionem, & cum seqq. p. 5. & alios refert modernd. Rom. *discept. 247. n. 72. vers. cum tales legitimari, & discept. 496. n. 6. vers. unde legitimatus &c.*

18. Tertiò, quia assertus loquendi vsus non refertur ad eos, qui fuerunt adeò amplè legitimati, & ad omnia legitimitatis iura plenè restituti, ac reintegrati, ita vt sint, atque censeri debeant legitimi, & lata penitus omni genituræ macula non obstantibus quibuscunque statutis, constitutionibus & consuetudinibus contrariis, vt in proposito casu factum legitur in instrumento legitimationis Cynthiæ vxoris dicti Ioannis Baptistæ sub die 3. Aprilis 576. prout respondit Gozad. *cons. 6. n. 73. vers. non obstat quod communis vsus loquendi, &c. & vers. vel & secundo, &c.* & comprobatur ex traditis per Surd. *cons. 1 sub n. 97. vers. & quamvis regulariter, & seq.* & per Card. Seraph. *d. dec. 325. sub n. 16. vers. quæ clausula, &c.* & modern. Rom. *discept. 496. n. 14. vers. maxime quia, &c. cum seq.*

Et denique quia prohibitio disponendi in illegitimos (quicunque illi intelliguntur) à Rutilio facta fuit soli Cæsari ipsius hæredi, non autem præfatis DD. Iacobo, & Tiberio, à quibus ex pacto & conuentione speciali admissa fuit linea Io. Baptistæ, ac nominatim D. Horatius cum eius descendentibus ad dictum fideicommissum particulare pro conseruatione, & augmento status, quietis, & dignitatis huius familiæ (vt dictum est) constitutum;
19. quibus equidem iustis, ac maxime commendandis rationibus, sicut concordia, & conuentio prædicta iam diu inita, & longo sexdecim annorum, & vltra spatio seruata, & executa fuit; eisdem pariter illam imposterum seruari, ac custodiri, grauioraque inter coniunctos dissidia, ac sopitas litium flammas altius non excitari, sed prorsus extingui iustum, ac æquum esse Domini censuerunt iuxta text. *in c. 1. de transact. l. cansas l. sub prætextu la prima C. eod. tit.* Bald. *in d. c. cum contingat sub d. n. 6. vers. vel sit positio de eo, quod sopitum est, & de offic. de leg.* Rota *penes sanctem. Gregor. d. dec. 286. sub n. 9. vers. accedit, &c. cum seqq & dec. 354. sub n. 1. cum seq. & in recent. dec. 715. sub n. 6. vers. accedit etiam, &c. part. 2. & d. dec. 231. sub n. 4. in fin. vers. quæ tamen, &c. par. 4. ac dec. 86. sub n. 3. vers. deo cum seqq. p. 6. ac sæpe in aliis.*

Et ita fuit conclusum vtraque parte informante, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. CORRADO.

Romana Rescissionis Transactionis,

Veneris 16. Iunij 1651.

ARGVMENTVM.

Tutor tenetur reddere rationem administrationis, & partitas distinctas in calculo describere. Transactio rescindi debet ex capite enormissimæ læsionis.

SVMMARIVM.

1 *Tutor tenetur reddere rationem administrationis & conficere inventarium, etiam si testator hoc remiserit.*

2 *Calculus probat contra ipsum confitentem, n. 53. Et ab eo causam habentem, n. 54.*

3 *Debet rite & rectè confici, tenendo in eo partitas distinctas, iustificandas per instrumentum confitentis, si modica sint; si verò magnæ, arbitrio iudicis.*

4 *Etiam si omnia in eo posita, connexa dici possint, tanquam sub eadem administratione comprehensa.*

5 *Nec debet genericas, & confusas, inueriſimiles, & erroneas continere partitas; aliàs rationes dicuntur in folle.*

6 *Quod exemplificatur.*

7 *Partitæ solutionem debitorum simul iunctæ, notabilem summam continentes, debent habere specificatam causam, ac quietantias debitorum.*

8 *Soluto matrimonio, mulieri non debentur fructus dotis, nisi interpellatis hæredibus.*

9 *Tutor debet expendere secundum qualitatem, & conditionem pupilli.*

10 *Nec formam à testatore præfixam transgredi.*

11 *Aliàs calculus ab eo factus non attenditur, indeque doli, & lesionis pupilli præsumptio resultat.*

12 *Et remissio, seu transactio super tali calculo facta, non attenditur.*

13 *Nullius est momenti.*

14 *Remissio iurium præsupponit eorum præcedentem acquisitionem, & scientiam.*

15 *Mater tutrix præsumitur satisfacta de suis dotibus, lucris dotalibus, & sponsalitiis largitatibus, quando administrauit pingue patrimonium, ex cuius fructibus potuit sibi satisfieri.*

16 *Et satisfacta præsumitur etiam admissa detratione legitimarum, ac verisimilium expensarum.*

17 *Quod procedit in excipiendo contra mulierem, vel eius hæredes dotem petentes, n. 18.*

19 *Item ad probandum interuenisse lesionem in transactione super hac facta cum muliere.*

20 *Filius non tenetur approbare constitutionem dotis per matrem factam sine vltra summam per patrem in testamento ordinatam, imo debet ab hoc onere releuari per matrem. n. 24.*

21 *Vsusfructus morte vsufructuarij finitur.*

22 *De ordine naturæ filius præsumitur supranuiuere matri.*

23 *Debita soluere tenetur administrator bonorum, qui fructus hæreditatis percepit, nec sufficientem de illis assignat rationem.*

25 *Tempus transactionis attendendum in iustificanda transactionis iustitia, vel iniustitia.*

26 *Vita hominis constituenda atque æstimanda est secundum disposita* in leg hæreditatum ff. ad l. falcidiam.

27 *Legitima debetur filio, & eo defuncto, eius filiis, num. 28.*

29 *Collatio solutionis, ac detractio fructuum reseruatorum, donec condictio euenerit, minuit legatum.*

30 *Item & onus fideicommissi quantum prudens iudex arbitrabitur.*

31 *Dispositio* legis 2. Cod. de rescind. vendit. *attenditur in transactione, stante magna læsione.*

32 *Lasionis modus iudicis arbitrio remittitur.*

33 *Dona to existens in transactionibus, non transfundit transactionem in aliam speciem, nec alterat eius naturam, sed ab ea dependet.*

34 *Maxi*

34 *Maxime attenta magna læsione, quæ dolum præsefert.*

35 *Petens rescissionem transactionis, tenetur restituere quod habuit.*

36 *Quod non procedit, attenta magna læsione, cum aetur retentio, donec appareat quid vere debeatur.*

37 *Patris mandatum de filiabus dotandis, intelligitur de dote congrua constituenda, iuxta eorum conditionem, statuta, & loci consuetudinem, numero* 41.

38 *Quod dignoscitur in ordinatione perpetui fideicommissi, cum prohibitione alienationis bonorum stabilium ob quamcunque causam priuilegiatam, & vrgentissimam, & ex aliis adiunctis.* 39. 40.

42 *Et minus quàm fieri possit, detrahi debet de fideicommisso pro dotibus constituendis.*

43 *Etiam si mulier nobiliori nubat.*

44 *Cum pari sit nubendum.*

45 *Publicum instrumentum, quod in se habet repetitas, ac qualificatas partium confessiones iuramento firmatas, præfertur depositioni vnius testis.*

46 *Æstimatio de communi partium consensu facta pro litibus dirimendis, non excludit veritatem æstimationis consuetæ, & iuramento firmatæ.*

47 *Contractus factus post aliquem contractum, debet diuerso iure censeri, & idem contractus cum primo non debet reputari.*

48 *Actio ad rem, non tanti æstimari debet, quanti ipsa res.*

49 *Imo inutilis reputatur, si eam habeat persona pauper, vel qui nisi cum magna impensa aliquid consecuturus sit.*

50 *Læsio, quando clara apparet, non est opus alia discussione.*

51 *Status hæreditatis probatur ex calculo superinde communi partium consensu, præuia exactissima bonorum inquisitione facto.*

52 *Bona alia non fuisse in hæreditate, quam ea, quæ in inuentario descripta sunt, præsumitur.*

55 *Vel saltem contrarium asserenti incumbit onus probandi.*

56 *Ampliatio* l. cum de l. in verb. hæredis probatio, ff. de probat.

57 *Præsumptio probabilis resultans ex verisimilitudine, bene prob.*

58 *Impeditus aliquid facere, est excusandus.*

DECISIO XVII.

TRansactionem inter D. Lauram, & D. Hippolytum Vitellescum ex vna, ac D. Bartholomæum Bonadies ex altera parte initam an. 1629. 13. August. censuerunt DD. rescindendam ob enormissimam eiusdem Bartholomæi læsionem die 19 Maij 1648. Verum quia illa resolutio multipliciter impugnabatur. Ideo causa denuò proposita, & mature discussa. Hodie fuit conclusum esse in decisis.

20. Nam læsio visa fuit patens, & ineuitabilis tam in ea parte, quæ D. Lauræ, quàm in ea, quæ D. Hippolyti interesse concernit. Illa siquidem primo loco dictæ transactionis vigore fuit absoluta ab administratione tutelæ, ac curæ præfati Bartholomæi eius filij, & vniuersæ hæreditatis patris ipsius, quam quindecim circiter annos scilicet à mense Julij 1611. per totum annum 1625. gesserat nullo confecto inuentario, nullaque reddita ratione prout tenebatur non obstante remissione mariti *leg. qui iam decedens, D. de administr. tut. l. si seruus vetitur, vbi gloss. fin.* & DD. *D. de l.* 1. Rot. *dec.* 762. *n.* 8. *vers. non obstat liberatio, &c. par.* 2. *rec. cum aliis relatis in præcedenti dec. sub die* 29. *Maij* 1648. *in §. nec enim ex eo, & prius in Romana fideicomm. de Capiteferr.* 19. *Febr.* 1646. *coram me in §. ideo meritò, vers. vt proinde, &c.* 1.

Nec enim releuat calculus, seu bilancium per eam productum in iudicio redditionis rationum. Tum quia non iustificatur, vt necessarium erat, cum contineat erogationem, seu magis profusionem scutorum quinquaginta septem millium octingentorum circiter, quos ad eius manus huiusmodi administratione durante ex redditibus, ac aliis effectibus hæreditatis peruenisse constat. Licet enim in hac parte plenè probet contra ipsam, quæ propria confessione conuincitur. In ea tamen, qua referuntur impensæ non aliter attendi debet, quam si fuerit ritè, & rectè confectum, & explicitas, atque distinctas indicet causas, & partitas, quæ proprio etiam iuramento (si modicæ, ac verisimiles,) vel aliis legitimis probationibus (si magnæ sint) iudicis arbitrio iustificentur *l. Publia, §. fin D. depos. l. qui sub conditione rationum reddendarum,* vbi explicat Bart. *n.* 1. *vers. tunc credo quod non sufficeret, D. de adm. tut. l. sumptus*, vbi Glossa *in verb. probabuntur, Cod. eod. tit.* rursus idem Bart. *in l.* 1. *§. officio sub n.* 1. *ver. quadam vero sunt, D. de tutel. & rat. detrab.* Bald. *in rub. Cod. de fid. instrum. sub n.* 61. *ver. sequitur videre, &c. cum seqq.* Bertr. *cons.* 236. *lib.* 1. *part.* 2. P. Benint. *dec.* 43. *n.* 12. *ver. non obstat liberculus, &c.* Iodoc. Damouder. *de patroc. pupill. tit. de tut. & curat. ration. iustificat. cap.* 5. *sub n.* 37. *ver. ex superioribus autem habitis,* Mascard. *de prob. concl.* 973. *n.* 60. *ver. quinò amplia, &c. cum seqq.* & late comprobat Garz. *de expens. cap.* 20. *n.* 23. *ver. hic autem expensarum codex, &c. vsque in fin.* Rota *dec.* 743. *part.* 4. *diu. & in Signina Saluiani* 16. *Aprilis* 1639. *in §. quia cum iustificetur, coram R. P. D. meo Cerro.* 2.

Esto quod omnia tanquam sub eadem administratione comprehensa generaliter connexa dici possint, vt probat *textus in leg. etiam, §. ex causa, D. de min.* glossa *in lege, sed & cum aliquis, in verb. contractus, D. de neg. gest.* Rom. *cons.* 346. *n.* 1. *per tot. n.* 5. Pacian. *de prob. lib.* 1. *cap.* 28. *a n.* 29. *vers. sexto quæro, &c. per tot. n.* 23. 3.

Tum quia dictus calculus non fuit ea, quæ decebat legalitate compositus, atque descriptus, quippe grauiores impensarum partitas non claras neque distinctas (vt dictum est) sed genericas, atque confusas, pluresque inueriſimiles, ac erroneas præsefert, neque redditus, ac effectus hæreditatis integre refert itaut congrue dici possint rationes in folle oblatæ, vt inquit I.C. *in l. cum seruus, vers. nam non vtique*, vbi Glossa *in verbo in folle, D. de cond. & dem.* rectéque exponit inter alios Alciat. *de verb. sign. lib.* 4. *col. mihi* 8. *vers. in folle offerre, &c.* Namque deficit inuentarium, vel saltem descriptio bonorum dictæ hæreditatis tam mobilium, quam immobilium, & creditorum ac aliorum effectuum, vnde illorum quantitas, qualitas, & valor respectiuè dignosci possit. Deficiunt etiam in d. calculo bona sita in territorio Ariminen. quorum nulla in eo facta fuit mentio, neque redditus ex eis perceptorum nisi confusè in quadam partita his verbis descripta sub anno 1625. *Da Morte Fiore per tutti li anni a dietro* (scilicet ab anno 1611. per totum dict. annum 1625.) *in diuer-* 4.

5.

vol. e

volte scudi 500. *in circa*. Præterea describuntur ad creditum hæreditatis singulis annis pariformiter redditus vinearum in territorio Albani in summa scutorum quingentorum absque vlla prorsus alteratione. At debitum verò eiusdem hæreditatis in creditum ipsius tutricis singulis annis ab anno 1612. per totum annum 1622. pro expensis, ac gubernio (vt dicitur domus scut. 2000. pro anno 1623. scut. 1500 pro anno 1624. scut. 1200. pro anno 1625. scut. 1200. quæ partitæ constituunt summam scut. 26800. nulla facta causarum specificatione, vnde illarum veritas facilius iustificari valeat. Et tamen maxima nedum repugnat verisimilitudo, quod pro sustentatione, atque gubernio domus, ac familiæ huius conditionis tanta summa singulis annis erogaretur, eoque minus cum filij patri superstites impuberes essent, & matri viduæ, ac tutrici parsimonia summopere deceret. Verum etiam aduersantur depositiones testium domesticorum, ac eiusdem expenditoris de quotidianis attestantis. Deinde pariter refertur ad debitum hæreditaris singulis annis ab anno 1612. per totum annum 1616. vnica partita scut. 11297. pro annuis debitis solutis, & singulis sequentibus annis vsque in finem administrationis simili modo vnica partita minoris respectiuè summæ describitur, quæ omnes cumulatæ constituunt scut. 11161. circiter, nulla facta causarum, ac debitorum specificatione, nullisque relatis quietantiis, vt illarum veritas, quantitas, & cautio apparere valeat Rota *dict. dec.* 743. *sub n.* 5. *vers. & tantò magis, &c. cum seqq. part.* 4. *diuers.* Amplius inter eadem annua debita calculantur fructus, seu interusuria donationis propter nuptias, lucri dotalis, ac etiam pretij cuiusdam lineæ margaritarum, quæ fuit per Lauram tradita in dotem dicti Balthassari eius viro æstimata scut. 1500. quorum sane fructuum ratione à viri hæreditate exegit, extraxitque supra summam scut. 2000. monetæ, vt apparet ex publico instrumento sub die 23. Decemb. 1617. celebrato, & ex eodem calculo respectiue, quæ nullo pacto ei debebatur, neque ad debitum hæreditatis referenda erat, cum deficeret legitima hæredum interpellatio, & ipsa D. Laura ex eadem hæreditate alimenta pleno iure perceperit vltra peculiares proprias dotis redditus, quibus honestissimè viuere poterat, vt in hac ipsa causa bis Rota respondit *coram bon. mem. Cocc. sub die* 25. *Maij, &* 10. *Decembris* 1626. *in rec. dec.* 14. *n.* 11. *vers. præterea fuit consideratum cum seqq. & dec.* 25. *in fin. vers. & ita concluſum part.* 5. *rec.* Rursus de anno 1613. describitur ad debitum hæreditatis hæc partita *Per finire la fabrica delli appartamenti, che si è appigionata al Sig. Conte di Carpegna scudi* 1300. Et alia de anno 1614. huius tenoris, *Per la fabrica di Albano scudi* 5000. &c. nulla facta specificatione rerum, materiarum, mercedum, nec personarum quibus pecuniæ fuerint solutæ, nullaque enunciata iustificatione, vel quietantia. Quinimo ex relationibus peritorum, quorum opera dictæ fabricæ constructæ fuerunt apparet impensam illius in vrbe ascendisse ad scut. 6500. 77. circiter. Et alterius in loco Albani ad scut. 3000. circiter, vt in eis legitur in summa præcedentium positionum Bartholomæi sub num. 8. & 9. & in registro Rotali à fol. 449. cum sequentibus ad fol. 480. Deinde referuntur ad debitum dictæ hæreditatis de anno 1623. scut. 3000. & de anno 1624 alij scut. 3000. in totum scut. 6000. qui asseruntur impensi pro collocandis in Monasterium duabus eiusdem Balthassaris filiabus vltra annuos vsus scut. 60. singulis assignatos. Et tamen pater disposuit in testamento illis eo casu solitas dotes, ac eleemosynas solui, & ex publicis instrumentis subinde celebratis sub diebus 14. Iunij 1621. & 15. Martij 1622. apparet dotes, & eleemosynas singulis constitutas fuisse de scutis mille, quibus additis etiam moderatis impensis acconcij, ac aliis solitis personarum qualitati decentibus, adhuc constat nimium excessisse tutricem contra *textum in leg. cum plures, §. cum tutor. vers. nam si honestè, &c. ac in seq. §. fin. D. de adm. tut. & l. si curatores*, vbi Glossa *in verb. moderatum, Cod. eodem tit.* in grauem pupilli hæredis iacturam tam in quantitate impensa, (si vera fuit) quàm in modo, cum ob eam causam non suppetentibus, (vt ipsa asseruit) hæreditariis pecuniis distraxerit meliores effectus, nempe loca montium, vt patet ex dicto eius calculo, seu bilancio. Quod si præceptum testatoris seruasset, ac rem pupilli accuratè, vt tenebatur, gessisset prudenter agendo modicis impensis filiarum conditioni bene congruentibus contenta, poterat vtique ex redditibus bonorum hæreditatis, absque vlla proprietatis læsione eiusmodi oneri commodissimè satisfieri, & tam grauis pupilli iactura euitari, cuius patrimonium ex solutione, ac restitutione dotium, aliorumque prætensorum iurium matris, ac sororum, profusaque tutricis administratione (neglecta testatoris dispositione) videtur absumptum contra textum in *l. tutelam, Cod. de adm. tut.* Ac proinde non tantum nullum super eo calculo, seu bilancio fundamentum pro tutrice constitui potest, sed magna inde resultat iuris præsumptio doli, atque læsionis pupilli, *ad leg. qui sub conditione*, vbi Glossa & Doctores, *D. de cond. & dem.* Bart. *cons.* 150 *cum prædicta examinarem sub n.* 9. *vers. quæro qualiter debeat esse compositus &c. lib.* 1. Socc. *cons.* 46. *sub n.* 4. *vers. tenet.* P. de Anchar. *etc. lib.* 1. *& cons.* 159. *sub n.* 3. *vers. primò quia, &c. & infra lib.* 2. Rol. *cons.* 49. *sub n.* 22. *vers. & in quo, &c. lib.* 1. Gabr. *cons.* 148. *sub n.* 5. *vers. ergo fuit in dolo, &c. cum seqq. lib.* 1. Rota *dicta dec.* 743. *n.* 4. *vers. hæc tamen non procedunt, &c. part* 4. *diuers.* Dur. *dec.* 380. *sub n.* 27. *vers. quia etiam, &c. & in Macerat. reddituo. ratio.* 13. *Maij* 1642. *coram bo. me. Merl. in §.* 1. *vers. quia ex illorum omissione, &c.* Quæ pariter influit in sequentem remissionem, ac transactionem, vt bene probat Crau. *& cons.* 142. *n.* 13. *vers. rursus ista quietatio, &c.* & in specie Rim. iun. *cons.* 338. *sub n.* 65. *vers. tertio considerandum est etc. & sub n.* 70. *vers. tertio dici potest, &* 6. *cum seq.* Ac proinde nullius est momenti *l. actione, Cod. de transact.* & in hac materia, *gloss. in l.* 3. *verb. liberationem, D. contr. & util. action. tutel.* & plene probat Socc. sen. *cons.* 159. *sub n.* 10. *vers. quibus p. amissis, &c. cum seqq. cons.* 190. *per tot. lib.* 2. Rol. *d. cons.* 49. *per tot. lib.* 1. Rota *dec.* 843. *n.* 2. *& infra vers. non obstat, &c. p.* 4. *diu.*

Neque subsistit quod Bartholomæus in maiori ætate constitutus dictum calculum, ac partitas in eo descriptas approbauerit in præfato instrumento transactionis. Quinimo illum ac illas expresse impugnauit, opposuit, & contradixit, vt apparet in registro fol. 249. & seqq. Postea vero per viam transactionis remisit iura ipsi contra matrem competentia pro legitima redditione rationum assequenda, vt legitur in dicto instrumento in vers. & è contra prædictus III. D. Bartholomæus, &c. Quod sane approbationem dd. partitarum iuris

sui

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

sui excluſiuam præferre non poteſt, dum contrarium ſupponit quod tranſactionis titulo matri relaxat *l. ſi quis*, ibi, *quoniam remittere exceptionem videtur, &c. D. de nouat. l. ſi mulier dotem in princip. D. de iur. dot.* Socc. *conſ.* 103. *ſub n.* 1. *verſ. ſed tamen prædictis non obſtantibus, &c. lib.* 2. Surdus *dec.* 14. *n.* 3. *verſ. præſupponitur enim, &c.* Rota *dec.* 428. *ſub n.* 10. *verſ. aliter vero oppoſitus exceſſus, &c. part.* 5. *& dec.* 12. *ſub n.* 1. *ver. quia finis, & dec.* 223. *n.* 1. *ver. ſi verò agitur de renunciatione part.* 6. *recent.*

Præterea ſecundo loco eidem Lauræ aſſignati, & relaxati fuerunt prædictæ tranſactionis vigore cenſus, & loca montium reſpectiue ex melioribus bonis hæreditariis pro ſcutis ſexdecim mille ducentis, & vltra in cauſam ſatisfactionis prætenſi reſidui eius dotis, lucri dotalis, ſponſalitiæ largitatis legati, & vſusfructus vt legitur in dicto inſtrumento pag. 7. in princ. verſ. vt eadem illuſt. D. Laura, donec tamen, &c. & quouſque naturaliter vixerit, &c. cum ſequentibus, licet de his omnibus ex fructibus, & effectibus eiuſdem hæreditatis ad eius manus durante adminiſtratione delatis in ſumma prædicta ſcut. 57000. & vltra, vt apparet ex dicto eius calculo, ſeu bilancio, quorum legitimam ac ſufficientem rationem non reddiderat vt iam fuerat contra eam reſolutum coram bo. mem.
15. Coccino ſub dicto die 21. Maij 1626. *in rec. dec.* 14. *part.* 5. ſatisfieri potuerit *iuxta leg. debitor meus,*
16. *D. de negot. geſt. l. quoties, §. ſicut, D. adm. tut.* ac ſatisfacta præſumeretur admiſſa eius legitimarum, & veriſimilium expenſarum detractione *l. peculium la* 2. *§. præterea, verſ. nam vt eleganter*, vbi not. Angel. referens illam *ſub leg. ſed ſi damnum n.* 3. *ver. in textu, D. de pecul.* Afflict. *dec.* 13. *n.* 6. *ver. imo præſumitur, &c.* & reſpondit Rota *penes Cardinalem Seraph. dec.* 1445. Cardinalis Caualer. *dec.* 171. *n.* 7. *ver. & ideo,* & plenius in Romana adminiſtrationis tutelæ 2. *Aprilis* 1590. *coram bo. me. Penia dec.* 78. *per tot.* & in hac eadem cauſa *dicta dec.* 14. *n.* 8. *verſ. nam, & ſi quando agitur, &c. cum ſeqq. ead. p.* 5. *rec. & ſæpe in aliis.*

Nec obſtat quod huiuſmodi præſumpta ſatisfactio prodeſſe quidem poſſit excipienti aduerſus mulierem, vel eius hæredes dotis reſtitutionem
17. petentes, non autem agenti contra eam, vel eos ad repetitionem iam reſtitutæ.

Quia non illam in præſentia deducit Bartholomæus per viam principalis actionis condicendo ſummas prædictas tanquam indebitè ſolutas, in
18. quibus terminis teneretur per certas, ac concludentes probationes indebitum iuſtificare *iuxta l. cum de indebito D. de probat. cap. is qui conqueritur de ſolut.* Rota *dec.* 145. *n.* 2. *ver. primò, quia, &c. par.* 3. *rec.* & reſpondit eadem Rota *in allegat. Rom. pecun.* 14. *Ianuarij* 1629. *coram bo. mem. Pirouano dec.* 130. *ſub n.* 14. *ver. ſecundò principaliter opponebatur, &c. part.* 5. *earundem*, ſed ad probandum ſe fuiſſe in hoc etiam grauiter læſum, quod legitimam exceptionem ſibi competentem aduerſus dictum D. Lauram, qua poterat illam excludere à conſecutione dictorum eius prætenſorum creditorum donec ſaltem ſufficientem reddidiſſet eius adminiſtrationis rationem remiſit, ac renunciauit
19. abſque vlla congrua retributione, vt infra dicetur *dict. leg. ſi quis ibi, quoniam remittere exceptionem videtur, &c.* vbi Bart. *ſub n.* 1. *ver. nota textum D. de Nouat. l. ſicut*, §. *an paciſci*, vbi gloſſa *in verbo pro actione D. quibus modis pignor. vel hyp. ſolu.* Soccin. *conſ.* 20. *n.* 8. *ver. ſed etiam alio, & ſecundo fundamento, &c. lib.* 3. Gabr. *conſ.* 62. *ſub n.* 21. *ver. clariſſimum eſt, ac ſeq. lib.* 2. Ioan. Vinc. de Anna *alleg.* 9. *ſub n.* 1. *verſ. tertiò, &c.* Cæſ. Man. *conſ.* 142. *ſub n.* 20. *ver. quia ex omnibus, &c. & ſeq.*

Poſtremò eiuſdem tranſactionis cauſa Bartholomæus conuenit, atque promiſit matrem releuare, ac perpetuo indemnem conſeruare ab obligatione per eam facta ad fauorem d. D. Hippolyti Viteleſchi pro manutentione, defenſione, ac euictione dotis Lucretiæ alterius filiæ in ſumma ſc. viginti quatuor millium conſtitutæ, vt legitur in dicto inſtrumento fol. 17. pag. 1. in verſic. Prædictamque D. Lauram ſuam matrem ibidem præſentem, &c. Licet ad id nullo pacto teneretur ob ma- 20.
gnum exceſſum, & incongruitatem dictæ dotis etiam contra Balthaſſaris eius patris diſpoſitionem conſtitutæ per *text. in leg. qui aliena §. libertos*, vbi gloſſa *in verbo erogatum D. de negot. geſt. & in l. ſiue generalis D. de iur. dot. cum concord.* & fuerat iam antea per Rotam reſolutum ſub die 10. Iunij 1626. coram bon. memor. Coccino vt patet ex *deciſione impreſſ. penes Fenz. in fin. Comentar. ad Statuti vrbis dec.* 138.

Pro congrua verò prædictorum omnium retributione Laura conſenſit. Primò quod loca montium quinquaginta quinque ipſi ad vitam aſſignata pro ſponſalitia largitate, lucro dotali, & vſufructu à marito relicto poſt eius mortem ad filium reuertantur, vt legitur in inſtrumento d. p. 7. verſ. vt eadem illuſt. D. Laura, &c. & in verſ. quorum quidem omnium, & ſingulorum locorum montium, &c. Quod ſane nullius prorſus momenti eſt; nam hæc omnia quoad proprietatem ſpectant ad hæreditatem mariti, ac proinde ad filium hæredem, ad quem ideo illa defuncta ipſo iure redire debent *l.* 3. *§. fin. D. quibus modis vſufruct. amit-* 21
tat l. vſumfructum cum moriar, D. de vſufruct. legat. l. corruptionem Cod. de vſufruct. Nec præcedentia filij in inſtrumento d. ſponſalitiæ largitatis ſcut. 1600. reſeruata, viſa fuit dominis in præſentia conſiderabilis, cum repugnet congruo naturæ ordini, ac
inueriſſimilis ſit *leg. qui duos §. cum in bello, & §. fin.* 22.
ac vtrobique gloſſa D. de reb. dub. l. nam, & ſi parentibus in princip. ibique gloſſa *in verbo tamen D. de inoff. teſtam. leg. ſcripto in fin. D. vnde liber.* Bart. *in l. inter ſtipulantem §. ſacram ſub n.* 7. *ver. aut reſpicit futurum D. de verb. oblig.* Mandoſa *ad reg. de infirm. quæſt.* 6. *à n.* 6. *ver. redeundæ igitur, &c. cum ſequentibus* Oſaſc. *dec.* 108. *n.* 4. *ver. ſecunda ratio, &c. ſub n.* 15. *ver. nos autem ſumus, &c.* Menoch. *præſ.* 46. *n.* 30. *ver. Hinc etiam dicimus, &c. cum ſequentibus lib.* 6. Rota *dec.* 365. *n.* 2. *ver. & futurus euentus part.* 4. *diuerſ.* & latius probatum fuit in præcedenti *dec. coram me in §. deinde conuenit quod loca montium, &c.*

Secundò promiſit d. D. Laura ibidem pag. 8. verſ. item pacti fuerunt, &c. ſoluere debita eius adminiſtrationis tempore cum mercatoribus, artificibus, & familiari us contracta. Quod nihil releuat 23.
ad effectum, de quo agitur, tum quia non conſtat quæ, & qualia ſupereſſent ſoluenda & ad Bartholomæum ſpectantia. Tum quia ipſa ad id tenebatur, quæ fructus, ac effectus hæreditatis perceperat, neque ſufficientem de illis rationem reddiderat, vt fuit dictum in præcedenti deciſione in verſ. vlterius, &c.

Tertiò conuenit eadem pag. 8. in verſ. atque etiam in ſe ipſam ſuſcipere, vt ex nunc ſuſcepit onus, &c. ſoluere eius vita durante annua ſcuta ſexaginta ſingulis duobus filiabus monialibus

vltra d.dotem scutorum mille cuilibet earum promissam. Quod quidem de iure facere tenebatur cum profusè nimium excesserit congruum expensarum modum tam attenta conditione filiarum,quàm voluntate,ac dispositione d.Balthassaris earum patris, prodigendo notabilem pecuniarum summam vt dictum est occasione ingressus, seu professionis earum ex alienatione locorum montium hæreditatis redactam , cuius fructus ad solutionem d.annuæ summæ satis superque fuissent. Ideo iure merito onus hoc ipsi adscribendum erat,non autem pupillo hæredi,qui ad ea releuari debebat *d.l.qui alienam §.libertos*,vbi Gloss. *in verbo erogatum D.de neg. gest.l.si creditor §.si seruo tuo D.de pecul. l. cum post mortem §. præterea D de adm.tut.l.siue genera is D.de iur.dos*.Bald.Nouel.*de dot.part 6.priuil.45. sub n.2. vers. Et hoc nisi talis mater*,Barbosa *in l.1. part.4.n.149. vers.quinimo si mater tutrix filij, &c.D.sol. matrim*.Galg.*de Tut.& Curat.lib.3 quæst.50.sub n.5.vers.in matre vero,&c.* Gutierrez *in simil.tract.part.2. cap.11. sub num.6. vers.sicut mater, &c.* cum aliis relatis *in præcedenti decisione in §. vlterius*. Et in omnem casum huiusmodi annua solutio scut.centum viginti in totum illi ad rempus eius vitæ accolata non excedit pro nouem annis summam scut.mille octingentorum,nam cum de tempore d.transactionis,quod in iudicanda illius iustitia vel læsione attendi debet *l.si voluntate in fin.*vbi Glossa pen. *Cod. de rescind.vend.& no.*DD.communiter *in l.2.Cod.eodem tit.*Crau.*cons.11.n.17.vers ego autem,&c.cum seqq. & cons. 114. n.16. vers. quarto respondeo , &c. & cons. 161.n.7.vers.secundò præsuppositio,&c.* Rimin. Iun.*cons.97.sub n.14.vers. nam in læsione, &c.* Rot. *penes sa.me. Greg.dec.406.n.15.vers.hic autem,&c. & in rec.dec.87.n.4.vers.non obstat quod modo, &c. part.1. dec.199. sub n.4. vers. tum quia per transactionem,&c.part.4.*D.Laura in quinquagesimo tertio eius ætatis anno esset constituta prædicta obligatio ad vitam ipsius facta ad dictum nouennium referenda, ac æstimanda erat *iuxta legem hæreditatum D.ad legem falcidiam* quæ in quacunque huius generis materia seruatur,Glossa *in lege cum his, §.vult igitur oratio vers.modus autem,&c.*vbi gloss. *in verbo cum inuene*, ac Doctores *D. de transact. & in l.omnium bonorum in verb.omnium vers.Item nota D.de vsufruct.*& latè ad rem nostram explicat Gabr.*in cons.168.à n.97. vers. erat. autem Cardinalis, &c.cum sequentibus lib.1.*Rim.Iun.*cons.170. n.24. vers.Hancque sententiam, &c.* Peregrinus *cons.94. n.24. vers. nam ex illa lib.* 1. & aliis relatis bene comprobat Surdus *de aliment. tit 9.q.11. à n.26. vers & aduerte quod in calculanda iustitia contractus, &c.cum seqq.*

24.

25.

26.

27.

28.

Quartò consensit pag.10. in *vers. quo verò ad dotem propriam,&c.*& infra quod ex scutis decem millibus illi assignatis pro restitutione partis dotis scut. 8000. & solutione legati scut. 2000. à præfato Balthassare marito ei facti post eius mortem sex mille restituantur Bartholomeo cum onere fideicommissi ad fauorem eius filiorum,eisque deficientibus præfatæ Lucretiæ vxoris D. Vitelleschi,& filiorum illius,reseruata sibi facultate disponendi de residuo. Ex ea verò summa scut. 6000. detrahenda est primùm tertia pars dd. scut. decem millium, quæ est scut. 3333. pro legitima eo tempore debita eidem Bartholomæo *iuxt.text. in §.1.in auth.de trient.& semiss.& in §.aliud quoque capitulum*,in Auth. *vt cum de appellat.cognosc.* Vel ipso tunc prædefuncto eius filiis , *§. neque ille*,in eadem auth.*de trient. & semiss.§.1.* in Auth.*de hæred. ab intest.* Glossa *in l.omni modo , in verbo aliis* absque vllo onere, *l.quoniam in prioribus*,vbi Glossa *in verb. tollatur , vers. item nota hic,& in l.scimus,in princ.& §.cum autem, C.eod.tit.* Qua detracta remanet de scut. 2666. Hæc autem certè tanti æstimari,& in præsenti calculo accepto ferri non debet habita relatione (vt dictum est) ad tempus dictæ transactionis cum nulla facta fuerit dictæ quantitatis solutio , sed quanti minoris eam reddunt æstimationis. Tum dilatio post mortem Lauræ , ac proinde detractio fructuum illi donec vixerit reseruatorum,qui calculati habita ratione ætatis prædictæ in qua tunc erat constituta ad nouem annos , vt supra dictum est ad rationem censuum, seu locorum Montium respectiuè,in quibus fuerant assignati dd.scut.decem mille,vt patet ex dicto instrumento,& ex alio præcedenti sub die 23. Septembris 1613. constituunt summam scut.1197.circiter *iux.text.in l.circa legem*.ibi,*si decem sub cõditione alicui fuerint relicta,eaque conditio post decennium forte exstiterit, non videntur decem huic legata , sed minus decem, quia interuallum temporis,& interusurium huius spatij minorem facit quantitatem decem,&c.*ibique gl. *in verbo quantitatem , & in l. quantitate, § magna, v.in diem relicta*, ibi : *In diem relicta legata alterius esse iuris palam est,cum ea omnimodo tam ipsi legatario,quàm hæredibus eius deberi certum sit. Sed tanto minus erogari ex bonis intelligendum est quantum interea donec dies obtigerit hæres lucraturus est ex fructibus,vel vsuris,&c.ac in lege qui quadringenta § fin.ad fin.*ibi:*quare statuendum erit tanto minus in tuo legato esse quantum ex fructibus eius hæres perceperit,D.ad legem falcidiam* Ar.Pinel.*in lege 2.part. 3.cap.4.sub num.34.vers.ex prædictis , &c.* Tum etiam onus fideicommissi super impositi quod minuit æstimationem,quantum prudens iudex arbitratur,*iux.text.in l.si quis vxori,in fin.*ibi:*pendente autem conditione tanti æstimandus est,quanti emptorem potest inuenire,D.de furt. & in lege si seruus furtiuus in fin. princip.* ibi : *quod si pendente conditione iudicetur , iudex æstimare debebit , quanti emptorem inuenerit,&c.*ibique glossa *in verb.inuenerit*,& Doctores *D. cond. furt.*& comprobatur *in lege fundi partem,ad finem vers.nam hoc ipsum, D. de contrah. empt.*Caualcan.*dec.36.n.5.vers.nam bona fideicommissa,part.1.*Lup.*de vsur.com.2.§ 5.sub n.127.vers. & aduertendum est , cum plur.sequentibus* Rota *penes Buratt.dec.668.n.5.vers.& quæ habent, &c. & in Romana fideicomm. seu Saluian. 15. Iuny 1650. coram reuerendissimo D.meo Decano,in §.conuincitur vlterius , &c.* Quibus omnibus detractis ad exiguam redigeretur quantitatem.

29.

30.

Quintò denique obligauit se donec pariter vitam ageret pag.10.in princ.*vers.& vlterius saluis præmissis, &c.* soluturam dicto Bartholomæo eius filio menstruos scutos duodecim. Quæ quidem summa,& longè maior illi debita erat tam ratione dictorum locorum Montium à matre , ac tutrice perperam distractorum,quam ex aliis prædictis,& in omnem casum calculata per dictum tempus nouennij iuxta præmissa constituit scut.1296.

Quare facta collatione,& supputatione eorum, quæ Bartholomæus Lauræ remisit,atque promisit cum his,quæ illa retribuit, habitaque etiam ratione litis , manifestè probatur læsio;siue attendatur dispositio iuris communis *in lege 2. Coatce de rescind.*

re iud. vend. quæ pariter in transactione stante
31. magna læsione locum habet, vt ibi notat Bart. *n. 7. vers. quæro vtrum hæc lex*, & prius *in lege si quis cum aliter, vers. quæro quid si in contractu transactionis, D. de verb. oblig.* Rota *dec. 102. n. 2. vers. neque obstat, & dec. 732. n. 1. vers. nam licet, cum sequenti, part. 1. diuers. vol. sub n. 3. vers. & dixerunt Domini,*
32. &c. læsionis modus in huiusmodi causis iudicis arbitrio remittitur, *& in Romana restitution. instrum. 26. Nou. 1612. coram bon. me. Vold. apud Cenc. post tract. de Censibus, dec. 276. sub n. 1. & sequenti* cum aliis relatis penes Durandum *dec. 121. n. 12. vers. præmissa autem, & n. in præcedenti decisione in §. insuper eidem Bartholomæo, & c. sine statuti vrb. lib. 1. cap. 154. sub rubr. de læsione.*

Non obstat, quod læsio quæcunque in præfato instrumento transactionis remissa facrit etiam titulo donationis inter viuos.

Nam verba illa non important puram, & absolutam donationem ex mera liberalitate prouenientem, sed sunt accessoria, & consecutiua principalis contractus transactionis, & contemplatione illius apposita, vt in eo legitur part. 15. ibi: (Et è contra prædictus illustrissimus dominus Bartholomæus contemplatione præsentis contractus, & attentis, ac saluis semper præmissis, & infra dicendis, illisque semper firmis, & inuiolabiliter manentibus, & non aliàs, aliter, nec alio modo, de quo expressè protestatur, &c. cessit, & renunciauit,
33. &c.) Ideoque non transfundunt illum in aliam speciem, nec alterant eius naturam, sed ab ea moderantur, ac dependent, vt probat Decius *cons. 2. proterea facultate mea, sub n. 10. vers. non obst. hæc clausula, &c.* Rota penes san. mem. Greg. *dec. 311. n. 5. vers. non obst. hæc clausula, &c.* & plenius declaratur penes Durandum *dicta dec. 121. sub n. 20. vers. nec obstat contraria, &c. cum sequentibus in recent. dec. 318. n. 23. vers. neque releuare videbantur verba illa, &c. cum seq. part. 4. tom. 2. & in Baren. seu Neapolit. decun. 12. Dec. 1642. coram R.R.P.D. meo Roias, in §. nec obstat quod in eodem instrumento dicatur, &c.*
34. Præsertim stante magna læsione, quæ dolum re ipsa præsefert Gabr. *conc. 62. sub n. 20. vers. ex his concludo, &c. lib. 2.* Cæs. Man. *d. cons. 142. n. 19. vers. secundo certa erat victoria, &c.* Rota penes Durand. *dicta dec. 121. n. 29. vers. & ratio est.*

Minus obstat quod Bartholomæus transactionis
35. nis rescissionem petens teneatur ante omnia restituere dictas menstruas pecunias ipsi illius vigore solutas *iuxt. l. si diuersa, C. de transact.*

Quia stante læsione prædicta iam per Rotam cognita, & bis firmata, non videtur Dominis teneri illas restituere, sed iustè posse eas retinere tanquam ex bonis hæreditatis paternæ ad ipsum spec-
36. tantis perceptas, donec legitimè redditis per Lauram administrationis rationibus appareat, an, & quæ summa illi pro prætensis eius creditis vere debeatur, vt respondit Rota *dicta dec. 102. sub n. 3 vers. non obstat quod teneatur restituere recepta, &c. cum sequenti part. 1. diuers.* & penes Cardinalem Seraph. *dec. 922. n. 8. vers. hic autem subest causa, & c. ac per quæ dec. 315. n. 17. vers. tum etiam quia cum bona recepta, & c. part 5.* & in aliis in præcedenti decisione ad luctis in *§. non obstat quod ille teneatur.*

Alicui verò transactionis pars concernens interesse D. Hippolyti eodem prorsus defectu euidenter laborat. Num illi constituta fuit summa florenorum viginti quatuor millium pro dote Lucretiæ filiæ præfati Balthassaris viri curialis causas & negotia in vrbe agentis, qui dictam Lucretiam, ac Olimthiam, & Catherinam eius filias competenter dotari iussit, hæredem verò vniuersalem dictum Bartholomæum filium masculum instituit cum onere fideicommissi, atque ampla prohibitione alienationis bonorum, immobilium, Censuum, & locorum Montium in hæreditate remansorum vt legitur in testamento. Ac proinde huiusmodi dotis amplitudo longè excedebat iustam quantitatem, tam attenta patris dispositione, qui dum iussit filias competenter dotari proculdubio intendit de dote congrua earum conditioni iuxta statuta, & consuetudinem vrbis, vt bene declarat
37. Paris. *cons. 16. n. 77. vers. ostenditur clarè, &c. cum sequentibus lib. 2.* Rol. *cons. 85. sub n. 15. vers. & congruam, &c. cum sequenti lib. 1.* Menoch. *cons. 251. n. 10. vers. quartò, & vltimo, &c. de arb. iudic. lib. 2. cas. 149. sub n. 38. vers. considerabit etiam iudex,* Mantica *de coniect. lib. 11. tit. 23. n. 38. vers. quartò. &c.* Rota penes eundem, *dec. 329. sub n. 8. vers. nec dubium est, &c.* san. mem. Gregor. *dec. 63. n. 11. vers. facit etiam, &c. cum sequenti* Rota Bonon. apud Barz. *dec. 127. sub n. 6. vers. dos congrua ea est, &c. sub n. 10. vers. potissimum vero, &c.* Quæ sanè illius intentio inde etiam clarè conuincitur, quod filio masculo hærede vniuersali instituto perpetuum ordinauit fideicommissum cum amplissima (vt dictum est) alienationis bonorum stabilium, censuum, & locorũ Montium prohibitione ob quam-
38. cunque causam, & occasionem quantumuis priuilegiatam, vrgentem, vrgentissimam, & necessariam, vt bene aduertunt Decianus *cons. 17. sub n. 47. vers. octauò, & vltimò, &c. cum sequenti lib. 2.* Menoch. *cons. 737. sub n. 19. vers. est dubitatio, &c. cons. 852. sub n. 5 vers. quartò, & vltimò.* Rota penes Cardinalem Seraphin. *dec. 440. sub n. 4. vers. hanc sententiam,* &c. fuit dictum in Romana dotis de Paluzzis 13. *Iuny 1631. coram bon. mem. Molman. dec. 49. sub n. 9 vers. quia imo, &c. cum sequenti part. 6. recent.* Quam etiam attenta conditione eius per-
39. sonæ, ac familiæ. Ac demum patrimonij quantitate. Habitaque ratione, quod aliæ duæ extabant filiæ fœminæ, quæ amplissimam iam fecerant renunciationem ad fauorem fratris, vt apparet ex prædictis publicis instrumentis per acta Gargarij sub diebus 14. Iunij 1621. & 15. Martij 1623. Et dictus Bartholomæus filius masculus in minori ætate constitutus hæres vniuersalis huiusmodi fi-
40. deicommisso grauatus. Quæ omnia pro iusta dotis constitutione omninò considerauda erant iux. textum *in lege si filiæ pater.* ibi: *Labeo quærit quemadmodum appareat quantam dotem cuique filiæ viri boni arbitratu constitui oporteat, & ait id non esse difficile ex dignitate, ex facultatibus, & ex numero liberorum testantium facientis æstimare, &c. D. de leg. 3 glossa in lege si curatores, in verbo moderatum, Cod. de admin. tut.* & bene explicat Paris. *cons. 63. sub n. 49. in fin. vers. nec obstat si dicerentur, &c. cum plurimis sequentibus lib. 2.* dicens congruam esse dotem,
41. quæ correspondet legitimæ, moribus regionis, & qualitati patris, ac filiæ arbitrio boni viri, quodque hæc præualent soli qualitati viri, Rol. *dicto cons. 85. a n. 15. vers. et ideo sequitur, cum sequenti lib. 1.* Becc. *cons. 112. n. 6 vers. et in hoc, &c.* Menoch. *de arb. iudic. dict. cas. 149. n. 34. vers. tertia eorum fuit opinio, &c. cum sequentibus* & Peregrinus *de fideicommiss. art. 42 sub n. 8. vers. cum autem ex causa dotis, &c.* Barz. *dicta decisione Bonon. 127. sub n. 10. vers. cum non ex facultatibus marititantum, &c.* cum

aliis relatis per Fusar. *consil.* 38. *n.* 11. *vers. concludo igitur, &c. cum seq.* Rota penes Cardinalem Manticam *dict. dec.* 329. *sub n.* 5. *vers. ex quibus, &c. cum sequent.* Durandus *dec.* 26 *n.* 15. *vers. quo verò ad secundam partem, &c.* Non autem ad distractionem bonorum stabilium, ac locorum Montium facilè adeo, ac improuidè deueniri poterat contra expressum testatoris præceptum, quod licet legis
42. dispositioni ob vniuersale reipublicæ bonum inductæ cedat, ac necessariam filiarum, & descendentium dotationem non excludat, efficit tamen, vt parcius agendum sit, itaut (illæsa quo magis fieri potest testatoris voluntate seruata) id tantum ex bonis fideicommisso subiectis in eam causam erogetur, quod præfatis circumstantiis iudicio prudentis bene pensatis honestum ac necessarium esse dignoscitur, vt probatur *ex textu* in dict. Auth. *res quæ*, ibi: *permittitur res prædictas in eam causam alienare, & obligare pro modo honestati personarum congruo, &c.* vbi Baldus *n.* 18. *vers. vltimò nota, &c. Codice commiss. de legat.* & in Auth. (*vnde iunita*) *de restitut. & ea quæ parit. in §. quamobrem.* ibi: *si non sufficerit legitima pars ad dotis, aut antenuptialis donationis oblationem, honestè, & secundum personarum qualitatem, & merita, &c. ex reliqua substantiæ parte excipere, &c.* & ibi glossa *in verbo si non sufficere it, &c. ac in verb. merita, &c.* & concludit Franciscus Aret. *consil.* 17. *Consideratis diligentissimè, sub num.* 20. *in fine, vers. fateor tamen, &c.* dicens, quod iudex bonus debet omninò arbitrari minorem dotem esse constituendam, vt quanto minus fieri possit filio, ac fideicommisso præiudicetur, idemque probat Præd. *de fideicomm. quæstione* 8. *sub n.* 465. *vers. secundò qualitatem personæ, & familiæ, &c* Decian. *dict. consil.* 17. *sub n.* 21. *vers. tertiò præsupposito, &c. cum plurimis sequentibus lib.* 2. & Peregrinus *de fideicomm. art.* 42. *sub dicto num.* 78. *vers. cum autem ex causa dotis*, Rota penes Cardinalem Mantic. *dicta decisione* 329. *sub n.* 1. *vers. nec enim bona subiecta fideicommisso, & sub n.* 6. *vers. vnde si dos, &c. ac sub n.* 7. *vers. sed ex deductis, &c.* & in aliis mox allegandis, &c.

Nec aliud suadere valet præstantior D. Hippoliti qualitas, & præclarum virtutis meritum. Quoniam hæc quoque considerari quidem debent, sed
43. cum moderamine rationis, quantum scilicet testatoris dispositio, mulieris conditio, patrimonij quantitas, liberorum numerus, aliæque facti circumstantiæ discreti viri iudicio patiuntur, *lege quæro*, ibi, *modus ex facultatibus, & dignitate mulieris, maritique statuendus est, quousque ratio patitur, &c. D. de iur. dot. & in dicta lege si curatores*, ibi, *vt quid moderatum est honestæ personæ præstare cogantur, &c.* vbi glossa *in verbo moderatum, &c. Codice de administratione tutor.* Non enim licuit, vt mulier nobiliori, ditiori, ac magis accepto nuberet viro paternum euertere fideicommissum, tantamque hæreditatis partem, eamque meliorem absumere, neque ille iuste conqueritur, quod inæqualis forte conditionis mulierem, seu aliquo corporis defectu affectam, qui formæ venustati detraheret, acceperit in vxorem, sed vtique imputandum est mulieri scilicet, quod maioris conditionis virum potius, quàm sibi æqualem elegerit. Viro
44. autem quod speciosam magis dotem, quam formosam mulierem concupiuerit, dum ambo poterant, & debebant nubere pari iuxta illud Ouidianum, &c. vt bene respondit Baldus, *in dict. auth. res quæ n.* 18. *vers. vltimo nota, &c. Codice commun. de legat.* Paris. *dict. cons.* 63. *n.* 55. *vers. hæc considerandi est, &c. cum sequenti, lib.* 2. Rol. *dicto consilio* 63. *n.* 55. *vers. & similiter, &c. n.* 1. Cephal. *cons.* 668. *sub n.* 23. *vers. non obstant, quæ videbantur opposita, etc. cum sequent.* Decian. *dicto consilio* 17. *num.* 24. *vers. neque est in facultatibus exhæredis, etc. lib.* 2. Peregrinus *de fideicommiss. dicto articulo* 42. *sub num.* 78. *vers. non tamen concedatur, etc.* Fusar. *consil.* 117. *n.* 6. *vers. & quamuis, etc.* & probauit Rota *in decisionibus prælegatus, & latius in Romana hereditatis* 14. *Decembris* 1646. *coram bon. mem. Arguelles in §. & supradicta communis doctrina, etc. cum sequenti & in Romana Casalis Aguzzani* 26. *Nouembris* 1649. *coram Reuerendissimo Domino meo Decano in §. præterea subdebant Domini etc. cum seq.*

Neque obstat, quod dos verè, ac substantialiter fuerit de scut. viginti millibus aucto apparenter pretio domorum hæreditatis pro solutione partis illius assignatarum ad alios scutos quatuor mille ob solam honorificentiam.

Quia huiusmodi assertio non probatur ex depositione vnici testis fratris germani D. Lauræ contra publicum instrumentum dotale, in quo partes iureiurando asseruerunt illam vere esse quantitatis prædictæ scut. 24. mil. & dicti Doctores Laura, & Bartholomæus specialiter conuenerunt manutenere dictas domos, atque illarum euictionem præstare pro dicto pretio scutor. viginti millium, econtra vero D. Hippolitus expresse promisit quartum dotale totius summæ prædictæ in casu soluti matrimonij iuxta dispositionem statuti vrbis lib. 1. cap. 131. vt in eo legitur sub die 24. Nouembris 1623. celebrato. Quod cum tot 45.
præseferat repetitas, & qualificatas partium confessiones, etiam iureiurando roboratas, & corroboretur vlterius ex eadem repetita dotis quantitate, & confessione in alio sequenti instrumento transactionis, de qua agitur, præferendum omnino esse præfati testis depositioni Domini existimarunt *iuxta legem* 3. *in princip. & §.* 1. *D. de testibus, lege optimam, §. & si inter præsentes, Codice de contrah. & committend stipulat. lege generaliter, Codice de non num. pecun.* Innoc. *in capite cum Ioannes sub n.* 6. 46.
vers. si verò testes contradicant instrumento etc. de fid. instrument. Rota penes sanct. mem. Gregor. *decis.* 459. *num* 5. *vers. & tamen testes, etc.* Card. Caual. *decis.* 206 *sub num.* 1. *vers. & propterea, etc. cum sequenti dec.* 294. *sub num.* 1. *vers. quibus non obstant etc. & dec.* 375. *num.* 6. *vers. sed esto etc.* Buratt. *decis.* 567. *num.* 5. *vers. & tanto magis &c. in recent. decis.* 91. *num.* 9. *vers. non obstant testes, &c. ac decis.* 736. *num.* 6. *vers. sed esto &c. part.* 3. & *decis.* 146. *n.* 14. *vers. quibus probationibus &c. part.* 5. *ac dec.* 185. *numero* 10. *vers. huiusmodi autem probationes, &c. part.* 6. Præterquod etiam in afferta summa visa fuit Dominis attentis prædictis exorbitans, & excessiua, vt fuit consideratum in præcedenti decisione *§. minus obstat quod prædicta dotis constitutio, &c. in fine.*

Nec turbat appretiatio facta in calculo coram me inito alterius ex dictis domibus de scutis sex millibus, quæ fuerat in dicto instrumento dotali assignata pro scut. septem millibus. Nam hæc fuit communi partium consensu in ea summa concordata ad rescindendas controuersias, quæ nimium protrahebant conclusionem status hæreditatis dicti Balthassaris; ideoque non excludit veritatem præcedentis æstimationis in dicto instrumento dotali conuentæ, ac iureiurando firmatæ, Rota

dix.

deciſione 228. *ſub numero* 1. *verſu primo quia, ſub numero* 7. *verſ. ſi contrarium, &c. deciſione* 724. *numero* 5. *verſ. quia confeſſio, &c. parte* 4. *diuerſ.* Cardinalis Seraph. *deciſione* 733. *ſub numero* 4. *verſu quia enim ſic, &c.* & apud Pen. *deciſione* 668. *ſub numero* 13. *verſu cum confeſſio, & in recent. deciſione* 481. *numero* 15. *verſu confeſſio enim, & declaratio, &c part.* 5.

Vlterius non ſubſiſtit detractio, quæ multipliciter ſienda prætenditur ex pretio dictarum domorum ob facultatem illas recuperandi infra decennium pro ſcutis ſexdecim millibus in pecunia numerata conceſſam Bartholomæo in tranſactione prædicta.

Quia cum illæ fuerint in inſtrumento dotali libere aſſignatæ precio conuento ſcut. viginti millium abſque vllo onere, ſeu pacto reluendi. Licet poſt ſexennium circiter facultas huiuſmodi ex noua cauſa, in alio ſeparato, ac diuerſo inſtrumento conceſſa fuerit, nullo pacto minuere poteſt æſtimationem in præcedenti iam diu firmatam, ſed vterque contractus tanquam diuerſus, ac ſeparatus diſtinctè conſiderari, ac iudicari debet ad *legem turiſg. ſtatu n, §. vt puta poſt diuortium*, ibi. *Ea enim pacta inſunt, quæ legem contractui dant, id eſt quæ in ingreſſu contractus facta ſunt, &c. item reſpo iſum ſcio à Papinano, & ſi poſt emptionem ex interuallo aliquid extra naturam contractus conueniat ob hanc cauſam agi exempto non poſſe. &c. D. de pact. & lege fundi partem in fine*, ibi, *nam hoc ipſum pretium fundi videtur, quod eo pacto venditus fuerit, eoque iure vtimur, &c.* ibique Gloſſa fin. & Doctores *de contrahenda emptione* Cephal. *conſ.* 370. *num.* 55. *verſ. vbicunque enim eodem tempore, &c. & fuit dictum in Romana domorum* 19. *Iunij* 1611. penes ſanct. mem. Gregor. *deciſione* 492. *ſub numero* 9. *verſiculo videbatur etiam Dominis, &c.* Gratian. *diſceptatione* 786. *ſub numero* 16. *verſ. præterea, &c. cum ſequentibus*, cum aliis relatis in præcedenti deciſione *in §. quæ iam obiectio, &c.* Ac proinde facultas huiuſmodi tantummodo eſt conſideranda tanquam retributio quædam ex parte Viteleſchi data Bartholomæo pro remiſſione exceſſus dotis ab eo facta mediante dicta tranſactione. Atque ideo inquirendum, an æquiualens, vel ſaltem talis fuerit, quæ læſionem ab ipſo actu excludat, qualis profectò viſa fuit Dominis cenſeri non poſſe. Non ſolum quia tanti æſtimari non debet quanti ſi Bartholomæus eas cum effectu recuperaſſet, ac ſcutos quatuor mille ſuperlucratus fuiſſet *ad leg. minus eſt, D. de reg. iur.* Corn. *conſil.* 263. *ſub num.* 7. *verſ. item licet actio competat, &c. libro* 3. Nauarr. *in manual. capite* 13. *ſub numero* 232. *verſ. nobis tamen videtur verum, &c.* Cum præſertim domus vt plurimum ad rigoroſam æſtimationem non vendantur, ac ideo pretium ſcut. ſexdecim millium in pecunia numerata bene congruum communiter eſſe poſſit illius rei, quæ viginti millibus in cauſam dotis iuſte fuit æſtimata. Præterquod nota erat ipſius Bartholomæi conditio, qui facultatem non habebat, nec veriſimiliter habiturus erat, ſeu ſaltem non niſi ſub grauibus vſuris, damno, atque diſpendio eam pecuniarum ſummam ſoluendi, vt recuperationis commodo frueretur, atque ideo illi erat planè inutilis, & apparentem potius [illegible] præferebat eius vtilitatem Caſtr. *con[illegible] ſ. prætermittit aſcendorum ſub numero* 2. *ad [illegible] ſine eis, &c. part.* 2. Loſſred. *conſ.* 52. *ſub n.* 29. *ad fin. verſ. & quia hæc differentia, &c.* Verum etiam, quia ſi tanti æſtimaretur, & dos ipſa ad ſcutos viginti mille reduceretur non ideo ceſſaret læſio, vt fuit conſideratum etiam in dicta præcedenti deciſione in §. *porrò D. Hippolytus, &c. cum ſeqq.*

47.

48.

Non obſtat demum quod pro parte D. Bartholomæi non fuerit plenè iuſtificatus hæreditatis paternæ ſtatus cum negatiua exiſtentiæ aliorum bonorum pro concludenti probatione læſionis.

Quia præterquod læſio etiam ex conditione mulieris, ac patris diſpoſitione, & aliis facti circumſtantiis ſupra deductis bene reſultat, ita vt illam, abſque vlla patrimonij diſcuſſione tanquam certam, ac ineuitabilem firmauerit Rota *coram bon. mem. Coccino ſub dicto die* 10. *Iunij* 1626. *in § nec dicatur, verſ. quia hoc eſt verum, &c. & in fin. § & eo magis, &c.* apud Fenzon. *ad ſtat. vrb. dict. deciſ.* 138. Satis etiam viſus fuit Dominis in hoc caſu probari hæreditatis prædictæ ſtatus ex calculo ſuperinde communi partium conſenſu præuia exactiſſima bonorum omnium per anni ſpatium, & vltra inquiſitione coram me eorum iuſſu firmato, atque ſubſcripto, & in actis producto non obſtante proteſtatione in ſubſcriptione D. Hippolyti adiecta, vt reſpondit Rota *coram R. P. Domino meo Bichio in Montis faliſci ſuppliemento legitima* 18. *Iunij* 1642. *in §. valor autem hæreditatis paternæ, &c. & in Romana, ſeu Velterna*, Affict. 24. *Iunij* 1647. *in §. nec obſtat quod Marcellus, &c.* Quem non elidunt, ſed magis confirmant probationes nuper factæ per D. Hippolytum ſuper exiſtentia, & valore bonorum eiuſdem hæreditatis in territorio Ariminen. Nam bona omnia in illa Flaminiæ prouincia exiſtentia relata fuerunt in dicto calculo coram me firmato, cum expreſſione pretij ſcut. 475. quo fuerunt à dicto Bartholomæo vendita, vt ex publico inſtrumento apparet, quod licet à Domino Hippolyto tunc controuerſum modo vere probaretur aſcendere ad ſcut. 1106. (vt ille prætendit) non tamen exceſſum, ac læſionem excluderet; ſed hæc quidem exacta prædictorum indagatio magis corroborat, atque confirmat præſumptionem, quod ſi alia ſuperfuiſſent bona ipſe D. Hippolytus illa veriſimiliter non prætermiſiſſet, iuxta theor. Innoc. *in cap. auditis ſub num.* 3. *verſic. ſed præſumptio eſt contra eum, &c. de in integr. reſtit.* Bellamer. *dec.* 38. *ſub num.* 1. *verſ. & quia præſumitur, &c.* Crau. *conſil.* 134. *ſub num.* 3. *verſ. præterea verſimile eſt, &c.* Rota penes ſan. mem. Greg. *dec.* 414. *ſub num.* 1. *verſ. credendum eſt enim, &c.* & in ſpecie conſiderauit Iaſ. *dict. conſil.* 34. *ſub num.* 31. *verſic. quia ſi alij fuiſſent, &c. lib.* 1. & comprobant Alciat. *dict. præſ.* 20. *ſub num.* 3. *verſ. vnde intelligo, &c. reg.* 3. Gabr. *lib. conſ.* 138. *ſub num.* 20. *verſ. nam ſicut præſumptio, &c. cum ſeqq. lib.* 2. Barboſa *in loco ſupra cit.* Præterea concurrunt duo calculi, ſeu bilancia pro eadem D. Laura in iudicio redditionis rationum *coram bon. mem. Coccino prodotta ſub die* 26. *Februarij, &* 17. *Maij* 1626. *in regiſtro fol.* 129. *& fol.* 203. *cum ſeqq.* quæ non ſolum probent contra illam *ad ſtatum ſuccumbere*, ibique gloſſ. & DD. *C. arbitr. ſt.* ſed etiam contra D. Hippolytum ab ea quoque in præfata dotis conſtitutione cauſam habentem *d. l. Fabia §. fin. D. [illegible]* Crau. *conſ.* 29. *ſub n.* 1. *verſ. ex quibus, &c.* Rota *dec.* 594. *num.* 5. *verſic. quæ concluſio, &c. vbi dixi. & in recent. deciſ.* 345. *ſub num.* 3. *verſ. quæ concluſio, &c. part.* 2. *&* dec. 131. *num.* 4. *verſ. quæ concluſio &*

49.

50.

51.

52.

53.

dec. 261. n. 7. vers. quam confessionem, &c. part. 7. & fuit dictum in Anconitana bonorum 4. *Iulij* 1614. *coram bon. mem. Manzanedo, in recent. dec. 62. n. 5. vers. alterius, &c. part. 3.* Ex quibus omnibus simul iunctis probabilis resultat, efficaxque præsumptio
55. non existentiæ aliorum bonorum, vt saltem contrariæ probationis onus transferatur in ipsum D. Hippolytum iuxta glossam *in lege cum de lege in verbo hæreus probatio est, &c. D. de probat.* quæ procedit non solùm quando pro negatiua viget præsumptio resultans ex inuentario per hæredem legi-
56. timè confecto, verum etiam si alia concurrat iudicis arbitrio consideratis singulorum casuum, circumstantiis sufficiens, Alexan. *cons. 55. consideratis verbis sub n. 6. vers. & satis erit, &c. lib. 1.* Ias. *d. cons. 34. ad motiua data sub n. 11. vers. ego denuo dico, &c. & infra vers. & puto sine scrupulo aliquo, &c. lib. 1.* Gabr. *comm. concl. lib. 1. de probat. concl. 7. n. 7. vers. amplia vt idem sit, &c.* Didac. *var. resol. lib. 2. cap. 6. sub n. 4. vers. ego sane, &c. lib. 2.* Mascard. *de probat. concl. 205. sub n. 21. vers. idem est si alia præsumptio, &c.* Pacian. *in simil. tract. lib. 1. cap. 46. sub n. 49. vers. ex quibus succedit, &c. cum seq. & infra sub n. 54. vers. ex quo possumus concludere, &c. ac seq.* Gabr. *d. consil. 138. sub n. 20. vers. nam sicut præsumptio quæ oritur*
57. *ex inuentario, &c. cum seqq.* vbi bene probat sufficere præsumptionem probabilem resultantem ex verisimilitudine *lib. 2.* & idem sentit Alciat. *de præsumpt. 20. sub n. 3. vers. vnde intellige, &c.* & Barbos. *in l. maritum 12. sub n. 25. vers. ego autem, &c. cum seq. D. solut. matrim.* Qualis profecto ea est, quæ ex prædictis omnibus in proposito resultat pro D. Bartholomæo, cui ob culpam matris, quæ durè nimis inuentarium, vel saltem descriptionem bonorum dictæ hæreditatis facere renuit, & noluit prætepta fuit exactioris probationis facultas, ac
58. ideo iure merito succurri debet *iux. l. non exigimus §. 1. D. si quis caut. si coram ipse, D. de excus. tut. & l. vltim. fin. Cod. ad l. Iul. de Adulter.* & in proposito bene probat Peregr. *de iur. fisc. 64. sub n. 20. vers. in specie autem notandum hæc lib. 3. &c.* Rota 308. *n. 12. vers. vel est ex ista diu, &c. part. 5. recent.*

Et ita fuit conclusum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Melio.

Callien. Bonorum.

Lunæ 8. *Aprilis* 1647.

ARGVMENTVM.

Stante Bulla fælic. recordat. Vrban. VIII. de qua in Bullario nouo in ordine 51. §. 2. vetante alienationem bonorum iurisdictionalium absque beneplacito Apostolico; si Ecclesia, defunctis omnibus illis, quibus facta erat inuestitura, promittat fœminæ descendenti ex inuestitis facere inuestituram, quatenus beneplacitum Apostolicum obtineatur, possit, eo obtento, alterum inuestire & fœminæ detur restitutio in integrum aduersus inuestientes.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum non denegatur aduersus sententiam nullam, & iniustam.*

2 *Nullitas sententiæ probatur, quando lata est contra minorem, nulla præuia citatione, neque deputatione curatoris.*

3 *Et minor restituitur vt inuestituram consequi possit.*

4 *Et nunquam sententia transit in iudicatum.*

5 *Inuestitura non potest denegari, quando cum iuramento est promissa, & legitimè fuit petita.*

6 *Et sufficit inuestituram esse petitam, vt dicatur facta, & n. 21.*

7 *Processus factus cum procuratore pupilli à tutoribus constituto ante litem contestatam, sine iudicis decreto non valet.*

8 *Inuestitura tam æquitate attenta concedi debet proximiori superstiti.*

9 *Quàm ex consuetudine Ecclesiastica, quæ attendi debet.*

Maximè quando Ecclesia, non vult pro se retinere emphyteusim, & n. 12.

10 *Aliàs fit iniuria quatenus denegatur.*

11 *Magis attenditur consuetudo contrahentium, quam regionis.*

13 *Fœminæ dicuntur exclusæ, quando emphyteusis est concessa pro masculis.*

14 *Quod procedit, ipsis tantum existentibus; sed eis deficientibus, fœmina proximior admittitur ad petendam renouationem, quæ ex æquitate petitur, non vigore inuestituræ.*

15 *Maximè quando Ecclesia non vult pro se retinere, fœmina, tam ex ordine charitatis, quàm affectionis debet præferri.*

16 *Signatura gratiæ semper attendi, ac seruari debet.*

17 *Et in rescriptis Papæ mere gratiosis nunquam attenditur signatura regentis.*

18 *Rescriptum Papæ intelligitur secundum postulata, itaut correspondeat omnibus in commissione petitis.*

19 *Facultas à Sanctissimo concessa Ecclesiæ renouandi, non dicitur data contemplatione personarum etiamsi solum attendatur vtilitas Ecclesiæ.*

20 *Annus conceditur ad petendam inuestituram.*

21 *Instantia facta de renouando, est sufficiens ad conseruandum ius competens instanti, cùm dicatur tunc renouatio concessa quatenus de iure concedenda sit, maxime contra extraneum postea inuestitum.*

22 *Annus inuestituræ petendæ non currit, nisi à die recuperationis bonorum, & adeptæ possessionis per dominum directum.*

23 *Imo quando inuestitus est extraneus, facultas petendi renouationem durat 30 annis.*

24 *Gratia Papæ subreptitia nihil operatur, cum non censeatur velle ius alteri tollere, & maxime quando iuris alieni notitiam non habuit.*

DECISIO XXVIII.

CAstra Rocchæ Leonellæ Guerrini, & alia bona illis annexa fuerunt à Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ Callien. ab immemorabili in emphyteusim concessa maioribus Philomenæ Brancaleonæ, prout de anno 1530. renouata fuerunt Octauiano Brancaleono pro Canone vnius arietis pinguis pro se, eiusque filiis, & nepotibus masculis, vsque in eius tertiam generationem, quæ cum fuerit finita ex causa obitus q. Ioannis Francisci Brancaleoni, fuit ab eodem Capitulo, & Canonicis Callien. facta renouatio quoad bona allodialia tantum ad fauorem Philomenæ eiusdem Ioannis Francisci vltimi inuestiti ex filio prædefuncto

neptis

neptis,& hæredis pro se, eius filiis, & neporibus masculis,quæ vlterius mediante obligatione Camerali, & iuramento promiserunt renouationem quoque dd. Cast.orum facere non obstante constitutione fanctæ mem. Vrbani VIII. in nouo Bullario in ordine 51.sub §. 2. quæ prohibet alienationem bono.um iurisdictionalium absque beneplacito Apostolico,cuius naturæ sunt dicta castra, quàm tamen obligationem, atque promissionem locum habere voluerunt statim ac à Sede Apostolica licentia renouandi eadem castra fuisset obtenta,vt ex inuestitura, & instrumento concessionis datis in summario Philomenæ n.1.& 2.Verùm quia fuerunt postea dd. castra per Cameram Apostolicam occupata sub prætextu quod vna cum statu Vrbini post obitum Ducis Francisci Mariæ fuissent ad eandem Cameram deuoluta, vano postmodum reperto huiusmodi prætextu,fuerunt illa eisdem Canonicis restituta, qui vigore licentiæ obtentæ ab eodem Vrbano dicta castra concesserunt qu Hieronymo Martinotio, pro se ipso, eiusque filiis, & neporibus masculis pro eodem Canone vnius aretis pinguis dicto summario num.4.& ab eo fuit illorum adepta possessio;cum autem ad ipsius instantiam, vigore commissionis iactationis iactationum, fuerit in Camera causa commissa, & contra eandem Philomenam minorem sententiam obtinuerit,s. quuto deinde obitu dicti Hieronymi sine filiis masculis, prædicti Canonici renouarunt inuestituram de dictis castris Petro,& Iosepho de Martinotiis, eiusdem Hieronymi Agnatis, adhuc eadem Philomena in minori ætate constituta, quæ, adita signatura sanctissimi, obtinuit causam restitutionis in integrum Eminentiss. Dom. Cardin. Procameratio de voto Rotæ committi aduersus dictam sententiam, & immissionis in possessionem;proposito igitur sub hac die dubio,an constaret de causis restitutionis in integrum, fuit per dominos responsum ad fauorem eiusdem Philomenæ, scilicet ipsi eam competere,cum non denegetur aduersus sententiam nullam,& iniustam *cap.*1. vbi Abbas *de restitut one in integrum* Rota *dec.*1. *cod. tunlo in nouis,* 1.
Riminaldus iunior *consil.* 747. *n.*121. Gratianus *discept.foren.*c.233.*n.*7.

Nullitas enim ex eo resultat, quia sententia fuit lata contra Philomenam minorem nulla præuia citatione,neque deputatione curatoris in hac causa,quæ propterea non sustinetur vti lata con- 2.
tra minorem indefensum, *lege & minores, Cod. si aduersus rem iudicatam* vbi Bartolus *in Summ.n.*3. Baldus *n.*1.Angelus *n.*2 Salic.*in lege si Præses,Cod. quomod.& quand.iudic* vbi glossa *in verbo. Audiore* Becc.*consil.*12.*n.*35.& 36. Ruin.*consil.*36.*n.*4. *lib.*5.Menoch.*consil.*100.*n*122. Cæsar de Grassis *dec.*9.*de sent.& reiud.*Gregorius *dec.*43.*n.*11 *dec.* 485.*n.*5. Caualer. *dec.* 585. *n.*1. *& in recent. dec.* 406.*n.*4. *in princip.part.*4. Butattus *dec.*627. *n.*7.
3. Vnde aduersus talem sententiam danda est restitutio ad effectum, vt minor possit inuestituram consequi Clar.*in §.feudum quæst.*49.*versic.sed quæro,*Odd.*de restitut.in integr. quæstione* 7.*n.*5.28.& 29.Menoch.*consil.*757 *n.*13. Becc.*consil.*12.*n.*61. Decian.*consil.*4.*n.*13.*cum sequentibus lib.*4.Peregrinus *consil.*94.*n.*53.*cum sequentibus lib.*2. Rota *dec.* 489.*n.*2.*coram Papa Gregorio & in rec. dec.* 492. *n.*1.*part.*1.307.*part.*7.*part.*2.516.*eodem n.*1.*part.*
4. 5.quo casu nunquam transit in iudicatum Mant. *de tacit.& ambig. interpret.*11.*n.*6. Menoch.*de arbitr.* *cas.*484. *n.*8. Cæsar de Grassis *dec.*2.*n.*6.*cum sequentibus de fo'it.* Caualer.*dec.*210.*n.*5 *& in recent. dicta dec.*507.*n*1.*in fine*, *& dec.*516. *n.*2.*part.*5. Quæ quidem inuestitura non poterat à Canonicis 5.
denegari,dum fuit legitimè petita, necnon cum iuramento eidem Philomenæ promissa, Baldus *in lege ne cui in* 1. *lectura Cod. de locat.on. & conduct.* Castr.*consil.*338.*circa finem* ibi, sed periit se inuestiri *lib.*2.Berou.*consil.*77. *n.*34. *vers.quoad Sigismundum,&c.* & paulo inferiùs declarat sufficere ad 6.
hoc,vt dicatur,& censeatur inuestitura facta,quod quis à Domino illam petierit,&c.vsque ad finem, vol.1.Rota in Mutinen.emphyteusis 7.Maij 1632. coram Reuerendiss.D.meo Decano.

Non obstat, quod in causa fuerit citatus Antonius Amatorius, qui habebat à tutoribus Philomenæ mandatum generale procuræ in Curia;quia cum iste Procurator fuerit ab illis constitutus ante litem contestatam absque iudicis decreto, pro illius validitate requisito ex forma statuti iuxta, *text.in l.neque tutores, Cod. de procurator.* & nullas 7.
fecerit defensiones,dicta constitutio non attenditur,& processus cum eo factus corruit ad tradita per Baldum *in lege* 1.*sub num.* 3.*vers. & est ratio, Cod. de bon. matern.* Myringer. *obseruat.*38. *cent.*2. Simoncel.*de decret.in præfat.n.*81. *in fine*, Baldus *consil.*417.*n.*5. *lib.*2. Honded.*consil.*45.*n.*15.35. *lib.*1.Rota *dec.*373 *n.*1.*coram Papa Gregorio Perusina expensarum contra Penia per Prior.ad statuti vrbis dec.*3.*n.*40 Grat.*dec.Mutinen.*15.*per totam, in rec.dec.*406.*n.*4.*vers.vltra quod,p.*4.

Iniustitia dictæ sententiæ etiam patet,quia dum de descendentia ipsius Philomenæ non dubitatur mediante persona Ioan.Francisci eius patris, qui 8.
fuit filius Octauiani inuestiti de anno 1530. de dictis castris,ac illi tanquam proximiori superstiti concessa fuit à Capitulo renouatio inuestituræ aliorum bonorum,vt apparet ex dicto instrumento,etat pariter eidem concedenda etiam quoad dicta castra tam ex æquitate legis, Bartolus *in lege permittitur sub n.*1.*vers.& hoc nota pro emphyteusi, D.de aqu.quot.æstiu.in lege* 1.*n.*1. *D.de privileg.cred.* Cald.*de emphyteusi conclus.*5.*num.*5.relati per Fulgineum *de iur.emphyt.in tit.de rerum quæst.*1.*n.*24. *& in tit.de successi.in bon emphyt. q.*2. *n.*10. Papon. *consil.*25.*n.*54 Decius *consil.*131.*n.*2. *vers.& in Ecclesia maior.*Roman. *consil.*22.*n.*5.*vers.quoad vltimum Brixien.feudi* 16.*Maij* 1583.*coram Bubalo* penes Fenzon.*dec.*87.*Ferrarien. de Sabinabis* 20. *Aprilis* 1617.*coram S. D. N. & in rec. dec.*176.*n.* 28.*part.*5.*dec.*4.*n.*12.*part.*6.*dec.*193.*n.*2.*part.*2. *dauers.Rauennaten.emphyteusis* 6.*Martij* 1637.§ *pro cuius affirmatiua coram reuerendiss.mo Domino meo Decano Eugubina renouationis emphyteusis* 7. *Iunij* 1641. *coram reuerendiss.mo Patre Domino meo Bichio*, quam ex consuetudine ipsius Ecclesiæ in 9.
principio eiusdem instrumenti enunciata, quæ in hac materia attendi debet, vt per Baldum *in auth. si quas rainas sub n.*6.*vers. secundo, C.d. Sacr.Eccl.* Ias.*in l.fin.sub n.*33.*vers.tertio fiat renouatio, Cod.de iur.emphyt.* Fulgineus *d.tr.de renou.d.q.*1. *n.*30.& 61 *q.*4 *n.*5. Mant.*de tac.& amb.lib.*2.*tit.*3.*n.*19. *vers.quod intelligitur.* Berou.*consil.*16.*n.*4. *vers.tamen pone stante hac consuetudine ibi.*1.Cephal.*consil.*25. *n*15. *lib.*1. Corn. *cons.*250.*num.*3. ibi tamen stante consuetudine *lib.*3.Curt.sen.*consil.*49.*n.*10.Gozzad. *cons.*75. *n.*18. Alias enim fieret iniuria quatenus 10.
denegaretur talis reformatio emphyteusis, Bart.*in d.§.permittitur*,Bald.*in l.ne vni.C.de loc.in cui præ-*

sentia in 9. col. de prob. Ias. *cons.* 227. *n.* 26. *lib.* 2. Atque ita consuetudo in contrarium allegata per illos de Martinotiis scilicet, quod d. Ecclesia non soleat renouare fœminas eliditur, dum capitulum de bonis allodialibus Philomenam renouauit, vnde magis est attendenda consuetudo contrahentium, quàm regionis *text. in l. cum vniuersorum, D. de pign. act. l. hæredes palam, §. si quid post in fine*, ibi ex consuetudine patris familias, vel regionis, *D. de testament.* Mantica *de tac. & ambig. lib.* 3. *in* 13. *n.* 27. maxime cum Ecclesia in præsenti casu noluerit hanc emphyteusim pro se retinere, dum eandem illis de Martinotiis extraneis concessit, Ripa *in d. lege* 1. *D. de priuileg. credit.* Alciat. *in lege si mihi, & Titio n.* 31. *D. de verborum obligatione*, Marescottus *variarum resolutionum, lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 11. *vers. nec est verum circa fin.* Gozadin. *consil.* 39. *n.* 21. Mantic. *dec.* 10. *n.* 9. 11. 12.

Non obstat, quod talis emphyteusis fuerit renouata Octauiano pro se, & eius filiis, & nepotibus masculis, & sic fœminæ dicantur exclusæ, Baldus *in c.* 1. *n.* 2. *de his, qui feud. dar. poss.* 13.

Quia hoc procedit quatenus extent masculi ex primo inuestito descendentes, sed his deficientibus, admittitur etiam fœmina proximior illius descenden. ad petendam renouationem, licet inuestitura sit per solos masculos, cum renouatio petatur ex æquitate, non autem vigore inuestituræ, Bartolus *in dicta lege* 1. *§. permittitur, D. de aqua quot. & æstiu.* Angelus *in eodem §. permittitur ad med.* Marescottus *variarum resolutionum, lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 6 Fulginat. *dicto titulo de renouat. quæstione* 1. *n.* 114. *per totum*, Berou. *cons.* 58. *n.* 6. *lib.* 1. Gionagius *consil.* 44. *n.* 115. *cum sequentibus* 121. *lib.* 2. Paris. *consil.* 22. *n.* 36. *lib.* 1. Seraph. *dec.* 610. *n.* 6. *dec.* 242. *n.* 13. *vers. non obstat dicto tantum part.* 1. *d. vers. dicta decisione* 67. apud Fenzon. Durandus *dec.* 334. *n.* 2. *vers. non obst., cum sequentibus, & in rec. dec.* 176. *n.* 30. *part.* 5. *Mutinen. emphyteusis* 26. *Iunij* 1630. *coram reuerendissimo Domino meo Decano, & Ferrarien. de Schianchis* 28. *Aprilis* 1617. cum æquitas suadeat, vt dummodo Ecclesia nolit pro se retinere, fœmina proximior, vt est Philomena, præferatur tam ex ordine charitatis, quam affectionis, Bartolus *in dicto §. permittitur*, Anchar. *consil.* 171. *n.* 5. 6. *consil.* 134. *n.* 2. *ad med.* Rom. *consil.* 22. *n.* 5. *vers. contrarium tamen*, Clarus *in §. emphyteusis quæst.* 45. *in princip.* Gabriel. *de iur. emphyt. concluf.* 1. *n.* 1. *Imolen. bonorum* 18. *Iunij* 1618. *coram bo. me. Coccino in ordine* 66. *vers. quo verò ad secundum* apud Fenzon. *ad statutum vibis.* 14. 15.

Minus obstat constitutio Vrbani Octaui, quæ est in Bullario 51. incip. Humanæ salutis auctor in §. 2. Quia hæc Bulla nullibi tollit ius competens Agnatis proximioribus vltimi inuestiti petendi renouationes ab Ecclesia, sed tantum prohibet illas fieri nisi obtento prius beneplacito Apostolico, quod quidem in præsenti casu fuit à Philomena obtentum, stante sanctissimi rescripto Eminen. D. Cardinali Procamerario directo, cuius vigore concessa illi fuit specialis facultas renouandi, cuius sufficientia reuocati non potest in dubium, cum tale rescriptum emanauerit in signatur. Gratiæ, ac fuerit simplex, & absolutum, & respiciat merè gratiosa; vnde absque vlla restitutione contentorum in commissione intelligi, ac seruari debet, Seraph. *dec.* 928. *n.* 4. *versic. & semper* Adden. ad Buratt. *dec.* 621. *n.* 26. *in fine*, quia in rescriptis Papæ merè gratiosis nunquam attendi solet signatura Regentis, Rota *dec.* 339. *n.* 3. *in 4. recent. tom.* 3. & illius extensio attenditur solùm in rescriptis signaturæ iustitiæ, Cresc. *dec.* 1. *de rescript.* Seraph. *dec.* 122. *n.* 4. *& in recentior. dec.* 330. *n.* 15. & 16. *part.* 5. atque ita rescriptum Sanctissimi intelligendum venit secundum postulata, itaut correspondeat omnibus in commissione petitis, Corn. *cons.* 233. *n.* 2. *lib.* 4. Bisign. *dec.* 2. *n.* 5. *in fine*, Rota *dec.* 162. *n.* 2. *part.* 3. *recentior.* Et in omnem casum posset etiam suffragari facultas concessa illis de Martinotiis, cuius vigore ad illorum fauorem fuit à Capitulo facta renouatio, cum talis facultas data non fuerit respectu personarum, sed contemplatione actus, scilicet renouationis huius emphyteusis; nam in concessione beneplaciti pro alienatione rerum Ecclesiæ Papa considerat vtilitatem Ecclesiæ non autem personas, quibus conceditur, tali casu huiusmodi beneplacitum attenditur etiam de persona ad personam, Camer. *in cap. Imperialem fol.* 44. *conclus.* 2. *littera S. de prohibitione feud. alien.* Lupanel. *ad Iserniam eodem titulo, columna* 6. *versic. Sempronio, ante med. versic. quod tamen eleganter, Bonon. transactionis* 8. *Iunij* 1637. *coram eminentissimo D. Card. Verosp. in ordine* 228. *n.* 31. *p.* 7. *rec. confirmata sub* 25. *Febr.* 1639. *coram bo. me. Merlino.* 16. 17. 18. 19.

Cessat pariter aliud obiectum, scilicet, quod Philomena non petierit inuestituram infra annum, qui ad hunc effectum datur, Cald. *de renou. emphyt. quæst.* 2. *n.* 34. *lib.* 1. Fulgine. *dicto tractatu in titulo de renouation. quæst.* 1. *num.* 20. *cum sequenti*, Gozzadin. *consil.* 7. *n.* 3. Rota *dec.* 756. *n.* 3. *part.* 4. *diuers.* 20.

Quia non solum contrarium probatur ex lectura publici instrumenti inuestituræ bonorum allodialium, ex qua apparet de instantia, & petitione per eam facta ad effectum illam obtinendi etiam in istis Castris statim mortuo eius patre ob deficientiam masculorum, quæ sufficiens fuit pro conseruatione iuris illi competentis, cum ab eo tempore censeatur concessa quatenus de iure concedenda foret, maximè contra extraneum, deinde inuestitum, Cald. *de renou. emphyt. quæst.* 10. *n.* 17. *versic. ex quibus lib.* 1. Castren. *consil.* 338. *in fine, vers. & prædicta duo lib.* 2. Berou. *consil.* 77. *n.* 34. *& consil.* 98. *n.* 4. *cum sequenti lib.* 1. Riminaldus iun. *consil.* 444. *n.* 50. Rota *dec.* 198. *n.* 5. *part.* 2. *diuersorum*, Seraph. *dec.* 610. *n.* 8. *dec.* 630. *n.* 1. *ac in rec. dec.* 791. *in fine part.* 4. *dec.* 73. *n.* 31. *part.* 5. *Imolen. bonorum* 18. *Iunij* 1618. *§. non obstat, quod res non sit integra coram bon. mem. Coccino, & in Mutinen. emphyteusis* 26. *Iunij* 1630. *§. nec obstat quod res, 7. Maij* 1632. *coram RR. D. meo Decano.* 21.

Imo quia eidem Philomenæ fuit concessa inuestitura tantum in bonis allodialibus, & Castra supradicta fuerunt per Cameram Apostolicam occupata sub prætextu deuolutionis ob mortem Ducis Vibini, ex hoc annus non cœpit currere nisi à die recuperationis bonorum, & adeptæ possessionis per Dominum directum, Tiraquellus *de retract. consanguin. §.* 1. glossa 10. *n.* 36. *cum sequenti*, Caldas *dicta quæst.* 7. *n.* 13. Rosent. *de fund. cap.* 6. *concluf.* 52 *num.* 3. Grat. *discept. forens. cap.* 707. *n.* 20. & 21. Abbas *consil.* 6. *ad fin. lib.* 2. Anchar. *consil* 174. *sub num.* 6. Felin. *consil.* 32. *num.* 17. & 18. Menoch. *consil.* 759. *num.* 12. Surdus *dec. sione* 189. *num.* 26. Imo cum fuerit inuestitus extraneus, facultas petendi talem renouationem durabat spatio 30. annorum, Marescottus *variarum resolut. lib.* 1. 22. 23.

lib. 1. cap. 3. n. 22. Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 10. n. 9.* Fulgin. *dict. tit. de renouation. part. 1. n. 20.* Gratian. *discept. forens. cap. 758. n. 6.* Gabr. *de iur. emphyt. conclus. 1. n. 12.* Iason. *consil. 7. in fine lib. 3.* Dec. *consil. 395. pariter. in fine*, Seraphin. *dec. 610. num. 8. & dec. 630. n. 1. & d. Ferrarien. de Schianchis coram Sanctiss. Dom N.*

Tandem nihil refert, quòd illi de Martinotiis fuerint inuestiti ex speciali licentia eiusdem Vrbani VIII. cum derogatione prędictę Bullæ; Quia cum Pontifici nulla fuerit facta mentio de iure Philomenæ, non censetur illud tollere voluisse, cuius notitiam Pontifex non habuit, nec in illius præiudicium Martinotiis talem emphyteusim concedere, & per consequens talis gratia tamquam non carens vitio subreptionis nihil operatur, Lanar. *cons. 15. num. 23. cum seq.* Dec. *cons. 142. n. 5. vers. non obstat*, quod cum auctoritate Papæ Ruin. *cons. 157. n. 4. 11. lib. 1. vers. nec dici potest*, Rota *dec. 65. n. 2. par. 2. diuers.* Buratt. *dec. 576. num. 4. versic. præsertim quia.* 24.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. Meltio.

Collien. Bonorum.

Veneris 24. *Ianuarij* 1648.

ARGVMENTVM.

Habetur supra in decisione in hac causa facta 8 Aprilis 1647.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia, cui ob lineam finitam obuenerunt bona, potest ad sui beneplacitum alterum inuestire, nec tenetur inuestire proximiores defuncti.*

2 *Quod procedit, quatenùs vellet Ecclesia pro se retinere, quo casu non tenetur ad fauorem proximiorum renouare.*

3 *Secùs, quando non vult retinere, quia tunc tenetur proximiores inuestire.*

4 *Et licitum est proximiori appellare, & petere vt extraneus inuestitus remoueatur.*

5 *Etiam si proximior esset fœmina.*

6 *Licet prima Inuestitura de ea non loquatur, cum sufficiat vt pacta primæ Inuestiturę, in renouatione non alterentur, neque immutentur.*

7 *Inuestitura concessa proximioribus, ob lineam finitam non censetur noua concessio, nec nouus titulus, sed renouatio prioris tituli iam concessi.*

8 *Cum iterum concedi dicatur.*

9 *Emphyteusis deuoluta ad Ecclesiam ob alienationes factas, & Canones non solutos, & ab Ecclesia acceptata, amplius non debet concedi proximioribus.*

10 *Sed hoc intelligitur quando deuolutio est clara, & patens, & nullo modo potest controuerti, & num. seqq.*

11 *Secùs quando etiam probabiliter potest de ea dubitari.*

12 *Promissio de inuestiendo inducit contractum, & idem operatur ac si inuestitura facta fuisset.*

13 *Et importat stipulationem.*

14 *Caducitas quæ prætenditur incursa per inuestitum, si eo viuente non declaratur, non potest declarari post illius mortem per successorem.*

15 *Tutor tenetur conficere Inuentarium.*

16 *Alias omnia gesta ante confectionem, siue cum procuratoribus pupilli, in eius præiudicium, nulla sunt.*

17 *Sententia lata contra pupillum indefensum, est ipso iure nulla.*

18 *Fœmina superstiti ex inuestito descendenti de æquitate concedenda renouatio, immo etiam de consuetudine, n. 19.*

21 *Stante pacto inito de fœmina proximiore inuestienda, si alius inuestiatur, inuestitura redditur inefficax.*

22 *Intra annum inuestitura petenda, & concedi potest proximiori emphyteuticæ inuestiti, etiam emphyteutica viuente, sub conditione quod locum habeat secuta morte vltimi emphyteutæ inuestiti, dum bona ob illius mortem ad Ecclesiam reuertebantur.*

23 *Pupillus tamen si eam non petat, & tempus labatur, habet restitutionem in integrum.*

24 *Constitutio Vrbani Octani mandat inuestituras non fieri de iurisdictionalibus, nisi obtento beneplacito Apostolico.*

25 *Signatura Papæ potius attendenda, quam extensio Regentis Cancellariæ, siue agatur de materiis mere gratiosis, siuè Iustitiæ, cum sufficiat, ipsum Pontificem rescripsisse, & signasse,*

26 *Inuestitura concessa pro masculis tantùm intelligitur, ipsis extantibus, sed ipsis deficientibus, & fœminis concedi potest.*

DECISIO XXIX.

IN hac causa sub 8. Aprilis præteriti coram Me fuit per Dominos resolutum bona de quibus agitur esse renouanda Philomenæ Brancaleonæ nepti, & hæredi Ioannis Francisci Brancaleoni vltimi Inuestiti, quia nulli extant masculi àb illo descendentes, cui resolutioni non acquiescentibus Dominis de Martinozziis fuit sub hac die dubitatum, An esset à decisione emanata recedendum, quam non obstantibus in contrarium deductis Domini confirmarunt.

Primò enim contra fundamenta dictæ decisionis obiiciebatur quod bona, de quibus agitur, fuerint deuoluta ob mortem Ioann. Francisci Brancaleoni vltimi inuestiti ad Capitulum, illud potuerit illa alteri ad sui beneplacitum concedere, nec teneretur Philomenam proximiorem inuestire *iuxt. text. in l ne cui, Cod. loc. Petra cons. 112. in princ.* cum pluribus cumulatis per Honded. *cons. 32. num. 13. lib. 2.* Sed hoc procedere posset, quatenus voluisset Ecclesia pro se retinere, quo casu cogi non posset ad proximiorem renouandum, Abb. *in cap. bene il 2. n. 28. versic.* in gloss *fi. de postul. Prał.* Imol. *in l. si mihi & Titio 100. n. 2. vers. sed ad aduerte ff. de verb. oblig.* Rota *in Forosempron. bonorum 4. Mart. 1641. coram R. P. D. meo Rojas*, & alibi passim quod transit sine controuersia. Secùs verò, dum noluit pro se retinere quia Martinozzios inuestiuit, quod facere non potuit excludendo dictam Philomenam proximiorem dicti Ioann. Francisci, quam tenebatur Inuestire, Bart. *in l. 1. §. permittitur D. de acq. poss. quotid. & ast. & in l. 1. n. 1. ff. de priuil. credit.* Cald. *de emphyt. concl 8. n. 5.* Fulg. *eodem tractat. tit. de renouat. quæst. 1. n. 69.* Rota *in Mutin. emphyt. 26. Iunij 1620 & 28. Maij 1638. coram RR. D. meo Dec. Eugubina renouationis 7. Iunij 1641.* coram R. P. D meo Bichio & in *recent. dec. 101. n. 17. p. 5. §. to. 2.* qua renouatione denegata, benè potuit Philomena appellare, & petere, vt extraneus inuestitus remoueretur. Iuxtà doctrin. Bart. *in dicta l. 1. §. permittitur*, Castr. *consil. 412. n. 1. lib. 2.* Paris. *consil. 22. num. 36. lib. 1.* 1. 2. 3.

Honded.*consil.*51.*n.*6.*lib.*1. Tob.Non.*consil.*3. *per totum* Seraph.*dec.*610. *n.*1. *cum seqq. & dec.*176. *n.*31. *part.*5. *recentiores.* Quod procedit etiam si
5. proximior non sit masculus, sed fœmina; Quia si Ecclesia nolit pro se retinere, iniuriam faceret proximioribus etiam fœminis si non renouaret vt inquit idem Fulgos. *loco supra citato n.*69. *versic. attamen, &c.* Roman. *consil.*22. *num.*5. Alexander *cons.*81. *n.*1. *& num.*20. *lib.*1 Dec. *consil.*151. Perus. *cons.*29. *n.*1. *lib.*1. Seraphin. *dec.*610 *n.*1. *& dicta dec.*176 *n.*25. nihilque facit, quod prima Inuestitura non loquatur de fœmina cum pro illius comprehensione sufficiat, vt pacta dictæ Inuestituræ primæ non remaneant alterata, siue immuta-
6. ta in renouatione, Bero. *consil.*98. *n.*99. *lib.*1. Marescott. *var. resol. lib.*1. *cap.*3. *n.*5. Fulgin. *loco citato dicto n.*69. *vers. etiam si non sint comprehensæ in Inuestitura*, Rota *dec.*176. *n.*30. *p.*5. *recentior.* Imolen. bonorum, seu emphyteusis 18. Iunij 1618. coram Coccino, quia Inuestitura concessa proximioribus ob lineam finitam non causatur noua con-
7. cessio, nec titulus nouus, sed prioris tituli iam concessi renouatio, Batt. *in leg. si mihi & Titio n.*7. & ibi Alexander *ff. de verb oblig.* Valasc. *de iur. emphyt. quæst.*11. *n.*15. *ad finem* Cald. *de renouat. emphyt. quæst.*3. *n.*1. *&* 2. qui post infinitos, quos allegat dicit, vt renouatio emphyteusis regulanda sit, iuxta terminos Inuestituræ antiquæ non noua, sed antiqua emphyteusis dicatur, Fulgin. *d. tit. de renouat. 1. quæst. n.*72. *cum seqq.* Curt. Ien. *consil.*48. *n.*46. Crott. *consil.*18. *n.*1. & licet Aret. *in suo cons.*41. *n.*13. his non obstantibus vocet nouam Inuestituram; tamen in puncto quod non solum concessio, seu locatio renouata dicatur semper vna cum prima, etiam si illa iam fuerit finita, atque extincta, cum iterum concedi dicatur, vel ipsi inuestito vel consorti, vel filiis, est textus, & ibi glossi. *in*
8. *cap.*2. *de feud.* Imol. & alij per glossi. *in cap. non satis* 34. *quæst.*2. *& cap.*1. *de donat. & in cap. cum venerabiles de cens.* Bero. *cons.*116. *n.*1. *col.*1. Cald *de renou. tit. 1. q.*2. *n.*16. Rota *d. dec.*176. *n.*33. 34. *&* 35.

Alia obiectio deducebatur ex eo, quod talis emphyteusis fuisset ad Capitulum deuoluta, ex quo non fuerint pacta prioris Inuestituræ seruata, & ob alienationes factas ab antecessoribus Philomenæ sine consensu Capituli, & ob Cano-
9. nes non solutos, ex quibus cum Capitulum deuolutionem acceptauerit, nunc non amplius licet Philomenæ petere hanc renouationem, vt inquit Honded. *consil.*32. *n.*10. *cum sequent. volum.*2. Rimin. iunior. *consil.*257. *n.*101. *& n.*110.

Verùm ad effectum, vt deuolutio sit inducta
10. debet illa esse adeo clara, & patens, vt nullo modo possit controuerti, Facchin. *controu. iur. lib.*1. *c.*95. *in fin.* Gratian. *discept. for. cons.*736. *n.*8. Modern. Perus. *de man. tot. observat.*16. *n.*47. Rota *dec.*559. *n.*4. *p.*5. *part.*2. *& dec.*499. *part.*7. *recent. & dec.*105. *n.*15. *coram Papa Greg. XV.* Hoc tamen dici nequit quando etiam probabiliter potest de ea dubitari, vt in præsenti casu. Imò pro priuando emphy-
11. teuta, siue eius successore debet concludenter constare illos destitutos esse omni auxilio, ac emphyteusim fuisse finitam, Canal *dec.*316. *n.*7. *vers. quæ hoc procedit dec.*16. *n.*2 *& dec.*26. *n.*8 *p.*3. *recent.* Fanen. seu Senogallien bonorum super Immissione 14. Mart. 1646 coram Mo. *quia cum Magna Duc.* Hic autem nulla potest considerari deuolutio, cum ill. non iustificetur, & quatenus etiam iustificaretur obesse neque posset Philomenæ cum ei de Anno 1626. sub 12. Decembris per Capitulum, & Canonicos excausa obitus dicti Ioannis Francisci de Brancaleonibus fuerit facta renouatio respectu bonorum allodialium, & Insuper in eodem Instrumento fuit quoque facta promissio renouationis respectu Castri, & bonorum Iurisdictionalium, obtenta tamen licentia Apostolica cum obstaret Constitutio Vrbani VIII. in nou. Bullar in Oratine 51. §.2. vt narratur in proœmio primæ decisionis huius causæ. Vnde obtento postea Beneplacito Apostolico dd. Canonici vigore dictæ promissionis tenebantur 12.
ad concessionem dictæ renouationis, & cum per ipsos stetterit, quo minus illa fuerit facta, in qua sola voluntas contrahentium sufficiebat huiusmodi promissio parit exceptionem aduersus eosdem Canonicos pari modo, ac si renouatio fuisset facta, cum inducat contractum Burat. & Angel. *in l. si. intra ff. de pact.* Aret. *in l. 1. n.*1 *ff. de p gnor. act.* Mantic. *de tac. & amb. lib.*3. *t.*16. *n.*27. *& tit.*3. *n.*14. *lib.*4 Valasc. *de iur. emph. quæst.*14 *n.*11. *§ quod item*, Rosentall. *de feud. cap.*3. *conclus.* 1. *n.*1. 2 *vers. sed inuestitura*, Caroc. *de exemp. eccl. p.*2. *quæst.*542. ibi, & importat stipulationem, Fulgin *de emph. tit. de alien. q.* 1. *num.*227. *cum seq.* Rursat. *cons.*100. 13.
*n.*11. *vers. confirmatur, &c. lib.*1. Corn. *cons.*25. *n.*25. *vol.*2. *& cons.*246. *vol.*2 maximè cum aliena caducitas prætendatur incursa per dictum Ioan. Franciscum contra quem quia non fuit declarata ipso viuente, minus declarari potuit post illius mortem contra illius successorem ad *text. in leg. fin.* 14.
vbi Bald. Sulic. & alij *C. de reuoc. donat.*, glos. & DD. *in cap. si. de don.* Mantic. *de tacit. lib.*22. *tit.*27. *n.*34. Marc. Anton. *var. resol. lib.*1. *reso.*98. *n.*10. Fulgin. *in d. tract. de emphyt. tit. de var. caduc. quæst.*8. *num.*1. Honded. *cons.*55. *n.*20. *lib.*1. Bero. *cons.*98. *num.*27. *lib.*1. Rimin. iun. *cons.*752. *n.*23. Cassad. *dec.*2. *n.*2. *de locat.* Mart. Andr. *dec.*63. *n.*3. Rota *dec.*529. *n.*17. *coram Papa Gregor.* Romana prætensæ deuolutionis 18. Februarij 1636, coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & in Mantuana feudi 17. Iunij 1641. coram R.P. Domino meo Royas.

Nullitas verò sententiæ latæ in Camera contra Philomenam citato Amatorio Procuratore constituto per illius Tutores Testamentarios patet non solum quia per eosdem Tutores de tempore Constitutionis dicti Procuratoris confectum non fuerat aliquod Inuentarium vt necessarium erat, dum talis confectio illis non erat à à Testatore remissa, vt colligitur ex Testamento 15.
relato in Summario illorum de Martinozziis *n.*9. *ad text. in l. vlt. §. fin. ibique not.* Bart. *C. arbitr. tutel. &* declarat Afflict. *dec.*262. *n.*6. *vers. & bene potuit*, & sic ante talem confectionem quicquid in præiudicium Pupillæ gestum fuit siue cum eisdem Tutoribus, siue cum Procuratore ab illis constituto nullum prorsus fuit *l. fi. C. arbitr. tut.* Gutier. 16.
*de tutel. p.*2. *c.*1. *n.*1. *cum seq.* Mont. *de tutel. c.*52. *& reg.*51. *n.*1. *&* 2. Castr. *cons.*43. *post n.*1. *v. At ille actus h.*2. Rota *dec.*530. *n.*1. *coram Pap. Greg. XV. & in rec. dec.*204. *n.*1. *& 6. p.*4. *to.*2. *dec.*1. *n.*8. *n.*11. *p.*7. Verùm etiam quia dicta Philomena in dicto Iudicio. Imò fuit defensa ab ass. Procuratore, à quo non fuerunt oppositæ exceptiones renouationis ex legis æquitate, & ex promissione Capituli iurata delatæ ac propterea dicta sententia cond. Pupillam lata non defensam est ipso Iure nulla 17.
l. contra Pupillum ff. de re iud. Cresc. *dec.*9. *de re iud.* Gregor. *dec.*43. *numero* 9. *&* 10. *& dec. ff.* 487. *n.*5.

Canall.

Cauall. *decis.* 585. *numero* 1. Ruin. *cons.* 56. *numero* 4. *lib.* 1.

Iniustitia pariter dictæ sententiæ patet, quia cum Philomena descendat mediante persona Ioannis Francisci eius patris à Co. Octauio Inuestito de Anno 1530. de hoc Castro illi soli superstiti erat concedenda renouatio non solum ex
18. æquitate legis approbata per Bart. *in leg.* 1. §. *permittitur num.* 1. *vers. & hoc nota pro emphyteusi ff. de aqu. quot. æst.* Rom. *cons.* 22. *n.* 5. *vers. quo ad vltimum* quæ procedit etiam in bonis feudalibus Ecclesiasticis licet fuerint concessa *tit. emph.* vt fuit resolutum in Brixien. feudi 16. Maij 1583. co. Bubalo penes Fenzon. *ad Stat. Vrb. dec.* 67. & in Ferrar. de Schianchis
19. 20. Aprilis 1617. coram S. D. N. *ac in rec. dec.* 176. *n.* 3. *cum seq. p.* 5. quam ex consuetudine illarum partium admissa in Breue
20. S. D. N. Vrbani VIII. Datum sub die 10. Sept. 1642. relato in primo Sum. num. 3. quæ consuetudo in simili materia, vt valdè sit attendenda, Testar. Bald. *in auth. si quas ruinas n.* 6. *vers. secundò C. de Sacr. Eccl.* Ias. *in l. fi. n.* 33. *vers. tertio fit renouatio C. de iur. emphyt.* Bero. *cons.* 116. *n.* 4. *versic. tenens stante loci consuetudine lib.* 1. Verùm etiam ex pacto, & promissione suprascript. cuius vigore, con-
21. cessio subinde facta illis de Martinozziis nulla, & inefficax reddita fuit. Bald. *in l. ne cui in princip. vers. & est valde notabile & n.* 1. *vers. bene valdè Cod. de locat.* & post alios probat Franc. Cald. *de iur. emphyt. lib.* 1. *q.* 5. *n.* 89. *vers. caterum.*

Neque obstat quod talis renouatio non fuerit per Philomenam petita infra annum post mortem Ioann. Francisci vltimi Inuestiti, iuxta *text. in*
22. *c. Titius filios si de feud ediff. cont. tit. In dom. & Vassal. in Vsib feud.* quia contrarium euidenter apparet ex iam deductis cum talis renouatio fuit petita imminente periculo mortis Ioann. Francisci tam quoad Castrum, quam quoad alia bona allodialia, & pro parte dd. bonorum fuit ab eisdem Canonicis d. Philomenæ facta renouatio, quo verò ad Castra fuit facta promissio renouationis obtento tamen prius beneplacito Apostolico, vt ex Instrumento supra relato demonstratur, & declaratur in decisione, quæ reuidetur sub §. quia non solum, & in §. Immò quia quæ sanè petitio, seu concessio non potest impugnari, ex quo fuerit facta, dum Ioann. Franciscus in extremis laborabat cum adhuc in ipso duraret præcedens Inuestitura, nec bona emphyteotica essent tunc deuoluta. Quia Canonici viuente etiam Ioanni Francisco emphyteuta eiusdem dict. Emphyteusis
23. possessore potuerunt Philomenæ, quæ ei erat successura nouam Inuestituram concedere sub conditione quod locum haberet secuta morte vltimi inuestiti, dum d. bona ob mortem illius ad Ecclesiam reuertebantur, Iuxta *text. in cap.* 1. *versic. sed si ille, qui successor feud. dar. teneantur, & cap.* 1. §. *omnibus d. tit. de feud. cont. sit inter Domin. & Vassal. in Vsib. feu.* Ilsern. *de feud. tit. de feud. dato inuicem cap. si quis instituitur versic. sed Mediol. & Cremonen. n.* 1. *folio mihi* 75. Marescot. *variar. resolut. lib.* 1. *resol.* 39. *num.* 10. *versic. quarto amplia, &c.* Bald. *consil.* 431. *ad euidentiam præmitten. n.* 6. *versic. vbi est impressum lib.* 2. Sed esto etiam citra veri præiudicium quod elapsum fuisset tempus petendi renouationem. Attamen præiudicio Philomenæ consultum optimè fuit beneficio restitutionis in integrum cum de illo tempore in pupillari ætate ipsa reperiretur, vt per Clar. *in* §. *feudum quæst.* 49. *versic. sed quæro pone*, Cald. *de iur. emphyt. quæst.* 5. *n.* 21. *versic. diximus supra cum seq. lib.* 1. Menoch. *consil.* 75. *n.* 13. *versic. præterea*, Peregrin. *consil.* 94. *n.* 53. *vers. decimo, & vltimo lib.* 2.

In contrarium neque facit dispositio Constitutionis S. M. Vrbani VIII. editum de Ann. 1625. Kal. Nouembris incip Humanæ salutis auctor in ordine 51. Bullar. p. 4.

Quia non tollit Ius renouationis competens Agnatis proximioribus vltimi inuestiti, sed tantum prohibet illas fieri non obtento beneplacito Apostolico, vt in eo legitur in §. 2. in fine. Vnde 24.
illo obtento censetur quoque permissa renouatio *Text. in leg. quibus diebus §. quidam Titio ff. de condition. & demonstrat.* Decian. *consil.* 10. *n.* 14. *versic.* 2. *cum seqq. n.* 19. *versic. non obstat, & lib* 4. Burat. *decis.* 359 *n.* 6. *versic. ad primam namque ac seqq.* cum aliis adductis in Sarsinaten. feudi coram Reuerendissimo Domino meo Decano 22. Iunij 1645. §. 4. *coniectura* & 18. Decembris eiusdem anni §. *successiuè ponderabatur prohibitio alienationis*, nec dubitare contingit in proposito casu datum fuisse tale beneplacitum cum illud probetur ex Commissione directa Eminentissimo Domino Cardinali Procamerario S. D. N. manu signata cuius Tenor potius attendi debet, quam extensio qui-
25. buslibet clausulis facta per Regentem Cancellariæ, siuè agatur de materiis merè gratiosis, siue Iustitiæ cum sufficiat ipsum Summum Pontificem rescripsisse ac signasse, vt benè declarat Seraph. *dec.* 922. *num.* 4. *vers. & semper Romana Domus ad* Peregr. 17. *Febr.* 1620. *coram bo. me. Coccino in Ordine* 181. *n.* 13. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.*

Quæ autem denuò replicantur scilicet quod talis emphyteusis non possit concedi Philomenæ tanquam fœminæ dum Octauianus fuit inuestitus pro se, ac eius filia, & nepotibus masculis tantum tolluntur ex eadem decisione, quæ reui- 26.
detur sub §. *quia hoc procedit, &c.* & vltra Doctores ibi congestos, idem quoque firmat Marescot. *variarum resolut. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 4. Gratian. *discept. forens. cap.* 88. *n.* 25. Castr. *consil.* 159. *in fine versic. non obstat quod debuit lib.* 2. Giouag. *cons.* 44. *num.* 115. *n.* 121. *lib.* 2. Rota *dec.* 198. *n.* 2. *p.* 2. *diuers. & in recent. dec.* 60. *n.* 5. *& dec.* 176. *n.* 30. *p.* 5. & fuit etiam resolutum in Farfen. bonorum 9. Decembris 1644. coram R. P. D. meo Corrado.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Societatis de Rotignis.

Lunæ 10. *Februarij* 1648.

ARGVMENTVM.

Socius tenetur ad debita societatis, etiam inita post dissolutionem societatis, quando contrahentibus cum sociis non est notificata dissolutio.

SVMMARIVM.

1 *Socius complimentarius potest obligare societatem, & omnes socij ex eius facto in solidum tenentur, & n.* 2.

2 *Etiam dissoluta societate, quando mercatoribus, cum quibus negotiatio, non est denunciata solutio societatis.*

Inter mercatores bona fides seruanda, & fauor publici commercij non patitur, vt inter se decipiant.

3 *Etiam*

3 *Etiam si tacita renouatio contingat per mortem alterius ex socijs, quando complimentarius palam negotiatur.*

4 *Limitatur si mors sit notoria. Sed fallit n. 21.*

5 *Vel lapsum tempus, quo duratura est societas.*

6 *Cum denunciatio solum requiratur, quando dissolutio enenit durante societate secus ea finita, vel per lapsum temporis.*

7 *Cum tempore finito, debeant creditores inuestigare, cum quo negotiantur.*

8 *Prout etiam pacta, vigore quorum inita est societas, & pro quanto tempore duret aliàs sibi imputandum.*

9 *Institor vsque ad certum tempus præpositus, eo finito, non obligat præponentes, licet contrahentes ignorent finitum esse officium.*

10 *Contrahentes cum aliquibus sociis, non debent attendere capitula, & conuentiones initas inter socios, sed literas oblatorias ipsis contrahentibus transmissas.*

11 Cons. Castr. 104. p. 1. declaratur.

12 *Societate contracta inter duos mercatores simpliciter, etiam si postea dissoluatur, alter tamen tenetur ex contractibus ab altero celebratis, nisi faciat proclamare, & omnibus notificari dissolutionem societatis.*

13 *Mandati fines sunt diligenter custodiendi.*

14 *Dissolutio societatis non præsumitur, sed continuare creditum quando contrarium non demonstratur stantibus literis oblatoriis indefinitè prolatis, & n. 17.*

15 *Societas contracta cum hæredibus, verificatur in vno tantùm superstite, & per vnius mortem non finitur.*

16 *Actus sociales, in probent societatem, quæ nunquam apparet contracta, remissiue.*

17 *Sed, & præexistentes, probant continuationem, vel illius præsumptionem.*

18 *Et dicitur continuata, si omittantur computa, rationes, & solidationes.*

19 *Probatur, & inducitur, quando conceditur facultas exercendi illos actus, qui citrà nomen societatis fieri nequeunt.*

20 *Res inter alios acta, si ei, cuius interest, non denuntietur, non præiudicat.*

Maximè quando iustam habet causam aliter credendi.

22 *Plus est facto, quàm verbis aliquid facere.*

23 *Omne solui debet eo vinculo, quo ligatum est.*

DECISIO XXX.

CAusa per duas vices vtraque parte informante proposita, Domini, vt in decisionibus sub diebus 19. Iunij 1645. & Martij 1646. iterum dixerunt, Ioannem Mariam teneri ad debita Societatis ab ipso initæ, cum Hæredibus q Ioannis Andreæ Rotigni etiam contracta post mortem Ioannis alterius ex dictis Hæredibus.

Fundamentum resolutionis fuit, quia cum in litteris oblatoriis in apertitione Rationis Bancharię, in Vrbe, de Anno 1638. sub nomine dict. Ioann Mariæ, & Hæredum q Ioann. Andreæ Rotigni iuxta stylum, qui seruatur à Mercatoribus transmissis in diuersis partibus fuerit expressè cautum, quod præstari deberet fides litteris sociorum, quousque contrarium non esset notificatum, ibi, *e quali presta ete solamente fede, fin che in contrario vi sera detto*, notificatione non sequuta, remansit obligatus Ioann. Maria, ac si duraret societas, debebat enim, vt se eximeret ab omni præiudicio, & obligatione erga Creditores, qui vigore complimenti Francisco fratri Ioannis, & cohæredi Ioann. Andreæ concessi, adstrictus erat 1.
erga Creditores, cum potuerit obligare societatem, & omnes socij, qui eum proposuerunt, ex eius facto insolidum tenentur ad tradita per Bart. *in l. eandem in princip. & fi. ff. de duobus reis*, vt per Rot. Genuen. *diuers. dec. 13. n. 29. & 30. dec. 135. in princ. versic. in primis enim, ac decis. 185. sub n. 1. versic. secundum dubium*, illis pariter notificare solutionem eiusdem societatis, ac negociationis, ne alias sub fide eius nominis, cui maximè crediderunt, decipierentur, quod repugnat bonæ fidei inter Mercatores præcipuè seruandæ, ac publici commercij fauori ad *l. 1. §. Magistrum autem, ff. de exercit. act. l. quicumq. § fin. ff. de fid. instrum. l. sed etsi pupillus §. de quo palam, l. si quis mancipis §. si impubes ad fin. versic. non enim imputandum ei est, l. in eam §. si Dominus ff. de instit. act.* tradit. Cin. *in l. mandatum sub n. 6. versic. aut aduersarius erat contemplatione Domini gesturus, & infra C. mand.* Bald. *in d. l. sed etsi pupillus d. §. de quo palam n. 3. versic. nota quando.* ibiq. Castr. *n. 2. versic. nota primo ff. de instit. act.* quorum sententia procedit etiam in tacita reuocatione, contingente per mortem, quando complimentarius palam negociationem prosequitur, vt habent in *d. l. si quis mancipis d. §. si impubes*, ibi, *non enim imputandum ei est, qui sciens Dominum decessisse cum Institore exercente mercem, contrahit ff. de institutio. actio. vel mors ignoratur, leg. inter casus in princip. ff. mandat. & leg. actione §. morte, versic. Item si alicuius ff. pro soc.* Cin. *in d. l. mandatum sub num. 4. versic. Item in secunda Cod. mandati*, quas oblatorias fuisse scriptas de consensu Ioannis Mariæ constat non solum, quia fuerunt subscriptæ à Complimentario Rationis, sed etiam ex epistola, quam scripsit Ioannes Maria neporibus sub die 18. Nouembris 1638. ex qua probatur illius scientia prædictarum litterarum oblatoriarum, ibi, *e ben vero, che habbiamo inuitato tutti gli amici per negotiar con quella realtà, e termini mercantili con loro, che si deue, &c.* 2.

3.

Non obstat, quod ex quo societas prætenditur totaliter dissolura ob mortem Ioannis vnius ex sociis sequutam de mense Octobris 1641. notoriam propter facinus eius, qui mortem violentam intulit *§. soluitur inst. de soc. l. societ. coire, §. dissociamur, l. actione, §. morte ff. pro soc.* necnon per lapsum temporis cum de anno 1638. fuerit inita societas duratura ad triennium, vt in capitulis socialibus initis sub die 26. Iunij 1638. ibi, *che detta Compagnia deua principiare dal prossimo mese di Luglio come sopra, & habbia da durare per anni tre*, qua terminata de consensu partium Anno 1640. Namque alias inspectis capitulis societas fuisset duratura etiam post tempus, quo facta fuerunt noua capitula, fuit de nouo alia incœpta die 30 Decembris eiusdem anni duratura ad annum proximum, vt pariter in subsequentibus capitulis socialibus, ibi, *che il detto negotio deua principiare sotto li 30. Decembre 1640. & seguitare per vn'anno solamente da finir si per tutto Decembre 1641.* excludatur necessitas denunciationis dissolutionis societatis finitæ, & per mortem alterius ex consociis, & per tempus finitum, quæ requiritur quidem quando dissolutio intercedit durante societate, secus vero post societatem finitam vel per mortem, vel per lapsum temporis, Castrens. 4

5

6.

in

in l.1.§ non autem n.3.ff.de exercit.act. idem Castr. *cons.*104. *num.*2. *vers.posito ergo quod essent*, & *cons.*415 *num.*2.*vers.constat primi.*1.quem sequitur Strac.*de mercat.tit.de contract. n.*15. & *seq.* liquidem respectu temporis debebant creditores inuestigare de qualitate, & conditione Francisci,
7. cum quo contrahebant, ex allegatis per Castr. *d.cons.*104.*n.*1 & consequenter pacta,cum quibus inita fuerat societas, & pro quanto tempore duraret,alias sibi imputare debent, vt in puncto be-
8. nè distinguendo declarat Gomes. *var.resol.tom.*2. *cap.*5.*de societ. f.b n.*6.*col. penult. vers. tertio modo, vsque ad finem*, vbi loquitur in terminis ad effectum, vt vnus ex sociis non teneatur ad debita postea contracta,Menoch.*cons.*121.*n.*67. vbi allegat concordantes,Decian.*cons.*60.*n.*31.*in princ.*& 32 *lib.*2. & signanter quod non excusentur contrahentes,si ignorent sub qua forma, & sub qua lege fuerit institor præpositus,& quod si fuit præpositus vsque ad tempus, finito illo tempore non obliget præponentem, licet tunc contrahentes
9. ignorent officium finitum,notat Castr.*in l.sed, & si pupillus*, §.*condicio autem præpositionis in i.notab. n.*2.*ff.de inst.act.*Paris.*cons.*94.*num.*25. *in fi.lib.*1.& *cons.*93.*n.*52.*lib.*5.Surdus *cons.*32.*n.*13. *vers.nec resistit cum seq.*Felic.*de soc.c.*30.*num.*7.8 & 9.Franc. Ant.Cost.*cons.*55.*n.*6.*lib.*1. respectu verò mortis, cum esset notissima, nulla alia requirebatur intimatio. Quia cum non sint attendenda supradicta capitula, & conuentiones inter socios priuatim factæ tam de anno 1638. quam de anno 1640. nuper in actis pro parte Ioannis Mariæ productæ, sed sint attendendæ litteræ oblatoriæ in aperitionis rationis banchatiæ *d.l.& si pupillus*, §.*de*
10. *quo palam,ff.de inst.action.*Castr *d.cons.*104. *num.*1. *ad med.vers.quod ergo dicitur p.*1. vt in puncto dixit Rota in Ianuen. seu Romana cambij 12. Decembris 1644.coram RR. D. meo Decano in §.quemadmodum ad eundem effectum absque vlla temporis limitatione,& cum qualitate quod contrahentes credere debebant *alla mano del nostro S. Gio. Maria, &. & aquella del S. Gio.e Francesco Rotigni suoi nepoti, &c. a quali prestarete solamente fede, sin che in contrario vi sarà detto* nulla habita relatione ad supradicta capitula, & conuentiones, & nulla eorum facta mentione non poterant contrahentes diuinare limitationem temporis in capitulis, quæ nunquam prodierunt in lucem contentam, sed credere debuerunt litteris oblatoriis, quod societas sine præfixione temporis inita fuisset.

11. Neque obstat Castr.*d.cons.*104.*part.*1.cum in illo casu ageretur de mandato à principio limitato vsque ad certum tempus,vt sub num.1.vers.mandatum tamen istud: in hoc autem casu non solum ab initio non fuit mercatoribus notificata limitatio, sed potius datum mandatum liberum, & generale, quod tutò, & bona fide poterant contrahere cum vnoquoque ex nominatis *sin che in contrario vi sarà detto*,& propterea Castr. in suo casu firmat, quod ex quo limitatio fuit apposita ab ipso principio,debet imputari contrahentibus si vltra tempus præfixum crediderunt,& in pluribus locis in eodem consilio declarat suam conclusionem procedere quando limitatio temporis fuit apposita ab ipso principio, vt sub num.1.in vers.prima ratio est ibi, quia tempore contractæ societatis prædictæ fuit appositum tempus trium annorum, & sex mensium, inferius sub eodem num.1.vers.respondeo,ibi,ex quo fuit apposita ab ipso principio debuit esse nota, & ibi, sicut in qualibet lege, vel conditione apposita ab ipso principio in mandato,& clarius ante n.2.ibi, non ergo pertinet ad præponentem manifestare formam, vel limitationem appositam à principio, sicut quando apponitur ex post facto,& ante n.3. ibi,sed quando viuente mandante finiretur mandatum ex causa, vel reuocatione subsequuta ex post facto,tunc notificanda esset reuocatio. Alias admittit, quod debeat fieri notificatio quotiescumque mandatum fuit factum à principio simpliciter,& sine temporis præfinitione, tunc enim cum contrahentes sciant, vel scire præsumantur quod simpliciter, & quandocumque poterant contrahere secundum formam mandati, remanerent sub bona fide decepti, nisi eis notificaretur dissolutio,vt tradit Castr.*eod. cons.*104.*num.*1. *post med.vers. quod ergo dicitur in leg. sed & si pupillus.* Hanc distinctionem inter societatem ab initio 12.
contractam limitatè, vel liberè sequitur idem Castr.*in d.l.*1.§.*non autem n.*3, *vers.secus si finisset.ff. de exerc. act.* vbi, quod contracta societate inter duos mercatores simpliciter, non autem ad certum tempus, alter ipsorum tenetur ex contractibus celebratis cum altero, licet postea esset dissoluta, nisi fecisset proclamare, & notificare omnibus,quod erat dissoluta,idem repetit in *d.l.sed & si pupillus* § *conditio n.*2. *vers. quod ergo dicitur*, dicens continuo menti tenendum reuocationem publice, & palam debere notificari quando institor fuit constitutus simpliciter sine præfinitione temporis,alias secus Gomes.*var.resol.d.tom.*2.*c.*5. *de societ.supradicto vers.tertio modo.* firmat necessariam esse notificationem quando societas ab initio simpliciter fuit contracta,Menoch. *consil* 121. *allegatus in contrarium num.*66. *vers.* & verè cum Petro de Vbaldis distinguit,quòd aut est contracta societas ad tempus incertum, & tunc si vnus sociorum vult recedere, id facere debet mediante renunciatione, aut contracta est ad tempus certum,& tunc non est necessaria denunciatio, Decian.*vero cons.*60 *n.*31.& *n.*32.*lib.*2.refert eandem doctrinam Petri de Vbald.Paris.*cons.*94. *n.*25.*in fi.* retorquetur,dum iuxta consil. Petri de Ancarano 332.dicit, inspiciendum esse tenorem societatis contractæ,& quid sit inuicem à consociis demandatum, quapropter habuerunt creditores iustam causam credendi societatem duraturam vsquequo contrarium fuisset eis notificatum, vt in supra relatis verbis litterarum oblatoriarum.

Stante autem hac indefinita oblatione, seu 13.
mandato ad contrahendum donec contrarium notificaretur,non debuerunt creditores inquirere capitula particularia societatis inter socios inita,sed necessaria fuit ex forma ipsius mandati, cuius fines obseruandi sunt *l. diligenter ff. mand.* denunciatio dissolutionis societatis etiam si secuta fuerit mors vnius ex sociis eamque creditores non ignorauerint,cum stante dicto mandato existimare potuerint quod socij, quia non denunciarunt,dissolutam esse societatem,voluerint eam post mortem inter se continuare vt poterunt
Menoch.*d.cons* 121.*n.*73 *vers. primus casus, & prax.*37.*n.*4 *lib.*3.Rim.iun. *cons.*71 *num.*17. 14.
Mantic.*tac lib.*6.*tit.*24.*n.*28. Gmb. *ad ord. mod.* Mellan.*c.*1.*gloss.*6.*a* 40.& *cæt.* gloss.12. *num.*80. Ratio est,quia cum societas non fuisset contracta cum Francisco & Ioanne, sed cum hæredibus

Ioanni,

Ioann. Mariæ, etiamsi obierit Ioannes, cum nomen hæredum Ioannis Andreæ vti collectivum, satis verificetur in Francisco superstite, non inde sequatus fuit effectus dissolutionis societatis,
15. prout individualiter tenet Paris. *cons.* 82. *num.* 15. & *num.* 32. *lib.* 1. quem sequitur Felin. *societ. c.* 32. *num.* 14. *in fin. 2. not. sed hoc non procedit*, & Blas. Machalot. *de fract. q.* 2. *n.* 40. *n.* 4. eoque magis,
16. quia et am post mortem Ioannis dantur plures actus sociales, qui quicquid sit an sufficerent ad probandam societatem, quæ nusquam contracta apparet, in quibus terminis procedunt decis. in Tudertina Societatis 21. Iunij 1638. coram Eminentiss. Card. Panzirolo, & in Romam prætensæ societatis 12. Iunij 1645. & 10. Decembris 1647.
17. coram R. P. D. meo Otthobono, sanè præexistente vera societate, sufficiunt ad probandam illius continuationem, vel præbuerunt saltem iustam causam creditoribus opinandi illius continuationem post mortem. dam ipsis non fuit contrarium notificatum, prout promissum fuerat in dictis litteris oblatoriis, & in casibus prædictarum decisionum, omnes actus, qui prætendebantur citra illius nomen societatis fieri poterant, & tanquam æquinoxi societatem non inducebant, differuntque plurimum ab hoc casu quia post obitum Ioannis remansit indiuisum lucrum, & nullæ fuerunt factæ rationes, computa, aut solidationes, quarum omissio, iunctis aliis supra deductis citra ius, & nomen societatis nullo modo fieri potest, Socin. *Sen. cons.* 87. *n.* 12. & 13. *lib.* 1. Menoch.
18. *præsum.* 57. *n.* 1. *lib.* 3.

Nec reluant quod Ioann. Maria dissenserit, ac renunciauerit facultatem in apoca cum Francisco celebrata post mortem Ioannis sub die 12. Novembris 164[illegible]. tribus testibus munita, in qua Franciscus promisit in posterum nolle vllo pacto vti nomine Ioann. Mariæ in scripturis, & negociis, ac successiue die 21. eiusdem mensis, & anni registrata in Archiuio Vrbano, ac demum obtinuerit sub die 10. Martij 1643. inhibitionem ab A. C. contra Franciscum, ne amplius illius nomen expenderet in negocio: Quoniam hæc acta cum Francisco pariter erant notificanda Mercatoribus, eodem modo quo à principio institutæ rationis fuerunt inuitati ad effectum, vt cauere possent à fraudibus, ne decipiantur, dum his non attentis idem Franciscus publice continuauit negocia sub eodem nomine vsque ad decoctionem, sciente, & patiente eodem Ioann. Maria, vt firmat vtraque dictio, & cui tenuissime probat apocha in qua sub die 29. Nouembris 1641. Ioan. Maria dat facultatem Francisco vendendi, hypothecandi, &c. *quantisuoglia effetti di mercantia, & crediti d'ogni sorte spettanti alla negotie di Gio. Maria & heredi di Gio. Andrea Rongi per la somma, & quantità di sc 4. m. d'oro simple*, continens confessionem ipsius Io. Mariæ, quod tunc temporis extabat societas, de quâ ex supradictis capitulis in actis productis amplius nequit dubitari, ita quod cum talis licentia sit vnus ex illis actibus, qui citra nomen societatis fieri non possunt, non solum
19. probat societatem, sed etiam illam inducit Corn. *cons.* 54. *vol. 1. etiam lib.* 1. Sim. de Præt. *cons.* 24. *n.* 7. *lib.* 1. Palm. *cons.* 100. *n.* 4. Rota *dec.* 214. *n.* 15. *p. 6. rec.* Alias gesta inter reos non poterant præiudicare Mercatoribus, qui ex publica eiusdem nominis continuatione iustam habuerunt causam eroden eiusdem quoque societatis continuationem *iux. tex. d. l. si quis mancipio, § si impubes, in fi. vers. non enim imput. ei est ff. de inst. act.* & post Cin. 20.
sensit Bal. *d. §. de quo palam*, & ibidem explicat Cast. *d. n.* 2. *versic. nota primo, & seq.* Anton. Gomes. *variar. resolut. tom.* 2. *tit. de societ. c.* 4. *sub n.* 6. *versic. verum tamen est*, ac ibi Add. & comprobatur *ex leg. sed, & socius, §.* 1. vbi gloss. *in verb. scierit ff. pro soc.*

Neque loco denunciationis d. solutionis societatis deferunt possunt litteræ scriptæ responsalibus super morte Ioannis, quia præter illas scriptas Mercatoribus Fulginei sub die 25. & 30. Nouembris 1641. in quibus se excusant, si ipsis non crediderunt, tanquam occupati nel fardello stralcio, reliquæ continent solum suspensionem, seu verius excusationem, si tunc litteris Cambij non satisfaciebant, eò quod sequura fuerat mors Ioannis, & aberat Franciscus consocius, vt patet, 21.
ibi *stante la morte del nostro Sig. Giouanni, & per esser assente il Sig. Frãcesco si sono sospesi li scudi* 1163. *che ne ha tratto Giouanni Petrichi di Venetia*, & in alia, ibi, *stante la morte del nostro S. Giouanni, che li giorni adietro restò assassinato, e morto, compatirete il trattenimento delli nostri interessi*, & demum in alia, ibi. *stante la morte del nostro S. Gio. non trouandosi qui il nostro S. Franc. esso non habbiamo potuto seruirui*, quasi quod si adfuisset Franciscus litteræ suum habuissent complementum. Ex prædictis itaque litteris solum resultat, quod mercatores habuerint scientiam mortis Ioannis, sed non sufficit talis scientia stantibus supradictis litteris oblatoriis, & actibus continuatiuis, Attento etiam quod ex dictis litteris dum solum occasione obitus Ioannis, & absentiæ Francisci excusant suspensionem negotiorum elicitur animus continuandi non dissoluendi.

Minus releuant particulares declarationes, conquestiones, & protestationes factæ à Ioann. Maria cum diuersis personis, de quibus deponunt testes examinati tam in Vrbe, quam Anconæ, cum semper deficiat denunciatio promissa in d. litteris oblatoriis, & tamquam actus gesti, vel intra priuatos parietes, vel particulariter non afficiunt mercatores, qui magis credere debuerunt actibus socialibus gestis post mortem Ioannis, de quibus deponunt testes creditorum, quam ipsius Ioann. Mariæ verbis; dum eis non obstan. videbant nomen Ioann. Mariæ publicè expendi, ac eandem ipsam rationem bancariam per Franciscum publicè continuari, quæ facta verbis ipsius sunt præferenda, plus enim est facto, quam verbis aliquid facere *l. Paulus respondit ff. rem ratam haberi c. dilecti il 2.* ibiq. gl. *in verb. facto prouocare de app.* Rota *cor. Caual. dec.* 100. *n.* 7. *& coram b. mem. Bur. dec.* 113. *n.* 20. Et quemadmodum in scriptis mer- 22.
catores fuerant inuitati ad contrahendum, donec contrarium denuntiaretur parebat, quod ita in scriptis mandatum in litteris oblatoriis contentum reuocaretur, cum æquum sit vnumquodque eo vinculo dissolui, quo legatum fuit *l. nihil tam naturale ff. de reg. iur. cum vulgarib.* vltra quod testes examinati Anconæ non concludunt & is, qui 23.
fuit examinatus Romæ tamquam varius, & mendax in substantialibus non desinit esse de falso suspectus.

Et ita cum ex d. litteris oblatoriis in partibus transmissis appareat nedum societatem fuisse initam inter eundem Ioann. Mariam Rotignum, ac Franciscum, & Ioannem hæredes Io. Andreæ, sed amplius illã eo fuisse duratã, quo mercatoribus, quibus

quibus litteræ fuerant tranſmiſſæ, in contrarium ſcriberetur, Domini non ſequuta notificatione ſolutionis eiuſdem ſocietatis cenſuerunt fundamenta ſupradictarum deciſionum ſuſtineri, & Io. Mariam teneri ad omnia debita ſocietatis.

EMINENTISS. ET REVERENDIS. D. CARD. CORRADO.

Romana Succeſſionis.

Lunæ 24. Ianuarij 1650.

ARGVMENTVM.

Statutum Vrb. lib. c. 131. quo cauetur, vxori ſuperſtiti deberi lucrum dotale prædefuncto Viro, quomodo intelligatur extantibus liberis eiuſdem matrimonij. Impenſa funeris vxoris, quando facienda. Contractus filij familias validus redditur, interueniente Patris conſenſu. Exceptio requirens altiorem indaginem, non impedit reſtitutionẽ dotis.

SVMMARIVM.

1 *Lucrum dotale quod per St. Vrb lib. 1. c. 131 defertur vxori ſuperſtiti, viro prædefuncto, intelligitur quo ad vſumfructuum tantum.*
Ideò ad ſuos hæredes non tranſmittit Vxor.
2 *Impenſa funeris vxoris detrahitur de ipſius dote, quando nulla alia extant bona.*
3 *Illius quantitas arbitrio Iudicis moderatur.*
4 *Attenta qualitate perſonæ, & quantitate dotis.*
5 *Debitum, quod habet hæres cum defuncto, computatur in Hæreditate defuncti.*
6. *Ex Statuto Vrbis lib. 1. cap. 47. maiores 20. annis habebantur pro maioribus 25. annis.*
7 *Patris conſenſus validum reddit contractum filij familias.*
8 *Exceptio firmat regulam in caſu excepto.*
9 *Dilatio conceſſa debitori ad ſoluendum, ceſſat, ſi debitor ſuccedat creditori.*
10 *Contra declarationem ſolemniter factam in Inſtrumento, non admittitur probatio vnius teſtis, nec teſtium de auditu.*
11 *Legatum non probatur ex depoſitione legatariorum nec aliorum ſingularium teſtiũ de auditu.*
12 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non poteſt impedire reſtitutionem in bonis matris faciendam, multis deciſionibus declaratam.*
13 *Quæ reſtitutio comprehenditur, quando maritus ſtipulatus eſt in Inſtrumento dotis, eam reſtituere illis, quorum intereſt.*
14 *Quo caſu, nullo modo retardanda.*

DECISIO XXXI.

POſtquam Rota pluries reſoluit Lelio Bariſciano de Perintiis legitimam in bonis Imperiæ matris, ac dimidiam vſusfructus per eam relicti D. Com. Fabio Carandino ſecundo viro, necnon tertiam partem proprietatis æqualiter cum Camillo, & Anna Maria filiis ex ipſo Co. Fabio progenitis hæredibus vniuerſalibus ab illa inſtitutis, vt apparet ex Deciſionibus ſub diebus 18. Maij 1645. & 14. Iunij 164-. & 17. Maij 1649. emanatis coram Me. Plura fuerunt pro parte d. D. Comitis, ac filiorum reſpectiuè deducta ex eiſdem bonis (vt prætendebatur) priùs detrahenda. Quibus hodie diſcuſſis cenſuerunt Domini detrahendam eſſe dumtaxat ſummam ſc. mille præfatæ Imperiæ ob cauſam lucri dotalis iuxta diſpoſitionem Stat. Vrbis lib. 1. cap. 131. ſolutam de bonis Iulij Perintij primi viri, & in conſtitutione Dotis Com. Fabio aſſignatam, ac poſt eius mortem eidem Lelio patris hæredi reſtitutam. Et aliam ſcut. 156. b. 55. in Funus illius impenſam.

Nam lucrum dotale quod ex diſpoſitione 1.
Stat Vrb. lib. 1. d. cap. 131. debetur vxori viro prædefuncto ſuperſtiti quando extant eiuſdem matrimonij liberi, acquiritur ipſi quoad vſumfructum tantum, vt ibi legitur in verſic. ſi vero maritus &c. Ideoque ex inſtanti mortis mulieris conſolidatur cum proprietate apud hæredes viri exiſtẽte, nec remanet in bonis illius, nec ad hæredes trãſmittitur, vt fuit dictũ in Romana quarti dotalis 16. Martij 1618. coram bon. mem. Rẽboldo apud Fenzon. ad Statut. Vrbis *deciſ. 74. §. 1. verſ. fundamentum autem dictæ reſolutionis &c.* & in Rom. de Caualer. 22. Martij 1632. coram bon. mem. Coccino ibi *deciſ. 79. §. 2. verſ. ratio deciſionis fuit &c.* & infrà ac in Romana hæreditatis 26. Aprilis 1632. coram bon. memor. Cardinal. Vbaldo, ibid. *deciſ. 80. ſub princ. verſic ſi igitur, ac infrà quæ eſt deciſ. 117. p. 6. recent.* & in aliis relatis in Romana reintegrationis 31. Maij 1649. coram R. P. D. meo Ottobono, in § *neque obſtat quod Paulus &c.* Quare cum fuerit à Com. Fabio iam reſtitutum in ſumma dd. ſcut. mille præfato Lelio tanquam patris hæredi vigore mandati A. C. per Rotam confirmati præuiis Deciſionibus coram R. P. D. meo Cerro ſub diebus 27. Aprilis 1646. & 11. Martij. 1648. iure merito detrahi debet.

Impenſa vero funeris detrahenda eſt integrè 2.
ex ipſa dote cum nulla extent alia Imperiæ bona *leg. in eum*, vbi gloſſa *in verb. conferre, l. ſeq. ac in l. Celſus, cum l. ſeq. ff. de Relig. & ſump. fun. l. ſi vir, ff. ad. l. falc. l. quod in vxorem. §. in funus, C. de negot. geſt.* Io. de Camp. *de dot. p. 2. q. 61. n. 1. verſ. cuius autem expenſis*, Rol. *de Inc. dot. q. 90.* Matth. Brun. *conſ. 139. n. 44. verſ. de quibus omnibus &c. & ſeqq.* Franc. Viu. *dec. 307. per tot.* Garz. *de exp. c. 8. n. 15. verſ. itaq; funeris ſumptus, ac n. 41. verſ. hactenus diximus &c. & ſeqq.* Rot. penes Greg. *dec. 573. n. 9. verſ. expenſæ funerum, &c.* Imol. *leg 1. Iul.* 1644. *co. RR. D. meo Dec. in fi.* At quantitas illius arbi- 3.
trio Iudicis moderanda *l. ſi quis ſepulchrũ, §. ſumptus*, vbi gl. & DD. *de rel. ſump. fun.* Sur. *dec. 255. n. 28. verſ. quæ autem, & quanta impenſa &c. cum ſeq.* 4.
Maſtr. *dec 203. n. 23. verſ. & ſic in caſu prædicto, &c.* Viſa fuit DD. ſatis congrua vſq; ad d. ſumm. ſc. 156. b. 55. quam idem Co. Fabius in eam cauſam erogauit, attenta qualitate perſonæ, & quantitate dotis *iux. tex. in d. §. ſumpt. in l. & ſi quis, in §. æquum ff. eod. tit.* Garz. *de exp. d. c. 8. n. 16. verſ. quæ quidem admittenda ſunt &c.* Ioſeph. Lud. *dec. Per. 79. n. 15. verſ. dixi quod impenſa, &c. & ſeqq. p. 2.* Rot. *dec. 399. n. 17. V. cum in illarum &c. p. 5. rec.*

Verùm alia partita ſcut. mille, quos Com. Fabius conſtante matrimonio reſtituit vxori vna cum ſcutis tercentis, ſcù alia veriori ſumma pro interuſuriis recompenſatiuis damni emergentis inter partes conuentis, non eſt detrahenda ad diminuendã portionem debitam Lelio in bonis, & hæreditate matris. Quia cum fuerint ea lege reſtituti, vt cederent in extinctionem æris alieni, quo dictus Camillus filius cõmunis ipſorum cõiugum opprimebatur, attento quod ipſe conuenit, ac ſe obligauit illos matri reſtituere vna cum 5.
interuſuriis, ipſamq; omnino indemnẽ conſeruare, vt legitur in Inſtrumẽto ſolemniter celebrato

in die 6. Maij 1641. recenter definit in hæreditate Imperiæ *l. mariti in fin. ff. de iur. dot.* Ac instituta in partem eiusdem Camilli penes ipsum Comitem Fabium eius fratrem & legitimum administratorem remanentem *l. 1. §. ad quod natura, vers. si debitores editionibus* Bolgi gl. *in verb. computetur*, & DD. *ff. ad Treb. l. Neratius vers. quid enim*, &c. vbi gl. & DD. *ff. de neg. gest. l. alimenta, vers. si pro alimentis*, vbi gl. *in verb. ratione pietatis & vers. de aliis autem expensis*, & *in verb. ostēdere se*, &c. alias gl. *in l. 1. verb. non admittit &c. in fin. C. si cert. Cuch. in tract. de legit. tub. sub. dub. inter. vitia non imputat. in legit. n. 20. vers. primo animadvertitur*, &c. *n. 55. in fin. vers. secundo etiam &c. Surd. de alim. tit. 6. q. 8. n. 64. vers. limitatur secundo*, &c. & *seq.* Peregr. *de fideic. art. 36. n. 138. vers. aut voluntarie solvunt* &c. cum aliis relatis per mod. Pisaur. *de emphyt. q. 6. n. 3. vers. aut forsitan &c.* Rot. penes Seraph. *de privil. paup. 3. n. 3. vers. huic argumento* & *l. 1. m. Greg. dec. 568. n. 3. vers. minus etiam*, &c. & alibi.

Neque obstitit obiecta nullitas ob legitimis Camilli eo quia in minori ætate, seu quia ab patria potestate constitutus esset ex Stat. Veron. lib. 1. c. 141. & 152.

6. Quoniam vero quæ defectus ex facto oriuntur. Constitit enim, quem in hac forte lavatus die 12. Iulij Anno 1618. tempore celebrationis dicti Instrumenti vigesimum secundum excesserat, quæ (perfecto vigesimo) legitima ætas Civis Romani ad suos spectantia cavetur Stat. Veron. lib. 1. c. 47. Rota penes Card. Seraph. *de privil. 74. n. 2. vers. & ex forma Stat. Veron. & c. dec. 431. n. 2. vers. sed obstat illa tollitur*, &c. *in eod. dec. 431. ub n. 3. vers. quia fatur respondetur* &c. & alibi passim.

Præterea cum in eodem Instrumento Pater ipse interim ne ab dd. pecunias in extinctionem æris alieni per filium contracti cogendas restituens uxori illas sub ea lege recipienti attenta

7. restitutionis obligatione per filium unico contextu facta, ut ibi legitur. Hinc sane ultra patris consensus pro validitate huiusmodi actus sufficiens, *sed latius §. quamquam non sit. vers. secus si fuerit &c. Instit. ne ff. ad S.C. Maced. l. 4. C. eod.* Soc. *cons. 200. n. 2. Vbi hoc etiam &c. lib. 2.* Mant. *de act. lib. 3. tit. 12. n. 42. vers. si vero patet*, &c. Barb. *in l. 1. §. fi. n. 29. vers. nam qui potest &c. ff. sol. mat.* Rot. *dec. 811. n. 23. vers. & quamvis a sequ. Pisan. & in his terminis fuit dec. in Rom. civil. cont. 20. Nov. 1613. coram. Serenc. in rec. acc. § 27. n. 4. vers. adque eatenus magis p. 1.*

Quod evidenter demonstrat declaratio ab eodem Com. Fabio facta in principio dicti Instrumenti, ibi, (quod per eius assensum, seu præsentiam infradicendo contractui adhibendum, &c. non censeatur dictus Camillus liberatus à patria

8. potestate &c. nec illi iuvet quoad alios cõtractus per ipsum forsan fiendos &c.) Quæ sanè verba tàm explicitè, quàm etiam implicitè dum excludunt patris consensum ab aliis contractibus per filium ineundis illum vtiq; in ipso tunc celebrato præferunt *l. cum prætor, ff. de ind. c. nonne*, vbi gl. *in verbo tacendo. Et sic tertium argumentum &c. de præs.* Crau. *cons. 214. n. 13. vers. cui sic reservatio, & c. cum seq.* Rot. penes Sam. Greg. *dec. 257. n. 4. vers. hac. n. exceptio. dec. 579. n. 2. vers. item cum D. &c.*

9. Minùs obstat pendentia decennalis dilationis ad restituendam dictam summam Camillo concessæ. Quia per subsequentem obitum matris, ac successionem in bonis illius cessavit causa dilationis, ac proinde ipsa dilatio *ad leg. aliquando §. fi. ad S.C. Velleia. & l. Africanus, § cum tale. ff. ad S.C. Trebell. l. continuus, § cum tua, ff. de verb. obligat.* Bald. *consil. 212. cum do ad veritatē inspi. lib. 2. n. x. consil. 34. visa Instrumento sub n. 3. vers. non obstat si dicatur, &c. cum seq. ub.*

Altera summa scutorum centum per d. Com Fabium soluta Io Baptistæ Capannæ affecto Imperiæ creditori non est detrahenda. Quia in fine Instrumenti super eo credito celebrati rogato per acta Paciuchelli Not. Cap. sub die 27. Sept. 1642. legitur illius satisfactio, & cessatio rogat. eodem Not. die 6. Martij 1643. enuntiata etiam in actis per Com. Fabium exhibito. Neque adducta d. mulieris confessio pro exoneratione conscientiæ ipsi Com. Fabio oretenus facta probatur eius assertione, seu famulæ extraiudicialem Imperiæ enunciationem referentis, seù aliorum de 10.
auditu ab eadem famula, & à creditore, vel aliis deponentium dum agitur de præiudicio dicti Lelij, quo casu plenè iustificari debet præsertim contra prædictam eiusdem creditoris declarationem inter solenniter in d. Instrumento factam, quo casu efficacior requiritur probatio. *Cum Ioannes §. porro, ubique glossa. ff. de fid. et Socin. cons. 189. vol. 2. vers. nam licet alias &c. l. 2.* Rota penes Iamne Greg. *dec. 375. n. 3. vers. & quamvis &c. & dec. 209. n. 3. vers. & probationes &c. ci Maderus pro parte 27. Ianu. 1645. coram R.P.D. Ottobon. in S. & ea, quæ venerit pro parte Mod. sep. de Sala &c. in fi.*

Eademque ratione non sunt detrahenda nonnulla legata quæ à prædicta Imperia facta dicuntur. Quia non iustificentur ex depositione dictæ Famulæ, vel alterius legatariæ, nec aliorum singularium testium de auditu deponentium *text. reg. Iudex ff. de test. his l. omnibus*, vbi Fulgos. *sub n. 3. vers. de 1 garatio dic &c. C. eodem titul. cap. licet causam*, vbi gloss. *in verbo singulares, d probat.* Mascard. *de prob. concl. 940. n. 4. vers. primo limita &c. & concl. 1357. n. 7. vers. atque adeo &c.* Rota penes Sam. Greg. *dec. 50. n. 6. vers. tamen in hoc &c.* 11.

Postremò demùm adducta pro parte dd. Camillæ, & Annæ Mariæ valoris partis domus in constitutione dotis Imperiæ comprehensæ, quæ post eius mortem ex alio particulari titulo fideicommissi per q. Matthiam Batiscianum ad eos spectare prætenditur. In præsentia non potest admitti. Quia testatoris dispositio, Instrumenti dotalis contextus, & obiectarum detractionum relevantia super quibus Lelius dum vixit, & nunc eius hæredes vehementer insistunt, altiorem in competenti iudicio discussionem exposcunt, ac dubiam reddunt huiusmodi prætensionem donec fuerit legitime definita *l. 1. & ibi gloss. ac* Ias. *sub n. 19 & seqq. & l. post rem iudicatam, ff. de transact.* Castr. *consil. 464. volendo sub n. 1. vers. præterea etiam, &c. ac vers. præterea illa dicuntur, ib.* Vasch. *de disc. Pedem. 129. sub n. 7. vers. & licet &c.* Rota penes Card. Seraph. *decis. 276. sub n. 5. vers. non obstat &c. & sub n. 6. vers. ex his &c.* Ac 12.
proinde portionis debitæ Lelio in bonis, & hæreditate matris tot decisionis iam declaratæ restitutionem impedire non valet *l. fin. C. de compens.* Afflict. *dec. 338. n. 1. vers. ad secundum dubium &c. cum seq.* Rota penes Seraph. *de priv. 1455. n. 3. vers. secundo quia, &c. cum seq.* Mantic. *decis. 349. n. 6. vers. quæ autem &c.* sanct. mem. Gregor. *decis. 220. numer. 5. vers. interim non est differenda*

executio

executio &c. Buratt. *decis.* 803. *n.* 9. *vers. & prædicta &c.* Duran. *decis.* 113. *n.* 7. *vers. quia quicquid sit &c. decis.* 197. *sub n.* 1. *vers. quia ad hoc &c. ac in recent. decis.* 679. *sub num.* 3. *vers. & denique &c. cum seq. p.* 1. *decis.* 743. *num.* 11. *vers. non obstat denique exceptio &c. retentionis &c. p.* 3. *decis.* 254. *sub num.* 1. *vers. nam quoad primum, &c. ac decis.* 411. *num.* 24. *vers. neque creditum &c. p.* 5. *& in Interam. Census* 14. *Maij* 1628. *coram bo. me. Priuato apud Moder. Peruſin. de manut. decis.* 487. *n.* 9. *vers. tamen in hoc omnes conueniunt &c. cū ſeq.* Quæ ſub obligatione Camerali per Com. Fabium in Inſtrumento dotali contracta pro omnibus quorum intereſt benè comprehenditur, vt fuit dictum coram R. P. D. meo Cerro ſub die 27. Aprilis 1646. & 1. Maij 1648. Ideoq; minùs eſt retardanda, vt aliàs ſimili exceptioni reſpondit Rota *in decis.* 641. *n.* 15. *vers. quo verò ad fideicommiſſum cum ſeqq. vſq; in fi. p.* 1. *diuerſor. dec.* 536. *ſub n.* 9. *ad fi vers. maximè cum agatur &c. ac decis.* 647. *n.* 8. *vers. non obſtat quod dicta bona &c. p.* 4. *recent. ac in Romana Cenſus coram R. P. D. meo Meltio* 10. *Febr.* 1645. *in §. exceptiones vero &c. &* 14. *Iunij eiuſdem anni, in §. neque ad impendium &c.*

Et ita fuit concluſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. CERRO.

Eugubina Prædij.

Lunæ 14. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Statutum fori, vnde emanauit prima ſententia, debet attendi etiam in curia in gradu appellationis. Venditor, qui promiſit rem liberam & immunem, poteſt cogi in caſu detecti grauaminis, ad deponendum pretium, donec liberatio ſequatur. Pacta inter emptorem, & venditorem, circa modum ſolutionis pretij, non poſſunt præiudicare creditoribus, nec graduationem turbare.

SVMMARIVM.

1. *Cauſa appellationis per biennium non proſequuta, efficitur deſerta, niſi prorogata ſint fatalia: & ſententia in rem iudicatam tranſit, perinde ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum.*
2. *Statutum Eugubinum prohibet appellationem à ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima.*
3. *Sententiæ duæ, quando vna confirmat alteram, vtique ſecunda, tàm in ſubſtantia, quàm in qualitate concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes.*
4. *Et ſubſequenter intrat diſpoſitio ſtatuti de duabus conformibus, ad effectum rei iudicatæ, vt ſecunda executioni demandetur.*
5. *Et ſic pluries decidit Rota in terminis ſimilis ſtatuti.*
6. *Secunda ſententia confirmatoria prima, etiam ſi ſit lata in Curia tamen comprehenditur ſub diſpoſitione ſtatuti fori prima quod proindè ſtatutum ſeruari debet etiam in Curia, & num.* 9.
7. *Appellatio dicitur de Appendiciis illius inſtantiæ, cuius eſt ſententia, à qua interponitur.*
8. *Illiuſque cauſa cenſetur eadem in ſecunda inſtantia, prout etiam in prima.*
9. *Ita vt proinde ſemper ſubiaceat ſtatutis illius fori, in quo prima ſententia prolata fuit.*
10. *Appellationis delatio ſimplex, afficit vt Iudex, à quo, non poſſit ampliùs in ea cauſa ſe ingerere.*
11. *Non autem vt cauſam inappellabilem, reddat appellabilem in præiudicium partis.*
12. *Reſponſio de Apoſtolis reuerentialibus in forma, continet etiam refutatorios, quatenus cauſa non competat appellatio.*
13. *Venditor aſſerens rem liberam, ipſamque talem ſeruare promittens, poteſt in caſu detecti oneris, condemnari ad deponendum pretium, pro cautione, & indemnitate emptoris, donec liberatio ſequatur.*
14. *Immò emptor iuſtam habet cauſam agendi pro reſciſſione contractus, & compellendi Venditorem, cæteroſque obligatos ad reſtitutionem pretij, quamuis euictio ſequuta non fuerit.*
15. *Relatio Periti, & calculatoris de conſenſu partium electi, facit probationem probatam, & omninò debet attendi, donec de errore plenè & concludenter doceatur, & n.* 17.
16. *Exceptio tertij appoſita, non releuat, niſi concludenter probetur.*
18. *Modus ſolutionis inter emptorem, & venditorem variatus, nullum poteſt creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare.*

DECISIO XXXII.

VEndiderunt Anno 1635. Aloyſius & Ioann. Carolus de Maggis quaſdam Terras ſitas in Territorio Eugubij, Petro, & Septimio de Becchetis pretio ſcutorum 2786. ſub expreſſa aſſertione illas eſſe liberas, & expeditas ab omnibus iuribus, & actionibus, & aliis nō eſſe datas, ceſſas, nec quouis modo alienatas; cui vēditioni, & aſſertioni acceſſerunt vti principales, principaliter, & in ſolidū Sebaſtianus, & Ioānes Baptiſta de Sebaſtianis, Summ. de Becchettis n. 3. Verùm habita notitia per emptores, quòd dictæ Terræ reperiebantur grauatæ nonnullis cenſibus ſortis principalis ſcutor. 1865. Ideò inſteterunt coram Prætore Eugubij pro relaxatione mandati contra dictos Venditores, alioſque obligatos ad effectum deponendi in monte Pietatis quantitatem illis correſpondentem, donec dictas Terras liberas præſtiterint, & ſententiam fauorabilem reportarunt, quæ deinde in gradu appellationis confirmata fuit ab A. C. ſed cauſa mihi commiſſa cum clauſula conſtito de re iudicata, exequatur. Propoſui dubium; An conſtet de re iudicata, quæ veniat exequenda, vel potius de cauſis reſtitutionis in integrum: & Domini affirmatiuè quò ad primam partem, negatiuè verò quò ad ſecundam reſponderunt. Cum enim appellatio interpoſita fuerit 19. Decemb. 1646. & toto ſequenti biennio nihil actum in cauſa, nec prorogata fatalia, ipſa remanſit deſerta, & ſentētia in rem iudicatam tranſiuit, perindè ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum. Auth. *ei qui, C. de tempor. appell. cap. cum ſit Romana extr. de appellat.* Clem. *ſi appellationem eodem titul.* Scac. *de appellat. quæſt.* 15. *art.* 8. *num.* 119. *cum ſeqq* Veſtr *in prax. lib.* 3 *cap.* 5. *numer.* 2. cum aliis plenè adductis in Caurien: iuriſpatronatus 13. Martij 1645. coram R. P. D. meo Royas, in Aquilana iuriſpatronatus 4. Iunij 1646. coram R. P. D. meo Corrado §. *quia cum ab eo tempore*, in Caietana bonorum 3 Decembris eiuſdem anni, & in Ianuen. fructuum dotis, 8. Februatij 1647. coram Me. 1.

2. Et insuper ineuitabilis visa fuit res iudicata ob dispositionem Statuti Eugubini prohibentis appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima, dicto Summ. num. 6. Vnde cum
3. in casu nostro vna confirmet alteram eodem Sūmar. n. 4 & 5. Vtique secunda tam in substantia, quàm in qualitate concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes Gloss. & DD. *in clem. 1 de re iudicat.* Rota *in recent. decis.* 491. *n. 1. par.* 5. cum concordantibus adductis in Senogallien. supplementi legitimæ 17. Maij 1645. §. *conformitas* & in Romana domorum de Regardis
4. 15. Ianuarij præteriti §. *si quidem conformitas*, coram Reuerendissimo Domino meo Decano. Et consequenter intrat dispositio dicti Statuti, quod prohibendo vlteriorem appellationem, operatur, vt præfatæ sententiæ habeant vim trium, &
5. constituerint rem iudicatam exequutioni demandandam, vt terminis similis Statuti respondit Rota *coram sa. me.* Greg. *decis.* 492. *n. 1. coram Card. Canaler. decis.* 387. *num.* 1. ac dictum fuit in Romana Saluiani 13. Aprilis 1646. coram R. P. D. meo Orthobono.

6. Idque etiam si hæc posterior prolata fuerit in Curia per Auditorem Cameræ. Quia cum emanauerit in gradu appellationis interpositæ à Priore lata in partibus, vtiq; comprehenditur sub dispositione præfati statuti, quod proinde seruari debet etiam in curia, vt in proximis terminis tenuit Rota in Bononien. successionis 2. 2. Maij
7. 1609. coram bon. mem. Sacrato penès Pacific. *de Saluian. decis.* 54. *n* 10. *vers. quod quidem statutum*, & in Bononien. administrationis de Linis 1. Iulij 1620. coram recol. me. Coccino. Appellatio enim dicitur de Appendiciis illius instantiæ, cuius est sententia, à qua interponitur, *leg. in iudicio*, vbi DD. *C. de procurat.* Castr. *in leg. ab exequutore, §. si procurator n. 2. ff. de appell. & in l. inuitus n.* 4. *ff. an per alium dari appell. agi poss.* Scacc.
8. *de appellat. quæst.* 5. *n.* 12. *vers. ratio est, & quæst.* 18. *num.* 2. *vers. primo quia*, Achill. de Graff. *decis.* 4. *n.* 1. *de appell.* Rota *diuers. decis.* 330. *num.* 1. *p.* 2. repetita penès eundem Pacific. *decis.* 248. *num.* 2. & dictum fuit in Bononien. legati 3. Iulij 1645. coram me §. *provt etiam, vers. hic auctoritate*; Illiusque causa censetur eadem in secunda instantia, provt etiam in prima gloss. *in l. si ita demum, verbo*
9. *agitur*, ibiq Salycet. *in fin. & in d. l. inuitus num.* 15. *C. de procurat.* Ioan. Petr. Ferrar. *in practic. Papien. de form. apponen contr. test.* gloss. *sunt que publica. sub num.* 3. *versic. aut enim*, hæc noua Rota *Bononien diuers. decis.* 138. *n.* 116. *& coram recol. mem. Coccin decis.* 42. *num.* 6. *vers. nam causa.* Itaut proindè semper subiaceat statutis illius fori, in quo prima sentētia prolata fuit, vt probat Scacc. *dicta quæst.* 18. *per tot.* & ad propositum respondit Rota *diuers. dicta decis.* 330. *num.* 2. *p.* 2. & penes Pacific. *de Saluian. dicta decis.* 154. *sub n.* 10. *vers. & fuit ponderatum, & dicta decis.* 248. *d. n.* 2. *vers & ideò subiacet.*

Nec refert, quòd A. C. detulerit appellationi, dùm pro responsione de Apostolis, dedit *Reuerentiales.*

10. Quia, præterquod simplex appellationis delatio afficit quidem vt Iudex, à quo, non possit amplius in ea causa, se intromittere *cap. cum appellationibus frnole, de appellat.* non autem vt causam
11. inappellabilem reddat appellabilē in præiudiciū partis, vt late probat Gabr. *cons.* 35. *n.* 4. *& 5. lib.* 1. Rota *in Romana dānorū & interesse.* 10. *Iunij* 1591. *corā bo. me. Penia inter eius impress. dec.* 179. *n.* 4. *vers. sed Domini, cum sequ.* Add. *ad bo. me. Burat. decis.* 556. *num.* 17. dùm A. C. non dedit Apostolos reuerentiales simpliciter, sed in forma, dicto Summario n. 7. exindè non censetur detulisse appellationis nisi ipsa comperenti, cum sub huiusmodi responsione, quando causa (prout hic) non est 12.
amplius appellabilis. contineantur etiam refutatorij, ad tradita per Vestr. *in proœm. lib. 7. cap. vltimo n.* 2. Cassad. *decis.* 7. *n.* 5. *de appell.* Rota *in Anconitana de Cozzis* 1. *Iulij* 1592. *coram clar. memor. Cardinali Hieronymo Pamphilio* relata per Adden. *ad bon. mem. Buratium dicta decis.* 556. *n.* 16. idemque his adductis, firmatum fuit in Volaterrana Prioratus 15. *Decembris* 1645. *coram R. P. D. meo Bichio §. final.*

Et prædicta indubitanter procedunt, concurrentibus validitate, & iustitia sententiarum, quarum prima resultat ex reuolutione processuum; secunda verò probatur ex publico Instrumento supradictæ vēditionis, in quo, post emissam assertionem, quòd terræ venditæ, erant expeditæ ab omnibus iuribus, & actionibus nullisque datæ, cessæ, nec quouis modo alienatæ; Venditores, illorumque fideiussores in solidum se se obligarunt illas conseruare liberas, & vacuas ab omnibus oneribus, & ipsos emptores indemnes penitùs manutenere ad quamlibet eorum simplicem requisitionem, vt in Extract. fol. 42. & dicto Summario n. 3. Vnde cum deinde detectum fuerit, 13.
venditores super illis anteà imposuisse plures census sortis principalis scutorum 1865. Iure meritò condemnati fuerunt ad deponendam dictam summam in Monte Pietatis pro cautione, & indemnitate ipsorum emptorum donec dictæ 14.
terræ ab illorū oneribus fuerint liberatæ, vt elengāter probat *text. in leg. ex iis prædiis, Cod. de euict.* quem sequuntur Surdus *consil.* 13. *n.* 15. *& 16.* Mangil. *de euict. quæst.* 122. *num.* 20. *cum pluribus seqq.* Cacher. *decis. Pedemon* 24. *num.* 4. & si matum fuit coram Card Seraph. *decis.* 321. *num.* 9. *&* 20. Quinimò emptores iustam habebant causam agendi pro rescissione contractus, & compellendi Venditores, cæteraſq; obligatas ad restitutionem pretij, quamuis euictio actualiter sequuta non fuerit, vt tenuit Rota *diuers. decis.* 304. *n.* 1. *&* 2. *part.* 4. repetita penes Cencium *de Censibus decis.* 46. *num.* 1. *cum pluribus seqq. in Bononien. prædy* 27. *Iun.* 1639. *coram RR. D. meo Terracien. §. quæ dicuntur, & in Vrbenetana bonorum* 4. *Febr.* 1643. 23. *Maij* 1644. *&* 19. *Iun.* 1645. *coram R. P. D. meo Royas.*

Nec obstaret, quòd Beccheti assignauerint venditoribus pro parte pretij conuenti, censum, quem habebant cum illis de Brunis sortis principalis scutorum 1350. & sub ea expressa lege quod in euentum in quem ipsi non intrarent in concursu, & sententia graduatoria ferenda ad fauorem omnium creditorum præfatorum de Brunis, tenerentur ad solutionem dictorum scutorum 1350. atque ideo cum ipsi non intrauerint in præfato concursu, conueniri possint ad dictā solutionem, & consequenter præfatam summā imputare debeant in quantitate per ipsos petita.

Difficultas enim visa fuit penitùs remoueri, tùm ex sententia graduatoria in qua ipsi de Becchettis positi, & graduati fuerunt in loco decimonono, dicto Summario num. 2. Tùm etiam

ex

ex relatione Periti, & Calculatoris ab A. C. de consensu partium electi ex qua apparet, integram debitum dictorum de Brunis non excedere summam scutor. 16307. eodem Summ. num. 8 & ideò cum valor bonorum ad ipsos spectantium,& per eosdem maggios emptorum, ascendat ad scuta 18000. vtique ipsi de Becchettis necessario intrant in concursu, & graduatione dictorum creditorum. Relatio enim Periti, & Calculatoris de consensu partium electi facit probationem probatam, & omninò debet attendi, donec de errore plenè, & concludenter do-
15. ceatur,iuxt. gloss. *in l. item si vnus §. principaliter, verbo authoritati in fi ff. de recept. arbitr.* Bart. *in l. instari num. 6. Cod. de iur. fisci* Angel. *in leg. aduersus, C. de vsur. & fruct. legat.* Neuiz. *consil. 94. num. 18.* Paris. *consil. 96. num. 3. lib. 1.* Scacc. *de appellat. lib. 3. cap. 2. quæst. 17. limitat. 35. sub num. 1.* sanct. mem. Greg. *dec. 220. num. 4.* Rota *in recent. decis. 354. num. 1. part. 1. dec. 533. n. 1. versic. & propterea part. 3. decis. 129. num. 6. part. 5. decis. 47. n. 7. par. 7.* & dictum fuit in Romana supplementi legitimæ 6. *Iulij 1645. coram Me §. nec dubitari.*

Et hinc etiam cessaret prætensio, quod creditores anteriores ratione fructuum censuum eis debitorum assumerent integram summam dictorum scutorum 18000.

16. Quia,præterquod huiusmodi exceptio opponi non potuit à maggis,qui sunt tertij,nisi concludèter per ipsos probetur ad notata per Ioann. Andr. *in cap. super his 16. n. 7. versic. quia si obiciatur, de accusation* Lapp. *allegat. 94. n. 4. propè finem versic. nam si accuso Titium.* Cephal. *consil. 47. num. 5.* Amat. *decis. March. 61. n. 13. & 14.* Tollitur omnis scrupulus ex dicta relatione, cum ex ipsa appareat, integrum debitum dictorum de Brunis non excedere supradictam summam scut. 16307. cui proinde omninò standum esse vide-
17. tur,vt præter superiùs allegatos dixit *Rota dec. 10. n. 12. par. 6. rec.*

Prout nec subsisteret, quòd in dicto concursu sit habenda ratio de scutis dumtaxat 12. mill. in pecunia numerata persolutis, non autem de aliis scutis sex mille assignatis in tot bonis.

Quia cum creditores dictorum de Brunis haberent obligata,& hypothecata omnia ipsorum bona,& signanter præfata vendita dictis de maggis, atque ideò in iudicio concursus patiformiter deducta,& in sententia graduatoria pro dicta quantitate scutorum 18. mill. ad ipsorum fauo-
18. rem comprehensa fuissent; modus solutionis inter emptores,& venditores variatus, nullum potuit ipsis creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare,vt probat *text. apert. in leg. debitorum pactionibus Cod. de pact.* Surdus *decis. 132. num. 8. vers. & pactum.* Ac per consequens siuè dictum pretium promissum, & persolutum fuerit in quantitate, siuè in bonis, de eo integraliter erit habenda ratio. Quod etiam ipsimet emptores, & debitores agnouisse videntur, dùm Instrumento dictæ venditionis cõuenerunt,quòd si creditores describendi in sententia graduatoria excederent scuta 18. mill. venditio haberetur pro non facta signum euidens quòd ipsi creditores participare debebant de integro bonorum pretio, non autem de solis scutis 12. mill.

Et ita vnica tantùm, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDIS. D. CARD. OITHOBONO.

Beneuentana Domus.

Lunæ 10. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Immissio ex remedio vtilis Saluiani interdicti conceditur concurrentibus extremis. Quæ enumerantur multa de præscriptione,& scientia,quæ ibi requiritur. Minor potest agere contra Tutorem,ex cuius scientis negligentia passus est præscriptionem.

SVMMARIVM.

1 *Extrema Saluiani sunt. Creditum cum hypotheca. Possessio debitoris de tempore obligationis. Et possessio præsens detentoris, contra quem dirigitur actio: quibus concurrentibus, immissio est concedenda.*

2 *Hæredum omissa mentio in contractu, vbi agitur de re sui natura ad Hæredes transitoria, non excludit, quin in dubio censeantur comprehensi; cum omnia pacta tam actiua,quàm passiua,transeant in Hæredes.*

3 *Maximè dum agitur vigore obligationis cameralis,quæ ipsos indubitanter comprehendit.*

4 *Pacti de retrouendendo natura est, quod transeat ad Hæredes.*

5 *Obligatio Cameralis continet hypothecam, absque nulla dubitatione.*

6 *Præscriptio statutaria non habet locum in actione reali.*

7 *Restitutio in integrum aduersùs præscriptionem, competit ex capite probabilis ignorantiæ.*

8 *Scientia tutoris sufficit ad præscribendum contra pupillum.*

9 *Quo casu datur actio minori contra tutorem.*

10 *Curator in testamento relictus non attenditur, nisi à minore petatur, & à Iudice confirmetur.*

11 *Scientia tutoris in illa re,cuius implementi durat tempus post finitam tutelam, non debet illi in negligentiam imputari, si finita tutela, inde sequatur minori, aliquod præiudicium; & maxime in terminis præscriptionis.*

Et num. sequ.

12 *Minores nullam habent actionem contra tutorem non negligentem, pro releuatione damni ex præscriptione passi, cum præscriptio non potuerit tribui negligentiæ tutoris, dum post tutelam adhuc tempus ad agendum superest.*

13 *Remedium subsidiarium restitutionis in integrum eatenùs competit minori, quatenus habere non potest recursum contra tutorem scientem,& negligentem,occasione passæ præscriptionis.*

14 *Scientia tutoris post finitam tutelam, vti personæ priuatæ,non nocet minori.*

15 *Cohabitatio inducit præsumptionem scientiæ actuum successiuorum,qui fiunt domi, & patent ex oculari inspectione, secùs est in actibus momentaneis,& his, qui continentur in instrumentis & contractibus.*

16 *Tutor relictus filius masculis nominatim, non extenditur ad fœminas.*

17 *Scientia in fœminis non præsumitur ex retentione scripturarum. Et maxime in terminis restitutionis aduersùs præscriptionem.*

18 *Scientia Litis consortium non nocet ad effectum præscriptionis.*

1 *Saluianum Beneuentanum excludit fœminas propter masculos.*

2 *Exclusio fœminarum propter masculos, locum habet in conuentionali, quamuis in testamento, vbi talem fuccedere, & fœminas succedere.*

DECISIO XXXIII.

DOminus pertinuerunt in decisis coram Me Die 13. Nouembris proxime præteriti, quæ die firmatum fuit Carthetinæ, & aliis de Castellinis agentibus, ac hæredibus Bartholomæi, & Antonij concedendam esse immissionem ex remedio vtilis Saluiani interdicti in domo, de qua agitur in eum pacti de restituendo eandem domũ sub obligatione camerali appolita in apocha confecta per Lutium Multum authorẽ Claudiæ.

1. Ratio resolutionis fuit eadem, quæ alias fuit deducta, nempè quia concurrunt omnia extrema, quæ in Saluiano requiruntur. Creditum cum hypotheca possessio Luoj debitoris de tẽpore obligationis, & possessio Claudiæ contra quam hodie dirigitur actio, his vero concurrentibus immissio ex Saluiano est concedenda Menoch. *de adipis. poss. remed.* 3. *n.* 161. *cum seq.* Rota *decis.* 492. *n.* 6. penes fa. me. Gregor. *Diff. in rec. decis.* 47. *n.* 1. *par.* 3. *& alibi sapissime.*

Neque dici potest, quod creditum deficiat, ex quo pactum de restituendo domum vti concepta fuit ad fauorem qq. Bartholomæi, & Antonij absque vlla mentione hæredum non egrediatur personas eorum ad quorum fauorem fuit concepta nihil, eoque non transeat ad eorum hæredes l. *publicè* 8. *&* l. *si quis ff. de pact.*

2. Quia in proposito licet nulla sit facta mentio Hæredum; tamen cum expresse actum non fuerit, vt contractus non transeat ad hæredes, nec agatur de re de sui natura ad illos non transitoria, hæredes in dubio censentur comprehensi; Notus enim cuique rei est, quod omnia pacta cùm actiua, quam passiua transeunt ad hæredes l. *si pactum ff. de pact.* l. *successarias* 8 *§. de rei vendic. ff. de petit. hæred.* Surdus *cons.* 140. *n.* 31. *cum seq.* Rota *de* 1659. *num.* 4. *par.* 4. *tom.* 3. *rec.* maxime dum

3. agitur vigore obligationis Cameralis, quæ ipsos hæredes inter cætera comprehendit Rota apud Zacch. *de sacr. Cam. decis.* 93. *n.* 23. *& decis.* 253. *n.* 2. &

4. est de natura pacti de retrouendendo, quod transeat ad Hæredes, gloss. *in l. si fundum* 2. *in verbo fundum vendes, C. de pact. inter emptor. & vend.* Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit.* 32. *n.* 17. *&* 18. Couarr. *pract. quæst. cap.* 39. *sub n.* 2. *vers.* 4. *aduertas tamen*, Dec. *cons.* 614. *n.* 11 *cum seq.* Surdus *de alim. cons.* 140. *n.* 32. Ioseph. Ludou. *decis. Perus.* 25. *n.* 39. Fontanell. *decis.* 80. *n.* 6. Rota *in recentiores decis.* 502. *n.* 2. *p.* 2. *& decis.* 525. *num.* 2. *par.* 4. *rec.* 3. *coram Buratto decis.* 95. *num.* 1.

5. Hypotheca omninò clara resultat ex obligatione Camerali, quæ ipsam continet absque vlla dubitatione Grat *disc.* 391. *n.* 48. Rota *decis.* 141. *num.* 4. *decis.* 183. *n.* 3. pones Zacch. *& coram Emerix. decis.* 583. *num.* 4. *par.* 11. *recent. Saluian. S. Iuij §. vnico existentia §. credatur autem coram R. P. Dunozetto.*

6. Nec obstat præscriptionis exceptio, super qua in comitiis pro Claudia scriptis inhæserunt, quia licet tam Veteres, quàm Beneuenti, non habeat locum in testamento, ait Gabr. *concl.* 4. *num.* 17. *de præscr.* Rota *decis.* 727. *num.* 5. *p.* 1. *div. & decis.* 1. *num.* 6. post Facchin. *de Sacr.* cum aliis

telatis in decisione huius causæ *in §. re. ne relinat.*

Alia verò legalis etiamsi completa censeri posset adhuc tamen non obstaret Castellinis agentibus, quia pijs vti hæredibus qq. Bartholomæi, & Antonij, quibus fuit facta promissio, 7.
comperit restitutio in integrum in actis iam petita, saltem ex capite probationis ignorantiæ, quam in his terminis competere docet Marcus *decis. Rom. cap.* 98. *n.* 7. *lib.* 2. Nat. *cons.* 492. *n.* 4. *& seqq.* Raud. *decis. Pisa* 12. *n.* 52. *& seq. par.* 1.

Hanc imò vero restitutio in integrum excludi non potest ex eo, quia spectò tutor eorum de 8.
Castellinis, pacti de quo agitur, scientiam habuerit, hanc verò esse sufficientem ad præscribendum, contra pupillum est text in *leg.* 3 *§. ff. ff. de tribut. act. leg. pen. vers.* 23. *Cod. de adm. tut.* Natt. 9.
dict. cons. 492. *n.* 6. *& seqq.* vbi quod eo casu minor debet agere contra tutorem, ideoque dicit Bero. *cons.* 121. *n.* 19. *& seq. lib.* 3. Rota *in Romana prædij* 27. *Ianuarij* 1642. *§. fi. coram R. P. D. meo Cerro.*

Quia obiectum ex facto corruit animaduertendo, quod tutela incipere non potuit nisi ab Anno 1631. quo Bartholomæus infantium pater decessit, vt in Summario primæ positionis n. 4 & completa fuit ad summum de Anno 1634. quo nedum Octauius natus Anno 1626. & Ioseph natus Anno 1613. filij masculi dicti Bartholomæi sed etiam filiæ fœminæ, nempè Ioanna Anno 1631. Leonora Anno 1620. & Catherina Anno 1622. orta pubertatem excellerant, vt ex fidibus Baptismatis hodierno Summario num. 2. & 3. Ideo tutela verificari non potest saltem respectu Octauij, Ioseph, & Ioannæ cohæredum, 10.
qui de tempore obitus Bartholomæi erant minores, non verò pupilli, quibus tutor non datur, nec tutius senatorius, cum hic detur petenti, vt in terminis cautelæ in Testamento relicti, quod non attenderatur, nisi à minore peteretur & a Iudice confirmetur, Gabr. *cons.* 2. *n.* 9. *cum plurib. seqq. lib.* 1. Rota *de* 1670. *num.* 3. *p.* 1. *ver. ex.* & *in Romana Sanctissimi* 17. *Mart.* 1670. *§. sub §. subsistere etiam in a. & seqq. coram Ill.*

Sed licèt magis restitutio in integrum Castellinis venit concedenda, quia præscriptio obiecta 11.
non habuit suum complementum de tempore tutelæ, sed longè post, quapropter quatenus tutor legitimus extitisset, & pactum seruasset; attamen ex hoc negligens reputari non posset, cum in præsenti adhuc tempus post tutelam superesset ad redimendam domum, idemque duraret per decem annos l. *per §. non videtur ff. quibus mod. pign.* Surdus *cons.* 45. *n.* 46. *& in decis.* 62. *n.* 36. *& decis.* 302. *n.* 13.

Ideo sicuti minores nullam habent actionem 12.
contra tutorem non negligentem pro releuatione damni ex præscriptione passi, cum præscriptio non potuerit tribui negligentiæ tutoris, dum post tutelam tot anni ad agendum supererant, 13.
ita cessante negligentia eiusdem tutoris subintrat remedium subsidiarium restitutionis in integrum, quo catenus priuantur minores, quatenus habere possunt recursum contra eorum tutorem scientem, & negligentem Bart. *in l. qui duos* 10. *n.* 6 *ff. de rebus dub.* Natt. *dicto consil.* 492. *num.* 6. *cum seq.* Bero. *dicto consil.* 121. *num.* 20. *lib.* 3. Odd *de restitut. in integr. qu.* 8. *num.* 37. *& 44.* Surd. *cons.* 226. *n.* 15. *cum seq.*

Nec post tutelam scientia tutor 14.
cessionem
riuatæ

15 præiudicare Camillinis nocere, Gratian. *disc. 957. n. 4* Rota *decis. 108. n. 2. p. 1. recent.*

Itaque nullo modo scientia Scipionis tutoris potuit præiudicare Camillinis, quorum scientiam, nec minus æquum est inducere, eo quia cum Scipione simul cohabitauerint, nam ex cohabitatione præsumitur quidem scientia actuum successiuorum, qui fiant domi, & patent ex oculari inspectione, secus verò dicendum est in actibus momentaneis, & his qui continentur in instrumentis, & contractibus, Surdus, *d. cons. 45. n. 51.* Rota *dec. 541. n. 42. & seq. p. 5. dec. 252. n. 5. p. 6. recent.*

16 Et in omnem euentum visa fuit cessare omnis æmulatio respectu Ioannæ, Eleonoræ, & Catherinæ filiarum fœminarum Bartholomæi, quæ nunquam fuerunt sub tutela Scipionis relicti tutoris filiis masculis nominatim *l. si quis ita 16.* 17. *§. 1. ff. de testam. tutor.* Ioan. Harprecht. *in §. si quis pupillus sub n. 5. vers. aliud verò instit. qui testam. tutor. dar poss.* & penes quas ex retentione scripturarum non præsumitur scientia earumdem vt in puncto restitutionis aduersus præscriptionem, Mascard. *de probat. concluf.* 1080. *n.* 19. Batz *dec.* 101. 18. *fub n.* 19. nec scientia aliorum filiis consortium illis nocet Couar. *pract. quæst. cap.* 13 *n.* 7. Rota *dec. 426. n.* 15. *coram Vrgellen.*

Non obstat, quod in Testamento Bartholomæi patris, non fœminæ, sed soli masculi fuerint Hæredes instituti; quia quicquid sit de hæreditate paterna, dictæ mulieres agunt etiam vti Hæredes q. Antonij eorum patrui ab intestato defuncti, cui pariter competebat pactum prædictum, & licet vigore Statuti Beneuentani essent propter 19. masculos exclusæ; cum tamen masculi illas admiserint secum ad adeundam hæreditatem illius; eamque vna cum ipsis adiuerint, cessat exclusio, quippe quæ vti inducta masculorum fauore habet tacitam conditionem, quatenus soli masculi velint succere, & fœminas dotare Tort. *ad stat. Papiæ rubr. 95. in ciuil. num. 153. fol. 547.* Honded. *cons. 1. n. 85. lib. 2.* Gabriel. *consil. 139. num. 32. lib. 2.* Rota *decis. 375. n. 14. par. 4. tom. 2. recent. & in Interamn. dotis 27. Ianuarij 1648. in §. non obstat alterum statutum coram Reuerend. Terracinen.*

Quæ facilius procedunt, quia huiusmodi admissio fœminarum non est dolosa pro obtinenda restitutione in integrum, cum de tempore additionis de Anno M. DC. XL. non esset completa præscriptio, ideoque cohæredes masculi non indigebant eorum auxilio pro restitutione in integrum obtinenda.

Perstiterunt itaque DD. in iam decisis vtraque parte, &c.

R. P. D. CERRO.

Romana Dotis.

Lunæ 27. Maij 1647.

ARGVMENTVM.

Testator non potest derogare Testamẽto facto iam perfecto per Epistolam, vel aliquem simplicem actum, absque solemnitatibus ad Testamentum requisitis. Per Epistolam duobus Testibus munitam potest à Testatore declarari dispositio Testamenti dubia. Legatarius in re legata prætertur Creditoribus non habentibus hypothecam, quando Hæreditas est soluenda.

SVMMARIVM.

1. *Testator per Epistolam, vel alium simplicem actum voluntatis declaratiuum, diuersimodè disponendo, non potest derogare dispositioni in Testamento facta, & perfecta, non adhibitis septem Testibus, aliisque solemnitatibus adhiberi solitis.*
2. *Textus* in leg. Epistola 75. ff. ad Trebell. *disponens quod liceat Testatori voluntatem suam per Epistolam declarare, vbi duo tantùm Testes sufficiunt; declaratur procedere vbi dispositio est dubia, secus vbi omnino est clara, & perfecta; non. n. recipit declarationem.*
3. *Nec potest fieri declaratio continens nouam dispositionem, nisi adhibitis septem testibus, aliisque solemnitatibus in Testamento requisitis.*
4. *Oblatio, & exhibitio, nisi ad actum perducatur, nihil ponit in esse.*
5. *Testator, qui nouam dispositionem non fecit, in eadem permansisse censetur: & Epistola superinde ab ipso scripta, resoluitur in simplex reticinium: ita vt haberi debeat perinde ac si scripta non fuisset.*
6. *Bona hæreditaria, statim post hæreditatis acceptationem, cadunt sub hypotheca ad fauorem creditorum hæredis.*
7. *Legatum non debetur legatario, nisi prius deducto ære alieno grauantis.*
8. *Et creditoribus competit aduersus eum retentio.*
9. *Legatarius in re legata præfertur cæteris Creditoribus Testatoris, quando Hæreditas est soluendo: secùs autem ea reperta non soluendo. declaratur n. 12.*
10. *Quo casu eisdem creditoribus incumbit onus probandi inopiam hæreditatis.*
11. *Creditores testatoris non tenentur discutere res admodùm intricatas, & litibus inuolutas, sed possunt se dirigere in rem legatam, etiam ad præiudicium legatarij.*
12. *Legatarius præfertur in re legata creditori chirographario non habenti hypothecam.*
13. *Secus verò habenti hypothecam ex obligatione Camerali: quod procedit etiam si Hæreditas sit soluendo.*
14. *Creditor sub obligatione Camerali potest eligere vnum ex pignoribus debitoris sibi benè visum pro satisfactione sui credit.*
15. *Et Testator non potest hoc Ius creditoribus impedire.*
16. *Legatarius non valet exercere tacitam hypothecam sibi pro legato competentem, nisi in eo, quod remanet, satisfactis creditoribus.*
17. *Debita Testatoris de iure sunt soluenda ab Hæde absque mandato Testatoris.*

DECISIO XXXIV.

POstquàm bis resolutum fuerat Instrumentum dotale, de quo agitur non esse exequendum, Repropositò iterum eodem Articulo idem pariter decisum fuit pro tertia vice, non obstante quod etiam hodie Informantes pro Anna acriter contenderent, repetendo ipsam non fuisse hæredem Crescentij, sed Lauræ, cum hoc abundè sublatum fuerit ex responsionibus latè deductis in decisionibus sub diebus 15. Iunij 1643. & 2. Decembris 1644. cum quibus etiam hodie Domini transierunt.

Nec releuat Epistola nouiter producta post conditum Testamentum transmissa Crescentio; in qua Laura declarauit suæ voluntatis esse, quod Creditores non possent consequi satisfactionem super bonis à se illis relictis, sed quod Crescentius posset ex illis extinguere aliquod debitum magis sibi bene visum, ibi, *e questo è contro la mia volontà, che e stata, & è, che della robba mia V.S. sen' possa e sare pe pagare qualche suo debito proprio che a lei piu paresse, ò per altro suo bisogno, ma che non possi mai esser forzato da nessuno sopra la mia heredità, nè V.S. ne chi hauer à da lei, ò in vita, ò in morte.*

Quia omissa exceptione non factæ recognitionis, de qua valde poterat dubitari, & hæc sola interim sufficeret fuit animaduersum huiusmodi Epistolam aduersarij testamentariæ dispositioni, vbi Laura concessit eidem Crescentio hæredi instituto amplissimam facultatem disponendi de bonis sibi relictis tàm in vita, quam in morte ibi, *In tutti, è singuli miei beni, &c. Instituisco no mio vniuersale herede il Sig. Crescentio Crescentij mio fratello, al quale lascio l. vniuersa mia heredità &c. li concedo facoltà amplissima di poter disporre del restante di suo arbitrio in vita, & in tempo di morte, &c.* Dum enim voluit posse Crescentium ad libitum suæ voluntatis disponere etiam in vita, censetur etiam voluisse quod posset illa hypothecare, vel vendere pro satisfacien. Creditoribus, & sic non potuit Laura dispositioni in Testamento factæ, & perfectæ derogare per simplicem Epistolam aliter disponendo non adhibitis septem Testibus, aliisque solemnitatibus adhiberi solitis *l. hæredes palam §. si quid post factum*, vbi Gloss & Bart. *n.* 4. aliique communiter *ff. de testam.* idem Bart. *in l. 2. in quæst. 5. princ versic. quæro ergo, & reuoco ff. de vulg. & pupill.* Bero. *consil.* 127. *n.* 1. *lib.* 2. Hond. *cons.* 51 *num.* 6. *lib.* 2 Surdus *consil.* 129. *n.* 29. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 12. *tit.* 16. *n* 10. & 11. Rota *in rec. decis.* 604 *n.* 21. *p.* 5. 1.

Nec facit quod liceat Testatori voluntatem suam per Epistolam declarare *l. Epistola* 75. *ff. ad Trebell.* & duo tantum Testes sufficiant ad notata per gloss. *in d. l. hæredes palam d §. si quid post factum de testam.* quam sequuta fuit Rota *in Romana successionis* 21. *Iunij* 1641. *coram RR. D. Præside Vallisoletano §. Quoniam obiectum.* Procedit enim vbi dispositio est dubia, secus vbi est omnino clara, & perfecta, hæc enim non recipit declarationem, nec potest fieri declaratio continens nouam dispositionem, nisi adhibitis septem Testibus, aliisque solemnitatibus in Testamento requisitis, vt præter allegatos tradunt ad propositum Io. de Anan. *consil.* 84. *n.* 1. *versic. Præterea licèt communiter*, & Surd. *consil.* 380. *num.* 51. 2. 3.

Præterea dicta Epistola continet potiùs quamdam oblationem, & exhibitionem aliter disponendi; si Crescentius voluerit, quam nouam actualem dispositionem, vt clarè indicant verba illa, *hò mandato perciò a V.S la copia del mio Testamento, che vedesse se era di suo gusto, perche altrimente ne farò vn'altro*, & ibi, *se poi vuol che specifichi più chiaro me l'auisi, che ne farò vn'altro.* Oblatio autem, & exhibitio nisi ad actum producatur nihil ponit in esse, *Arg. text. in l. qui decem §. Idemque responsum est*, ibique Bart. *ff. de solut. & in l. seruus si hæredi in fin. ff. de testat. liber.* Ideò dum Laura nouam dispositionem non fecit, in eadem permansisse censetur, & Epistola resoluitur in simplex rationcinium, itaut haberi debeat perinde ac si scripta non fuisset, ad *rex. in l. si quis sub conditione 8. ff. si quis omiss. caus. testam. l. pecuniam 36. in fi. ff. si cert. pet.* Menoch. *cons.* 660. *n.* 3. *cum aliis in Arboren Canonicatus* 24. *Ianuar.* 1635. *Merlino in rec. decis.* 173. *n.* 2. *p.* 16. 4.

Prout etiam nihil releuat quod Anna fuerit tantummodo instituta hæres particularis, proindeque non intret exceptio *l. vindicantem, ff. de euict.* Quia dum omnia bona, actiones, & Iura dotalia Lauræ sequuta acceptatione hæreditatis affecta fuerunt proprium matrimonium Crescentij hæredes instituti, illicò ceciderunt sub hypotheca ad fauorem suorum Creditorum: vnde licet Anna fuerit tantummodo hæres particularis, quę habetur loco legatarij, adhuc tamen vindicare non potest hęreditatem Laurę à Creditoribus Crescentij, cum legatum non debeatur legatario nisi prius deducto ære alieno legantis *l. vniuersa C. de leg.* Bald. *cons.* 222. *n* 1. *lib.* 4. Alex. *cons.* 5. *sub num.* 2. *lib.* 6. Et Creditoribus competit aduersus eum retentio *leg. si non sortem* 26. §. *si centum*, vbi Bart. & alij, *ff. de condit. & demonstrat.* Rota *in Fauentina bonorum* 27. *Iunij* 1586. *cor. Platto* apud Marchesan. *comm. ff. par.* 1. *fol.* 976. *n.* 2. & coram sanct. mem. Greg. *decis.* 254. *num.* 13. ibique Add. *num.* 7. *& in rec. decis.* 612. *numer.* 5. *par.* 3. *& in Maceraten. Saluiani, seu stolij* 12. *Maij* 1608. *coram Manzanedo* post Zacch. *de oblig. Cam. decis.* 130. *n.* 6. 5. 6. 7. 8.

Nec obstat quod legatarius in re legata præferatur cæteris Creditoribus Testatoris, quando hæreditas est soluendo, licet secus ea reperta non soluendo, vt tradit Cin. *in l. 2. circa medium*, ibique Alberic. *num.* 2. *Cod. qui pot. in pig. hab.* quem sequitur Bart. *in l. si cui, §. post quam circa fin. ff. vt in poss. legat.* Natt. *consil.* 199. *n.* 8. Surdus *decis.* 316. *num* 12. eisdemque Creditoribus incumbat onus probandi inopiam hæreditatis, ex alleg. per Surd. *decis.* 316. *n.* 14. *cum concordan.* 9. 10.

Quia præter quod (si verum prout dicebant Informantes pro Creditoribus) ex Inuentario ab hæredibus vniuersalibus confecto apparet in hæreditate Crescentij nulla alia bona adesse præter iura dotalia Lauræ, & mobilia Vrbis ipsi Annæ relicta. Prætensiones verò, Palarium, & Domus ad vsum salsamentariæ ad Rotundam, de quibus meminit Rota in Romana Saluiani 7. Maij 1646. coram R.P. D. meo Peutingero, cum sint admodum intricatæ, & inuolutæ litibus discuti non debent à Creditoribus, vt probat *tex. in l. vel à debitoribus ff. de relig. & sumpt. funer.* & firmauit Rota *coram RR. Vrgellen. decis.* 212. *n.* 12. 11.

Conclusio procedit in Creditore Chirographario non habente hypothecam, in quibus terminis loquitur Gloss. huius opinionis magistra *in d. leg. is cui §. Postquã in verbo non habebitur ff. vt in possess. leg.* Secus vero vbi, prout hic, Creditor ex obligatione Camerali habet hypothecam. Tunc enim præfertur legatario in re legata, etiamsi hæreditas sit soluendo, & in his terminis egregiè firmauit Rota in Asculana Domus 3. Iunij 1602. coram bon. mem. Coccino, inter eius *impress.* 67. *n.* 7. *cum pluribus seqq.* & in Venusina. Legati 28. Iunij 1623 coram eodem in *rec. decis* 493. *n.* 26. & 27. *part.* 8. Creditor enim sub obligatione Camerali potest eligere vnum ex pignoribus debitoris sibi bene visum pro satisfactione Crediti *leg. qui generaliter ff. qui pot. in pig. hab. & leg.* 12. 13. 14.

leg. Creditoris ff. de distract. pig. Surdus *dec.* 44. *n.* 6. Rota *decis.* 741. *num.* 1. *par.* 3. *recentiores, & coram bon. mem. Coccino dicta decis.* 67. *num.* 9. ponderans pro ratione quod Testator non potest hoc ius Creditoribus impedire, legatarius verò exercere non valet tacitam hypothecam sibi pro legato competentem nisi in eo quod remanet satisfactis Creditoribus, vt monuit Batt. *in leg. Creditoribus num.* 3. *ff. de separat.*

Quod dicitur facultatem disponendi fuisse conditionaliter datam Crescentio, sub conditione scilicet quod infra biennium à die obitus Testatricis teneretur extinguere omnia debita quibus eadem Testatrix reperiebatur obnoxia, ibi, *Con obligo però, e peso preciso di sodisfare in termine didue anni doppo la mia morte tutti li mie debiti, nelli quali mi trouo obligata*, Domini non habuerunt in consideratione aduertentes institutionem fuisse puram, & verba superius relata non fuisse apposita ad suspendendam dispositionem sed solum pro maiori declaratione, & ad inducendum in Hærede obligationem, & onus soluendi debita Testatoris quæ de iure inerat, ex deductis in Viterbien. fideicommissi 17. Februarij 1617. coram Manzanedo *in recent. decis.* 401. *num.* 1. *p.* 4.

Et ita vtraque parte &c.

R. P. D. Peytingero.

Romana Domus.

Lunæ 20. *Maij* 1647.

ARGVMENTVM.

Agitur latissimè de alienatione emphyteusis ex pacto, & prouidentia.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis concessa pro se, filiis, ac nepotibus, est ex pacto, & prouidentia.*

2 *Et proinde talia Bona emphyteotica sunt inalienabilia.*

3 *Clausula.* Ad habendum. *in Inuestitura apposita, facit emphyteusim hereditariam.*

4 *Limitatur quando clausula,* Ad habendum *aliquo modo per aliqua verba restringitur, quia tunc non reddit emphyteusim ex pacto, & prouidentia, hæreditariam in præiudicium vocatorum.*

5 *Concessio pro filiis, & Nepotibus, &c. facit emphyteusim pactionatam.*

6 *Verba,* prout quilibet similis emphyteuta de re simili conducta facere, & disponere potest: *apposita in contractu emphyteutico immediatè post clausulam* Ad habendum, *vires ipsius clausulæ eneruant.*

7 *Bona emphyteutica etiam ex pacto & prouidentia, possunt alienari à primo acquirente.*

8 *Declaratur, si primus acquirens habeat descendentes vocatos in potestate, aliàs ipsis præiudicare non potest.*

9 *Primus acquirens dicitur solus ille, qui inuesturam stipulatus est, eo verò mortuo, eius filius non habetur tanquam primus acquirens.*

10 *Primus acquirens, quod possit alienare emphyteusim, intelligitur de primo acquirente ex causa onerosa, non verò ex causa lucratiua.*

11 *Filij, & alij inuestiti in causa onerosa, dicuntur habere bona illa à primo acquirente; sed in causa lucratiua, illa recipiunt ex liberalitate emphyteusim concedentis, & ex propria persona, tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium.*

12 *Et hoc secundo casu, bona filius aliundè habet, quàm à Patre.*

13 *Vnde sicut Pater aduentitia filij bona in eius præiudicium alienare non potest, ita neq; pariter ad eius præiudicium de eiusmodi emphyteusi disponere valet.*
Præsertim sine consensu domini directi.

14 *Emphyteusis ex causa lucratiua, est cum annuus canon est satis tenuis respectu valoris rei, neque primus acquirens aliquam pecuniam domino directo, pro habenda Inuestitura dederit.*

15 *Causa onerosa non resultat in emphyteusi, ex quo acquirens promisit bona meliorare: Bona. n. Ecclesiæ semper conceduntur ad meliorandum.*

16 *Et dum melioramenta non fuerunt promissa in quantitate notabili. adeoq; gratia concedentis præponderet, tanto magis dicuntur esse ex causa lucratiua concessa.*

17 *Alienatio bonorum emphyteoticorum valet, quando de præiudicio solius domini directi agitur.*

18 *Domini concedentis emphyteusim non interest quòd bona citius ad remotionem transeant, ad quem aliàs quandocunq; sunt transitura, & ab initio erat notus concedenti, ac secundùm eius voluntatem succedit.*

19 *Alienatio nullo modo tenet, etiam si fiat inter cõprehensos in inuestitura, quãdo per eam fit præiudiciũ aliis anterioribus in gradu cõprehensis.*

20 *Et intra defectus potestatis in alienante, qui neq; cum consensu domini ex comprehensis, in præiudicium aliorum comprehensorum, qui ex lege inuesturæ prius succedere debuissent, disponendo gratificare potuit.*

21 *Dotis priuilegio Bona emphyteotica alienari possunt, taliq; modo alienata, mortua muliere, transferuntur ad hæredes.*

22 *Procedit quando solùm consideratur præiudicium domini directi, quia si dominus prætendit caducitatem, vel laudemium: quia dos est causa necessaria, præsertim quando aliundè mulier dotari non potest.*

23 *Quando autem agitur de præiudicio Inuestitorum in gradu proximiorum alienatio ex causa dotis non tenet, quia in hac in iure dos non reperitur, specialiter priuilegiata.*

24 *Et tali casu alienatio durat solùm ad vitam emphyteuta dotantis, eo vero mortuo, bona reuertuntur ad comprehensos in Inuestitura.*

25 *Nisi forte quando dotans ex ipsa lege Inuesturæ facultatem habuisset, comprehensis in inuestitura præiudicare.*

26 *Statutum Vrbis cap.* 22. *lib.* 1. *disponens, bona emphyteutica dari posse in dotem, cum non habeat verba vniuersalia apta etiam comprehendere bona Ecclesiæ, talia bona non comprehendit.*

27 *Et talia statuta, quamuis auctoritate Apostolica condita, non comprehendunt bona Ecclesiæ, nisi fuerint saltem ibi implicita, & sub vniuersalitate verborum specificata.*

28 *Filiæ plures matri pro virili succedunt.*

29 *Emphyteusis vnius lineam ingressa, in eius descendentia permanere debet, exclusis illis alterius lineæ, donec aliquis de illa linea supersit.*

30 *Pignora, pecunia soluta, ipso iure, ad dominum reuertuntur.*

31 *Hæredibus vltimi inuestiti, etiam non comprehensis in inuestitura, immissio danda est, donec de eorum iure cognoscatur.*

32 *Melio*

32 *Meliorамenta de re emphyteotica non debentur, donec plenissimè probatum fuerit, quid impensum, vt melioratum fuerit.*

DECISIO XXXV.

MArgarita Constantina vti filia,& hæres Fulviæ ab A.C. sententiam fauorabilem super Immissione in possessionem Domus.de qua agitur contra Margaritam Giappolinam eam possidentem obtinuerat, quam Rota sub die 4. Decembris 1643 coram Me dixerat esse confirmandam, sed hodie ad instantiam eiusdem Giappolinæ causa repropositа, Domini recesserunt a decisis, quia compertum fuit hanc Domum concessam fuisse Alexandro Ianotro de anno 1549. pro se,& suis,ac nepotibus,& sic ex pacto,& prouidentia ad tradita per Clar.*in §.feudum quæst.9.* 1. *n.3.* in his terminis Rota *decis.483.n.1.par.4.recent.tom.2.& decis.74. n.1.par.6. recent* Reuerendissim.Vigellen..*dec.*410.*n.5.& 431.n.* 5.Capic. Latro *decis.* 0 *n.* 41. Vndè huiusmodi bona emphyteotica sunt inalienabilia, Bart. *in l. patroni n.3.ff.ad Trebell.*Honded. *cons.*55.*n.*21.*lib.*1 Surd. *decis.*324.*num.*2. cum pluribus allegatis per Modern. Fulgin. *in tract.de iur.emph.tit. de alien.q.*1. *n.*1.*& seq* Rota *decis.*403 *n.*1.*p.* 1.*& de is.* 211. *n.*2.*p.*6.*rec.* Et idcò resultat non subsistere alienationem primo factam in Martiam filiam primi acquirentis, deindè in Fuluiam eiusdem acquirentis neptem ex causa dotis, in qua ratione se fundabat decisio,quæ reuidetur.

3. Neque obstat prima respõsio adiecta in decisione §. quia dato nimirum,quod vigore clausulæ ad habendum in Inuestitura appositæ, emphyteusis effecta sit hæreditaria,Curtiun.*cons.*4.*n.* 1.Crau.*cons.*256 *n.*4 Caualer. *dec.*293. *n.*2.Quia

4. quicquid sit quando hæc clausula appolita est in Inuestitura non pactionata, nec aliquo modo est restricta, in quibus terminis loquuntur Doctores ex aduerso allegati, sed certum est apud omnes, quod quando emphyteusis est ex pacto, & prouidentia, & clausula ad habendum aliquo modo per aliqua verba restringitur, tunc ipsam clausulam non teddere emphyteusim hæreditariam in præiudicium vocatorum, Menoch.*cons.* 61. *n.*20.*& consil.*545.*n.*5.*cum seq.*Gratian.*disc. t.* 344.*n.*11 Rota *decis.*11.*n.*1.*cum seq. par.*1.*diuers.*

5. *decis.*415.*n.*21.*p.*4.*recent.tom.*3 *& decis.* 74.*n.* 8. *cum pluribus seqq. part.* 6. *recent.* Attamen in hac inuestitura non solum præcedit concessio pro filiis & nepotibus, quæ facit emphyteusim pactionatam, sed & mox immediatè post clausulam ad habendum iuxta extensionem in contractibus emphyteuticis fieri solitam, de qua per Salust.*de*

6. *contract.rei emph lib.*1.*cap.*19.*n.*9. Sequuntur verba restrictiua. *Prout quilibet similis emphyteuta de re simili conducta facere, & disponere potest*, quæ verba vires clausulæ ad habendum eneruant,cum similes emphyteutæ scilicet ex pacto, & prouidentia bona emphyteotica alienare non possint, vt in puncto Seraphin.*decis.*794.*num.*8.*& dec.* 1290.*n* 12.Rota *decis.*310.*n.* 18.19.*par.*5.*recent.*

Nec releuat secunda responsio in eadem decisione allata, quod videlicet primus acquirens

7. potuerit alienare bona emphyteotica etiam ex pacto,& prouidentia,Rota *d c.*435.*n.*13.*p.* 1. *recent.*RR.Vigell.*decis.*295.*n.*2. Quia alienatio nõ fuit facta ab Alexandro primo acquirente, sed ab

8. ipsius vxore,ipso iam defuncto, quæ tamen descendentibus in Inuestitura vocatis, quos in potestate non habebat nullo modo Domum alienando præiudicare potuit,vt distinguendo inter alienantem habentem comprehensos in potestate,nec ne tradit Bald. *in l.*1.*ante fi.C. per quas personas nobis acq.* & in Auth.*si quas ruinas sub n.* 10.*vers sed tu dic.vt nixi C.de Sacrosc. Eccles.*Natta *consil.*475. *in n.*4.*&* 5. Grat.*discept.*405. *n.* 2. *cum seq.* & primus acquirens dicitur solum ille, 9.
qui Inuestituram stipulatus est, eo vero mortuo eius filius non habetur tanquam primus acquirens,Rouit.*decis* 94.*n.*22.Modern.Fulginat.*tit. de rerum.q.*1. *n* 67 Cyriac.*controu.*23.*n.*30. Immò vlterius animaduertendum est,quod Doctores ad- 10.
mittentes primum acquirentem posse alienare emphyteusim,loquuntur de primo acquirente ex causa onerosa,non verò ex causa lucratiua ex optima diuersitatis ratione, quia in causa onerosa 11.
filij, & alij inuestiti dicuntur habere bona illa à primo acquirente, sed in causa lucratiua illa recipiunt ex liberalitate emphyteusim concedentis,& ex propria persona tanquam ad illa vocati 12.
sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium, vt benè distinxit Bald.*in d.auth. si quas ruinas num.*5. *vers.f cunda ratio,& n.*6. quem sequitur Aret. Ctor.& alij plurimi relati à Maresc. *variar.resolut. lib.*1.*cap.*74.*n.*2.*cum seq.* Gabr.*de iure emph.quæst.*2.*n.* 45. Rota *dec.* 376.*n.*2. *ar.*4. *& decis* 50.*n.*1.*& 2.par.*6.*recent.*& Adden.ad Burat. *decis.* 822. *num.* 6. & vltra hos tradit Surdus *consil.*351.*n.*28. vbi addit,quod hoc secundo casu bona filius aliundè habet quam à Patre. vndè 13.
sicuti Pater aduentitia filij bona in eius præiudicium alienare non potest, ita pariter neque ad eius præiudicium de huiusmodi emphyteusi disponere valet,Rota *decis.*741.*n.* 31.*&* 32. *part.* 4. *tom.*3 *recent.* præsertim sine consensu Domini directi,Capicc.*dec.*70.*n.*42.

Emphyteusis verò huius Domus est ex causa 14.
lucratiua, cum annuus Canon sit tantùm scutorum septem, neque primus acquirens aliquam pecuniam Domino directo pro habenda Inuestituta dederit iuxta theoricam,quam tradit Mantica *de tacit.lib.*22.*tit.*6.*n.*23.*& tit.* 24.*n.* 18. Maresc.*d.cap.*74.*n.*1.*&n.*5.Add.ad Gregor. XV. *dec.*529.*sub n.*23.*vers sic. Quæ opinio.*cum aliis alle- 15.
gatis per Fulginat.*de iur.empyt. in præludio quæst.* 16.*n.*2.*in tit.de contract.emphyt.quæst.*1. *sub n.* 24. Nec ad effectum,vt concessio huius Domus censeatur esse facta ex causa onerosa sufficit acquirentem promisisse bona meliorare, Bona enim 16.
Ecclesiæ semper conceduntur ad meliorandum, Modern. Fulginaten.*sub tit.de var. caduc. quæst.* 1.*n.*11. & dum melioramenta non fuerunt promissa in quantitate notabili, adeoque gratia concedentis præponderet tantò magis dicuntur esse ex causa lucratiua concessa vt per Socc. Bald.Roland.alleg.à Maresc. *d.cap.*74.*sub n.*5. *vers.secus si gratia.*

Nec contrarium suadet, quod alienatio priùs fuerit facta in Martiam & deindè in Fuluiã, quæ 17
ambæ in Inuestitura comprehensæ sunt, nam ex hoc capite non ità indistinctè alienatio sustinetur, sed duo casus distinguendi sunt, vnus est 18.
quando de præiudicio solius domini directi agitur,& tunc valet alienatio facta in comprehensos in Inuestitura quamuis remotiores quia, videtur potius refutatio, quàm alienatio, Domini enim interest, quod bona citius ad remotiorem transeant, ad quem alias quandocunque sunt

transi

tranſitura, & ab initio erat potus concedenti, ac ſecundum eius voluntatem ſuccedit, *vt ex text. in c. 1. & ſi Clementulus, de feud.* Surdus *conſil.*
19. 305. *n.* 33. vbi alleg Concord. Maſt. *deciſ.* 81. *n.* 38. Rota *deciſ.* 741 *ſub num.* 16. *p.* 4. *tom.* 3. *recent.* Alter caſus eſt quando per alienationem aliis anterioribus in gradu comprehenſis fit præiudicium, tunc enim alienatio nullo modo tenet,
20. quia ratio refutationis ſupra conſideratæ in proximè ſucceſſuro ceſſat, vt diſtinguendo vtrumque caſum benè aduertit Camillus de Medices *conſil.* 104. *n.* 20. & intrat defectus poteſtatis in alienante, qui neque cum conſenſu Domini vni ex comprehenſis in præiudicium aliorum comprehenſorum, qui ex lege Inueſtituræ prius ſuccedere debuiſſent diſponendo gratificare potuit. Pariſ. *conſ.* 10 *n.* 5. Bero. *conſil.* 70. *n.* 36. *lib.* 1. Menoch. *conſil.* 95. *n.* 19. *cum ſeq.* Cephal. *conſ.* 25. *n.* 47. *cum ſeq.* Rota *in Bonon. bonorum emphyteoticorum* 18. *Aprilis* 1597. *coram clar. mem. Card. Hieronymo Panciatico & in Bonon. fideicommiſſi de Lucio* 9. *Decembris* 1619. *coram Card. Sacrato.*

Similiter nec tertia reſponſio deciſionis applicatur, quod videlicet alienatio facta ſit ex cauſa
21. dotis, cuius priuilegio bona emphyteotica alienari potuerunt, talique modo alienata mortua muliere transferuntur ad eius hæredes ex allegatis per Grat. *diſcept.* 511. *n.* 9. & 10. Rota *in Romana Bonon.* 9. *Decembris* 1641. *coram R. P. D. meo Royas* §. *minus obſtare.* Quia videlicet eadem ſupradicta diſtinctio locum habet, quod aut Dominus directus ob alienationem factam ex cauſa Dotis ſine ſuo conſenſu ipſemet prætendit caduciratem, vel laudemium, & huiuſmodi caſu alienatio in præiudicium Domini valet abſque ſolutione laudemij, quia dos eſt cauſa neceſſaria, præſertim quando aliundè mulier dotari non poteſt, & in his terminis loquitur Cald. *de emph. lib.* 4 *cap.* 10. *n.* 24. *cum ſeq.* Rota *in Romana Domorum* 9. *Decembris* 1641. *coram R. P. D. meo Royas* § *penultimo, & in eadem* 18. *Aprilis* 1644. *coram R. P. D. meo Ghiſilerio*, §. *ſecundum, quòd & in Romana Vineæ* 27. *Apr.* 1646. *coram R. P. D. meo Corrado* §. *altera verò.*

23. Aut verò vt in caſu præſeruati concurrunt inueſtiti in gradu proximiores, & tunc in iſtorum præiudicium alienatio ex cauſa Dotis non tenet,
24. quia in hoc dos in iure non reperitur ſpecialiter priuilegiata vt benè aduertit Ruin. *conſ.* 165. *n.* 3. *lib.* 1. vbi quod alienatio durat ſolum ad vitam emphyteutæ dotantis, eo vero mortuo bona reuertuntur ad comprehenſos in inueſtitura Caſtri.
25. *in l. ſi uſufructu n.* 6 *ff. ſolut. matrim.* Corbul. *de cauſ. priuil. ob alien lib.* 1. *Limit* 20. *n.* 4. aliique relati à Moder Fulginaten. *de iur. emph. tit. de alienat. quæſt.* 1. *n.* 262. Niſi forte quando dotans ex ipſa lege Inueſtituræ facultatem habuiſſet, comprehenſis in inueſtitura præiudicare, vt benè idem Corbul. *declarat d. limit* 20 *ſub n.* 4. ibi ſi dotans ſit talis, & allegati per Fulgin. *dict. quæſt.* 1. *n.* 63. *in fin* in quibus etiam terminis loquitur Corn. *conſil.* 51 *n.* 16. *lib.* 3. quem ſequitur Mantica *de tacit. lib.* 22. *tit.* 28 *n.* 41. Grat. *diſcept.* 511. *n.* 10. ibi quando iis potuit præiudicari per primum acquirentem, vel niſi alij comprehenſi ſint hæredes dotantis, iſque etiam in comprehenſorum præiudicium voluerit bona pro dote alienari.

26. Neque Conſtantinæ ſuffragatur Statutum Vrbis cap. 22. lib. 1. diſponens bona emphyteotica dari poſſe in dotem, quia cum non habeat verba vniuerſalia apta etiam comprehendere bona Eccleſiæ talia bona non comprehendit, prout in terminis ſimilis ſtatuti loquentis de bonis emphyteoticis fuit dictum in Romana relationis Dotis 13. Martij 1595. coram Giptio, & in Romana relocationis Caſalis 16. Maij 1615. coram Cardinali Sacrato Et generaliter de Statutis Vrbis, quamuis auctoritate Apoſtolica condituis, quod non comprehendant bona emphyteotica Eccleſiæ, niſi fuerint ſaltem ibi implicita & ſub vniuerſalitate verborum ſpecificata fuit dictum nouiſſimè *deciſ.* 58. *n.* 28. *cum ſeqq. par.* 9. *recent.* vbi contraria conciliantur, & in aliis citatis per Addendum ad Buratt. *deciſ.* 880. *ſub n.* 6. nec in contrarium poteſt allegari Romana Dotis 20. Aprilis 1643. coram Reuerendiſs. D. Carillo nunc Præſide Vallitoletano, quia ibi loquitur de emphyteuſi hæreditaria, vt patet in §. *deque procedit*, Prout neque facit deciſio in Romana Vineæ 27. Aprilis 1646. coram R. P. D. meo Corrado §. *altera*, quia ibi incidenter tantum fit mentio de Statuto Vrbis dict. cap. 122. illaque deciſio intelligenda eſt iuxta alias ibi allegatas in ſupradicta Romana Domorum coram R. P. Dominis Ghiſilerio, & Royas, quæ loquuntur in terminis iuris communis in præiudicium comprehenſorum in Inueſtitura.

Sed dato denique etiam, & non conceſſo, quod alienatio huius Domus valeat pro dote Martiæ, quia tamen ipſi non ſolum Fuluia auctrix Conſtantinæ, ſed etiam Grappolina, & Septimia ſorores hæredes extiterant, vtraque per hoc ſententia dans Conſtantinæ immiſſionem in totam Domum remanet eo ipſo exceſſiua. cum plures filiæ matri pro virili ſuccedant ex allegatis per Cancer. *variar. reſolut. lib.* 3 *cap.* 2. *n.* 197.

Similiter nihil refert eandem Domum Fuluiæ quoque fuiſſe datam in dotem, quia ex ipſo In-
29. ſtrumento dato in Summario Giappolinæ num. 4. apparet fuiſſe datam in pignus, & ad vſufructuandum, donec ipſi reſiduum Dotis ſcutorum 100. ſoluerentur, nec non alia ſcuta 200. ipſi ex aliis cauſis debita, quæ poſtmodum cum fuerint ſoluta ſaltem in ſcutis 266. exceſſus ſententiæ cuitari non poteſt; cum ac ſi nihil reſtitutum fuiſſet condemnatio facta fuit, & in miſſio in totam Domum Conſtantinæ cõceſſa, ſic ſatis patet huiuſmodi caſui malè applicari concluſionem, quod emphyteuſis in lineam Fuluiæ ingreſſa, in eius deſcendentia permanere debeat excluſis illis alterius lineæ, donec aliquis de linea Fuluiæ
30. ſuperſit, vt ex pluribus dixit Rota in Romana Domus 25 Iunij 1615. coram Cardinali Sacrato, & in Ceſenaten. emphyteuſis 14. Decembris 1635. coram bon. mem. Merlino quia rectè procederet, quando titulo emphyteuſis in lineam Fuluiæ ingreſſa fuiſſet. Cæterum quia ingreſſa eſt duntaxat iure pignoris, vel antichreſis per dict. ſolutionem pecuniarum, pro quibus ad manus Fuluiæ peruenerat reſolutum fuit, pecunia enim ſoluta, pignora ipſo iure ad Dominum reuertuntur, *l. decem §. fin. ff. pignor. actio.* Neguſ. *de pign. par.* 7. *in princ. membr.* 2. *n.* 4. Pariter denique nec Conſtantina ſequit aſſertio, quod hæredibus vltimi inueſtiti Immiſſio danda ſit etiam non comprehenſis in Inueſtitura, donec de eorum Iure cognoſcatur, vt latiſſimè dixit Rota in Fanen. ſeu Senogallien. bonorum 14. Martij 1646. §. *exhi-*
28. *hui*

buit coram R.P.Dom.meo Meltio. Quia in præsenti causa Constantinæ Fuluiæ hæres non negat bona esse emphyteotica, sed allegat titulum maternum, qui ex d. solutione debiti incontinenti probatur resolutus,& sic etiam de bono iure apparet; Quæ vlterius Domus huius possessionem de consensu Constantini dictæ Constantinæ fratris tunc viuentis Summario Gappolinæ n. 10. & n. 20. cum seq. ingressa fuit prius quam successio Fuluiæ d fauorem Constantiæ aperiretur, adeo quod cum sine vitio, & cum titulo hanc Domum possideat,vtique est legitima Contradictrix:ad impediendam ipsi Immissionem.

Melioramenta tandem à Constantina prætensa non obstare Domini dixerunt, eo quia Domus huius status anterior,non fuit probatus,neque quid impensum, aut melioratum fuerit, vt opus esset ex plenissimè,& eleganter allegatis in Romana fideicommissi de Spiritibus 12.Decembris 1644 coram R. P. Domino meo Bichio §. *ex quibus resolutum cum seq.*

Quare pro recessu à decisis resolutum fuit vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana Vineæ.

Veneris 7. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Hæc decisio latè tractat de emphyteusi Ecclesiastica; eius clausularum natura, caducitate, identitatis rei probatione, associatione domini directi: illius iudicio,& causis: spolio, ac reintegratione inde occurrente, ac aliis fusè ad materiam facientibus,& obiter incidentibus; adeò vt plenior horum tractatus vix desiderari queat, provt magis distinctè per Summarium

SVMMARIVM.

1 *Identitas fundi,variata quantitate, & qualitate confinium, quibus priùs inuenitur descriptus, sufficienter non probatur generalibus demonstrationibus,quæ aliis æquè poterant congruere.*

2 *Et in terminis bonorum, emphyteoticorum, latè probauit, Rota.*

3 *Quod maximè procedit, vbi nullo pacto constat possessores bonorum à primis inuestitis causam habuisse.*

4 *Caducitas cẽsetur remissa ex petitione mãdati,expeditione ac illius executione pro Canone per biẽnium non soluto; vbi hæc gestà fuerint ante declaratam, vel agnitam caducitatem, petitamq; ex ea causa immissionem.*

5 *Et ex his omnibus diligentiis resultat efficax præsumptio actualis solutionis,ac satisfactionis:quæ etiam ex aliis corroborata, & adminiculata inducit iustam causam excusandi à caducitate.*

6 *Caducitas in emphyteusi Ecclesiæ, non potest declarari nisi per defectum solutionis Canonum per biennium continuum ante intentatum super eo iudicium.*

7 *Nec proinde absque eo potest prætensa iustificari.*

8 *Fundus emphyteoticus potest dari in dotem à femina sub nomine fisci, & hæredis in Inuestitura concedenda,sine alio domini directi consensu.*

9 *Dominus directus, recipiendo annuos Canones à tertio fundi emphyteotici possessore,absque vlla protestatione, vel contradictione: dicitur contractum cum eo per emphyteotam gestum, approbasse,& in eum consensisse.*

10 *Locatio ad septennium potest validè fieri ab emphyteuta,absque domini directi consensu.*

11 *Alienatio facta per emphyteutam,non pura, sed conditionata,& sic suspensa sub expresso pacto, seu reseruatione consensus superinde obtinendi in tempore illius præstandi a directo domino; ad nullam dirigitur caducitatem,ipso non interueniente; sed contractus resoluitur, vel pro non facto habetur.*

12 *Clausula* omni meliori modo. *in contractu apposita,talis efficacia expenditur,vt æquipolleat aliæ clausulæ magis præcisæ, quæ ibi de natura contractus desideratur, modo aliunde declaretur animus contrahentium conformis.*

13 *Clausula,* aliàs, &c. *præseferi conditionem aduersatiuam antecedenti protestationi,atque dissensum protestationis in casu contrario factà expresso, perinde ac si dictum fuisset: & aliter habeatur pro non facto.*

14 *In iudicio possessorio associationis ad bona emphyteotica ratione caducitatis per emphyteutam incursæ: quæ probari requirantur.*

15 *Contumacia possessoris, siuè detentoris bonorum satis excusatur ob quamlibet causam,etiam probabilem,& coloratam, quam haberet contradicendi.*

16. *Mandatum postquam fuit executum in præiudicium partis,conquerentis se fuisse illius rigore iniustè spoliatam, non iustificatur ex probationibus, quæ in prima defic ebant; in secunda instantia adductis: sed debet in pristinum statum ante omnia reponi,ac reintegrari.*

17 *Decisiones plures S. Rotæ, quæ videntur obstare huic conclusioni, declarantur iuxtà particulares rationes, ac circunstantias in illis casibus vigentes.*

18 *Sententia ex nouis probationibus potest iustificari,quando agitur de illius confirmatione, non autem si agatur de manutentione eius, qui de tempore instituti iud ei possidebat.*

19 *Eademque ratione idipsum dicitur quando agitur de reintegratione illius, qui iniustè fuit spoliatus.*

20 *Nec aliud constitui debet in iudicio associationis.*

21 *Mandatum de associando in bonis emphyteoticis, quod a Iudice petitur extrà iudicium ad euitandas rixas,& scandala,nec citationem partis, nec causæ cognitionem requirit.*

22 *Quæ citatio & cognitio causæ, ac proinde iustificatio, necessario debent præcedere Iudicis decretum in eo,quod petitur in forma iudicij,& quando possessor se opponit, & prætensam caducitatem impugnat.*

23 *Sententiæ, & decreta iustificari debent ex eisdem actis.*

24 *Admitti tamen solent probationes & adiuuatiuæ antecedentium.*

25 *Conclusio hæc quomodo intelligenda sit.*

26 *Probationes postea, ex culpa vel tarditate vnius partis suo tempore omissæ, factæ in alio iudicio, ad iustificandam sententiam,seu decretum,non debent parti officere.*

Et quæ sit ratio.

27 *Possessio ad effectum reintegrationis expoliati,satis probatur ex ipso Iudicio contra eum per expoliantes Instituto,mandatoq; petito,ac relaxato.*

28 *Spolia*

28 *Spoliatus dicitur ille, penes quem verè erat possessio, ac prosinde reintegrari debet.*

29 *Ius prætensi spoliantis, ad effectum impediendi reintegrationem iniuste spoliati, debet euidenter constare per confessionem partis, vel rem iudicatam, aut aliam æque indubitatam probationem: alias enim dici non potest constare de iure, vel non iure alterius partis, quamdiù contrarium probari valet.*

DECISIO XXXVI.

CVm informantes pro RR. Monialibus non acquiescerent resolutioni in hac causa factæ 27. Aprilis 1646. coram Me: prætendentes adhuc mandatum de associando illis concessum contra D. Alphonsum Ferrum, & q. Portiam eius vxorem ex eodem processu, vel saltem ex nouis probationibus coram Rota productis iustificari, atque ideo sententiam Rotalem pro reintegratione eiusdem Ferri prolatam non esse confirmandam; Volui consulere iterum Dominos qui causa denuò, qua solent maturitate discussa, steterunt in decisis.

1. Quia certum est, quod coram Iudice à quo non fuit probatum (vt necessarium erat) Vineam de qua agitur esse eandem, quæ inuestituris, tunc exhibitis pro parte Monialiu fuerat de an. 1567. & 1568. vel q. Antonio de Libertatiis, vel q. Nicolao Calderario respectiuè concessa, quinimò differebat ab vtraque in quantitate, qualitate, & confinibus, vt apparet ex lectura dd. Inuestiturarum, & monitorij, ac articulorum in illo iudicio productorum; Neque generales demonstrationes, quæ aliis æquè poterant congruere sufficiebant, vt explicat Bart. *in leg. demonstratio sub numero 15. vers. vel quod alius est*, & ibi Castrens. *sub numero 6. vers. vel nisi esset, alia res Dig. de condit. & demonstr.*

2. & in his terminis latè probauit Rota penes bo. mem. Buratt. *decis. 132. numero 8. vers. nec ad probandam identitatem, &c. ac per tot. & in recent. decis. 295. sub num. 8. vers. & tam n ad probandam*

3. *identitatem, ac per tot p. 1.* Nec vllo pacto constabat reos comentos à præfatis inuestitis causam habuisse, vt fuit consideratum in Romana Deuolution. 17. *Martij 1621. coram bo. me. Card. Verospio in rec. dec. 281. num. 4. vers. prout nec similiter, & c. & per tot. p. 4. tom. 2.*

Minusque fuerunt iustificatæ causæ prætensæ caducitatis; Nam illa deducta ex non solutione canonum per biennium eliditur prorsus ex partis

4. tis exhibitis librorum ipsius Monasterij, ex quibus constat illos fuisse solutos vsque ad annum 1615. & ex petitione facta pro non solutis de anno 1616. pro quibus non solum fuit relaxatum mandatum, sed executum, ac consummatum per captionem pignorum, subhastationem, ac deliberationem, depuratusque præterea ad instantiam Monialium Custos Vineæ ad percipiendos illius fructus vsque ad integram satisfactionem, vt apparet ex eodem processu per acta Lucatelli sub diebus 30. Augusti, 13. Septembris, & 8. Octobris dicti anni 1616. transportato ad Rotam, ex quibus sanè ante declaratam, vel agnitam caducitatem, petitamque ex ea causa immissionem, vel associationem gestis censetur remissa caducitas, si iuxa ideo fuisset incursa. Surd. *dec. 517. sub num. 1. num. 14. vers. tota ergo difficultas*, & in his terminis respondit Rot. *in Romana Domus 17. Iunij 1595. coram bon. mem. Manzan. in recent. decis. 708. num. 5. vers. vltra quod & seq. part. 4. tom. 3.* comprobat modern Rom. *discept. 635. num. 39. vers. Ita vt ac seq.* Eoque magis quia ex prædictis omnibus diligentiis resultat efficax præsumptio actualis solutionis, ac satisfactionis, quæ etiam corroboratur, & adminiculatur ex aliis publicis actis, & attestationibus respectiuè sub diebus 7. Octobris 1616 & 21. Maij 1617. & 8. Nouembr. 1641. pariter productis, ex quibus apparet notabilem vini quantitatem ex eadem vinea ad Moniales eo anno peruenisse, ac proinde, vel satis indè iustificatur illarum satisfactio, vel saltem inducitur iusta causa excusandi dd. Coniuges à caducitate, vt fuit dictum in Florentina prætens. deuolut. 18. Maij 1622. penes Buratt *decis. 624. numero 7. vers. quæ probabilis credulitas, & seq.* & post alios idem Roman. *d. discept. 633. sub num. 4. vers. cum etiam, & seqq.* Atque ideo quando facta fuit declaratio 6. caducitatis, ac instiuturum super ea iudicium de anno 1617. die 22. Iunij non vigebat defectus solutionis canonum per biennium continuum, qualis requirebatur ad d. effectum in emphyteota Ecclesiæ *iux. text. in cap. potuit §. emphyteota quoque extr. de locat.* & Auth. *Hoc ius porrectum in §. quirem C. de Sacr. Sanct. Eccles.* & in Auth. *De non alienand. §. scire autem*, nec proinde ex eo poterat iustificari prætensa caducitas, vt fuit conclusum, 7. in *dicta decis. 708. part. 4. tom. 3. recent. & sæpè in aliis.*

Alia verò deducta ex alienationibus factis à Portia, quæ iure doris Vineam hanc transtulit primùm in Ioan. Baptistam Guidum, & deinde in d. Alphonsum Ferrum eius secundum virum nullius erat considerationis, cum non fuerint probata, atque exhibita Instrumenta dotalia, ex quibus 8. constaret, quod illius dominium fuisset in eosdem viros simpliciter transflatum, An potius tradita in fundum dotalem quod (præsuppositа etiam identitatis probatione) Portiæ licuisset absque alio Domini directi consensu, tanquam filiæ, ac Hæredi Alexandri Caputi, & consequenter comprehensæ in concessione illi facta ab eisdem Monialibus ex Instrumento sub die 27. Februarij 1595. celebrato, ac per ipsas in eo iudicio producto, Specul. *in tit. de emphyt. §. nunc aliqua n. 133. vers. centesimo nono quæritur*, Ias. *in l. fin. sub n. 107. vers. prima ergo, Cod. de iur. emphyt.* Crau. *consil. 215. numero 3. vers. in contrarium est veritas, cum seq.* Corbul. *de caus. priu. ob alien. limit. 20. sub numero 1. vers. & ampliatur*, Pasch. *consil. 53. sub num. 1. vers. & de donatione in dotem, & fuit dictum in Romana Domorum coram R. P. D. meo Royas 9. Decembris 1641. in §. minus obstare dicebant Domini, & 16. Ian. 1643. in §. fi. & coram R. P. D. meo Ghisilerio 18. Aprilis 1644 in §. sciendum vers. Et licet etiam deducantur*; Idemque admiserunt Moniales recipiendo annuos Canones à præfatis 9. Guido, & Ferro eorum, ac Portiæ nominibus, absque vlla protestatione, vel contradictione, vt apparet ex dictis partitis, quo pacto dicuntur contractus cum eis gestos approbasse, & in eos consensisse ad *l. Paulus ff. rem rat hab.* Rom. *cons. 103. sub n 5. vers. His tamen non refragantibus, ac seqq.* Rim. *sen. cons. 16. sub num. 23. vers. quæ idem operatur*, & Rim iun. *cons. 22. à num. 8. vers. istis tamen non obstantibus ac seq.*

Quarenus autem adducebantur venditiones successiuè factæ per dd. Coniuges Carolo Antonio Braschæ die 18. Augusti 1617. & Io. Francisco

Rochæ 24 Maij 1618. neque ex eis iustificatur caducitas; Nam (præter quod posterior non fuit in iudicio probata) in vtraque fuit reseruatus in primis, & ante omnia consensus Monialium, & non alias,&c. Ac vlterius conuentum, quod dominium,ac possessio Vineæ remaneret penes venditores, nec esset in emptores translata donec pretium integrè fuisset solutum infra septennium, quo pendente illis concessa fuit titulo locationis sub annua pensione conuenta,vt legitur in Instrumentis pro parte Monialium exhibitis, & neutra habuit effectum,nam prima post sex circiter menses fuit reuocata ob non implementum Brachæ,altera verò resolata ob mandatum de associando ad fauorem Monialium de mense Septembris eiusdem anni relaxatum, & executum, & nouam concessionem ab eis factam prædicto Rochæ die 4.Februar. 1619. In quod nulla ex huiusmodi contractibus deduci potuit caducitas contra dd.Coniuges, non quidem ratione locationis, quæ absque Domini directi consensu pro eo tempore validè fieri potuit,Specul. *in titul. de Emphyteus. d.§.nunc aliqua n.*149.*quæst.*123. Clar. *in §. Emphyteusis quæst.*19 Franc.Cald *de iur-emph. lib.4.cap.*1.*n.*14 *vers.quo argumento,& seqq.*neque ratione alienationis,quæ non fuit pura, sed conditionalis,& ex vi,ac amplitudine d.reseruationis suspensa in tempus præstandi per Dominum directum consensus, ita vt antea haberentur pro non factis, ob idque nulla ex eis fuit incursa caducitas,secundum receptiorem,& æquiorem DD. sententiam, quam sæpiùs Rota probauit in decisionibus relatis in antecedenti sub die 27. April. 1646.coram Me in §. *Præterea, cum seq.* vbi in §. *nec demum obstat*, fuit plenè responsum pacto in eisdem Inuestituris apposito.

10.

11.

Nec releuat,quod in primo Instrumento celebrato cum Brascha non legantur postea verba,reseruato in primis, & ante omnia consensu prædictarum Monialium &c Clausula,& non alias,&c.

Quia loco illius leguntur aliæ æquipollentes scilicet, de quo protestatus fuit, &c. omni &c. aliàs &c. quæ sanè manifestè declarant animum contrahentium, eorumque enixam demonstrant voluntatem reseruandi consensum,ac iura Domini directi,eo meliori modo, quo expediebat pro validitate contractus, ponderando clausulam illam(omni meliori modo) Crau.*cons.*141.*num* 3. *vers.& istud sine dubio procedit*, Rota penes Veral. *dec.*91.*num.*5.*vers.præsertim p.*1.*ac dec.*366.*num.*11. *vers.præsertim par.*1. *div. vers.* & penes Sanct. Mem. Gregor.*dec.*204.*num.*19.*vers. Sed etiam addit*, & *in recent.dec.*843. *sub num.*4. *versic. licèt autem part.*4. & *decis.*692. *num.*6 *vers. cum in contractu eadem part.*4. *tom.*2. Ac etiam excludunt eorum voluntatem, & consensum aliter contrahendi, ponderando sequentem Clausulam aliàs,&c.quæ præfefert conditionem aduersatiuam antecedenti protestationi,atque dissensum protestantis in casu contrario supra expresso, perinde ac si dictum fuisset,& aliter habeatur pro non facto *leg. Alias* ibique glos.1 *ff.de iniust. rupt.* gloss.*in l.Amortio in verb. alias* [illegible] gloss. Burr. *in l.*1.1.*num.*12.*vers.quinto quero*, [illegible] *cond.* [illegible] Ias. *in §.in personam sub num.*8 [illegible] *num* 23 *vers. non obst.* etiam [illegible] *de Action.*& post alios probat Tiraq. [illegible] *§.*8.gloss.6.*sub n.*1. Rota *dec.*192.*sub num.*2 *vers. fuit responsum & seq. part* 5 *rec.*

12.

13.

Quare ex prædictis infertur nõ obstare,quod in iudicio possessorio leuiores sufficiãt probationes.

Quia(præter quod ex processu ipso satis apparet iudicium per Moniales intentatum, ac prosecutum non fuisse purum, ac simplex possessorium.)Esto quod fuisset eiusmodi,attamen necessarium omninò erat probare tria illa requisita in antecedenti *decis.deducta in §. fuit responsum,quod etiam in possessorio*, & in Decisionibus repetitis per Informantes pro Monialibus in *rec.dec.*250. *n.*9. *vers.in quo fuisset par.*1.& *decis.*325. *sub n.*5. *vers. Et n.hlominus par.*3.& *dec.*79.*num.*8. *vers.præsertim part.*5.*decis.*163.*num.*1.& 3.*vers. Dubitatum solum fuit de extinctione ipsius emphyteusis part.*7. & *latus in Portuen. stag.* 27. *Aprilis* 1640. *coram Eminent. D.meo Card. Panziroio ad fi. princip. vers. cum igitur ad obtinendum in hoc iudicio*, &c. nempe concessionem emphyteoticam, quæ in hoc casu non fuit iustificata ob defectum legitimæ probationis identitatis, vt supra dictum fuit. Illiusque extinctionem,ad finem, vel ob deficientiam comprehensorum in ea, vel ob aliam legitimam causam. Et demum contumaciam possessoris, vel detentoris bonorum in eorum restitutione, quæ neque fuerunt probata, nam extinctio emphyteusis non fuit deducta ob lineam finitam, cum viueret adhuc Portia filia,& hæres Alexandri inuestiti. (cuius etiam supersunt filij) sed ob canones non solutos,& alienationes factas, quæ quidem non consistebant, vt ex præmissis apparet; Ideoque cessabat etiam contumacia possessorum, cum iustam haberent contradicendi causam licet probabilis,& colorata sufficiens esset pro illorum excusatione ad *leg igitur §* & *generaliter*, vbi DD. *ff.de libert.caus.* & firmauit Rota penes Card Seraph *decis*794.*num.*20.*vers.*& *causa dubitabilis*, & sa.mem.Gregor. *decis.*388. *num.*4. *vers.ex quibus*, ac Burat.*d.decis.*624.*num.*8.*vers.provt etiam*, & *in recent.dec.*261.*num.*5.*versic.cum adhuc quælibet causa,part.*1.& *decis.*232.*num.*2.*vers. Accedit p.*2.& *d. decis.*281.*num.*5.*vers.Et proinde par.*4. *to.*2. & *dec.* 293.*n.*23.*vers.Tum quia agebatur p.*6.

14.

15.

Deinde non obstat, quod probationes deficientes in eo iudicio suppleantur ex productis coram Rota, quibus mandatum D.Iudicis à quo benè possit iustificari.

Quia neque ex productis coram Rota iustificantur adductæ caducitatis causæ, vt hactenus fuit probatum:Neque etiam ex his posset iustificari mandatum postquam fuit executum in præiudicium partis conquerentis se fuisse illius vigore iniustè spoliatam,sed debet in pristinum statum ante omnia reponi, ac reintegrari *iuxt.decis. Chisanen.*172.quam Rota sequitur, vt apparet ex Decisionibus relatis in antecedenti in §. *Nam eyvidem attendere*, &c. & in Romana fideicomm. Vineæ de Alexiis 18.Maij 1590. coram bon.me. Penia in §. *Cæterum Domini & seq* & penes Comitul.*dec.*87.*num* 8. *vers. quamquam*, & Coccin.*decis.*3 *n.*2. *vers.* & *cum agatur*, ac Burat.*dec.*848. *sub num.*6.*vers.quia sententia*, &c. & latè comprobat aliis relatis Modern.Rom. *discept.*34.*a.n.*5. *vers.præterea*, & *num.*22.*Vers.* & *quicquid alij teneant*,refert Decisiones concordantes.

16.

17.

Neque ab hac conclusione Rota recessit in Decisionibus allegatis pro Monialibus, sed iuxta particulares rationes,ac circunstantias in illis casibus vigentes respõtum fuit;Nam in casu *d.c.*35. *p.*3.*li.*3.*diuer* fuerat apprehensa possessio nomine

Cameræ

Cameræ vigore Breuis remouentis vitium ſpolij, vt ibi legitur *n.1.verſ.præterea & n.5.verſ. & omnium vocis, ac ſeqq.* & comprobatur penes Verall. *dec.*180.*par.*3. In caſu dec eiuſdem Verall.1.4. & 115.*p.*3.non agebatur de iuſtificatione ſententiæ exequutæ,ſed exequendæ, & de illius confirmatione,vt ex eis apparet,& fuit animaduerſum penes Cocc.*dec.*417.*n.*8 *verſ.quia fuit reſponſum*, & RR.Vrgell.*dec.*133.*n.*6.*verſ.præterea & ſeq.* In caſu *dec.*553.*p.*2.*rec.* præceſſerant tot probationes coram primo Iudice,quę ſufficere poterant etiam pro iuſtificatione illius ſententiæ, vt in ea legitur *ſub n.*3.*verſ.accedit, &c.* Et menſuratio poſteà producta non tantum reddebat magis perſpicuam eius iuſtitiam, verum & iniuſtitiam poſterioris ſententiæ reintegratoriæ A.C.conuincebat, quòd etiam ex nouis probationibus ad effectum impediendi illius executionem fieri poterat, vt ibi *ſub num.*4. *Verſ nam cum hodie agatur*, & penes Verall.*d.deciſ.*114.*n.*2.*verſ.& ſicut ſententia,part.*3. & Cocc.*dec.*56.*ſub n.*3.*Verſ. Et licèt hæc inſtrumenta.* In illa verò coram eod.Coccin.417.*ſub d.n.*8. *Verſ.neque releuat, &c.* dicitur ſententiam ex nouis probationibus poſſe iuſtificari, quando agitur de illius confirmatione,non autem ſi agatur de manutentione eius,qui de tempore inſtituti iudicij poſſidebat,vt in ea legitur, eademque ratione idipſum dicitur, quando agitur de reintegratione illius,qui iniuſtè fuit ſpoliatus, vt reſpondit Rota in d. Romana fideicomm. Vineæ de Alexiis coram Penia,& penes Card. Seraph.*dec.*279.*n.*5. *Verſ. Nam ſi ad effectum exequutionis, &c.* ac in aliis prælegatis.

18.

19.

20. Nec aliud conſtitui debet in iudicio aſſociationis ex traditis in Romana Domus ad Imag. Pontis coram bon. mem. Cardin. Lancell. relata per Theod *de Rub.in eius ſing.par.*1.*fol.mibi* 347. *in §.limitatur iſta concl.num.*9. *Verſic. Tamen ſi talis expulſio ac ſeq.*

21. Quia concluſio ibi firmata procedit in mandato de aſſociando, quod à Iudice petitur extra iudicium ad euitandas rixas & ſcaudala, in quo nec citatio,nec cauſæ cognitio requiritur de quo loquitur dicta deciſ. & alia in Velitern. Catalis 11.Decembris 1579. coram eodem quæ eſt *deciſ.* 806.*n.*3.*Verſ.non obſtat Decretum Iudicis cum ſeq.par.*4.*d.uerſ.* & declarat Alex.*conſ.*131. *In cauſa inter Vniuerſitatem n.*4.*Verſ. Tamen ſecus eſt lib.*4. Ias.*in l.*2.*ſub num.*113. *verſ. Si autem proprietarius C.de iur.emphyt.* Neguſ.*de Pign.part.*4.*ſub num.*23. *verſ.Tertia decima concluſio, & ſequ. & verſic. ſecundo modo,* Vrſill.ad Afflict. *deciſ.*326. *ſub num.*1. *& ſeq.* in eis allegati, & diſtinguendo explicat Rota in Regien. bonorum 20. Decembris 1613. coram bo. mem. Seleucien. in *§.non obſtat*, quod vbi petitur per Iudicem aſſociatio, & nuper in Romana ſeu Velitern.reſtit.in integr.17.Decembris 1646. coram R. P. D. meo Bichio in *§. Hæc verò nullitas euitari non poteſt*, & late Cald *de iur. emphyt.lib.*4.*cap.*17.*n.*44. *Verſ.Verum & ſub n.*59.

22. *Verſ quorum ego ſententiam ac ſeq* Non autem in eo quod petitur in forma Iudicij, vt factum fuit in hoc caſu,& fieri debet quando poſſeſſor ſe opponit,& prætenſam caducitatem impugnat, tunc enim citatio,& cauſæ cognitio, ac proindè iuſtificatio neceſſaria præcedere debet Iudicis Decretum iuxta ſententiam Spec.*in titul. de emphyt.§. Nunc aliqua ſub n.*12.*verſ.Tu dic, ac ſeq.* & Bart. *in leg.*2.*num.*3.*verſ.ubi exactur & ſeq. Cod.de iur. emphyt.* & *in l.*3.*num.*14.*verſ. Si enim non exactæ, & num.*26.*verſ.ubi autem videtur*, & *in ſ.fi.Inſt.de pign.* Corn.*conſ.*163.*ſub num.*3.*verſ.aut emphyteuta recognoſcit Dominum lib.*3. Affl. &.*dec.*97.*num.*2. *verſ. & pro deciſione ac ſeq.* Gabr.*conſ.*67.*à n.*17. *verſ.Illa etiam ratione lib.*2. Corbul.*de conſ.prin. non ſolut.canon, quæſt.*12.*ſub num.*3.*verſ.tertia opinio* Rota penes Mantic.*dec.*194.*ſub n.*2.*verſ. quia Domini cenſuerunt, & ſeq. & in Bonon.de Canalib.*11.*Ian.*1602.*coram bo.mem. Card. Tanpeil.* penes Marchef.*de commiſſ.part.*2.*fol.mihi* 545.*ſub num.*1.*verſ.neq.obſtare.quod dicebatur, & in Adiminen. Deuolut. bonorum coram bo.mem. Card. Seraphin* 27.*Iunij* 1608.penes modern. Peruſin. *de Manuten.d.c.*111.*à num.*7. *verſ. non obſtat, ac ſeq. & in* 16. *Februarij* 1609.apud eundem Marchef. *part.*1.*fol.* 566.*ſub num.*1. *verſ. quibus non obſtare viſum fuit*, & bo.mem.Andr. *deciſ.*53.*num.*6.*verſic. Hinc ceſſat aliud obiectum, & ſeq.ac deciſ.*61.*num.*7.*verſic.nec relenat, & in d.Regien. bonorum coram Seleucien. in §.Præterea conſiderabant Domini, & inrecent dicta deciſ.*409.*ſub num.*7.*verſ.quia Reſpondebatur par.*1. & ex aliis probat Modern. Roman. *dicta deciſ.* 633.*ſub numero* 1.*verſ.tamen iſtud factum & plur. ſeqq.*

Prætereà non obſtat, quod etiam poſt ſententias,& Decreta, quæ ſpecialiter iuſtificari debent ex eiſdem actis admitti ſoleant probationes coadiuuatiuæ antecedentium. 23. 24.

Quia concluſio hæc intelligenda eſt ſano modo;quando ſcilicet ſententiæ, ſeu Decreta huiuſmodi impugnantur ex nouis; Vel præceſſit ſubſtantia probationum ad inſtruendum animum Iudicis neceſſaria, licet pro formalitate iudicij, vel pro maiori illarum elucidatione aliquid deſideretur,vt declarauit Rota in Cæſarauguſtana Portionis 16.Nouembr.1605 coram bo.me. Iuſto penes Marchef.*de Commiſſ p.*1.*fol.*340. *ſub n.*4. *verſ.quoniam præmiſſa*,idemque ſenſit in *dec.*479.*num.*2.*§. non obſtat verſ.ſecus autem vti ageretur p.*4.*d.uerſ.* & per Add.ad S.M.Greg. *dec.*272.*num.*9 *verſic.ſed tamen, &c.* Non enim decet ex culpa, vel tarditate vnius partis,tam graue alteri præiudicium inferri,quæ vbi præcedentes probationes ſufficere cognouiſſet,poterat à lite deſiſtere, ac celeri ſatisfactione Iudicis ſententiam,& mandatum præuenire, poſſeſſionemque & fructuum ac maioris diſpendij, vel alias grauiores fortè cuitare iacturas, quas illis non præcedentibus iniuſtè paſſi fuit,vt ſenſit etiam Rota in hac eadem cauſa coram Reuerendiſſimo Dom no Carillo 27. Nouembris 1641. in *§. nec ad tollendum primum fundamentum.* & in *§.fin.verſic. & Ideo.* Quare non applicatur caſui noſtro in quo probationes factæ coram Iudice à quo non erant procul dubio ſufficientes, aliæ vero exhibitæ coram Rota ex parte quidem ſunt cointegrales,non autem ſimpliciter adminiculatiuæ,& ex parte omninò nouæ 25. 26.

Non obſtat demùm quod reintegratio non competat Alphonſo,vel quia poſſeſſio huius Vineæ non eſſet penes illum eo tempore quo fuit per Moniales apprehenſa ſed in dictos Biatcham, vel Rochum prius tranſlata; Vel quia in præſentia conſter de bono Iure Montalium,quod longo etiam eius ſilentio fuit comprobatum.

Quia poſſeſſio illius non ſolum ſatis probatur ex ipſo iudicio per Moniales contra eum principaliter inſtituto mandatoque petito, ac relaxato,vt fuit dictum penes *S.me.Greg. dec.*45 *S.num.* 27

verſ. de qua conſtat, & in Romana Domus 16. Februarij 1632. coram bo.me. Pirouano penes Modern. *de Manut. dec.* 336. *n.* 2. *v. quæ petitio*; Verum etiam ex d. Inſtrumento cum Braſcha celebrato per eas tunc, & ex alio cum Rocha modò exhibito, in quibus dominium, & poſſeſſionem ſibi ſpecialiter reſeruauit, ac prædictis Vineam locauit pro tẽpore ſolutioni pretij ſtatuto; Ideoque cum penes eum eſſet verè poſſeſſio ipſe principaliter dicitur fuiſſe ſpoliatus, ac proinde reintegrari debet ad *l.* 3. §. *quod ſi ſeruus leg. ſi colonus*, & *l. ſeq.* §. *ſi conditio ff. de acquir. poſſeſſ.* & *l. fi. ff. de vi & vi armat.* Soc. *conſ.* 49. *n.* 3. *v. ex quibus omnibus lib.* 3. Gabr. *comm. concl. lib.* 5. *de reſtitut. ſpoliat. concl.* 5. *n.* 2. *Verſ. Decim quarto amplia*, Menoch. *de recup. rem.* 1. *n.* 62. *verſ quæro quarto, & ſeq. ac remed.* 15. *num.* 49. *verſ. quæro octauo, & ſeq.*

Ius autem RR. Monialium non eſt clarum, ſed controuerſum, & quoad prætenſam caducitatem ex hactenus deductis eliſum, cum tamen ad hunc effectum impediendi reintegrationem iniuſtè ſpoliati neceſſarium eſſet, quod de eo euidenter conſtaret per confeſſionem partis, vel rem iudicatam, aut aliam æquè indubitatam probationem aliàs enim dici non poteſt conſtare de iure, vel non iure alterius partis, quandiu contrarium probari valet. Gabr. *conſ.* 51. *n.* 17. *v. quia hæc exceptio & ſeq. lib.* 1. Rota penes Ægid. *dec.* 103. Non videtur conſtare Verall. *dec.* 175. *n.* 4. *verſic. & quia conſtat notoriè p.* 3. & Cocc *dec.* 389. *ſub n.* 1. *verſ. & in omnem euentum, ac in recent. d. dec.* 409. *n.* 5. *v. Tertiò opponebatur, & dec.* 537. *ſub n.* 5. *verſ. Sicuti licet dicatur p.* 1. *& dec.* 229. *n.* 4. *v. & propterea, ac dec.* 741. *num.* 5. *v. & propterea non dicitur, p.* 2. & fuit etiam conſideratum *in d. Regien. bonor.* 20. *Decembr.* 1613. *coram Seleucien. in* §. *nec releuat exceptio*, & aliis relatis probat modern. Rom. *d. diſcept.* 734. *à n.* 23. *verſ. non obſtat pretenſa retentio, & plur. ſeqq.* Neque obiectus temporis curſus legitimam præſcriptionem non attingens illi poteſt præiudicare, vt fuit reſponſum in *d. dec.* 409. *n.* 8. *verſ. non obſtat taciturnitas part.* 1. *rec. & in aliis, &c.*

Et ita fuit concluſum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISS. D. DVNOZET DECANO.

Verulana Bonorum.

Lunæ 5. *Iulij* 1649.

ARGVMENTVM.

Attentatorum materia, ſecundùm præcipuas inſpectiones ad terminos Iudicij enucleatur.

SVMMARIVM.

1 *Attentata purgãtur mediante manutẽtione ſpoliati.*
2 *Depoſitum ritè & rectè factum, vel à parte approbatum, parit effectum liberationis.*
3 *Attentata petuntur reuocari via priuilegiata.*
4 *Veniens autem ex alia via, neglecta via attentatorum, non gaudet illius priuilegio.*
5 *Attentatorum purgationis prætextus quoad expenſas, damna & cætera, quæ ſunt purganda, non poteſt retardare proceſſum negotio principali, quando de illis non conſtat ſaltem in genere & attentans poteſt ſupplere mediante depoſito vnius Iulij, cum oblatione ſoluendi reſiduum, facta liquidatione.*

DECISIO XXXVII.

ATtentata commiſſa per Communitatem Verulanam Domini dixerunt eſſe purgata, nam poſſeſſio capta intra terminum ad appellandum in vim mandati de reintegrando relaxari à Iudice commiſſario ſuſpecto allegato cum appellatione ab vlteriori proceſſu fuit dimiſſa, ac plenariè reſtituta Antonio, & aliis de Spanis mediante manutentione eis à Rota in gradu appellationis conceſſa, vnde reſpectu huiuſmodi attentati nil aliud remanet purgandum, cum manutentio benè deſeruiat pro illius reuocatione ad trad. per Cancer. *variar reſol. c.* 14 *num.* 74. *p.* 3. Ioann. Petr. Fontanel. *de pact. nup. clauſ.* 7. gloſſ. 3. *par.* 10. *n.* 10. *tom. vltim.* Rota *dec.* 15. *n.* 5. poſt Pacific. *de Saluian. dec.* 1176. *n.* 6. *coram Seraphin. & dec.* 380. *n.* 3. penes bon. mem. Coccin. 1.

Reſpectu fructuum nulla afferebatur probatio illos fuiſſe perceptos à Communitate, immo tantum abeſt quod hoc probetur quin potius conſtat de contrario, quando quidem ſimul ac illa ingreſſa fuit poſſeſſionem bonorum controuerſorum, Spani obtinuerunt à bon. mem. Cardinali Virili tunc Signaturæ Iuſtitiæ Vicepræfecto nonnullas litteras prouiſionales directas Ordinario Verulano, quarum vigore ipſe mandauit deponi, provt in effectu fuerunt depoſiti omnes fructus penes idoneam perſonam, quemadmodum benè probant inſtantiæ Iudiciales poſtmodum factæ ab eiſdem de Spanis contra depoſitarium pro recuperandis dictis fructibus; Quare cum depoſitum tanquam factum ad inſtantiam dictorum de Spanis, fuerit ab eis approbatum, Communitas remanſit totaliter liberata ex vulgata regula, quod depoſitum ritè, & rectè factum, vel à parte approbatum parit effectum liberationis; Surd. *conſ.* 86. *n.* 32. Crau. *conſil.* 106. *n.* 2. Rota *dec.* 291. *n.* ... poſt Cen. *de cenſib. dec.* 339. *n.* 19. *p.* 4. *tom.* 2. *rec.* Add. ad ſanct. mem. Greg. XV. *dec.* 480. *n.* 7. 2.

Quod verò ad expenſas iudiciales videlicet tranſportationis actorum, regiſtri, ac mandati de manutenendo, animaduertentes DD. quod illæ fuerunt factæ pro iudicio manutentionis petitæ ex capite nullitatis, & iniuſtitiæ, vt patet ex deciſione edita coram Reuerendiſſ. Terracinen. 21. Februarij 1628. dixerunt nil eſſe purgandum; Nam priuilegium recuperandi expenſas in cauſa attentatorum factas antequam proſequatur negocium principale, competit petenti reuocationem attentatorum per viam extraordinariam Iuſtitiæ, implorando ſcilicet officium Iudicis mercenarium principaliter, quoniam hæc vocatur via priuilegiata, vt docet Lancell. *de. attent. part.* 3. *cap.* 21. *quibus & quot mod. attent. reuoc. num.* 15. *in fi. verſ. & iſta eſt via, & in fi. cap.* 30. *de priu. attent. n.* 2. Alex. *conſ.* 89. *lib.* 1. *in fi.* 3.

Non autem ſuffragatur ei qui penitus neglecta via attentatorum reuocationem obtinet per viam alicuius actionis beneficio nullitatis, vel iniuſtitiæ, cum huiuſmodi via non proueniat ex priuilegio attentatorum, vt trad. Lancell. *dict. tr. de attent. d. p.* 3. *c.* 21. *quib. & quot. mod. attent. reuoc. n.* 38. *verſ. quamuis enim*, nec ſit priuilegiata, vt via attentatorum, idem Lancell. *d. titul. de priu. attent.* cum aliis ibi relatis. 4.

Aliæ autem expenſæ extraiudiciales, damna, & inteteſſe quæ prætenduntur à dictis de Spanis, nullo modo probantur, propterea ſub prætextu purga 5.

purgationis attentatorũ non potest retardari processus in negocio principali, cum huiusmodi exceptio solummodo illum retardet, quando con-
14. stat saltem in genere de eo quod venit purgandum, quo casu attentans, quia est aliquo modo certus, si vult procedere ad vlteriora tenetur liquidare, siue saltem impetrare Commissionem, in
15. qua præfigatur terminus aduersario ad liquidandum expensas, damna & cætera quæ sunt purgan-
16. da; sed quando provt hic de prædictis non constat saltem in genere attentans potest supplere, provt suppleuit Communitas mediante deposito vnius Iulij, cum oblatione soluendi residuum facta liquidatione, vt benè explicat Add. ad sa. mem. Greg. XV. *dec.* 403. *sub num.* 6. & fuit nouissimè dic-
17. tum in Ciuitatis Castellanæ attentatorum 5. Maij 1649. co Me.
18. Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. MELTIO.

Cesenat. Emphyt.

Veneris 15. Martij 1652.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis ex pacto & prouidentia, per suos articulos latè expenditur, ad inferendum præcipuè circa renouationem, quid iuris sit de comprehensis in Inuestitura, & quid de proximioribus. Plura de alienatione: ac ipsius translatione; graduum prorogatione; linearum ratione, & consimilibus.

SVMMARIVM.

1 *In emphyteusi hæreditaria, instantia cœpta per defunctum, transit in Hæredem.*

2 *Quod secùs est in emphyteusi concessa ex pacto, & prouidentia, vbi, vt suffragetur instãtia defuncti, debet hæres esse de comprehensis in Inuestitura.*

3 *Repræsentatio non admittitur in emphyteusi Ecclesiastica ub hac forma, pro se filiis, & Nepotibus.*

4 *In tali enim casu non defertur iure hæreditario, sed iure contractus, & ita filius non assumit locum Patris.*

5 *Et hac de causa quia in emphyteusi sub tali forma concessa, vnusquisque ex propria persona, censetur vocatus.*

6 *Et ea ratione, quod in tali casu succedatur, non Iure hæreditario, sed Iure sanguinis.*

7 *Emphyteusis vt duret, non solùm requiritur quod extent vocati, sed vlterius quòd ipsi etiam sint intra tempus in Inuestitura limitatum, aliàs semper dicitur emphyteusim expirare, & dominium vtile consolidari cum directo.*

8 *In emphyteusi, prorogatio gradus concessionis in personas non approbatas, sine consensu, non est admittenda.*

9 *Sententia, qua dat immissionem non habenti requisita copulatiuè necessaria, tam temporis, quam vocationis, ad bona emphyteutica; vti iniusta, est reuocanda.*

10 *Pactum de renouando appositum in Inuestitura, operatur vt proximiori debeat inuestiri emphyteusi extincta ex quadam æquitate desumpta ex doctrina Bart. tam de Iure, quàm ex Indulto Pontificio.*

11 *Ex quibus oritur quidem actio personalis competens contra Ecclesiam pro consequenda renouatione emphyteusis, sed non inde acquiritur ius reale, quo agi possit contra tertios, in quos bona cum consensu domini fuerunt alienata.*

12 *Decisiones Sacræ Rotæ, quæ prima facie videntur aduersari huic conclusioni, non obstare declarantur: ex quo in diuersis terminis loquuntur.*

13 *Remissio iuris futuri inducitur per promissionem factam inter contrahentes de habendo perpetuò rato contractu, inducta promissione de euictione, & aliis clausulis amplissimis, resficientibus, non solùm ius præsens, sed etiam ius futurum.*

Et probatur de magis communi.

14 *Reseruatio iuris tacita, in contractu non inducitur, vbi alterius iuris in eodem contractu est facta renunciatio expressa: quia id pariter, si voluissent, partes exoressissent.*

15 *Obseruantia subsecutiua contractus, declarat contrahentium intentionem.*

16 *Emphyteusis, translatione semel facta valida in alios, non attenditur amplius linea primi acquirentis, nec illius proximitas, sed eueniente casu renouationis, illa debetur proximioribus eius, in quem facta fuit alienatio.*

17 *Insinuatio in contractibus minorum requisita à constitutione Ægidiana, præsumitur ex cursu triginta Annorum cum obseruantia interuenisse.*

18 *Agnati acquirentis, & primi inuestiti qui, lapso tempore, renouationem ex æquitate prætendunt, nullum Ius quæsitum habent in re, sed tantùm in spe, quod ad effectum inficiendi alienationem emphyteusis alias validè factam, non censetur considerabilem.*

19 *Renouationi emphyteusis vt sit locus, res debet ad dominum directum esse reuersa.*

20 *Emphyteotica res legitimo iure manet penes illos, in quos fuit validè facta alienatio, accedente noua inuestitura à domino directo: ad præiudicium etiam proximiorum primi acquirentis, Ampliatur n. 24. & 25.*

21 *Emphytheotica res titulo diuisionis, vnius lineam ingressa, in ea continuare debet vsque ad totalem illius extinctionem.*

22 *Et in hac, dicta in feudo, habent etiam locum in emphyteusi.*

23 *Et in emphyteusi Ecclesiastica.*

24 *Emphyteotica res vni ex hæredibus inuestiti in partem obuenta, donec superest aliquis ex dicta linea, alij de diuersa linea, etiam si sint in Inuestitura comprehensi, non admittantur.*

25 *Et ita si Emphyteusis peruenit ad aliquem, durat in eo, eiusque descendentibus, non solùm masculis, sed etiam fœminis.*

DECISIO XXXVIII.

EPiscopus Cesenaten. ann. 1569. titulo emphyteusis inuestiuit pro sexaginta futuris annis ad renouandum, de quadam domo in dicta Ciuitate existen. Gasparem Argentinum senioiem pro se, eiusque filiis, & nepotibus masculis ex recta linea masculina tantum descendentibus, provt ex instrumento dictæ concessionis Sunum. Argentinæ n. 1. Dicta domus ex diuisione deinde secuta anno 1599. post obitum dicti Gasparis primi acquirentis inter Ioannem Franciscum, & Gasparem iuniorem eius filios peruenit ad Ioannem Franciscum qui anno 1600. de consensu Episcopi eam vendidit Dominis de Bandis, qui nouam inuestituram obtinuerunt, Defuncto postmodum dicto Ioanne Francisco, & ex eo superstite

tantum Hippolyta vnica eius filia, Gaspar iunior tanquam in inuestitura comprehensus instituit de anno 1628. iudicium immissionis coram Vicario Cesenæ contra illos de Bandis, sed post nonnullos actus, cum tempus sexaginta annorum in inuestitura præfixum expirasset, non fuit causam vlterius prosecutus, & dictum iudicium semper siluit vsque ad annum 1650. quo tempore renouata instantia ac prosecuto immissionis iudicio per Siluiam Gasparis iunioris ex Argentino filio neptem, emanauit sententia absolutoria ad fauorem dictorum de Bandis, quæ in secunda instantia fuit ab A.C. reuocata, concedendo Siluiæ petitam immissionem, ac remouendo illos de Bandis ab inuestitura, Ab hac sententia commissa mihi causa appellationis, Dubitaui an dicta sententia A.C. esset confirmanda vel infirmanda, & Domini pro infirmatione responderunt ex vtroque vitio tam nullitatis quam iniustitiæ.

Nullitas visa fuit resultare ex eo, quod Siluia prosequuta fuit iudicium immissionis introductum de anno 1628. à Gaspare iuniore tanquam in inuestitura comprehenso, quod facere non potuit, nam ipsa est tantum proneptis Gasparis senioris primi acquirentis, & sic non est de comprehensis in inuestitura, quæ gradum neporum non egreditur.

Neque instantia, & lis cœpta per dictum Gasparem potuit Siluiæ, esto quod ipsa fuisset dicti Gasparis hæres, ad hunc effectum suffragari, quia cum versemur in emphyteusi non hæreditaria
1. quo casu instantia cœpta per defunctum transit in hæredem *l. si petitor 31. in figuratione casus, ff de indic.* Bart. *in l. Lucius 78. §. rogatus ad fin. ff. ad Trebell.* Mohed. *decis. 1. de indic.* sed in emphyteusi con-
2. cessa pro filiis, & nepotibus, & ita ex pacto, & prouidentia, instantia vt in tali casu transeat in hæredem debet is esse de comprehensis in inuestitura, & in his terminis loquitur Peregr. *de fideic. art. 53. n. 26. vers. limita, &c.*

Neque comprehensionem prætendere valet
3. Siluia ex eo quod prætendat subingredi locum Argentini eius patris, siquidem repræsentatio non admittitur in emphyteusi Ecclesiastica facta sub hac forma pro se, filiis, & nepotibus, ex communiori sententia, quam sequitur Bart. *in auth. post fratres, Cod. de legit hared. Cuman. in leg. cum ita, §. in fideicommisso ff. de legat. 2* Socc. iun. *consil. 73. n. 17. & 31. lib. 1.* Menoch. *cons. 498. num. 19. & 20. & cons. 999. num 12.* Mantic. *de tac. & ambig. lib. 22. tit. 18. n. 9. cum seq.* vbi quod in tali casu non defertur iure hæreditario, sed iure contractus, & ita filius non assumit locum patris hoc idem defen-
4. dit Cap Latr. *decis. 124 per totam lib. 2.* vbi in terminis similis concessionis factæ pro se filiis & nepotibus, tenet non dari repræsentationem, eo
5. quia vnusquisque censetur ex propria persona vocatus, & hanc opinionem vti veriorem approbauit etiam Rota *dec. 219. n 4. vers. tamē in emphy-*
6. *teusi p. 4. diuers.* ex ea ratione, quod in tali casu succedatur non in re hæreditaris, sed iure sanguinis.

Non etiam visum fuit posse vim aliquam fieri in prætensa cessione facta à filiabus Gasparis iunioris adhuc viuentibus, & quæ sunt neptes primi acquirentis, ad fauorem Siluiæ, quia cum em-
7. phyteusis, de qua nunc agitur, iam diù expirauerit per lapsum sexaginta annorum in inuestitura præfixorum, vtique nullum ius in eis remansit sensibile esto quod essent de linea in inuestitura comprehensa, quia vt emphyteusis duret non solum requiritur, quod extent vocati, sed vlterius quod ipsi etiam sint intra tempus in inuestitura limitatum, aliàs semper dicitur emphyteusim expirare, & dominium vtile consolidari cum directo, Ioann. Andr. in addit. ad Speculat. *in tit. de locat §. nunc aliqua n. 172. quæst. 145.* Ruin. *cons. 167. num. 12. vol. 1. vers. secunda ratione,* Beio. *cons. 119. in præsenti causa n. 1. & 2. vol. 1.* vbi loquitur de concessione facta ad certum tempus cum pacto de renouando, Corb. *de iur. emphyt. tit. de caus. priu.* ob tempus finitum *num. 9. cum tribus seqq.* & firmauit Rota in Cesen. bonorum 20. Maij, 9. Decemb. 1588. co. Bubalo, multo minus cessio fieri poterat ad fauorem Siluiæ, quæ cum ea non esset de vocatis non poterat dicta cessio suum operari ef- 8.
fectum sine consensu Domini, alias ipso inconsulto daretur prorogatio gradus concessionis in personas non approbatas, quod non est admittendum *iuxta text. in l. fi. C. de iur. emph.* cum aliis copiosè relatis per Mod. Fulgin. *tract. de iur. emph. tit. de alien. q. 1. n. 1. & seq.*

Ex capite etiam iniustitiæ DD. censuerunt d. sententiam esse reuocandam, quia in ea conceditur immissio Siluiæ, quæ non est de comprehensis in inuestitura, cum ea se extendat tantum ad nepotes, & vlterius illa finita fuit per lapsum temporis limitati in inuestitura 60. annorum, 9.
propterea que deficiente in dicta Siluia, vtroque requisito, tam temporis, quàm vocationis ad consequendam immissionem copulatiuè necessario Corbul. *de iur. emphyt. titul. de caus. priu. ob tempus finitum num. 9.* nullo iure dicta sententia sustineri potest, prout in his terminis firmauit Rota in Cesen. emphyteusis 23. Ianuarij 1651. coram R.P.D. meo Albergato.

Neque talis iniustitia euitari potest prætextu 10.
quod, & quatenus extincta fuisset dicta emphyteusis, nihilominus illius renouatio Siluiæ vti proximiori deberetur, tum ex æquitate desumpta ex doctrina Bart. *in leg. 1. §. permittitur, ff. de aqua quot. & æstiua.* quam ex Indulto sa. me. Innoc. VIII. 11.
emanato super bonis emphyteoticis Cæsenæ, ac etiam ex pacto de renouando in inuestitura posito, quia ex his oritur quidem actio personalis competens contra Ecclesiam pro consequenda renouatione emphyteusis, sed non inde acquiritur ius reale, quo agi possit contra tertios, prout sunt Domini de Bandis in quos bona cum consensu Domini fuerunt alienata iuxta veriorem opinionem, quam tuentur Gab. *cons. 68. n. 12. & 13. vers. quia res non est integra lib. 2.* Angel. *cons. 184. num. 3. vers. & illa verba ad renouandum,* Alexander *cons. 65. num. 3. vers. nec prædictis vol. 2.* Mantic. *de tac. lib. 22. tit. 23. n. 5. vers. tertio deducitur,* Rot. *co. Greg. dec. 348. num. 3. vers. & per istud pactum,* & ibi Add. *litt. B. dec. 567. num. 2.* & nuper in puncto firmatum fuit in Cæsen. emphyteusis 23. Ian. 1651. co. R.P.D meo Alberg. 12.

Neque contrarium decisum fuit coram Durano dec. 431. quia ibi non fuit discussus articulus, An proximiori liceret agere iudicio immissionis contra tertium inuestitum ante obtentam renouationem, sed tantum an ius ei competeret petendi renouationem postquam Dominus directus alterum inuestierat, sic etiam non contradicunt decisiones in Call. bonorum 8. Aprilis 1647. & 24. Ianuarij 1648. coram Me. Quia in eo casu Dominus directus sub iuramento, & obligatione Camerali

Camerali promiserat inuestire proximiorem vltimi inuestiti, statim atque obtinuisset beneplacitum Apostolicum, vnde cum illud deinde obtentum fuisset, iure merito resolutum fuit pro immissione ad fauorem proximioris, cum haberet ius in re quæsitum ex præcedenti promissione cum iuramento, & hypotheca quæ hic prorsus deficit.

Præterea petitæ, & à Siluia obtentæ immissioni valde obstare etiam Domini dixerunt diuisionem factam de anno 1599. inter Ioannem Franciscum & Gasparem iuniorem, à quo Siluia prætendit habere causam; etenim cum dicta diuisio concepta
13. legatur verbis, & clausulis amplissimis respicientibus non solum ius præsens, sed etiam futurum, prout colligitur, tum ex pacto apposito, nullo vnquam tempore litem, & quæstionem inferendi super bonis in parte obuentis, quod omne tempus includit, tum ex promissione per diuidentes facta habendi dictam diuisionem perpetuo ratam, iuxta etiam promissionē euictionis ex quibus inducitur remissionem iuris futuri firmant communiter Doctores in *l. qui Romæ, §. duo fratres, D. de verb. oblig.* Curt. sen. *consil. 64. col. 17. vers. quarto principaliter lis*, Curt. iun. *consil. 49. columna penultima, versic. omissa.* Paris. *consil. 71. numero 8. & 9. vers. eo magis lib. 3.* Hondedeus *consil. 33. num. 15. lib. 1.* Gabr. *de fideicomm. conclus. 1. num. 23.* vbi de magis communi, aliique plures, quos refert, & sequitur
14. *Giouagnon. consil. 100. num. 72. lib. 1.* Tum ex sola reseruatione iurium paterni fideicommissi, quæ indicat, vt si diuidentes voluissent reseruare iura emphyteusis, id pariter expressissent *lege vnica, §. sin autem ad deficientis, Cod de caduc. tollend.* Rota *in recent. dec. 669. num. 2. part. 1. vers. & confirmatur*, & bene Giouagn. *dict. consil. 100. num. 72. lib. 1.*
15. Gabr. *de fideicomm. conclus. 1. num. 40.* Tum demum ex subsecuta obseruantia ex eo deducta, quod vterque ex diuidentibus bona emphyteutica sibi in diuisione obuenta liberè alienauit, signum euidens quod intellexerunt per dictam diuisionem iura emphyteusis remittere, ac quemlibet eorum effici suæ portionis dominum irreuocabilem ad tradita per Ruin. *consil. 119. num. 21. versic. quinimo videtur lib. 2.* Rota *in Romana fideicommissi de Spiritibus 17. Februarij 1645. §. tum partis, versic. accedit pactum coram R. P. D. meo Bichio*; inde sequitur, vt Ioannes Franciscus alter ex diuidentibus potuerit controuersam domum de consensu Domini directi alienare, prout alienauit in illos de Bandis, qui nouam inuestituram reportarunt, atque ita male contra eos concessa fuerit immissio ad fauorem Siluiæ, quæ nullo modo ei competere poterat, neque iure comprehensionis, quia ipsa non est
16. de vocatis, neque iure renouationis, quia semel facta valida translatione emphyteusis in alios, non attenditur amplius linea primi acquirentis, nec illius proximitas, sed eueniente casu renouationis illa debetur proximioribus eius in quem facta fuit alienatio, ad tradita per Corn. *consil. 250. num. 3. lib. 3. v. & ideo censeatur concessa emphyteusis.* Gabr. *cons. 68. n. 13. lib. 2.* Mantica *de tac. lib. 22. tit. 23. n. 5.* Rota *coram san. mem. Gregor. XV. dec. 348. n. 2. & seqq.* vbi Adden. *sub littera D.* allegat plures concordantes; Benint. *dec. 87. per totam.*

Neque pro releuanti habita fuit obiecta nullitas diuisionis deducta ex defectu insinuationis in contractu minorum, quales erant diuidentes de tempore contractus diuisionis requisitæ à constitutione Ægidiana, quia illa præsumitur ex cursu triginta annorum cum obseruantia, Ruin. *consil. 23. num. 1. lib. 5.* Felin. *consil. 2. num. 22.* Rota *dec. 122. numero 5. & 6. dec. 447. numero 2. part. 1. recentiores.* Et licet Gaspar litem de anno 1628. mouerit, de quo tempore à die diuisionis elapsi tantum fuerant 29. anni, non exinde excluditur allegata præsumptio solemnitatis, quia lis à dicto Gaspare introducta non fuit super nullitate diuisionis ex defectu solemnitatum, sed ex eo, quia prætendebat per obitum Ioannis Franciscí sine liberis masculis bona emphyteotica ad se reuerti debere. 17.

Nec etiam obstat, dictam alienationem, prout etiam nouam inuestituram non potuisse valide fieri in præiudicium nepotum ex propriis eorum personis vocatorum, quia quicquid dici posset respectu comprehensorum, tamen respectu Agnatorum; qui lapso tempore renouationem ex æquitate prætendunt, alienatio sustineri videtur, 18.
quia nullum ius quæsitum habent in re, sed tantum in spe, quod ad hunc effectum non censetur considerabile & vlterius, quia vt sit locus renouationi res debet ad Dominum directum esse reuer- 19.
sa, quod hic dici non potest. Non stante alienatio- 20.
ne, & noua inuestitura concessa ab Episcopo ad fauorem illorum de Bandis, domus hodie penes ipsos reperitur, vt in his terminis firmat Ruin. *consil. 45. numero 20. versic. nec prædictis vol.* 1. Gabr. *de iur. emphyt. conclus. 1. num. 26.* Caldas *de renouat. emphyteut. lib. 1. quæst. 9. in princip.* Gabriel. *consil. 30. numero 21. libro 1. & consilio 78. numero 12. libro 2.*

Demum tollere quamcunque difficultatem hoc vnum posse videtur, quia admissa etiam nullitate alienationis, & nouæ inuestituræ cum con-
21. trouersa domus titulo diuisionis peruenerit in Ioannem Franciscum, atque ita ingressa fuerit eius lineam, in ea continuare debet vsque ad totalem illius extinctionem *ad textum expressum, in cap. 1. in fine de natura succeff. feud.* vbi Baldus *numero 1.*
22. Afflict. *num. 77.* qui licet loquatur de feudo, habet locum etiam in emphyteusi, vt voluit Ruin. *cons. 166. num. 10. & consil. 9. num. 5 lib. 1. versic. quinimo videtur*, Corn. *consil. 263. num. 10. lib. 1.* Hondedeus *consil. 36. num. 35. lib. 1.* loquens de emphy-
23. teusi Ecclesiastica, Natt. *consil. 22. n. 1. lib. 1.* cum aliis late cumulatis in *Casenaten. emphyteusis 14. Decembris 1635. §. secundo quia coram bon. memor. Merlino* & per modernum Fulginaten. *de emphyt. sub titulo de successore in bon. emphyt. quæst. 2. nu. 28.* vbi conciliando decisiones Rotales firmat, quod
24. quando res emphyteotica vni ex hæredibus inuestiri in partem obuenit, prout in terminis casus nostri donec supereſt aliquis ex dicta linea, alij de diuersa linea etiamsi sint inuestitura comprehensi, non admittuntur, & ita si emphyteusis peruenit ad aliquem durat in eo, eiusque descendentibus non solum ma ulis, sed etiam fœminis vt præter 25.
supra allegatos consuluerunt Bero. *cons. 93. num. 26. lib. 1.* Decian. *consil. 98. num. 13. lib. 3.* Mantica *de tac. lib. 23. tit. 27. n. 18.* & in specie eodem *lib. 23. tit. 33. n. 17.* Cum itaque ex Ioanne Francisco superstes adhuc sit Hippolyta filia nullo modo controuersa domus emphyteotica redire potuit ad lineam Gasparis Ioannis Franciscí fratris à quo descendit Siluia, quæ immissionem reportauit, sed illa in omnem casum, quo prædicta cessarent, prout bene subsistunt, remanere deberet in dicta Hippolyta.

Atque ita resolutum fuit vtraque parte informante,&c.

R.P.D. Royas.

Meleuitana Hæreditatis.

Lunæ 17. Decembris 1646.

ARGVMENTVM.

Agitur de materia donationis inter viuos, quæue potissimum ad illam concurrant. Item aliqua, ex quibus arguatur donatio causa mortis Item, & de materia Spolij respectu bonorum Ecclesiasticorum. Item, & de constituto donationi apposito.

SVMMARIVM.

1 *Donatario vniuersali omnium bonorum competit immissio post mortem donantis contra tertium, tam ex remedio*, lege final. Cod. de Edict. Diu. Adrian. tollend. *quam ex Saluiano.*

2 *Donatio acceptari potest etiam post mortem donantis, si modò donator medio tempore bona in alium non transtulerit titulo singulari.*

3 *Bona Ecclesiasticorum præsumuntur acquisita ex redditibus Ecclesiæ, & ideò cadunt sub spolio, num.* 14.

4 *Donatio inter viuos reputatur, si quis id claris verbis, & isdem id expresserit.*

5 *Spolium non intrat in his, quæ trãsferuntur etiam in infirmitate, si ex ea infirmitate disponens non decedat, etiam quod effectus translationis collatus sit in tempus mortis.*

6 *Donans inter viuos tenetur sibi reseruare certam quantitatem causa testandi.*

7 *Clausula constitut. clausula ad habendum, insinuatio, ac promissio rati, conueniunt naturæ donationis inter viuos, n.* 8. *&* 9.

10 *Reseruatio facultatis reuocandi donationem, tam in vita, quàm in morte, est vehemens coniectura donationis causa mortis, nisi vrgeant potentiores coniectu æ in contrarium.*

11 *Per reseruationem facultatis reuocandi donationem, adhuc donatio dicitur irreuocabilis inter viuos, resolubilis tam, quatenus donans dispositio, num.* 12.

13 *Bona donata reuocabiliter cadunt sub spolio. In quibus terminus intelligatur, n.* 14.

15 *Testes, licet deponant de proprio iudicio, tamen si reddant optimam rationem scientiæ, probant.*

16 *Ecclesiastici us siue Clericus, quidquid impendit in victu, & vestitu, præsumitur impendere de rebus Ecclesiæ.*

17 *Clericus, de quæsitis alibunde, quàm ex redditibus Ecclesiæ, potest testari.*

18 *Fructus bonorum patrimonialium, de lacalium non cadunt sub spolio.*

19 *Exceptio turbidæ, & requirens altiorem indaginem, non impedit immissionem.*

20 *Donatarius vniuersalis reputatur loco hæredis.*

21 *Constitutum cessat si sit stipulatum pro absente, & constitutarius in vita constituentis non acceperit, nec ad effectum possessionis sufficit stipulatio Notarii, n.* 23.

Aut iuramentum, n. 24.

22 *Animus requiritur ad acquirendam possessionem.*

24 *Iuramentum respicit personam donantis, non supplet consensum donatarij absentis.*

25 *In donatione mere lucratiua acceptatio non est necessaria, secus in aliqualiter oneroſa.*

26 *Medium impedimentum impedit retrotractionem.*

DECISIO XXXIX.

Dictum fuit coram me sub die 19. Februarij præteriti esse concedendam manutentionem, necnon immissionem Andreæ Vassallo tunc solum informanti in bonisque Bartholomæi Vassalli Decani Ecclesiæ Meliten. eius Germani fratris vigore donationis inter viuos ei factæ per dictum Bartholomeum, subsequuta hæredis institutione; qua decisione hodie reuisa (informante etiam Camera magistrali eminentissimi magni Magistri, quæ spolij prætextu possessionem bonorum, de quibus agitur, dicto Bartholomeo vita functo apprehendit) Domini steterunt in decisis, quoad immissionem; quo verò ad manutentionem à decisis recesserunt.

Nam quoad immissionem bene subsistunt illius fundamenta, cum verum sit dicere, præfatum Andream Vassallum esse donatarium vniuersalem bonorum dicti Bartholomæi fratris, quam donationem remansisse confirmatam dicebant Domini per successionem ei delatam ex testamento, quibus omnibus in casibus immissio fuit meritò concessa ex remedio, l. final. Cod. de edict. Diui Adrian. tollen. vel ex Saluian. dum bona extant penes tertium ob hypothecam in donatione appositam pro obseruantia donationis, Menoch. *de adipiscend. remed. 3. n. 55.* Rota *dec. 44. n. 4. p. 1. diuers. & dec. 539. num. 1. part. 4. rec. & part. 5. dec. 578. in princip.* & post Pacif. *de Salu. dec. 98. n. 4.* Ad quem effectum exuberat acceptatio donationis etiam post mortem Bartholomei donatoris, quando medio tempore donator dominium in alium non transtulit titulo singulari, vt in casu nostro, & ratio est in promptu, quia per stipulationem Notarij donatio remansit ab initio perfecta ex parte donatoris, & irreuocabiliter translata in Donatarium actio pro obseruantia donationis; Dydac. Couarr. *de testam. par. 3. num. 13.* Molin. *de Primog. lib. 4. cap. 2. num. 77.* Iacob. Cancer *var. resol. tom. 1. c. 8. de donat. num. 43.* Castill. *controu. iur. lib. 4. cap. 37. num. 45. & sequentibus* vbi latè exornat, & adducit concordantes Marcabrun. *cons. 10. num. 15. & seqq.* Surdus *dec. 111. num. 5. 10 & 11.* Modern. *Assisten. dec. form. Eccles. 81. num. 25. vers. quia respondetur,* Rota *dec. 683. n. 5. part. 1. diuers.* quidquid in contrarium dixerit, Cephal. *consil. 440. numero 44* dum communis opinio stat contra eum ex supradictis Doctoribus, ac decisionibus supremorum Tribunalium. 1.

Nil obstat, quod bona controuersa vti priùs spectantia ad Bartholomæum Decanum Eccle siæ Meliten. cadant sub spolio ad fauorem Cameræ magistralis, cum ea præsumantur acquisita ex redditibus Ecclesiæ, vt per Didac. *in cap. 1. num. 6 cum seqq de testam.* Surdus *cons. 333. num. 41.* quia sat est dicere quod agatur de bonis donatis à Clerico beneficiato mediante donatione inter viuos, dum Bartholomeus præfatus dixit, se donare irreuocabiliter inter viuos, vnde talis reputatur, *l. 3. non aliter de leg. 3. leg. 1. ubi de spp. lect. legat.* Barthol. Imol. Castrens. Alexand. & Iason *in lege quæ dotis. D. solut. matrimon.* Menoch. *prælampt. 3. numero 2. lib. 3.* Iason *consil. 5. column. penult. lib. 3. & consil. 169. colum. ultim. lib. 4.* Decian. *consil. 305. per tot* 2.

3

4.

&

& 470. *num.* 1. & 6. nec inde intrat ſpolium, licet donatio facta legatur ab infirmo, dum ex illa infirmitate non deceſſerit Iaſon *in l. quæ dotis n.* 28. *D. ſol. matrim.* Io. Franc. à Ponte *conſil.* 83. *num.* 5. *lib.* 1. etiamſi effectus donationis fuerit collatus poſt mortem, Baldus *in l.* 2. *C. de iur. dot.* Io. Franc. à Ponte *d. conſil.* 83 *n.* 61. *& ſequentibus lib.* 1. Rota *dec.* 9. *n.* 24. *& ſequentibus, pa t.* 7. *recent.* præſertim dum idem Bartholomeus ſibi reſeruauit certam quantitatem cauſa teſtandi, quæ reſeruatio fuiſſet
6. ſuperflua, niſi donaſſet inter viuos: cum tunc de omnibus bonis potuiſſet diſponere, Ruin. *conſil.* 182. *n.* 17. *lib.* 1. Baldus *conſ.* 107. *n.* 2. *lib.* 2. Socc. ſen. *conſ.* 3. *n.* 3 *& ſeqq. lib.* 1 Panzir. *conſil.* 59. *n.* 93. *&* 94 Menoch. *præſumpt.* 33. *lib.* 3. Maſtr. *dec.* 211. *n.* 23 Rota *dec.* 9. *n.* 2. *p.* 7. *rec.*

Quibus accedit quod donator appoſuit clauſulam, conſtituti, & clauſulam, ad habendum, quæ
7. alioquin eſſent ineptæ vt per Rol. *conſil.* 61. *n.* 45. & 48. *lib.* 2. Surdus *conſ.* 45. *num.* 26 Cyriac. *contr.* 314. *num.* 15. Rota *deciſ.* 9. *num.* 21. *part.* 7. *rec.* & in Lauretana donationis 20. Februarij 1641. coram
8. eminentiſſimo Cardinale Veroſpio, voluitque donationem inſinuari infra tres dies, alias haberi pro inſinuata, quæ inſinuatio congruit donationi inter viuos, Mantic. *de conject. lib.* 1. *num.* 16. promiſitque omnia in donatione contenta, rata, & grata habere, quæ verba operantur pariter, vt donatio
9. cenſeatur inter viuos Alex. *conſ.* 14 *num.* 1. *vol.* 1. *& conſil.* 78. *num* 4. *vol.* 4. *conſ.* 7. *n.* 14. *vol.* 6. Natt. *conſil.* 104. *num.* 6 Rol. *conſ.* 8. *num.* 26. *vol.* 1. *conſil.* 61. *n.* 43. *vol* 2. Bell. iun. *conſ.* 8. *num* 6. & 7. Gabr. *concl.* 9. *n.* 7. *tit. de iur. iur.*

Minus obſtat, quod donator voluerit ſibi licere, donationem reuocare tam in vita, quàm in morte,
10. quam eſſe vehementem coniecturam pro reputanda præfata donatione cauſa mortis inculcabant informantes pro Camera magiſtrali; cum tale pactum repugnet illius ſubſtantiæ Doct. *in l. Seia §. vltimo D. de don. cauſ. mort.* late Bell. iun. *dicto conſil.* 8 *numero* 22. *& ſequentibus*, Menoch. *conſil.* 1093. *num.* 27. Matt. *vot.* 77. *num.* 1. Molin. *de prim. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 40. & 52. Rota *deciſ.* 9. *num.* 13. *part. recent.*

Sed fuit per Dominos reſponſum, præfatam coniecturam non ſufficere, quando, vt in caſu noſtro vrgent potentiores coniecturæ in contrarium, vt in præſenti, quibus concurrentibus dicta donatio ſic concepta reputatur inter viuos, reſolubilis tamen quatenus donator alienet, ſiue aliter diſ-
11. ponat de bonis donatis, Mantica *de coniect. vltim. vol. lib.* 1. *tit.* 13. *num.* 20. Natta *conſil.* 270. *num.* 4. Seraph. *deciſione* 559. *num.* 21. Rota *deciſione* 456. *num.* 26. *part.* 4. *tom.* 3. *recent.* Quæ coniecturæ non
12. concurrebant in caſu Doctorum adductorum in contrarium.

Nec pariter obſtat, quod bona donata reuocabiliter cadant ſub ſpolio. Port. Imol. *conſil.* 114.
13. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 31. quia fuit animaduertendum, Port. Imol. non loqui in terminis reuocabilitatis, prouenientis ex diſpoſitione magis accedente vltimæ voluntati, quam con-
14. tractui inter viuos, & quando conſtat bona fuiſſe acquiſita ex redditibu Eccleſiæ, vt in ſpecie Grat. *diſc.* 81. *n.* 6.

Sed ceſſat omnis difficultas, ex quo bona, de quibus agitur nullo modo poſſunt cadere ſub ſpolio, quatenus etiam ſpolium dictæ Cameræ magiſtrali competeret, quia cum redditus Decanatus non excederent ſcuta 200. vel 300. vt teſtes comprobant, & ex teſtibus conſtet, quod Decanus defunctus pro ſui ſeruitio detinebat tres famulos, duas Aſellas, & mulam, ciuiles veſtes induebat, & 15.
cibis melioribus veſcebatur, qui teſtes hoc bene comprobant, licet deponant de proprio iudicio, dum reddunt optimam rationem ſcientiæ Farin. *de teſtibus, quæſt.* 68. *num.* 111. Burat. *deciſ.* 430. *num.* 2. Rota *part.* 1. *d. uerſ. dec.* 73. *num.* 2. quæ omnia minori impendio, quàm ſcutorum 300. quinimo 500. fieri valuiſſe non eſt hæſitandum, inde ſatis dicitur probatum, quod quidquid acquiſiuit dictus Bartholomæus Vaſſallus decanus, non ac- 16.
quiſiuit ex bonis Eccleſiæ, ſed ex propria induſtria licita, & permiſſa, cum eſſet iuris conſultus, quidquid verò fuit impenſum in victu, certè præſumitur impenſum ex redditibus Eccleſiæ. Innoc. *in capite cum in offic. num.* 4 *de teſtament.* Menoch. *de arbitr. cap.* 195. *num.* 5. 7. & 8. *cum ſequentib.*, Caputaq. *dec.* 303. *lib.* 1. *in manuſcript.* vnde ſequitur, quod redditus Decanatus fuerunt conſumpti in victu, & veſtitu dicti Bartholomæi Decani; de acquiſitis verò aliundè, quam ex dictis redditibus 17.
Eccleſiæ, valuit certè idem Decanus teſtari etiam ex diſpoſitione iuris communis, Auth. licentiam *Cod. de Epiſc. & Cler. cap. relatum il.* 2. *§. Caterum, cap. quia nos de teſtam.* Couarr. *in cap.* 1. *num.* 11. *verſic. & in Presbyteris eodem titulo*, Rota *in Foroliuien. de Monſignanis* 26. *Februarij* 1603. *coram Penia.*

Accedit omnibus, quod hodie eſt in cauſa dicta Camera magiſtralis, quæ ſolùm prætendit acquiſita ex fructibus dicti Dacanatus, cuius prætenſio remanet eliſa, nedum ex impenſis ſupra ponderatis, verum etiam quia dictus Bartholomæus, defunctus plura bona patrimonialia ac mere laicalia habuit, & antequam Decanatum aſſequeretur poſſidebat Archipreſbyteratum eiuſdem Eccleſiæ annui redditus ſcutorum 250. cuius fru- 18.
ctus nullo pacto cadunt ſub ſpolio ob conſtitutiones felic. record. Pij Quarti, & Pij Quinti, quocirca remanſit clarum, acquiſitiones factas non eſſe ex redditibus Decanatus, merito dictum fuit, Andreæ Vaſſallo dandam eſſe immiſſionem vti hæredi, ſiue ex teſtamento remedio leg. fin. ſiue ab inteſtato remedio quorum bonorum, ſiue donatario defuncti; ad quem effectum ſufficit poſſe dubitari, an dictæ Cameræ magiſtrali competat ius ſpolij, & an tali iuri fuerit derogatum in dictis indultis Pianis conceſſis Clero Meliten. dum exceptio defectus proprietatis non valet retardare immiſſionem ſi non eſt clara, & requirit altiorem in- 19.
daginem, vt in hoc caſu, Roland. *conſil.* 2. *n.* 38. *& ſequentibus, lib.* 3. Rota *deciſione* 186. *num.* 4. *poſt* 2. *vol. conſ.* Farinac. & Foroliu. *de Monſignanis* 26. *Februarij* 1603. *coram Penia*, & late comprobat moder. Bonon. *de acquir. poſſ. quæſt.* 3. *num.* 1023. Rota *part.* 7. *rec. dec.* 114. *n.* 12.

Demum non obſtat, quod aliqua corpora fuerunt donata aliis perſonis quia dum alij Donatarij non comparent, omnia debentur eidem An- 20.
dreæ, quia eſt hæres, ac Donatarius vniuerſalis, qui reputatur loco hæredis, Rota *dec.* 207. *num.* 9. *part.* 6. *recent. & dec.* 377. *n.* 7. & 8. *p.* 4. *tom* 3. *rec.* legatarij etiam particulares debent capere de manu hæredis, Duran. *dec.* 62. *num.* 8.

Quòd verò ad manutentionem conceſſam Andreæ donatario in vim clauſulæ conſtituti in dec. 19. Februarij præteriti, hodie reuiſa, fuit à deciſis merito receſſum, ex quo effectus conſtituti, à quo 21.

ſumi

sumitur possessio dicti Andreæ Donatarij cessat in casu nostro, quia constitutum, & ipsa donatio legitur concepta ad fauorem absentis, neque constat de acceptatione constitutarij in vita donantis, eo autem defuncto, dum Camera magistralis possessionem bonorum dicti Bartholomei accepit non competit manutentio aduersus eam dicto Andreæ hæredi, qui prius possessionem non apprehendit §. *retinendæ in tit. de interdict.* Redoan. *de spoliis quæst.* 15. *num.* 24 *vers. & Ecclesiam, vel Cameram*, quinimo nec constat de animo eiusdem Andreæ acquirendi, & tamen ad hunc effectum
22. requiritur animus acquirentis, & tradit Tiraq. *de iur. const. lim.* 30. *num.* 1 *& sequentibus, per textum in l.* 3. *in princip. & leg. quemadmodum l. quod meo §. si furioso l. si seruus communis §. primo, D. de acquir. possess. l. si ego D. de negot. gest.*

Nil releuat, quod pro Donatario absenti Notarius fuerit stipulatus, quia licet ob dictam stipulationem donatio ex parte donantis fiat irreuocabilis, & donatario absenti acquiratur ab initio actio
23. personalis ad rem donatam consequendam, non tamen acquiritur rei donatæ possessio ante acceptationem donationis ea ratione, quia possessio non nisi animo acquiritur Tiraquell. *de iure constit. d. limit.* 30. *n.* 7. *& seqq. & n.* 58. *&* 59 Ruin. *cons.* 119. *n.* 8. *vers. antequam cons.* 126. *n.* 10. *vers. rati ego habito, cons.* 172. *n.* 16 *lib.* 1. Ladertch. *cons.* 76. *n.* 1. Mant. *de tacit. lib.* 3. *tit.* 7. *n.* 25. Cyriac. *contr.* 322. *n.* 8. *& seqq. & contr.* 415. *num.* 22. *cum seqq.* Olasch. *de* 33. *n.* 12. Ant. de Amat. *resol.* 30. *n.* 6. Rota *dec.* 683. *n.* 4. *part.* 1. *rec. & dec.* 70. *n.* 10. *p.* 4. *tom.* 3. *rec.* non obstante quocunque iuramento apposito in d. donatione, dum illud dicitur respicere p rsonam donatoris, non autem valet supplere
24. consensum donatarij. Abb. *in cap. sicut il* 3. *n* 5. *de iure iur.* Gutter. *in cap. quamuis n.* 55 *de pact. in* 6. Rota *dec.* 27. *n.* 11. *& seqq. part.* 7. *rec. & in Romana census* 25. *Iunij* 1641. *coram reuerendissimo P. D. meo Fichio.*

Animaduersum etiam fuit, quod in præsenti, viuente dicto Bartholomæo donatore, donatio nullo modo legitur acceptata, præsertim cum in ea diuersa legantur onera; nec sufficit, quod deuenerit ad notitiam donatarij ad effectum præsumendi acceptationem licet secus esset si donatio mere lucratiua extaret, Rota *dec.* 274. *n.* 4. *p.* 6. *rec. dec.* 2. *n.* 2. *&* 25. *seqq.* vbi in terminis donationis iuratæ *part.* 7. *rec.* acceptatio verò dictæ donationis post mortem dicti donatoris in præiudicium Cameræ eiusdem magistralis, quæ statim defuncto dicto Bartholomæo possessionem bonorum illius apprehendit, nil prodest ad effectum reportandi manutentionem, quia de tempore acceptationis possessio non reperiebatur penes Bartholomæum
26. constituentem; sed penes dictam Cameram magistralem, & medium impertinens impedit retrotractionem, Mantic. *de coel. lib.* 3. *titulo* 7. *numero* 9. Rota *decis. inc.* 627. *vn. vero* 1. *part.* 4. *diuers. edit. per moder.* Peruf. *de mayor. obser.* 55. *numero* 150. & in terminis Anton. de Amat. *resp.* 16. *num.* 6. Tiraq. *de iure constit. num.* 30. *numero* 2. *&* 8. Castill. *controu. vol. lib.* 4. *cap.* 3. *sub numero* 39. *volumen vbi a* 7. *vsque ad.* Rota *dec.* 683. *n.* 4. *p.* 1. *ad fin.*

Et ita fuit relatum vtraque parte informante, &c.

R.P.D. Cerro.

Bononien. de Tostinis.

Luna 31. *Maij* 1649.

ARGVMENTVM.

Transactio habet in ventre exceptionem litis finitæ. Emanata ex falsa causa, est ipso iure nulla; debet tamen per tres sententias conformes declarari. Sustinetur ex quauis probabili dubitandi ratione. Fideicommissarius, quando possit impedire immissionem hærede scripto.

SVMMARIVM.

1 *Transactio omnibus controuersijs, & pretensionibus finem imponit, & agentem à limine iudicij repellit ex quo obstat exceptio litis finitæ.*

2 *Iura cessa adeo irreuocabiliter acquiruntur cessionario, & eius hæredibus, ac successoribus, vt cedens ad illa amplius regressum habere non valeat.*

3 *Transactio emanata ex falsa causa, est ipso iure nulla, nec aliquem operari potest iuris effectum.*
Declaratur procedere solum in causa finali numero 5.

4 *Dictio forte, quando reficit factum, dubitationem præfert.*

6 *Minori non solùm licitum est denuò cum beneficio adire, sed hereditatem totaliter repudiare.*

7 *Transactio, quæ pretenditur nulla, seu invalida ex falsitate causæ, remanet in statu validitatis, donec & quousque per tres sententias conformes rescinditur.*

8 *Ad transactionem sustinendam, quauis probabilis dubitandi ratio sufficit, dummodo calumniam euidentem excludat.*

9 *Reseruatio iuriam*, prout de iure, &c. & non aliter, &c.

10 *Fideicommissarius non potest impedire immissionem hæredi scripto, nisi tribus copulatiuè concurrentibus. Quod doceat incontinenti de iure suo. Quod nihil sit detrahendum, & quod possideat sine vitio.*

11 *Contradictor legitimus quis dici non potest, non docto incontinenti de iure suo.*

DECISIO XL.

PEr sententiam Rotalem pronunciatum fuit dandam esse immissionem Alexandro Vitali hæredi scripto per Guidonem de Tostinis super omnibus bonis in eius hæreditate repertis, quam hodie coram me in gradu appellationis confirmandam esse responsum fuit, quia illius validitas non reuocatur in iudicium, iustitia verò probatur ex decisionibus emanatis coram reuerendissimo P. D. meo Peutingerio 2. Decembris 1647. & 5. Iunij 1648.

Nec obstat exceptio fideicommissi pro parte sororum de Tostinis iterum deducta ex testamento Philippi.

Quia cum ipsæ in instrumento transactionis celebratæ 4. Februarij 1604. amplissimè cesserint, & renunciauerint eidem Guidoni omnia, & quæcunque iura eis quomodolibet competentia, ac competitura, & signanter vigore institutionis & substitutionis ad earum fauorem factarum per eundem Philippum ipsarum sum. num. 6. vtique

1. eis obstat exceptio litis finitæ, cum transactio omnibus controuersiis, & prætensionibus finem imponat, & agentem repellat à limine iudicij, *cap* 1. *de lit. contest. in 6 l cum as, & l. fratre, Codice de transactione*, & præter auctoritates deductas in præcedentibus decisionibus responsum fuit in Romana successionis de comitibus 26. Iunij
2. 1647. coram reuerendissimo dicto Terracinen. §. *Ratio que mouit*, & in Romana rescissionis concordiæ 5. Iunij 1648. coram reuerendissimo Patre Domino Corrado §. *Hæc enim*. Dictaque iura irreuocabiliter acquisita fuerunt ipsi Guidoni cessionario, eiusque hæredibus, & successoribus, itaut dictæ sorores amplius ad illa regressum habere non valeant, vt plene probant relectis contrariis Peregrinus *cons.* 54. *num.* 16. *lib.* 5. Franch. *decis.* 375 *num.* 1 Rota *in rec. decis.* 587 *num.* 9. *part.* 1. *dec.* 109 *n.* 1. *cum sequentibus, & dec.* 141. *n.* 12. *p.* 5. *coram bon. mem.* Buratt. *dec.* 310. *n.* 3. *vers. quo vero ad Margaritam n.* 6. 7 in Romana fideicomm. de incoronatis 5. Nouembris 1639. coram bon. mem. Pirouano, aliisque pluribus relatis dictum fuit in Romana fideicommissi de Cosciaris 16. Martij 1648. coram R. P. D. meo Corrado § *firmata igitur*.

Nec sul sistit quod transactio emanauerit ex falsa causa ex eo scilicet quod Guido non approbauerit testamentum paternum cuius tamen contrarium appareat ex instrumento ipsius approbationis confecto 3. Iulij 1602. dicto Sum. num. 2.
3. & ideo sit ipso iure nulla nec aliquem operari possit iuris effectum, *l. si ex facto Codice de transactione*.

Dupliciter enim responsum fuit, & primo quod huiusmodi defectus approbationis fuerit quidem in dicto instrumento narratus, sed sub dubiis, non autem certis, & determinatis verbis, ibi, prout sic non fuit forte per solemne instru-
4. mentum approbatum. Dictio enim illa forte quando, prout hic respicit factum, dubitationem præsefert, Ruin. *consil.* 170. *n.* 5. *lib.* 2. Paris. *consil.* 29. *num.* 18. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 59. *n.* 4. Et nihil certum in esse ponit, vt post alios dixit Rota *coram bon. mem.* Buratt. *de* 550. *n.* 2. Ideoque huiusmodi defectus dici non potest causa finalis ipsius transactionis, dum, nec narratus, nec habitus fuit pro
5. constanti, vt ponderauit Rota *dec.* 104. *n.* 1. *part.* 2. *rec.* & consequenter non suffragatur pro illius inualiditate quia ad istum effectum sola causa finalis attenditur ad *tot. tit. leg. omnes, Cod. de contrah. & committ.* & *demonstrat.* Rota *dicta dec.* 104. *num.* 1. *in fin. vers. quæ vt causa*.

Secundo quod ibidem non fuit simpliciter narratum Guidonem non approbasse testamentum paternum, sed quod illud non approbauerat saltem, vt voluerat Philippus eius pater ex quo illius hæreditatem adiuerat cum beneficio legis, & inuentarij ibi, ob non factam per eundem Guidonem approbationem expressam dicti testamenti saltem prout dispositum à dicto testatore fuerat, &c. & ibi prout sic non fuit forte per solemne instrumentum approbatum per dictum Dominum Guidonem, vt voluerat d. D. Philippus eius pater, sed tantum adeundo hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, &c. vt in regist. fol. 176. à tergo cum sequentibus. Quæ quidem narratiua tantum abest quod sit falsa, quinimo est verissima quia Guido vltra dictam approbationem simpliciter factam 23. Iulij 1602. Summario dicto n. 2. eadem die vel vt respondendo in contrarium adductis firmatur in vtraque decisione R. P. D. mei Peutingerij, vel vt altera pars prætendit 27. eiusdem præuia curatoris deputatione hæreditatem paternam iterum adiuit cum dicto beneficio leg. & inuentarij, ac cum protestatione quod si quid ab eo factum fuerit nomine vel iure hæreditario id semper fore, & esse factum saluo, ac reseruato sibi dicto beneficio, & non alias aliter, nec alio modo eodem summario num. 3. Huiusmodi enim aditio & noua approbatio omnino est attendenda cum facta fuerit legitimo tempore, & versamur in minore cui licitum est non solum denuo cum beneficio adire, sed hæreditatem totaliter repudiare, vt per *textus in l. sicut maior Codice de repud. & abstin. hared.* dictum fuit in Romana fideicommissi de maximis 11. Ianuarij præteriti coram me, § *penultimo, vers. quam maioribus* cum aliis deductis in prima decis. huius causæ §. *Præterea quamuis*. Ac per consequens prætensa falsitas causæ penitus 7.
excluditur, & transactio remanet in statu validitatis saltem quousque per tres sententias conformes rescindatur ex probatis in vtraque præcedenti decisione, & signanter in prima §. fin.

Et vlterius Domini ponderabant quod transigentes principaliter deuenerunt ad huiusmodi transactionem ob varias prætensiones hinc inde extraiudicialiter deductas; nam dictæ sorores prætendebant à Guidone libras 8. mill. & apparatum Leonæ promissum à prædicto Philippo, necnon legatum annuorum scutorum centum ab eodem ipsis relictum; pro parte vero Guidonis replicabatur ad nihilum teneri, quia se vocatum dicebat ad antiquius fideicommissum q. Hieronymi Patrui eiusdem Philippi, quodque illius vigore omnia bona ab eius patre relicta possidebat vt proinde, nec dicta promissio sibi obstaret, nec Philippus in eius præiudicium præfatum legatum illi relinquere valuisset, & quatenus aliquid adesset proprium dicti Philippi illud sibi deberi prætendebat pro restitutione dotis Angelæ eius matris, vt clarè habetur in eodem instrumento dictæ transactionis sub illis verbis, hincque ideo orta cum sequentibus, vnde cum ex his appareat causam finalem dictæ transactionis fuisse controuersias super præmissis extraiudicialiter deductas & litium occasiones, quibus partes cautè occurrere voluerunt, vtique hoc superabundat, vt de illius nullitate, & falsa causa apponi non valeat, cum pro sustinenda transactione quæuis probabilis dubitandi ratio sufficiat dummodo calumniam euidentem 8.
excludat, *cap. cum sit causa* ibique glossa *in verbo nulla D. de cond. ex inde bit.* Parisius *consil.* 32. *num* 17. *lib.* 1. Decian. *cons fil* 56. *n.* 29. *& lib.* 4. Becc. *cons fil.* 109. *n.* 8. *vers. nam eo ipso*, Rota *in rec. entior. decis.* 263 *n.* 2 *part.* 3. *& dec.* 348 *n.* 4. *vers. etiam si medica part.* 4. ac dictum fuit in Bononien. transactionis 25. Februarij 1639. coram bon. mem. Merlino § *illud ue*, plurimi faciebat cum aliis latè congestis in dicta Romana rescissionis concordiæ coram reuerendissimo Patre D. meo Corrado §. *quia contrarium*.

Denique minus relenat reseruatio iurium super bonis ex hæreditate eiusdem Hieronymi.

Quia non fuit facta simpliciter, sed sub his verbis, ibi, reseruatis iuribus suis in bonis hæreditatis dicti Hieronymi, &c. post mortem dicti Guidonis sine filiis, &c. si tamen, &c. & prout de iure, &c. & non aliter, &c. Et ideo cum adhuc concluderet 9.

denter doctum non fuerit, ipsis aliquod ius competere, vtique vigore istius reseruationis petitam immissionem hæredi scripto nequeunt impedire ex *notat. in lege filium fratribus* ibique Glossa *verbo mitti placuit.* & Doctores, *Codice ad Senat. Consult. Trebell. & ex lege 2. Codice de Edict. Diu. Adrian. Tull.* Bartolus *in lege finali, num. 22. versic. quæro vtrum fideicommissarius, D. eodem*, & comprobat Angelus *de legitim. contrad. quæst. 10. artic. 15. num. 215. usq; sequentibus.* Et licet reperiantur in possessione authore Prætore nihilominus quia ad istum effectum tria copulatiuè requiruntur, nempe quod fideicommissarius doceat incontinenti de iure suo, quod nihil sit detrahendum, & quod possideat sine vitio ex plene deductis in Bononien. bonorum XXXI. Ianuarij M. DC. XLVI. coram reuerendissimo Domino meo Decano §. *nec ad impediendam.* Non docto incontinenti de ipsarum iure non dicuntur legitimæ contradictrices, quamuis possessio non videretur vitiosa, vt respondit Rota coram bonæ memoriæ Buratto *dec. 544. numero 1. & numero 2. & melius decisione 589. num. 2.* ac in aliis latè relatis in eadem Bononien. bonorum §. *nam primo.* Vltra quod ex persona eiusdem Guidonis competunt detractiones legitimæ, & dotis maternæ ponderatæ in secunda decisione coram Reuerendiss. P. Dom. meo Peutingerio in fine.

Atque ita vtraque, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. CORRADO.

Perusina bonorum.

Veneris 29. Maij 1648.

ARGVMENTVM.

Fatalia appellationis, spatio triginta annorum intereunt; quod limitatur in sac Tribun. Rotæ, stante iniustitia sententiæ: & plura de materia rei iudicatæ. Exceptio illiquida requirens, altiorem indaginem non valet impedire immissionem iudicati. Plura de præscriptione, ac temporis lapsu: & de stylo Rotæ circa executionem.

SVMMARIVM.

1 *Tempus triginta annorum facit interire omnia fatalia causæ appellationis.*
Et ideo sententia transitum fecit in iudicatum, n. 3.
Limitatur in sacr. Tribunali Rotæ, stante iniustitia sententiæ, quia tunc lapsus fatalium attendi non debet, n. 7.
Ac proinde exequi debet n. 4.
Etiam instante hærede illius, pro quo lata fuit, n. 5.
Eoque facilius quando ex decisionibus Rotalibus plene iustificatur, n. 6.
2 *Causa restitutionis in integrum, infrà quadriennium est terminanda.*
8 *Res inter alios acta, vel iudicata, alteri nocere non debet.*
9 *Alienationis probatio non deducitur ex instrumento non effectuato, cum nullius sit ad hunc effectum considerationis. perinde ac si celebratum non fuisset.*
10 *Legitima ex legis dispositione debetur nepotibus, ex filia prædefuncta, primum locum obtinentibus tempore mortis auiæ.*
11 *Et est tertia pars bonorum.*
12 *Et debet esse libera prorsus ab omni grauamine, ac fideicommisso.*
13 *Dos filiæ censetur constituta ex bonis paternis, prout fieri debet.*
14 *Dos materna non imputatur in legitimam ex bonis auiæ, matre prædefuncta, debitam Nepoti ex propria persona, cum illam ipse consequatur vigore stipulationi adh bitæ in instrumento dotali, vti heres matris.*
15 *Exceptio illiquida, & requirens altiorem indaginem, apposita per detentorem rei, non valet impedire immissionem, quæ venit in executionem iudicati.*
16 *Eoque minus concurrente perceptione fructuum à die litis contestatæ regulariter constituendorum vnde augetur illiquiditas, & magis excluditur obiecta retentio.*
17 *Per lapsum annorum triginta, actio, tam in factum, quàm iudicis officium competens pro executione iudicati, regulariter præscribitur.*
18 *Præscriptio contra hæredem, non inchoatur, nisi ab additione hæreditatis.*
19 *Præscriptionem opponens, tenetur principium, ac finem temporis necessarij pro eius complemento probare.*
20 *Hæredi substituto non potest præiudicare negligentia primi instituti, cum antea non posset agere, quàm purificaretur eius vocationis conditio.*
21 *Præscriptio interrumpitur ex actis, & instantiis iudicialiter factis, & similibus.*
22 *Præscriptioni detrahendum est tempus pupillaris ætatis illius, contra quem prætenditur.*
23 *Rota obseruat, relaxari litteras executoriales pro executione sententiæ loco mandati executiui, post sententiam.*
24 *Et executio sic cœpta, impedit cursum præscriptionis, secundum opinionem, quam sequitur Rota.*

DECISIO XLI.

INstituto alias iudicio coram gubernatore ciuitatis Perusiæ nomine Monasterij, ac RR. Monachorum S. Petri Ordinis S. Benedicti Congregationis Cassinen. contra D. Andream à Cornea, prolata fuit die 6. Maij anni 1568. sententia decernens illos vti hæredes Panthasileæ vxoris q. Hieronymi Vibij manutenendos esse in possessione bonorum d. hæreditatis excepto prædio nuncupato il Palazzo di Madonna Pantha, & duodecim eminis alterius prædij nuncupati del Teuerone, in quorum possessionem præfatum Andream, siue illius prædefuncti Procuratorem dominum litis effectum immittendum declarauit. Hæc autem in ea parte quæ respiciebat manutentionem Monachorum suum obtinuit effectum, alterius verò partis concernentis immissionem Andreæ, ac eius hæredum cum peteretur executio coram gubernatore eiusdem ciuitatis anno 1580. die 16. Aprilis nominibus Guidonis à Cornea hæredis instituti, ac Hieronymi Martinelli substituti à præfato Andrea, fuit impedita mediante inhibitione Rotali per Monachos exhibita; quare habito mox recursu ad signaturam causa fuit à S. mem. Greg. XIII. ad eundem gubernatorem remissa per B eue expeditum die 5. Iulij 1580. & deinde à S. mem. Clemente VIII. ad Card. Legatum per aliud Breue expeditum sub die 26. Nouembris 1601. Et demum post plura acta fuit Rotæ commissa, vt apparet ex ipsis Breuibus productis in processu coram bon. mem.

Ottem

Ortembergo fol. 56. & seq. à quo præuiis pluribus decisionibus sub diebus 24. Nouembris 1608. 14. Ianuarij 18. Martij, & 6. Iunij 1611. confirmata fuit sub die 4. Iulij eiusdem anni sententia dicti Gubernatoris, ac denuò decreta immissio in possessionem eorundem bonorum ad fauorem dicti Hieronymi Martinelli hæredis substituti à præfato Andrea (præmortuo tunc Guidone primo instituto) & relaxatum mandatum de immittendo. Verùm exhibita die 6. Septembris eiusdem anni 1611. commissione causæ restitutionis in integrum instantibus Monachis bo. mem. Lugdunen. ac deinde die 5. Nouembris sequentis bon. mem. Coccino subrogato, coram quo fuerunt reiectæ nullitates quædam pro eorum parte oppositæ, vt apparet ex decisionibus sub diebus 24. Februarij, & 3. Maij 1612. Obiit die 24. Octobris eiusdem anni dictus Hieronymus, cuius filius, ac hæres Constantius cum modo instaret pro executione d. mandati vigore specialis commissionis executorialis à signatura obtentæ. Dubitaui an constet de re iudicata quæ sit exequenda. Et Domini affirmatiue responderunt.

1. Quia cum ab eo tempore citra (elapsis iam triginta annis, & vltra) interierint omnia fatalia, ne-
2. dum causæ appellationis, verum etiam restitutionis in integrum infra quadriennium terminandæ *iux. l. final. C. de tempor. in integrum restit.* & ibi Gl. *in verbo finiendamque litem, c. 1. de rest. integr. in 6.* Clem. vnica, *eodem tit.* Rota penes Card. Seraph. *dec. 945. sub n. 4. vers. hæc autem instantia, & in rec. dec. 13. sub n. 2. vers. vltra quod, & dec. 592. sub n. 6. vers. & quatenus, p. 2. & dec. 233. sub n. 4. vers. imo quod fuerit lapsum omne tempus, p. 7. & in Tiburtina hæreditatis 22. Iuny 1637. coram reuerendissimo Salamantino in §. tum etiam quia, vers. imo quod*
3. *fuerit lapsum omne tempus.* Certum est, quod sententia Rotalis transitum fecit in iudicatum *iuxta cap. cum sit Romana, de appellat. lege final. §. illud etiam, ac sequenti*, & Auth. *ei qui Codice de tempor. & repar. appellat.* Rota penes Buratt. *decisione 741. per tot. & dicta decisione 592. numero 6. parte 2. re-*
4. *centior. & in aliis.* Ac proinde exequi debet *lege post rem iudicatam, D. de re iud. lege 1. C. eodem leg. 2. l. final. Codice de execut. rei iudic.* Rota *dec sione 601. numero 2. versiculo & consequenter, parte 4. tomo 3. & decisione 176. numero 3. versic. & ideo, & decis. 229. numero 16. versic. ideoque, parte 5. & decisione 68. numero 3. versic. venit exequenda, parte 6. & dec. 168. numero 9. versic. quia cum mandatum A. C. p. 7. recentior. & in dicta Tiburtina hæreditatis in §. ex quibus res iudicata venit omnino exequenda, &c.*
5. Etiam instante hærede dicti Hieronymi pro quo lata fuit *leg. si à te, §. Iulianus scribit. leg. si mater, §. idem Iulianus, leg. exceptio rei iudicatæ, D. de except. rei iudic.* Glossa *in lege & an eadem, in verbo personarum, quod large eodem titulo* Innoc. *in cap. quamuis, sub num. 2. versic. aliàs autem res iudicata*, ibi etiam Imol. *sub num. 1. versic. & aduerte, de sent. & re iudic.* Alexand. *in lege sæpe, num. 69. vers. vna est, D. eodem*, Pancirol. *consil. 13. sub num. 9. versic. & licet amplius non viuant. & sequenti*, Surdus *consil.*
6. *312. num. 12. versic. & ratio est, &c.* Eoque facilius quia ex prædictis decisionibus Rotalibus plenè iustificatur Rota *dec. 84. num. 1. versic. nam licet*, Rota, *part. 1. diuers.* & penes san. mem. Gregor. *decis. 524. numero 4. versic. & pro bono vsque, &c. ac in recent. dec. 647. sub num. 2. vers. iustitia vero, parte 1. & dec. 628. sub n. 1. vers. iustitia pariter, p. 2. & dec. 223. num. 12. versic. & ex decisionibus, parte 5.*

Neque visa fuerunt releuantia quæ obiiciebantur pro RR. Monachis ad probandam iniustitiam 7.
eiusdem sententiæ, qua stante lapsus fatalium in hoc S. Tribunali attendi non solet.

Nam quod primo loco deducitur ex sententiis bo. mem. Gropperij, & Orani prolatis de anno 1570. & 1590. pro ipsis Monachis in causis tunc vertentibus inter eos, & quosdam de Signorellis super eisdem bonis, obesse non potest præfato Andreæ à Cornea, & Martinello eius hæredi, quibus 8.
sententiæ prædictæ nullum potuerunt præiudicium inferre, cum à diuersis personis, diuersisque prorsus causis, ac titulis ius suum deducant, de quibus in illis iudiciis non fuit actum, nec cognitum, minusque ipsi citati, licet emanasset de anno 1568. d. sententia Gubernatoris Perusiæ ad fauorem præfati Andreæ, ac eius hæredum, *l. sæpe, D. de re iudic. l. 1. d. cum quæritur, & l. si cum vno hærede, ff. de except. rei ind. l. 1. & tot. tit. Cod. quibus res iudic. non noc. l. 1. Cod. res inter alios act. cap. dilecto filio, in vlt. verbis*, ibique Glossa *in verbo non obsistat, vers. sed secus est hic, & c. de præb.* Alexand. *in dicta l. sæpe n. 6. vers. ex quibus habes, & n. 23. vers. vltimò nota, & n. 77. vers. circa primam, D. de rei iud.* Didac. *PP. quæst. cap. 13. sub n. 5. vers. nec enim dubium esse potest, & vers. quod si lis, ac infr. vers. cuius rei ea est potissima ratio, & vers. hæc sane ratio*, Surdus *decis. 256. à n. 4. vers. in contrarium tamen, & sequentibus vsque in fin.* Rota penes Manticam, *decis. 66. n. 2. vers. neque obstat, cum seq. & in Reatin. conf. 6. Febr. 1626. coram bo. me. Remboldo* apud modern. Perusin. *de manut. dec. 505. n. 5. vers. & inter alios, ac seq. & sæpe in aliis.*

Minus obstat quod deducitur ex assertis alienationibus bonorum hæreditatis dictæ Panthasiliæ factis per Sebastianum Vibium ab illa institutum pro dimidia, atque grauatum fideicommisso ad fauorem Monachorum cum prohibitione cuiuscunque detractionis; & per dictum Andream à Cornea eius hæredem, pro quorum reintegratione prætenditur ipsis Monachis competere retentionem eorum, de quibus agitur, contra Martinellum ab illis causam habentem.

Quia (prætermissis aliis) nun satis iustificantur; nam instrumentum celebratum anno 1556. die 9. Aprilis inter dictos Sebastianum ex vna & Andream ex altera parte, non continet realem diuisionem bonorum dictæ hæreditatis sed verbalem, puramque enunciationem quod pro dimidia parte ad singulos eorum spectaret, cum cessione iurium, quæ Sebastianus habebat, & habere sperabat super dimidia parte cuiusdam horti olim dictæ Panthasileæ, vt in eo legitur. Nullibi autem constat ad actum fuisse deuentum, nec quicquam eius conuentionis vigore traditum vnquam Andreæ, vel ab eo possessum; quinimo manifestè repugnat præcedens instrumentum de anno 1550. 4. April. ex quo apparet possessionem eorundem bonorum præuio decreto iudicis fuisse apprehensam communi nomine dictorum Monachorum, ac eiusdem Sebastiani in executione testamenti Panthasileæ, in quo specialiter fuerat dispositum quod ab eis communiter pro indiuiso possiderentur; ideoque ipsis Monachis insciis, ac dissentientibus in alios transferri, neque diuidi poterant; quare nulla deduci valet concludens alienationis probatio ex eo instrumento quod non fuit effectuatum, cum nullius sit ad hunc effectum consi- 9.

dotationis perinde ac si celebratum non fuisset Baldus *in l. cum precibus, sub n. 1. vers. nota quod illud, C. de probat.* Cephal. *cons. 441 n. 106 vers. nec constat, cum seqq.* Becc. *cons. 6. n. 3. vers. & non refert, & respondit* Rota penes Vetall. *dec. 11. n. 4. vers. & cum rem, ac eq. p. 1. & in rec. dec. 723 sub n. 5. vers. & consequenter, ac seq. p. 4. & de. 460. n. 15. vers. quia dotalitio non habuit effectum, ead. p. 4. tom. 2. dec. 460. n. 6. vers. & sequenter p. 5.*

Alterum verò celebratum anno 1551. 7. Nouembris, quo Bernardus, & d. Andreas filij q. Prospen à Cornea vendiderunt Orlandino de Monte Vibiano tertiam partem omnium bonorum mobilium, se mouentium & immobilium, quæ possidebantur per dict. Panthasileam, ac in eius hæreditate remanserant in locis ibi enunciatis; & alterum de anno 1560. quo idem Orlandinus, prætia narratione dict. emptionis vendidit Aurelio de Monte Vibiano duas ex tribus partibus bonorum ab eo vt supra emptorum existentium in Castro Cibotulæ, ac eius pertinentiis, &c. Præter quod eisdem responsionibus eliduntur, alia etiam ratione non vigent, quia scilicet præfatis Bernardo, & Andreæ tanquam nepotibus Panthasileæ ex 10. Marguarita filia prædefuncta primum locum obtinentibus tempore mortis Auiæ debita erat ex legis dispositione legitima, *§. neque illo, in auth. de trient. & semiss. & §. 1. in auth. de hared. ab intest.* Gl. *in l. commodo in verb. alius persone, Cod. de inoff. test.* Rota *vet. 543. sub num. 1. versic. est enim certum,* 11. *part. 4. rec.* Quæ eandem tertiam bonorum partem comprehendebat *iuxta textum in §. 1. in dict. auth. de trient. & semi. vnde sumpta est auth. nouissima, Cod. de inoffic. testam.* Liberam prorsus ab omni 12. grauamine, ac fideicommisso, *l. quoniam in prioribus, & l. semper in princip. & in §. nunc autem, C. eod. tit.* Nec minui poterat ob dotem Margueritæ eorum matri assignatam per Balleonum, & Raphaelem eius fratres, ac hæredes Hieronymi communis patris; tum quia ex bonis paternis (prout fieri debebat) constituta censetur iuxta Theor. Bald. *in l. fin. sub n. 17. vers. sed hic posse quod frater dotauit so-* 13. *rorem, & seq. Cod. de dot. promiss.* Ruin. *cons. 200. à n. 4. vers. sed præmissis non obstantibus, & seq. lib. 1.* Menoch. *de arbitr. iud. ca. 88. sub num. 46. ac 47. versic. sic in fratre.* & fuit dictum in Romana pecuniaria 4. Iulij 1618. coram bon. mem. Cardin. Verospio in *rec. decis. 44. num. 7. versic. quod eo fortius,* 14. *& seq. part. 4. tom. 2.* Tum quia in legitimam ipsis nepotibus ex propria persona debitam (matre præmortua) non imputatur, cum eam consecuti fuerint vigore stipulationis adhibitæ in instrumento dotali tanquam hæredes matris *iuxta legem sumus sub pise de collat. et seq. executionem autem, Codice de inoffic. testament.* Bartolus *in lege cum de dotem, sub num. 32. versiculo nam si vera esset, D. solut. matrim.* quem sequitur Castr. *in lege, illam sub numero 10. versiculo nam etiam ipse Bartol.* & ibi Alexand. *sub num. 11. vers. nisi annus, Codice de collat.* Surdus *cons. 206. sub numero 16. versic. sed quia diffusè, ac seqq. vsque in fin.* Thesaur. *dec. 237. sub num. 11. vers. fallit primo, cum seqq.* & alij relati per Modern. Pisaur. *in tract. de impos. & detract. quæst. 18. num. 32. versic. quoniam præterea, &c.* Ideoque non probantur hinc concludenter prætensæ alienationes bonorum subiectorum fideicommisso Panthasileæ pro quibus Monachi restaurari debeant.

Quare cum huiusmodi Monachorum prætensio certa, & liquida dici non valeat, sed pleniores probationes, exactioremque cognitionem, ac iudicis declarationem exposcat, non potest ea ratione illis concedi retentio ad impediendam iudicati executionem *ad legem fin. Cod. de compens.* Rota penes Card. Mantic. *dec. 349. n. 6. vers. quæ autem, &c.* Ian. mem. Gregor. *de. 220 n. 5. vers. interim non est differenda execu. dec. 254. n. 3. vers. sed tamen non procedit,* & Burat. *dec. 803. n. 9. versic. & prædecessa in recent. dec. 679 sub num. 5. vers. & denique, &c. part. 1. & dec. 411. num 24. vers. neque credatur; cum seq.* Eoque minus concurrente per- 16. ceptione fructuum à die litis contestatæ regulariter restituendorum, vnde augetur illiquiditas, & magis excluditur obiecta retentio, vt fuit dictum in Bononien. census 24. Nouembris 1627. coram reuerendiss. Vrgell. *dec. 113. num. 7. vers. quia quicquid sit, & in rec. dicta dec. 433. sub num. 4. versic. præterea, part. 2. & decisione 391. num. 6. versic. sed præterea, p. 5. & dec. 249. sub n. 20. vers. reliquæ vero detractiones, ac seq part. 6.* ac in aliis relatis in Romana fideicommissi de Palatiis 28. Iunij 1647. coram reuerendiss. P. Domino meo Arguelles in *§. pen. & fin.*

Postremò non obstat lapsus annorum triginta, 17. & vltra, quibus tam actio in factum, quàm iudicis officium competens pro executione iudicati regulariter præscribitur per *l. sicut*, vbi gl. *in verb. persecutione, C. de præscr. 30. vel 40. an.*

Quia, si opponitur aduersus sententiam Gubernatoris Perusiæ anno 1568. prolatam, nullius 18. est releuantiæ; tum quia cum eo tempore obiisset Andreas à Cornea, vt in ea legitur, non potuit inchoari præscriptio contra eius hæredes, nisi ab aditione hæreditatis *l. si seruus hæreditarius, D. de stipul. seruor. i. fin. § fin. D. de vsuc. cap. l. ea quæ, §. final.* ibique gl. *in verbo cum fuerit adita hæreditas, C. de tempor. in integr. rest. pet.* Bald. *in l. licet n. 13. versic. quinto quæro, C. de iur. deliber.* Nat. *cons. 488. n. 7. vers. & contra hæreditatem, ac seq. & n. 19. vers. nam istud procedit, &c.* Rota *dec. 372. num. 8. vers. vnde part. 4. tom. 2. recent.* Quæ non probatur vt par est; 19. nam præscriptionem, opponens tenetur principium, ac finem temporis necessarij pro eius complemento probare, Bart. *in leg. si post acceptam, num. 1. vers. & propter hanc legem. D. de rei vend.* Bald. *in rep. leg. illius a num. 153. vers. sexta elicitur conclusio, ac seqq. & num. 164. vers. sed concesso, D. de vsucap.* Hond. *cons. 82. sub num. 45. vers. allegans enim præscriptionem lib. 1.* Rota *dec. 610. sub num. 1. versic. & præscriptionem probare debent, cum seq. p. 1. rec.* Eoque minus in præiudicium Hieronymi, cui 20. tanquam substituto per fideicommissum conditionale præiudicare non potuit negligentia Guidonis primi instituti, cum antea non posset agere, quam purificaretur eius vocationis conditio *iuxt. leg. cum notissimi, §. illud, C. de præscriptione 30. vel 40. ann. leg. 1. §. final. Cod. de annal. except. & auth. nisi triennale, Cod. de bon. mater.* Alciat. *in l. filius familias, §. Diui, sub num. 54. vers. sed & cum proximores, &c.* vbi & alij DD. *D. de leg. 1.* Alexand. *consil. 101. super primo dubio, sub num. 27. vers. quia regula, & seq. lib. 7.* Natt. *437. sub num. 5. vers. sin autem loquimur,* Rim. iun. *consil 514. sub num. 43. versic. tertio tanto minus,* Menoch. *consil. 904 numero 60. versic. & certum est, ac seq.* Molin. *de primog. lib. 4. cap. 10 sub num. 3. vers. tertia conclusio,* & pluribus relatis probat Peregr. *de fideicom. art. 41. n. 16. vers. quinta conclusio.* Tum quia in omnem casum fuit interrupta exactis, & instantiis iudicialiter factis 21.

nomi

nominibus eorundem Guidonis, & Hieronymi an. 1580. 16. Aprilis pro executione eiusdem sententiæ, ac relevatione mandati de immittendo intimatis die 18. RR. Monachis, ac per eorum Procuratorem die 20. eiusdem mensis contradictis, & ex aliis successiuè gestis tam coram Gubernatore, quàm coram Legato, & V. Legato d. Ciuitatis, (quæ omnia iustificantur tam ex illo processu, quàm etiam ex supradictis commissionibus obtentis per Martinellum an. 1580. & 1601. & aliis etiam productis pro parte Monachorum cor. bo. me. Gipsio an. 1584. in d. processu f. 1. & seqq. ac deinde repetitis cor. eod. Ortemb. f. 34. ac seqq) *l. l. cum notissimi in princ.* ibique gl. *in verbo solam, C. de præscr.* 30. *vel* 50. *ann.* Rot. *dec.* 86. *n.* 1. *vers. nam quoad præscr. iuris communis, p.* 1. *diuers.* & penes Barat. *dec.* 8. *n.* 1. *vers. ex quo sequitur ac seqq. & dec.* 457. *n.* 3. *vers. & nihilominus*, ac RR. Vigell. 426. *n.* 22. *vers. quinimo, & seqq. ac in recent. dec.* 245. *n.* 3. *vers. accedat, p.* 3. *dec.* 191. *n.* 18. *vers. item etiam quia apparet, ac dec.* 216. *n.* 47. *vers. sed etiam per litem motam, ac seqq. p.* 7.

Si verò opponitur aduersus sententiam Rotalem latam die 4. Iulij 1611. Nec pariter relevat, 22.
quia (præter quod detrahendum esset tempus pupillaris ætatis Constantij *iux. d.l. sicut, §. quæ ergo antea, vers. sed pupillari ætate dumtaxat, &c. C. de præsc.* 30. *vel* 40. *an. & l. fin. in fin.* ibique glossa *in verb. in suo statu, C. in quib. causis in integr. rest. necess. non est, &c.* Rot. *d. dec.* 610. *n.* 2. *vers. quia detractio* 23.
tempore, p. 1. *rec. dec.* 372 *n.* 9. *vers. ab anno vero, p.* 4. *tom.* 2.) fuit cœpta executio per relaxationem litterarum executorialium loco mandati executiui post sententiam iuxta obseruantiam Rotæ, de qua penes Mant. *dec.* 219. *n.* 3. *vers. & maxime, & in Perusina bonor. de Seraph.* 10. *Maij* 1600. *cor. Corduba* apud March. *de comm. tom.* 1. *f.* 431. *n.* 3. *vers. & dicitur cœpta executio, & in Pampil. benefic.* 13. *Martij* 1617. *co. bo. me. Seleuc.* apud moder. Pisaur. *de subhast. dec.* 58. *n.* 2. *vers. quod autem executio tam sit cœpta, & in Lunen. Sarzan. iur. p.* 26. *Febr.* 1625. *cor. cod. in princ. vers. quod maxime procedit in hoc casu*, & penes Burat. *d. dec.* 268. *sub n.* 4. *vers. & quia post relaxationem*, vbi Add. alias referunt, & Andr. *dec.* 85. *n.* 3. *vers. cœpta autem, ac in rec. dec.* 545. *n.* 5. *vers. sic facit, p.* 1. *dec.* 138. *sub n.* 2. *vers. unde p.* 2. Quo casu 24.
non procedit obiecta præscriptio secundum opinionem quam sequitur Rota, vt per Verall. *decis.* 365. *n.* 3. *vers. quia sumus in casu, & seqq. p.* 2. Achil. *dec.* 5. *de præscript* Burat. *d. dec.* 268. *n.* 3. *vers. nec obstat, cum seqq.* & comprobat modern. Rom. *discept.* 403. *n.* 8. *vers. quæ magis procedunt, ac seqq. & discept.* 994. *n.* 13. *vers. præsertim cum seqq.*

Quare fuit ita conclusum, vtraque parte infirmante, &c.

R. P. D. Bichio.

Forosempronien. Bonorum.

Lunæ 14. *Martij* 1650.

ARGVMENTVM.

Matri debetur legitima ex bonis filij prædefuncti: limitatur in binuba quoad bona à patre prouenientia. Excutiuntur textus, in leg. fœminæ §. illud Cod. de secund. nupt. in §. cum igitur, Auth. de non eligen. secund. nub. & in §. hinc nos Auth. de nupt. & in proposito agitur de pœna matris secundò nubentis. Item, & non petentis à iudice tutorem filio impuberi. Et quomodo intelligatur, & de aliis ad speciem facientibus.

SVMMARIVM.

1 *Supplementum legitimæ debetur matri ex bonis filij prædefuncti.*

2 *Cui debito non officit mors matris ante illud agnitum.*

3 *Quia cum ipso iure à lege deferatur, transmittitur ad quoscunque hæredes, etiam extraneos, licet non agnitum.*

4 *Et firmatur in puncto matris.*

5 *Neque præscribitur minori spatio triginta annorum.*

6 *Textus in leg. fœminæ §. illud Cod. de secund. nupt. restringit matris binubæ successionem in bonis filij prædfuncti ad solum vsumfructum, donec vixerit reseruata proprietate aliis filiis prioris matrimonij.*

7 *Quæ matre mortua, etiam vsumfructum ad se trahit.*

8 *Quod procedit etiam in legitima alioquin matri debita.*

9 *Mater, quæ transiens ad secundas nuptias, tutorem filio impuberi à iudice dari non petierit, excluditur ab illius successione, etiam quoad vsumfructum.*

10 *Et in terminis legitimæ firmatum.*

11 *Textus in leg. fœminæ §. illud Codice de secund. nupt. declaratur non loqui de bonis vltrò quæsitis ex paterna substantia, filio prædefuncto quæsitis, & n.* 16.

12 *Quo casu binubatus non obstat matri quoad successionem pleno iure, & per consequens quoad legitimam, ac si secundò non nupsisset.*

13 *Textus dispositio in dicta lege fœminæ corrigitur per textum in §. cum igitur Auth. de non elig. secun nub.*

14 *Legitima supplementum debetur matri in bonis filij prædefuncti, siue cum testamento, siue ab intestato.*

15 *Distinguitur ex mente Menochij consil.* 327. *num.* 12. *inter bona paterna, & alia: vbi videatur distinctio.*

16 *Pœna secundò nubentium quoad successionem in bonis filij, non habens locum, nisi in prouenientibus ex paterna substantia, & n.* 19.

17 *Legitima supplementum filius non potest prohibere matri, quæ secundò non nupsit.*

18 *Neque si secundò nupsit, ex bonis alibunde, quam ex paterna substantia sibi quæsitis.*

20 *In proposito legitimæ, non est considerabilis differentia, an contra voluntatem, vel secundum voluntatem filij matri veniat, sed tantum spectandum est, an matri sit debita legitima.*

21 *Legitima debita matri, etiam inuitis filiis, debetur.*

22 *Textus in §. hinc vos Authen. de nuptiis. Declaratur, n.* 30.

23 *Legitima supplementum est contra testamentum.*

24 *Legitima extraneo, aut eius supplementum non debetur.*

25 *Legitima relinqui debet titulo institutionis.*

26 *Textus in §. cum igitur Auth. de non elig. sec. nub corrigitur per textum in §. hinc nos Auth. de secund. nupt. contrarium n.* 37. 38. *&* 41.

27 *Transitus mulieris ad secunda vota, infert inuo-*

riam,tam marito,quàm filio prædefunctis.

28 *Quam iniuriam filius potest remittere quò ad sui successionem.*

29 *Sed remisso operatur taxatiuè in eo,quod matri reliquit,cum prohibendo ne plus petat, declarauerit quod in reliquo noluit remittere.*

31 *Mater binuba non succedit filio ab intestato in bonis paternis nisi quò ad vsumfructum.*

32 *Filius moriens non prohibetur testamento relinquere pleno iure bona sua,siue paterna,siue aduentitia, matri superstiti sicuti ea relinquere & potest extraneo.*

33 *Filij morientis voluntas est seruanda quatenus fanet matri, & iura legitimæ ei, siue ex paterna substantia, siue aliunde prouenientia non minuit.*

34 *Legitima ascendentibus, etiam titulo Legati potest relinqui.*

35 *Legitimæ petendæ ius, nunquam censetur à lege, vel statuto prohibitum,vbi in lege,vel statuto non legatur dicto aliqua taxatiua, aut nominatim exclusiua.*

36 *Mater consequendo partem relictam per testamentum in bonis filij, non prohibetur quia posset etiam,si quid legitimæ deest obtinere authoritate legis,condictione ex lege.*

37 *Textus in §.hinc nos Auth.de secund.nupt. reseruauit expressè leges fauorabiles matri in bonis aliunde,quàm à patre filio obuentis.*

38 *Et per hunc textum præseruatur potius quàm corrigatur dispositio textus in §.cum igitur Auth. de non eligen.secun.dub.*

39 *Textus correctio nunquam censetur inducta, nisi expressim.*

40 *Aut necessaria legis posterioris incompatibilitate id suadente.*

41 *Textus in §. hinc nos Auth.de secund. nupt. non corrigit,§.cum igitur Auth.de non eligen.secun. nub.sed cum ipso concordat.*

42 *Mater binuba, non capit ex bonis profectitiis filij morientis,nisi quod ei filius reliquit,quia censetur agnita seu instituta,vt quilibet extraneus,& hoc ob iniuriam filio illatam,ob quam excluditur à plena successione intestati.*

43 *Quæ iniuria ratio non habetur in bonis aliunde quæsitis,in quibus potest pleno iure ab intestato succedere.*

44 *Pœnæ secundo nubentium fauore filiorum inductæ non militant in bonis aliunde quam ex patre quæsitis.*

45 *Verbum, rogo. aptum est quandoque importare præceptum,ac prohibitionem in vltimis voluntatibus.*

46 *Resoluitur tamen in simplices preces, sic suadente testatoris voluntate ex aliis testamenti partibus elicita.*

47 *Verba quatenus de iure debeatur. in testamento filij apposita,non important prohibitionem legitimæ per matrem prætensæ sed tantum seruari dispositionem legis:ac proinde imputationem legati eius fauore,in illam pro concurrenti quantitate.*

48 *Legitimæ detractio facta per matrem ex hæreditate filij,dicitur secundum tacitam eius voluntatem,vbi non adest expressa illius prohibitio.*

49 *Tutor non datur pupillo existenti in potestate aui paterni,& proinde superflua est eius petitio.*

50 *Mater,quæ transiens ad secunda vota, non petiit à iudice tutorem filio impuberi, dicitur redintegrata ad eius successionem,si filius maior factus, dum viueret,matri huiusmodi exceptionem non opposuit.*

51 *Ad legitimæ supplementum agi non potest ante firmatum statum hæreditatis.*

52 *Intelligitur quando dubitari contingit illam deberi.*

53 *Legitima iure debita in successione statuitur in triente bonorum ex quibus debetur.*

DECISIO XLII.

PEti à Comitissa Camilla Paciotta hærede Ascanij filij,& hæredis Dianæ supplemẽtum legitimæ in bonis Antonij alterius filij prædefuncti eidem Dianæ debitum,§.*primum itaque* Auth. *de hæred.& falc.*Peregr.*de fideicom.art.*49.*in fin.*Seraph. *dec.*1331.*n*15. nec mors Dianæ ante illud agnitum,nec lapsus temporis vetat;siquidem quia ipso iure à lege defertur, transmittitur ad quoscunque hæredes etiam extraneos, licet non agnitum,Aym. *cons.*142.*num.*2.Mant. *de coniect.lib.*7. *tit.*8. *n.*10. Grat.*dec.March.*4.*n.*2.& 3. & in puncto matris. Mart.*cons.*151.*n.*23. Neque præscribitur minori spatio 30.annorum, vt reprobato Bartol. declarat Bald.*in l si quis filium n.*6.*in fin. C.de inoff. testam.* Galuan.*cons.*13.*n.*108 Neguſ.*q.*535.*n.*6.Rota *dec.* 489.*n.*1.& *seqq.coram Sa.mem.Greg.XV. dec.*256. *n.*5.*coram bon.mem.Card.Caualer.*

1. 2. 3. 4. 5.

Vtique tamen vetare videbatur eiusdem Dianæ transitus ad secunda vota Antonio filio adhuc viuente,ob claram dispositionem *text.in l.fœmine,*§. *illud, Cod. de secund.nupt.* restringentis matris binubæ successionem in bonis filij prædefuncti ad solum vsumfructum donec vixerit, reseruata proprietate aliis filiis prioris matrimonij, quæ matre mortua etiam vsumfructum ad se traxit *leg. si quis prioris,*§.*illud,C.sec.nupt.*§ *finitur instit. de vsufruct.* Rota *dec.*209.*num.*2. *part.*1. *rec.* Idque procedere etiam in legitima alioquin matri debita tradit Bald.*in Auth.ex testam.ante n.*1.*vers pone ergo,Cod. secund.nupt.*Peregr.*cons.*78.*n.*5.*lib.*1. & *cons.*17. *n.*4.*lib.*3 Menoch.*cons.*237.*n.*7. *cum seqq.* Sanch. *de matr.disp.*89.*n.*19.*lib.*7.Rota *dec.*80. *n.*6. & 9. *part.*6.*recent.*

6. 7. 8.

Imo cum Diana Antonio tempore dicti transitus impuberi tutorem à iudice dari non petierit, ei nec quoad vsumfructum succedere ab initio potuit *l.omnem,C.ad Sen.Consult.Tertull.* Guttier. *de tutel.part.*1.*cap.*16.*n.*32.& *sequentibus,*& magis in terminis quod priuetur penitus legitima tradit Bald.*cons.*140.*sub n.*1. *vers. ista igitur mater lib.*1. post Bart.*in l.*2.*n.*13. *D.qui per tutor.* Gabr.*de tutel. concl.*1.*n.*15.Neguſ.*q.*627.*n.*5.

9. 10.

Verum quia supplementum legitimæ hodie petitur in bonis aliunde quam ex paterna substantia Antonio quæsitis,de quibus exaduerso allegatus *text.in l.fœminæ* non loquitur, binubatus non obstat,debeturque in illis matri successio, & per consequens legitima pleno iure,ac si secundò non nupsisset,vt probat *text.in l. mater ibi, extrinsecus quidem quæsita filij,filiæve,simili firmitate possideat,Cod.ad Tertul.*§.*cum igitur.* Auth. *de non elig. sec.nub.*per quem corrigi dispositionem *d.l.fœminæ* aduertit Alba *cons.*349.*n.*1. Castr.Bald.Ioann. de Garronibus,Crass.& alij plures quos refert,& sequitur Rota *in fauentina hæreditatis* 5. *Iulij* 1649.§. *alia verò,*& §.*seq.coram R.P.D.meo Celso*, quibus additur Sichard.*in auth.ex test.n.*3.*C.sec.nup.*Aug. Barb.*ib.n.*4.& 5.Gom.*in l.*14.*Tauri sub n.*2. Matthien.*recop.lib.*5.*tit.*1.*l.*3.*gl.*2.*sub n.*15. Azeued.

11. 12. 13.

recop.

recop. lib. 5. tit. 1. lib. 4. n. 43. Facchin. *conf. 81. n. 2. lib. 1.* Bellon. iun. *conf. 59. n. 54. & seqq.* Neguſ. *q. 367. n. 51.* Fontanel. *dec. 52. n. 19.*

14. Siue filius deceſſerit inteſtatus, ſiue cum teſtamento, itaut ſi in eo minus legitima matris reliquerit, agere matri liceat ad legitimæ ſupplementum, Baldus *in dict. auth. ex teſtament. ante num. 1. verſic. pone ergo & num. 2. & conſil. 314. n. 3. lib. 4.* Caſtr. *conſil. 416. in princip. & num. 2. lib. 1.* Soccin.

15. ſen. *conf. penult. num. 4. lib. 4* Menoch. *conſil. 257. num. 12.* vbi diſtinguendo inter bona paterna, & alia; ait, in illis ſi nlij primi matrimonij ſuperſunt, & defunctus cum teſtamento deceſſit, matri non deberi legitimam; in illis vero deberi, prout deberetur ſucceſſio, ſi inteſtatus deceſſiſſet, quia ius petendi legitimam metimur à ſucceſſione ab inteſtato, Rim. iun. *conſ. 305. n. 17. & ſequentibus*, Peregrinus *conſ. 80. n. 22. lib. 1. conſ. 417. n. 3. lib. 3.* Facchin. *contr. iur. lib. 3. cap. 63. verſ. quibus non obſtantibus*, Mart. *de ſucceſſ. legal. part. 2. q. 4. art. 1. n. 28.* cum aliis quos refert, & ſequitur, Modern. Piſaur. *de imput. quæſt. 6. num. 6. cum ſequentibus*, & Moder. Vrbinaten. *in tract. de fratr. part. 3. cap. 13. n. 51. cum ſequentibus.*

Etiamſi in teſtamento prohibuiſſet matri, ne
16. plus peteret, quia cum in bonis aliunde quæſitis locum non habeant pœnæ ſecundo nubentium
17. ex ſupra allegatis, ſicuti filius prohibere ſupplementum legitimæ non poteſt matri, quæ ſecundo non nupſit, Suar. *in l. quoniam in prioribus ampliat. 16. num. 3. Cod. inoffic. teſtam.* Gomeſ. *variar. reſolut. tom. 1. cap. 11. ſub n. 24.* Azeued. *recopill. lib. 5. tit. 8. leg. 1. ſub num. 49.* Ita nec poteſt matri binubæ, vt
18. probat *text. in §. cum igitur*, ibi, ſed etiam contra teſtamentum ei datis allegationibus, ſi fortè filius eam prætermiſerit, aut irrationabiliter exhæredatam fecerit, Auth. *de non eligen. ſec. nub.* confirmatur in §. *hinc nos infra med.* ibi, in reſiduis verò omnibus rebus quæ aliunde erant filio præter paternam ſucceſſionem, veniant ſecundum vocationem noſtram, & in fine ibi, aliis omnibus, quæ de ſucceſſionibus dicta ſunt parentum in filiis intactis remanentibus, Auth. *de nupt.* & tradit Ioannes de Garronibus in dict. Auth. *ex teſtament. num. 29. in fine*, vbi ſignanter dicit rationem, quia ad hæc bona non extenditur pœna ſecundarum nuptiarum,
19. *Cod. eodem tit.* & reprobata contraria ſententia Soccin. & Bero. quos ſequutus eſt Laderch. *conſil. 33. num. 5. cum ſequentibus*, Modern. Foroliuien. *de legitim. lib. 4. titulo 2. quæſtione 2. numero 6. cum ſequentibus*, tradit remiſſiuè Rimin. iunior, *dicto conſilio 305. n. 17. cum ſequentibus per tot.* vbi reſpon-
20. det omnibus contrariis Peregrinus *dicto conſil. 80. num. 26.* vbi ait quod in propoſito legitimæ non eſt conſiderabilis differentia, an contra voluntatem, vel ſecundum voluntatem filij mater veniat,
21. ſed id tantum ſpectandum eſt, an matri ſit debita legitima, & ſi debita ſit, inuitis filiis debetur *lib. 1.* Caſtr. *conſil. 416. in princip. verſ. nec excluditur lib. 1.* Ancharan. *conſil. 421. num. 3. verſ. ſecundo caſu*, Modern. Vrbinaten. *deciſione foreſt. Eccleſ. 33. ſub n. 1. verſ. contrarium, & num. ſeqq. per totum*, qui omnes modern. ſequendo Rim. iun. *loco alleg.* reſpondet cunctis aduerſantium obiectis.

22. Quorum duo præcipua ſunt, nempe *text. in d. §. Hinc nos*, Auth. *de nupt.* ibi, *Si igitur legitimè filius teſtatus fuerit, & reliquit matri ſubſtantiam, ſiue partem eius aliquam, hanc illa accipiat per ſcripturam; quia vbique cuſtodire morientium voluntates, & habeat quod dimiſſum eſt, aut datum, & ſecundum proprietatem, & ſecundum vſum, ſicut enim licebat relinquere alicui extraneorum, ita & matri relinquens ſiue inſtitutionem, ſiue legatum, recte relinquat dominium, & vſum, ſiue ex rebus quæ extrinſecus aduenerunt, fuerit facultas, ſiue ex paternis, nihil ex hoc fratribus condicere valentibus*, ponderando tum verbum, *per ſcripturam*, hoc eſt teſtamentum, & ſic non contra teſtamentum, prout eſſe ſupplementum legitimæ voluit Dec. *in leg. precibus,* 23.
numero 24. Codice de impub. & aliis ſubſiſtit, Socc. Curt. iunior Ruin. & alij relati à Peregrino, *dicto conſilio 80. numero 24.* Tum præceptum quod ſeruetur voluntas morientis, tum æquiparationem matris cum extraneo, cui ſane legitima, aut eius 24.
ſupplementum non debetur, Rota Bononien. *in conſil. vnic. impreſſ. poſt deciſionem Barz. numero 74.* Tum tandem verba illa, *ſiue inſtitutionem, ſiue legatum*, per quæ datur intelligi, quod Imperator voluit teſtamentum filij ſeruari, quamuis legitimam non reliquerit, ſed aliam ſuæ ſubſtantiæ partem titulo legati; quod in legitima non verificatur, quia illa relinqui debet titulo inſtitutionis,
25. vt in terminis legitimæ aſcendentium Baldus *in l. omni modo, Codice de inofficioſ. teſtament.* cum aliis allegatis à Matthien. *recopillat. libro 5. titulo 8. l. 1. Gloſſa 7. numero 2.* vbi quod licet Bartolus contrarium ſenſerit, nemo eum ſequutus fuit, Purpur. *conſilio 164. numero 16.* ex quibus corollariè concludunt contrariæ opinionis Aſſeclæ, quod per 26.
hunc textum loquentem in ſpecie etiam de bonis aliunde quæſitis, corrigitur alter in §. *cum igitur* Auth. *de non eligen. ſecund. nuben.*

Secundo in id expendunt rationem, propter 27.
iniuriam videlicet illatam, & marito, & filio mortuo per tranſitum ad ſecunda vota §. *proſpeximus*, Auth. *de non eligen. ſecund. nuben.* §. *ſoluto*, §. *quæ vero*, vbi gloſſa, *verbo & defuncto*, Auth. *de nupt.* Rota 28.
deciſione 171. numero 3. parte 3. recent. quam potuit filius remittere, ſed remiſſio operatur taxatiuè in 29.
eo quod matri reliquit, cum prohibendo ne plus petat declarauerit quod in reliquo noluit remittere, vt in proximis terminis contra matrem ratiocinatur, Marcabrun. *conſil. 79. n. 182.*

Cæterum ad educta ex textu in §. *Hinc nos* reſ- 30.
pondetur, quod Imperator ibi non intellexit iura matri competentia reſtringere, ſed ampliare, mandando quod eius fauore ſeruetur filij voluntas, plenumque ius, id eſt proprietatem, & vſumfructum mater acquirat, totius, vel partis ſubſtantiæ, quam quouis titulo ei filius reliquerit, tam de aliunde quæſitis, quàm de paternis, quamuis in 31.
his ab inteſtato nonniſi quoad vſumfructum ſucceſſiſſet, vt bene aduertit Facchin. *controuerſ. dicto lib. 3. cap. 63. verſ. ad primum*, & exemplo extranei vtitur Imperator, non vt illi matrem penitus æquiparet, ſed ne illo mater ſit deterioris conditionis, redarguendo in hoc conſtitutiones anteriores, nempe, ne prohibitum ſit filio morienti relinquere 32.
matri in teſtamento bona ſua paterna, aut aduentitia pleno iure, cum ea relinquere non prohiberetur extraneo, vt ponderat Rimin. iunior. *dicto conſ. 305. n. 97. cum ſeqq.* Peregr. *in conſ. 80. n. 22. verſ. nec text. lib. 1.*

Itaque ſeruanda eſt voluntas filij, ſed vt ait Pe- 33.
regrin. *dicto conſil. 80. num. 26. in fine*, quatenus fauet matri, & iura legitimæ ei ex aliis iuribus prouenientia non minuit, & ſic quatenus legitimam 34.
(quam aſcendentibus, quidquid ſit in deſcen-

dentibus,titulo legati posse relinqui voluit,Bartolus *in Authent. nouissima n.4. Codice de inofficios. testament.* Ioannes Franciscus à Ponte *consil.60.n.3. lib.1.* Rouit *decisione 22. sub n.12.* pars illi à filio relicta adæquet, vt supposuisse Imperatorem colligitur: tum quia loquutus fuit de filio,qui legitimè testatus fuerit ibi,*si igitur filius legitime testato fuerit*,qualis non est qui matri legitimam non reliquit, Selle *decisione Aragon. decisione 270. numero 6* Hieronymus Leo *in respons. post decisionem 20.* Valent. *numero 78. & numero 79* in puncto, Facchin. *dicto capite 63. versiculo ad primum in fine*, Rim.iunior *dicto consilio 105. numero 51. & numero*
35. *53.* Tum etiam quia vsus non fuit dictione aliqua taxatiua,aut nominatim exclusiua,sine qua ius petendi legitimam nunquam censetur à lege, vel statuto prohibitum,Ruin. *consilio 97. numero 2. libro 1.* Franciscus Molina *de rit. nupt. libro 3. quæstione 37 numero 8.* Thesaur. *decisione 184. num.3.*
36. Barz. *decisione 97. numero 46.* & stant simul quod mater per scripturam,hoc est testamentum,consequatur partem relictam, si quid vero legitimæ deest, obtineat authoritate legis cõdictione ex lege,Socein. *in lege si ex toto num.32. notab. D. de legat.1.* Ripa *in lege in quartam numero 115. D. ad legem falcidiam.* Ruin. *consilio 55. numero 7. libro 2.* Peregrinus *dicto consilio 8. numero 25.* Negusant.
37. *quæstione 424. numero 6* Tum tertio quia,in bonis aliunde quam à patre filio obuentis,reseruauit expresse leges fauorabiles matri; atque hinc gratis dicitur fuisse ex hoc textu correctam dispositionem
38. *text. in §. eum igitur.* Auth. *de non eligen.* cum
39. imo præferuerur,Negusant. *quæstione 450. sub nume 53.* & correctio nunquam censeatur inducta
40. nisi expressim Cephal. *consil. 535. numero 19.* Ne-
41. gusant. *quæstione 265. sub numero 18.* aut necessaria legis posterioris incompatibilitate id suadente *lege sed & posteriores, D. legibus*, Glossa *in lege sciendum in princip. D. qui satisd. cogant.* Cancer, *variarum resolutionum, tom.3. c.14. num.7. & n.8.* & in puncto quod *textus in §. hinc nos non corrigat, sed eum §. ita igitur* concordet, obseruat Bellon. iunior. *cons. 59. n.21.*

Ad rationem limitatæ remissionis iniuriæ, respondetur applicari quidem in bonis profectitiis filij,in quibus lex punit iniuriam filio illatam, & propterea mater exclusa à plena successione intestati,licet agnita in testamento filij non capit nisi
42. quod ei filius reliquit, quia censetur agnita, seu instituta vt quilibet extraneus, Baldus *consilio 49. numero 1. in fine,lib.1.* Barbat. *consil.50. columna 6. versic. capio autem volum. 2.* Alexand. *consil.3. num. 10. & sequent. lib.1 libro 7.* Azeued. *recopilat. lib.5. t.1. l.lege 4. numero 3.* Rota Bononien. *diuers. decisione*
43. *11. numero 5* Secus verò in bonis aliunde quæsitis, nam quoad hæc non est opus remissione iniuriæ, cum nec iniuriæ ratio habeatur,vt egregiè ponderat Bellon iunior *dicto consilio 59. sub numero 21. versiculo ad secundum, & numero 22.* vbi id probat, ex quo lex eorum etiam proprietatem matri binubæ defert, Maicabrun. *consil. 7. n.62. & n.63.* post Salycet. *in auth. sed & figura colum. 2 in princip. Cod. secund. nupt.* aliosque ibi allegatos, vnde etiam di-
44. cimus,quod in huiusmodi bonis, pœnæ secundo nubentium fauore filiorum inductæ,non militant, vt supra probatum fuit.

Sed præterea in casu nostro filius non prohibuit matri ne plus peteret,sed rogauit,ibi, *La prego a contentarsi per tutto quello,che potesse pretendere della mia heredità*,& verbum rogo,aptum,quando- 45.
que importare præceptum, ac prohibitionem in vltimis voluntatibus *lege 2. Codice de legat.* Fusar. *de substitut. quæstione 243. numero 2.* resoluitur in simplices preces, sic suadente testatoris voluntate 46.
ex aliis testamenti partibus elicita, Castr. *in lege peto 71. numero 2. D. lege 2.* quæ hic euidens colligi videtur ex superiori parte testamenti, vbi filius quatenus mater legitimam prætenderet, & ei de iure deberetur,quod non credit,grauauit hæredem certo onere fauore cuiusdam Monasterij erigendi, id enim demonstrat, quod filius noluit addere prohibitionem, sed tantum seruari dispo- 47.
sitionem legis,& in puncto, quod verba illa, quatenus de iure debeatur, non importent prohibitionem legitimæ,sed solum imputationem legati in illa pro concurrenti quantitate, Corn. *consilio 200. sub numero 5. versiculo & illi habet & 3. cum sequentibus libro 3.* quem refert, & sequitur Ripa *in lege in quartam,numero 154. in fine, D. ad legem falcidiam*, Rota *in Romana hæreditatis de Fabis IV. Aprilis M. DC. XLIII. antepenultimo in fine coram me*, quodque vbi non adest expressa prohibitio fi- 48.
lij, legitimæ detractio fieri dicatur secundum tacitam eius voluntatem, Ioannes de Garronibus *in dicta Auth. ex testamento sub n.29. vers. sed in casu, Cod. secund. nupt.*

Negligentia vero matris in petendo tutorem filio impuberi,euitatur,quia tunc viuebat auus paternus,in cuius potestate cum filius esset,superflua erat tutoris petitio Alexander *consilio 185. numero* 49.
12. libro 6. facit Socein.senior. *consilio 153. numero 38. versiculo sed clarum est, libro 2.* Fulgosius *consilio 137. sub numero 3. ve sicut in quare*, Robertus Ma- 50.
rant. *consilio 51. numero 4.* Gabriel. *de tutel. conclusione 1. numero 66.* Gutierez *eodem tractatu, parte 1. capite 16. numero 99* & in omnem euentum quia filius non decessit in pupillari ætate,sed maior factus; nec vius huiusmodi exceptionem matri opposuisse probatur, re integrata diceretur mater ad legitimam filij successionem,vt ad litteram disponit textus in *lege matris, Codice ad Tertullianam* & notant Glossa, & Doctores *in lege sciant, Codice hared. legat.* Castrensis *consilio 416. sub numero 1. libro 1.* Corn. *consilio 234. numero 2. versiculo si autem decesserint puberes, libro 4.* Nicolaus de Vbald. *de successionab intestat parte 2. in tertia limitatione*, Gabriel. *dicta conclusione 51. numero 45.* Guttierez *dicto capite 16. numero 57. versiculo secus si factus pubes*, Gomesius *in lege decima quarta Tauri, sub numero decimo octauo, versiculo secus verò si moriantur puberes*, Cyriacus *controuersia 367. numero trigesimo, & numero trigesimo primo*, Rota *decisione 479. numero nono, versiculo vltra quod part. 1. resert.*

Non obstat, quod ante firmatum statum hære- 51.
ditatis agi non possit ad supplementum legitimæ iuxta theoricam Bartol. *consil.1. libro primo* quia ex datis in Summario Comitissæ numero decimo septimo cum sequentibus, satis constat quod legatum scutorum vigintiquinque Dianæ matri ab Antonio relictum minus est legitima, cumque propterea dubitari non contingat. An 52.
supplementum debeatur, in quibus terminis loquitur Bartolus, sed de eius quantitate; firmari poterit status hæreditatis, quando decernenda erit certa quantitas supplementi, statuendo interim legitimam in tiente medietatis bonorum aliunde quàm à patre acquisitorum, 53.
quia

quia alia medietas ſpectat ad Ludouicum Antonij fratrem vtrinque coniunctum iuxta textum in Auth. *defuncto, C. ad Tertullian.* ac tradita à Neguſ. *quæſt.* 512 *num.* 36. Gabriel. *conſil.* 94. *num.* 20. *lib.* 1. Theſaur. *dec.* 172. *num.* 6. *in fine* Rota *dec.* 39. *n.* 18. *inter impreſſ.* poſt Modern. Foroliuien. *de legitim.* cum aliis allegatis ab eodem Modern. *lib.* 1. *tit.* 4. *quæſt.* 7. *n.* 12. & 14 Hector Felic. *allegat. iur. part.* 3. *allegat.* 22. *n.* 1. & *n.* 3. *in fin.* Rouit. *dec* 22. *num.* 13. Rota in Imolen. *legitimæ* 20. *Nouembris* 1645. *coram Reuere dſſmo D.meo Decano.*

Et ita decisum vtraque parte, &c.

R. P. D. Ghiſilerio.

Romana Cenſus.

Veneris 22. *Maij* 1648.

ARGVMENTVM.

Virtus Clauſulæ conſtituti latè inſpicitur: vbi facultas capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, inde reſultans, non modicum expenditur: Et quid ſingularius in cenſu operetur. Hinc ſumpta occaſione, Aſſociationis materia dilucidatur; & termini poſſeſſionis ciuilis, ac naturalis in propoſitum ſuaptè veniunt.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula conſtituti, continet facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*

2 *In contractu cenſus appoſita, præbet facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate fructus rei cenſitæ ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus.*

3 *Clauſula dans, & concedens in cenſu appoſita, ſecundùm formularium Inſtrumentorum Vrbis, habet in ventre explicitam facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*

4 *Quæ ſola de per ſe ſuffragatur pro obtinenda aſſociatione.*

5 *Virtus dictarum clauſularum non expirat per mortem conſtituentis.*

6 *Minuſque ex negligentia conſtitutarij in apprehenſione naturalis poſſeſſionis.*

7 *Limitatur, clauſulam conſtituti non procedere, quando poſt mortem conſtituentis ipſa res fuit ab eius hærede apprehenſa, & poſtmodum conſtitutarius neglexerit apprehendere poſſeſſionem naturalem.*

8 *Aſſociatio petita ratione ciuilis poſſeſſionis, non datur conſtitutario, qui patiendo ab alio rem naturaliter poſſidere, amiſit ciuilem poſſeſſionem.*

9 *Petita verò vigore facultatis capiendi poſſeſſionem propria auctoritate datur, quia hæc eſt poſſibilis cum poſſeſſione alterius, & n.* 12.

10 *Quinimmo alium poſſidere ſupponit.*

11 *Ciuilis poſſeſſio, quæ reſultat ex pacto conſtituti, ſemper amittitur vbi conſtitutarius patitur alium poſſidere, & negligit capere naturalem poſſeſſionem.*

12 *Aſſociatio, quæ fundatur in facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, non amittitur ex ſola patientia, & negligentia modici temporis, ſed per deſcriptionem triginta Annorum.*

13 *Et non ceſſat, niſi quo ad effectum retinendæ tantùm, non quo ad alios.*

14 *Conſt. virtus, quòd expiret per decennium, procedit ad effectum obtinendi manutentionem, non autem immiſſionem ex alio Iudicio poſſeſſorio.*

15 *Conſtitutarius, qui agit contrà tertiam, debet docere de dominio conſtituentis de tempore pacti conſtituti.*

16 *Poſſeſſio probatur ex teſtibus.*

17 *Et ex locationibus effectuatis cum perceptione penſionum.*

18 *Mandatum de immittendo ſupponit poſſeſſionem in Aduerſario.*

19 *Poſſeſſio probatur per ſuſtentationem litis illius, qui vti poſſeſſor conuenitur.*

20 *Filius exercendo actionem hæreditariam in bonis paternis, cenſetur ipſius Patris hæres, vbi agitur de eius commodo*

21 *Tutor, vbi pupillus ſit maior infante, & fari poſſit, habeatque aliquod animi indicium, non poteſt ſolus contrahere, ſed requiritur vt pupillus præſens cum auctoritate Tutoris contrahat.*

22 *Contrarium probatur, & n.* 23.

23 *Huius ratio duplex aſſignatur.*

24 *Aſſociatio petita, per exceptionem nullitatis ſuper articulo iuris controuerſo, vt per opinionum diſcrepantiam, non poteſt retardari.*

26 *Exceptio iuris dubij in quo hinc inde adſunt opiniones, equiparatur exceptioni facti altiorem indaginem requirenti, & n.* 28.

27 *Exceptio requirens altiorem indaginem facti, debet ad merita reſeruari.*

28 *Exceptio requirens longam, & dubiam iuris altercationem ob varias DD. opiniones, reiicitur ad merita cauſæ.*

29 *Fructus dotis liquidantur à Statuto Vrbis lib.* 1. *cap.* 138. *ad rationem ſeptem cum dimidio.*

30 *Fructus cenſus taxantur ad rationem ſex cum dimidio.*

31 *Exceptio fideicommiſſi, admitti non debet ad retardandam executionem Iudicij poſſeſſorij.*

32 *Cenſus ad effectum ſoluendæ dotis mulieri à fideicommittente deſcendenti, valide poteſt imponi ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis in defectum liberorum ex diſpoſitione Auth. Reſque C. communia de legatis, cuius remedium eſt ſubſidiarium.*

33 *Exiſtentia bonorum liberorum pro ſatisfactione dotis ſufficientium, ad effectum excludendi remedium Auth. Reſque C. communia de legatis, debet ab allegante, tanquam fundamentum ſuæ intentionis probari.*

34 *Et quòd talia eſſent bona de tempore reſtitutionis dotis, vt ex illis ſine lite, & controuerſia, dos debita cum effectu poſſet reſtitui.*

35 *Verba. coram Me Notario &c. manualiter, &c. habuit & recepit ab N. præſenti danti, &c. in tot Iuliis, & Teſtonibus, & duplis aureis, &c. in contractu appoſita; ſiuè ſimilia verba in Inſtrumento appoſita, numerationem probant.*

DECISIO XLIII.

PLacuit DD. concedere filiis, & hæredibus q. Renati Marcrij aſſociationē ad Caſale Aguzzani pro fructibus decurſis, & non ſolutis, ac in futurum decurren. cenſus annui redditus ſcutorum 65. in ſorte principali ſcutorum 1000. ſuper eo impoſiti de anno 1623. per Carolum Franciſcum Rebibam ad fauorem dicti Renati cum clauſula conſtituti, tam ad fauorem ipſius Renati, quàm hæredum, pacto adiecto inter partes,

quod dicta scuta mille soluerentur Camillæ Ricciæ matri ipsius Caroli Francisci ad computum restitutionis suæ dotis, dictaque Camillatene. etur cedere Renato omnia, & singula iura, omnesque actiones, & priuilegia etiam prioritatis, & potioritatis, & dotalia sibi quomodolibet competentia contra quoscumque translatiuè, & non extinctiuè pro dicta summa scutorum mille, prout effectiuè in instrumento sub die 11. Aprilis dicti anni 1623. tam solutio, quam cessio ad formam dicti pacti factæ fuerunt.

Ratio resolutionis fuit, quia cum successiuis temporibus hæredes dicti Caroli Francisci defecissent in solutione fructuum dicti census, intentato iudicio per dictos de Mareriis super associatione ad fundum censuatum dubitari nequit, quin clausula constituti in contractu census, de
1. quo agitur, apposita, quæ continet facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, suffragetur, & præbeat facultatem capiendi propria
2. auctoritate fructus rei censitæ ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census, vt in terminis discusso articulo plenè firmauit Rota in Romana Census 26. Iunij superioris Anni coram R P.D. meo Bichio, vbi aliæ concordantes decisiones referuntur, ex cuius sola lectura decisa penitus remanet præsens controuersia. Et vlterius in ea firmatur clausulam (necnon dans, & concedens) ap-
3. positam in censu secundum formularium instrumentorum Vrbis habere in ventre expliciram facultatem capiendi possessionem propria auctori-
4. tate quæ sola de per se suffragaretur pro obtinen. associatione, vt bene per Rotam in dicta Romana census, §. *quo magis in casu nostro, &c.* dictæ clausulæ sicuti præbent facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censitæ ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census, ita censuario, ac illius hæredibus plenè suffragantur ad obtinen. associationem, vt haberetur in *leg.* 3. ibique glossa *in verbo non videntur*, *Cod. de pignorat.* Menoch. *de adipiscend. remed.* 5. *num.* 107. Rota *decis.* 887. *num.* 5. *coram bon. memor. Buratto in Beluntina census* 27. *Nouembris* 1645. *coram Reuerend. P. Domino meo Corrado, & in dicta Romana Census coram Reu.*
5. *P. Domino meo Bichio*, quarum virtus non expira-
6. uit per mortem dicti Caroli constituentis, minusque ex eo, quod Marerij neglexerint apprehendere naturalem possessionem à Maximis, vti tertiis occupatam, Rota *in Romana Domus* 4. *Decembris* 1615. *coram Francisco Vbaldo*, apud Cencium *de censibus decis.* 253. *num.* 10. *& num.* 12. *cum*
7. *sequent.* vbi limitatur, clausulam constituti non procedere; quando post mortem constituentis ipsa res fuit ab eius hærede apprehensa, & postmodum constituta ius neglexerit apprehendere possessionem naturalem, quia vt fuit dictum supra decisione R.P.D. mei Bichi in supra allegata
8. Romana Census in §. *non obstat.* plenè tollitur vtrumque obiectum distinguendo, quod aut petitur associatio ratione ciuilis possessionis, & illa non datur ex quo constitutarius patiendo ab alio
9. rem naturaliter possideri, amisit ciuilem possessionem, aut petitur vt in hoc casu, vigore facultatis capiendi possessionem propria auctoritate, &
10. tunc datur associatio, quia hæc est compatibilis cum possessione alterius, quin immò alium possidere supponit ex qua distinctione cessant dedu-
11. cta per Rotam in supradicta *decis.* 253. *post Cenc.* cum procedat, quando censuarius peteret associationem innixus in sola ciuili possessione, quæ semper amittitur, vbi patitur alium possidere, & negligitur accipere naturalem possessionem; secus vero quando, vt dictum est, associatio fundatur in facultate capiendi possessionem propria auhoritate, quæ non amittitur ex sola patientia, & negligentia modici temporis, sed præscriptione triginta annorum, vt in puncto distinguit Cyriacus *controuers.* 258. *num.* 39. *& num.* 40. vbi quod non petit, nisi, quoad effectum retinendæ tantùm, secus quoad alios. Giat. *decis. March.* 15. *num.* 3 Pacific. *de Saluian. inspect.* 3. *cap.* 2. *n.* 1029. Rota *in Romana Saluiani* 29. *Ianuarij* 1618. *coram Remboldo, & in Bononien. Census* 4. *Maij* 1643. *coram Me, in* §. *nihil enim facit, in fine*, cum quod virtus constituti expirauerit per decennium procedat ad effectum obtinendi manutentionem non autem immissionem ex alio iudicio possessorio, vt in d. Bononien. census coram Me.

12.

13.

14.

Nec dubitari potest, quin doceatur de domi-
15. nio, & possessione Caroli Francisci impositoris census de tempore impositionis, vt requiritur, quando non agitur, contra constituentem, vel habentem ab eo causam, sed contra tertium, Soccin. senior *consil.* 106. *n.* 2. *vers. sic concurrit*, *lib.* 3. Tiraq. *de iur. constit. limitat.* 1. *num.* 23. Rota *decis. num.* 11. *part.* 1. *diuers.* quales sunt DD. de Maximis hæredes fideicommissarij Francisci, qui non veniunt ex Iure dicti Caroli Francisci, qui centum imposuit, sed possident ex fideicommisso, quia illa non solum probatur ex eodem instrumento impositionis census, sed ex testibus examinatis, ac locationibus effectuatis cum perceptione pensionum, vt agnouit, & firmauit alias super hoc Casale Aguzzani, Rota coram Reuerend. Vrgellen.
16. *dec.* 269. *n.* 1. illamque negare non possunt, dum
17. post mortem dicti Caroli Francisci citato illius hærede intentarunt iudicium adipiscendæ, & in idem, vti ab eo possessum, fuerunt immissi, quod nullatenus obtinuissent, nisi reuera Carolus Franciscus Casale huiusmodi in vita possedisset, aliàs non fuisset concessum mandatum de immitten.
18. cum per illud supponatur possessio Caroli Franciscì *leg. vnica Cod. de alien. mut. iud. caus. fact.* Rota *coram Sera, h. dec.* 10-4. *in princ. in recent. dec.* 618. *num.* 14. *part.* 4 *tom.* 3. Possessio vero illorum de Maximis, qui fuerunt in hoc iudicio conuenti non controuertitur, & probatur ex eo, quod ipsi sustinent litem tamquam possessores iunctis aliis adminiculis deductis per informantes

Quod autem Marerij nunc agentes sint hære-
19. des Renati emptores census, probatur ex eo, quod iustificatur, eos esse Renati filios; Nam hoc
20. casu cum ipsi agant, & agatur de eorum commodo, censentur etiam eiusdem Renati hæredes Rota *decis.* 302. *part.* 3. *recent. & in Bononien. Spolij* 16. *Martij præteriti coram R.P.D. meo Otthobono.*

Neque hanc associationem impedire potest opposita nullitas census impositi à curatore dato à Iudice loco matris tutricis, & suæ dotis creditricis eidem Carolo Francisco pupillo, annorum scilicet decem vt asseritur in eodem instrumento, qui nec fuit præsens instrumento, etiamsi esset maior infanti, quia cum in hoc Doctores non conueniant, absque eo quod in præsenti firmatur, quæ ex opinionibus verior sit, an affirmatiua, quod vbi pupillus sit maior infante, & fari possit,
21. habeatque aliquod animi iudicium, non possit solus tutor contrahere, sed requiratur, vt pupillus

præsens

præsens cum auctoritate tutoris contrahat vt notat Castr. *in leg. neque tutores*, n. 5. *Cod. de præd. min.* Socc. 24. *num.* 45. *lib.* 1. Peregrin. *cons.* 74. *num.* 4. *lib.* 5. Gomes. *variar. resolut. tom.* 2. *cap.* 14. *num* 1. & dixit Rota *in Bononien. de Beroa* 28. *mar.* 1641. *coram R.P. Domino meo Carilla §. nullus*, seu potius negatiua contraria sententia, nempe, quod non requiratur præsentia pupilli etiamsi maior sit infante, quam tuetur Art. Pinel. *in leg.* 1. *par.* 2 *Cod. de bon. patern. num.* 66. *vers. ego autem, & ipsa, vers. videreturque ridiculum*, Iacob. Mandel. de Alb. *consil.* 205. *num.* 38. *cum seq.* vbi quod solus tutor sine præsentia pupilli potest alienare cum decreto, etiamsi pupillus sit maior infante, quia præterquam quod iura dirigunt verba in tutores adest ratio omnino concludens, videlicet, quod durante tutela tutor censetur habere administrationem cum libera, ergo potest alienare, dummodo non dilapidet, hanc opinionem multis comprobat, & respondet omnibus contrariis, eandem amplexa fuit Rota *in recentior. decis.* 296. *num.* 8. *cum seq. p.* 4. *tom.* 2. *recen.* ipsa controuersia, & opinionum discrepantia in hoc iuris articulo sufficit, vt huiusmodi exceptio nullitatis petitam associationem retardare non possit, quia exceptio iuris dubij, in quo hinc inde adsunt opiniones, æquiparatur exceptioni facti altiorem indaginem requirenti, & licet exceptio requiren. altiorem indaginem, facti debet ad merita reseruari *leg.* 3. §. *ibidem, ff. ad exhib. leg. alle à quo*, §. 1. *ff. ad Trebell.* ita & requirens longam, & dubiam iuris altercationem ob varias Doctorum opiniones, Capicc. *dec.* 10. *n.* 19. & 20. Rota *coram Seraphin. decis.* 271. *sub num.* 6. *decis.* 64. *num.* 6. *inter impressas* apud Pacif. de Saluian. & *in Bononien. bonorum, seu fideicommissi de Sanctis* 17. *Maij* 1647. §. *final. coram R.P. Domino meo Bichio.* Eoque facilius est reiicienda hæc exceptio, dum census fuit necessarius pro restitutione dotis & vtilis pupillo, quia fructus dotis liquidantur à Statuto Vrbis lib. 1. cap. 38. ad rationem septem cum dimidio, fructus vero census taxantur ad rationem sex cum dimidio.

Tandem non obstat altera exceptio deducta ex antiquissimo fideicommisso, cui dictum Camillæ subiectum prætenditur, quia vltra quod redditus turbida, cum pro non existentia fideicommissi adsit sententia Rotalis, & adhuc lis pendeat indecisa coram me, admitti non debet ad retardandam exequutionem iudicij possessorij vt benè per Rotam in dicta Romana census coram R.P.D. meo Bichio, in fin. & antea coram bon. memor. Buratt. *decis.* 853. *num.* 4. & in aliis relatis in *decis.* 704. *n.* 1. *part.* 5. *recentior*, cum census, de quo agitur fuerit impositus pro soluenda dote dictæ Camillæ Ricciæ matris Caroli Francisci impositoris, ac descendentis Francisci de Salamonibus fideicommittentis validè potuit imponi super bonis fideicommisso subiectis in defectum bonorum liberorum ex dispositione Auth. *resque, C. comm. de legat.* Cencius *de censibus quæst.* 19. *n.* 32. *cum seq.* Duard. *eodem tract.* §. 1. *quæst.* 7. *n.* 33. Rota *coram bo. mem. Cocc. decis.* 244. *num.* 3. & ita passim, cuius remedium, licet sit subdiarium, suffragatur Marcilis, donec ex aduerso probetur, quod existerent bona libera restitutioni dotis sufficientia, cum non agatur de dote constituenda, sed de restituta, & de alienatione iam facta mediante census impositione, quam cum ex capite existentiæ aliorum bonorum liberorum sufficientium pro satisfactione dictæ dotis infringere prætendant, illam probare debent concludenter, tamquam fundamentum propriæ intentionis, vt probant relati per R.P. Dominum meum Bichium in sæpe allegata Romana census, in § *conueniunt ferè omnes*, num quibus tranſierunt DD. & quamuis alias Rota, cum agebatur de dote Victoriæ, dixerit, adfuisse bona libera, hoc tamen ad effectum, de quo agitur, non sufficit, quia probanda esset huiusmodi bonorum existentia de tempore impositionis census pro restitutione dotis Camillæ, & quod talia essent, vt ex illis sine lite, & controuersia dicta dos cum effectu posset restitui vt dixit Rota in Romana Dotis 25 Ianuarij 1645. coram R.P. Dom. meo Otthobono.

Obiectum denique in alia propositione sub die 27 Iunij 1646 deductum, quod ageretur de dote confessata cessat ex facto, quia ex instrumento dotali pro rata scutorum 1558. pro integro complemento scutorum 3000. monetæ dotis prædictæ, quæ rata maior est censu, apparet dotem fuisse solutam incontanti, ibi coram Me Notario, &c. manualiter &c. habuit, & recepit ab eisdem DD. Alexandra & Camilla præsentibus, dantibus &c. in sol. Iuliis, & Testonibus, ac scutis, & duplis aureis &c. quæ verba veram numerationem probant, Bart. *in lex cautione num.* 1. *vers. si verò Notarius, Cod. de non num. pecun.* Roman, *in leg. prædia sub num.* 4. *Digest. de acqu. possess.* Bertaz *clausul.* 34. *gloss.* 8. *num.* 1. Rota *decis.* 310. & *decis.* 382. *num.* 4. *part.* 4. *recent.* & consequenter, dotem prædictam fuisse verè, & realiter solutam in longè maiori summa, quam importat census, de quo agitur.

Ex quibus fuit resolutum filiis, hæredibusque Renati Marcilij esse dan. associationem ad possessionem Casalis Aguzzani pro fructibus decursis, & non solutis, ac in futurum decurren. denegata petita dilatione, cum interesse habentes pluribus lacessiti citationibus neglexerint informare.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Reintegrationis.

Lunæ 31. *Maij* 1649.

ARGVMENTVM.

Immissio in Saluiano cessat ex satisfactione crediti: & illius continuatio prouocat ad actionem spolij. Calculus probat contra scribentem. Variæ illius inspectiones circa legitimum creditum in hac specie perpenduntur vbi ea magis, de lucro, & Interusuriis dotalibus aperitur.

SVMMARIVM.

1 *Immissionis causa cessante in Saluiano ex satisfactione crediti, qui passus est immissionem, reintegrandus est ad priſtinam possessionem.*

2 *Et contra denegantem restitutionem datur actio spolij.*

3 *Calculus probat contra producentem.*

4 *Nec valet amplius impugnari.*

5 *Quartum dotale, quod super lucratur, Coniux superstes ex dispositione Statuti Vrbis lib. 1. c. 131. superexistantibus filiis communis matrimonij, debetur mulieri quo ad vsumfructum tantùm & acquiritur*

acquiritur filiis vti hæredibus Patris; non autem ex propria persona.

6 *Interusuria dotalia non debentur mulieri, pendente mora restitutionis dotis, viro prædefuncto facta per ipsam interpellatione, ex dispositione Statuti Vrbis lib.1. c.137. non debetur, nisi interpellatio sit iudicialis.*

7 *Et interpellatio non prodest, si fiat alij, quod propriis hæredibus illius de cuius bonis agitur.*

8 *Retentio pro interusurijs dotalibus, etiam reservatis in sententia, non competit, nisi facta ipsorum liquidata, ratione incertitudinis.*

DECISIO XLIV.

FVit per DD. resolutum dandam esse reintegrationem ad possessionem Domus, de qua agitur Ioann. Baptistæ, & aliis de S. Petro, quia Paulus Querrus filius, & hæres Septimiæ, quæ vigore Saluiani interdicti per A.C. immissa fuit in possessionem dictæ Domus, quousque ex illius pensionibus satisfieret in summa scutorum 900. pro residuo suæ dotis est satisfactus, vt constat ex calculo exhibito, quo mediante Paulusmet fatsus fuit exegisse post immissionem ab Inquilinis Domus, & Apothecarum subtus domum scuta 141. 64. cessante itaque immissionis causa ex satisfactione crediti illi de Sancto Petro sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur
1. actio spolij, Pacific. *de Saluian. inspect. 4. c.1. n.216. & num 220.* Rota *coram Furar. dec.160. num.10.*
2. *coram Sanct. Memor. Gregor. decis.254. num.1.* vbi Adden. *num.6. in Romana spolij 9. Iunij 1627. coram bon. memor. Merlino. & in Tiburtina Castri S. Angeli 27. Iunij 1642. coram R.P.D. meo Peutingero, & in Bononien spolij 16. Martij 1648. in §. quod spolium coram me.*

3. Calculus autem prædictus cum fuerit exhibitus per Paulum contra ipsum producentem, benè probat Baldus *in leg. scripturæ 4. num.2. Cod. de fid. instrum.* Alex. *cons.30. num.1. lib.1.* Rota *coram fan. mem. Gregor. decis.238. num.5* & ibi Adden. *n.15. & in recent. dec.29. num.46. par.7.* nec valet hodie amplius impugnari *cap. cum venerabilis, vbi omnes de except.* Felyn. *in c. imputari num.7. de fid. instrum.*
4. Add. fa. mem. Gregor. *d. decis.238. num.15.* cum aliis relatis per Rotam *in Mileuitana canonicatuum 15. Nouembr. 1647. in princ. coram Me.*

Neque obstat, quod Paulus adhuc prætendat retinere dictam domum quousque ex illius pensionibus satisfiat de quarto dotali debito Septimiæ eius matri ex dispositione Statuti Vrbis li.1.
5. cap 131 quia huius statuti vigore quartum dotale fuit superlucratum à Septimia quoad vsumfructum tantum cum supererent filij communes ex Thoma eius viro prædefuncto, & acquiritur tunc filiis vti hæredibus patris, non autem ex propria persona, vt dixit Rota *in decis.117 num.3. & seq. p.6. recent. in Romana de Caualeriis post Fenz.*
6. *decis.79. per tot* in Romana fideicom de Cæsareis 24. Nouembris 1638 coram Reuerendissim. Terracinen & in Romana Saluiani 1 Iulij 1643. coram R.P.D. meo Peutingero.

7. Nec minus Paulo potest competere retentio ob interusuria dotalia eidem Septimiæ debita occasione prætensæ moræ à die interpellationis incursæ ob non restitutionem dicti residui dotis iuxta dispositionem Statuti lib.1. c.137. quia in hoc casu non fuit facta iudicialis interpellatio prout Statutum requirit ad hoc, vt interusuria debeantur, Rotas *n recent. dec.106 num.5. par.3. in Romana fructuum dotis 13 Nouembris 1624. coram Remboldo impress. post Gilian. ad S atut. Perus. decis.72. num.9. coram fan. memor. Gregor. decis.269. num.1.* & ibi Adden. *num.7. & in Romana dotis 18. Februarij 1647. in §. nam cum à prædicta die coram Me.*

Neque iuuari potest interpellatio facta Paulo: quia cum idem conuentus fuerit tamquam hæres Thomæ viri, non potuerunt ex ea in mora constitui hæredes Stephani, de cuius bonis hodie agitur *l. mora 32. §. in bona fidei, ff. de vsur. leg. in condemnatione 134. §. vnicuique*, ibique gloss. *ff. de regul. iur.* Roland. *cons.58. n.10. ad fin. lib.2.* Honded. *cons.50. num.34. lib.1.* Rota *decis.182. num.6. & n.7. part.4. tom.2. rec. & in Romana dotis 81. Febr. 1647. sub §. & hinc profecto coram me.*

Et in omnem casum cum huiusmodi credita ratione interusurierum non essent adhuc liquida, sed tantum reseruata in sententia A.C. nec deinde fuerint declarata, aut liquidata ratione incertitudinis, aut illiquiditatis Paulo non potest competere retentio, Rota penes Buratt. *decis.160. n.13.* & ibi Add. *n.20.* post Zacch. *de oblig. Camer. decis.150. n.8. in Recanaten. manutentionis 28. Iun. 1642. in fi. coram R.P.D meo Cerro, in Tusculana Saluiani 27. Iunij 1647. in §. non tamen visa fuit coram R.P.D. meo Verospio, & in Romana domus 4. Maij anni præteriti in fi. cor. R.P.D. meo Bichio.* 8.

Fuit itaque resolutum reintegrationem esse concedendam Ioann. Baptistæ, & aliis de S. Petro, vtraque parte informante, &c.

D. R.P. METIO.

Romana supplementi Legitimæ.

Lunæ 21. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Supplementum legitimæ debetur filio, & pro eo cius Hæredibus in bonis Patris. Status hæreditatis concordatus à partibus coram Iudice attenditur, donec de errore concludenter probetur. Ipsius deterioratio, quomodo probetur. Legitima debetur iuxtà valorem status de tempore obitus Patris. An imminuatur diminutione bonorum, quæ contingit ex post. Diminutio, pendente mora soluendi supplementum, sequitur hæredem possessorem.

SVMMARIVM.

1 *Supplementum legitimæ debetur filiæ, & ex eius persona, illius hæredibus, in bonis Patris prædefuncti.*

2 *Status Hæreditatis coram Iudice à partibus concordatus, est attendendus, donec de errore concludenter probetur.*

3 *Status hæreditatis deterioratio, causata ex bello, peste, & alijs accidentibus, quomodo probetur remissiuè.*

4 *Legitima debetur filijs de omnibus bonis, iuxtà eorum valorem, & statum, de tempore obitus Patris.*

5 *Diminui an valeat, diminutione rerum, & bonorum contingenter post mortem Patris: remissiuè.*

6 *Dimi-*

6 *Diminutio pretij hæreditatis, quæ contingit pendente mora contumaciali Hæredis ad ſoluendum ſupplementum legitimæ filio debitæ, cedere debet ad damnum ipſius poſſidentis.*

DECISIO XLV.

STeterunt Domini in deciſis coram Me ſub die 2. Decembr. 1647. ſub qua fuit reſolutum
1. ſententiam Rotalem eſſe confirmandam. Supplementum autem legitimæ deberi Mariæ, & ex eius Perſona illis de Cherubinis eius hæredibus in bonis Riccardi Rotigni eius Patris, probat expreſsè *text. in l. omni modo Cod. de inoff. teſt.* & fuit abundè fundatum tam in d. deciſ. quæ reuidetur, quàm in aliis emanatis cor. R. P. Domino meo Cerro. Vnde ſuper hoc non eſſe amplius inſiſtendum ordinarunt Domini, & reſtricta fuit tota difficultas ad ſolam quantitatem huius ſupplementi, quæ vt ſit ſc. 8215. ba. 88. iuxta liquidationem factam in d. ſententia, & comprobata in eadem deciſ. co. Me emanata ſub d. die 2. Dec. 1647. viſum fuit non poſſe amplius in dubium reuocari.

Nam ex ſtatu hæreditatis d. Riccardi concordato co. me de ordine Rotæ, præſentibus partibus ac earum Procuratoribus & Calculatoribus conſtat, quod factis bonis omnibus erroribus, &
2. omnibus creditis prætenſis inexigibilibus ab Anna Rotigna, nihilominus d. ſumma remaneat liquida, & indubitata, cui ſtatui ſic firmato, vt ſtandum ſit donec de errore concludenter proberur, tradit Soc. *in l. qui pecuniam n. 10. ff. ſi cer. pet. & in l. quibus diebus §. quodam Titio num. 10. ff. de cond. & dem.* Vſil. ad Affl. qui in computis ſocialibus *deciſ. 105 n. 7.* Bertaz. *clauſ. 38. gloſſ. 2. num. 1.* Rot. *co. Burat. deciſ. 546. n. 6. verſ. non obſtat clauſula, & in Romana Reſciſſionis Tranſactionis 29. Maij 1648. coram R. P. D. meo Corrado, §. vlt. verſ. hinc DD. cenſuerunt.*

Dici neque poteſt quod ſupplementum ſit diminuendum attenta diminutione pretij bonorum ſtabilium in hæreditate repertorum cauſata
3. ex bello, & peſte, quia vltra quod talis deterioratio non probatur provt requiritur ſecundum Gloſſ. & DD. *in l. 2. Cod. de reſc. vend. c. 3. de emp. & & vend.* Natt. *conſ. 650 n. 8.* Mod. Peruſ. *de ſubh. inſp. 60. n. 1. & 2.* Rota penes Buratt. *dec. 538. n. 1. verſ. nam dictæ mulieres*, quatenus etiam probaretur illam non releuaret. Nam quidquid ſit (ex quo legitima debetur filiis de omnibus bonis iuxta eo-
4. rum valorem & ſtatum de tempore obitus Patris ad *text. in l. omni modo in fi. Cod. de inoff. teſt.* Rot.
5. poſt Merl. *dec. 113. n. 1. dec 62. n. 73. p. 5 rec.*) an rerum, ac bonorum diminutiones, quæ contingunt poſt mortem Patris valeant diminuere legitimam filij, de quo latè dixerit Pereg. *de fideic. artic. 36. n. 16. vſque ad n. 35.* Merl. *de legit. lib. 5. titul. 3. q. 7. num. 12. cum ſeq.* Quia in propoſito caſu concurrit mora Annæ hæredis, quæ ſæpius requiſita, & interpellata fuit ad ſoluendum dictum ſupplementum, ac ſemper recuſauit, provt hodie etiam pertinaciter recuſat, diminutio pretij ſi quæ contingit pendente tali mora contumaciali, certum eſt quod cedere debeat in damnum hæredis poſ-
6. ſidentis, vt declarat Rim. iun. *conſ. 227. n. 73.* Capyc. Latr. *conſult. 78. num. 22.* & fuit dictum in Romana fideicommiſſi de Epiſcopis 29. *Nouembris 1634. coram Eminent. D. Card. Hieronymo Verospio*, & in eadem confirmata 22 *Iunij 1643. coram R. P. Domino meo Verospio.*

Et ita informantibus tantùm Dominis de Cherubinis, altera tamen parte ſæpius monita, & expectata, ac ſemper informare recuſante, fuit reſolutum, &c.

EMINENT. ET REVEREND. D. CARD. CORRADO.

Romana ſucceſſionis.

Lunæ 17. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Diſpoſitio leg. hac Edictali Cod. de ſecund. nupt. vbi occurritur præiudicio filiorum primi matrimonij ſedulò perpenditur & coniecturæ contemplationis habitæ ſecundi Viri à muliere binuba teſtante, luculenti ratiocinio recenſentur, & latè de materia.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio teſtamentaria mulieris binubæ intuitu, & contemplatione ſecundi mariti, extantibus filiis primi matrimonij, fieri prohibetur ex leg. hac Edictali C. de ſecund. nupt.*

2 *Probationes in materia difficilis probationis, fiunt coniecturis, ac præſumptionibus Iudicis arbitrio penſandis.*

3 *Præſumptio, quod diſpoſitio teſtamentaria ſit facta contemplatione alterius, non tollitur ex eo quod commodum ipſius referatur in alterum, concurrentibus aliis, quibus ea rectè percipitur, demonſtrationibus.*

4 *Et in terminis filij inſtituti hæredes ad commodum Patris, textus expreſſus.*

5 *De tumilli videtur, cuius conſenſu, contemplatione, ac opera, alteri quid conceditur.*

6 *Legiſlator in l. hac Edictali Cod. de ſecund. nupt. apprimè intendit occurrere induſtriis, ac machinationibus, quæ in fraudem ipſius legis, ac in præiudicium filiorum præcedentis matrimonij, moliri ſolent, vbi referuntur verba legis.*

7 *Participatio commodi proprietatis in Hæreditate filiis relicta, ſatis reſultat, & euidenter probatur in Patre, ex inſtitutione ipſius in vſufructu, cum plena bonorum adminiſtratione, ac ab omni redditionis rationum, ac confectione Inuentarij plena liberatione.*

8 *Diſtinctio, Inſtitutionis filiorum in proprietate, & Patris in vſufructu, aperiè conuincit, Teſtatoris vxorem nullum proprietatis commodum marito tribuere voluiſſe.*

9 *Vſusfructus hæreditatis relictæ filiis, ex legis diſpoſitione acquiritur Patri, ſiuè ſint abſolutè inſtituti, ſiue in proprietate, non alio addito. Nullum autem Ius proprietatis ipſi regulariter acquiritur.*

10 *Teſtator inſtituens filios alterius, poteſt prohibere vſumfructum Hæreditatis Patri.*

11 *Contemplatio mariti, reſultat ex inſtitutione filiorum facta per Vxorem, quæ non prohibuit ipſi vſumfructum.*

12 *Vſusfructus ſemper in propoſita ſpecie cenſetur ex tacita diſponentis voluntate prohibitus, ad ſuſtinendam diſpoſitionem, quæ aliter redderetur inualida.*

13 *Clauſula, quò magis adhibetur in rebus ſuſpectis, eo magis præſumitur fraus, ac dolus.*

14 *Decius acriter & iure merito inuehit contra DD. excogitantes:*

excogitantes, & approbantes cautelas in fraudem leg. hac Edictali Cod. de secund. nupt. ac præiudicium filiorum primi matrimonij.

15 *Et dicit illas esse verbales, & reiiciendas.*

16 *Commodum, quod ex amplitudine verborum institutionis, ac tota testamenti serie, intenditur Testatricem voluisse conferre marito, qualecunque sit, sufficit ad hunc effectum.*

17 *Vsusfructus debetur Patri ex Hæreditate filij à matre obuenta ex dispositione Statuti Vrbis lib. 1. c. 131. sub rub. de lucr. dot.*

18 *Declaratur hoc Statutum procedere, & disponere, quando extant soli filij communis matrimonij, non autem quando concurrunt alij ex præcedentibus nuptiis suscepti.*

19 *Statuto cessante, attenditur dispositio Iuris communis.*

20 *Leg. hac Edictali fauet filiis primi matrimonij.*

21 *Repudiatio, seù renunciatio commodi Hæreditatis Vxoris, facta à Victrico, non potest tollere Ius filiis primi matrimonij ex leg. hac Edictali prouenientis, quibus, non expectata alia ipsius acceptatione, statim illud defertur.*

22 *Repudiatio huiusmodi præsumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonij ad priuandum illos lucro à lege delato.*

23 *Substitutio facta in testamento, licet in futurum, ac incertum euentum collata, est considerabilis ad effectum, vt præsumatur contemplatione illius, cuius linea in propria, & descendentium personis vocatur.*

24 *Et facultas specialis à testatore concessa hæredibus institutis disponendi ad fauorem certæ personæ descendentis illius, de cuius contemplatione dubitatur, & illius descendentis ad solam eius contemplationem referri potest.*

25 *Contemplatio secundi Viri præsumitur habita fuisse à muliere binuba in odium filiorum primi matrimonij, quando in casu contradictionis ipsorum sua odiosè dispositionem simpliciter caducitatem alicui portioni, & illi reliquit executorem primum secundum virum, deinde suos filios hæredes institutos, cum plenissima liberatione à redditione rationum.*

26 *Pariterque adonus portionis, tunc iis adiudicandæ, detractionem caducatæ, & legata etiam annua referri voluit.*

27 *Exoneratio grauaminum in Hereditate, non solius proprietarij, sed vsufructuarij etiam commodum, & contemplationem præfert.*

28 *Iudicium idem prorsùs resultat ex institutionis vniuersi, vbi ex antecedentibus, & sequentibus institutionis de eius filiis partibus, a patre testante præ oculis habitis, & contemplatur fuisse illum.*

29 *Ad formandum huiusmodi iudicium attendi Testamenti contextus, non autem singulæ eius partes distinctim, omnesque simul præsumptiones undique resultantes considerari debent, cum vicissim adminiculentur.*

30 *Contemplationis prædictæ nulla maior certitudo adduci posse videtur, & quæ ipsius testatoris ore prolata fuit.*

31 *Legatum annuli pretiosi ob memoriæ conseruationem, à veteris iunctis, ex eodem testamento coniugis morientis insurgentibus, ad omnia alia est præstantior probatio amoris, quam sit quælibet contracta exacerbationis, odij, ac discordiæ, qui erant inter Coniuges.*

32 *Ratio prima in periodo testatricis, licèt addita sit & secunda ad eius corroborationem, præferri contemplationem testatoris, ac dispositionis finalem, & præcipuam causam.*

33 *Licèt ad hunc effectum sufficeret, quòd esset æque principalis, & coniunctim adiecta.*

34 *Immò & secundaria.*

35 *Eoque maximè vbi sunt commemorata merita filiorum, meritorum ob ætatis tenuitatem non comput. nisi Patris contemplatio suppleuisset.*

36 *Dispositio mulieris secundò nupta, ex qua filij ex primis nuptis suscepti neque legitimam consequantur tanquam iniqua, ac iniustis artibus extorta, penitus reprobatur.*

37 *Tempus testamenti attendi debet, quando inquiritur testatoris intentio circa disposita in eo.*

38 *Causa ody filiorum debent esse graues, quæ inducant matrem ad disponendum in illorum præiudicium: aliàs sic disponens, præsumitur extraneis artibus, ac suasionibus circumuenta.*

39 *Rationes expressæ, & cumulatæ in testamento facto à muliere, censentur deductæ ad obtegendam, & colorandam maritis contemplationem, quando aliæ fortiores pro ea vigent coniectura, ac verba, quæ non solum suadent, sed demonstrant, principium, medium, & finem, ac totius dispositionis substantiam fuisse in præscripta contemplatione constitutam.*

40 *Et propterea, licèt aliàs veræ forent, cum tamen sic adiecta censeantur in fraudem, ac circumscriptionem legis, attendi non debent, sed sunt reiiciendæ.*

41 *Forma relicti non est considerandæ, sed effectus rei.*

DECISIO XLVI.

VOluerunt Domini tertia vice audire D. Com. Fabium. Verum causa denuo exacto studio discussa, nulla demum visa fuit pro eius parte deduci releuans ratio, ob quam sit recedendum à resolutionibus coram Me factis sub diebus 18. Maij 1646. & 14. Iunij 1647

Nam ponderato, vt fieri debet, toto contextu testamenti Imperiæ illius vxoris clare dignoscitur quod eius intuitu, & contemplatione conditum fuit contra dispositionem *l. hac edictali, C. de secund. nupt.* Hoc enim in subiecta materia difficilis probationis benè probatur coniecturis, ac præsumptionibus Iudicis arbitrio pensandis, *ad leg. licet Imperator.* cum ibi not per DD. *ff. de l. 1. l. dolũ, C. de aol. c. 2. de renunciat. in 6. Bart. in l. si ita in familias, n. 1. vers. si quis pararet, ff de bonis damnat. Ang. in l. si. de num. 2. vers. & ideo, C. de vsufruct.* cum aliis latè adductis per Mascard. *de probat. concl. 815. sub num. 1. vers. quæ in re, &c.* & in specie tradunt Soccin. iun. *cons. 16. n. 4. vers. & ante omnia præsupponendum est &c. ac seqq. lib. 4* Rim. iun *consil. 243. n. 34. vers. & cum in fraudibus, & seqq.* Lancellott. Gall. *consil. 18. à n. 25. versic. & hæc quoad iuris præsumptionem, cum seqq. & sub n. 55. vers. nec obstat, ac seq.* Carol. Bardellon. *cons. 4. sub n. 66. versic. standum igitur est coniecturis, ac seq.* Fachin. *controu. lib. 3. cap. 66. in fin. versic. ex variis porrò causarum figuris, &c.* & confert Lup. *de illegitim. com. 1. § 5. sub num. 158. versic. vnde secus est, &c.* Quæ in præcedentibus Decisionibus fuerunt plenè deductæ, & comprobatæ. 1. 2.

Nec obstat, quod ex institutione communium filiorum secundi matrimonij, quam fecit Imperia in proprietate bonorum eius hæreditatis, nullum

reliquit

resultet commodum dicto Com. Fabio eorum patri, quo circumscripto, cessare videtur in ea parte (super qua instituebant informances) eius contemplationis præsumptio.

Quia præter quod illa quidem efficax est contemplationis huiusmodi demonstratio, sed non vnica, nec exclusiua aliarum præsumptionum quibus eadem rectè percipitur, licèt dispositio-
4. nis commodum reflectatur in alterum, vt probat littera *text.* & explicat ibi Goffred. & Fulgos. *in leg. fideicommissa, §. pen* ibi, *plerumque autem intelligendum est priuati causa hoc fecisse, licet emolumentum publicano quæratur, &c. ff. de leg* 3. & melius ad
5. rem nostram in *leg. penult. princip.* ibi: *facilior que suspicio per filium scriptum hæredem quamuis emancipatum adeuntem, liberti hæreditatem ipsum patronum habere: cum omnia quæ nostra sunt, liberis nostris ex voto paremus, &c.* ibique gloss. *in verb. pa-*
6. *tronum habere, ff. de bon. libertor.* Nam illi datum videtur cuius consensu, contemplatione, ac opera alteri quid conceditur *leg. solutam, ff. de pignor. act. leg. si ignotus, §. generaliter, ff. de donat cum simil.* Rip. *consil.* 1. *sub num.* 9. *vers. ad fundamentum Baldi, &c. de secund. nupt.* Quæ sanè conclusio facilius procedit in hac materia, in qua Legislator apprimè intendit occurrere industriis, ac machinationibus, quæ in fraudem ipsius legis, ac præiudicium filiorum præcedentis matrimonij moliri solent, vt legitur in *d. l. hac edictali, in princip. vers. sin verò*, ibi, *omni circumscriptione, si qua per interpositam personam, vel alio quoquoque modo fuerit excogitata cessante, &c. & in §. optimè*, ibi, *nulla machinatione neque per suppositas personas, neque per aliquam aliam causam interponi valente, &c.* in Auth. *de nupt.* Præsertim inter domesticos quibus sunt faciliores, ac frequentiores, *leg. data, Cod. de donat.* & in specie probant Castr. *in consil.* 150. *viso puncto sub n.* 2. *ad fin. vers. nec obstat, quod saltem proprietatem, lib.* 2. & prius Ioann. de Lignan. Franc. Acet. & Riccard. de Salyc. inter consil. eiusdem Castr. *consil.* 261. *ac* 263. *& post cons.* 264. *lib.* 1. Rim. *in cons.* 112. *sub n.* 8. *vers. & isto casu, lib.* 1. Menoch. *cons.* 511. *sub num.* 11. *vers. & quæ quidem cautela, &c.* Rim. iun. *cons.* 241. *sub numer.* 46. *vers. mouentur etiam cum seqq. & dicto cons.* 243. *n.* 27. *vers. sibi ingens, & seqq.* Thesaur. *decis.* 170. *sub num.* 3. *vers. ideo cautelam*, Eugen. *cons.* 1. *sub num.* 27. *vers. contrarium tamen cum seqq. lib.* 2. Hond. *cons.* 14. *sub num.* 32. *vers. quamuis, lib.* 1. Lancellott. Gall. *consil.* 18. *sub num.* 42. *vers. sed quando pater*, Mantic. *de tacit. lib.* 12. *tit.* 33. *sub n.* 10. *vers. aliud autem dici potest, & vers. neque est omittendum, &c.* Rouit. *decis.* 12. *sub n.* 4. *vers. rationem assignant, &c. cum seqq. & sub numero* 9. *versiculo ex quibus patet, &c.*

Ex facto etiam remouetur obiectum, cum ipse Com. Fabius fuerit in vsufructu eiusdem proprietatis hæres pariter institutus, cum plena bonorum administratione, ab omni redditione rationum, ac inuentarij confectione expressè liberatus, ex quo euidenter probatur commodi illius in eadem proprietatis filiis relicta participatio,
7. Castr. *dicto cons.* 150. *sub num.* 2. *vers. nos loquimur, &c. & vers. sed. hic vltra processit, &c. lib.* 2. Rim. iun. *dicto cons.* 241. *sub num.* 49. *vers. & certè, &c.* Thesaur. *d. decis.* 170. *numer.* 28. *versic. ampliatur tertio, &c.* dicens hoc esse indubitatum, Laderch. *cons.* 147. *sub numer.* 1. *vers. secunda est suspicio*, Matt. *Vot.* 39 *sub numer.* 15. *vers. ex his sequitur, & seq.* Mastrill. *dec.* 151. *numer.* 21. *versic. item quia pater, & seq.* Rouit. *d. decis.* 12. *numer.* 3. *vers. rotæ si in eadem dispositione*, & fatetur Bellon. iun. *in obiecto cons.* 82. *sub n.* 26. *vers. secundum verò, &c.* tenentiam prædictam in his terminis veram esse.

Nec releuat contraria illatio ex eo deducta, quod distincta huiusmodi dispositio, qua filius proprietas, viro autè, ac patri eorum vsusfructus separatim fuit relictus, apertè conuincat Testatricem nullum proprietatis commodum marito tribuere voluisse, vt sensit Dec. *in cons.* 462. *visa legitimatione sua numer.* 20. *vers. ad remouendum ista, &c.*

Quinimmò contemplationem illius euidentiùs demonstrat. Nam si hæredibus simpliciter, vel etiam in proprietate alio non addito filiis posterioris matrimonij institutis decessisset Imperia, quo casu ex legis dispositione idem vsusfructus, nullum autem ius proprietatis regulariter acquiritur patri *leg. cum oportet, Cod. de bon. quæ liber.* Attamen id conferetur mariti contemplatione fecisse, ea sola ratione, quia cum illum expressè (vt poterat Auth. *excipitur eodem tit.*) non prohibuerit, dicitur ideo filios instituisse, vt per eos patri acquireretur ad *l. cum filiofamilias, in princip.* vbi gloss. *in verb patri, & seq.* ac DD. *ff. de leg.* 1. *& l. si is qui, la* 2. *§. ea lege, ff. de verbor. obligat.* & probauit Bald. *in consil.* 161. *quædam Nobilis Domina, lib.* 1. recedens à contraria opinione, quam prius tenuerat in *cons.* 22. *quædam Domina Nicolina, per tot. li.* 5. & inter cons. Castr. *cons.* 262. *visis punctis, & cons.* 264. *ego Baldus, lib.* 1. idem Castr. *dicto cons.* 150. *sub numer.* 2. *versic. sed hic vltra processit, lib.* 2. Surdus *cons.* 250. *sub numer.* 33. *versic. præterea.* Laderch. *d. cons.* 147. *sub numer.* 1. *versic. prima est quia mater, &c.* Mantic. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 37. *sub numero* 29. *vers. illud etiam*, latè Mastrill. *dicta decis.* 175. *sub numero* 14. *vers. contrariam tamen, &c. cum seqq.* Eugen. *dicto consil.* 1. *numero* 30. *versic. secundo principaliter, &c. lib.* 2. & alij. Quorum sententiam non aliter euitant sectatores contrariæ, ac ipsa Rota penès sanct. mem. Gregor. *decis.* 173. & 443. nisi quia vsusfructus eo casu censeri debeat patri ex tacita dispositionis voluntate prohibitus ad sustinendam dispositionis validitatem per *leg. quod seruus, ff. de acquir. possess.* vbi notat Bart. *& in d. l. si filio familias, sub numer.* 2. *vers. si verò potest quæri ipsi filio, &c. ff. de donat. caus. mort.* Dec. *dicto consil.* 262 *sub num.* 20. *in fine vers. non obstat quod in casu, &c.* Paleot. *de notb. & spur. cap.* 53. *sub numero* 8 *vers. docuitque Bartolus, &c. & legitur in dicta decis.* 173. *numer.* 6. *vers. nec facit, & d. decis.* 443. *sub numero* 4. *vers. nec est inhærendum, ac seqq.* sanct. memor. Gregor. Bellon. iun. *dicto cons.* 82. *sub numero* 19. *cum seqq.* Multo magis idem est iudicandum, vbi eandem eius voluntatem ad fauorem mariti expressis verbis declarauit, quibus dum legis scopulos præmeditata illa distinctione solertiùs euitare fategit, eo magis illis se inuoluit, quippè non tantùm legem circumuenire, sed etiam illius interpretationem deprauare curauit, vt respondit I. C. *in lege ita fidei hæredis commissi, versiculo immo in priori specie, Digestis de iure fiscali*, Baldus *consilio* 487. *apparet quoddam instrumentum, sub numero* 1.

[illegible] dicens, quo maior cautela testatoris inspectis adhiberetur, eo magis præsumi fraus, ac dolus, Corn. *consil.* 217. *n.* 2. *vers. in*
12. *quorum terminis, cum seq. & n.* 7. *vers. itaque ratione, lib.* 3. Bero *cons.* 58 *sub num.* 14. *vers. ex aliis etiam, lib.* 2. Thesaur. *dicta decis.* 170. *sub n.* 17. *vers.*
14. *ad Decium, &c.* vbi acriter, & iure quidem merito inuehit contra DD. excogitantes, & approbantes huiusmodi cautelas in fraudem dictæ legis, ac præiudicium filiorum primi matrimonij, *& sub*
15. *dicto n.* 28. *ac* 33. *vers. sed vt supra dicebam, &c.* dicit illas esse verbales, & reiiciendas, Rim. iun. *dicto consil.* 241. *sub n.* 49. *vers. & certe, ac sub n.* 57. *vers. sed ille casus, &c.* Bardellon. *dicto cons.* 4 *sub*
16. *n.* 74. *vers. nec vim facit, &c.* vbi respondet argumento Decij. Quod certius est in proposito casu, in quo ex amplitudine verborum institutionis mariti, ac tota testamenti serie constat Testatricem verè intendisse commodum etiam proprietatis illi viuenti conferre, quod qualecunque sit, sufficit ad hunc effectum *iux. leg. Sulpitius* ibi, *si hic egit vxor, vt aliquid ex ea re interim commodi sentiret maritus, &c. ff. de donation. inter vir. & vxor.* Rimin. iun. *dicto cons.* 243. *sub n.* 43. *vers. & in casu nostro, &c. cum seqq.* & comprobat Facchin. *dicto cas.* 66. *vers. sic, & ipse statuo, &c.* ibi: *& id actum tacitè, vel expresse, vt Victrices emolumenti aliquid sentiret &c.*

17. Minùs relenat, quod vsusfructus prædictus pariter deberetur Com. Fabio ex dispositione Statut. Vrbis lib. 1 cap. 131. sub Rubr. de lucr. Dot. qui propterea cum repudiauit, ac declarauit nolle contequi ex testamento vxoris.

18. Quia Statutum illud disponit, atque procedit, quando extant soli filij communis matrimonij, non autem quando concurrunt alij ex præ-
19. cedentibus nuptiis suscepti. Atque ideo casus iste remanet sub dispositione iuris communis, ac proindè *dict. leg. hac edictali* comprehensus, vt alias fuit resolutum in Romana prætens. dotis 25. Decembris 1594. coram Corduba *p.* 4. *diuers. decis.* 255. & latiùs probatum in prædictis coram Me, sub die 18. Maij 1646. in *§. prædictis verò non obstantibus, cum seq.* & sub die 14. Iunij 1647. in *§.* 1. *& seqq.*

Repudiatio autem, Declaratio, & Protestatio facta per Com. Fabium die 30. Decembris 1648. post dictas resolutiones Rotales. Visa fuit Dominis non suffragari. Quia (præter ea quæ ex præ-
20. stationc legatorum, ac aliis in facto deductis, pro
21. illius præcedenti acceptatione resultant) ius filiorum primi matrimonij procedit ex ipsa dispositione, leg hac Edictali, &c. quæ ex instanti obitus matris cum eiusmodi testamento defunctæ operata fuit effectum suum deferendo statim ius eidem filiis non expectata acceptatione Victricis, cuius ideo subsequens renunciatio, seu repudiatio illud tollere non potuit ad *text. in leg. fin. ff.* [illegible] *& si post mortem, 8. ff. de bonorum possess.* [illegible] & in his terminis bene probat Steph. Bert. [illegible] *in repet. rub. leg. si, in verb. si vero plus, sub* [illegible] *declaratione intellectu, &c.* Rip. *in leg.*
22. [illegible] *de fact. per suum textum, &c. ff. de vulg. & pupill. substit.* dicés, quod huiusmodi repudiatio præiudicat facere in fraudem filiorum primi matrimonij ad priuandum illos lucro à lege delato & [illegible] *decis.* 21. *sub num.* 6. *colum. penult. in princip. ac. f. quod si Victrices*, Surdus *dicto cons.* 250. *sub n.* 2. *vers. quanto ea ipsa, cum seqq.* Honded. *dicto consil.* 14. *sub num.* 30. *vers. nec resistit quarium, cum seq. lib.* 1. Rouit. *d. decis.* 12. *sub n.* 26. *vers. nec poterat esse in consideratione, &c.* & fuit dictum in Romana quarti Dotal. 15. *Maij* 1635. *coram Eminentissimo Domino meo Card. Verospio, in §. neque visum fuit, vers. præsertim ad effectum, de quo agitur.*

Præterea plura concurrunt alia commoda ex eo testamento Com. Fabio resultantia, quibus eius contemplatio in vniuersa illa dispositione conuincitur; Tum ex eo, quia ipse, ac alij eius 23.
descendentes fuerunt immediatè substituti prædictis eius filiis hæredibus institutis, eorumque descendentibus, quod licèt in futurum, ac incertum euentum deficientis illorum lineæ collatum, tamen est considerabile, vt in specie tradit Castr. *dicto consil.* 150. *sub numer.* 2. *d. vers. sed hic vltra processit, lib.* 2. & latè probat Landerch. *cons.*
27. *num.* 9. *vers. nunc aliqua de spe substitutionis,* 24.
cum seq. & latius *consil.* 28. *sub num.* 10. *vers. nunc aliqua de spe, &c. & plur seqq.* & sentit Eugen. *dicto cons.* 1. *sub num.* 30. *vers. tertio fortiùs*, cum aliis adductis in præcedenti Decisione sub die 14. Iunij 1647. in *§. quia contrarie, vers. vlterius, &c.* Tum ex eo, quia tam ipli, ac hæredibus institutis, quàm descendentibus præfatis concessa fuit specialis facultas disponendi de bonis hæreditaris Testatricis ad fauorem Franciscæ ipsius Comitis Neptis, ac descendentium ex ea, quod ad solam eius contemplationam referri potest *inxtà tex. in leg.* 25.
sed si plures, §. in arrogato, ff. de vulg. & pup. substit. Thesaur. *dicta decis.* 170. *n.* 5. *vers. tertio facit*, Rim. iun. *d. cons.* 243. *n.* 27. *vers. subiungens, &c.* Trentacinq. *var. resol. lib.* 3. *tit. de matrimon. resolut.* 5. *columna antepenul. sub num.* 35. *vers. hinc infertur, &c.* Menoch. *de arbitr. Iud. cas.* 459. *sub n.* 28. *vers. ista etiam, &c.* Honded. *d. consil.* 14. *n.* 17. *vers. & propterea, cum seq. lib.* 1. & alij in dicta decisione allegati *in loco mox citato.* Deindè quia dispositionis decimæ partis eius dotis in casu contradictionis D. Lelij ex præcedenti matrimonio filij ad opera pia ordinatæ, executorem primum reliquit Com. Fabium à quacumque rationum redditione pleniſſimè liberatum, ac successiuè eius filios hæredes institutos; Pariterque ad onus portionis 26.
tunc eidem Lelio adiudicandæ detractionem 27.
dictæ decimæ partis, & legata etiá annua referri voluit, quod non solius proprietarij, sed vsufructuarij etiam commodum, & contemplationem præsefert *l. Aurelius, §. Titius, ff. de liberat. legat.* Corn. *dicto cons.* 217. *sub numer.* 2. *vers. liberatio à redditione rationis, &c. lib.* 3. & ponderauit Lancellot. Gall. *dicto cons.* 18 *sub numer.* 65. *vers. quia etiam hæc verba, &c. cum seq.* Mastrill. *dicta decis.* 175. *numer.* 22. *vers. item quia fuerat relictus, &c.* & comprobat Mart. *d. Vot.* 39. *sub numero decimosexto, versic. tamen vbi &c.*

28. Et licet hæc non videantur immediatè ex ipsa filiorum institutione procedere, demonstrant tamen Testatricem præ oculis semper habuisse, & contemplatam fuisse Com. Fabium eius virum, tàm in partibus præcedentibus institutionem filiorum, quàm in sequentibus, vnde idem prorsus resultat ipsius institutionis iudicium iuxta glossam *in lege apud Celsum, in verb. causa, ff. de dol. except. & in lege ille à quo, §. 1. in verb. verba vers. item ex præcedentibus, & sequentibus ff. ad S. C. Trebel.*

Crauet.

Caret. *d. conf.* 113. *fub n.* 9. *verſi. fuas enim ragioni, &* Mieli. *ad reb. dubitandis in d. conſ.* 815. *n.* 16. *& ſexta obſerua. &* Rot. *dec.* 111. *n.* 41. *verſ. cum talen &c. & ſeqq. par.* 5. *recent.* Nam ad formandam huiuſmodi iudicium totius teſtamenti contextus (prout dictum eſt) non autem ſingulæ illius partes diſiunctim, omneſque ſimul præſumptiones vndique reſultantes conſiderari debent, cum vicißim adminiculentur, vt in his terminis concludit Caſtr. *d. conſ.* 150. *fub n.* 2. *verſic. ſecundo viſo &c. & ſeqq.* Soccin. iun. *conſ.* 59. *num.* 33. *verſ. ex his tribus, lib.* 3. & dicto *conſ.* 16. *ſub n.* 9. *verſ. præterea &c. lib.* 4. Lancell. Gall. *d. conſ.* 18. *ſub n.* 128. *verſic. ſexta hæc proximè inſurgit coniectura, & ſub n.* 131. *verſ. vade in cauſa, in fine.* Laderch. *dicto conſ.* 147. *ſub num.* 1. *verſ. patuit eſt.* Maſtrill. *d. deciſ.* 175. *ſub num.* 19. *verſ. eoque magis in caſu iſto, cum ſeqq.* cum aliis relatis in *Romana fideicommiſſi de Coſcaris* 16. *Maij* 1648. *coram Me, in §. hæc autem Teſtatrix voluerit, &c. & in præcedenti deciſione huius Cauſæ ſub die* 14. *Iunij* 1647. *in §. quia contraria, verſ. ac demum totius teſtamenti contextus, & cum ſequent.*

Demùm hanc veritatem Teſtatrix ipſa his verbis exhæredationem D. Lelij immediatè ſequentibus patefecit, *Dicho avendo di volere, che la mia robba reſti nelli infraſcritti miei heredi, non ſolo per l'amore, che li porto, ma per gratitudine delli ſeruigi, e beneficij fatti dal Sig.r Conte Fabio mio marito a me, & a mia Madre, & in ricompenſa delle ſouentioni datemi, & ſeruigi rileuanti da lui fatti al Sig.r M. Antonio Lucafati mio Zio, & per riſpetto* 30. *mio anche al med.mo Signor Lelio mio figliuolo, del primo matrimonio &c.* Inferiùs autem hæredes ſcripſit primum Com. Fabium in vſufructu, deinde filios in proprietate, ac illis eorumque deſcendentibus eumdem Com. Fabium, ac alios deſcendentes ex eo ſubſtituit; quare nulla maior certitudo dictæ contemplationis adduci poſſe videtur, ea quæ ipſius Teſtatricis ore prolata fuit ad *l. filius familias, §. Diui Seuerus, & Antoninus, l.* 2. *verſ. quòd ſi liberos, ff. de l.* 1. *l. labeo, §. id Tulero, verſ. & quidem non dubito. ff. de ſuppell. leg. c. per tuas, de probat.* gloſſ. *in l. num aliter in verb. Teſtatorem, ff. de l.* 3. Menoch. *conſ.* 497. *n.* 16. *verſ. nam vbi dubitamus de intentione &c.* & in his terminis probat Carol. Bardell. *d. conſ.* 4. *n.* 66. *ad fi. verſ. prout certò ſtaretur &c.*

Hincque prorſus eliditur obiectio diſcordiæ, ac odij inter præfatos Coniuges; Quia (præter exceptiones adductas tam contra perſonas, quam contra dicta Teſtium ſuper eo deponentium) certum eſt, quod non ſubſiſtit (vt neceſſarium erat) de tempore conditi teſtamenti prædicti, quinimò ex eius lectura omninò refellitur, & contrarium apparet, cum vltra inſtitutionem viri in vſufructu, & alia plura in eius commodum ac contemplationem ordinata, legauerit etiã illi annulum pretiolum ob eius memoriæ conſeruationem, quod eximij amoris eſt argumentum; Vndè reſultat probatio longè præſtantior huiuſmodi teſtium depoſitione *leg. ſi inſtituta, §. ſi. ff. de inoffic. teſtam. l. fin.* vbi Bart. *ſub n.* 3. *verſ. & ſic habes* Imol. *ſub n.* 4. *verſ. item nota quod præfationes, & inſ. ff. de hæred. inſt.* Rota penes Burat. *dec.* 616. *ſub num.* 16. *verſ. nec enim ſufficit &c.* & fuit plenè, ac doctè probatum in *Romana ſucceſſ.* 9. *Maij* 1644. *coram R. P. D. meo Bichio, in §. ſecundò Teſtes non probant, & ſeqq.*

Poſtremò non obſtant aliæ rationes adductæ ſiue amoris, ac benemerentiæ filiorum poſterioris matrimonij, ſiue odij, & commerentiæ alterius ex præcedenti ſuſcepti, ſiue amplioris huius fortunæ.

Nam (prætermiſſis exceptionibus contra teſtes ſuper eis examinatos, eorumque depoſitiones, & præcipuè Octaui plenius deponentis de anno 1637. & ſic poſtquam conditum fuerat teſtamẽtum anno 1630. 5. Octobris) Primatio ex amore filiorum ſecundi matrimonij addita fuit in eadem Periodo ad corroborandam alteram con- 35
templationis, & gratificationis viri efficacioribus verbis expreſſam, quibus vtique apparet hanc fuiſſe diſpoſitionis illius præcipuam, atque finalem, Alciat. *de præſ. reg. 1. præſ.* 30. *ſub n.* 4. *verſ. vnde patuerit, & infr.* Menoch. *præſ.* 29. *ſub n.* 64. *verſic. 34*
rum reſpondetur, lib. 3. Licet ad hunc effectum ſufficeret, quod eſſet æquè principalis, atque coniunctim adiecta ex tenore Bart. *in l. ambitioſa, ſub n.* 19. *verſ. hæc præmiſſa, ff. de decur. ab ordin. faciend.* Rot. penes Put. *dec.* 246. *n.* 1. *verſ. quia aut omnes, lib.* 1. *in recenſ. & dec.* 589. *ſub n.* 5. *verſ. tum & ſecundò p.* 1. *diuerſ.* & Pen. *deciſ.* 162. *n.* 1. *verſ. nec refert, cum ſeqq.* immò, & ſecundaria Eugen. *d. conſ.* 1. *ſub n.* 33. *verſ. quia reſpondetur, & ſeqq. lib.* 2. Bardell. *d. conſ.* 4. *num.* 78. *verſ. ſi quidem ad hoc, vt quid dicatur &c.*

Eoque ceteriùs, quia tempore conditi teſtamenti præfati filij hæredes inſtituti maſculus nempè in ætate duodecim, fæmina verò ſex annorum circiter erant conſtituti. Ac proinde nondum compotes meritorum, niſi patris contemplatio ſuppleuiſſet, Bald. *in d. l. cum oportet, ſub n.* 4. *verſ. quod præſumitur, C. de bon. quæ liber* Menoch. *præſ.* 28. *ſub n.* 9. *verſ. hinc colligitur, lib.* 3. Pereg. *de iure fiſc. lib.* 3. *tit.* 18. *n.* 48 *verſ. coniectura autem notabilis eſt, &c.* Io. Bapt. Lup. *de illeg. com.* 1. §. 5. *ſub num.* 36.
158. §. *vnde ſecus eſt, verſ. & hanc notabilem, &c.* Præter quod nec eo caſu licèt tantam inæqualitatem inter filios inducere, vt ex primis nuptiis ſuſcepti neque legitimam conſequantur; aliàs enim huiuſmodi diſpoſitio tanquam iniqua, ac iniuſtis artibus extorta penitus reprobatur. Rim. iun. *conſ.* 241. *n.* 52. *verſ. ſi tamen, habent enim, ac ſeq. & conſil.* 428. *n.* 7. *verſ. ſi tamen, &c. cum ſeqq.* & comprobat Cancer. *var. reſol. lib.* 3. *cap.* 15. *ſub n.* 339. *verſ. ſed vbi apparet &c.*

Illa verò odij alterius filij ex prioribus nuptiis, 37
non fuit iuſtificata tempore teſtamenti, quod attendi debet, quando inquiritur teſtatoris intentio circa diſpoſita in eo *l. ſi ita, & l. ſi. in princ. ff. de cur. & argent. legat.* cum concord. penes Mantic. *de coniect. lib.* 3. *tit.* 11. *ſub n.* 21. *verſ. decimò, lib.* 5. *tit.* 15. *n.* 21. *verſ. ſed adhuc, &c.* Bardell. *d. conſ.* 4. *n.* 70. *verſ. quinimo &c.* Rota *dec. deciſ.* 111. *n.* 39. *verſ. & in ſimili &c. vſque recèt. ac in d. Romana ſucceſſ.* 9. *Maij* 1644. *coram R. P. D. meo Bichio, in §. & quatenus attendi deberet, verſ. quæ omnia &c.* cum teſtes de po- 38
ſteriori deponant. Præterea nec cauſas referunt graues quæ præualeant pietati maternæ, vt neceſſarium eſſet, nam alias præſumitur extitiſſe artibus, ac ſuaſionibus circumuenta, vt inquit l. C. *in leg.* 4. *vbi gloſſ. in verb. de liuidis, ff. de inoffic. teſt.* & comprobatur *ex l. lex quæ tutores, §. lex enim non ſolum, C. de adm. tut.* Cagnol. *in d. l.* 4. *quã cõmẽtatur cũ l.* 2. *n.* 7. *v. ſexto nota &c. ff. de inoffic. teſt.* Rim. iun. *d. conſ.* 241. *n.* 48. *v. quinimò, &c.* & aliis relatis Lãcell. Gall. *d. conſ.* 18. *an.* 19. *verſ. vbi infert, ac ſeqq.*

sub n. 130. *vers. quare ad hæc &c.* Eug. *d. cons.* 1. *num.* 28. *vers. quod autem, & seqq. lib.* 2. Mastr. *d. dec.* 175. *n.* 19. *vers. item quia lex præsumit, &c. & sub n.* 24. *vers. in tantum,* Rot. *in Romana domus* 12 *Novembr.* 1638. *coram RR. Salmanticen. in §. minus relevat. &c.*

Tertia denique ratio nec planè subsistens visa
39. fuit, nec iuncta etiam cum aliis prædictis suffragari. Quoniam omnes censentur expiciæ, & cumulatæ ad colorandam, & obtegendam mariti contemplationem, quando aliæ fortiores vrgent coniecturæ, ac verba supra relata, quæ non solùm suadent, sed demonstrant principium, medium,
40. finem, ac totius præfatæ dispositionis substantiã fuisse in ea constituram. Et propterea licèt veræ forent, cum tamen in proposito casu adiectæ censeantur in fraudem, ac circumscriptionem legis, attendi non debent, sed sunt reiiciendæ, *l. si quis sub conditione,* ibique gloss. Bald. & alij *ff. de cond. instit. l. si libertus minorem, ff. de iur. patron. ll. ita fi-*
41. *des hæredis, versum no in priore specie, ff. de iur. fisc.* & decidit*ur in d. §. optimè,* in Auth. *de nupt. & in d. l. hac edictali sub principio in d. vers. si in vero,* vbi Pald. *sub n.* 19. *vers. iuxta hoc &c.* dicit, quod non est consideranda forma relicti, sed effectus rei, & cæteri DD. sequuntur *C. de secund. nupt.* Rip. *cons.* 1. *n.* 4. *vers. præmissis, & similibus non obstantibus &c. ad seq. de sec. nupt.* & comprobat Thesaur. *d. dec.* 170. *n.* 17. *vers. ad Decianum &c. cum seqq. & sub n.* 33. *vers. sed vt supra dicebam, &c.* Menoch. *cons.* 314 *sub num.* 31. *vers. hæc itaque causa,* Rim. iun. *d. cons.* 241 *sub n.* 49. *vers. & certè cum seq. ac sub n.* 57. *vers. sed ille casus,* Lancell. Gall. *d. cons.* 18. *sub n.* 64. *respondeo, & plur. seqq.* Mant. *de tac. lib.* 12. *tit.* 33. *sub n.* 10. *in fi. vers. neque est omittendum,* Hond. *d. cons.* 14. *sub n.* 21. *vers. cum in fraudem legis fiat, & seq. lib.* 1. Bardell. *d. cons.* 4. *sub n.* 59. *vers. qui modus tollitur, & seq. & sub n.* 79. *vers. nec obstat expressio &c.* & latius fuit probatum in præcedenti Decisione 18. Maij 1646. *in §. altera vero ex eo deducta.*

Quare fuit conclusum vtraque parte informante standum esse in decisis. Reseruata cognitione super aliis detractionibus à Fabio prætensis &c.

R. P. D. Rovas.

Auenionen. Hæreditatis.

Mercurij 9. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Ægidiana constitutio, quando habeat locum, ad effectum reiiciendi appellationem saltem suspensiuam interpositam à sententia in Iudicio possessorio lata. Agitur de mixtura Iudicij: & quando ex Iuribus post sententiam deductis, exequutio illius sit retardanda. Et quando competat retentio creditori.

SVMMARIVM.

1 *Immissio in bonis hæreditatis debetur Hæredi scripto, iuxtà dispositionem* leg. final. Cod. de Edict Diu. Adrian. tollend.

2 *Ægidiana constitutio reiiciens appellationem suspensiuam, locum sibi vindicat quotiescunque sententia lata in iudicio possessorio, est valida.*

3 *Verba in sententia prolata, quæ nullam habent clausulam taxatiuam, non sunt taxatiua, sed simpliciter demonstratiua.*

4 *Et respicientes quantitatem, sunt solummodò enunciatiua quantitatis, hæredes in eo tenendo probare.*

5 *Liquidatio summæ ad effectum suspendendi in iudicio possessorio, non facit sententiam continere mixturam.*

6 *Exequutio sententiæ retardanda est, quando ex iuribus post eam deductis, appareat de eius iniustitia.*

7 *Retentio non est petita procedente illo casu.*

8 *Retentio in totum non est admittenda, quantum præiudicaret creditoribus.*

9 *Excipiuntur in casu, de quo, creditor legitimus, nulla conscientia potest præsumptio subsistere, ex fructibus perceptis per hæredem, ad minuendum creditoris tot fructus percipiendos, ex quibus probabiliter satisfieri potuerit.*

10 *Eoque magis vbi non intercessit tempus adeò considerabile, vt tot fructus percipere potuisset, ex quibus integram satisfactionem consequi minus fuisset.*

DECISIO XLVII.

DVæ emanarunt in hac causa decisiones. Altera sub die 10. Iunij 1648. vbi dictum fuit esse locum Ægidianæ Constitutioni ad effectum reiiciendi appellationem talem, suspensiuam interpositam a Sententia per A. C. in Iudicio possessorio lata ad fauorem Honorati Isquas ex qua illa deregebatur valida, & iusta; Attenta 17. Martij præteriti in qua licet non reuocata tamen in dubium iustitia, & validitas prædictæ sententiæ, attamen DD. opinantes, illam continere mixturam, & complicationem petitorij cum possessorio, ex eo quia in ea liquidatur dos Ioannæ Saurinæ in scutis 600. dum A. C. mandauit quæ soluuntur per dictum Honoratum scuta 300. pro restitutione medietatis dictæ dotis. ex hoc solum capite dictam decisionem reuocarunt; vt ex fundamentis in vtraque decisione deductis prætermisso tamen semper articulo, ad quem alias res lata fuerat disputatio; An dictæ Ioannæ competeret retentio bonorum, super quibus concessa fuit prædicto Honorato immissio; pro creditis ab eo de nouo productis, ac iustificatis, & reproposita hodie causa, resolutum fuit, competere retentionem Ioannæ in bonis hæreditatis Iosephi Viti pro creditis dotalibus, limis tamen remanentibus fundamentis primæ decisionis, cum mixtura in 2. decisione considerata videretur videretur euanescere.

Etenim iustitia & validitas A. C. nullam patitur controuersiam; dum in ea conceditur immissio eidem Honorato; non solum super bonis, quæ prouenichant ex fideicommisso q. Bartholomæi ad illius fauorem purificato, sed etiam super 1.
medietate bonorum hæreditariorum prædicti Iosephi in qua fuit hæres scriptus, iuxta dispositionem *l. fin. C. de Edict. D. Adrianeo.* vt limitatur in prima decisione sub § *iustitia pariter, & seq.*

Quapropter ambigendum non est, dictam Ægidianam Constitutionem in præsenti locum 2.
sibi vendicare, quotiescumque enim sententia lata in Iudicio possessorio est valida, & iusta intrat dispositio dictæ Constitutionis reiicientis appellationem suspensiuam, Rota *dec. 445. in fi. par. 1. diuers. & dec. 80. n. 15. cum seq. coram Acom. 2. recent.* cum aliis congestis in principio primæ decisionis.

Mixtura vero in secunda decisione considerata; quæ efficit causam appellabilem ad vtrumque effectum

effectum non obstante prædicta constitutione prorsus cornere vita fuit; Quia quamuis in sententia concedatur prædicta immissio solutis tamen dictæ Ioannæ scutis 300 pro medietate suæ
3. dotis; hæc tamen verba non inducunt mixturam seù complicationem petitorij cum possessorio; quoniam cum ex parte Ioannæ iustificatum non fuerit coram A. Cetius creditum dotale excedere summam scutorum 600. Iudex mandauit, vt soluerentur solum scuta 300. pro medietate; Exinde enim non infertur, fuisse dictam dotem in præ-
4. dicta summa taxatam; quia dd. verba non sunt
5. taxatiua dotis: sed solum demonstratiua illius; dum nullam habent clausulam taxatiuam, vt post Iason. *in l. si quidem n. 4. C. de transact.* & alios bene aduertit Altograd. *cons.* 34. *n.* 42. *&* 43. eoque magis quia in eadem sententia præcipitur præstari cautionem in forma depositi de soluendo medietate aliorum Creditorum, quorum adducta non fuerat sufficiens iustificatio; Vndè resultat, non fuisse in prædicta summam liquidatam, & taxatam huiusmodi dotem; cum illa verba sint solum enunciatiua quantitatis hactenus in eo Iudicio probatæ, quæ obstare poterat immissioni; Viterius prorsus excluditur prætensa mixtura ex eo quia principaliter agebatur super possessorio, ad cuius effectum, dum sequuta fuit liquidatio in prædicta summa, dicendum non est, huiusmodi sententia continere mixturam, vt notat Dec. *cons.* 28. quem Rota sæpe sequuta est, coram Seraph. *decis.* 452. *n.* 4. *&* 5. Burat. *decis.* 625. *n.* 10. Greg. *dec.* 232. *n.* 6. *in addit. & in Romana melioramentorum* 24. *Nouembris* 1617. *coram Virili, ac in Interamen. prædy de Tomassonis* 31. *Ianuarij* 1642. *coram Me* §. *nec pariter obstat.*

Quamobrem licet dicta liquidatio dotis vti non inducens mixturam retardare nequeat effectum Ægidianæ Constitutionis; nihilominus ad exequutionem prædictæ sententiæ procedi non
6. debet, respectu tamen bonorum dumtaxat Iosephi; cum Ioannæ super illis competat retentio pro eius Creditis dotalibus de nouo productis,
7. quamuis sententia in hoc casu iustificari debeat ex eisdem actis, per regulam, quod quando ex Iuribus post sententiam deductis appareat de illius iustitia retardanda est eius exequutio ad relata per Caputaq; *decis.* 114. *n.* 12. *p.* 2. cum aliis adductis *in prima decis. sub* §. *alia vero Credita in fine.*

Nec dicatur, huiusmodi Credita illiquida remansisse ex fructibus dd. bonorum per Ioannam perceptis; sicque nulla competere potest retentio ex firmatis per Rotam *dec.* 679. *n.* 5. *p.* 1. *decis.* 433. *n.* 2. *p.* 2. *decis.* 743. *n.* 11. *p.* 3. *& p.* 5. *recent. decis.* 411. *n.* 27. Burat. *decis.* 160. *num* 14. vbi Add. *num.* 20. *&* 21.

8. Quoniam intantum denegatur retentio, in
9. quantum præsumitur ex fructibus Creditor satisfactus; sed cum huiusmodi Credita proueniant ex causa dotis in illis vti priuilegiatis nulla considerari potest præsumptio satisfactionis ex fructibus perceptis; nisi constet, ad manus Ioannæ tot fructus peruenisse, ex quibus probabiliter satisfieri potuerit iuxta veriorem, & communem opinionem, quam firmat Negus. *de pign. p.* 1. *mem.* 5. *n.* 36. Guttier. *de Tutor. par.* 2. *c.* 9. *num.* 52. Viu. *decis.* 317. *n.* 1. *& seq. lib.* 2. Gramm. *cons. ciuil.* 114. *n.* 11. Ricc. *collect. dec. p.* 3. *collect.* 1317. *ad fi. vers. quartò. An retentio,* & reiecta contraria opinione firmauit Rota *in Sancti Severini dotis* 16. *Decembris* 1619. *coram Vbaldo, & in Romana seu Viterbien. restitutionis dotis* 8. *Februarij* 1627. *coram cooram Virili, & in Fanen. dotis* 17. *Martij* 1642. *coram R. P. D. meo Cerro. ac coram R. P. D. meo Verospio in Ariminen dotis* 22. *Iunij* 1646. eoque magis quia non interfluit tempus adeo considerabile, vt tot fructus Ioanna percipere potuisset, ex quibus integram satisfactionem consequuta esset; vt consideratum fuit in dicta Romana seù Viterbien. restitutionis dotis sub §. *in casu de quo agitur.* Idcirco super bonis solum Iosephi Viri eidem concedenda est retentio; non autem super bonis fideicommissariis quorum respectu retardari non potest exequutio prædictæ sententiæ ex fundamentis adductis in decis. 11. Martij præteriti. 10.

Et ita vtraq; parte, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. OTTHOBONO.

Meleuitana Territorij.

Veneris 3. *Decembris* 1649.

ARGVMENTVM.

Fideicommissarius quando debeat possessionem bonorum fideicommisso subiectorum obtinere. Agitur de possessione defuncti continuatiua in hæredem. Termini donationis nonnulli inspiciuntur, Exceptio requirens altiorem indaginem, reintegrationem aduersùs spolium, retardare non potest.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissarius non potest possessionem bonorum de facto apprehendere, sed tenetur citare Hæredem, de cuius manu erat capienda possessio, vel eo citato, ser. ser. ex decreto Iudicis.*

2 *Possessio continuat in Hæredem defuncti, vigore constitutionis Regis Ferdinandi.*

3 *Et proinde spoliato, & eius Hæredi debita est reintegratio, prout expressè in eadem constitutione disponitur.*

4. *Statutum, seu constitutio de capienda possessione, non intrat in bona fideicommisso subiectis, quæ non sunt transitoria ad Hæredes.*

5 *Intelligitur quando fideicommissum est omninò clarum, & apertum, & in nulla sui parte controuersum; quia tunc intrat constitutio, seu statutum, & Hæredi cõpetunt remedia possessoria.*

6 *Verba. totum: integrum: & indiminutum, & similia, apposita in donatione, totalitatem significant, & voluntatem donandi totum efficiunt, vt totum comprehendatur adeò vt veniat etiam ea pars, quæ ad donantem non spectabat, & quam ad se non spectare donator sciebat.*

7 *Et probatur in terminis verborum sine aliqua diminutione.*

8 *Donatio facta coniunctæ personæ, & contemplatione matrimonij, latè est interpretanda.*

9 *Donans verba donationis, quatenus essent dubia, declarare etiam ex interuallo potest.*

10 *Donatio in dubio censetur comprehendere solùm ius donatori competens.*

11 *Verba posteriora limitant, & coarctant amplitudinem, & pragnantiam antecedentium.*

12 *Donans eo modo, quo ipse possidet, non censetur voluisse includere, nisi partem, quæ sua erat.*

13 *Exceptio respiciens merita causæ, & requirens*

altiorem indaginem, reintegrationem aduersùs spoliũm retardare non potest.

DECISIO XLVIII.

PRoposui causam super resolutis Coram Me, die 17. Maij præteriti,& DD.cum informantes hinc inde acquiescerent primo decisionis fundamento, sed contra secundum luculenter scripsissent,adhuc ex secundo perstiterunt in decisis. Certum est enim, quod cum Catherina Manduca, & alij litis Consortes prætenderent Territorium Diarazzanum, de quo agitur vigore substitutionis, ac fideicõmissi ordinati per olim
1. Franciscum Xerri non poterant possessionem de facto apprehendere vigore d. fideicommissi, vt fecerunt, absque vitio spolij, sed tenebantur citare Imperiam hæredem Gregorij iunioris, de cuius manu erat capienda possessio, vel ea citata seruatis seruandis ex decreto Iudicis *l. 1.ff. quorum legatorum*, Rota cotam Seraph. *dec.*271.*n.*2.
2. *dec.*1065 *n.*3.coram sa.m.Greg.*dec.*206.*n.*5. & in aliis relatis in secunda decisione huius causæ *in*
3. *§. verum his omissis.* Atq; ideo eidem Imperiæ, in cuius personam vigore Constitutionis Regis Ferdinandi continuauit possessio tanquam hæredem Gregorij Iunioris, debita erat reintegratio, prout expresse in eadem Constitutione disponitur, ac idem profecto competebat, & competit Cumulo eiusdem Imperiæ hæredi Pontan. *de spol.lib.*1.*n.*130. *cum seqq.* Rot.cor. Cresc. *decis.*1. *de rest.spoliat.*coram sa me.Greg. *decis.*542.*n.*2.*&* *in Rom. Domorum in Burgio* 18. *Maij* 1648. *in fi. coram Me.*

Nec releuat, quod agatur de bonis fideicommisso subiectis, quæ non sunt transitoria ad hæ-
4. redes,quo casu non intrat Constitutio,seu statutum de continuanda possessione, Menoch. *cons.* 139.*n.*18.Maresc.*var.resol.lib.*2.*c.*116. *n.* 7. Rot.
5. *dec.*716.*n.*2.*p.*4. *diu.* quia huiusmodi obiectum procedere posset quando fideicommissum esset omnino clarum,& apertum, & in nulla sui parte controuersum,secus verò est dicendum,quotiescumq; fideicommissum non est omnino clarum, quia tunc intrat continuatio possessionis in hæredem per Constitutionem, seu Statutum inducta,ac ipsi hæredi competunt remedia possessoria Rot.pen.Andr.*dec.*36.*n.*3.*in Terrac.fideic.*14.Dec. 1643.*in §.nec statutum coram me.*

Quod verò nos versemur in fideicommisso non omnino claro colligitur, quia instrumentum fideicommissi, & donationis acriter à Cumulo impugnatur,dum prætendit non esse comprehensam medietatem Territorij Diarazzani, de qua agitur tanquam acquisitam per Gregorium filium Francisci donatoris nomine proprio, vt patet ex Instrumento celebrato sub die 23 Martij 1585. dato in præcedenti positione Summ. Cumuli n.6.

Et licet pro comprehensione totius,& integri Territorij ponderentur verba prægnantia dona-
6. tionis ibi, in toto, & integro Territorio & infra ibi,quod totum,& integrum Territorium appellatum Diarazzanum integrum, & indiminutum, quæ verba cum totalitatem significent, & voluntatem donandi totum efficiunt, vt totum comprehendatur, adeout veniat etiam ea pars, quæ ad donantem non spectabat, & quam ad se non spectare Donator sciebat, vt ex *l. Iulianus*
7. *66.ff.de leg.*3.tradit Ceph.*cons.*773.*n.* 25.*&* 28. Menoch. *cons.*1145.*n.*15. *&* 16. qui loquitur in terminis verborum sine aliqua diminutione. Salon.de Pace *cons.*25.*n.*22.Rot.*dec.*118.*num.* 23.*&* 26 *in fi.p.*6.*rec.*

Et insuper suadeat comprehensionem totius 8.
Territorij tum donatio facta coniunctæ personæ, & contemplatione Matrimonij, quam latè esse interpretandam dixit *Rot. dec.* 282.*num.*7.*p.*1.*rec.* Tùm etiam quia Imperia,quæ vna cum Francisco donauit asseruit postmodum in suo testamento 9.
totum,& integrum Territorium fuisse donatum, vt in Summ.Testaferratæ n.5. littera D. & benè potuit donans verba donationis quatenus essent dubia declarare etiam ex interuallo.Decian.*cons.* 7.*n.*99.*lib.*1.Rot.*coram Seraph.decis.*837. *n.* 14. *in recent.decis.*238 *n.*5.*par.* 3. *in Bononien. successionis* 4. *Maij* 1646.*§.quæ opinio coram R. P. D.meo Bichio,& in Pisauren.donationis* 26.*Iunij* 1647. *in §. releuantia autem coram me.*

Tamen in contrarium pro non comprehensio- 10.
ne totius Territorij adducitur regula, quod in dubio censetur solum comprehensum ius donatori competens,*l.si domus* 74.*§. fi.ff.de leg.*1.*c. Pastoralis de don.*Surd.*dec.*172.*num.*7 & verborum prægnantia sæpius ponderata plurimum releuaret, nisi in parte dispositiua donationis limitaretur à verbis,adiectis, ibi,& sint donata cum ombus,& singulis eorum oneribus, & grauitiis, & 11.
prout illa d Franciscus tenet,& possidet,ac tenebat,& possidebat, & non alias, nec alio modo, quæ sanè verba posteriora limitant, & coarctant amplitudinem, & prægnantiam antecedentium Bart *in l generali* 32.*§.vxori num.*4. *ff.de vsufr.leg.* 12.
Rot.*cor.Burat.dec.*621.*n.*7.*&* *in rec.dec.*194.*n.*94. *&* *seqq.dec.*560.*n.*12.*p.*5. *in Lauden. pensionis* 14. *Martij* 1646.*in §.quia Domini,& in Tirason.vnionis* 26. *Febr. præteriti in §. ex quibus coram me.* Et quod donans eo modo quo ipse possidet non censeatur voluisse includere nisi partem,quæ sua erat dixerunt Rim.sen. *cons.*124.*n.* 10. Rot. *dec.* 143.*n.*16.*p.*5.*dec.*118.*n.* 21.*&* *seqq.p.* 6. *rec.* & *facit decis.in Romana Casalis Aguzzani* 7. *April.* 1644.*in §.præterea coram RR. Terracin.*

Ideo parum releuat,quod agatur de donatione facta coniuncto,& contemplatione matrimonij, quia cum voluntas donatoris sit restricta ad ius sibi competens,inhærendum est illius voluntati, sed quatenus etiam ambiguum esset an in prædicta donatione comprehendatur medietas Territorij de qua est quæstio, & sic an illa subiaceat fideicommisso nec ne, pendente hac dubietate interim iudicandum est de medietate Territorij tamquam de re libera,& nulli fideicommisso subiecta ad effectum vt dicatur continuata possessio defuncti in Imperiam, nam quod continuationi possessionis id hæredem locus non sit in bonis fideicommissi in intelligendum venit, si fideicommissum sit vndequaque clarum,secus vero si adsit dubium an bona cadant sub fideicommisso,vt supra visum est.

Quibus sic se habentibus non poterat, nec potest denegari Cumulo vti hæredi Imperiæ reintegratio non obstante exceptione euictionis,quam donator, & Imperia omnibus donatariis promiserant,quia hæc promissio amplectitur dumtaxat bona donata,cumq; ex prædictis medietes Territorij de qua agitur sub donatione, aut fideicõmisso non comprehendatur,vel dubitabile hoc sit,remanet pari modo illiquidum, & 13.
incertum,an intret promissio euictionis respectu

eiusdem

eiuſdem medietatis,& per conſequens huiuſmodi exceptio tamquam reſpiciens merita cauſæ,& requirens altiorem indaginem reintegrationem retardare non poteſt *cap. in litteris de reſt. ſpoliat.* Rota coram Seraph. *deciſ.* 804. *num.* 1. *in rec. deciſ.* 307. *n.* 14. *dec.* 408. *n.* 5. *p.* 1. & coram ſa. me. Greg. *dec.* 500. *n.* 9.

Perſtiterunt itaque Domini in deciſis vtraque parte acerrimè informante &c.

R.P.D. CERRO.

Romana, ſeu Albanen. diuiſionis.

Lunæ 1. *Februarij* 1649.

ARGVMENTVM.

Diuiſionis ſtabilium, facultas deſuper peritorum in imponenda ſeruitute, & illius verba in ſcriptura qualitas duorum Inſtrumentorum coram eodem Notario, Teſtibus, & incontinenti celebratorum, attenta correſpectiuitate, ſeù dependentia, vel non, contractuum: ipſorum ſucceſſiuitas, & continuatio, ſeù diuerſio, & alia his cognata ſuaptè ponderantur.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio, quæ pro iuſta, & valida à partibus accepta fuerit, non poteſt poſtea ab altera earum ex parte impugnari.*

2 *Immò in omnibus eius partibus, ſecundùm illius validitatem, & ſequutam acceptationem, debet ſuſtineri.*

3 *Et omnia, quæ continentur in eodem Inſtrumento, & coram eiſdem Notario, & Teſtibus facta fuerint, dicuntur pars illius contractus, & ex omnibus vnicus dumtaxat reputatur, tot diuerſiſque partibus compoſitus.*

4 *Et in fortioribus terminis, ſi duo Inſtrumenta eodem die, & loco, & coram eiſdem Notario, & teſtibus confecta, videntur vnum alteri ineſſe, & perinde habentur, ac ſi vnico Inſtrumento peracta fuiſſent.*

5 *Clauſula. Actum. in Inſtrumento appoſita, regulariter indicat conſummationem actus, & contractus perfectionem.*

6 *Concluſio huiuſmodi procedit, quando appoſita fuit in fine ipſius contractus, & Inſtrumenti.*

7 *Secus autem vbi appoſita legitur in principio, vel in medio; hoc n. caſu, quia poſt eam deuentum fuiſſe apparet ad vlterius negotium, & terminationem actus iam incepti, nullatenùs importare poteſt perfectionem contractus.*

8 *Subſcriptio partium denotat actus perfectionem, & complementum contractus.*

9 *Succeſſiuitas, & cõtinuatio ſine aliqua diuerſione, in contractu, denotat. contrahentes non habere contractum pro perfecto.*

10 *Periti in diuiſione, poſt adiudicatas vnicuique ſuas portiones, non poſſunt imponere ſeruitutem.*

11 *Procedit quãdo ſeruitus imponitur ex interuallo.*

12 *Secus autem vbi appoſita fuit in continenti; tunc n. ſeruitus imponi poteſt.*

13 *Verba in diuiſione appoſita. mandarunt eſſe liberam, diuiſam, & exemptam, &c. intelliguntur de libertate, & exemptione à conſortio dominorum, non autem de libertate ſeruitutis, ſi etiam poſteà reſeruarunt.*

14 *Regulare eſt, eiuſmodi declarationes intelligi de libertate alterius oneris, quam expreſſi, ne incontinenti inducatur correctio.*

15 *Correſpectiui dicuntur illi contractus, quorum vnum ſine alio partes non fuiſſent.*

16 *Proindeq; non applicatur quòd in eodem Inſtrumento contineri poſſint plures contractus diſtincti, & ſeparati, ac inter ſe non correſpectiui.*

17 *Contractus in eodem Inſtrumento contenti, ſunt ad inuicem independentes, & non correſpectiui, quando vnus non venit ad determinationem alterius, ſecùs autem è conuerſo.*

18 *Contractus plures in eodem Inſtrumento, tunc dicuntur ad determinationem vnus alterius, quando aliàs ad alterum illorum contrahentes non deueniſſent.*

DECISIO XLIX.

SEquuta Diuiſione anno 1645. Caſalium, de quibus agitur (iuxta votum traditum per bo. mem. Pirouanum) à Conſulibus Artis Agrariæ, & Peritis deſuper electis, illaque à Partibus acceptata, quia tamen D. Dux Cæſarinus prætendens ſe grauatum in ea parte, qua reſeruatur legitur Dominis de Caffarellis antiquus tranſitus per medium Tenutæ nuncupatæ Piancimino, ab ipſa appellationem interpoſuit, ideo delata Mihi cauſa per Signaturam Sanctiſſimi dubitaui, An Diuiſio ſuſtineatur, & ſuſtineri, etiam quo ad reſeruationem tranſitus Domini exiſtimarunt; Cum enim eius validitas à neutra partium controuertatur, ſed ab omnibus pro iuſta, & valida acceptata fuerit, non poteſt hodie D. Dux Cæſarinus illam pro parte (quo ad dictam ſcilicet reſeruationem) impugnare, ſed in totum acceptare tenetur *l. nam abſurdum. ff. de bon. liber. l. ſi ita ſtipulatio in fi. ff. de oper. lib.* Ac proinde ſecundum illius validitatem, & prædictam acceptationem Diuiſio in omnibus debet ſuſtineri ad *tex. in l. Pomponius ſcribit, ff. de neg. geſt.* 1.

Dictam autem reſeruationem eſſe partem huius Diuiſionis apparet ex lectura, & toto contextu ipſius Inſtrumenti, cum appoſita fuerit immediatè poſt menſurationem, & poſitos confines, ac poſt aſſignatam vnicuique retam ſuæ portionis in vnaquaq; Tenuta contingentem, ibi, (Et quia in Tenuta Piancimini adeſt via, ſeu ſtradellum per quam, ſeu quod itur ad Tenutam Caſtagnolæ reſeruarunt dictis D. de Caffarellis tranſitum, ſeu ius tranſeundi per illam, ſeu illud &c. & verſa vice Domini de Caffarellis teneantur præſtare patientiam, & dare tranſitum belluis affidaris in portionibus Gognæ d. D. Ducis Cæſarini ad effectum abbeuerandi in piſcina magna &c.) Hinc enim dum ea omnia in eodem Inſtrumento, coram eiſdem Notario, & Teſtibus facta fuerunt, huiuſmodi mutua hinc inde reſeruatio dicitur pars ipſius Diuiſionis, & ex omnibus vnicus contractus dumtaxat reputatur tot, diuerſiſque partibus compoſitus *l. iuris gentium, §. quinimo, ff. de pact. l. lecta ff. ſi cer. pet.* Bald. *in l. Sempronius* 48. *ff. de leg.* 2. Tiraq; *in l. ſi vnquam ver. donatione largietur n.* 117. *C. de reuoc. don.* Nat. *conſ.* 115. *n.* 2. inquiens in fortioribus terminis, quod ſi duo Inſtrumenta eodem die, & loco, & coram eiſdem Notario, & Teſtibus fuerint confecta, videantur vnum alteri ineſſe, & perinde habeatur ac ſi vnico Inſtrumento peracta fuiſſent, ſequitur Surd. *conſ.* 551. *n.* 10. idemque firmatum fuit in Romana pecuniaria, 17. Martij 1645. coram R. P. D. meo Corrado, §. *quia cum vtraque.* 2.

3.

4.

5. Nec obstat, quod post diuisam, & vnicuique assignatam suam portionem in Tenuta della Gogna, & ante prædictam reseruationem apposita fuerit clausula Actum, quæ regulariter indicat confirmationem actus, & contractus perfectionem, ex theoric. Bald. induth. *quod sine n.* 1. *vers. & idem dabellione C. de testam.* Rota *dec.* 714. *n.* 1. *p.* 1. *dec.* 628. *n.* 5. *p.* 2. *rec.*

6. Quia conclusio procedit, quando apposita fuit in fine ipsius contractus, & instrumenti, vt declarat Natt. in add. ad Alex. *cons.* 14. *lit. S. lib.* 6. Lancetur. *cons.* 581. *numer.* 6. Surd. *cons.* 187. *numer.* 22. Simon de Prat. *de interpr. vlt. volunt. lib.* 2. *interpetr.* 1. *dub.* 2. *fol.* 2. *n.* 34. Mart. *d. clausf.* 4. *n.* 3. Secus autem vbi, prout hic, apposita legitur in principio, vel in medio: Hoc enim casu, quia post eam deuentum fuisse apparet ad vlteriorem diuisionem, & terminationem actus iam incæp. nullatenus importare potest perfectionem contractus, vt benè ad propositum respondent Parisi. *cons.* 27. *n.* 17. *lib.* 2. Roland. à Vall. *cons.* 32 *n.* 33. *vers. ratio est vol.* 2. Mart. *d. clausf.* 4. *d. n.* 3. *vers. secus si in principio*, Rota *d. dec.* 628. *n.* 5. *p.* 2. *rec.* Sed potius videtur posita ad designandum, dumtaxat locum vbi fiebant singulæ assignationes, & confinium appositiones, quia cum ob Casalium diuersitatem, & distantias in quinque corporibus consistentium diuisio vnica sessione, & vnica die expleri non potuerit, ideo ad ostenden. distincte loca diuersa, distinctè pariter dictam clausulam appositam fuisse dicendum est, vt commodè dignosci posset locorum diuersitas, & Tenutarum eisdem comprehensarum situatio.

Eoque fortiùs, quia post huiusmodi clausulam Consules, & Periti diuidentes in recompensam bonitatis portionis obuentæ D. Duci Cæsarino assignarunt DD. de Caffarellis rubra 23. in Tenuta nuncupata la Castagnola, & subsequenter deuenerunt ad dictam reseruationem; Vnde multo magis excluditur, quod Diuisio antea fuisset perfecta, & sicuti non attenta dicta præcedenti clausula à Partibus non controuertitur huiusmodi recompensationem esse comprehensam in d. Diuisione, tanquam partem illius, ita pariter controuerti non potest, prædictam reseruationem inde subsequentem esse eiusdem naturæ, & qualitatis, ac ibidem omnino comprehendi.

Comprobantur prædicta ex noua clausula Actum, apposita post dictam reseruationem cum subsequuta subscriptione eorumdem Consulũ, Peritorum, & Assessoris, licet enim diuidentes incipiendo à Prædio Cognæ singula prædia diui erint, Diuisionem tamen non subscripserunt, 8. nisi post omnium corporum partitionem, & dictam reseruationem; Hinc igitur huiusmodi subscriptio verè enotat actus perfectionem, & complementum contractus, atque exinde arguitur, tunc solum, & non antea perfectam fuisse Diuisionem ad notata per DD. *in leg. contractus, Cod. de fid. instrument.*

Idque clariùs conuincit successiua continuatio negotij, absque alia diuersione ad actus extrinsecos: A principio enim cœptæ Diuisionis, vsque ad vltimã subscriptionem semper continuatã fuit idem negotium per verba successiua, ibi, & prosequendo terminationem, ibi, & prosequendo Diuisionem, ibi, successiue, & incontinenti, & ibi successiue prosequendo Diuisionem, & similia; Hæc enim successiuitas, & continuatio sine aliqua diuersione, vsque ad prædictam reseruationem manifestè indicat, nec diuidentes, nec Consules habuisse prius contractum pro perfecto, sed omnia incontinenti facta fuisse, vt aduertit Alex. *in l. in bona fide* 13. *sub n.* 12. *vers. sed in dubio, C. de pact.* Gabr. *cons.* 65. *n.* 3. *lib.* 1. Card. Mant. *de tac. lib.* 3. *tit.* 15. *n.* 47. 9.

Nec obstat, quod Periti post adiudicatas vnicuique suas portiones non potuerint imponere seruitutem per *text. in l. item Labeo* 23. *ff. famil. herciscund.* Procedit enim quando seruitus imponitur ex interuallo, vt explicat gloss. *ibidem, verb. ad. udicando, vers. & dic.* Secus autem vbi, prout hic, apposita fuit incontinenti, & in ipsa repartitione, tunc enim seruitutem imponi posse probat idem text. ibi, sed etiam cum adiudicauerit poterit imponere aliquam seruitutem vt alij alium seruum faciat, &c. idemque tradit Alberic. *ibidem n.* 1. *vers. dic. secundum.* 10. 11. 12.

Nihilque refert, quod diuidentes declarauerint portiones assignatas debere esse liberas, & exemptas: Quia præter quod intellexerunt de libertate, & exemptione à consortio condominorum, vt litteraliter patet, ibi, Mandarunt esse liberam, diuisam, & exemptam, & pro diuisa haberi, & teneri voluerunt à portionibus, & ratis spectantibus ad dictum D. Ducem Cæsarinum, &c. Non autem de libertate seruituris, quam statim reseruarunt: Regulare est huiusmodi declarationes intelligi de libertate alterius oneris, quam expressi ne in incontinenti inducatur correctio vulg. iurib. 13. 14.

Et in hanc sententiam eo libentiùs inclinarunt Domini, quia ex tota facti serie apparet huiusmodi mutuam reseruationem fuisse correspectiuam omnibus aliis in Diuisione appositis, vt præ cæteris indicat protestatio facta à Dominis de Caffarellis, quod absque dicta reseruatione nolebant Diuisionem acceptare, vt deponit primus testis eorum Summar. num. 3. Correspectiui enim dicuntur illi contractus, quorum vnum, siue alio partes non fecissent, vt pluribus relatis probant Giurb. *decis.* 85. *sub n.* 20. *vers. ammo correspectiui.* Proindeque non applicatur, quod in eodem instrumento contineri possint plures contractus distincti, & separati, ac inter se non correspectiui ex deductis in Romana cambij, seu pecuniaria 22. Iunij 1639. coram Reuerendissimo D. meo Decano, & in Romana, seu Veliterna restitutionis in integrum 17. Decembris 1646. coram R. P. D. meo Bichio. Quia vt eædem decisiones optimè declarant, tunc contractus in eodem instrumento contenti sunt ad inuicem independentes, & non correspectiui, quando vnus non venit ad determinationé alterius, secus autem è conuerso: In casu autem nostro reseruatio transitus venit ad determinationem ipsius Diuisionis, dum Domini de Caffarellis alias ad illam non deuenissent, ac propterea necessario dicitur correspectiua cum diuisio ab ipsa penitùs dependeret ex iuribus supra allegatis. 15. 16. 17 18.

Et ita resolutum vtraque &c.

R. P. D.

R.P.D. CERRO.

Interamnen. Vſusfructus.

Veneris 18. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Agitur de ſtatuto, fœminarum propter maſculos, à ſucceſſione excluſiuo. De cautione ab Vſufructuario præſtanda. De effectu aditionis Hæreditatis cum beneficio Legis, & Inuentarij. De Iure accreſcendi circa legata. Et de melioramentis, quando habeantur in conſideratione.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Ciuitatis Interamnæ lib. 2. ſub fol. 40. Rubr quòd mul. dotat. nunc ſucced. eſt fœminarum excluſiuum.*

2 *Ac proindè filius defuncta ab inteſtato ſuccedit, excluſis ſororibus.*

3 *Vſusfructus, in quo vniuerſaliter Vxor à Viro inſtituitur, in totum ei acquiritur in eius Hæreditate, ſicut in totum ipſa bona relicta, vt proprium eius patrimonium, ad eum ſpectabant.*

4 *Statutum Interamnen. ob ſolam maſculorum exiſtentiam, excludit fœminas etiã indotatas, iuncto fratribus onere dotandi pro viribus patrimonij.*

5 *Statutum quando excludit fœminas, ſi fuerint dotatæ, requirit expreſſam & formalem dotationem, quæ cenſetur cauſa finalis ſtatuentium.*

6 *Quando tamen illas excludit propter maſculos, & mandat ipſas dotari, niſi fuerint dotatæ non eſt neceſſaria pro ipſarum excluſione, cum fauor maſculorum & agnationis conſeruatio, cauſa finalis, & principalis in ſtatuentibus reputetur.*

7 *Dotatio actualis in fœminis, non eſt neceſſaria de tempore ſucceſſionis, ad effectum ſtatutariæ ipſarum excluſionis.*

8 *Dos non debetur, niſi matrimonium, & nuptiæ actualiter contrahantur.*

9 *Virilis portio hæreditatis paternæ videtur condecens dos pro muliere.*

10 *Statutum Interamnen. videtur excludere fœminas tantummodo ab hæreditate dotantis, dum, enumerando perſonas, à quarum ſucceſſione illas excludit, procedit per dictiones alternatiuas.*

11 *Procederet ſi dictum ſtatutum, tàm in parte dotationis, quàm in parte excluſionis, vteretur verbis, & dictionibus alternatiuis.*

12 *Secus vbi procedit per dictiones alternatiuas dumtaxat in parte dotationis, in parte verò excluſionis vtitur verbis, & dictionibus coniunctiuis, & copulatiuis.*

13 *Tunc non cenſetur excluſiſſe fœminas ab Hæreditate ſolius dotantis, ſed vnica dotatio ſufficit, vt ab omnibus hæreditatibus perſonarum ibidem ſpecificatarum illæ dicantur excluſæ.*

14 *Statutum excluſiuum fœminarum propter maſculos, non eos excludit perpetuò, ſed temporaliter, quouſque ſ. adſint maſculi de Agnatione, ipſis verò defectis, fœminæ ad ſucceſſionem reintegrentur.*

15 *Non procedit in Statuto Interamnen., quod fœminas expreſsè excludit, non ſolùm ad fauorem fratrum, ſed etiam eorum Hæredum, aliorumque ab eis cauſam habentium: & recenſetur ibi eiuſdem Statuti verba.*

16 *Statutum, cum à longiſſimo tempore cùrà appareat obſeruatũ, etiam in Iudiciis contentioſis, & ſignanter in Sac. Trib. Rotæ, etiam ſi non probetur Apoſtolica auctoritate confirmatum; tamen confirmatio Apoſtolica præſumitur.*

17 *Aditio hæreditatis in maſculo requiritur ad effectum huiuſmodi excluſionis in fœmina.*

18 *Pater retinendo bona dotalia vxoris vſque ad eius obitum, cenſetur hæreditatem illius prædefunctæ, nomine filij, cui dotata fuit, adiuiſſe.*

19 *Hæc concluſio procedere videtur in ſolis filiis infantibus, ſecus verò in maioribus infante.*

20 *Limitatur quando filius poſt mortem Patris eadem non bona poſſedit, & ſua vita durante, de illis diſpoſuit, vtique faciendo ſe illorum dominum, & poſſeſſorem, cenſetur enim paternam aditionem ratificaſſe, vel dictam hæreditatem iterùm ſufficienter adiuiſſe.*

21 *Aſſertio facta in Inuentario hæreditatis, probationem, niſi aliunde iuſtificetur, non concludet.*

22 *Aditio, quæ ſumitur ex poſſeſſione Patris bonorum hæreditariorum nomine filij, intelliguntur ad fauorem ſolius maſculi, licèt adſint & fœminæ, ſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo.*

23 *Admiſſio ſororis ad hæreditatem, & renunciatio ſtatuti ex ea reſultans, requirit premeſſe ſpecificam expreſſionem, cum non poſſit ex alio inferri.*

24 *Cautio Mutiana non eſt præſtanda, niſi in inſtitutione, non autem in legato vſusfructus temporaliter duraturo.*

25 *Cautio de vtendo & fruendo arbitrio boni viri, ſufficit quòd præſtetur ab vſufructuario in actu pacifice conſequutionis vſusfructus.*

26 *Vxor relicta vſufructuaria, quamuis teneatur ad debita mariti prædefuncti: Attamen deduci non poteſt vſusfructus ſibi relictus, niſi priùs ex ſubſtantia totius hæreditatis æs alienum illius integrè perſoluatur.*

27 *Solutionem æris alieni deducenti contrà bona hæreditaria debitoris, ſufficit vera & actualis ſolutio, vt proindè abſque alia ceſſione ſatisfieri debeat de concurrenti quantitate ſummæ perſolutæ.*

28 *Hæredi cum beneficio Legis, & Inuentarij impediri non poteſt integra ſatisfactio eius creditoris, in bonis hæreditariis.*

29 *Aditio hæreditatis cum beneficio Legis, & Inuentarij præſeruat actiones ſeparatas, ne confundantur.*

30 *Imaginaria ſolutio, & confuſio actionum, quæ reſultant ex aditione hæreditatis abſque beneficio Legis, & Inuentarij, procedunt tantummodò reſpectu creditoris penès hæredem exiſtentis tempore aditionis, ſecus autem reſpectu creditoris, quod ipſe deinde acquiſiuit, adita iam hæreditate, præuia ſolutione debitorum defuncti, propriis pecuniis peracta.*

31 *Voluntas teſtatoris legantis, ad vnguem ſeruari debet, aliàs legatarius legatum amitteret.*

32 *Legatum in parte vacante accrescit collegatario per Ius accreſcendi, non hæredi.*

33 *Quomodo in propoſito procedat.*

34 *Et redditur ratio.*

35 *Melioramenta, quæ non iuſtificantur neque in ſpecie, neque in genere, non habentur in conſideratione.*

DECI-

DECISIO L.

DEfuncto Ioann. Alexandro Paciono, instituto hæredibus proprietariis Lucia, & Dorathea sororibus vsufructuaria Catharina Campia vxore, inter illas mulieres variæ ortæ fuerunt controuersiæ tam super hæreditate dicti Io. Alexandri fratris, & matris respectiue, quam super hæreditatibus Fulvij, & Alcidæ illius Paternum. Proque coram Reuerendissimo D. Gamillo tunc S. Rotæ Auditore nunc vero Episcopo Terracinen. suscepta disputatione super hæreditatibus Fulvij, & Io. Alexandri tantum resolutum fuit Doratheæ & Luciæ dandam esse manutentionem in duabus partibus bonorum Fulvij, Catherinæ in alia tertia parte eorundem bonorum, & in omnibus bonis Io. Alexandri eius viri, titulo tamen solius vsusfructus, & cum oneribus contentis in decis. 27. Ianuarij 1648.

Acquieuerunt præfatæ mulieres huic resolutioni, sed prosequentibus coram Me in locum dict. Reuerendissim. Terracinen. particulariter subrogato disputationem super hæreditate Alcidæ ibidem non comprehensa, sub die 31. Maij præteriti proposuit dubium, An in bonis Alcidæ sit danda manutentio Catherinæ in totum, sed Dominus ordinarunt, quod videretur de bono iure, quo dubio hodie proposito constare existimarunt de bono iure vtriusque partis.

Catherinæ scilicet, & quidem in omnibus præfatis bonis quoad vsumfructum sibi relictum à d. Ioan Alexandro eius viro, Cum enim ex dispositione statuti Ciuitatis Interamnæ *lib. 2. sub fol. 40. rubr. quod mul. dotat. non succed.* relati in eius Summario n. 2 fœminarum excluiui, ipse solus tanquam masculus successerit d. Alcidæ ab intestato defunctæ exclusis penitus Lucia, & Dorathea sororibus, prout etiam resolutum fuit in Interamnen. hæreditatis de Paradisis 12. Decembris 1625. coram S.D.N. *in recentior. decis. 104. p. 1.* confirmata coram eodem 6. Martij 1606. & admittitur in d. decisione edita coram Reuerendiss. Dom. Terracinen. *§. non obstat alterum.* Sicut hæreditas d. Alcidæ in totum spectauit, & effecta fuit proprium patrimonium ipsius Io. Alexandri, ita etiam eius vsusfructus in totum spectare debet ad Catherinam ab ipso vniuersalem vsufructuariam in testamento scriptam ad *text. in l. uxori mea. ff. de usufruct. legat.*

Idque etiam si dictæ sorores expressæ dotatæ non fuerint. Cum enim præfatum statutum in verbis specificè excludat non solum dotatas, sed etiam indotatas iuncto statutis onere dotandi pro viribus patrimonij, sola existentia masculorum sufficit pro ipsarum exclusione vt resolutum fuit in dict. Interamnen hæreditatis de Paradisis 6. Martij 1606 *§. non obstat.* & in similibus terminis dixit Rota *de iis. 40. per tot. & signanter sub n. 1. nisi non enim propter dotem par. 1. diuers. recent. n. 6. dec. 405. n. 22. cum seq. par. 5.* & plenius in Romana supplementi legitimæ 18. Maij 1632. & 15 Aprilis 1644. & 26. Ianuarij 1646. coram Me. Licet enim, quando statutum excludit fœminas, si fuerint dotatæ expressæ, & formalis requiratur dotatio, quæ censetur causa finalis statuentium. Quando tamen, prout hic, illas excludit propter masculos, & mandat ipsas dotari, nisi fuerint dotatæ, dotatio non est necessaria pro ipsarum exclusione, cum fauor masculorum, & agnationis conseruatio causa finalis, & principalis in statutis reputetur iuxta distinctionem Cast. *communiter approbatam in l. Titio seruum, §. Titio generos. S. uerum ego Martes. ff. de cond. & dem. resp. & 11 cons. 276. n. 2. lib. 1.* quem sequuntur Soccin. *sen. cons. 75. n. 8. & que n. 3. dic.* aliique relati per Rotam *d. decis. 540. n. 1. & fus. par. 1. dinersor. Perusin. fid. commissar. Alsarn. 17. Maij 1621. coram Card. Cocco* penes Merlin. *de legitim. d. cis. 106. num. 7. in Tiburtina hereditat. 13. Febr. 1634. coram Eminentiss. D. Card. Verospio* penes Fenzon. *ad Statut. Urb. dec. 115. sub uersic. & licet.* Præsertim quia d. sorores nunquam nuptæ fuerunt, & ideo ob id fieri non potuit defectus dotationis, cum ad illum effectum non sit necessaria actualis dotatio de tempore successionis Card. Seraph. *decis. 112. n. 1. & per totam.* Et dos non debeatur, nisi matrimonium, & nuptiæ actualiter contrahantur, vt probat Cast. *d. cons. 26. n. 2. uersic. secundo, & tunc recitum lib. 1* Rota *d. decis. 540. n. 1. uersic. sic ergo autem par. 1. diuers. & d. decis. 405. n. 26. uers. neque enim obst. quia par. 5. ex.* Tum etiam, quia satis condecentem dotem habuisse videntur, dum ipsemet Ioan. Alexander illas admisit vna secum pro æquali portione ad paternam hæreditatem, & eas vniuersales hæredes proprietarias in omnibus suis bonis instituit.

Nec obstat, quod d. statutum videatur excludere fœminas tantummodo ab hæreditate dotandis dum enumerando personas à quarum successione illas excludit, procedit per dictiones alternatiuas, vt dixit Rota in Narnien. successionis 7. Februarij & 29. Nouembris 1629. coram bo. memor. Merlino *recentior. decis. 247. n. 19. uersic. etiam quando par. 5. & decis. 329. n. 16. cum sequentibus parte 6.*

Obiectum enim procederet, si d. statutum tàm in parte dotationis, quam in parte exclusionis vteretur verbis, & dictionibus alternatiuis, in quibus terminis loquuntur præfatæ decisiones Narnien. successionis. Secus autè vbi, prout hic, procedit per dictiones alternatiuas dum textit in parte dotationis, in parte verò exclusionis vtitur verbis, & dictionibus coniunctiuis, & copulatiuis, ibi, Nec actionem habeant, nec petere possint contra patrem patruum, nec fratres carnales, vel eorum hæredes, nec ab eis causam habentes, &c. Tunc enim non censetur exclusisse fœminas ab hæreditate solius dotantis, sed vnica dotatio sufficit, vt ab omnibus hæreditatibus personarum ibidem specificatarum illæ dicantur exclusæ, vt declarant Baldus *cons. 73. circa medium uers. & est considerandum lib. 4* Becc. *cons. 53. num. 3. uers. nam respondetur*, Alciat. *cons. 5. sub num. 11. uers. item quando statutum loquitur lib. 2.* Menochius *cons. 87. sub num 12. Uers. quantus est casus*, Surdus *cons. 100. n. 9.* Bellon. *cons. 74 n. 48.* Thesaur. *decis. Pedemont. 62. n. 2 uers. in meo statutum, idemque admisit* Rota *in dd. Narnien. successionis, vt in decis. 247. n. 18 & n. 19 par. 5. & decis. 220. num. 10. & num. 16. par. 6.* ac responsum fuit coram Cardin. Seraph. *decis. 1291. num. 1. in Balneoregien. honorum 16. Maij 1594. coram recol. memor. Cardin. Hieronymo Pamphilio, & in Romana hæreditatis de Stellis 16 Ianuarij 1608. coram bo. memor. Ottemberghio* penes Fenzon. *ad Stat. Urb. decis. 115. & decis. 116. per tot.*

Minuiùs obstat, quod huiusmodi fœminarum exclusio non sit perpetua sed temporalis, quousque

que ſcilicet adſint maſculi de agnatione, ipſis verò defectis fœmininæ ad ſucceſſionem reintegrentur ad tradit. per Brun. *in tract. quod ſtant. maſcul. art.* 10. *n.* 12. *& num.* 23. cum aliis relatis *in d deciſ. Reuerendiſſim. Terracinen. §. non obſtat alterum verſic. tum quia.* Quoniam in caſu noſtro tollitur ex facto hæc difficultas, cum ſtatutum fœminas expreſsè excludat non ſolum ad fauorem fratrum, ſed etiam eorum hæredum aliorumque ab eis cauſam habentium ibi, nec actionem habeant, &c. nec fratres carnales, vel eorum hæredes, nec ab eis cauſam habentes, &c.

16. Nec facit, quod d. Statutum non probetur Apoſtolica auctoritate confirmatum: Quia cum à longiſſimo tempore citra appareat obſeruatum etiam in iudiciis contentioſis, & ſignanter in hoc Sacro Tribunali confirmatio Apoſtolica interueniſſe præſumitur ad notat. per DD. *in cap. illud de præſumpt. & in cap ſicut de re iudic.* Card. Seraphin. *d. ciſ.* 507. *n.* 3. *& deciſ.* 536. *n.* 5 cum aliis in Barchinonen. Statuti III. Martij M. D C. XXXVI. coram Eminentiſſim. Dom. Cardin. Hieronym. Verolpio in *recent. deciſ.* 107. *numer.* 24. *p.* 7.

17. Prout nec ſubſiſtit, quod non doceatur Io. Alexandrum adiuiſſe maternam hæreditatem, prout ad hunc effectum requiritur.

18. Cum enim huiuſmodi hæreditas conſiſtat potiſſimè in bonis dotalibus, quæ Fuluius maritus per quatuordecim annos vſque ad eius obitum penès ſe retinuit, ex præfata retentione adiuiſſe cenſetur dictam hæreditatem nomine Ioann. Alexandri communis filij, cui ipſa delata fuerat, vt probat. *textus in leg. qui in aliena, §. ſed, & ſi non adiuerit, ff. de acquir. hæredit.* Bartol. *conſil.* 129. *n.* 2. *ſub* 1. Natt. *conſ.* 74. *num.* 11. Surdus *conſ.* 253. *n.* 32. Paſchal. *de viribus patr. poteſt. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 35. *verſic. immò etiam*, Rota *deciſ.* 259. *n.* 3. *& deciſ.* 723. *n.* 14. *verſ. & in propoſito par.* 2. *& deciſ.*

19. 527. *num.* 4. *par.* 8. *recent.* Et licèt hæc concluſio procedere videatur in ſolis filiis infantibus ad tradita per Alexand. *conſil.* 20. *n.* 1. *lib.* 7. Surd. *conſ.* 244. *num.* 2. *ſecus verò in maioribus infante*, idem

20. Surdus *deciſ.* 140. *num.* 11. Nihilominus quia ipſemet Ioannes Alexander poſt mortem Fuluij patris eademmet bona poſſedit, & ſua vita durante de illis diſpoſuit, vt probatur ex inuentario confecto à dictis ſororibus eodem Summario n. 5. vtique faciendo ſe illorum dominum, & poſſeſſorem, cenſetur paternam aditionem ratificaſſe, vel dictam hæreditatem iterum ſufficienter adiuiſſe *leg. pro herede, & leg. gerit Cod. de acquir. hæredu. leg. ſi filius familias, Cod. de petit. hæredit. leg.* 3. *Col. ad S. C. orfician. § penultim. inſtitut. de hæred. & qualit. & differen.* Caſtr. *in leg. potuit num.* 4. *Cod. de iur. deliber.* Baldus *conſil.* 272. *ſub numer.* 2. *verſic. tertia ratio eſt lib.* 5. Aymon. *conſil.* 35. *num.* 14. Honded. *conſ* 61. *n.* 58 *lib* 2. Surdus *conſil.* 253. *num.* 31. Card. Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib.* 12. *tit.* 12. *num.* 8. *& deciſ.* 245. *n.* 11. ſanct. mem. Greg. *deciſ.* [illegible] *n.* 2. *deciſ.* 78. *n.* 1. *& deciſ.* 135. *n.* 2.

Nihil obſtante, quod in dicto Inuentario præfatæ ſorores aſſeruerint bona ibidem deſcripta poſſeſſa fuiſſe per Ioannem Alexandrum pro indiuiſo, & in communi cum ipſis.

21. Quia præter quod huiuſmodi aſſertio eis ſuffragari non poteſt, niſi concludentibus probationibus aſſertam communionem iuſtificent ad *textus in leg. 1. Cod. de probat.*

Cum præfata hæreditas deberetur ſoli Ioanni 22.
Alexandro maſculo ob prædictam ſtatuti diſpoſitionem ex dicta poſſeſſione ad eius dumtaxat fauorem, non autem ſororum, quibus illa delata non fuerat, defuncti poteſt aditio, vt declarant Surdus *dicto conſil.* 253. *n.* 31. Card. Mantic. *d. tit.* 12. *dicto n.* 8. *verſic. quod ſcilicet probatio*, Boër. *deciſ.* 33. *num.* 25. *verſic. alias ſi eſſet*; cum cæteris ſupra allegatis. Minuſuè præſumi poteſt, quod dictus Ioann. Alexander voluerit ipſas admittere vna ſecum ad maternam hæreditatem, ex quo eas admiſerat ad hæreditatem paternam, ideoque renunciaſſe videatur dictæ ſtatutariæ diſpoſitioni, 23
vt firmatum fuit in dicta præcedenti deciſione. Quia cum præfata admiſſio expreſsè facta, & reſtricta fuerit ad bona paterna, exindè inferri non poteſt, quod voluerit eas pariter admittere ad materna, cum admiſſio, & renunciatio ex ipſa reſultans eamdem ſpecificam expreſſionem perneceſſe deſiderent ex probatis ferè in terminis per Gabriel. *conſil.* 60. *n.* 2. *& 3. & n.* 6. *per tot. lib.* 1. Surd. *conſ.* 445. *n.* 58. *& 59.* Morot. *conſil.* 3. *n.* 19. *cum ſeqq.*

Denique non obſtat, quod Catharina nullam præſtiterit cautionem, ſiue Mutianam, ſiue de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri.

Reſpectu enim Mutianæ reſpondum fuit eam 24
non eſſe præſtandam dum non verſamur in inſtitutione, ſed in legato vſusfructus temporaliter duraturo, donec ſcilicet legataria viduitatem ſeruauerit, vt diſtinguendo firmant Natt. *conſil.* 459. *n.* 17. *verſ. tamen ſecus eſt*, Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 696. *n.* 11. Thomat. *deciſ. Maceraten.* 105. *n.* 7. *&* 8. Barz. *deciſ. Bonon.* 73. *n.* 29. *cum ſeqq.* Reſ- 25
pectu verò cautionis de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, ob litem poſtea motam, & acriter agitatam viſum fuit Dominis ſufficere, quod præſtaretur in actu pacificæ conſequutionis prædicti vſusfructus iuxt. Theoric. Bald. *in l.* 2 *ſub n.* 11. *& circa fin. Cod. comm. de legat.* quam pluribus adductis ſequuta fuit Rota *in Auenionen. vſusfructus* 4. *February* 1637. *coram Reuerendiſſim. Dom. meo Decano, & 1. July eiuſdem Anni, coram Eminentiſſimo Dom. Cardin. Panzirolo in recent. deciſ.* 195. *num.* 19. *& n.* 20. *& deciſ.* 238. *n.* 11. *par.* 7. *ac* 29. *Aprilis* 1641. *coram Reuerendiſſ. Dom. Terracinen. §. final. & notiſſimè in Firmana codicillorum* 1. *Martij præteriti coram Me §. quia ſub eademmet die.*

Quo verò ad præfatas ſorores exiſtimarunt Domini conſtare de ipiarum bono iure, tum pro ſumma ſcut. 850. Tum etiam pro rata vſusfructus, quam Catharina tenetur illis cõmunicare.

Pro ſumma ſcilicet dictorum ſcutorum 850. quæ ab eis perſoluta fuerunt eidem Catharinæ pro reſtitutione doris ſibi debitæ à dicto Ioann. Alexandro Teſtatore eius viro, vt apparet ex publico Inſtrumento ipiarum, Summario numer. 1. 26
Quamuis enim vxor relicta vſufructuaria non teneatur ad debita mariti prædefuncti; Attamen deduci non poteſt vſusfructus ſibi relictus, niſi prius ex ſubſtantia totius hæreditatis æs alienum illius integrè perſoluatur per *textus in leg. final. ff. de vſufruct. ligat. & in leg. vſ fructu bonorum ff. ad leg. Falcid.* Gabriel. *conſil.* 114. *n.* 8. *lib.* 1. Gall. *præct. obſer. lib.* 2. *obſer.* 146. *n.* 7. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 143. *ſub n.* 13. *verſ. altera fuit opinio*, Cardinal. Mãtica *de cõiectur. vltim. volunt. lib.* 9. *tit.* 6. *n.* 12. plenè Maſtrill. *deciſ.* 3. *ſub n.* 4. *cum plurib. ſeq.*

sigg par. 1. & dictum fuit in dicta præcedenti decisione Reuerendiss. Domin. Terracinen. §. *neque potest vers. & iuxta.*

Nec refert, quod Catharina in actu exactionis dictæ dotis cesserit iura talia qualia, dummodo contra ipsam retorqueri non possint: Quia dictę
27. sorores non veniunt huiusmodi cessione, nec agunt contra cedentem pro repetitione soluti, sed deducunt huiusmodi solutionem æris alieni contra bona hæreditaria debitoris, ad quem effectum ipsis sufficit vera, & actualis solutio, vt proinde absque alia cessione super illis satisfieri debeant de concurrenti quantitate summæ persolutæ *l. qui a debitore ff. qu. pot. in pignor. hab. l. si pactores*, ibique glos. *C. de his, qui in prior. cred. loc. succ.* Card. Mant. *decis. 69. num. 3. vers. diuersum est autem.*

Et parum releuat, quod sint hæredes dicti Io. Alexandri debitoris.

28. Quia præter quod illius hæreditatem adierunt cum beneficio legis, & inuentarij, proindeque eis impediri non potest integra satisfactio ipsarum creditis ad tradita per Bald. *in l. fi. §. in computatione n. 3.* ibique Ias. *n. 1. C. de iur. deliber.* Pariss. *cons. 69. n. 161. lib. 1.* Rota *in rec. decis. 128. n. 1. p. 2. dec. 122. n. 10. p. 7. decis. 46. n. 6. & decis. 513. n. 12. p. 8.* Ea ratione, quia per additionem cum dicto beneficio actiones non confunduntur,
29. sed separatæ præseruantur *d. fi. l. §. in computatione, vers. si vero ipse. C. de iur. del. lib.* Bald. *in l. si vxor n. 2. C. de bon. auth. iud. poss.* Cattr. *cons. 186. in princ. vers. sine dicamus, quod facto inuentario lib. 2.* Sardus *cons. 7. n. 31.* Rota *dec. 63. n. 2. in fi. p. 3. decis. 114. n. 22. p. 7. dec. 145. num. 7. p. 8. rec.* Cum tempore additionis dictæ sorores non essent creditrices, sed tales effectæ fuerint post aditam hæ-
30. reditatem persoluendo de proprio huiusmodi debitum dotis Catharinæ, vtique etiam si non essent hæredes beneficiatæ, adhuc ipsis prædicta satisfactio denegari non posset; Imaginaria enim solutio, & confusio actionum, quæ resultant ex additione absque dicto beneficio, procedunt tantummodo respectu crediti penès hæredem existentis tempore additionis, secus autem respectu crediti, quod ipse prout hic, deinde acquisiuit adita iam hæreditate præuia solutione debitorum defuncti propriis pecuniis peracta, vt in puncto distinguendo firmauit Rota *coram Cara. Canal decis. 367. n. 1. 2. & 3. & in Bonon fideicommissi de Cattaneis* 10. *Martij* 1617. *coram bo. me. Pirouano in rec. decis. 432. num. 10. vers. quia creditum p. 4.*

Pro lata verò vsusfructus, quia testator eidem
31. Catharinæ legatariæ expressè mandauit, quod illud communicaret cum præfatis suis sororibus; Voluntes enim testatoris in proposito ad vnguè seruari debet, aliàs legataria legatum amitteret, vt firmatum fuit in Spoletana alimentorum 24. Maij 1595. coram Card. Gyptio in Florentina alimentorum 20. Nouemb. 1630. coram Eminent. D. Card. Hieronymo Verospio, & in Romana legati ciui, & potus 13. Iul. 1635. co. RR. D. meo Decano relatis in *d. dec. d. §. neque potest.*

Nec obstat, quod cum ipsæ sorores institutæ
32. fuerint hæredes proprietariæ, huiusmodi legatum ad ipsarum fauorem non sustineatur, sed accrescat Collegatariæ ex dispositione *text. in l. plane* 34. *§. si duo ff. de leg.* 1. approbata in Recanat. manut. 27. Iunij 1642. coram Me §. *& huic intellectui, vers. item prælegatum.*

Conclusio enim procedit quando hæres à se- 33.
metipso legatum consequi deberet, vt clarè legitur in d. text. ibi, *A semetipso cui legatum inutiliter videtur, &c.* secus autem vbi, prout hic, illud capere debet è manibus Collegatariæ propter onus cõmunicandi illi iniunctum, tunc enim legatum tanquam validum sustinetur, nec ipsi Collegatariæ accrescit, vt declarat glos. *in d. verb. inutiliter, vers. item à legatario*, quam sequuntur Alex. *in d. §. si duobus n. 2. vers. quia sicut quando*, aliique relati per Bellon. *de iur. accresc. cap. 7. q. 29. n. 14. 15. & 16.* vbi reddit optimam rationem, quia scilicet
34. huiusmodi legatum nullam continet obligationem ipsius hæredis, sed illius tantummodo, qui fuit grauatus & n. 90.

Cæterum prætensa melioramenta, vt asseritur 35.
facta per Fuluium in bonis controuersis, Domini non habuerunt in consideratione, quia non iustificantur, neque in specie, neque in genere.

Atque ita resolutum fuit vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana Vineæ.

Veneris 27. Aprilis 1646.

ARGVMENTVM.

Agitur de deuolutione rei emphyteoticæ ad directum, ob alienationem factam ab emphyteuta, ipso irrequisito, & quando habeat locum, & ob defectum solutionis Canonum per biennium, & quando habeat locum: & vbi dominus teneatur probare suum dominium: & de pactis in Inuestitura appositis: de alienatione conditionati; & aliis consimilibus.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ probatur ex reuolutione Processus, in quo fuerunt seruata seruanda.*

2 *Mandatum de associando, quod non iustificatur ex actis iniustum est.*

3 *Ac proinde resultat iusta causa restitutionis in integrum aduersùs illud, ac cætera omnia in eius executione gesta.*

4 *Dominus directus, qui vult deducere deuolutionem bonorum emphyteoticorum ob alienationes irrequisito domino factas, & Canones non solutos, dominium directum plene ac concludenter probare debet.*

5 *Et identitas rei emphyteoticæ cum ea, quæ in Inuestitura comprehenditur, per probationes concludentes, & non æquiuocas, iustificanda est, ita quod de illa dubitari non possit.*

6 *Acquisitio domini directi, quando agitur de illius prælatione, ad effectum rei emphyteoticæ deuolutionis, non autem simplicis recognitionis, est directo iustificanda secundum ius gentium, vel ciuile.*

7 *Confessionem factam Rota non attendit.*

8 *Eoque*

8 *Empue mente, quando non fuit seruata forma.*

9 *Instrumenta ibi exhibita, non probationes sed dicuntur pro notitia, vtpote donata, cum de iure non agatur per ipsa aliter, nec incidenter.*

10 *Intentio non erit tam simplex, ac purum possessorium, quod prius ipsi fundatum est in denolatione, tanquam præferens dominium directum veros actorem.*

11 *Actor probare debet fundamentum suæ intentionis.*

12 *In Iudicio possessorio per dominum directum instituendo, tria sunt necessaria probanda. Primo scilicet quod constet de Inuestitura, seu concessione ipsius rei, de qua agitur identificè. Secundò, quod illa sit facta. Tertiò, quod adsit contumacia non reintegrantis.*

13 *Iecta in secunda instantia producta ad instficandum mandatum primæ instantiæ, non attenti solent ex sententia Rotæ, post executionem mandati: sed pars, quæ facto iudicis, ex processu non instficato nullitet, ac iniustè procedentis, foliata sunt, ante omnia in pristinum statum restitui, ac de causa cognosci debet.*

14 *Alias enim in infinitum ordo peruerteretur; si prius exequerentur sententiæ, deinde de eò probationes fierent.*

15 *Commissi solutionis defectu per biennium continuum requiritur ad effectum vt emphyteuta Ecclesiæ, ex eo capite expelli possit.*

16 *Biennium huiusmodi supplere non potest extemporè decursus pendente lite.*

17 *Instrumenta in Iudicio debent exhiberi, ad hæc vt de eis habeatur ratio.*

18 *Dotes pagant consuetudinem meliorum ex bonis emphyteticis, sine consensu domini directi, etiam aliter ex pacto conuento, ex speciali dispositione Statuti Vrbis lib. 1. c. 122.*

19 *Contractus venditionis bonorum Emphyteoticorum, cum expressa reseruatione eius dominij, ac possessionis vsque ad integram pretij solutionem, & interim locatio sub annua pensione, non requirit domini directi consensum, alias in alienatione necessarium.*

20 *Verba importantia reseruationem consensus directi domini, cum clausula & nonalia, &c. apposita in contractu venditionis fundi emphyteotici, reddunt huiusmodi contractum conditionalem, cui quæ conueniunt pactis conventionibus præstitis de nouum directum consensum, ita quod ante huiusmodi prouentum, & propterea nulla ex eis incurritur caducitas, quia cessat ensis in domini contemptus, ex quo prouenit huiusmodi pœna.*

21 *Ampliatur hæc conclusio vt procedat etsi quid denarium fuerit alicui solutione rei alienatæ ante petitum & obtentum domini consensum: quia stante huiusmodi clausula, adest censetur inesse sola traditionis conditio.*

22 *Intelligenda est tamen conclusio cum temperamento æquitatis, vt dicatur vasto contrahentes reatus, deinde alienationem contra alium huiusmodi dominio detinere, ac eius vtilitatem sumere, non repugnare, ne aliter in eorum fraudem dolus dominio lucrum, ac iuris recognitione frustrare.*

23 *Emptor rei census, qui recipisse it dominum directum de facto consentit, & negare non facit, alienatio non est reuocanda.*

24 *Pactum speciale conuentum in Inuestitura, consensum domini directi inter uenire debere ante alienationem, vel in actu alienationis facienda, sub pœna deuolutionis, videtur de alienationibus pure, & absolutis non attendere ius, quæ facta semper sub expressa reseruatione domini, & non consensu domini directi cum clausula & non alias, &c.*

25 *Assensus facta cum huiusmodi clausula reseruationis, non est perfectus, sed conditionalis, & remanet in suspenso, & habeatur pro non facta, donec huiusmodi consensus intercesserit.*

26 *Emphyteuta vendens, irrequisito domino pro pretio declarando per terminum, illo non declarante, non cadit à iure suo, quia negotium est imperfectum.*

27 *Pacta huiusmodi, in hac præsertim materia odiosa, & præiudicialia, stricte intelligi debent, & in dubio, contra stipulantem.*

28 *Notitia pacti deuolutionis requiritur ad huius effectum in emphyteuta, certa, explicita, & inhabitata, ita quòd nullo modo excusari possit.*

29 *Notitia Auctoris primi Inuestituræ non probata de aliquo pacto Inuestituræ, ora, fundatur ignorantia in illis, qui successerunt in locum illius.*

DECISIO LI.

SEntentiam Rotalem in hac causa prolatam hodie Domini confirmandam esse censuerunt; Nam illius validitas probatur ex reuolutione Processus in quo fuerunt seruata seruanda iuxta vulg. *Decisionem Veral. 262 part. 2.* Iniustitia vero ex Decisionibus emanatis Coram RR. PP. DD. meis Carillo, & Orthobono, ex quibus constat mandatum de associando ad possessionem Vineæ de qua agitur Reuerendiss. Monialibus concessum à Reuerendiss. P. D. Locumtenente Eminentissimi Domini mei Cardinalis Vicarij, contra Dominum Alphonsum Ferrum, & quondam Portiam eius Vxorem non iustificari ex actis coram Eo. Vndè resultat illius iniustitia, vt fuit dictum in Burgen. *Reginalden. XVI. Martij M. DC. XVII. coram bon. memor. Andrea dec. 23. & numero 20. Versicul. fuit responsum*, & bon. memor. Baratt. *D. dec. 363. numero 2. versicul. nam prædictum mandatum, cum sequentib.* ac Reuerendiss. Vigellen. *dec. 50. numero 12. versic. & quamuis, & dec. 81. numero 1. versicul. fuit responsum, cum sequentib. & in Recentiores dec. 659. sub numero 15. Versic. Decimam part. 2.* Ac proinde iusta causa restitutionis in integrum aduersus illud, ac cætera omnia in eius executione gesta, Rota *dec. 1. de Restitution. in integrum in nouiss.* & penes Cæs. de Grass. *dec. 10. numero 12. versic. nam ad hanc effectum, cum sequentib. de sententi. & re Iudicata* & Veral. *dec. 94. part. 3.* & Cardinal. Seraphin. *dec. 251. numero 12. versic. tamen in hac conuenerunt cum sequent.* & Sanct. Memor. Gregor. *dec. 209. ac in Recentior. dec. 492. sub num. 1. vers. sed hodie part. 1.* 1.

Primo siquidem, quia non præcessit probatio directi dominij nonalterij super hac ipsa Vinea, vt necessarium erat, cum fuerit deducta illius deuolutio ob alienationes irrequisito Domino factas, & Canones non solutos, quo casu dominium prædictum plenè, ac concludenter probari deberet, *iuxta leg. officium, & leg. Iuuen. Digestis de rei vendic. leg. cum res*, vbi Glossa, & Doctores *Codic. de probat.* Specul. *lib. 4.* 2. 3. 4.

titul. de Emphyteut. §. nunc aliqua sub numero 194. *versic. centesimo sexagesimo octauo quæritur*, Rota penes Verall. *decis.* 288. *part.* 1. & Card. Seraph. *decis.* 1452. *sub numero* 1. *versic. Verum in casu isto, ut sic.* & And. *decis.* 63. *numero* 1. *cum sequentibus per tot. ac in Recentiores dec.* 606. *num.* 1. *part.* 1. & in aliis inf. à citandis.

Nec enim releuabant binæ Inuestiturææ productæ, Altera scilicet facta de Anno M D LXVII. X V I I I. Maij Antonio de Libertanis de sex petiis terræ, & tribus quartis, & altera facta Nicolao Calderario de Anno M. D. L X V I I I. X V I I. Nouembris de aliis petiis nouem. Quia neutra conueniebat, nec in quantitate, nec in qualitate, nec in confinibus, cum Vinea petita petiarum quatuordecim cum Domo, & aliis Ædificiis, vt legitur in monitorio, & Articu-
5. lis pro parte Monialium tunc exhibitis; Certum est autem quod identitas illius, cum iis quæ in dictis Inuestituris comprehendebantur omnino iustificanda erat per probationes concludentes, & non æquiuocas, ita quod de illa dubitari non posset, Specul. *in loco mox citato sub numero* 75. *versic. Item Ecclesia quæ concessit, cum sequent.* Alban. *consil.* 244. *sub numero* 34. *versic. quarto videtur, cum sequent.* Rota penes Cardin. Seraphin. *decis.* 869. *in princip. & in fine*, & Buratt. *decis.* 132. *numero* 4. *versic. & sic quod doceretur*, & *decis.* 393. *numero* 10. *versic. secundò*, ac *decis.* 424. *numero* 3. *Versic. & tamen*, ac *numero* 5. *versic. nec etiam*, & *in recentior. decis.* 407. *numero* 1. *versic. tùm quia part.* 4. & *plenè in Perusin. Emphyteut. X I I I. Februarij M. DC. XL. & X X I. Iunij M. DC. XLI. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, ac in Romana Domorum IX. Decembris M. DC. XLI. coram Reuerendiss P. Domino meo Rotas.*

6. Non etiam sufficiebat assertio Coniugum de Fertis in Instrumentis celebratis cum Carolo Antonio Braschi, quod Vinea dotalis Portiæ petiarum quatuordecim in eis descripta esset directi dominij dd Monialium, quia cum ageretur de illius probatione non ad effectum simplicis recognitionis, sed deuolutionis erat directo iustificanda illius acquisitio secundum Ius gentium, vel Ciuile, *iuxta dicta leg. in rem, Digestus de Rei vendit. & theoric.* Bartol. *in leg. penultim. numero* 4. *versic. primo casu, Digestus de condit. infert*, Abb. *in cap. cum ad sedem numero* 2. *versicul. sed sic extra de restit. spol.* Rota penes Verall. *dicta decis.* 280. *numero* 5. & ita fuit tentum parte prima, & Card Seraphin. *decis.* 1453. *numero* 1. *versic. & confessis, ac in Recentiores dicta decis.* 606. *numero* 3. *versic. tùm quod dicta confessio, part.* 1. *& penes Reuerendissimum Vrgellen. decis.* 431. *à numero* 8. *Versic. vlterius, cum sequentibus, cum* aliis relatis in hac eadem Causa *coram Reuerendiss. Domino meo Carillo X. Iunij M. DC. XXXIX. in §. vim se fundauit, & X X V I I. Nouembris M. DC. XLI. in §.* 1.

Neque vis fieri poterat super positionibus productis pro parte Monialium, quæ fuerunt habitæ pro confessis contra dd. Coniuges non
7. respondentes nam huiusmodi fictam confessionem Rota non attendit, vt fuit dictum in *Romana Vicariæ* 1. *Februarij* 1613. *coram Sanctissimo Domino Nostro in § final.* apud Fenzon. *ad Statut. Vrb. decis* 41. & penes Sanct. Memor. Gregor. X V. *decis.* 469. *numero* 14. *versic. quia vltra alias responsiones*, & Card. Caualer. *decis.* 562. *numero* 1. *versic. quamuis enim ac in recent. decis.* 273. *numero* 6. *versic. an venditione capsarum, & decis.* 556. *numero* 8. *versic. Præterea part.* 3. *idemque fuit responsum in dicta decis.* 10 *Iunij* 1639. *in §. quod eo facilius coram præfato Domino meo Carillo.* Eoque minus quando non fuit seruata 8.
forma *cap.* 2. *de confessis.* 6. *vt est necessarium iuxta not.* ibi per Franch. *sub numero* 9. *vers. nam dicit Bald. & infr.* Rota *decis.* 3. *de Confess. in Antiq.* & penes Card Seraphin *decis.* 458. *numero* 4. *versic. tam etiam quia*, ac bon. memor. Coccin. *decisione* 470. *numero* 6. *versic. neque est verum, cum sequentibus.*

Nec obstat quod fuerit per Moniales institutum iudicium possessorium, in quo leuiores 9.
probationes sufficiunt pro iustificatione dominij, cum de illo tunc non agatur principaliter, sed incidenter.

Nam præter quod Iudicium illud non videtur fuisse simplex, ac purum possessorium, 10.
quia fuit principaliter fundatum super deuolutione Vineæ ob Canones non solutos ac alienationes irrequisitis Dominis directis factas, vt apparet ex conclusione Monitorij & petitione, & positionibus prædictis, ac ceteris in eo Processu actis solum dominium Monialium, ac de-
uolutionem respicientibus, quo casu concluden- 11.
ter probari debet, tanquam fundamentum intentionis agentis. Innoc. *in cap. ex parte*, *Abbatissæ sub numero* 1. *versic. Hoc tamen tenens, extr. de Priuileg.* Castrens. *in leg. interpositas, sub numero* 7. *vers. sed Innocentius*, ibique Iason *sub num* 6. *versic. limita ex eo, Codice de Transact.* Eoque magis vbi non fuit facta petitorij suspensio, vt distinguendo fuit dictum in *Ordinis Sanctiss. Trinitat.* 15. *Iunij* 1597. *coram bon. memor. Rubeo* penes Statil. *de salu. Interdict. decis.* 230. *numero* 2. *versic. In euentum verò*, quod petitorium non fuisset suspensum *& in Terracinen. bonorum* 6. *Iunij* 1623. *coram bon. mem. Merlin. in recentiores part.* 4 *tom.* 2. *decis.* 405. *n.* 16. *vers. Vel denique.*

Fuit responsum, quod etiam in Iudicio pos- 12.
sessorio per Dominum directum instituto, tria sunt necessario probanda, primo scilicet, quod constet de inuestitura, seu concessione ipsius rei de qua agitur identificè, secundo quod illa sit finita; Tertio, quod adsit contumacia non restituenti. Menochius *de recup. remed.* 11. *numero* 31. *vers. quæro quarto. cum sequent.* Rota penes Seraphin. *decis.* 1418. *numero* 4. *versic. & ita procedunt ac per tot.* & fuit dictum in *Ariminen. bonorum* 4 *Februarij* 1611. *coram bo. memor. Card. Marcomon. in recent. decis.* 525. *numero* 5. *versic. & nihilominus part.* 3. *& in Portuen. stagni* 27. *Aprilis* 1640. *sub princip. in §. cum igitur ad obtinendum in hoc iudicio coram Eminentissimo Domino meo Cardinali Panzirolo*, quæ in proposito non fuerunt probata, vt dictum est.

Minus visa fuerunt Dominis obstare Iura in hoc iudicio producta, ex quibus prætendunt informantes pro Monialibus prædicta omnia iustificari.

Nam equidem attenderentur si ageretur de confirmatione d. mandati antè factam illius exe- 13.
cutionem, At postquam facta fuit attendi non solent ex sententia Rotæ, sed pars quæ facto Iudicis ex processu non iustificato nulliter, ac iniustè

proce

procedentis, spoliata fuit antè omnia in pristinum statum restitui, ac de causæ meritis deindè cognosci debet ad text. *in cap. conquerente. extr. de*
14. *restitut. spoliat.* aliàs enim iustus iudiciorum ordo peruerteretur, si prius exequerentur sententiæ, deinde vero probationes fierent, atque ita fuit resolutum penes Chilan. *decis.* 172. *sententia nulla, & in Romana do Finellis* 20. *Februar.* 1598. *coram bon. memor. Oran. decis.* 102. *numero* 9. *versic. nam executio*, apud Zacch. *de obligat. Camer.* & penes Sanct. Memor Gregor. XV. *decis.* 105. *num.* 10. *versic. potuit ista immissio*: vbi aliæ referuntur, *ac decis.* 209. & Card. Caualer. *decis.* 632. *numero* 6. *vers. eius tamen est*, & Buratt. *decis.* 584. *numero* 6. *versic. & nihilominus*, *ac Reuerendiss. Vrgellen. dicta decis.* 81. *numero* 1. *versic. fuit responsum, ac in recent. decis.* 346. *sub numero* 1. *versic. & est receptum ac per tot. & part.* 2. *& in hac eadem causa coram eodem Domino meo Cirillo, dict.* 27. *Nouembris* 1641. *in §. nec ad tollendum primum fundamentum.*

Secundo principalite, quia non fuerunt probatæ causæ deuolutionis eiusdem Vineæ, Nam illa deducta ob Canones non solutos concidit ex partitis librorum Monasterij exhibitis ex quibus constat de illorum solutione vsque ad annum 1615. & & ex petitione, atque executione facta pro debitis de Anno 1616. per acta Lucatelli, ita, quod de tempore declarationis factæ per moniales, ac instituti earum nominibus iu-
15. dicij super deuolutione sub die 22. Iunij 1617. non fuerat defectum in eorum solutione per biennium continuum prout requiritur ad effectum, vt Emphyteuta Ecclesiæ ex eo capite expelli possit *iuxt. text. in cap. potuit in §. Emphyteuta quoque, extr. de locat.* & in Authent. *Hoc ius porrectum*, §. *qui rem Codice de Sacrosanct Eccles.* &
16. Auth. *de non alienand.* §. *scire autem relat. in cap.* 2. 10. *quæstione* 2. Neque suppleri potuit ex anno decurso lite pendente, quia (prætermissis aliis) requirebatur super hoc noua declaratio, siue petitio pro parte Monialium, quæ facta non fuit, Rota penes Achill. *decis.* 1 *numero* 9. *versic. Primo quod dicta decisio, &c. de locat. & bon. memor.* Cardinal. de Mantic. *decis.* 336. *numero* 5 *versic. quod autem & decis.* 187. *num.* 4. *Versic. Nec obstat, part.* 2. *diuers.*

Altera vero deducta ex alienationibus irrequisitis Monialibus factis non iustificatur ex allegatis Instrumentis dotalibus inter Portiam, ac Ioannem Baptistam Guidum primum, & d. Alphonsum Ferrum secundum eius maritum celebratis; quia non fuerunt exhibita, & propterea non est de illis habenda ratio, vt fuit re-
17. sum coram præfato Domino meo Carillo dicta decisione 10. Iunij 1639. in §. *Præterea*, *versic.* & de aliis, præter quod in huiusmodi constitu-
18. tionibus dotis non requiritur consensus Domini directi, etiam alias ex pacto conuentus, vt specialiter cauetur *Statut. Vrbis lib.* 1. *cap.* 122. & in his ipsis de quibus agitur fuit dictum in prædicta Romana Domorum coram Reuerendiss. Patri Domino meo Royas dicta die 9. Decembris 1641. in § *minus obstare dicebant Domini*, & 16 Ianuarij 1643. in § *fin.* & coram Reuerendiss. Patre Domino meo Ghisilerio 18. Aprilis 1644. in §. *sciendum quod*, *Versic. & licèt etiam deducantur.*

Minus probatur ex dd. Instrumentis celebratis cum Brascha, quia non continent perfectum, ac absolutum contractum venditionis Vineæ, 19.
sed cum expressa reseruatione eius dominij, ac possessionis vsque ad integram pretij solutionem ad fauorem dd. Coniugum, à quibus interea illi locata fuit ad septennium sub annua pensione scutorum centum, vt in eo legitur; quo casu non requiritur Domini directi consensus, alias necessarius in alienatione, *iuxt. leg. final.* vbi gloss *in verb. aut vendere*, & Ias. *sub numero* 112. *versic. quarto quæro*, *Codice de iure Emphyteut. specul. lib.* 4. *titul. de emphyteut. in §. nunc aliqua sub numero* 149. *quæstione* 123. Imol. *in cap. potuit, sub numero* 22. *vers. Item potest quæri, extr. de locat.* Surdus *decis.* 305. *numero* 39. *versic. nam pactum, cum sequentibus*, Corbul. *de Emphyteut. de caus. priuat. ob alienat. limitat.* 24. Valasc. *in simil. tract. quæstione* 20 *sub numero* 9. *cum sequent.* Pariterque Respondetur alteri Instrumento celebrato cum Ioanne Francisco Rocha sub die 24. Martij 1618. quod in illo iudicio neque productum fuit.

Præterea in præfatis omnibus Instrumentis cum Brascha, & Rocha celebratis reseruatus fuit in primis, & ante omnia consensus monialium, 20.
& non aliter, &c. quæ verba reddunt huiusmodi contractus conditionales, eorumque conferunt perfectionem in tempus præstiti per Dominum directi consensus, ita quod antea habeantur pro non factis, & propterea nulla ex eis inducitur caducitas, quia cessat eiusdem Domini contemptus, ex quo prouenit eiusmodi pœna Bald. *in cap.* 1. §. *denique sub numero* 5. *versic. sed pone Pater ita dicit*, *&c.* quæ fuit prim. caut. benef. amittend. Alberic. *in leg. final. sub num.* 10. *versic. quæritur*, Alb. Papien. *Codice de iur. Emphyt.* Luc. de Pen. *in leg. nulli sub numero* 1. *versic. potest quidem alienari Cod. de fund. patrim. lib.* 11. Felin. *in cap. quæ in Ecclesiarum sub numero* 85. *versic. saluatur tamen & sub num.* 86. *versic. tertius casus est extr. de Constit.* Afflict. *in cap. Imperialem, in trigesima octaua quæstione sub numero* 54. *& sequent. fol. mihi* 165. *de Prohibit. feud. alien.* per Feder. Roland. *consil.* 51. *sub numero* 30. *vers. Verum lib.* 2. *& consil.* 63. *à numero* 16. *versic. Verum maturius*, *& plur. sequentibus lib.* 4. Burlatt. *consil.* 181. *numero* 14. *versic. Verum*, vbi hanc dicit æquiorem, & receptiorem DD. sententiam, Cephal. *consil.* 118. *a num.* 9. *versic. nam venditio, cum sequentibus*; Franc. *decis.* 267. *sub numero* 2. *versic. Dicebatur pro conuento, cum sequentibus*, Franc. Cald. *de Iur. Emphyteut. lib.* 4. *cap.* 6. *a numero* 33. *versic. Immò*, *& alia instificatur*, Rota penes Andream *decis.* 63. *sub numero* 3. *& sequent. Versic. Aut vero caducitas prætenditur*: *& coram Reuerendissimo Domino meo Carillo, d.* 10. *Iun.* 1639. *in §. Præterea. & 27. Nouembris* 1641. *in §. alterum, & secundum*, *& in §. penultimum. & in dicta Romana Domorum* 9. *Decembris* 1641. *coram Reuerendiss. Petr. Domino meo Royas in §. final. & Iuris in Romana Deuolutionis Domus* 17. *Iunij* 1641. *in §. secundò cuitatur etiam, & in §. sed cessat difficultas*, *& rursus*, 20. *Nouembris eiusdem anni in §. Tertiò ejso etiam*, *ac sequentibus coram bon. memor. Merlino* in quibus fit- 21.
matum fuit hanc conclusionem procedere esto quod deuentum fuerit ad traditionem rei alienatæ antè petitum, & obtentum Domini consensum, quia stante huiusmodi clausula eadem censetur inesse ipsi traditioni conditio, & coram Reuer. P. Domino meo Ottobono 27. Iunij 1644.

vo §. *fin.* quod probant etiam DD. citati, & alij relati per Modern. Roman. *dec. 634. lib. 2. cap. 2. vers. lege, & communem.* Hoc autem certius erit in proposito casu, in quo traditio facta fuit expresse locationis titulo pro annua congrua pensione, vt dictum est

22. Et licet prædicta conclusio videatur esse temperanda, & quatenus intelligenda, vt scilicet eo pacto contrahentes intendant de re alienata non amplius cum hujusmodi Domino denuntiare, ac eius consensum legitimè requirere, nec alias in eorum beneficiatae illum debito laudemio, ac iusta recognitione fundare ad tradita per Salycet. *ad l. gener. lib. num 5. ac per ea, quæ dicebamus, Codic. de locat. & conduct.* & in specie probat Barbat. *dicto consil. 15. num 15. ac si. dicto secundo, non sequent. & sub num. 18. vers. propterea, ac sequent.* Carol. Bardellon. *cons. 14. num. 5. versic. Respondetur secundo, & cons. 16. num. 22. versic. sicut si vera esset*, & comprobat Surdus *cons. 252. sub numer. 2. ac ea, quæ videbis cum sequentibus & cons. 443. num. 35. ac ponderetur etiam per tot.* Et in dicta Romana devolutionis Domus coram bon. mem. Merlino agebatur de mora trium mensium, vt legitur in dicta decisione 20. *Novembris 1621. in §. verò hæc quæstio*, & fuerat peritus consensus ac depositum laudemium ante acceptatam legitimè conductitatem, vt habetur in antecedenti sub dicta die 1. Junij eiusdem Anni in §. *verò hæc quæstio*, *Vers. quia verò*. Non tamen in hoc casu videtur longior mora considerari posse, quia Bracha, & Rocha solius locationis titulo Vineam possederunt, & ille quidem nonem circiter mensibus, & non vltra; hic verò post contractum cum eo initum decem circiter menses fuit à Monialibus inuestitus, vt apparet ex Instrumento Inuestituræ sub die 4. Februarij 1619. Verus autem inactæ annotationis, & deliberationis illius earundem consensum requisiit, qui fuit illi negatus, vt appareat ex publica attestatione eiusdem Notarij Lucatelli exhibita, in quo nihil ipsi potest imputari ad *text. in Rubr. ff. de collationibus Digestorum cum obligatione, ff. de verb. sign. & Cod. de iur. Emphyteut.* Baldus *in cas. 1. in §. Ad istius declarationem, num. 3. versic. quod intelligo. Quinimmo Cond. insit.* Dec. *in dicto cap. quæ in Ecclesiarum sub num. 13. versic. ac hoc intelligendum videtur, ver. de Constitut.* Menoch. *de Arbitr. Jud. cas. 182. num. 11. versic. quod si eam licentiam ita concedere recusat, cum seqq. lib. 2.* & fuit dictum coram prafato D. meo Carillo *sub d. die 27. Novembris 1641. in §. vltra alia etiam adducitur responsio.*

Nec demum obstat quod ex pacto speciali conuento in prædictis Inuestiturarum factis de anno 1567 Antonio de Libertatis, & de anno 1568 Nicolao Calderatio consensus Monialium requisitus atque interuenire debuerit ante alienationem, vel in ipso actu alienationis tuæ pœnæ devolutionis.

24. Tum quia pactum illud tunc temporis videtur de alienationibus futuris, & solum non autem de his quæ facta fuerunt ante illius reformationem dictarum, & consensus Domini directi, & *cum ea, quæ tenet etiam conditionalia esse* 25. *sunt purificata, sed renouata, vt dictum est vbi supra, & pro non factis donec huiusmodi consensus intercesserit per texeus in leg. Lucrandum, in principio tit. conditionales autem vendi-*

tiones tunc perficiuntur, cum *impleta fuerit conditio, &c. Digest. de contrab. empt. per quem text. nobilem* Baldus *in auth. nouiss. sub num. 3. versic. dico quod si emphyteuta*, notat, quod si Emphyteuta vendit inrequisito Domino pro pretio declarando per tertium, illo non declarante non cadit à Iure tuo, quia negotium est imperfectum, & in *legatum nunquam dicitur, ubi, verum potest videri eam rem vendidisse de cetero, & initio ad actum ne ad emptorem transferre, ed hoc sua locatio est, aut aliud genus contractus Digestis de contrahend. empt. & in leg. necessario, in princip. versic. quod si sub conditione, & infra versic. quod si pendente conditione res tua ita sit, Digestis de peric. & commod. rei vend. & comprobatur ex leg. prima §. Annus autem, Digestis de iur. dot. & leg. Rem, §. fin. ff. versic. si sub conditione. Dig. de edilit. Edict. & leg. communissimi §. illud Codice de prascript. trigint. vel quadragint. annorum,* Cart. sen. *consil. 8. num. 6. versic. secundò moueor, cum sequentibus.* Nam huiusmodi pacta in hac præsertim materia odiosa, & præsidiali stricte intelligi debent, Et in dubio contra stipulantem *leg. verbis Digestis de pact. leg. Labeo Digesti de contrahend. empt. num. leg. quicquid adiicitur de in principio. Digest. de verborum obligation.* Tartol. *in leg. si extraneus num 2. versic. per ea lex, Digestis de cond. caus. dat.* Alexander *consil. 140. Circa primum dubium, num. 4. vers. secundo lib. 5.* Ruin. *cons. 187. num. 7. versic. Et ideo lib. 1.* Socin. *jun. cons. 103. sub num. 3. vers. quia secus & num 4. vers. & confirmatur hic.* Natt. *cons. 76. num. 3. vers. sic.* Gozadin. *& seq.* Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 4. sub num 64. vers. sic. illico.* & alij.

Tum quia non fuit probata notitia huiusmodi pacti in prædictis Contingibus, quæ ad hunc effectum requiritur certa quidem, explicita, & 28.
indubitata, ita quod nullo modo excusari possit, 29.
Alias enim præiuditur illius ignorantia in eorum persona, quæ successerunt in ius aliorum, quinimmo nec adhuc constabit habuisse causam à prædictis primis inuestitis, cum quibus tale pactum initum fuit ad *Reg. leg. quæ in actibus lecum, Digestis de Regul. iuris*, ea præsertim, *quia utitur eodem titulo in §. legentium Digestis de Probat. leg. vltima in fine Digestis pro suo*, Glossa final. *in dicta leg. vltima in verbo, id quod si ille qui solo iure debuit ignorauit*, ac ibi Doctores, *Cod. de iur. emphyt.* Rota penes Cardinal. Caualer. *dec. 94. num. 1. Verum enim fuit ac sequentibus, & Reuerendissimo Vrgellen. dec. 426. num. 9. versic. Primus excep to fuit, & pluribus sequentibus, & in recentiores dec. 95. num. 1. versic. quo casu, cum seq. part. 1. & dec. 593. sub num. 1. versic. secundum fundamentum part. 2. & dec. 559. num. 5. vers. ac quod de ea part. 5.* & in his terminis fuit decisum in Romana Casalis *XIX. Martij M D. XC. coram bon. mem. Cyrino in §. quod maximè, ac per tot.* & in Romana devolutionis domus *II. Vltimi M. D. XL. coram bon. mem. Andreucio dicta dec. 63. num. 4. versic. nec facit, & seq.*

Et ita fuit resolutum, vtraque parte Informante, &c.

R. P. D.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana separationis bonorum.

Lucæ 25. Iunij 1646.

ARGVMENTVM.

Dominium locorum montium, quomodo ostendatur. Confessio emanata in Iudicio, est quibusdam aliis efficacior. Plura de Confessione, Negatiua, Errore, Aditione Hæreditatis; ac de Statuto Veronen. circa exterorum successiones in stabilibus.

SVMMARIVM.

1 *Locorum montium dominium ostenditur ex literis patentibus, vbi descriptio vim habet traditionis fictæ, veræ æquiparabilis.*

2 *Confessio emanata in Iudicio, præferri debet alteri extraiudicialiter emissæ in testamento.*

3 *Descriptio nominis dominium concludere non valet inter consanguineos, inter quos nomen adhiberi solet in re ad alterum consanguineum spectante.*

4 *Confessio erronea defuncti facta in Testamento potest ab Hærede reuocari, non secùs ac ab ipsomet defuncto, si adhuc degeret in humanis.*

5 *Confessio relatiua ad aliquid ex quo ipsius error dignoscatur, tanquam erronea, potest ab ipsomet confitente impugnari.*

6 *Clausula salutaris*, quòd habeatur pro non apposito quod describendum non foret *in scriptura validè operatur*

7 *Possibilitas non erroris, non admittitur contra habentem fundatam intentionem in errore.*

8 *Ad conuincendum descriptionis errorem, admittuntur etiam coniectura moraliter certæ.*

9 *Negatiua debet concludenter probari ab eo, qui se fundat in ea.*

10 *Aditio hæreditatis inducitur ex cessione facta per hæredem iurium sibi competentium.*

11 *Declaratur intelligi de simplici cessione facta fauore extranei præsupponente præcedentem aditionem, sine qua locũ sibi vendicare non posset eadem cessio: secùs verò si hæc fiat fauore proximioris in gradu, cum tunc repudiationem ostendat, vt subsequens gradu iure suo succedat.*

12 *Statutum* Veronen. *denegat in bonis stabilibus successionem exteris, qui onera ciuilia non soluerint.*

13 *Hæreditas semel repudiata ex cessione adiri denuò non potest.*

14 *Error iuris præsumptus iustam errandi causam præbere potuit.*

15 *Et proinde actum in eo fundatum plus in opinione, quam in veritate consistentem annullat.*

16 *Error debet probari ab eo, qui se fundat in illo.*

17 *Etiam quod alicuius actus causa extiterit.*

18 *Renunciatio hæreditatis facta ab eo, ad cuius proximiorem postea deferatur, censetur facta vt alteri quæreretur.*

DECISIO LII.

DEcisum fuerat coram Me sub die 20 Aprilis proximè præteriti loca decem Montis Vitini spectasse ad Fabritij hæreditatem, eamque Iulio Cæsari, non autem Horatio fuisse quæsitam, quam decisionem hodie Domini confirmarunt approbando illius fundamenta.

Respectu enim locorum montium hæc empta probantur de pecuniis hæreditariis Fabritij in persona Iulij Cæsaris illius hæredis ab intestato, prout patet ex ipsis patentibus litteris ab Horatio approbatis, ex quibus Iulij Cæsaris dominium ostenditur, cum descriptio vim habeat traditionis fictæ, veræ æquiparabilis, vt præter relatos in alia decisione notat Angel. *in leg. 2. num. 2. Cod de det. cant. non num.* Socc. sen. *consil. 6. num. 9. lib. 4.* Berous *consil. 178. n. 8. & 9. lib. 2.* Modern. Rom. *discept. for. 252. num. 1.* Rota *dec. 262. num. 3. part. 1. diuers.* Concurrit attestatio Butelli publici Mercatoris de facto proprio deponentis, ac repetita eiusdem Horatij confessio in exactione fructuum ad Iulium Cæsarem, vti hæredem ab intestato spectantium. Quæ dum etiam emanauit in iudicio, debet alteri præferri extraiudicialiter emisse in testamento, vt notat Bart. *in leg. vna n. 2. Cod de omni agr. des. lib.* 11. Menoch *cons. 275. num. 12. & 13.* Marant. *de ord. iud. part. 6. titul. de confes. num. 20. fol. 394.* & alij relati in *decis. 337. num. 14. coram Reuerendiss. Vrgell.*

Ex his verò tollitur obiectio repetita contra descriptionem, quod illa dominium concludere non valeat inter consanguineos, inter quos nomen adhiberi solet in re ad alterum consanguineum spectante, vt notat Anchar. *cons. 32. num. 4.* Rom. *consil. 291. num. 10. in fi. vers. sin autem*, Rota *in Romana de Tornielis 17. Martij 1617. in 8. visum enim fuit coram Rembello* penes Post *dec. 136. num. 1.* cum prædicti Domini loquantur in terminis simplicis descriptionis nullis adminiculis fulcitæ.

Cessant etiam, quæ repetuntur circa confessionem Horatij emanatam in vltima voluntate, & ipsius Iulij Cæsaris in inuentarij confectione emissam super hæreditate Horatij; Prima enim probatur erronea tam ex attestatione Buttelli, quam ex ipsis patentibus litteris, vbi legitur nomen tantum Iulij Cæsaris, & pro eo, ac de pecuniis hæreditariis Fabritij loca prædicta empta fuisse, quamuis in testamento nomen Iulij Cæsaris, & proprium enuncietur. Ideoque prædicta confessio potest à Iulio Cæsare Horatij hærede reuocari, non secus ab ipsomet Horatio si adhuc degeret in humanis ex notat in *leg. post diuisionem Cod. de iur. & fact. ignor.* & in his terminis Menoch *consil. 85. numero 18. vers. sexto adducebantur, & in consil. 194. numero 38. & 39.* Altera verò Iulij Cæsaris ab eodemmet potest impugnari, dum relationem habet ad litteras patentes, ex quibus error ipse dignoscitur, vt notat Bald. *in leg. 2. Cod. de error. Adnoc. numero 4.* Bart. *in leg. 1 numero 2. Codice de error. calcul.* Alexander *consil. 83. numero 1. vers. sic, modus autem lib. 1.* Curt. iun. *consil. 192. numero 21. lib. 3.* Dec. *resp. 35. numero 25. volum. 3.* Rota *coram Buratt. decis. 282. numero 2. & coram RR. Vrgell. dec. 337. num. 34.* & adest clausula salutaris, vt habeatur pro non opposito, quod describendum non foret *Rota dec. 287. n. 1. p. 3. rec.*

Non obstat ad excludendum descriptionis errorem adducta possibilitas præcedentis conuentionis inter Horatium, & Iulium Cæsarem, vt proprio nomine describerentur loca montium, licet ad ipsum non spectarent. Quia non admittitur hæc possibilitas contra eundem Iulium Cæsarem habentem fundatam intentionem in

patentibus litteris, etiam referentis testamenti errorem ostendentibus vt censuit Rota in Canallicen feudi 16. Aprilis 1613. & in Aquitanien. Prioratus 11. Aprilis 1622. coram bon. mem Pirouanno inter impressas *part. 4. recent. tom. 2. dec. 375. num. 5. & coram R.R. Vrgell. dec. 337. n. 36.* vbi etiam admittuntur coniecturæ moraliter certæ ad conuincendum descriptionis errorem.

8. Non obstat nullam fuisse redditam Iulio Cæsari rationem de fructibus horum locorum montium exactis, & quod hinc consurgat verisimilitudo exclusiua dominij penes eum, qui fructus

9. non percepit; Quia talis negatiua vti propriæ fundamentum intentionis non iustificatur ex aduerso, prout concludi debuisse notant DD. communiter *in leg penul: im. §. docere ff. ne quis eum*, vbi Bart. & Bald, *n. 2.* Ang. *in 1. notab.* Castr. *n. 5.* aliique per Pacian. *de prob. lib. 1. c. 51. n. 28.*

10. Quòd verò ad alteram decisionis partem super hæreditate Fabritij, eam ad Iulium Cæsarem spectasse, iterum Domini responderunt ex pluribus actibus, in præterita decisione deductis in §. *quo verò*, ex quibus in Horatio elici, censuerunt voluntatem repudiandi Hæreditatem, vt Iulio Cæsari, licet gradu remotiori deferretur.

11. Neque eiusdem hæreditatis aditio inducitur ex cessione iurium sibi competentium facta per Horatium, ex qua eam concludunt Corn. *cons. 52. num. 9. lib. 2.* Paris. *cons. 19. num. 118. lib. 2* Surdus *cons. 249. num. 18.* Cum prædicti DD. loquantur

12. de simplici cessione facta fauore extranei, præsupponente præcedentem aditionem, sine qua locum sibi vindicare non posset eadem cessio; secus verò, si hæc fiat fauore proximioris in gradu cum tunc repudiationem ostendat, vt subsequens gradu iure suo succedat, Cardinal. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 12. tit. 12. n. 17. vers. aut vero renunciatio*, aliique in præterita decis. adducti *sub §. vltim.* attenta præsertim dispositione Statuti Veronen. denegantis in bonis stabilibus successionem exteris, qui onera ciuilia non soluerint, & sententia Venetiis prolata deferente ab intestato Iulio Cæsari hæreditatem Fabritij, qua vsus est Horatius in iudicio ad fauorem Iulij Cæsaris, tamquam hæredis ab intestato, pluribusque aliis actibus repudiationem necessariò importantibus, nam ex cessione aditi denuò non potest hæreditas semel

13. repudiata iuxta text. in *leg. Octau. 9. ff. vnde cogn. & in l. pro hærede 20. ff. de acq. hæred.* Fulg. *in l. vlt. n. 5.* Ang. *num. 3. Cod. de repud. hæred.* Aymon. *cons. 959. num. 2.*

14. Nec repudiatio tollitur ab errore iuris præsumpto, quæ dum iustam errandi causam præbere potuit Horatio, vt notat Bald. *in l. si ex pecunia*

15. *num. 28. Cod. de fur.* Dec. *cons. 282. num. 9.* Surdus *cons. 149. num. 14.* eiusdem etiam repudiationem annullat plus in opinione, quam in veritate consistentem, vt notat *gloss. in leg. is qui putauit verb. certus, ff. de acqu. hæred.* Imol. *in l. recusari num. 2. ff. eodem titul.* Tard. Mant. *de contract. vlt. vol. lib. 12. tit. 14. num. 27.* Talis enim error non solum probari debuisset, vt notat Bart. *in l. 2. num. 2. in fi. &*

17. *num. 12. ff. de confessis*, Butr. *in cap. grauis n. 10. vers. debet tamen proba i*, Imola *num. 3. de restitut spoliat.* Mascard. *de prob. concl. 78. n. 7.* & alij relati per Lambertengum *de contract.* Gloss. 1. *num. 131.* sed etiam, quod repudiationis causa extitisset, vt notat Bart. *in l. inter omnes 8. recte num. 3. circa fin. ff. de fur.* Rimin. *cons. 612. num. 8.* Surdus *consil. 149. num. 9. & cons. 349. n. 53.* Tiraq. *in tract. de pœn. temperand. caus. 43. num. 9.* & tamen excluditur ex tenore sententiæ Iulium Cæsarem ab intestato hæredem declarantis; & ex tot multiplicatis actibus in præterita decisione deductis, ex quibus excluditur error, & Horatij voluntas manifestè 18.
conuincitur, quod noluerit sibi hæreditatem quærere, vt Iulio Cæsari nepoti suo deferretur, iuxta notat in *leg. si mulier la 2. Cod. ad Vellei.* Dec. *consil. 185. n. 13.* Rot. *dec. 387. n. 4 part. 5. rec.* cum aliis per Galler. *de renunc. lib. 5. c. 5. n. 14.*

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. Argvelles.

Mediolanen. bonorum.

Mercurij 19. Ianuarij 1650.

ARGVMENTVM.

Fructus restituendi sunt à die motæ litis, & vlteriùs. Causa appellationis est eadem cum prima, licèt instantia sit diuersa. Plura de materia, & de mala fide respectu possessoris. De locatione circa probationem: ac de melioramentis tam circa liquidationem, quàm circa restitutionem.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei litigiosæ restituendi, ab initio litis sunt computandi.*
Et exinde constituitur possessor in mala fide.
2 *Nec debet condemnatio restringi ad diem motæ litis in Rota, sed de eius initio in partibus.*
3 *Causa per appellationem non mutatur, sed continuatur.*
4 *Mala fides non tollitur ex sententia in prima instantia fauorabili.*
5 *Quæ per appellationem extinguitur iudicatum, vel suspenditur.*
6 *Et appellans reponitur in eo statu, quo erat tempore litis contestatæ.*
7 *Et sic nullum potest efficium producere.*
8 *Nec propter eam fructuum restitutio impeditur.*
9 *Et sententia non purgat malam fidem possessoris.*
10 *Nec interest quod lis fuerit contestata à possessore.*
11 *Fructus restituuntur ratione malæ fidei, quæ per controuersiam motam inducitur.*
12 *Immò & post litis denunciationem debentur.*
13 *Mala fides, cum propter motam controuersiam inducatur, nihil interesse poterit, an victor pulset, aut pulsetur, cum vtroque modo controuersiam faciat.*
14 *Mala fides, & fructuum restitutio inducitur per solam denunciationem factam emptori, quod venditor dominus non erat.*
15 *Ad fructuum restitutionem, non solùm à die motæ, aut denunciatæ litis, sed ab ipsa occupatione; sufficit declarari titulum fuisse iniustum, per quod, titulus reducitur ad non titulum.*
16 *Fructus ex aliqua re vigore tituli nualidi percipiens, regulare est, quod omnes restituere tenetur perceptos etiam ante litem.*
17 *Titulus, quando resolubilis est, facta resolutione fructus omnes interim percepti restituuntur.*
18 *Sententia, cuius causa quis petebat, renouata, res cum fructibus, est restituenda.*
19 *Instantia non transit in singulas eius successores.*
20 Decisio 240. post Cenc. de Censib. *declaratur*

lequi

loqui de fructibus petitis accessorie ad mandatum de manutenendo, vt omnes alias in hac allegatæ.

21 *Quæ loquitur in petitorio, & in possessore malæ fidei.*

22 *Locatio probat fructuum perceptionem, & quantitatem in locatore.*

23 *Et probatur iuris præsumptione perceptio fructuum vsque ad diem restitutionis.*

24 *Clausula.* Donec. *apposita in locatione, est repetitiua, itaut finita, locatio repetita censeatur.*

25 *Et extendit locationem ad beneplacitum partium, itaut duret, donec appareat reuocata.*

26 *Imo ex ipsa contractus natura, ex quo perseueratum est in conductione, præsumitur eodem pretio, & conditionibus renouata.*

27 *Et præsumitur perseuerasse, nisi contrarium probetur.*

28 *Et sufficit ad effectum, de quo agitur, quod bona prædicta tanti fuerint solita locari.*

29 *Valor in futurum probatur, ex valore precedentis decennij.*

30 *Valor locationum non apparentium regulatur ex locationibus, quæ apparent.*

31 *Probationes exactissimæ non requiruntur in materia liquidationis, sed leniores sufficiunt.*

32 *Rota non onerat malæ fidei possessores in fructibus, qui percipi potuerunt quando violenti non sunt.*

33 *Vel aliquo titulo colorato se defendunt.*

34 *Iudex nulliter & iniustè procedens, dicitur spoliare.*

35 *Possessor malæ fidei est condemnandus ad fructuum etiam non exactorum, & qui poterant exigi, restitutionem, quando debitores minus idonei reperiantur.*

36 *Excomputantur tamen remissionis factæ colonis causa tempestatum.*

37 *Testes loquentes ex suo capite, nulla reddita ratione, non debent attendi.*

38 *Melioramenta sunt probanda secundum formam traditam à Rota* in Romana hæreditatis 14. Decembris 1646. à §. nec magis, vsque ad §. minus suffragatur coram eodem Arguelles.

39 *Impensæ in melioramentis cœpta lite mala fide inductis, à possessore in re factæ, nullo modo possunt conseruari, nec per retentionem.*

40 *In melioramentorum æstimatione meunda, multum iudicis arbitrium versatur & ideo Rota mediam viam eligit.*

41 *In melioramentis, quando res meliorata restitui debet à malæ fidei possessore, & impensæ turbidæ ac illiquidæ apparent, fieri debet restitutio, data cautione de restituendo facta liquidat.*

42 *Sumptus facti in plantatione arborum, & vitium, quia cedunt solo, non restituuntur possessori, nec pro illis habet retentionem, & multo magis malæ fidei.*

43 *Neque pro palis ad vitium sustentationem positis.*

44 *Collecta, & Tributa, quæ soluerentur ratione rei controuersæ à victore, si non soluta fuerint, ratione particularis exemptionis seu priuilegij, à victo detentore, non debentur illi in restitutione fructuum condemnata excomputari.*

45 *Locupletari cum alterius iactura, est contra naturam.*

46 *Nec forte interesset si detentor sic immunis, sponte soluisset.*

DECISIO LIII.

FRuctus, quos Domini Vicecomites debent Dominis Bustis restituere ex sententiis Rotalibus ab initio litis computandos, ipsæ decreuerunt sententiæ, prout iuris est *l. sed & si res §. si autem item 7. ff. de petit. hæred. l. Iulianus 17. §. 1. iuncto principio D. de rei vind. facit l. 3. D. de interd. l. partum 10 D. de vsur. l. certum 22. Cod. de rei vind. l. 2. Cod. de fruct. & lit. expens. §. 2. Inst. iust. de off. ind Basilic. tom. 1 lib. 9. tit. 3. cap. 66. pag. mihi 515. ex impress. Parisien. an. 1647.* in quibus iuribus, Glossa & omnes communiter, Rota *coram sanct. memor. Gregor. XV. dec. 74. n. 1. & in Camerinen. sfolij 4. Iulij 1646. in princ. coram reuerendissimo Patre Domino meo Otthobono, & in Seguntina beneficij 1643. §. cæterum coram R. D. meo Decano.* 1.

Nec debet condemnatio restringi ad diem motæ litis in Rota, sed de eius initio in partibus Seraph. *dec. 1245. n. 4. & 5.* (vbi in fortioribus terminis, nempe, quia lata sententia, & in iudicatum transacta per multos annos siluerat causa, vt ibi *n. 1. & 2.*) Burat. *dec. 568. n. 17. & 337. n. 16. & in Romana domorum 25. Iunij 1646. coram R. P. D. meo Bichio* (vbi etiam in fortioribus) *& in Romana fideicommissi de Marianis 3. Iunij 1647, coram R. P. D. meo Roias, & dec. 19.* post Modernum, *de manutent. n. 1. & 8.* & iura supra allegata indistinctè loquuntur, nempe fructus deberi ab initio litis, & ex inde constitui possessorem in mala fide. 2.

Nec obstat, quod Dominus Primicerius habuerit sententiam fauorabilem in prima instantia, quia per appellationem causa non mutatur, sed continuatur. Rota in d. Romana fideicommissi de Marianis in princ. coram R. P. D. meo Roias. 3.

Nec mala fides tollitur ex sententia in prima instantia fauorabili, Burat. *d. dec. 568. n. 16. & 17.* quia per appellationem extinguitur iudicatum *l. 1. §. fin. D. ad Turpill. vel suspenditur l. furti 6. D. de his qui not. infam. intelligenda cum distinctione,* Bald. *in rubr. Cod. de appellat.* Scacc. *in eodem tr. q. 3. n. 82. vers. concordari,* qui eo non citato sequitur eius distinctionem, & appellans, reponitur in eo statu, quo erat tempore litis contestatæ *ibi n. 84.* & sic nullum potest effectum producere, vt bene *d. l. furti l. 2. Cod. de execut. rei iud.* Basylic. *tom. 1. lib. 9. tit. 3. cap. 87. pag. mihi* 518. nec propter eam fructuum restitutio impeditur, vt in allegatis decisionibus 1245. coram Seraph. 568. penes Burat. & 19. post Modern. *de manut.* Et sententiam non purgare malam fidem possessoris, probat Roman. *in l. si per errorem. C. de vsu ap.* & notabiliter prosequitur Lambertengus *de contract. quæ fidem. fac.* gl. 1. *à n. 320* Barbos. *ad l. sicut 3. Cod. de præscript. 30. vel 40. an. num. 125. cum seqq. vbi explicat. l. generaliter D. de noxalib.* 4. 5. 6. 7. 8. 9.

Nec interest quod lis fuerit intentata à dicto Primicerio; nam etiam in simili casu loquuntur dec. Seraph. & dec. post Modern. *de manut. & dec. 220. n. 7. & 8. part. 7. rec.* intelligenda est, quando non inter victum, & victorem fuit lis agitata, sed inter alios, fructus namque restituuntur ratione malæ fidei, quæ per controuersiam moram inducitur *d. l. sed & si 25. §. si ante litem,* ibi, *quamquam enim lites contestatæ reuera fiat in Senatus Consultos, tamen, & vel mutata controuersia omnes possessores pares fiant, & quasi fuderit eo tempore, Cod. de petit. hæred.* Imo, & post litis denunciationem *l. item veniunt 22. §. prater eos in fin. vers. plenius* ibi, 10. 11. 12.

Quæ omissum fuerit quisque tam à se petendi est, cum primum aut non incautum esse, aut luisse, aut edictis vocat. esse, Feodal. de pet. hæred. Gotthof. *d. §. finale Inst. tit. P.* vbi alia iura adducit, Barbos. *ad l. finem 3. Cod. de præscriptione, numero 275.* Nam si propter motam controuersiam mala fides inducitus, quid interesse potest an victor pulset, aut pulsetur, cum vtroque modo controuersiam faciat & optinere facit *rer. iudicat. finium 17. Cacial. d.* vers. per solam denunciationem factam emptori, quod venditor Dominus non erat, inducitur mala fides, & fructuum restitutio.

Præterquam quod ad istam fructuum restitutionem, non solum à die motæ, aut denunciatæ litis, sed ab ipsa occupatione sufficit declarari titulum fuisse iniustum per quod, titulus reducitur ad non titulum, elegans text. *in lege 2. Cod. de fide, & iur. hastæ fiscal. alias de fide & vstrem. & iur. hastæ fiscal. lib. 10. tit 3.* Tiraq. plures referens *in leg. si vnquam Cod. de reuocand. donat.* Rom. *cons. 454. pub num. 27.* Natta *cons. 35. num. 12.* Gonzal. *regul. 8. glos. 15. n. 150.* Osiasch. *dec. 160. n. 12.* Surd. *dec. 363. n. 6. & cons. 268. n. 29. cum seqq.* Burat. *d. dec. 168. n. 17.* Rota *dec. 693. n. 1. p. 1. rec. & in Melenitana fructuum 8. Februarij 1649. §. nec illos pratendere* 16. *coram R.P.D. meo Dec.* & regulare est quod percipiens fructus ex aliqua re vigore tituli inualidi omnes restituere teneatur, perceptos etiam ante litem *cap. Ecclesiarum de rebus Eccl. non alien.* vbi Glossa & DD. *l. 1. Cod. de fid. & iur. hast. fiscal.* Valenz. Velasc. *cons. 16. num. 27. vers. vnde,* Rom. *cons. 2.* Vnde quoquo se vertant Domini Vicecomites effugere non possunt fructuum restitutionem, & saltem negari non potest titulum illum per sententiam inductum manere resolubilem
17. propter appellationem; at quando titulus resolubilis est, facta resolutione fructus omnes interim percepti restituuntur *l. 4. in princ. cum aliis §§. Litem qui 16. l. Imperator 16. ff. de in diem addict. lex qui 11. §. si fundus 10. ff. quod vi aut clam. l. fin. D. de iure fisc. l. cum autem 23 8. cum seqq. D. de addict. edict. l. videamus 18 §. item si 2. D. de vsur. l. 1. C. de his qui ex indigna.* Et reuocata sententia cuius causa quis possidebat, tenetur cum fructibus esse restituendam,
18. est *text. cum glossis in l. filio 16. §. fin. D. de inoffic. test.* (vbi notandum est litem cum alio factam fuisse, & contra eum sententiam obtentam, & tamen per aliam sententiam condemnari ad fructus ab initio perceptos quam omnes extollunt Abb. *in cap. cum causam vlterius, de off. deleg.* & aliis relatis, Garz. *de expens. c. 23. n. 24.* Rauden. *de Analog. c. 37. n. 209.* Guttier. *cons. 15. n. 1. & 12.* Rim iun. *cons. 332. n. 19.* Surd. *cons. 14. n. 16 & cons. 113. n. 11. & cons. 162. n. 20. & cons. 372. n. 21.* Peregr. *cons. 3. n. 11. vol. 1.* Menoch. *de recup. remed. 15. n. 638.* iterum Surdus *dec. 45. n. 10. cum sequentibus dec. 25. n. 21. & de alim. tit. 1. quæst. 124. n. 8.* Giurb. *dec. 80. per tot.* Mastr. *dec. 29. n. 4.* Gratianus *discept. forens. c. 157. num. 27.*

Parum iuuat, litem cœptam non esse cum ipsis Bustis, quia instantia non transit in singularem
19. successorem ex allegatis à Burat. *dec. 337. n. 1. & n. 2.* quæ ipse optime respondet *n. 3. & n. 4* fa. mem. Gregor. *dec. 21. n. 2.* Rota *dec. 18. n. 4. & 6. recent.* vbi multi citantur, & à Grat. *discept. forens. c. 459. num. 4. cum seq.*

Non obstat etiam *l. 24.* post Cenc. *de cens.* quia loquitur de fructibus pendentibus accessorie ad
20. mandatum de manutenendo, vt omnes alias exaduerso allegatæ, nos sumus in petitorio, & in possessorio remotæ fidei ex supra allegatis. 21.

Fuit autem his cœpta de mense Februarij 1618. & possessio capta die 8. Decembris eiusdem, & inde fructus restituendi ex supradictis.

Liquidatio autem facilis est, quia constat ex publicis instrumentis, quæ nec controuertunt Domini Vicecomites ab anno 1619. fuisse bona locata pro annuis libris 1275. vltra appendices ascendentes ad annuas libras 18. à quo die vsque ad XII. Iunij M.DC.XLI. quo videtur facta restitutio bonorum, calculo ducto, summa ascendit ad libras 29236. & 3.

Nec Domini Vicecomites negant per nouennium de quo locationes cantant, dictas libras percepisse, & satis per eas probatur, & constat de appendicibus Rota *dec. 61. in fin. part. 2. diuers. & 481.* 22.
n. 5. part. 3. recent. & penes Vrgell. *dec. 307. n. 4. & in Neapolitana liquidationis fructuum 21. Iunij 1610 coram Lancellot.* apud Marchef. *de commiss. part. 1. fol. 104. n. 3. & in d. Canerinen. fructuum 4. Iulij 1616. & in Romana fideicommiss. de Massimis 20. Nouembris 644. coram R.P.D. meo Otthobono, & in Melenitana optionis 16. Aprilis 1649. §. tertiò confutatum coram R.P.D. meo Pentingero*, in quibus multi Doctores, & decisiones adducuntur, & in *Bonon. pecuniar. seu dotis 14. Iunij 1649. §. itaque in principio coram R.D. meo Decano.*

Nec possunt etiam negare vsque ad dictum annum, quo restitutio facta apparet, fructus percepisse, quia hoc iuris præsumptione probatur. *l. Iulianus 13. §. ex vendito, vers. possessionem alias ejus, §. possessionem 21. D. de action. empt.* Rota *dec. 25. de prob. in nou. & coram san. mem. Greg. XV. dec. 50. n. 2.* & Caual. *dec. 138. n. 2. & dec. 586. n. 1.* latè Rota *in d. Bononien. pecuniaria, seu dotis §. ex quibus coram R.D. meo Decano.* 23.

Non etiam vsque ad summam locationum, quia prima facta est ad nouennium cum clausula *Donec*, quæ est repetitiua, itaut finita locatio repetita censeatur *arg. l. seruus 3 in princip. vers. inde tradi. in fin. D. quibus modis vsus fructus amitt.* Cened. *in gul. 46 n. 7.* Et extendit locationem ad beneplacitum partium itaut duret donec appareat renouata 24.
Baldus *in cap. 1. n. 9. de feud. Guardiæ*, Surdus *consil. 522. n. 3. in fine.* Imo ex ipsa contractus natura, ex quo perseueratum est in conductione, præsumitur eodem pretio, & conditionibus renouata *l. lege 16. Cod. de legat. Litem quæritur 14 §. qui impleto, & l. qui ad certum 15. D. eodem*, vbi omnes, Gotthofr. *in C. F. E.* Mantic. *de tac. lib. 5. tit. 15. n. 19.* Carof. *de locat. p. 2. ubi tit. de ren. aut. cat. q. 3. n. 1.* Piechard. *instit. de locat. & cond. ad rubr. n. 32.* Rota *in citata Bonon. pecuniaria, seu dotis §. itaque ad medium coram R.D. meo Decano.* Et præsumitur perseuerasse, 25.
nisi contrarium probetur, Rota *in Romana integrationis 23 Iunij 164. coram R. Panzanino, §. cumque sententia, confirmata 22. Iunij 1643. in princip. coram R. Salamantino, & in Maceraten. additionis 27. Maij 1645. §. quo verò coram R.P.D. meo Melino*, 26.
in quibus multi adducuntur, & sufficit ad effectum de quo agitur, quod bona prædicta tanti fuerint solita locari, Surdus *cons. 293. n. 31.* Acchil. de Graff. *dec. 22. de rebus dot. alien.* Caual. *dec. 17. n. 1. & 586. n. 2.* Coccin. *dec. 439. n. 3* Rota *dec. 343. n. 3. p. 1. recent. & in Fen. nouissimæ 26. Februarij 1649. coram R.P.D. meo Otthobono, & in Bononien. manutentionis 28. Iunij eiusdem coram R.P.D. meo Pentingero, & in mox allegat. Bonon. pecuniaria, seu* 27.

... l. 3. d. 3. §. itaque de fur., & l. 3. §. ex quibus ad l. Iul. cor. Reuerendiſſimo Domino meo Decano,
29. fecit optimè quod ex valore præcedentis decennij pro anno ſit valor in futurum, Gutz. *de benef. parte 3. cap. 3. num. 1228. num. 4.* quemadmodum, Put. *dec. 374. n. 3. lib. 3. de correct.* Rota *in Cæſaraugu. bona poſſeſſionis* 31. *Maij 1645. coram* Reuerendiſſimo Patre Domino Biſcontio *exhibita.* Et ex locationibus quæ apparent, regulari valorem non apparentium, Eſcobar.
30. *de ratiocin. cap. 16. num. 40. ex text. ſingula i. in lege ſi fundum* 35. *cum l. ſeq. D. mand.* Nec in materia liquidationis requiruntur exactiſſimæ probationes,
31. ſed leuiores ſufficiunt, Rota apud Scaph. *dilata dec. 124. num. 7. & in d. Eſtenſis 19. num. 19.* poſt Modern. *de mercatent. & in Romana de Cæſareis* 30. *Maij 639. coram Reuerendiſſimo Domino nuncio Terrà nuper.*

Ex qua ſumma ſupra calculata deducendas eſſe annuas libras 125. pro canone in confeſſo eſt apud partes, ſed ... libras 4292. quas Domini Vicecomites aiunt non exactas, ſed adhuc à Colonis deberi deducen. (dum tamen ipſi probent verè deberi, & actiones cedant inſtrumentis conſignatis) dixerunt Domini, ſumma quidem benignitate.
32. Nam licet Rota non oneret malæ fidei poſſeſſores in fructibus, qui percipi potuerunt, quando violenti non ſunt, vt *dec. 11. de reſtit. ſpoliat. in antiq.* Menoch. *de recuper. remed. 5. num. 11.* vel aliquo titulo colorato ſe defendunt, vt *dec. 552. n. 1. cum ſeq. tibi pro. dixe. &* & pones Crescent. *dec. 8. de conſt. & P. in prop. ſi tempeſtiuè t. in d. l. num. 5. & de rei vind. l. 1. verſ. poſt l. item, C. de pet. hared. l. 2. C. de fruct. & lit. expenſ. d. l. ſed & ſi* 28. *§. ſed & fruct. n. 4. C. de petit. hared.* Quod temperamentum amplexus eſt etiam Amaya *ad l. 9. l. 2. 4. num. 15. C. de fide & inſtrum. & baſta in ſ. d. lib. 10.* poſt alios congeſtos à Picchard. *§. 2. inſtit. de off. iud. num. 66. & ſeq. & Gail. 1. C. de rei vind. ſtatim in fin.* Baſyl. *... lib. 9. c. 17. 66. fol. m. hr. 512. lege præterea 20. legeſſi aedes 63. §. fin. D. de rei vind. lege apud Iulianum 47. Vbi ... & alibi ſæpius, §. apud Iulianum, D. de ſupell. leg.* & alia multa iura, & DD *per Picchard. ... §. 2. num. 1.* & multi alij per Harppreche. *... ſ. ſuper* ... *Domine* 35. *num. 93. cum ſeq. ... de rer. diuiſ. quod ad legem ſi fundo 1. C. de rei vind.* ſequitur interpretationem Picchard. *... in hac noſtra* ... non citato.

Tamen Domini Vicecomitibus non ſolum deficit titulus coloratus, dle enim decreti, vt per appellationem extincti, vel ſuſpenſi vt ſupra dictum eſt, & nulli & iniuſti, & ſpoliatiui ſuffragari non poteſt, quia iudex nullitter, & iniuſtè procedens dicitur ſpoliare, Bartolus ... *num. 6. num. 2. in fine, Cobarr. ... & alij* multi per Larteam *ac. Gran. ... num. 15.* Poſſ. *de poſſeſſ. inſpect. 50. num. 12.* & poſt eundem *... de ... num.* Rota *dec. 643. ... rer. & P.* Nec obſtat ... dixeſt, ſed & apparet de ... cum debito ... cantum ... 35. cantum ... mandos dicerat ... nus ... deciſ. ... a'tus ... l. ſed ... admittere. ... per ... Eſcob. ... 16. num. 1. cap. 19. ... n. 21.*

36. Iuſſerunt identidem excomputari libras 600. pro remiſſionibus factis Colonis cauſa tempeſtatum (quibus

Sternuntur ſegetes, & deiecta coloni
Vota ... ingemuere ...

vt ait Ouid *lib. 1. Metam. fab.* & Iatus Virgilius *G. ... 311.) addibet 8. Cod. de ... & ... propter ſterilitatem ... Cod. ...* & late tradita innumeris congeſtis Neotheticis, & antiquioribus, Amaya *lib. 3. obſerv. cap. 3. num. 12. part. 1.* quibus adde Greueam, ad Gail. *lib. 1. obſ. ... 23. ſ. in ſi 6.*) vbi multis etiam humaniorib. litteris auctoribus. Non enim in ampliori ſumma facta remiſſionem probatur, nam licet aliæ duæ videantur factæ ſummario Vicecomitum num. 6. vna pro anno 1620. cuius quantitas non explicatur, & alia pro anno 1628. calculata anno 1630. tamen iſtæ videntur comprehenſæ in calculo anni 1632. vt in libercolo eius partita contat *più per la preſentione della terra ... e gl'altro dalo queſto giorno à dietro lir. 600. d.* ... 6.

Melioramenta verò, quæ prætenduntur facta in domibus Colonj, licet dicantur neceſſaria à teſtibus Dominorum Vicecomitum num. 1. non tamen probatur, quid facta impenſum, & licet n. 3. deponant primus, & ſecundus teſtis fuiſſe impenſas lib. 620. & quartus libr. 6000. & vltra, loquuntur ex ſuo capite nulla reddita ratione, & ſic non debent attendi. Hondedeus ... 37. & 38. ... 1. Rota apud Verall. ... 278. n. 1. ... 3. ... 126. ... 1. ... 1. ... Sunt enim probanda ſecundum formam ... dictam à Rota *in Romana* ... *reſtitutionis* 14. *Decembris* 1640. *coram* ... *vſque ad* ... *ſuper* ... *coram* ..., vbi iura, & Doctores poſſunt videri, & eas impenſas confundunt cum expenſis factis in domo nobili, quas nullo modo aſſerunt neceſſarias, nec vtiles, nec quid in vnaquaque ſit impenſum, aut melioratum, cum tamen lite iam cœpta, & mala fide inducta ex ſupra allegatis appareant factæ, quapropter vtiles nullo modo poſſunt cenſeri, nec per retentionem *d. lege dimem* ... *de rei vind.* Gutz. *de expenſ. c. 2. à num. 2. cap. 5. n. 1. cum ſequentibus, & n. 16.* & alia pluta congerit Donell. *... comment. cap. 7. de ſi ...* 39. *num.* vtenti impreſſ. Francofurtenſi 1595. *p. 1. 432.* & multos Doctores antiquos, & modernos Oſuald. *... E.* Happ echt. ... *aliaſq;* ... Picchard. *d. § 2. n. 32. ... de oſſicio* Rota penes Scraph. *dec. 598. n. 3. dec. 695. num. 2. p. 3. ... 130. num. 18. p. 7. recent.* Domini tamen media via eligentes, vt in ſimili caſu Rota apud Scaph. *... dec. 1245. num. 7.* & quia in æſtimatione meliorationum ineunda multum iudicis arbitrium verſatur, vt ait *textus in lege ſi pendente 55. in princip. D. de rei vind.* ibi *boni viri ... ſenſerint*, ſuperſedi. Ariis *ib. c. 2. n. 49. n. 29.* Statuerunt, vt excomputarentur libri ... vt facilius res expediatur, alias ... & illiquidæ appareant ſi ... eſtimatio, data cautione de reſtituendo ... Rota ... 41. ... *ſuper* ... *ſuper* ...

Eodem modo ſuperſunt ad partem ſam deductionem ... plantationum, & ... 42. quæ nec probantur neceſſariæ, nec vtiles, imo ex ipſis teſtibus apparet plures vites, & arbores adfuiſſe tempore, quo Dominus Primicerius intruſus fuit in poſſeſſione bonorum, & in puncto vitium eſt optimus text. *in Cod. Gregoriano lege 1.*

de

de rei vind. cuius hæc sunt verba. *Vineas in alieno agro constitutas solo cedere, cessante fidei possessore id factum sit sumptus eo nomine erogatos per retentionem seruari non posse incognitum non est.*

43. Eadem responsio adaptatur ad prætensionem sumptuum pro palis ad vitium sustentationem positis vocabulo patrio dicti manegge Theophrastus *lib.* 2. Historiæ nominat palum, & sunt hæ forte de quibus *Virgil. Georgic. lib.* 2. *vers.* 358.

Tum lenes calamos, & rasa hastilia virga
Fraxineasque apta sudes, furcasque bicornes:
Viribus eniti quarum, & contemnere ventos
Assuescant.

44. Nec magis admissa fuit excomputatio pro collectis, & tributis, quæ Bustij soluerent, si possedissent, cum ipsi Domini Vicecomites clericatus priuilegio non soluerint, vt in terminis disputata quæstione resoluit Tiraquell. cum aliis inde petendis *de retract. lignag. §.* 29. *glossa num.* 20. & facit elegans tex. *quem ipse non adducit in lege fin. C. d. de fruct. & lit. expens. Quoniam non est serendum eos, qui profanas prærogatiuas* (vt iam ante latum est) *prætendunt aliquid plus ab aduersariis suis quærere concedi, quam ipsi ab aliis possint facere patrocinio:* Basylic. *dicto tom.* 1. *lib.* 9. *tit.* 3. *pag. mihi* 515. *cap.* 70. *Non enim æquum est, ei, qui scit se in minores condemnandum, maiores ab aduersario refundi propter rationis a glossa adductas dicta lege finali verbo cum quidam* Baldus *num.* 4. *versic. item nota*, Gotthofred. *in fin. C.* & esset contra naturam aliena iactura locupletari, quia Bustius cogetur à communitate soluere ex Tiraq. *vbi supra num.* 3. *in fine*, nec Domini Vicecomites dicent se soluisse, nec forte interesset, si sponte soluissent, Baldus *dicta lege fin. num.* 7 & 11.

45.

46.

Et sic vtraque parte, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO
D. CARD. CORRADO.

Perusina bonorum.

Veneris 18 *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Res iudicata in terminis luculenter demonstratur. Hæredi fideicommissario, aduersus immissionem ex aduerso petitam competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum ab hærede grauato alienatorum. Plures recensentur fideicommissi in proposito legitimæ detractionis Statutum Perusinum fœminarum propter masculos exclusiuum, perpenditur, & quando exceptio fideicommissi valeat impedire exequutionem rei iudicatæ.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ probatur ex ipso processu, in quo constat de iurisdictione, mandatis, & citationibus, ac obseruantia terminorum substantialium* iuxta dec. Verall. 262. part. 2.

2 *Fatalia appellationis interciant spatio* 30. *annorum.*

3 *Et restitutionis in integrum.*

4 *Et propterea exequi debet sententia.*

5 *Sententia, quæ transiit in iudicatum, & suam habuit executionem, non potest per aliam sententiam reuocari.*

6 *Limitatur non procedere, quando sententia est in diuersa consuetudinem cum diuersis personis.*

7 *Contradictor legitimus ille dicitur ad quem causa ipsa, eiusque defensio principaliter spectat.*

8 *Sententia non potest transire in iudicatum contra non citatos, & super articulo iudicato interesse non habentes, nec illis vllum potest inferre præiudicium.*

9 *Hæres fideicommissario aduersus immissionem ex aduerso petitam non competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum ab hærede grauato alienatorum.*

10 *Legitima, quæ debetur Nepotibus ex filia prædefuncta, est tertia pars hæreditatis auiæ.*

11 *Quæ fideicommissi onere grauari non potest.*

12 *Et quota hæreditatis alienata, censetur ab eis electa fuisse.*

13 Statutum Perusinum lib. 2. Rub. 45. *ab hæreditate matris ab intestato excludit fœminas dotatas, ac descendentes ab eis stantibus masculis, & masculina descendencia.*

14 Statutum præscriptum in §. item si aliquis receperit, vers. & intelligatur dos, &c. *ponit casum, dotem posse esse constitutam de bonis mulieris dotatæ.*

15 *Filia debet dotari de bonis paternis, & ex dispositione dicti* Statuti in §. item si aliquis Pater: *& ex dispositione iuris communis.*

16 Statutum prædictum *refertur expresse ad successionem, & hæreditatem dotantis.*

17 *Interminis eiusdem statuti firmatur quod filia fœmina admitti debeat vna cum fratre, ad successionem matris, nisi probetur ab ea fuisse dotatam.*

18 *Pater per suscriptionem legitimationem non potest priuare legitimam sobolem debita portione.*

19 *Legitima non imminuitur ob legatum factum ab auia nepotibus, nec vllum ipsis inferri potest præiudicium.*

20 *Et illius specifica approbatione non probatam, illam integre petere, ac consequi non prohibentur.*

21 *Fideicommissi iuribus non potest detrahi contra tenorem testamenti fideicommittentis, neque dominium bonorum sub eo comprehensum, in alios transferri.*

22 *Manutentio non tradit possessionem, sed illam prius traditam, siue habitam fuisse, declarat, atque confirmat, etiam absque alia executione facti, quam ipsa præfert implicitam.*

23 *Clausula* constituti *operari non potest transfationem possessionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipsum constituentem realiter extitisse.*

24 *Legitima debetur filio naturali in bonis auiæ, patre prædefuncto, qua firmiter asseruit, illum fuisse, ipsa instante, legitimatum, & pro tali haberi voluit, atque disposuit.*

25 *Hæres grauatus potest commodatarem fructuum bonorum fideicommissi, valide cedere, & alienare pro tempore vitæ suæ.*

26 *Compromissum non potest extendi ad aliam, quam in eo expressa.*

27 *Actus non potest impugnari per eum, qui approbauit vtendo.*

28 *Exceptio retentionis prætextu fideicommissi iure admitti non debet ad impediendam sententiæ, & rei iudicatæ exequutionem, si apparet, vel non subsistens, vel saltim turbida, & illiquida.*

29 *Eoque minus attenta perceptione fructuum ex eisdem*

dem bonis à die litis à longo tempore contestatæ.

DECISIO LIV.

COnstare de re iudicata sententiæ Rotalis à bonæ memoriæ Ottembergo prolatæ de ann. 1611. ad fauorem Hieronymi Martinelli hæredis Andreæ à Cornea contra Venerab. Monasterium, ac Monachos sancti Petri ciuitatis Perusiæ, eamque ideo exequendam instante Constantio illius filio, ac hærede fuit resolutum die 29. Maij 1648. coram me. Verùm quia informantes pro Monachis insistebant adhuc vehementer super nullitate, ac iniustitia dictæ sententiæ. Ideo causa denuò proposita, exactèque discussa Domini steterunt in decisis.

1. Quia validitas eiusdem sententiæ probatur ex ipso processu in quo constat de iurisdictione, mandatis, & citationibus, ac obseruantia terminorum substantialium *iux. dec. Verall. 262. part. 2.* & ex decisionibus super ea emanatis coram bon. me. Coccino diebus 24. Februarij, & 3. Maij 1612. iustitia vero ex aliis præcedentibus coram eodem Ottembergo diebus 24. Nouembris 1608.
2. 14. Ianuarij, & 18. Martij ac 6. Iunij 1611. Ex tempore autem triginta annorum, & vltra decurso planè conuincitur interitus omnium fatalium tam appellationis *l. fin. §. illud etiam, & Auth. ei qui, C.*
3. *de tempor. & reparat. appellat. cap. cum sit Romana, de appellat.* Quàm restitutionis in integrum *l. fin.* ibique glossa *in verb. finiendamque litem, &c.* DD. *C. de tempor. in integr. rest. cap. 1. de restit. in integr. in 6.*
4. Clement. vnic. *eodem tit.* Rota penes Burat. *dec. 77. n. 8. vers. & quatenus, &c. & dec. 741. per tot.* Et propterea exequi debet *l. post rem iudicatam, D. de re iudicat. l. 1. Cod. eodem l. 2. & l. fin. Cod. de execut. rei iudic.* Rota *in Tiburtina hæreditatis 22. Iunij 1637. coram reuerendissimo Salamantino in §. ex quibus res iudicata venit omnino exequenda, &c.* cum aliis relatis in præcedenti dec. §. 1.

Neque subsistit obiecta nullitas ex eo deducta,
5. quod sententia fuerit prolata contra alias præcedentes bon. mem. Gropperij anno 1570. & bon. memor. Orani 1590. ad fauorem Monasterij, & Monachorum prædictorum super eisdem bonis tam in iudicio possessorio, quàm petitorio contra quosdam de Signorellis, quæ in iudicatum iamdiu transierant, plenamque obtinuerant executionem *contrauers. lege 1. Codice quand. prouoc. non est necess.*

Quoniam conclusio non procedit, quando sententiæ fuerunt inter diuersas personas, & ex diuersa causa prolatæ vt in proposito casu, in quo Monachi vti hæredes in effectu Panthasileæ vxoris q. Hieronymi Vibij egerunt primum contra illos de Signorellis iudicio possessorio manutenendæ, ac respectiuè reintegrandæ ob molestias, turbationes, ac spolia per eos illatas, & illata. Deinde vero petitorio pro canonizatione iuris proprij contra illorum iactationes ex prætensis antiquorum fideicommissis, vel aliis causis. Et in vtroque sententias contra illos obtinuerunt non interuenientibus neque citatis Andrea à Cornea, siue Guidone, & Hieronymo Martinello eius hæredibus pro quibus emanauerat sententia immissionis in possessionem Prædij nuncupati il Palazzo di Madonna Pantha, & terrarum de quibus agitur à Gubernatore Perusij in alio iudicio, & ex diuersis causis, nempe donationis eiusdem Prædij, & terrarum facta per dictam Panthasileam q. Rosato à quo fuit legatum Sebastiano Vibio, cui successit ex testamento d. Andreas, & Dationis in solutum terrarum per filios, ac hæredes dicti q. Hieronymi Vibij Margueritæ eorum sorori, ac matri præfati Andreæ pro residuo dotis illi debitæ, vt apparet ex instrumentis, processu, ac decisionibus Rotalibus prædictis. Ideoque nulla ratione prætendi potest, quod sententiæ, ac res iudicata super diuersa causa cum Signorellis præiudicium intulerint alteri cum his vertenti, ac nullitatem sententiæ in ea prolatæ potuerint inducere per *text. & in l. & an eadem, D. de except. rei iudic.* & bene declarat Bartolus *in dicta lege 1. vers. nam secundum quod intelligo, & sequenti.* Salycet. *sub num. 5. vers. tertio casu, &c.* ac alij. *Cod. quando prouoc. non est necess.* Innocent. *in cap. causam quæ il. 2. sub num. 7. vers. sed quæris,* & ibi Butr. *sub n. 14. vers. non obstat quod sententia contra sententiam, &c. qui fil. sint legitim.* Felyn. *in cap. inter Monasterium, sub n. 24. vers. limita nono, &c. de re iudic.* & respondit Rota *in Leodien. fin. l. 30. Aprilis 1632. in recent. dec. 119. sub numero 1. versiculo quia vltra quod cum sequenti, part. 6.*

Minus subsistit quod iudicium, & sententiæ latæ cum Signorellis eorumdem bonorum tunc possessoribus, ac proinde legitimis contradictoribus, alios etiam afficiant.

Quia nec in facto iustificatur obiectio, quandoquidem sententia bon. mem. Gropperij in iudicio possessorio prolata fuit ad fauorem Monachorum, qui medietatem bonorum tunc possidebant alterius verò medietatis possessione fuerant à dd. Signorellis iniustè spoliati, & executa anno 1570. Alia vero bon. mem. Orani in petitorio anno 1590. Monachis ipsis possidentibus, & ab eorum iactationibus se liberari satagentibus, vt patet ex processu; nec congruit casui proposito, nam ille dicitur ad hunc effectum legitimus contradictor, ad quem causa ipsa, eiusque defensio principaliter spectat, Alexand. *in lege sæpe num. 77. versic. circa primum, D. de re iudic.* Rota penes Moned. 7.
dec. 8. de sent. & re iudicat. & Comitul. *dec. 133. num. 10. vers. legit. contradictor, &c.* Didac. *PP. quæst. cap. 13. sub num. 2. vers. & legitimus contradictor.* Quare potuerunt quidem Signorelli legitimi appellari contradictores respectu causæ, ac interesse proprij, non autem respectu causæ, ac interesse Andreæ à Cornea, eiusque hæredum nullam cum eis connexionem, ac dependentiam habentis, sed omnino separati, & ex diuersis personis, & causis prouenientis de quibus cum in illo iudicio nec actum, nec ipsis citatis cognitum fuerit, nulla sane inde deduci potest super eis res iudicata, nullumque eorum præiudicium *leg. de vnoquoque, D. de re iudicat leg. cum quæritur. cum duabus sequentibus, leg. si cum vno hærede, D. de except. rei iudic. leg. 1. & seq. Cod. quibus res iudicat. non noc. leg. 1. cum sequenti, Cod. res inter alios act. cum super de re iudic. 6. dilecto filio, in finalibus verbis,* ibique glossa *in verb. non obsistat, vers. sed secus est hic, &c. de præb.* Castr. *cons. 76. in facto isto, in fi. vers. vlterius, lib. 2.* Didac. *PP. quæst. dict. cap. 13. sub num. 5. vers. nec enim dubium esse potest, &c. & infr.* Molin. *de primog. lib. 4. cap. 8. sub num. 11. vers. non enim cum illo, &c.* Surdus *decis. 256. a numero 4. vers. in contrarium tamen, &c. cum sequentibus & cons. 418. num. 13. vers. at sententia, &c.* Rota penes Card. Seraphin. *dec. 1477. num. 2. vers. nam sententia, &c. & num. 6. vers. neque obstat, &c.*

8.

&c. Card. Mantic. *dec.* 66. *sub n.* 1. *cum seq.* & Pen. *dec.* 111. *versione. Sfortia, Femosq.* cum aliis relatis in præcedenti dec. *in §. nam quod primo loco dicitur, &c.*

9. Præterea non obstat exceptio iniustitiæ eo quia aduersus immissionem à præfato Andrea à Cornea, eiusque hæredibus petitam competeret Monachis vti hæredibus, ac fideicommissariis dictæ Panthasileæ retentio pro valore bonorum eidem fideicommisso subiectorum, quæ fuerant à Sebastiano Vitio communi cohærede grauato, ab ipsoque Andrea à Cornea illius pariter hærede alienata, vt asseritur probari ex instrumentis celebratis anno 1551. die 7. Nouembris, & anno 1560. die 9. Aprilis, anno 1560. die . . . . . , & anno 1562. die 20. Aprilis iuxta tradit. à Peregrin. *consil.* 55 *sub numero* 11. *versiculo itaque lib.* 3. *& in Romana legati XXV. Maij M. DC. XLVIII. coram reuerendissimo Patre Domenico Ravasio §. in casu autem nostro, &c.* Quæ tamen illis non fuit concessa.

Quia primum instrumentum celebratum anno 1551 die 7. Nouembris continet quidem venditionem factam à dicto Andrea à Cornea, & Bernardo eius fratre, ac Orlandino de Montemilo tertiæ partis omnium bonorum, quæ remanserunt in hæreditate Panthasileæ in locis ibidem nominatis, vt in eo legitur in Summario Monachorum sub numero 11. sed vel illa non habuit effectum, nam dicta bona possidebantur à Monachis, & à Sebastiano Vitio eius hæredibus, vt apparet ex præcedenti instrumento illorum apprehensionis auctoritate iudicis factæ die 4. Aprilis 1560. in eodem Summario sub numero 2. in qua quidem possessione eidem Monachi mortuo Sebastiano cohærede obtinuerunt manuteneri ex sententia Gubernatoris Perusij anno 1568. Ideoque non satis hinc probatur realis distractio fideicommissi super qua pretensa per Monachos reintegratio fundatur. Vel si habuit effectum, nihil tamen ex ea detractum fuit iuribus dicti fideicommissi, cum eadem tertia pars debita esset ratione

10. legitimæ in bonis Panthasileæ testatricis ipsis Andreæ, & Bernardo eius nepotibus ex Margarita filia tunc præd. functa *§ neque ille*, in Auth. *de Trient. & semis. §* 2 in auth. *de hared. ab intest. delat.*

11. *in lege omnimodo in vers. illis personis, Cosacc. de inoffic. testament.* quæ fideicommissi onere grauari

12. non potuit, *lege quoniam in primis, lege sicut, in princ. & in §. illud autem, Cod. eodem titulo* Atque ideo in ea quota alienata censetur ab illis electa fuisse *lege Marcellus §. ergo*, & ibi Doctores *D. ad S. C. Trebell.* Cephal. *cons.* 189. *n.* 19. *vers. secundo, &c. cum seqq.* Hondedeus *cons.* 72. *n.* 6. *vers. verum prædictis non obstantibus, &c. lib.* 1. Rota *dec.* 429. *num.* 1. *vers. quem admodum enim, & dec. part.* 4. *diuers.* & penes fam. mem. Gregor. *dec.* 58. *num.* 2. *vers. & clarum est, &c. cum seq.* And. *dec.* 82. *part.* 2. *num.* 1. *vers. & cum dicta vinea, &c. & seq. & dec.* 105. *sub num.* 8. *vers. ac etiam ex eo, & in vicent. dec.* 215. *n.* 1. *vers. quibus præfatis part.* 2. & alij relati per Sfort. Odd. *de prohibit. alienat. part.* 34 *sub n.* 4. *vers. ad primum, &c. cum seqq. in Romana fideicommissi de Cassiteres coram me sub die* 11. *Maij* 1645. *in §. neque fuerunt, &c. & 19. Ianuary* 1646. *in §. nam hoc procedit, &c. & alibi passim.*

Nec obstat quod legitima non deberetur dict. Margaritæ, nec proinde filius eius, quippe non poterat ab intestato succedere, tum quia fuerat dotata, tum quia superstat dictus Sebastianus testatricis nepos legitimus ex Raphaele filio

13. legitimo prædefuncto, qui vis esset de iure fœminæ, ac descendentes absentis ea disp[ositione] *statut. Perus. lib.* 2. *rub.* 45.

Quia sint illa quidem dotata, sed a Raphaele, ac Baldeschino eius patre, vt constat ex instrumento anno 152[illegible] die 2[illegible] Nouembris, &c. Ideoque

14. vel ex propria eorum persona dicitur descendisse statuta fuisse completa, vt in dicto statuto cautum in *s[illegible] quod si aliquis [illegible] descendens [illegible] Vel saltem ex*

15. bonis paternis, vt tenetur de verbis expressis dicti statuti in *§. item si aliquis [illegible] iuxta* tradita ibi *in lege finali, [illegible] ponè, quia frater dotatus succedit, Cod. de dot. promiss.* Menoch. *de arbitr. [illegible] sub numero* 46 *versiculo secundo fit [illegible] lib.* 1. Rota *decisione* 44. *sub numero* 7. *versiculo quod deo fortius, &c. cum seqq. vers. [illegible] recent.* cum aliis allegatis *in prædicta decisione [illegible] ideoque* exclusione non erat exclusa ab hæreditate, & successione matris, cum tantum dispositio statuti expresse ad successionem, & hæreditatem dotatus, vt in colegitur in principio, & fuit reperta forma in Perusina

16. *tonorum 27. Iunij* 1597. *coram Ciuit, apud Modet.* Perusin. *ad statut. [illegible] num. 4. numero 6. versiculo quia in casu non fuit, &c. & seqq.* vbi in terminis illius statuti tenatur, quod filia fœmina admitti debet vna cum fratre ad successionem matris, nisi probetur ab ea fuisse dotata

17. & comprobatur in *recent. de Ilione* 180. *numero* 2. *versiculo nec obstat dictum statutum, &c. seqq. & decisione* 213. *numero* 3. *versiculo [illegible] accedat ad primum, & ibi [illegible] & decisione* 247. *numero* 6. *versiculo [illegible] &c. & decisione* 321. *numero* 13. *[illegible] cuius simile statuto &c. [illegible] num.* 23. *versiculo neque fuit [illegible], & num.* 25. Ob existentiam vero dicti Sebastiani quatenus validè probaretur legitimatus, seu dispensatus exclusa quidem fuerat hæreditate, sed non à legitima ex iuris dispositione debita, quam eidem statuti verba præseruant, dum masculos legitimatos, seu dispensatos admittunt ad succedendum secundum tenorem, & valorem legitimationis, seu dispensationis, ac voluntatem, & dispositionem Domini bonorum ad cuius instantiam fuerant legitimati non tamen non est tenatus. Nam iuris, ac æquitatis rationi aduersaretur si parentes legitimam sobolem debita portione per eiusmodi spurciorum legitimationes priuare possent contra legum dispositionem *lege [illegible] spectat [illegible] quoniam [illegible] §. [illegible] autem & §. decimus, [illegible] §. illud quoque [illegible] [illegible] §. & probatur ex textu in §. [illegible] nam cum [illegible]*, in Authen. *[illegible]* Menoch. *[illegible] §. [illegible] [illegible]* Rota penes fam. mem. Gregor. *[illegible] esse* 134 cum aliis relatis per Molin. Pinell. *de impub. part. 2. §. [illegible] [illegible]* Ranuccium Honorium de Vitello &c. *Martin [illegible] bonamem. Orat. [illegible]* apud dictum Modernum. *[illegible] statut. Perus. [illegible] num.* 4. *[illegible] fundo [illegible] [illegible] Perusin. [illegible] quent.*

18.

Mas

Minus releuat legatum florenorum 2000. cum onere plus non petendi, & aliis in eo adscriptis à Panthasilea factum dd. eius nepotibus.

19. Quia nullam ex eo potuit inferri præiudicium, nec quicquam detrahi legitimæ ipsis competenti *dicta lege omnimoda*, ibique glossa *in verbo exigere, & alibi lege quotiens in principibus, Codice de inoffic. testam.* Cephal. *cons. 95. sub numero 8. versiculo ratio est, &c. ac, sequentibus*, Rota *in Romana legitimæ 25 Iunij 1613. coram bonæ memoriæ Remboldo in §. Quod autem prouocatio Brigidæ facta, &c. & sæpe in*
20. *aliis*. Ideoque non probata illius specifica approbatione illam integre petere, ac consequi non prohibentur Crauett. *consilio 312. sub numero 4. in §. iterio principaliter quæro, versiculo tunc enim agendo, &c.* Antonius Faber *in eius Codice, sub tit. de inoffic. testament. def. 9.* Rota penes sanct. mem. Gregor. *dec. 489. n. 21. vers. respondetur, cum sequentibus, & in recent. dec. 308. n. 3. vers. tertia responsio fuit, &c. & dec. 543. n. 2. vers. non obstant prohibitiones, &c. p. 4.* cum aliis relatis per Modern. Brixien. *de sub stit. q. 296 sub n. 496. sub n. 47. vers. ampliatur decimo quarto, &c.*

Aliud autem instrumentum celebratum anno 1556. 9. Aprilis continet simplicem conuentionem inter dictos Sebastianum, & Andream initam, quod hæreditas Panthasileæ equis portionibus ad vtrumque spectaret cum reciproca iurium cessione specialiter per Andream facta ad fauorem Sebastiani super dimidia parte bonorum dotalium Margueritæ matris, & vicissim per Sebastianum ad fauorem illius pro dimidia parte iurium ad ipsum spectantium super quodam horto ibi descriptio, vt legitur in dicto summario num. 12. sed nec inde probatur alienatio, atque distractio bonorum fideicommissi, quæ realiter habuerit effectum. Tum quia non constat bona tunc fuisse penes Andream, imo probatur dictam hæreditatem ex testamento delatam Monachis, ac Sebastiano, eosque illam realiter adeptos fuisse ab anno 1550. citra, & specialiter dictum hortum in instrumento eorum immissionis descriptum, cum expressa prohibitione cuiuscunque alienationis amplis verbis concepta, ac etiam diuisionis vsque quo idem Sebastianus filios masculos ex legitimo
21. matrimonio suscepisset, vt legitur in dicto testamento, contra cuius tenorem nihil detrahi potuit iuribus fideicommissi, neque dominium bonorum sub eo comprehensum in alios transferri *lege finali*, ibique Glossa, & Doctores, *Codice de rebus alien. non alienand.* Glossa *in lege cum pater, §. libertis, in verbo ne id alienarent, versiculo item his, D. de legat. 2. & not.* Doctores *in lege filius familias, §. Diui D. de legat. 2.* Gratianus *cons. 17. n. 16. vers. imo impetrat, &c.* Rota penes Cardinalem Seraph. *decis. 321. num. 13. vers. sed etiam prohibitio alienationis, & dec. 512. numero 1. versiculo quod multo magis, parte 4. diuersorum*, Cardinalis Caualer. *dec. 81. num. 6. vers. quia stante expressa prohibitione alienandi, &c. & dec. 108. num. 1. vers. quia cum testator, & sequent.* Coccin. *dec. 164. num. 1. vers. hæc prohibitio, &c. ac infr.* cum aliis relatis per dict. Modern. Brixien. *de sub stit. quæstione 717. à numero 1. cum sequentibus, & numero 18. versiculo infertur ex prædictis cum sequentibus.* Tum quia Sebastiano sine filiis defuncto Monachi eius cohæredes, ac pro indiuiso cum eo omnia dictæ hæreditatis bona possidentes iuxta testatricis dispositionem continuarunt eorundem possessionem in solidum, & in ea fuit illis contra dictum Andream concessa manutentio per dictam sententiam Gubernatoris Perusij, ex qua iustificatur illorum præcedens possessio, cum manutentio non tradat possessionem, sed illam prius traditam, siue habitam fuisse declaret, atque confirmet etiam absque alia executione facti, quam ipsa præfert implicitam, Menoch. *de retinend. remed. vltim. numero 57. versiculo præterea, &c.* & in specie fuit responsum in Auximana Census 23. *Iunij 1596. coram reuerendissimo Terrac.* apud Modern. Perusin. *de manutent. decis. 647. n. 33. vers. & si non docetur de executione, &c. cum seq.*

Alterum verò celebratum anno 1560. die nil plus releuat alio præcedenti sub die 7. Nouembris 1551. de quo actum fuit supra in §. *quia primum instrumentum, &c.* Continet enim venditionem factam ab illo Orlandino de Monte Vibio cuidam Aurelio eiusdem tertiæ partis bonorum ipsi prius venditæ mediante dicto instrumento præcedenti ab Andrea, & Bernardo Fratribus à Cornea; Ac alterius etiam tertiæ patris ad Cleopham, eius vxorem spectantis. Et licet in eo legatur clausula constitutionis, &c. Hæc tamen operari non potest translationem possessionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipsum constituentem realiter extitisse, Glossa *in lege 2. in verbo tradita sit, Codice de sequestr. possess.* Angel. *in lege quidam natus sub numero 2. versiculo item attende, &c. D. de rei vendic.* Franciscus Aret *in lege interdum in fin. prin. ff. versiculo & ita de omnino, &c. D. de acquirend. possess.* Alexander *consilio 10. viso processu, &c. sub n. 2. vers. nec obstat constitutum, &c. lib. 4.* Rota penes Cardinalem Seraph. *dec. 302. n. 6. vers. sequitur quod quemadmodum, &c.* Burat. *decis. 136. n. 11. vers. vnde nec constitutum, &c.* cum aliis relatis per Modern. Roman. *disceptatione 954. sub numero 3. versiculo secus autem respectu tertij, &c. cum sequent.*

Postremum denique celebratum anno 1562. die 20. Aprilis in dicto summario numero 17. continet venditionem nonnullorum bonorum (quæ propria erant dicti Andreæ) factam per ipsum præfato Sebastiano, cui venditor accepto tulit ad computum pretij florenos octingentos quadraginta duos ab ipso debitos emptori pro iuribus eidem competentibus super bonis in hæreditate dictæ Panthasileæ remansis, ac prædicto Orlandino de Monte Vibio de eius consensu vt supra venditis. Verum nec ex eo probatur intentio Monachorum, quia non dicitur ibi, quod Sebastianus alienauerit, vel consenserit alienationi bonorum fideicommissi, sed iurium sibi competentium in dictis bonis, quæ duplicis erant speciei fideicommissi oneri non obnoxia. Scilicet ratione legitimæ ipsi debitæ in bonis auiæ (Raphaelis patris prædefuncto) quæ firmiter asserunt illum fuisse ipsa instante legitimatum, & pro tali haberi voluit, atque dispositi, Glossa *in authent. si qua mulier in vers. bona. Codice de sacrosanct. Eccles.* Alexander *consilio 139. elegantur fuit conclusum, in princip. versicul. secundo concludo, &c. libro 1.* Rolan. *cons. 96. numero 51. versiculo quia confessio præmissa, cum sequentibus, libro tertio*, Rimin. iunior, *consilio 156. numero trigesimo sexto, versiculo quo casu legitimato filio, &c. cum sequentibus.* Laderch. *cons. 17. num. 2. vers. hinc fit, &c. cum seq.* Rota penes Card. Seraph. *dec. 801. num. 8. vers. tamen cum Simon, &c. dec. 355. sub n. 1. vers. & moti sunt Domini part. 1.*

diuersorum ac in recent.dec.653. num.3. vers. prout etiam part.1.confirmata decis.368.part.4.& sæpe in
25. *aliis.* Et ratione fructuum eorumdem bonorum, quorum commoditatem valide potuit cedere, & alienare pro tempore vitæ suæ *lege si vsu-fructus, D.de iur. dot. lege vsufructu* vbi Bartolus & alij *D. solut.matrimon.* Baldus *in lege codicillis, §. instituto sub num.1.vers.& per hoc induco,&c. D.de legat.2.* Iason. *in lege filiusfamilias, §.diui sub num.11. in undecima limitatione, D.de legat.1.* Molina *de primog.lib.1.cap.20.sub num.12. vers. quo fit,&c.cap. 21.sub num.25. vers.in tertia, & vltima specie,&c.* Peregrinus *de fideicommiss.art.4.sub num.110.vers. attamen poterit, &c. num.117. vers. quamuis autem, &c.* Menoch.*cons.777. num.8.vers. & quod is,&c. cum sequentibus,* Præd.*de fideicommiss.quæst.8. num. 102.vers.sexto limitatur, &c.* cum aliis relatis per dict.Modern. Brixiens.*de substit. quæst.525. n.17. vers.sorro,&c.& quæstione 527.num.5.versiculo sed aduerte,&c.*

Non obstat denique compromissum de anno 1558.à præfatis Andrea,Sebastiano,& Orlandino factum in M.Antonium Eugenium insignem I.C. Nec laudum subsecutum.

Quia respicit tantum bona hæreditatis Hieronymi Vibij,non autem dictæ Panthasileæ.Quinimo referuntur in eodem laudo alienationes ab illa indebitè factæ, vt legitur in dicto Summario sub
26. num.18.& 19.Ideoque ad effectum de quo agitur induci,neque extendi potest *lege penultima, D.de his qui sunt sui,vel alien iur.leg.Paulus la 1.D.de re iudic.* Bartolus *in lege Iulianus, num.5. vers. probo etiam,D.de condit.indebit.* Alexander *cons.18. circa dubia,n.3.vers. & sententia arbitri,&c.lib.7.* Ruin. *cons.116. num 6. vers.quia sententia, vel laudum, &c.lib 4.* Patis. *consil.5. sub num.19. vers.& etiam quia verba, &c.lib.2.* Rolandus *cons.79.à num.10. vers. nam indubitati iuris est, &c. cum sequentibus, lib.3.* Surdus *cons.315. num.14. vers nos autem sumus, &c.* Rota penes Cardinalem Manticam *dict.dec.66.sub n.3.vers.accedit etiam,&c.dec.145. n.5.vers. & cum laudum,&c.part.5.dec.76.n.13.*
27. *vers.Et laudum,ac sequentibus,part.7.recent.* Neque illud potest per Monachos impugnari, quando ipso vsi fuerunt,ac vtuntur.*l.Publia,§ fin. D.depos.* Rota penes Burat.*dec.602.num.6.vers.ex quo & in recent.dec.360. n.3. vers. & ideo cum sequentibus, part.5.& dec.88.sub n.21.vers.& quamuis productio cum seqq.part.6.*

28. Quare cum ex prædictis obiecta retentionis exceptio appareat vel non subsistens, vel saltem turbida,& illiquida iure admitti non potuit coram bon. memor. Ottembergo. Minusque potest in præsentia ad impediendam illius sententiæ, ac rei iudicatæ executionem,*lege finali, Cod. de compens. leg.2.& lege 4.Cod.de re iudic.leg.2.leg.fin. Cod.de execut. rei iudic.* & fuit dictum in Perusina bonorum de Balleon.26.*Iunij 1591. coram bon. memor. Comitulo dec.167.sub n.3.vers.nullam habet,&c.cum seq.*& penes sanct.memor.Grego.*dec.220.num.5. vers.interim,&c.ac dec.254.num.3. vers.sed tamen non procedit,&c.*Burat.*dec.260. num.14 vers.quia cum à dicta sententia,&c.*Reuerendissimus Vrgell. *decisione 113.num.7. vers. quia quidquid sit, &c.& in recent. decisione 435. sub num.4. vers. preterea, &c.part.2.& dec.743.n.11.vers.non obstat denique exceptio retentionis, &c. parte 3. & decisione 411. numero 4 versiculo neque creditum, parte 5. ac sæpe*
29. *in aliis.* Eoque minus attenta perceptione fructuum ex eisdem bonis,(de quibus agitur)per Monachos possessis à die litis tandiu contestatæ citra, vt respondit Rota *in Romana domus de Barbarel. 26.Aprilis 1591. coram eod.Comitulo decisione 145. numero 11.versiculo quia nil morantur,&c.*ac penes reuerendissimum Vrgellen. *decisione 360. sub numero 6. versiculo & in omnem casum, &c. & in recentior.decisione 249.sub numero 20. versiculo reliquæ verò detractiones,&c.ac sequenti,parte 6.*atque in aliis relatis in Ariminen. Saluiani 19. *Iunij 1648.coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bichio in §. non obstat retentio, &c.* & in præcedenti decisione coram me,in §.*quare cum huiusmodi Monachorum prætensio.&c.*

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante,&c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. CORRADO.

Mediolanen.bonorum.

Luna 31.Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Saluianum interdictum. Clausulæ apprehensionis bonorum, & pacta exequutiua instrumentorum euictionis remedium,ac iudicium.Prohibitio alienationis. Substitutio. Fideicommissum. Detractiones. Incapacitas successionis: & consimilia facti speciem suapte contingentia, summo studij calculo per suas inspectiones digeruntur.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ probatur ex reuolutione processus,iuxta dec.Veral.262.p.2.*

2 *Iustitia sententiæ Rotalis probatur ex decisionibus.*

3 *Extremum primum in iudicio Saluiani, est creditum cum hypotheca.*

4 *Pacta exequutiua apposita in instrumento venditionis, iuxta formularium, ac stylum Notariorum ciuitatis Mediolani, continet facultatem apprehendendi bona venditoris,eaque etiam iure pignoris retinendi pro defensione, ac obseruantia conuenta.*

5 *Clausulæ promissionis,defensionis,ac pacta executiua,seu similes, apprehensionem bonorum importantes,appositæ in instrumento contractus,& distinctæ & multò magis coniunctæ,præferunt hypothecam bonorum partium pro plena obseruantia illius contractus, & conuentorum in eo.*

6 *Obseruantia contractus debetur ex voluntate contrahentium,quibuscunque verbis, etiam generalibus,atque indefinitis apparente.*

7 *Quinimo ex verisimili,atque probabili ratione deducta,etiamsi verba oporteat extendere, ac plenius interpretari.*

8 *Et ex iuramento præstito super obseruantia promissorum in instrumento.*

9 *Quod pleniorem obligationis formam, ac proinde cum hypotheca bonorum importat.*

10 *Et ex communi vsu, & obseruantia vbique ferè recepta circa formam contrahendi in similibus negotiis.*

11 *Clausulæ generales, quæ in fine instrumenti apponuntur ad omnia in eo conuenta congruè referuntur.*

12 *Euictionis remedium competens pro restitutione pretij soluti, extenditur etiam ad damna, & interesse.*

13 *Obligatio defendendi, &c. in forma communi, &c. & iuris, &c. comprehendit etiam lites susceptionem, refectionemque damnorum ac interesse, &c. Et plenam indemnitatis conseruationem.*

14 *Confraternitates, & aliæ congregationes Laicorum, non fori exemptione, ac priuilegio Ecclesiæ fruuntur nisi Episcopi, vel alterius facultatem habentis auctoritate institutæ fuerint; Et alia ad hunc effectum necessaria concurrant.*

15 *Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum sustinetur saltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum, venditoribus in bonis debitorum.*

16 *Prohibitio alienationis realis, & verbis ampliatiuis in particulari oratione principaliter ordinata, continet absolutum, atque perpetuum fideicommissum inter illos, quorum fauore facta consetur, vt eadem bona inter eos perpetuò conseruentur.*

17 *Dispositio subsequens certas personas comprehendens, ac grauans, præcedentem illarum vocationem comprobat.*

18 *Substitutio personarum ordine superiùs expresso facta, certiorem reddit testatoris intentionem pro illarum in casu, successiua vocatione in præcedenti parte testamenti.*

19 *Testamenti omnes partes coniungi debent, ac insimul considerari, ad coniungendam voluntatem testatoris.*

20 *Professionem solemnem emittens in aliqua religione prohibita in testamento succedere, perinde habetur ac si mortuus fuisset, ad effectum purificationis successiuæ substitutionis.*

21 *Bona fideicommissi, viuentibus naturaliter professis, regulariter remanent penes monasteria aliter capacia & retinendi in communi; interaque substituti non admittuntur.*

22 *Limitatur conclusio non procedere, quando repugnat testatoris voluntas, expressis verbis illa excludentis, quæ cessante religionis odio, maximè attendi, atque seruari debet.*

23 *Monasteria aliter bonorum capacia, ex disponentium tamen ipsorum voluntate à successione exclusiua, perinde afficiuntur, ac si ex propriis regulis, seu constitutionibus, talium bonorum essent omnino incapacia.*

24 *Declaratio facta à testatore in vna parte testamenti aliter inualida, & sine effectu, est tamen efficax ad eius intentionem demonstrandam, & certiorem voluntatem reddendam.*

25 *Vocatus in fideicommisso, non solum in casu mortis, verum etiam in casu alienationis, statim post alienationem sequutam, potest agere ad vindicanda bona alienata, non expectata morte alienantium.*

26 *Etiam si alij adhuc extarent prænocati capaces, qui tamen non agerent, nec velle agere declararent pro illorum renouatione.*

27 *Detractiones ex fideicommisso legitimæ, per alienationes sequutas censentur factæ; & in suppellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditariis effectibus, ad eas prætendentem delatis, alio non constito, censentur consumptæ.*

28 *Horum valoris liquidatio probatur per sententias conformes, ac in iudicatum transactas cum legitimis contradictoribus, scientibus etiam, ac imminentis interesse habentibus, latas, donec aliud appareat.*

29 *Citatio non coactiua, nec vllius relatis contra tertium facta, non infecit processus, ac sententias, contra alios pro eorum particulari, ac distincto interesse, legitime latas.*

30 *Euictionis indicium ex, maximè bonæ fidei.*

DECISIO LV.

SEntentia Rotalis per reuerendissimum Patrem Dominum meum Bichium prolata in remedio vtilis Saluiani interdicti ad fauorem DD Priorum, ac deputatorum Confraternitatis, seu Scholæ immaculatæ Virginis apud S. Satyrum contra RR. Præpositum, & Clericos Regulares Collegij sancti Barnabæ Ciuitatis Mediolani visa fuit Dominis confirmanda. Nam ex processu probatur eius 2.
validitas, iuxta vulgarem decisionem Verall. 262. parte 2. Iustitia vero ex duabus decisionibus pleno, doctoque calamo exaratis ab eodem Domino meo sub die 26. Iunij 1647. & 12. Maij 1648.

Primum enim (vt aiunt extremum in hoc iudicio necessarium, scilicet creditum cum hypotheca constat ex publico instrumento celebrato die 3. Iulij anni 1601. quo mediante Nicolaus etiam vti hæres Desiderij, & Octauianus fratres, filijque Ioannis Pauli de Besutis iure proprio vendiderunt præfatis Prioribus, & Deputatis dictæ Scholæ nonnulla bona pretio lib. duodeviginti millium sexcentarum vigintitrium, & solid. quatuor, ad denar. vnius Imperialium cum mutua, & solemni stipulatione (sunt verba eiusdem instrumenti) ac obligatione (non tamen bonorum dictorum Priorum, sed ipsius Scholæ tantùm). Atque obligatione defendendi, &c. in forma communi, & iuris, &c. Ac pactis executiuis, &c. (quæ 4.
iuxta formularium, ac stilum Notariorum dictæ Ciuitatis continent facultatem apprehendendi bona venditoris, eaque etiam iure pignoris retinendi pro defensione, ac obseruantia conuenta) & cum promissione iurata non contraueniendi, &c. etiam sub refectione, &c. Quæ sanè clausulæ, 5.
& distinctæ, & multò magis coniunctæ præseferunt hypothecam bonorum partium pro plena obseruantia illius contractus, & conuentorum in 6.
eo, cum ad hunc effectum sufficiat contrahentium voluntas quibuscunque verbis etiam generalibus, atque indefinitis apparens *iuxta text. in lege cor- rabitur*, ibi, *nec ad eos pertinet, quæ sit ve- bis, sicuti est in bus obligationibus, quæ consensu contrahuntur, &c. D. de pignor. lege finali, Codice quæ res pignor. obligar. poss.* Negusantius *de pignor. parte 3. memb 1. sub numero 3. versiculo item consideratur, &c.* Burfat. *consilio trigesimo nono, numero trigesimo septimo, versiculo primo, quia ex sola voluntate, &c.* Cephal. *consilio quadragesimo primo, numero decimo nono, versiculo præcipuè cum simplici voluntate, &c.* & aliis relatis, Mantica *de tacit. lib. 6 vndecimo tit. sub numero quinto, versiculo, tertio deducitur.* Quinimo ex verisimili, atque probabili ratione 8.
deducta, etiam si verba oporteat extendere, ac pleniùs interpretari, *lege tertia, §. finali*, vbi glossa & Doctores *D. qui pot. in pignor. hab. lege secunda*, & *dicta lege finali* ibi, *cum iustum sit voluntatem contrahentium magis, quam verborum conceptionem inspicere, &c. Codice quæ res pignor. obligar. poss.* ibique Bart. *sub num. 2. vers. secunda nota, &c.* Bald. *num. 1. ver. nota quod verba instrumentorum, &c.* Angel. *sub num. 2. vers. voluntates contrahentium, &c.* Salycet.

sub numero 1. *versiculo item quod voluntas*, &c. ac alij;& rursus idem Baldus *in lege* 3. *vers. quia mutuum Titio*, &c. *Codice de pignor.* vbi loquitur de huiusmodi pactis,& clausulis apprehendendi bona,& simil.ac sequuntur Castr. *cons.* 336. *dubium facit, sub numero* 2. *versiculo hac mihi tantilla verba*, &c. *parte* 2. Fulgosius *consilio* 83. *Bancensius condidit reiit vocem, sub numero* 2. *versiculo & sic pro exceptionem et hypothecam*, &. Negusantius *de fideiuss. 2. memb.* 1. *sub numero* 4. *versiculo item constituitur, ac seq.* Rim.senior *cons.* 299. *sub num.* 18. *vers. & istam ostenditur euidenter, ac sequentibus*, Surdus *cons.* 243. *sub numero* 10. *vers. septimò facit*, &c. Mant. *de tacit. lib. 2. tit. 2. num.* 15. *vers. præterea cum seq.* Rota penes reuerendissimum Vrgell. *dec.* 40 *sub n.* 20. *vers. sed vnum est*, &c. *cum seq.* & latius in *Rom Saluiani de Casalibus* 21. *Iunij* 1641. *coram reuerendissimo Patre Domino meo Cerro in §. & in hanc sententiam, vers. quæ veritas lux mens, ac seq.* cum aliis relatis per modern.Rom. *discept.* 683. *a*
8. *n.* 2. *vers. accedit, ac seq.* Et ex iuramento præstito super obseruantia promissorum in instrumento,
9. quod pleniorem obligationis formam,ac proinde cum hypotheca bonorum importat, vt probant Cæphal. *dicto cons.* 41 *sub num.* 18. *vers. quibus infertur*, &c. *cum seq.* Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg.* 158. *per totam* Surdus *dec.* 225 *sub n.* 9. *vers. ad secundam dicebam, ac se que tribus*,& alij. Ac demum
10. ex communi vsu,& obseruantia vbique fere recepta sub hac forma contrahendi in huiusmodi negotiis,vt bene aduertit Bursat. *dicto cons.* 39. *n.* 4. *vers. idem ego debet importare*, &c. & respondit Menoch. *cons.* 104. *sub n.* 10. *vers. id quod pro more*, &c. Surdus *dec.* 213. *sub n.* 4. *vers. certum est autem*, &c. Quibus equidem eliditur prorsus obiectio, quod clausula illa(pacta executiua, &c.) respiciat solã conuentionẽ super fructibus correspectiuis, tum quia contrarium apparet ex lectura instrumenti,in cuius fine legitur inter clausulas generales, *Rerum vsuales*, &c. *plus pretio*, &c. *& iurauerunt*
11. *habere ratum, & non contrauenire*, &c. quæ ad omnia in eo conuenta congruè referuntur,vt patet ex earum verbis,ac iuri consonum est *l. talis scripura, §. fin. D. de cond. 1. cap. secundo requiris, in princip. cap. inquisitioni, de appell.* Rota *decisione* 378. *sub numero* 1. *versiculo* vt patet ex illa clausula *parte* 4. *diuers.* & penes Cardinalem Manticam *decisione* 52. *numero* 2 *versiculo quæ clausula, cum seqq.*, Buratt. *decisione* 161. *numero* 12. *versiculo & ideo dicta clausula*, &c. Tum quia pro iustificatione hypothecæ cætera præmissa satis,superque sufficiunt.

Ideoque secuta dictorum bonorum euictione licuit emptoribus præfato remedio experiri contra dictos Clericos posteriores possessores aliorum, quæ tempore dicti contractus, seu postea venditorum fuisse,ex ipso processu probatur, pro
12. restitutione pretij soluti,vt ex publicis instrumentis apparet,ac pro damnis,& interesse passis iuxta iuris dispositionem *leg. cauetur, D. de euict. leg. non dubitatur. si cum quidam*, *Codice eodem*, Mysinger. *obseruatione* 54. *numero* 1. *centuria* 1. & in specie respondit Rota *decisione* 9. *numero* 1. *versiculo hypotheca enim, & per tot. decisionem* 13. *numm.* 2. *vers. cum ex natura euictionis*, &c. *parte* 4. *diuers. & decisione* 407. *numero* 8. *versiculo & demum cum sequentibus*, &c. Esto quod sola legatur obligatio
13. & non illæque comprehendit litis susceptionem, refectionemque damnorum,ac interesse,&c. & plenam indemnitatis conseruationem *per text. in lege patet autem, D. de don. prælegat.* Rum. *consilio* 18. *sub numero* 1 *versiculo sed præmissis non obstantibus, cum sequentibus, lib.* 1. Paris. *consil.* 16. *num.* 125. *ver. ad quod etiam facit, lib.* 2 cum aliis relatis à modern. Pisauren. *de euiction. q.* 2. *n.* 13. *vers. nam fundatur.*

Nec obstant quæ repetuntur impugnando iustificationem crediti Actorum, quos propria negligentia, & culpa euictionem passos fuisse prætenditur;tum quia consenserunt in iudices laicos quorum iurisdictioni dicta Schola,seu Confraternitas non est subiecta;tum quia fuerunt ab eis prætermissæ exceptiones, quibus facile poterant euincentes excludi.

Siquidem obiectus iurisdictionis defectus ex hactenus deductis non probatur, vt necessarium esset,alias enim huiusmodi Congregationes Laicorum à quibus reguntur, & gubernantur, licet locum habeant in quo conueniunt, & Capellam, siue Altare in Ecclesia sancti Satyri, ac opera pietatis exerceant, eaque ratione sint permissæ, ac plurimum commendandæ, non tamen loca Ecclesiastica censeri possunt, vt fori exemptione, ac priuilegio fruantur, nisi Episcopi, vel alterius 14.
facultatem habentis auctoritate institutæ fuerint, & alia concurrant ad hunc effectum necessaria, *iuxta text. in capite ad hec.* cum ibi not. per DD. *de relig. dom. l.* Bartolus *in lege cum senatus, sub numero* 4. *versiculo quæro quid si relinquitur*, &c. *D. de rebus dubijs, & in lege finali, sub numero* 6. *versiculo quædam Collegia approbantur, D. de Colleg. illicit.* Baldus *in lege. si quis ad declinandum. §. in omnibus, sub numero* 19. *versiculo respondeo*, &c. *Codice de Episc. & Cler.* & explicat Innocentius *in cap. dilecta sub num.* 2. *vers. sec. etas est, & sub num.* 4. *vers. item videtur, cum sequenti de excess. Prælat.* Imol. *in cap. essem, sub num.* 20. *vers. circa primum*, &c *sub num.* 21. *vers. circa secundum*, &c. *vers. vnde aduerte pro ista parte*, &c. *vers. sed aduerte quia ut dicit Baldus*, &c. *vers. aduerte quia pro opinione D. Card.* &c. *de testam.* Felin. *in c. de quarta, sub num.* 11. *versiculo secunda declaratio*, & c. *de præscr.* Calder. *consilio* 4. *de relig. domib.* Card. Florent. *consilio* 11. *pro enucleatione omnium, sub numero* 2. *versiculo oppositum de iure censeo, cum seq. & consil.* 13. *pro elucidatione dubiorum sub numero* 2. *vers. contrarium est verum*, &c. *ac sequenti per tot.* Fed. de Sen. *consilio* 130. *factum est tale, quadam domus, sub numero* 2. *versiculo sed contra videtur*, Abbas *consilio* 3 *ad clavam decisionem, sub numero* 1. *versiculo sed his non obstantibus*, &c. *cum sequentibus per tot. parte* 1. Castrensis *consil.* 301 *predicta dubia, sub numero* 2. *versiculo nec possunt dicere illi de Schola lib.* 2. Alexand. *cons.* 120. *super eo quod quæritur sub num.* 3. *vers. prout etiam respondet, lib.* 1. Iason. *consil.* 218. *quoniam vt inquit Philosophus, sub numero* 1. *versiculo vltra ergo*, &c. *cum sequentibus libro* 2 Paris. *consilio* 34. *a num.* 9. *vers. istis tamen non obstantibus, cum sequentibus, lib.* 4. Antonius Gabr. *commun. conclus. lib.* 6. *titulo de pia cau. conclus.* 1. & *num.* 7. *vers. tenendo primam opinionem, & num.* 13. *versic. quarto infertur, ac sequentibus*, Hieronymus Gabriel. *consil.* 162. *num.* 2. *versic. primo quia*, &c. *cum sequentibus, lib.* 1. Magdalen. *de num. test in testament. requisit. par.* 1. *cap.* 13. *num.* 21. *versic. pour in proposito, & parte* 2. *cap.* 2. *num.* 24. *vers. prouc etiam*, &c. *cum pluribus sequentibus* Ioseph. Ludou. *decisione Perusin.* 90. *sub num.* 9. *vers. primo quia*, &c. Magon. *dec. Lucer.* 19. *num* 15.

vers.

verſiculo ad ſecundum cum ſequenti Valaſc. *conſ.* 105 *numero* 3. *verſiculo ſed hoc eſt intelligendum, cum ſequentibus ſub numero* 47. *verſiculo ſi vero, cum ſequentibus per tot. numero* 54. Maſtrill. *deciſione* 110. *ſub numero* 16. *verſiculo & controverſia*, Monet. *de commiſ. vltim. volunt. capite* 4. *ſub numero* 26. *verſiculo ex hoc facilè erit, &c.* Rota penes Comitul. *deciſione* 94. *numero* 3. *verſiculo cum enim, &c. & latius dec.* 117. *num.* 13. *verſic. eccleſiaſtica tamen, cum ſequentibus, num.* 37. *verſic. & ſane, &c. ac deciſ.* 574. *ſub num.* 5. *verſiculo ideoſi debet attendi, &c. cum ſeq. par.* 1. *diverſor.* Coccin. *dec.* 210. *num.* 1. *verſ. nam licet confraternitas. cum ſequentibus*, Caſtill. *dec.* 2. *num.* 12. *verſ. nec poterat, &c. lib.* 1. & alij relati per Carolum de Graſſis *de effect. Clericat. effect.* 1. *num.* 122. *verſ. quia dixi, cum ſequentibus* & per reuerendiſſimum Epiſcopum Vgentin. *de offic. Epiſcop. allegat.* 75. *num.* 24. *verſ. verum hæc reſolutio, &c. & de iur. Eccleſiaſtic. lib.* 2. *cap.* 11. *ſub num.* 78. *verſ. quare circa vtrumque, & ſub num.* 80. *verſ. ſi de ipſis confraternitatum corporibus, cum ſequent.* Neque proteſtatio facta pro parte Fiſci ſæcularis coram Vicario Archiepiſcopali iudice Remiſſoriali ſub die 3. Decembris 1648. vllum conuincit impedimentum examini, ac proſecutioni proceſſus dictorum Clericorum verè præſtitum fuiſſe, ſed verbalem nullitatis oppoſitionem in forma, qua non attenta procedi poterat ad vlteriora ſtante repetita inſtantia pro eiſdem Clericis die 17. Martij 1649. & expreſſo conſenſu confraternitatis ipſamet die præſtito vt patet ex actis exhibitis.

Exceptiones autem pro parte Clericorum adductæ, quibus prætenditur euictionem euitari potuiſſe ad duo præcipuè capita rediguntur; alterum ſcilicet quod fideicommiſſum per Ioannem Paulum ſeniorem de Buſutiis ordinatum ad fauorem eius filiarum, & deſcendentium ab eis, in caſu quo Nicolaus, & Deſiderius filij maſculi hæredes inſtituti decederent ſine filiis maſculis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, & procreatis, cuius vigore bona per eius filios vendita confraternitati fuerunt euicta, defecerit per exiſtentiam Ioannis Pauli, & Felicis filiorum
15. Nicolai ſuperſtitum tempore mortis patris. Alterum verò, quod alienatio illa ſaltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus debitarum in bonis patris fideicommittentis ſuſtineretur *per textum in lege Marcellus, §. res que, D. ad S.C. Trebell.* quorum neutrum ſubſiſtere Domini cenſuerunt.

Quoniam fideicommiſſum à Ioanne Paulo inſtitutum eſt ſucceſſiuum inter maſculos primum, ac ſubinde fœminas earumque deſcendentes in perpetuum, vt apparet tam ex prohibitione alienationis in eodem teſtamento, ibi,,, *Et vlterius etiam prohibeo bona mea vſque in perpetuum quouis modo alienari, obligari, hypothecari, & ſi fieret alienatio, vel obligatio, quod ſit nulla, & inualida & pars alienata, vel obligata applicetur alteri non alienanti,*
16. *nec obliganti, &c* quæ cum fuerit realis, & verbis ampliatiuis in particulari oratione principaliter ordinata, continet abſolutum atque perpetuum fideicommiſſum inter prædictos, quorum fauore facta cenſetur, vt eadem bona inter eos perpetuò conſeruentur, nam aliàs eiuſmodi prohibitionis perpetuitas inanis eſſet, ac verificari non poſſet, *lege filiusfamilias. §. Diui il* 2. *D. de lege* 1. Bartolus *in l. ge qui Romæ, §. coharedes, ſub numero* 3. *verſiculo quod puto verum, &c. D. de verb. obligat.* Decianus *conſ.* 41. *ſub num.* 36. *verſ. quia concluſio indubitatè procedit, &c. lib.* 1. Rota *dec.* 112. *num.* 4. *verſ. tum quia. part.* 2. *diuerſ.* & penes Cardinalem Caual. *dec.* 167. *num.* 1 *verſ. de fideicommiſſo autem &c. & in recent. dec.* 14 *part.* 1. *& dec.* 357. *num.* 2. *verſ ex illa enim annullatione alienationis, &c. part.* 4 *tom.* 2. *deciſione* 284. *ſub numero* 7. *verſiculo & in hoc caſu ceſſat omnis difficultas, &c. cum ſequentibus, parte* 6 cum aliis per modern. Roman. *diſceptat.* 828. *num.* 7. *verſ. aliud eſt quando, &c. ac ſequentibus*, & latius probatur in vtraque deciſione coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Bichio. Quam etiam ex ſubſequenti diſpoſitione in caſu delicti, 17.
vel fideicommiſſi, ac obligationis bonorum, & fructuum, in quibus ipſos filios maſculos inſtitutos, eorumque pariter deſcendentes comprehendit, eoſque grauauit, vnde præcedens illorum vocatio comprobatur *lege ab eo Codice de fideicomm.* Soccin. iun. *conſ.* 136 *ſub n.* 24 *verſ. ex quibus omnibus lib.* 3. Decian. *dict. conſ.* 41. *ſub n.* 35. *verſ. quinta coniectura, cum ſeq. lib.* 1. Ac demum proprias filias 18.
fœminas, & deſcendentes ex eis eodem ordine ſuperiùs expreſſo ſubſtituit, ex quo pariter certior redditur eius intentio pro illarum ſucceſſiua vocatione poſt deſcendentes maſculos filiorum ſuorum in præcedenti parte teſtamenti *ad legem qui filiabus, in princip. lege ſi ſeruus plurium, § fin. D. de leg.* 1. Rota penes ſanct. memor. Gregor. *de* 315. *ſub n.* 2. *verſ. longè magis, cum ſeq. & in recent. dec.* 10. *n.* 9. *verſ. minus ſanè, &c. & dict. dec.* 14. *ſub n.* 5. *verſ. quod vulgare eſt, &c. part.* 1. *& dec.* 4. *n.* 7. *verſ. quod propterea, &c. part.* 4. *tom.* 2. cum aliis relatis per Fuſar. *conſ.* 41 *ſub n.* 102. *verſ. his accedat, & n.* 122. *verſ. & proinde, &c.* Et ex aliis partibus eiuſ- 19.
dem teſtamenti optimè ponderatis in præcedenti deciſione coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Bichio ſub die 18. Martij 1648. Quæ ad conuincendam teſtatoris voluntatem coniungi debent, ac inſimul conſiderari, Rota penes ſan. mem. Gregor. *dict. dec.* 315. *n.* 9. *verſ. quæ coniecturæ, ac in recent. dec.* 166. *n.* 19. *verſ. nam coniecturis, &c. p.* 1. *dec.* 21. *n.* 16. *verſ. & coniectura ſingulæ, cum ſeqq. p.* 5. & ſæpe in aliis.

Quare cum præfati Felix, & Ioannes Paulus perfectiorem vitam eligentes ſolemnem profeſſionem emiſerint; ille ſcilicet in congregatione Clericorum Regularium ſancti Pauli; iſte verò in religione Patrum Minorum Conuentualium ſancti Franciſci, quas teſtator non quidem in religionis odio (quod ab intentione Chriſtiani hominis prorſus alienum cenſeri debet) ſed fauore deſcendentium ex proprio ſanguine, inter quos voluit eius bona perpetuò conſeruari, vt clare conuincit prædicta ſubſequens alienationis prohibitio, ab eius bonis excluſit, vt legitur ibi: *Et ſi omnes deceſſerint ſine filiis legitimis, & vt ſuprà (ſcilicet de legitimo matrimonio natis, & procreatis) ita quod ſpurij etiam legitimi non ſuccedant, vel aliquod Monaſterium, quod tunc ſuccedat. filiæ meæ, & earum filij legitimi, & vt ſupra, in ſtirpes, & non in capita, ſine diminutione, &c.* Ex tunc purificata fuit ſucceſſiua ſubſtitutio filiarum, ac deſcendentium ex eis, perinde ac ſi illi naturaliter præmortui fuiſſent, quales ad hunc effectum, ſtante expreſſa Monaſterij excluſione reputantur, ad textum *in capite placuit il* 2 vbi gloſſa *in verb. mortuus* 16. *quæſtione* 1. & theor. Bartol. *in lege Deo nobis, numero* 1. *verſiculo item ingreſſus, & ſequenti*, ibique Baldus *ſub numero* 10. *verſiculo ſol. dicit Cyn. &c.* & Caſtrenſis *ſub* 20.

num.5. ve sic.vbicunque ergo apparet.&c.C.de Episcop.& Cler.& in Auth.*n si rogati,sub num.5. vers. si ergo appareat de contraria intentione.C.d.ad S.C. Trebell.* & rursus idem Baldus *in capite in præsentia, sub numero* 41.*versiculo in contrarium,&c.*vbi Dec. *sub numero* 229. *versiculo sed mihi nullo modo consonat,&c.de probat.*& iterum Dec. *consilio* 258.*vt sis bis quæ notissimè scripta sunt,&c.sub numero* 3.*versiculo circa primum, &c. cum sequenti prope finem, versiculo & ideo cum bona de quibus agitur, consilio* 426.*in duobus dubijs, numero* 2. *versiculo circa primum arbitror,&c.*Decian.*consilio* 41 *sub numero* 30. *versiculo quarta coniectura, cum sequenti, libro* 1. *cons.*61.*sub numero* 2 *versic. quia respondetur, cum sequenti, libro* 5.Osasch.*decisione* 126.*sub num.*19. *vers.quare cum dicendum non sit, sub num.*24. *vers. ex prædictis igitur, &c. cum sequentibus,* Marzar.*de fideicommiss. quæstione* 31. Menoch. *præsumpt* 83. *num.*3.*vers.& dicendum est,&c.lib.*4. Franch.*decis.* 29.*sub num.*5.*vers.nec obstat textus,cum seqq.* Sfort. Odd.*de compend.part.*6.*art.vltim.in secund.dub sen quæst.*22. *vers.limita decimo, &c.cum seqq.*Didac. *resol.*9 *sub num.*11.*versic.quartum verum esse censeo,lib.*1.Mantic.*de coniect.lib.*8.*tit.*12.*sub num.*25. *vers.sed ego puto,num.*28.*vers.sed certè,&c.cum seq. lib.*11.*tit.*7.*sub num.*18.*vers.decimò debet restringi, cum sequent.* Ioannes Guttierez *canon. quæst.c.*32. *num.*26.*vers. secundò eadem recepta sententia, &c.* cum aliis relatis per Sanchez *ad præcept. decal.lib.* 7.*cap.*15.*sub num.*19 *vers.& confirmatur, &c.cap.* 16.*sub num.*22.*vers.sed multo verius existimo, &c.* Maresc.*resol.*21. *num.*65. *vers.undecima limitatio, &c.cum seqq.lib.*3.

21. Neque applicatur obiecta conclusio regulariter vera,communique DD.sententia recepta,quod saltem viuentibus naturaliter professis bona remaneant penes Monasteria alias capacia ea retinendi in communi, intereaque substituti non admittantur.

22. Quia non procedit,quando repugnat testato is voluntas expressis verbis illa excludentis. Hæc enim cessante(vt dictum est,regionis odio, maximè attendi,atque seruari debet §.*dispone.*in Auth. *de nupt.cap.vltima* 2 *voluntas* 13.*quæst.*2.Ac proinde statim patet aditus substitutis, non aliter,ac si ipsa Monasteria ex propriis regulis, seu constitutionibus essent omnino incapacia, prout in effectu in huiusmodi casibus ex voluntate disponentium efficiuntur, vt bene probat Didac. *dicta resolutione* 19.*sub numero* 11.*vers. quartum verum esse censeo, libro* 1.& declarat Peregrinus *de fideicomm. art.*28. *sub numero* 82.*versiculo intelligenisi testator.*Nicol. Intrigliol. *de substitut.centuria* 3 *quæstione* 63. *sub numero* 42.*versiculo & tunc exclusio,&c.* ac aliis relatis Marescott. *dicta resolutione* 21. *numero* 81. *versiculo rursus intelligi debeat, &c. cum sequentibus, libro* 3.& respondit Rota *in Bononien.fideicomm.*21. *Maij* 1636.*coram reverendissimo Domino meo Terracinen.in recentior. decisione* 135. *sub numero* 15. *versiculo nec facit quod cum Ioannes, &c. cum seq.* vbi dictum fuit secundum hanc distinctionem intelligendos esse DD. pro Monasterio adductos part.1. Et hæc quidem testatoris voluntas certior redditur adhuc ex præcedenti parte eiusdem testamenti,in qua legauit Horatio alteri filio iam professo in Monasterio Montis Oliueti annuas tantùm libras duodeuiginti donec naturaliter vixerit cum expressa declaratione, quod nullum super eis ius,vel actio dicto Monasterio acquiretur,quæ declaratio(quicquid sit de illius validitate,& effectu)efficax tamen est ad demonstrandam eius intentionem excludendi Monasteria etiam durante vita filij ingressi,vt bene in specie aduertit,& probat Decian.*cons.*61.*sub num.*4.*vers.unde etiam,&c. cum seqq lib.*5. 24.

Præterea cessare videtur omnis difficultas;quia filiæ testatoris,& descendentes ex eis fuerunt vocatæ non solùm in casu mortis masculorum, verùm etiam cuiuscunque alienationis,obligationis & hypothecæ bonorum hæreditatis, vel eorum fructuum, vt legitur in dict.vers. *& vlterius etiam prohibet, &c.* & inferiùs in vers. *prohibeoque etiam dictis filiis,& descendentibus meis, &c.* qui proculdubio euenit, tam ob alienationem dictorum bonorum per Nicolaum primum hæredem venditorum dictæ Confraternitati, quàm per vnius talem donationem,ac dispositionem respectiuè factas à dictis Felice,ac Ioanne Paulo in personas,& loca sub dicto fideicommisso non comprehensa, quin etiam prohibita,nempe Octauianum, & Monasteria prædicta; ideoque ex hoc quoque capite statim agere potuerunt ad ea vindicanda, non expectata morte alienantium *lege certe.*§.*fin.vers.lege cum pater,*§ *si libero, C. de legat.lib. leg.cum fidei heredes, lege quidam,& lege ergo, D. de fideicommiss.libert.* Molina *de primogen. lib.*1. *capite* 16. *numero* 32. *versiculo vnum tamen,&c.* Rota *decisione* 379. *numero* 2.*versiculo nam testator parte* 1. *diuersor.* & in specie declarant Petr. *de fid icommiss. quæstione* 8. *sub numero* 516.*versiculo declaratur modo, &c.* Didac.Sp in.*in specul. testament.glossa* 27. *principio. sub numero* 27. *versiculo quia autem erit in Monasterio capue.&c.cum sequenti* & Fusar.*de substitut.quæstione* 430.*numero* 6. *versiculo declaratur quarto, &c.* Etiam si alij adhuc extarent prænocati capaces, qui tamen non agerent, nec velle agere declararent pro illorum reuocatione, Cephal.*cons.*18. *numero* 33. *versiculo num igitur omnis, &c.cum sequentibus*,Rota *decisione* 73.*parua* 1.*recentior.*cum aliis relatis per Modern. Brixien. *de substitut. quæstione* 318. *numero* 115. *versiculo ampliatur tertio, &c.cum sequentibus.* 25. 26.

Altera verò exceptio detractionis legitimæ,siue aliarum competentiam filiis testatoris, qui bona prædicta vendiderunt, non poterat impedire cuictionem stantibus præcedentibus alienationibus per eos factis,ac suppellectilibus,& mercibus,cæteriisque effectibus hæreditariis ad eos delatis,quibus alio non constito)censentur absumptæ,Peregrinus *de fideicommiss. articulo* 29. *sub numero* 4. *versiculo effectus autem est,&c.* Rota penes Cardinalem Seraphin.*decisione* 321 *sub numero* 1.*versiculo ideo cum exceptio,ac sequenti,in recentiore.*, *decisione* 462. *sub num.*6. *versiculo & in omnem euentum,&c.cum sequent.part.*4.*ac decis.*542.*sub num* 8. *vers.quia Dominis placuit responsio,&c.part.*5. & in aliis relatis *in Romana fideicommissi de Capitaferreo coram me sub die* 10. *Martij* 1645. *in §.non obstat, quod hæc portio,cum sequenti sub die* 19. *Februarij* 1646.*in §.altera vero detractis,&c.versic.nec pro ea vero parte,&c.* Prout fuit etiam declaratum per sententias conformes iudicum eiusdem curiæ sub die 30. Iunij 1625. & 22. Martij 16[illegible]. in executione aliarum duarum conformium præcedentium super meritis prolatarum in iudicatum transactas, & cuictioni mandatas; quæ tanquam latæ cum legitimis contradictoribus, scilicet cum Priore, & Deputatis dictæ 27.

Scholæ

Scholæ poſſeſſoribus, ac reis principaliter conuentis, ſcientibus etiam, ac intimatis Auctoribus, ſiue eorum hæredibus, ac ſucceſſoribus ſuffi_iunt ad probandam huiuſmodi liquidationem donec aliud appareat *leg. actore laudato*, vbi Bald. *in princip. & numero* 1. *Verſicul. nota ergo quod ſufficit*, *Cod. de euict.* Natt. *conſil.* 300. *ſub numero* 1. *Verſicul. & ita cum dicto Teremo, &c.* Didac. *PP. Quæſt. cap.* 13. *ſub numero* 5. *Verſicul. nec enim dubium eſſe poteſt*, Rota *deciſ.* 161. *ſub numero* 4. *verſic. idem probatur ex ſententia Magiſtratus Mediolani, part.* 2. *deciſ.* 739. *num.* 19. *Verſ. maximè quia &c. cum ſeqq. part.* 4. *tom.* 3. *ac deciſ.* 340. *numero* 8. *Verſ. attamen ſententia, &c. part.* 5. *recent.*

Neque ſubſiſtit quod dd. ſententiæ fuerint latæ contra dictos Clericos Sancti Barnabæ in illo iudicio citatos; Quia licet ab initio fuerit illis intimatus Actorum libellus cum citatione ſi ſua putarent intereſſe, nihil tamen contra ipſos actum fuit neque fuerunt in dictis ſententiis nominati, vel comprehenſi; Ideoque citatio illa non coactiua, nec vllius roboris aduerſus eos non inficit proceſſum, ac ſententias contra laicos pro eorum particulari ac diſtincto intereſſe legitimè latas, iuxta theoric. Bartol. *in leg. iuriſperito §. final. Verſic. Et ſi eſt cauſa*, *Digeſtis de excuſat. tut.* Felyn. *in cap. cum inter*, *ſub numero* 10. *Verſic. ſimiliter*, *&c. & infr. de ſentent. & re iudicat.* Marian. Soccin. *in cap.* 1. *ſub numero* 18. *Ver. decimaquinta declaratio eſt*, *&c. de for compet.* Gabr. *conſil.* 56. *numero* 16. *Verſic. quia concluſio ſupradicta non procedit*, *&c. cum ſeqquent. lib.* 1. Rota *deciſ.* 451. *ſub numero* 7. *Verſ. Et è conuerſo, &c. p.* 2. *recent.* 29.

Cum itaque ex prædictis, & aliis pleniùs adductis in præcedentibus Deciſionibus coram præfato Reuerendiſſ. Patre Domino meo Bichio iuſtificetur euictio, quam paſſa fuit Schola, ſiue Confraternitas, iure meritò fuit illi conceſſa immiſſio pro reſtitutione pretij, ac refectione damnorum, & intereſſe, provt conuenit bonæ fidei, quæ maximè attenditur in his iudiciis, vt reſpondit I. C. *in leg. exempto*, *in princip. & leg. emptorem*, vbi Bartol. & DD. *Digeſtis de actio. empt. leg. Herennius Modeſtinus*, *verſ. quæritur cum emptrix. Digeſtis de euictio.* Alexander. *conſil.* 63. *Diligenter inſpectis*, *& conſideratis hu, ſub numero* 12. *Verſicul. fortius dico, &c. lib.* 6. Didac. *variarum reſolut. lib.* 3. *cap.* 17. *ſub numero* 6. *Verſicul. ſextò quamuis, &c.* Surdus *deciſ.* 22. *ſub numero* 7. *Verſ. nec dicatur*, *cum ſequent.* Rota *in Tuſculan. releuat. indemnitat.* 20. *Iunij* 1614. *coram Sanctiſſimo Domino Noſtro in recentior. deciſ.* 630. *ſub numero* 4. *Verſ. minus refragari*, *&c. part.* 1. *& deciſ.* 18. *num.* 36. *Verſic. & aliàs certum eſt, part.* 4. *tom.* 2. *& deciſ.* 390. *numero* 1. *verſic. admittunt enim DD. ac ſequent. part.* 5. & penes Coccin. *deciſ.* 27. *num.* 3. *Verſic. Sed tollitur omnis ſcrupulus, &c.* & in aliis. 30.

Et ita fuit reſolutum vtraque parte Informante, &c.

EMINENT. ET REVEREND. D. CARD. CORRADO.

Bononien. Præd.

Lunæ 21. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Remedium euictionis, ad quæ extendatur quando illi ſit locus: & quæ in eius Iudicio deducantur. Valor bonorum quis attendatur, & quomodo probetur, & quomodo hæc procedant in permutatione, vbi *Statutum Bononiæ ſub Rubr. Pactum conſtituti, & libelli in permutatione conſideratur.*

SVMMARIVM.

1 *Obligatio de euictione ſe extendit etiam ad reſtitutionem fructuum paſſam per euictum, n.* 7.

2 *Et hoc procedit etiam in Bonorum permutatione.*

3 *Et non tam de Iure communi, quam vigore* Statuti Bononien. ſub Rubr Pactum conſtituti, & libelli in permutatione. *quando in Inſtrumento ibi celebrato adeſt pactum ſpeciale pro defenſione, &c. & euictione, &c. & conſtituti, &c. ac alia executiua latiùs extenſa in formulario dictæ Cimitatis Inſtrumentorum, inter contrahentes vicißim conuenta leguntur.*

4 *Mandatum poteſt relaxari contra eum, qui ſuſcepit in ſe Iudicium, ac defenſionem cauſæ cum propria obligatione penes acta, ex eodem Proceſſu, pro indemnitate ſuccumbentis.*

5 *Valor rei probatur ex Inſtrumento venditionis, in quo legitur illius æſtimatio.*

6 *Valere tanti cenſetur res, quanti fuit empta, niſi aliud probetur quia emptor non præſumitur ſtultus.*

7 *Intereſſe, quod paſſus eſt euictus ob euictionem, attendi debet, ac proinde præſtari ab eo, qui eſt de euictione obligatus, vigore ſuæ obligationis.*

8 *Procedit etiam vigore pacti ſpecialis refectionis damnorum, & intereſſe in Inſtrumento conuentitur, iuxtà extenſionem formularij Inſtrumentorum Bononiæ.*

9 *Materia hæc clarè explicatur per* Rot in Ferrarien. decimarum coram bo.me. Vbald. in recent. deciſ. 227. & in deciſ. 710. p. 4. tom. 2. & 3. alibi.

10 *Liquidatio fructuum bonorum immobilium, fit ad rationem quinque pro centenario & anno, quia ex præſumptione legali tanti regulariter huiuſmodi fructus, æſtimari ſolent.*

12 *Iactare voluiſſe ſuam, ſolus debito ſoluendo, non poteſt cenſeri diligens, ac prudens Pater familias, vt ſucceſſu temporis latibus, atque diſpendijs ab eius Auctoribus recuperaretur.*

23 *Liquidatio fructuum in materia euictionis, ſtante ipſius, ac temporis certitudine, leuiores probationes requirit, arbitrio Iudicis.*

24 *Et ad hunc effectum, ſufficit etiam æſtimatio, ſeu calculus etiam inter alios factus.*

14 *Et ſolæ coniecturæ Iudicis animum perſuadentes, ſufficiunt.*

15 *Detractiones poſſunt eximere bona à fideicommiſſis.*

16 *Bona a fideicommiſſo poſſunt eximi, mediante aliorum liberorum ſubrogatione, concurrente Apoſtolica derogatione.*

17 *Actio pro liberatione à molestijs contra Authorem, non competit priusquam ipsa molestia sint illata.*

18 *Eoque minus stante facultate emptori attributa pleniorem procurandi securitatem.*

19 *Obligatus investire certam summam pro evictione, excusatur à non implemento, quando ex defectu illius nullum damnum sensit alteri ex contrahentibus, ac illi nihil aeperierit.*

20 *Et eo magis quando in contractu permutationis passus est immò ipse mea molestias pro evictione reciprocè ab altero promissa.*

DECISIO LVI.

FActa nonnullorum bonorum immobilium in Agro Bononien. existentium permutatione inter Co Franciscum Mariam Boschettum ex vna, & Marchionem Ioannem Mariam Fontanam ex altera parte, alienauit Marchio Prædium ex ea receptum in loco nuncupato Bagnatolæ Ioseph, & Ludouico Fratribus de Ghellis pretio libr. triginta quatuor millium monetæ illiarum partium; A quibus cum nonnullos post annos fuerit per Ludouicum filium Alphonsi de Sabatinis evictum vigore præcedentis Fideicommissi primogenitalis qu. Marci Antonij eius patrui magni, condemnatus fuit idem Marchio eorum author ad restitutionem pretij vnà cum fructibus, quos dd Fratres ex bonis evictis percipere non potuerunt loco damnorum, & interesse, & satisfecit, vt apparet ex publico Instrumento inter eos celebrato die 5. Iunij 1642. in quo dd. fructus annorum octo, & dierum sexdecim, quibus præfati de Ghellis remanserunt ob eam causam ipsis bonis priuati, fuerunt concorditer liquidati ad summam libr. tresdecim millium sexcentarum septuaginta quinque, & solidum vndecim, inito calculo ad rationem quinque pro centenario d. pretij conuenti, vt legitur in d. Instrumento, Quare instante modo Marchione contra Co: Claudium filium, & hæredem d. Com. Francisci Mariæ Boscherti, ac de evictione obligatum ex d. contractu permutationis prò refectione, ac restitutione huiusmodi damnorum, & interesse Dubitaui. An, & pro qua summa Comes teneatur, & sit contra eum relaxandum mandatum. Et Domini pro Actore informante responderunt.

Quia cum ex processu constet Prædium à q. Com. Francisco Maria d. permutationis titulo traditum Marchioni Fontanæ iam diù realiter evictum, atque ablatum fuisse à dd. de Ghellis ab ipso Marchione causam habentibus, illumque subindè coactum præuiis decisionibus coram Reuerendiss. D. meo Terracinen. sub die 27. Iunij 1639. & 13 Febr. 1640. ac sententia Rotali interpellato, causæque assistente d. Com. Boschetto prolata ad restitutionem pretij, & fructuum prædictorum. Hinc pariter sequitur Com. Claudium Patris hæredem teneri ad eorum omnium restitutionem ratione interesse Marchionis, tam ex dispositione Iuris communis per text. in *l. si venditione, & l. euictare la 2. Digest. de evict. l. si controuersia l. si cum quæstio l. cum successores, Cod. eod. tit.* quarum legum dispositio procedit etiam in permutatione *l. 1. Cod de re. ver. ut l. si permutationis Cod. de evict.* Menoch *præs. 118. num. 18. vers. atque in permutatione, & . lib. 3* Cabal *de evict. § 4. numero 43 vers. quid in contractu permutationu, &c.* cum aliis relatis per Moder. Pitauien. *in simil. tract. de evict. q 140. sub num. 1. cum seq.* quam ex pactis ipecialibus pro defentione, &c. & euictione, &c. bonorum permutatorum, &c. & Constituto, &c. ac aliis executuis, &c. inter contrahentes vicissim conuentis; quæ leguntur in d. Instrumento in Processu fol. 18 p. 2. & seq. latius extensis in Formulat. Ciuitat. Bonon. vbi fuit celebratum, in fi. secund. Volum. statutorum fol. 18. ac seq. sub Rubr. Pactum Constituti, & Libelli in permutatione, &c. *Scienduin ff. de evict.* Franch. *dec. 34. nuas. 2. vers. sed quia in Instrumento permutationis, &c. ac seq.* Rota penes Cardinal. Seraph. *dec. 787. num. 1. vers. unde cum habeamus expressum pactum, &c.* & sanct. mem. Gregor. *dec. 25. per to. tract. dec. decis. 552. sub num. 10. vers. secundum part. 3. dec. 281. sub num. 1. vers. fundamentum de ipsius fuit, &c. cum seq. part. 4.* Et demùm ex peculiari obligatione ipsius Comitis Claudij ab eius Procuratore ipecialiter constituto per Instrumentum mandati celebratum die 3 Martij 163. facta in actu susceptionis d. Iudicij, ac defensionis cautæ per acta Francisci Poccobelli Notarij Rotalis sub die 14. eiusdem mensis, quo casu potest contra eum relaxari mandatum ex eodem Processu pro indemnitate Marchionis, iuxtà text. in *leg. mitio. 25. annis in fin. princip. vers. nam si ei fundus, Dig. de evict.* Castr. *in leg. cum vendente sub num. 3. vers. Immo, & per viam executionum C. vbi cauf. Fiscal.* P. Barbos. *in leg. Venditor, sub num. 188. vers. quamuis, ff. de I. d. c.*

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Iretium autem in ea summa librarum triginta quatuor millium comprobatur non solum ex Instrumento Donationis eiusdem Prædij per d. q. Marcum Antonium de Sabatinis factæ ann. 1591. die vltima Octobris Alphonso eius ex Patre Nepoti ac eius primogenitis, cum perpetuo inter eos fideicommisso in quo fuit particulariter assertum valoris scutorum circiter septem. millium septingentorum d. summam prope attingentibus, qui successiuè probabiliter augeri potuit. Verùm etiam ex instrumento alienationis per Marchionem factæ in dd de Ghellis anno 1628 22 Octobris in quo tanti fuit æstimatum, Bald. *in l. cum fundus 8. quanquam sub num. 1. in fi. vers. in glos. si fundus, &c.* dicens quod emptor non præsumitur stultus, & ideò res tanti valere censetur, quanti vendita fuit nisi aliud probetur *ff. ac rerum eorum,* Cephal. *cons. 26 sub num. 5. Versic. Posteremo, &c. ac seq.* Menoch *cons. 358. sub num. 22. vers. quinto confert, &c. cum seq.* Surd. *cons. 181. sub n. 21. versic. tamen fallit, &c.* Mastrill. *decis. 280. num. 52. versic. Et res tanti dicitur valere, &c. cum seq.* Et ex alio sub die 5. Iulij 1642. in quo eandem fuit niam ipsis Emptoribus à Marchione restitutam fuisse apparet præcedentibus dictis Decisionibus, ac Sententia Rotali ita expresse declarantibus, ipsumque Marchionem condemnantibus. Quæ ideo attendi, ac Marchioni restituenda est ratione interesse, quod passus est ob d. euictionem, atque præstari debet tam ex natura contractus *leg. euicta la 1 & la 2.* vbi glos. & DD. *l. si cum venditor, §. final. ff. de evict* cum aliis supra citatis, quàm ex pacto speciali refectionis damnorum, & interesse in dicto Instrumento expliciè conuento. ac plenius in præcitato formulario extenso, Cast. *in leg. Titus cum decederet num. 3. versic. ex dictione vero, &c. ff. de Actio. empt.* Peregr. *de fideicommiss. ff. art. 52. sub num. 55. vers. punctus, &c.* & respondit

Rota

Rota *in decis.* 13. *numero* 1. *vers.* *qui debet attendi, &c. cum seq. ac decis.* 378. *numero* 1. *vers.* *& quod huiusmodi tempus, &c. part.* 4. *diuers.* & latius in
9. Ferrarien. *Decimarum coram bon. mem. Vvald. in recent. decis.* 227. *a num.* 3. *vers.* *quia huic obiecto fuit responsum, &c. cum sequent. ac decis.* 710. *part.* 4. *tom.* 2. & 3. in quibus clarè explicatur hæc materia, & in aliis relatis per Matesc. *resolut.* 79. *sub num.* 5. *vers.* *& est sciendum, &c. cum seqq. lib.* 2. & per Modern Pisanren *in d. tract. de emt. quæst.* 179. *a num.* 20. *versic.* *At contra, &c. cum seqq.*

10. Liquidatio vero fructuum in d. summa librarum tredecim millium sexcentarum septuaginta quinque, & solidorum vndecim calculata super eodem valore ad rationem librarum quinque pro singulis centenariis, & annis ab euictione re ipsa secuta, & ablatione bonorum vigore executionis factæ anno 1639. Visa fuit Dominis proportionabilis, & satis iustificata tam ex præsumptione legali, secundum quam fructus bonorum huiusmodi immobilium tanti regulariter æstimari solent iuxta gloss. in Auth. *perpetua in verb. iustæ Cod. de Sacrosanct. Eccles.* & in his terminis respondit Rota *in d. Ferrarien. Decimarum coram bon. mem. Vvald. in recent. decis.* 718. *numero* 1. *vers.* *qui valor apparet tamvarus, &c. par.* 4 *tom.* 3. Thesaur. Ian. *quæst. forens.* 3. *in fin. vers.* *item fructus, lib.* 3. Quam ex dicto Instrumento die 5. Iulij 1642.
11. celebrato inter dd. de Ghellis, & Marchionem qui sanè maximè prudens, ac diligens pater familias censeri non potest proprium iactare voluisse, vt successu temporis, litibus, atque dispendiis ab eius Auctoribus recuperaretur ad *leg. cum de indebito vers.* *qui enim soluit, &c. Digest. de probat.*
12. In hac enim materia stante certitudine euictionis, ac temporis, quo Prædium fuit à Ghellis ablatum, leuiores probationes pro liquidatione fructuum arbitrio Iudicis admittuntur vt in specie respondit Rota *decis.* 317. *num.* 21. *vers.* *& in consueto ac sub numero* 24. *versicul.* *sed in casu nostro ac seq. part.* 4 *tom.* 2. *& decis.* 718. *num.* 6. *vers.* *& supradicta cum seqq. eadem p.* 4 *tom.* 3. *& in decis.* 521. *sub num.* 10. *vers.* *super quantitate, &c. cum seq. p.* 5. *recentior. vbi num.* 16. *versic.* *Id quod etiam, &c.* dicitur ad hunc effectum sufficere æstimationes, seù calculos etiam inter alios factos, post Alciat.
13. *consil.* 116. *à num.* 3. *versic.* *dico igitur, &c. cum sequent. lib.* 5. loquentem de huiusmodi liquidatione in transactione inter alias personas facta, quia solæ coniecturæ Iudicis animum persuadentes sufficiunt.

14. Nec obstat, quod bona quoque per Marchionem Fontanam cum Com. Boschetto permutata fideicommissis maiorum subiecta dicantur.

15. Tum quia nec id probatur attentis præcipuè detractionibus quæ in omnem casum illa potuerunt ab eis (si quæ apparerent) eximere *leg. Marcellus, §. Res quæ Digest. ad S.C. Trebell. leg. quoniam in prioribus, & leg. omnimodo, Codice de Inofficios. testament.* Ofasc. *decis.* 148. *sub numero* 13. *versic.* *ratio pariter, &c.* Decian. *consil.* 85. *sub num.* 1. *cum sequent. lib.* 2. Peregrin. *de Fideicommiss. articulo* 36. *num* 27. *vers.* *Præterea,* Rota *decis.* 342. *num.* 4. *vers.* *cessare visa fuit p.* 5. *recent.*

Tum quia hoc specialiter fuit narratum in dicto Instrumento ex parte Marchionis, quod non fecit Comes ex parte tua; Immò idem Comes pro abundantiori cautela constitutus fuit Procurator ad petendam, & impetrandam Apostolicam derogationem, & aliorum Marchionis bonorum subrogationem, quo magis tecutus esset, vt in eo legitur in Process. folio 22. pag. 2. Versic. Conuenientes etiam, &c. iuxta tradita 16.
per Rota penes bon. memor. Cardin. Millin. *decis.* 116. *num.* 2. *versic.* *de quo sicet ad D. num, &c. cum sequent. & in recentior. decis.* 402. *numero* 14. *Versic. Hæc tamen, &c. part.* 4 *tom.* 2. Quare cum 17.
nullæ adhuc fuerint ob hanc causam Comiti oene notam, ac specialiter insinuatam illatæ ipsi, vel eius successoribus molestiæ, non potest vtique Marchio ea ratione conueniri pro liberatione, vel aliis, siue in exercitio Iuris sui impediri *leg.* 1. §. *venditorum, in fine ff. de act. empt.* Surdus *decis.* 265. *sub numero* 27. *versic.* *Et quamuis, ac sequentibus,* & respondit Rota penes sanct. memor. Gregor. XV. *decis.* 90. *à numero* 8. *vers.* *c. præterea non procedit, cum sequent. ac in recentior. decis.* 753. *sub numero* 2. *versic.* *secundò, &c. part.* 3. *& dec.* 207. *num.* 13. *Versic.* *Ideoque cum iuuari non valeret, &c. cum sequent. part.* 5. Eoque minus stante facultate
18. Comiti attributa pleniorem procurandi securitatem ad *leg. debitor meus Digest. de Negot. gest. leg. quoties §. sicut autem, Digestis de administrator.* Roman. *consil.* 187. *numero* 5. *versic.* *Aut non soluit, &c.* Alban. *consil.* 217. *numer.* 23. *versic.* *Ad prædicta,* Surdus *consil.* 290. *sub numero* 33. *Versic.* *Verum ego, &c.* cum aliis relatis per Hering. *de fideiussor. cap.* 27. *part.* 1. *sub numero* 264. *Versicul.* *Decimtertio quando bona debitoris, &c. cum seq.*

Minus obstat, quod Marchio non inuestiuerit libr. quatuor mille sibi solutas à Com. Boschetto pro adæquatione contractus, vt tenebatur ex pacto ibidem conuento in dict. Processu fol. 21. pagin. 1. versic. Conuenerunt partes prædictæ, &c.

Quia cum nullum ob id damnum senserit 19.
Comes, neque eius Hæredes, ac successores, nihilq; prorsus illis deperierit, excusatur Dominus Marchio, vt probat Surdus *dicta decis.* 265. *numero* 39. *versicul.* *& defectus implementi, &c.* & respondit Rota penes Cardinal. Serapinin. *decis.* 1243 *num.* 5. *versicul.* *non obstat quod emptor possit agere, &c. & in Romana Palatij seu Census VII. Maij M. D. XC. coram Bubalo apud Marchesan. de Commiss. part.* 1. *folio* 747. *sub numero* 5. *versicul.* *non obstat quod qui promisit, &c.* Pen. *decis.* 531. *numero* 2. *versicul.* *cum Bartholomæus en pto. & seqq.* ac sanct. memor. Gregor. XV. *decis.* 247. *numero* 17. *vers.* *Ita vt propterea,* Vid. Alia *numero* 20. *versicul.* *exceptio non implementi, &c.* referunt concordantes. Et magis etiam stantibus prædictis im- 20.
pedimentis, litibus, ac euictionibus, quæ postea superuenerunt; Satisque opportunè præfatæ conuentioni in effectu parebit eandem quantitatem inuestiendo ex summis illi, vt dictum est, per Dominum Com. Boschettum restituendis iuxta dicta decis. Card. Serapin. *decis.* 1243. *Versicul.* *sufficit enim, &c. cum similibus.*

Atque ita fuit conclusum informante tantum D. Marchione Fontana. Sed D. Com. Boschetto sæpè sæpiùs citato, & diu expectato, &c.

R.P.D.

R. P. D. PEVTINGERO.

Romana quatuor domorum.

Lunæ 21. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Extrema in Saluiano requisita, quæ sint. Obligatus inuestire pecunias, in casu non implementi, ad quæ teneatur. Præscriptio quando detur.

SVMMARIVM.

1 *Extrema requisita in Saluiano, sunt, possessio bonorum, de quibus agitur, in obligato de tempore obligationis, moderna possessio illius, cum quo Iudicium incœpiatur.*
2 *Obligatio Cameralis dat executionem paratam.*
3 *Obligatus ad inuestimentum pecuniarum in censibus seu locis montium in casu non adimplementi, tenetur ad fructus, qui ex hac capitali percipi potuissent, facto inuestimento,*
4 *Præscriptio non datur contra actionem non natam.*
5 *Neque intrat in vita illius, qui est in mala fide.*

DECISIO LVII.

IVdex ab A. C. deputatur inter Sor. Fenitiam Crescentiam, & D Franciscum Serlupium, pronunciauit Soror. Fenitiæ Crescentiæ Moniali dandam esse immissionem in quatuor domos, de quibus agitur in saluiano pro scutis mille donec de earum pensionibus ipsi satisfiat in hac summa sibi solui promissa per bo.me Octauianum Crescentium eius Patrem, & pro scutis 367. † pro fructibus decursis, ab ipsa prætensis; Causa appellationis ad Rotam delata Domini immissionem pro sorte scutorum mille approbarunt; sed de fructibus mandarunt sepa atim videri; Nam quoad sortem scutorum mille monetæ inuestien. in aliquo censu, seu locis montium infrà tres annos proximos, quorum dominium ipsa consequeretur, & de iis ad libitum disponere posset, vt ipsum Instrumentum ostendit, & interim quolibet anno soluere scuta 40. per Instrumentum obligationis factæ ab Eq. Octauiano die 5. Maij 1600. res caret difficultate, habetque executionem paratam. Cum omnia in saluiano requisita extrema
1. obligatio nempè Octauiani omnium bonorum, intra quæ tunc aderant quatuor domus, earumque moderna possessio Francisci cum hypotheca ad fauorem Monialis patris fuerunt iustificata, vt in simili fuit dictum in Romana Saluiani de Casalibus 21. *Iunij* 1641. *coram R. P. D. meo Cerro & in eadem* 11. *Mart.* 1643. Rota post Cenc. *de cens. dec.* 48 *n.* 1. & apud Moder. *tract. de manut. decis.* 219. *n.* 4. Dur. *dec.* 401. *n.* 3 maximè stante obli.
2. gatione Camerali Seraph. *dec.* 935. *n.* 1.

Non obstat quod pecunia regulariter non pariat pecuniam, quia Octauianus non simpliciter promisit scuta mille, sed inuestienda ad fauorem monialis in censibus, seu locis montium, de quo inuestimento cum non doceatur intrat obligatio ad fructus, qui ex hoc capitali percipi potuissent ex plurimis allegatis per Pacific. de Salu. *dec.* 39. *per totum* apud Cenc. *de cens. dec.* 49. *n.* 11. post modern. Fo. oblaten. *tract. de legat. le.* 29 Rota *dec.* 85. *n.* 42. 44. *vers.* cum aliis cumulatis in Bonon. de Lambert. 5. *Iulij* 1647. *coram R. P. D. meo Bichio.*

Nec Serlupius contra Moniales exceptione præscriptionis se tueri potest non soluen. dictam 3.
sortem scut. mil. seu Capitale. Quia præscriptio ante triennium datum ad inuestiendum currere non potuit vsque ad diem 5. Maij 1603. cum 4.
contra actionem non natam non detur præscriptio *l. cum notissimi* 7. *C. de præscr.* 30. *vel* 40 *ann.* §. *illud*, neque in vita Octauiani propter eius malam fidem dum sub iuramento inuestire promisit. 5.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana retentionis domorum.

Sabbathi 23. Ianuarij 1649.

ARGVMENTVM.

Ægidiana non habet locum, stante iniustitia sententiæ Bona fideicommissi debent contribuere ad solutionem legatorum: extinctio crediti, quomodo inducatur inter socios. Probationes post sententiam, cuius sint valoris. Legata de quo soluantur, an de substantia, an de fructibus Hæreditatis: attento fideicommisso, & modo legandi Testatoris.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana constitutio exclusiua appellationis in Inducijs omnino summarijs, non habet locum, attenta iniustitia sententiæ.*
2 *Bona fideicommisso particulari obnoxia debent contribuere ad solutionem legatorum ab eodem fideicommittente relictorum, dum patrimonij vires legatorum onera non sustinebant.*
3 *Creditum inter socios super aliquo negotio, ex assignatione totius negocij cum clausulis plenissimis translationem dominij importantibus, ac omnibus iuribus actiuis, & passiuis, facta ab altero ex ipsis; vel remanet extinctum.*
4 *Vel saltem præsumitur solutio, quia in præcedentem satisfactionem credit. prius debuerat imputari.*
5 *Iniustitia sententiæ ad effectum excludendi Ægidianam, ex eiusdem Actis resultare debet.*
6 *Relatio secundæ periti, & si post sententiam, conformis primæ ante sententiam in Processu existenti, non vti noua probatio, sed conualidatio eiusque primæ dilucidatio reputatur.*
Ideoque pro coadiuuanda probatione iustitiæ sententiæ admitti debet, ac si tunc temporis, fuisset in Actis producta.
7 *Clausula.* Ad habendum. *in contractu apposita, in stipulantem transfert dominium, cum pro ipsius translatione habilis causa præcesserit.*
8 *Fideicommissarij, & legatarij à Testatore, attenta Iuris exæquatione, censentur æq. delicti.*
9 *Prohibitio facta à Testatore de alienandis bonis, quæ fideicommisso supposuit, non extenditur ad præiudicium legatariorum in eodem Testamento, sed videtur potius adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam testator in suo patrimonio sperauerat.*
10 *Dilatio concessa hæredi pro legatorum implemento, in solam ipsius vtilitatem, à testatore attributa censetur, quando ex temporis cursu, non decurrat tot ex redditibus hæreditatis, quot pro ipsorum implemento sufficiat: quo casu de fructibus, absque diminutione Hæreditatis, solui deberent.*

11 *Et*

11 *Et eo magis, vbi illa, non annuali ſolutione, ſed vnica erant vice præſtanda, quæ proinde ex ſubſtantia hæreditatis ſtatim ex olui poterant, & ſi fuerint de proprio patrimonio per hæredem perſoluta, ſuper hæreditariis corporibus legitimè retineri.*

12 *Nec vllo modo debent compenſari cum fructibus medio tempore retractis, quos hæres beneficiatus facit ſuos, vbi cum legatariis, ſeu fideicommiſſariis particularibus inſurgit quæſtio.*

13 *Fructus hæreditatis ad fauorem creditorum ſunt computandi.*

DECISIO LVIII.

IN ſententia A. C. fuerat attributa facta retentio Domorum, de quibus agitur, D. Nereo Scarlatto poſſeſſori pro ſumma ſcutorum 850. ſibi debita per Laurentium, & Ioſephum de Carpianis hæredes inſtitutos in teſtamento Iacobi, ac in controuerſis corporibus particulari erga propriam familiam fideicommiſſo grauatos, qui Hæreditatis prædictæ creditores extiterant in ſumma longè maiori diuerſis Iacobi legatariis perſoluta; Hæc autem retentio cum poſtmodum per alteram ſententiam fuiſſet denegata D. Scarlatto ad huius inſtantiam delata mihi cauſa dubitaui, An Ægidiana Conſtitutio excluſiua appellationis in Iudiciis omninò ſummatiis interpoſitæ prouocationi reſiſtat, & Domini negatiuè reſponderunt ex iniuſtitiæ fundamento ipſius vim
1. Conſtitutionis elidente, iuxta opinionem Corn. *in conſ.* 10. *numero* 2. *lib.* 4. & Contard. *in leg. vnica Codice de mort. poſſ. lim.* 9. *numero* 22. ſemper in hoc Tribunali receptam, & atteſtatur Rota *in Auenion. hæreditatis* 20. *Iunij* 1648. *coram R. P. D. meo Royas in principio, & antea in deciſ.* 324. *num.* 3. *part.* 2. *recent. & coram Buratto deciſ.* 630. *num.* 1. *&* 850. *n.* 4.

2. Huius verò iniuſtitia ſententiæ beneficiatis hæredibus, ac eiuſdem hæreditatis creditoribus retentionem denegantis in bonis ſtabilibus particulari fideicommiſſo ſuppoſitis, eluceſcit ex relatione Damiani Periti in actis prioris inſtantiæ producta, vna cum infraſcripta aſſignatione, comprobata ex altera Fuſci relatione nouiter de communi partium conſenſu à Rota deputati, ex qua conſtat nihil in Patrimonio Iacobi de tempore obitus remanſiſſe, præter adducta ſtabilia particulari fideicommiſſo obnoxia, quorum contributio excludi non poterat à Iudice prioris inſtantiæ, dum patrimonij vires legatorum onera per fideicommittentem relicta non ſuſtinebant, ex notatis in *leg. Pater filium Digeſtis de leg.* 3. & ibi Bart. & Alberic. *num.* 1. *cæteriſque communiter*, Iaſ. *in l. commodis n.* 4. *ff. de re ind.* Cuman. *in l. peto* §. *Prædium n.* 3. *ff. de l.* 2.

3. In ſua enim relatione oſtendit idem Fuſcus creditum Iacobi in ſcutis 15. m. cum Laurentio hærede contractum occaſione negociationis ſecum antea initæ prouenire ex cauſa vulgo *di vili, e diſauanzi*,
4. iuxtà mercatorum ſtylum inexigibili, adeoque concludit in ipſius hæreditate imputari non poſſe, tanquam aëream, attenta præſertim aſſignatione totius negocij cum omnibus iuribus actiuis, ac paſſiuis, ſinguliſque effectibus, debitis, ac creditis per eumdemmet Laurentium facta Iacobo vſque ab anno 1603. ſub ampliſſimis clauſulis dominij tranſlationem importantibus, ex qua prædictum creditum, vel remanſit extinctum ex diſpoſitione Iuris relata in *leg. debitori Codice de pact. & leg. quod de bonis,* §. *quod Auus, Digeſtis ad l. falcid.* & notant vtrobique DD. Rota *in Firmana legitimæ* 16. *Februarij, &* 22. *Iunij* 1618. *coram bon. memor. Vbaldo, & in Viterbien. Caſtrorum* 9. *Iunij* 1626. *coram bon. mem. Coccino in* §. *quod autem*, vel ſaltem præſumitur ſolutum ex aſſignatione prædicta, quæ in præcedenti ſatisfactione crediti priùs debuerat imputari, ſecundùm Gloſſ. *in leg. Marcellus*, §. *res quæ*, à DD. ibidem communiter approbatam, *Dig. ad Trebell.* & ibi per Bart. *in princ.* Ang. *numero* 2. Iaſ. *numero* 6. cæteroſque relatos in *Romana fideicommiſſi de Capiteferreo* 19. *Febr.* 1646. *in* §. *deinde concluſio coram R. P. D. meo Corrado.*

Non obſtat, quod ad excludendam Conſtitutionem Ægidianam iniuſtitia ſententiæ ex eiſdem debeat actis reſultare, vt notat idem Corn. *in adducto conſil.* 10. *numero* 2. *verſ. cum igitur lib.* 4. Contard. *in adducta leg. vnica limitat.* 9. *numero* 22. & ponderauit Rota *coram Seraphino deciſ.* 772. *numero* 2. *& coram Buratto* 630. pariter *numero* 2. *&* 850. *numero* 4. adeoque coniici non valeat ex noua relatione Periti Rotalis in actis prioris inſtantiæ non producta. Quia dum iniuſtitia ſententiæ reſultabat ex præcedenti relatione Damiani in actis tunc exiſtente, & ex infraſcripta aſſignatione, hæc ſecunda relatio non vti noua probatio, ſed conualidatio primæ, eiuſque dilucidatio reputatur, ſecundum Baldum *in cap. 1. de fide inſtrument. numero* ..... Dec. in Auth. *ſi quis in aliquo numero* 3. *Codice de Eden.* Rota *coram Cæſar. de Graſſ. deciſ.* 20. *de probat. numero* 11. Adeoque pro coadiuuanda iniuſtitiæ probatione admitti debet, ac ſi tunc temporis fuiſſet in actis producta, vt reſpondit Rota in Cæſarauguſtana portionis 16. Nouembris 1605. coram Iuſto, poſt Marcheſ. *de commiſſ. part. prima cap* 1 *folio* 340. *ſub n.* 4. *& n.* 5. Præſertim quia de tempore prioris inſtantiæ, adhuc producta fuerat aſſignatio totius negotij per Laurentium facta Iacobo ſub clauſula, *ad habendum*, adiecta facultate liberè diſponendi, ac pacto capiendi poſſeſſionem propria auctoritate nullo iure aſſignanti reſeruato, quæ proindè à Laurentio ſtipulata cenſetur, vt totius negocij dominium, ac proprietatem in Iacobum creditorem in extinctionem proprij debiti transferret, dum habilis cauſa pro tranſlatione dominij præceſſit, vt notat Bart. *in leg. ſi conſtante n.* 98. *ff. ſolut. matrim.* Gozad. *conſil.* 38. *num.* 11. Becc. *conſil.* 105. *n.* 19. Rota *coram Buratto deciſ.* 574. *n.* 4. *& in Romana ſubhaſtationis de Alexis* 12. *Decembris* 1644. *coram R. P. Domino Cerro, & in Regien. bonorum* 23. *Februarij* 1646. *coram R. P. Domino meo Corrado*; Ac conſequenter ſubſecutam ſententiam oſtendit iniuſtam, quæ denegauit contributionem particularis fideicommiſſi ſub falſo ſuppoſito crediti adhuc in Hæreditate exiſtentis, quod tamen ex aſſignatione prædicta extinctum fuiſſe dignoſcitur.

Neque adducta contributio poterit euitari, vel ex arctiſſima alienandi prohibitione eidem fideicommiſſo per teſtatorem adiecta, quaſi ipſius inde voluntas arguatur deferendi integrum fideicommiſſum in ſpecialiter grauatos. Cæteros verò legatarios priuandi re legata, quatenus legati onus patrimonij vires non ſufferrent, vel ex dilatione quinquennali Hæredibus attributa pro

adim

adimplendis legatis, quasi inde præsumatur destinata legatorum solutio per Testatorem in fructibus, non autem in substantia hæreditatis.

8. Quia ex ea prohibitione argui non potest resistentia voluntatis in Testatore, qui æqualiter fideicommissarios prædilexisse censetur, ac legatarios ex Iuris dispositione in omnibus exæquatos, de qua in *l. prima ff de leg. 1. & in l. 1. & 2. Cod. communia de legat.* sed ea potiùs prohibitio videtur adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quàm Testator in suo patrimonio sperauerat, vt inquit textus in § *in fraudem Institut. quibus ex causis manum. non licet*, & ponderauit Franc. *in*

9. *decis. 236. n. 11.* Dilatio verò quinquennalis concessa pro legatorum implemento in solius vtilitatem hæredis attributa censetur, dum legata prædicta cura 16. mill. excedebant, nec intra spatium

10. quinquennij persolui poterant ex fructibus hæreditatis non excedentibus redditum scutorum 650. ex notatis per DD. *in leg. vltima §. fin autem legata C. de bonis, quæ lib.* Couarr. *variar. lib. 2. cap. 2. n. 7. §. tertio consideranum*, Crass. *in §. legatum q. 35. num. 2.* Fulac. *cons. 67. n. 3.* Peregr. *de fide instrument.*

11. *art. 4 n. 24. in fine*; Nec illa annuali solutione sed vnica erant vice præstanda, quæ proinde ex substantia hæreditatis statim exsolui poterant, & si fuerint de proprio patrimonio per hæredem persoluta super hæreditariis corporibus legitimè retineri iuxta textus in adducta *l. vltima §. fin autem legata C. de bonis quæ liber.* & notat ibi Bart. *& in l. vltim ff de vsufruct. legat. n. 5.* Alex. *in leg. vsufructu ff. ad leg. falcid. n. 3.* Iason *in leg. 1. n. 14. colum. 2. ff. ad Trebell.* Couarruu. *variarum lib. 2. cap. 2. n. 7. §.*

12. *cæterum*, Fusarius *de substitution. quæst. 665. n. 1.* Rota *decis. 399. num. 38. part. 5. rec.* nec vllo modo debent compensari cum fructibus medio tempore retractis, quos hæres beneficiatus facit suos, vbi cum legatariis, seu fideicommissariis particularibus, prout hoc casu contingit, insurgat quæstio, iuxta textus in *leg. in ratione in principio, & leg. in quantitate ff. ad l. falcid. & in § quantitas Institut. eodem titul.* Fusar. *de subst. q. 665. n. 7.* Rota post Merl. *de legat. decis. 20. n. 12.* & latè comprobat Peregr. *de fideic. art. 48. n. 74.* distinguendo inter legatarios, ac creditores, ad quorum tamen fauorem fructus hæreditatis fore computandos firmauit

13. Rota in Romana quarti dotalis 19. Iun. 1645. coram R.P.D. meo Cerro.

Et ita vtraque, &c.

EMINENT. ET REVEREND. D. CARD. CORRADO.

Anconitana Saluiani.

Lunæ 19. Iunij 1651.

ARGVMENTVM.

Possessio ex decreto Iudicis capta est manutenibilis in præiudicium anterioris Aduersarij. Saluianum cuius sit naturæ. Possessio, quæ prouenit ex aditione hæreditatis, est merè ciuilis. Exceptiones illiquidæ non impediunt immissionem in Saluiano, & plura de manutentione.

SVMMARIVM.

1 *Possessio Iudicis auctoritate adepta, iustam præbet manutentionis causam.*

2 *Atque Aduersarij anteriorem elidit, ac excludit, ita quod illa non est manutenibilis.*

3 *Sententia Iudicis præsumitur iusta.*

4 *Et probatur valida ex processu, in quo fuerunt rectè seruati termini, & cætera omnia Iudicij ordinem concernentia*, iuxtà dec. Verall. 262. pag. 2.

5 *In Saluiani interdicto necessaria sunt, creditum Actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præsentium, & futurorum. Et quod de tempore instituti Iudicij possiderentur ab Aduersario quod probatur etiam per substentationem litis. Quæ ad obtinendam in hoc Iudicio immissionem plenè sufficiunt.*

6 *Saluiani interdicti remedium, cum sit in rem scriptum, sequitur possessorem bonorum.*

7 *Exceptio apposita à Reo in Saluiano, se non possidere: vbi mediantibus Instrumentis locationum cum receptione pensionum, vel aliis similibus probetur, non est attendenda, nisi iustificetur.*

8 *Protestatio asserens aliquid, cum careat asserti iustificatione, nullius est momenti ad effectum impediendi executionem sententiæ iam antea prolatæ.*

9 *Aditio hæreditatis, non transfert in adeuntem, naturalem bonorum possessionem, antequam fuerit actualiter apprehensa.*

10 *Eoque minus quando alter ex hæredibus possidet solus, ac de bonis ad libitum disponit.*

11 *Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca.*

12 *Exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes, non valent impedire immissionem in Saluiano interdicto, cum eius Iudicij summarij natura admittat solùm quæ certa sunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuersiam, & num. 13.*

14 *Fideicommissum, vbi hæres grauatus sub conditione deficientia illius filiorum, ipsis de tempore eius mortis superextantibus, euanescit.*

15 *Interpretatio voluntatis Testatoris ex coniecturis adducta, subdubia est, ac plurimum controuersa, ita vt constans, ac certa dici non possit, antequam fuerit per rem iudicatam approbata.*

16 *Ideoque admittenda non est in possessorio, summarioque Saluiani Iudicio.*

17 *Neque in summariissimo manutentionis attendi debet.*

18 *Eoque minus cum obiectæ detractiones, alienationes, ac alia pro exceptione deducta, longiorem discussionem exposcunt, quàm subiectæ materiæ postulat ratio.*

19 *Manutentionis remedium contra Iudicis sententiam ac eius auctoritate immissum quibus casibus concedi soleat: & quomodo procedatur.*

DECISIO LIX.

FRatres de Lanfranchis creditores fructuum censuum q. Æneæ Ferretti in summa sc. 1280. immissi fuerunt vtilis Saluiani remedio exsententia Locumtenentis Ciuitatis Anconæ in possessionem nonnullorum bonorum debitoris contra Anton. illius filium, & hæredem, qui prætendens nulliter, ac iniustè processum petebat manutentionem Verum hæc (hodie causa discussa) visa fuit Dominis concedenda Lanfranchis.

Quoniam

Quo autem illi possessionem adepti fuerunt Iudicis auctoritate, quæ iustam præbet manutentionis causam *leg. vnic. C. ne quis eum qui ex edicto, ff. de acqu. possess. l. 1. & 2. ff. de vsurp.*, Rota penes san. mem. Greg. *decis. 580. n. 2. vers. tanto magis*, &c. Card. Caual. *decis. 42. num. 1* Duran. *decis. 141. num. 1. vers. quia cum ita sit, & in rec. decis. 513. sub n. 2. vers. præsertim accedente decreto Iudicis*, &c. *p. 1. & decis. 148. num. 1. vers. ideoque*, &c. *par. 4. tom. 2. & decis. 229. sub n. 1. cum seq. p. 5.* cum aliis relatis in Romana Saluiani 18. *Februar. 1647. in princ. coram R. P. D. meo Rojas*, ac in Lauretana Saluiani 28. *Ianuarij 1650. coram Reuerend. sr. D. meo Decano in §. siquidem contra*, &c. Atque aduersarij anteriorem elidit, ac excludit, ita quod illa non est manutenibilis *l. qui vniuersis § item cum prætor*, vbi Odofred. Cumanus, Ang. Alex. & alij, *ff. de acqu. possess.* Rota *decis. 802. sub n. 6. vers. idem enim operatur immissio*, &c. *cum seqq. par. 1. diuers.* & penes sa. mem. Gregor. *d. decis. 582. sub n. 3 vers. nec obstat*, &c. *cum seq.* Card Caual. *d. dec. 42. num. 2. vers. nec obstat possessio*, &c. *& in rec. dec. 644. sub n. 5. vers. secundò principaliter*, &c. *p. 1. & d. dec. 148. sub n. 2. vers. & non est habenda in consideratione*, &c. *par. 4. tom. 2.* & sæpè in aliis.

Neque obstat quod Iudex præfatus nulliter, ac iniquè processerit.

Quia contrarium probatur non solùm ex iuris præsumptione, quæ pro illius sententia viget. *d. l. vnic. C. ne quis eum qui ex edicto, ff. de acqu. possess. l. 2.* vbi not. DD. *C. de offic. vicar. Iudic.* Rota penes Mantic. *decis. 272. num. 5. vers. neq. obstat*, &c. sa. mem. Gregor. *decis. 536. num. 14. vers. cum possessio*, &c. Duran. *decis. 7. num. 19. vers. & ratio est*, &c. *ac decis. 65. n. 1. vers. sententia enim*, &c. *& in recent. decis. 94. num. 1. vers. sententia enim*, &c. *decis. 564. sub n. 6. vers. tam maximè*, &c. *par. 1. ac decis. 314. sub num. 2. vers. nam cum certus*, &c. *dec. 646. sub num. 5. vers. cum alias pro iustitia*, &c. *par. 2. & dec. 489. sub num. 2. vers. etenim regulariter*, &c. *par. 3. & d. decis. 148. n. 4. vers. attamen Iudex in dubio præsumitur*, &c. *p. 4. tom. 2.* Sed ex ipso processu, in quo fuerunt rectè seruati termini, & cætera omnia iudicij ordinem concernentia *iuxta decis. Veral. 262. p. 2.* Et plenè iustificata quæcumque in hoc interdicto necessaria, scilicet creditum Actorum cum hypotheca omnium bonorum debitoris præsentium, & futurorum ex duobus publicis Instrumentis censuum, Altero sub die 23. Aprilis 1597. & altero sub die 18. eiusdem mensis 1598. celebratis per Æneam Ferrettum ad fauorem Curtij Lanfranchi, cuius sunt in effectu hæredes Carolus, & Franciscus fratres prædicti, vt Testes plures legitimè recepti deponunt. Quodque res de quibus agitur, fuerint in bonis præfati Æneæ post contractam huiusmodi hypothecam constat ex pluribus Instrumentis actis, ac etiam confessionibus iudicialibus ipsius Antonij in processu productis. Et quod demùm tempore iudicij huius instituti ab ipso Antonio possiderentur apparet ex eodem quoque processu, & specialiter ex publicis Instrumentis locationum cum exactione pensionum, ac censuum respectiuè, longaque litis sustentatione; Quæ ad obtinendam in præsenti iudicio immissionem planè sufficiunt, Bart. *in l. 1. sub n. 3. vers. quero quæ est differentia*, &c. *ff. de salu. interd. & in l. 1 sub n. 1. vers. quæro quid differt*, &c. *C. eod. tit.* Rol. *cons. 14. numer. 13. vers. primo requiritur*, &c. *lib.* Negus. *de pign. or. par. 8. membr. 3. sub numer. 10. vers. septima conclusio est.* &c. Menoch. *de adipisc. rem. 3. sub num. 160. vers. quæro vigesimo nono*, &c. *cum seqq* Rota *decis. 186. in princ. & numer. 1. par. 4. diuers.* & penes ia. me. Gregor. *decis. 318. decis. 491. numer. 6. vers. insistit sententiæ*, &c. apud Pen *decis. 601. num. 1. vers. cum enim*, &c. *decis. 623. per tot.* Burat. *decis. 728. numer. 14. vers. quibus concurrentibus, per tot.* Duran. *dec. 40. numer. 1. vers. quibus concurrentibus*, &c. *ac decis. 461. sub numer. 1. vers. iustitia verò*, &c. *ac in recent. decis. 294. sub numer. 1. vers. quia de credit*, &c. *cum pluribus seqq. par. 1 decis. 775. sub numer. 1. vers. quibus stantibus*, &c. *par. 2. & decis. 560. sub numer. 1. Vers. Domini affirmatiuè respondendo*, &c. *par. 4. ac decis. 511. & decis. 513. eadem par. 4. tom. 3.*

Non enim subsistit obiecta nullitas ob defectum citationis Domini Francisci Equitis Hierosolymitani Fratris Antonij, atque cohæredis Æneæ communis eorum Patris.

Quia non fuit actum personali actione, sed vtilis Saluiani remedio, quod cum sit in rem scriptum sequitur possessorem bonorum qualis erat Antonius, ac proinde ille solus iure meritò fuit conuentus, & condemnatus *l. 1.* vbi glossa *in verbo competit, ff. de Præscr. & saluis interd. l. fi. C. si vnus ex plur. hered.* Glossa *in l. 1. in verbo non prohiberis, C. de hæred. action.* Menoch. *de adipisc. d. rem. 3. numer. 55. vers. quæro septimò*, &c. *cum seq.* Surdus *decisione 174. sub numero 8. vers. primum est*, &c. *cons. 191. sub numer. 9. vers. hoc autem non habeo pro absoluto*, &c. Peregr. *de fideic. art. 53. numer. 53. vers. quæ optimè corroborantur*, &c. & respondit Rota *decisione 179. sub numer. 2. vers. quamuis enim*, &c. *cum seqq. ac dec. 186. numer. 5. vers. non obstat quod dicitur*, &c. *cum seq. p. 4. diuers.* & san. mem. Greg. *dec. 491. numer. 4 Vers. Et remedium Saluiani*, &c. *ac dec. 252. sub numero 5. vers. Et sic D. Carolus*, &c. *p. 4. rec.* & fuit dictum *in Æsina Saluiani 18. Iunij 1627. coram RR. D. meo Decano, in Ferrarien. Paroch. 18. Februarij 1628. coram Card. Virid.* apud Meder. Peruf. *de manut. dec. 219. numer. 3. vers. nam respondetur*, &c. *dec. 518. numer. 16. vers. def. Ecus nullitatis*, &c.

Nec releuat assertio eiusdem Antonij in eius scriptura oppositiua libello actorum, ac respondendo positionibus, quod possideret dicta bona pro indiuiso cum eius fratribus, & specialiter cum d. Eq. Francisco.

Quia cum ex prædictis, & ex publicis Instrumentis tam locationum eorumdem bonorum cum pensionum exactionibus, quàm dispositionis, ac alienationis illorum mediante asserta donatione facta cæteris eius filiis constet quod ipse solus ea possidebat, non est attendenda huiusmodi exceptio, nisi iustificetur *l. 1. ff. de excep. l. 2. ff. de prob.* March. *p. 2. de comm. quoad terr. ad caus. admitt. folio mihi 200. num. 54. vers. vndè si aliquis*, &c.

Minus releuat protestatio eiusdem Equitis Francisci ad impediendam executionem d. sententiæ iam antea prolatæ facta cum Inhibitione A. C. obtenta. Quia cum illa pariter careret iustificatione assertæ illius possessionis nullius erat momenti ad effectum impediendi executionem, ideoque iure merito præfata Inhibitio fuit moderata ad *l. 1.* vbi glossa *in verbo restituantur, C. de priuil.* Fisc. glossa *in l. ob maritorũ, in verbo probauerit*,

C. ne vxor. pro marit. Imol. *in l. à Diuo Pio, §. si super rebus sub n.* 15. *vers. Et an incũbat ei onus probandi, & in fi. vers. sed debebit probare, &c.* & bene declarat *ibid.* Alb. *n.* 1. *vers. Ex isto, §. colligitur quod nullus potest impedire executionem, &c. sub num.* 3. *vers. quia dato quod referens controuersiam, &c. ff. de re iud.* Batt. *in d. l. ob maritorum sub n.* 1. *vers. secus si ipsa vxor, in fect. antiq. sub n.* 2. *ver. secundo quæro, &c.* Bald. *sub n.* 2. *vers. si sufficit ergo protestauit, &c. C. ne vxor pro marit.* Specul. *par.* 2. *sub rub. de prim. & secundo Decreto, §.* restat 3. *sub n.* 4. *vers. quid si apud eum, & c. uncto n.* 5. *vers. sed qualiter probabit, & c. infra,* Rota *decis.* 100. *sub n.* 33. *vers. præterea non sufficit, &c. cum seq. p.* 1. *& d. dec.* 197. *sub numer.* 2. *vers. quamuis enim, & c. p.* 4. *diu.* & penes Card. Seraph. *dec.* 314 *num.* 2. *vers. quo stante, &c. cum seq. dec.* 804. *sub num* 1. *vers. nam ad hunc effectum, &c.* Caual. *dec.* 429. *num.* 1. *vers. non enim videbatur, &c.* Buratt. *dec.* 206. *num.* 5. *vers. sicut non retardatur, &c. in rec. dec.* 335. *p.* 1. Siquidem aditio hæreditatis paternæ à singulis fratribus pro eorum portionibus facta nõ æquè in eos transtulit naturalem bonorum possessionem antequam fuerit actualiter apprehensa *l. cum haredes l. qui vniuersas §. quod per colonum, ff. de acq. poss.* Baldus, *in l. fi. num.* 2. *vers. item ex hoc, & c. C. de Edict. Diu. Adr. toll.* Cæu. *cons.* 202. *numer.* 35. *vers. nam dominium.* Eoque minus dum constat alterum ex eis solùm, nempè Antonium conuentum, & condemnatum possidere, ac de illis ad libitum disponere iux. theor Cyn. *in d. l. ob maritorum sub n.* 1. *vers. aut res in quibus fit executio sunt penes conuentum, & condemnatum, &c. C. ne vxor pro marit.* Batt. *in d. §. si super rebus sub num.* 4. *vers. aut istam rem possidebat ille, &c.* & ibi Cuman. *sub n.* 3. *vers. sed quando possidebatur ab illo, &c.* & cæteri scribent. Ofal. *dec.* 18. *per tot.* Rot. *d. dec.* 100. *numer.* 33. *versicu. præterea non vltra, &c. p.* 1. *diu.* & penès Burat. *dec.* 186. *sub num.* 14. *vers. tandem visum fuit non obstare. &c.*

Præterea minus subsistit iniustitia eiusdem sententiæ ex eo deducta, quod Actorum petitio elideretur exceptione anteriotis hypothecæ præfato Antonio, ac eius fratribus competentis ratione dotis maternæ, ac iurium censuum, seu creditorum anteriorum per eos respectiuè super Æneæ patris acquisitorum, pro quibus illis retentionem de iure competitre prætenditur.

Nam dos materna pro ea parte, quæ consistebat in fundo dotali fuit restituta. Pro summa verò scut. 2500. expressa in Instrumento dotali sub die 27. Nouembris 1588. celebrato fuit satisfacta mediante illius Prædio Montis Torri ex publico Instrumento sub die 2. Iulij 1615. quod post mortem d. Æneæ eius viri ab illa fuit alienatum pretio scut. 5000. ipsi realiter soluto, vt constat ex alio publico Instrumento sub die 16. Aprilis 1636. Ideoque extinctum fuit prædictum creditum, & quæuis hypotheca pro illo competens *legitem liberatur, ff. quib. mod pig. vel hypot. sol. & l. Stichum aut Pamphilum, §. naturalis, & l. pen. ff. de solut & habetur in princ. tit. inst. quib. mod. toll. oblig.* Surd. *dec.* 113. *sub n.* 1. *vers. senatus autem, &c.* Rot. penes Card. Mant. *decis.* 146. *sub num.* 1. *vers. nam solutione, & c* Burat *dec.* 283. *sub n.* 1. *vers. & sic solutione debiti, &c. in Romana Domorum de Regardis* 12. *Iunij* 1651. *coram RR. D. meo Decano, in §. post hanc postremam resolutionem, &c.*

Census autem, & debita hæreditatis paternæ à præfatis DD. de Ferrettis soluta, & respectiue acquisita pluribus exceptionibus probabiliter impugnantur, quibus illorum validitas, ac reluantia in dubium efficaciter reuocatur, ita vt maiorem discussionem requirant, quam admittat summarij huius iudicij natura, in quo cauendum, quæ certa, & liquida sunt, nullamque probabilem recipiunt controuersiam impediunt immissionem *l. si Cod. quorum bonorum,* Natt. *cons.* 352. *num.* 4. *vers. ex prædictis sequitur, &c* Menoch. *de ad piscend. possess. d. remed.* 3. *sub n.* 180. *vers. & est huius sententiæ ratio, &c.* Rota *decis.* 34 *sub n.* 11. *& n.* 23. *& par.* 2. *diuers. & in Bononien. Dotis* 3. *Iunij* 1665. *coram Litta* apud Statil. *de Saluian. interd.* 12.
dec. 61. *per tot.* & penes fan. memor. Gregor. *decis.* 563. *num.* 15. *vers. licet sufficeret dicere, & decis.* 411. *num.* 24. *vers. neque creditum, & c. ac. seqn. p.* 5. *recent.* & in aliis adductis per eundem Statil. *de Saluian. interd. inspect.* 2. *cap.* 1. *sub numer.* 71. *vers. aliud autem seruatur in saluiano, &c. & c. p.* 2. *num.* 42. *vers. in iudicio saluiano, &c. cum seqq. inspect.* 5. *cap. vnic. sub num.* 9. *vers. quod tamen intelligendum est, &c.* & fuit dictum in d. Lauretan. Saluian. 28. *Ian.* 1650. *coram Reuerendiss. D. meo Decano in §. sed omnis cessare visa fuit difficultas, &c.* cum aliis relatis in Perusina Bonorum 18. *Iunij* 1649. *coram Me in §. fin.*

Accedit etiam quod cum Antonius sit hæres Æneæ patris, eoque titulo plura bona hæreditaria ad ipsum peruenerint vt apparet ex Inuentario ab eo confecto, teneaturque ideo in prætensa eius credita computare quidquid ex hæreditate recepit. Hinc etiam exceptiones prædictæ magis redduntur illiquidæ, ac proinde non erunt in d. iudicio admittendæ. Rota penes Card Seraph. *decis.* 1178. Buratt. *dec.* 429 *num.* 2. *vers. Et alterius, &c. decis.* 852. *num.* 3. *vers. Et hæc exceptio, &c. in recent. decis.* 559. *sub num* 3. *vers. sed ad hoc fuit responsum, &c cum seqq sub n.* 6. *vers. aliæ sunt creditæ, &c. par.* 1. *& decis.* 61. *numer.* 4. *versiculo accedit, &c. ac decisione* 377. *numero* 7. *versiculo ex quibus, &c. par.* 2. *& decisione* 704. *par.* 3. *& decis.* 381. *sub numer.* 4. *Vers. ad quem effectum, &c. par.* 4.

Eadem ratione concidit exceptio Auiti fideicommissi per d. Antonium oppositi.

Quia ex lectura testamenti non probatur, quin potius excluditur. Cum dict. Æneas eiusdem Testatoris filius gratiatus sub hac conditione, *quo ipse d. Æneas decederet, seu decessisset sine filiis legitimis, & naturalibus, siue in pupillari ætate, siue postea quandocumque portio illi obuenions hæreditatis ipsius Testatoris pleno iure, & sine aliqua diminutione deueniret ad supradictos Iulium, Alexandrum, & M. Antonium eius fratres æquis portionibus, &c.* obierit pluribus superstitibus filiis legitimis. & naturalibus, *l. ex facto, § ex facto, ff. ad S. C. Trebell. leg. iubemus, §. non. Cod. eodem tit. leg.* 1. & ibi gloss. *in verb. deferre. Cod. de cond. ins.* Oldrad. *in eius vulg. cons.* 21. *thema vide est numer.* 1. *vers. Et mihi videtur cum seqq.* Caball. *in §. fideicommissum quæst.* 14. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 6. *sub n.* 8. *vers. hac ampliatio, &c.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 28. *sub numero* 5. *vers. quod si secundum iura scripta, &c. cum seq.* Rustic. *ad leg. cum anus lib.* 6. *cap. & cap.* 7. Fusar. *consil.* 64. *numero* 6. *vers. secundo facit, &c.* Rota penes Buratt. *decis.* 280. *sub numero* 1. *vers.*

vers. & ideo &c. Interpretatio verò ex coniecturis adducta dubia est ac plurimum controuersa. Ita vt constans, ac certa dici non possit antequam
15. fuerit per rem iudicatam approbata Rota *decis. 477. n. 5. vers. quinto dicebatur &c. p. 2. rec.*

16. Ideoque admittenda non erat in possessorio, summarioque Saluiani iudicio, vt respondit Rot. penes Card Seraph. *decis. 1200. n. 6. vers. Et fideicommissum &c. & in Romana Saluiani 3. Martij 1608. coram Per.* apud Statil. *de saluian. interd. decis. 59. n. 1. vers. tum etiam quia, &c. decis. 107. sub n. 1. vers. non obstabat, &c. cum seqq & in recentior. decis. 387. n. 3. vers. quibus non obstat exceptio fideicommissi, &c. decis. 559. sub n. 7. vers. exceptio autem,*
17. *&c. par. 1. decis. 456. n. 6. Vers. Et in omnem euentum par. 2. & decis. 587. n. 5. vers. non obstat exceptio fideicommissi, &c. par. 3. ac in Romana Census 26. Iun. 1647. in fi. coram R. P. D. meo Bichio.* Neque in hoc summariissimo manutentionis debet Rota penes Burat. *decis. 623. n. 9. vers. qua dicebantur de pratenso fideicommisso, &c & in recentior. decis. 396.*
18. *sub n. 5. vers. cum aliud, &c. par. 3. ac in Romana Domus 16 Febr. ar. 1629. coram Reuerendiss. Terracinen.* apud Moder. Peruf. *de manut. decis. 521. num. 12. vers. nec obstat, &c.* Eoque minus cum obiectæ detractiones, alienationes, ac alia ex vtraque parte deducta longiorem discussionem expoſcant, quam subiectæ materiæ postulat ratio. Rota penes Burat. *decis. 853. sub num. 3 vers. nam omissa responsione, &c. cum seqq. decis. 559 sub num. 8. vers. Et licet conclusio, &c. cum seq. par. 1. rec.* cum aliis relatis in d. *Romana Domus coram Reuerendiss. Terracinen. & in Romana successionis 24. Ianuar. coram me in §. fi.*

Postremò est aduertendum propositum manutentionis remedium contra Iudicis sententiam, ac eius auctoritate immissum facile nimiũ vsurpari; Nam in illis demum casibus concedi solet, quibus constat Iudicem de facto potius instar priuati, quàm iudicialiter processisse (quod sanè dici non potest in proposito casu.) Non autem quando legaliter processit esto quod intellectus errore captus iniustè, vel nulliter iudicauerit, tunc enim ordinario appellationis, seu nullitatis, atque aliis competentibus iuris remediis, quidquid nulliter, vel iniustè actum fuit reuocatur, ac præiudicium parti illatum reparatur, nec congruus iudiciorum ordo confunditur, vt explicat Rota penes Burat. *d. decis. 185. sub n. 5. ad fi. vers. ex hac tamen, &c. cum seq.* & latius in *Romana de Bombel. coram bon. mem. Card. Sacrato* apud Modern. Peruf. *post tract. de manut. decis. 9. à n. 19. vers. super hoc consideratum Domini, &c. cum pluribus seqq. & in Bononien. de Gozzadin. 23. Iunij 1624. coram bon. mem. Cardinal. Verospio*, apud eumdem Moder. *de manut. decis. 465. n. 4. vers. ita multo minus, &c. cum seq. & in recent. decis. 674. sub n. 3. vers. inter ea stante turbiditate, &c. par. 1 & decis. 646. n. 2. vers. talis autem iniustitia, &c. cum eq. par 2. & decis. 503. n. 17. vers. quia ad effectum notoria in iustitia, &c. ac sequent. parte 4. tom. 2.*

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante &c

R. P. D. PEVTINGERO.

Anconitana Cambiorum.

Lunæ 2. Augusti 1649.

ARGVMENTVM.

Quando debeantur cambia illi, qui habuit facultatem recipiendi pecunias ad cambia: Et quomodo intelligatur illa facultas: & cambia, quando debeantur vti damna, & interesse.

SVMMARIVM.

1 *Facultas concessa cum hoc verbo*: bisognando: *non est simplex, & absoluta, sed conditionalis.*

2 *Dictio* parimente. *repetit conditionem appositam in alio casu immediate præcedentem, eamque parificat, atque connectit cum sequenti.*

3 *Iunctis præsertim aliis verbis relatiuis*, comedi sopra, *quæ item referunt omnia in præcedenti casu expressa.*

4 *Eoque magis cum eadem conditio vtrique casui bene conueniat, & æqualiter adaptetur.*

5 *Facultas concessa sub conditione, non potest prius exerceri, quam purificata sit huiusmodi conditio, dum nõ aliter, nec prius ipsi censeretur concessa.*

6 *Facultate recipiendi pecunias sub interesse cambiorum concessa sub aliqua conditione: purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari, tùm pro iustificatione mandatarij, tùm pro indemnitate mandantis, vt ille posset vel pecunias aliundè sub leuioribus fortè vsuris, vel aliter prouidendo, grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demum se eximere, & liberare.*

7 *Nec scientia mandantis præsumpta sufficiens est, sed certa, & indubitata requiritur ad effectum vt ad interesse cambiorum teneatur.*

8 *Librorum inspectio inter socios post finitum negotium, non suffragari potest pro iustificatione cambiorum prius minùs legitimè receptorum, quæ à consensu, & voluntate partium non pendent.*

9 *Cognoscere pratensa post litem cum Aduersario contestatam cambia, quando non debentur vti cambia; an, debeantur saltem ratione damnorum, & interesse, cadit sub illa inspectione. An, constet de credito liquido Actoris.*

10 *Et an Reus conuentus iustam habuerit contradicendi causam: & alia concurrant, quæ tradantur à Rota in decisionibus hic allegatis.*

DECISIO LX.

AVditis denuò partibus, relatisque in Congregatione memorialibus per eas exhibitis, censuerunt Domini non esse differendam vlteriùs traditionem voti. Quia licèt Sturano concessa fuerit per Angelum de Orimaldis facultas recipiendi pecunias sub interesse cambiorum non solũ pro soluendo pretio olei à Betro empti, verùm etiam alterius cuiuscumque quantitatis necessariæ pro seruitio appaltus ab eodem Angelo comparandæ, vt legitur in instrumento inter eos celebrato sub die vltima Dec. 1630. illa tamen non fuit simplex, & absoluta, sed conditionalis scilicet, (*bisognando*) Rot. penes Card. Seraph. 1.

dec. 593. *n.* 1. *vers. & cum illa facultas*; Nam verbum illud adiectum in primo casu soluendi pre-
2. tij olei à Berto empti, fuit repetitum in sequenti, in quo agitur de soluendo pretio ab aliis per Angelum comparandi mediantibus illis verbis (*con pigliare parimente denari à cambio, o altro interesse, che si potrà come sopra*;) Quæ sanè dictio (*parimente*) eandem repetit conditionem appositam in alio casu immediatè præcedenti, eumque pa-
3. rificat, atque connectit cum sequenti ad text. in *cap. venerabilem, §. quod autem extr. de elect.* Rebuff. *in l. Paries* 157 *in fi. princ. vers. de aduerbio, pariter,*
4. *ff. de verborum signif.* Præsertim iunctis aliis verbis relatiuis (*come di sopra*) quæ item referunt omnia in præcedenti casu expressa, Rota *dec.* 168. *sub n.* 8. *vers. præcipuè p.* 2. *rec.* Eoque magis cũ eadem conditio vtrique casui benè conueniat, & æqualiter adaptetur, cum non sit verisimile Angelum voluisse in alterutro casu latiorem concedere facultatem, quatenùs pecuniæ ex reuenditione olei retrahendæ superessent, vel aliter prouideri possent, sed vrgente tantùm necessitate vt in his terminis respondit Rot *decis.* 711. *sub n.* 1. *vers. cum in eo tantum casu, & sub n.* 2. *vers. non obstat, ac seq. p.* 3. *rec.*

Atque ideò non poterat Sturanus illam antea
5. exercere, quàm purificata esset huiusmodi conditio, cum non aliter, nec priùs ipsi cen eretur concessa *l. pecuniam. ff. si cer. pet. l. grege. § si sub conditione, ff. de pig. l. si quis sub conditione, ff. si quis omnis caut. test.* Bald. *cons.* 149. *isti executores lib.* 4. Surdus *consil.* 91. *n.* 11. *vers. & conditio*, cum aliis adductis per Galgan. *de condition. & demonstrat. par.* 1. *cap.* 88. *sub n.* 1. *cum seq.*

Quarè iustum, & æquum erat, quod tam con-
6. ditionis purificatio, quàm facultatis executio Angelo intimaretur, tùm pro iustificatione mandatarij, tùm pro indemnitate mandantis, vt ille posset, vel pecunias aliundè sub leuioribus fortè vsuris, vel aliter prouidendo grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demùm se eximere, ac liberare, vt benè probat Rota Genuen. *diuers. decis.* 14. *sub n.* 95. *vers. quarto concessis prædictis*, & fuit resolutum in Mediolan. *pecuniaria* 27. *Mart.* 1602. *coram Litta decis.* 775. *sub n.* 1. *vers. secundum est*, vbi aliæ plures referuntur concordantes *p.* 4. *diuers. & in Romana Cambiorum* 4. *Iul.* 1618. *coram bo. me. Manzanedo in princ.* ac in aliis relatis in præcedentibus decisionibus in hac causa emanatis. Et propterea cum in his omnibus Sturanus defecerit, non possunt illi cambia deberi, estò quod cætera requisita, quæ desirantur, fuissent plenè probata.

Nec releuans visa fuit præsumpta illius notitia ex eo deducta, quod sciuerit pecunias i negotio collocatas non reperiri, ac libros Sturani viderit.

Quia nec scientia præsumpta ad hunc effe-
7. ctum sufficiens erat, sed certa, ac indubitata requirebatur, Rot penes Card. Seraph. *decis.* 991. *sub n.* 2. *vers. cum enim simus*, & sanct. memor. Gregor. XV. *decis.* 425. *n.* 5. *vers. quæ tamen cum seq. & dec.* 525. *n.* 8. *vers. & requirebatur certa*, & in his terminis in *d. Romana cambiorum* 4. *Iul.* 1614. *Manzanedo in fine princ. Versic. de qua intimatione*, Eoquè magis quia cum pecuniæ ex reuenditione olei redigendæ ad manus Sturani peruenire deberent, vt specialiter conuentum fuit in d. instrumento, ibi, (*che tutto il denaro, che giornalmente entrarà di detto olio che si venderà à minuto vadi in mano del detto Sig. Storano per sua sicurezza come sopra, è à esso S. Storano stia tutto il maneggio del detto ruratio per pagare li ogli, che occorreranno,*) non poterat Angelus esse certus, quod pecuniæ ad negocium spectantes non repererentur penès Sturanum administratorem, nisi specialiter admoneretur.

Nec illa librorum inspectio post finitum ne-
8. gotium satis iustificatur, neque suffragari potest pro iustificatione cambiorum priùs minùs legitimè receptorum, quæ à consensu, & voluntate partium non pendent, vt fuit responsum in *dicta decis.* 775. *n.* 2. *vers. nec facit par.* 4. *diuers. & in d. decis.* 711. *sub n.* 6. *vers. non obstat par.* 3. *recent. & in dict. Romana Cambiorum coram Manzanedo in §. quibus non obstat.*

An autem cambia per Sturanum prætensa de-
9. beantur saltem ratione damnorum, & interesse post litem cum Dario Scalamonte Angeli fideiussore contestatam, alia est inspectio; pro cuius resolutione videndum esset; An constet de credito liquido Actoris, vt fuit dictum in Lauretana bonorum 31 *Februar.* 1618. *coram bon. mem. Card Sacrato in rec. dec.* 12. *p.* 4. *tom.* 2. cum aliis re-
10. latis per Moder. Rom. *discep.* 42. *n.* 23. *vers. quintò an debitum sit liquidum, cum seq.* Et an Reus conuentus iustam habuerit contradicendi causam *l. lecta ad fi. vers. non enim in mora est, ff. si cer. pet. leg. si quis solutioni, ff. de vsur. c. non est de reg. iur. in* 6. Card. Mat. *dec.* 78. *n.* 5. *vers. nam sicut, decis.* 23. *n.* 3. *vers. quoniam mora cum seq.* inter consilia Farin. Et an alia concurrant tradita per Card. Seraph. *decis.* 946. *n.* 5. *vers. ideoq. & seq.* Cocc. *dec.* 256. *n.* 4. *vers. circa interesse, ac decis.* 362. inter consilia Farin. Scac. *de camb. §.* 1. *q.* 7. *p.* 2. *amplia.* 8. *n.* 100. *vers. accedo ad primum, cum seq.* quæ ex hactenùs deductis non videntur satis iustificari, ideò Domini voluerunt de iis particulariter videre.

Et ita &c.

R. P. D. Verospio.

Romana fructuum Census.

Mercury 24. *Nouembris* 1649.

ARGVMENTVM.

Accollatio facta ab emptore, non extenditur vltrà expressa in venditione. Dispositio *leg. curabit, Codic. de actio. empt.* exornatur, & declaratur. Euictionis periculum, si excusat emptorem retinentem pretium à mora, non excusat à fructibus compensatiuis.

SVMMARIVM.

1 *Accollatio facta in venditione ab emptore, ad aliam causam, præter ibi expressam, referri non potest.*

2 *Æquitas* leg. curabit. *semper admitti solet fauore domini rei venditæ, ac ipsius hæredum, quoties conuentum pretium cum grauam. eiusdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua sui parte remanserit.*

3 *Dispositio* leg curabit, *declaratur obtinere locum in casu quo pretium penes emptorem pro securitate euictionis remansisset.*

4 *Euictionis periculum, solum excusat exptorẽ retinentem*

ceteri pretium, à mora, non autem à fructibus compensatiuis.

§ *Emptor fundi, obligatus in aliquem casum, pretium inuestire pro subroganda euictione in locum rei venditæ: euenientе illo casu, eiusdem obligationis vigore, iure poterit conueniri loco damnorum & interesse, pro fructibus, qui ex inuestimento percepti fuissent.*

DECISIO LXI.

FVerat coram Me pro duabus vicibus resolutum indebitos esse fructus à Margarita,& Aurelia petitos ex capitali scutor. 500. olim pro dote Lucretiæ ipsarum auctricis assignato, ac cauto super vinea extra portam Angelicam consistente quam summâ in eiusdem venditione vineæ cõuentum fuit,vt Petrus Emptor teneretur in casu restitutionis dotis inuestire in locis Montium, censibus,seu stabilibus, interim vero pro ea persoluere eidem venditori annuum redditum scut. 37. cum dimidio ab eodem Emptore in eam causam accollatum,& à successiuis ipsius vineæ emptoribus promissum, eos proinde fructus exigi non posse respondum fuit,siuè ex iure dotali Lucretiæ,postquam per ipsum obitum fuerat matrimonium dissolutum,siuè ex re propria,seu fundo dotali, dum dos ipia fuerat constituta in pecunia, & solum allecurata in eadem vinea, siue ex titulo censuali,cum ipsius creatio neque per Instrumentum, neque per testes exaduerso iustificetur,siuè demum ex dispositione text.in *leg. curabit* Domino rei venditæ fructus attribuentes, donec integrè pretium consignetur, ex quo per accollationem integra pretij solutio præcesserat; quo dubio ad disputationis trutinam hodie reuocato,animaduerterunt Domini tria prima decisionum fundamenta in suo robore persistere, vltimum vero ex facto corruere,adeoque à decisis recesserunt.

Ex ipso enim venditionis Instrumento con-
1. uincitur annuum redditum scut. 37. cum dimidio ab ipsomet Emptore fuisse tantum accollatum sub expressa declaratione,vt in quocumque casu restitutionis dotis illud teneretur restituere,quæ proinde accollatio ad aliam causam præter ibi expressam eferri non poterit, siuè extinctionem capitalis operari iux.cons.Socc.65 *num.* 5.*lib.*4.Rota Ianuen.*decis.*1.*n.*8.Rota *coram Card. Caualer.dec.*165.*n.*2.*&* 520.*n.*5. & in aliis relatis in *Romana pecuniaria* 18.*Iun.*1646.*coram R.P. D. meo Corrado in* §. 2. *partita*, *& in* §. 4.*demum* nec ipsis proinde mulieribus,hæredibus Ioannis Baptistæ Baccij primi venditoris ac Domini eiusdem vineæ obesse quin beneficio *leg.curabit*, vti possint,cum ea legis æquitas semper admitti soleat fauore Domini rei venditæ, ac ipsius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiusdem iactura penes emptores vel in totum, vel in aliqua sui parte remanserit, vt ex verbis eiusdem textus manifeste colligitur, & in *leg. fructus*,*Cod.eodem tit.*notat glos.*in leg. Iulianus* §. *ex venditio ff. de act.empt.*Bald. *in leg.*2.*num.* 7.*C. de v ir* Castr.*n.*1 Honded.*cons.*30. *n.* 34. Rota *in Romana Casaletti* 20.*Iun.*1616.*coram Sacrato*, *& cor. Merlino inter impress.*378 *num.*3. *& in Romana pecuniaria* 17. *Iunij* 1641.*coram Eminentissimo D.Cardin.Verospio*, confirmata deinde coram Me *de anno* 1646.*sub die* 8. *Iunij*, & pluribus com-
3. probant moder.Rom.*discep.fore*.*cap.*939.*n.*17.*&* 18. vbi præterea declarant dispositionem eius legis obtinere locum in casu, quo prætium penes Emptorem pro securitate euictionis remansisset prout in proposito casu contingit,quia euictionis periculum solum excusat à mora, non autem à fructibus compensatiuis. Quos sanè 4.
fructus eo facilius admittendos esse in casu proposito Domini responderunt, quo ipsemet Emptor eueniente casu restitutionis dotis prædicta scuta 500 erogare promiserat in census, stabilia, vel loca montium pro euictione subroganda in locum venditæ vineæ,cuius vigore obligationis 5.
idem iure poterit conueniri loco damnorum, & interesse pro fructibus, qui ex inuestimento percepti fuissent, iuxtà textus in *leg. Tutor* §. *si post, ff.de adm.tutor.l.si Procuratorem* §.*mandati actio ff. mand.*Honded.*cons.*139.*n.*3.*cum seqq.lib.* 2. Rota *in Romana multiplici* 25. *February* 1619. *coram Vbaldo inter impress.decis.*85.*par.*4. *tomo* 2. *recent. n.*14.vbi conclusionem ampliat etiamsi requisita, Castr.*in leg.*3.*ff. de eo quod certo loco non iustificentur,& in Bononien.de Lambertinis* 3.*Iunij* 1647.*in* §. *ratio primæ partis cum sequ. coram R.P. Dom. meo Bichio,& in Romana quatuor domorum* 21.*Iun.*præteriti *coram R.P.D.meo Peutingerio.*

Et ita vtraque parte decisum, &c.

R.P.D. ARGVELLES.

Romana Cambij.

Mercurij 9. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Obligatio conditionalis mandatur executioni,impleta conditione:concipitur etiam, per aduerbium futuri temporis. Demonstratio est quid diuersum à conditione. Sententia lata cum legitimo contradictore, afficit etiam nõ citatum, in consequentiam.Pupillus, sicut obligari, neque sine tutore conditionem implere potest. Non creditur procuratori,nisi mediante exhibitione mandati. Mandatum aliquando probatur coniecturis,& præsumptionibus: & quocunque legitimo modo probatum, validum reddit iudicium. Plura huius generis habentur,vt in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio concepta per aduerbium futuri temporis,est conditionalis.*

2 *Aduerbium.*quando,vel quandocumque, *est futuri temporis.*

3 *Verbum.*quandoque *accipitur etiam pro* quandocunque *& importat conditionem.*

4 *Res iudicata valet declarare, quem verum alterius creditorem.*

5 *Obligatus sub conditione,potest cogi vigore obligationis. implicita conditione.*

6 *Puri, & purificati eadem est conditio.*

7 *Obligatio cameralis habet paratam executionem, & ideo eius vigore agitur executiuè.*

8 *Demonstratio conditionem non inducit.*
Et nihil interest, an vera sit, aut falsa, dummodò constet de demonstrato.

9 *Demonstratio nihil aliud est, quàm signum adiectum pro maiori declaratione.*

10 *Demonstratio,& conditio inter se differunt. remissiuè.*

11 *Verba demonstrationem inducentia, in dubio potius demonstratiuè, quàm dispositiuè sunt accipienda.*

12 *Verba demonstratiuè prolata non disponunt.*

13 *Conditio est futurus euentus, in quem dispositio confertur.*

Et ideò ad casum præteritum referri non potest.

14 *Nec etiam conuentio.*

15 *Verba sunt intelligenda secundùm statum, & materiam, ad quem partes se præparant.*

16 *Verba in dubio, de futuro sunt intelligenda,*

17 *Et secundum magis verisimile.*

18 *Sententia non afficit non citatum, ad vulg. reg.* Res inter alias acta, &c.

19 *Sententia lata cum legitimo contradictore ad quem causæ defensio primo loco pertinet, nocet etiam non citatis (licèt non vt exequi possit contra eos) saltim in consequentiam.*

20 *Ad Iudicium, & litis examinationem tantùm vocandus est ille, quem negotium principaliter tangit, non autem quos in quamdam consequentiam litis defensio potest attingere.*

21 *Dies obligationis conditionalis, cessit, & venit, impleta conditione.*

22 *In conditionis implemento non requiritur præsentia, aut scientia disponentis.*

23 *Nec grauati.*

24 *Conditio in Testamento eo, à quo relictum est, etiam inuito, impleri potest.*

25 *Et absente.*

26 *Præsentia, vel scientia contrahentium generaliter in implemento conditionis non est necessaria.*

27 *Damnum nullum infertur contrahentibus sub conditione, ex ipso conditionis implemento.*

28 *Actio, vel obligatio in contractu conditionali, non oritur ex conditionis implemento, sed ex præambula conditionali dispositione.*

29 *Pupillus sine Tutoris auctoritate, conditionem implere potest.*

30 *Pupillus obligari non potest sine Tutoris auctoritate.*

31 *Quoties quid venit ad implementum alterius, non agitur ex implente, sed ex impleto.*

32 *Protestatio*: neminem audiri, nisi docto de legitimo mandato: *nullum reddit quidquid actum fuerit absque eo.*

33 *Nec tunc sufficit esse verum procuratorem, & adesse mandatum, nisi ostendatur & in actis producatur.*

34 *Neque etiam tunc sufficit probare mandatum per coniecturas.*

35 *Procurator in Iudicio non creditur quisquam, nisi mandatum proferatur ita vt legi possit.*

36 *Nec etiam sufficit probari per Testes.*

Ratio penes Castr. in l.1 n.1.C.de procur.

37 *Mandatum, ex consuetudine, immò ex lege promulgata Cathaloniæ non admittitur in Iudicio, nisi fuerit subscriptum ab Aduocato declarante esse sufficiens.*

38 *Quid seruetur in variis locis, & ex variis statutis.*

39 *Communiter imo subscribitur à multis, quod possit probari per Testes.*

40 *Mandatum in scriptis debet produci, & vix, posset obtineri, nisi produceretur cum multis substantialia requirantur, quæ non possunt probari per Testes.*

41 *Probatio mandati facta per Testes nihil operaretur, nisi ad excusandum Procuratorem a pœna falsi, & expensis.*

42 *Probatio mandati facta per Testes Reum iuuare non potest si quando is cœperit postea à domino conueniri.*

43 *Et sic eluderetur iudicium, & Reus parta victoria frui non posset.*

44 *Mandatum, quando est dubium, iubetur vt procurator caueat satis datione de rato.* Pichar. inst tit. de satisd. §.2.n.9. cum sequentibus, *non modicam lucem huic conclusioni præfert.*

45 *Producens Instrumenta debet satisdare de rato: probatur in puncto.*

46 *Probatio Testium, circa existentiam mandati si sufficiens non est, vt securus maneant Reus, multominùs probatio præsumptiua.*

47 *Præsumptio mandati ex productione Instrumentorum, est præsumptio semiplena.*

Et non admittitur ex ea Procurator, nisi cum cautione de rato,

48 *Sed esto esset plena, nec sufficeret.*

49 *Ratificatio gestorum à Procuratore, facta protestatione nullius momenti est post sententiam.*

Etiam si protestatio non processerit n.51.

50 *Et ante sententiam.*

52 *Rota aquiorem sententiam amplexa, voluit sufficere etiam stante protestatione, mandatum probari coniecturis, & præsumptionibus, & validum esse Iudicium.*

53 *Coniecturæ potentissimæ mandati sunt, productio Instrumentorum, & expensæ in litigando factæ.*

54 *Et eis mandatum probari sentit Rota.*

55 *Mandatum quocumque legitimo modo probatum, validum reddit Iudicium.*

Immò & à cautione de ratione de rato excusatum procuratorem ac si per Instrumentum in actis productum, & per formam si Procuratorem 65. ff. de Procurat. probatum esset.

56 *Legitimus modus probandi mandatum, est etiam per præsumptiones, secundum Rotam.*

57 *Doctores, qui detestantur probationem mandati per Testes, declarantur: non dicunt, quod, mandato sic probato, iudicium sit nullum, sed quod tunc etiam debeat procurator cauere de rato.*

58 *Quod æque negant alij.*

DECISIO LXII.

PPromiserat Hyppolitus Coccapanius scuta 2069. sibi debita, & soluta à Marchione Pallauicino restituere sacro Monti Pietatis, vel Ioanni Mancino, quandocumque d. Mancinus fuisset declaratus verus, & legitimus creditor d. Marchionis, quam conditionem impletam fuisse per rem iudicatam coram R.P.D.meo Peutingerio contendens, Ioannes obtinuit mandatum ab A.C executiuum contra Hyppolitum, ob cuius appellationem causa commissa, Mandatum esse exequendum Domini responderunt. 1.

Certum est enim obligationem istam fuisse conditionalem, vt potè conceptam per aduerbium futuri temporis scilicet. *Ogni uolta che sara dichiarato.* quod latinè reddit, quando, vel quandocumque declarabitur. & hic intrat regula Bart. *in l.1.n.15.& n.22.ff.de cond.& dem.* ibi *subtiliotamen hic regulam, quod omne aduerbium quod dispositionem suspendit in aliquem futurum euentum facit conditionem.* Galgan. *de cond. & demonstr. par. 1. cap.5.numer.2.& par.2.cap.1.quæst.2.numer.5.* 2.

melius

melius d.par.1.c.89.n.8. Et de verbo quando, seu quandocumque Alberic. Spiegel. *& Calum. in Lexicon. in verbo quando, & in verbo quandoque*, vbi
3. multis adductis iuribus probat verbum quandoque accipi pro quandocumque, & importare conditionem, & de verbo quando, Barbos. *cum aliis iuribus, & Doctoribus dict.307.*

4. Fuisse autem Ioannem declaratum verum creditorem Marchionis, constat ex re iudicata, Alberic. *in l. qui Romæ 122.§. Agerius n.1. ff. de verb. obligat.* Iason. ex Iacob. de Aren. Rayner. Imol. Aret. *per l. primam ff. de reb. cred. l. res iudicata 207. ff. de reg. iur.* & per eadem iura Alex. *ibi n.3.* (quibus possunt addi vulgaria iuris per Velasc. *axiom. 87.*) Mantic. *de tacit. lib.2. tit. 1. num 45.* faciunt tradita per Bolognett. *ad d. leg. 122. §. dico fratres num.2. 35. 37 40. in fin.* Surd. *decis. 218. n.8.*

5. Impleta vero conditione Hyppolitum cogi posse ad restitutionem non minus clarum est *vulg. tex. in leg. cum de in 213. ff. de verb. signif. l. Bonum 43 §. sub conditione, ff. de cond. & demonstr.* ibi expleta conditione *l. grege 13. ff. de sign. l. quoties 1. in ordine 5. ff. de verb. oblig.* & aliis citatis Rota *decis. 34. n.1. par.4. & decis. 109. n.1. par.7. recent.* Seraph. *decis. 190. n. 2. & n. 3.* Ve.all. *decis. 272. num. 1. par. 2.* & post Zacch. *de oblig. Camerali dec. 160. n. 2.* Quia purus, & purificati eadem est
6. conditio *leg. final. §. 1. ff. de vulg. l. sed, & si de sua 34. §. 1. ff. de acq. hæred. cum aliis* per Velasc. *littera P. axiom. si.* Galgan. *cum pluribus de cond. & demonstr. p. 2. cap. 1. quæst. 66. n. 14.* & executiuè, cum
7. obligatio Cameralis sub qua se obligauit Hyppolitus paratam habeat executionem, vt est vulgatissimum, & mille testantur apud Zacch. *de oblig. Camer. q. 2. num. 5. & in puncto decis. 52. num. 1. & 2. p. 3. rec.*

Non obstat exceptio, quod non appareat declaratum per Iudicem Criminalem, sed solum per ciuilem, quia verba illa *super qua pendet controuersia tam ciuilis, quam criminalis* non stant conditio-
8. naliter, vt vtriusque Iudicis quærenda sit declaratio, sed demonstratiuè, vt ostenderetur de quo cambio loquebantur contrahentes, sic enim sunt verba concepta. *Sarà obligato restituirli, &c. à al Signor Giouanni Mancini ogni volta che sarà dichiarato sia vero, & legitimo creditore di noi infrascritti Pallauicini del campio sopra il quale verte controuersia, &c. tanto ciuile quanto criminale.* Demonstrationem autem conditionem non inducere satis constat, ex eo quod nihil interest, an vera sit, aut
9. falsa, dummodo constet de demonstrato vulgaria iura in *l. demostratio 17. l. falsa 33. l. quibus 40. §. dotalem leg. cum tale 72. §. falsam cum seqq. ff. de*
10. *condit. & demonst. l. nominatim 34. l. si sit legatum 78. §. 1. ff. de leg. 1. l. Quintus 10. l. scribit. 34. §. item scribit. ff. de aur. & arg. leg. § huic proxima 80. Institut. de leg. & multis aliis*, Gotthof. *d.l 33. littera X.* Gomez. *1. tom. var. cap. 12. n 74.* Cuiac. Petr. Greg. & alij penes Pichard. *d. §. 30. num 1. vbi Theoph.* reddit rationem; quia demonstratio nihil aliud est, quam signum adiectum pro maiori declaratione, & facit Vlpian. *in l. quoties, 9. §. si quis nomen ff. de hæred. instit.* Petr. Greg *syntagm. iur. 42. cap. 32. num. 53.* vbi differentiam inter demonstrationem, & conditionem scribit, & optimè Iurisc. Floren. *in d. l. nominatim 34. §. 1. & l. sticum 6. & l. quidam testamento 96. ff. de leg. 1.* rectè Cuiac. *in re-*
11. *citation. ad eundem titulum d. l. 6. mihi, qui vtor impressione Lugdunensi anno 1606. tom. 2. col. 798. sub littera C.* & faciunt benè tradita per Martam *cons. 106. n. 7.* Galganet *vbi supra de condit. & demonstr. par. 1. cap. 91.* & quod notat iuribus, & Doctoribus *n. 11.* quod in dubio potiùs demonstratiuè, quam dispositiuè sint accipienda, Matt. *vbi supra cum alijs num. 13.* Durand. *decis. 341. num. 4. & 409. n. 3.* Et quod verba demonstratiuè prolata non disponant præter relatos Galganet. *vbi proximè cap. 90. n. 7.* Rota *decis. 505. n. 3. par. 4. tom. 3. & 314. n. 14. par. 5. recent.* qui multos congerunt, & fauent pro responsione huius obiecti, quæ dicentur in §. sequenti. 12.

Nec aduersatur fuisse cambium vsurarium declaratum per sententiam Locum tenentis Criminalis A.C. quia contractus fuit factus non so- 13.
lum post eam, sed etiam post sententiam reuocatoriam à Senatore secundæ instantiæ in causa criminali Iudice prolatam, quæ transitum fecerat in iudicatum; Vnde apparet contrahentes sensisse de sententia Rotæ in qua pendebat per
appellationem causa ciuilis; quia ad casum præ- 14.
teritum referri non posset conditio, cum sit futurus euentus in quem dispositio confertur *l. institutio talis 10. §. fin. ff. de condit. instit. l. itaque 39.*
ff. de reb. cred. d. l. nominatim. 34. §. fin. ff. de condit. & 15.
demonstrat. & præter Ordinarios *in dictis iuribus, & in l. 1. ff. de condit. & demonstr.* Galganet. *d. cap. 1.*
par. 1. num. 12. Pichard. *in Rubr. Instit. de vulg num-* 16.
mer. 15. Faber. *d. l. 39.* Gotthof. *littera N. & O.* Nec etiam conuentio, vt ex Bartol. Mant benè ad propositum Altogr. *cons. 95. numer. 62.* Præterquam
quod verba sunt clarissimè concepta in tempus 17.
futurum, vt *in §. proxime præterito*, immo verba esse intelligenda secundum statum, & materiam ad quem partes se præparant, ait Surd. ex Natt. & aliis *cons. 395. numer. 33.* Immo in dubio verba, de futuro esse intelligenda *l. solemus 9.* & ibi Bart. *l. si. vir. 61. de cond. & demonstr.* & secundum magis verisimile Fontanell. *decis. 76. num. 11. ex l. raptura 58. ff. de iur. dot.* Et sic nec conditio, nec conuentio potuit referri ad sententiam criminalem iam transactam in iudicatum, nec interest quid fuerit in ea dictum, cum partes verbis expressis in futurum prolatis conuenerint de sententia ferenda.

Non remoratur quod Hippolytus non fuerit 18.
citatus ac causam, per quam Ioannes fuit declaratus legitimus creditor, *ex vulg. regulares inter alios acta, &c. tot. titul. C.* cum mille vulgatis per Gotthofr. *ibi*, & Velasc. *littera R. axiom. 104.* Quia
præterquam quod sententia (vt respondebant 19.
informantes pro Ioanne) lata cum legitimo contradictore ad quem causæ defensio primo loco pertinet, nocet etiam non citatis (licet non vt exequi possit contra eos) saltim in consequentiam, Couuar *pract. cap. 13. numer. 2. vers. nec obe-*
runt, & numer. 6. vers. hoc ipsum cum aliis penes 20.
Coccin. decis. 216. numer. 4. registrata apud Marchet. *de commiss. par. 1. cap. . . fol. 234. & in Romana saluiani 19. Ianuary 1644. § cum enim coram R. P. D. meo Verospio*: Quia ad iudicium & litis examinationem tantum vocandus est ille, quem negotium principaliter tangit, non autem quos in quandam consequentiam litis defensio potest attingere, insignis Gloss. communiter recepta secundum Couar. *vbi supra*, qui multos congerit, & vltra eos, & alios à Rota supra congestos faciunt optimè verba Alex *cons. 86. visis dubitationibus numer. 13. lib. 2.* ibi, *Licet sententia possit in*

consequentiam facere praeiudicium alteri, tamen non debet citari nisi illud praeiudicium de sua natura tenderet principaliter in damnum ipsius tertij, &c. & ponit exemplum in terminis fortioribus & alios citat, quos sequitur Hippolytus de Marsil. *in repetit. l. de vnoquoque 47. ff. de re iud. numer. 116. & fere idem numer. 72.* Hippolyto verò non nocet sententia, nec ex iure & viribus rei iudicatæ; immò nec in consequentiam, quia nihil ex iis, quæ in illa lite, vel sententia continentur petitur contra eum, nec vlla actio, aut exceptio, vel ius,
21. quod ex illa oriatur, aut formetur, contra intentetur, aut vlla euictio ob quam ipse teneatur, sed
22. tantum obligatur ex sua stipulatione, scilicet conditionali, cuius dies cessit & venit impleta
23. conditione *d. l. 213. ff. de verbor. signif.* in cuius im-
24. plemento, nec requiritur præsentia, aut scientia disponentis *l. si ita 45. alias 46. §. fin. ff. de leg. 2. l.*
25. *quidam relegatus 6 ff. de rer. dub. l. hac conditio 10.*
26. *§. fin. cum l. seq. ff. de condit. & demonstr.* nec grauati *l. mortuo 15. l. si peculium 20. §. 1. ff. de stat. lib.* quia eo à quo relictum est, etiam inuito impleri con-
27. ditio potest *l. statu liberos 3. ff. de stat. lib. & absente, l. cum hæres 4. ff. eod.* & generaliter prætentia, vel scientiam contrahentium necessariam non esse in implemento conditionis, tenuit Bart. *in l. si*
28. *quis arbitratu 43. num. 7. vers. præterea. ff. de verb. oblig.* & ibi Donell. *num. 20.* quia nullum damnum infertur ex ipso conditionis implemento *opt. tex. in l. conditio. 5.* ibi, *Nam hoc iure potestatus fieri non conditionis exigeta*, & ibi Gotthofr. *littera Z. l. si pupillus 26 ff. de condit. instit.* Non enim ex condi-
29. tionis implemento oritur actio, vel obligatio, sed ex præambula conditionali dispositione, vt benè aduertit Bald. *in l. ex placito 3. num. 7. C. de*
30. *rer. permut.* Castr. *in d. l. 5 ff. de condit. & demonstr. num. 2.* Gotthof. *littera E.* & ibi etiam Bald. Natt. *cons. 176. num. 1.* Galganet. *de condit. & demonstrat. part. 2. cap. 1. q. 53. num. 4. & q. 98. numer. 1.* Alias pupillus sine tutoris auctoritate conditionem implere non posset, contra *d. l. 5. & 26.* Cum sine ea obligari non possit *l. obligari 9. ff. de auct. tut. princ. instit. eod.* vbi latè Pichard. & omnes & Bar.
31. *in d. l. 3. num. 4.* regulam constituit, quod quoties quid venit ad implementum alterius, non agitur ex implente, sed ex impleto *ex l. si ita stipulatus 6. § 1. cum l. seq. ff. de nou. t.*

Magis vrgere videbatur defectus mandati, cum
32. semper fuerit protestatum neminem audiri, nisi docto de legitimo mandato, qua stante protestatione esse nullum quicquid actum fuerit, Puccaf. *resp. 104. num. 11. & seqq.* Rota penes fan. mem. Greg XV. *decis. 264. num. 1.* & multis iuti-
33. bus, & Doctoribus *in Maceratan. censuum 22. Iunij 1646. §. quarta nullitas coram me, quæ est decis. 254. num. 22.* post Zacch. *de oblig. iuxta nouiss. impress.* Nec tunc sufficere esse verum procuratorem, & adesse mandatum, nisi ostendatur, & producatur in actis, firmarunt plurimi apud Posth. *de mand. obseru. 86. num. 4.* Barbos. *in collect. ad l. licet 24. num. 7. C. de procur.* Rota *decis. 105. num. 2. par. 1. diuers. & decis. 3. num. 3.* post Mangill. *de subhast. & decis. 128. n. 1* post Zacch. *de obligat. Camer.* & fan. mem. Greg. XV. *decis. 330. n. 1.* Buratt. *decis.*
34. *296. n. 1.* & multas alias congerit Rubeus *singul. par. 2. verbo mandatum fol. 69. col. 1. n. 4.* Nec tunc sufficere mandatum probare per coniecturas. Gratian. *discept. forens. cap. 53. num. 51.* Rota apud clar. mem. Card. Millin. & satis clare *decis. 22. n.*
35. 10. ibi, *Nam licet ex præsumptionibus (sic) deductis per informantes pro Collegio præsumatur mandatum, tamen cum esset oppositum a Procuratore D. Cæsaris neminem audiri, nisi docto de legitimo mandato ad effectum, vt acta subsequuta subsistineantur erat necessaria realis productio mandati in actis*, Mantic. *de tacit. lib. 7. tit. 4. num. 10.* ibi, *Neque etiam quisquam debet credere aliquem esse procuratorem nisi*
36. *mandatum proferatur, sicut legi possit*, & alios citat. Immò nec sufficere probari per testes dixit Castr. *in l. 1. num. 1. C. de procur.* non infubtili ratione ibi videnda, Io. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de procur. §. ratione autem n. 2. super littera d*,
37. quam doctrinam sequuntur Hispani, & legibus apud eos cautum inuenitur, vt refertur in dicta
38. Maceraten. centuum. 22. *Iunij* 1646 *coram me d. §. quarta nullitas* & alij possunt dici apud Rodrig. ibi citatum Cancer. *var. par. 2. tit. 14. de procur. num. 193.* vbi bene distinguit, & seruari ex consuetudine omnium Tribunalium ex Castr. & ex consuetudine Cathaloniæ testatur. licet fallitur, quatenus dicit hoc esse de consuetudine Castellæ, quia non est consuetudo, sed lex expressa, scilicet *l. 3. tit. 2. lib. 4. recopill.* & ibi Azeued. *n. 4. & l. 5. tit. 17. d. lib. 4. & l. 55. tit. 1. lib. 3* (Immò amplius iubetur *l. 24. tit. 16. lib. 2. recopill.* quod non admittatur mandatum, nisi fuerit subscriptum ab Aduocato declarante esse sufficiens, Paz *in prax. tom. 1. annot. 4. n. 7. cum seqq.* alter. Paz. *ad ll. stylí l. 16. n. 4. & 6. fol. 107.* qui *n. 5.* ait non vidisse in
39. Cancellariis, nec inferioribus Tribunalibus obseruare dictarum ll. tenorem, sed notandum, quod scripsit antequam fuisset factus auditor Regiæ Vallisoletanæ Cancellariæ, vbi hoc sine dubio vidit obseruari, vt vidimus, & alij nam ibi ll. exa-
40. ctissimè obseruantur, maximè cum inter speciales ipsius Cancellariæ constitutiones radiat hæc etiam; Verum est quidem quod in Tribunalibus inferioribus non ita exactè seruatur) dictas ll. exornat etiam Carleual. *de iud. tem. 2. lib. 1. tit. 2. disput 4. n. 27. pag. 49. & 50.* & testatur idem cau-
41. tum nouiori iure Neapolitano loco ibi citato, idem cautum Statuto Bononiæ scribit Barz. *de-cis. 46. n. 56. & de ordinatione Lusitaniæ* fidem præ-
42. stat Cardos. *in prax. Aduocatorum verbo procurator num. 8. fol. 300. colum. 2.* Qui tamen omnes cum Iason, & aliis de iure communi fatentur posse probari per testes, & esse magis communem Osuald. aliis citatis ad Donell. *lib. 18. comment. cap. 13. littera Y. pag. 111. colum. 1. ad fin.* sed benè occurrit Ioseph. Ludouic. *comm. opin. de mandato concl. 2. vers. in practica verò (ait:) Vix posset obtineri, nisi produceretur mandatum in scriptis cum multa substantialia requirantur, quæ non possunt pro-*
43. *bari per testes, & dicta probatio mandati facta per testes nihil operatur, nisi ad excusandum procuratorem a pœna falsi, & expensis: Non enim multum hæc*
44. *probatio eum iuuare potest si quando is cœperit postea a Domino conueniri*, Donell. ait *d. lib. 18. comment. cap. 13. vers. altero modo in meis, impressionis Francofurten. anni 1595. pag. 208. sub n. 10. in fin.* vbi latè disputat, & sic cluderetur iudicium, & reus parta victoria frui non posset, Castr. *vbi sup.* Pichard. *de stat. fil. §. 2. n. 5. in fin. & num. 15.* & ideò quando dubium est mandatum, iubetur, vt procurator caueat satisdatione de rato *lib. 1. C. de procur. l. seruum 33. §. ait Prætor 3. l. non solum 39. §. qui alieno, ff. de procur.* & ibi Gotthofr. *littera M*, Pichard. cum multis *loco mox citato numer. 9. cum*

seqq.

seqq. (viden. quia non modicam lucem huic conclusioni præfert) Faber. *d.* §. *qui alieno*, Donell. *d. lib.* 18. *comment. cap.* 12. *vers. diuersa fol.* 190. *sub n.* 10. *cum seqq.* Vuesenbec *in Paratitla ad tit. de procur ff. num.* 6. *vers. sin autem in impressione Basilica anni* 1598. *fol.* 131. *in princip.* Cuiac. *obseruat. lib.* 7. *cap.* 26. *colum.* 1511. *sub littera E*, & est text. express. *in d.* §. *fin. autem instit. de satisd.* vbi additio Glossæ *littera L*, *verbo confirmauerint*, & præter iura, & Doctores ibi à Pichard. congestos *num.* 1.

45. probat rotundus tex. *in l. si is à quo* 3. *si procurator. ff. vt in possess. leg.* quod in præsenti factum non est, & in puncto de eo, qui instrumenta produxit debeat sadisdare de rato, est clarus *tex. in cap. co-*

46. *ram* 34. *de offic. & pot. iudic. deleg.* & ibi Innoc. *num.* 1. Bart. in *l. vulgo* 24. *num.* 4. *ff. de administr. tutor.* & alios iungit *littera C.* Ioseph. Ludouic. *decisione*

47. *Perus. decisione* 110. *par.* 2. Vestr. vel potius eius Add *libr.* 4. *cap.* 5. *num.* 19. si ergo probatio testium sufficiens non est, vt secutus maneat

48. reus, multò minus probatio præsúptiua, maximè cũ dicat Mantic. *d. libr.* 7. *tit.* 9. *n.* 9. Præsumptionẽ ex productione instrumentorũ esse præsumptionem semiplenam, & sic non admitti ex ea procuratorem niũ cum cautione de rato. Sed esto sit plena, nec ei sufficere dixit Donell. *vbi supra vers. quando p. mihi* 209. *in fin. videnda per tot. & in fine ibi. Cum videamus probationem mandati non statui quamlibet, sed nominatim ad certas species instrumentorum referri, puta eorum, quorum & fides certa sit, & potestas penes reũ vt reus his cùm volet*: & inferiùs *non aliã ob causam quam quod alia probatio non est in potestate rei vt se quandoque ea aduersus Dominum tueri possit, & efficere ne iterum iure ab eo conueniatur*, Pichard. *vbi supra à num.* 13. & benè faciunt tradita per Buccafer. *dict. respons.* 104. *n.* 15.

Addebatur his non obstare responsionem, quod Ioannes post sententiam ratificauerit gesta

49. à Procuratore, quia facta protestatione ratificatio

50. nullius momenti est, nec ante sententiam Barbos. *in collect C. de procurat. l. licet* 24. *num.* 2. Vant. *de nullit. ex defect. inhabilit & mand. n* 116. Cardos. *vbi supra n.* 11. *in fin. vers. quarto decimo fol.* 301. *col.* 1. *in fin.* Buccafert. *d. respons.* 104. *d. n.* 11. *& 12. & 17. latè* Rota Bonon *auers. decis.* 85. *n.* 20. *& seqq.*

51. Gratian. *de iust. Maceraten. n.* 105. *n.* 16 cum multis ibi citatis Rota *d. decis.* 105. *n.* 2. *par.* 1. *diu. vc. & d. decis.* 3. post Mangill. *n.* 3. Post sententiam autem ratificationem nullius momenti esse, etiam si protestatio non precesserit Crauett. *cons.* 108. *n.* 1. Christoph. de Paz. *d. l.* 16, *n* 13.

His tamen omnibus facillimo negotio responsum, nempè iure optimo Rotam amplexam fuisse æquiorem sententiam videlicet sufficere etiam stante protestatione mandatum probari coniecturis, & præsumptionibus, & validum esse iudicium ita mille apud Posth. *d. obseru.* 86. *num.* 6. Seraph. *decis.* 933. *n.* 2. *& decis* 725. *n.* 4. *par.* 3. *& decis.* 441. *n.* 2. *rec.* registrata penes Posth. *de manut. decis.* 309. Add. ad sanct. mem. Greg. XV *decis* 111. *n.* 17. *littera A, & decis.* 330. *num.* 5. *littera etiam A*, Add. ad bon. mem. Buratt. *decis.* 296. *n.* 10. Rota *in d. Maceraten. Censuum* 22. *Iunij* 1646. §. *sed tamen coram me.* Ioseph Ludouic. *decis. Perusin. decis.* 110. *in fine parte* 2. qui omnes, & Mantica, & Rubeus supra citati millies testantur innumeris adductis

53. productionem instrumentorum, & expensas litigando factas esse ad hoc potentissimas coniecturas, eis mandatum probari, & ipsa Rota, & aliis citatis Osuald. *d. lib.* 18. *capit.* 13. *sub littera B, vers. cæterum in Lugdunen. impress. anni* 1619. *par.* 112. *column.* 1. *post princ.* Vuesenbec *vbi supra n.* 17. *in fine*, qui multos refert *littera L*, & quotidie in Rota.

Ad rationes, & Argumenta Donelli benè respondet Osuald. *in notis d. cap.* 13. *littera Y*, ex Bart. *viden. d. l.* 1. *& l. licet C. de procur.* & multis citatis, explicando etiam *text. in l. si procuratorem* 65. *ff. de procur.* quem Donell. affert, & præter citatos ab eo, & à Vasquez. Menchac. ibi relat. qui multos congessit. Bald. *ad l. prohibitum* 5. *n.* 10. *C. de iure fisci lib.* 10. & quocumque legitimo modo probatum sit mandatum, tam validum esse Iudicium, immò tam à cautione de rato excusatum procuratorem, ac si per instrumentum in actis productum, & per formam *d. l. si procuratorem* 65. probatum esset, Osuald. *supra pag.* 1111. *colum.* 2. *post princ. vers. quia cum, &c.* Legitimum autem modum probandi mandatum per dictas præsumptiones esse ex Rota ipso Osuald. *& multis aliis supra satis probatum est.* Præterquam quod Donell. & Cast. non dicunt, quod probato mandato per testes iudicium sit nullum, sed quod tunc etiam debeat procurator cauere de rato, quod æquè negant Bart. & Osuald. *vbi supra qui multos congerit.*

Et ita vtraque parte audita, &c.

R. P. D. Meltio.

Romana fructuum Census.

Lunæ 12. *Decembris* 1650.

ARGVMENTVM.

Census impositus à minore absque solẽnitatibus est nullus, nec iuramentum conualidatur: præsumitur enim à Statuto Vrbis dolo, & metu extortum; Ratificatur tamen ab ipso facto maiore, & soluente fructus, nullitatem non ignorante. Priuilegium minoris executionis, & ratificationis materia tangitur: obligatio naturalis ligat solam conscientiam. Promissio facta de soluendo debito intelligitur de debitis legitimis. Procurator excedendo fines mandati, principalem non obligat: Iudex in iudicando debet attendere factum cum circumstantiis.

SVMMARIVM.

1 *Census impositus à minori, non adhibitis solemnitatibus statutariis, est nullus ipso iure. Et proinde nulla oritur obligatio, neque ciuilis, neque naturalis ad fauorem creditoris.*

2 *Priuilegium minoris qui agit de damno vitando, præualet priuilegio mulieris, qua agit de lucro capiendo.*

Probatur in puncto census venditi per minorem muliere.

3 *Ratio damni, quando ex vtraque parte vigeat, melior causa reputatur eius, qui conuenitur, & partes Rei sustinet.*

4 *Census nulliter impositus à minore, non potest conualidari ex iuramento in venditione appositio, & reddatur ratio.*

5 *Iura*

5 *Iuramentum à minore in censu nulliter impositi præstitum à Statuto Vrbis præsumitur dolo, & metu exortum, & nihil operatur, n.* .

6 *Statutum Vrbis est auctoritate Apostolica confirmatum, prout constat ex literis sanct. mem. Gregorij XIII. in principio appositis.*

8 *Ratificatio census à minore nulliter impositi, inducitur ex solutione fructuum ab eo maiore facto.*

9 *Limitatur non procedere per solam acquiescentiam, nunc neque ex alio actu positiuo, non probata prius in huiusmodi ratificante scientia plena maioritatis, & non solum facti, verum etiam iuris.*

10 *Ratificatio actus nulli non inducitur ex scientia præsumpta, sed certa, atque explicita requiritur cum omnibus suis qualitatibus.*

Ratio autem est, quia alias in ratificatione semper intelligitur illa conditio, si actus firmus sit, & validus.

11 *Dolus in contractu minoris absque solemnitatibus, à statuto præsumptus, excludit omnem ratificationem ex lapsu temporis deductam.*

Firmatur in puncto ratificationis inducta ex l. fin. c. si maior, &c. *& est communis opinio à DD. attestata, & magis in praxi recepta & obseruata.*

12 *Testator legans aliquam summam pro extinctione omnium eius debitorum, censetur per huiusmodi dispositionem intellexisse de quibuscunque debitis, & sic etiam de iis, quæ obligationem ciuilem non habent, sed solum naturalem.*

13 *Testator, qui in vltima voluntate mandat solutionem omnium debitorum intelligit principaliter saluti animæ prospicere, propriamque conscientiam exonerare.*

14 *Conscientia non minus obligatur ex debito naturali tantum, quàm ex naturali, & ciuili simul iuncto.*

15 *Contractus nullus, nullam producit obligationem, neque ciuilem, neque naturalem.*

16 *Solemnitates statutaria inductæ fuerunt fauore publicæ vtilitatis, & proinde illarum defectus magis impedium ortum obligationis naturalis.*

17 *Conscientia non obligat, quos natura non ligat.*

18 *Contractus gestus cum minore absque solemnitatibus, aptus est parere obligationem naturalem, quæ obliget contrahentem in foro conscientiæ, declaratur in quibus terminis procedat.*

19 *Contractus cum minore gestus, contra formam statuti, vbi non concurrunt circunstantiæ, ex quibus tollatur suspicio præsumptæ fraudis, & doli, nullum producit ortum obligationis, neque naturalis, neque ciuilis: testantur DD. de veriori & receptiori sententia.*

20 *Promissio hæredis facta de soluendo omnia debita, & legata testatoris, intelligenda venit respectu debitorum legitimorum.*

21 *Fideiussor obligatus remanet eodem modo, & forma, quibus obligatus erat eius principalis.*

22 *Obligatio fideiussoris accessoria est obligationi principalis, cuius proinde naturam induit.*

23 *Maximè attenta expressa relatio à fideiussore in sua obligatione facta ad obligationem ipsius principalis, operatur, vt omnia contenta in obligatione principalis, censeantur inserta atque repetita etiam in proprio.*

24 *Mandatum factum à muliere ad vendendum censum debet, vt valeat insinuari ex constitutione Ægidianæ lib. 5. cap. 25.*

25 *Nec etiam sufficit decretum Iudicis quòd habeatur Instrumentum pro insinuato.*

26 *Mandatum factum ad vnam rem, non potest a Procuratore seu fulfatario extendi ad aliam, maximè quando excessus tendit ad præiudicium principalis.*

27 *Procurator non potest in exequendo mandatum, recedere a forma, seu conditione ipsius.*

28 *Et ex hoc defectu principalem suum obligare non potest, dum eius consensus sic prorsus deficiat.*

29 *Et si actum fecit perinde est ac si nihil actum fuisset.*

30 *Declaratio facta ab aliquo, se in contractu non seruire, nisi de nudo nomine, substantiam verò totius commodi, & incommodi, spectare ad alterum, operatur, quòd nullam ex eo sibi quæsierit actionem, nullumque ius, quod alteri solo fuit quæsitum.*

31 *Secus verò quando in eadem apocha declarationis sibi reseruauit facultatem agendi nomine proprio.*

32 *Declaratur tamen procedere diuersitas, quando actio primo loco fuisset dicto decia anti originaliter acquisita, ac in eius persona radicata: tunc enim in cessione postea alteri facta de dicta actione potuit facultatem agendi nomine proprio sibi præseruare.*

33 *Iudex in iudicando debet attendere propositas casuum species, atque circunstantias.*

DECISIO LXIII.

PLacuerunt Dominis fundamenta decisionis in hac causa emanatæ coram me sub die 14. Iunij 1647. in qua ex capite iniustitiæ resolutum fuit mandatum relaxatum ad instantiam Sacconarij contra hæredes q D. Tiberij Astalli Seniors non esse exequendum. Iniustitia siquidem adhuc visa fuit patens ex eo quod dictum mandatum fuit relaxatum pro fructibus census impositi à Ioanne Baptista Ponciallo in minori ætate constituto, nullis adhibitis solénitatibus à Statuto Vrbis lib. 1. cap. 151. requisitis, quocirca dictus census nullus fuit ipso iure, & propterea illius vigore nulla oriri potuit actio ad fauorem creditoris resistente statuto natiuitati vtriusque obligationis tam naturalis, quam ciuilis, iuxta theoricam Bart. *in l. cum lex n. 4 ff. de fideiuss.* quem sequuntur Imola *in cap. cum contingat de iur. iur.* Couar. *in cap. quamuis pactum in 2. parte §. quarto n. 6. de pactis in 6.* Gabr. *conf. 20. n. 44. vers. & quod cum sequen. lib. 2.* Carcer. *var. resol. par. 2. cap. 1. n. 59.* Gratian. *discept. forens. cap. 122. num. 1.* Rot. *coram Durano decis. 18. n. 13. & seqq. Anconitana nullitatis concordia 16. Aprilis 1646. coram bonæ memoriæ Arguelles, & in Anconitana census 9. Maij præteriti coram R. P. D. meo Ottobono*, idque procedit non obstante quod impositio, & venditio census facta fuerit ad fauorem Cæciliæ Marchætiæ mulieris; Quia etiam in tali casu præualet priuilegium minoris, qui dicitur agere de damno vitando, quamuis pecunias receperit, nisi simul probetur dd. pecunias versas fuisse in euidentem minoris vtilitatem, textus expressus *in l. verum 12. §. item quæritur l. si minor. 33. ff. de minor.* Lambertengh. in terminis pecuniæ traditæ à muliere *de correct. mulier. in fine.* 125. Peregr. *conf. 77. n. 39 lib. 1.* Rota *coram fel. mem. Greg. XV. d. 472. n. 13. & in Romana saluarum 27. Ianuary 1640 §. finali coram Reuerendiss. D. meo Decano*, & in puncto census venditi per minorem mulieri fuit dictum *in Romana seu Perusina census 23. Iunij. 1645. §. adeo quod, coram R. P.*

R. P. D. meo Bichio, & in Anconitana census prima
3. *Iunij* 1649. *coram R. P. D. meo Cerro* §. *quia cum probatum non fuerit*, vbi etiam dictum fuit hoc procedere, quamuis ex vtraque parte ratio damni vigeret, nam adhuc melior cauta reputatur eius, qui conuenitur, & rei partes sustinet, Lambertengh. *vbi supra num.* 122. & 125. Peregr. *de fisco conf.* 77. *num.* 39. *lib.* 1. Rota *coram Greg. XV. decis.* 473. *num.* 14. & *in Romana pecuniaria* 27. *Aprilis* 1637. *coram bon. mem. Merlino.*

4. Nec potuit dictus census conualidari ex iuramento in ea apposito, quia cum statutum introductum fuerit ob publicam vtilitatem ad obuiandum, nempè fraudibus quibus de facili minores
5. decipi possunt, eaque ratione iuramentum in huiusmodi contractibus præstitum dolo, & metu extortum præsumat, dictosque cõtractus, & obligationes nullius roboris, ac momenti esse declaret, ac dictum statutum auctoritate Apostolica
6. confirmatum etiam fuerit, prout constat ex literis san. mem. Greg. XIII. in principio dd. Statutorum appositis, vtique iuramentum super eis
7. interpositum, nihil operatur Bart. *in l. omnes populi sub n.* 25. *vers. sed si statutum, ff. de iustit. & iure*, Bald. *in authen. Sacramenta Puberum sub n.* 5. *vers. & ideo in multis locis &c.* vbi Castrens. *sub n.* 11. *vers. sed si quantus, &c. C. si aduersus venditionem.* Honded *conf.* 5. *n.* 40 *vers. vltimum de iuramento, & sequenti lib.* 2. Rot. *decis.* 54. *n.* 2. *par.* 1. *recen. & in Romana donationis de Capis* 5. *Iunij* 1602. *coram bon. mem. Card. Pamphilio, ac inter impressas* apud Pich. *ad Statut Vrbis decis.* 22. *n. n.* 3. *vers. nec huic conclusioni obstat cum sequentibus*, & penes Vrgellen. *d. decis.* 18. *sub n.* 2. *vers. quod & si in dicto statuto, &c. cum sequentibus, & per totum, & in Rauennaten. debitis coram me* 11. *Aprilis* 1644. *sub* §. *non etiam obstat, &c.* Mar. Anton. *var. resol. li.* 2. *resol.* 3. *n.* 8. *vers. æterum, &c.*

8. Minus subsistere visa fuit præsupposita ratificatio dicti census alias deducta ex eo quod Ioannes Baptista maior factus soluerit spatio longi temporis fructus, nec vnquam de nullitate dicti census aliquid dixerit ad textum *in l. final. C. si maior. fact. alienation. fuit. sine decret. rat. habuer.* Quia solutio fructuum non fuit hactenus iustificata neque per simplicem acquiescentiam, immò neque ex alio actu positiuo inducì potuit ratificatio census nulliter contracti non probata prius
9. in Ioanne Baptista ratificante scientia plena nullitatis non solum facti ad textum exp. essum *in l. fin.* ibi per ignorantiam facti *ff. ad Sctum. Conf. Macedonian* Glossi. *in l. Zenodorus ver. mutuatione. C. eodem titulo*, sed etiam iuris, Bald. *in l. mater, C. de rei vendic.* Suid. *conf.* 49. *n.* 32. *vers. secundò etiam deo, &c. & sequentibus, & sub n.* 45. *vers. cum verò, &c.* Gabr. *conf.* 62. *n.* 27. & 28. *lib.* 2. Gratian. *discept. foren. cap.* 449. *n.* 32. Rota *decis.* 282. *n.* 2. *p. f. neque obstat, &c. par.* 4 *diuers. & in recent. decis.* 293. *n.* 17. *part.* 1. *Vrbeuetana census* - *May* 646. *cor.*
10. *bon. mem. Motmanno, quæ est decisio* 260. *n.* 6. *recent. n.* 12. & *seq. et in Anconitana census* 7. *May* 1646. *coram R. P. D. meo Pontingerio confirmata* 7. *Martij* 1647. & 19 *Iunij* 1648 *coram eodem.* Neque pro ratificatione actus nulli sufficit scientia præsumpta, sed certa atque explicita requiritur cum omnibus suis qualitatibus ad tradita per Buratt. *decis.* 410. *n.* 11. vbi Add. *n.* 15. & fuit resolutum in Romana pecuniaria 28. *Ianuary præteriti coram R. P. D. meo Ottobono.* Ratio autè est, quia alias in ratificatione semper intelligitur illa conditio si actus hanus sit, & validus Valenti, *conf.* 127. *n.* 53. *lib.* 2. Rota *in Romana pecuniaria* 23. *Martij* 1648. §. *nec dictum pater pro creditum coram me*; quæ etiam facilius procedunt stante dolo, qui à Statuto Vrbis intercenisse præsumitur in contractu cum minore gesto absque solemnitatibus, qui dolus quamuis præsumptus secundum veriorem, & receptiorem DD. sententiam excludit omnem ratificationem ex lapsu temporis deductam, Natt. *conf.* 162. *num.* 34. *vers. demum resfordetur*, Maluas. *conf.* 86 *sub num.* 15. *vers. sed vbi, &c. cum seqq.* Surd. *conf.* 49. *num.* 37. *versic. tertiò respondetur cum seqq.* Verall *decis.* 1. *num.* 1. *par.* 3. Buratt. *decis.* 410. *num.* 10. & in puncto ratificationis inductæ *ex rescripto. C. si maior, &c. consulerunt Romani conf.* 54. *in fine*, Curt. iun. *con.* 50. *n.* 6. & 7. Ruin. *conf.* 87. *num.* 29. Gratian. *discept. fo en. cap.* 824. *n.* 30. & firmauit etiam Rota *decis.* 102. *num.* 12. *par.* 2. *divers. coram fan. mem. Greg. XV. dicta decisa* 473. *num.* 18. & *in Romana donationis de Capis coram bon. mem. Cardinali Pamphilio* 5. *Iulij* 1602. *sub n.* 7. *vers. nec obstat, quod Alexander*, & ita etiam sensit Mar. Anton. *hanc quæstionem ad partes disputans dicta re* 63. *sub num.* 20. *vers. articulus igitur est, qui in vers. in hac contrarietate, &c.* hanc esse testatur communiorem DD. opinionem, & magis in praxi receptam, & obseruatam.

Nec etiam elici potest ratificatio ex eo, quod cum Ponciallus in testamento per eum iam in maiori ætate constitutum, atque morti proximus conditio legauerit duas vineas Propertio Fontanellæ cum onere soluendi pro earum pretio
12. scuta bissmille ducentum in extinctionem omnium eius debitorum, & legatorum censearur per huiusmodi dispositionem intellexisse, de quibuscumque debitis, & sic etiam de iis quæ obligationem ciuilem, non habent, sed solum naturalem ex ratione assignata tam per Aretin. *cons.*
13. 93. *num.* 3. quam per Dec. in Authent. *præterea n.* 11. *C. ad vel. &* exor. quæ est quod vbi quis
14. in vltima voluntate mandat solutionem omnium debitorum intelligit principaliter saluti animæ prospicere propriamque conscientiam exonerare, quæ non minus obligatur ex debito naturali tantùm quam ex naturali, & ciuili sicut ex facto,
15. & ita etiam firmauit Rota *decis.* 61. *numero* 2. *decis.* 81. *numero* 1. *& resp.* 119. *num.* 3. *par.* 7. *recent.* Verum huic obiecto fuit sufficienter satis-
16. factum cum responsione iam data in præcedenti *decis. sub.* §. *non obstat quod Poncial.* vt nempè cum versemur in contractu nullo ex defectu solemnitatum, cui statutum expressè refibit nulla exinde oriri potuerit obligatio nec ciuilis, nec naturalis *l. Seruus C. de donat. l. 1 & fi seruus, ff. de fideiuss. & Lactantius* §. *fin. C. ad Velleian.* Bald. *vltimo habetur col. vers. secundo quando ex ratione*
17. *num.* 29. *C. de epis. &* Roman. *con.* 12. *numer.* 4. & *consequenter* in primo dubio, eoque magis quia dicta solemnitates inductæ fuerunt tantùm pubblicæ vtilitatis, quo casu illarum defectus magis impediunt ortum obligationis naturalis, Rot. *coram Dueno. d. decis.* 16. *vers.* 17. & 18. cum aliis allegatis, *in dict. coram me emanata sub dicto* §. *non obstat, quod Ponciallus ad med.* deficiente autem obligatione naturali certum est quod quis in foro conscientiæ obligari non potest ex recepta Barteli traditione quos natu-

re non obligat conscientia non ligat, Nauar. *consil. 7. de empt. & vendit. num. 6. & 7. libr. 3. volum.* 3. Ioannes Valesius *de differentia inter vtramque forum lib. 1. cerb. ad prælud. n. 25.* Duran. *vltra decis. 18. n. 14.*

Quare non obstant firmata per Rotam *in decis. 62. num. 2. & decis. 31. num. 1. par. 7. recent.* quod nempe contractus gestus cum minore absque solennitatibus, apius de parere obligationem naturalem, quæ obliget contrahentem in foro conscientiæ; nam illæ procedunt secundū distinctionem à Rota approbatam in *dict. decis. 81. & decis.* 19. *119. num. 2. eiusdem parte 7. recent.* quando scilicet cōtractus initus fuit cū bona fide, & cum probabili credulitate quod solennitate statutariæ non requirentur vel cum vtilitate, ac locupletatione minoris, & sic quando cessat fraudis, ac deceptionis suspicio, cuius correctio est causa finalis eiusdem Statuti. Secus autem quando non concurrunt circumstantiæ, ex quibus tollatur suspicio præsumptæ fraudis, & doli in contractu cum minore gesto contra formam Statuti. Nam tunc ex eo nullam oriri obligationem naturalem, nec ciuilem communiter tenent DD. qui hanc veriorem, & receptiorem sententiam dicunt, & vltra superius citatos tradit etiam Rotarius *cons. 437. num. 1. ver. sed veritatem, iuncta*, Otalora *decis. 165. num. 16. vers. hinc sequitur bene*, Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 80. sub num. 16. vers. dixerunt est, &c. & num. 37. vers. sed vltimo*, Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 1. tit. 1. num. 4. vers. sed hæc ratio, &c.* & ita declaratum etiam fuit in *decis. 373. n. 1. vers. & in primis, &c. ac decis. 177. num. 12. vers. no obstat denique var. 1. recent.* & sequitur Moder. *de cessigrass. 15. sub n. num. 15. vers. quæ conclusio, &c.* Sanchez. *de matrim. lib. 1. disput. 7. sub n. 16. vers. tertio, &c.* Cancer *var. resol. var. 2. cap. 1. de minor. 25. annor. numer. 209. cæteraque allegata, & seqq.* Gratian. *discept. forens. cap. 691. n. 24. vers. nam ex contractu gesto, & cap. 13. numer. 66. vers. ideo videmus.*

Firmata igitur ex prædictis nullitate impositionis census, ac obligationis Ioannis Baptistæ Poncialli iuste conuenire non potuit Fontanella eiusdem Ioannis Baptistæ legatarius, nam promissio per eum facta de soluendo omnia debita, & legata intelligenda venit respectu debitorum legitimorum, *ad l. 3 his cui §. Flavius Ianuarius ff. de solut.* & iuxta theoricam Bartol. *in l. legatum num. 3. vers. vltima nota. ff. de liber. legat.* ac ibi Castr. *sub num. 2. vers. si testator. ff. de condition. & demonstration.* Bald. *in lege si creditori sub numero 1. versiculo & ideo si testator. Digestis de legatis 1.* Castrens. *consilio 50. viso codicillo sub numero 2. versiculo consistat autem, &c. lib. 2.* Cephal. *consilio 14. numero 19. versiculo & properetà si fiat mandatum hæredi*, Surd. *decisio 38. numero 13. versiculo & facit decisio 269. ub numero 12. versiculo adde quod tenent*, Bartol. *consilio 3. sub numero 14. versiculo & verba cum seqq.* Gratian. *discept. foren. cap. 713. numero 68. versiculo cum etiam*; & ita etiam se declarauit idem Fontanella, dum suam obligationem expressit verbis restrinxit ad debita de iure soluenda, ibi. *de valore suppetiis soluere omnia, & si quid debita, & legata dicti Ioannis Baptistæ, quæ de iure venirent soluenda*, ex quo sequitur quod nec minor conuenire potuerit hæreditas quondam D. Tiberij Attalli, nam

20.

21.

22.

dum fideiussit pro Fontanella obligatus tantum remansit eodem modo, & forma quibus obligatus erat dictus Fontanella eius principalis, *lege gregè, §. illud, & lege post de fideiuss. iuxta* Sudas *decisione 118. numero 19.* & ita concludit Ialon. *in lege si non soluta in principio tit. nero 2. vers. quarto quæro vtrum de condit. indebi.* Socein. *consilio 273. in prælect. consolatorio columna 1. ver. primo*, obligatio enim fideiussoris accessoria est obligationi principalis cuius proinde naturam sapit maxime actiua expressa relatione facta ad obligationem ipsius Fontanellæ principalis, quæ operatur, vt omnia contenta in obligatione principalis censeantur inserta atque repetita etiam in obligatione fideiussoris, Auth. *si quis in aliquo. Cod. de edend.* Paris. *consilio 79. num. 10. libr. 3.* Ruin. *consilio 84. n. 4. lib. 1.* Caputaquen. *decisione 204. n. 4. par. 1.*

19.

Præterea addebant DD. quod admissa etiam non tamen concessa pro valida impositione dicti census, adhuc nulla competere poterat actio Sacconario pro confectione dictorum fructuum pro quibus obtinuit mandatum ab A. C. nam venditio, ac cessio dicti census cum fructibus vigiuti duorum annorum decursis; & non solutis ad eius fauorem facta per Franciscum Berghignum Procuratorem constitutum, & respective substitutum à Ioanne Baptista Ridulphetto tàm nomine proprio, quàm nomine Lucretiæ, Antoniæ, ac Cæciliæ filiarum, ac cohæredum dictæ Cæciliæ de Marchesis vita fuit nullius momenti, tum quia mandatum per dd. mulieres factum in personam dicti Ridulphetti ad vendendum censum, caret insinuatione, quæ omnino necessaria erat ex Constitutione Ægidianæ *lib. 5. cap. 25.* ad tradita per Boccar. *in comment. ad eandem* glossl. 8. *numero 15. versiculo tertiò extenditur*, & fuit dictum in Auximana bonorum 15. *Aprilis* 1603. *coram bonæ memoriæ Cardinali Medico*, quæ inter impressas est decisio 368. vbi firmatur: vt nec etiam sufficiat decretum Iudicis, quod habebatur instrumentum, pro insinuato. Tum quia cum dictæ mulieres fecissent mandatum in personam Ridulphetti ad vendendum censum in sorte scutorum 400. ac ad petendum fructus decursos in summa scutorum 700. vtique non potuit Berghignus Procurator à dicto Ridulphetto deinde substitutus excedendo fines dicti primi mandati vendere censum, & cedere fructus decursos vnico prætio scutorum octingentorum in graue præiudicium & damnum mulierum constituentium, vt deciditur *in l. non absimile*, & ibi Bald. *sub numero 1. versiculo quæst. erit, &c. ac seqq. Cod. de novat.* Roman. *consilio 352. sub numero 2. versicolo pro hac conclusione, &c. cum seqq.* Surd. *decisione 229. sub numero 27. vers. & addunt simile.* Rota penes Sanct. memor. Gregor. XV. *decisione 311. numero 5. versiculo ex quibus constat, &c.* Burattus *decisio 374. numero 8. versiculo & ideo, &c.* & sequitur Moder. Perusin. *de cens. quæst. 109. numero 47. vers. quia sicut is, & sub n. 53. vers. pro qua etiam conclusione cum seqq.*

24.

25.

26.

Accedit defectus alterius formæ sine conditionis appositæ per Ridolphettum in substitutione.

27.

Et

per eum facta in personam Berghigni, vt nempè ex pretio à venditione dicti census redigendo per emptores soluerentur in manibus Gasparis Morelli scuta 700. ad effectum exequendi voluntatem ipsius Domini Ioannis Baptistæ, quæ tamen conditio, & forma præscripta, cum neglecta fuerit ex quo dictus Berghignus vendidit, ac cessit dictum censum, ac fructus Sacconario nulla per eum facta solutione præfato Gaspari, sed tantum promissione de soluendo infra annum quæ nunquam facta fuisse probatur, imò neque simpliciter, sed sub conditione ibi: *secuta, & facta tamen prius ratificatione à supradictis DD. Cæcilia, Lauinia, Antonia, & Ioanne Baptista, &c.* quod facere non potuit Bald. *in dict. leg. non abstulit sub numero 2. versic. contrarium est verum, Codice de nouat. & est textus in leg. qui Romæ, §. Callimachus*, vbi Iason *numero 9. versic. quintò nota, &c. Digestis de verbor. obligat.* Berou. *consil. 174. sub numero 7. versic. quibus tamen non obstantibus cum seqq. libr. 1.* hinc sequitur quod ex hac etiam ratione Berghignus nulliter egerit, nec suos principales obligare potuerit dum eorum consensus in præmissis prorsus deficiebat *leg. diligenter, l. si quis pro eo, Digestis mandat.* Oldrad. *consil. 126. numero 9. versic. quarto, &c.* Paris. *consil. 47. numero 41. versicul. quibus stantibus, &c. & seqq. libr. primo*, Surdus *decis. 209 sub numero 5. versic. & propterea cum seqq.* Rota Genuen. *decis. 174. sub numero quinto, versicul. in contrarium consideratum fuit, cum seqq.* & perinde est ac si nihil actum fuisset, Rota
29. *coram Reuerendiss. P. Domino Durano decis. 146. num. 47. vers. vnde, &c.*

Subsistere etiam visum fuit illud fundamentum quod neque Sacconario vlla actio competeret ex quo ipsemet declarauit nudum nomen tantum indicto contractu præstitisse, substantiam, verò totius commodi, & incommodi spectasse ad Thomam Berghignum prout legitur ex apocha confecta sub eadem die celebrati contractus nempè sub die 26. Aprilis 1644. qua stante declaratione nulla illi quæri potuit actio nullumque ius quod quæsitum fuit
30. soli prædicto Thomæ, de quo partes senserunt *l. 4. §. si ab ignota. ff. de manumiss. leg. si non verum, l. si filij tui, Codice de donat. inter virum, & vxorem, l. cum propria, & l. multum interest, Cod. si quis alteri, vel sibi*, Rota penes Cardinalem Seraph. *dec. 660. n. 8. versic. sed acquiritur ius.*

Nec obstat, quod in eadem apoca reseruata fuerit præfato Fuluio Sacconario facultas agendi
31. nomine proprio vsque ad consecutionem tam sortis principalis quam, fructuum decursorum vnde intret dispositio *text, in leg. apud Celsum, §. si quis pupillo. versic. quod si is, cui pecunia debe-*
32. *batur, Digest. de dol. mal. & met. except.* quia posset sibi locum vindicare si actio primo loco fuisset d. Sacconario originaliter acquisita, ac in eius persona radicata, tunc enim in cessione postea alteri facta de dicta actione potuisset facultatem agendi nomine proprio sibi præseruare, at cum in hoc casu Sacconarius nudum tantum nomen in contractu habuerit, ac nullam actionem sibi acquisiuerit, sed tantum illi ad quem negocium spectabat frustra consensisse videtur, quod eius nomine ageretur *ad leg. traditio Digestis de acquirend rerum dominio. leg. Medestin. Digest. de solutionibus*, cum concordan. penes Buratt. *dec. 438. n. 2. vers. & hoc casu.*

Atque ex his apparet non aduersari, quæ de more plenè, & luculenter deducta fuerunt in decisionibus extensis in hac causa coram Reuerendiss. P. Domino meo Carro. Nam in illis suppositum fuit, quod Ponciallus maior factus per plures annos soluerit fructus census, sicque nouo consensu contractum legitimè ratificauerit prout legitur in decision. 11. *Decembris* 1645. *sub § quo vero ad iustitiam*; Quodque Borghignus fines mandati seruauerit, vt in posteriori decisione emissa sub die 7. *Maij* 1646. *in §. secundum.* Demum quod primæua actio fuisset acquisita Sacconario, quæ deinde validè, potuerit exerceri in iudicio proprio eius nomine, *vt in eadem decisione sub §. quia cum, &c.*

Quia hæc omnia in præsenti disputatione iustificata minimè fuerunt, ac respectiuè eliduntur ex facto ideoque nil mirum imò iustitiæ maximè est consonum, si secundum propositas casuum species, atque circunstantias prior sententia reformetur *leg. si ex plagis, §. in cluo. vers. respondi, Digestis ad leg. Aquiliam. leg. quidam referunt. versic. in proposito igitur. Digestis de inr. codicill.* Bald. *cons. 304. non est nouum in princip. lib. 1. & consil. 52. obligatio prima facta sub numero secundo vers. pridie consului*, cum aliis allegatis in Fesulana beneficij, seu Oratorij 14. *Martij præteriti coram Reuerendiss P. Domino meo Corrado in fine principij.* Et ita informante D. Marchione Astallio altera tamen parte citata, & expectata.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana Subhastationis.

Veneris 10. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Nullitas mandati extenditur ad inde sequentia: Et insurgit ex relaxatione contra minorem absque curatore. Citatio ipsiusmet absque curatore, quomodo sit consideranda. Actio pro certa summa non competit, non liquidata summa. Retentio pro summa debita in spolio non admittitur, ne iudicium reddatur elusorium.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas mandati, in subsequuta etiam subhastationis influit nullitatem.*

2 *Mandatum contra minorem curatore non deputato, relaxatum est nullum.*

3 *Minor, etiam nullo assignato curatore, validè conueniri potest.*

4 *Declaratur conclusio, vt scilicet adultus existens in loco Iudicij, citari quidem possit ad effectum, vt legitimè compareat, & Iudicium cum Curatoris interuentu sustineat.*

5 *Quem tantum si non habeat, Iudex eidem, licet inuito, decernat.*

6 *Cum alias quidquid in eius tanquam indefensi præiudicium gestum fuerit, irritum ipso iure reddatur: ac nullum.*

7 *Sin autem adultus absit à loco Iudicij, non nisi citato curatore, possit valide conueniri.*

8 *Actio pro certa summa experiri non potest an-*

tequam ipsius liquidatio præcesserit.

9 *Hæres non potest condemnari nisi pro hæreditaria portione.*

10 *Limitatur in actione ad factum indiuidua, cuius virtute tenentur hæres vnusquisque insolidum.*

11 *Interesse ob aliquod non adimplementum de sui natura diuiduum, ac proportionibus tantummodo hæreditarijs proinde à cohæredibus præstandum.*

12 *Actio à principio intentata ad factum contra vnum ex hæredibus, distinguitur ab actione æque principaliter contra eundem excitata ad soluendum interesse, vt primo casu teneatur in solidum secundo verò tantum pro virili.*

13 *Retentio pro summa debita in spolio præsertim iudiciali non admittitur à Sac. ritib. Rota, ne iustus iudiciorum ordo peruertatur admittendo probationes post sententiam executioni demandatam.*

DECISIO LXIV.

DIssolata inter Ioannem Paulum de Pisentibus, & Ludouicum Braccium Societate inter vtrosque fuit stipulata transactio, vt socialis sibi, donec Ioannes Paulus exscut. 5. mill. sui capitalis 4. mill. reciperet, ac insuper quantitatem scutorum 1156. vti creditor societatis consequeretur penes ipsum remanerent; quos tantum quoties requisitus, Ludouico teneretur exhibere, vt residuorum partem sibi tangentem post completam in prædicta quantitate consocij satisfactionem, posset exigere, hic vero triginta post annos, cum inter cæteros Ioannis Pauli mediatos hæredes Oliuam, Honestam pupillas ab Vrbe absentes pro exhibitione librorum citationis edicto vocasset, easque loco damnorum, & interesse, quæ ex præfata causa subierat, ad scuta 1000. pro nunc persoluenda ex reliquo capitalis obtinuisset condemnari, executione quoque peracta mediante subhastatione trium, ac decem locorum montium ad eadem met pupillas spectantium. Ad quarum instantiam commissa mihi causa dubitaui, An prædicta subhastatio possit sustineri, & ex vtroque nullitatis, ac iniustitiæ fundamento corruere fuit hodie responsum.

1. Siquidem nullitas mandati quæ in subsequutæ etiam subhastationis influit nullitatem secundum Bartol *in leg. si non sortem. §. si centum Digestis de condit. indebiti*, ibique Iason *numero secundo.* Rota *in Assisien. subhastationis* 15. *Nouembris* 1596. *coram Otiano post Marchesi. de commiss. par. 3. fol.* 47. in dubium reuocari non potest in casu

2. proposito, quo mulieribus pupillis, curatore non deputato, ac ipsis proinde indefensis fuerat relaxatum contra *text. in leg. acta. §. final. Dig. de re iudic. & in leg. cum, & minores. Codice si aduersus rem iudicatam*, notat Cald. *in l. si curatorem habens in princip. sub num.* 8. *Codice de in integrum restit. minorum*, Vantius *de nullitat. ex defectu mandati numero* 28. Roland. *consil.* 85. *numero* 28. *volum.* 2. Ola ch. *decis.* 133. *numero* 25. & 26. Giurba *decis.* 100. *numero* 5. Rota *coram Puteo decis.* 306. *numero* 7. *lib.* 2. & *in Maceraten. hæreditatis* 2. *Decembris* 1659. *coram Reuerendiss. P. Domino meo Rospigliosi*, & *in Vrbenetana legati* 4. *Iulij* 1646. *in §. sententia prima*, & *in §. hinc optationem coram Reuerendiss. P. D. meo Bichio*, & *in Romana Salutiani* 1. *Iulij* 1648. & 17. *Martij* 1649. *coram R.P. Dom. meo Otthobono.*

Et licet præfatæ mulieres excessissent ætatem 3. pupillarem, adeoque potuissent validè nullo etiam assignato Curatore conueniri per *text. in leg. 1. §. sufficit*, ibique Bartol. *numero* 1. *Digestis de administrat. tutorum.* Gratianus *decis. Marchiæ* 73. *numero* 1. Rota *decis.* 674. *numero* 6. *part.* 1. *recent.*

Hæc tantum conclusio non debet simpliciter, sed cum sequenti declaratione admitti. Vt 4. scilicet adultus existens in loco iudicij citari quidem possit ad effectum, vt legitimè compareat, & iudicium cum curatoris interuentu 5. sustineat, vt declarat Iure Consult. *in dict. §. sufficit*, quem tantum si non habeat, Iudex eidem 6. licet inuito decernat *iuxt. text. in §. item inuiti instituut. de curat.* Cum alias quidquid in eius tanquam indefensi præiudicium gestum fuerit, irritum ipso iure reddatur, ac nullum *per text. in dict. leg. acta §. vltim. Digestis de re iudicand. & leg. cum & minores*, vbi post gloss. notant communiter *Codice si aduers. rem iudicatam.* Bald. *in dict.* 7. *§. sufficit numero* 7. & 8. *Digestis de administr. tutor.* Decius *consil.* 509. *numero* 1. Caldas *in addit. leg. si curatorem habens numero* 15. *in fine.* Sin autem adultus absit à loco iudicij nonnisi citato Curatore possit validè conueniri, vt subdit idem Iure Consult. *in dict. leg. 1. §. sufficit, versic. in absentibus autem, Digest. de administr. tutor.* & notat ibi Bartol. *num.* 3. & *in leg. 2. Digest. de curat. bon. dand. num.* 1. & *in leg. 3. §. siquidem, Digestis qui pet. tutor. vel curator. numero primo*, Angel. *consil.* 103. *numero primo*, Alexander *consil.* 100. *in fin. lib.* 5. Montan. *de autt. tutor cap.* 30. *numero* 28. vbi de communi testatur ac praxi. Adeoque præfatæ mulieres, nec in Vrbe præsentes, sed in patria longè remota commorantes, nec aliter in iudicio defensæ nulliter ibidem condemnatæ censentur, vt respondit Rota *in adducta Vrbenetana legati in §. & quidquid sit de prædictis coram Reuerendiss. P. Domino meo Bichio.* §.

Alterum iniustitiæ fundamentum quo mandatum ipsum, ac subhastatio eiusdem consecutiua laborat, apertè conuincitur dum ex instrumento transactionis, cuius vigore tam ipse, quam Ioannes Paulus conscius conuenerant, quod satisfacto prius ipso Ioanne Paulo de quantitate ibidem expressa, residuum effectuum societatis inter eos deberet æqualiter diuidi. Quare non antea validè potuit idem Ludouicus actionem pro certa summa experiri, quam illius liquidatio præcessisset, *ad text. in leg. tertia, Codice, de sententiis, quæ sine certa quantitate*, Bartol. *in leg. proinde, §. notandum, Digestis ad leg. Aquil.* Bald. *in leg. 2. Codice de execut. rei iud.* Surdus *consil.* 248. *numero* 12. Rota *coram Seraphin. decis.* 1168. *numero* 5. & *decis.* 689. *numero* 3. *part.* 1. *recent.* Tum etiam ex relaxata con-
9. demnatione insolidum contra mulieres pro integra summa scutorum 1000. loco damnorum & interesse, contra quam tamen vti hæredes pro tertia parte Antonij Aui hæredis pro dimidia præfati Ioannis Pauli poterat pro hæreditariis tantum portionibus decerni, ad *text. in leg. 2. Codice de hæred. act.* vbi gloss. & DD. & *in leg. pacto, Cod. de pactis*, Surd. *consil.* 415. *num.* 14. Crall. *in §. hæreditas quæst. vltim. numero* 12. Rota *coram bon. mem. Vrgell. decis.* 68. *num* 1. & *in Tarentina*

recollectionis

redditionis rationis 28 Iunij 1645. in princ. coram R.P.D.meo Ottobono.

10. Non obstat, quod actio ad factum exhibitionis librorum intentata per Ludouicum, existat indiuidua, cuius virtute teneatur hæres vnusquisque insolidum, secund. Alciat. *in leg. 4. § Cato numero 41.* Socc. iun. *num. 70 84. Digest. de verbor. obligat.* Craff. arteibus de communi *in dict. § hæreditas, q. 12. n. 17.*

Ex mulierum enim summario constat ipsas æquè principaliter fuisse conuentas, & condemnatas ad

11. solutionem interesse de sui natura diuiduum, ac pro portionibus tantummodo hæreditatis proinde præstandum, *ad text. in l. in executione, §. solidum, & l. cum ex causa, ff. de verbor. obligat.* notat Bart. *in l. 2. §. ex his numero 9. & 10.* distinguendo inter actionem à principio intentatam ad factum contra vnum ex hæredibus & æquè principaliter contra eundem excitatam ad soluendum interesse, vt primo casu teneatur insolidum, secundo verò tantum pro virili, & ibi

12. etiam Alexander *num. 6.* Castr. *num. 3. vers. sed si æstimatio petatur iure actionis.* Imol. *num. 22. Digest. de verbor. oblig* Gratian. *discept. forens. cap. 323. numero 7.*

Hinc cessat obiecta retentionis exceptio saltem pro summa debita; Tum quia creditum exaduerso prætensum dignoscitur esse illiquidum; tum quia retentio ab hoc Tribunali non admittitur in spolio præsertim iudiciali, ne iustus iudiciorum ordo peruertatur admittendo probationes post sententiam executioni demandatam, *text. de if. Chisa. en. 172. Gregory 105. numero 10.* Burat. *§ 84. numero 6.* & aliorum quos secuta fuit Rota *in Romana Vineæ 27. Aprilis 1646. in § nam equidem attenditur, & § quia neque ex productis coram Ren. Pat. Dom. meo Corrado.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Peytingero.

Romana redditionis rationis.

Lunæ 14. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Emergentia circa rationum redditionem in Administratore necessariam hic breuissimo contextu valdè perspicua cadunt, & notatu digna, provt in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Standum est peritis in arte.*

2 *Solidatio, & redditio rationis inter partes habentes principale interesse in aliqua re absque interuentu creditorum fieri potest.*

3 *Redditio rationis præbendi non potest ab eo, ad cuius manus non apparet, rem rationi obnoxiam peruenisse.*

4 *Redargutio partitarum tanquam insufficientia descriptarum non potest fieri, vbi non probatur ad manus describentis, rem in rationis quantitate peruenisse, ac descriptum inuenatur.*

5 *Frumenti nom ne veniunt etiam segetes.*

6 *Liberatio à redditione rationis Administratori per Testatorem in Testamento legata operatur vt rigorosa redditio ab eo exigi non possit, nec circa dolum condemnari.*

DECISIO LXV.

DOmini sub die 10. Decembris anni 1646. coram me firmarunt Claudiam de Fortis Tutricem, & pro tempore Curatricem filiorum à Francisco Baratello viro deputatam non teneri pro quinpue partitis, ad quas disputatio tunc fuit restricta rationem reddere, sed esse legitimè redditam, & obtenta à Creditoribus noua Audientia, causaque sæpius propolita tandem Domini steterunt in decisis.

Quia quoad primam partitam herbarum ex Casali Vaccarecciæ à Claudia perceptarum à Creditoribus oppositam, quod in rationibus ab ea redditis non legatur ad debitum ipsius, seu Felicis eius filij adnotata, res caret difficultate, nam eadem herbas pro nutrimento 53. equarum, & 33. bouum circiter, qui in hæreditate Francisci viri remanserant apparet fuisse consumptas, cum longè maiori quantitate indigerent quam ex dicti Casali rubr. 160. circiter percipiebatur, quemadmodum affirmarunt plures Periti dati pro parte Claudiæ, & vt firmatum fuit in decisione, quæ hodie tenidetur *jub. §. partita enim herbarum*, adeo quod in eadem pabuli dd. animalium causam vlterius scuta 375. circiter fuerint impensa, vt ex partitis inter partes concordatis resultat, & provt in eadem decisione deductum fuit.

Et sic non obstat assertio creditorum Baratelli, quod admissa etiam venditione herbarum factæ per Felicem, adhuc supereissent in Casali tot herbæ, quæ pro pascendis animalibus prædictis sufficerent; nam hoc ex ipsa quantitate rubr. eiuidem Casalis 297. vt constat ex Instrumento locationis, & ex Peritorum attestatione de quantitate pascuorum in similibus Casalibus assignari solita, omnino eliditur, cum in hoc standum sit relationi Peritorum, vt firmat dict. decisio in hac causa facta, Rota *decis. 526. numero 5. in fin. part. 4. & dec. 151. n. 14. part. 6. recent.*

Ita etiam contra exceptio creditorum, quod dicta animalia toto tempore triennij administrationis Claudiæ in hæreditate Francisci non exiterint, dum contrarium probatur ex Instrumento venditionis eorumdem animalium de anno 1622. factæ.

Sed quamuis etiam pretium herbarum venditarum peruenisset ad manus Claudiæ, cuius contrarium ex prædictis apparet, dum ipsa annis 1619. 1620. & 1621. emit herbas pro animalibus hæreditatis in tenuta Campi Mortui, Praticæ, & Porciliani pretio scutor. 375. vt fuit dictum, & iustificatur ex quietantiis, illud veniret compensandum cum dd. scut. 375. vt deducitur *in decisione, quæ venidetur dict. §. partita enim herbarum.*

Quò verò ad salmas 108. fœni dicitur consumptas fuisse pro alendis animalibus hæreditatis, videlicet equo, quo vtebatur Felix, vt præsset culturæ Casalium, & conseruationi animalium, & aliis equis venientibus ad Vrbem ad effectum transportandi panem, & similia pro victu agricultorum, & pastorum, & asportandi caseum, lanam, & alios fructus Massariæ pecudum.

Quoad secundam partitam concernentem fructus Casalis Turris nouæ de anno 1618. Pariter censuerunt Domini firmam remanere decisionem

stante Instrumento solidationis rationum sub die 24. Nouembris eiusdem anni initæ inter Bizzarrum principalem ipsius Casalis Conductorem, & Felicem Baratellum filium Francisci, & Claudiæ, à quo fuerunt administrati, vt habetur in Summariis Claudiæ, & vt ponderatur in *decisione quæ reuidetur sub § neque partita.*

Cui resolutioni non obstat quod fructus d. Casalis (detractis prius expensis, ac pensionibus debitis DD. de Aldobrandinis) vigore conuentionis initæ inter Bizzarrum, & Franciscum de anno 16 8. die 24 Nouembris per acta Octauij Capogalli Notarij, & dum de interesse creditorum Bizzarri ageretur, pro quibus Franciscus Baratellus fideiusserat, in horum satisfactionem impendi debuissent. Ideoque d. solidatio absque creditorum interuentu fieri non potuerit.

Quia semper subsistit, quod principale interesse spectabat ad Bizzarrum principalem Conductorem eiusdem Casalis, & verum Dominum eius fructuum ac Baratellum eius fideiussorem, pro cuius indemnitate dicta conuentio facta 2. fuit, & consequenter ex tali conuentione nullum tale ius creditoribus acquisitum fuit, quin inter partes ad solidationem, & redditionem rationis validè postea deueniri potuerit, vt rite factum fuit, Rota *in Narnien. Societatis 19. Februarij 1619. coram bon. memor. Pirouano impress. decis. 77. numero quarto, & seqq. part. 4. tom. 2. recent.*

Sed cessat insuper obiectum, considerando quod ex solutionibus scutor. 2300 dd. Aldobrandinis ab ipso Felice factis pro affictu d. Casalis Turris nouæ vsque per totam diem 24. Nouembris 1618. quo tempore per solidationem computorum factam cum Bizzarro expirauit illius mandatum, & ex aliis solutionibus factis diuersis Creditoribus eiusdem Bizzarri, de quibus in secundo Summ. Claudiæ, apparet ad eius manus maioris valoris fructus non peruenisse, & propterea d. redditio rationis prætendi non potest ad tradita per Bartol. *in l. 1. num. 9. & seqq. ff de eden.* Crauett. *consil. 231. num.* 14. Rota apud Gregor. XV. *decis. 220. n. 3.*

Nec refert quod in compendio rationum Claudiæ ad debitum hæreditatis Francisci sui viri descripta fuerit partita scutor. 820. soluta pistoribus die 4. Nouembris 1618. ante confectionem d. Instrumenti solidationis computorum. Ideoque pariter redditus ex d. Casali percepti essent describendi ad eius debitum.

Quia vltra quod semper creditoribus resistit d. solidatio facta cum Bizzarro Conductore Casalis, & vero Domino frumenti, vt in alia decisione firmatum fuit, respondetur nequaquam constare, quod ista Pistoribus facta solutio sit respectu Casalis Turris Nouæ, quod tamen esset pro parte creditorum concludenter probandum, maxime dum verba quietantiæ repugnant, & aliæ partitæ à die 23. Iulij vsque ad d. diem 3 Nouembris solationum factarum nedum DD. Aldobrandinis, sed etiam aliis creditoribus Bizzarri in vltimo compendio rationum Claudiæ non fuerunt descriptæ vt in hoc partes conueniunt, sed fuerunt adductæ pro maiori iustificatione solidationis rationum in d. Instrumento factæ.

Similiter placuit DD. eamdem decisionem confirmare quoad tertiam partitam concernentem fructus Casalis Turris Nouæ de anno 1619. 4. eo ipso quod à creditoribus non probatur concludenter maiorem quantitatem fructuum, quàm in rationibus Claudiæ descripta fuit, ad eius manus peruenisse, quæ tamen probatio necessaria erat ad condemnandum Claudiam, & ad conuincendam partitarum ab ipsa descriptarum insufficientiam, Alexander *in leg. numero 22. vers. in ea, Digestis de eden.* Soccin. sen. *consil. 24. num. 55. lib. 1.* Rota *in Nepesina Tutelæ 22. Aprilis 1622. coram bon. mem. Vbaldo impress. decis. 380. numero 3. vers. & in omnem euentum part. 4. tom. 2. recent.*

Non obstat quod ratio de herbis ex d. Casali eodem anno perceptis reddita non fuerit, quia sufficit pro huiusmodi anno ad creditum hæreditatis Baratelli appositam fuisse quantitatem scutorum 2830. quæ retracta fuerunt ex venditione lanæ, & agnorum, quæ lanæ, & agni non extitissent nisi ex herbis d. Casalis oues bis millæ nutritæ fuissent, cum nulla alia pro alendis ouibus impensa facta in istis rationibus adnotata legatur, vt ex vltima Giribaldi Periti electi relatione in 6. partita reseruata apparet.

Pariter Domini dixerunt decisionem confirmandam quoad quartam partitam frumenti de anno 1620. in prætensa Rubric. 800. quantitate collecti. Nam vltra quod à Claudia tanta quantitas recollecta negatur, & talis negatio ex attestatione officialis Annonæ in eiusdem Claudiæ Summ. *numero* 5. aliàs relata adminiculatur, si ex dicta quantitate Rubrorum 800. Rubror. 80. pro seminibus necessaria deducantur, & iuxta Peritorum assertionem decem rubra à quolibet centenario ob rationem diuersitatis mensurarum demantur, atque hordeum, & blada, cum etiam segetes sub nomine frumenti comprehendantur, Gloss. *in leg. 1. §. de eo opere Digestis de aq. pluu. arc. & in leg. triticum 94. verbo. triticum, Digestis de verbor. obligat.* Rebuff. *in leg. frugem. 77. vers. frumentum dicitur, Digestis de verbor. signif.* Forcatul *in pœn. iur. ciuil. cap. 6. per tot.* vtique partita hæc in rationibus ad creditum hæreditatis in Rubr. 539. † eo anno venditis descripta sustinetur, vt ex Periti relatione in 21. partita reseruata dignoscitur, & vt in alia decisione deductum fuit *sub §. quamuis etiam.* 5.

In eamdem sententiam quoque Domini descenderunt quoad quintam partitam redditionis integræ rationis equarum 53. nam boues 12. fuerunt lanionibus venditi, & alij 23. Camillo Bonauenturæ vt in Summ. Claudiæ docetur, prout etiam de 20. equabus pro scutor. 15. pro qualibet Michaeli Angelo Riofredo venditis, vt ex relatione supradicti Periti in quinta partita reseruata demonstratur; Ita quod pro 33. equabus deficien. ad d. pretium valutaris valoris scutorum 495. poterit hoc debitum Claudiæ, quæ ex eisdem rationibus in longe maiori quantitate creditrix remanserat, cum hoc eius credito compensari, prout in decisione quæ reuidetur fuit ponderatum *in § fin.*

Quæ omnia eò facilius videbantur Dominis esse admittenda, cum hic agatur de muliere Francisco Baratello eius viro quoad fidem, & integritatem optimè cognita, adeo vt, eam ab huiusmodi rationum redditionum onere, vt in eius testamento legitur, plenè liberauerit, & sic ab ea rigorosa redditio exigi non possit, nec 6.

citra

citra dolum condemnari *l. Aurelio* 21. §. *Caius*, *ff. de lib. leg. l cum neceſſitatem* 18. vbi Gloſſ. fin. & Doct. *C. de fideicommiſſ.* Crauett. *conſ.* 193. *num.* 9. Rota *deciſ.* 762 *num.* 8. *part.* 2. *deciſ.* 331. *num.* 1. *& ſeq. part.* 3. *& deciſ.* 409. *numero* 2. *& 6. part.* 4. *recent.*

Præſertim aduertendo quod ipſa de geſtis per Felicem filium pariter à patre Franciſco liberatum poſt rationem de vtraque adminiſtratione iam diu ſolemniter redditam, moleſtatur, poſtquam fuit perſententiam Iudicis liberata, & creditrix declarata, vt ex ſententia, aliiſque iuribus in Summ. eiuſdem Claudiæ apparet; vnde merito ab omni ſiniſtra ſuſpicione immunis habenda eſt, vt deciſio firmat quæ reuidetur, in qua propterea Domini permanſerunt vtraque, &c.

R. P. D. Meltio.

Ianuen prætenſæ ſeparationis Thori.

22. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Nullitas exceſſus valdè inficit adiudicationem, & executionem. Exequutio quomodo fiat in annuis præſtationibus. Læſio vltra dimidiam datur in ſubhaſtatione; & proinde remedium *l. fin. Codic. de reſcind. vend.* contra eam habet locum. Fructus dotales veniunt in Iudicio dotis. Præſentia partis ſupplet defectum intimationis. Pignoris natura, & neceſſitas in executione examinatur. Stylus fori eſt attendendus: & quomodo probetur. Læſio, quomodo probetur. Res ciuili vinculo alligata, pretio minuitur. Manutentio non datur ſine ſpoliato.

SVMMARIVM.

1 *Adiudicatio notoriè nulla non priuat quemquam ſua anteriori poſſeſſione.*

2 *Exceſſus in adiudicatione ſufficit vt detur in aliqua parte, effectum, vt executio adiudicationis in totum annullata remaneat.*

3 *Poſſeſſor eſt citandus in Iudicio immiſſionis.*

4 *Exequutio in annuis præſtationibus fieri debet eodem modo, quo fit in immobilibus.*

5 *Exequutio pignoris prætorij, etiam in annuis præſtationibus, debet præcedere adiudicationem.*

6 *Læſio vltra dimidium iuſti pretij reſcindit ſubhaſtationem, ſiue adiudicationem.*

7 *Remedium* l. 2. C. de reſcind. vend. *habet etiam locum in ſubhaſtatione.*

8 *Confeſſio de recepto emiſſa de tempore, quo nulla aderat ſuſpicio, valde attendi debet.*

9 *Crediti dotalis nomine venit creditum alimentorum dotalium.*

10 *Iudicium quodlibet factum pro repetitione dotis, comprehendit de ſui natura fructus dotales, quamuis illi in libello expreſſe non fuerint.*

11 *Fructus dotis tanquam acceſſorij ad eandem dotem; illam adeo concomitantur vt comprehendantur ſub iudicio vniuerſali facto pro dotis reſtitutione, quamuis de illis de nulla facta fuerit expreſſio.*

12 *Exceſſus, ex quo penditur iniuſtitia adiudicationis, debet eſſe adeò euidens, ac clarus, vt nullo modo poſſit de eo dubitari.*

13 *Probatio, quæ reſpectu temporis dubia redditur, attendenda non eſt.*

14 *Tempus, quotieſcumque eſt de ſubſtantia eius, quod agitur, clarum eſt, quod præciſe probari debet, alias probatio non ſuffragatur.*

15 *Præſentia partis ſupplet defectum citationis.*

16 *Intimatio non neceſſaria, ſed facta ex abundanti cautela, licet nulliter ſit facta, non eſt apta ad deſtruendum proceſſum, & ad inferendum præiudicium.*

17 *Executio mediante captione pignorum, non eſt neceſſe quod præcedat ex primo decreto adiudicationem, quotieſcunque bona adiudicata reperiuntur iam ſuppoſita pignori, & hypotheca ad fauorem creditoris.*

18 *Aliud dici poteſt reſpectu adiudicationis pignoris Prætoris.*

19 *Pignore conuentionali ceſſante, præcedere debet executio, ex qua formatur pignus prætorium.*
Quod neceſſarium non eſt, ſi præcedat pignoris conuentio.

20 *Stylus Ciuitatis Neapolis eſt, quod ad venditionem fiſcalium, ſiue illorum adiudicationem procedatur, nulla præcedente executione, ſi illi ſequeſtrati ſint ad inſtantiam creditorum.*

21 *Stylus fori alicuius loci ſatis probatur per atteſtationes Curialium, ac Notariorum loci.*

22 *Stylus, & conſuetudo contraria vbi vigent, inducunt tacitam derogationem ſolemnitatibus à iure in ſubhaſtationis iudicio requiſitis.*

23 *Et talis ſtylus eſt omninò attendendus.*

24 *Læſio debet probari ab eo, qui ſe fundat in ea.*

25 *Et quidem plenè & concludenter.*

26 *Et percutere debet tempus ſecuta adiudicationis circa probationem valoris rei adiudicatæ.*

27 *Læſio excluditur ab adiudicatione facta per Iudicis decretum, attenta vel ſola præſentia Iudicis.*

28 *Teſtis deponens de facto proprio, etiam ſi eſſet vnicus, pluſquam ſemiplenam facit probationem.*

29 *Ex eius dicto adminiculato ab alijs duabus depoſitionibus [illegible] plenam probationem.*

30 *Pretium [illegible] omninò requiritur ad effectum [illegible].*

31 *Bona [illegible]ſata, minori pretio illorum veri valoris [illegible] ſolent.*

32 *Pro [illegible] quando illa ſunt vacabilia per mortem debitoris.*

33 *Vinculum impoſitum alicui rei, tendunt ad diminutionem valoris illius. Et reddit vum.*

34 *Incertitudo valoris rei, excludit læſionem.*

35 *Læſio & dolus ſuſpicio ceſſat p[illegible] oblationem retinentis [illegible]m, ſuper qua illa prædicitur ad illam reintegrandam.*

36 *Quando agitur de ſolutione pro rata, creditoribus faciendam, conſideranda eſt quantitas, qua à quolibet ſuit contributa.*

37 *Manutentio non datur contra decretum adiudicationis executioni ad hominem demandatum.*

38 *Scientia adiudicationis, & acquieſcentia facit conſeri quem pro ſpoliato vnde non intrat præſumptio continuatæ poſſeſſionis, & ad hunc effectum ſufficiens etiam eſt ſpatio paucorum dierum.*

DECISIO LXVI.

POst resolutionem coram me emanatam sub die 28.Iunij 1649.fauore Dom. Marchionis ab Auria, in qua fuit dictum illi dandum esse mandatum de manutenendo in redditibus Fiscalibus,de quibus agitur, eo quia adiudicatio reportata dd. reddituum Fiscalium per Dominam Barbaram Spinolam vxorem d.Domin. Marchionis à Regio consilio Neapolis pro restitutione suæ dotis erat notorie nulla quæ propterea D. Marchionem sua anteriori possessione non priuauit,instetit pro noua audientia d.D.Barbara,qua illi concessa sub hac die fuit resolutum dandum esse mandatum de manutenendo D. Barbaræ prorata scut. 48. mill. tantum, & sic recedendum à decisis.

2. Nullitates in decisione ponderatæ d.adiudicationis fuerunt tres, quarum prima dicebatur ratione excessus, cum dos Dominæ Barbaræ ascendat in totum ad summam ducatorum 48. mill. monetæ Neapolis, adiudicatio autem secuta fuit pro ducatis 50. mill. vnde apparet de excessu in ducatis 2000.qui sufficit vt detur in aliqua parte ad effectum,vt executio adiudicationis in totum annullata remaneat ad *text. in leg.* 1. §. *hæc verba ff.nec vis fiat ei*, Bartol.*in l.si non sortem §.si centum*, ex qua etiam omnes idem notant, *ff de condit. indeb num.*-.Put.*decis.*323.*num.*2.*lib.*1. Gregor.XV. *decis.*198. *n.*1. cum aliis relatis *in decis.*682. *n.*1. & 4.*part.*4.*recent.tom.*3.

3. Secunda nullitas deducebatur,ex quo in Iudicio adiudicationis prætendebatur citatum non fuisse D.Marchionem, nec aliquem eius legitimum Procuratorem,& tamen ipse tanquam possessor dd.reddituum fiscalium citandus erat,dum per adiudicationem immittenda erat in illorum possessionem D Barbara, ad hoc vt priuatus remaneret sua possessione ad *text. in l. de vnoquoque ff de re iud.* Rota *decis.*802.*numero* 7. & 8.*part.*1. *diuers.* & *decis.* 267. *numero* 12. *part.*4. *recent. tom.*2.

Tertiam nullitatem in eo consistere firmatum fuit,nam ad adiudicationem fuit processum, non captis prius pignoribus Prætoriis, mediante exequutione, quæ in annuis præstationibus fieri debet eodem modo quo fit in immobilibus ex iuribus allegatis in *dict. decis. sub* §. *oritur etiam.*vbi
4. pariter firmatur talem executionem debere præcedere adiudicationem.

5. Ex capite etiam læsionis dicta fuit nulla adiudicatio, & læsio deducebatur,quia D. Barbara ad effectū sibi satisfaciendi de duc.50.mil.adiudicationem obtinuit, ac ad eius creditum in libris Regiæ Cameræ Neapolis describi curauit omnes redditus fiscales spect.ad D Marchionem constituentes capitale ducator.107.mill.ex quibus retrahebantur annui fructus ducator. 8000. quæ quidem læsio tanquam vltra dimidium iusti pretij rescindit subhastationem,siue adiudicationem
6. cum ex hoc constet de illius iniustitia iuxta terminum *l.*2. *Cod.de resc.ind.vend.* cuius remedium vt habeat etiam locum in subhastatione declarat Cornel.*cons.*56.*num.*2.*lib.*3. Rebuff. *in comment. tom.*2.*de resc.ind contract.art.vnic* glos.15.*n.*38.& *in tit.de pact. art.*2.glos.vnic *in fin.*Cagnol.*in l.*2. *num* 161.& ibi Pinell. *numero* 23. *Cod. de resc.ind.*
7. *vend.*Gabr.*de emp. & vendit. conclus.*1. *sub numero* 61.*versicul. contrarium.* Seraphin.*decis.* 1478. *sub numero* 1. *vers. neque ista deliberatio.*

Hæc autem fundamenta decisionis ex nouiter deductis per Dominam Barbaram vita fuerunt non subsistere, Nam allegatus excessus ducator. 2000.redditur valdè turbidus, ex quo adiudicatio pro dote d.D. Barbaræ cantat simpliciter pro ducatis 48.mill. summa autem ducator 2000 liberata fuit in aliorum causa à Regio consilio Neapolitano nempè in causam alimentorum, & fructuum dotalium vt apparet ex plurib⁹ actis datis in vltimo summ.d.D Barbaræ num.1.& huiusmodi adiudicationem fuisse factā pro vtroque credito comprobatur nedum ex sequestro, ac decreto facto pro alimentis fauore Dominæ Barbaræ,vt in d.eius summ. eodem numero 1. verum etiam ex reiteratis attestationibus Notarij Actuarij factis de ordine Iudicis explicite id affirmantibus primo sum.ipsiusmet Dominæ Barbaræ numero 8.& 11. quibus accedunt etiam confessiones eiusdem Dominæ Barbaræ, quia adiudicatio facta fuit pro dote ducatorum 48.mil.& pro aliis ducatis 2000. in causam alimentor, vt in dicto eius primo Summario num.9.& 10. quæ cum fuerint emissæ post adiudicationem, & de tempore quo nulla aderat suspicio, vt ex hoc capite excessus adiudicatio impugnaretur ac iudicialiter appareant factæ, valdè attendi debent *l. generaliter Cod.de non num.pecun. cap. ac si clerici*, vbi Abb.& Dec, *in* 4.*not.ab. de Iudic.l.cum te*, *Cod. de transact.* Bald.*cons.*142.*colum.*2.*lib.*2. cum aliis relatis per Surd. *consil.* 60. *numero* 1.& *decis.* 326. *num.*28. 8.

Ponderatum etiam fuit quod post emanatum decretum adiudicationis ad fauorem D.Barbaræ procurator D. Marchionis longe post contra illud oppositit quatuor nullitates, vt in primo Summario d. D. Barbaræ numero 14. nulla de ista respectu excessus habita ratione, quæ certè inter illos fuisset connumerata tanquam valdè substantialis, nisi procurator agnouisset, quod adiudicatio comprehendebat tam creditum dotis, quam creditum ratione alimentorum, ex quibus concludendum venit verba decreti adiudicationis comprehendere, nedum creditum dotis, sed etiam creditum alimentorum dotalium, maximè quia sub nomine crediti dotalis venit creditum alimentorum dotalium,ad trad.per Bart.*in leg.item veniunt*, §. *item* 9.
non solum numero 3. *Dige.tis de petit. hared.* vbi Bald *numero* 1. qui concludunt in quolibet iudicio facto pro repetitione dotis venire de sui natura fructus dotales quamuis illi in libello 10.
expressi non fuerint, & hoc ea ratione, quia fructus dotis tanquam accessorij ad eandem dotem *leg.merito*,§.*fin.*& ibi Roman. *numero* 31.*Dig.* 11.
*solut. matrim.*illam adeo concomitantur, vt comprehendantur sub iudicio vniuersali facto pro dotis restitutione quamuis de illis nulla fuerit facta expressio, Mantic.*de tacit. & ambig. lib.*11. *titul.*19.*numero* 15.Surdus *de aliment.lib.*8.*privileg.* 49. *numero* 1. vbi allegat plures concordantes, Rota inter impress. apud Fenzon.*ad Statut. Urb. decis.* 85. §. *nihil etiam obstare.* At in omnem casum sufficit, quod ex istis saltem reddatur dubius prætensus excessus, vt Domino Marchioni competere nequeat manutentio. Cum ad 12.
hunc effectum requiratur,vt excessus ex quo penditur iniustitia adiudicationis sit ade ò euidens, ac clarus,vt nullo modo de eo possit dubitari,Rot.

decis.

dec. 646. *n.* 2. *part.* 2. *recentior.* & *dec.* 182. *n.* 8. *decis.* 200. *numero* 2. inter impress. apud Moder. *de manutent. num. vulg.*

Non obstat, quod per Dominum Marchionem dentur nonnullæ solutiones in eius summario responsionis num. 12. quæ factæ apparent Dom. Barbaræ à Cornelio Spinula in summa ducatorum 10575. ex quibus præsupponitur dictam Dom. Barbaram remanere satisfactam de prædictis ducatis 2000 ei debitis ratione alimentorum, quia dictæ solutiones factæ apparent vsque de anno 1633. alimenta autem in scutis 2000. fuerunt assignata de anno 1637. & sic valde post, vnde cum probatio huiusmodi respectu temporis dubia reddatur, attendenda non est, Natta qui alios allegat. 13. *consil.* 170. *num.* 9. quotiescunque enim tempus est 14. de substantia eius, quod agitur, clarum est, quod præcisè probari debet, alias probatio non suffragatur, Gloss. fin *in lege cum actum*, vbi Bartolus *num.* 6. *D. de negoc. gest.* & post alios Surdus *decisione* 75. *numero* 10. Rota *decisione* 73. *numero* 20. *parte* 4. *recent. tom.* 2.

Secunda nullitas ex defectu citationis in eadem decisione ponderata hodie cessat, stante quod ex facto appareat decretum adiudicationis fuisse factum sub die 24 Decembris 1637. præsente, & contradicente Bartholomeo Criscolo procuratore D. Marchionis, qui in illius personam fecit mandatum sub die 31. Maij 1636. ac ab eo fuit acceptatum, vt in summario numero 1. Dominæ Barbaræ numero 16. & sequenti, & sic perperam desideratur citatio, vbi habetur præsentia, quæ supplet 15. huiusmodi defectum, Iason *in lege nequicquam, numero* 26. *vers.* 2. *limita, D. de offic. Proconf.* & *legat.* & *in lege* 1. *num.* 1. *D. de in ius vocan.* & *in rubric. num.* 3. *vers. veritas est, Codice eodem titulo*, Marant. *in spec. part.* 6. *membr.* 1. *num.* 12. Vant. *de nullitat. quibus modis senten. nullitat. defend. possess. num.* 116. cum aliis copiosè satis relatis *in decis.* 274. *num.* 7. *parte* 4. *recentior. tom.* 2. Nec procuratoris mandatum dici potest, quod fuisset expiratum de tempore dicti decreti super adiudicatione emanati, quia vt dicebatur dictum decretum factum fuit sub die 24. Decembris 1637. & de illo tempore adhuc durabat mandatum cum restrictum fuerit ad totum, & integrum annum 1647. Quare non obstat, quod postea de mense Ianuarij 1638. & sic de tempore quo Criscoli mandatum iam fuerat expiratum ei decretum adiudicationis fuerit intimatum; nam cùm intimatio huiusmodi nó requireretur ex forma dicti decreti simpliciter, ac absolutè loquentis, nec ex dispositione iuris, cum procurator habuisset notitiam illius, ex quo factum fuerat eo præsente, vtique intimatio ista dici debet facta ex abundanti cautela, quæ propterea licet nulliter facta apta non fuit ad destruendum processum, & ad inferendum præiudicium 16. *lege testamentum, cum ibi not. Cod. de test. lege qui mutuam, D. mand. cum concordand. congestis* per Roman. *consilio* 343. *numero* 7. Rota *decisione* 319. *numero* 9. *parte* 1. & *decisione* 715. *numero* 6. *parte* 4. *recent. tom.* 1.

Postrema nullitas ex eo deducta, quod executio non præcesserit ex primo decreto adiudicationem mediante captione pignorum pro irreleuanti habita etiam fuit, nam ex iuris dispositione executio ista non requiritur quotiescunque bona adiudicata reperiuntur iam suppositia pignori, & hypothecæ ad fauorem creditoris, prout in præsenti 17. casu redditus fiscales, de quibus agitur supponi reperiebantur pignori, ac hypothecæ ad fauorem Dominæ Barbaræ, quidquid aliud dici possit respectu adiudicationis pignoris Prætoris, in quibus terminis intelligendæ sunt doctrinæ allegatæ in decisione quæ reuidetur *sub* §. *oritur*, & tertia nullitas, & cum hac distinctione in simili materia procedendum esse declarat Fenzon. *ad statut. vrb. cap.* 194. *num.* 13. cuius opinionem sequitur Modern. Perusin. *de subhastatione inspect.* 13. *num.* 75. & latius *inspect.* 11. *num.* 1. *cum seq.* vbi dat formam procedendi in vtroque casu sub ea distinctione, 18. vt cessante pignore conuentionali præcedere debeat executio ex qua formatur pignus Prætorium, quod necessarium non ait si præcedat pignoris conuentio, vt reassumendo firmat *sub n.* 17.

At circa hoc tollit quamcunque difficultatem 20. stylus vigens in ciuitate Neapolis, qui per tres testes formiter examinatos esse probatur, vt ad venditionem Fiscalium, siue illorum adiudicationem procedatur nulla præcedente executione si illi sequestrati sint ad instantiam creditorum, & deponunt, quod viderunt ita practicari, vt in vltimo 21. summario Dominæ Barbaræ numero 14. quod sequestrum hic fuisse factum non controuertitur licet ad probandum huiusmodi stylum satis essent etiam attestationes plurimorum Curialium, ac Notariorum datæ in primo summario Dominæ Barbaræ num. 19. vt declarauit Rota *decisione* 255. *num.* 2. inter impress. apud Modern. *de manut.* & apud eundem *de subhast. dec.* 34. *num.* 18. cum aliis congestis per Mangil. *eodem tract. quæst.* 59. *num.* 12. qui ait censeri derogatum solemnitatibus à iure requisitis in iudicio subhastationis quotiescunque viget stylus, & consuetudo contraria, & quod 22. similis stylus omnino sit attendendus declarat Guidopap. *d. c.* 22. *num.* 1. *in fin. vers. sed contrarium*, 23. Rota *dicta dec.* 34. *num.* 17. apud eundem Modern. *de subhastat.*

Quo vero ad læsionem in qua D. Marchio valde se fundat clarum est, quod eam probare tenetur, Bart. & alij *in l. nam. & postea*, §. *si minor*, *D. de iurand.* Gozad. *cons.* 44. *num.* 8. & quidem plenè, & 24. concludenter, Abb. *in cap.* 1. *in 2. notab. de restitut. in integrum*, Dec. *consil.* 474. *num.* 11. & percutere 25. debet tempus secutæ adiudicationis circa probationem valoris prædictorum fiscalium, *iuxta text. in lege si voluntate in fin. Cod. de rescind. vend.* Glossa & Doctores *in lege* 2. *eodem tit.* & *in lege pretia rerum D. ad legem falcid.* Burat. *dec.* 578. *n.* 9. & *dec.* 278. *num.* 4. *part.* 4. *recent. tom.* 2. Ad effectum autem 26. illam probandi datæ fuerunt plures venditiones horum reddituum fiscalium factæ de anno 1637. & 1638. ad rationem septem pro quolibet centenario absque vlla diminutione, vt in eius primo summario numero 12. cum duobus sequent. quæ cum percutiant tempus adiudicationis factæ de dicto anno 1637. mnium fiscalium ad D. Marchionem spectantium, quæ constituebant capitale ducat. 107. mil. p o ducatis 50. mil. ad fauorem Dominæ Barbaræ propterea dicitur, vt illa saluari non possit à manifesta læsione.

Hoc tamen minime obstante consideratum 27. fuit, vt cum huiusmodi adiudicatio fuerit facta per iudicis decretum, sola iudicis præsentia sufficiat ad excludendam læsionem Cauet. *cons.* 114. *num.* 2. Dec. *in lege singularia sub num.* 13. *D. si cert. petat* Burat. *decisione* 783. *n.* 14. vbi aliæ referuntur decisiones.

Præterea eo magis cessare videtur læsio dum ex depositionibus trium testium inductorum per Dominam Barbaram clare apparet quod redditus fiscales ad forenses spectantes, venditi fuerunt de anno 1637. & 1638. etiam ad rationem 30. vel 40. pro centenario, vt in vltimo summ. Dominæ
28. Barbaræ num. 15. Imo secundus testis deponit se illos emisse pro tali pretio à particularibus, & à Bartholomæo Aquino, qui nomine Regiæ Cameræ vendebat, ac instrumentum super tali emptione celebratum fuisse, stipulatum per Maximinum Passerum eiusdem Regiæ Cameræ Notarium; qui tanquam deponens de facto proprio etiamsi esset vnicus, plusquam semiplenam faceret probationem, Achil. *dec.* 31. *de prob.* Cæsar de Grassis, *dec.* 2. *de empt. & vend.* Caputaqu. *dec.* 281. *part.* 3. Seraph. *dec.* 889. *num* 3. Rota *decisione* 252. *num.* 2. *part.* 2. *in rec.* quare adminiculato illius dicto ex
29. depositionibus aliorum duorum testium, vt ille faciat plenam probationem tradit Castrensis *in l. quicunque in fin. Codice de seru. fug.* Crot. *in tract. de cess. numero* 209. Soccinus iunior *consil.* 61. *in fin. lib.* 1. Cephal. *consil.* 432. *num.* 31. maximè iuncta fide Proxenetæ ante adiudicationem exhibita ex qua apparet non semper hos redditus fuisse venditos pretio contento in instrumentis venditionum per D. Marchionem productis, sed aliquando longè minori, & propterea ex his colligitur non posse in illis constitui certum pretium quod omnino requiritur ad effectum probandi læ-
30. sionem. Quibus additur etiam quod bona subhastata minori pretio illorum veri valoris, vendi so-
31. lent, præsertim quando illa sunt vacabilia per
32. mortem debitoris, vt accidit in hoc casu, ex quo dd. redditus pro tata ducatorum 22. mill. circiter empti fuerunt sub periculo vitæ eiusdem D. Marchionis, & quod decreta adiudicationis facta fuerint sub duplici vinculo, vnum videlicet, quod capitalia non valeant reemi inconsulto regio consilio, alterum quod fructus dd. capitalium pro rata
33. ducatorum mille annuorum, non liceat Dominæ Barbaræ exigere, sed remaneant sequestrati pro alimentis, quæ à filiis petita fuerunt, quæ quidem vincula dubitari non potest, quin tendant ad diminutionem valoris dictorum reddituum, Pinell. *in lege 2. part. 3. cap. vlt. num. 22. cum seq. Codice de*
34. *rescind. vendit.* Rota *decisione* 44. *num.* 9. apud Modern. Perusin. *de subhast.* Gregor. XV. *decisione* 553. *num.* 14. ex quibus cum saltem incertitudo valoris fiscalium oriatur, læsio remanet exclusa, Baldus *in lege finali, § sed si quis, Codice commun. de legat.* Rolandus *consilio* 28. *numero* 24. *libro* 4. Gratianus *disceptatione forens. capite* 861. *num.* 6. & 7. Rota *in Gerunden. anniuersariorum* 14. *Nouembris* 1586. *coram Orano.*

Sed videbatur etiam Dominis, quod Domina Barbara magis excludat quamcunque suspicionem læsionis, dum ea sese obtulit paratam prout de præsenti quoque se offert ad retrocedendum omnes redditus fiscales restituta ei tamen à D. Marchione sua dote ducatorum 48. m. vel retentis ex dictis fiscalibus tot quorum valor ascendat ad summam dd. ducator 48. mil. ei debitorum, quam retrocessionem facto acceptare Dominus Marchio nunquam voluit, & per huiusmodi oblationem cessare læsionem firmauit Rota *coram Merlino*
35. *decisione* 236. *numero* 2. quapropter resolutum fuit dictæ Dominæ Barbaræ esse dandum mandatum de manutenendo pro rata ducat. 48. mill. tantum in dictis fiscalibus, quæ quidem dictio pro rata intelligi debet, vt fiscalia penes Dominam Barbaram remansura esse debeant talis valoris, vt importent illam quantitatem, in qua D. Barbaræ fuit constituta dos, & quæ D. Marchioni fuit consignata dos, vt declarat Rom. *cons* 89. *n.* 1. vbi quod 36.
quando agitur de solutione pro rata creditoribus facienda consideranda est quantitas, quæ à quolibet fuit contributa.

Vltimo denique cum causa pendeat in gradu 37.
restitutionis in integrum, ac decretum adiudicationis factum fauore Dominæ Barbaræ longe ante petitam restitutionem in integrum à D. Marchione fuerit executioni ab homine demandatum, non potest dari aliqua manutentio Domino Marchioni, vt distinguendo inter executionem factam ab homine, & à lege, bene declarauit Rota penes Burat. *dec.* 604. *num.* 16. & 17. *& in Sponti-na persionis* 8. *Aprilis* 1647. *§. fin.* 1. *Iulij eiusdem anni §.* 1. & 8. *Iunij.* 1648. *§. quia coram reuerendissimo Patre Domino meo Peutingero*, & ratio est quia cum Dominus Marchio scientiam habuerit prædictæ adiudicationis, ac per spatium plurium annorum distulerit hoc iudicium promouere cessat quæcunque præsumptio continuatæ possessionis in eo, qui propterea censeri debet, vt se habuerit pro spoliato, & ad hunc effectum sufficiens etiam fuisset spatio paucorum dierum vt explicat Crauet. *consilio* 235. *numero* 1. *re-siculo & dicitur negligere*, & plures Rotæ decisiones cumulando tradit etiam Modern. *de manutent. obseruatione* 58. *sub num.* 21.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

R. D. P. Celso.

Romana Domus.

Lunæ 25. *Februarij* 1647.

ARGVMENTVM.

Agitur de deuolutione rei emphyteoticæ ob finitam lineam, & canones non solutos; vbi plura, secundum propositam facti speciem, congeruntur ad materiam; & in specie de facultate Domino directo competenti, capiendi possessionem rei propria authoritate: de probatione deponentis de facto proprio, & de emphyteutæ excusatione ob non solutos Canones.

SVMMARIVM.

1 *Possessio emphyteutæ probatur ex locationibus rei emphyteoticæ continuatis, & effectum sortitis.*
2 *Confessio superat quamcunque probationem.*
3 *Mandatum de manutenendo conceditur existenti in possessione, ipsa probata.*
4 *Possessio apprehensa propria auctoritate, & sine citatione, dicitur clandestina, & turbatiua.*
5 *Et nullum vero possessori infert præiudicium.*
6 *Domino directo non permittitur exercitium propria authoritate in capienda possessione rei emphyteoticæ prætextu deuolutionis & caducitatis ob non solutos Canones, dum non versatur in claris, & indubitatis.*
7 *Sed iudicio petitorio contra possessorem agendum est.*
8 *Qui interim debet sua possessione manuteneri.*

9 *Am-*

9 *Ampliatur procedere, etiam attenta facultate capiendi poſſeſſionem propria authoritate.*

10 *Clauſula* ad habendum & quicquid voluerit faciendum, &c. *adiecta inueſtitura conceſſa, pro ſe haeredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque in perpetuum, comprehendit haeredes etiam extraneos.*

11 *Relationis ad inſtrumenta natura eſt, quod relatum habeatur in referente.*

12 *Haeredes & ſucceſſores extranei neceſſariò debent intelligi in conceſſione inueſtiturae conceptae pro haeredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque in perpetuum comprehenſi, quando primus inueſtitus erat Clericus de tempore inueſtiturae, & talis enunciatus in ea.*

13 *Conceſſio emphyteutica non poteſt dici eſſe finita, ob lineam vacatorum finitam, dum dominus directus per ſpatium longi temporis tertios in emphyteutas recognouit, recipiendi ab eis laudemium, deinde Canones.*

14 *Deuolutio rei emphyteuticae ob non ſolutos Canones aliquo tempore, non poteſt a domino directo praetendi contra mulierem minorem.*

15 *Et abſentem.*

16 *Sequeſtrum à domino directo contra inquilinos fundi emphyteutici facit ceſſare deuolutionem contra emphyteutam ob non ſolutos de eo tempore Canones.*

17 *Sicut etiam aſſignatio talium penſionum, cum obligatione inquilini de illis ſoluendis, acceptata ab ipſo domino directo.*

18 *Teſti atteſtanti aliquam rem uti mediatori, tanquam de negocio ab ipſomet geſto, cum alias ſit notae integritatis, plurimum deferendum venit. Iuncta praeſertim alia atteſtatione.*

19 *Credulitas probabilis in emphyteuta, Canones fuiſſe ſolutos, ſufficit ipſi ad euitandam caducitatem.*

20 *Cauſa qualibet, etiam fatua, & iniuſta, excuſat à deuolutione, & à poena*

21 *Manutentio non datur poſſeſſionis nullae, & attentatae.*

22 *Manutentio, ſicut ceſſat quando non conſtat de poſſeſſione, ita etiam quando poſſeſſio eſt nulla, improba vel infecta.*

23 *Manutentio data proprietario vigore poſſeſſionis ciuilis per extinctionem lineae inueſtiti, & caducitatem: ſuſtineri non valet, dum non fuit de eis doctum, quae per allegantem probari debent.*

24 *Deuolutio, vbi non eſt clara, non poteſt procedi per viam manutentionis.*

25 *Et ſic conſtat de iniuſtitia mandati de manutenendo.*

26 *Virtus primae ſententiae, & illius effectus remanet ſuſpenſus per appellationem.*

DECISIO LXVII.

PRaetendens modernus rector ſanctorum Simonis, & Iudae ob lineam finitam, & Canones non ſolutos, deuolutam eſſe ad eius Eccleſiam domum aliàs ſub die 17. Octobris 1547. in emphyteuſim conceſſam Vincentio de Ferrariis, & per Franciſcam Felicem poſſeſſam; ſub die 23. Ianuarij 1643. de facto illa non citata, poſſeſſionem praefatae domus accepit.

Vnde introducta à principio cauſa coram reuerendiſſimo vrbis Viceſgerente, qui Rectori mandatum de manutenendo conceſſit, & per diffinitiuam ſententiam, nullum ius dictae Franciſcae Felici competere, pronunciauit, & deinde per viam appellationis, mihi commiſſa, propoſui dubium, cui eſſet dandum mandatum de manutenendo, & Domini ad fauorem Franciſcae Felicis reſponderunt, ex quo conſtat de anteriori poſſeſſione illius, non ſolùm ex pluribus locationibus eiuſdem domus continuatis, & effectum ſortitis, iuxta Gloſſam *in lege quaeſitum, §. qui per Colonum, in verb. Colonum*, ibique Aret. *num. 6. D. de acquirend. poſſeſſ.* Bartolus *in lege ad probationem, verſ. pone enim Cod. locat.* Gabr. *de locat. concluſione 4. numero 2. cum ſeqq.* Rota *coram Andrea deciſione 61. num. 3.* 1.

Sed etiam ex confeſſione propria ipſius Rectoris, qui in inſtrumento publico ſub die 8. Decembris 1636. declarauit recepiſſe ſcut. 28. b. 80. pro canonibus decurſis, & non ſolutis praefatae domus emphyteuticae, per dictam Felicem poſſeſſae, quae confeſſio ſuperat quamcunque probationem, Felin. *in cap. olim n. 10. verſ. limita ſecundò, de probat.* Menoch. *de retin. remed. 3. n. 596. verſ. rurſus*, Rota *dec. 708. n. 1. p. 4. tom. 3. rec.* 2.

Et propterea debet illi concedi mandatum de manutenendo, vt in his terminis firmauit Rota *coram Andrea d. dec. 61. n. 4. in Bonon. de Carnalibus 11. Ianuarij 1602.* penes Matheſ. *de comm. tom. 2. fol. 545. per tot. & in rec. dec. 420. n. 3. & 23. p. 4. tom. 3.* 3.

Nec obſtat poſſeſſio poſterior Rectoris capta 28. Februarij 1643. quia vti apprehenſa propria auctoritate, & fine citatione dicitur clandeſtina, & turbatiua, nullumque Franciſcae Felici praeiudicium inferre potuit *cap. licet cauſam, de prob. cap. licet Epiſcopus de praebend. in 6.* Bartolus *in l. ſi duo num. 4. verſ. ſi verò teſtes, D. vti poſſidetis*, Rota *dec. 366. num. 2. part. 1. rec.* Burat. *dec. 263. n. 3.* & penes Poſth. *de manut. dec. 330. n. 21. cum ſeq. cum aliis in Imolen beneficij 23. Iun. 1645. coram R. P. D. meo Conrado.* 4. 5.

Praetenſio verò, quod ob lineam finitam, & Canones non ſolutos, licuerit de facto Rectori poſſeſſionem accipere, ceſſat ex eo, dum deuolutio & caducitas non erat clara, & indubitata, prout requiritur ad hunc effectum, ſed plures patiebatur difficultates, & probabiliter controuerti poterat, quo caſu non permittitur Domino directo exercitium propriae authoritatis, ſed iudicio petitorio contra poſſeſſorem agendum eſt, qui interim debet in ſua poſſeſſione manuteneri, iuxta doctrinam Specular. *in tit. de emph. §. nunc aliqua, quaeſt. 48. num 62. verſ tu dic.* Corn. *conſ. 193. n. 3. lib. 3.* Gabr. *conſ. 67. num. 17. lib. 2.* Corbul. *de cauſ. priu. ob non ſolut. can. quaeſt. 12. num. 3. cum ſequentibus*, Fachin. *controu. Iur. lib. 1. cap. 95. in fin.* Gratianus *cap. 736. num. 7. & 8.* Thomat. *dec. 16. n. 16.* relati à Poſth. *de manut. obſerv. 16. n. n. 47. cum ſeqq.* Rota *poſt eundem, dec. 111. num. 7. cum ſeqq. dec. 168. eod. num. dec. 285. num. 7. dec. 293. n. 3.* & apud Pacific. *de Salu. dec. 141. n. 9. cum ſeqq.* & penes Matheſ. *de comm. part. 1. fol. 566. num. 1. & per tot.* Andr. *dec. 36. num. 6. dec. 61. num. 7. & in recent. dec. 409. num. 7. part. 1. dec. 420. num. 22. & 23. part 4. tom. 2. dec. 359. num. 4. & 5. part. 5. & in Vladiſlauien. Villae de Hoppembruch. 13. Aprilis 1646. coram R. P. D. meo Cerro.* 6. 7. 8.

Quam opinionem procedere etiam attenta facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, probat Mant. *de tac. lib. 22. tit. 22. num. 14. verſic. cum autem, & dec. 194. num. 2. cum ſeqq.* Add. ad Ian. mem. 9.

mem. Greg. *dec.* 105. *n.* 2. & penes Posth. *dec.* 336. *n.* 8. & latè firmatum fuit in Fanen. seu Senogall. bonorum super immissione 14. *Maij* 1646. *coram reuerendissimo Patre Domino meo Melino.*

Quatenus enim deuolutio deducitur, ob finitam lineam Vincentij de Ferranis, & illa non po- 10.
terat dici clara, dum concessio fuit facta Vincentio eo eius hæredibus,& successorii us quibuscunque in perpetuum, cum clausula ad habendum,& quicquid voluerit faciendum, quo casu venire hæredes, etiam extraneos,probat Cald. *de iur. emphyt. dec.* 2. *quæst.* 23. *num.* 52. & 53. Clar. *§ emphyteusis quæst.* 28. *num.* 4. Canaler. *dec.* 290. *num.* 1. & *dec.* 263. *per tot. Bonon. emphyt.* 6. *Iun.* 1597. *coram Penia, Romana Vrsa* 22. *Martij* 1602. & *in Papien. bonorum* 10. *Maij eiusdem anni, coram clar. mem. Cardinal. Pamphilo, cum pluribus in Saxinat. feudi* 22. *Iunij* & 18. *Decembris* 1645. *coram R. D. meo Lunadeo Decano.*

Et licet in supplicatione,& precibus sanctissimo porrectis non legantur verba quibuscunque, & similia, nihilominus cum in eadem supplicatione habeatur relatio ad instrumentum prædictum,ibi,& prout plenius dicitur contineri in ipso instrumento concessionis,potuit Francisca Felix, vigore præfatæ relationis iustè prætendere, 11.
quod omnia contenta in instrumento censerentur repetita in supplicatione,Baldus *in lege* 2. *num.* 4. *Cod. de error. Aduoc.* & in his terminis Rota *dec.* 14. *num.* 42. *& seqq. part.* 6. *dec.* 549. *n.* 13 *part.* 4. *tom.* 3.

Maxime cum idem Vincentius esset eo tempo- 12.
re Clericus,& talis enunciatus,tam in inuestitura, quam in confirmatione Apostolica, & paulo post ad Episcopatum promotus, itaut dicta verba ad eius filios, & descendentes nullo modo adaptari possent,& propterea de hæredibus, & successoribus extraneis necessario deberent intelligi,vt notat Curt. *de fid.* 2 *part.* 3. *par. n.* 40. Clar. *§. feudum quæst.* 79. *num.* 4. Cald, *quæst.* 10. *num.* 23. & 37. & *quæst.* 22. *num.* 69. Socin. *consilio* 13. *num.* 1. *lib.* 3. cum aliis per Fusar. *de substitutione, quæst.* 339. *num.* 42.

Quod comprobauit etiam obseruantia subsecuta, nam idem Rector præstitit consensum alienationi prædictæ domus factæ de anno 1605. ad fauorem Virginij Martini authoris Franciscæ Felicis, recipiendo ab eo laudemium, & Canones, prout etiam eosdem Canones recepit à prædicta 13.
Francisca,adeo vt non possit dicere concessionem esse finitam, dum præfatos de Martinis per spatium quadraginta annorum in emphyteutas recognouit,Corbul. *de cauſ. possess. ex eo quod emphyteuta vel oste ibi Domino instrum. renouationis numero* 2. Rota *d. c.* 261. *num.* 4. *part. prima recentiorum.*

Quatenus autem deuolutio prætenditur ob Canones non solutos,ab anno 1609. vsque ad tem- 14.
pus apprehensæ per Rectorem possessionis, & re- 15.
sistit non solum minor ætas Franciscæ Felicis, illiusque absentia ab vrbe,prout de muliere, & minore,Mantic. *de coniect. lib.* 22. *tit.* 2. *num.* 42. Rum. *cons.* 11. *n.* 7. *lib.* 1 Speculat. *tit. de emphyt. §. nunc aliqua n.* 14. *num.* 24. & *seqq.* Et de absente Corbull. *d. cauſ. possess. ex eo quod limit.* 10. *num.* 5. Dec. *cons.* 338. *n.* 5. Rota *dec.* 509. *n.* 3 & *dec.* 719. *n.* 8. & 9. *p.* 4. *tom.* 3 *rec.*

Verum etiam sequestrum factum contra inqui- 16.
linos super possessionibus eiusdem domus, Rota *d. dec.* 7. *n.* 10. & 11. *p.* 4. *tom.* 3 *recent.* Et quod magis est assignatio dictarum pensionum, cum obli- 17.
gatione inquilini de illis soluendis acceptata ab ipso Rectore, vt deponit Ioannes Palumeus Cu- 18.
rialis notæ integritatis,cui tanquam mediatori, & attestanti de negotio ab ipsomet gesto,plurimum deferendum venit, iuncta præsertim attestatione Bizozari,eius iuramento recognita,Bartolus *in l.* 1. *§. dem Cornelio, n.* 2. *vers. vltimo vides, D. de quæst.* Rota *coram Ian. mem. Gregor. dec.* 204. *n.* 3. *dec.* 247. *n.* 6. & *seq. dec* 521. *n.* 2. & *dec* 544. *n.* 18. & 19. cum alijs per Add. ad Burat *dec.* 116. *num.* 16.

Ex quibus apparet Franciscam Felicem,vel Canones persoluisse, vel saltem iustè potuisse credere illos fuisse solutos. & Rectorem de eis satisfactum,quæ probabilis credulitas sufficit ad euitandam caducitatem,Iason *in lege* 2. *num.* 53. *quæst.* 16. *vers. dimitta tamen, Cod. de iure emph.* Caputaq. *dec.* 180. *n.* 4. *par.* 1. *Ian. mem.* Greg *d. dec.* 388. *n.* 4 Burat. *dec.* 624. *n.* 7. *cum seqq. Romana retentionis deuolutionis* 22. *Iun.* 1624. *coram Rubeo*, Grat. *disc.* 633. *n.* 24. *cum seqq.* & *c.* 675. *n.* 33. 19.

Cum quælibet causa etiam fatua, & iniusta excuset à deuolutione, & à pœna *ligiri §. Ioseph D. de leg. 3.* Cotta. *in reg. peccat. ob non solut. can. limit.* 17. *n.* 2. *Romana retentionis* 12. *Nouembris* 1610. *coram Cocino*, & *in alia Romana præcisse deuolutionis* 22. *Iun.* 1624. *coram Rubeolo*, & *in re emptores, de.* 281. *n.* 15. *part* 4. *tom.* 2. 20.

Minus obstat alia possessio capta per eundem Rectorem sub die 22. Ianuarij 1644. vigore mandati de manutenendo obtenti à R. Vicegerente, nam cum prior possessio fuerit nulla, & attentata 21.
in vim illius manutentio dari non poterat, nem 22.
sicut illa cessat quando non constat de possessione,*§. retinendæ instit. de interd.* ita etiam quando possessio est nulla,improba,vel infecta,Rota *in Columbrien. præsinorum* 18. *Ian.* 1632. *coram R. D. meo Decano*,apud Posth. *dec.* 330. *n.* 18.

Nec dicatur, quod saltem eadem manutentio potuerit concedi vigore possessionis ciuilis, quæ 23.
remanet pedes proprietarium, nam illa sustineri non valet, dum non fuit doctum de extinctione lineæ,& de caducitate,quæ per allegantem probari debet,Speculat. *in tit. de emphyt. §. nunc aliqua num.* 66. Rota *coram Buratto dec.* 393. *sub n.* 5. *vers. iniustitia vero, & numeris seqq. & recent. dec.* 25. *n.* 1. *cum seqq. par.* 6.

Et ex his patet responsio ad decisionem in contrarium adductam in Romana de Bombellis 31. 24.
Maij 1613. coram Sacrato, nam dum deuolutio non erat clara, non poterat procedi per viam manutentionis,& sic constat de iniustitia mandati de 25.
manutenendo, Rota *in Romana domus* 16. *Febr.* 1632. *coram Virouano*, apud Posth. *dec.* 336. *n.* 5. cum aliis supra allegatis.

Non obstat sententia lata in petitorio, in qua dictum fuit nullum ius competere Franciscæ Felici,quia cum ab ea fuerit appellatum, & appellatio simpliciter per signaturam admissa, interim possidens,non poterit sua possessione priuari,sed in ea dei et at manuteneri,quia vitius primæ sententiæ, & illius effectus remanebat suspensus per appel- 26.
lationem,Abb. *cons.* 99. *numero* 2. *versiculo sed in casu nostro lib.* . Alexander *consilio* 189. *num.* 6. *lib.* 2. Add. ad Burat. *decisione* 436. *numero* 12. & in terminis, Rota *dicta dec.* 336. *num.* 9. & 10. penes Posth. *de manut.*

Et

Et hæc dixerunt Domini ad effectum manutentionis tantummodo partibus hinc inde informantibus.

R. P. D. PEVTINGERO.

Romana prætensæ restitutionis dotis.

Lunæ 27. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Actio spolij non competit aduersus sententiam simpliciter iniustam, quando iniustitia non est valde notoria. Competit spoliato ex mandato ex falsa causa relaxato pro omnibus, etiam inde sequutis. Læsio enormis datur etiam in subhastatione rei facta vilissimo pretio citra omnem proportionem. Executio iudicis à quo, iniusta, potest reuocari à iudice, ad quem per viam attentatorum.

SVMMARIVM.

1 *Reintegratio non competit spoliato ob sententiam iniustam, quando iudex, licet iniustè, non tamen notoriè iniustè processit: quo casu debet spoliatus ordinariis iuris remedijs agere.*

2 *Mandatum ex falsa causa relaxatum est iniustum, cum omnibus in executionem illius gestis; & proinde suffragari non potest obtinenti, quin teneatur ad plenam habitorum vigore illius, restitutionem.*

3 *Procedit etiam in casu subhastationis, facta mandato iudicis.*

4 *Læsio enormis insurgit etiam ex re, vilissimo pretio citra omnem valoris proportionem subhastata.*

5 *Locupletari quis non debet cum alterius iactura, vel longa defatigatione iudiciorum.*

6 *Executio iudicis, à quo, quando est iniusta, potest optime reuocari per iudicem, ad quem, etiam per viam attentatorum.*

DECISIO LXVIII.

DOmini hodie iterum approbando resolutionem sub die 4. Februarij præteriti coram me datam ad duo capita dubij propositi in hac causa, videlicet an mandatum A. C. sit infirmandum ita vt sit danda reintegratio hæredi q. Antimi Vrsini ad bona subhastata contra D. Emilium Caualerium D. Cleriæ Sanesiæ maritum deliberatarium dictorum bonorum, de quibus agitur, respondetur iniustitiam in primis sententiæ subhastationis A. C. constare ex abundanter satis dictis in decisione in hac causa emanatis sub diebus 15. Ian. & 21. Iunij 1649. & dicto die 4. Febr. huius anni, 1. prout etiam non competere d. hæredi Antimi reintegrationem ad bona subhastata, sed ordinariis ei iuris remedijs agendum esse, quia iudex licet iniustè, non tamen notoriè iniustè processit, vt in §. *quod verò locus non sit dicta decisione quæ remidetur.*

Nihilominus tamen DD. censuerunt ex capite summæ læsionis d. Emilium teneri d. hæredi q. Antimi restituere quicquid ad instantiam eius vxoris pro summa nequaquam debita ad ipsum peruenit de bonis d. Antimi, quia vt omnes supradictæ decis. iustissimè firmarunt, iniustum erat d. mandatum A. C. ex falsa causa relaxatum cum omnibus 2. in executionem illius gestis ad tex in *l. si non sortem §. si centum D. de cond. ind* ideo suffragari non potest d. Emilio, sed tenetur ad restitutionem dd. bonorum *l. 2. l. pen. Cod. si vend. pig. agatur.* Fulg. *cons. 190. visis toto processu, num. 3. ad fin vers. contra emptores verò,* Neguss. *de pig. mem. b. 1. part. 6. num. 28. versiculo sed dubitatur*, & in his terminis fuit resolutum *in Romana spol. 21. Februarij 1600. coram Iusto dec. 36. co. Sacr. in Ancon. spol. 9. Iun. eod. anno dec. 282. per tot. part. 3. rec.* ac etiam probatur in *dec. 506. n. 7. vers. nec obstare visum fuit, & seq. p. 5. rec. tom. 2.* latissime prosequitur Giurb. *dec. 89. sub n. 1. vers. etiam contra tertium, & seq.* & concurrit stat. vrb. lib. 1. cap. 154. Mod. Perus. *in tract. de subhast. insp. 49. num. 69.* vbi in terminis dicit procedere etiam in casu subhastationis factæ mandato 3. iudicis.

Enormis autem læsio ex eo manifesta, & palpabilis apparet quod dicta bona Antimi in sorte sc. 14800. ex d. mandato ex falsa causa relaxato subhastata vilissimo pretio sc. 4600. & cum maxima læsione, consideratis etiam oneribus, quibus subiecta reperiuntur, à d. Emilio empta fuerint, vnde resultat damnum hæredis d. Antimi *l. si vxor 3.* ibique Glossa *in l. 1. in verbo mala fide, Cod. si vend. pign.* agatur; & aliis relatis probat Mod. Pisaur. *de subhast. quæst. 45. num. 14. vers. nec isto casu,* quare iustum non est, vt hoc pacto cum alterius iactura, vel longa defatigatione iudiciorum locupletetur *d. l. 1. ad med. vers. quod si de bonis, & d. l. si vxor, C. si vend. pignor. agatur,* & vtrobique notatur per Glossam, & Doctores. 4. 5.

Non obstat doctrina Baldi in Auth. *& qui iurat sub n. 47. in fin. vers. sed quid si fuit processum, Cod. de bon. auth. iud. poss.* Franch. *dec. 120. num. 8. vers. item quod est fortius, & dec. 660. per tot.* cum pluribus allegatis.

Quia ista iura non procedunt quando iudex à quo mandatum relaxauit, & executio facta est pro summa maiori quam sit debitum, & sic longe fortius pro summa nullo modo debita, vt hic Rota *d. dec. 282. n. 2. vers. non obstat p. 3. rec. & in Senogall. bonorum 14. Aprilis 1617. coram bon. mem. Remb.* Etenim quando executio iudicis à quo est iniusta potest optime per iudicem ad quem reuocari, etiam per viam attentatorum, vt plurib. allegatis firmant Add. ad Greg. *dec. 91. n. 13. & dec. 232. n. 4. in fin.* Burat. *dec. 185. n. 6. & prius dec. 171. n. 8. &* fuit dictum *in Meleuitana attentatorum 20. Iunij 1639. §. fin. coram reuerendissimo Domino meo Decano.*

Et ita vtraque, &c.

R. D. P. VEROSPIO.

Romana supplementi legitimæ.

Lunæ 20. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Sententia probatur valida ex reuolutione Actorum, & Rotalis iusta ex decisionibus. Excessiua, est iniusta. Dos filiæ imputatur in legitimam. Legitima filiis debita, est tertia pars hæreditatis. Exceptio partitæ non iustificatæ, non valet retardare executionem sententiæ. Legitima non minuitur ex legatis hæreditatis etiam debentis. Distractiones, ac deductiones quales admittantur, & quomodo

modo iustificentur, ad præiudicium legitimæ.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ validitas resultat ex reuolutione Actorum.*
2 *Decisio* Verall. 260. p. 2. *huiusmodi decernens, semper in Sac. Trib. Rotæ fuit recepta.*
3 *Sententiæ Rotalis iustitia deducitur à Rota ex decisionibus in ea causa factis.*
4 *Sententia excessiua, est iniusta.*
5 *Dos filiæ imputatur in legitimam. de iure communi.*
6 *Et eò magis si ab ipsomet Patre demandata fuit imputatio, quæ ideo exequi debet.*
7 *Legitima de vniuerso Patrimonio, supputatis etiam dotibus est detrahenda.*
8 *Legitima filiis debita, est tertia pars hæreditatis.*
9 *Exceptio partitarum non iustificatarum non valet retardare sententiæ executionem.*
10 *Præiudicium præseruatum, resultare non potest ex partitis, de quarum veritate principaliter disputari contingat.*
11 *Patrimonium defuncti, ex legatis in testamento relictis, in præiudicium legitimæ non potest.*
12 *Etiam si legata per testatorem ad pios vsus essent destinata.*
13 *Neque distractio stabilium ex causa pestis, ac belli, ex longo post casus tempore facta.*
14 *Distractio causa pestis, ac belli solummodo approbatur in illis bonis, quæ tunc temporis, vel paulò post distrahuntur.*
15 *Instrumentum venditionis bonorum, quæ ex causa in iure admissa, prætenduntur detrahi in diminutionem patrimonij defuncti; dato quod alias esset iustificata; non concludens verum eorundem valorem, in præiudicium hæredis non approbatur.*
16 *Et eò maximè, si distractio est facta, pendente lite, & post moram incursam.*
17 *Nec expensæ factæ pro creditorum exactione, si non iustificentur.*

DECISIO LXIX.

POst editas super legitimæ supplemento ex bonis Riccardi Patris taxato fauore Mariæ, ac illorum de Cherubinis eiusdem hæredum in scutis 8215. & obulis 88. super earum executione conformium commissa mihi causa dubitaui, an locus esse possit vbis statuto de duabus conformibus exequendis; & ex ea ratione potissimum affirmatiue Domini responderunt, quod requisita per statutum in casu proposito non possunt in dubium reuocari, siue inspecta personarum qualitate vtrinque admissa, siue validitate sententiarum
1. exaduerso non impugnata, ac exactorum reuolu-
2. tione resultante iuxta decisionem Verall. 260.
3. *p. rt.* 2. semper in hoc Trib. receptam; siue demum earundem iustitia abunde iustificata ex decisionibus coram reuerendissimo Patre Domino meo Cerro in prima instantia, in altera vero coram reuerendissimo Patre Domino meo Meltio luculenter extensis, prout alias iustitiam sententiarum exinde deduxit Rota in pluribus decisionibus relatis in Rauennaten. seu Ferrarien. Decimarum 24. Ian. 1650. & in Anconit. dotis 30. Maij eiusdem anni coram me.

Non obstant repetita errorum obiecta ad excludendum legitimæ supplementum in præfata quantitate taxatum in præcedentibus instantiis ex quibus sententiæ tanquam excessiuæ iniustitiæ 4.
exaduerso supponuntur obnoxiæ, per tot locus in *l. in hoc iudicio, D. fam. herc.* Rota *coram Pur. dec.* 315. *n.* 1. *cum sequentibus, lib.* 1. *&* *coram Ruratto* 2. 6. *n.* 11. Quia prædictarum sententiarum excessum ex facto oriuere apertè demonstrant tum diuisionis instrumentum, tum ipsius negocij libri, ex quibus valor hæreditatis, detractis debitorum partitis, deprehenditur in summa scutorum 111946. & obulorum 37. supplementum verò legitimæ conuincitur æquare valorem scutorum 8657. & obulor. 72. cum dimidio, prout melius ex calculo inferius recensendo constabit.

Supputatis siquidem debitis atque detractis aliis detrahendis, hæreditaria Riccardi credita ad scuta 67764. & obulos 17. non solum ostendunt adducta iura, sed etiam ipsa Farfetti Periti relatio ab hoc Tribunali iudicialiter deputati.

Alia quoque credita in eadem relatione non calculata, vt par erat, ad debitum Capsæ constituere summam scut. 9942. & obulorum 27. cum dimidio; loca præterea montium, nec in Farfetti relatione comprehensa æquare valorem scutorum 21890. prædicta quoque iura conuincunt, ac horum fructus viuente Riccardo decursos, & non exactos ducentorum scutorum numerum explere, ac obulorum 77. Et demum tum Bergomensis territorij stabilia ab ipsamet Anna, pendente lite distracta conficere summam scutorum 17385. & obulorum 30. si ratio monetæ earum partium habeatur, secundum verò æstimationem monetæ Romanæ quantitatem scutorum 12169. & obulorum 50. (vt Anna prætendit) ex inuentario, ac diuisionis instrumento dignoscitur, tum solutas denique dotes in vita Patris summam scutorum 20000. conficere, dotalia instrumenta iustificant; 5.
quam tamen summam dotis occasione receptam in filiæ legitimam imputandam esse Domini censuerunt, vel quia imputatio iuris dispositioni conformis existit. *lege quoniam nouella, Cod. de inoff. test.* vbi inter cæteros Iason *num.* 29. Bartolus *in leg. in quartam n.* 10. *D. ad legem falcid.* ibique Ripa *num.* 148. Soccinus iunior, *num.* 242. Pic. *num.* 382. & de communi testatur Crass. *in § legitima, quæst.* 23. *num.* 1. *&* 15. Peregrinus *de fideicomm. articulo* 36. *numero* 131. Cyriac. *controuers.* 385. *num.* 7. Rota *in ciuitatis Castelli supplementi legitimæ* 11. *Martij* 1626. *coram Manzanedo,* vel quia ab ipsomet Patre demandata fuit imputatio, adeoque exequi debet per textus in *lege si quando, §. generaliter, Cod. de inoff. testament.* Picus *in adnota, lege in quartam numero* 187. *Digestis ad legem falcidiam,* vbi de communi Ferdin. Vasquez *de successione creat.* §. 30. *n.* 258. Crass. *in adnota. §. legitima, quæst.* 22. *num.* 2. Rota *coram Greg. dec.* 568. *num.* 2. *&* *in Romana legitimæ* 15. *May* 1620. *coram Iusto,* post Pacif. *de Salu. dec.* 153. *n.* 8. *&* *in hac eadem causa* 6. *Iunij* 1646. *coram reuerendissimo Patre Domino meo Cerro.* Prout etiam eandem summam decreuerunt 7.
esse computandam in calculanda legitima, de vniuerso Patrimonio, supputatis etiam dotibus, detrahenda, vt tradit Gabr. *conc.* 132. *num.* 3. *lib.* 2. Criuell. *decisione Dolan.* 97. *numero* 8 Petra *de fideicommissione, quæstione* 15. *numero* 148. *in §. Tertio retento eodem themate, & in §. Quod autem attinet,* Fontanell. *de pact. nupt. clausula* 9. *glossa vnica part.* 2. *num.* 36.

Ex

Ex hoc autem Riccardi ære, æquante valorem scutorum [illegible] 8 4 . & obulorum 1. cum dimidio, inferri, tas solummodo partitas detrahendas esse Domini censuerunt scuta scilicet 992 . & obulos septem cum dimidio, pro totidem assignandis erro-
rum causa ad creditum Capiæ, alteram sc. 98. & obulorum 5 . pro errore in libris eiusdem Capiæ deprehenso; scuta 6434. & obulos 74. in diuer-
sum visitatarum personarum insumpta; ad denique scuta 1340. pro totidem locis Montium, quæ duplicatis vicibus descripta probantur in iisdem
8. libris. Quibus proinde detractis, Riccardi hæreditatem in scutis 111946. & obulis 37. respondentur esse taxandam, ac tertium partem pro filiorum legitima debitam ex dispositione Auth. *nouissima, Cde inoffic. test.* calculandam in scutis 57315 & obulis 45. cum duobus tertiis, eiusque supplementum summam scutorum 8657. constituere, & obulorum 72. cum dimidio.

Hinc verò sententiarum iustitia resultat exadverso perpetuam impugnata, quæ nec ex sequentibus partitis ab Anna prætensis poterit elisa censeri. Alteri enim sc. 13168 & obulorum octo ex causa debitorum siue immediate exigibilium, siue præscriptorum exaduerso petita, constitit ex sententiis in vtraque instantia hactenus editis, ex quarum tenore conuincitur legitimæ supplementum constitutum fuisse in bonis hæreditariis deductis in processu iuxta eorum assignationem in executione faciendam.

Reliquas verò partitas, pro rata, videlicet scut. 2175. in causam alimentorum, ac dotis Paulæ de Giannellis insumpta; siue scutorum 4134. pro totidemque Ascanio assignatis; siue scutorum 1210. & aliorum 440. in excomputationem locorum Montium, quæ supponuntur duplicata; & denique aliorum sc. 1700. pro reductione valoris eorundem locorum Montium exaduerso prætensa, ob iustificationis defectum non esse accepto
9. ferendas DD. responderunt ad longius retardandam sententiarum executionem, prout alias similes partitas non iustificatas reiecit Rota *in vna ciuitatis Castelli varis de cendi* 1. Dec. 1623. *coram Vbaldo, inter impressas. par. 4. tom. 2. rec. dec.* 498. *n.* 12 *cum seqq.*

Neque poterit iustificatio desumi ex calculo coram R.P.D. meo Meltio in præcedenti instantia extraiudicialiter acto, quo partitæ supra reiectæ ab hæredibus Mariæ exaduerso dicuntur acceptatæ: etenim, vt calculi lectura demonstrat, non per viam declarationis, ac diffinitiue, earū partitarum tunc fuit habita ratio, sed solùm suppositiuè, repetita sæpius declaratione expressa, vt ex eo nullum parti posset præiudicium inferri, dum solum ad conuincendam iniustitiam contradictionis Annæ, ipsius licet prætensionibus non impugnatis
10. ab hæredibus Mariæ admittebatur; adeoque cum de illarum veritate partitarum nunc principaliter disputari contingat, præseruatum expresse a dictis hæredibus præiudicium exinde ipsis resultare non debet, vt tradit Lotther, *de re benef. lib. 1. qu. 1. 40. n.* 28. Rota *coram Lancia, de . 32. lib. 2. & dec. 61. n. 2. lib. 3. & coram Greg. dec.* 332. *n.* 4. & ibi Addent. *n* 6 referunt concordantes.

11. Non etiam poterunt Riccardi Patrimonium in adducta superius quantitate taxatum, in præiudicium legitimæ minuere, siue legata diuersis personis in testamento relicta, ex notatis in *lege finali ante a, C. de inoffic. test.* ibique DD. communiter, & in Auth. *si qua mulier, C. ad Sctum. Eccles. & in l. si quis ad declinandum, Cde Epis. & Cler.* Ias. *in l. Marcellus §. res quæ n.* 1 . *ff. ad Trib.* Gabr. *conf.* 57. *n.* 6. *&* 14. *lib.* 2. Ruin. *cons.* 52. *n.* 23. *lib.* 1. & plures alij relati per Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 1. *q.* 10. *n.* 10. Rota *co. Greg. dec.* 59. *n.* 6. vbi conclusionem firmat 12.
in casu fornori, si legata per testatorem ad pios 13.
essent vsus destinata, siue distractio stabilium Bergomensium, quæ ex causa pestis, ac belli de proprio valore decreuerant; ac pro solis sc. 9500. ex instrumento venditionis ostenditur stipulata; non enim iustificatur quid, & quantum ob huiusmodi casus (breui temporis curso Deo propitio extinctos) fuerit de communi bonorum stabilium valore, in illis partibus diminutum; quæ licet probata fuissent, nec relenarent. Tum quia præfata diminutio, vti temporalis existens, non autem perpetua in hac venditione, duodecim post annos à die, quo belli casus, ac pestis contigerant ab hæredibus Riccardi peracta, non videtur admittenda, cum 14.
in iis solummodo bonis, quæ tunc temporis, vel paulo post belli casus, ac pesti, distrahantur, approbetur in iure relato in *l. pretia rerum. §. vlt. D. ad l. falcid.* ibique post Glossam dit Imol. & Alex. *in vltimo notabili*, Cremen. *n* 233. Angel. *in §. si quis agent n.* 1. *&* 4 ibique Ias. *n.* 6. *inst. de act.* Castr. *in cons.* 109. *n.* 2. *in §. nec obstat testes, lib.* 2. Cæsar Manent. *de contr. Iudic. n.* 566. *vers. quia testes, ac pestis, &c.* Rota *dec.* 65. *n.* 7. *p. . . dec. f.* Tum quia instrumentum venditionis voluntariæ ab Anna peractum, (præterquam nec videtur integram præferre Bergomensium bonorum venditionem, dum vt ipsius lectura demonstrat, solius prædij vulgò Palatij continet distractionem, non autem aliorum corporum descriptorum in inuentario, ibique consistentium) neque concludit verum eorundem valorem in Mariæ sororis præiudicium, ac eius hæ- 15.
redum, vt notat Bart. *in l. cum emptor. §.* 1. *in fine, D. de damno infect.* Alex. *in l. falcid §. corpora n.* 2. *D. ad l. falcid.* Dec. *in l. quatenus, n.* 6. *D. de regul. iur. addit.* Alex. *cons.* 8 . *n.* 5. *lib.* 5. Rota *co. Burat. dec.* 850. *n.* 5. 16
Dum maximè pendente lite fuit facta distractio, & post moram ab ipsamet Anna incursam, vt ponderauit Rota in hac eadem causa coram R.P.D. meo Meltio sub die 2 . Iunij 1649. in vltimo §.

Denique hæreditatis diminutionem in præiudicium legitimæ operari non poterūt expensæ pro creditorum exactione prætensæ; earum enim respectu, quæ adhuc reguntur exactæ, nulla videtur assignationis adesse necessitas; cum in iis quoque proportionabiliter iuxta tenorem sententiæ, hæredes Mariæ assequi debeant supplementum; respectu vero iam exactorum, dum nec quantitas, nec impensæ in eam causam factæ iustificantur, vt necessarium foret, accepto ferri non debent, ad textus in *l. in bello, § fin. D. de capt. & postlim. reuersis*, Peregr. *de fideicomm. art.* 35. *n.* 9. *in §. in hoc tamen est*, Rota *coram Lancier. dec.* 476. *n.* 1. *&* 126. *n.* 23 *par. vers.* Et in omnem casum cedere debuissent damno ipsius Annæ, quæ adhuc vsque recusauit partem suam assignare Mariæ, eiusque hæredibus, à quibus forsan nunc exacta fuissent; vel saltem prædictæ impensæ, si quæ veræ extitissent, poterunt compensari cum commodo ex creditorum exactione recepto, siue cum mobilibus, atque pecuniis hæreditariis Riccardi, de quibus nulla fuit reddita ratio.

Et ita vtraque parte, &c.

R. D. P. MELTIO.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Veneris 11. *Decembris* 1648.

ARGVMENTVM.

Via executiua non habet locum contra tertium. Limitatur in succedente in re litigiosa Interdictum *quorum bonorum*, est actio personalis. Res litigiosa, ex causa dotis, legati, transactionis, & diuisionis, sine vitio alienari potest. Collusio, & si regulariter non præsumatur cum tamen secrete soleat committi, etiam ex coniecturis, & suspicionibus probatur, plures enumerantur in casu coniecturæ. Quinquennium non tollit collusionem, nisi ingenuitatis. In alienatione facta in fraudem, vbi existant alia bona penes alienantem, non potest agi recta via contra tertium possessorem, sed prius agendum est reuocatoria ad rescissionem contractus.

SVMMARIVM.

1 *Via executiua contra tertium procedi non potest.*
2 *Translatio rei litigiosæ non sustinetur al præiudicium litigantis.*
3 *Et super ea potest executiuè procedi, non secus ac si dicta translatio secuta non fuisset.*
4 *Res semel facta litigiosa, transit cum suo onere, & cum eodem vitio litigiosi.*
5 *Succedens in re litigiosa sustinet omnimodam personam eius, in cuius locum successit, adeo vt sententia lata contra principalem, si is possideret, pari modo sit exequenda contra illius successorem.*
6 *Interdictum quorum bonorum est actio personalis.*
7 *Super actione personali non contrahitur vitium litigiosi.*
8 *Executio sententiæ latæ contra principalem, vt intret contra intrusum, lite pendente, sufficit litem motam fuisse super possessorio.*
9 *Ex huiusmodi intrusione redditur litigiosa possessio, qua validè acquiri, ac in alium transferri non potest in præiudicium actoris.*
10 *Bona in litem deducta, possunt ex causa dotis, Legati, transactionis, & diuisionis, sine vitio litigiosi alienari.*
11 *Ex causa dotis, ampliatur, siue agatur de constitutione, siue de restitutione.*
12 *Ratio finalis est publica vtilitas, ne, s. mulieres innupta remaneant.*
13 *Causa legis cessante, cessat ipsa legis dispositio.*
14 *Dispositio legis, fin. Cod. de litigios. declaratur non procedere, in alienatione facta collusiuè, & non bona fide, & in fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis.*
15 *Collusio regulariter non præsumitur.*
16 *Cum tamen soleat secrete committi, probatur etiam ex coniecturis, & suspicionibus.*
17 *Imo ex talibus præsumptionibus, & coniecturis plenè illa probatur.*
18 *Collusionis huius coniecturæ, ac præsumptiones enumerantur vsque ad numerum.*
19 *Coniecturæ collusionis desumitur ex arctissima sanguinis coniunctione.*
20 *Sanguinis coniunctio, licet de per se non sufficiat, iuncta tamen cum aliis, vrgentissima considerari solet coniectura collusionis.*
21 *Collusionis admonitum oritur ex sustentatione longæ litis illius, qui poterat ab ea se eximere.*
22 *Simulatio, ac collusio nascitur ex insolita, & ex inusitata litis dilatione.*
23 *Scientia non exigit exactam probationem, sed satis est quod illa colligatur ex indiciis, & præsumptionibus.*
24 *Maximè dum agitur de probanda scientia, quæ dolum, & alienandi fraudem infert.*
25 *Scientiam talem, Rota, & DD. deducere vt plurimum solent ex subhastationibus, quæ præcesserint alienationem rei litigiosæ.*
26 *Scientia hæc aliunde etiam probari potest, & sufficit quod de ea quoquomodo constet, licet nulla appareant facta subhastationes.*
27 *Ad effectum præsumendæ fraudem in hac materia, duo copulatiuè requiruntur, nempe scientia litis in tertio possessore de tempore alienationis, & quod alienans non haberet alias res, præter alienatas, declaratur n. 29.*
28 *In alienatione facta in fraudem: data existentia aliorum bonorum penes alienantem, non potest agi recta via contra tertium possessorem, sed prius agendum est reuocatoria ad rescissionem contractus.*
29 *Quod duo concurrere debeant, vt supra ad præsumendam fraudem: declaratur procedere in creditore agente simpliciter actione personali ad solutionem æris alieni, tunc enim habet necesse probare vtrumque requisitum, nempe scientiam, tam litis pendentis, quam inopiæ debitoris.*
30 *Secus autem est, quando agitur respectiu certæ rei, & ad rem aliquam petendam, atque ad illius traditionem.*
31 *Nam tunc, quamuis dicta res petatur actione personali, & vltra rem petitam existant alia bona, nihilominus alienatio dictæ rei facta, pendente lite, & cum scientia pendentis litis, dicitur facta in fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis.*
32 *Alienatio rei facta, pendente lite, & cum scientia pendentis litis, & sic in fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis, non impedit, quin absque nouo iudicio, & absque vlla reuocatoria possit executiuè procedi contra tertium possessorem.*
33 *Obtinens mandatum immissionis in bonis vnius, ad illa tantum, & non ad propria alterius agere potest.*
34 *De collusione, lapso quinquennio, amplius opponi non potest.*
35 *Declaratur procedere in collusione ingenuitatis, cuius speciali fauore sancitum videtur, vt contra eam exceptio collusionis non perpetuetur, sed limitate intra quinquennium tantum opponi possit.*
36 *Remedium* quorum bonorum *non competit nisi in bonis possessis per defunctum de tempore ipsius obitus.*
37 *Sub vniuersali iudicio hæreditatis contra aliquem intentato, ac sententia subinde prolata comprehenditur etiam res, prius alienata, & postmodum, ad hæreditatem reuersa.*
38 *Filiatio, & legitimitas alicuius regulariter probatur per communem reputationem.*

Et quod pro filio fuerit habitus, & tractatus, cum sit in hac materia sufficiant.

DECI

DECISIO LXX.

CONcesso per Rotam mandato de immittendo Francisco Gratiano in possessionem medietatis omnium bonorum q Octauij eius patrui aduersus Lælium alterum patruum eorum occupatorem ex fundamentis deductis in decisione coram R.P.D.meo Roias emanata sub die 7.Febr.1642. resolutum etiam postea fuit, illud esse exequendum super quadam domo sita in campo Martio possessa à Io.Francisco Attauante,quam esse hæreditariam d. Octauij partes non controuertunt, & probatur ex inuentario bonorum hæreditariorum eiusdem Octauij Sum. Francisci Gratiani n.1. Ad cuius resolutionis formam facto decreto,ab eo appellauit d.Attauantes, & adita Signatura iustitiæ, rescribi mihi obtinuit cum facultate procedendi ad legitimam executionem.Vnde sub hac die super hoc proposito dubio,DD.affirmatiuè responderunt,mori ex eo,quod licet contra tertium exe- 1.
cutiua via procedi non possit,Felin.*in c.cum super n.15.de fort.& reind.*Castr.*in l à Diuo Pio §.si super rebus,n.2.*& ibi Bart.& Ang.*n.1.*Alex.*n.28.*verf. & pro hoc bene fa it,D.de re ind.*Ruin.*conf.*87.*n.1. cum seq.lib.*4 Rota *co.sanct.mem.Greg.XV.dec.21. n.1.& 2.& in Romana computorum* 18.*Mar.*1594. *co.bon.mem.Card.Millino, & in Romana Vineæ* 20. *Octob.*1617.*co.bon.me Manzanedo* Tamen ex quo domus, de qua agitur translata fuit per Lælium Gratianum in d. Io. Franciscum Attauantem lite pendente,& postquam possessio d.domus vitio litigiosi affecta fuerat per interdictum quorum bonorum intentatum ad instantiam præfati Francisci Gratiani,talis translatio non sustinetur, 2.
toto tit. D.C.& in Authen.*de litigios.*Abb.*in cap.Eccles.il. 1.n.9.vt lit.pend.l.*2.vbi Gl.& DD.*C.de litig.* Bart. *in l.*1.*D.eodem* Alex.*conf.*45.*n*5.*lib.*3.*verf.quia res litigiosa,*Rim.*conf.*89.*n.*5.*vol.*1. Bursat.*conf.*100.*n.* 23 *verf.quod nec pars contraria negat lib.*1. Afflict. 3.
*dec.*396. Guido pap. *dec.* 337. adeovt super dicta domo posset executiuè procedi non secus,ac si d. translatio secuta non fuisset, vt præter relatos in dec.R.P.D. mei Roias *rex. est in l. Chyrographis* §. *final.D.de administrat.tut. & l.final.Cod de litigios.* & ibi Bald.*n.*1.Bart.*in l.*1.*D.eodem,*Iason *instit.de act.*§.*omnium,n.*84. Surdus *cons.*355.*n.*13. *versic. accedat quod vbi alienatio,* Bero *conf.*155.*n.*40.*vol.* 1.Ruin.*conf.*34.*n.*12.*l.b.*5.*vers.quantum vero ad secundam,*Negus.*tract de pignor.in* 1.*membr.*8.*parte ped.n.*17.*vers.*3.falsit Cancerius *var.resolut.cap.*15. 4.
*num.*17.*cum seq.* Res enim semel effecta litigiosa transit cum suo onere,& cum eodem vitio litigio- 5.
si.Grat.*discept.forens.cap.*502.*n.*36.qui ad hoc plures alios cumulat; & succedens in re litigiosa, quod sustineat omnimodam personam eius, in cuius locum successit, adeovt quemadmodum sententia immissionis lata contra Lælium principalem,si is possideret,contra eum exequenda esset, pari modo sit exequenda contra Attauantem illius successorem tradit Menoch.*cons.*319.*n.*13.*l b.*4. & firmauit sæpius Rota *signanter dec.* 392. *n.*39. *par.*5.*recentiores.*

Obstare neque visum fuit, quod interdictum 6.
quorum bonorum intentatum per Francis.Gratianum sit actio personalis,super qua non contrahitur vitium litigiosi,Soccin.iunior *cons.*13.*n.*1.*lib.* 4.Rolandus *cons.*5.*n.*8.*lib.*2.Hondedeus *conf.*20. 7.
*n.*42.*vol.*1 Menochius *conf.*118.*n.*2. *lib.*13. cum aliis adductis à scribentibus pro parte Attauantis.

Quia placuit DD.responsio data in dicta decisione reuerendissimi Patris Domini mei Roias *sub §.nec dicatur*,quod nempe vt intret executio contra intrusum lite pendente sufficit litem motam fuisse super possessorio; nam ex hoc redditur litigiosa possessio, quæ valide acquiri, ac in alium transferri non potest in præiudicium actoris, & vltra adductos in dicto *§ nec dicatur*, declarat textus in *lege Diuæ*,ibique Glossa *D.de petit.hæreditate.leg.alienationes, D.familiæ herciscæ.lib.*2. *Codice de litigios.*Lancell.*de attent.part.*2.*cap.*4.*in præfatione,numero* 181. *versiculo quamuis autem*, Paris. *consilio* 108.*numero* 4.*versiculo & quia quæstio erat super possessorio,libro* 1.bene Ceph.*consil.*19.*numero* 15.*versiculo verum est,tomo* 2.Afflict.*decisione* 396. *num.*8.*in fine,&* 9. Rota *decisione* 3.*vt lit. pend. in nouis*, & in terminis litis super immissione, *decis.* 557.*numero* 20.*&* 21.*parte* 5.*tomo* 2.*rec. & coram bon.mem.Burat.dec.*917.*num.*2.*vers.tum quia, cum sequentibus.*

Neque vllius est releuantiæ, quod dicta domus peruenerit in Attauantem ex causa dotis Cassandræ filiæ Lælij Gratiani, ex qua prout etiam ex causa Legati,Transactionis, & diuisionis bona in litem deducta possunt sine vitio litigiosi alienari, iuxta limitationem,de qua in *lege finali,Codice de litig.ibi exceptis,&c.*Angel.*in Authent.de litig.n.*7. *vers.item ex causa*,vbi ampliando declarat,dictam limitationem procedere siue agatur de constitutione siue de restitutione dotis; refert,& sequitur Natt.*cons.*401.*num.*1.Crau.*cons.*481.*num.*2.*lib.*3. Decianus *consil.*109.*num.*10.*lib.*3.Lancel.*de attent. parte* 2.*capite* 4.*numero* 548. Cancer. *variarum resolutionum,parte* 2.*capite* 12.*numero* 51.*&* 52.Quia vltra responsiones datas in dicta decisione reuerendissimi Patris Domini mei Roias,adhuc obiectum tollitur ex eo,quod ratio finalis dictæ limitationis in casu dotis est publica vtilitas,ne scilicet mulieres innuptæ remaneant ad tradit. per Cuiac.*ad tit. Cod.de litigios.colum.*3. *in fin.* & per Castill.*decisione* 110. *numero* 4. *versiculo ne remaneant indotatæ contra fauorem publicum,libro* 2. In propositio autem casu cum Cassandra filia dicti Lælij de tempore motæ litis iam nupta, & dotata reperiretur deficit dicta causa finalis,qua cessante, cessat dispositio legis,*leg.adigere,§.quamuis de iure patr.cap.cum cessante de appellat.*Gloss.singular.vbi Bartolus *in lege* 1.*in princip verb.prouidentia,D.de legit.tut.* Decianus *in cap.*1.*concl.*5.*vers.tertia conclusio de constit.* Gratianus *discept. forens. cap.*546. *num.*21.*vers.qua cessante.*

Vlterius neque dictæ domus alienatio DD.visa fuit facta bona fide, sed potius colluiuè, & in fraudem executionis,& iudicialis auctoritatis,quo casu dispositionem *d. legis finalis*, non procedere tradit Innocent.*in cap.Ecclesia il.*1.*ad finem, vers. sed opponens vt littera pend.* Angelus *in dicta lege finali, numero* 3.*in fine, versiculo transactione facta bona fide non in fraudem,*Farinac. *in fragm. verb.litigiosa,numero* 257.*versiculo declara dummodo,* Cast. *decisione* 110 *numero* 4 *libro* 2. *versiculo & illi qui loquuntur,* Giurb.*dec.*62.*num.*11.*vers. si ex causa onerosa puta dotis.*

Et quamuis collusio regulariter non præsumatur,cum tamen soleat secretè committi, probatur etiam eis coniecturis, & suspicionibus, *lege quia autem. §.non simpliciter ibi*, si tamen nulla suspicio collusionis religionem prætoris instruxerit, *D. si quis omm.ff.cauf.testament.*Baldus *in lege* 1.*in fine,ff.*

eodem, Corn.*consil.*29. *num.*17. *vers. tamen dolus ipse vol.*3. Crau. *cons.*997. *num.*16. *lib.*6. Bellam. *decisione* 614. Gigas *de pensionibus, quæst.*42. *num.*4. & vt ex solis præsumptionibus,& coniecturis plene illa probetur firmat Cast. *decisione* 89. *num.*19. Mut. *dec.*75. *num.*25. & dixit Rota apud Caputaq. *dec.*143. *part.*1. *& dec.*23. *n.*3. *part.*1. *rec. & coram Mant. dec.*246. *num.*5.

17. 18. Præsumptiones autem, & coniecturæ hic non desunt,& prima desumitur ex arctissima sanguinis 19. coniunctione, quæ licet de per se non sufficiat, 20. iuncta tamen cum aliis vrgentissima considerati solet coniectura collusionis, *text. in leg. data, Cod. de donat. & in leg. penult. in princip. de bon. liber.* & notat Bartolus *in leg. non solum, D. de rit. nupt.* Iason *in §. si quis in fraudem num.*55. *inst. de act.* Anchar. *consil.*251. Dec. *resp.*11. *num.*116. *lib.*1. Casan. *cons.*28. *num.*23. Papp. *cons.*63. *n.*11. *&* 25. Menoch. *de præsumptione, præs.*26. *num.*11. *versiculo quinta est*, Giurb. *dec.*62. *num.*5. Burat. *dec.*365. *n.*6. *vers.*2. *autem ex eo.*

Alia, eaque fortis coniectura elicitur ex eo quod cum dos Cassandræ esset constituta, ac iam soluta pro scut. 2000. in domo sita ad viam Babuini sub prætextu,quod dicta domus non ascenderet ad dictum valorem,sed deficerent scut. 500. loco illius assignata fuit domus litigiosa, quæ quidem assignatio apparet collusiuè facta ad eludendum, nempe iudicium contra ipsum intentatum, quandoquidem non fuit prius iustificatum prout opus erat,dictam domum non fuisse valoris conuenti, & cum neque etiam negetur alia bona libera potuisse pro dicta dota assignari, mala fide videtur alienata domus litigiosa de qua agitur, quam coniecturam valde ponderauit, ac admisit Rota in hac causa *dicta dec. coram R. P. D. Roias §. nihil obstat in fin.*

Nec autem collusio euidentius concluditur alia vrgentiori præsumptione ex eo deducta, quia Attauantes quamuis potuerit expeditè, & executiuè ab huiusmodi molestiis se eximere stante promissione sub obligatione Camerali ad ipsius fauorem à Lælio facta de faciendo consentire 21. omnem,& quamcunque personâ interesse habentem, tamen magis voluit, & vult longam litem sustinere, quod præbet magnum adminiculum collusionis, & manifestè demonstrat totum id fieri in gratiam, & sumptibus Lælij eius socri ex traditis per Mutam *dec.*6. *num.*20. *& dec.*35. *n.*17. Surdus *dec.*259. Viuian. *dec.*530. *lib.*4. Simulatio enim,ac collusio nascitur ex insolitis, & ex inuerisimilitudine Castr. *cons.*74. *in causa mota colum.*2. 22. *libro* 2. Crau. *consilio* 156. *num.*9. Decian. *cons.*102. *num.*72.

Prædicta facilius procedunt stante scientia litis in Attauante bene deducta ex coniecturis in decisione reuerendissimi Patris Domini mei Roias ponderatis,scilicet ex diuturnitate litis, continua cohabitatione, & sanguinis coniunctione inter eundem Attauantem & Lælium, istæ enim simul 23. iunctæ sufficienter probãt scientiam, siquidem in ea probanda non exigitur tam exacta probatio, sed satis est, quod illa colligatur ex indicijs, & præsumptionibus. Crau. *cons.*193. *num.*7. *vers. quæ scientia*, Rimin. iun. *cons.*234. *n.*326. Alb. *cons.*281. *num.*4. Cost. *de scient. & ignor. disp.*64. *num.*2. Rota 24. Ianuen. *dec.*72. *num.*9. *vers. siquidem in scientia.* Maximè dum agitur de probanda scientia, quæ dolum, & alienandi fraudem infert. Mar. Antguisciol. *cons.*16. *num.*10. Et quamuis talem scientiam, Rota,& Doctores deducere, vt plurimum so- 25. leant ex subhastationibus, quæ præcesserint alienationem rei religiosæ,tamen non inde sequitur, 26. quod aliunde etiam probari non possit,& sufficit, quod de ea quomodolibet constet,licet nullæ appareant factæ subhastationes, Giurba *dicta dec.*62. *num.*15. *vers. illud tamen.*

Nec refragatur, quod ad effectum præsumendi 27. fraudem in hac materia duo copulatiuè requirantur, nempe scientia litis in tertio possessore de tempore alienationis,& quod alienans non haberet alias res præter alienatas, alias data prout hic 28. existentia aliorum bonorum, nequaquam possit agi recta via contra tertium possessorem,sed prius agendum sit reuocatoria ad rescissionem contractus ad tradit per Bar. *in l. creditores n.*23. *vers. videmus ergo, §. de pign. & in l. si quis missum, §. Index n.*3. *vers. quæro quid si ante ff. de dam. infect.* Couar. *pr.* 29. *q. c.*15. *n.*7. *vers. imo eis hac scientia*, Rota *coram Burat. dec.*231. *n.*5. *vers. & ideo.* Quia opinio Bartoli procedit in creditore agente simpliciter actione personali ad solutionem æris alieni, tunc enim habet necesse probare vtrumque requisitum,nempe scientiam tam litis pendentis, quam inopiæ debitoris,nam eo solo,quod tertius possessor sciat pendentiam litis,non inde resultat fraus, si creditor potuit in aliis bonis satisfieri,prout nec sufficit sola scientia inopiæ, quia ex illa deducitur quidem fraus contra creditorem, sed non contra 30. iudicem. Secus autem est, quando, prout hic agitur respectu certæ rei, & ad rem aliquam petendam,atque ad illius traditionem,nam tunc,quamuis dicta res petatur actione personali,& vltra rem petitam existant alia bona, nihilominus alienatio 31. dictæ rei facta pendente lite,& cum scientia pendentiæ litis,dicitur facta in fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis; & ita non impedit,quin absque nouo iudicio, & absque vlla reuocatoria possit executiue procedi contra tertium possessorem, Bald. *in l. ob maritorum, C. ne vxor pro marito, l. certa forma, C. vt in poss. leg. & in l. executionem, C. de exec. rei iud. n.*26. Castr. & alij DD. *in l. à Diuo Pio, super rebus, D. de re iudic.* & in terminis Couar. *d. c.*15. *n.*7. *vers. sed si actione personali*, Giurba *d. dec.* 62. *n.*11. Cancer. *var. resol. c.*17. *de sentent. & execut. n.*467. Idque sine difficultate procedit,si consideretur,quod existentia aliorum bonorum penes Lælium nullo modo suffragari potest Francisco Gra- 33. tiano, cum ipse obtinuerit mandatum immissionis ad medietatem bonorum hæreditariorum q. Octau. ad illa tantum,& non ad propria Lælij agere potest.

Non obstat pariter, quod à die alienationis d. 34. domus lapsum sit quinquennium,& ita de collusione amplius opponi non possit,ad textus in *leg. collusionem detegere, D. de collusionibus.* Quia omissis 35. aliis responsionibus.& præsertim, quod dicis loquitur de collusione ingenuitatis, cuius speciali fauore sancitum videtur, vt contra eam exceptio collusionis non perpetuetur, sed limitate intra quinquenium tantum opponi possit, iux. Gl. *in d. l. collus. detegere, v. aliter* obiectum tollitur ex facto, nam alienatio domus facta fuit de an. 1639. prima autem decisio in hac causa coram R. P. D. meo Roias emanata legitur sub die 29. Maij 1643. & sic ante quam effluxerit dictum quinquennium.

Non obstat postremo,quod actum fuerit ex remedio quorum bonorum,quod non competit ni-

si in

36. & in bonis possessis per defunctum de tempore ipsius obitus, & domus, de qua agitur, non fuerit possessa per Octauium tempore mortis illius secutæ anno 1627. ex quo vendita iam fuerat Marco Antonio dum ante eius vita, qui obiit de anno 1633. Quia cum per obitum dicti Antonij reuersa fuerit ad hæreditatem, eoque titulo delata ad Lælium pretensum hæredem vniuersalem, à quo successiue possessa fuit, ac demum anno 1639.

37. translata in Ioannem Franciscum Attauantem; ideo iure merito comprehensa fuit sub illo iudicio vniuersali contra eum intentato, ac sententia subinde prolata summ. Francisci sub numero 2. vt bene Menoch. *de adipisc. possessione, rem. 1. sub num. 71. versiculo verùm opinor, & versiculo hic casus fortius procederet.* per *textum, in lege 4. D. pet. hæred.* quem etiam in hoc remedio locum habere affirmat.

Quæ opponuntur per Attauantem legitimationi personæ Francisci fuerunt alias reiecta præuia approbatione decisionis super ea emanatæ 7. Februarij 1641. coram reuerendissimo Patre Domino meo Roias, cuius fundamenta visa fuerunt adhuc inconcussa vigere, cum præsertim ille reperiatur in quasi possessione filiationis, non solum quoad Horatium eius patrem, sed etiam quoad Octauium, de cuius hæreditate agitur, & Lælium eius patruus, à quibus semper fuit habitus & tractatus pro tali tam in iudicio, quam extra. Regulariter enim filiatio alicuius, & legitimitas probatur per communem reputationem, & quod pro filio fuerit habitus, & tractatus, cum ista in hac materia sufficiant, iuxta textus in *cap. per tuas de prob* Menoch. *consilio* 490. *numero* 18. Cæsar de Grassis *decisione* 6. *numero* 2. *qui filij sint legit.* Rota *decisione* 406. *numero* 5. *& decisione* 434. *numero* 7. *parte* 1. *recent.* & cum plura alia ad istum effectum in dictis decisionibus reuerendissimi Patris Domini mei Royas fuerint ponderata, quæ deficiunt in Farfen. bonorum 23. Ianuarij 1647. coram reuerendissimo Patre Domino meo Corrado, pro Attauante allegata, vtique illa Francisco Gratiano non aduersatur.

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Lunæ 28. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Vitium litigiosi, quando afficiat possessionem. Et quomodo in actione personali contrahatur. Alienatio dotis nomine, potest fieri. Non obstante vitio litigiosi. Nonnulla afferuntur de priuilegio dotis. Contractus simulatus redditur nullus, Actus iudiciales non nocent non citato. Via executiua competit contra tertium, attento vitio litigiosi, & fraude.

SVMMARIVM.

1 *Vitium litigiosi non contrahitur per solam litis pendentiam in iudicio possessorio, vigore interdicti.* Quorum bonorum, *non enim afficitur dominium rei.*

2 *Possessio litigiosa non potest in alium, lite pendente, transferri.*

3 *Ratio est, qui a liet non agatur de dominio rei, agitur tamen de dominio possessionis, quam ideo non licet in alium transferre, lite pendente.*

4 *In actione etiam personali, si contenditur de ipsa re, efficitur litigiosa ipsa res, & actio.*

5 *Iudicio pendente in actione personali, si actum fuit ratione certæ rei, potest processus executiuus completus contra principalem, consummari aduersus tertium possessorem, qui, lite pendente, acquisiuit.*

6 *Ratio assignatur, ne alioquin eueniat, vt Victoris durior conditio fiat per factam sine se in suo alienationem.*

7 *Alienatio dotis nomine potest fieri, non obstante vitio litigiosi, ob priuilegium dotis concessum ab Imperatore Iustiniano in* l. fin. Cod. de litigios.

8 *Ideoque non potest executiuè procedi contra tertium possessorem, ad quem ex causa dotis bona litigiosa transierunt.*

9 *Ignorantia quod res sit litigiosa, quæ alienatur ob dotem reiicitur in dicta* l. fin. C. de litig.

10 *Alienatio ex causa dotis est necessaria.*

11 *Et est publicæ vtilitatis.*

12 *Reipublicæ interest dotibus fauere, quia propter dotes facilius nuptiæ contrahuntur, & iusti liberi procreantur.*

13 *Hæ rationes, necessitatis, & publicæ vtilitatis cessant in muliere iam nupta & dotata.*

14 *Priuilegium dotis, vt pro ea constituenda, vel restituenda alienari possint bona fideicommissi, non habet locum, si post nuptias secutas, ac dotem solutam, aliquid amplius nomine dotis detur.*

15 *Facultas concessa Patri legandi filiæ spuriæ dotem, cessat, si spuria cum alia dote iam nupsit.*

16 *Priuilegium non suffragatur vbi priuilegij ratio non applicatur.*

17 *Valor rei datæ in dotem, aliundè, quàm ex assertione partium emissa constante matrimonio, non iustificata, non probat in præiudicium tertij.*

18 *Priuilegia dotis non militant, quando probatio desumitur ex sola assertione emissa constante matrimonio.*

19 *Titulus dotis non sufficit ad euitandam executionem contra tertium possessorem, lite pendente possessionem nactum, vbi interuenit fructus suspicio.*

20 *Contractus simulatus est nullius momenti, & ipso iure nullus.*

21 *Fraus, & colluso coniecturis probantur.*

22 *Actus iudiciales etiam coniecturis suspecti reddantur.*

23 *Actus iudiciales non possunt nocere non citato.*

24 *Via executiua competit contra tertium possessorem ex prætenso titulo oneroso; tam ratione vitij litigiosi, quam fraudis.*

25 *Quoad fraudem, requiritur ipse fraudis euentus, videlicet quod alia bona debitoris non adsint, quando alienatio fuit facta titulo oneroso.*

26 *Fraudis euentus dicitur adesse in alienatione rei facta pendente lite, nisi alia extent bona apud alienantem, dum lis erat non super quantitate, quæ ex aliis bonis debitoris possit recuperari, sed super ipsa re alienata consequenda.*

27 *Rota assignatur.*

DECISIO LXXI.

NE super domo hæreditaria Octauij Gratiani, pendente lite inter Franciscum, & Lælium, à Lælio in Attauantem translata titulo dotis,

fieret executio vigore mandati de immittendo in possessionem bonorum hæreditariorum d. Octauij obtento à Francisco, idem Attauantes obiecit, se tanquam tertium possessorem non posse executiuè conueniri. Quo tamen non obstante fuit contra ipsum relaxata executio à reuerendissimo Patre Domino meo Royas, & succesiuè, coram reuerendissimo Patre Domino meo Meltio, cui ad instantiam Attauantis per signaturam commissa fuerat causa appellationis cum clausula, *Alteri*, qui procedat ad legitimam executionem, Rota decreuit esse ad exequutionem procedendum. A quo pariter decreto interposita per Attauantem appellatione, eiusque causa mihi commissa, cum clausula, Alteri, qui ad vlteriorem. Dubitaui hodie an sit procedendum ad vlteriorem executionem fuitque affirmatiuè responsum, tam ex capite litigiosi, quàm fraudis.

1. Ex primo, quia etsi lis penderet in iudicio possessorio vigore interdicti, quorum bonorum, ideoque litigiosum non esset illorum dominium iuxta Theoric. Gloss. communiter receptam *in cap. ... no, verbo litigiosè de confirm. vtil vel inutil.* red-
2. dita tamen fuit litigiosa ipsa possessio, quæ propterea non potuit in alium lite pendente transferri, vt præter allegatos in *decisione coram reuerendissimis Patribus Dominis Royas, & Meltio* nota nt
3. in dicto *cap primo.* Anton. de Butr. *sub numero* 4. *versiculo sed hoc puto*, & clariùs Abbas *sub numero* 5. vbi ait, ita intelligendam esse dictam glossam, & reddit rationem, quia licet non agatur de Dominio rei, agitur tamen de Dominio possessionis, quàm ideo non licet in alium transferre lite pendente, eumque sequitur Decius *ibidem num.* 36.
4. Rota *in Toletana beneficij coram Lusio, impress.* apud March. *de Comm. parte prima, folio* 385. *sub n.* 9.
5. *versiculo & ideo possessio* post Bartolum *in lege prima, §. primo, D. de litig. qui sub numero* 2. *versiculo si verò contenditur*, ait, quod etiam in actione personali, si contenditur de ipsa re, efficitur litigiosa ipsa res, & actio. Vnde, quod etiam si iudicium
6. penderet in actione personali, si actum fuit ratione certæ rei, possit processus exequutiuus completus contra principalem consummari aduersus tertium possessorem, qui lite pendente acquisiuit, voluit Antonius Faber *in Cod. tit. de exequutione rei iudicat. definit.* 7. *in fine*, vbi dicit rationem, ne alioquin eueniat, vt Victoris durior conditio fiat per factam sine se in suo alienationem, eumque sequitur Cancer. *variarum resolutionum, tomo* 3. *capite* 17. *sub numero* 467, *versiculo his adde*, Giurba *decisione* 62. *sub numero vndecimo, versiculo Secus*, Parlad. *rerum quot. libro secundo, capite finali, part.* 4. §. 5. *num* 9.

Neque hic intrat excusatio, vel propter ignorantiam litis pendentis tempore alienationis, vel ob priuilegium doti concessum ab Imperatore Iustiniano *in lege finali, Codice de litigios.* vbi ha-
7. betur, quod non obstante vitio litigiosi potest dotis nomine fieri alienatio, ideoque non posse exe-
8. cutiuè procedi contra tertium possessorem, ad quem ex causa dotis bona litigiosa transierunt tradunt allegati per Fontanell. *de pact nupt. clausula* 6. *Glossa prima, parte* 3. *numero* 49. Antonius de
9. Amat. *resolut.* 45. *numero* 17. Ignorantia enim tollitur ex facto, & reiicitur in ipsa *lege finali* ad effectum, vt nihilominus sit nulla alienatio ibi, *siue scientem, siue ignorantem*, *vt in puncto* post Bartolum Couar. & alios aduertit Rota *coram reuerendissimo Vrgellen. decisione* 88. *numero* 5. & 6. à qua in hac parte non fuit recessum in *decisione* 281. quam gratis impugnat Modernus Foroliuien. *controuers. iur. tomo* 4. *libro* 24. *capite* 3. *numero* 16. *cum sequenti*, & fuit dictum in *Romana domus* 27. *Nouembris* 1643. § *nam vitium, versic. siue tertius coram me.*

Priuilegium verò dotis siue innitatur rationi 10.
necessitatis quia nempe alienatio ex causa dotis
sit necessaria, vt voluit Anton. de Amat. *dicta resol.* 11.
45. *numero* 18. siue publicæ vtilitatis, vt aliis allegatis notat Cancer. *variarum resolutionum, tomo* 2. 12.
cap. 12. *num.* 51. Rota *coram reuerendissimo Vrgell. dicta decisione* 281. *num.* 3. Interest siquidem Reipublicæ dotibus fauere, quia propter dotes facilius nuptiæ contrahuntur, & iusti liberi procreantur *lege prima, D. de iure dot.* Arias de Mesa *variarum resolutionum, lib.* 3. *cap.* 32. *sub num.* 12. Capic. Latr. *decisione* 109. *numero* 11. Cessat in casu nostro 13.
quo tempore alienationis huius domus mulier iam fuerat nupta, & dos promissa scutorum 2000. 14.
soluta in alia domo sita ad viam Babuini, & sic neque militat ratio necessitatis, neque publicæ vtilitatis, cum iam mulier esset nupta, & dotata, sicuti in simili diximus, quod priuilegium dotis, vt pro ea constituenda, vel restituenda alienari possint bona fideicommissi, non habet locum si post nuptias secutas, ac dotem solutam aliquid 15.
amplius nomine dotis detur, vt in Authentica *res qua, Codice commiss. de legat.* notat Curt. iunior. 16.
numero 45. Marzar. *consil. primo, num.* 41. *cum seq.* Gratianus *disceptatione* 498. *sub numero* 58. *cum sequenti*, Cæsar Manent. *decisione* 35. *numero* 18. Burat. *decisione* 568. *numero* 15. Sic etiam facultas concessa Patri legandi filiæ spuriæ dotem, cessat si spuria cum alia dote iam nupsit, Cæsar Manent. *decisione* 43. *n.* 18. vbi allegat concordantes, vbi enim priuilegij ratio non applicatur, nec ipsum priuilegium suffragatur, *lege penultima. D. de milit. testam. leg. final. Cod. qui ob long. tempor. præseru.* Capic. Latr. *dec.* 102. *num.* 8. Fontanell. *dec.* 586. *sub num.* 6.

Nec obstat, quod in instrumento assignationis domus, de quo agitur, celebrato cõstante matrimonio contrahẽtes asseuerint, se deuenire ad hanc assignationem, eo quod tractu temporis compertum fuit domum ad viam Babuini prius datam in solutum pro scutis bis mille non esse valoris scu- 17.
torum 1500. Quia cum hoc aliunde iustificatum non fuerit partium assertio emissa constante matrimonio non probat in præiudicium tertij *lege duobus*, §. 1. *D. de iur. iurand.* Natta *consilio* 438. *nu-*
mero 9. Surdus *decisione* 325. *numero* 3. Burattus 18.
decisione 873. *numero* 9. & magis in terminis, quod priuilegia dotis non militent, quando probatio desumitur ex sola assertione emissa constante matrimonio, Glossa *in lege assiduis, verbo dotis, Cod. qui pot. in pignor. habeantur*, Couar. *variarum resolutionum, libro* 1. *capite* 7. *numero* 4. Ludou. à Peguer. *decis.* 147. *in fin.* Cæsar Manent. *decis.* 40. *num.* 17. *cum seq.*

Eo minus, quia eadem assertio non caret vehe- 19.
menti suspicione fraudis, qua suspicione concurrente non esse satis titulum dotis ad euitandam executionem contra tertium possessorem lite pendente possessionem nactum, cõprobatur ex adductis à Moderno Foroliuien. *controuers. iur. tomo* 4. *lib.* 24. *cap.* 3. *num.* 22. *in fin.*, Capic. *decisione* 128. *sub numero* 10. *versiculo & quamuis*, post Baldum

sa l. 2 numero 8 Codic. ne vxor pro marit. Palador. *rerum quotid. libro secundo, cap. fin. part. 4. § 5. numero* 10. vbi dicit rationem, quia contractus simulatus est nullius momenti, & ipso iure nullus,
20. cum aliis allegatis in *decisione coram R.P. Domino Meltio § Viterius.*

Simulatio autem, seu fraus, vt scilicet imminentem exequutionem Lælius reus conuentus in iudicio tunc pendente eluderet alienando hanc domum in Attauentem, qui imminentiæ exequutionis conscius erat, apparet ex pluribus coniecturis in decis. bis editis in hac causa coram *Reuerendiss. Patre Domino meo Royas 29. Martij 1643. §. Et nihil, & coram Reuerendiss. Patre Domino meo Meltio 11. Decembris 1648. §. præsumptiones, & §. seq. adductis*, quibus fraudem & collusionem probari vltra ibi allegatos dixit Rota
21. penes Buratt. *decis. 724. numero 3. decis. 928. numero* 2. Aduertendo quod eædem coniecturæ suspectos reddunt, etiam actus iudiciales, qui post litem à Francisco motam facti asseruntur coram A.C. super extimatione domus ad Babuinum inter eosdem Lælium, & Attauantem, vt per Mant. *de tacit. lib. 8. titul. 25 sub numero 37. versicul. Quamobrem*, Rota *in Romana domus ad Transliberim 18. Iunij 1638. §. final. coram Eminentissimo Domino Cardinali Panzirolo, & in Rossanen. decimarum 28. Iunij 1641. §. probata in fine coram Me*, & nocere
23. non valent Francisco ibi non citato, *leg. si servus plurium*, §. 1. *Digestis leg.* 1. Menoch. *consil. 311. numero 25.* cum aliis allegatis in *Romana fideicommissi de spiritibus 12. Ianuarij 1643. §. penul. in fine coram Me.*

24. Adeò, quod tam ratione vitij litigiosi, quàm fraudis, vt initio dicebam, quæ sola sufficeret competit via executiua contra Attauantem licet tertium possessorem ex prætenso titulo oneroso ex allegatis à Papponio *consil. 63. numero. 18. & seq. vbi signanter numero 19.* ait, quod si acquirens sciuit litem pendere, dicitur particeps fraudis, Giurba *decis. 62. numero 12. & 13. numero 15. cum seq.* Coler. *de process. exequutiuo part. 2. cap. 3. numero* 418. Rota *coram Reuerendissimo Vrgellen. decis.*
25. 364. *numero* 58. *& numero 65. cum seq.* vbi & si vlterius ad hunc effectum requiratur euentus fraudis, videlicet, quod alia bona debitoris non adsint, quando alienatio fuit facta titulo oneroso, quod necessarium esse dixit etiam Couarruu. & alij relati ab Add. ad Buratt. *decis. 917. numero* 10. vtique, & hoc requisitum adest in casu nostro, in quo non fuit actum pro quantitate, quæ ex aliis bonis debitoris possit recuperari, sed pro hac ipsa domo consequenda tanquam hæreditaria Octauij, quæ nisi è manibus tertij possessoris recuperari posset executiuè, euentus fraudis, ac damnum actoris euidens esset, quia Franciscus actor breuiorem rei ad se pleno iure spectantis captum amitteret, neque illi æquè vtile est ipsius rei pretium consequi actione, quæ competeret contra alienantem, ex quo defierit dolo possidere iuxta tradita per Menoch. *de adipisc. remed. 1. n. 65.* Peregr. *decis. Patauin. 120. num. 2. & 4.* alioque plures, quos secuta est Rota *in Ciuitatis Castelli supplementi Legitimæ 23. Martij 1640 coram. bon. mem. Merlino.*

Et ita informante solum Francisco, præuiis tamen octo citationibus aduersario præsentatis, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Domorum in Burgo.

Veneris 12. Decembr. 1649.

ARGVMENTVM.

Fructus etiam in Iudicio spolij debentur à die motæ litis, quando spolium non est attentatum, vel violentum; non debentur tamen qui percipi potuerunt. Spolium iudiciale, quando dicatur attentatum, aut violentum. Fructus ciuiles non præsumuntur in simplici possessione rei penes aliquem. Fructus domus veniunt ex habitatione, & ex locatione. Ex vltima locatione infertur ad alias respectus pensionum domus. In spolio Canones soluti à spoliatore, debent refici per spoliatum.

SVMMARIVM.

1 *Fructus in omni iudicio liquidari solent à die motæ litis.*
2 *Lis quò ad Reum mota intelligitur, à die, qua fuit executum, ac reproductum monitorium.*
3 *In iudicio spolij etiam veniunt fructus à die motæ litis, quando spolium non est attentatum, vel violentum.*
4 *Spolium iudiciale non dicitur attentatum, aut violentum, nisi fuerit commissum cum vi expulsiua.*
5 *In spolio non violento, nec attentato non debentur à die motæ litis fructus, qui percipi potuerunt, sed dumtaxat illi, qui fuerunt à Reo conuento percepti.*
6 *Contrarium aliqui DD. senserunt: tamen maior pars in hac sententia residet, quam deinde perpetuò seruauit Rota.*
7 *Fructuum perceptionis præsumptio non intrat ex possessione simplici subsequuta Rei, quotiescumque sumus in fructibus ciuilibus, quales sunt fructus domorum.*
8 *Domus vt sint fructiferæ, requiritur aliquod extrinsecum, vltrà possessionem, nempe locatio, vel simile.*
9 *Fructuum perceptio in domo, resultat ex habitatione, non secùs ac à locatione, ad effectum restitutionis rationè spolij.*
10 *Paria sunt ad hunc effectum, quòd quis inhabitauerit, vel quod locauerit.*
11 *Testis dictum à causa scientiæ regulatur.*
12 *Testis vnicus in Iudicio liquidationis non probat, quando probatio non versatur simpliciter circa quantitatem fructuum, sed circa perceptionem.*
13 *Actus plenè probatur ex depositione duorum testium.*
14 *Ex vltima locatione domus infertur ad præcedentes, & subsequentes Annos, vt totidem fuerint pensiones perceptæ, & exactæ.*
Et multò magis infertur ad minorem summam.
15 *Canones soluti à spoliatore, debent refici per spoliatum.*

DECISIO LXXII.

OBtenta per Franciscum de Alexandris sententia reintegratoria adpossessionem quarumdam Domorum in Burgo præuia decisione

[illegible] die 18. Maij 1646. executa [illegible] cœpit prætendere fructus per- [illegible], & alias de Fabris spoliatori- [illegible] super quo itaque per me dubio ad quam [illegible] fuerint liquidandi fructus DD dixerunt [illegible] in summa scutorum 1433 & 25. [illegible] cautelam ne receptationibus Domorum [illegible] à Magistro satisfiecerint quod adhuc [illegible].

Ad liquidandis enim fructibus initium sumi [illegible] die mota litis, prout in omni iudicio liquidationis fieri debet *leg. certum* 22. *cod. de rei vendic. l.* 2. [illegible] *ff. de euict. sed & si lege* 28. §. *si ante*, vbi glossa & Bart. *ff. de petit. hæred.* Caputaq *dec.* 27. [illegible] *part.* 2. Ian. memor. Gregor. *dec.* 74. *n.* 3. *in recent. dec.* 740. *num.* 3. *part.* 4. *tom* 3. & *in Camerinen. spoli* 4 *Iulij* 1646 *in principio coram* Mo- [illegible]

2. tis vbi quoad eum mota intelligitur à die, quo fuit executorium, ac reproductum monitorium, vt dicit Rota *coram Buratt. decis.* 652. *num.* 2. & *in* [illegible] *coram Me.*

Neque obstat quod versemur in spolio, quia [illegible] in tali iudicio veniunt fructus à die motæ litis quando spolium non est attentatum, vel vio-

3 [illegible]tem Rota *coram Card. decis.* 586. *num.* 4 *coram* [illegible] *decis.* 439. *num.* 1. *in recent. dicta de-* [illegible] *num.* 3. *part.* 4 *tom* 3. & *decis.* 187. *num.* 17. [illegible] *Domo num* 25. *Ianij* 1646. *co-* [illegible] *R.P.D. meo Bichio vbi in* §. *nos autem*, subditur [illegible] non dici attentatum, aut vio-

4 [illegible] fuisse commissum cum vi expulsiua.

[illegible] quo versamur in spolio non vio- [illegible] attentato non debentur à die motæ li- [illegible] fructus qui percipi potuerunt, sed dumtaxat [illegible] qui fuerunt à Reo conuento percepti, Bella- [illegible] *num.* 40. *vers. & existo iustificatur* [illegible] *vol.* & ibidem glossa *in verbo fructus*, vbi

5 [illegible] Ab[illegible]. Bilguett. *eodem titt. dec.* 11. vbi licet aliqui ex DD. contrarium senserint, tamen

6. maior pars in hac sententia resedit, quam deinde fuisse perpetuo seruatam fuit dictum in *Romana Salutiarum, seu Domus, & hypothecæ coram Litta* [illegible] apud Marchet. *de vinn p.* 2. *fol.* 204. *num.* 1. vbi allegant concordantes, & *in decis.* 100. *n.* 20. apud Moder. Perusin. *de subhast.*

Tempus etiam à quo fructus restituendi sunt liquidandi non est simpliciter desumendum ab [illegible] litis contestatæ, vel possessionis domorum [illegible] spoliatori ex apprehensiæ, quia cum agatur de fructibus ciuilibus, quales sunt fructus

7. Domorum non intrat præsumptio perceptionis ex possessione subsecuta, de qua in *l. Iulianus* 14. §. *vendere, ff. de Aedilitio.* Natta *cons.* 384. *nu-* [illegible] 2. Sed requiritur aliquod extrinsecum, nempe locatio, vel simile ad hoc vt Domus sint fru-

8 [illegible], Rota *dec.* 125. *num.* 32. & *decis.* 304. *nu-* [illegible] *num.* 5. *coram in Romana locati, seu Domus* [illegible] *spoliata, coram R.P. Dom.no meo Bi-* [illegible] *Romana Ianuarina vel Nouæ* 22. *Iunij* 1644. [illegible] *locationem Domus*, 29. *Maij* 1645. *sub* §. [illegible] *coram Me.*

[illegible] Franciscus spoliatus percepti- [illegible] [illegible] *Magnæ*, ex quo spoliator [illegible] [illegible] asserit, & recepto contrario ultra ex ha- [illegible] [illegible] superet à locatione, [illegible] [illegible] sint, quod quis in- [illegible] [illegible] Baldus *in l. in fun-* [illegible] *Dec. consil. 268.* Sardus *de*

alim. tit. 6. *quæst.* 8. *num.* 22. Rota *in Auximana fideicommiss.* 26. *May* 1642. §. *quoad tertiam partem coram Reuerendissimo D.meo Decano, & in Romana de arbitrio* 27. *Nouembris* 1643. *coram Reuerendissimo Salamantino.*

Ad probandam vero habitationem Ioan. Lucæ spoliatoris dantur duo testes quorum alter deponit Ioann. Lucam cœpisse domum inhabitare post mensem circiter à die captæ possessionis, secundus vero dicit cœpisse Ioann. Lucam cognoscere ab anno 1620 quo ipse testis domum vicinam inhabitabat, vt in Summ. Actoris vltimæ positionis num. 6 & sic secundus testis concludit de habitatione spoliatoris ab anno 1620. cum de tempore anteriori nihil deponat, & testis dictum à causa scientiæ reguletur, Rota *dec.* 7. *n.* 3. *dec.* 167. *n.* 8. *& dec.* 324. *n.* 1 *p.* 13. *rec.*

Quapropter necesse est exordiri liquidationem fructuum Domus magnæ ab anno 1620 quia circa tempus anterius vnicus adest testis, qui nec in iudicio liquidationis probat quando probatio non versatur simpliciter circa quantitatem fructuum, sed circa perceptionem, vt declarando doctr. Bald. *in l.* 1. *num.* 21. *C. de fruct. & lit. expens.* distinguit in puncto liqaidationis fructuum ratione spolij, Rota *decis.* 439. *num.* 2. *coram rec. me. Coccino, & in dict. Romanæ laudi, seu domus* 1. *Iulij* 1643. §. *quia hoc,* § *fin. coram R.P. D. meo Bichio*, & facit Acchill. *dec.* 22. *n.* 3. *de rest. spol.*

Quod vero Ioann. Lucas cum Helena sorore vsque ad eorum mortem habitauerint domum magnam concludunt duo testes dati in penultim. Summ. Francisci num. 3. & in vltim. Summ. eiusdem num. 6. & 7. & quod statim defunctis Ioann. Luca & Helena domum conduxerit Eques Compagnonus deponit primus testis iuxta 5. cuius d. corroboratur ex secundo teste, qui iuxta 3. deponit non vidisse post mortem Ioann. Lucæ, & Helenæ habitari ab alio, quam ab Equite Compagnono, quem habitasse vsque ad annum 1646. deponunt ambo testes super primo, & coadiuuatur ex relatione executoris mandati de reintegrando à me relaxati, qui in fine testatur reperiisse in domo Equitem Compagnonum Inquilinum, ab eoque fuisse Franciscum in Dominum recognitum, vt in penult. Summ. Francisci n. 4. Itaque prædicti actus remanent plenè probati ex depositione duorum testium *vulg. l. vbi numerus* 12. *ff. de testibus.*

Ex quibus probatum remanet, quod ex domo magna fuerunt percepti fructus à spoliatore ab anno 1620. vsque ad diem 20. Augusti 1646 Quantitatem vero fructuum perceptorum ex domo statuerunt DD. in scutis 54. annuis concurrentibus in id, tum attestatione ipsius Equitis Compagnoni, tum paritis extractis ex Monte Pietatis solutionum ab Equite factarum de anno 1646. vt in vlt. Summ. Francisci n. 5. tum etiam vltima locatione facta Eminent. Card. Capponio pro pensione scut. 75. annuatim, ex quo quasi infertur ad præcedentes, & subsequentes annos, vt totidem fuerint pensiones perceptæ, & exactæ Rota *coram R R. Vrgellen. dec.* 307. *n.* 5. multo magis inferri potest ad minorem summam scut. 54. prout prætendit spoliatus, eamdemque quantitatem statuerunt DD. pro tempore quo spoliatores habitarunt ex supradictis motiuis.

Quoad domunculam ex paritis datis in moderno Summario Francisci num. 9. constat ab Inquilinis

Inquilinis fuisse soluta scut. 95. 25. quibus addendo scut. 1338. pro domo magna ad rationem sc. 54. annorum pro annis vigintiquinque, & mensibus octo vt visum est conflatur summa scutorum 1433. 25. ad quam summam liquidandos esse fructus hodie fuit resolutum.

Quoad canones per spoliatores solutos cum nulla adsit iustificatio, nec minus quoad reaptationes Domus DD. non potuerunt figere pedem, cum alioquin canones soluti à spoliatore debeant refici per spoliatum iuxta deducta in d. Romana de Archileis 27. Nouembris 1643. coram Reuerendissimo Salamantino. Quo vero ad discussionem partitarum quarum compensationem spoliator prætendit nihil fuit firmatum, cum hoc sit alterius inspectionis.

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Argvelles.

Biuntina Census.

Lunæ 5. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Instrumenta habent viam executiuam. Pacta fiunt ad libitum partium, modò licita, & honesta clausula guarentigia, siue obligatio Cameralis, non est necessaria vbi adest publicum Instrumentum obligationis. A Statuto ad pactum valet Argumentum, & è contra, saltem affirmatiuè. Hæres, & defunctus, vna & eadem persona censentur. In via executiua licita est variatio. Statuta laicorum non comprehendunt Clericos. Limitatur, in Clerico hæredi ratio rei hæreditariæ, conuenitur tamen in suo foro, & coram suo Iudice.

SVMMARIVM.

1 *Rotæ decisiones semper supponuntur, nec licet eas in dubium reuocare.*
2 *Mandatum executiuum relaxatur vigore Instrumenti, vbi legitur pactum executiuum, licèt non fuerit expressa clausula guarentigia, aut obligationis Cameralis, & de Iure communi.*
3 *Obligari vnusquisque potest, vt voluerit.*
4 *Pacta, quæ contra Ius, & bonos mores non sunt, debent seruari.*
5 *Quid possit per pactum fieri vt creditor propria auctoritate valeat capere, & in carcerem detrudere debitorem non soluentem, disputatur remissiue*
6 *Clausula guarentigia non est necessaria, vbi adest publicum Instrumentum obligationis.*
7 *Ius exequendi Iudicis auctoritate, & partium conuentione æquiparatur.*
8 *Lex, & contrahentium pacta, æquipollent.*
9 *Paciscipotest vt quis in carcerem pro debito detineatur, sed per hoc pactum executiuum paratur executio.*
10 *Statuto fieri potest, vt omnia Instrumenta publica habeant paratam executionem.*
11 *A statuto ad pactum valet argumentum, & è contrà saltim affirmatiue.*
12 *In Regno Neapolitano semper intelligitur apposita clausula* per viam ritus.
13 *Instrumentum Census executionem paratam habere sapissimè tenuit Rota.*
24 *In Regno Neapolitano hac lege speciali Regis Alphonsi cautum est.*
15 *In Hæredem dari easdem actiones ciuiles, quæ competebant contra defunctum vulgatissimum est.*
16 *Quia est vna persona cum defuncto.*
17 *Et ad omnia iura passiuè, & actiuè succedit.*
18 *Si statutum disponat, quem posse in carcerem detrudi, etiam hæres detrudi potest.*
19 *Obligationis conditio non ex persona hæredum immutatur.*
20 *Citandus ille non est, quem constat nullam habere defensionem.*
21 *Executione facta in vna re, potest ad aliam fieri transitus, vbi non est creditor plenè satisfactus.*
22 *In vna executiua potest variari.*
23 *Creditorem, vsque quo probetur plenè satisfactum, etiam post executionem, seu immissionem, aut assecurationem super vna re factam, potest variari, & Index, & Iudicium, & remedium, & captura persona.*
24 *Statuta concedentia publicis Instrumentis executionem, nullo modo comprehendunt Clericos.*
25 *Opinio* Couarruuiæ *tenentis, hoc non procedere in Statutis conditis à Principe, habente Iura Imperij, cum sint licita, & honesta, reiicitur.*
26 *Clericus, quando succedit laico executiuè obligato, subiicitur dispositioni statuti laici in eo, in quo successit.*
27 *Obligatio defuncti, ex persona hæredis immutari non potest.*
28 *Hæredes, adeundo se obligant, & quasi contrahunt cum creditoribus defuncti.*
29 *Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres conuenietur coram suo Iudice.*

DECISIO LXXIII.

EX latè, & luculentissimè deductis in Biuntina census 27. Nou. 1645. & 24. Maij 1647. coram R. P. Dom. meo Corrado, decisa penè remanet præsens controuersia. Firmatur enim ibi multis iuribus, & Doctoribus Bouios teneri insolidum, quia constat, quod sunt hæredes; nec vlibi apparet, quod confecerint inuentarium, optimè reiectis omnibus tunc ab eis latissimè deductis, & partim licèt breuius, nunc frustra inculcatis; Tum quia plenissime satisfactum, Tum etiam Rotæ decisiones semper supponuntur, nec licet eas in dubium reuocare, Rota apud Buratt. *decis.* 596. *num.* 2. & 857. *num.* 4. post Zacch. *de oblig.* Cam. *dec.* 275. *num.* 1. *in Mediolanen. pensionis* 27. *Iunij* 1646. § *fuisse, coram R. P. D. meo Rubio, in Bonon. fideicom. de Guidottis* 23. *Ianuary præsentis anni in princ. coram Me.* Tum denique quia earum virtute fuit data assotiatio, quam habuisse effectum contendunt, & ipsi de Bouiis, & eam seruare vouent.

Agitur nunc de executione ipsorum Instrumentorum, quorum validitas nec tunc controuertebatur, in quibus cum adsit pactum executiuum, non potest negari mandatum executiuum, (quod esse relaxandum contra bona, & personas dictorum Rota decreuit) licet non fuerit expressa clausula guarentigia, aut obligationis Cameralis, etiam de iure communi, nam vnusquisque potest obligari, vt voluerit cum pacta quæ contra ius, & bonos mores non sunt, debeant seruari *l.* . . § *si conuenerit*

uenerit ff. depos. c. 1. extra de pact., & aliis vulgaribus Velasc. *tit. P. axiom.* 1. Azeu. *ad l. 2. tit. 16. lib. 4. recop.* Vela *auferat Hisp. t. 12. n. 86.* Asin. *de exec. §. 9. n. 3. in fi.* & finit vt creditor propria auctoritate possit capere & in carcerem detrudere debitorem non soluentem disputat idem Azeu. *contra Quest. l. 2. tit. 13. lib. 8 recop. num. 205.* & faciunt rationes 5 6. Azeued *in l. 2. tit. 21. lib. 4. recop. num. 54.* quibus probat, non esse necessariam clausulam guarentigiam, vbi adest publicum instrumentum obligationis, faciunt tradita per Abb. *in c. de causis 4. de elect. & potestate in 1. de leg.* quia ius exequendi iudicis auctoritate & partium conuentione æquiparatur *l. pen. C. de pig. act. l. cum creditorem, Codic. de pact.* & quia lex, & contrahentium pacta æquipollent *l. fi. Cod. de reb. alien. non alien. leg. cum quasi §. si plures, ff. de fideic. libert.* vt istis iuribus probat Asin. *sup. c. 15. num. 2. & 3.* & prosequitur aliis rationibus, & Doctoribus; Et licet hoc limitare velint nonnulli ad executionem realem, non vero personalem, vt per relatos à Zacch. *de obl. Cam. q. 2. n. 41.* & a Canc ibi non citato *lib. 2. var. c. 3. num. 4.* contrarium tenet Boer. *decis. 295. num. 10.* Asin. vbi proximè *num. fin.* Azeu. *d. l. 2. tit. 13. lib. 8. recop. num. 205.* dum aiunt posse pacisci, vt quis in carcerem pro debito detineatur, sed per hoc pactum executiuum, parari executionem, tenuit Rota *dec. 172. num. 2. 173. num. 6. & 177. num 9.* 9. post Zacch. *de oblig. Cam. in Baren. seu nullius pecuniaria 26. Maij 1645. coram R. P. D. meo Cerro*, quod nullo modo possunt negare, vel ipsi supra relati, cum teneant statuto fieri posse, vt omnia instrumenta publica habeant paratam executionem relati à Zacch. *d. q. 2. n. 19* & multò plures ab 10. Asin. *d. §. 1. c. 26.* Parlad. *rerum quot. c. fi. 1. part. §. 11. num. 8.* cum à statuto ad pactum valeat argumentum, & è contra saltim affirmatiuè dicant citati à 11. Vela *tit. d axiom 490.* & quod in Regno Neapolitano semper intelligatur apposita clausula 12. per viam ritus, Franch. *dec. 366. in fi. nuncia num. 6.* Modernus Licien. *in semicenturia discept. for. c. 15. n. 57 58. & 60.*

Sed quicquid sit de omnibus: extra dubiũ præsens resolutio est, cum fundetur in instrumento 13. census, quod executionem paratam habere sæpissimè tenuit Rota, & multi alij citati per Cenc. 14. quos sequitur *cens. q. 95.* Præterquam quod in Regno Neapolitano hoc lege speciali Regis Alphonsi emanata ad acceptationem, & corroborationem Bullæ Nicolai V. inserta in ipsa pragmatica, & vtraque relata à Duard. *de cens. in pr.*) cautum expressè legitur & ita testantur Petr. de Greg. *ad dict. Bullam q. 6. num. 4.* & alij relati à Duard. *vbi sup §. 3. q. 24 num. 9. in med. vers. in Regnis quoque.* Buratt. *decis 879. num. 3. vers. vltra quod.*

15. Non obstat, quod Bouij sint hæredes, vulgatissimum enim est in hæredem dari eaidem actiones ciuiles, quæ competebant contra defunctum; *cur enim recuset, quam recusare non potuit is cuius hæreditatem fuisset S. C. Paulus ait in l. postulante 44 in princ. ff. ad S.C. Trebell.* Bald. *in lex. fi § in computatione n. 2. Cod. de iure delib.* Quia est vna per16. sona cum defuncto, Auth. *de iure iurand. in fi. Princip. Bald. in lib. 41. n. 6.* hoc autem, & ibi Scholiaste optima ratione, & aliis inuibus, & auctoribus, Velasc. *axiom. 19. tit. H.*, Carp. *de exec. tit. lib. 1. c. 10. num. 22.* Et ad omnia iura passiuè, & actiue 17. succedit. & aliis vulgaritatibus per Salust. Tiber. *in pra. A. C. lib. 1. c. 45.* Paz *in prax. p. 4. tom. 1. c. 3. n. 56.* Parlad. *dict. lib. 2. rer. quotid. c. fi. part. 4. §. 1. à num. 1.* Asin. *vbi supra d §. 1. q. 29. n. 10.* (vbi quod si statutum disponit, quem posse in carcerem detrudi, posse etiam hæredem detrudi) multis iuribus & Doctoribus Carleual. *de iud. lib. 1. tit. 3. disp. 9. n. 1.* Non enim ex persona hæredum conditio obligationis immutatur, ait Paulus *in l. 2. §. ex his 2. ff. de verb. obl.* Ciarl. *contr. lib. 1. c. 34. num. 51.* Grass. *de effect. 1. num. 28.* Rota *dec. 28. num 4. p. 5. & dec. 39. num. 1. & 8. p. 6. rec. & in Romana cambiorum 4. Dec. 1592. coram Mellino*, quæ est apud Marchet. *de comm. p. 2. fol. 151. num. 6.* quæ loquitur in puncto viæ executiuæ, facit sa. me. Greg. XV. *dec. 539. n. 23.* & doctè tradita in Bonon. fideic. de Rubeis 11. *Martij coram R. P. D meo Conrado*, & in pacto executionis census multis citatis Cenc. *de cens. q. 73. num. 17 q. 95. num. 12. & q. 96. a num. 2.* vbi latius Rota *dec. 39. n. 1. 8. & 9. p. 6. rec. & dec 269. n. 12.* post Zacch. *de oblig. Camer.* 18. 19.

Non obstat, quod aiunt de inuentario; nam pleniſſimè fuit responsum in supra allegatis Biturtinis census, & ex eisdem rationibus ibi adductis respondetur ad id, quod dicitur, quod non fuerint citati ad ostendendum inuentarium, & ad bona inuentariata exhibenda, & reddendam rationem ex Salust. Tib. *d. c. 45. num. 17.* nam hoc procedit, quando dubitatur? An hæres sit cum 20. beneficio legis, & inuentarij, non quando iam decisum contrarium, vt in præsenti, citandus enim ille non est, quem constat nullam habere defensionem, Rom. *cons. 499.* ibique Add. *lit. G*, Felin *in c. cum olim n. 11. de re iud.* cum sexcentis per Mod. Pan. *de citat. q. 19. n. 41.*

Nec refragatur, quod alias fuerit motum iudicium super associatione, vt videtur sentire Surd. 21. *alleg. cons. 414. numero 18.* quia si ipse Surdus bene inspiciatur, concludit contrarium *num. 19.* videlicet, quod vbi non est creditor plene satisfactus, 22. potest etiam post factam executionem in vna re ad alias transire, & quod in via executiua possit variari hac ipsa die, Rota decreuit in Romana census §. Verum, quod dicta sententia, coram me, & tenent Carleu. aliis antiquioribus adductis *lib. 1. de iud. tit. 2. disputat. 2. numero 16.* Gallet. *de oblig. Cam. quæst. 11. numero 2.* & ibi multi citati per Zacch. *ante num. 1.* Clarius Grat. *disc. 593. num. 6. vers. nec facit cum seqq.* Cenc. *de cens. dict. quæst. 95. num. 32. & 33.* Marta *de iurisd. cas. 177. numero 1. cum seqq.* & rectè ad propositum explicat Rota *dec. 161. num. 3. & 161. a num. 4. per tot. & 140. num. 10 & 275. num. 11.* post Zacch. *de obl. Cam. & dec. 161. num. 23. part. 6. rec. & in Romana dotis 4. Iunij 1635. co. Pirou.* qui omnes benè ex23. plicant, quod vsquequò probetur plenè satisfactum creditorem etiam post executionem, seu immissionem, aut assecurationem super vna re factam posse variari, & Iudicem, & iudicium, & remedium, & capturam personæ, alios refert, & sequitur Canc. *lib. 1. var. c. 17. n. 49.*

Tandem non obstat, quod sint Clerici: nam li24. cet iam dubitari non possit, quòd statuta concordentia, publicis instrumentis executionem, nullo modo comprehendant clericos, vt benè probant multi laudati à Sperell, *dec. 10. n. 12.* Marta *de iurisd. p. 4 cent. 1. c. 61. num. 13.* Reiecta opinione Cou. *prac. a. 18. n. 5. ad med. 2 ver. nihilominus.* (Qui tentauit; hoc non procedere in statutis conditis à Principe habente iura Imperij; cum 25. sint licita & honesta, *ex c. 1. de nou. oper. nunc.* &

Asin.

Alin. multis relatis pro vtraque ſententia *de exeq. mor.* §.1. *cap.* 3. *n.* 4. *num.* 4. Paz. *in prax. tom.* 2. *part.* 3. *c. vnic. num.* 1. Parlad. *d. c. ſi* §.12. *num.* 28. Vela alios referenti *diſcept. Hiſpalen.* 23. *num* 5. Bart. relati ab Abb. & penè recepti *conſ.* 33. *lib.* 2. *num.* 3. *ex c. conſtitutus* 8. *de in integr. reſtit. & c.* 3. *de eo qui mittitur in poſſ. &c. cum cauſam* 8. *de re iud.* reiecta etiam
26. cõſuetudine Regni Neapolitani relata per Genu. *in prax. Epiſc. Curiæ Neap. q.* 15. *num.* 2. Recc. *in deciſ. eiuſdem Cur. part.* 1. *dec.* 155. *à num.* 4. *cum ſeqq.* Graſſ. *vbi ſup. effect.* 2. *nu n.* 305. & conſtitutione Synodali ipſiuimet Archiepiſcopalis Curiæ, quæ omnia reiicit optimè Rota *d. dec.* 693. poſt Zacch. *num.* 12. & quacumque conſuetudine etiam mixta Clericorum & ſæcularium, quam non eſſe attendendam, benè ait Ciarlin. *d. lib.* 1. *c.* 31. *num.* 16. cui fauet *d. dec.* 165. omnino videnda: quamuis contrarium aſſerat RR. Vngent. *d. c. conſtitutus num* 5.

Attamen ad præſentem cauſam iſta neceſſaria non ſunt, cum hic agatur de Clericis qui ſucceſſerunt Laico executiuè obligato; cuius obligatio
27. ex perſona hæredum immutati non potuit ex ſupra allegatis, & Surdus *cap.* 222. *num.* 10. Gom. *lib.* 2. *var. c.* 11. *num.* 11. *&* 24. March. *vbi ſup. n.* 3. *&* 6. quia adeundo ſe obligant, & quaſi contrahunt
28. cum creditoribus *l.* 3 §. *ff. ff. ex quibus cauſ. in poſſeſſ. eat.* §. *hæres inſt. de obl. que ex quaſi contractu*, & latè ibi Pichard. Don. *ad l. ſtipulationes non diuiduntur* 71. *num.* 55 *ff. de verb. oblig.* Saluſt. Tiber. *in prax. d. lib.* 1. *c.* 45. *num.* 13. Duaren. *ad tit ff. de acquir. hared. c.* 6. §. 456. Sanchez *in decalog. lib.* 6. *c.* 11. *num.* 12. Mutatur quidem forus; nam iſte Clericus hæres conuenietur coram ſuo Iudice, Carol. de Graſſ. *de*
29. *effect. Cler.* multis relatis *effect.* 1. *n.* 281. vbi vtrumque probat, nempè conuenien. executiuè, & coram ſuo Iudice, Marta *de iuriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 33. *num.* 7.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Ciuitatis Caſtelli Cenſus.

Veneris 10 *Decembr.* 1649.

ARGVMENTVM.

Extinctio cenſus poteſt fieri etiam conſignatione ſpeciei, in locum pecuniæ, concurrente conſenſu. Traditio rei quomodo poſſit fieri epiſtola probat contra ſcribentem. Quietantia Procur habentis facultatem, à principali impugnari non poteſt. Fides defuncti maiorem vim habet. Publica vox & fama probatur mediante atteſtatione Guber. loci actus in tempus collatus poteſt de conſenſu partium vlteriùs prorogari

SVMMARIVM.

1 *Fructus non debentur cenſu extincto.*

2 *Extinctio cenſus, ex conſignatione alterius ſpecici, ſiue æſtimatæ, ſiue in ſolutum datæ, non reprobatur à iure, quoties domini conſenſus accedat.*

3 *Confeſſio aduerſary eſt quibuſcunque probationibus præferenda.*

4 *Traditio rei exiſtentis penes creditorem naſcitur ex conſenſu debitoris, ei in ſolutionem ipſam rem danris, ac deliberantis, iuncta ipſius recipientis creditoris acceptatione.*

5 *Epiſtola tranſmiſſa, contra ſcribentem plenè concludit.*

6 *Quietantia à Procuratore ſub ampliſſimis clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtituto, peracta, eandem vim probationis obtinet, ac ſi ab eodemmet principali fuiſſet conſcripta: ita vt tanquam minus legitima, ab eodem impugnari nequeat.*

7 *Conſignatio rei conuincitur ex fide mediatoria, iuncta atteſtatione alterius.*

8 *Fides, defuncto teſte, vires iunit, iunctis aliis adminiculis.*

9 *Et ex epiſtola conſcripta à conſignatario, vbi deprehendatur ſenſus hoc importans.*

10 *Et ex publica voce, & fama comprobata etiam ex literis à Gubernatore loci conſcriptis, ac de eis atteſtantibus.*

11 *Et ex taciturnitate eiuſdemmet creditoris, qui licet alius diligens eſſe ſoleat in ſuis exactionibus, hanc tamen diſtulit poſt obitum debitoris, licet mandatum ſufficiens habuiſſet expeditum.*

12 *Fides facta ab aliquo veriſimilis, ac de facto proprio concludens, ex pluribus coniecturis fulcita, eiuſque obitu adminiculata, plenè probat.*

13 *Actus, qui iuxta legem conuentionis non expeditur intra certum tempus dumtantum de vtriuſque partis conſenſu poſt dictum tempus expleatur remiſſum quodcumque intereſſe inde reſultans cenſetur, ac ſi intra tempus conuentum fuiſſet expeditus.*

DECISIO LXXIV.

RElaxatum fuerat mandatum ab A.C. contra Petrum, pro fructibus Cenſus ſuper propriis bonis, in Citernæ Territorio conſiſtentibus impoſiti, ac venditi Domino Lutio Vitellio, pro ſcutis 1200. à quo appellationis cauſa ſub clauſula ſi quid exequendum, mihi commiſſa; Dubitaui An mandati prædicti exequutio, debeat ipſius Lutij fauore decerni, & Domini negatiuè reſponderunt, Quia poſt prædicti Cenſus extinctionem, vſque ab anno 1621. ſubſequutam, mandatum iure relaxari non potuit pro fructibus, ex tunc eidem Lutio indebitis, vti tradit Cenc. *de Cenſib. part.* 3. *cap.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 7. *num.* 76. *&* 6*ap.* 2. *num.* 2. & reſpondit Rota *coram Buratt.* 645. *n.* 2. *in Romana fructuum dat.* 14. *May* 1612. *coram Manzanedo in Ariminen. Cenſus* 26. *Iunij* 1610. *coram Rembaldo, & in Romana Cenſus* 2. *Februarij* 1612. *& in Farſen. pecuniaria* 25. *Maij* 1618. *coram Sanctiſſ. D. N. rel.* in Add. ad eund. Cenc. *in vlt. cap. par.* 3. *numero* 2. & in aliis manu congeſtis *in Cæſenaten. Cenſuum* 3. *Iunij* 1644. *coram R. P. D. meo Corrado.* Ab eo vero tempore prædicti Cenſus extinctionem contigiſſe conuincitur ex apoca à Petro ac Lucio ſubſcripta, qua inter vtrumque legitur inita tranſactio, ſeu conuentio, vt ille ſtaria vltra ſexcenta Frumenti conſignaret, quorum quadringenta recollecta de anno anteceden. ti in ipſiuſmet Lutij horreo ſub Alberti Fancelli cuſtodia repoſita fuerant. Alia vero ducenta, & vltra tum de anno currenti, tum à diuerſis debitoribus exigenda. Hic vero eiuſdem frumenti partem in ſatisfactionem fructuum, hactenus decurſorum reciperet, reliquam vero in extinctionem Cenſus teneretur conuertere. Ex hac enim conſignatione frumenti integrè ſubſequuta ex tunc Cenſus remanſit extinctus, quamuis actus

2. tet ofimilis nunc etatæ pecuniæ non interceſſerit cum talis exactio ex configuratione alterius ſpeciei, ſiue æſtimatæ, ſiue in ſolutum datæ, non reprobetur à iure quoties prout his Domini conſenſus accedat, prout *in l. ſatisfactio ff. de ſolutionibus, & in leg. ſi rem §. omni. ff. de pign. act.* & tradit Nauarr. *in comm. de vſur. in 3^m. quæſt. n. 113.* Cenc. *de reſq. cap. 108. num. 1. cum ſequent. & quæſt. 109. num. 13.* Rota *in Ariminen. Cenſus 26. Iunij 1620. coram Rubeo, & in Romana Cenſus 7. May 1629. coram Reuerendiſſ. Terracinen. impreſſa poſt eund. Cenſ. c. 251. n. 2 & 530. n. 8.*

Hanc quoque configurationem in ſtatiis quadringentis, iuxta legem conuentionis præceſſiſſe
3. comprobat propria ipſius Lutij confeſſio quibuſcumque probationibus præferenda ex diſpoſitione *text. in l. cum te. C. de tranſact. & in l. generaliter. C. de non num. pecun.* Atque reſultans, tam ex ſequentibus eiuſdem Apocæ verbis videlicet, *detto Sig. Pirro da & promette al medeſimo Sig. Lutio preſente, & accettante ſtara 400. di grano quale di già ſi ritrouano nel Granaro di detto Signor Lutio*, quæ
4. à Pirro debitore prolata præſente Lutio creditore, ac acceptatione importat frumenti traditionem penes ipſum tunc temporis exiſtentis cum conſenſus ille debitoris, qui frumentum tradere tenebatur vim traditionis obtinet ex diſpoſitione *text. in leg. 2. Cod. de acquir. poſſ.* vbi poſt gloſſ. *in verb. dominium* notat Cagnol. *num 137.* Alexand. *conſ. 33. num. 6. vol. 6.* Decius *conſ. 179. in fine*, Surdus *conſ. 221. num. 247. & 248.* tum ex pluribus epiſtolis ab ipſomet Lutio ſubſcriptis atque tranſmiſſis ad Pirrum debitorem hanc frumenti exiſtentiam in proprio Lutij horreo concludentibus, ac ſubſequutam illius configurationem quę
5. ſanè epiſtolæ contra eumdem Lutium plenè concludunt iuxta *text. in l. publica. §. vltimo, ff. depoſiti*, & notant ibi DD. *& in cap. 2. de fide inſtrum.* Laſ. *in recept. 1. admonendi num. 140. & 141.* ibique Ripa *num. 133. ff. de iur. iur.* Couarr. *pract. quæſt. c. 22. num. 7.* Rota *coram Seraph. deciſ. 996. num. 1. coram Furatt. dec. 266. n. 4. & 154. n. 1. p. 7. rec.*

Reſpectu vero alterius quantitatis promiſſæ in Apoca tranſactionis iuſtificatur quoque ſubſequuta traditio, ac menſuratio in ſtatiis 29½. cum
6. dimidio ex quietantiis à Iacobo Fancello conſcriptis cum illæ vti peractæ à Procuratore ſub ampliſſimis clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtituto eamdem vim probationis obtineant, ac ſi ab eodemmet Lutio principali fuiſſent conſcriptæ ita vt tanquam minus legitimæ ab eodem impugnari nequeat iuxta *text. in l. vero Procuratori, & in l. ſi hominem. §. ſi Titium. ff. de ſolut. & in l. ſi Procurator ff. de cond. indebiti, & in l. Lucius, §. tutela, & §. vltimo. ff. de adminiſtr. tut.* Matth. Brunus *conſ. 16. num 19.* Rota *Cremonen. penſion 2. Maij 1622. coram Vbaldo*; Et totius præterea quantitatis configuratio conuincitur tum ex iurata fide atque recognita Camilli Rampaccij mediatoris
7. tum ex altera fide Mariotti de totius frumenti
8. menſuratione atteſtantis, quæ ex ipſius obitu vires ſumit, ac iunctis aliis adminiculis plenè concludit iuxta theoricam Bart. *in l. admonendum. 2^m. ff. de ſeruo corrupto, & in l. nulla ratio. Digeſt. de donat.* Decius *conſ. 42. num. 6.* Aymon. *conſil. 6. numero 52.* Fulgoſ. *132. num. 2.* Bero. *pract. 65. num. 7.* tum ex
9. epiſtola eiuſdem Lutij in hæc verba conſcripta *M. contento d'accordarmi, come però V. S faccia ſi-conto di quanto importa il grano, che in quanto al prezzo V.S. sà che è notorio.* Tum ex publica voce, & fama comprobata ex literis à Gubernatore 10.
Ciuitatis Caſtelli concriptis, ac de ea attentis in-
tribus, & demum ex taciturnitate ipſiusmet 11.
creditoris qui licet alias diligens eſſe ſoleat in ſuis exactionibus hanc tamen diſtulit poſt obitum Patri debitoris licet mandatum ſufficiens habuiſſet expeditum. Hinc enim inferebatur ſubſequutam fuiſſe frumenti traditionem, & conſequenter cenſum, tam reſpectu fructuum, quam ſortis ex ea extinctum remanſiſſe.

Non obſtat, quod in tranſactionis apoca partes conuenerant, vt menſuratio frumenti, ac ipſius æſtimatio fieret à Mariotto ad hunc effectum à partibus deputato ea ſiquidem menſuratio, ac ſubſequuta æſtimatio conuincitur ex prædicta Mariotti fide, quæ vti veriſimilis, ac de facto pro- 12.
prio concludens ex pluribus coniectionis ſupra deductis fulcita eiuſque obitu adminiculata plenam meretur fidem *c. p. cum in Eccleſiis de maior. & obed.* vbi notat Hoſt. *num. 4. Imol. num. 9.* Burrus *num. 15.* Rota *deciſ. vlt. part. 1. diuerſ. num. 2. cum ſeq. & coram Buratt. 306. num. 6. & in Romana aſſecurationis nauis 26. Febr. 1630. coram Reuerend. Terracinen.* Et licet menſuratio iuxta legem conuentionis facta non probetur intra diem videli- 13.
cet 22. Auguſti anno 1621. Dum tantum de vtriuſque partis conſenſu poſtmodum ſubſequuta dignoſcitur poſt tempus prædictum, eam proinde menſurationem licet non ſequutam intra tempus legitimum partes approbaſſe cenſentur, & quodcumque interueſſe inde reſultans remiſiſſe *ad text. in l. de lege §. vltimo, & in l. poſt diem. ff. de leg. commiſſione, Digeſt. de pactis inter emptorem, & venditorem*, & aliis relatis iuribus reſpondit Rota *in add. Caſenaten. cenſus 3. Iunij 1644. in §. re una coram Reuerend. ff. Patre Domino meo Corrado.*

Et ita vtraque.

R. P. D. Cerro.

Eugubina Prædij.

Lunæ 14. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Statutum Eugubinum vult haberi duas ſententias conformes pro re iudicata. Sententia in ſecunda inſtantia lata in Curia vtique comprehenditur ſub dicto ſtatuto, ſicut ſub omni alio loci primæ inſtantiæ. Appellationis ſimplex delatio non facit appellabilem cauſam, aliàs in appellabilem. Venditor promittens rem liberam, poteſt cogi in caſum oneris detecti deponere pretium ad defenſionem rei donec liberetur; immò emptor poteſt contra eum agere pro reſciſſione contractus. Relatio periti de conſenſu partium facit probationem probatam.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio per biennium, vbi non prorogata fuerint fatalia remanet deſerta, ſententia in rem iudicatam tranſeunte, ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum.*

2 *Statutum Eugubinum prohibet appellationem a ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima.*

3 *Senten-*

3 *Sententia, quando vna confirmat alteram, vtique secunda, tam in substantia, quàm in qualitate concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes.*

4 *Statutum, quod prohibet vlteriorem, quam vnicam appellationẽ, operatur vt duæ sententiæ habeant vim trium, & constituerint rem iudicatam executioni demandandam.*

5 *Idque etiamsi posterior prolata fuerit in Curia per A. C.*

6 *Sententia lata in Curia in gradu appellationis interpositæ à priori lata in partibus, vtique comprehenditur sub dispositione statuti loci, quod proinde seruari debet etiam in Curia.*

7 *Appellatio dicitur de Appendiciis illius instantiæ: cuius est sententia, à qua interponitur.*

8 *Illiusque causa censetur eadem in secunda instantia prout erat in prima.*

9 *Ita vt proinde semper subiaceat statutis illius fori, in quo prima sententia prolata fuit.*

10 *Appellationis simplex delatio, afficit quidem vt Iudex à quo, non possit amplius se in ea causa intermittere; non autem vt causam inappellabilem reddat appellabilẽ in præiudicium partis.*

11 *Apostoli reuerentiales dati pro responsione appellanti à Iudice appellationis, non simpliciter, sed in forma, quando causa non est appellabilis; continent etiam refutatorios.*

12 *Venditor promittens manutenere rem venditam liberam, & expeditam ab omnibus iuribus, & actionibus sub clausulis obligationis executiuis: si postmodum detectum fuerit super illa fuisse hypothecam, iure merito condemnari potest ad deponendam summam pretij habiti, pro cautione, & indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur.*

13 *Quinimò Emptor iustam habet causam agendi pro rescissione contractus, & compellendi venditores, cæterosque obligatos ad restitutionem pretij, quamuis euictio actualiter secuta non fuerit.*

14 *Relatio Periti, & calculatoris de consensu partium electi facit probationem probatam, & omninò debet attendi, donec de errore plenè & concludenter doceatur.*

15 *Exceptio apponi non potest à tertio, nisi concludenter per eum probetur.*

16 *Modus solutionis inter emptores, & debitores variatus, nullum potest creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum & participationem vllo pacto turbare.*

DECISIO LXXV.

VEndiderunt anno 1635. Aloysius, & Ioan. Carolus de Maggis quasdam terras sitas in Territorio Eugubij Petro, & Septimio de Becchettis pretio scutorum 2786. sub expressa assertione illas esse liberas, & expeditas ab omnibus iuribus, & actionibus, & aliis non esse datas, cessas, nec quouis modo alienatas, cui venditioni, & assertioni accesserunt vti principales, principaliter & insolidum Sebastianus, & Io. Baptista de Sebastianis, *sum. de Becchettis num.* 3. Verum habita notitia per emptores quod dictæ terræ reperiebantur grauatæ nonnullis censibus sortis principalis scutorum 1865. ideò insteterunt coram Prætore Eugubij pro relaxatione mandati contra dictos venditores, alioſque obligatos ad effectum deponendi in Monte Pietatis quantitatem illis correspondentem, donec dictas terras liberas præstiterint, & sententiam fauorabilem reportarunt, quæ deinde in gradu appellationis, confirmata fuit ab A. C. sed causa mihi commissa cum clausula constito de re iudicata exequatur; Proposui dubium, an constet de re iudicata, quæ veniat exequenda, vel potius de causis restitutionis in integrum, & Domini affirmatiuè quoad primam partem, negatiuè verò quoad secundam responderunt. Cum enim appellatio interposita fuerit 19. *Decembris* 1646. & toto sequenti biennio nihil actum in causa, nec prorogata fatalia, ipsa remansit deserta, & sententia in rem iudicatam transiuit perinde, ac si nunquam ab ea fuisset appellatum, Auth. *ei qui*, C. *de tempor. appell. cap. cum sit Romana extr. de appellat.* Clem. *si appellationem eod tit.* Scacc. *de appell. quæst.* 15. *art.* 8. *num.* 119. *cum seqq* Vestr. *in prax. lib.* 3. *cap.* 5. *num* 2. cum aliis plenè adductis *in Caurien. iurispatronatus* 13. *Martij* 1645. *coram R. P. D. meo Roias in Aquilana iurispatronatus* 4. *Iunij* 1646. *coram R. P. D. meo Corrado §. quia cum ab eo tempore, in Caietana bonorum* 3. *Decembris eiusdem anni, & in Iacen. fructuum dotis* 8. *Februarij* 1647. *coram me.*

1.

Et insuper ineuitabilis visa fuit res iudicata ob dispositionem statuti Eugubini prohibentis appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima *dicto sum. num.* 6. Vnde cum in casu nostro vna confirmet alteram *eodem sum. num.* 4. & 5. Vtique secunda tam in substantia, quam in qualitate concordare videtur prima, & dicuntur conformes, glos. & DD. *in clem.* 1. *de re iudicat.* Rot. *in recent. decis.* 491. *num* 1. *par.* 5. cum concordantibus adductis *in Senogallien. supplementi legitimæ* 17. *Maij* 1645. §. *conformitas, & in Romana domorum de Regardis* 15. *Ianuarij proximi præteriti* §. *si quidem confirmitas coram Reuerendiss. D. meo Decano:* Et consequenter intrat dispositio dicti statuti, quod prohibendo vlteriorem appellationem, operatur, vt præfatæ sententiæ habeant vim trium, & constituerint rem iudicatam exequutioni demandandam, vt in terminis similis statuti respondit Rota *coram fun. mem. Greg. decis.* 492. *n.* 1. *coram Cardinali Caualer. decis.* 387. *num.* 2. *coram bon. mem.* Buratt. *decis.* 130. *num.* 3. & *decis.* 167. *n.* 1. ac dictum fuit in Romana saluiani 13. *Aprilis* 1646. *coram R. P. D. meo Ottobono.*

2.

Idque etiam si hæc posterior prolata fuerit in Curia per Auditorem Cameræ.

3.

Quia cum emanauerit in gradu appellationis interpositæ à Priori lata in partibus, vtique comprehenditur sub dispositione præfati statuti, quod proinde seruari debet etiam in Curia, vt in proximis terminis tenuit Rota *in Bononien. successionis* 22. *Maij* 1609. *coram bon. mem. Sacrato* penes Pacific. de saluian. *decis.* 154. *num.* 10. *vers. quod quidem statutum, & in Bononien. administrationis de Linis* 1. *Iulij* 1620. *coram recol. mem. Coccino.* Appellatio enim dicitur de Appendiciis illius instantiæ; cuius est sententia, à qua interponitur *l. in iudiciis* vbi DD. *Cod. de procurat.* Castr. *in l. ab exequutore, §. si procurator n.* 2. *ff. de appellat. & in l. multus.* 4. *C. de procurat.* Angel. Aret. *in l. fi. §. si procurat. num.* 4. *ff. an per alium cau. appell. quæst.* 5. *num.* 12. *vers. ratio est, & quæst.* 18 *num.* 2. *vers. primò quia,* Acchill. de Graff. *decis.* 4. *num.* 1. *de appell.* Rot. *diuers. decis.* 330. *num.* 1 *par.* 2. *recentita* penes eumdem Pacific. *decis.* 248. *n.* 2 &

4.

5.

6.

7.

dictum fuit in Bononien. legati 3. *Iuly* 1645. *coram me §. præterea, vers. hic aduertere*, himlq; causa censetur eadem in secunda instantia, prout erat in prima, Gloss. *in l. si ita demum vers. agitur*, ibique Salyc. *in fin. & in dicta Authentica num.* 15. *C. de procurat.* Ioan. Petr. Ferrar. *in pract. Papien. de form. apponen. contr. tert.* gloss. *famique publicatis fuerunt. 3. vers. aut vocabuntur*; Rota Bononien. *diuers. decis.* 138 *num.* 116 *& coram recolen. memor. Cocceio decis.* 42 *num.* 6. *vers. nam causa.* Itaut proinde semper subiaceat statutis illius fori, in quo prima sententia prolata fuit, vt probat Scacc. *dicta quæst.* 18. *per tot.* & ad propositum respondit Rota *diuers. dicta decis.* 330. *n.* 2. *part.* 2. & penes Pacific. *de saluian. dicta decis.* 154. *sub n.* 10. *vers. & fuit ponderatum, & dicta decis.* 248. *dicto numer.* 2. *vers. & ideo subiacet.*

Nec refert, quod A. C. detulerit appellationi, dum pro responsione de Apostolis dedit *Reuerentiales.*

Quia præter quod simplex appellationis delatio afferit quidem vt Iudex à quo non possit amplius se in ea causa intromittere *cap. cum appellationibus finalis de appellat.* non autem vt causam inappellabil. in reddat appellabilem in præiudicium partis vt iuste probat Gabr. *conc.* 35. *num.* 4. *& 5. lib.* 1. Rota *in Romana damnorum, & interesse* 10. *Iunij* 1591 *coram bo. mem.* Penia *inter eiusd. in prætor. decis.* 179. *n.* 4. *vers. sed Domini. & seq.* Add. ad bon. mem. Buratt. *decis.* 556. *numer.* 17. Dum A. C. non dedit Apostolos Reuerentiales simpliciter, sed in forma *dicti fummar. num.* 7. exinde non censetur detulisse appellationi nisi ipsa competeret, cum sub huiusmodi responsione, quando causa (prout hic) non est amplius appellabilis continentur etiam refutatorij ad tradita per Veter. *in prax. lib.* 7 *cap. vlt. num.* 2. Cassad. *decis.* 7. *num.* 5. *de appellat.* Rota *in Anconitana de Gozzis* 1. *Iulij* 1592. *coram clar. mem. Cardinali Hieronymo Pamphilio* relata per Add. ad bon. mem. Buratt. *dicta decis.* 556. *num.* 16. idemque his adductis firmatum fuit *in Volaterrana Prioratus* 15. *Dec.* 1643. *coram Reuerendiss. P. D. meo Bicchio* §. *final.*

Et prædicta indubitanter procedunt concurrentibus validitate, & iustitia sententiarum, quarum prima resultat ex reuolutione processuum; secunda verò probatur ex publico Instrumento supradictæ venditionis, in quo post emissam assertionem, quod terræ venditæ erant expeditæ sub omnibus iuribus, & actionibus, nullisque datæ, cessæ, nec quouis modo alienatæ venditores, illorumque fideiussores insolidum se se obligarunt illas conseruare liberas, & vacuas ab omnibus oneribus, & ipsos emptores indemnes penitus manutenere ad quamlibet eorum simplicem requisitionem, vt in extract fol. 42. *& dicto summar. num.* 3. Vnde cum deinde detectum fuerit venditores super illis antea imposuisse plures census sortis principalis scutorum 1865. Iure meritò condemnati fuerunt ad deponendam dictam summam in Monte Pietatis pro cautione, & indemnitate ipsorum emptorum donec dictæ terræ ab illorum oneribus fuerint liberatæ, vt eleganter probat textus *in l. ex iis prædiis. C. de euict.* quem sequuntur Sued. *vers.* 15. *numer.* 15. *&* 16. Mant. *de tacit. qu.* 122. *num.* 20. *cum pluribus seqq.* Cachetan *decis. sed. n.* 4 *num.* 4. & firmatum fuit coram Card. Seraphin. *accis.* 321. *num.* 19. *&* 20. Quinimò emptores iustam habebant causam agendi pro rescissione contractus, & compellendi venditores, cæteroquin obligatos ad restituendi venditores, cæteroquin obligatos ad restitutionem pretij, quamuis euictio actualiter sequuta non fuerit, vt tenuit Rota *diuers. sect.* 304. 1. *& 2. par.* 4. repetita penes Cenc. *de cens. dicis.* 46. *num.* 1. *cum pluribus seqq. in Bononien. pensionis* 27. *Iunij* 1609. *coram Reuerendiss. D. meo Terratium. 8. quæ dicuntur, & in Vibenetana bonorum* 4. *Februarij* 1643. 13. *Maij* 1644. *&* 19. *Iunij* 1645. *coram R. P. D. meo Royas.*

Nec obstaret, quod Becchetti assignauerint venditoribus pro parte pretij cõuenienti censum quẽ habebant cum illis de Brunis sortis principalis scutorum 1350. sub ea expressa lege quod in cuentum, in quem ipsi non intrarent in concursu, & sententia graduatoria ferenda ad fauorem omnium creditorum præfatorum de Brunis tenerentur ad solutionem dictorum scutorum 1350. atque ideo cum ipsi non intrauerint in præfato concursu conuenire possint ad dictam solutionem, & consequenter præfatam summam imputare debeant in quantitate per ipsos petita.

Difficultas enim vlla fuit penitus remouenda, tum ex sententia graduatoria, in qua ipsi de Becchettis positi, & graduati fuerunt in loco decimo nono *dict. summ. num.* 2. Tum etiam ex relatione Periti, & Calculatoris ab A. C. de consensu partium electi, ex qua apparet integrum debitum dictorum de Brunis non excedere summam scutorum 16307. eodem *summ. numer.* 8. & ideò cum valor bonorum ad ipsos spectantium, & per eosdem Maggios emptorum ascendat ad scuta 18000. vtique ipsi de Becchettis necessario intrant in concursu, & graduatione dictorum creditorum Relatio enim Periti, & Calculatoris de consensu partium electi facit probationem probatam; & omninò debet attendi donec de errore plenè, & cõcludenter doceatur iuxt. gloss. *in l. item si vnus §. principali ff. vers. authoritas in fin ff. de recept. arbitr.* Bart. *in l. iussa numer.* 2. *C. de iur. fisc.* Angel. *in l. aduersus. C. de vsur. & fruct.* Legat. Neuiz *cons.* 94. *num.* 18. Paris. *cons.* 96. *num.* 3. *lib.* 1. Scacc. *de appell. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limit.* 35. *sub num.* 1. Sanct. mem. Greg. *decis.* 220. *num.* 4. Rota *in recent. decis.* 354. *num.* 1. *par.* 1. *decis.* 533. *num.* 1. *vers. & propterea par.* 3. *decis.* 129. *numer.* 6. *par.* 5. *decis.* 47. *numer.* 7. *par.* 7. & dictum fuit in Romana supplementi legitimæ 6. *Iulij* 1646. *coram me §. nec dubitari.*

Et hinc etiam cessaret prætensio, quod creditores anteriores ratione fructuum censuum eis debitorum assumerent integram summam dictorum scutorum 18. mill.

Quia præter quod huiusmodi exceptio apponi non poterit à Maggis, qui sunt tertij, nisi concludenter per ipsos probetur adnotata per Ioan. Andr. *in cap. fuerbis* 16 *n.* 7. *vers. qui obiiciatur de accusation.* Lap. *allegat.* 94. *num.* 4. *prop. fin. vers. nam si accuso Titium.* Cæphal. *cons.* 47. *num.* 5. Amat. *decis. March* 61. *n.* 13. *&* 14. Tollitur omnis scrupulus ex dicta relatione, cum ex ipsa appareat integrum debitũ dictorum de Brunis non excedere supra dictam summam scutorũ 16307. cui proinde omninò standum esse videtur, vt præter superius allegat. dixit Rota *decis.* 10. *n.* 12. *par.* 6. *recent.*

Prout nec subsisteret quod in dicto concursu sit habenda ratio de scutis duntaxat 12. mill. in

pecunia

pecunia numerata perfolutis, non autem de aliis scutis sex mille assignatis in tot bonis.

Quia cum creditores dictorum de Brunis haberent obligata, & hypothecata omnia ipsorum bona, & signanter præfata vendita dictis de Maggis, atque ideo in iudicio concursus pariformiter deducti, & in sententia graduatoria pro dicta quantitate scutorum 18. mill. ad ipsorum fauorem comprehensa fuissent; modus solutionis inter
16. emptores, & debitores variatus nullum potuit ipsis creditoribus præiudicium inferre neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, vt probat *textus aperi. in lege debitorum pactionibus, Codice de pactis*, Surdus *decisione* 132. *numero* 8. *versiculo & dictum*. Ac per consequens siue dictum pretium promissum, & persolutum fuerit in quantitate siue in bonis, de eo integraliter erit habenda ratio: Quod etiam ipsimet emptores, & debitores agnouisse videntur, dum instrumento dictæ venditionis conuenerunt, quod si creditores describendi in sententia graduatoria excederent scuta 18. mill. venditio haberetur pro non facta, signum euidens, quod ipsi creditores participare debebant de integro bonorum pretio, non autem de solis scutis 12. mill. Et ita vnica tantum, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Vineæ.

Mercury 2. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Remedium *l. fin. Codice de Edict. Diui Adr. toll.* competit hæredi scripto. Quæ sint illius extrema. Possessor cum titulo, est legitimus contradictor. Agitur de validitate tituli, & de possessione vitiosa. Hæres beneficiatus potest immitti iure proprio, & non hæreditario.

SVMMARIVM.

1 *Extrema interdicti adipiscenda ex remedio* lege finali, Codice de edict. Diui Adr. toll. *quod hæredi scripto competit, sunt exhibitio testamenti non abolitj, aut cancellati, docere de obitu testatoris, & de identitate rei.*

2 *Et quando agimus in substitutione: docere etiam de morte illius, quo casu legitur facta substitutio.*

3 *Possessor cum titulo est legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis.*

4 *Legitimus contradictor in iudicio immissionis, non potest dici ille, qui vitiosè possidet, ac titulum habet inualidum.*

Et proinde sublatum non est hæredi beneficium l. finali.

5 *Sententia lata in iudicio pendente in alio tribunali, dicitur attentata. & eodem vitio laborat possessio eius vigore capta: quæ proinde dicitur vitiosa.*

6 *His introducta contra auctorem, transit etiam in illius successorem, qui eadem persona reputatur ac eodem iure defensionis vtitur.*

7 *Modus census prescriptus a testatore in alienatione rei iuxta facultatem ab eo concessam est animo seruandus, dum venditio est facta.*

8 *Hæres beneficiatus non consequitur eius propria iura cum iterius deuoluta.*

9 *Et potest ex propria persona vendicare rem à defuncto alienatam, ex fidei commisso, & testamento anteriori sibi competentem.*

10 *Quinimo quando alienatio facta à defuncto est mala, potest etiam: cum scripto inuentarij venditio, illam impugnare, ac reuocare.*

11 *Acquisita per filium degentem sub patria potestate cum pecuniis à Patre profectis, Patri sunt quæsita per eum iure.*

12 *Creditum ill. quidam nullo modo præbere potest retentionis commodum.*

DECISIO LXXVI.

SVb die 25. Maij anni præteriti coram reuerendissimo Terracinen. vtraque parte informante fuit relatum Ioannæ Baptistæ de Curtis vti vocatæ ad vniuersale fideicommissum institutum à Camillo de Curtis in defectum lineæ masculinæ reuerendissimi Patris Domini Francisci de Curtis hæredis dicti Camilli concedendam esse immissionem vigore *legis finalis, Codic. de edict. Diu. Adr. toll.* in possessionem vineæ, de qua agitur, vt in decisione desuper emanata super qua concessa Fabio noua audientia, & reassumpta hodie disputatione coram me in hac causa subrogato DD. persisterunt in decisis, nam Ioanna Baptista docet de testamento non abolito, aut cancellato, de obitu testatoris, ac reuerendissimi Patris Domini Francisci de Curtis sine filiis masculis, quo casu substituta legitur, ac de identitate vineæ, quæ sunt extrema inter dicti adipiscendæ *ex remed. legis finalis, quod hæredi scripto competit.* Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *numero* 199. Rota *decisione* 206. *numero* 1. *coram sanct. mem. Greg. & in recent. decisione* 35. *num.* 20. *& seq. part.* 1.

Neque hanc immissionem impedire potest Fabius ex eo quia reuerendissimus Pater Dominus de Curtis hæres dicti Camilli alienauerit hanc vineam in personam Nicolai Clarelli, & quod ipse Fabius obtinuerit illius possessionem in vim saluiani intentati coram A. C. aduersus dictum Clarellum pro satisfactione sui crediti anteriotis credito pro quo in dictam vineam immitti obtinuit Camillus fideicommittens. Quia licet possessor 3.
cum titulo sit legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis ex alleg. per Argel. *de lege contrad. quæst. 7. art. 1. num.* 30. *& sequenti.* Rota *decisione* 127. *num.* 3. *& 4.* 4.
parte 7. recent. Tamen cum Fabius vitiosè possideat, ac titulus tam alienationis quam crediti sit inualidus non potest is dici legitimus contradictor, nec per consequens sublatum est hæredi *benef. legis finali*, vt de titulo inualido consuluit Rolandus *cons.* 48. *num.* 12. *lib.* 1. Rota *coram Cardin. Seraphin. dec.* 256. *num.* 1. *in Bononien. fideicomm. de Rubeis* 20. *Maij* 1646. *coram R. P. Dueno Corrado in fin. & 16. Martij* 1648. *coram R. D. meo Decano, & in aliis relatis in Romana domus 4. Maij* eiusdem anni *coram reuerendissimo Patre Domino meo Bichio*, & de possessione vitiosa Bartolus & Castrensis *in l. filium* 56. *D. ad Trebell.* Dec. *in l. fin. num.* 48. *Cod. de edict. Diu. Adr. toll.* Menoch. *de adipisc. rem. q.* 4. *num.* 635. Rolandus *consil.* 78. *num.* 14. *& seq. lib.* 3. Argel *de lege contrad. quæst.* 6. *num.* 3. Rota *dec.* 115. *part.* 1. *recent. & coram sanct. mem. Greg. dec.* 206. *num.* 6.

5. Quod autem possessio Fabij sit vitiosa controuerti non potest, nam sententia A.C. cuius vigore apprehensa fuit excusari non potest à vitio attentatorum dum huiusmodi causa pendebat in Rota, vt constat ex commissione *summ. num* 2. ac ex productione iurium peripsum Fabium facta n. 3. adeovt tam dicta sententia, quam possessio eius vigore capta sit attentata, Rota *decis.* 10. *vt lit. pend. in nou. coram Buratto dec.* 262. *num.* 3. *coram sanct. mem. Gregor. dec.* 465. *num.* 4. *in recent. decis.* 393. *per totam part.* 2. *recent.* & in aliis adductis *in Romana fideicommisso seu attentatorum* 11. *Februarij* 1647. *in §. si quidem coram R. Patre Domino meo Arguelles.*

Nec facit quod lis quæ in Rota pendebat esset inter Fabium, & Camillum, causa vero coram A.C. ageretur inter ipsum Fabium, & Nicolaum Clarellum, quia cum Clarellus esset successor Camilli ex persona Francisci hæredis illius de bonis pendentia respicit etiam personam Clarelli ex quo lis introducta contra authorem transit etiam in
6. lius successorem qui eadem persona reputatur, eo eodem iure defensionis vtitur, Lancell. *de attent. part.* 2. *cap.* 20. *de attent. post inh. limit.* 24. *num.* 17. & 18. & dixit Rota *dec.* 1. *vt lit. pend. in antiq. & facit dec* 2. *num.* 3. & 4. *de indic.* apud Cæsarem de Grassis *in Vicen. Canonicatuum* 28. *Iunij* 1647. *sub §. ratio resolutionis fuit coram Reuerendissimo Terracinen.*

Sed neque alienatio huius vineæ facta per reuerendissimum Dominum Patrem Franciscum sustineri vllatenus potest, quia licet testator facultatem alienandi hæredibus concesserit, tamen certum modum quoad hoc seruandum præscripsit vt
7. legitur in summario hodie dato *num* 5. quo non seruato certum est quod venditio est omnino nulla *l. si pupillorum* 7. *§. si prætor. de rebus eor. num.* Rimin. senior *cons.* 435. *num.* 17. Bero *cons.* 182. *numero* 9. & 10. *lib.* 1. Rota *decisione* 83. *numero* 4. & *sequent. coram reuerendissimo Vegell.* & in aliis relatis *in Romana domus* 4. *Maij* 1648. *in §. secundo coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bichio.*

Neque releuat quod Ioanna Baptista sit hæres reuerendissimi Patris Domini Francisci alienantis, ac per consequens teneatur habere ratum factum illius, ac alienationem huiusmodi approbare, quia cum ipsa sit hæres cum *benef. leg.* & *inuentarij* eius propria iura non potuerunt confundi, nec prohibetur ex propria persona vindicare hanc vineam ad se spectantem ex testamento, & fideicommisso Camilli, Baldus *in lege si vxor* 7. *num.* 1. *Cod. de bon. quæ lib.* sua post Surdus *cons.* 7. *num.* 31 Laderch. *cons.* 138. *num.* 4. Peregrinus *de fideicommissis, art.* 52. *num.* 97. Rota *in Romana domorum de Scandellis* 4. *Aprilis* 1636. *coram eminentissimo Domino Cardinali Panciroio, & in Bonon. fideicommissi de Rubeis* 30. *Maij* 1646. *in §. nec obstat quod ille sit hæres coram reuerendissimo Patre Domino meo Corrado.* Quinimo cum alienatio vti
8. facta contra expressam testatoris voluntatem, seu illa non seruata sit nulla, vt dictum est, posset Ioanna Baptista etiam circumscripto inuentario beneficio illam impugnare, ac retractare, Laderch. *d. consil.* 138. *num.* 1. Fusar. *cons.* 149. *num.* 6. *de substit. tit. quæst.* 5. *num.* 8. Rota *dec.* 110. *num.* 1. & *sequentibus, part.* 2. *diuers. in recent. dec.* 176. *num.* 48. & *sequentibus, part.* 5. *in Bonon. trady* 27. *Iunij* 1635. *coram R. Verospi.* & in aliis relatis *in d. Bonon. fideicommissi de Rubeis coram R. P. D. meo Corrado.*

Titulus pariter deductus ex credito anteriori credito Camilli fideicommittentis releuare non potest ad impediendam immissionem, tum quia huiusmodi creditum vti acquisitum à Fabio cum pecunis à patre profectis dum ipse degebat sub patria potestate, pari fuit quæsitum pleno iure, Co. dub. *in l. si quis a liberis. §. sed si filius num.* 136. *Cod. de liberis agnosc.* Petrus de Vbald. *de duobus fratribus part.* 5. *quæst.* 14. *num.* 17. cum aliis relatis *in Romana fideicommissi de Spiritibus* 12. *Decembris* 1614. *coram reuerendissimo Patre Domino meo Bichio*, tum etiam quia Rota alias coram Remboldo censuit illud creditum quoad fructus esse satisfactum, & quoad sortem cum esset census perpetuus non esse exigibile, vt in decisione edita 3. Iunij 1619. Neque vinea retineri potest pro fructibus postea decursis, quia compensari debeat cum fructibus perceptis ex domo debitorum censuum quam Fabius hodie possidet, & propterea cum assertum creditum sit illiquidum nullo modo præbere potest retentionis commodum, Rota *in Romana retentionis domorum* 27. *Maij* 1625. *coram reuerendissimo Domino Terracinen. & in Romana domus quarto Maij anni præsentis coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bichio in fine.*

Et ita fuit resolutum informante tantum Ioanna Baptista altera parte citata, &c. & moras inexcusabiles afferente.

Eminentissimo et Reverendissimo D. Card. Otthobono.

Romana domorum.

Lunæ 20. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Excessus, ad hoc vt vitiet deliberationem, debet concludenter probari. Excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum, citata parte Solutio quando dicatur facta metu mandati. Ordo solutionis demandatæ, quam vim habeat in termino satisfactionis. Sententia secunda lata, non potest validitas primæ controuerti.

SVMMARIVM.

1 *Deliberatio iudicialis præsumitur iusta & valida.*

2 *Deliberatio pro manutentione sufficit quod non constet clarè, & notoriè de nullitate, & iniustitia deliberationis, ex eisdem actis.*

3 *Excessus prætensus in deliberatione, debet concludenter probari.*

4 *Dictio* in circa *apposita in confessione, vbi adest verbum* pro residuo: *non concludit confessionem certam, & determinatam.*

5 *Librarum pretium in* Statut. vrb. lib. 1. cap. 197. *taxatur ad baioc.* 15. *pro qualibet.*

6 *Mandati verba intelligenda sunt eo modo, quo excessus euitatur.*

7 *Productio calculi, cum nihil exaduerso fuerit oppositum post ipsum terminum ad dicendum contra iura producta, tribuit ius quæsitum parti producenti, præsertim post latam sententiam.*

Adeovt

debeat esse indubium, si mutua per creditorem tradita, donec contrarium concludenter probetur.

3 *Ex eius exclusione excludatur ex non impugnatione partitarum actis productarum ex altera parte.*

4 *Solutio facta tantum post deliberationem decursorum non sufficit ad inducendam approbationem calculi, super quo fundatur: & ipsius deliberationis.*

Maxime quando pars soluens notitiam ipsius habuit.

5 *Solutio, ad hoc vt possit dici facta coactè metu mandati, requirit precedentem huius protestationem, quamuis mandatum etiam præcesserit.*

11 *In deliberationis actu præsens pecunia de iure requiritur.*

12 *Ordo solutionis faciendæ, ad sacrum montem Pietatis directus: cum is, qui dirigit, habeat ibi illam summam concurrentem postmodum translatione seu cessione partium ad fauorem illius cui solutio est destinata; habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum, vbi ea de forma interuenire debet.*

13 *Declaratio procuratoris in iudicio se nolle esse procuratorem non infert actum, postquam est iam dominus litis effectus, inuito Actore, qui propterea valde contra ipsum prosequutus fuit iudicium.*

14 *Vendendi totum fundum hypothecatum pluribus creditoribus, competit cuilibet ex illis, etiam absque consensu.*

15 *Pariter quando plures creditores fundum hypothecatum possideant, alterone illis satisfacto, potest alter peragere bonorum venditionem.*

16 *Sententia secunda lata, non potest validitas primæ controuerti, cum oppositio illius, debuisset fieri ante secundam sententiam.*

DECISIO LXXVII.

FVit post duas causæ propositiones, vtraque parte informante, habitas, resolutum mandatum de manutenendo petitum à Paulo Orlando, esse illi concedendum in domibus, de quibus agitur, quia, cum non reuocetur in dubium possessio in ipsum translata vigore deliberationis factæ
1. iuxta formam commissionis Sanctissimi. ipsi profectò est danda manutentio cum militet præsumptio pro validitate, & iustitia deliberationis *lege quoties*, 13. *D. de rebus dubiis, leg. queries* 8. *D. de verb. oblig.* Alexander *in lege qui Romæ* 122. §. *hæc fratres, numero* 29. *D. roderi*, Cauer. *consilio* 188.
2. *numero* 8. Abbas *cons.* 41. *num.* 2. *lib.* 1. Rota *decisione* 48. *numero* 1. apud Mangil. *de fatisbat.* & eidem Orlando deliberatario extraneo sufficit, quod non constet clarè, & notoriè de nullitate, & iniustitia talis deliberationis ex eisdem actis ex adduct. per moder. Perus. *de manut. observat.* 12. *n.* 8. & per Rotam *in Romana Censuum* 27. *Aprilis* 1644. *coram R. P. D. Iuco Roias.*

In præsenti autem nullo modo constat de nullitate, vel iniustitia, sed potius de iustitia deliberationis Orlando factæ, cum ad eam fuerit deuentum, seruatis omnibus de iure seruandis, & vigore commissionis Sanctissimi ob causam, quod creditor [illegible] Pierperi Caffarelli ex Saluiano immissi [illegible] sionem [illegible] domorum de quibus agitur, re[illegible] de eorum creditis satisfieri spatio d[illegible], quæ causa verificata fuit in calculo r[illegible]to per DD. Martinengos creditores,
3. [illegible] improbatur ab Orlando in eius summario primæ propositionis numero 6. & secundæ positionis num. 7.

Neque iuxta deliberationis turbetur ex prætenso excessu in quantitate crediti, ex quo deducitur etiam defectus legitimæ probationis, quod intra decennium creditores ex fructibus dotalium satisfieri non potuissent, quia prætensus excessus debet concludenter probari, Rota *coram Serafino, dec.* 189. *numero* 1. & 2. *in recent. decisione* 405. *numero* 2. *part.* 3. & *decisione* 300. *numero* 6. *part.* 7. & ideo non resultet ex solo mandato procuratæ facto à DD. de Martinenghis *per federe iudi mille in circa de lire* [illegible] *d'oro.* Quia vltra quod, 4.
stante illa dictione *in circa* verbum *promissum* non concludit confessionem certam, & determinatam ex traditis per Gutier. *ad consuet. Mediol. cap.* 2. *glossa* 3. *numero* 14. non potest inde desumi concludenter, quod fenerint de moneta Bixien. & non de moneta Romana, cum & in vtre currant liræ Florentinæ, & etiam in Stat. vrb. lib. 1. cap. 197. liratum pretium taxetur ad baioc. 15. pro qualibet, & sic septem ex eis constituunt aureum papalem, vel Florentinum iuliorum decem cum 5.
dimidio. Ideo hoc mandatum non concludit excessum, cum verba sint intelligenda eo modo, quo 6.
excessus euitatur, vt dixit Rota *coram bonæ memoriæ Coccino decisione* 144. *numero* 12. *& sequentibus in recent. decisione* 123. *num.* 3. *& 4. part.* 5. *& in Bononien. fideicommissi de Catanis* 1. *Februarij* 1654. *coram Molino.*

Verum Dominis visum fuit tolli quemcunque excessum ex calculo prædicto in actis exhibito parte citata, stante enim præfati calculi productione cum nihil fuerit oppositum post lapsum terminum ad dicendum contra iura producta, fuit ius 7.
quæsitum parti producenti ex latè adductis per Adden. ad sanctæ memoriæ Gregorium, *decisione* 292. *numero* 6. præsertim post latam sententiam. Mantic. *decisione* 162. *numero* 2. Adeo, vt standum sit notulæ per creditorem traditæ, donec contrarium concludenter probetur. Rota *decisione* 161. 8.
numero 29. *parte* 6. *recent.* Et in terminis excludendum esse excessum ex non impugnatione partitarum in actis productarum, citata parte, dixit Rota, *decisione* 28. *num.* [illegible] post Mangil. *de fabbricatione, & in Bononien. fructuum* 14. *Nouembris* 1617. *in §. Accede* [illegible] *coram Ansalone, & Bononien. Peruisarum.*

Et vlterius excessus tollitur, etiam ex eo, quia DD. de Caffarellis post deliberationem calculum 9.
prædictum approbarunt, soluendo fructus post deliberationem decursos, quos sane non soluissent, si in dicto calculo fuisset excessum, maximè, quia deliberationis notitiam habuerant, vt constat *ex decimo summario Orlandi num.* 10. inde enim bene resultat approbatio deliberationis, & calculi prædicti, *l. si tua* 60. vbi Bart. *D. de l. 2. fiquaem* 24. *Codice de transact. Lege ad soluendum* 5. *Codice de re iudi.* Becc. *consultio* 106. *num.* 41. Rota *coram Cavaler. dec.* 100. *num.* 7. *& in Romana Census* 18. *Maij* 1646. *sub §. si coram R. P. D. Iuco Molino.*

Nec obstat, quod DD. Caffarelli soluerint coactè, vigore mandati, quia vltra quod adfunt etiam aliquæ solutiones sponte factæ, verè non præsumuntur, nisi mandatum gratiosum, & DD. Caffarelli soluerunt absque vlla protestatione, quæ necessaria erat ad hoc, vt coactè soluisse dicerentur quamuis mandatum etiam rigorosum præ- 10.

cessisset. Rota *coram Seraphin. decisione* 104. *numero* 11. cum alleg. ab Add. ad sanctæ memoriæ Gregorium *decisione* 365. *numero* 4. *& in Laurentana Prædy* 28. *Ianuary proxime præteriti coram R. D.meo Decano.*

Obiectum, quod in actu deliberationis non
11. adesset præsens pecunia, prout de iure requiritur, sed tantum ordo ad sanctum Montem Pietatis,
12. tollitur, quia, cum liquidè constet, quod Orlandus licitator de eo tempore haberet pecunias in Monte Pietatis eæque die sequenti translatæ fuerint in creditum Cursoris iuxta formam mandati de subhastando, hoc sufficit, cum his concurrentibus ordinem ad Montem habere vim numerationis in fortioribus terminis firmauerit Rota *in Romana Saluiani* 4 *Martij* 1644. *coram R. P. Domino meo Versp.*

Nullitas vero subhastationis deducta ex eo, quod Procurator DD. de Caffarellis citatus fuerit postquam declarauit se nolle esse procuratorem, corruit, quia hoc procurator declarare nõ poterat,
13. cum iam esset effectus Dominus litis, inuito Actore, qui propterea validè contra ipsum prosequutus fuit iudicium. Abbas *in cap. auditis, num.* 8. *& in cap. non iniuste num* 4. *in fin. de procurat.* Felin. *in cap. ex parte il* 3. *num.* 27. *de rescript.* Rota *in Romana contus. seu depositi* 26. *Ianuary* 1646. *coram reuerendissimo Patre Domino meo Melin, & in Meleuitana tenute* 14. *Iuny* 1647. §. 1. *coram R.P.D.meo Bichio.*

Nec releuat, quod commissio deliberationis esset obtenta à Com. Paulo Æmilio, & Ricciarda, ab ista verò tantum fuerit prosequutum iudicium ob præcedentem, satisfactionem Com. Pauli Æmilij, quia ius vendendi rerum fundum hypo-
14. thecatum pluribus creditoribus, competit cuilibet ex illis, etiam aliis satisfactis, vt est *de verba ad litteram in l. solutum* 11. §. *si creditor. D. de pignor. act.*
15. Paritèrque si plures creditores fundum hypothecatum possideant altero ex illis satisfacto, potest alter prosequi bonorum venditionem, vt sunt verba *textus in l. unus vnus* 12. *vers. aliter atque, D. de bon. auth. iud. possid.*

Pluribus nullitatibus contra primam sententiam in Saluiano obtentam cumulatis pro parte DD. de Caffarellis, satisfaciebant informantes pro Orlando, & sufficiens visa fuit responsio, quod in secundo iudicio præfixo termino ad deducendum omnia, non fuerunt appositæ istæ nullitates; ideo lata sententia non potest validitas primæ controuerti, cum nullitas opponi debuisset in specie ante secundam sententiam. Rota *decisione* 572. *numero* 2. *& 3. parte* 2. *recent.* Et ita fuit resolutum, vtraque parte informante, &c.

R. P. D. CERRO.

Caietana bonorum.

Lucæ 3. *Decembris* 1646.

ARGVMENTVM.

Nonnulla recensentur circa ordinatoria iudicij, ad firmandã validitatem sententiæ. Quamplura de Emphyteusi Ecclesiastica, vbi cadunt multa obseruatione digna circa clausulas in ea apponi solitas, & circa prohibitionem alienationis. Confraternitas instituta ad pium opus, habens Ecclesiam, & alia Ecclesiastica signa, non potest dici mere laicalis, minus mortua, ad effectum incapacitatis, emphyteusis quæ dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio per biennium non prorogatis fatalibus efficitur deserta, ac si nusquam interposita fuisset.*

2 *Appellatione deserta, sufficit prouerè indicata, causam ad partes remitti, & impedimenta remoueri.*

3 *Sententia est valida quæ habet requisita* vulg. dec. Caputaq. 260. part. 1.

4 *Stylus fori in ordinario probatur ex attestationibus Notariorum, & Causidicorum loci, licet extraiudicialibus.*

5 *Citatio ad sententiam, non restricta ad primam diem, sed concepta cum clausula* & deinde antea cum continuatione, *protrahitur ad duas, & tres alias sequentes dies iuridicas.*

6 *Circunductio citationis non pendet à voluntate partium, sed iudicis.*

7 *Emphyteusis Ecclesiastica, finita generatione, ad Ecclesiam reuertitur, nec transit ad extraneos.*

8 *Heredum, & successorum appellatione, in materia emphyteusis, veniunt soli heredes sanguinis, & sic descendentes ab ipsis inuestitis*

9 *Clausula.* Ad habendum, *apposita in emphyteusi in parte dispositiua, intelligitur iuxta naturam contractus emphyteutici.*

10 *Nec illam immutat, sed restrictionem recipit ad limites ipsius contractus, cui apponitur.*

11 *Et ideo quando emphyteusis de sui natura, non est transitoria ad extraneos, non tribuit facultatem alienandi in extraneos in præiudicium cæterorum, ne in ea, eodemque inuestitura inducatur manifesta contrarietas, & repugnantia.*

12 *Solemnibus non adhibitis in Emphyteusi, clausula.* Ad habendum, *non potest extendere concessionem.*

13 *Prohibitio expressa alienationis in Emphyteusi, exercet vim vocis edictæ clausulæ.* Ad habendum, *adeo vt tribuere solum possit facultatem alienandi inter illos de linea comprehensos in inuestitura, secus in extraneos.*

14 *Prohibitiones alienationis maturo consilio in inuestituris appositæ plus attendi debent, quàm clausulæ generales, vt plurimum per Notarios apponi solitæ.*

15 *Prohibitio alienationis repugnat naturæ clausulæ.* Ad habendum.

16 *Clausula.* Ad habendum, *vbi nihil aliud resultat, tribuit facultatem alienandi.*

17 *Prohibitio alienandi concepta cum duabus negatiuis, puta* non possit alienari, nisi cum consensu, *in affirmatiuam resoluitur, & importat positiuam licentiam alienandi.*

18 *Concepta autem cum una negatiua, puta* non possit, *prohibitio remanet absoluta, & præceptum negatiuum importat.*

19 *Clausulæ generales inuestituræ, aliàs quæ comprehenderent extraneos, stante prohibitione alienationis per præceptum negatiuum, restringuntur ad heredes sanguinis.*

20 *Clausula* in perpetuum, *apposita in concessione de sui natura non transitoria ad extraneos, perficit concessionem inter personas concretas, illam tamen non extendit ad extraneos non vocatos.*

21 [illegible]

21 *Clauſulam* in perpetuum *tritum eſt regulari & intelligi tuncas ſubiectam materiam, in qua apponitur.*

22 *Clauſula* in perpetuum *appoſita in conceſſione ex pacto non facit illam hereditariam.*

23 *Bona emphyteotica Eccleſiaſtica, in Eccleſiam, vti manus mortuas deuenire non poſſunt.*

24 *Nec minus per viam inſtitutionis.*

25 *Relatio ſupponit relatum in referente, ita vt pacta in antecedente inueſtitura, ad quam præſens relationem habent cenſeantur in hac repetita perinde ac ſi etiam in iſta eadem fuiſſent appoſita.*

26 *Pactum quod res emphyteotica non poſſit deuenire ad manus mortuas, nec minus in illas poteſt transferri pro aſſequenda æſtimatione, quia pactum huiuſmodi reſtiſtit æſtimationi.*

27 *Confraternitas inſtituta ad pium opus habens Eccleſiam, aliaque Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici mere laicalis.*

28 *Manus mortua, ad effectum incapacitatis emphyteoſis alienari prohibita dicitur etiam vniuerſitas Eccleſiaſtica, & laicalis, quæ nunquam meritur.*

DECISIO LXXVIII.

MOnaſterium Caſſinenſe D. Directus bonorum, de quibus agitur, conceſſit in emphyteuſim cum pacto renouandi de 29. in 29. annis, & iuxta formam antiquarum conceſſionum nonnulla bona ſita in territorio Traiectæ Flaminio Vellono, tam proprio nomine ſtipulanti, quam vice, & nomine Fabritij fratris, ac pro eius hæredibus, & ſucceſſoribus pacto, adiecto, quod bona præfata, nec aliquam ipſorum partem poſſet vendere, nec alienare ſine licentia, & aſſenſu præfati Monaſterij.

Defuncto prius Flaminio, obiit etiam Fabritius frater ſcriptis ſibi hæredibus Fratribus Ordinis S. Franciſci de Obſeruantia, & quatenus eſſent incapaces Eccleſia Sanctiſſimi Sacramenti dictæ Terræ, quæ ob incapacitatem prædictorum Fratrum anno 1629. hæreditatem Fabritij adiuit, & poſſeſſionem dd. bonorum emphyteoticorum apprehendit, ſed habita de his notitia anno 1631. Monaſterium Caſſinenſe in Curia Epiſcopali Caietæ iudicium deuolutionis intentauit præcipuè ob mortem Flaminij, & Fabritij ſine liberis, & quia bona deuenerunt in manus mortuas, & anno 1643. emanauit ſententia pro deuolutione ad fauorem Monaſterij cum condemnatione alterius partis ad reſtitutionem fructuum indebitè perceptorum, ſummario Monaſterij numero 2. & 3.

Appellarunt Agentes pro Eccleſia à præfata ſententia ad Aud. Cam. & tranſportatis actis prioris inſtantiæ, ac ſententia in iudicatum traniacta ob cauſæ non proſecutionem intra biennium, idem moderatus fuit inhibitionem vigore ſupradictæ appellationis conceſſam à cuius moderatione cum fuerit iterum appellatum pro parte Eccleſiæ Signatura mihi reſcripſit cum ſolita clauſula conſtito, ideo dubitaui, an conſtet de re iudicata, quæ veniat exequenda, vel potius de cauſis reſtitutionis in integrum, & affirmatiuè, quoad primam partem, negatiuè verò quoad ſecundam DD. reſponderunt, cum enim appellatio
1. fuerit interpoſita die 1. Aprilis 1643. & toto ſequenti biennio nihil actum in cauſa, nec prorogata fatalia, remanſit deſerta, & ſententia in rem iudicatam tranſiuit perinde, ac ſi nunquam à ea fuiſſet appellatum, Auth. *ei, qui, C. de temp. appell. cum ſit. Romana extr. de appell. Clem. ſi ſæpe appellationem eod. tit.* Vellr. *in prax. lib. 3. cap. 5. num. 2.* Scacc. *de Appell. quæſt. 5. art. 8. num. 119. cum ſeq.* Rot. *in recent. deciſ. 476. num. 1. & deciſ. 548. num. 2. part. 8. in Terracinen. Violante 2. Maij 1645. coram R. P. D. meo Ottobon. in Aquilana Iuris part. 4. Iunij proximè præteriti coram R. P. D. meo Conrad. §. non obſtat, quia fuerit ab ea appellatum.*

Non obſtante, quod ſuper deſertione cauſæ nulla emanauit expreſſa declaratio, cum ſufficiat deſerta appellatione cauſam ad partes remitti, & impedimenta remoueri *ad text. in leg. 1 contra maiorem, Cod. de appell.* Card. Alexand. *in cap. ex ratione num. 44. verſus contrarium eſt communis*, relat. per Scacc. *vbi ſupra lib. 3. cap. 2. quæſt. 11. num. 154. & 145.* & dictum fuit in Pampilonen. decimarum 19. *Iunij* 1628. *coram Euan. nunc Epiſc. Sabinen. D. meo Card. Verospio.*

De validitate ſententiæ dubitari non poteſt cum omnia requiſita concurrant vtig decij. Caputaquenſ. 260. *part. 2.* nec obeſſe poteſt, quod citatio ad ſententiam fuerit executa *die 13. Martij* reproducta *die 16.* ſententia verò lata non fuerit, niſi *die 23.* quia cum in Curia Epiſcopali Caietæ tribus tantum diebus ſingulis hebdomadis fiat audientia exceptis diebus Veneris menſis Martij, vt ex fidelibus, & atteſtationibus Notariorum, & Cauſidicorum illarum partium, quæ licet extraiudiciales bene probant ſtylum in ordinariis Rot. *inueterat. deciſ. 392. num. 2. part. 1. & deciſ. 101. num. 11. vers. & cum iſte ſtylus part. 2.* cum aliis per bon. mem. Burat. *deciſ. 124. num. 8.* vbi Addent. *littera B, deciſ. 148. n. 8. & deciſ. 690. numero 16.* & citatio, de qua agitur non fuerit reſtricta ad primam diem, ſed concepta fuerit cum clauſula, *& deinde in data ampliationis* die autem 23. fuerit *tertio die* iudicata, vt ex oculo ſententia dicitur lata in termino habili, quia citatio cum ſimili clauſula protrahitur ad duas, & tres alias ſequentes dies iuridicas Cæſ. de Graſſ. *de effect. ſent. & reiudic.* Rot. *in recentior. deciſ. 307. num. 9. part. 1. & coram bon. mem. Burat. deciſ. 317. num. 3. & in Tarracinen. hæreditatis 6. Iunij 1618. coram bon. mem. Albitio.* 5.

Nouit etiam nihil refert ſubiecuta iurium productio, dum tamen pars citata fuerit, nec Iudex ante ſequutas pro eorum admiſſione, circumductio enim non pendet à voluntate partium, ſed Iudicis, Grat. *diſcept. for. cap. 435. numero 11. in fin. vers. obſtat etiam, quod dicitur*, Rot. *in recent. deciſ. 277. numero 2. in nouiſſimis ad fin. part. 1. & deciſ. 69. num. 5. & 6.* coram ſanct. memor. Gregor. *deciſ. 5. num. 2. & ad eundem deciſ. 140. numero 16. vers. & dicitur ſæpe*, & coram bon. memor. Burat. *deciſ. 7. num. 2. num. 2.* 6.

Iuſtitia verò eſt euidens, quia emphyteuſis Eccleſiaſtica ſicuti generationi ad Eccleſiam reuertitur, nec tantùm ad extraneos, *cum ipſa deciſ. non aliter. Merlin. de reſcript. lib. 4. tit. 9. num. 1. Cæſ. de remiſſ. emphyt. lib. 1. deciſ. 33. num. 23. cum ſeq. & in hac ſi verum ſit, Rot. in recent. deciſ. 311. numero 2. part. 5. & deciſ. 21. num. 9.* 7.

Quamuis conceſſa fuerit pro hæredibus, & ſucceſſoribus cum in hac materia illorum exclaſione veniam ſoli hæredes ſanguinis, & deſcen- 8.

cendentes ab ipsis investitis, vt docuerunt Imol. *in leg. quod decuit. Dige. de verb. oblig.* Castrens. *in l. generaliter num. 4. Dige. de stat. matrim.* Bald. *cons.* 214. *num. 2. vers. ad tertiam dub. 5.* Alexander. *cons.* 83. *numero 1. & 2. vol. 7.* Roland. *cons. 96. & seq. par. 1.* Rimin. sen. *cons. 437. numero 2.* Rimin. iun. *cons. 165. num. .... part. 9. lib. 2.* Soccin. sen. *cons. 121. numero 18. lib 4.* Soccin. iun. *cons. 71. numero 3. lib. 1.* Dec. *cons. 171. num. 1. & 2.* Rain. *in cons. 23. num. 34. lib. 5.* Honded. *cons. 92. numero 19. & seq. lib. 1.* Bellon. *cons. 102. numero 14. lib. 1.* Cephal. *consil. 400. numero 56. & 57.* Gabr. *cons. 84. numero 31. lib. 2.* Mantic. *de tacit. lib. 22. tit. 19. numero 20. cum seqq.* Clar. plures referens *in sua emphyteutica quæstione 28. sub numero 5. versus et ita, vers. fundamentum autem,* Gratian. *discept. forens. cap. 351. numero 17.* & firmauit Rota *coram Card. Seraphin. decis. 868. numero 1. & 2. datus in decis. 211. numero 3. & 4. cum seqq. p. 5. recent. & in Nouar. bon. 13. Ianuarij 1645. coram bo. me. Merlino, Specul. dotium, & primum Iulij 1644. coram Reuerendissimo D. meo Decano, & Iuniæ Alexand.*

9. Non obstat clausula *ad habendum* apposita in parte dispositiua cum hæc intelligitur iuxta naturam contractus emphyteutici, vt dixit Rot. *coram Card. Seraphin. cons. 724. numero 8. & coram bon. mem. Coccino inter eius impress. decis. 75. numero* 10. nec illam immutat, sed restrictionem recipit, ad limites ipsius contractus, cui apponitur

10. vt pluries dixit Rot. & signanter *in recent. dec. 60. numero 12. & 13. part. 5. decis. 74. numero 8. 9. 10. & 11. & decis. 211. numero 12. part. 6.* & ideò quando, prout hic emphyteusis de sui natura non est translatoria ad extraneos non tribuit fa-

11. cultatem alienandi in extraneos in præiudicium vocatorum ne in vna eademque investitura inducatur manifesta contrarietas, & repugnantia, vt ex his rationibus concludendo tradunt Bald. *numero 5. lib. 5. Dec. cons. 54. numero 6.* Simon de Pret. *cons. 20. numero 11. lib. 11.* Rab. *cons. 110. numero 5. vers. & sic*, Menoch. *cons. 61. numero 20.* Baldellon. *cons. 4. numero 2. & 3.* Grouagnon. *cons. 44. numero 107. & 108. lib. 2.* et pluries firmauit Rot. *coram Card. Seraphin. decis. 1250. numero 12. coram Card. Cavalier. decis. 293. numero 4. coram bon. mem. Coccino dict. decis. 75. numero 9. coram Reuerendiss. Vgolino. decis. 212. numero 20. in recent. decis. 294. in fin. part. 2. decis. 265. numero 5. part. 4. decis. 60. numero 12. & decis. 86. numero 15. part. 5.* & articulo maturè discusso *dict. decis. 74. numero 6. cum seqq. usque in fine*, & *dict. decis. 211. num. 7. cum seqq. p. 6.* & aliis relatis in *decis. 415. n. 20. & 21. part. 8.*

12. Quo lumine difficultate recipiendum est in casu nostro, quo solemnia non fuerunt adhibita, sine quibus hæc clausula non potest extendere concessionem, vt aduertit Dec. *in cap. in præsentia numero 33. de iur. 53. vers. hic ergo conclusio ea probat.* Alciobrand. *cons. 22. numero 3.* Couar. *var. resolut. lib. 2. cap. 17. numero 5. dicta decis. 74. numero 14.*

13. *& 15. part. 6.* & quod plus est adsit expressa prohibitio alienationis, quæ infringit, & enervat vim præcedentis clausulæ *ad habendum*, adeo vt tribuere solum possit facultatem alienandi inter illos de linea comprehensos in investitura secus in extraneos, Dec. *cons. 171. num. 3.* Gratian. *discept. forens. cap. 344. numero 11* quos seq. iuta fuit Rot. *coram eod. decis. 94. num. 7. part. 2. & dicta decis. 74. numero 13. 14. & 15. & decis. 211. numero 8. vers. 7. part.* Si respondetur omnia contractus, & subditus, plus attendi debere prohibitionem alienationis iuxta 14.
quam humanis oculis manifestas vt plurimum per Notarios apponi solitas, & in Ca-
ten. *cap. cum 4. Decret. 16. 5.* 15.
Alex. in recollectis 61. vol. 7. Prohibitio enim apposita in actu claris
bal. cum, quæ vt notat Abad. *tollit*, ne alie- 16.
cultatem alienandi, Dec. *cons. 71. dec.*
to 3. vers. secundo, Cor. *cum. cons. 156.*
numero 6. vers. præterea & firmat, Cost. *cons.*
emphyt. 01 venat. lim. 3. numero 2. & 3. Cost.
decis. 164. sub numero 4. cum duabus seq. in
dubus decisionibus.

Pro quorum comprobatione pendebant Domini prohibitionem esse actiuissimam cum vna solum negatiua, sibi, *tali casu, ab quo est confu-*
fusa, & reliquum partem esse valere, vel aliter 17.
re sua licentia, & assensu præstiti Alienatio. quicquid enim sit quando concipitur cum duabus 18.
negatiuis puta *non possit alienare, vel non con-*
sentiat, quas in affirmatiuam resolui, & importari posse illam licentiam alienandi dixit Rot. *Sacr. Apost. decis. feudi 22. Ianij, & 18. Decembris 1645. coram Reuerendiss. Domino meo Decano.* Quando prout hic 19.
vna solum adest negatiua, tunc *non posse* prohibitio remanet absoluta, & præceptum negatiuum, importat, quod clausulæ generales investituræ alias aptæ comprehendere extraneos restringuntur ad hæredes sanguinis, vt in solutionibus terminis tradit Afflict. *in cap. 18. sub una lege numero 35. vers. videamus quando contractus in feudo fuerunt controu. inter D. & agnat.* Boll. *de agnat. sub numero 54.* Dec. *dict. cons. 171. vol. 5. & 6. cum*, Rosentall *defendens. 2. cons. 3. numero 5.* vers. vbi idem, Cald. *de emphyt. lib. 2. quæstione 10. numero 16. vers. ceterum ego*, Cæsar Manent. *decis. 2. numero 30. cum duob. seqq.*

Hinc etiam nihil facit clausula *in perpetuum*, 20.
quia, vbi provt hic apponitur in concessione de sui natura non translatoria ad extraneos perpetuat concessionem inter personas comprehensas, illam tamen non extendit ad extraneos non vocatos vt probat *text. in dict. §. emphyteuticum. vers. licentia*, Auth. *de non alienand.* Roland. *96. numero 7. 8. & 19. lib. 1.* Alexander *cons. 9. sub numero 9 in fin. vers. sed solum dicunt vbi. 2.* Mantic. *de tacit. lib. 27. titul. 10. numero 21.* Cald. *vbi supra dicit. lib. 2. quæst. 23. numero 19. cum seqq. & aliis relatis*, Rot. *in recent. decis. 381. numero 4. part. 5. & satius dict. decis. 211. numero 7. part. 6.* tritum enim est clausulam huiusmodi *in perpetuum* regulari & intelligi iuxta subiectam materiam, in qua apponitur, Gloss. *in leg. & in perpetuum, Digestis de precarat.* Alexander *in* 21.
leg. 2. n. 2. Digestis solut. matrim. Cardin. Seraphin. *decis. 874. numero 5.* Rot. *decis. .... num. 8. part. 7. recent. & in Benevven. cessus 21. Febr. 1645. coram Reuerendiss. Patre Domino meo Ghisterio*, & ideo appolita in concessione ex pacto non facit illam hæreditariam, vt de magis communi testatur Rot. 22.
in cap. in præsentia numero 53. vers. ergo conclusio de probat. Rol. *cons. 6. & num. 6. & 18. & 19. lib. 1.* Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 19. n. 27.*

Sed vlterius dixerunt Domini rem esse extra difficultatem, quia deuolutionem esse inutilem, ex quo bona fide non relicta Ecclesiæ, in quem vti 23.
maius mortuus bona Ecclesiastica deuenire non possunt *vbi Abb. in c. 1. de rer. permut.* & ibi Afflict.

in princ. n. 4. & 5. Gloss. *in cap. potuit verb. prohibeatur*, & ibi Abb. *n. 10.* Imol. *num. 25. extr. hoc t.* Burs. *cons. 199. n. 42. vers. 3.* Rot. *coram fan. mem. Gregor. decis. 520. n. 11.* ibique Addent. *n. 14. coram Ken. Vrgellen. decis. 334. num. 11. in fin.* & dictum fuit in Neapolitana laudemij. 14. *Decemb. 1640. coram bon. mem. Coccino*, nec minus per viam institutionis Rot. *d. dec. 211. n. 20. p. 6. recent.*

Immò cum in antiquis inuestituris iuxta quarum formam facta fuit hæc, de qua agitur, adsit explicata prohibitio, ne bona deueniant ad manus mortuas, & vigore istius relationis pactum habeatur perinde, ac si etiam in ista fuisset appositum, vt in his terminis dixit Rot. *d. decis. 211. n. 5. & 6. part. 6.* non potuerunt bona in Ecclesiasticam transferri, nec minus pro assequenda æstimatione, quia pactum huiusmodi resistit acquisitioni, Aldobr. *cons. 40. num. 9. lib. 1.* Burs. *cons. 299. num. 48. vers.* Doctores *lib. 2.* san. mem. Greg. *dec. 529. num. 10.* & latiùs *dict. decis. 211. num. 31. part. 6. recent.* 25. 26.

Quod autem Confraternitas Ecclesiæ Terræ Traiectæ sit merè licalis, nec iustificatur cum instituta sit ad pium opus venerationis Sanctiss. Sacramenti, habeatque Ecclesiam, aliaque Ecclesiastica signa per ea, quæ dixit Rot. *in Romana bonorum 19. Ianuarij 1643. coram R. P. D. meo Ghisilerio, & in Romana saluiani, seu attentatorum 29. Maij eiusdem anni coram R. D. meo Præside Vallisoletano*, nec releuat cum ad hunc effectum idem sit Vniuersitas Ecclesiastica, & Laicalis, quæ nunquam moritur, vt declarat Petr. Pecch. *de Amoniz. bon. cap. 2. per tot. in tract. magnas tom. 11. par. 1. fol. 316.* Cal. *de renouat. emphyteus. lib. 1. quæst. 19.* Corbul. *de caus. propriet. ob alienat. irrequisiuit. Domin. fact. ampl. 12. n. 6.* Anchar. *cons. vlt. sub num. 3. vers. propter hoc videtur*, & latè firmauit Rot. *coram Martin. And. decis. 6. n. 2. & 3.* 27. 28.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Cerro.

Caietana Bonorum.

Mercurij 10. Iunij 1648.

ARGVMENTVM.

Clausularũ emphyteusis importantia pertractatur. Nonnulla de beneplacito Apostolico, & de linea finita ad effectum deuolutionis, ac de prohibitione alienationis in emphyteusi, recensentur: sententia recipit declarationem à libello.

SVMMARIVM.

1 *Verba pro heredibus & successoribus in concessione emphyteusis Ecclesiasticæ comprehensa, extenduntur solum ad heredes sanguinis, & descendentes ab eis inuestitis.*

2 *Clausula* Ad habendum, *ac in perpetuum intelligantur iuxta naturam contractus, cui adiciuntur.*

Indeque in emphyteusi Ecclesiastica non tribuunt facultatem renunciandi, nec alienandi in extraneos.

3 *Hæc clausula in emphyteusi Ecclesiastica, non impetrato Beneplacito Apostolico, non possunt extendere concessionem vltra personas expressas.*

4 *Beneplacitum Apostolicum, aliæque solemnitates requisitæ in alienatione emphyteusis Ecclesiæ in extraneos non præsumuntur excursu temporis, nisi simul concurrat obseruantia.*

5 *Prohibitio alienationis rei emphyteuticæ in concessione apposita, enernat vires precedentium clausularum.*

6 *Præsumptio, quod concessio emphyteusis concepta pro se, suisque haredibus, & successoribus sit facta etiam in extraneos, non efficaciter inducitur ex eo solo, quod vnus ex illi nominatis sit Clericus, & proinde filiationis incapax, dum etiam in descendentes alterius nominati verificari potest ipsa concessio.*

7 *Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis, non potest dici finita per existentiam in Religiosis vltimæ ex ipsa, dum saltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monasterium, declaratur num. seq.*

8 *Declaratur dispositio* S. Conc. Trid. sess. 25. c. 3. de regul. *de hac loquentis, intelligi tantum de Capuccinis, non autem de Monialibus.*

9 *Procedit in emphyteusi priuatorum, vel in emphyteusi Ecclesiastica concessa etiam pro extraneis, & cum solemnitatibus requisitis.*

Secus verò in emphyteusi Ecclesiastica non transitoria ad extraneos, & in qua deficiunt solemnitates requisitæ, & Beneplacitum Apostolicum.

10 *Hoc enim casu etiam si monasterium esset capax bonorum in communi, nihilominus bona in ea comprehensa ab ipso nec prætendi, nec minus retineri possunt pro sola fructuum commoditate, durante vita monachi.*

11 *Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Ecclesiastica, relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam, iuncta legali prohibitioni per relationem ad antiquas inuestituras, interdicit omnem, & quamcumque potentiam alienandi dicta bona vsque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à monasterio possint acquiri, & apud ipsum retineri.*

12 *Nec minus ad effectum vendendi personæ habili, & æstimationem consequendi cum huiusmodi pacto, & contrahentium prohibitio resistat principio acquisitionis.*

13 *Prohibitio alienationis in emphyteusi Ecclesiastica, omnem casum comprehendit, etiam hæreditariæ institutionis, alteriusque vltimæ voluntatis.*

14 *Bona emphyteutica Ecclesiæ, ad aliam Ecclesiam, vti ad manus mortuas deuenire non possunt.*

15 *Mors ciuilis monachi ob emissam professionem, æquiparatur naturali, ad effectum deuolutionis emphyteusis Ecclesiæ.*

16 *Sententia intelligitur & declaratur secundum libellum, & petitionem Agentis.*

17 *Libellus, & petitio, quando continet duo capita ad fundandam intentionem Actori, & Iudex in corpore sententiæ libello fauorabilis vnum dumtaxat expresserit, censetur etiam de secundo intellexisse, vt illi sententiam plenius conformaret.*

Accedente præsertim clausula: omni meliori modo *: ibidem apposita.*

18 *Clausula* omni meliori modo *apposita in sententia, comprehendit omnem modum meliorem, quo sententia sustineri potest, etiam non expressum.*

DECISIO LXXIX.

DEcisionem sub die 3. *Decembris* 1646. coram me emissam in præsenti disputatione DD. confir

confirmarunt. Quia omissa validitate sententiæ non amplius ab altera parte in dubium reuocata, iustitia patet, repetito quod agitur de emphyteusi Ecclesiastica, quæ linea generatione ad Ecclesiam redeuntur, nec ad extraneos transit licet concessa pro hæredibus, & successoribus, cum in hac materia verba huiusmodi extendantur solum ad hæredes sanguinis, & descendentes ab eisdem inuestitis, ex latè deductis in 1. *decis. vers. Iustitia vero est euidens.* 1.

Nec contrarium fundent pactum renouandi de 29. in 29. annos, & clausulæ, ad habendum, ac in perpetuum; Quia vt pariter respondetur fuit in dicta decisione intelliguntur iuxta naturam contractus cui adiiciuntur, indeque in emphyteusi Ecclesiastica non tribuunt facultatem renouandi, nec alienandi in extraneos, vbi latè deducitur in Mediolanen. Bonorum 30. *Maij* 1633. *coram bon. mem. Merlino quæ est dec.* 211. *a num.* 7. *cum pluribus seqq. part.* 6. *recent. cum aliis relatis in* 1. *dec.* vbi vltertius fuit animaduersum præfata facilius admittenda, cum nec solemnia fuerat adhibita, nec impetratum Beneplacitum Apostolicum sine quibus huiusmodi clausulæ non possunt extendere concessionem vltra personas expressas *ex authoritatibus ibidem congestis.* 2.

Præsumptio autem Beneplaciti Apostolici non oritur ex lapsu 30. annorum dum non probantur factæ alienationes in extraneos, & præfato tempore obseruatæ. Receptum enim & solum curtum temporis non inducere præsumptionem Beneplaciti aliarumque solemnitatum nisi simul concurrat obseruantia concessionis, vt respondit Rota apud Pur. *dec.* 7. *de præsumpt. coram bon. mem. Coccino dec.* 301. *num.* 2. & 3. cum aliis *in Perusina Reintegrationis* 13. *Iunij* 1644. *coram R.P.D. meo Ruyas, & in Compostellana Parochialis* 10. *Febr.* 1645 *coram R.P.D. meo Verospio vers. quia cum ex tui. in fin.* 4.

Et proinde non applicantur decisiones in contrarium adductæ. Decisio enim 294. *part.* 2. *rec. refer. part.* 3. *in ord.* 286. Loquitur de concessione habente expressam facultatem alienandi in extraneos quæ multum mouit Dominos *vt ibidem num.* 6. in altera vero 548. *p.* 8. *rec.* aderat Beneplacitum Apostolicum, & ostendebantur alienationes factæ extraneis, *vt num.* 11. 16. & 17. Decisio vero Card. Caual. 293. loquitur in inuestitura nullam habente prohibitionem, quæ concurrit in casu nostro, & eneruat vires præcedentium clausularum, vt respondit Rota *in Forosempronien. emphyteusis coram bon. mem. Merlino, quæ est dec.* 4. *num.* 8. *cum seqq. part.* 6. *recent. cum aliis in* 1. *decis. vers. quod si ne difficultate cum vers. seqq.* 5.

Minus vigent duæ coniecturæ ponderatæ in contrarium. Prima enim, quod bona de quibus agitur, deuenerint in Flaminium, & Fabritium successione cuiusdam Marij Velloni cum permissione, & consensu eiusdem Monasterij Cassinensis directi Domini cessat ex facto, cum Monasterium non approbauerit Marij successionem, sed de nouo locauerit, & concesserit, ibi, *hodie præfatus D. Germanus Procurator locauit, & de nouo concessit præfato, &c. ac ibi & titulo locationis, ac de nouo concessionis præsentis, &c.* Secundò verò ex eo, quod concessio stipulata fuerit à Flaminio pro se, suisque hæredibus, & successoribus, qui tamen cum esset clericus descendentes habere non potuit sed solos hæredes extraneos nihil releuat dum inuestitura fuit ab eodem Flaminio recepta etiam pro Fabritio fratre qui vel Laycus habere potuit Descendentes. Adducta autem præsumptio foret efficax si solum in extraneis successio verificari posset, vt tradunt Clar. in *§ fin. dum quæst.* 74. *num.* 4. Card. *de nonnull. emphyteut. quæst.* 20. *num.* 37. & plures alij relati per Burs. *de subfeud. q.* 339. *n.* 42. & 44. 6.

Demum nihil obstat quod Fabritius decesserit relicta vnica filia fœmina Moniali Capuccinæ; qua existente declarari non potuit esse factum locum deuolutioni ob lineam finitam cum tamen eius vita durante commoditas bonorum, de quibus agitur remaneret penes Monasterium, vt trad. Bald. *in cap. post cessionem num.* 14. *de probat.* Anchar. *cons.* 420. *num.* 1. & *seqq.* Burlatt. *cons.* 60. *num.* 43. Sanchez *in præcept. decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 15. *n.* 34. 7.

Quia omisso an sufficienter probetur existentia dictæ filiæ, & non obstet dispositio S. Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 5. *de regul.* loquentis tantum de Capuccinis, non autem, de Monialibus. Placuit responsio quod obiectū procedit, vel in emphyteusi priuatorum, vt tradit Iaf. *in leg.* 2. *num.* 400. *Codic. de iur. emph.* vel emphyteusi Ecclesiastica concessa etiam pro extraneis, & cum solemnitatibus requisitis, in quibus terminis loquuntur supra allegati, & præter illos primus omnium tradit Bald. *in auth. ingressus 2. dict. num.* 37 *vers. quæro ergo Codice de sacr. sanct. Eccles.* aliique relati per Corbul. *de emphyteut. in. de cauſ. prim. ob mort. cinul. numero* 6. *cum pluribus seqq.* Rota *in rec. dec.* 261. *numero* 7. *part.* 1 & *coram bon. mem. Burat. decis.* 394. *num.* 5. Secus verò emphyteusi Ecclesiastica non transitoria ad extraneos, & in qua, prout hic, deficiunt solemnitates requisitæ, & Beneplacitum Apostolicum, Hoc enim casu etiamsi Monasterium esset capax bonorum in communi, nihilominus bona in ea, comprehensa ab ipso nec prætendi, nec minus retineri possunt pro sola fructuum commoditate durante vita Monachi, vt secundum verio em, & communiorem sententiam firmant Odofred. *in d. auth. ingressi sub numero* 10. *Codice de sacr. sanct. Eccl.* ibique Alberic. & Castr. *num.* 34. quos refert, & sequitur in punctualibus terminis pro veritate respondens Burlatt. *cons.* 199. *a num.* 8. *vsque in fin. lib.* 2. eumdemque approbarunt Corbul. *vbi supra suo numero* 4. *vers.* Burlattus tamen, & Fulgin. *de iure emph. tit. de succes. in in bon. emph. quæst.* 14. *num.* 8. *vers.* & licet, ac sic distinguendo responsum fuit in *Benon. bonorum* — *Iunij* 1647. *coram R.P.D. meo Melzio*, 8. nec releuat quod saltem, & 27. *Martij præteriti coram R.P.D. meo Verospio.* 8.

Quæ nullam in proposito recipiunt dubietatem, quo vltra legalem per relationem ad antiquas inuestituras, adest etiam explicita contrahentium prohibitio ne bona relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam ex vi enim huiusmodi duplicis prohibitionis fuit penitus interdicta omnis, & quæcumque potentia alienandi dicta bona vsque ab initio, itavt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa Monasterio possint acquiri, & apud ipsum retineri §. *Sed dispicimus* Auth. *de alien. emp.* Imol. *in § filiusfami. §. dixi, vers. extra gloss.* & ibi Alexand. *num.* 2. *circa med. ff. de legat.* 1. Simon de Præt. *cons.* 54. *numero* 4. & 6. Burlatt. *dict. cons.* 199. *a num.* 11. *vers. non tamen, & numero* 48. *vers.* 3. *Dec. rec. aliique relatis firmat in* 9. 10. 11.

in l. Barbarius, Rom. cor. R.P.D. meo Mil-
lem vice-ger. prolata, Nec minus ad effectum
12. vendendi, permutandi, & æstimationem con-
sequendi, cum huiusmodi pactum, & contrahen-
tium voluntas ab initio resistat principio acquisitionis,
vt Bursat. in communem specul. et de locat. §. nunc
aliqua n. 143. firmauit Rota apud fan. mem.
Greg. *dec.* 529. *num.* 10. *in recent. dict. decis.* 211.
num. 31. *cum pluribus seqq. part.* 6. *& in aliis in d. de-*
cisorelatis §. Immo cum in antiquis. Nullatenus
subsistente, quod per huiusmodi prohibitio-
nem confiscatur duntaxat prohibita alienatio per
contractum non autem per vltimam voluntatem, seu hæredis institutionem, quia verior, &
13. communior est opinio quod in emphyteusi Ec-
clesiastica prohibitio omnem casum alienationis
comprehendat etiam hæreditariæ institutionis,
alterutrique vltimæ voluntatis, vt in terminis
consulendo firmat Aldobrand. *d. cons.* 40. *sub n.* 9.
vers. cum igitur lib. 1.

Hinc igitur subsistit pariter alterum decisio-
nis fundamentum quod scilicet deuolutio sit
14. omnino clara, & ineuitabilis, ex quo bona de
quibus agitur fuerunt relicta Ecclesiæ in quam
vti manus mortuas bona Ecclesiastica deueniri
non possunt, nedum attenta iuris dispositione,
ad not. *in cap.* 1. *de alien. feud.* sed etiam ob prædi-
ctam contrahentium prohibitionem, *ex deductis*
ibidem §. sed vlterius, cum seq.

Ideoque non refragatur quod sententia de
Partibus declaret esse locum deuolutioni ob li-
neam finitam. Quia dum Monasterium non po-
tuit hæc bona retinere, nec minus durante vi-
ta Monialis propter naturam emphyteusis Eccle-
15. siasticæ ad extraneos non transitoriæ ex superius
deductis. Vtique linea dicitur finita, quia filia
Fabritij habetur pro naturaliter mortua, cum hoc
casu mors ciuilis ob emissam professionem æqui-
paretur naturali, secundum Barth *in auth. si qua*
mulier Cod. de sacros. Eccles. DD. communiter *in*
cap. in rebus etiam de probat. Alex. *cons.* 13. *numer.* 1.
lib. 3. Paris. *cons.* 63. *n.* 7. *lib.* 2. Corbal. *vbi supra d. tit.*
de casu priuat. ob mort. ciuil. n. 1.

Tamen ex duplici capite in prima instantia
fuit pensata deuolutio bonorum, de quibus agi-
tur, primo scilicet ob lineam finitam, Secundò ex
quo bona peruenerunt ad manus mortuas *Sam.*
Monasterij præ ceteris positionis n. 2. Vnde cum sen-
tentia intelligatur, & declaretur secundum libel-
lum, & petitionem Agentis, ad triad. per Aym.
16. *consil.* 188. *n.* 1. *Cresc. dec.* 6. *n.* 2. *de sent. & re indic.*
Card. Seraph. *dec.* 640. *n.* 1. Licet iudex in cor-
pore ipsius sententiæ expresserit duntaxat causam
lineæ finitæ, nihilominus censeri debet declarasse
deuolutionem etiam ex secundo capite petitio-
nis, vt illi sententiam conformaret, prout in du-
bio præ mittitur, per ea quæ tradunt Aym. &
Card. Seraph *in locis supra allegatis.* Accedente
17. præsertim clausula, *omni meliori modo* ibidem ap-
posita, quæ comprehenderet omnem modum me-
liorem quo sententiæ subsistere posset etiam non
expressum, Ruin. *cons.* 9. *n.* 9. *lib.* 5. Achil. *decis.*
18. *vnic. de verbor. signific.* Rota *in rec. dec.* 513. *n.* 20.
par. 1. *& in Senog illien. Præf.* 28. *Iunij* 1645. *coram*
R.P.D. meo Mil. o, vers. Attendi etiam.

Et ita vtraque, &c.

R.P.D. ARGVELLES.

Pisaurien Iocalium.

Lunæ 28. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Iocalia pretiosa, & vestes festiuæ transmissæ per Sponsum sponsæ, an soluto matrimonio, veniant restituendæ, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Iocalia pretiosa, & vestes festiuæ transmissæ per Sponsum sponsæ, non censentur donatæ, sed ad vsum duntaxat accommodatæ, vt sponsa gratia ipsius sponsi honorificentior, & specioſior incederet.*
2 *Et ideo soluto matrimonio veniunt restituendæ.*
3 *Etiamsi sponsus donare dixisset: quia iuxta subiectam materiam intelligendum esset de donatione ad vsum.*
4 *Et hoc procedit etiam in rebus sponsæ transmissis à consanguineis sponsi, quas ex ad hunc spectantes, eius hæredi sunt restituendæ.*
5 *Licet sint res ad vsum solius mulieris aptatæ, & conuenientes.*
6 *Et magis quando propter culpam sponsæ, matrimonium non est consummatum.*

DECISIO LXXX.

PLacuit Dominis decisio coram me edita 23. Iunij præteriti, qua firmatum fuit iocalia pretiosa, & vestes festiuas transmissas per bon. mem. Dom. Camillum Pamphilium sponsum D. Comitissæ Mariæ Lauræ Santinellæ sponsæ dissoluto per sponsi obitum matrimonio, illius hæredi 1,
fore restituen. Ideoque eandem decisionem ho-
die confirmarunt eo præcipuè fundamento,
quod res prædictæ non censentur donatæ, sed
ad vsum duntaxat accommodatæ, vt sponsa 2,
gratia ipsius sponsi honorificentior, & specioſior
incederet, & sic soluto matrimonio veniunt re-
stituendæ *l. hoc legatum* 45 *ff. de leg.* 3. *l. mortis causa*
14. *ff. de donat. int. vir. & vxor.* quos bene inducit
Sanchez *de matrim. lib.* 6. *disp.* 25. *numer.* 10. *post*
principium, faciunt relati per Mascard. *de probat.*
concluſ. 564. *n.* 2. *& 3.* vbi quod hæc cõclusio vna-
nimi Doctorum sententia approbatur, Affli. *dec.*
315. *n.* 1 *&* 2. vbi ita plures iudicasse Consilium
Neapolitanũ, sanct. mem. Greg. XV. *decis.* 474 *n.* 1.
Rota *decis.* 113. *num.* 3. *part.* 1. *recent. Romana Iocа-*
lium 11. *Decembris* 1641. *§. posito autem, &c. coram*
Merlino, & aliis in dicta decisione præterita
huius causæ *§. aut sumus in dubio, &c. & seq. co-*
ram me cumulatiu.

Etiam si sponsus donare dixisset; Quia iuxta 3.
subiectam materiam intelligendum esset de do-
natione ad vsum, Bart. *in lege* 1. *§. nec Cæsrense nu-*
mero 10. *vers. & ideo puto, &c. ff. de collat. bon.* Pa-
lat. Rub. *de donat. int. vir. & vx. §.* 7. *numer.* 1. *&*
seq. & §. 11. *numer. eod.* Vitall. ad Affli. *d. decis.* 315.
num. 1. *cum pluribus in præterito §. ab quo eo, &c.*
vers. tum etiam quia, &c.

Et

4. Et hoc procedere etiam in rebus sponsæ transmissis à consanguineis sponsi, quas vti ad hunc spectantes, eius hæredi restituendas tradit Bart. *in l. sed & si plures* 10. §. *in arrogato numer.* 4. *vers. si quidem donatio est facta à consanguineis ex parte viri, &c.* ibique Adden. *littera H. vers. quam vxori. ff. de vulg. & pupill.* Ias. *in l. vt liberis num.* 17. *Cod. de collation. vbi de magis communi.* Clar. *libr.* 4. *sententiarum.* §. *donatio quæst.* 10. *numer.* 2. *vers. sed nunquid ea, &c.* Io. Lup. *rubr. de donat.* §. 11. *numero.* 9. Sanchez *de matrim. dicto. lib.* 6. *disput.* 25. *num.* 11. *vers. eadem distinctio, &c.*

5. Licet sint res ad vsum solius mulieris aptatæ, & conuenientes, vt reiecta opinione Angeli benè Imol. *in dict. l. sed & si plures* 10. §. *in arrogato. sub num.* 11. *vers. sed certe hæc opinio Angeli non placet, &c.* & melius ibi Alex. *sub num.* 13. vbi reiicit Angelum, ac etiam Baldum qui contra Bartolum limitauerat, subdens quod hæc non est limitatio, sed destructio doctrinæ Bartoli, *vt vers. hæc sua limitatio, &c. ff. de vulg. & pupill.*

6. Et magis ex quo propter culpam sponsæ, matrimonium non fuit consummatum, Gregor. Lopez. *in l.* 3. *tit.* 21. *partit.* 4. Gomes. *in l.* 50. *Tauri, num.* 3 Sanchez. *d. lib.* 6. *disput.* 19. *numer.* 3. *vers. hinc infertur, &c.* & fuit latè ostensum in præterita, §. *vnus tamen, & seq.*

Et hæc quo ad iocalia, aliaque descripta in præterita decisione §. *Et hæc concordes Domini, &c.* Quo verò ad alias res minoris valoris, neque in hodierna disputatione Domini fuerunt concordes, Ideo, &c. Vnica, &c. altera tamen citata, & intimata, &c.

R. P. D. Cerro.

Pisaurén Administrationis Montis.

Lunæ 27. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Possessio, quæ sufficiat ad effectum manutentionis, & quomodo probetur, & quando sit vacans, obseruantia circa solum in ordinatoriis Iudicij; quomodo consideretur, & an inducatur per actum merè voluntarium.

SVMMARIVM.

1 *Possessio ad effectum manutentionis probatur ex confessione Aduersarij, petentis immitti.*

2 *Possessio capta, non citato Aduersario præsumitur clandestina, & turbatiua.*

3 *Secundogenitus per mortem primogeniti, primogenitus efficitur.*

4 *Possessio limitata ad durationem alicuius gradus, expirato gradu, statim expirat.*

5 *Et consequenter subintrans in illo gradu, potest ingredi ipsam possessionem etiam propria auctoritate, & eo non citato.*

6 *Expressio in dispositione quod per deficientiam vnius, alter in eius locum subrogetur ex propria eius natura vacationem per mortem significare videtur.*

Et vbi alio modo contingat, requirit altiorem indaginem, & maiorem discussionem exposcit.

7 *Possessio non vacat, vbi non est clara dispositio de eius vacatione, & propterea donec in iudicio ordinario, & petitorio, cognita, & terminata fuerit, allegari non valet extincta. sed debet manutineri.*

8 *Vnus actus non potest inducere obseruantiam, quæ pro sequentibus sufficientem tribuat interpretationem.*

9 *Obseruantia omittendi citationem, vtpotè omnino contraria dispositioni iuris, ne dum ciuilis, & Canonici, sed etiam diuini, quamuis interpretatiua, debet esse legitimè præscripta per spatium quadraginta Annorum.*

10 *Actus merè voluntarius obseruantiam inducere non valet.*

DECISIO LXXXI.

CEnsuerunt Domini dandam esse manutentionem Com. Francisco in quasi possessione administrationis montis Santinelli, de quo agitur, quia probat eius anteriorem possessionem nedum ex publico instrumento adeptionis, & illius cessionis sibi factæ 11. *Februarij* 1631. *eius summ. numero* 2. sed etiam ex propria confessione alterius partis, quæ contra ipsum perijt immissionem 13. *Ianuarij præteriti eodem summ. numero* 3. Huiusmodi enim confessionem optimè inseruire pro illius iustificatione ad effectum de quo agitur ex theor. Bart. *in leg. Aurelius* §. *idem quæsiuit numero* 2. *ff. de liber legat. & in lege si duo sub numero* 4. *ff. vti possid.* pluries respondit Rota in decisionibus relatis in Leodien. Dominij 10. *Ianuarij præteriti coram me* §. *Probatur si quidem.*

Non obstat possessio Com. Alexandri, quia cum sit posterior, & capta eo non citato præsumitur clandestina, & turbatiua *cap. licet Episcopus de prabend. in* 6. *cap. licet causam de probation. lege item possidere* §. *qui ad nundinas Digestis de acquir. poss.* cum vulgat. adductis in Beneuentana Parochialis 29. *Nou.* 1649. *coram me.*

Nec subsistit, quod possessio Com. Francisci esset temporalis, & limitata, duratura scilicet tantummodo quo vsque ipse continuasset in gradu secundo geniti, & ideo cum per obitum Comitis Odoardi olim primogeniti ipse desierit esse secundo genitus, & ipso iure transiuerit in primogenitum Tiraquell. *de iur. primog. q.* 3. *num.* 6. & 7. vtique expirato gradu statim expirauit possessio, vt in similibus terminis dictum fuit in Celsonen. Parrochialis 17. *Nouembris* 1642. *coram R. P. D. meo Peutingerio* §. *tollebatur etiam, & in Leodien. Præposituræ Tongren.* 22 *Martij* 1647. *coram me.* §. *Ideoque eo facilius,* & consequenter Comes Alexander effectus secundogenitus potuit ingredi possessionem etiam propria autoritate, & eo non citato ex doctrina Innoc. *in c. ex parte sub n.* 3. *vers. sed opponenti quod non potest de arbitr.*

Quia cum administratio montis, de quo agitur legata, & demandata fuerit secundo genito absque vlla temporis limitatione, sed solum cum substitutione tertio geniti casu deficientiæ illius sibi, *E mancando lui il terzo di età habbia tal cura, &c.* Cuius sanè deficientiæ expressio ex propria eius natura vacationem per mortem significare videtur *iuxta tex. in* §. *hinc nobis*, ibique gloss. *verb. deficientis*, Auth. *de hæred. & falcid.* Paris. *cons.* 93. *n.* 9. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 150. *num.* 15. Menoch. *cons.* 166. *num.* 342. Fusar. *cons.* 68. *numer.* 4. Rota *in Firmana Fideicommissi de Corradoris* 11.

Nouembris 1630. *coram Reuerendiss. D. meo Decano in recol. vis.* 341. *num.* 6 *part.* 6 Et propterea allegatæ resolutionis exceptio (non detumptæ ex morte secundo geniti adhuc viuentis, sed ex transitu ipsius ad gradum primogeniti ob deficientiam maioris nati) totaliter dependeat ab interpretatione dispositionis Comitis Petri Antonij testatoris, ac proinde non sit adeò clara, & perspicua,
7. vt non possit in dubium probabiliter reuocari sed requirat altiorem indaginem, & maiorem discussionem expoſcat: Donec in iudicio ordinario, & petitorio cognita, & terminata fuerit possessio Comitis Francisci allegari non valet terminata & extincta, sed debet manuteneri, vt ad propositum respondit Rota *in Elberen. præstationis diuina* 1. *Iulij*, & 2. *Decembris* 1616. *coram bon. mem.* Andrea inter *eius impress. dec.* 75. *numero* 7. & 8. & *decis.* 81. *numero* 3. *in Romana subcollectoria* 17. *Martij* 1645. *coram Reuerendiss. Patre Domino meo Richio* §. *quæ omnia ad impugnandum*, & *in Romana Parochialis* 23. *Maij proximi præteriti coram me* Decisiones verò Cessonen Parochialis, & Leodien. Præposituræ *Tongren.* non applicantur, quia loquuntur in terminis Oeconomi, alterius que temporalis administrationis, cuius possessionis, seu detentionis resolutio, & terminatio clara penitus, & incontrouertibilis apparebat.

Minusvè suffragatur prætensio probandi obseruantiam capiendi huiusmodi possessionem sine citatione possessoris, prout continetur in positionibus ab altera parte exhibitis.

Quia etiamsi probaretur nullatenus tamen re-
8. leuaret. Aut enim desumitur ex possessione Comitis Alphonsi apprehensæ de anno 1622. & tanquam vnicus actus non potest inducere, obseruantiam, quæ pro sequentibus sufficientem tribuat interpretationē, *vt responsum fuit in Assisien. emphyteusis* 18. *Martij* 1630. *coram bon. mem. Merlino in rec. decis.* 513. *num.* 6. *part.* 5. Eoque certius
9. in proposito quo agitur de obseruantia omittendi citationem, quæ vtpotè omnino contraria dispositioni iuris nedum ciuilis, & Canonici, sed etiam Diuini, quamuis interpretatiua debet esse legitimè præscripta per spatium 40. annorum Anton de Butr. *in cap cum dilectus num.* 18. *vers. ita & in quantum de consuetud.* Soccin. Sen. *cons.* 260. *num.* 19 *lib* 2. Put *decis.* 15. *num.* 4. *lib.* 3. *in correct.* Aut verò deducitur ex possessione eiusdem Comitis Francisci, & cum ista apprehensa fuerit pr euia cessione Comitis Odoardi tunc temporis illius possessoris tanquam actus merè voluntarius prætensam obseruantiam inducere non va-
10. ler, vt tradunt Butsat. *cons.* 360. *num.* 82. *lib.* 4. Marcabrun. *cons* 108. *num.* 13. & 14. Cyriac. *controu. forens.* 460. *num.* 28.

Et ita resolutum vtraque, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Reintegrationis.

Lunæ 31. *Maij* 1649.

ARGVMENTVM.

In Saluiano, secunda creditoris satisfactione si denegetur reintegratio, datur actio spolij. Calculus probat contra producentem. Interusuria dotalia debentur vltra facta interpellationē pro credito illiquido, & incerto nō cōpetit retentio.

SVMMARIVM.

1 *In Saluiano, cessante immissionis causa ex satisfactione crediti, illi, qui possidebant, sunt procul dubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij.*

2 *Calculus exhibitus, contra producentem probatur.*

Nec valet amplius impugnari.

3 *Quartum dotale, quod debetur corrigi superstiti ex* Statuto Vrbis lib. 1. cap. 137. *existentibus filiis communis matrimonij superlucratur ab vxore quoad vsumfructum tantum & acquiritur tunc filiis, vti hæredibus patris, non autem ex propria persona.*

4 Statutum Vrbis libr. 1 cap. 137. *requirit quod ad hoc vt debeantur interusuria dotalia mulieri relictæ, ob commissam moram in restitutione dotis, seu residui, fuerit facta interpellatio iudicialis.*

5 *Interpellatio hæc facta alteri, quam hæredi illius, ex cuius bonis est facienda solutio dotis, non constituit illum in mora.*

6 *Pro credito illiquido, & incerto non competit retentio.*

DECISIO LXXXII.

FVit per DD. resolutum dandam esse reintegrationem ad possessionem Domus, de qua agitur Ioann. Baptistæ, & aliis de S Petro, quia Paulus Querrus filius, & hæres Septimiæ quæ vigore saluiani interdicti per A.C immissa fuit in possessionem dictæ Domus, quousque ex illius pensionibus satisfieret in summa scutorum 900. pro residuo suæ dotis est satisfactus, vt constat ex calculo exhibito, quo mediante Paulusmet fassus fuit exegisse post immissionem ab Inquilinis Domus & Apothecarum subtus domum scuta 1431. 64. cessante itaque immissionis causa ex satisfactione crediti illi de Sancto Petro sunt procul dubio reintegrandi ad eorum pristinam possessio- 1.
nem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij, Pacif. *de Saluian. inspect.* 4. *cap.* 1. *numero* 216. & 220. Rota *coram Buratt. decis.* 160. *numero* 10. *coram san. mem. Gregor. decis.* 254. *num.* 1. vbi Add. *num.* 6. *in Romana spolij* 9. *Iunij* 1627. *coram bon. memor. Merlino, in Tiburtina Castri S. Angeli* 27. *Iunij* 1642. *coram R. P. D. meo Peutingero, & in Bononien spolij* 16. *Martij* 1648. *in* §. *quod spolium coram me.*

Calculus autem prædictus cum fuerit exhibi- 2.
tus per Paulum contra ipsum producentem benè probat Bald. *in leg. scripturæ* 14. *num.* 2. *Codic. de fid. instrum.* Alexand. *cons.* 30. *num.* 1. *lib.* 1. Rota *coram san. mem. Greg. decis.* 238. *num.* 5. & ibi Add. *num.* 15. & *in recent. decis.* 29. *num.* 46 *part* 7. nec valet hodie amplius impugnari *cap. cum venerabilis*, vbi omnes *de exc. vxt* Felyn. *in cap. imputari num.* 7. *de fid. instrument.* Add. *ad san mem. Gregor. dict. decis.* 238. *numero* 15. cum aliis relatis per Rot. *in Meleuitana canonicatuum* 15. *Nouembris* 1647. *in princ. coram me.*

Neque obstat, quod Paulus adhuc prætendat 3.
retinere dictam domum quousque ex illius pensionibus satisfiat de quarto dotali debito Septimiæ eius matri ex dispositione Statuti Vrbis li. 1.

cap. 131. quia huius statuti vigore quartum dotale fuit superlucratum à Septimia quoad vsumfructum tantum, cum superessent filij communes ex Thoma eius viro prædefuncto, & acquiritur tunc filiis vti hæredibus patris, non autem ex propria persona, vt dixit Rota *in decis. 117. numero 5. & seqq. part. 10. recent. in Romana de Cavalerijs* post Fenzon. *decis. 79. per tot. in Romana fideicommiss. de Cæsareis 24. Nouembris 1638. coram Reuerendiss. Terracinen. & in Romana Salmanti 1. Iuly 1643. coram Reuerend. ss. Patre Domino meo Peutingero.*

Nec minus Paulo potest competere retentio ob interusuria dotalia eidem Septimiæ debita occasione prætensæ moræ à die interpellationis incursæ ob non restitutionem dicti residui dotis iuxta dispositionem Statuti lib. 1. cap. 137. quia in hoc casu non fuit facta iudicialis interpellatio provt Statutum requirit ad hoc, vt interusuria debeantur, Rota *in recent. decis. 106. numero 5. part. 3. in Romana fructuum dotis 13. Nouembris 1624. coram Rembaldo impress. post Gilian. ad statut. Perus. decis. 72 numero 9. coram Ia.. memor. Gregor. decis. 269. numero 1. & 101 Add. numero 7. & in Romana dotis 18 Febr. 1647. in §. nam cum à prædicta d.e coram me.*

5. Neque suffragari potest interpellatio facta Paulo, quia cum idem conuentus fuerit tamquam hæres Thomæ viri, non potuerunt ex ea in mora constitui hæredes Stephani, de cuius bonis hodie agitur *leg. mora 32. §. in bona fid i ff. de vsur. leg. in condemnatione 134 §. vnicuique*, ibique Glos. *Digest. de regul. iur.* Roland *cons. 58. numero 10. ad fin. lib. 2.* Honded. *cors. 50. num. 34 lib. 1.* Rota *decis. 182. num. 6. & 7. part. 4. tom. 2. recent. & in Romana dotis 18. Febr. 1647. sub §. & hinc profecto coram me.*

Et in omnem casum cum huiusmodi credita ratione interusuriorum non essent adhuc liquida, sed tantum reseruata in sententia A.C. nec deinde fuerint declarata, aut liquidata ratione incertitudinis, aut illiquiditatis Paulo non potest competere retentio, Rota penes Buratt. *dec. 160. numero 13.* & ibi Add. *numero 20.* post Zacch. *de oblig. Camer. decis. 150. num. 8. in Recanaten. manutentionis 27. Iunij 1642. in fin. coram Reuerendiss. P. D. meo Cerro, in Tusculana saluiani 17. Iunij 1647. in §. non tamen visi fuit, coram R. P. D. meo Verospio, & in Romana domus 4. Maij anni proximi §. fin. coram R. P. D. meo Bichio.*

6. Fuit itaque resolutum reintegrationem esse concedendam Ioann. Baptistæ, & alijs de S. Petro, vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Cerro.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Veneris 28. May 1649.

ARGVMENTVM.

Filiatio respectu Patris, cum sit difficilis probationis, probatur per coniecturas, quarum nonnullæ recensentur, & per testes etiam aliàs inhabiles, & quomodo per confessionem illius, de cuius negocio agitur: legitimatus per subsequens matrimonium, efficitur verè, & propriè legitimus.

SVMMARIVM.

1 *Probatio filiationis respectu Progenitoris, cum sit, vel impossibilis, vel difficillima, solæ præsumptiones, & coniecturæ admittuntur cum illa simul coaceruatæ in hac materia, faciant plenam, & concludentem probationem contra quoscumque.*

2 *Partita libri Baptismalis magnum præbet pro descripto argumentum filiationis in ordine ad probationem.*

3 *Interuentus personalis Patris ad sacrum Baptisma filij, instando ipsum tanquam propriam filium baptizari, plurimam confert ad probationem filiationis.*

4 *Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præstatione alimentorum educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & signanter apud vicinos, &c.*

Et quid non sufficiunt contra Parentes ita tractantes, & dominantes, sed etiam contra tertium, præsertim aliis concurrentibus.

5 *Formæ similitudo corroborat filiationis probationem.*

6 *Filius concubinæ certus, præsumitur etiam filius illius, qui eam in concubinam retinebat.*

7 *Testes, etiam inhabiles admittuntur ad probandam rem difficilis probationis, vbi non ita de facili possunt reperiri omni exceptione maiores, & veritas aliter haberi non potest.*

8 *Confessio filiationis facta a Patruo constituit nepotem in quasi possessione filiationis contra ipsum confitentem, & illum pro tali denominantem.*

9 *Confessio facta in diuerso Iudicio, & ad diuersum effectum, quando est a limiculata, probat contra confitentem in quocumque alio Iudicio, & ad quemcumque alium effectum.*

10 *Confessiones emanatæ circa statum personæ, plures, & geminatæ, variari non possunt.*

11 *Minusque reuocari in præiudicium Iuris alterius quæsiti.*

12 *Confessio emissa, quæ omninò dependet à voluntate confitentis, si se præiudicat.*

13 *Testes infamati, verisimilia deponentes, & concludentes de loco, & tempore, in concursu præferuntur aliis ea qualitate non habentibus.*

14 *Confessiones regulariter prævalent mille testibus in contrarium examinatis.*

15 *Legitimatus per subsequens matrimonium, efficitur verè & propriè legitimus.*

16 *Legitimatus per subsequens matrimonium, est habilitatus ad succedendum, proinde ac si ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuisset, dum nulla causa impedimenti inter ipsos coniuges intercessit.*

17 *Ius repræsentationis facit succedere in stirpes in concursu cum aliis eiusdem gradus repræsentatis.*

DECISIO LXXXIII.

LÆlius de Gratianis Francisci patruus non reuocauit in dubium validitatem sententiæ Rotalis latæ ad fauorem ipsius Francisci, sed illius iustitiam, & iterum repetebat, quòd ille nunquam probauerit se esse filium Horatij, Quod tamen etiam hodie DD. reiecerunt, & pro cõfirmatione sententię respondetur, ea mori ratione quia cum probatio filiationis respectu Progenitoris, vel sit impossibilis, vel difficillima sola præsumptiones, & coniecturæ admittuntur, cum illæ simul

coacerua

concernant in hac materia faciant plenam, & concludentem probationem contra quoscunque *cap. per tuas de probat. leg. si vicinus, Codic. de nup.* Alexander *cons.* 88. *sub num.* 9. *versicul. tamen*
2. *ista non obstantibus lib.* 7. Natt. *cons.* 235. *numero* 1. *cum seqq.* Rota *dec.* 430 *numero* 13. & 14. *part.* 5. *dec.* 314. *numero* 19. *vers. quoniam quoad qualitatem, & numero* 20. *part* 6. ac admissum fuit in Farfen. Bonorum 23. *Ianuarij* 1647. *coram Reuerendiss. Patre Domino meo Corrado* §. *quia licet*, & firmatur in Bononien. spolij 16. *Martij* 1648. *coram R.P. D. meo Ortobono*, §. *quod verò.*

3. Coniecturæ enim, & præsumptiones, quæ pro Francisco deducuntur in decisione emissa 7. Februarij 1642. coram Reuerendiss. Patre Domino Rojas, efficaces omnino, & concludentes adhuc Dominis visæ fuerunt.

4. Prima namque ex eo desumpta, quod ille in lucem proditus anno 1613. ex Olympia de Mercadantibus sacro baptismatis fonte ablutus fuit tanquam filius eiusdem Horatij, & vti talis descriptus in libro Baptismali, vt ex partita exinde extracta, Summario Francisci numero 2. vehemens ostendit argumentum filiationis, vt præter deductos in dicta decisione considerauit Rota *in Romana filiationis* 10. *Iunij* 1611. §. 2. *subsequitur coram bon. memor. Pirouano in Romana de Iauellis* 13. *Nouembris* 1613. *coram bon. memor. Vbaldo, & in Romana de Catalanis* 27. *Nouembris* 1630. *coram bon. memor. Merlino in recentior. decis.* 409. *numero* 5. & 6 *part.* 5. Eoque magis cum ex depositione secundi testis iuxta S. *Interrogatorium* probetur in dicto actu personaliter interuenisse eundemmet Horatium Patrem, ipsumque instetisse, vt Franciscus tanquam eius proprius filius baptizaretur dicto Summario numero 3 quod proinde plurimum confert ad probationem filiationis, vt in fortioribus terminis tradit Suidus *cons.* 1. *num.* 45. & dixit Rota *in recent. decis.* 199. *numero* 2. *versicul. Baptizatio part.* 3. & *in dicta Romana filiationis dicto* §. *secundo subsequitur circa finem* ac admisit in *Romana de Bonellis* 28. *Nouembris* 1614. *coram bon. memor. Vbaldo*, §. 1. *versic. Nam coniectura.*

Secunda ex nominatione, tractatu, præstatione alimentorum, educatione, ac communi reputatione & fama apud omnes, & signanter apud vicinos, quod Franciscus esset filius Horatij, & tanquam talis ab eo educaretur, alimentaretur, ac denominaretur, vt deponunt Testes, Summario dicto numero 13. efficax pariter, & valida non solùm contra Parentes, ita tractantes, & denominantes, sed etiam contra tertium, præsertim aliis concurrentibus deducta fuit per Rotam *decis.* 472. *numero* 8 *versicul. verum etiam* 1. *part. dicta decis.* 409. *num.* 10. & plenius dicta *dec.* 430. *numero* 67. & *numero* 68 *parte quinta, & dicta decis.* 314. *numero* 3. *part.* 6. *ac etiores, ac in dicta Romana Filiationis*, §. *Tertio consideratur.*

5. Tertia ex formæ similitudine probata per Testes, Summario numero quarto, licet vt plurimum fallax de se sola non releuet iuncta tamen, cum aliis illas corroborat, & adminiculatur, vt dixit Rota *dicta decis.* 314. *numero* 10. *part.* 6. *recentio.*

Quarta deprompta ex aliis pluribus Testibus concludentibus Olympiam è statu meretricio transitum fecisse ad concubinatum cum solo Horatio, quodque tempore conceptionis, & natiuitatis Francisci ad illam nemo habebat accessum præter ipsum Horatium, qui eam domi ab eodem conductæ, & sitæ è conspectu propriæ habitationis ad meliorem illius custodiam amore maritali retinebat, ibique alimenta, & alia necessaria dictum submministrabat sub spe illam ducendi in vxorem, provt tandem in articulo mortis eam duxit eodem Summario numero 9. & 10. Ex quo propterea necessaria resultat iuris 6.
præsumptio, quod Franciscus verè sit Filius Horatij illam pro concubina retinentis secundum Gloss. magistr. *in cap. Michael de fil. presbyt.* quam sequitur Alex. *consil.* 157. *num.* 2. *versic. tamen non ita præsumitur, lib.* 5. aliique relati in dicta decis. R.P. D. mei Royas, § *quinta elicita*, idemque renuit Rot. *dicta decis.* 314. *num.* 14. *part.* 6. ac admissum fuit in dicta Farfen. Bonorum, §. *nam testi* 5. Et licet nonnulli ex præfatis testibus patiantur aliquas exceptiones personales, quia tamen agitur de re, in qua non est, ita facile reperire testes omni exceptione maiores, & veritas aliter haberi non 7.
potest ad eam probandam admittuntur testes etiam inhabiles ad textus in *cap. venensil* 2. *in fine de Testibus* & præter adductos in *dicta decisione*, §. *nec obstant exceptiones*, in puncto responsum fuit in supra allegata Romana filiationis coram bon. me. Pirouano, §. *final & in d. dec.* 314 *n.* 27. *p.* 6. *rec.*

Quinta denique resultans ex propriis confessionibus eorumdemmet Lælij, & Octauij Patruorum tam extraiudicialibus, ex quo post mortem Horatij ipsi solicitè affectarunt Francisci curam, Summario numero 5. & passi fuerunt ipsum possidere hæreditatem paternam, quæ alias ad eos spectasset; quam iudicialibus agendo contra eundem Franciscum vt filium, & hæredem Horatij, & contra ipsum obtinendo mandatum executiuum 8.
pro debito hæreditario illius, quod deinde exequi curarunt super quadam Domo pariter illius hæreditaria, eiusque pretium consequuti fuerunt, eodem Summario numero 6. 7. & 8 tanquam omnibus aliis validior, & se sola sufficiens illum constituit in quasi possessione filiationis contra ipsos Lælium, & Octauium Patruos ita confitentes, & illam pro tali denominantes ad *textus in leg. cum precor, Codice de liberal. cauf* vt ad propositum tradunt Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 53. *numero* 23. Gratian. *discept. forens. cap.* 653. *numero* 71. & *cap.* 754. *numero* 32. cæterique adducti in *dicta decisione* §. *quarta, & quæ omnes*, & præter ipsos faciunt deducta per Alex. *consil.* 181. *numero* 8 *lib.* 7. Parisi. *cons.* 10. *num.* 89. *cum seqq. lib.* 2 Natt. *consil.* 59 *num.* 15 *ib.* 1. Petr. *de fideic. q.* 11. *n.* 29.

Nec releuat, quod huiusmodi confessiones factæ fuerint in alio iudicio ad alium finem, & effectum quodque fuerint reuocatæ, & non præiudicent in non dependentibus à voluntate confitentium.

Quia vltra alias responsiones datas in dicta 9.
decisione Reuerendiss. Patris Dom. Royas, confessio facta in diuerso iudicio, & ad diuersum effectum, quando provt hic est adminiculata probat contra confitentem in quocumque alio iudicio, & ad quemcumque alium effectum, vt respondit Rota in Romana Fideicommissi de Guidis 28. Iunij 1630. coram Eminent. Domino Cardinali Hieronymo Verospio in *recentior. dec.* 338. 10.
num. 7. *part.* 6. Et eum confessiones de quibus agitur emanauerint circa actus filiationi proportionabiles, & proprios, ac circa statum personæ Franciscí,

cisci, sintque plures, & geminatæ variari non potuerunt *leg. ingenuum cum ibi notat, Digestis de stat.hom.n.* Alexander *consil.35. numero 13. libr.7.*
11. cum aliis per Gratian. *disceptat. forens. cap.869. numero 1.* Minusuè reuocari in præiudicium iuris ipsi Francisco acquisiti, Gloss. *final. in dicto cap. per tuas*, ibique Felin. *numero 14. versic. quia sicut, de probat.* Surdus *consil.169. numero 8.* Gratian. *vbi supra cap. 116. numero 5.* cum concordantibus congestis in *Auenionen. Alimentorum 28. Ianua 1647. coram Reuerendiss. Patre Domino meo Corrado, §. nam assertio, vers. Nec deinde, & §. quoniam assertiones*, provt nec reuocatæ fuerunt, & præsertim ab Octauio, de cuius hæreditate agitur, immò ab vtroque effectuatæ per supradictam crediti exactionem; Nec dicuntur emissæ circa non dependentia à voluntate confitentium, quia exinde non prætenditur, quod Franciscus efficiatur filius Horatij, sed deducuntur ad effectum probandi veritatem eius filiationis, quod omnino dependet à voluntate confitentis, ipsique præiudicat, vt benè respondetur in altera decisione *nec obstat quod confessio.*

Cæterum iterum DD. dixerunt non obstare depositiones testium pro Lælio examinatorum. Tum quia detecti fuerunt non informati, inuerisimilia deponunt, conuincuntur de mendacio, & non percutiunt tempus conceptionis, & na-
13. tiuitatis Franciſci; Tum etiam quia in concursu cum illis aliis pro Francisco examinatis numero pluribus, melius informatis, veritimilia deponentibus, & concludentibus de loco, & tempore, non sunt attendendi cum magis sit credendum præfatis testibus Franciſci tot meliores qualitates habentibus, vt singulas ponderando responsum fuit in dicta decisione §. *minus obstat, quod probatio cum quatuor seqq.* Ideoque præsertim iunctis supra ponderatis confessionibus,
14. quæ regulariter prævalent mille testibus in contrarium examinatis, per ea quæ tradunt Aym. *cons. 61. n. 3. vers. Confessio enim*, Gabr. *de testibus concl. 4. numero 45.* bo mem. Burart. *decis. 317. n. 8.*

15. Firmata igitur filiatione Franciſci per subsequens matrimonium inter dictos Horatium, & Olympiam eius progenitores contractum anno 1621. effectus fuit verè, & propriè legitimus, §. *primo Auth. quibus mod. natur. effic legit.* Ias. *in leg. generaliter §. cum autem numero 9. Codice de institut. & substitut.* Rip. *in leg. si vnquam numero 86. Codice de reuoc. donat.* Honded. *cons. 72. numero 26. lib. 2.* Lup. *de illegit. comment. 4. §. 3. n. 1. cum seqq.* Mantic. *de coniect. lib. 1. tit. 12. sub num. 4.* Gabriel. *de legitimat. concl. 1. numero 18. cum seqq.* aliique adduc-
16. ti in dicta decisione §. *quod verò.* Ac habilitatus ad succedendum proinde ac si vtique ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuisset dum nulla causa impedimenti inter ipsos coniuges interceſſit, *leg. nemo quis, vers. Neque enim, Codic. de nat. liber.* Hond. *dicto cons. 72. numero 27. lib. 2.* Itavt proinde ipsi ritè, & rectè concessa fuerit immissio pro medietate hæreditatis dicti
17. Octauij Patrui in concursu cum Lælio altero Patruo succedendo in stirpes iure repræsentationis eiusdem Horatij Patris, & respectiuè germani fratris præfatorum Octauij, & Lælij iuxta claram dispositionem textus in §. *si igitur, Auth. de hæred. ab intest.* vt probatur in eadem decisione §. *Tota difficultas.*

Ad ea vero, quæ longa serie in contrarium deducta fuerunt, vel plenissimè satisfactum fuit tam in prædicta decisione R.P.D. mei Royas, quam in aliis decisionibus contra Attauantem emanatis coram eodem 29. Maij 1645. & coram R.P.D. meo Meltio 11. Decembris 1648. vel non indigente responsione.

Et ita vtraque, &c.

R.P.D. Roias.

Asculana Hæreditatis.

Lunæ 7. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Immissus iustè à Iudice in possessionem debet manuteneri. Quis ordo in successione Fratrum seruetur. An fœminæ dotatæ, à successione per Statutum exclusæ, sint etiam exclusæ à bonis prouenientibus ex linea materna. Renunciatio facta per fœminas successioni reioluitur in pactum de non succedendo, & quando requirat insinuationem.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio, licet infra legitima tempora interposita, cum non fuerit infrà biennium prosequuta, non impedit rem iudicatam.*
Attenta præsertim sententia validitate, & iustitia.
2 *Immissus in possessionem auctoritate Iudicis viæ, & rectè procedentis, debet manuteneri.*
3 *In fratris successione, sorores vtrique coniuncta præferuntur fratri consanguineo.*
4 *Frater consanguineus succedit fratri in bonis quæsitis à linea paterna, vterinus verò à linea materna.*
Et est regula generalis.
5 *Statutum excludens fœminas dotatas, à dotantium successione attendi debet, & prævalet Iuri communi, in territorio statuentium.*
6 *Ambigitur inter DD. an sub huiusmodi exclusione comprehendantur bona, quæ ex materna linea proueniunt, & referuntur qui tenent negatiuam.*
7 *Referuntur qui stant pro affirmatiua.*
8 *Renunciatio facta per fœminas dotatas de omnibus bonis paternis, maternis, & fraternis, quæ quomodocunque, & qualitercunque tam ex testamento, quam ab intestato ac alia quauis causa prætendere possint, &c. clausulis ampliſſimis, & generalibus concepta. Resoluitur in pactum de non succedendo eisdem, in quorum hæreditate, nullum Ius, ob dotem receptam, nec competebat, nec competere poterat.*
9 *Stipulatio in actu facta pro hæredibus, illis etiam suffragari debet.*
10 *Insinuatio non requiritur in renunciatione, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæsita, super quo nullum Ius, nec in re, nec in spe, renunciantibus competebat.*
11 *Odium conceptum contra virum, ob transitum ad secunda vota, non extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos.*
12 *Renunciatio alicuius, quantumuis ampla, non excludit renunciantem à lucro sibi obuento ob transitum parentum ad secunda vota.*
13 *Renunciatio materna non valet præiudicare filiis venientibus ex persona propria, ob præcedentiam matris.*
14 *Declaratur non procedere, quando mater renunciauit, excepta dote; hoc enim casu renunciatio*

per

per ipſam facta, nocet filiis, quamuis ex propria perſona, & mater deceſſerit antequam ſit delata ſucceſſio.

15 *Eoque magis, dum renuncians promiſit pro ſe, & Hæredibus.*

DECISIO LXXXIV.

QVamuis à mandato de manutenendo per A.C. ad fauorem Fulchi de Fulchis decreto fuerit infra legitima tempora interpoſita appellatio, cum tamen illa non fuerit infra biennium
1. proſequuta, ideo reſolutum fuit conſtare de re iudicata præfati decreti ad textus in *cap. perſonas, & cap. cum ſit Romana de appellat. clement. ſicut eodem tit.* Alexander *conſ. 164. num. 2. lib. 2.* Caſſad. *deciſ. 6. numero 18. de app.* Creſcent. *deciſ. 8. eodem titul.* Rota *dec. 11. numero 2. deciſ. 69. numero 8. p. 6. recop.* attenta præſertim illius validitate, & iuſtitia, validitas enim non reuocatur in dubium, iu-
2. ſtitia vero oritur ex eo quod dum dictus Fulchus in poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur immiſſus fuerit auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis eidem denegari non poterat manutentio, *leg. iuſtè poſſidet*, vbi DD. *ac acquir. poſſeſſ.* Rota *deciſ. 589. numero 7. part. 2. recentior. & par. 5. deciſ. 229. numero 1. & dec. 27.* poſt pacific. *de Saluian. in erd. &* Caual. *deciſ. 24. numero 1. & dictum fuit in Romana Manutentionis de Cecchinis 8. Iunij 1646. coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Otthobono, & coram Me in Romana Saluiani 18. Februar. 1747. & 15. Iunij 1648.*

3. Nec prætendi poteſt quod huiuſmodi immiſſio Fulcho conceſſa fuerit iniuſta dum agebatur de ſucceſſione fratris in qua præferendæ erant illius ſorores vtrinque coniunctæ excluſo d. Fulcho fratre conſanguineo, vt expreſsè cauetur in Auth. *defuncto, & ad Senat. conſil. Tertull. auth. ceſſante, Codic. de legit. hæred.* & Auth. *itaque re commun. de ſucceſſ.* Bart. *in leg. coniuncti numero 62. Dig. de legat. 3.* Ial. *conſ. 143. numero 8. verſicul. 2. lib. 4.* & dixit Rota *coram Durand. deciſ. 36. num. 27. & deciſ. 111. numero 9. ac in Firmana fideicommiſſi 28.*
4. *Nouembris 1646. coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Otthobono, & coram me in Rauennat. hæreditat. 23. Ianuarij præteriti.* Eoque magis quia dd. bona proueniunt ex hæreditate materna, & ideo intra regula generalis quod frater conſanguineus ſuccedat fratri in bonis quæſitis à linea paterna, vterinus verò à linea materna iuxta Gloſſ. *communiter recept.* in Auth *poſt fratres, in verbo filij, Codice de legit. hæred.* Bart. *in tract. de ſucceſſ. ab inteſtat. numer. 8. ad fi.* & Durand. *d. dec. 36. num. 27.* idcirco in dd. bonis prouenientibus ex linea materna prædictus Fulchus vti frater conſanguineus nullam prætendere poterat ſucceſſionem, cum illa deferenda eſſet ad ſorores vtrinque coniunctas fratris prædefuncti.

Quoniam ſtante diſpoſitione ſtatuti Aſculani lib. 1. c. 5. vbi fœminæ dotatæ, vel à patre, vel à fratre ſiue ex illorum bonis excluduntur ab illorum
5. ſucceſſione cuius vigore hæreditas Vincentij inteſtati defuncti defertur ad Fulchum fratrem conſanguineum excluſis ſororibus illud attendi debet, ac prævalet iuri communi in territorio ſtatuentium *leg. omnes populi, Digeſtis de iuſt. & iur.* Cephal. *conſ. 291. num. 9. verſic. cum ſtatutum, & ſeq.* Rota *in Bononien. diuerſ. deciſ. 1. num. 2. verſic. nam vbi adeſt ſtatutum, & deciſ. 14. numero 46.* ac dictum fuit in *deciſ., 6. numero 43. part. 5. recent. cum vulgaribus.* Et licet inter Scribentes diſceptetur 6.
an ſub huiuſmodi excluſione comprehendantur bona, quæ ex materna linea proueniunt, nam negatiuam opinionem tenuit Caſtr. *in auth. itaque mortuo ſub numero 2. verſ. in contrarium, C. communi de ſucceſſ. & conſ. 291. num. 1. lib. 2.* Gabr. *conſ. 6. n. 5.* circumſcriptis prædictis cum ſequ. Ciarlin. *controu. foren. lib. 1. c. 80. n. 2. verſic. & quamuis* Peregr. *deciſ. Patauin. 75. num. 1. cum ſeqq.* Mart. *de ſucceſſ. legal. p. 3. quæſt. 4. art. 4. num. 5.* Donat. Anton. de Marinis *quotid. reſolut. lib. 1. c. 7. num. 9. & num. 10.* Biaſ. Michelor. *tractat. de fratr. part. 3. c. 13. numero 33.* Franc. *deciſ. 99. n. 1. & 2. & per tot.* & tenuit Rota *coram Caual. deciſ. 50. num. 2. & deciſ. 167. num. 18. & 19. p. 6. rec.*

Contrariam verò ſententiam latè tuetur Anton. 7.
de Roſſell. *de ſucceſſ. ab inteſt. numero 167. verſ. ad vnum,* Socc. ſen. *conſil. 89. numero 5. & per tot. lib. 4.* Riminald. ſen. *conſil. 251. per tot.* Ruin. *conſil. 37. numero 10. & numero 13. lib. 3.* Minad. *deciſ. 36. numero 11.* Couarruu. *de ſucceſſ. ab inteſt. numero 8. verſicul. verum extante.* Capriol. *eodem tract. lib. 3. numero 131.* Barr. *eodem tractat. lib. 18. titul. quomodo collateral. ſucced. numero quinto, verſicul. certè ſi per Statutum Fland.* Tort. *ad ſtatut. Papiæ cap. 96. numero 25. cum ſeqq. vſque ad numerum 47.* Lalat. *conſil. 8. num 18. verſic. & licet.* Peregrin. *deciſ. 13. numero 6. poſt medium verſicul. quæ ratione*, & admiſit Rota *deciſ. 206. numero 27. verſicul.* & Caſtr. *part. 6. recent.* Nihilominus quicquid ſit de veritate vtriuſque opinionis DD. exiſtimarunt nullo modo dd. ſorores admittendas eſſe ad ſucceſſionem fratris prædefuncti attenta illarum ampliſſima renunciatione, vbi expreſsè, & generaliter renunciarunt omnibus bonis paternis, maternis, & fraternis, quæ quomodocunque, & qualitercunque tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, ac alia quauis cauſa prætendere poſſint ad fauorem Galeatij patris, & Vincentij fratris, ac illorum hæredum quocirca dum agitur de ſucceſſione Vincentij prædicti cui expreſsè renunciatum 8.
fuit vtique ambigendum non eſt quin non ſint dictæ ſorores ad illam admittendæ ſtante dicta renunciatione ampliſſimis verbis concepta, quæ cum fuerit facta ad fauorem patris, & fratris tunc viuentium reſoluitur in pactum de non ſuccedendo eidem in quorum hæreditate nullum ius dictis ſororibus tunc competebat, nec competere poterat ob dotem receptam *leg. poſt emancipationem, §. illud*, vbi Bart. *numero 2. & 3. Digeſtis de lib. cauſ.* idem Bart. *in leg. final. in vltima quæſtione numero 18. Codice de pact.* Buratt. *deciſ. 333. numero primo*, quæ renunciatio cum ſtipulata fuerit etiam pro hæredibus illis etiam ſuffragari debet. Rota 9.
deciſ. 393. numero 1. & num. 2. parte prima diuerſ. & part. 1. recentior. deciſ. 587. num. 2. & num. 3. Greg. *deciſ. 85. num 1. vers. ſeq.* Buratt. *deciſ. 310. num. 7. ac dec. 894. n. 4.*

Nec dicatur huiuſmodi renunciationes corruere ex defectu inſinuationis, quia cum in ipſis renunciatum non fuerit hæreditatibus certis, & iam delatis, ſed incertis, & nondum quæſitis ſuper quibus renunciantibus nullum ius com- 10.
petebat, nec in re, nec in ſpe opus non erat aliqua inſinuatione, vt tradit Baldus *in leg. illud n. 41. verſicul. quid ergo, C. Sacroſ. Eccl.* Gabr *conſil. 6. numero 3. cum ſeqq. volum. 2.* Gratian. *diſceptat. 13.*

num. 20. *cum seq.* & alij congesti per Buratt. *decis.* 3 3. *num.* 3. *& num.* 4. *& dec.* 112. *n.* 12. *de dec.* 320. *per tot. n.* 12. *de donat.*

Nec refert quod mater iuxta cuius voluntatem renunciationes factæ fuerint odio habuit secundas nuptias Galeatij viri, adeo vt hac de causa illum primum medietate vsus fructus bonorum eidem relicti proindeque dicendum est dictæ renunciationes suffragari non posse Fulcho ex dicto secundo matrimonio procreato, ac sub eodem odio comprehento, quia odium conceptum contra virum ob transitum ad secunda vota non extenditur ad filios ex eodem matri-
11. monio procreandos vt firmat Thesaur. *dec.* 170. *numero* 26. *& numero* 32. *versic. & ex hoc videtur mulieri de legitim. lib.* 3. *tit.* 1. *quæst.* 21. *numero* 24. Gregor. *de iur.* 7. *num.* 4. & admisso etiam quod odium prædictum considerari possit in Fulcho ex dicto matrimonio suscepto, hoc tamen non efficit vt renunciationes illi non suffragentur dum stipulatæ fuerunt ad fauorem Vincentij, & eius hæredum prout est Fulchus qui ab intestato succedit ex supra adductis.

12. Minus obstat, quod renunciatio quantumuis ampla non excludat renunciantem a lucro sibi obuento ob transitum parentum ad secunda vota, & bene declarat Faber. *in Codice lib.* 5. *titul.* 5. *de secund. nupt. diffinit.* 15. *numero* 6. Fontanell. *de pactis nupt. claus.* 5. Gloss. 8. *part.* 4. *numero* 40. *cum seqq.* qui alios refert, quia lucrum proueniens ex transitu ad secunda vota consistens in medietate vsusfructus non spectabat ad sorores renunciantes, sed ad Vincentium fratrem, ideo effectum fuit dictum lucrum de hæreditate ipsius cui dum expressè renunciarunt remanserunt inhabiles ad succedendum, & animaduertit Fontanell. *loc. cit. num.* 44. *in fine.* Merlin. *de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *q.* 21. *n.* 24.

13. Demum non afficit quod hodie Corinda filia Virginiæ renuncientis ob præcedentiam matris veniat ex persona propria, ideo illi nullo modo obstare deberet renunciatio materna ex adduc-
14 tis per Gratianum *disceptat.* 785. *numero* 21. quia non procedit quando mater renunciauit excepta dote, hoc enim casu renunciatio per ipsam facta nocet filiis quamuis ex propria persona, & mater decesserit antequam sit delata successio, vt tradit Roman. *vol.* 4 *consil. quod huma. Digest. de acquir. hared.* Castrens. *cons.* 419. *in fine & quod sup. incipit.* Rom. *cons.* 181. *num.* 7. Surd. *cons.* 516. *numero* 42. *versic. tertio respondetur, & numero* 43. Michelor. *de scriptis part.* 3. *cap.* 2. *num.* 38. eo quo magis dum renuncians *prout supra dictum est*, non heredibus, vt firmat Surdus *cons.* 516. *num.* 4. Thesaur. junior. *dec.* 2. *q.* 9. *num.* 3. Neal. *de transmissione cons.* 73. *numero* 6.

R. P. D. Celso.

Melevitana Hæreditatis.

Die 28. *Maij* 1649.

ARGVMENTVM.

Saluianum, quando intret, & quibus concurrentibus. Clericus, quam dispositionem habeant in fructibus beneficij. Impo[illegible]

SVMMARIVM.

1 *Saluianum intrat, vbi est clausula constituti, cum hypotheca & obligatione bonorum, concurrentibus extremis.*
2 *Saluianum datur etiam contra tertium titulo possidentem.*
3 *Et etiam pro consequendis bonis donatis.*
4 *Clericus, cessante fraude potest disponere de fructibus Beneficij per viam contractus, & donationis.*
5 *Beneficiatus habens administrationem in vita, æquiparatur vsufructuario.*
6 *Clericus potest disponere de bonis patrimonialibus, & industrialibus.*
7 *Altari qui seruit, de altari viuere debet.*
8 *Immissio ex remed. l. fi. C. de ed. Diu. Adr. toll. conceditur ad exhibitionem testamenti non variati, nec cancellati, in quo exhibens institutus sit hæres.*
9 *Exceptio de iure tertij non admittitur in Iudicio possessorio.*
10 *Legatarij tenentur capere de manu Hæredis.*

DECISIO LXXXV.

SEntentiam Rotalem, per quam Andreæ Vasallo conceditur immissio in bonis Bartholomæi fratris, dixerunt Domini, esse confirmandam; Siquidem constat de donatione ad eius fauorem facta cum clausula Constitut. necnon hypotheca & obligatione omnium bon. mobilium, & stabilium pro illius obseruantia, cuius vigore, concurrentibus extremis intrare saluianum probat textus in *leg.* 1. vbi Bart. *Digestis de salu. interd. leg.* 1. *Codice de pactor. & salu.* Aretin. *in §. item Seruiana numero* 9 *instit. de actio.* & in his terminis dixit Rota *decis.* 292. *numero* 2 *post Pacif. de salu. & in recent. decis.* 539. *num.* 1. *part.* 4. *dec.* 308. *in princip. & decis.* 578. *num.* 1. *part.* 5. *& decis.* 205. *per tot. part.*

Dari autem saluianum, etiam contra tertium titulo possidentem, notat glos. *in leg.* 1. *verbo vtile, Digestis de salu.* Rol. *consil.* 14. *numero* 1. *lib.* 1. Menochius *de adipisc. rem.* 3. *num.* 57. Pacific. *de salui. insp.* 1. *cap.* 7. *n.* 14 Rota *coram Seraph. dec.* 935. *n.* 3. & etiam pro consequendis bonis donatis *d. decis.* 308. *n.* 3. *p.* 5 *in rec.*

Quibus stantibus non intrat spolium, sub prætextu, quod eadem bona præsumantur acquisita ex fructibus beneficij, quod retinebat Bartholomæus in Ecclesia Cathedrali Melitens. cum possit Clericus, cessante fraude, de illis dit onere per viam contractus, & donationis iuxta glossam communiter recept. *in cap. præsenti, verbo reseruari essord. in* 6. Abb. *in cap. ad hæc, numero* 4. *vers. sed quando de testamentis, & in cap. cum contingat numero* 5. *de prig. & aliis cautel.* Redoan, *de rebus Eccles. non alien. quæst.* 1. *cap.* 5. *in prin. fol. mihi* 282. *& cap.* 4. *numero* 2. *cum seqq. & cap.* 16. *à numero* 1. Molin. qui affirmat, semper visitie, ita pronunciari, *de primog. Hisp. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 33. *& 24* alter Molin. *de iust. & iur. disp.* 148. *vers. secundo concluditur*, Sarment. *de reald. Eccles. part.* 4. *cap.* 1. *numero* 5. *vers. & num. seq.* Azor. *in p.* 1. *moral.* 2. *p.* 1. *lib.* 7. *c.* 9. *quæst.* 5. Gaiz. *de benef. part.* 2. *c.* 19. 1. *num.* 10. Lotth. *de re benef. lib.* 2. *q.* 36. *num.* 45. Corn. *cons.* 314. *n.* 2. *lib.* Pett. Nunez. *resp.* 19. *num.* 7. Rota *coram Sacra. dec.* Gregor. *dec.* 401. *num.* 1. Beneficiatus enim habens

admini

administrationem in vita æquiparatur vsuf. fructuario, Cha. lib. 3. sent. Testamenta quæst. 28. num. 8. Barbosa in cap. præterea eodem num. de eff. ord. in 6. Bellon. cons. 3. n. 2. cum seqq. Rota dec. 41. num. 2. cum seqq. de probat. in antiqu. & coram Seraphin. dec. 523. num. 7.

Viterius ex testibus formiter examinatis constat Bartholomæum, non solum possedisse bona beneficij, sed etiam patrimonialia, & fuisse solitum lucrari ex industria licita; itavt præsumendum sit, consumpsisse fructus beneficij in alimenta, & alias impen. necessarias excedentes redditus eiusdem beneficij, provt deponunt iidem testes, & de bonis patrimonialibus, & industrialibus disposuisse, quod vtique facere potuit iuxta notat per
6. Abb. quæst. 4. num. 14. Soccinus cons. 91. col. 3. n. 3. ver. secundum quod præsupponitur, lib. 3. Alex. cons. 119. num. 3. cum seqq. lib. 7. cum pluribus adductis per Surdum de alim. quæst. 12. num. 11. & seqq.

7. Et ratio est quod, qui Altari seruit de Altari viuere debet capitum, secundum Apostolum de præb. Innoc. in cap. Episcop. num. 1. eodem tit. Abb. in c. 1. n. 3. de magistr. Menoch. de arbitr. cas. 195. n. 5. Rot. coram Verall. d. c. 306. num. 5. & in rec. dec. 50. n. 17. part. 7.

Eoque facilius Domini pro confirmatione responderunt, quia idem Andreas vltra prædictam donationem exhibet etiam testamentum à præfato Bartholomæo conditum non vitiatum nec
8. cancellatu, in quo ipse reperitur institutus hæres, itavt bene propterea illius vigore fuerit concessa immissio ex rem. leg. finali, Codice de edict. Diu. Adr. toll. Contard. in l. vnica in ampliat. seu quæst. n. 98. Cod. si de mom. poss. Salust. in prax. lib. 2. cap. 5. num. 1. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 16. Rota coram sanctam. Gregor. dec. 206. n. 1. in rec. dec. 140. eodem n. part. 6.

9. Non obstat exceptio, quoad legata facta ab eodem Bartholomæo, nam illa, vti de iure tertij, non admittitur in hoc iudicio, Alex. in dicta lege finali, num. 23. circa medium, ver. secus si allegatur, Cod. de edict. D. Adr. toll. Peregrinus de fideicommissis art. 48. num. 46. Rota in Forolivien. de Monsignanis 3. Iunij 1602 coram Penia & tamen est certum quod legatarij tenentur capere de manu hæredis, cap.
10. Raynaldus, vbi Gl. & DD. de test. Rota cor. Duran. dec. 62. n. 8. cum seq. & in recentioribus, dec. 315. n. 5. part. 5.

Ex quibus, & aliis late deduct. in decisionibus reuerendissimi Patris Domini mei Royas responsum fuit pro confirmatione sententiæ Rotalis, altera tantum, &c.

R. P. D. Meltio.

Romana locorum Montium.

Veneris 3 Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Causa, quando efficiatur deserta, etiam interposita appellatione citationis. Reproductio, an sit necessaria, & qua de causa Loca montium subrogata aliis extractis, mediante pecuniarum conuersione, efficiuntur fideicommissaria, non minus quam alia, quibus subrogata fuere. Primogenituræ vinculum, quando habeat locum: quæ requirantur ad hoc vt donatarius vniuersalis teneatur seruare factum defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Causa efficitur deserta si appellatio interposita non fuerit intra tempus debitum prosequuta, & non obtenta fatalium prorogatione, perinde est res indicata, ac si non fuisset interposita appellatio.*

2 *Appellans, si causam non prosequatur, videtur ab appellatione recedere, & facto proprio sententiam confirmare.*

Ac proinde illa exequi debet.

Etiam instantibus hæredibus illius, ad cuius fauorem ea lata fuit.

Eoque facilius attenta validitate, & iustitia sententiæ.

3 *Validitas sententiæ probatur ex processu, in quo constat de iurisdictione, mandantis, & citationibus, ac obseruatione terminorum substantialium.*

4 *Monitorij reproductio non requiritur de essentia, vbi pars citata comparet.*

5 *Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum iudicem de vera, & actuali executione monitorij.*

6 *Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à cursore sub illis verbis:* facto realiter ac tenotis, &c. *productionem realem denotantibus.*

7 *Immissio iusta concessa defuncto, venit exequenda ad instantiam hæredis.*

8 *Loca montium fideicommisso subiecta in extractione conuersa in aliorum locorum emptionem cum eisdem vinculis, & oneribus, obtinent emptorum omnimodam, & plenariam subrogationem.*

9 *Identitatis bonorum probatio, est requisitum substantiale ad obtinendam immissionem vigore* leg. fin. Cod. de Ed. Diu. Adr. toll.

10 *Loca montium empta subrogata aliis fideicommissarijs extractis, cum iisdem iuribus, & prærogatiuis, perinde habentur fideicommissaria, ac si onus, & vinculum dicti fideicommissi, illis à principio adiectum fuisset.*

11 *Hypotheca regulariter super feudalibus non cadit.*

12 *Primogenituræ vinculum diuturna obseruantia declaratur.*

13 *Actio ex empto contra venditorem, datur emptori ad tollendam fraudem.*

14 *Donatarius vniuersalis, ad hoc vt teneatur seruare factum defuncti, duo copulatiuè requiruntur nempe quod donatio sit vniuersalis omnium bonorum, & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuersalis,*

DECISIO LXXXVI.

TVlit A. C. de anno 1639. sub die 22. Augusti sententiam immissionis in possessionem vigintiquinque locorum Montium communitatis secundæ, & tertiæ erectionis ad fauorem D. Fabij Columnæ vti fideicommissarij q. Alphonsi eius patrui, contra Ecclesiam sanctorum Ambrosij, & Caroli de Vrbe dictorum locorum tertiam possedicticem, quæ licet appellauerit, appellationem tamen prosequi, & fatalia iam elapsa prorogari nunquam curauit. Defuncto dicto Fabio DD. Marius & Dominicus Columna tanquam fideicommissarij prædicti Alphonsi, & eiusdem Fabij filij, & hæredes prætendentes dictam sententiam fecisse transitum in iudicatum, obtinuerunt illius executionem mihi committi à signatura iustitiæ, quæ

reſcripſit cum ſolita clauſula *conſtito de re iudicata*, ad cuius reſcripti formam poſito hodie dubio,an conſtet de re iudicata,fuit per Dominos affirmatiuè reſponſum, ſiquidem à ſententia lata ſub dicta die 22.Auguſti 1639.licet fuerit appellatio interpoſita die 7. Octobris eiuſdem anni, tamen quia commiſſio appellationis non fuit impetrata,& ſi impetrata dicatur, non docetur de citatione facta ad dicendum contra intia annum, imo lapſum fuit integrum decennium abſque eo quod in cauſa quidquam actum fuerit, ſine aliqua fatalium protogatione, vtique appellatio effecta fuit deſerta, & ſententia ipſa fecit tranſitum in iudicatum perinde, ac ſi ab ea appellatum non fuiſſet *cap.cum ſit Romana extr.de appell.clem.ſi appell.clem.ſi appellationem eod.tit.lib.2. & lege fin.& Authent.ei,qui,Cod.de tempor.& reparar.appell.* Rota *coram* Put.*dec.*28.*lib.*2.*& in recent.dec.*414.*n.*3.*part.*5. & ex ſimilibus circumſtantiis pro re iudicata reſpondit Rota coram reuerendiſſimo Domino meo Decano in alia ſimili cauſa inter eoſdem Doctores Columnenſes,& excellentiſſimum D.Principem Burgheſium, *vt ex deciſione coram d. reuerendiſſimo Domino meo Decano emanata ſub* 15. *Februarij* 1641.& idem comprobatur *in Aquilana Iuriſpatronatus* 4.*Iunij* 1646. *coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Corrado,§.quia cum ab eo tempore citra*, vbi declaratur, quod appellans ſi cauſam non proſequatur videatur ab appellatione recedere,& facto proprio ſententiam confirmare,*& in Peruſina bonorum* 18.*Iunij* 1649.*coram eodem,*§.1. *& in aliis*,ac proinde illa exequi debet *leg.poſt rem indicatam,D.de re iudicat.leg.*1.*Cod.eodem,l.finali, Cod.de execut.rei indic.*Rota *in recent.dec.*601.*n.*2. *verſ.& conſequenter*, *part.*4. *tom.*3. etiam inſtantibus hæredibus Fabij,ad cuius fauorem ea lata fuit, *leg.ſi à te,§.Iulianus ſcribit,l.ſi mater*, §. *idem Iulianus,l.excepto rei iudic.D.de except.rei iudic.* Gloſſa *in l.& ea eadem in verb. perſonarum eod.tit.* Alex.*in l.ſæpe n.*69.*verſ.vna eſt,D de ſent.& re iud.* eoque facilius attenta validitate,& iuſtitia dictæ ſententiæ,Rota *in Auſculana hæreditatis* 7. *Iunij* 1649. *coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Rotas in princip.*

Validitas probatur ex ipſo proceſſu, in quo conſtat de iuriſdictione,mandatis, & citationibus ac obſeruatione terminorum ſubſtantialium iuxta deciſionem Verall.262.*part.*1.Obiecta autem nullitas ex prætenſo defectu monitorij, illiuſque reproductionis viſa fuit irreleuans, nam reproductio, vltra quod non requiritur de eſſentia vbi pars citata comparet,Caputaquen.*dec.*112.*part.*1. Rota *dec.*16.*de iudic.in antiq.dec.*447.*n.*3.*part.*1. *diuerſ* Lancell.*de attent.*2.*part.cap.*4.*in præfat.à n.* 128.*vſque ad* 142. & comprobat Modern. *de cit. cap.*16.*n.*64 Rota *coram ſanct.mem.Gregor.XV.dec.* 37.*n.*2 *& ibi adden. n.*9. Ex comparitione enim citati reſultat ſufficiens probatio monitorium fuiſſe ritè,ac rectè executum, quod ſufficit, cum alia ratione reproductio non requiratur, quàm ad effectum reddendi certum iudicem de vera, & actuali executione monitorij Caputaquen. *dicta dec.*142 *n* 1 & bene Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 639.*n.*1.*cum ſeqq.* Viſum etiam fuit Dominis reproductionem realem adeſſe, cum illa optimè deducatur ex productione facta à Curſore ſub illis verbis facto realiter,ac tenoris denotantibus productionem realem,Gratianus *diſcept.forenſ.c.*121. *n.*33.*add.ad Greg.XV.dec.*59.*n.*13.Rota *in Ferrarien.bonorum* 9 *Maij* 1594.*coram Lancell.& in Vrbeuetana fideicommiſſi* 16.*Nouembris* 1619. *coram bon.mem.Coccino.*

Iuſtitia dictæ ſententiæ ſatis etiam eſt euidens: 6.
nam non controuertitur inter partes, quod Alphonſus Columna donauerit ſuam tertiam partem Caſtri Rubiani Mario ſeniori eius germano fratri, cum fideicommiſſo ad fauorem primogeniti,ſin minus ſecundogeniti, ſeruato perpetuo ordine primogenituræ, & quod eadem pars Caſtri fuerit deinde vendita D.Carlo Barberino bon.me. pretiumque inde redactum ſubrogatum pro fideicommiſſo ordinato in dicta donatione in tot locis Montium,quibus ſic ſtantibus cum Marius, & Mutius eius primogenitus prædeceſſerit Alphonſo donatori, ſicque factus fuerit locus fideicommiſſo ad fauorem Fabij ſecundogeniti,vtique 7.
immiſſio eidem Fabio conceſſa vigore fideicommiſſi in d. donatione contenti fuit iuſta,& conſequenter venit hodie exequenda ad inſtantiam Marij iunioris,& Dominici eius filiorum,ac hæredum *leg.ſi à te*, §. *Iulianus ſcribit*, *D.de except.rei indic.* Innoc.*in cap. quamuis ſub num.*2. *verſ.alias res iudicata*,vbi etiam Imol.*ſub n.*1.*verſ.& aduerte de ſent.& re iudicat.*Pancyrolus *conſ.*13.*ſub num.*9. *verſ. & licet amplius non viuant cum ſeqq.* Surdus *conſ.*312.*n.*12.*verſ.& ratio eſt.*Modern.Neapol.ad Pereg.*art.*53.*fol.*558.*col.*1.

Quibus non aduerſatur, quod immiſſio conceſſa fuerit contra loca Montium Communitatum ſecundæ,& tertiæ erectionis, quæ libera eſſe prætenduntur ex quo loca prouenientia ex pretio Caſtri ſint primæ erectionis.Quia ex datis in ſummario DD. Columnenſium apparet dicta loca primæ erectionis extracta fuiſſe, illaque conuerſa in emptione aliorum locorum ſecundæ, & tertiæ erectionis cum eiſdem vinculis,& oneribus, quæ important omnimodam,& plenariam ſubrogationem *l.impari*,§.*hi,qui* vbi Dec.& Cagnol.*ff.de reg. iur.*Crauet. *conſ.*263.*num.*7. Soccin. *ſen.conſ.*30. 8.
*n.*3.*lib.*1. Rota *poſt* 2. *volum.conſ. Farinac. dec.*82. *n.*2.*&* 91.*n.*2, Vnde patet non deficere requiſitum ſubſtantialem ad obtinen. immiſſionem vigore *l.* 9.
*fin.*ſcilicet probationem identitatis, quandoquidem omnia iura,& prærogatiuæ tranſierunt in loca ſubrogata *l.decernimus*, vbi Bartol. *de aquæduct. lib.*11.*l.ſi cum.*§.*qui iniuriarum,D.ſi quis caut.*& habetur perinde,ac ſi onus,& vinculum d. fideicom- 16.
miſſi adiectum fuiſſet à principio locis ſecundæ, & tertiæ erectionis,Gratianus *diſcept.forenſ.c.*114. *n.*81.*&cap.*454.*n.*16.*lib.*3.Greg.XV. *dec.*60.*ſub n.*1.*&* 2.

Minus releuat aliud prætenſæ iniuſtitiæ obiectum ex eo deductum, quod cum Alphonſus in donatione in qua dictum fideicommiſſum, ac primogenituram conſtituit ſibi expreſsè reſeruauerit mobilia,& gemmas, necnon ratam ſcut.2000. ex hæreditate Lauræ eius auiæ, loca Montium, de quibus hodie agitur cenſeri debeant alienata in dictam cauſam, veniantque propterea imputanda in partem detractionis competentis eidem Alphonſo vigore dictæ reſeruationis *ad textum in l. Marcellus*,§.*res quæ.*vbi communiter Doctores,*D. ad S. C. Trebell.* Nam dicta loca Montium empta fuerunt ex pretio Caſtri,reſeruatio autem ratæ ſcutorum bis mille, & facultas de illis diſponendi cadit tantum ſuper hæreditate Lauræ Columnæ eius auiæ, ad quam cum certum ſit d. Caſtrum non pertinuiſſe,nec minus eam habuiſſe ſuper d.

Caſtro

Castro, aliquam hypothecam, quæ regulariter super feudalibus non cadit, *cap. si de feudo, §. licet vassallus, & vers. in generali si de feud. d. funct. contr. fuer.* Speculat. *de pignor. numero* 30. Neguſantius *eodem tractatu* 2. *parte* 2. *membr. numero* 49. Gabr. *de reg. for. concl.* 12. *numero* 15. *&* 21. Maſtrillus *deciſione* 86. *numero* 2. vtique obiectum penitus euaneſcit, coque magis attenta obſeruantia ſubſecuta, dum Eccleſia dicta loca ſemper poſſedit ſub expreſſa ſubiectione primogenituræ, ex quo ſequitur vt ipſamet agnouerit in dictis locis non intrare dictam facultatem diſponendi, & ſic in illis negari hodie non poteſt vinculum primogenituræ vt in his terminis reſpondit Rota *dec.* 68. *numero* 11. *deciſione* 108. *numero* 33. apud Moder. Peruſ. *de ſubhaſt. & in Romana Saluiani de Caſalibus* 17. *Nouembris* 1637. *§. & demum, coram bonæ memoriæ Buccabella, Romana Saluiani* 14. *Mar.* 1650. *§. non obſtat, vers. ſed tertij poſſeſſores, coram R.P.D. nunc Bichio.*

Non obſtat denique, quod præfati Marius, & Dominicus prout nec alij ſucceſſiuè vocati ad dictam primogenieutam tanquam donatarij vniuerſales, qui loco hæredis habentur, impugnare non valeant alienationem factam per Alphonſum donantem, ſed imo teneantur illam defendere, ac manutenere Eccleſiam cauſam habentem ab Andrea Turrio dictorum locorum Montium emptore.

Quia primo reſpondetur, quod nec etiam ipſe Alphonſus cogi poſſet ad aliquam manutentionem fauore Turri emptoris, ex quo in reſignatione dictorum locorum Montium per ipſum facta procedendo bona fide expreſſit omnia vincula, quibus dicta loca ſubiacebant, ſicque ceſſat ratio fraudis cuius cauſa datur emptori actio ex empto contra venditorem, *ad text. expreſſum in lege* 1. *§. venditor ſi cum ſciret, & lege quarto, D. de act. empt. & venditi.* Mangil. *de euict. quæſtione* 167. *num.* 23. *& ſeq. ambæ.*

Secundo prorſus remouetur obiectum ex eo, quod Marius nequaquam dici poteſt Donatarius vniuerſalis, ſtante reſeruatione plurium rerum facta per donantem, ſcilicet vſufructus Caſtri donati, nec non ratæ ſeut. 2000. competen. ſuper hæ. editate Lauræ auiæ, atque alterius portionis ad effectum teſtandi prout de ea teſtatus fuit, ſcribendo reſpectu illius ſibi hæredem. Vnde ſequitur, quod nec dictus Marius, nec alij ſucceſſiuè vocati ad primogenituram haberi poſſint loco hæredum, nec teneantur ſeruare factum defuncti, cum ad hunc effectum duo copulatiuè requirantur, nempe quod donatio ſit vniuerſalis omnium bonorum, & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuerſalis Ranchin. ad Guidopap. *quæſtione* 105. Celſus Vgo *conſil.* 13. *num.* 22. Ger. Spin. *conſ.* 75. *num.* 33. *&* 34. Carauit. *dec.* 25. *n.* 9. *verſ. & prafata vera ſunt.*

Et ita vtraque parte.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. OTTHOBONO.

Piſauren donationis.

Veneris 8. *Februarij* 164-.

ARGVMENTVM.

Donatio facta, alicui contemplatione matrimonij, vbi interuenit ſtipulatio pro hæredibus, & ſucceſſoribus quando ob generalitatem verborum extendatur etiam ad filios ex ſecundo matrimonio natos. Quæ habeatur huiuſmodi donationis cauſa finalis, & quæ impulſiua. In concurſu capitulorum, & inſtrumenti, cui nam ſit ſtandum.

SVMMARIVM.

1 *Bona donata Nepoti ab Auo in cauſam matrimonij contrahendi nulla facta mentione filiorum eiuſdem, ſiue ex primis, ſiue ex ſecundis nuptiis, cenſentur etiam æqualiter acquiſita pro omnibus filiis ex quocunque matrimonio procreandis, concurrente æquali actione erga omnes, tam Aui donantis, quàm Patris donatarij.*

2 *Filij ex quocunque matrimonio ſuſcepti, ad ſucceſſionem parentum æqualiter ſunt admittendi.*

3 *In donatione facta Patri, abſque mentione filiorum filia, tam primi, quàm ſecundi matrimonij poſſunt conſequi contingentem ſibi portionem rei donatæ.*

Et hoc in terminis fuit ſemel, atque iterum iudicatum per Senatum Catbalomiæ.

4 *Donatio facta ſtipulanti pro ſe, ac hæredibus, & ſucceſſoribus, extenditur ob verborum generalitatem, ad filios etiam ex ſecundo matrimonio naſcituros.*

5 *Clauſula* ad habendum, &c. *in inſtrumento donationis appoſita, conuincit perſonam donatarij fuiſſe principaliter contemplatam, non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio naſcituros.*

6 *Donatio contemplatione matrimonij, quando facta fuit viro, ac mulieri pro ſeipſis, ac eorum filiis ſtipulantibus, de filiis ex eorum matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio.*

Hæc tamen opinio recipit diſtinctiones, & declarationes.

7 *Donatio contemplatione matrimonij facta coniugibus, vel alteri ex eis ſtipulantibus pro ſe, ac pro filiis, ex ipſis, vel ex eo matrimonio naſcituris, ad alios extendi non poteſt, quia ſtipulationis verba ad certas perſonas reſtricta ſunt.*

8 *Cauſa finalis eſt omnium prima, ac potiſſima in intentione agentis, ſumma verò, ac poſtrema in exequutione, in cuius complemento animus quieſcit.*

9 *Matrimonium in donatione facta contemplatione matrimonij, eſt magis cauſa efficiens, aut impulſiua quam finalis.*

10 *Cauſa finalis, & potiſſima in donatione facta contemplatione matrimonij, eſt commodum & honorificentia donatarij, atque ideo donans honeſtiores, ditioreſque nuptias affectat, tanquam media ad conſequutionem illius vltimi finis.*

11 *Cauſæ duæ poſſunt concurrere ad eundem finem.*

12 *Cauſa amoris, & affectionis oritur ex ſanguinis coniunctione, & ex impulſu naturæ.*

13 *Cauſa amorem, coniunctionem, ac vinculum naturale reſpiciens, comprehendit in donatione facta contemplatione matrimonij, ſuo effectu, omnes filios, tam ex primis, quàm ex ſecundis nuptiis genitos.*

14 *In donatione, licet contemplatio matrimonij fuiſſet cauſa finalis, non tamen ex ea ſequitur quod filij donatarij veniant ex propria perſona, niſi ſint expreſsè, & diſpoſitiuè vocati.*

15 *An dote, quæ datur contemplatione matrimonij, mulier poteſt diſponere, & filij non poſſunt in ea ius aliquod prætendere, niſi vti hæredes.*

16 *Intel*

20. contrarium seruatur in bonis paternis, in quibus omnes filij ex quocunque matrimonio suscepti admittuntur *iuxta ea in l. 1. C. de legit. hæredum alias supra citatis.*

Demum non obstat, quod in capitulis matrimonialibus inter partes initis nulla mentio facta fuerit de hæredibus, & successoribus, nec adiit clausula *ad habendam*, quæ reperitur inserta cum prædictis verbis in instrumento dumtaxat postea
21. celebrato, adeovt in concursu capitulorum, & instrumenti magis sit standum primis, quæ a partibus fiunt, quàm secundo, quod fit a Notario, vt tradit Surdus *decisione 7. numero 4. & sequentibus*, Add. ad sanctum Gregorium, *decisione 168. num. 8.* Rota *decisione 59. numero 12. parte 4. & decisione 250. num 16. cum sequentibus, parte 6. recent. & in Romana S. tus 25. Maij 1644. coram R. P. D. meo Rotas.*

22. Quia certum est, quod quando inter capitula, & instrumentum non adest contrarietas substantialis semper est facienda interpretatio, vt non discordent, Dec. *consilio 195. num. 3.* Paul. de Montepico *consilio 52. numero 18.* Crauett. *consilio 20. numero 5.* Torniell. *cons. 49. numero 35.* Rota *decisione 250. numero 15. parte 6. recent.* ideoque cum in præsenti casu, vt visum est concurrant verba, & mens donantis, quæ nequaquà fuerunt restricta ad filios primi matrimonij, ex hoc apparet, quod
23. capitula bene ad concordiam reducuntur, & semper desumi debet ea interpretatio, per quam æqualitas inter filios resultet. Aldouin. *consilio 1. numero 103.* Hondedeus *consilio 29. numero 9. & sequen. consilio 59. numero 60. & sequent. libro 1.* Gratianus *disceptatione 755. numero 8.* Rota *in recent. decisione 232. num ro 22 & 23. parte 6.* & maximè apparet sul stantialis concordia capitulorum, & instrumenti in eo, quod neutrobique fuit facta mentio filiorum donatarij, ad hoc verò, vt aliquod ius filiis nascituris quæsitum dici posset necessaria fuisset expressa stipulatio pro filiis Dec.
24. *dicto consilio 216. numero 6. versiculo non obstat ad secundum dictis in principio numero 1.* & firmat sæpe citata decisio Buratti 85. *sub numero 1.* cum aliis supra allegatis.

Fuit itaque resolutum bona donata non spectare in totum ad Ioannem Andream vtraque parte informante, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. OTTHOBONO.

Pisauren donationis.

Veneris 31. Ianuarij 1648.

ARGVMENTVM.

Hic cadit thema præcedentis decisionis.

SVMMARIVM.

1 *Benevolentia, & amor erga donatarium Nepotem ex sanguinis conjunctione proveniens, in donatione antenuptiali, vel est causa præcipua, & finalis totius dispositionis, vel est aque finalis cum alijs expressis.*

2 *Causa amoris, cum in donatione antenuptiali, sit expressa, & naturalis, venit præferenda omnibus alijs & prævalet accidentalibus.*

3 *Conventi certi, & determinati matrimonij in donatione antenuptiali facta vero, reddit donationem irrevocabilem respectu eorum inter esse, vt vir scilicet sit dives, & sibi alimenta pinguiora ab ipso præstari valeant.*

4 *Non tamen excludit præcipuum ipsiusmet viri donatarij contemplationem, ac interesse, cum fuerit in ipsius persona concepta.*

5 *In successionem ad donationem factam intuitu certi, & determinati matrimonij vbi filij non sint dispositiue vocati, venunt æqualiter admittenai filij donatarij ex quocunque matrimonio suscepti: nam sola illius matrimonij, & intentionis ratio excludere nequit filios ex secundis nuptijs susceptos, nisi ex verbis ipsis, vel alias id actum appareat.*

6 *Et exclusio aliquorum ex his filijs à successione in bonis donatis, non inducitur nisi per verba, ipsa et am propria, seu saltem æquipollentia verba: importandum est enim ei, qui cum id intenderet, qualitates donationis non investigauit, vel clarius non expressit.*

7 *Dos, & donatio propter nuptias, quæ constituuntur ex causa certi matrimonij, soluto matrimonio, spectant ad filios, tam eiusdem, quam alterius matrimonij.*

8 *Clausula ad habendum, &c. adiecta instrumento super capitulis matrimonialibus celebrato, supplet stipulationem illius omissam pactum intentionem in capitulis antecedentibus declarando.*

9 *Expressum facit cessare tacitum, & interpretationem.*

10 *Dispositio facta in testamento valet interpretari quid sine substantia senserit.*

11 *Æqualitas inter filios a primè venit seruanda.*

DECISIO LXXXVIII.

APprobarunt Doctores fundamenta resolutionis coram me emanatæ die 8. Februarij superioris anni, & proinde steterunt in decisis; duo enim obiiciebant informantes pro Ioanne Andrea, alterum videlicet, quod donatio scut. 36. mil. per Ioannem Andream seniorem Petro Antonio eius nepoti facta fuerit contemplatione certi, & determinati Matrimonij cum Maria contrahendi, alterum vero quod dominatio non processerit ex mera voluntate, & liberalitate donantis, sed ex necessitate conventionis præcedentis in capitulis matrimonialibus cum Patre Mariæ initis, à quo fine tali donatione non fuisset Petro Antonio data in vxorem, ideoque inferebant bona donata spectare in totum ad Ioannem Andream tum ratione ex q D. Maria, & Petro Antonio filium non autem ad alios Petri Antonij filios ex secundis nuptijs ex D. Victoria Iordana susceptos.

Sed hæc vita fuerunt nihil releuate, nam licet Ioannes Andreas illam tunc fecerit donationem Petro Antonio, vt matrimonium cum Maria contraheretur, tamen hæc non fuit sola, nec sua causa donationis, sed potius contemplatio commodi donatarij, ac honorificentiæ familiæ illius, quem summopere diligebat, vt videre est in instrumento celebrato in executionem capitulorum, ibi, *ad effectum vt dicta parentela, & matrimonium sequeretur, & ob sinceram dilectionem, & perfectum amorem, quam, & quem habet versus dictum Petrum Antonium eius Nepotem, & ergà ipsum semper obedientem stante, &c. donauit, &c.*

Patet ergo, quod benevolentia, & amor erga Nepotem ex sanguinis conjunctione proveniens, vel est causa præcipua, & finalis totius dispositionis,

nis, vel eſt æquè finalis cum aliis expreſſis, vt in his terminis bene oſtendunt Surd. *conſ.* 361. *n.* 14. *& ſeqq.* Becc. *conſ.* 20. *n.* 32. Cephal. *conſ.* 81. *n.* 12. Mareſcott. *variar. reſol. lib.* 2. *cap.* 20 *n.* 8 Rota
2. *coram Buratto deciſ.* 861. *n.* 9. *& in Romana Donationis de Incaſatis in recent. deciſ.* 251. *n.* 12. *par.* 5. & cum cauſa amoris ſit expreſſa, & naturalis venit præferenda omnibus aliis, & prævalet accidentalibus *l. qui habet* 3. vbi Bartol. *l. ff. de tutel. l. Tutor.* 31. §. *quæ Titoribus ff. de excuſ. Tutor.* Alexand. *in l. ſi donatione* 13. *n.* 2. *C. de collation.* Tiraquel. *de retrac. lignag* §. 30. Gloſſ. 1. *n.* 26. Rota *deciſ.* 20. *n.* 7. *par.* 5. *recen.*

Nec donans tali modo aliud vult Mulieri donatum, vt ratiocinatur Alciat. *conſ.* 7. *ſub n.* 22. *& ſeqq. lib.* 8. Io. Franciſcus à Ponte *conſ.* 80. *n.* 11. *& ſeqq.* ſed vult tantum eam allicere ad matrimonium per donationem ſponſo factam, quæ cauſa
3. magis demonſtrat affectionem, & amorem erga Donatarium, in quem confert, & conuentio reddit quidem donationem irreuocabilem reſpectu intereſſe Vxoris, vt Vir, ſcilicet ſit diues, & ſibi alimenta pinguiora ab ipſo præſtari valeant, vt probant plures relati per Add. ad Burat. *d. deciſ.* 861. & firmauit Rot. *dec.* 41. *per tot. par.* 6. *recent.* ſed non excludit præcipuam Petri Antonij contemplationem, ac intereſſe, cum fuerit in ipſius ſolam perſonam concepta, non autem Vxoris, ac filiorum, vt ibi, *che faccia donatione al Sig. Pietro Antonio inter vivos irrenocabile*, vt in indiui-
4. duo ſimilis donationis fuit reſolutum in *dict. deciſ.* 861. *coram Buratto*, in cuius facti contingentia ſimilis huic omnino præceſſerat conuentio in apocha matrimoniali ſequentibus verbis concepta, *E detto Sig. Gabriele ſimilmente promette di pigliar per ſua legitima ſposa la ſudetta Sig. Arpalice con queſto però, e non altrimente che prima, &c. Item la Sig. Prudenza, &c. & il Sig. Lodouico ſuo figliuolo ſuo figliuolo, &c. faccino libera donatione al detto Sig. Gabriele intuitu matrimonij*, vt apparet ex reuolutione proceſſus illius cauſæ, & pariter *in Romana fideicommiſſi de Incoronatis* 5. *Nouembris* 1639. *& 5. Maij* 1640. *coram bo. mem. Pirouano.* Donatio facta fuerat Franciſco contemplatione certi, & determinati matrimonij cum Emilia de Caualeriis contrahendi, vt explicitè dicitur *in* 2. *deciſ.* §. *non obſtant*, quæ replicantur, & intuitu, cauſa, & fauore dicti matrimonij, & liberorum procreandorum, vt dicitur in principio primæ deciſionis, & tamen Rota reſoluit filios non fuiſſe diſpoſitiuè vocatos, ſed donationem hæreditariam cenſendam.

5. Ac proinde omnes filij Donatarij ex quocumque matrimonio ſuſcepti ad eius ſucceſſionem æqualiter veniunt admittendi, nam ſola illius matrimonij, & conuentionis ratio excludere nequit filios ex ſecundis nuptiis ſuſceptos, niſi ex verbis ipſis, vel alias legitimè id actum appareat Menoch. *conſ.* 40. *num.* 39. *verſ. non obſtat ſeptimum, & conſ.* 268. *n.* 30. Rouit. *conſ.* 94. *num.* 3. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.* 4. *qu.* 2. *numer.* 4. Fontanell. *de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 9. *part.* 1. *ſub num.* 36. *verſ. per hæc ego.* Cancer. *var. reſol. par.* 3. *cap.* 7. *n.* 111. Cutel. *de donat. tract.* 2. *diſcuſſ.* 1. *ſpecial.* 36. *numer.* 12. *&* 13. & dixit Rota *in dd. deciſ. Romana de Incoronatis coram Pirouano.*

Ex lectura autem, & contextu capitulorum liquido conſtat Patrem ſponſæ intendiſſe, vt illa nuberet Viro diuiti, Auum vero ſponſi illum donatione proſequi voluiſſe, vt ditiorem vxorem inueniret, vt maioribus vndique opibus conquiſitis familiæ ſtatum decentius ſuſtentaret, ſed ex neutra parte apparet elementa conſti- 6.
tuendi vllum diſcrimen, aut differentiam inter filios donatarij, vel aliquos ex eis à bonis donatis repellendi, prout neceſſe erat ſaltem æquipollentibus verbis exprimere, alias imputandum eſt ei, qui cum id intenderet qualitates donationis non inueſtigauit, vel clarius non expreſſit *l. Labeo ſcribit* 21. *ff. de contrab. empt.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 4. *tit.* 27. *num.* 9. & in his terminis Alciat. *d. conſ.* 7. *n.* 29. *lib.* 8 Fontanell *de pact. nupt. clauſ.* 4 glo. 9. *par.* 5. *n.* 152. Cutell. *de Donat. tract.* 2. *diſcurſ.* 1. *ſpecial.* 36. *ſub num.* 8 *verſ. quod ſi ſumus.*

Et quod ad hunc effectum non operetur ſola cauſa finalis certi matrimonij patet ex dote, & donatione propter nuptias, quæ indubitanter conſtituuntur ex cauſa certi matrimonij, vt eius oneribus inſeruiant, & conſtante matrimonio alienari non poſſint, nec alienati, ſed ex hoc non ſequitur, quin ſoluto matrimonio ſpectent ad filios tam eiuſdem, quam alterius matrimonij, vt de vtraque eſt *tex. clarus in l. ſi liberis* 18. *C. de Donat. ante nupt.* & ibi Bald.

Quæ certiora reddunt ex verbis Inſtrumenti ſuper iiſdem capitulis matrimonialibus celebrati in quo donatio apparet facta, *ſponte, purè, liberè, ac ſimpliciter eidem Petro Antonio ſtipulanti* 7.
pro omnibus quorum intereſſe, interesset, ſeu quomodocumque intereſſe poterit, &c. cum clauſ. ad habendum, alienandum, & quicquid perpetuo d. Petro Antonio, eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus placuerit faciendum, quæ ſanè verba non ſolum conuincunt perſonam Donatarij fuiſſe principaliter contemplatam, nec donationem fuiſſe reſtrictam ad filios ex primo matrimonio naſcituros, vt firmatur in alia *deciſione huius cauſæ in §. & hæc quidem, & ſeq.* verum etiam manifeſtant dictam Partium intentionem in capitulis antecedentibus, & declaratur, ac ſuppletur ſtipulatio in illis omiſſa *l. ſed Iulianus* 9. §. *proinde, ibique gloſſ.* 9.
& DD. *ff. ad S.C. Maced.* Crauett. *conſ.* 964. *n.* 24. Surd. *conſ.* 202. *n.* 24. Afflict. *deciſ.* 319. *n.* 5 Ror. *dec.* 174. *n.* 4 *par.* 4 *tom.* 2. *recent.* Expreſſum verò facit ceſſare tacitum, & interpretatiuum *l. cum ex filio* 39. §. 1. *l. ex facto* 43. §. *item quæro ff. de vulgar. leg. fin. C. de pact. conuent.* Crauet. *reſponſ.* 1. *pro Genero n.* 282. Rota *coram Buratto deciſ.* 949. *n* 1.

Accedit Io. Andreæ Donatoris Teſtamentum in quo iuſſit ipſi Petro Antonio conſignari tot bona hæreditaria, quæ ſufficerent pro ſatisfactione ſcutor. 36. mil. donatorum, in reliquis ex æquo 10.
inſtituit hæredes vniuerſales Io. Andream ex præfata Maria ſuſceptum, & omnes eius filios maſculos ex legitimo matrimonio naſcituros, ex hoc enim apparet Donantem principaliter fuiſſe contemplatum perſonam Nepotis, ac illius commodo bona donata maximè cedere voluiſſe, non autem aliorum, cum etiam ex diſpoſitis in Teſtamento liceat interpretari quid viuens ſenſerit *l. vxori* 32. §. *cum ſeius ff. de legat.* 3. Suarez *conſ.* 1. *n.* 20. Roman. *conſ* 1-9 *num.* 11. Boer. *deciſ.* 172. *n.* 22.

Omitti poterat ab informantibus pro Io. Andrea, quod ipſi obuenerint in diuiſione ſcuta 27. 11.
mill. tantum, fratribus verò ſcuta 81. mil. quia cum fratres ex ſecundo matrimonio ſint tres

debent habere æqualem portionem bonorum paternorum,& sic perfecta resultat æqualitas inter ipsos,quæ inter filios apprime venit seruanda *l. 3. C. de inoff. testam. §. fin.* Auth. *de nupt. cum aliis in superiori decis. allegatis.*

Fuit itaque resolutum bona donata non spectare in totum ad Io. Andream confirmando decisionem emanatam die 8. Februarij superioris anni vtraque parte accertimè informante.

R.P.D. Royas.

Romana Cambij.

Mercurij 23. Martij 1650.

ARGVMENTVM.

Quando habens interesse admittatur, ad causam,& quale debeat interesse haberi. Transactio super sententia, non nisi per tres sententias conformes rescindi potest.

SVMMARIVM.

1 *Damnum passurus ex condemnatione alterius in iudicio, dicitur habere interesse ad illam causam: & ideò venit admittendus.*

2 *Admittendus ad causam, cum non agitur de suo interesse principali, sed incidenter, sufficit quod apparenter doceat de iure, & det summum per leuiores,& semiplenas probationes.*

3 *Post sententiam,à qua non appellauit, audiendus non est aliquis iterum super eo, quod in alio iudicio principaliter excipiendo ad eundem finem deduxit.*

4 *Lis per transactionem terminata,non debet denuò instaurari.*

5 *Decisio Sacræ Rotæ non potest impugnari,vbi non agitur principaliter super illius reuisione, sed est supponenda,iuxta laudabilem,& inueteratum stylum huius S. Tribunalis.*

6 *Iustitia,& validitas sententiæ agnoscitur per transactionem super ea factam.*

7 *Vnde donec tam sententia,quam transactio, per tres conformes rescindantur ab ea recedi non potest.*

DECISIO LXXXIX.

VErtente lite inter Io.de Mancinis, & Hippolitum Coccapanium super restitutione scut. 2069. quam idem Coccapanius in actu receptionis illorum facere promisit, quotiescumque d.Mancinus fuisse declaratus verus,& legitimus Creditor Marchionis Pallauicini, à quo dd. scut.2069.vti debita fuerunt Coccapanio soluta.Insurrexit idem Marchio, & prætendens ad d. causam,dum agebatur de eius interesse admitti; fuit sub die 28.Iunij præteriti coram bon.mem. Arguelles disputatum dubium, ac responsum, constare de eius interesse ad effectum admissionis ad causam; super quo hodie repropositа causa DD. responderunt Marchionem esse admittendum,reformando tamen interesse in altera decisione excessiue consideratum.

Siquidem d. interesse resultat ex eo, quia si Mancinus obtineret condemnari Coccapanium ad restituendum dd. scut. 2069. iuxta formam obligationis eiusdem; Marchio teneretur vti Debitor ipsius Coccapanij d. summam eidem reficere,ideò sua valde interest, illum defendere,Coccin.*decis.* 237.*n.* 4. quod sat est ad hoc vt ipse sit admittendus,cum quando non agitur de interesse principali sed incidenter ad effectum admissionis ad causam sufficiat apparenter docere de iure,& dare fumū per leuiores, & semiplenas probationes, vt notant Abbas *in capit. veniens il 2.num.9.*vbi Felin.*n.*13.Bald.*n. 2. & seq. de Testibus.* Cancer. *variar.resolut. lib.3.tit.16. n.* 32.& sæpè dixit Rot.*decis.*11.*de rescript. in antiq. decis.*13.*num.7.coram Buratto,& decis.* 325. *num. 9.& 10.par.6 recent.& par.7.decis.*176. *num.* 10. *&* 11.cum aliis latè relatis in præterita decis.*sub § Certum est enim.*

1.

2.

Interesse verò huiusmodi considerari minimè potest in scutis 3000. pro sorte principali Cambij debiti Mancino; Quia dum dictum creditum canonizatum fuit per sententiam Reuerendissimi P.D.mei Peutingerij; à qua Marchio non appellauit respectu dictæ summæ ad causam admittendus non est,non enim debet iterū aliquis audiri super eo, quod in alio iudicio principaliter excipiendo ad eumdem finem deduxit, vt per multos citatos tradit Gabr.*de recept. concl.* 2. *n.*10.*& in puncto,*Feder. de Sen. *consil.* 242. *circa med.vers.aut vult admitti* Gratian *discept.* 445.*n.* 10. *& seq.* Nunez *in declarat. ad l.* 4. *&* 5. *Regni tit.de las exceptiones num.*49.*impress.post eius consil.* Et vltra dictam sententiam,quæ transiuit in iudicatum concurrit pro existentia dicti crediti transactio inter eumdem Marchionem, & Mancinum postea facta, in qua idem Marchio in illius exequutionem soluit Mancino scuta 1900. cum promissione soluendi residuum, ex qua transactione vti impediente litis ingressum non debet ad causam super dicta summa Marchio admitti, ne lis denuo instauraretur, dum fuit per transactionem terminata, ad *text. in capit. primo ibique gloss. verb. transactio de lit. contest. in* 6. *l. quamuis ff. de transact.* Bald. *in l. terminato in* 2. *notab. Cod. de fruct. & lit.expens.*cum aliis adductis per Rotam *decis.* 354.*n.primo &* 2. *coram Greg. XV.* Vnde certum est quod Marchio d. summam soluere debet tam vigore sententiæ quam vigore transactionis,aut illam soluat Mancino Creditori, aut reficiat Coccapanio,nullum in hoc considerari potest interesse, pro quo veniat admittendus.

3.

4.

Nec subsistit, vt in præterita decis. firmatur, sententiam prædictam esse nullam, & iniustam; Tum quia illius iustitia plenè iustificatur ex decis.in eo Iudicio sub die 23. Ianuarij 1645. coram eodem Reuerendiss.P. D. meo Peutingerio emissa,quæ cum hodie non agatur principaliter super illius reuisione,nec in gradu appellationis aduersus d. sententiam, in hoc articulo impugnari non potest, sed supponenda est iuxta laudabilem,& inueteratum stylum huius S. Tribunalis,de quo Buratt.*decis.*596.*n.primo, decis.*857. *numer.* 4. *ac decis.* 354. *numero* 3. *in fin. & numero* 8. *par.* 4. *recent.* & fuit dictum in Mediolanen. Pensionis 27.*Iunij* 1646. *coram Buchio.*Quapropter non est insistendum super nullitatibus aduersus d. sententiam in prædicta decis.ponderatis; Ideo in hac parte illam DD. reformarunt, cum hæc inspectio non cadat super præsenti dispositione.

5.

Tum

6. Tum etiam quia vltra d. ſententiam adeſt tranſactio prædicta, per quam Marchio videtur agnouiſſe illius iuſtitiam, & validitatem ipſiuſque debiti ſubſiſtentiam iuxta adducta per Buratt. *deciſ.* 83. *numero* 19. Vnde donec tam ſententia, quam tranſactio per tres conformes reſcindatur ab ea recedi non poteſt, Decian. *reſp.* 28. *numero* 11. *lib.* 3. Mantic. *de tacit. lib.* 26. *tit.* 9. *numero* 47. Caual. *deciſ.* 407. *num.* 9. cum aliis latè relatis *in deciſ.* 86. *n.* 9. *p.* 6. *recent.*

Sed tamen intereſſe Marchionis ad effectum admiſſionis in hoc caſu deſumitur ex eo, quia Mancinus in contractu tranſactionis ad computum ſui Crediti conſiſtentis in prædictis ſcut. 3000. recepit ab eodem Marchione ſcut. 1900. itaque remanſit ſolum Creditor in ſcut. 1100. ad quorum ſolutionem prædictus Marchio dumtaxat tenetur ad formam ſententiæ, & tranſactionis, non autem pro ſcutis 2069. pro quorum reſtitutione pulſatur Coccapanius, qui quatenus ad hoc condemnaretur, proculdubio reſultaret intereſſe Marchionis in ſcutis 969. quæ excedunt d. Summam ſcut. 3000. dum vltra ſcuta 1900. ſoluta in actu tranſactionis; teneretur reficere Coccapanio ſuccumbenti prædicta ſcuta 2069.

Et ita ſolum Mancino informante in d. ſumma ſcut. 969. DD reſoluerunt conſtare de intereſſe Marchionis ad effectum admiſſionis coram bon. mem. Arguelles, quo morte præuento ante extenſam huiuſmodi deciſ. ego in eius locum ſubrogatus hoc munus expleui.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. C. OTTHOBONO.

Ceruien Bonorum.

Lunæ 18. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

An de melioramentis debeatur laudemium, & de quo tempore attendatur valor bonorum in renouatione facien. & an plura ſint ſoluen. laudemia ſi plures erant facien. renouationes.

SVMMARIVM.

1 *Durantibus præcedentibus inueſtituris non licet nouam facere inueſtituram nec alterare formam antiquarum.*
2 *Ceſſante culpa Emphyteutæ melioramenta non deuoluuntur ad Eccleſiam, ſed remanent in Dominio Emphyteutæ.*
3 *Et in renouatione emphyteuſis quoad illa non requiritur conſenſus Domini directi, & nullum ſoluitur laudemium.*
4 *Melioramenta ſequuntur naturam rei emphyteoticæ, & ideò pro eis ſolui debet laudemium.*
5 *Quod procedit quando res cum melioramentis alienatur in tertium vel deuoluitur ob delictum ſecus in ſimplici renouatione facta ipſi emphyteutæ.*
6 *Ceſſante mora non eſt locus alicui intereſſe.*
7 *In renouatione Emphyteuſis perpetuæ valor bonorum calculatur de tempore vltimæ venditionis.*
8 *Quia tunc renouatio nullam habet ſpeciem noui contractus.*
9 *Pactum de renouando adiicitur ad faciliorem probationem dominij directi non pro ſubſtantia contractus.*
10 *Declaratur Feret. in conſ.* 21.
11 *Solitum laudemium inuicari non poteſt niſi ex præcedentibus ſolutionibus.*
12 *Suadente materia valor & pretium bonorum pro eodem accipi poſſunt.*
13 *Tot ſoluuntur laudemia quot renouationes fieri debebunt iuxta pactum, quia omnia pacta emphyteotica ſunt ſeruanda.*
14 *Laudemia non exacta tranſmittuntur ad ſucceſſorem.*
15 *Vbi contractus eſt ab initio null us ceſſat exactio laudemij.*

DECISIO LXXXX.

FVit per Rotam reſolutum coram Reuerendiſſ. D. Terracinen. ſub die 23. Martij 1648. inueſtituram factam à Cardinali Vicecomite Epiſcopo Ceruiæ de anno 1595. eſſe nullam, quia durantibus aliis præcedentibus inueſtituris non licebat Prælato ſupplantando ſucceſſores nouam facere inueſtituram *vt in cap.* 1. *qui ſucceſſores feud. dar. teneant*, nec minus circa ſubſtantialia alterare formam conſueram antiquarum inueſtiturarum abſque Beneplacito Apoſtolico, & ſine vtilitate Eccleſiæ, vt latè fuit deductum in ſupradicta deciſione ſub §. non ſuſtinetur & ſeqq. 1.

Ideoque Reuerendiſſ. D. Epiſcopo Ceruien. fuit dictum dandam eſſe aſſociationem in bonis in quibus non fuit petita renouatio iuxta antiquas inueſtituras, addito tamen (ex æquitate Canonica quam ſemper Rota ſeruat) niſi Fabius Lucatellus, qui habet inueſtituram obſeruata ab anno 1595. vſque ad diem motæ litis anni 1635. perat intra tres menſes renouationem iuxta formam antiquarum inueſtiturarum purgando moram, & reficiendo damna ſi quæ adſunt, vt in prædicta deciſione ſub §. verum vſque ad finem.

Vtraque pars acquieuit deciſioni, ſed cum Lucatellus in partibus petierit nouam inueſtituram ad formam antiquarum ortæ ſunt plures controuerſiæ ſuper quantitate laudemiorum ſoluendorum menſæ Epiſcopali, quæ in inueſtituris ſunt taxata ad rationem quinque pro centenario valoris bonorum. Prima enim difficultas eſt an de melioramentis, quæ plurima, & magni valoris reperiuntur facta in dictis bonis à Lucatello debeatur laudemium, ſecunda an pro æſtimando valore bonorum ſit inſpiciendum tempus quo fuerunt vendita bona vltimo loco, vel tempus præſens faciendæ renouationis, tertia an debeantur plura laudemia, prout plures ſunt lapſi termini renouationis faciendæ ex forma antiquarum inueſtiturarum, aut vero vnicum tantum debitum pro hac præſenti renouatione.

Et DD. quoad primam difficultatem reſponderunt Lucatellum emphyteutam non teneri in propoſito caſu ad ſolutionem laudemij pro melioramentis, ratio eſt, quia cum Rota admiſerit Lucatellum ad purgationem moræ in petendo renouationem ceſſat ex hoc capite deuolutio ob culpam ipſius, nec per conſequens meliora-
menta ſunt deuoluta ad Eccleſiam, ſed adhuc remanent in dominio emphyteutæ iux. trad. per Clar. *in §. emphyteuſis q.* 45. Bero *queſt.* 19. *num.* 3. Modern. Roman. *diſcept.* 810. *numero* 7. Rot. *coram* 2.

Cæsar. de Grass. *decis.5. numero 2. de rebus Eccles. non alienand. & in recent. decis.294. numero 6. & seq.*

3. ideo quo ad illa non requiritur in renouatione aliquis consensus Domini directi, & proinde nullum debet solui laudemium, Bart. *in l. & ideo 12. numero 4. Digestis de condict. furtiu.* I. M. Albert. Brun. *consil. 44. numero 12. & seq.* Soccin. iun. *cons. 70. numero 2. lib. 3.* Amad. à Ponte *de laudim. quæst. 13. n. 1. & 2.* Antonius Faber *cod. tit. decad. 4. error. 1. n. 12. & 13.*

4. Neque obstat, quod melioramenta sequantur naturam rei emphyteoticæ, & ideo etiam pro illis solui debeat laudemium *iux. text. in leg. fin. Codic. de iur. emphyt.* & ibi Iaf. *numero 44.* Maur. Burg. *de laudim. part. 2. inspect. 6. per tot.* quia prædictæ auctoritates, & quorquot ad idem allegari possent procedunt quando res emphyteutica vna simul cum melioramentis alienatur in tertium, vel alias deuoluitur ob delictum, quo casu cum etiam quoad melioramenta requiratur nouus directi Domini consensus, merito quo-

5. que pro illis soluitur laudimium, non autem quando fit simplex renouatio ipsi emphyteutæ, vt sonant verba *Text. in dict. leg. fin. Cod. de iur. emphyt.* ibi, *meliorationes suas aliis vendere, vel ius emphyteoticum transferre*, & de alienatione in tertium loquitur Burg. *de laudim part. 2. inspect. 6. sub numero 15.* Corbul. *de emphyt. tit. de caus. priuationis ob alienationem ampliat. 39. n. 1.* cum pluribus relatis à Modern. Fulginaten. *de iur. emphyt. tit. de laudem. q. 8. n. 23.*

Neque aduersatur pactum adiectum in antiquis inuestituris, quod si emphyteuta non petierit debito tempore renouationem inuestituræ, aliaque promissa, & conuenta non adimpleuerit cadat ab omni iure suo, & liceat Reuerendiss. Episcopo capere possessionem bonorum emphyteuticorum vnà cum melioramentis, illaque pro se retinere, quia omissa importantia dicti pacti hodie certum est, quod cum Rota concesserit Lucatello terminum trium mensium ad purgandam moram in petendo renouationem, & pendente termino illam petierit stante purgatione moræ nulla pœna potest Lucatello emphyteutæ infligi cum mora cessante non sit locus alicui interesse *leg. secta 40.* vbi DD. *Digestis si cert. petat.* Ruin. *consil. 48. numero primo, libro quinto,*

6. Aym. *consil 87. in fin.* Late Honded. *cons. 50. num. 21. lib. 1. & cons. 58. num. 9. lib 2.* Rot. *decis. 622. n. 5. part. 2. recent.*

Quo verò ad secundam difficultatem DD. respondent in proposita facti specie valorem bonorum emphyteuticorum in renouatione esse

7. calculandum inspecto tempore, quo hæc bona emphyteutica fuerunt vltimo loco vendita seu respectiuè empta à Lucatellis, nam inuestitu æ, de quibus agitur cum non sint limitata ad tempus, sed perpetuæ, & renouatio non fiat ad lineam finitam, sed fiat Lucatello in primis ce. cessionibus comprehenso, & ad earumdem c. roboratione ab antiquis inuestituris tanqua

8. à suo initio debet regulari, cum renouatio n. lam habeat speciem noui contractus, vt in pu. cto distinguendo inter emphyteusim temp. riam, & perpetuam respondet Alciat. *consi. numero prim. lib. 8.* Corbul *de emphyteus. caus. de caus. priuat. ob temp. finitum numero 17.* Bero *consil. 116. numero 17. vers. vbi facit libro prim.*

9. Quando enim inuestituræ sunt perpetuæ prou. hic pactum de renouando de certo tempore in certum tempus adiectum censetur dumtaxat ad faciliorem probationem dominij directi non autem pro substantia contractus, neque ideo renouatio dicitur contractus nouus, vt benè declarat Rota *decis 438. numero 1. part. 1. recent. & in Bononien. bonorum emphyteuticorum 30. Aprilis præteriti in fin. coram R.P.D. meo Celso.*

Et licet Æmilius Ferrett. *in cons. 21. per tot.* abunde probet in solutione laudimij in renouatione attendendum esse valorem rei de tempore renouationis non autem de tempore concessionis, aut venditionis, illumque sequitur Marius Burg. *in tract. de laudim. part. 2. inspect. 6. numero 26.* attamen præterquam quod in præsenti casu versamur in contractu perpetuo, & vnico, vt visum est, accedit, quod ex pacto expresso apposito in singulis inuestituris, de quibus agitur quantitas laudimij est determinanda ex solito, 10. & consueto nam verba pacti sunt *de viginti nouem in vigintinouem annos ad renouandum, & tunc soluendum debitum, & consuetum laudemium ad rationem quinque pro centenario valoris dictorum bonorum*, at consuetum, ac solitum laudemium 11. iudicari non potest nisi ex præcedentibus solutionibus *ad text. in leg. Mela 14. Digest. de alim. & cibar. legat.* vbi Bart. *num. 1. & alij*, ideo casus iste etiam distat à casu Ferretti, cum in illo non fuerit habita relatio ad solitum, & consuetum laudemium.

Nec refert quod verba habeant relationem ad valorem bonorum, quia valor, & pretium pro eo- 12. dem accipi possunt sic suadente materia, Bursatt. *consil. 149. n. 74. & 75.*

Ad tertiam verò difficultatem DD. respondent tot esse soluenda laudemia quot sunt renouationes, quæ fieri debebant iuxta pactum antiquarum inuestituratum, omnia enim pacta emphyteotica sunt seruanda *l. 2. Cod. de iur. emphyt.* Albert. Brun. *consil. 44. num. 1. & 4. in fin.* Bursat. *cons. 127. num. 53. & 57.* Amad. à Ponte *de laudim. quæst. 4. in princ.* Burg. *eod. tr. p. 1. inspect. 6. n. 4.* 13.

Neque obstare potest, si dicatur huiusmodi laudimia non esse soluenda Reuerendiss. Dom. Episcopo Cruciensi nunc viuenti, qui de tempore renouandarum inuestiturarum nullum ius habebat in Episcopatu, quia laudimia non exacta 14. transmittuntur ad successorem, Ioann. Baptista Costa *in tract. re integra quid liceat, distinct. 53. n. 7.* Mar. Burg. *dict. lib. inspect. 4. num. 55. & 56.* Modern. Fulginaten. *de iur. emphyt. tit. de laudim. q. 28. n. 1.* Rot. *decis. 809. n. 1. p. 1. diuers.* hoc tamen DD. ita intellexerunt, vt computari debeant scuta 550. solura à Lucatellis pro laudemio renouationis anni 1595. nam vbi contractus est ab initio nul- 15. lius cessat laudemij exactio, Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. Gloss. 2. n. 7. & de retract. conuent. §. 6. Gloss. 2. n. 6* Antonius Faber *de laud. decad. 1. error. 1. n. 1.* Callan. *ad consuet Burgund. rubr. 11. §. 1. n. 3.* Cald. *de emphyt. lib. 4. c. 6. n. 10. in fin. & c. 16. n. 3.* Peguer *decis. 156. n. 3* Amad. à Ponte *de laudem. q. 39. n. 1. & seq. not.* Carolus Antonius Blancard. *in princ.*

Itaque modo prædicto DD. mandarunt responderi dubio quod proposueram in qua summa debeantur laudemia, nam facto calculo inter Partes, & sublatis vt supra difficultatibus poterit per simplicem calculatorem de facili videri quæ summa debeatur. Et ita fuit decisum vtraque Parte informante, &c.

R.P.D

R. P. D VEROSPIO.

Anconitana dotis.

Lunæ 30. Maij 1650.

ARGVMENTVM.

Quæ exceptiones non tetardent executionem mandati relaxati pro restitutione dotis maxime exceptio fideicommissi.

SVMMARIVM.

1 *Cœpta executio mandati ritè, debet terminari vt lites finiantur.*
2 *Ex reuolutione actorum constat validitas mandati.*
3 *Decisiones Rotæ demonstrant Iustitiam eiusdem mandati.*
4 *Confessio viri de recepto vrgentibus coniecturis fulcita probat veram dotis solutionem.*
5 *Subhastatio mobilium reddit immunes ab eorum restitutione hæredes, & successores vxoris.*
6 *Nec teneantur ad eorum valorem donec soluatur integra dos.*
7 *Pro validitate & Iustitia subhastationis viget præsumptio Iuris.*
8 *Exceptio illiquida & incerta non retardat executionem mandati.*
9 *Quoties bona libera non supersunt sunt hypothecata pro restitutione dotis bona fideicommisso ascendentis supposita vigore eiusdem.*
10 *Siue petatur restitutio dotis ab ipsa muliere siue ab hæredibus eius.*
11 *Et ista actio ipsa muliere viuente orta fuit.*
12 *Tertij possessores non possunt impedire executionem quando contra eos in quolibet actu reperitur citatio.*
13 *Pro sustinenda validitate sententiæ omnis interpretatio fieri debet, vt inutiles circuitus euitentur.*
14 *Exceptio fideicommissi ad impediendam executionem debet incontinenti iustificari de praxi omnium tribunalium.*

DECISIO LXXXXI.

MAndatum Rotale contra hæreditaria bona Hieronymi relaxatum pro dote Franciscæ vxoris restituenda ipsa prædefuncta, sanctum fuerat in sententia ad Iuliannæ hæredis instantiam, ac Demetrij huius cessionarij in hoc Tribunali postmodum edita, exequendum esse contra bona per fratres de Fanellis modo possessa, Auito licet q. Galeati fideicommisso subiecta cum nulla Hieronymi debitoris bona superstint; super cuius vlteriori executione sententiæ, proposito per me dubio, affirmatiuè hodie DD. responderunt; Quia iam cœpta per mandati relaxationem executio ritè tamen, ac rectè peracta, debet præuio ad vlteriora processu terminari, vt debitus tandem litibus finis imponatur, *leg. quidam existimauerunt in fine, Digestis de rebus cred. leg. terminato, Codice de fruct. & lit. expens. leg. Properandum Codic. de iudic.* Soccin. *in leg. si quis, numero secundo, Digestis. de except. rei iudic.* Alexand. *in leg. qui. bona §. vlt. m. numero* 2. *Digestis de damn. infect.* Surd. *consil.* 271. *numero* 15. Rot. *in Montis Falisci supplementi legitimæ* 18. *Iunij* 1642. *in §. Cuius ratio coram Reuerendiss. P. D. meo Buchio, & in hac eadem causa* 24. *Aprilis* 1643. *coram R. P. D. meo Cerro.*

Mandati autem validitatem acta ipsa reuoluta demonstrant, ex quibus omnia à iure requisita ibidem conuincitur contineri, iuxta traditam praxim in *decis. Verall.* 260. *part.* 2. sæpius in hoc Tribunali receptam.

Iustitiam verò designant decisiones hactenus editæ in hac causa tam coram bon. memor. Buccabella sub die 16. Martij. & 3. Decembris 1635. quam coram Reuerendissimo Patre Domino meo Cerro die 23. Aprilis 1643. & 9. Decembris 1648. vt alias firmauit Rota *in vna Rauennaten. seu Ferrarien. Decimarum* 24. *Ianuarij* 1650. *coram me.*

Neque præfatam executionem retardare poterunt exceptiones à fratribus de Fanellis denuo repetitæ. Siquidem prima non iustificatæ dotis obiectio, quippe quæ ex sola Hieronymi viri confessione de recepto ab ipsa vxore, eiusque hæredibus deducatur, tollitur ex decisionibus hactenus editis in hac causa, quibus fulcita dignoscitur adducta confessio pluribus, atque vrgentibus coniecturis legitima proinde, veræ dotis probationem præseferentibus secundum Salycet. *in leg. si mater numero primo. Codice de contrahend. empt.* Bald. *in leg.* 1. *numero quarto, Codice de priuileg. dot.* Dec. *consil.* 96. *numero tertio*, Natt. *consil.* 548. *numero* 25. Surdus *consil.* 486. *numero* 7. & 8. *cum seq.* Card. Mantic. *de tacit. lib.* 11. *tit.* 20. *numero* 19. Rota *coram Gregor. dec.* 62. *n.* 2.

Altera verò obiectio exinde deducta, quod in ipsa dotis consignatione ex A. C. decreto debuerant ab hæredibus Franciscæ mobilia restitui in computum dotis receptæ, vel saltem certus eorumdem valor tunc temporis compensari; Remouetur pariter ex alio eiusdem A. C. decreto, quo mediante à pluribus annis legitima eorumdem mobilium subhastatio præcessit, quæ proinde Franciscæ successores ab eorum restitutione mobilium reddidit immunes, vt respondit Rota *coram Reuerendiss. Patre Domino meo Cerro sub die* 9. *Decembr.* 1648. *in §. aut verò prætenditur.*

Ad compensationem verò valoris (dum in eodem decreto restricta fuit ad casum integræ dotis restitutæ) adhuc arctati non fuerant, dum dos integrè soluta non extitit, ita vt se possint etiam retentionis ope tueri *per text. in leg. si non sortem, §. si centum, Digestis de cond. ind. vbi post gloss. in verb. retinebitur*, tradit Bart. *in fine*, Castrens. & Alexand. *numero* 6. Iason. *num.* 10. cæterique communiter, idem Castrens. *in leg. si quis aliam numero* 4. *Digestis de solut. & in l. petenti in fine, Digest. de pignor. & act.* Neguf. *de pignor. in* 2. *membr.* 3. *p. n.* 20.

Non obstat, quod eadem subhastatio nullitati, videatur obnoxia postquam non obstantibus oblationibus, atque depositio per fratres de Fanellis oblato, ad eam Iudex procedi mandauit, cum præfata nullitatis obiectio ex contraria præsumptione tollatur pro subhastationis validitate, atque iustitia vigente ex tradit per Bald. *in l. ouo n.* 5 *C. de rescind. vend.* Gloss. *in l. à Duo Pio, § si pignora in verb. quam, ff. de re iud.* vbi etiam Ial. *numero* 2. & 3. Surdus *cons.* 256. *num.* 8. Rot. *in Narnien. dotis* 4. *Februarij* 1628 *coram Vbaldo.* post moder. Peruf. *de subhast. dec.* 75. *num.* 9. Dum maximè damnum ex distractione mobilium Fanellis illa-

tum, ac læsio exinde contingens adhuc probata non fuit, nec oblationes integræ factæ fuerunt ab ipsismet Fanellis, vt allegant illius Informantes.

Tertia denique exceptio ex iure fideicommissi petita per quæ Galeatium de Fanellis eorumdem auum præordinati (super quo propter negant mandatum contra bona hæreditaria Hieronymi relaxatum exequi posse) ob nondum iustificatam
8. bonorum identitatem, nec consumptionem detractionum ipsi Hieronymo fideicommittentis descendenti competentium illi quidam redditur, atque incerta, adeoque mandati executionem retardare non valet, *iuxt. text. in leg. vt. Cod. de compensat.* Affl. *decis.* 381. *sub num.* 15. Rot. *coram Seraph. decis* 1455. *num.* 3. *& coram Gregor.* 220. *n.* 5. & in aliis recensitis in Romana successionis 24. *Ianuarij prateriti coram R.P. Domino meo Corrado in vlt. §. Remouetur praterea. ex* Auth. *resq. Cod. omnia de leg. desumpta, ex auth. de restitut. & ea quæ pariter in §. quamobrem*, cuius virtute dispositionis
9. ascendentium bona licet fideicommisso supposita hypothecata redduntur pro restituenda dote descendentibus quoties bona libera, provt in proposito casu, non supersint, vt pluries firmauit Rot. *videlicet coram Seraphin. decis.* 278. *numero* 5. *in Romana dotis* 30. *Martij* 1618. *coram bon. mem. Card. Verospio, & in alia Romana dotis* 23. *Maij* 1645. *coram Reuerend. Patre Domino meo Otthobono, & in hac eadem causa* 9. *Decembr.* 1648. *in § omissis enim coram R.P. Domino meo Cerro*, siue ab ipsa muliere, siue ab eius hæredibus dotis restitutio petatur, vt notat Castr. *in authen. res quæ num.* 10. Menoch. *cons.* 34. *n.* 42. Rot. *coram Seraph. decis.* 688. *num.* 11. vbi præterea considerat, quod actio (provt in casu proposito) ipsa viuente mu-
10. liere orta iam fuerat, *in Romana dotis* 14. *Februar.* 1642. *in §. cuius auth. dispositio, coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in hac eadem causa* 24. *Aprilis* 1643. *in vlt. §. coram. R.P. D. meo Cerro.*

11. Neque iidem fratres de Fanellis vti tertij bonorum possessores processum executiuum poterunt impedire vel quia in quolibet actu contra ipsos fuit repetita citatio, iuxt. theoric. Castr. *in l. cum filiusfam. num.* 3. *Digest. de verb. signif.* quam
12. probarunt Dec. *cons.* 187. *numero* 2. Ruin. *cons.* 34. *in fin. volum.* 5. Aymon. *cons.* 12. *num.* 8 Surdus *cons.* 334. *n.* 12. & plures alij relati per Maresc. *variar. lib.* 1. *cap.* 86. *n.* 51. *& lib.* 2. *cap.* 121. *num.* 7. Scacc. *de appell. quæst.* 17. *limit.* 6. *membr.* 4. *num.* 52. Rot. *in hac eadem causa sub die* 24. *Aprilis* 1643. *coram R.P.D. meo Cerro, & in Ciuitatis Castelli Spolij* 17. *Maij* 1638. *coram Reuerendiss. Terracinen.* Et licet citatio contra ipsos, vt hæredes Hieronymi supponatur executa, non autem vt fideicommissarios Galeatij, dum tamen de vtroque titulo in actis constabat, citationes ex vtroque iure censentur executæ ad sustinendam actus, atque sententiæ validitatem, pro qua vti inutiles, & calumnioſi circuitus euitentur, omnis debet inter-
13. pretatio desumi *l. quoties, & l. merito, ff. pro socio, l. cum in testamento, §. hæc verba ff. de hæred inst.* Alciat. *reg.* 3. *præsumpt.* 42. Rot. *coram Gregor. dec.* 282. *n.* 7. ibique Add. *n.* 12.

Vel quia, vt superius ponderatum fuit, & coram R P D. meo Cerro sub die 24. Aprilis 1643. exceptio fideicommissi turbida redditur, atque illiquida, cuius proinde respectu mandata executiua contra hæreditaria Hieronymi bona relaxata, exequi poterant contra bona, quæ vti fideicommisso suppositа ex aduerso allegantur possideri, dum ipsius subsistentia, atque efficacia apta ad impediendam executionem incontinenti iustificata non fuit, provt omnium Tribunalium pra- 14.
xis obseruare solet, de qua testatur Rot. *in Senogallien. Pradij* 10. *Iunij* 1619. *coram bon. mem. Pirogallien. Pradij* 10. *Iunij* 1619. *coram bon. mem. Pirouano, & in aliis recensitis in d. decisione R.P.D. mei Cerri in §. contraria verò in fine.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Bichio,

Romana Domorum.

Mercurij 15. *Decembris* 1649.

ARGVMENTVM.

Ex quibus probetur deuolutio Emphyteusis, & dominium directum Ecclesiæ, & quando non teneatur inuestire proximiorem vltimi Emphyteutæ.

SVMMARIVM.

1 *Finita Emphyteusi per extinctionem generationis competit domino directo remedium retinendæ.*
2 *Quod procedit quando deuolutio est clara secus è conuerso.*
3 *Mors hominis præsumitur ex lapsu centum annorum.*
4 *Fides Parochi extractæ è libris mortuorum probant mortem.*
5 *Dum non probatur quis in rerum natura extitisse non est probanda illius deficientia.*
6 *Producens scripturam implicite confitetur contenta in illa.*
7 *Dominium directum Ecclesiæ probatur ex Instrumento inuestituræ & solutionibus Canonum.*
8 *Proximiori vltimi Emphyteutæ debetur renouatio Inuestituræ.*
9 *Intellige quando Dominus vult extraneos inuestire, secus si velit pro se retinere.*
10 *Nemo tenetur de proprio alteri beneficium facere.*
11 *Etiamsi res emphyteutica sit solita renouari nisi probetur consuetudo etiam in casu quo velit Dominus pro se retinere.*
12 *Antequam licentia petita pro renouando Inuestituram obtineatur, potest Rector se pœnitere & pro se retinere secus post illam obtentam.*
13 *Statutum non vtens verbis aptis comprehendere personas Ecclesiasticas præsumitur eas noluisse comprehendere.*

DECISIO LXXXII.

CVm facultate manutenendi quem de iure commissa mihi causa appellationis à mandato de manntendo ad fauorem Ecclesiæ S. Saluatoris in Vnda eiusque Rectoris relaxato per R.P. D. Cinsium Locumtenentem Eminentiss. Dom. Card. Vicarij in possessione trium domunculatum, quæ in locum alterius domus emphyteoticæ eiusdem Ecclesiæ alias subrogatæ fuerunt, dubitaui hodie cui sit dandum mandatum de manutenendo, & pro Ecclesia responsum fuit ex communiter recepta conclusione, quod finita emphyteusi per extinctionem generationum ad quas fuit concessa competit Domino directo

iure

remedium retinendæ ratione ſuæ ciuilis poſſeſ ſionis animo retentæ pro recuperatione naturalis aduerſus ſucceſſores vltimi emphyteutæ, Bart. *in l. 1. §. quod aut prætor n. 17. D. vti poſſid.* Beto. *conſil. 102. n. 43. & ſeqq lib. 1.* Hond. *conſ. 21. n. 19. lib. 2.* Rota *dec. 79. n. 3. dec. 117. n. 12. par. 5. recent. & in aliis pluribus alleg. in Auximana prædij 15. Maij 1645. cor. R. D. meo Decano.*

2. Et licet iſta concluſio procedat quando deuolutio eſt clara, ſecus è conuerſo, vt diſtinguendo declarauit Rota *dec. 268. n. 8. & 9. dec. 293. n. 3. inter impreſſ. apud Modern. Peruſ. de manut.* caſus noſter præſefert claram deuolutionem, quia mors Ludouici, & Nicolai, quibus ad eorum tertiam generationem emphyteuſis conceſſa fuit de anno
3. 1538. præſumitur ex lapſu centum, & amplius annorum ad *text. in lege an vſufructus, D. vſufruct. lege vt inter diuinum, §. 1. leg. finali, Codice de ſacroſ. Eccleſ.* Buratt. *deciſione 551. numero 5.* & in his terminis fuit dictum *in ſupracitata Auximana prædij §. finis coram reuerendiſſimo Domino meo Decano.*

4. Finis pariter trium generationum Ludouici nempe obitus Cõſtantiæ eius filiæ, & Cæciliæ ex dicta Cõſtantia neptis, ac Ioannis Antonij Hieronymi ex Cæcilia pronepotis, probatur ex fidibus Parochi formiter extractis è libris mortuorum quibus notum eſt adhiberi fidem, Imol. *conſ. 100. in fine,* Rota *deciſione 605. num. 4. part. 2. recent. deciſione*
5. *168. numero 11. parte 7.* Cumque exaduerſo non probetur alios deſcendentes infra tertiam generationem dictorum Ludouici, & Nicolai in rerum natura extitiſſe, de eorum deficientia vlteriori probatio non requiritur Aldob. *conſilio 80. n. 4. & ſeqq.* Seraphin. *dec. 1487. n. 1.* Reuerendiſſ. Vrgellen. *dec. 301. num. 5.* Rota *in Licien. bonorum 14. Maij 1641. coram R. Patauino, & in d. Auximana prædij §. contra quam, & §. ſeq. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Dominium directum Eccleſiæ, & bonorum identitas negari exaduerſo non poteſt, cum ipſe-
6. met Ioannes Petrus aduerſus produxerit memoriale in quo vtrumque continetur, & productioni inſit implicata confeſſio contentorum in ſcriptura producta, vt notant Doctores *in cap. cum venerabilis* vbi præcipue Dec. *num. 90. de except.* alijque cumulati per Surdum *conſ. 151. num. 16.* Burat. *dec. 934. num. 4.* Add. ad ſanct. mem. Gregor. XV. *deciſ. 238. num. 15.* & ex abundanti dominium probatur ex inſtrumento inueſtituræ, pluribus ſolutionibus canonum per longum tempus factis, & ſubrogatione domuncularum de quibus agitur adminicu-
7. lato iuxta doctrinam Bartoli *communiter receptam in lege ad probationem Cod. locat. quam paſſim ſecuta eſt* Rota *dec. 299. num. 1.* penes Cardinalem Caualer. *dec. 602. num. 1.* penes Burat. *dec. 164. num. 7. part. 6. recent.*

Non obſtat, quod Ioan. Petro aduerſario vti proximiori vltimi emphyteutæ debeatur renoua-
8. tio inueſtituræ ex æquitate, Bartol. *in l. 1. §. permittitur, D. aq. quotid. æſtiu.* quia æquitas huiuſmodi militat quando Dominus vult extraneos inueſti-
9. re, quia prima caritas incipit à ſe ipſo *cap. cum ſatis 87. diſtinct. lege præſes, Codice ſeruit. & aq.* torquetur æquitas ad fauorem Domini directi, cum nemo de proprio teneatur alteri beneficium facere, vt in puncto reſpondit Rota penes Manticam,
10. *deciſione 10. numero 6. & 7. deciſione 201. num. 15. & ſequentibus, part. 7. recent. confirmata 19. Ianuarij 1646. coram reuerendiſſimo Domino meo Decano, &* eſt doctrina originalis Abb. *in cap. bonæ il 2. num. 28. verſ. hoc dictum limitarem de poſtu. prælat.* quem ſequitur Curt. ſenior *conſ. 47. num. 10.* Ruin. *conſil. 152. num. 3. vſque ad fin. lib. 1.* Clar. *in §. emphyteuſi, quæſt. 44. in fine,* Trentacinq. *variarum reſolutionum, lib. 2. tit. 1. reſol. 5. num. 7.* Mareſcot. *variar. reſol. lib. 1. cap. 2. num. 11. & 12.* vbi hoc ampliat quamuis res ſit ſolita renouari, niſi in ſpecie pro- 11.
betur conſuetudo etiam in caſu quo Dominus velit retinere pro ſe, Honded. *conſ. 51. n. 41. & plur. ſeqq. lib. 1.* alijque relati à Modern. Pedemontio *in tract. de iur. emphyt. quæſt. 64. per tot.*

Voluntas autem Eccleſiæ eiuſque Rectoris retinendi pro ſe euidens eſt non attento quod alias Rector ſupplicauerit ſacræ Congregationi Concilij pro obtinenda licentia renouandi inueſtituram ad fauorem Ioannis Petri geniti ex vltimo emphyteuta, quia preces huiuſmodi 12.
nuſquam ſortitæ fuerunt effectum, & antequam petita licentia, ſeu beneplacitum Apoſtolicũ obtineatur eſt locus pœnitentiæ, licet ſecus ſit poſt illud obtentum etiam nondum ſecuta ſententia per executorem ferenda, vt declarando deciſionem Putei 343. *lib. 1. in correct.* diſtinguit Rota *in nullius emphyteuſi de Guaſtalla 16. Nouembris 1607. coram Card. Lancellotto iun. impreſſ. apud Marcheſ. de commiſſ. tom. 1. fol. 100. num. 1. in dec. 201. num. 35. in ſequentibus, part. 7. recent. & in Rauennaten. emphyteuſis 19. Ianuary 1646. §. minus prodeſt cor. R. D. meo Decano,* aliaſque deciſiones congerit, ac ſequitur Mareſc. *var. reſol. d. lib. 1. cap. 14. num. 1.* Gratianus *diſcept. 514. num. 7. & ſeq.* Eoque magis pœnitere licitum eſt in caſu noſtro quo tempore dictæ ſupplicationis viuebat adhuc vltimus emphyteuta.

Minus debetur renouatio vigore ſtatuti vrbis, lib. 1. cap. 214. quia cum ſtatutum nec verbis explicitis nec vniuerſalibus aptis comprehendere Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas vtatur, illas 13.
comprehendere noluiſſe præſumitur, vt in puncto fuit deciſum in Romana relocationis domus 13. *Martij 1598. coram Gipſio impreſſ. apud Pich. ad ſtatutum vrbis, dec. 38. per tot. in Romana relocationis Caſalis 16. Martij 1615. coram Card. Sacrato, in Romana domus 20. Maij 1647. coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Peutingero,* & in terminis alterius ſtatuti vrbis loquentis de bonis emphyteuticis dandis in dotem dixit Rota *in dicta Romana domus, & in alia Romana domus 27. Maij 1647. coram reuerendiſſimo Domino meo Decano,* & generaliter in terminis ſtatutorum vrbis adſunt plurimæ deciſiones relatæ in Romana dotis 11. *Febr. 1647. coram me.*

Et ita deciſum vna tantum parte informante præuiis tamen pluribus citationibus contra Ioan. Petrum aduerſarium executis.

R. P. D. Cerro.

Firmana Codicillorum.

Lunæ 3. Martij 1649.

ARGVMENTVM.

Ex quibus appareat legatum vſusfructus relictum vxori non eſſe relictum ad ſola alimenta, ſed integrè deberi etiam exiſtenti filio & ipſa vxor dicatur impleſſe conditiones appoſitas.

SVMMARIVM.

1 *Non dicitur Procurator qui onus sibi demandatum non acceptat.*
2 *Vsusfructus relictus vxoris existentibus filiis restringitur ad alimenta.*
3 *Fallit quando interest de intentione Testatoris volentis plenum vsumfructum vxori legare.*
4 *Quando manifestè appareat testatorem ampliare voluisse relictum illius in solis alimentis vxori destinatum.*
5 *Verba generalia omnia & singula & vniuersa designant integrum vsumfructum non sola alimenta.*
6 *A consecutione legati conditionalis excluditur qui conditionem non implet.*
7 *Dos à patre profecta soluto matrimonio per mortem viri ad patrem reuertitur etiam super existentibus filiis.*
8 *Procurator ad lites non potest recedere à declaratione facta à principali & illi praeiudicare.*
9 *Legitima statim mortuo patre & singulis corporibus hereditariis separatur ipso iure.*
10 *Nec comprehenditur sub vsufructu vniuersali vxori relicto.*
11 *Verba sententiae intelliguntur prout de iure & ab eo interpretantur.*
12 *Vsufructuarius tenetur praestare cautionem de viendo & fruendo arbitrio boni viri.*
13 *Semper tamen lite non tenetur ante rem iudicatam & actualem vsusfructus consequutionem cautionem offerre.*
14 *Et satis est quod per sententiam ad eius praestationem adstringatur.*
15 *Vsusfructus relictus sub conditione cohabitandi cum filio eo mortuo extinguitur.*
16 *Maior communis opinio est contraria quia censetur reliquisse contemplatione ipsius vxoris.*
17 *Et quando vsusfructus relictus legitur pro toto tempore vitae ipsius legitur pro toto tempore vitae ipsius legatarie.*
18 *Et quando non vlterius prouidit testator non extinguitur legatum per mortem haeredis, sed durat in vita legatarii.*

DECISIO LXXXXIII.

DVM hodie coram me quæreretur, an sententia Rotalis ellet confirmanda, vel infirmanda, non impugnabatur amplius subsistentia codicillorum, sed tota disceptatio reducta fuit ad alia obiecta, tam in præteritis, quàm in hodierna propositione nouiter excitata, quibus tamen non obstantibus pro illius confirmatione Domini responderunt.

Nullitas enim iterum opposita, ex quo sententia tenetendissimi Domini Terracinen. lata fuit per contradictas ob mortem Iacobi Francisc. Vineæ Procuratoris, cum tamen in actis constaret de mandato procuræ Sinibaldi, qui proinde citandus erat; remouetur penitus ex responsione datis in decisione edita 25. *Maij* 1648 *coram reuerendissimo Patre Domino meo Ocheb.* & signanter, quia non fuit processum duntaxat per contradictas, sed etiam citato Valterio, cuius mandatum, siue expressum, siue præsumptum iustificatur tam ex Chirographo substitutionis *Sumariolo Diane, num.* 1. quàm ex contextibus, & præsumptionibus in eadem decisione deductis; nec opus erat vlteriori oratione contra eundem Sinibaldum; quia esto etiam, quod in actis constaret de eius mandato, non constabat tamen de illius acceptatione omnino ad hunc effectum necessaria, cum quis 1.
Procurator non dicatur, nisi onus sibi demandatum acceptet *iuxta textum in lege 2. Dde pro vxor. ea pas, quem eodem modo in* 6. Caputaq. *dec. 319. num. 2. vers. 1.*

Prætensam verò iniustitiam ex pluribus desumptam dixerunt Domini funditus enecuari singula discutiendo.

Primo enim non obstat, quod Dianæ concedatur vsusfructus integræ hæreditatis eius viri, cum tamen superexistente Philippo communi filio alimenta duntaxat consequi deberet ex quo vsusfructus existentibus filiis restringatur ad alimenta iuxta consuetudinem Bulg. relatis per Glossam in 2.
auth. *hoc locum verb. derogant. vers. sed secundum, C. de secund. nupt. communi. recepiam.*

Quia ab huiusmodi consuetudine receditur, quoties alia colligitur testatoris intentio volentis plenum vsumfructum, non autem sola alimenta vxori relinquere, vt tradunt Doctores relati *in dec.* 3.
241. *num.* 13. *part.* 5. *recent. & in dicta dec. coram reuerendissimo Patre Domino meo Ocheb.* § *minusque vel nar.* Hic autem præ cæteris illam ostendit discretiuus modus loquendi; nam Franciscus Maria in præcedenti testamento nonnullos mensses antea condito, dum volebat illam prouidere de solis alimentis, disposuit per hæc verba, *ibi, & darali quel tanto, che gli fara bisogno per viuere, & vestito per lei, & detto suo figliuolo.* In codicillis autem, non se restrinxit ad victum, & vestitum, sed verbis vniuersalibus loquutus fuit, *ibi, voglio esse volut, & fieri mandauit d. D. Dianam eius vxorem Dominam, Madonnam, & vsufructuariam eandem, & si gli doni tutti i beni, & heredità* 4.
ipsius, &c. Hinc igitur clarè licet, huiusmodi relictum non restringi ad sola alimenta, sed intelligi de integro, & plenario vsufructu, cum manifestè appareat testatorem illud ampliare voluisse, *et in puncto* tradit Rimin. *sen. cons.* 456. *num.* 12. Bero. *cons.* 34. *num.* 5. *lib.* . Cardinalis Mantica *de coniect. lib.* 9. *tit.* 7. *num.* 25. *in fine vers. verum enim vero,* Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 155. *num.* 44. Alijque congesti *in dicta de ipsine, dicto* §. *minusque relevant. vers. tum et amplius.* Ponderando præsertim generalitatem illam *omnium, & singulorum bonorum, ac vniuersæ hereditatis*, quæ non patitur restrictionem ad alimenta, sed integrum, & plenarium vsumfructum designat, *vt post* Bald. *in lege finali. Cod. de rei vind. & Viuius.* tradit Soccin. *sen. cons.* 1. *num.* 11. *vers. de primo tacit. quem sequuntur*, Gabr. *de vsufruct. conclus.* 12. *num.* 10. & Card. Mantic. *d. tit.* 7. *n.* 32.

Idque etiam si restringendo relictum codicillare ad sola alimenta, nihilominus ipsa vxor maiorem vtilitatem consequi videatur, quam consequeretur vigore testamenti: cum ex forma illius teneretur conferre fructus dotales, ac alimenta recipere è manibus hæredis, & tamen vigore Codicillorum, nec teneretur ad onus conferendi dictos fructus dotales, ac alimenta consequi poterat propria auctoritate cum præeminentia in domo, quia cum verba eorundem Codicillorum superius ponderata sint tam ampla, & effrenata extendunt omnino, & ampliant substantiam præfationis, & relicti ad plenarium vsumfructum, nec restringi, aut verificari posse videntur ad simplicem præeminentiam, & non communicationem dictorum fructuum.

fructuum dotalium ex iuribus supra allegatis; cum præsertim Doctores ad propositum adducti de huiusmodi præeminentia tanquam modicæ vtilitatis casum,& fundamentum non faciant, sed ita dictante defuncti voluntate integrum vsumfructum, non autem alimenta vxori consignati defendant.

Secundo minus obstat, quod præfatum relictum non fuerit purum, sed conditionale, quatenus scilicet ipsa, seu eius pater, aut alius, ad quem spectaret dotem testatori traditam recuperare, contentus fuerit illam sibi restitui in isdem terrenis, & bonis, in quibus illi tradita,& consignata
6. fuerat. *Summa. Monasterij num.* 2. Itavt proinde cum Diana huiusmodi conditionem non impleuerit, sed petierit, & obtinuerit insistentiam, & manutentionem super omnibus bonis mariti in ciuitate,& territorio Firmano existentibus *eodem summ. num.* 9. Vtique à consequutione dicti relicti exclusa omnino videatur *per textum in l. hac conditio D. de condit. & demonst.*

Placuit enim responsio, quod cum repetitio huius dotis spectaret ad Claudium Dianæ Progenitorem, ex quo dos à patre profecta, dissoluto
7. matrimonio per mortem viri ad eundem patrem reuertitur etiam superexistentibus filiis *l. dos à patre*, vbi Baldus *num.* 1. *Cod. solut. matrim. l. si ab hostibus, D. eodem, & l. iure succursum, D. de iur. dot.* Bartolus *in lege post dotem, numero* 31. ibique Alexander *numero* 25. & Barbosa *numero* 49. *D. eodem*, Baldus *consilio* 7. *numero* 1. *libro* 1. Castrensis *cons.* 11. *num.* 1. *lib.* 1. Hondedeus *consilio* 75. *num.* 28. *lib.* 2. Fulgosius *consilio* 66. *per tot.* Thesaur. *decisione Pedemont.* 138. *num.* 2. Rota *in recent. decisione* 708. *num.* 1. & 4. *part.* 1. & *dec. sup.* 108. *num.* 6. 7. 16. & 17. *part.* 8. Ipse verò Claudius tam proprio, quàm filiæ nomine sub die 11. Iunij 1641. acceptauerit dictos Codicillos, & obtulerit se ipsum, & filiam paratos recipere consignationem,& restitutionem dotis iuxta illorum formam, & tenorem *dicto summariolo numero* 2. Idemque postea in effectu eademmet Diana confirmauerit acquiescendo d. sententiæ reuerendissimi D. Terracinen mandantis, quod ipsa reciperet suam dotem in eisdemmet bonis, in quibus tradita & consignata fuerat *eod. summariolo num.* 3. Inde plene satisfactum videtur præfatæ conditioni in eisdem Codicillis adscriptæ, nec per actus deinde factos à simplici Procuratore ad lites recedi potuit à dicta præcedenti legitima declaratione, & contrauentionem in præiudicium principalis induci *per textum in lege* 3. *§. si Procurator, D. quod quisque iur. &c. si hominem, D. mand.* quem ad propositum expendit Rota *coram bon. mem. Buratto, decisione* 354. *numero* 6. 7. & 8. Vltra quod dum idem Procurator in actu suprà dictæ insistentiæ, & manutentionis declarauerit suam principalem sibi mutasse causam possidendi titulo dotis,& Codicillorum *Summa. Monasterij d. num.* 9. Huiusmodi declaratio congruè referri potest ad titulum dotis super bonis dotalibus. Ad titulum verò Codicillorum quoad cætera bona hæreditaria viri ratione integri vsusfructus sibi ibidem relicti, ac proinde tanquam actus saltem æquiuocus multominus inducere valet prætensam contrauentionem, cum præsertim non fuerit factus voluntariè, sed coacte ob necessitatem defensionis ab instantiis Monialium, quæ primum contrauenientes dispositis in præfatis Codicillis Dianam d. vsufructu priuare satagebant.

Tertiò nihil facit, quod in eadem sententia illi fuerit adiudicatus integer vsusfructus nulla facta mentione, neque detractione legitimæ eidem Philippo filio competentis.

Quia cum legitima filiorum legis ministerio, & iuris dispositione absque vllo facto hominis statim mortuo patre ex singulis corporibus hæreditariis separetur *lege si minus, §. sep. etiorem, Cod. de inoff. testament. lege inhumana, Codice ad Sen. Consul. Trebell.* Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 32. *num.* 2. Non comprehenditur sub vsufructu vniuersali vxori relicto vt tradit in terminis Alexander *cons.* 29. *vers. quia tales vsusfructus libro* 4. Surdus *de aliment. tit.* 2. *quæst.* 15. *num.* 178. Thesaur. *decisione Pedemont.* 157. *num.* 3. Et proinde sub verbis sententiæ illum generaliter adiudicantis subintelligi nequit; verba enim sententiæ intelliguntur prout de iure, & ab eo interpretationem recipiunt *lege miles, §. decem, D. de re iudic.* Angel. Aretin. *cons.* 95. *num.* 13. & *sequentibus* Rota *diuers. decisione* 112. *num.* 2. *part.* 2. *coram sanct. num. Gregor. dec.* 74. *num.* 70. & *dec.* 176. *num.* 3. *coram bon. mem. Buratto dec.* 240. *num.* 19. Cessatque difficultas dum in sententia reuerendissimi Patris Domini mei Otthoboni; de cuius confirmatione hodie agitur, ad maiorem cautelam explicitè declaratur, in dicta præcedenti sententia reuerendissimi Domini Terracinen. non esse comprehensam tertiam partem bonorum iure legitimæ Philippo debitam; hinc enim dum in hac parte dictam præcedentem sententiam declarauit, nullo pacto hoc prætextu potest de iniustitia redargui.

Non obstat quarto, quod Diana in petitione vsusfructus non præstiterit, nec obtulerit cautionem de vtendo,& fruendo arbitrio boni viri, prout de iure requiritur *per text. in l. si vsusfructus in princip. D. de vsufruct.*

Quia sub eademmet die, qua Claudius eius pater ipsius nomine Codicillos acceptauit,& obtulit se,& filiam paratos recipere dotem iuxta illorum formam, & tenorem, vt supra dictum est, obtulit etiam huiusmodi cautionem præstare, omniaque adimplenda adimplere *dicto Summariolo dicto numero* 2. & tamen stante lite pro parte Philippi contra eam instituta super nullitate,& intelligentia dictorum Codicillorum quæ adhuc nimis durè contenditur præuia retentione proprietatis, & vsusfructus totius integræ hæreditatis, non tenebatur vtique ante rem iudicatum,& actualem dicti vsusfructus consequutionem præfatam cautionem offerre iuxta Theoricam Baldi *in lege* 2. *sub numero* 11. & *circa finem, Cod. com. de lege & in consilio* 408. *numero* 10. *lib.* 1. communiter receptam, vt per Burlatt. *consilio* 184. *num.* 50. *lib.* 2. Ruin. *cons.* 91 *num.* 8. *vers. nec obstat lib.* 2. Rolandus *cons.* 92. *num.* 12. *lib.* 1. idemque firmauit Rota *in Auenionen. vsusfructus* 4. *Februarij* 1637. *coram reuerendissimo Domino meo Decano*, & 1. *Iulij eiusdem anni coram eminentissimo Domino Cardinali Panzirolo in retentior. decisione* 195. *num.* 19. & 20. & *dec.* 258. *num.* 11. *part.* 7. *ac* 29. *Aprilis* 1641. *coram reuerendissimo Domino Terracinen. §. fin.* Ideoque proinde processit reuerendissimus Pater Dominus meus Otthobonus, dum in sua sententia declarando per alteram præcedentem Dianam non fuisse exemptam ab onere præstandi huiusmodi cautionem ad illius præstationem ipsam adstrinxit, quod satis esse probant Castrensis *in l.* 1. *num* 5. *versiculo quia si non obtulit, Cod. de usufruct.*

&

& Decianus *consilio* 418.*numero* 18.

Quinto denique nec subsistere visum fuit, quod cum ipsa relicta fuerit vsufructuaria, dummodo conuixerit, & cohabitauerit cum prædicto
15. Philippo communi filio, sequuta morte ipsius filij, vsusfructus censeatur extinctus per ea, quæ tradunt Menoch.*cons.*970.*n.*26. & Modern.Mantuan.*contr.*50.*n.*8.*cum seqq.*

Fuit enim responsum, quod huiusmodi conditio cohabitandi cum filio adiecta, duntaxat intelligitur donec possit impleri, durante scilicet vita ipsius filij; ipso vero defuncto non operatur legati resolutionem, & extinctionem, sed illud integrè debetur vxori legatariæ superuiuenti, donec ipsa naturaliter viuat, ea scilicet ratione, quia testator relinquendo vxori vsumfructum omnium suorum bonorum censetur, illum reliquisse contemplatione ipsius vxoris, non autem filij vniuersalis hæredis instituti, etiamsi cum eo cohabitare
16. deberet, & proinde per mortem ipsius hæredis legatum non remanet extinctum, vt reiectis contrarium sentientibus sequendo Ancar.*cons.*185.*vers. saltuo tamen saniori consilio*, Dec.*cons.*601.*num.*4. & Purpurat.*cons.*416.*per tot.* iuxta magis communem & veriorem opinionem firmauit Rota *in Ferrarien. legati* 4. *Februarij* 1626. *coram bonæ memoriæ Manzanedo, in recentiori decisione* 636. *per totum, part.*8.

Idque præsertim in casu nostro, quo ante dictam conditionem cohabitandi testator apposuit alteram conditionem seruandæ viduitatis, ibi, *quousque tamen, & donec ipsa Domina Diana naturaliter vixerit, & vitam vidualem duxerit, & dummodo conuixerit, & cohabitauerit cum prædicto D. Philippo.* Hinc enim multò magis censeri debet, legatum fuisse relictum contemplatione vxoris,
17. non autem filij, dum conditio viduitatis præcedit conditionem cohabitationis; & vlusfructus relictus legitur pro toto tempore vitæ ipsius legatariæ, vt notat Dec.*dict.cons.*601.*num.*5.*vers. & cum respectu vxoris, illumque sequitur*, Rota *in d. Ferrarien. Legati numero octauo cum quatuor sequentibus.*

Ponderando insuper, quod testator simpliciter apposuit legatariæ dictum onus cohabitandi, nec vlterius processit aliter prouidendo in casu, quo
18. non cohabitauerit. Vnde quicquid sit, quando testator aliter prouidet. Certum est, quod in casu non factæ vlterioris prouisionis nullatenus legatum extinguitur per mortem hæredis, sed durat durante vita legatariæ, vt distinguendo tradit Modern.Mant.*d.contr.*50.*num.*21.

Atque ita resolutum fuit vtraque parte informante, &c.

R. D. P. Dv Nozet.

Romana fideicommissi, seu Saluiani.

Mercurij 13. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Fideicommissarij non possunt impugnare extinctionem census legitima alienatione factam. Et ex quibus dicatur verè extinctus non in alium translatus.

SVMMARIVM.

1 *Stante legitima alienatione fideicommissi pro soluendo are alieno testatoris non competit actio fideicommissariis.*
2 *Pro sorte census non datur immissio ex Saluiano.*
3 *Solutione eius, quod debetur tollitur omnis obligatio.*
4 *Instante censuario Dominus census tenetur extinguere.*
5 *Nec alij fideicommissarij possunt impugnare.*
6 *Cessio iurium reportata à creditoribus ad fauorem vxoris importat solum anteriorit atem hypothecæ, & iurium prius competentium creditoribus de pecunia dotali satisfactis.*
7 *Conuentio facta pro maiori cautela non debet conuerti in præiudicium.*
8 *Per clausulam omni meliori fine, & effectu dicitur electus omnis melior modus.*
9 *Res subiecta fideicommisso multiplico & euictioni vilius æstimatur.*
10 *Census dicitur extinctus dum exacti fuerunt fructus alterius census ex pretio primi acquisiti nec vnquam exacti amplius fructus primi census.*
11 *Emptor bonorum fideicommissi non tenetur esse sollicitus de multiplico ex forma breuis fiendo deque eius securitate.*
12 *Licet secundus census ex pretio primi acquisitus sit inexigibilis non ideo reuiuiscit primus extinctus.*
13 *Locatio facta de re propria conditionis nulla est.*
14 *Clausula sine præiudicio iurium conseruat omne ius protestantis.*

DECISIO LXXXIV.

SEntentiam ab A.C. latam ad fauorem Cæciliæ & sororum de Amodeis contra D. Marchionillam Liuiam Primam Sancta Cruciam, & D. Tarquinium iuniorem eius filium, tanquam iniustam, infirmandam esse? DD. responderunt.

Iniustitia ex eo resultare visa fuit, quia dicta sententia concedit prædictis sororibus ad fideicommissum Francisci coniugij vocatis, immissionem ex Saluiano in possessionem domus, olim dicto fideicommisso subiectæ, quam Lucretia hæres dicti Francisci, & Petrus Paulus primus fideicommissarius, præuia æstimatione Peritorum, ac derogatione Apostolica, pro dissoluendo ære alieno testatoris alienarunt in Tarquinium seniorem Sancta Crucium pretio scut. 5380. qua stante legitima alienatione, nulla desuper competebat actio fideicommissariis, Molina *de primogen. Hispan.lib.*4.*num.*49.*vers. si verò facultas, &c. cum aliis allegat in Romana Vinea* 2. *Maij* 1644. *coram reuerendissimo Patre Domino meo Bichio* §. *consensus autem, vers. quia cum Breue.*

Non obstat, quod immissio concessa fuerit occasione trium censuum, quos sub diebus 1. Septembris 1611.29. Martij 1616. ac 1. Octobris 1619. ex parte dicti pretij, & illius fructibus ad formam Breuis derogatorij multiplicatis, dictus Tarquinius emptor super eadem domo imposuit ad fauorem dicti Petri Pauli & aliorum fideicommissariorum, quia vltra quod pro sorte census non datur immissio ex Saluiano, vt dixit Rota *in Imolen. Saluiani* 2. *Decembris* 1633. *coram bonæ memoriæ Coccino apud Cencium de cens. decisione* 551. *n.*1. *v. quod dubium, &c.* Census prædicti apparent ex publico instrumẽto extincti vsque sub die 26. Sept. 1620. & consequẽter pro illis nulla competebat actio, cum per solutionẽ eius, quod debetur,

extin

extinguatur,& tollatur onus ne debitum, & obligatio *instit. quib. mod. tollit. obligat. in princip.* glos. *final. cum plures ff. de excus.* Rota *decis.* 374. *n.* 14. *part.* 5. *recent.*

Nec refert, quod extinctio facta fuerit à prædicto Petro Paulo, qui cum esset pariter grauatus restituere, non poterat præiudicare aliis post eum vocatis, quoniam responsum fuit, actum illum extinctionis, tanquam necessarium validè fuisse ab eo gestum, cum extinctio fuerit sequuta instante, & requirente Censuario, quo casu Dominus Cēsus tenetur extinguere vt expressè sancitur in Bulla sanct. memor. Pij Quinti super forma creandi census, *in vers. postremo census omnes*, & tradit Cen *in tract. de censib. qu.* 105. *n.* 3. Rota *decis.* 153. *n.* 8. *post eundem tract. de cens.* quapropter ob præsensum defectum eius potestatis, hodie ab aliis fideicommissariis successiuè vocatis impugnari non valet dicta extinctio *argum. text. in l. aute restitutam* 104. *ff. de solut.* & respondit Rota *coram bon. mem. Reinboldo in Auenionen. fideicommiss.* 14. *Nouemb.* 1614. *& in Ariminen. census* 26. *Iuny* 1620. *& in Romana liberationis à fideicommisso* 20. *Nouembris* 1619. apud moder. Perusin. *de cens. decis.* 351. *sub n.* 4. *vers. nec subsistit, dec.* 363. *n.* 1. *vers. non solum quia, & n.* 5. *vers. nec obstat, & decis.* 469. *n.* 10. *vers. tum quia licet vinculum fideicommiss., &c.* & aliis relatis probat Giurba *decis. Sicil.* 79. *a n.* 16. *vers. caterum, & plur. seqq.* per tot. ac idem Modern. *de censib. quæst.* 109. *à n.* 58. *vers. ego vero, & cum seq.*

Neque obstat, quod dicatur census prædictos non fuisse extinctos, sed tantummodo translatiuè cessos dictæ Marchionissæ Liuiæ, vnde infertur eos adhuc vigere, & actum translationis factum à Petro Paulo fuisse voluntarium, per quem proptera nullum illatum fuit præiudicium posterioribus fideicommissariis; nam obiectum removetur considerando, quod solutio, ac restitutio sortis & fructuum dictorum facta fuit per Tarquinium de pecuniis dotalibus ipsius Marchionissæ Liuiæ, quæ dum nupsit Francisco eiusdem Tarquinij filio, specialiter conuenit, cum eius Viro, & Socero, quod certa pars suæ dotis, erogaretur in solutionem debitorum dicti Tarquinij soceri, & signanter in extinctionem censuum, de quibus agitur, quodque ad eius fauorem reportarentur à creditoribus satisfactis iurium cessiones, pro cautiori conseruatione, & recuperatione dictæ dotis, aduersus posteriores creditores, & alios quoscumque superuenientes, prout factum fuit, vnde dicta solutio vetam, ac substantialem præsefert extinctionem censuum formalium, & cessio non importat illorum translationem in Dominam Liuiam, sed solius anterioritatis hypothecæ, & iurium prius competentium Petro Paulo domino censuum pecunia dotali extinctorum, vt benè probauit Rota *in Romana Saluiani interdict.* 27. *Maij* 1619. *coram bon. memor. Pirouano* apud dict. Modern. *de cens. decis.* 368. *sub n.* 1. *vers. atque ita non obstant verba, &c. & seq. per tot. ac in Romana Reintegrationis* 22. *Iunij* 1643. *coram Reuerendissimo Salamantino in §. nec subsistit, quod cessio, & in Maceraten. Saluiani* 26. *Iunij* 1648. *coram R. P. D. meo Verospio*, in quibus respondetur omnibus obiectis, & comprobat Anton. de Amat. *resolution. 7. sub numer.* 32 *vers. tertium est casus lib.* 1.

Potissimè cum in capitulis matrimonialibus conuentum fuisset cessionem fieri debere ad fauorem Dominæ Marchionissæ pro maiori cautela suæ dotis, & idem in Instrumento dotali expressè repetitum, quod certè contingere non potuisset si census extincti non remansissent, sed cessi essent Dominæ Marchionissæ, in hoc enim casu tenderet in perniciem dotis, & effectus omnino contrarius resultaret, Rota *decis.* 178. *n.* 8. *part.* 5. *recentior.* 7.

Quod eo facilius affirmandum cum addita etiam fuerit clausula illa *& in ogn'altro miglior fine, & effetto più proficuo a detta Signora Sposa*, & sic dicendum census extinctos, cum ilte sit meliori modus, & effectus, Honded. *consil.* 44. *n.* 25. *& 31. & 45. volum.* 2. Rota *in Reatina hæreditatis* 3. *Martij* 1600. *coram Iustio.* 8.

Conuincitur vltetius, considerando, quod nimis repugnat, quod Domina Marchionissa emere voluisset census, & fideicommisso, & euictioni, & multiplico subiectos, & dotem totali ammissionis periculo subiicere, exbursando eandem quantitatem pecuniæ, quam pro acquirendo censu, omnino libero persoluisset, vnde longè minorem quantitatem exbursasset, cum res fideicommisso, multiplico, & euictioni subiecta, longè viliori pretio acquiratur, Cens. *de cens. par.* 2. *cap.* 2. *quæst.* 2. *artic.* 6. *n.* 21. *& seqq.* Rota *in Romana restitutionis transactionis* 29. *Maij* 1648. *coram Reuerendiss. P. D. meo Corrado.* 9.

Quod etiam benè confirmatur ex obseruantia subsequuta, cum pretium dictorum censuum à prædicto Tarquinio seniori depositatum in Banco illorum de Bonannis, fuerit deinde ab eodem Petro Paulo, pro cautione eorundem fideicommissariorum in aliis censibus sub diebus 11. Nouembris eiusdem anni 1620. 15. Aprilis 1624. ac 14. Aprilis 1625. super eadem domo nouiter constitutis, ab eodem Tarquinio seniori, pro complemento multiplici in Instrumento venditionis domus conuenti, ac cum vinculo fideicommissi dicti Contugij, & demum de anno 1626. ab Excellentissimo D. Philippo Columna, qui à dicto Marchione Francisco emerat Terram Patricæ, & dictos census in diminutionem precij in se accollauerat, fuerunt extincti, quorum precium depositatum in Monte Pietatis, in alium censum, per eosdem fideicommissarios, ad fauorem vocatorum ad eundem fideicommissum 10. Decembris eiusdem anni fuit inuestitum Summario Marchionissæ n. 12. quorum fructus exegerunt dictus Petrus Paulus, & alij fideicommissarij, ac etiam prædictæ sorores, vt constat ex quietantiis in Summario Marchionissæ relatis sub n. 12. & è conuerso dicta Domina Marchionissa numquam exegerit, vel prætenderit, nec prætendat fructus dictorum censuum, vt supra extinctorum, vnde omnis eliditur difficultas *ad text. in l. item* 7. *§. proinde, ff. ad S. C. Macedoner.* Crauett. *consil.* 101. *n.* 4. Menoch. *consil.* 49. *num.* 20. *& seq.* Surd. *cons.* 224. *n.* 7. & in nostris terminis, Rota *dicta decis.* 368. *n.* 4 *vers. & obseruantia subsequuta*, apud eundem Modern. *de cens. ac in dicta Maceraten. Saluiani §. vlterius hoc idem comprobatur, &c.* 10.

Minus obstat, quod dictæ sorores prætendant multiplicum in dicto Breue derogatorio ordinatum, & instrumento venditionis domus inter partes conuentum, non esse completum, & census vltimo loco emptos per Petrum Paulum esse

inexigi

4.

5.

6.

11. inexigibiles, & non bonos, ob anterioritatem quam super domo centuata acquisiuit dicta Marchionissa Liuia, nam quoad multiplicum, præter quod ex publico Instrumento celebrato sub die 14. Aprilis 1625. constat illud fuisse completum, atque perfectum; onus eiusdem non spectabat ad Tarquinium, qui nec de eo, eiusque securitate non tenebatur esse sollicitus, vt iam bis respondit Rota *coram Eminentissimo D. Cardinali Panziroło sub* 20. *Aprilis* 1640. *in §. quod verò multiplic. esset faciendum, &c. & coram me sub* 23. *Ianuarij* 1643. *in §. & hinc cessat, &c. cum seqq.*

Quo vero ad inexigibilitatem, & malam qualitatem censuum, dicebatur nihil imputari posse dicto Tarquinio, itaut teneretur fideicommissariis ad interesse, cum census multiplicati, vsque ad summam conuentam in Instrumento venditionis domus, fuerint exigibiles, tam quoad fru-
12. ctus, quam quoad sortem, dum ab Excellentissimo Domino Philippo Columna, qui illos, vt dictum est, in se accollauerat, fuerunt extincti, & precium illorum, ad effectum reinuestiendi prouocatis ad fideicommissum, in Monte Pietatis fuit depositatum, quod licet postea defuncto Tarquinio, à dictis fideicommissariis fuerit reinuestitum in alio censu, cum Marchione Francisco illius filio, quod asseritur inexigibile, non ideo reuiuiscere possunt census extincti, nec vllum inde præiudicium inferri potest Marchionissæ cui dicta anterioritatis iura pecunia dotali antea acquisita fuerunt iuxt. tradit. per Molin. *vbi supra de primog. lib* 4. *cap.* 4. *num.* 49. & fuit responsum *in d. Auentionen. fideicommissi coram Remboldo* apud Cenc. *de cens. decis.* 469. *sub d. num.* 10. *vers. tum quia licet, &c. cum seqq. & in d. Romana Vineæ* 2. *Maij* 1644. *coram R.P.D. meo Bichio d. §. consensus autem.*

Nec quicquam facit locatio eiusdem domus à dd. sororibus nuper facta D. Marchionissæ Liuiæ sub die 13. Nouembris 1649. quia cum facta fuerit de re propria, fuit nulla, etiamsi ipsa existimasset sententiam A.C. fuisse iustam, vt est *text. apert. in l. qui rem* 20. *C. locat.* præsertim dum fuit facta à muliere, absque solemnitatibus Statuti Vrbis, & legitur facta cum expressa iurium,
13. ac litis pendentiæ reseruatione, ibi, *sine tamen*
14. *præiudicio pendentiæ litis in Rota, ac iurium ambarum partium, &c.* quo fit, vt nullum super ea constitui possit fundamentum in præiudicium D. Marchionissæ, cum dicta clausula conseruet omne ius protestantis, Rota penes Cardin. Seraphin. *decis.* 144. *num* 6. *vers. sed dato, & seq. & decis.* 728. *n.* 21. *part.* 4. *to.* 3. *recentior.*

Atque vtraque, &c.

R. P. D. Meltio.

Rauennaten, seu Ferrarien Decimarum.

Veneris 5. *Martij* 1649.

ARGVMENTVM.

Ius decimandi non potest concedi Laicis, secus commoditas percipien. fructus decimales. Et ex quibus constet concess. huiusmodi non posse restringi ad solos fructus decimales sed in totum corruere.

SVMMARIVM.

1 *Valida est sententia quando concurrunt requisita Caputaquen.*
2 *Citatio generalis sufficit ad tollen. nullitatem ex defectu citationis.*
3 *Et non comparente citato potest ad vlteriora procedi absque alia citatione.*
4 *Processus per contradictas de stylo Curiæ fit potius ex vrbanitate quam ex necessitate & substantia causæ.*
5 *Nec attenditur nullitas ex defectu citationis quando citati non potuissent impedire vel mutare sententiam.*
6 *Decima & Ius decimandi non possunt esse sub commercio Laicorum.*
7 *Concesso Iure decimandi concessa dicitur nedum commoditas percipiendi decimas quod est temporale, sed ipsa spiritualitas quæ nequit segregari à iure decimandi.*
8 *Aliud est Ius decimandi, aliud res quæ dantur nomine decimarum.*
9 *Sola facultas percipiendi fructus decimalis consistit in mera temporalitate & potest pertinere ad Laicos.*
10 *Concessio de decimis & iure decimandi nequit restringi ad fructus decimales.*
11 *Declarantur DD. ex aduerso allegati.*
12 *In vsufructu alienabili respectu solius commoditatis si fiat transactio expresse de vsufructu commoditatis.*
13 *Facultas percipiendi fructus decimales nomine proprio prohibetur Laicis per Conc. Lateranen.*
14 *Vna & eadem res diuerso Iure censeri non debet.*
15 *Fuit correcta & declarata erronea opinio Bonifaciana Constitutionis super Iure decimandi per Paulum V.*
16 *Voluntas concedentis regulatur à potestate & capacitate quam concedens habere opinatur iuxta consuetudinem, & communem intellectum.*
17 *Quid fuerit comprehensum in concessione declaratur ab obseruantia.*
18 *Pro obseruantia interpretatiua sufficit vnius actus.*
19 *Nemo potest controuertere intellectum à semetipsis datum.*
20 *Standum est declarationi Papali, & ex certa scientia.*
21 *Verba concessionis sunt intelligenda secundum potentiam concedentis & capacitatem subiecti.*
22 *In claris non est confugien. ad interpretationem.*
23 *Clausula omni meliori modo operatur, vt si actus sustineri non potest eo modo quo fit valeat omni alio meliori modo.*
24 *Concessio nulla in parte substantiali in totum corruit ratione connexitatis, & indiuiduitatis.*
25 *Clausula omni meliori modo de per se non est apta vim addere & effectum tribuere actui reuera nullo.*
26 *Clausulæ accessoriæ non alterant principalem dispositionem contractus.*
27 *Ius decimandi est spirituale nec cadit sub commercio Laicorum.*
28 *Illiusque concessio facta Laicis semper est inualida siue fiat per modum infeudationis, siue locationis.*
29 *Maximè si fiat Iure principalis afflictus per quem transfertur vtile dominium.*
30 *Non est standum protestationi contrariæ facto.*

31 *In*

31 *In contracta directè contrario constitutioni protestatio de contrahen. iuxta eius formam non sustinet contractum.*

32 *Declara id procedere quando est facta simpliciter secus si verbis ampliss. ita vt totum, quod constitutioni repugnat habeatur pro nõ apposito.*

33 *Concessum ad tempus post tempus censetur prohibitum.*

34 *Beneficium sub conditione concessum ea non adimpleta resoluitur.*

35 *Et concessum sub conditione aliquid adimplendi infra certum tempus eo elapso mora est impurgabilis, nec competit institutio.*

DECISIO LXXXXV.

SEntentia Rotalis concedens Capitulo,& Canonicis Cathedralis Ecclesiæ Rauennatẽ reintegrationem ad quasi possessionem decimarum,& iuris decimandi, eo quia inuestituræ per dictum Capitulum factæ ad fauorem DD. de Tassonis, continent ius decimandi cuius Laici sunt prorsus incapaces,visa fuit valida, & iusta, ac proinde illam confirmandam esse Domini responderunt.

1. Validitas autem probatur ex concursu omnium requisitorum,de quibus per Caputaq. *decis.* 160. *part.* 2. Neque illa valet impugnari ex defectu citationis,dum non fuerunt citati aliqui ex reis in commissione Rotali nominati. Quia respectu Galeatij primi acquirentis,cum de tempore litis introductæ in Curia super nouo iudicio reintegrationis ex hac vita migrasset proculdubio,contra ipsum exequi non poterat citatio, minusque citandus erat Nicolaus, qui cum sit nepos primi acquirentis,& inuestitura comprehendat tantum primum inuestitum, eiusque filios, vt ex tenore dictæ inuestituræ relatæ *in summ. Capituli n.* 6. nullum interesse potest prætendere in hac causa. Et nihilominus cum tam

2. Fornaccinus actor specialiter deputatus in hac causa ab Elisabeta Estensi matre, ac Tutrice testamentaria dicti Nicolai *eodem summ. Capituli n.* 3.quam alij Procuratores aliorum DD.de Tassoni,qui in iudicio de partibus interuenerant,fuerint personaliter citati vigore dictæ commissionis Rotalis ad totam causam *summ. n.* 4. talis citatio generalis sufficit ad tollen. nullitatem ex defectu citationis prouenientem *l. si Prætor de iudic. l. consensuenum. Cod. quomod & quand. iudic.* Castrens. *in l. ad peremptorium n.* 6. *ff. de iudic.* Rota *coram Seraphin. decis.* 455. *n.* 8. *vers. secunda nullitas* Misinger. *obseru.* 71. *sub n. primo, centur.* 3. Moder. *de citat. tom.* 2. *cap.* 11. *n.* 437. ex simili enim

3. citatione censetur satisfactum defensioni naturali,itaut si citatus postea non compareat, possit

4. ad vlteriora procedi absque alia vocatione, *cap. consuluit de offic. delegat.* Et licet stilus Curiæ sit, non comparente citato,procedere per contradictas,istud tamen respicit quandam potius vrbanitatem,quam necessitatem, & substantiam causæ,Rot. *diuers. decis.* 332. *n.* 3. *part.* 3 *lib.* 3. *in antiquis decis.* 4. *de dol. & contumac. in nou. decis.* 8. *de restib.* Put. *decis.* 381. *circa fin. lib.* 2. cum pluribus aliis relatis per eundem Modern. *de citat. d. cap.* 11. *numer.* 440. & Adden. *ad Greg. decis.* 430. *num.* 6.

5. Eoque minus Domini dixerunt esse attendendam hanc prætensam nullitatem ex defectu citationis,quia nec docetur quod etiam si ipsi fuissent citati, & auditi potuissent impedire huiusmodi reintegrationem, vel aliquid adducere quod traheret Rotam in diuersam sententiam, Alexand. *in l. non solum §. morte num.* 47. *ff. de non. oper. renunciat.* Crauett. *consil.* 179. *num.* 6 *vers. pro hoc addu o.* Surd. *consil.* 181. *num.* 27. *cum equen. & cons.* 222. *num.* 17. Vant *de nullit. tit. quib. mod. sent. null. repar. post. numer.* 107. cum plur. cumulatis per Surd. *loco citato.* 9.

Iustitia pariter dictæ sententiæ controuerti non potest ex plenè deductis in binis decisionibus in hac causa emanatis coram R. P. D. meo Cerro sub diebus 25. Februarij & 6. Iunij anni 1647. & illa clarè resultat ex nullitate inuestituræ factæ de decimis,& iure decimandi, quæ sub commercio Laicorum esse non possunt propter resistentiam Concilij Lateranẽsis.de quo *in c. prohibemus de decimis.*

Neque obstat vnicum fundamentum scribentium pro parte dd. de Tassonis,quod dicta inuestitura sustineri debeat respectu commoditatis, & emolumenti,quorum Laici sunt capaces.Nam quidquid dicendum esset quando concessio cantaret simpliciter de decimis, quo casu quæri posset an intelligeretur concessum primario ius decimandi,vel mera perceptio decimarum, quæ temporalis est,& ab ipso iure spirituali seiuncta; In proposito casu, quia inuestituræ nedum quæ vltimo loco de anno 1608. factæ fuerant ad fauorem Iulij,& Galeatij de Tassonis,sed quæcunque aliæ antecedentes relatæ in *summ. impresso* 7. *Caputi num.* 2. 3. 4. *&* 5. continent expressam concessionem decimarum,& iuris decimandi,res visa fuit extra omnem difficultatem, vt nempè sub dicta concessione veniat non solum commoditas prout est quid temporale, sed ipsa spiritualitas,quæ à iure decimandi segregari non potest 8. gloss. *in cap. quamuis verb. concesserit de decim & in can. peruenit* 3. *q.* 1. *verb. laicalibus*, *& in can.* 2. *verb. statutum de locat.* D. Thom. 2. 2. *qu.* 87. *art.* 3. *vers. respondeo*, vbi quod aliud est ius decimandi,aliud res, quæ dantur nomine decimarum, & hanc distinctionem sequitur Bald. *in l. vsufructus* 9. *67. in lect. antiq. num.* 2. *vers. noto quod licet ius decimarum ff. de iur. dot.* Decian. *cons.* 22. *num.* 36. *&* 37. *lib.* 1. Vis enim iuris decimandi consistit in perceptione decimarum propria auctoritate de manu colentium prædia, quæ trahit secum ius spirituale, & valde differt à sola facultate percipiendi fructus decimales nomine Ecclesiæ, quæ sola vti consistens in mera temporalitate ad Laicos pertinere potest,Alb. *in cap. ad hæc numer.* 4. *vers. & intelligo hoc de decim.* Azor. *instit moral. lib.* 7. *cap.* 34. *qu.* 7. *tom.* 1. Suar. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 6. Rebuff. *de decim. q.* 10. *numer.* 34. *in fine*, Grat. *discept. forens. cap.* 238. *numer.* 21. *cum seq.* sic etiam Peregr. *cons.* 74. *sub numero* 12. *lib.* 1. ibi de decima,& iure decimandi, & in specie inter concessionem decimæ, & iuris decimandi post Calderin. distinguit Barbos. *in lege Titia* 35. *sub numer.* 45. *versiculo quia quando*, *& sub numer.* 46. *vers. & ideo ff. solut. matrim.* Conar. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 17. *sub num.* 5. ibi; Decimarum fructus non quidem ius ipsum percipiendi decimas,Giouagn. *rer sfh.* 27. *numero* 27. *&* 28. *lib.* 2. Hancque opinionem in præcisis terminis concessionis factæ æquè principaliter, ac nominatim de decimis, & iure decimandi

nandi quod non valeat restringi ad fructus decimales, sed in totum corruat, firmauit sæpius Rota, & signanter *decis.* 545. *numer.* 2. *part.* 4. *recent. Albiganen. restitutionis permutationis* 21. *Maij* 1597. *coram rec. mem. Card. Hieronymo Pamphilio, Albiganen. decimarum* 25. *Iunij* 1627. *coram bo. me. Card. Virili*, ac in aliis relatis in secunda decisione edita in hac causa *coram R. P. D. meo Cervo in §. obiectum.* 10. 11.

Vllus neque doctor ex allegatis pro parte dd. de Tassonis præfatæ conclusioni repugnat, vel loquitur in concessione iuris decimandi, nam Bald. *cons.* 274 *numer.* 1. *lib.* 5. & Giouagn. *responsi.* 27. *numer.* 30 *lib.* 2. loquuntur vbi de decimis cantat concessio, vel locatio, Bero. *cons.* 84. *numer.* 41. *cum seqnen.* loquitur de decima temporali, & Diu. Thom. 2. 2. q. 87. *art.* 3. *ad* 3. de perceptione decimarum nomine Ecclesiæ, Grat. *discept.* 238. *numer.* 25. non repugnat, imò suffragatur huic opinioni, dum firmat aliud esse ius, aliud fructus, seu vtilitatem, quæ ex dicto iure percipitur. Et exemplum de vsufructu alienabili respectu solius commoditatis, retorquetur, nam quando venditio seu translatio facta fuit expresse de vsufructu (multo magis si de iure vsusfructus) dicta translatio non sustinetur, nec etiam respectu commoditatis, Monter. *decis.* 46. *n.* 16. Castil. *de de vsufr. c.* 69. *n.* 9. 12. 13.

Quæ eo magis procedere videntur dum concessio, de qua agitur facta apparet de decimis, & iure decimandi reseruato solum pro Ecclesia directo dominio, ex qua quidem reseruatione sequitur fuisse in inuestitos de Tassonis translatum vtile dominium includens facultatem percipiendi fructus decimales nomine proprio, quod tamen fuit per Concilium Lateranen. prohibitum, vt declarant Abb. *in d. cap. ad hec* 15. *numer.* 4. *vers. in effectu volunt. de decim.* Monet. *tract. de decim. cap.* 5. *num.* 68. Laym. *Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 6. *numer.* 4. *vers. deinde vero*, Barbos. *d. l. Titia n.* 37. *vers. sed quando vtil. ff. solut. matr.* Grat. *discept. forens. cap.* 238. *sub n.* 22. 14.

Præterea actum fuisse de decimis prout sunt quid spirituale arguitur ex eo quod plures inuestituræ, & præsertim illæ factæ ad fauorem DD. de Tassonis, loquuntur de iure decimandi pro duabus partibus pro indiuiso cum Rectoribus Ecclesiarum, qui cum percipiant eorum tertiam partem nomine proprio, & ratione administrationis spiritualium, bene exinde infertur, quod etiam Concessionarij in partibus sibi pro indiuiso coæqualiter concessis proprio nomine percipere valeant, ne alioqui vna, & eadem res diuerso censeretur contra *vulgat. Text. in l. in hoc iure, ff. de vulgar. & pup l. ar.*, & ita in indiuiduo dictum fuit *in dict. Albiganen. decimarum coram Card. Virili §. quarto quia, & in Ferrarien decimarum coram bon. me. Pirouano, quæ est* 684. *par.* 1. *recent. n.* 2. *&* 3. 15. 16.

Accedit etiam quod ex quo de tempore inueteratarum vigebat communis illa reputatio, quam postea erroneam declarauit fel. rec. Paulus V. per suam particularem Constitutionem, vt in generalitate Bonifacianæ comprehenderetur facultas concedendi ius spirituale decimandi, & decimas percipiendi prout testatur Rimin. iun. *cons.* 429. *numer.* 25. & expresse declararunt statuentes *lib.* 2. *cap.* 127. *summ. impressio Capituli n.* 8. vt exinde sequatur in dictis concessionibus actum fuisse de decimis spiritualibus regulando voluntatem à potestate, & capacitate quam Ferrarienses opinabantur habere iuxta consuetudinem Regionis, & communem intellectum, Abb. *in cap. ex parte numer.* 3. *de cens. lib.* Bart. *in l. viros n.* 1. *C. de diuers. offic. lib.* 12. Ias. *in l.* 1. *n.* 11. *vers. tertio principaliter, ff. si quis ius dicen. non obtemper.* Gabr. *comm.* 1. *n.* 67. *de consuet. lib.* 6. Mant. *de tacit. & ambig. lib.* 3. *tit.* 19. *n.* 22. qui communis intellectus comprobatus etiam fuit ex subsequuta obseruantia, dum postea inuestiti dictum ius decimandi nomine proprio nullaque facta mentione Capituli aliis vendiderunt *summ. Capituli numero* 2. & ad instan. eorundem inuestitorum promulgata fuerunt ab Ordinario edicta contra Debitores Decimarum, ne segetes ab Agris amouere auderent absque licentia ipsorum, declaratur namque ab obseruantia quid fuerit in concessione comprehensum ex allegatis per Surd. *cons.* 527. *n.* 11. Rot. *decis.* 261. *num.* 4. *decis.* 301. *numer.* 8. *par.* 1. *recent.* in specie Rota *in d. Albiganen. decimarum coram Virili §. tertio quia*, ibi, *& in executionem Rodini ab ipsis Parochianis exegerunt, &c.* & pro obseruantia interpretatiua sufficit vnicus actus, Decian. *respons.* 51. *n.* 56. *lib.* 2. Rota *decis.* 136. *n.* 6. *decis* 419. *num.* 6. *part.* 1. *recent.* Vnde Tassoni modo nequeunt contrarium profiteri, & intellectum ab ipsis met iam datum controuertere *l. post mortem, ff. de aupt.* 17. 18. 19.

Sed prædicta visa fuerunt euidentius comprobari ex Bulla Pauli V. Nam illa declarat litteras Bonifacij non comprehendisse, neque comprehendere ius decimandi, indulgetq; vt concessiones fiant de nouo, non quoad ius decimandi, nec quoad decimas, sed quoad ipsarum decimarum emolumentum tantum, de quo tamen Laici teneantur infra biennium accipere nouam inuestituram, auctо canone, ergo ex huiusmodi declaratione, cui tanquam papali, & ex certa scientia standum est, Angel. *cons.* 274. *n.* 1. *post med. &* 2 Bellam *cons.* 33. *num.* 39. *&* 41. Dec. *cons.* 114. *& pro tenut. n.* 5. remanet inblata omnis difficultas, quandoquidem apparet quod pro validitate fieri debet concessio de sola commoditate, & facta de decimis, & iure decimandi non sustineatur. 20.

Nō obstat, quod verba sua posita in inuestituris *Decimas, & ius decimandi*, intelligenda sint secundum potentiam, ac facultatem Capituli concedentis, & capacitatem Laicorum, & ita de iure percipiendi ex decimis id, quod est temporale, non autem de iure spirituali non concessibili *ad text. in cap. fin. ne Prælat. vic. suas*, quia obiectum posset procedere quatenus verlaremur in casu dubio, tunc enim locus fieret ex præsumpta mente concedentis, & ex capacitate subiecti, secus est quando inuestituræ expresse loquuntur de iure decimandi. Nam tunc clara est mens concedendi, & consequendi decimas ipsas ipsumq; ius decimandi, in claris autem non est opus confugere ad interpretationem aliquam *ex l. ille aut ille* 25. *§. cum in verbis. de leg.* 3. Cyriac. *contr.* 210. *n.* 12. Rot. *decis.* 135 *n.* 8. *&* 9. *par.* 7. *rec.* 21. 22.

Nec etiā releuat quod concessiones loquantur de decimis, iure decimandi, fructusq; decimales percipiendi, & ita quatenus sub iure decimandi veniret ipsa spiritualitas, possint nihilominus diuidi, & sustineri respectu perceptionis fructuum ex clausula omni meliori modo, quæ apposita

23. in inueſtituris operatur, vt illæ non poſſint ſuſtineri eo modo, quo fuerunt factæ, valeant, & ſuſtineantur omni alio meliori modo ex notat. per Scribon. in *l. 1. §. ſi quis ita, D. de verb. obl.* & *in cap. cum ſuper de offic. delegat.* quia vbicunque eſt conceſſum ius, mentio fructuum ſtat conſecutiuè à dicto iure, eundemque admittit ſpiritualitatis intellectum, vnde tota inueſtitura corruit prout alias dixit Rota in iam allegata *dec. 545. num. 2.*

24. *part. 4. recent.* & *in d. Albinganen. coram Card. Virili* & in terminis nullitatis conceſſionis in parte ſubſtantiali, vt in totum illa corruat ratione connexitatis, & indiuiduitatis firmauit Rota *dec. 30. num. 3.* & *4. part. 1.* & *176. num. 44. part. 5. recent.* non obſtante dicta clauſula omni meliori modo, quæ apta de per ſe non eſt ad vim addendam atque

25. effectum tribuen. actui reuera nullo, Ancharan. *conſ. 358.* quem ſequitur Menoch. *de arbit. iud. lib. 1. quæſt. 17. num. 4. cum ſeqq* Dec. *conſ. 413. n. 9. verſ. quia clauſula*, Barboſ. *de clauſ. claus. 55. n. 60.*

Minuſque refragantur clauſulæ *ad habendum vſufructuandum*, &c. poſitæ in vltima inueſtitura dicti anni 1608. relata *in ſumm. impreſſo Capituli,*

26. *num. 6.* ex quibus informantes pro Taſſonis prætendunt reſtitutionem conceſſionis ad ſolam commoditatem emolumentorum. Quia tanquam acceſſoriæ non habent alterare principalem diſpoſitionem contractus, Dec. *conſ. 413. num. 9. verſ. quia clauſula*, Cutt. iunior *conſ. 56. num. 3.* Franch. *dec. 6. num. 6.* propterea cum principaliter fuerit

27. alienatum ius decimandi quod vti ſpirituale ſub commercio Laicorum eſſe non poteſt vt præter iam allegatos teſtantur Abb. & Imol. *in cap. cum Apoſtolica de iis, quæ fiunt a Prælat.* Felin. *in cap. cauſam quæ, num. 3. de præſcript.* Rebuff. *de decim. quæſt. 13. num. 69.* Rota *dec. 215. part 2. diuerſ.* & *in Pampilonen. decimarum 29. Octobris 1599. coram bon. mem. Card. Hieronymo Pamphilio*, dictæ clauſulæ reſpiciunt fructus, qui ratione connexionis participant de eadem ſpiritualitate, prout benè Grat. *diſcept. forenſ. cap. 238. num. 61.*

Viſum pariter fuit ſatis leue argumentum deductum ex eo, quod inueſtituræ factæ fuerint iure perpetualis affectus, & ita titulo ſimplicis locationis, quæ conductori aliud ius non tribuit, quam percipiendi fructus ex re conducta: nam dum conceſſio facta fuit Laicis de iure decimandi, quod eſt ſpirituale, ſemper eſt inualida ſiue facta appareat per modum infeudationis, ſiue locationis, vt

28. bene firmat Abb. *in dicto cap. ad hæc, num. 4. verſ. & intelligo hoc de decim.* Redoan. *de rebus Eccleſ. non alien. quæſt. 63. num. 5. verſ. nec etiam poteſt Laico locari*, etiamſi dicta locatio fieret ad modicum tempus. Abb. *dicto cap. ad hæc num. 7. verſ. nam ius*

29. *decimandi.* Redoan. *quæſt. 63. num. 6.* quod fortius procedit, quia hic demonſtratur, vt facta fuerit iure principalis affectus, per quem fit traſlatio dominij vtilis *ad text. in l. 1. §. quod autem, D. de ſuperfic.* Abb. *vbi ſupra num. 4. verſ. ſed per conceſſionem ad mod. cum tempus*, Caſtr. *in l. vſu fructus 58. col. vlt. in princip. verſ. vnde facit, num. 3. D. ſolut. matr.* Mantic. *de tacit. & ambig. l. 5. tit. 3. num. 11. in fin.* facta autem traſlatione vtilis dominij conductor efficitur dominus decimarum antequam illæ ſint perceptæ eaſque colligit nomine proprio contra diſpoſitionem *dicto cap. prohibemus de decim.* Gratianus *dicto cap. 238. num. 22.*

Neque vllius eſt releuantiæ, quod conceſſiones factæ fuerint ſequendo formam Bonifacianæ, in qua ſanct. nem. Paulus V. declarauit non comprehendi decimas, & ius decimandi, ſed ſolum decimarum emolumentum.

Quia dicta Bonifaciana non loquitur de decimis, & iure decimandi, neque mentionem aliquam facit de fructibus ſeparatis ab ipſo iure, ſed generaliter declarat de bonis, & iuribus Eccleſiarum remouendo caducitatem ob non ſolutum canonem, & in hac qualitate verificatur relatio ad Bonifacianam, non autem reſpectu emolumenti de quo illa nominatim, & expreſsè nihil diſponit, imo cum communiter credieretur Bullam Bonifacianæ comprehendere etiam ius decimandi, ex mentione *iurium*, cum dictione illa vniuerſali, *quæcunque*, morium retorquetur, & relatio ad Bonifacianam patefacit intentionem contrahentium fuiſſe transferendi ius decimandi, prout eſt quid ſpirituale iuxta opinatam capacitatem Ferrarienſium, licet erronee, & ideirco ad occurrendum vlteriori abuſui, & corruptelæ emanauit Paulina declarans Bonifacianam non comprehendere decimas, & ius decimandi, & ceſſat difficultas omnis, quia cum inueſtitura loquatur in ſpecie de iure decimandi ſpirituali non poteſt ſuſtineri in vim ſimplicis relationis ad Bonifacianam quatenus illa de emolumento temporali diſponeret, ſtandum enim potius eſt expreſſioni iuris decimandi, quam relationi, ſeu ſimplici proteſtationi de contrahendo iuxta formam Bonifacianæ cum talis proteſtatio ſit contraria facto, Peregrinus *de fideicommiſſ. art. 10. num 111. verſ. limita*, Surdus *conſ. 440. numero 54.* & *ſub num. 55.* & *conſ. 524. num. 15.* & 16. aliique relati ab Adden. ad Burat *dec. 52. num. 13* Rota *in Romana attentatorum 27. Aprilis 1640. coram R. P. D. meo Bichio*, & quod contrahens per huiuſmodi proteſtationes non poſſit efficere, vt ille contractus, qui in ſui formalitate directè contrariatur Bonifacianæ illi conueniat cenſeaturque factus, & celebratus iuxta illius formam egregiè explicat Boccac. *de cenſibus, part. 2. num. 138.* & *ſequentibus*, Surdus *conſilio 318. num. 22.* præſertim dum dicta relatio poteſt operari ſuum effectum quoad remiſſionem canonis, & alia priuilegia in eadem Bonifaciana expreſſa. Ponderando etiam quod inueſtituræ, de quarum validitate nunc agitur non ſunt relatiuæ ad Bonifacianam tantum, ſed etiam ad antiquas inueſtituras, quæ loquebantur de iure decimandi.

Obeſſe neque videtur ſimile adductum de pactis illicitis appoſitis in contractu cenſus cum proteſtatione, contrahendo iuxta formam Bullæ Pianæ. Nam licet huiuſmodi proteſtatio ſuſtineat contractum in aliis non illicitis quando concepta eſt verbis ampliſſimis, itavt totum id quod repugnat Conſtitutioni Pianæ habeatur pro non appoſito, & reducatur ad illius formam, verumque ſenſum iuxta quem intendunt velle contrahere, & non alias, aliter, nec alio modo, in quibus terminis loquuntur Giurb. *deciſione 85. numero 8.* & *9.* Rota *deciſione 354. numero 18.* apud Cencium *de cenſ. ſecus* eſt quando dicta proteſtatio ſimpliciter vt in caſu iſto, concepta fuit, vt bene diſtinguendo declarat Cencius *de cenſ. quæſtione 61. numero 3.* & *7.*

Non obſtat denique quod vigore dictæ Paulinæ Taſſoni prætendant nouam inueſtituram quoad ſolum emolumentum. Quia cum facultas fuerit per dictam Conſtitutionem reſtricta ad tempus biennij expirandum vſq; de anno 1621. & ſic per

longum tempus non videtur quod amplius sit locus renouationi inuestituræ, ex regula, quod concessio ad tempus post tempus prohibita censentur ad tradita per Surdum *dec.* 75. *num.* 1. & 2. & *decis.* 291. *num.* 21.

Quo verò ad prætensam restitutionem in integrum. Vltra quod illa non petitur in actis, nec cadere videtur sub disputatione præsentis dubij, Domini transierunt cum responsionibus iam datis in prima, & secunda decisione in hac causa emanatis coram reuerendissimo Patre Domino meo Cerro. Quibus addebant etiam vt cum versemur in inuestituris ab initio nullis, Tassoni dicantur destituti omni titulo, vnde non possunt applicari termini restitutionis in integrum, quæ supponit aliquod ius semper radicatum in ipsis petentibus ab initio; sumus enim in simplici beneficio Principis concesso ex causa lucrativa, & sub conditione accipiendi nouam inuestituram infra bien-
34. nium cum augmento canonis, qua conditione non adimpleta beneficium resoluitur, & habetur perinde ac si concessum non fuisset ex plenè deductis per Gabr. *conf.* 162. *per tot. l. b.* 1. Cyriacus *controuers.* 240. *num.* 14. Corbul. *de iur. emphit. t. de constitut. & non sol. canon. ampliat.* 28. *num.* 4. vbi in terminis de non adimplenda conditione petendi inuestituram intra tempus præfixum, Rota *dec.* 572. *num.* 3. *part.* 1. & *decis.* 869. *in fine vers. nec sumus p.r.* 1. *diuersor.* & *decis.* 282. *num* 11. apud Pacif. *de saluian.* Gregorius XV. *dec.* 553. *num.* 6. & ibi Adden. *num.* 10. *limit.* 3. & *dec.* 203. *num.* 20. *part.* 6. *recent. in Toletana decimarum de Saiedon.* 13. *Iunij* 1590. *coram Penia inter eius impressas dec.* 93. *num.* 8. & in terminis concessionis sub conditione aliquid adimplendi infra certum tempus, quod eo elapso mora sit impurgabilis, nec
35. competat restitutio Staiban. *iuxta resolutionem forensem* 36. *numero* 12. & *resolutione* 17. *numero* 11.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO PATRE DOMINO PEVTINGERO.

Romana Saluiani.

Mercurij 22. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Quando validitati Census non obstet Constitutio Pauli V. 108. licet confirmata per Constitutionem Vrbani VIII. 65.

SVMMARIVM.

1 *Competit remedium nullis Saluiani contra possessores vigore hypothecæ.*

2 *Constitutio Pauli V.* 108. *non comprehendebat Census.*

3 *Licet Constitutio Vrbani VIII.* 65. *eam extendat ad Census nouos non obstat eis quibus confirmauit contractum Census cum denegatione, &c.*

4 *Et Constitutio posterior non præiudicat cum respicit tantum futura.*

5 *Pacta Baronum remouet impedimentum fidei commissi.*

DECISIO LXXXXVI.

NOn acquiescente D. Alexandro Caetano resolutioni sub die 24. Ianuarij præsentis anni captæ coram me ad fauorem Reuerendissimorum Beneficiatorum in Ecclesia Lateranen. à felicis recordationis Papa Vrbano VIII. institutorum, in qua dictum fuerat ad vlteriora in iudicio Saluiani coram Vicario Eminentissimo dictæ Ecclesiæ Archipresbyteri procedendum esse, hodie denuò causam reproposuit, & DD. steterunt in decisis, quia de credito, & hypotheca Beneficiatorum super bonis censuatis, & aliisque Prosperi Caetani, qui censum scutorum 104. de cuius fructibus agitur, ipsis vendidit, constat ex instrumento sub die 19. Augusti anni 1625. stipulato, cuius hypothecæ postea translatio facta super locis Montium sancti Bonauenturæ secundæ erectionis emptis ex pretio venditorum dictorum bonorum vinculatorum verificatur ex Chirographo præfati summi Pontificis, cuius vigore eadem loca Montis esse Beneficiatis hypothecata, proindeque eorundem locorum possessionem vtilis Saluiani remedio ab ipsis possessoribus, seu detentoribus posse auocari manifestum est *l. si eum* 10. §. *qui iniuriarum, D si quis caut.* & *præter allegatos in dec. quæ reuidetur in fine principij* Greg. XV. *dec.* 511. *num.* 30. & 31. & *dec.* 681. *n.* 7. *part.* 1. *recent.* 1.

Neque ex Constitutione fel. record. Pauli V. de anno 1617 Kal. Decembris edita in ordine 108. incip. *Pastoralis munus, in* §. 5. *præterea Bullar. to.* 3. *exadue so allegata*, huius impositi census nullitas aliquo modo subsistit, dum hæc constitutio impositiones censuum tunc non comprehendebat, eo quia super Castris censuatis, creditoribus nullum ius nec quoad dominium, seu proprietatem, nec quoad possessionem, aut iurisdictionem, eiusque exercitium acquirebatur, sed ij solam hypothecam per emptionem annui census nanciscebantur, vt respondit Rota *in Romana, seu Sabinen. Census* 17. *Nouembris* 1628. *coram Cardinali Virili impress. dec.* 211. *num.* 5. & 6. *part.* 5. *recent.* Et quod dicta Constitutio Pauli V. prout alia fel. record. Clem. VIII. non comprehendat census, fuit in puncto firmatum *in dicta decisione* 211. *dicto numero* 5. & 6. *parte* 5. & *decisione* 118. *num.* 19. *part.* 6. *recent.* 2.

Nec refert, quod felicis recordationis Vrban. VIII. de anno 1627. Kalendas Iunij per nouam Constitutionem in ordine 65. incip. *Decens, & æquum esse censemus in* §. 10. *quam etiam ad quascumque Bullar. rom.* 4. supradictam Constitutionem Pauli V. ad contractus, & quascunque impositiones censuum annuorum extenderit, quia dum, idem Pontifex hunc contractum census, de quo hic agitur cum ampla derogatione quarumcumque Constitutionum, per quas censeri posset prohibitus, confirmauerit, vt in ipso tenore confirma-
ionis dato in Summ. Beneficiatorum *n.* 8. legitur, 3.
de tempore quo nulla huiusmodi nullitatis acceptio vel obiectio facta fuerat, neque alicui super eo ius quæsitum, Beneficiatis obstare eadem Constitutio non potest vt in simili fuit dictum *in Romana Parchi* 19. *Ianuary* 1622. *in* §. *non potest, coram bonæ memoriæ Rembaldo.* Subsistit etiam optima 4.
ratio, quod dicta extensio ad census, tanquam posteriori non præiudicat, cum non habeat oculos retro, & respiciat tantum futura *l. leges* 7. *Codice de legib. parte secunda, & capite finali de constit.* Rota *in Romana aureorum octo Zecchinum coram Cardin. Lancel*

Lancellotto impreſſ. apud Marcheſ. de commiſſ. tom. 1. fol. 652. num. 5. & in dicta deciſione 211. num. 1. part. 5. recent.

Minus obſtat facultas ab eodem Vrbano VIII. in Chirographo confirmationis huius contractus conceſſa ſoluendi creditoribus ex eiſdem locis Montium, vel ex eorum pretio, quia cum talis facultas non fuerit cum Beneficiatis deducta ad actum rectè eiſdem licet agere proconſecutione fructuum huius eorum cenſus, donec eis ſatisfiat, vel ſaltem per legitimam oblationem in eodem Chirographo præſcriptam caueatur, vt fuit in ſimili reſolutum *in dec. 260. ante n. primum, verſ. & deberi fructus part. 4. recent.*

Ceſſat quoque obiectum, quod bona de quibus
5. agitur ſint ſubiecta fideicommiſſo, quia hanc difficultatem ſuſtulit Bulla Baronum, vt latè dixit Rota *in Terracinen. bonorum 20. Decembris 1621. coram Eminentiſſimo Card. Fabritio Verospio.*

Reliqua obiecta repetita ſatis fuerunt in ſupradicta deciſione ſublata, ideoque Domini eam confirmarunt vtraque, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Portuen. Stagni.

Veneris 8. Februarij 1647.

ARGVMENTVM.

Manutentio non datur ſine poſſeſſione, & quando poſſeſſio ad hunc effectum non iuſtificetur.

SVMMARIVM.

1 *Excluditur poſſeſſio portionum ex petita earundem intermiſſione.*
2 *Denegatur manutentio non iuſtificanti ſuam poſſeſſionem.*
3 *Poſſeſſio penes duos inſolidum eſſe non poteſt.*
4 *Decretum manutentionis ſine actuali apprehenſione non transfert poſſeſſionem.*
5 *Locatio non probat poſſeſſionem dum penſio non probatur recepta.*
6 *Nullitas poſſeſſionis impedit quin poſſit mutari cauſa poſſidendi.*
7 *Et poteſt etiam in ſummariſſimo opponi ex quo perimit poſſeſſionem.*

DECISIO LXXXXVII.

REpropoſito dubio ſuper manutentione portionum in Cãpo Salino, ac Stagno Portuen.
1. Participantibus abſolutè denegata, Victorio verò Piccino poſt obitum ſui patris, cui tanquam vltimo licitatori fuerant deliberatæ, ſub eadem forma iterum hodie Domini eam denegarunt. Quia Victorio poſt mortem Patris obſtat defectus poſſeſſionis nullis actibus iuſtificatæ, ac excluſæ ex petita tunc temporis immiſſione earundem portionum, vt tradit Cardinalis Mantica *deciſione 20. numero primo, &* 174. *numero 5. & 7. part. 4. diuerſ.*
2. *& coram Seraph. deciſ. 1268. in fine, coram Caual. 534. num. 5. coram Buratto 160.* vbi latè Add. *num. 17.*

Participantibus vero pariter obſtat non iuſtificata poſſeſſio, ſine qua manutentio non concedi-
tur vulgato §. *retinenda, &* §. *hodie inſtit. de interd.* Menoch. *de retinenda remed. 3. n. 260.* Bocc. *de interd. vti poſſid. c. 10. n. 7.*

Hæc enim Participantium poſſeſſio excluditur, durante vita Marci Catalani ex pluribus locationum inſtrumentis proprio nomine ſtipulatis à 3.
Franciſco Piccino effectum ſortitis per receptionem penſionis conuentæ, cum penes duos in ſolidum eſſe non poſſit, iuxta *reg. text. in lege 3. §. ex contrario, D. de acquirenda poſſeſſione, & lege ſi duo, D. vti poſſid.* Poſt obitum verò eiuſdem Marci, nec probata dici poterit, vel ex decreto manutentio-
4. nis reportato à iudicibus per A. C. deputatis, dum illud abſque actuali apprehenſione poſſeſſionem transferre non potuit iuxta *textum in lege 1. §. ſi vir, D. de acquirenda poſſeſſione, & in lege denique, D. quibus ex cauſis maiores.* Oldradus *conſilio 227. numero 5. verſiculo ſed ad id reſpondetur dupliciter,* Rota *coram Gregorio, deciſione 546. numero 9. & coram Caſſad. deciſione 7. de cauſ. poſſ. & prop. num. 1.* Vel ex locationibus de anno 1633. & 1639. poſt 5.
obitum Franciſci peractis, dum conuenta ibidem penſio à locatoribus non probatur recepta, vt probat *text. in cap. inter dilectos in fine de fid. inſtr.* & notant Doctores *in lege qui vniuerſas, §. qui per Colonum, & in l. quamuis §. ſi conductor, D. de acquir. poſſeſſ.* Gabr. *de locat. concl. 4. n. 1.* Rota *dec. 1. de fid. inſtrum. in antiquis.*

Non obſtat, quod omnia emolumenta ex prædictis locationibus retracta, diuiſa probentur inter Participantes, qui idcirco vti portionum controuerſarum detentores debeant manuteneri, attento præſertim ſuperuenienti titulo iuris accreſcendi per obitum Marci Aurelij putificato, ex quo detentionem in poſſeſſionem legitimam abſque alia animi declaratione ſibi mutaſſe cenſentur.

Quia controuerſarum portionum poſſeſſio Franciſco antea attributa, non probatur à Partici-
pantibus formaliter occupata poſt illius obitum, nec videtur idcirco manutenibilis vti innixa ſoli iuris accreſcendi titulo per plures deciſiones co- 6.
ram Eminentiſſimo Domino meo Cardinali Panzirolo excluſo, atque reiecto; eius enim nullitas impedimento fuit, quin Participantes cauſam poſſidendi ſibi mutare potuerint, vt præter relatos in deciſione præterita notant Add. ad deciſionem Gregorij 546. *numero decimo quinto*, & aduertit Rota *in Romana domus ad Tranſyberim 18. Aprilis 1644. coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Bichio*, & poteſt in hoc, licet ſummariſſimo 7.
poſſeſſionis iudicio opponi, ex quo poſſeſſionem perimit, vt firmat adducta *deciſ. in Romana domus ad Tranſyberim, & in Romana officij mandatariatus 23. Martij 1637. coram Eminentiſſimo Cardinali Panzirolo.*

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISSIMO PATRE DOMINO VEROSPIO.

Bononien. Pecuniaria.

Veneris 5. Aprilis 1647.

ARGVMENTVM.

Quando ſimplex ſubſcriptio Curatoris in litteris Cambij non inducat eius obligationem vel fideiuſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Subscriptio simpliciter concepta censetur facta in executionem precedentis decreti, & ad eius limites restricta.*

2 *Actus præsumitur expeditus in executionem precedentis mandati.*

3 *Maxime precedente speciali deputatione ad certum tantum actum.*

4 *Et intercedente breuitate temporis inter decretum, & actum.*

5 *Imo actus licet post longum temporis interuallum expeditus adscribitur precedenti mand.*

6 *A precedentibus, & sequentibus intermedia declarantur.*

7 *Simplex subscriptio in litteris cambij denotat obligationem proprio nomine contractum.*

8 *Confitens debitum proprium, & agnoscens creditum vti suum sibi præiudicat.*

9 *Actus licet nomine proprio gestus adscribitur præambulo decreto.*

10 *Epistola verbis aulicis, & officiosis conscripta non inducit obligationem scribentis.*

11 *Ex Statut. Bon. minor 25. annis non potest se obligare sine solemnitatibus ab eodem requisitis.*

12 *Statutum aliquid prohibens ad certum tempus post illud concedere videtur.*

13 *Argumentum à contrario sensu in statuto sub verbis præsertim negatiuis concepto stricte recipitur & ad limites dispositionis in sensu directo sancita.*

DECISIO LXXXXVIII.

IOannes Baptista Mediceus instituto hærede ventre prægnante decesserat, ac pluribus in hæreditate relictis cambiorum litteris subscribendis ad proximas tunc Augusti Nundinas transmittendis, pro quarum subscriptione coram Eminentissimo Legato Bononien instantibus creditoribus, ab eo fuit in procuratorem ad hunc tantum subscriptionis actum deputatus Guicciardus frater Ioan. Baptistæ, quamuis in minori adhuc esset ætate constitutus, qui litteras prædictas sub clausula insolidum conceptas simpliciter subscripsit præuio tamen Legati Decreto, quod nullum inde præiudicium Guicciardo contingeret, sed litterarum extinctio cum solutione cambiorum ad hæreditatem ipsam pertineret. Cum verò in curia Bonon. eius vigore subscriptionis fideiussorio nomine conuentus fuisset Guicciardus à Ludouico Giouagnono, altero ex creditoribus hæreditariis, & sententiam absolutoriam ibidem obtinuisset, sed deinde in Tribunali A.C. reuocatoriam reportasset; per appellationem deuoluta mihi causa dubium proposui; an hinc teneatur Guicciardus, & ipsum non teneri fuit hodie responsum, quia subscriptio quamuis simpliciter concepta, in exe-
1. cutionem præcedentis Decreti facta censetur ad eiusque limites restricta, *vt not. in lege quidam mulier 76. D de rei vendic. & in lege 2. Codice de acquirenda possessione*, Baldus *in lege iubemus num. 1. Cod. ad Velleianum* Surdus *decis. 211. num. 3.* Rota *dec. 28. num. 5. part. 4 tom. 2. recent. & in Barchinon. Vicaria 13. Iunij 1644. coram reuerendissimo Patre*
2. *Domino meo Corrado in §. atque ideo*, prout etiam actus in executionem antecedentis mandati præsumitur expeditus ex dispositione *text. in l. seruus communis, D. de stipulatione seruorum, & in l. vlt. §. quid enim, Cod. per quas personas nob. acquir.* & notant Doctores communiter *in l. qui in aliena §. is cui D. de acquir. hæred.* vbi Bart. & Ang. *n. 1.* Imola *num. 7.* Castrensis *num. 2.* Iason *in l. 1 §. nunciatio* 3.
n. 3. D. de oper. nou. nunciat. dum maxime præcessit deputatio specialis ad certum tantum actum subscriptionis ponderata per Iason *in d. l. 1. §. nunciatio numero 3. in 5. notab.* vbi etiam Curt. *num. 36. D. de operis noui nunciatione.* Angelus *in l. si pupilli §. 1. num. 4. D. de neg. gest.* Ruin. *in l. post dotem num. 17. D sol. matr.* Alciat. *de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 24.*
4. *num. 9.* & breuitas temporis interceſſit inter decretum, & actum subscriptionis septem dierum spatium non excedens, licet hanc temporis breuitatem, nec fore necessariam tradat Menoch. *de præ-*
5. *sumpt. lib. 3. præsumpt. 49. num. 14. & 15.* adscribens idcirco mandato præambulo actum longum post licet temporis interuallum expeditum, sequitur Alc. *de præs. reg. 2. præsumpt. 24. n. 10.* Lambertenq. *de contract.* Glossa 8. *num. 9.* & not. DD. communiter *in l. qui mihi donatum, D. de donat.* vbi Alexand.
6. in Apostill. ad Bart. Imol. *in 2.* Rom. *num. 5.* ac denique plures antecedunt, ac subsequuntur eiusdem Guicciardi subscriptiones ad prædictum Legati decretum se referentes, à quibus debet intermedia subscriptio simpliciter concepta declarari *iuxta textum in l. si seruus pluribus §. vlt. D. de legat. 1. lege hæredes palam §. sed si notam D. de testament. l. si fuerint, §. vlt. D. de reb. dub. l. ille, aut ille §. cum in verbis, D. de legat. 3.*

Hinc non videtur vrgere prædicta Guicciardi subscriptio simpliciter in litterarum cambiis exa- 7.
rata ad denotandam eiusdem obligationem proprio idcirco nomine contractam *iuxta text. in l. si pupilli, §. 1. in 2. responso, D. de neg. gest.* vbi id in specie not. Ang. cum aliis per Cardinalem Manticam *de tacit. libro 8. titulo 11. numero 14. & 15.* Neque epistola ab eodem transmissa sub hac forma Giouagnono creditori, videlicet, *subito aggiustato, che trouarò modo, e maniera, che far a sodisfato lei, e tutti i miei creditori* qua fatendo debitum proprium, ac ipsum agnoscendo creditorem suum sibi præiudicasse censetur, vt aduertit in specie Cyriacus *controuersia forens. capite 244. numero 30.* & tradit Cardinalis Mantica *de coniect. vltim. volunt. lib. 12. titulo 12. numero 26.* Rota *coram Gregorio, dec. 460. num. 13.*

Actus enim subscriptionis, proprio quamuis 8.
fuisset nomine gestus adscribi nihilominus debet præambulo Legati Decreto, vt notat Angelus *in lege qui in aliena, §. is cui, versiculo & mandataria*, Surdus *consilio decimo nono, numero vigesimo quarto*, & aliis relatis authoritatibus firmauit Rota *in Romana societatis 12. Iunij 1645. coram reuerendissimo Patre Domino meo Ottobono. & in Fauentina societatis 16. Aprilis sequentis anni coram Reuerendissimo Patre Domino meo Celso in §* quamuis fuerit initus nomine proprio; epistola vero, vel declarationem recipit ab eodem Decreto, vel dum 9.
probatur à Guicciardo transmissa post aditam Ioannis Baptistæ hæreditatem propriam illius obligationem designat ex iure tamen hæreditario resultantem, vel saltem vti aulicis verbis, ac officiosis conscripta eiusdem obligationem inducere non potuit, vt notant Doctores communiter in *capite cum venissent de institut.* Tiraquell. *de priuil. pia caus. priuilegio quinquagesimo primo*, Genua *de scriptura priuata libro tertio, titulo primo, numero decimo quarto*, Rota *coram Seraph. decis. 136. num. 2.*

Ex

Ex alio præterea fundamento fideiussoriam Guiccia di obligationem aliqui ex DD. excludebant, quia scilicet idem tunc temporis vigesimum quartum suæ ætatis annum non expleuerat ex dispositione statuti Bonon. *in tit. de contract. communi & si fam.* equisitum pro substentia obligationis sine solemnitatibus peractæ de cuius obseruantia testatur Rota *in Bonon. census* 17. *Martij* 1608. *& 20 Februarij* 1609. *coram Marquemonio impress. post Pium decis.* 59. *& 60. & coram Buratt. decis.* 27. *n.* 1. 11.

Neque eisdem DD. huius vis statuti visa fuit elidi ab altero statuto de foro mercatorum per verba negatiua prohibente, quod nullus minor annorum 22. qui per semetipsum, aut alium artem, seu mercaturam non exerceat, vti magister, vel socius validam contrahat obligationem, quasi à contrario sensu per idem statutum approbata fuerit obligatio Guicciardi vigesimum secundum suæ ætatis annum tunc excedentis, vt in terminis statuti ad certum tempus aliquid prohibentis videtur sensisse Castrens. *in cons.* 106. *n.* 1. *& 2. lib.* 2. per Surd. *dec.* 75. *n.* 5. & per Rot. *coram Buratt. dec.* 396. *n.* 2. 12.

Quia censuerunt per hanc constitutionem solum habilitatos fuisse minores annorum 22. per semetipsos, vel per alios artem, seu mercaturam exercentes in sensu directo ibidem recensitos, non autem alios maiores annorum 22. non artifices, nec mercatores in sensu directo Constitutionis non nominatos, qui idcirco per argumentum à contrario sensu ibidem non censentur inclusi, sed tanquam omissi remanent sub dispositione, vel legis communis, vel prædicti statuti de contract. cum minori ac filiisfam. vigesimum quintum annum expresse requirentis, vt aduertit Decian. *in leg.* 1. *numero* 53. *Digestis de officio eius, & in cons.* 110. *numero* 5. vbi huius distinctionis rationem subiicit, quod in statuto sub verbis præsertim negatiuis concepto argumentum à contrario sensu pretium nonnisi strictè recipiatur, & ad limites dispositionis in sensu directo sancitæ, quam etiam considerauit Zas. *super ead leg. numero* 7. Butr. *in cap. cum Apostolica numero* 10. *de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli.* Aym. *cons.* 460. *numero* 12. Honded. *cons.* 16. *numero* 60. *lib.* 1. & aliis relatis iuribus firmat Osasch. *decis.* 85. *numero* 14. ac egregiè discusso articulo censuit Rota *in Romana seu Perusina census* 12. *Decembr.* 1644. *coram Reuerendiss. Patre Domino meo Bichio*, vbi præterea respondet argumento deducto ex tempore limitato per statutum, quod scilicet non procedat quoties idem statutum suum operetur effectum in sensu contrario, qui benè resultat in casu statuti de foro mercatorum permittentis contrahere magistros, vel socios minores annorum 22. dum ibidem prædictam ætatem excedentes validè contraxisse censentur.

Eadem pariter responsione tollitur obiectio petita ab altero statuto de foro mercatorum habilitante maiorem annorum 18. ad contrahendum, quod scilicet solum disponat de personis mercaturam, vel artem exercentibus sub qua idcirco comprehensa dici non poterit obligatio Guicciardi, nec artificis, nec mercatoris.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. Coccino Decano.

Romana de Mazzatostis.

Lunæ 22. *Iunij* 1626.

ARGVMENTVM.

Quando in bonis futuris obligatis sub conditione, ea eueniente conualescat pignus, vel hypotheca ad fauorem primi creditoris licet medio tempore fuerint ante impletam conditionem in alterum alienata. Et plura distinguuntur & declarantur circa conditionem casualem vel mixtam, & conditionem potestatiuam.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio ad bona futura intelligitur sub conditione si acquirantur.*

2 *Post tamen acquisitionem factam conualescit pignus creditoris.*

3 *Ad effectum hypothecæ generalis sufficit quod res fuerit in dominio contrahentis siue de tempore contractus siue post.*

4 *Alienatio debitoris non potest facere conditionem creditoris deteriorem.*

5 *Hypotheca anterior licet generalis præfertur specialiter posteriori.*

6 *Eueniente conditione casuali obligatio retrotrahitur ad initium conuentionis hypothecæ.*

7 *Tunc enim dicitur ius quæsitum conditionaliter, & eueniente conditione retrotrahitur & primus creditor præfertur secundo posteriori.*

8 *Alienatio habet suam causam annexam videlicet hypothecam anteriorē & sic habilitatem extreni.*

9 *Beneficium concessum si consentiat tertius potest alteri conferri ante præstitum consensum qui licet postea superueniat non retrotrahitur in præiudicium vltimi.*

10 *Distingue id procedere in conditione potestatiua secus in conditione casuali.*

11 *Quia conditio potestatiua non retrotrahitur.*

12 *Quando vero est casualis dicitur Ius quæsitum & retrotrahitur.*

13 *Ad effectum acquisitionis dominij gratia prima data sub conditione etiam casuali vel mixta ad fauorem secundi potest reuocari quod procedit etiam in donatione.*

14 *Secus respectu hypothecæ quæ semper sequitur rem.*

15 *Declarantur DD. ex aduerso allegati.*

16 *Hypotheca conditionalis conditione casuali vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non sit purificata ante alienationem.*

17. 18. 19. *Declarantur DD. in l qui balneum §. Titia ff. qui pot. in pign. habeantur.*

20 *DD. allegantes legem secundum eius terminos sunt intelligendi.*

21 *In legatis, & donationibus causa mortis tempus existentiæ conditionis inspicitur.*

22 *Donatio facta inter vinos quatenus tamen donans moriatur sine filiis non dicitur donatio causa mortis.*

23 *In obligatione de non contraueniendo donationi censetur repetita conditio de qua in donatione principali.*

24 *In hoc tamen casu videtur suspensum exercitium hypothecæ non ipsa hypotheca videtur simpliciter conditionalis.*

DECISIO LXXXXIX.

IVlius Mazzatostus sub conditione si decesserit sine filiis donauit omnia bona sua præsentia,& futura Carolo de Castro,pro cuius donationis validitate obligauit bona præsentia,& futura, ac promisit contrauenire d. Instrumento donationis,& pariter etiam in hoc casu obligauit bona præsentia & futura.

Postmodum vero acquisiuit alia bona, & purè cum traditione possessionis aliam donationem de bonis præsentibus,& futuris fecit bon. mem. R.P.D Bonauenturæ; Vnde fuit dubitatum; An dicta bona medio tempore quæsita veniant sub hypoteca primæ donationis ad effectum de quo agitur scilicet prælationis, & bis affirmatiuè fuit resolutum coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Hierosolymitano videlicet 27. Iunij 1622. & 23. Ianuarij 1623. Quæ sententia hodie per me repropositio dubio tertia vice placuit Dominis
1. ex duplici fundamento. Primo, quia etsi obligatio ad bona futura intelligatur sub conditione si acquirantur *leg. si fundus §. aliena Digestis de pign.* Bero *cons.46.numero 12.lib.1.* Tamen post ac-
2. quisitionem factam per Iulium conualuit pignus Caroli de Castro, Bart. *in leg. licet numero 20. C. qui pot. in pign. hab.* Bald. *in leg. hac edictali §. is illud C. de secund. nupt.* Ad effectum enim hypothecæ generalis quæ comprehendit etiam bona futura
3. sufficit quod res aliquando fuerit in dominio donantis, siue de tempore contractus, siue post *leg. & quæ nondum §. 1. Digestis de pign.* Bart. *in leg. rem alienam numero 5. vers. si verò ex generali Dig. de pignorat. act* Negus. *de pign. 8. part. 3. memb. n. 6.* & in puncto videtur text. expressus, qui in contrarium allegatur *in leg. qui balneum §. Titia Dig. qui pot. in pign hab.* Vbi inquit Africanus, quod Titio prædium alienum pignori dedit, post Meuio, deinde Domina eiusdem pignoris facta marito in dotem æstimatum dedit, si Titio soluta sit pecunia non ideo magis Meuij pignus conualescere placebat, tunc enim priore demisso sequentis pignus confirmatur, cum res in bonis debitoris inueniatur, in proposito autem maritus emptoris loco est, atque ideo quia neque tunc cum Meuio obligaretur, neque cum Titio solueretur in bonis mulieris fuerit, nullum tempus inueniri quo Meuij pignus conualescere possit, hactenus Africanus qui claris verbis concedit pignus post acquisitionem bonorum ad fauorem Titij conualuisse,& nil mirum si nunquam ad fauorem Meuij conualuit, quia dum bona obligauit ad fauorem Meuij bona non erant in bonis Titiæ quæ obligationem fecerat, dum vero soluit Titio qui habebat priorem hypothecam bona erant alienata, & sic nullum tempus inuenitur quo pignus Meuij conualescere possit, quæ est ratio decisionis text. quia non inde sequitur quod etiam si tempore contractus fuisset pignus in bonis debitoris id fuisset obligatum, cum adesset Titius anterior Meuio, quicquid dicat Fulgos. *in dict. §. Titia*, cum pignus non esset tale vt ex eo vtrique posset satisfieri, semper enim requiritur quod in bonis debitoris reperiatur pignus in tempore in quo potuerit conualescere. Et ideo text. dicit de vtroque tempore, quia eo casu nullo tempore respectu hypothecæ Meuij fuit in bonis debitoris, & ideo illius hypotheca nunquam conualuit, qui non est casus noster, sed casus Titij qui habebat priorem hypothecam, quæ statim facta acquisitione conualuit; Et licet postea fuerint alienata, tamen tranſeunt cum 4.
sua causa, scilicet affecta hypotheca cum alienatio debitoris non possit facere conditionem creditoris deteriorem *leg. debitorem Cod. de pign. l. res pignoris Cod. de remiss. pign.* eleganter Gabr. *cons.* 141. *n.8. lib.1.* & in nostris terminis dicit etiam Bero. *cons.46. num.15. iuncto n.7. & 8.* Ex quibus numeris colligitur quod loquitur in casu nostro *lib.1.* & ita intelligit nunc text. Cuiac. *in comment. ad Africanum tract.8.* exponendo illam legem *fol.* mihi 1171. Inquit enim quod non est quærenda alia ratio quam quæ ab Africano redditur, nullum scilicet tempus inueniri posse quo pignus datum Meuio valuerit, aut cõualuerit, non valuit quo tempore contractum est, nec conualuit quo tempore dimissus est Titius, quia, & hoc, & illo tempore res fuit aliena. Ratio est sumpta ab enumeratione partium, quia certe verius est, nec medio tempore conualuisse pignus Meuij, quia ei obstabat Titius qui eum præcedebat, nec poterat vtrumque pignus implere, ac proinde infirmum erat Meuij pignus ex duabus causis, quod res aliena erat & quod Titius prior erat, quarum vna tantum efficit quantum altera, ex vna quidem causa conualuit pignus medio tempore dominio acquisito mulieri, altera non conualuit quia medio tempore dimissus Titius non est sed quo ad extimationem demum aut venditionem rei in maritum factam, nullo igitur tempore plene conualuit, & ideo nec agitur hypothecaria in maritum ignorantem, in scientem agit, quia id egit dolo malo cum muliere, vt res æstimaretur fraudandi Meuij causa, quæ sunt vltima verba text. quæ non faciunt ad casum nostrum, & subsequitur Cuiac. quod cum Accurs. hæc non perciperet multa commiscet in hunc §.

Hinc sequitur quod cum hypotheca ad fauo- 5.
rem Caroli conualuerit, etiam quod sit generalis cum sit anterior, præferatur hypothecæ speciali Bonauenturæ *leg. generaliter Cod. qui pot. in pign. hab. leg. vlt. Cod. quæ res pign. oblig. poss. leg. qui generaliter leg. potior. Digest. qui pot. in pign. hab.* Et hæc conclusio procedit etiam quod Carolo sub conditione bona fuerint obligata, cum postea fuerint obligata Bonauenturæ. Nam aduenientе conditione prout euenit, in casu isto retrotrahitur obligatio ad initium conuentionis hypothecæ, cum conditio sit casualis, non autem potestatiua, ita vt dictus Carolus inueniatur, prior, & 6.
antiquior creditor, ac præferatur Bonauenturæ posteriori creditori puro, ex dispositione *dict. leg. qui balneum §. Titia, & leg. potior, §. videamus, ff. qui pot. in pign. hab.* Quando enim dispositio est sub 7.
conditione casuali dicitur ius quæsitum licet conditionaliter, & ideo aduenientе conditione retrotrahitur, & primus ille creditor præfertur secundo posteriori vt in præcitatis iuribus, quæ in puncto allegat Menoch. *cons.* 852. *numero* 38. *in fin. vers. ratio differentiæ.* Et nil mirum cum nulla detur inhabilitas extremi à quo, quia inhabilitas solum consideratur quando persona vel res periit, aut fuit interempta, non quando non est in bonis debitoris facto suo qui illam alienauit, 8.
cum alienatio habeat suam causam annexam; videlicet hypothecam anteriorem *leg. debitorem Codice de pign. leg. res pignoris. Cod. de remiss. pign.* Et ita habilitatem extremi declarat. Negusan.

de

de pign. memb. 2. 5. *part. numero* 41. Et hanc sententiam ex *text. in dict. leg. qui balneum*, §. *Titia in dict. leg. potior*, §. *videamus*, tenent ferè omnes infrascripti DD. videlicet Bart. *in leg. si quis pro emptore numero* 46. *& 47. Digestis de vsu. ap.* & ibidem Ias. *numero* 311. idem etiam Bart. Angel. Alexand. & reliqui in *leg. filius Digestis de verb. oblig.* Din. *cons.* 4. quem sequitur Ioann. Andreas *in addit. ad speculat. in titul. de Teste*, §. *nunc tractemus, vers.* 18. *in addit, magna* Alberic. *in dict. leg. potior per tot. ff. qui pot. in pign. hab.* & ibidem Fulgos. *n.* 2. Socin. *sen. cons.* 41. *n.* 19. *lib.* 4. Gabr. *cons.* 141. *n.* 8. *lib.* 1. iterum Alberic. *in dict. leg. qui balneum*, §. *Titia, ibi in bonis mulieris fuerit*, & Fulgos. *numero primo, & quinto*, Oldrad. *cons.* 114. *numero quarto*, Paris. *cons.* 11. *numero* 83. *& seqq. lib.* 1. Alciat. *respons.* 131. *numero quarto*, eleganter Menoch. qui ponit rationem diuersitatis inter conditionem potestatiuam & casualem *dict. cons.* 852. *numero* 37. *&* 38. Rebuff. *in tractat. de constitut. reddit. titul.* 1. Glos. 8. *numero* 9. Rodericus Suarez *in leg. post rem iudicatam in declaratione legis regni limit.* 7. *numero* 4. *ad fin.* Gutierez *alleg.* 4. *numero* 16. Negusan. *de pign. memb.* 2. *part.* 5. *numero* 12. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 11. *tit.* 23. *numero* 29. *& lib.* 14. *titul.* 46. *numero* 19. & de communi testatur Bero. *cons.* 46. *numero* 15. *& seqq. lib.* 1. cum infinitis qui possent allegari, & hanc etiam sententiam tenuit Rota apud Mohed. *decis.* 1. *de pign.* & alias etiam tenuisse testatur Mantic. locis citatis, & bis in hac causa in prædictis duabus *decis. coram Reuerendiss. Domino meo Patriarcha Hierosolymitano*, & prius *coram R. P. D. meo Verospo* 25. *Iunii* 1617.

Neque est verum quod huic opinioni videatur resistere *text. in cap. si pro te de rescript. in* 6. *& in Clement.* 1. *de concess. præben.* vbi si concessum fuerit beneficium, si alicuius consensus accesserit, deinde ante præstationem consensus illud alteri fuerit concessum simpliciter, iste vltimus est
9. potior, quamuis postea superueniisset consensus illius tertij, quia iste consensus non trahitur retro in præiudicium illius qui medio tempore ius quæsiuit, provt dicta iura ponderat Giouagnionius modernus I. C. Bononien. *in cons.* 35. *num* 36. *& cons.* 98. *numero* 11. *vers. & pro hac opinione*; vbi conatur etiam probare *numero* 25. *&* 27. quod hęc sententia habeat multos contradictores. Nam huic motiuo fuit responsum nullatenus prædicta iura officere, quia ibi non agitur de conditione casuali provt in casu nostro, sed conditione potestatiua, quæ licet dependeat à voluntate tertij, non tamen trahitur retro ad tempus concessionis actus, sed vires assumit tantum tempore quo adest conditio, quæ cum non dependeat neque à Papa, neque à prouiso, sed à tertio, absque iniuria primi medio tempore Papa conferre
10. potuit Ioann. Andr. *in dict. c. si pro te, numero tertio*; Ioann. Monachus *numero secundo*, Geminian. *numero quinto*, Franc. *numero tertio*. Anchar. *numero primo*, Gugliel. de Monte Lauduno *col.* 1. *vers. vnde hæc conditio*. At secus est in conditione mixta vel casuali qualis est ista, vt dicunt DD. præcitati, & in terminis *dict. Clem.* 1. *conditio erat mere potestatiua à voluntate prouisi, cum Papa prouiderit cum conditione nisi beneficium minoris valoris duxerit acceptandum*. Vnde ante declarationem potuit Episcopus vtrumque beneficium conferre, quia illa conditio potestatiua non retrotrahitur, Vitalis *in dict. Clem. numero* 4. Cardinalis *numero* 9. *vers. secundo ex pone*. Anchar. *numero* 21. Abb. *col.* 1. Ioann. de Imola *numero* 3. *& seqq.* Et ratio est quia quando conditio est potestatiua nullum ius dicitur II.
parti acquisitum, ex quo pendet à voluntate alicuius quod actus perficiatur, non enim ante impletam conditionem contractus dicitur initus, sed ineundus, & ob id non trahitur retro. At secus est quando conditio est casualis, quia hoc ca- 12.
su dicitur ius quæsitum licet conditionaliter, & ideo veniente conditione retrotrahitur, & ille prior creditor præfertur secundo posteriori, provt est casus nostri, vt post Ioann. de Lignano, Paul. de Eleazaris, Ioan. de Fantuccio, Gemin. & alios, distinguit Menoch. *dict. cons.* 852. *numero* 39. *cum pluribus seqq.* & optimè Socin. sen. *in cons.* 41. *in princ. lib.* 4.

Alia etiam fuit per Dominos data responsio videlicet quod etiam si conditio de qua in iuribus illis fuisset casualis, vel mixta ad effectum acquisitionis dominij gratia prima ad fauorem secundi faciendo illi collationem puram potuit 13.
reuocari, ita vt dominium acquiratur secundo *leg. quoties de rei vendicat.* Bart. *in leg. si quis ius iurandum numero primo, Cod. de reb. credit.* Afflict. *in c.* 1 *mihi num.* 31. *de Vassal. qui contra const.* Lotar. & latè Menoch. *cons.* 388. *numero* 34. *lib.* 4. Surdus *cons.* 382. *numero* 79. *&* 80. *lib.* 3. Quod etiam fuit admissum in hac causa ad effectum acquisitionis dominij per Bonauentuiam cui simpliciter fuit facta donatio cum traditione possessionis vt in *decis. sub. die* 28. *Aprilis* 1617. *&* 7. *May* 1618. 14.
coram. R. P. D. meo Verospo. At secus est respectu hypothecæ quæ non poterat considerari in casibus prædictorum iurium, quæ quidem hypotheca semper sequitur rem quæ dicitur transire cum sua causa vt supra probatum est, & eleganter distinguit Gabr. *d. cons.* 141. *n.* 8. *lib.* 1.

Ad DD. vero allegatos per Giouagnion fuit responsum quod aliqui loquuntur quando extremum à quo non reperitur habile; quod non est in casu nostro cum sit habile vt supra pro- 15.
batum est. Et ita loquitur Negus. *de pign. dict. part.* 5. *membr.* 2. *numero* 40. *&* 41. Magon. *dec. Florent.* 21. *numero* 13. Tiraquell. *de iur. constit. ampliat.* 17. *numero* 6. & in hunc sensum loquitur Surdus *in cons.* 43. *numero* 40. *&* 41. *lib.* 2. dum agit de restitutione facta à Principe, *& in cons.* 382. *numero* 79. *&* 80. dum loquitur respectu dominij. Alij vero DD. dicunt quod Constitutum conditionale non retrotrahitur purificata conditione, quando medio tempore fuit facta realis traditio alteri, quod est verum cum de possessione, & dominio tractatur, ea ratione, quia donatio præcedens conditionalis impedire nequit quin dominium, & possessio in alium transferatur, ideo is in quem antea translata sunt fit potior, quasi is qui donauit efficere possit ne dominium & possessio primo donatario acquiratur, illam in alium ante purificatam conditionem transferendo vt in *dict. leg. quoties Codice de rei vendic.* quia purificato constituto extrema non sunt amplius habilia. At secus est respectu hypothecæ cum extrema sint habilia, cum hypotheca semper sequatur rem, vt supra dictum est, & ita respondet Gabr *dict. cons.* 141. *n.* 8. *lib* 1. & in istis terminis, qui non faciunt ad propositum loquuntur DD allegati per Giouagnion. nempe Signorol. *cons.* 217. *numero* 1. Decian. *cons.* 247. *numero* 3. *vers. non obstat quod supra dictum, & in leg. contractus* 23. *numero* 22. *vers. sexto limitatur.*

ff. de

ff. de reg. iur. Rip *conf.* 8. *tit. de donat.* & ad Trebell. *fol.* 76. Gozadin. *conf.* 58. *num.* 57. & 58. Grat. *conf.* 69. *n.* 11. Mandel. *conf.* 63. *lib.* 1. Monterent. *ad Statut. Bononiæ tit. de pacto præt. §. sed demum vers. solutio in fin.* Tiraquell. *de iure constitut. ampliat.* 17. *numero* 5. *& seqq.* Honded. *conf.* 18. *num.* 67. *vol.* 2. Marcambr *conf.* 31. *per tot.*

Non obstat quod in omnem euentum prædicta possent procedere si hypotheca fuisset purificara ante alienationem, vel fuisset ab initio pura, 16.
secus autem quando purificatur post alienationem, quia isto casu nulla adest lex aut Doctor qui hoc dicant, imo multi DD. tenent expresse contrarium, vt dicit Giouagnion. *d. conf.* 35. *n.* 35. *quod tuetur conf.* 98. Sed certè ex prædictis apparet de contrario, quia verissima est conclusio quod hypotheca conditionalis conditione casuali vel mixta retrotrahitur ad diem contractus vt supra probatum est, quod habet etiam locum quando bona futura fuerunt obligata, si postea acquirantur, & potest considerari tempus quo bona sint affecta, vt etiam supra probatum est ex *d. leg. qui balneum, §. Titia*, supra inductum, quem DD. supra citati passim allegant ad probandam prædictam conclusionem, vt habeat hunc intellectum: Et propterea ex eo non potest firmari conclusio, quod ad hunc effectum requiratur quod bona sint in bonis, vel de tempore contractus, vel de tempore purificatæ conditionis, quia iste non est verus intellectus istius text. vt supra ex Cuiac. probatum est, sed sufficit quod aliquando pignus conualuerit prout in casu nostro, quo statim acquisitis bonis conualuit, vt iam dictum est.

17. Nec DD. per ipsum Giouagnion. allegati contrarium dicunt, nam Bart. quem primo allegat. in *d. l. qui balneum. §. Titia, in princ.* ponens casum ibi. Primo obligaui Titio rem alienam, secundo obligaui etiam Caio, tertio emi rem alienam, quarto illam rem Sempronio vendidi, & pretium solui primo creditori, quamuis dicat quod secundus non potest auocare à primo possessore, quia nunquam fuit illa res sibi obligata, quod est verissimum & non negatur, nó tamen dicit quod non conualuerit hypotheca Titij cui res fuit primo obligata, itaut si non fuisset satisfactus non potuisset agere contra pignus quod admittit tex. vt supra ponderatum fuit, & bene facit Angel. in contrarium per Giouagnion. allegatus, qui ponit vtrumque casum videlicet Titij primi, & Meuij secundi creditoris in Summario legis, casum Titij ponit hoc modo. *Conditio existens retrotrahitur si habet extrema habilia*, & infra ponit casum Meuij ibi. Secundo, nota *regulam auream* huius §. *quod tunc demum per subsequens dominium confirmatur pignus à principio inualidum si in bonis debitoris tempore confirmationis inueniatur.* Ergo non sufficit sola acquisitio dominij, nisi perseueret tempore confirmationis, quia tempore quo fuit confirmatum pignus Meuij per solutionem factam Titio pignus non erat amplius in bonis, secus si fuisset in bonis prout in casu nostro.

18. Ad doctrina Bald. in qua Giouagnion. facit maximum fundamentum *in d. §. Titia* in lectura antiqua. Respondetur quod primo loco Bald. nihil aliud facit quam redigere in summarium text. in facti contingentia vt patet ibi, in §. *Titia prædium.* In re quæ non est in bonis debitoris tempore contractus non tempore conditionis existens, licet sit medio tempore non trahitur hypotheca, hactenus Bald. cuius sensus est dum dicit, si bona non reperiuntur in bonis tempore conditionis existentis non trahitur hypotheca licet medio tempore fuerint, quod si non reperiantur in bonis quando hypotheca conualescit si non fuerint alienata in tertium qui est casus d. §. Titia, quem in compendium redigit Bald. secundum quod propterea est intelligendus Bart. *in leg. non solum liberationis verbo, numero* 7. & ibi addent. *Digestis de liberat. legat.* qui non est casus noster; Quia conualuit hypotheca Caroli de Castro statim quando bona fuerunt acquisita, & sic erant in bonis quando hypotheca conualuit, vt supra probatum est. Et in hunc sensum loquitur in secunda lectura antiqua dum dicit. Nota quod dominium superueniens debitori, qui obligauit rem bona fide creditori sub casu, vel conditione de futuro non confirmat pignus, nisi tempore confirmationis res sit in bonis debitoris, quia requiritur quædam habilitas tempore confirmationis; Verba enim illa sub casu, vel conditione debent intelligi secundum *text. in d. §. Titia.* Videlicet si bona mea erunt, vel si Dominus consenserit, & sic Bald. explicando illum text. loquitur sub casu, vel conditione de futuro, quæ respiciunt ipsum pignus, non autem res, & bona pro quibus conditionaliter fuit datum pignus, quia hoc casu sufficit, quod hypotheca conualescat, hoc est quod teneat primum locum, & non excludatur ab alio, quo casu etiam quod sit conditionalis conditione casuali, vel mixta purificata conditione retrahitur in præiudicium tertij, cui medio tempore fuit dominium quæsitum, vt supra est probatum.

19. Et ex prædictis tollitur facillimè dictum Fulgos. dum redigit in summ. §. Titia ibi Pignus in re aliena contractum non potest confirmari si tempore, quo causa confirmationem superuenit non fuerit in bonis debitoris, hoc est, quia cum pignus Meuij esset exclusum per anterius pignus Titij, cum bona fuerint alienata, & postea satisfactum Titio, licet fuerit per talem satisfactionem Titij confirmatum pignus Meuij, non tamen suffragatur, cum bona non essent amplius in bonis debitoris, quod clarè ipse Fulgos. declarat hoc modo *numero* 1. in loco in contrarium per Giouagnon. allegato dum dicit. Nota quod solutione facta primo creditori, ita demum pignus secundi creditoris confirmatur cum res pignorata in bonis debitoris inuenitur, quod ita verum puto si tempore ipsius pignoris secundi res non fuerit in bonis debitoris.

20. Et secundum terminos d. §. Titia sunt intelligendi Ripa *in leg. priuilegia numero* 42. *Digestis de priuileg. credit.* Asin. *de execut. §.* 7. *cap.* 33. Negus. *de pign. part* 5. *memb.* 2. *numero* 41. & Burlat. *conf.* 45. *numero* 17. *lib.* 1. qui allegantur per Giouagnon. qui omnes cum allegent text in d. §. Titia, iuxta illius terminos sunt intelligendi, ex doctrina Bart. *in d. l. non solum, §. liberationis verbo sup. allegato.* Nec est curandum de Grato *conf.* 69. *numero* 11. *lib.* 1. quia loquitur in constituto, & huic obiectioni latè supra fuit satisfactum.

21. Non obstat tandem quod ista videatur donatio causa mortis ex adductis per Constan. Roger. *de protestat. §.* 3. *numero* 49. & ideo sicuti in legatis tempus existentis conditionis inspicitur, ita & in donationibus causa mortis, Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 14. *titul.* 46. *num.* 11. & 12. Quia fuit

fuit responsum quod Rogerius ponit casum quando quis donat bona sua inter viuos post mortem suam, & dicit sensum esse quod donat ex tunc inter viuos, ita tamen quod effectum, & executionem sortiatur post mortē suam, quæ dies mortis cum certo sit extitura dicit hanc donationem esse puram, & dicit statim valere stipulationem quoad substantiam, licet secus quoad effectum exactionis. Et subdit secus esse si quis donat purè inter viuos cum protestatione quod habeat locum post mortem si decesserit sine filiis propter repugnantiam quia primò dixit purè, & deinde si decesserit sine liberis, quæ repugnantia non potest saluari, & ideò dictum huius Doct. non officit in casu nostro. Quia Iulius donauit purè inter viuos, quatenus ipse Iulius moreretur sine filiis, & sic optimè saluatur ista donatio quod sit pura inter viuos, ad exclusionem donationis causa mortis, quatenus tamen ipse Iulius moreretur sine filiis, non autem simpliciter pura, quia erat facta sub conditione quatenus moreretur sine filiis, Alexand. *cons.* 14. *n.* 1. *vers.* & dicit Bart. *lib.* 1. vbi si dono post
22. mortem quamuis in dubio dicatur donatio causa mortis, tamen secus dicendum quando exprimitur, quod sit inter viuos prout in casu nostro, & dixit Alexand. hanc esse communem opinionem, maximè cum fuerit promissum de non contraueniendo donationi, vt statim dicitur loco prædicto.

Secundum principale fundamentum decis. fuit quia in Instrumento donationis factæ per Iulium Mazzarostum Carolo de Castro duæ sunt obligationes. Prima de qua supra dictum est. Secunda verò est de non contrauenien d. Instrumento, & donationi, nec faciendo actum ipsi contrarium & hæc obligatio, & promissio habet etiam suam particularem hypothecam ibi. Pro quibus omnibus obligarunt sese, & bona, &c. Vnde Carolus loco damnorum, & interesse potest agere ad bona medio tempore quæsita, quia cadunt sub hypotheca ex supra ponderatis.

Neque obstat, quod in d. obligatione censeatur repetita conditio, de qua in donatione principali ex Castrens. *in cons.* 225. *in princip. vers. nam*
23. *omnia verba par.* 2. quia hoc est verum ad effectum quod donatio non teneret si conditio deficeret, non autem ad effectum, quod si fuisset contrauentum obligatio non censeretur pura, ita vt ex eo Carolus posset iuuari, vt per eundem Castren. *loco citato num.* 1. ibi. Sicut enim ad hæredem defuncti transisset onus soluendi si assignatio prædicta, vel solutio facta non fuisset, & conditio fuisset impleta. Ita, & deficiente conditione debet ad hæredem eius transire emolumentum, & sic exercitium huius hypothecæ videbatur tantummodò suspensum, non autem ipsa hypotheca videbatur in hoc casu simpliciter conditionalis vt innuit Castr. *loco allegato*
24. Bellamer. *cons.* 39. *n.* 17. & 18. *cum seqq.*

Et ita fuit conclusum causa bis proposita, ac maturè discussa, &c.

R. P. D. CERRO.

Romana Renunciationis.

Mercurij 23. *Martij* 1630.

ARGVMENTVM.

Quando & ex quibus dicatur captatoria voluntas. Et renunciatio matris facta filio, vt de suis bonis disponat ad fauorem familiæ non dicatur captatoria dispositio neque à iure improbata.

SVMMARIVM.

1 *Pacta restringentia libertatem vltimæ voluntatis etiam facta cum eo de cuius hæreditate agitur improbantur à iure.*

2 *Sustinentur reciprocæ vltimarum voluntatum dispositiones quando fiunt ex mutua affectione.*

3 *Secus quando ex præambula conuentione, & pacto fiunt, quia tunc censentur captatoriæ aliena voluntatis.*

4 *Dictio suprædicta est personalissima, & restringit dispositionem ad personas contemplatas, nec vltra eas extenditur.*

5 *Considerata conseruatione agnationis omnes filij in pari gradu existentes considerantur tanquam capita familiæ.*

6 *Mater præsumitur habere æqualem affectionem erga omnes eius filios.*

7 *Nec natus, nec conceptus tempore testamenti non potest dici de familia, & agnatione disponentis.*

8 *Non videtur agnationis conseruationi prospicere qui vnicum tantum vocat, & vnicum facit substitutionis gradum.*

9 *In renuntiationibus debet Iudici causa insinuari, & liberè exprimi cum omnibus suis circumstantijs non sub inuolucro verborum.*

10 *Stante enormissima læsione non sustinetur renuntiatio, sed ab ipso renuntiante potest impugnari.*

11 *Concurrentibus solemnitatibus à Statuto requisitæ præsumitur omnimoda validitas Instrumenti.*

12 *Captatoria voluntas tribus modis distinguitur, & & qui sint huiusmodi.*

13 *Qui non renuntiat sub pacto vt certæ personæ instituantur, sed approbat voluntatem futuræ dispositionis iam sibi declaratam non captat liberam testandi facultatem.*

14 *Quando dispositio non est conditionalis, sed modalis sustinetur, & vitio captatoriæ voluntatis nequit impugnari.*

15 *Quando renunciatarius potest instituere hæredes sibi visos nec vmbra captandæ voluntatis potest considerari.*

16 *Ex quibus dicatur, quis constituisse perpetuam primogenituram omnes in testamento expressos & ordine successiuo vocatos.*

17 *Ordo successiuæ vocationis censetur repetitus inter descendentes secundi, & vlterioris geniti, ne plus videatur tribuere remotioribus, quàm proximioribus magis dilectis.*

18 *Primogenituræ dicuntur institutæ pro maiori agnationis conseruatione.*

19 *Quia melius conseruatur decor familiæ conseruando bona in primogenitis quam inter plures ea distribuendo.*

20 *Dicitur reliquisse familiæ, qui vni de familia etiam remotiori reliquit.*

21 *Mi-*

21 *Mandans instituì hæredem pro augmento decoris familiæ dat facultatem disponendi ad libitum etiam in vnum tantum de familia.*

22 *Instituens nepotes ex fratre dicitur agnationem conseruare.*

23 *Omnes testatoris descendentes tam ex linea effectiua quam contentiua vltra decimum gradum dicuntur de ipsius familia, & agnatione.*

24 *Et admittuntur ad fideicommissum perpetuum, & pro conseruatione agnationis ordinatum.*

25 *Nati longe post obitum aui non illi succedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis superexistentis.*

26 *Instituens hæredes filios fratris censetur illos instituisse fauore conseruandæ agnationis.*

27 *Onus assumendi cognomen & insignia familiæ indicat testatorem voluisse illam semper, & perpetuo conseruare.*

28 *Ad effectum renuntiationis sufficit causam fuisse expressam nec est necessarium eius veritatem expendere.*

29 *Ex concursu omnium solemnitatum omnia præsumuntur vera ita vt dubitari non possit de sufficientia & veritate causæ expressæ.*

30 *Causa pro conseruatione agnationis est pia, & laudabilis & remouet omnem læsionis suspicionem.*

31 *In renuntiatione Iuris dependentis à futuro euentu nulla potest considerari læsio.*

DECISIO C.

SEntentia Rotalis lata per Reuerendiss. P. D. meum Otthobonum, præuia decisione edita 24. Iunij 1649. in qua dictum fuit, renunciationem sustineri hodie impugnabatur à Valentia de Valentibus renunciante.

Et primo, quia ipsa fecit dictam renunciationem ad fauorem Philippi eius filij, vt ipse de integra sua hæreditate disponeret ad fauorem certarum personarum, de quibus se certioratam asseruit; ideoque exinde filio ablata remansit libera testandi facultas, & consequenter renunciatio, tamquam captatoria nullius est roboris, & efficaciæ, cum huiusmodi pacta restringentia libertatem vltimæ voluntatis à iure improbentur, etiam si fiant cum eo, de cuius hæreditate agitur, vt probant text. *in l. licet* 19. *Cod. de pact. in l. stipulatio hoc modo concepta* 61. *ff. de verbor. oblig.* gloss. *inl. ex eo Instrumẽto, verb. successiue, C. de inutil. stipulat. & in l. si fratres* 53. *§. idem respondit il primo verb. ideò, ff. pro soc.* Alexand. *cons.* 28. *per tot. lib.* 3. Bertrand. *cons.* 246. *n.* 7. *lib.* 6. Bero *consil.* 30. *num.* 23. *vsque in fine lib.* 3. Capell. Tholosan. *quæst.* 453. *numer.* 2. *& per tot.* Tiraquell. *de iur. primogen. quæst.* 6. *n.* 18. *cum seqq.* Gratian. *discept. forens. cap.* 908. *n.* 1. *cum seqq.* Olasch. *decis. Pedemont.* 100. *n.* 17. cum aliis per Rotam *in Romana de Caualeriis* 25. *Iunij* 1632. *& 14. Februarij* 1633. *coram cla. me.* Coccino *in recent. decis.* 178. *num.* 3. *& 4. & decis.* 350. *n* 12. *& 13. par.* 6.

1. Idque eò fortius, cum illa non fecerit simpliciter ex affectione erga filium, sed ea lege & pacto, vt institueret personas inter ipsos conuentas, ibi, *Certior facta de ipsius voluntate circa institutionem hæredis, &c. vt hoc faciat summopere desiderans obtulit eidem eius filio renunciare, &c.* & ibi, *Hanc autem renunciationem fecit, &c. ad effectum, vt dictus D. Philippus de tota, & integra sua hæreditate ad eius libitum disponere valeat ad fauorem suprædictarum personarum, &c.* Licet enim sustineantur reciprocæ vltimarum voluntatum dispositiones, quando fiunt ex mutua disponentium affectione *per text. in l. captatorias ff de hæred. inst.* Secus tamen est, vbi (prout hic) factæ fuerunt ex præambula conuentione, & pacto inter ipsos disponentes præcedenter inito, tunc enim excluditur 2. mutuæ affectionis, ratio, & dispositiones censentur captatoriæ alienæ voluntatis, vt tradit Bart. 3. *in d. licet sub num.* 1. *C. de pact.* DD. communiter *in l. captatorias, C. de testament. milit. & in l. illa autem institutiones, ff. de hæred. instit.* Gratian. *dict. cap.* 908. *n* 5. *cum seq.* Rota *in recent. decis.* 272. *n.* 1. *part.* 8. *& in Romana hæreditatis de Scarsellis* 17. *Decembris* 1645. *coram Reuerendiss. D. meo Decano, &* 27. *Iunij* 1646. *coram R. P. D. meo Celso.* Attenta præsertim stipulatione, & acceptatione facta à Philippo renuntiatario pro se, suisque hæredibus, & successoribus in testamento declarandis, quæ non sit adiecta vltimæ voluntati, sed renunciationi factæ per contractum inter viuos, induxit necessitatem causatiuam testandi ad fauorem earumdem personarum, & indicat, Valentiam aliter non renunciasse, nisi filius renuntiatarius sic testari promisisset: Quæ quidem necessitas remissa non fuit ex facultate deinde ipsi concessa disponendi ad eius libitum, dum addita fuerunt sequentia verba, ibi, *ad fauorem suprædictarum personarum*, quibus satis explicatur, facultatem non suffragari ad disponendum extra personas concordatas: Dictio enim illa, *suprædictarum*, tamquam personalissima restringit dispositionem ad personas contemplatas, & vltra eas 4. non compatitur extensionem, Aym. *consil.* 98. *num.* 8. Menoch. *cons.* 86. *num* 43. *& 44. & cons.* 610. *n.* 22. Fusar. *consil.* 99. *num.* 4. Surd. *consil.* 123. *num.* 13.

Secundò quia deficit causa, cuius contemplatione renunciatio facta fuit; Valentia enim re- 5. nunciauit pro conseruatione bonorum in augmentum decoris familiæ, & agnationis, ac proinde omnes eius filij in pari gradu existentes, tanquam capita familiæ erant instituendi ad trad. per Molin. *de primogen. Hispan. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 6. 31. Ponderatis præcipuè tum illis verbis *ad fauorem suprædictarum personarum*, quæ demonstrant plures personas à renunciante fuisse contemplatas; tum etiam qualitate ipsius renunciantis, quæ cum sit communis mater, æqualem præsumitur habere affectionem erga omnes eius filios, & sic voluisse, quod omnes æqualiter instituerentur, ad tradita per Angel. *in §. illud quoque, auth. de nupt.* Dec. *in l.* 1. *sub numer.* 2. *C. vnd. liber.* Ideoque illi satisfactum non fuit à Philippo renunciatario, dum non instituit præfatos eius fratres, & respectiuè filios dictæ renunciantis viuentes, & extantes, sed nepotem nasciturum ex vno ipsorum tunc nec etiam coniugato, qui cum eo tempore nec natus, nec conceptus fuisset, non 7. poterat dici de familia, & agnatione disponentis *l. si quis filio. ff. de iniust. rupt. & irrit. testam. l. Titus exhæredato filio. ff. de suis, & legit.* Nec agnationis conseruationi prospexisse videtur, dum vnicum tantum vocauit, & vnicum gradum substitutionis fecit ex allegatis per sanctum. Greg. *decis.* 464. *n.* 17.

Tertiò, quia decretum Iudicis interpositum 8. non fuit, causa cognita, eique insinuata, prout requiritur per Statut. Vrb. *lib.* 1. *cap.* 131. Nam modus

modus conseruandi agnationem per institutionem neporis nascituri cum exclusione omnium fratrum non erat palliandus sub inuolucro verborum, sed liberè exprimendus cum omnibus suis circumstantiis, vt mater posset deliberare, an vellet eidem consentire, ac Iudex illum intelligere, & approbare per ea, quæ dicit Rota *corā*
9. *bon. mem. Buratto decis.* 120. *numero* 8. *&* 22. *& in recent. decisione* 1. *numero* 21. *& decisione* 203. *&* 22. *&* 23. *part.* 8. *ac in Romana domunculorum* 10. *Febr.* 1648. *coram Reuerendiss. D. meo Decano. §. non obstant in fine.*

Quartò denique, quia fuit enormissimè læsiua, cum pro tenui menstruo legato scutorum 25. temporaliter duraturo ipsa renunciauerit legitimam ascendentem ad scuta quinquaginta
10. mille, & vltra; Stante enim enormissima læsione, renunciatio non sustinetur, sed ab ipsamet muliere renunciante validè post impugnari, vt respondit Rota *decisione* 102. *numero primo, cum sequentibus part.* 2. *diuersiculo decisione* 318. *numero* 1. *cum seq. par.* 8. *recent. & in Romana donationis* 16. *Martij* 1643. *coram Reuerendiss. P. D. meo Bichio.*

Verùm causa proposita, his minimè obstantibus, Domini iterum existimarunt renunciationem sustineri & sic sententiam Rotalem esse con-
11. firmandam, quia eius validitatis non reuocatur in dubium, & iustitia conuincitur ex ipso renunciationis Instrumento, in quo seruatæ fuerunt omnes solemnitates per statutum nostrum requisitæ *lib.* 1. *cap.* 151. omnimodæ validitatis præsumptionem præseferentes, ex iuribus allegatis in dicta decisione edita coram Reuerendissimo P. D. meo Otthobono, §. *ratio est, & in Romana prætensæ restitutionis dotis* 15. *Ianuarij, &* 21. *Iunij* 1649. *coram R. P. D. meo Peutingero.*

Primum siquidem obiectum remoueri visum
12. fuit ex qualitate dispositionis captatoriæ, quæ regulariter triplicitèr diuiditur. Primò scilicet, quando substantia vltimæ voluntatis principaliter, & directo confertur in liberam voluntatem alterius, vt puta si testator dixerit. *Instituo hæredem Sempronium, si Titius voluerit*, quia si Titius dicat se nolle, Sempronius non erit instítutus, & Testator remanebit deceptus decedendo intestatus *lege si quis Sempronium* 68. *vbi gloss. in figuratione casus, Digestis de hæredit. institutione.* gloss. *in lege captatorias verb. aliena. Digestis eodem in lege captatoriæ in figurat. cas. Digestis de legat.* 1. *& in lege captatorias. Cod. de testamento milit.* Secundò quando non principaliter, sed per indirectum committitur substantia dispositionis, *vt instituo, quem Titius voluerit*; Nam Titio nolente, vel non eligente, institutio remanet vacua. Tertiò denique quando institutio fit sub spe alterius institutionis, videlicet, *Instituo te, si instituieris me.* gloss. *in dict. l. captatorias d. verb. captatorias. C. de testament. milit.* & hisce tribus modis captatoriam voluntatem distinxerunt Couarr. *in cap. cum tibi numero* 1. *de testam.* Grass. *in §. institutio quæstione* 18. *numero* 2. & Rota *in superius allegata Romana de Caualeriis* 25. *Iunij* 1632. *coram clar. mem. Coccino in recent. d. decisione* 350. *numero* 4. *vsque ad* 14. *par.* 6. Tertia verò species subdiuiditur etiam & comprehendit casum, quo institutio, vel alterius dispositionis conditio tendat ad alium extraneum hæredem instituendum, vt puta, *Titius habeat centum, vel hæres meus esto, si Mæuium hæredem instituerit, per text. in d. lege si fratres* 53. *d. §. idem respondit il primo, Digestis pro soc. & in illa autem institutione* 71. *versiculo sed illud quæri potest. Digestis de hæreditate institutionis* Couar. *in d. cap. cum tibi, numero secundo versiculo & ideo idem erit.*

Nulla autem ex præfatis speciebus congruit casui nostro. Prima siquidem, & secunda non indigent discussione: tertia verò penitus tollitur ex contextu renunciationis: Valentia enim non renunciauit sub prætensa promissione, pacto, seu conditione, quod Philippus renunciatarius certas personas institueret; sed approbauit dumtaxat eius voluntatem futuræ dispositionis antecedenter sibi oretenus declaratam, atque ad renunciandum mota fuit, vt eo magis filius eamdem suam voluntatem iam sibi cognitam posset adimplere, vt sunt clara verba eiusdem renunciationis, ibi, *Per-Illustrissima D. Valentia, &c. exposuit, & narrauit, quod* 13.
Per-Illustrissimus D. Philippus de Valentibus eius filius, &c. volens de bonis suis disponere proposuit testari, ipsaque exponens certior facta de ipsius voluntate circa institutionem hæredis, & de causa, ex qua mouetur pro bonorum conseruatione in augmentum decoris familiæ, & agnationis, &c. huiusmodi voluntati adhærens, idemque intendens, ac propterea vt hoc faciat summopere desiderans obtulit eidem eius filio renunciare legitimam, & aliam quamcumque portionem sibi in bonis illius de iure quomodolibet debitam &c. & ibi, *renunciauit, &c. legitimæ & alteri cuicumque portioni, &c. ipsamque legitimam, & aliam quamcumque portionem, ac iura, &c. vt supra cessit, &c. dicto D. Philippo eius filio præsenti, & pro se, suisque hæredibus, & successoribus in dicto testamento nominandis, seu declarandis acceptanti, &c. Hanc autem renunciationem fecit, &c. ad effectum, vt dictus Dominus Philippus de tota, & integra eius hæreditate ad eius libitum disponere valeat ad fauorem supradictarum personarum, &c.* Hinc igitur institutio
14. hæredis pendebat ab arbitrio renunciatarij iam anteà declarato, & consequenter renuncians per huiusmodi renunciationem non captauit, neque aucupauit illius liberam testandi facultatem ad tradita per Fontanell. *de pact. nuptial. clausul.* 5. *gloss.* 10. *par.* 2. *numero* 19. *fol. mihi* 241. Mastrill. *decisione Sicul.* 190. *numero* 1. & 2. verba vero illa ibi, *vt hæc faciat summopere desiderans*, & ibi, *vt dictus D. Philippus de tota, & integra eius hæreditate ad eius libitum disponere valeret ad fauorem supradictarum personarum, &c.* non important conditionem, sed modum, nec faciunt dispositionem conditionalem, sed modalem, quæ proinde sustinetur, & vitio captatoriæ voluntatis impugnari non potest, esto quod si modus esset illicitus, & à iure improbatus reiici deberet, vt docet gloss. *in lege cum donationis, verb. adstringitur, versiculo si verò remittat, C. de transact.* Ruin. *cons.* 20. *numero secundo &* 3 *lib.* 2. Peregrin. *cons.* 34. *n.* 3. *cum seqq. lib.* 5. *& de fideicommiss. art.* 33. *num.* 63. Futar. *de substit. qu.* 502. *n.* 27. *cum seqq.*

Indeque cessant omnia superiùs in contrarium adducta: Procederent enim, si Valentia

renunciallet sub explicita conditione instituendi certas personas, itaut filius renunciatarius contra eius voluntatem adstrictus esset vnu magis quam alium habere hæredem, vt ad literam proban. text. glos. & DD. supra allegati, & facit Soccin. iun. *cons.* 143. *num.* 40. *lib.* 1. Secus autem, vbi renunciauit (prout hic) per modum simplicis approbationis, & adhærendo voluntati eius filij sibi antea declaratæ. Hoc enim casu cum renunciatarius instituere potuisset hæredes sibi visos & quos vellet, nec minus vmbra captandæ filialis voluntatis in patre renunciante considerari potest, vt optime tradit Bart. *cons.* 72. *sub numer.* 1. *vers. ed in proposito, volum.* 1. quem refert & sequitur Soccin. iun. *d. cons.* 143. *numer.* 41. Acceptatio verò, & stipulatio pro hæredibus in testamento declarandis nullius est relevantiæ, quia illorum nominatio non pendebat à voluntate renunciantis, sed à libero arbitrio renunciatarij iuxta declarationem præcedentem ab ipso oretenus factam quod à iure non improbatur iuxta auctoritates superius allegatas.

Secundum penitus tollitur, tam in Facto, quàm in Iure: In facto scilicet, quia causa renunciationis non fuit in eo constituta, quod Philippus deliberauerit instituere eius familiam, vel agnationem simpliciter, & absolutè, sed 15. quia deliberauerat instituere hæredē pro conseruatione bonorum in augmentum decoris familiæ, & agnationis, ibi, *Ipsaque exponens certior facta de ipsius voluntate circa institutionem hæredis, & de causa, ex qua mouetur pro bonorum conseruatione in augmentum decoris familiæ, & agnationis, & c. huiusmodi voluntati adhærens, & c.* Vnde cum ipse in eius testamento hæredem instituerit Primogenitum Andreæ Angeli eius fratris, & illi substituerit omnes eius filios, & descendentes masculos in perpetuum omnibusque defectis, vocauerit secundogenitum, & eius descendentes pariter masculos, ac demum eodem modo tertium, quartum, & vlteriorem genitum, cum perpetuo, & cessiuo ordine primogenituræ: Et casu quo Andreas Angelus non haberet filios, vel omnes illius descendentes decessserint, substituerit alios eius nepotes, scilicet Ioannem Baptistam, eiusque filios, & descendentes, ac deinde Iacobum, illiusque pariter filios, & descendentes, vt supra, cum prohibitionibus, oneribus, & aliis in testamento adscriptis pro perpetua eius agnationis & familiæ conseruatione, ibi, *In tutti, e singoli altri miei, &c. mio herede vniuersale faccio, &c. il primo figliuolo maschio legitimo, e naturale, che haurà con la Dio gratia il Sig. Andrea Angelo mio fratello, & à lui voglio, che gli succedino volgarmente, e per fideicommisso li suoi figliuoli, nepoti, e pronepoti, & altri descendenti maschi legitimi, e naturali in perpetuo, & infinito; Et mancando detto figliuolo, e sua descendenza masculina voglio, che similmente succeda il secondogenito di detto Signor Andrea Angelo, e la sua descendenza masculina legitima, e naturale, come sopra, e così il terzo, quarto, & altri geniti di detto Sig. Andrea Angelo, e loro descendenza, &c. E caso, che detto Sign. Andrea Angelo non hauesse figliuoli, ò descendenti maschi come sopra, à morire, &c. in questo caso voglio, che in detta mia heredità interamente, senza diminutione alcuna succede detto Sig. Gio. Battista mio nepote, e li suoi figliuoli, e descendenti maschi, come sopra, & in defetto loro restando finita la loro descendenza, voglio, che succeda detto Sig. Giacomo suo fratello, e mio nepote, li suoi figliuoli, e descendenti come sopra, e cosse sempre in qualsiuoglia di dette descendenze le femine, e loro descendenti, & in defetto di questi, ò vero mancando, e restando parimente finita la loro descendenza; voglio, che quello, che sarà vltimo, possa disporre di tutta la mia heredità, instituendo herede vniuersale vn figliuolo naturale di vna di dette descendenze, se pure* 16. *per fragilità humana ci fusse, a sua elettione, e quando ci fusse vno legitimo, e naturale delli nostri più prossimi, parimente a sua elettione, con le vocationi, sostitutioni, fideicommissi, prohibitioni, & altro, che saranno necessarij per la perpetua conseruatione, e nome della mia famiglia, &c. che perciò voglio, che quello, che succederà pro tempore, pigli, & vsi cognome, e l'arme della mia Casa, &c.* Vtique constituisse videtur perpetuam Primogenituram inter omnes in eodem testamento expressos, & dicto ordine successiuo vocatos, vt tradit Menoch. *cons.* 904 *num.* 17. 44. *vol.* 10. Rot *in Auenionen fideicommissi* 5 *Decembris* 1635 *coram Eminentiss. D. Card. Panziroli in recent. decisione* 77. *numero* 24. *par.* 7. Licet non expresserit ordinem successiuæ vocationis inter filios, & descendentes primi, secundi, & vlterioris geniti, cum in ipsis repetitus censeatur, ne alias valeat plus tribuisse remotioribus, quàm proximioribus magis dilectis, vt in puncto respondent Anchar. consilio 27. *per tot.* Roman. *consilio* 438. *numero* 13. Peregrinus *consilio* 38. *numero* 6. *vsque in fine lib.* 5. Menoch. *consilio* 1006. *numero* 49. *volum.* 10. Tiraquell. *de iure primog. quæstione* 3. *numero* 6. *cum sequentibus & signanter numero* 10. Molin. 18. *de primogenit. Hispan. lib. cap.* 5. *numero* 19. & 20. cum aliis optime adductis *in Tiburtina fideicommissi* 25. *May* 1646. *& lucet*, 14. *Ianuarij* 1647. §. *nec dubitare fecit coram Reuerendiss. P. D. meo Arguelles.* Et consequenter controuerti non potest, ipsum plenè adimpleuisse causam conseruationis decoris familiæ, & agna- 19. tionis in dicto Instrumento renunciationis expressam; Cum primogenituræ introductæ. ac institutæ dicantur pro maiori agnationis conseruatione, Cepol. *consilio* 251. *numero* 48. *libro* 2. Decian. *respons.* 31. *sub numero* 9. *versiculo secundò ad probandum vol* 1. Gabr. *consilio* 106. *numero* 3. *versiculo tamen dubium facit libr.* 1. Menoch. *consilio* 204. *numero* 18. *vol.* 3. Tiraquellus *vbi supra quæstione* 71. *numero* 2. *&* 3. Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 15. *ante numerum* 16. *versiculo item si testator*, Rota *in recent. decisione* 427. *numero* 40. *part.* 5. Et scilicet ratione, quia familiarum decor, & dignitas melius conseruantur ex inita bonorum conseruatione in personis primogenitorum, quam per illorum distributionem inter plures, vt optimè ponderarunt Soccin. senior *consilio* 47. *numero* 6. *lib.* 3. Paris. *consilio* 72. *numero* 81. *part.* 4. benè ad propositum relati *in dicta decisione coram Reuerendissimo P. D. meo Ottobono*, §. *quia tantum abest*, *quos refert*, & sequitur Surd. *consilio* 241. *numero.* 14. & doctè comprobauit Rota *in Romana locorum Montium* 15. *February* 1641. *coram Reuerendiss. D. meo Decano*, §. *de iure namque.* 20.

In iure verò, quia familiæ reliquisse dicitur, qui vni de familia etiam remotiori reliquit, vt

vt probant text. clari *in leg. si ius familiæ* 11⁷. §. *cum prætor*, ibi, *De ann. fi familia relinqui se dicet vni reliquisset*, *Digestis de legatis* 1. & *in leg. etiam ex familia*, §. *si fil. duo*, ibi, *Itaque cum forte tres ex familia eius essent, qui fideicommissum reliquit eodem, vel dispari gradu, satis erit vni reliquisse*, &c. ibique Glos. *dict. verb. vni*, *Digestis de leg.* 2. Castrens. *consil.* 32. *in fin. part.* 1. Alciat. *consil.* 120 *numero* 9. *lib.* 9. Crott. *cons.* 40. *ante numerum* 12. *vers. huic obiectioni lib.* 1. Ruin. *cons.* 114. *numero* 10. & *signanter*, *vers. ideo potest fieri*, *cons.* 116. *numero* 13. *vers. & propterea*, & *cons.* 127. *numero* 13. *vers. sicut quando lib.* 2. benè Surd. *cons.* 69. *num.* 6. & 7. *cum seqq.*

Ideò non refert, quod mater censeatur æqualem habere affectionem inter omnes eius filios

Quia ipsa in dicta renunciatione nullam dispositionem fecit, nec fieri mandauit ad fauorem familiæ, ex qua proinde censeri posset, omnes æqualiter instituisse, vel institui voluisse, in quibus terminis loquuntur iura ab altera parte allegata: Sed tantummodo approbauit (vt dictum est) voluntatem renunciatarij sibi oretenus declaratam instituendi hæredem pro augmento decoris familiæ, & agnationis, ideoque illi dedisse videtur absolutam disponendi facultatem de re sibi renunciata, vt posset de ea ad sui libitum disponere etiam in vnum tantum de familia ex iuribus supra ad- 21.
ductis, & signanter Ruin *dict. cons.* 114. *sub numero* 10. & *dict. cons.* 116. *numero* 12. *vers. ratio ergo*, qui pro ratione considerat, quod similis renunciatio in fauorem renunciatarij principaliter facta censetur.

Nec subsistit, quod primogenitus Andreæ Angeli, tamquam non natus, neque conceptus in vita testatoris non dicatur eius agnatus, & sic deficiat causa conseruandæ agnationis.

22. Quia præter quod obiectum euitatur animaduertendum, quod dum testator in defectu linearum omnium descendentium masculorum Andreæ Angeli sustinuit dictos Ioann. Baptistam, & deinde Iacobum, eorumque descendentes, pariter eius ex altero fratre nepotes tunc natos, & superexistentes, in ipsis causa agnationis conseruandæ suum congruum habuit effectum, vt responsum fuit *in Romana successionis* 13. *Iunij* 1624. *coram bon. mem. Merlino in recent.* 23. *decis.* 561. *numero* 70. *part.* 8. Tollitur hæc difficultas faciliori responsione, quia omnes descendentes testatoris ram ex linea effectiua, quàm contentiua etiam in remotissimo tempore vl- 24.
tra decimum gradum progeniti, & vsque ad actualem linearum extinctionem dicuntur de ipsius familia, & agnatione *leg. Prætor ait*, *Digestis de suis*, & *legitim.* Ac admittuntur ad fideicommissum ab eo institutum, quotiescumque ipse perpetuitatem considerauit, & voluit agnationem conseruari, vt post Peregr. *consil.* 44. *numero* 6. *lib. quarto*, & *cons.* 142. *sub numero sexto libro quinto*, Surdus *dict. cons.* 241. *numero* 50. dictum fuit in Feriarien. fideicommissi de Rasuris 12. *Decembris* 1622. *coram bon. memor. Merlino in recent. decis.* 436. *numero quinto*, & *sexto part. quinta.* Quomodo enim concepti, & nati post obitum testatoris admitti potuissent ad eius fideicommissum pro agnationis conseruatione ordinatum, nisi de illius familia, & agnatione extitissent? Textus vero in obiecto allegati non dicunt non esse agnatum testatoris, qui post eius mortem concipitur, & nascitur; sed quod nepos conceptus, & natus longè post obitum patrui, vel aui, illi ab intestato non succedit in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis superexistentis, vt sunt verba *text. in dict. leg. si quis filio*, ibi, *Caterum si postea conceptus* 25.
est. Marcellus scribit, neque vt filium, neque vt nepotem, aut cognatum ad hæreditatem, vel ad bonorum possessionem posse admitti, *Digestis de iniust. rupt. & irrit. testam.* & *in leg. Titius exhæredato filio*, ibi, *Respondi, qui post mortem aut sui concipitur, is neque legitimam hæreditatem eius tamquam suus hæres, neque bonorum possessionem tamquam cognatus accipere potest, quia lex* 12. *tabularum eum vocat ad hæreditatem, qui moriente eo, de cuius bonis quæritur, in rerum natura fuerit*, &c *Digestis de suis*, & *legitim.* ac bene explicat Petr. *de fideicommiss. quæst.* 9. *n.* 180. & 181.

Et hinc etiam corruit suppositum, quod vnicum tantum vocauerit, & vnicum gradum substitutionis fecerit, ideoque non prospexerit agnationis conseruationi.

Quia vltra quod frater instituendo sibi hæredes filios alterius fratris etiam futuros, & incognitos, censetur illos instituisse fauore conseruandæ agnationis, vt probat Socin. iun. *cons.* 172 *sub numero* 26. *vers. respondetur*, *quod etiam lib.* 2. Ex lectura testamenti superius recensita euidenter apparet, plures personas instituisse, vocasse, & substituisse vsque in infinitum, pluresque gradus substitutionum fecisse, semper vocando masculos, & excludendo fœminas, eorumque descendentes iuncto nominandis onere assumendi cognomen, & insignia eius familiæ pro perpetua agnationis conseruatione; itavt per consequens clarior deducatur disponentis intentio, quod voluerit illam semper, & perpetuo eo magis conseruare, vt in puncto tradit Surdus *dict. consil.* 241. *numero* 13. 27.
san. memor. Gregor. *dict. decis.* 464. *numero* 18 Rota *in recent. decis.* 135. *numero* 7. & 8. & *dict. dec.* 427. *numero* 35. 36. & 39. *part.* 5. & *decis.* 126. *numero* 8. *part.* 7.

Ex his itaque cessat pariter tertium, quia cum ipsamet Valentia Iudici asseruerit ad dictam renunciationem deuenire propter augmentum familiæ, & agnationis, necnon etiam, quia sciebat Philippum renunciatarium velle ipsi renuncianti relinquere scuta 25. quolibet mense filii anticipatè soluenda: vtique ex facto apparet non solum huiusmodi causam cognitam fuisse, & Iudici insinuatam, provt attestatur notarius rogatus super interpositione decreti, ibi, *Ex nunc dictus D. Iudex vt supra sedens visis, &c. considera-tis, &c. causaque plenè cognita, & maturè discussa, &c.* Sed etiam manifestè conuincitur veritas, & effectuatio eiusdem causæ, dum filius renunciatarius omnia à renunciante eidem Iudici exposita punctualiter adimpleuit, licet ad istum effectum sufficiat, causam fuisse expressam, nec sit necessarium eius veritatem expendere, vt dixit 28.
Rota *in Romana donationis de Grandis* 15. *Februarij* 1601. *coram bon. memor. Penia apud Pic. ad Statut.*

Vrb decis. 25 *num.* 11. Ex ipsa enim decreti interpositione iuncta auctoritate consiliariorum, siue aliorum eiusdem renunciantis filiorum, &
29. Curatoris, qui eidem renunciationi interfuerunt, eorumque consensum, & auctoritatem præstiterunt, omnia præsumuntur vera, & rationabiliter, ac solemniter gesta, itavt de sufficientia, & veritate cautæ expressæ dubitari non possit,
30. vt respondit Rota *decis.* 345. *numero* 9. *part.* 4 *recent. in Amonitana reddituum ratio is* 2. *Decembris* 1647. *coram Reuerendiss. D. Terracinen.* §. *est enim & in dict. Romana prætensa restitutionis dotis* 15. *Ianuarij, cuius quidam, &* 21. *Iunij* 1649. § *cuius quidam, &* 21. *Iunij* 1649. §. *sed etiam coram Reuerendiss. P. D. meo Peutingero.*

Quantum denique optimè sublatum fuit in dicta decisione emissa coram Reuerendiss. Patre Lomino meo Otthobono §. *penult. & final.* Ea scilicet ratione, quia huiusmodi renunciatio facta fuit non solum contemplatione dictæ mentis præstationis scuto um 25. sed etiam pro agnationis conseruatione, vt toties dictum est, quæ causa tamquam pia, & laudabilis quamcumque remouet læsionis suspicionem ad tradita per Rotam, in similibus terminis coram san. mem. Gregorio *dec.* 120. *numero* 12. *seqq & in recent. decis* 74. *numero* 23. *part.* 5. Accedente insuper, quod non agebatur de iure iam purificato, sed à fut uro euentu mortis filij dependente, cui licet immimo mater ipsa ieprægenaria poterat præ-
31. decedere, vel saltem bona illius ab eo tempore vique ab obitum valdè diminui (provt quotidie maximè in mercatoribus contingere solet) itavt per consequens nulla penitus lasio consideran valeat, vt ponderatur in dicta decisione §. *fin.*

Atque ita resolutum fuit, vtraque parte informante, &c.

SERIES

SERIES HVIVS CENTVRIÆ
Decisionum, earúmque Argumenta.

DECIS. I. BONONIEN Pecuniaria. *Administratio bonorum ex quibus probetur: Statutum Bononiæ de probation. non comprehendit rationem administrationis.* Otthobono. pag. 3

II. Auenionen. pecuniaria. *Danda est remissoria in prophanis, data aliquali articulorum releuantia. Vnus articulus continens materiam obiectiuam, non valet impedire remissoriam quoad alios.* Royas. 5

III. Romana dotis. *Confessio dotis de recepto, a viro post decoctionem emissa, vbi clara est obligatio de restituendo, probat quoque ad præiudicium tertij concurrentibus coniecturis, & quæ coniectura suffragentur: remissio hypothecæ non inducitur per actum factum ab eo, qui duplicem repræsentat personam, quando potest actus ex vno capite absque ea possideri.* Bichio. ibid.

IV. Romana pecuniaria. *Cambia debentur vti damna & interesse, ex capue non adimplementi, ab eo qui mandatum ad cambiandum suscepit, quando non docuit se fecisse debitas diligentias, & rationem Nundinarum currentium de eo tempore, quo peti possunt; de quibus statur attestationi mercatorum. Quomodo probetur dominium: Et quando mutetur causa possessionis.* Meltio. 9

V. Romana Pecuniaria. *Mandata de consignando quando sit locus. Quomodo ex partita pecuniarum descripta in libro per Bancherium, transferatur dominium. Solutio in quam causam cedat. Et quando in Apoca habeat locum præsumptio* leg. Scripturas, Cod. qui potior in pign. Dunozet Decano. 11

VI. Bononien. pecuniaria, seu dotis. *Fructus debentur à die motæ litis: & illorum perceptio, ac liquidatio, ex quibus deducatur.* Dunozet Decano. 13

VII. Romana pecuniaria. *Cambia iniustè percepta, extenuant sortem, debentur ab eo, per quem stetit non cambiari, quando suscepit mandatum ad cambiandum, loco damnorum, & interesse. & ad quam rationem debeantur. Facultas in obligatione ad commodum creditoris, non potuit conditionem in ipsa obligatione, & suffragatur creditori, licet non declarauerit se vti velle.* Dunozet Decano. 14

VIII. Romana pecuniaria. *Apoca mutui simulata, nullam meretur exequutionem, licèt sit obligatione Camerarij munita. Ad conuincendam simulationem sufficit causa simulandi, & concursus saltem duarum coniecturarum. Quid accipiatur pro tali causa. Et quæ habeantur tales coniecturæ. Simulatio est licita de persona, ad personam vel de contractu ad contractum, data validitate primi contractus.* Otthobono. 16

IX. Romana pecuniaria. *Fideiussor Administratoris, pro reliquatu fideiussisse censetur, & maximè vbi verba continent expressam obligationem reddēdi rationem.* Otthobono. 17

X. Romana pecuniaria. *Cambia quæ non debentur vti cambia, quando de eorum realitate non constat ex literis expeditionis. Et reditus nundinarum iuxta stylum Mercatorum, debentur saltem vti dāna & interesse quando illi, qui mandatum ad cambiandum susceperat non docuit se fecisse debitas diligentias de inuestiendo personas, quæ ad cambium pecunias acciperent. Et quomodo sit facienda talis liquidatio.* Meltio. 18

XI. Brundusina Bonorum. *Possessio probatur tum excessione qualificata partis, tum ex præcepto de exhibendo & dimittendo. Et plura de possessione, & sequestro.* Meltio. 20

XII. Romana de Luraghis. *Assignatio, & receptio in solutum pro credito imposterum declarando, nullum habet respectum ad hoc, vel illud creditum.* Cerro. 21

XIII. Bononien. litterarum Cambij: *Breui numeratione reseruntur requisita habilia ad cessionem crediti, vt solutionem in emptione importet.* Verospio. 24

XIV. Romana lucri dotis. *Quartum dotale, iuxta statuta detrahendum, quando detrahi debeat; & an detrahi possit, præmortua iustè, nondum soluta dote.* Terracinen. 24

XV. Romana affictus Ferreriæ. *Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris, important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, seu renouandam locationem, & alia circa materiam tacitæ continuationis, seu renouationis locationis, præcipuè ad releuandum partium consensum: & maximè in pupillo, & hereditate iacente; vbi etiam agitur de importantia solemnitatum.* Meltio. 27

XVI. Romana Census. *Alienatio, seu distractio bonorum fideicommisso subiectorum, quando sit facienda in defectum liberorum ad dotandam mulierem subsidiariè, vigore* Authent. Res quæ. C. communia de legatis. *Agitur de vigore clausulæ constituti, & de aliis contractibus apponi solitis.* Bichio. 29

XVII. Biruntina census. *Intendens gaudere beneficio Scripturæ amissæ, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam, vt si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset, deinde casu amissam fuisse. Et plura circa materiam, & probationem amissionis Scripturæ.* Corrado. 32

XVIII. Romana lucri dotis. *Quartum dotale statutarium, debetur etiam ex portione dotis*

Argumenta Decisionum.

non soluta: actioni subsidiariæ quando sit locus. Quando possit avocari pecunia soluta, posteriori creditori, ab anterius creditum habente. Et multa de excussione debitoris. Albergato. pag. 35

XIX. Romana S. Iuliani. *Hypotheca extinguitur quando res hypothecata iam pervenit ad manus creditoris in dominio, etiamsi postea eadem res denuo redeat ad debitorem, siue eius hæredem vigore redemptionis. Et multa de resolutione hypothecæ.* Corrado. 37

XX. Romana Legati. *Legatum satis probatur ad effectum executionis ex testamento hæredis legatum, & communiter vbi versamur in causa per plura de confessione facta in testamento, & parte non acceptante, & de favore piæ causæ.* Corrado. 40

XXI. Romana, seu Spoletana redditionis rationis. *Relatio Periti non debet excedere fines sui officij: Suspectus de fuga non dicitur qui habet fideiussorem, ac proinde vir talis, non potest carcerari. Obligatio facta ab existente in carceribus nũ valet.* Otthobono. 42

XXII. Romana dotis. *Confessio viri de dote recepta, alias non iustificata, non probat dotis numerationem: ac proinde nulla datur actio mulieri de dote repetenda, sed in tutum collocanda. Donatio inter virum, & vxorem, est de iure prohibita, & etiam ex dispositione statuti vbis, quod dicitur, implicite, ac aliquo apparenti pretio in fraudem irritat. Volentes donandi non præsumuntur ex legitimis coniecturis, ex facti circumstantiis, iudicis arbitrio perpendis. Plures coniecturæ simulationis enumerantur.* Corrado. 45

XXIII. Romana dotis. *Plura de simulatione resultante ex confessione dotis de recepto facta, a viro, absque quod aliunde appareat eius solutio, & de causis ipsius simulationis. Et de iuramento contra tale simulatio appositi.* Corrado. 48

XXIV. Romana Rescissionis Transactionis. *Transactio inita à filio cum matre, nec non administrationis bonorum, ex causa lesionis enormissimæ rescinditur. Læsio enormissima, ea de iure communi, est vltra dimidium, ex dispositione statuti vbis designatur vltra tertiam partem. Multa capitula lesionis enumerantur. Et taciturnitas arguit de consensu, ac confirmatione dotis sine contradictione.* Corrado. 51

XXV. Romana Rescissionis Concordiæ. *Concordia verbis generalibus, & amplis, quantumcumque litis etiam futuræ, & incogitatæ renuntiationem præferentibus verbis: non potest rescindi, seu poni sub prætextu instrumenti, seu iuris non memorati. Plura de Personarum legitimatione circa natalium restitutionem. Et de firmitate, & observantia transactionis.* Corrado. 57

XXVI. Romana Rescissionis Concordiæ. *Arresta irrelevantes, vel suffecti, non admittuntur contra instrumentum; & nonnulla non relevantia in hac hypothesi rutinantur. Concordia satis roboratur verbis generalibus, & amplis, ad hoc vt comprehendatur etiam non expressa Testatoris voluntas magis colligatur ex verbis testamenti, quam ex aliis probationibus extrinsecis. Communis vbis loquendi, an habeat locum in Instrumento: & quomodo probetur. Et an legitimati veniant sub nomine legitimorum, seu bastardorum attento communi vsu loquendi.* Corrado. 62

XXVII. Romana Rescissionis Transactionis. *Tutor tenetur reddere rationem administrationis, & partitas distinctas in calculo describere. Transactio rescindi debet ex capite enormissimæ læsionis.* Corrado. 68

XXVIII. Callien. Bonorum. *Stante Bulla fel. rec. Vrban. VIII. de qua in Bullario nouo, in ordine 51. §. 2. vetante alienationem bonorum iurisdictionalium absque beneplacito Apostolico, si Ecclesia, defunctis omnibus illis, quibus facta erat innestitura, promittat fœminæ descendenti ex innestitis facere innestituram, quatenus beneplacitum Apostolicum obtinetur, possit, eo obtento, alienare innestire, & fœminæ detur restitutio in integrum aduersus innestitiones.* Meltio. 76

XXIX. Callien. Bonorum. *Habetur supra, in decisione in hac causa 8. Aprilis 1647.* Meltio. 79

XXX. Rom. Societatis de Rotignis. *Socius tenetur ad debita Societatis, etiam inita post dissolutionem Societatis, quando contrahentibus cum sociis non est notificata dissolutio.* Ghislerio. 81

XXXI. Rom. Successionis. *Statutum vbis Lucæ 131. quo cauetur vxori superstiti debere lucrum dotale prædefuncto viro, quomodo intelligatur extantibus liberis eiusdem matrimonij. Impensa funeris vxoris, quando facienda. Contractus filij familias validus redditur, intercedente patris consensu. Exceptio requirens alterum indagiret, non impedit restitutionem dotis.* Corrado. 84

XXXII. Eugubina pradij. *Statutum fori, vnde emanauit prima sententia, debet attendi etiam in curia in grauibus appellationibus. Debitor, qui promisit confidere & immunem, potest cogi in casu datis fidelibus guarentibus, ad de[illegible] pretium, donec ipsa fidejussura figuratur. Pacta inter emptorem, & venditorem, circa modum soluendi pretij, non possunt præiudicare creditoribus, nec gradationem tollere.* Cerro. 87

XXXIII. Beneuentana Domus. *Impetratio ex remedijs vtilis Saluiani inter dictos conceditur concurrentibus extremis. Quæ enumerentur, quanta de[illegible] rescripti ne, & scientia, quæ ibi requiruntur. Minor potest agere contra Iurorem, ex cuius scientis negligentia passus est inscriptionem.* Otthobono. 89

XXXIV. Rom. Dotis. *Testator non potest derogare Testamento facto iam perfecto per Epistolam, vel aliquem simplicem actum, absque solemnitatibus ad Testamentum requisitis. Per Epistolam duobus testibus munitam non potest à Testatore declarari dispositio Testamenti dubia. Legatarius in re legata præferitur creditoribus non habentibus hypothecam, quando hæreditas est soluendo.* Cerro. 91

XXXV. Rom Domus. *Agitur latiùs de alienatione Emphyteusis ex pacto, & prohibitorii.* Peutingero. 93

XXXVI. Rom. vineæ. *Hæc decisio latè tractat de Emphyteusi Ecclesiastica; eius conditionem naturam, qualitates, facultates, restrictiones,*

Tabula Decisionum.

*...Rotam ... Cardinalis Tudisc. & ... ...

Argumenta Decisionum.

*pellationis est eadem cum prima, licet instantia sit diuersa. Plura de materia, & de mala fide respectu possessoris. De locatione circa probationem: ac de melioramentis tam circa liquidationem, quàm circa restitutionem.*Arguelles. pag.138

LIV. Perusina bonorum. *Res iudicata in terminis luculenter demonstratur. Heredi fideicommissario aduersus immissionem ex aduerso petitam competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum ab herede granato alienatorum. Plures recensentur fideicommissi in proposito legitimæ detractionis. Statutum Perusinum, fœminarum propter masculos exclusiuum, perpenditur, & quando exceptio fideicommissi valeat impedire executionem rei iudicatæ.*Corrado. 142

LV. Mediolanen. bonorum. *Saluianum interdictum. Clausulæ apprehensionis bonorum, & pacta executiua instrumentorum: euictionis remedium, ac iudicium. Prohibitio alienationis. Substitutio. Fideicommissum. Detractiones. Incapacitas successionis: & consimilia facti speciem suapte contingentia, summo studij calculo per suas inspectiones digeruntur.* Corrado. 146

LVI. Bononien. prædij *Remedium euictionis, ad quæ extendatur, quando illi sit locus: & quæ in eius iudicio deducantur. Valor bonorum quis attendatur, & quomodo hæc procedant in perturbatione, vbi statutum Bononiæ sub rub. Pactum constituti, & libelli in permutatione, consideratur.*Corrado. 151

LVII. Rom. quatuor domorum. *Extrema in Saluiano requisita, quæ sint. Obligatus inuestire pecunias, in casu non implementi, ad quæ teneatur. Præscriptio quando detur.* Peutingero. 154

LVIII. Rom. Retentionis domorum. *Ægidiana non habet locum, stante iniustitia sententiæ. Bona fideicommissi debent contribuere ad solutionem legatorum: extinctio crediti, quomodo inducatur inter socios. Probationes post sententiam, cuius sint valoris. Legata de quo soluantur, an de substantia, an de fructibus hæreditatis: attento fideicommisso, & modo legandi testatoris.*Verospio. *ibid.*

LIX. Anconitana Saluiani. *Possessio ex decreto iudicis capta est manutenibilis in præiudicium anterioris aduersarij. Saluianum cuius sit naturæ. Possessio, quæ prouenit ex additione hæreditatis, est mere ciuilis. Exceptiones illiquidæ non impediunt immissionem in Saluiano, & plura de manutentione.* Corrado. 156

LX. Anconitana Cambiorum. *Quando debeantur cambia illi, qui habuit facultatem recipiendi pecunias ad cambia: & quomodo intelligatur illa facultas: & cambia, quando debeantur vti damna, & interesse.*Peutingero. 159

LXI. Rom. fructuum census. *Accollatio facta ab emptore, non extenditur vltra expressa in venditione. Dispositio* l. curabit, Cod. de actio. empt. *exornatur, & declaratur. Euictionis periculum, si excusat emptorem retinentem pretium is mora, non excusat emptorem retinentem pretium à mora, non excusat à fructibus compensationis.*Verospio. 160

ILXI. Rom. Cambij. *Obligatio conditionalis mandatur executioni, impleta conditione concipitur etiam, per aduerbium futuri temporis. Demonstratio est quid diuersum à conditione. Sententia lata cum legitimo contradictore, afficit etiam non citatum in consequentiam. Pupillus, sicut obligari, neque sine tutore conditionem implere potest. Non creditur procuratori nisi mediante exhibitione mandati. Mandatum aliquando probatur coniecturis, & præsumptionibus, & quocunque legitimo modo probatum validum reddit iudicium. Plura huius generis habentur in Summario.*Arguelles. 161

LXIII. Rom. fructuum census. *Census impositus à minore absque solemnitatibus est nullus, nec iuramentum conualidatur: præsumitur enim à statuto vrbis dolo, & metu extortum; ratificatur tamen ab ipso facto maiore, & soluente fructus, nullitatem non ignorante. Priuilegium minoris, & ratificationis materia tangitur: obligatio naturalis ligat solam conscientiam. Promissio facta de soluendo debita intelligitur de debitis. Procurator, excedendo fines mandati, principalem non obligat: iudex in iudicando debet attendere factum cum circunstantiis.*Meltio. 165

LXIV. Rom. subhastationis. *Nullitas mandati extenditur ad inde sequentia: & insurgit ex relaxatione contra minorem absque curatore. Citatio ipsiusmet absque curatore, quomodo sit consideranda. Actio pro certa summa non competit, non liquidata summa retentio pro summa debita in spolio non admittitur, ne iudicium reddatur eluforium.*Verospio. 169

LXV. Rom. redditionis rationis. *Emergentia circa rationum redditionem in administratione necessariam hic breuissimo contextu valde perspicua cadunt, & notatu digna, prout in summario.*Peutingero. 171

LXVI. Ianuen. prætensæ separationis tori. *Nullitas excessus valde inficit adiudicationem, & executionem. Exequutio quomodo fiat in annuis præstationibus. Læsio vltra dimidiam datur in subhastatione; & proinde remedium* l. fin. Cod. de rescind. vend. *contra eam habet locum. Fructus dotales veniunt in iudicio dotis. Præsentia partis supplet defectum intimationis pignoris natura, & necessitas in executione examinatur. Stylus fori est attendendus: & quomodo probetur. Læsio quomodo probetur. Res ciuili vinculo alligata, pretio minuitur. Manutentio non datur sine spoliato.*Meltio. 173

LXVII. Romana domus. *Agitur de deuolutione rei emphyteoticæ ob finitam lineam, & canones non solutos; vbi plura secundùm propositam facti speciem, congeruntur ad materiam; & in specie de facultate domino directo competenti, capiendi possessionem rei propria authoritate: de probatione deponentis de facto proprio, & de Emphytentæ excusatione ob non solutos canones.*Celso. 176

LXVIII. Rom. prætensæ restitutionis dotis. *Actio spolij non competit aduersus sententiam simpliciter iniustam, quando iniustitia non est valde notoria. Competit spoliato ex mandato ex falsa causa relaxato pro omnibus etiam inde sequutis. Læsio enormis datur etiam in subhastatione rei facta vilissimo pret*

Argumenta Deciſionum.

pretio citra omnem proportionem. Executio iudicis à quo, iniuſta, poteſt reuocari à iudice ad quem per viam attentatorum. Peutingeto. pag. 179

LXIX. Rom. ſupplementi legitimæ. *Sententia probatur valida ex reuolutione Actorum, & Rotalis iuſta ex deciſionibus. Exceſſiua, eſt iniuſta. Dos filiæ imputatur in legitimam. Legitima filiæ debita, eſt tertia pars hæreditatis. Exceptio partitæ non iuſtificatæ, non valet retardare executionem ſententiæ. Legitima non minuitur ex legatis hæreditatis etiam debentis. Diſtractiones, ac deductiones quales admittantur, & quomodo iuſtificentur ad præiudicium legitimæ.* Veroſpio. 179

LXX. Rom. hæreditatis de Gratianis. *Via executiua non habet locum contra tertium. Limitatur in ſuccedente in re litigioſa. Interdictum* quorum bonorum, *eſt actio perſonalis. Res litigioſa ex cauſa dotis, legati, tranſactionis, & diuiſionis, ſine vitio alienari poteſt. Colluſio, etſi regulariter non præſumatur, cum tamen ſecretè ſoleat committi, etiam ex coniecturis, & ſuſpicionibus probatur: plures enumerantur in caſu coniecturæ. Quinquennium non tollit colluſionem, niſi ingenuitatis. In alienatione facta in fraudem, vbi exiſtant alia bona penes alienationem, non poteſt agi recta via contra tertium poſſeſſorem, ſed prius agendum eſt reuocatoria ad reſciſſionem contractus.* Meltio. 182

LXXI. Rom. hæreditatis de Gratianis. *Vitium litigioſi, quando afficiat poſſeſſionem. Et quomodo in actione perſonali contrahatur. Alienatio dotis nomine, poteſt fieri. Non obſtante vitio litigioſi. Nonnulla afferuntur de priuilegio dotis. Contractus ſimulatus redditur nullus. Actus iudiciales non nocent non citato. Via executiua competit contra tertium, attento vitio litigioſi, & fraude.* Bichio. 185

LXXII. Rom. domorum in Burgo. *Fructus etiam in iudicio ſpolij debentur a die motæ litis, quando ſpolium non eſt attentatum, vel violentum; non debentur tamen qui percipi potuerunt, ſpolium iudiciale, quando dicatur attentatum, aut violentum. Fructus ciuiles non præſumuntur in ſimplici poſſeſſione rei penes aliquem. Fructus domus veniunt ex habitatione, & ex locatione, ex vltima locatione infertur ad alias reſpectus penſionum domus. In ſpolio canones ſoluti à ſpoliatore, debent refici per ſpoliatum.* Otthobeno. 187

LXXIII. Bituntina cenſus. *Inſtrumenta habent viam executiuam, pacta fiunt ad libitum partium, modò licita, & honeſta clauſula guarentigia. ſiue obligatio cameralis, non eſt neceſſaria vbi adeſt publicum inſtrumentum obligationis. A ſtatuto ad pactum valet argumentum, & è contra, ſaltem affirmatiuè. Hæres, & defunctus, vna & eadem perſona cenſentur. In via executiua licita eſt variatio. Statuta laicorum non comprehendunt Clericos. Limitatur, in Clerico hæredi ratio rei hereditariæ, conuenitur tamen in ſuo foro, & coram ſuo iudice.* Arguelles. 189

LXXIV. Ciuitatis Caſtelli cenſus. *Extinctio cenſus poteſt fieri etiam conſignatione ſpeciei; in locum pecuniæ concurrente conſenſu. Traditio rei quomodo poſſit fieri. Epiſtola probat contra ſcribentem. Quietantia Procur. habentis facultatem, à principali impugnari non poteſt. Fides defuncti maiorem vim habet. Publica vox & fama probatur mediante atteſtatione Guber. loci: Actus in tempus collatus poteſt de conſenſu partium vlteriùs prorogari.* Veroſpio. 191

LXXV. Eugubina prædij. *Statutum Eugubinum vult haberi duas ſententias conformes pro re iudicata. Sententia in ſecunda inſtantia lata in Curia, vtique comprehenditur ſub dicto ſtatuto, ſicut ſub omni alio loci primæ inſtantiæ. Appellationis ſimplex delatio non facit appellabilem cauſam, aliàs inappellabilem. Venditor promittens rem liberam, poteſt cogi in caſum oneris detecti deponere pretium ad defenſionem rei donec liberetur; imo emptor poteſt contra eum agere pro reſciſſione contractus. Relatio periti de conſenſu partium facit probationem probatam.* Cerro. 192

LXXVI. Rom. Vineæ. *Remedium* l. fin. Cod. de edict. diu. Adr. toll. *competit hæredi ſcripto. Quæ ſint illius extrema. Poſſeſſor cum titulo eſt legitimus contradictor. Agitur de validitate tituli, & de poſſeſſione viciosa. Hæres beneficiatus poteſt immitti iure proprio, & non hæreditario.* Otthobono. 195

LXXVII. Rom. domorum. *Exceſſus ad hoc vt vitiet deliberationem, debet concludenter probari. Excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum, citata parte. Solutio quando dicatur facta metu mandati. Ordo ſolutionis demandatæ, quam vim habeat in termino ſatisfactionis. Sententia ſecunda lata, non poteſt validitas primæ conuerti.* Otthobono. 196

LXXVIII. Caietana bonorum. *Nonnulla recenſentur circa ordinatoria iudicij, ad firmandam valitatem ſententiæ. Quamplura de Emphyteuſi Eccleſiaſtica, vbi cadunt multa obſeruatione digna circa clauſulas in ea apponi ſolitas, & circa prohibitionem alienationis. Confraternitas inſtituta ad pium opus, habens Eccleſiam, & alia Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici merè laicalis, manus mortua ad effectum incapacitatis emphyteuſis, quæ dicatur.* Cerro. 198

LXXIX. Caietana bonorum. *Clauſularum emphyteuſis importantia pertractatur. Nonnulla de beneplacito Apoſtolico, & de linea finita ad effectum deuolutionis, ac de prohibitione alienationis in emphyteuſi, recenſentur: ſententia recipit declarationem à libello.* Cerro. 201

LXXX. Piſauren localium. *Localia pretioſa, & veſtes feſtiuæ tranſmiſſæ per ſponſum ſponſæ, an ſoluto matrimonio, veniant reſtituendæ, & quomodo.* Arguelles. 205

LXXXI. Piſauren. adminiſtrationis montis. *Poſſeſſio, quæ ſufficiat ad effectum manutentionis, & quomodo probetur, & quando ſit vacans; obſeruantia circa ſolum in ordinatoriis iudicijs, quomodo conſideretur, & an inducatur per actum mere voluntarium.* Cerro. 204

LXXXII. Rom. Reintegrationis. *In Saluiano ſecunda creditoris ſatisfactione ſi denegetur reintegratio, datur actio ſpoly. Calculus probat*

Argumenta Decisionum.

probat contra producentem. Interusuria dotalium debitur viduæ. Facta interpellatione pro credito liquido, & incerto non competit retentio. Otthobono. pag. 205

LXXXIII. Rom. hæreditatis de Gratianis. *Filiatio reputatur patre, cum sit difficilis probatio, probatur per coniecturas, quarum nonnulla recensentur, & per testes etiam alias inhabiles, & quando per confessionem illius, de cuius organo agitur, legitimatus per subsequens matrimonium, efficitur verè, & propriè legitimus.* Cerro. 206

LXXXIV. Asculana hæreditatis. *Immissus iustè a iudice in possessionem, debet manuteneri. Quis ordo in successione fratrum seruetur. An fœmina dotata, à successione per statutum exclusa, sint etiam exclusæ à bonis prouenientibus ex linea materna. Renunciatio facta per fœminas successioni resoluitur in pactum de non succedendo, & quando requirat insinuationem.* Roias. 208

LXXXV. Meleuitana hæreditatis. *Saluianum quando intret, & quibus concurrentibus, quam dispositionem habeat in fructibus beneficij. Immissio ex remedio* leg. fin. Cod. de edict. D. Adr. toll. *quando habeat locum.* Celso. 210

LXXXVI. Rom. locorum Montium. *Causa, quando efficiatur deserta, etiam interposita appellatione citationis. Reproductio, an sit necessaria, & qua de causa. Loca montium subrogata aliis extractis, mediante pecuniarum conuersione, efficiuntur fideicommissaria, non minus quam alia, quibus subrogata fuere. Primogenituræ vinculum, quando habeat locum: quæ requirantur ad hoc vt donatarius vniuersalis teneatur seruare factum defuncti.* Meltio. 211

LXXXVII. Pisauren donationis. *Donatio facta alicui contemplatione matrimonij, vbi intercenit stipulatio pro hæredibus, & successoribus, quando ob generalitatem verborum extendatur etiam ad filios ex secundo matrimonio natos. Quæ habeatur huiusmodi donationis causa finalis, & quæ impulsiua. In concursu capitulorum, & instrumenti cuinam sit standum.* Otthobono. 213

LXXXVIII. Pisauren. donationis. *Hic cadit thema præcedentis decisionis.* Otthobono. 216

LXXXIX. Rom. Cambij. *Quando habens interesse admittatur ad causam, & quale debeat interesse haberi. Transactio super sententia, non nisi per tres sententias conformes rescindi potest.* Roias. 218

LXXXX. Ceruien. Bonorum. *An de melioramentis debeatur laudemium, & de quo tempore attendatur valor bonorum in renouatione facien. & an plures sint soluen. laudemia si plures erant facien. renouationes.* Otthobono. 219

LXXXXI. Anconitana dotis. *Quæ exceptiones non retardent executionem mandati relaxati pro restitutione dotis maximè exceptio fideicommissi.* Verospio. 221

LXXXXII. Rom. domorum. *Ex quibus probetur denolutio empyteusis, & dominium directum Ecclesiæ, & quando non teneatur inesse proximiorem vltimi Emphyteutæ.* Bichio. 222

LXXXXIII. Firmana codicillorum. *Ex quibus appareat legatum vsusfructus relictum vxori non esse relictum ad sola alimenta, sed integrè deberi etiam existenti filio, & ipsa vxor dicatur impleuisse conditiones appositas.* Cerro. 223

LXXXXIV. Rom. fideicommissi, seu saluiani. *Fideicommissarij non possunt impugnare extinctionem census legitima alienatione factam. Et ex quibus dicatur verè extinctus non in alium translatus.* du Nozet. 226

LXXXXV. Rauennaten. seu Ferrarien. decimarum. *Ius decimandi non potest concedi laicis, secus commoditas percipien. fructus decimales. Et ex quibus constet concess. huiusmodi non posse restringi ad solos fructus decimales sed in totum corruere.* Meltio. 228

LXXXXVI. Rom. Saluiani. *Quando validitati census non obstet constitutio Pauli V.* 108. *licet confirmata per constitutionem Vrbani VIII.* 65. Peutingero. 232

LXXXXVII. Portuen. Stagni. *Manutentio non datur sine possessione, & quando possessio ad hunc effectum non iustificetur.* Verospio. 233

LXXXXVIII. Bononien pecuniaria. *Quando simplex subscriptio curatoris in litteris cambij non inducat eius obligationem vel fideiussionem.* Verospio. ibid.

LXXXXIX. Rom. de Mazzatostis. *Quando in bonis futuris obligatis sub conditione, ea euenientia conualescat pignus, vel hypotheca ad fauorem primi creditoris, licet medio tempore fuerint ante impletam conditionem in alterum alienata. Et plura distinguuntur, & declarantur circa conditionem casualem vel mixtam, & conditionem potestatiuam.* Coccino Decano. 235

C. Rom. Renunciationis. *Quando & ex quibus dicatur captatoria voluntas? Et renunciatio matris facta filio, vt de suis bonis disponat ad fauorem familiæ non dicatur captatoria dispositio, neque à iure improbata.* Cerro. 239

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

A

Acceptatio.

Acceptatio in donatione merè lucrativa non est necessaria, secùs in aliqualiter onerosa, dec. 39 n 25. *Rosas.* pag. 103.

Bona hæreditaria statim post hæreditatis acceptationem cadunt sub hypotheca ad favorem Creditorum hæredis, decis. 34. n 6. *Cerro.* 72

Acquirens.

Acquirens primus potest alienare bona emphyteutica & ex pacto, & providentia, d. 35. n 7. *Peutingero* p. 94. Declaratur, si primus acquirēs habeat descendentes vocatos in potestate, aliàs ipsis præiudicare nō potest, ibid. n. 8. 94.

Acquirens primus dicitur solus ille, qui investituram stipulatus est; eo vero mortuo; eius filius non habetur tanquam primus acquirens, ibid. num. 9. 94

Acquirens primus, quod possit alienare Emphyteusim: intelligitur de primo acquirente ex causa onerosa, non vero ex causa lucrativa, ibid. n. 10. 94

A primo acquirente filij, & alij investiti in causa onerosa, dicuntur habere bona illa; sed in causa lucrativa, ea recipiunt ex liberalitate emphytheusim concedentis, & ex propria persona, tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorū, vel descendentiū ibid. n. 11. 94

Acquirens primus quando aliquam pecuniam domino directo pro habenda Investitura non dederit, & cum annuus Canon, est satis tenuis respectu valoris rei; Emphyteusis est ex causa lucrativa, ibid. n. 14. 94

Acquirentis agnati, & primi investiti, qui lapso tempore, renouationem ex æquitate prætendunt, nullum ius quæsitum habent in re sed tantum in spe, quod ad effectum inficiendi alienationis Emphyteusis alias valide factę nō censetur cōsiderandę, d. 38. n. 18. *Meltio.* 101.

Acquisitio.

Acquisitionis titulum, vel cautam habilem non habentis in favorem facta descriptio pecuniarum non transfert dominium in ipsum recipientem, sed in simplicem resolvitur traditionem dec. 5. n. 5. *Decano.* 11

Acquisitio dominij directi, quando agitur de illius probatione, ad effectum rei emphyteuticæ devolutionis, non autem simplicis recognitionis, est directo iustificanda secundum Ius gentium, vel Ciuile, decis. 51. n 6. *Corrado.* 134

Acquisitio facta per filium degentem, sub Patria potestate cum pecuniis à Patre profectis, cedit Patri pleno iure, dec. 76. n. 11. *Orthobono.* 197

Obligatio ad bona futura, intelligitur sub conditione, si acquirantur, d. 99. num. 1. *Decano.* 236

Post tamen acquisitionem factam, convalescit pignus creditoris. ibid n. 2. 236

Acta.

Excessus excluditur ex non impugnatione partitatum in actis productarum citata parte, decis. 77. n. 8. *Orthobono.* 197

Ex eisdem actis resultare debet Iniustitia sententiæ ad effectum excludendi Ægidianam d. 58. n. 5. *Ver Spio.* 155

Sententia absque actis non probat, decis. 4. n. 20. *Meltio.* 11

Notoria Iniustitia semper probata dicitur, quando ex actis sententia non remanet iustificata; cum Acta ipsa faciant notorium, ibid. n. 21. 11

Ex revolutione Actorū validitas mandati executiui probatur quādo cōstat de solitis citationibus legitimatione personarum, iurisdictione Iudicis & sic seru. seruan. illud fuisse relaxatum, dec. 4. n. 1. *Meltio.* 9

Ex revolutione Actorum insurgit validitas mandati vel apparet intervenisse omnia ad validitatem necessaria, de quibus, ex *Vulp. decis. Capuaqu.* 260. *par.* 2. decis. 5. n. 1. *Decano.* 11

Actio.

Actio spolij datur contra denegantem restitutionem.

Actio pro liberatione à molestiis contra Authorem non competit priusquam ipsæ molestiæ sint illatæ. Eoque minus stante facultate emptori attributa plenioremprocurandi securitatem, decis. 56. n. 17. & 18. *Corrado.* 153

Actio ex empto cōtrà venditorem, datur emptori ad tollendā fraudem, d. 86. n. 13. *Meltio.* 212

Extrema Saluiani sunt, creditum cum hypotheca, possessio debitoris, de tempore obligationis & possessio detentoris, contra quem dirigitur actio: quibus concurrentibus, immissio est concedenda, dec. 33. n. 1. *Orthobono.* 90

Præscriptio Statutaria non habet locum in actione reali, ibid n. 6. 90

Quo casu detur actio Minori contra Tutorem.

Minores nullam habent actionem contra Tutorem non negligentem pro releuatione damni ex præscriptione passi, cum præscriptio non potuerit tribui negligentiæ Tutoris, dum post Tutelam adhuc tempus ad agendum supereſt, ibid. n. 12. 90

Index

In Saluiano cessante immissionis causa ex satisfactione crediti,illi qui possidebant sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij, decis. 82. n. 1. *Otthobono.* 205

Præscriptio non datur contra actionem non natam, neque intra in vita illius, qui est in mala fide,dec.57.n.4.5.*Peutingero.* 154

Priuilegium mulieri competens, viro vergente ad inopiam agendi vt dos ponatur in tuto pro alimoniis suis, & familiæ, personalissimum est, ad filios non transit, decis. 3. n. 26. *Bicchio.* 8

Ius Creditori competens agendi ante diem, si debitor conditionem deteriorauerit,exercibile non est ad effectum exigendi.

Actio,vel obligatio in contractu conditionali non oritur ex conditionis implemento, sed & præambula conditionali dispositione, dec. 62. n. 28. *Arguelles.* 164

Actio pro certa summa experiri non potest antequam ipsius liquidatio præcesserit, d. 64. n. 8. *Verospio.* 170

Actio à principio intentata ad factum contra vnum ex hæredibus distinguitur ab actione æque principaliter contra eundem excitata ad soluendum interesse, vt primo casu teneatur insolidum, secundo verò tantum pro virili,d.64.n.12. *Actor.* 171

Actor probare debet fundamentum suæ intentionis, dec. 51.n.11. *Corrado.* 134

Declaratio Procuratoris,se nolle esse Procuratorem,non inficit actum, postquam est iam Dominus litis effectus, inuito Actore qui propterea validè contra ipsum prosequutus fuit Iudicium,d 77.n.13.*Otthobono.* 197

Actus.

Actus præiudiciales, cuiusmodi sunt obligatio & alij facti per Carceratum, nullius sunt momenti,decis. 21. n.2. *Otthobono.* 45

Actus obligationis, subscriptionis, recognitionis,& huiusmodi, factus à debitore in carceribus existente,non valet,ibid.n.6. 45

Actus etiam nullus contrahentium voluntatem, & animum probat, & ostendit, decis. 22. n. 11.*Corrado.* 46

Actus, in quo validè simulationis præsumptio resultat non purgatur ob interuentum personæ diuersæ illi tamen cum quo simulatur coniunctissime,decis.23.n.14,*Corrado.* 50

Actus simulatus ex Iuramento pro obseruatione apposito,non roboratur,d.23.n.16.*Corrado.*51

Actus sociales,an probent societatem,quæ nusquam apparet contracta. Remissiuè, decis. 30. n. 16. *Ghisilerio.*

Actus sociales, societatis præexistientis continuationem probant,vel illius afferunt præsumptionem, ibid. n. 17. 84

Actus, qui citra nomen societatis exerceri nequeunt, probantur, & inducunt societatem inter illos qui sibi inuicem tales actus exercendi facultatem impartiuntur,ibid.n.19. 84

Actus seu res inter alios acta, si ei; cuius interest non denuncietur,non præiudicat; potissimum si aliter credendi iustam habeat causam, ibid.n.20. 84

Actus vnicus, pro obseruantia interpretatiua sufficit, dec.55. n. 18. *Meltio.* 230

Actus si non potest sustineri eo modo, quo producitur; adiecta clausula (omni meliori modo:) valet omni meliori modo, quo valere potest, decis. 95.n.23.*Mezio.* 231

Actus re vera nullus non detumit robur ex clausula omni meliori modo, absque alio adiecta itaut sit potès producere effectũ,ib.n.25. 231

Actus præsumitur expeditus in executionem præcedentis mandati. Maximè præcedente speciali deputatione ad certum tantum actum, d.98.n.2. & 3.*Verospio.* 234. Et intercedente breuitate temporis inter decretum, & actum, ibid. n. 4. 234. Imò actus, licet post longum temporis interuallum expeditus, adscribitur præcedenti mandato,ibid.n.5. 234

Actus, licèt nomine proprio gestus, adscribitur præambulo decreto,ibid.n.9. 234

per Actum simplicem voluntatis declaratiuum; vel per Epistolam Testator diuersimodè disponendo,non potest derogare dispositioni in Testamento factæ, & perfectæ, non adhibitis septem Testibus, aliisque solemnitatibus adhiberi solitis,dec.34.n.1.*Cerro.* 92

Ad actum vbi non producitur oblatio, & exhibitio,nihil ponit in esse, ibid. n. 4. 92

Actus vnicus non potest inducere obseruantiam, quæ pro sequentibus sufficientem tribuat interpretationem,d. 81.n.8.*Cerro.* 205

Actus merè voluntarius, obseruantiam inducere non valet, ibidem n.10. 205

in Actu stipulatio facta pro hæredibus,illis etiam suffragari debet,d.8.n.9 *Rojas.* 209

Actus non potest impugnari per eum qui approbauit vtendo dec.54.n.27.*Corrado.* 146

Actus non potest impugnari ex aliquo defectu nisi ab illis solum ad quorum commodum fuerat gestus,decis.3.n.12. *Bicchio.* 7

Actus gestus ab eo, qui duplicem repræsentat personam, interpretandus est pro ea parte, in qua minus læditur, ibid.n.17. 7

Actus validitas semper in dubio præsumitur,decis. 4.n.2. *Meleto.* 9

Continuatio non est primus actus,sed successiuus, decis. 7. n. 4. *Decano.* 15

Actus ratificatio, semper continet in se conditionem, si aliàs firmus sit,& validus,dec. 8.n. 11. *Otthobono.* 17. Et ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuisse validam,ibid.n.12. 17

Ratificatio idem operatur ac mandatum, licet speciale in actu requiratur,d.12.n.10 *Cerro.*21

Actus dispositiuus ad alium, ab aliquo intentatus, quando ille postea abstinuit deuenire ad actum secundum, non inducit aliquam præsumptionem contra ipsum,quæ illi præiudicare possit quo ad alia inde obuenientia,decis. 15. n. 15. *Meltio.* 27

Et eo magis vbi primus actus potuit aliàs verificari,& fuit munitus clausula præseruatiua, ne sibi quo ad alia præiudicaret, ibid.n.16. 29

Confessio de recepto,non coarctata ad certum tempus, refertur etiam ad solutionem factam de præterito tempore. Et in terminis dotis, quando præcedit conuentio quod pecuniæ soluerentur in Actu celebrationis Matrimonij,præsumptio est quod tunc fuerint solutæ in continenti, decis. 16. n. 27. *Bicchio.* 31

rerum notabilium.

Probatio verſionis, pecuniarum in cauſam in Inſtrumento cenſus expreſſam, reſultat ex vicinitate contractus Cenſualis,& Actus de quo fuit cauſa expreſſa, ibid.n.28. pag.31

Additio hæreditatis, ex quolibet Actu Iudicis declaratiuo,& ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto,qui citra Ius,& nomen hæredis fieri non poſſit,plenè probatur,tum reipſa, tum expreſſis verbis,deciſ.17.n.19. *Corrado.* p.34

Actus aliàs etiam de rigore iuris Imperfectus,animæ ſaluris fauore ſuſtineri debet omni meliori,& efficaciori modo, deciſ.20. num.11. *Corrado.* 41

Hæres non poteſt ex aliquo ſuo Actu præiudicare legatario in Iuribus illi competentibus, tàm in bonis legantis, quàm etiam ipſius hæredis,ibid.num.17. 42

Actus Iudiciales etiam coniecturis ſuſpecti redduntur,dec.71.num.22.*Bicchio.* 185

Actus Iudiciales non poſſunt nocere non citato, ibidem num.23. 185

Actus plene probatur ex depoſitione duorum Teſtium,dec.72.num.13.*Ottobono.* 187

Actus,qui iuxta legem conuentionis,non expeditur intra certum tempus,dum tamen de vtriuſque partis conſenſu poſt dictum tempus expleatur, quodcunque intereſt inde reſultans remiſſum cenſetur ac ſi intra tempus conuentum fuiſſet expeditus,d.74.n.13.*Veroſpio.* 192

Actio.

Aditio hæreditatis, ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto, qui citra Ius & nomen hæredis fieri non poſſit; plenè probatur, tum re ipſa, tum expreſſis verbis.

ab Aditione hæreditatis inchoatur præſcriptio in hæredem,deciſ.41.n.18.*Corrado.* 110

Aditio hæreditatis in Maſculo requiritur ad effectum huiuſmodi excluſionis in fœmina,dec. 50.n.17.*Cerro.* 131

Aditio, quæ deſſumitur ex poſſeſſione Patris bonorum hæreditariorum nomine filij, intelligitur ad fauorem ſolius maſculi, licet adſint & fœminæ, ſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo, ibid.num.22. 131

Aditio hæreditatis cum beneficio Legis, & Inuentarij, præſeruat actiones ſeparatas ne confundantur,ibidem num.29. 132

Aditio hæreditatis inducitur ex ceſſione facta per hæredem Iurium ſibi competentium,deciſ.52. num.10. *Veroſpio*,Declaratur n.11. 138

Adminiculum.

ex Adminiculis Inſtrumentorum coadiuuant. dicta Teſtium dec.1.n.3.*Ottobono.* 3

Adminiculum veritatis magnum in re dubia vel ſaltem prebet ſententia contra vnum ex concreditoribus lata, & in Iudicatum lapſa, vel os claudit aliis,deciſ.3.num.9. *Bicchio.* 7

Adminiculis pluribus cum fulcita ſit depoſitio Teſtis licèt nulliter examinati,& ſit veriſimilis, plurimum inſeruit ad inducendam ſimulationis probationem,dec.8.num.8.*Ottobono.* 17

Adminiſtratio.

Ante diſpunctas rationes, non poteſt adhuc dici debitor occaſione Adminiſtrationis per eum geſtæ,deciſ.21.num.3. *Ottobono.* 43

Adminiſtrator,qui ſit creditor, & ad cuius manus magnæ pecuniarum ſummæ ex opulenti patrimonio adminiſtrationi peruenerunt: præſumitur facta etiam legitimarum,ac veriſimilium expenſarum detractione,ſibi ſatisfeciſſe,de ſuo credito in bonis Adminiſtrationis, donec redditis rationibus,aliter conſtet, dec.24. num.4. pag.53

Quod expreſſius procedit in Muliere Adminiſtratrice, legitimam rationem non reddente, prout Rota multis deciſionibus comprobat.

Adminiſtrator, vel Inſtitor ad certum tempus alicui negotiationi præpoſitus,eo finito non obligat præponentes, licet contrahentes ignorent finitum eſſe officium, deciſ.30.n.9. *Ghiſilerio.* 65

Aduerſarius.

ex Aduerſarij confeſſione, petentis immitti, probatur poſſeſſio ad effectum manutentionis,dec. 81.num.1.*Cerro.* 204

Aduerſario non citato,poſſeſſio capta,præſumitur clandeſtina,& turbatiua,ibid.num.2. 204

Atque aduerſarij attentionem elidit, ac excludit, ita quod illa non eſt manutenibilis, deciſ.59. num.2. 156

Æquitas.

Æquitas Canonica repugnat quod confeſſio extra iudicialis ad fauorem abſentis, pro quo nemo fuit ſtipulatus legitimam inducat probationem deciſ.20.n.7.*Corrado.* 41

Æquitas Canonica in cauſis piis ſeruari debet in vtroque foro ibid.num.6.

Æquitate Canonica attenta confeſſio &c. extra iudicialis ad fauorem abſentis pro quo nemo eſt ſtipulatus plenam facit probationem, & Rota ſemper ſecuta fuit hanc opinionem.ibid. num.7.

Æquitas *l. curabit*, Semper admitti ſolet fauore Domini rei venditæ, ac ipſius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte remanſerit, deciſ.61. num.2. *Veroſpio.* 161

Æſtimatio.

Æſtimatio bonorum minuitur onere fideicommiſſi adiecto deciſ.24.n.9.*Corrado.* 54

Æſtimatio, ſeu valor bonorum ratione iniuncti fideicommiſſi minuitur pro quantitate Iudicis arbitrio declaranda, quando non eſt ſpeciali Conſtitutione determinata,ibid.n.10. 54

Æſtimatio rei minuitur per pactum de retrouendendo.

Æſtimatio non minuitur vltra ſextam partem per pactum de retrouendendo abſolutè, & indefinitè conuentum,ex ſententia Rotæ, ibid.n.34. 56

Æſtimatio vitæ hominis attendenda eſt iuxta diſpoſita *in l. hæreditat. ff ad l fal.* deciſ.27.n.26. *Corrado.* 72

Æſtimatio de Communi partium conſenſu facta pro litibus ditimendis, non excludit veritatem æſtimationis conſuetæ, & iuramento firmatæ, ibid.n.46. 74

Æſtimatio actionis ad rem non eſt tanti quanti ipſa res, immò inutilis reputatur ſi eam habeat perſona pauper,vel qui niſi cum magna impenſa aliquid conſecutus ſit, ibid. num.48.& 49. 75

Æſtimatio expreſſa in Inſtrumento venditionis probat rei valorem,deciſ.16.n.8. 152

Æſtimatur tanti,ſeu valere cenſetur res,quanti fuit empta

Index

empta nisi aliud probetur, quia emptor non præsumitur stultus,ibid. n.6. 152

Pactum, quod res emphyteotica non possit deuenire ad manus mortuas, operatur quod nec minus in illas possit transferri pro assequenda æstimatione,quia pactum huiusmodi resistit acquisitioni,d.78.n.76. *Cerro.* 200

Prohibitio contrahentium explicita ne bona emphyteutica,Ecclesiastica relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam iuncta legali prohibitione pro relatione ad antiquas inuestituras:interdicit omnem, & quamcumq; potentiam alienandi dict.bona vlque ab initio,ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monasterio possint requiri, & apud ipsum retineri. Nec minus ad effectum vendendi personæ habili, & æstimationem consequendi; cum huiusmodi pactum,& contrahentium prohibitio resistat principio acquisitionis,dec.79.n.11.&12. *Cerro.* 201

Affectio.

Mutua affectio quando est motiuum dispositionis reciprocæ vltimarum voluntatum ipsam sustinet,dec.100.n.2.*Cerro.* 240

Secùs quando ex præambulo, conuentione, & pacto fiunt, quia tunc censentur captatoriæ alienæ voluntatis,ib.n.3. 240

Mater præsumitur habere æqualem affectionem,erga omnes eius filios,ibid.n.6. 240

Affectus.

Iure principalis affectus fit translatio vtilis Dominij; *Vide in verbo fructus.*

Agens.

Agentis petitio,& libellus sententiam declarat.

Agere.

Priuilegium mulieri competens, viro vergente ad inopiam agendi vt dos remaneat in tuto pro alimoniis suis, & familiæ, personalissimum est, nec ad filios transit, dec.3. n.26. *Bicchio.* 8

Ius creditori competens agendi ante diem, si debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non est ad effectum exigendi,ib.n.27. 8

Agnatio.

Agnationis agnatione considerata, omnes filij in pari gradu existentes considerantur tanquam capita familiæ,dec.100.n.5.*Cerro.* 240

Filius,nec natus, nec conceptus tempore testamenti,non potest dici de familia,& agnatione disponentis,ibid.n.7. 240

Non videtur agnationis conseruationi prospicere,qui vnicum tantum vocat,& vnicum facit substitutionis gradum.

Primogenituræ dicuntur institutæ pro maiori agnationis conseruatione,ib.n.18.ratio,n.19. 242

Agnationi,seu familiæ reliquisse is dicitur,qui vni de familia,seu agnatione,etiam remotiori, reliquit,ibid n.21. 242

De agnatione, & familia Testatoris dicuntur omnes ipsius descendentes, tam ex linea effectiua, quam contentiua, etiam vltra decimum gradum,ibid.n.23. 243

Et admittuntur ad fideicommissum perpetuum, & pro conseruatione agnationis ordinatum, num.24. 243

Agnationis conseruandæ fauore censetur instituisse quis hæredes filios fratris,ibid.n.26. 243

Agnationis seu familiæ conseruationem respiciens onus à Testatore hæredibus iniunctum assumendi cognomen, & insignia familiæ, ibid. num.29. 243

Agnationis conseruandæ causa est pia, & laudabilis, & remouet omnem læsionis suspicionem,ibid.num.30. 244

Agnatus.

Agnati acquirentis, & primi inuestiti, qui lapso tempore, renouationem ex æquitate prætendunt, nullum ius quæsitum habent in re, sed tantum in spe,quod ad effectum inficiendi alienationem Emphyteusis alias valide factam,non censetur considerabile,d.38.n.18.*Meltio.* 101

Alienatio.

Alienationi, seu venditioni fundi hypothecati consensus præstitus, non præiudicat respectu actionis super pretio competentis, dec.3. n.2. *Reyas,*declaratur,n.3. 6

Alienationi bonorum communis debitoris consensus præstitus ad fauorem aliorum creditorum, non operatur nisi remissionem iuris tunc temporis competentis,& exercibilis,ib.n.24. 8

Ampliatur,num.25. 8

Alienatio seu venditio,probat dominium in venditore, seu alienante: & procedit in quolibet contractu,in quo bona accipiuntur ab alio,d.4. num.7.*Meltio.* 10

Fideicommissarius, qui vult donationem, seu alienationem ex causa dotis infringere allegando potuisse dotem constitui,aut solui in bonis liberis: illorum existentiam, in qua se fundat probare debet. Et eo magis quando pro negatiua concurrit aliqua præsumptio, vt quando Pater puellæ dotatæ erat pauper: & simili,d.16.n.20.& 21. *Bicchio.* 31

Impositio Census est species alienationis,ibid. num.22. ibid.

Alienatio bonorum fideicommissi, tenent solum pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommissi detrahendi,ibid.n.30. 32

Alienatio facta per Emphyteutam non pura, sed conditionalis, & sic suspensa sub expresso pacto,seu reseruatione consensus superinde obtinendi in tempus illius præstandi à directo Domino;ad nullam dirigitur caducitatem ipso non interueniente, sed contractus soluitur, vel pro non facto habetur,dec.36.n.11.*Corrado.* 98

Alienationis probatio non deducitur ex Instrumento non effectuato.cum nullius sit ad hunc effectum considerationis,perinde ac si celebratum non fuisset,dec.41.n.9.*Corrado.* 104

Alienatio non est imputanda Emphyteutæ, qui requisierit Dominum directum de suo consensu,& negatum fuerit,d.51.n.23.*Corrado.* 136

Alienatio facta cum huiusmodi clausula reseruationis non est perfecta,sed conditionalis,& remanet in suo penso, ac habeatur, pro non facta donec huiusmodi consensus interuenerit, ibid. n.25. 136

Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum sustinetur saltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus in bonis debitorum,dec.55.num.15.*Corrado.* 148

Alienationis prohibitio realis, & verbis ampliatiuis in particulari oratione principaliter ordinata continet absolutum, atque perpetuum fideicommissum inter illos quorum fauore facta censetur, vt eadem bona inter eos perpetuò conseruen

conseruentur,ibid.num.16. pag.148

Vocatus in fideicommisso non solùm in casu mortis,verum etiam in casu alienationis statim post alienationem sequutam potest agere ad vindicanda bona aliena non expectata morte alienantium,ibid n.25. pag.150

Etiam si alij extarent prouocati capaces qui tamen non agerent, nec velle agere declararent pro illorum reuocatione.ib.n.26. 150

Detractiones ex fideicommisso legitimæ, per alienationes sequutas censentur factæ, & in suppellectilibus,mercibus,ac aliis hæreditariis affectibus, ad eas prætendentem delatis, alio non constito censentur consumptæ, Horum valoris liquidatio per sententias conformes, ac in iudicatum transactas cum legitimis contradictoribus scientibus etiam his intimatis interesse habentibus latas donec aliud appareat,n.27.&28.ib.150.&151

Alienatio titulo oneroso facta,videlicet quod alia bona debitoris non adsint, quoad fraudem requiritur ipse fraudis euentus, decis.71.n.25. *Gratiosus.* 185

In Alienatione rei facta lite pendente, fraudis euentus dicitur adesse si alia extent bona apud alienantem, dum lis erat super quantitate quæ ex aliis bonis debitoris possit recuperari, sed super re ipsa alienata consequenda, ibid.n.26. ratio assignatur num.27. 185

Modus certus præscriptus à Testatore in alienatione rei iuxta facultatem ab eo concessa est,omnino seruandus;alias venditio est nulla,dec.76.n.7.*Ocampo.* 196

Alienatio quinimò quando facta à defuncto est nulla, potest etiam circumscripto Inuentarij beneficio illam impugnare, ac retractare ibid. num.10. 196

Alienationis prohibitio in Emphyteusi expressa exerceat vim præcedentis clausulæ *ad habendum*, adeò vt tribuere solum possit facultatem alienandi inter illos de linea comprehensos in inuestitura,secus in extraneos, decis.78.n.13. *Cerro.* 200

Alienationis prohibitiones maturo consilio in inuestituris appositæ, plus attendi debent, quam clausulæ generales, vt plurimum per Notarios apponi solitæ,ibid.n.14. 200

Alienationis prohibitio repugnat naturæ clausulæ,*ad habendum*,ibid.n.15. 200

Alienandi facultatem tribuit clausula, *ad habendum*,vbi nihil aliud resistit,ibid.n.16. 200

Prohibitio alienandi concepta cum duabus negatiuis,puta,non possit alienari nisi cum consensu in affirmatiuam resoluitur,& importat positiuam licentiam alienandi,ibid.n.17. 200

Clausulæ generales Inuestituræ,alias quæ comprehendere extraneos, stante prohibitione alienationis per præceptum negatiuum restringitur ad hæredes sanguinis.ib.n.9. 200

Manus mortua ad effectum incapacitatis Emphyteusis alienari prohibitæ dicitur etiam vniuersitas Ecclesiastica,& laicalis, quæ nunquam moritur.ibid n.23. 200

Alienationis prohibitio rei Emphiteuticæ in concessione apposita eneruat vires præcedentium clausularum,dec.79.num.5.*Cerro.* 201

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona Emphyteutica Ecclesiastica relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam iuncta legali prohibitione per relationem ad antiquas inuestituras interdicit omnem,&quamcumque potentiam alienandi dicta bona vsque ab initio ita vt nullo vnquam tempore & ad nullum effectum illa à Monasterio possint acquiri,& apud ipsum retineri ib. n 11. 202

Nec minus ad effectum vendendi personæ habili,& æstimationem consequendi, cum huiusmodi pactum,& contrahentium prohibitio resistat principio acquisitionis ib.n.12. 201

Alienationis prohibitio in emphyteusi Ecclesiastica omnem casum comprehendit etiam hæreditariæ institutionis alterinsque vltimæ voluntatis,ibid.num.13. 201

Alienatio debitoris non potest facere conditionem creditoris deteriorem,ibid n 4. 201

Alienatio habet suam causam annexam videlicet hypothecam anteriorem,& sic habilitatem extremi,dec.99.num.8.*Decius.* 236

Hypotheca conditionalis conditione causali, vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non sit publicata ante alienationem, ibid.n.16. 238

Eoque minus cum obiectæ detractiones, alienationes, ac alia pro exceptione deducta longiorem discussionem exposcunt, quam suæ causæ materiæ postulat ratio,d.59.n.18.*Corrado.* 156

Alimenta.

Alimenta præstita à viro vxori,non solum ad maritalem affectionem sed etiam ad conuenta,& solutæ dotis quantitatem referri possunt,& debent,dec.23.n.9.*Corrad.* 50

Alimenta potius,quam plenum vsumfructum præsumitur legatum Matri in Testamento,vbi filius est Patris hæres vniuersalis institutus, quando verba *salus prædicta*, in tali testamento fuerint appositæ,dec.24.n.23.*Corrado.* 55

Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præstatione,alimentorum educatione,ac communi reputatione, & fama apud omnes, & signanter apud vicinos,&c & quid non solum contra patentes,in tractantes,& denominantes,sed etiam contra tertium, præsertim aliis concurrentibus, d.83.n.4.*Cerro.* *Amissio.* 207

Amissæ scripturæ beneficio ad hoc vt quis possit gaudere,debet ante omnia probare illam in rerum natura extitisse,eaque forma,ac tenore conceptum, vt si realiter exhiberi posset,illi omnino profutura esset; Deinde verò casu amissam fuisse,dec.17.n.4.*Corrado.* 33

Amissio scripturæ non præsumitur in eo, apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nullusque contigisse probatur casus, quo perierint eius scripturæ, & ideò sic allegata, non potest dici iustificata,ibid.n.14. 34

Amissio instrumenti non probatur, si simpliciter testes deponant se illud vidisse;Sed necesse est probare amissionem originalis:& quod illi Testes sint valdè periti, qui litteras illius notarij cognoscant,ibid.n.15. 34

Amissum dici non debet illud, quod peti,ac recuperari potest,ib.n.11. *Anima.* 34

Legatum & si oretenus dispositum, satis probatur absque scriptura, & testium depositione, si per testamentum ab hærede confirmetur ad effectum vt à successoribus debeatur,& executioni mandetur.Eoque magis cum huiusmodi dispositio ad pia causam sit ordinata,& præsumatur, non solù suffragij animę legantis,qui legauit ea

Index

lege, vt sacrificia diuina celebrentur, verum etiam exonerationem conscientiæ ipsius hæredis,qui diutius defecit, atque distulit adimplere, decis. 20.num.1.& 2.*Corrado.* pag.40

Animæ salutis fauore actus etiam alias de rigore Iuris imperfectus sustineri debet omni meliori, & efficaciori modo, quod conceditur fauore Religionis insitæ iuramento pariter concedi debet fauore animæ pro cuius salute, conscientiæque exoneratione iuramentum ipsum relaxari,& moderari solet,ibid.num.11.& 12. 41

Opinio per quam consulitur saluti animæ tanquam tutior, semper est amplectenda reiectis iuris apicibus,ibid.n.15. 42

Animus.

Animus requiritur ad acquirendam possessionem, decis.49.n.22.*Roxas.* 129

Annus.

Minor 25.annis ex Statut.Bon.non potest se obligare sine solemnitatibus ab eadem requisitis, decis.98.n.11.*Verospio.* 235

Annorum triginta spatio fatalia appellationis intercerunt, & restitutionis in integrum, & propterea exequi debet sententia, decis.54.n.3.4. *Corrado.* 143

Anterior.

Anterior hypotheca licet generalis præfertur specialiter posteriori,dec.99.n.5.*Decano.* 236

Alienatio habet suam causam annexam, videlicet hypothecam Anteriorem,& sic habilitatem deciman di, ibid.num.8 236

Anulus.

Annuli pretiosi legatum ob memoriæ conseruationem,cæteris iunctis,ex eodem Testamento coniugis morientis insurgentibus adminiculis; est præstantior probatio amoris, quàm sit quælibet contraria ex testibus elicita odij, ac discordiæ, qui essent inter coniuges,decis.46.n.31.*Corrado.* 123

Apoca.

Ad Apocam infirmandam, præsumptio *legis Scripturæ,C.qui pot.in pign.hab.*ex pluribus colligitur,decis.5.n.9.*Decano.* 12

Apoca mutui simulata, nullam meretur executionem, licet sit obligatione Camerali munita, decis.8.n.1. *Otthobono.* 16

Apoca,quam præcessit contractus nullus,& ineficax causam simulandi satis præsefert,ib.n.3. 16

Appellatio.

Appellationis causa per biennium non prosequuta,efficitur deserta,nisi prorogata sint fatalia: & sententia in rem iudicata transit, perinde ac si nunquam ab ea fuisset appellatum, decis. 32. num.1. *Cerro.* 87

Appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima,prohibet Statutum Eugubinum, ibid.n.2. 88

Appellatio dicitur de Appendiciis illius instantiæ, cuius est sentétia,à qua interponitur,ib n.7. 88

Appellationis delatio simplex, efficit vt Iudex, a quo non possit amplius in ea causa se ingerere, ibid.n.10. 88

Non autē vt causam inappellabilem,reddat appellabilem in prætudicium partis,ib n.11. 88

Appellatio,quatenus causæ non comperat,respondet de Apostolis reuerentialibus in forma,continet etiam refutatorios,ibid n.12. 88

Per appellationem, causa non mutatur, sed continuatur,decis.53.n.3. *Arguelles.* 139

Per appellationem extinguitur iudicatum, vel suspenditur,ibid.n 5. 139

Et appellans reponitur in eo statu,quo erat tempore litis contestatæ,n.6. Nullumque potest effectum producere,n.7.nec propter eam fatalium restitutio impeditur,n.8. 139

Appellationem suspensiuam, Ægidiana constitutio retinens locum sibi vendicat quotiescumque,sententia lata in iudicio possessoria est vaque,sententia lata in iudicio possessoria est valida,decis.47.n.2.*Roxas.* 114

Appellationis fatalia intercunt spatio triginta annorum: & restitutionis in integrum;& propterea exequi debet sententia, decis.54.n.2.3.& 4. *Corrado.* 143

Ægidiana constitutio exclusiua appellationis in iudiciis omnino summaris, non habet locum attenta iniustitia sententiæ, decis.58. n.1. *Verospio.* 155

Statutum,quod prohibet vlteriorem,quam vnicam appellationem operatur,vt duæ sententiæ habeant vim trium,& constituerint, rem iudicatam executione demandandam, decis. 72.n.4. *Cerro.* 193

Sententia lata in Curia in gradu appellationis interpositæ à Priori lata in partibus, vtique comprehenditur sub dispositione Statuti loci; quod proinde seruari debet etiam in Curia,ibid n.6. 193

Appellatio dicitur de Appendiciis illius instantiæ, cuius est sententia,à qua interponitur,ibid.n.7. 193

Appellationis simplex delatio, efficit quidem, vt Iudex, à quo non possit amplius se in ea causa ingerere, non autem vt causam inappellabilem reddat appellabilem in prætudicium partis,ibid. num 10. 194

Appellatio, licet infra legitima tempora interposita, cùm non fuerit infra biennium prosequuta,non impedit rem iudicatam,dec.84.n.1.*Roxas.* 209

Appellans, si causam non prosequatur videtur ab appellatione recedere,& facto proprio sententiam confirmare, ac proinde illa exequi debet, decis.86.num.2. p.211.*Afflitis*, vbi ampliatur. Causa efficitur deserta,si appellatio interposita non fuerit intra tempus debitum prosequuta, & non obtenta fatalium prorogatione, perinde est res iudicata, ac si non fuisset interposita appellatio,ibid.n.1. 211

Approbatio.

Approbatio calculi inducitur per solutionem subsecutam post deliberationem decursorum in subiecta materia,super quo fundatur,decis.77.n.9. *Otthobono.* 197

Et ipsius deliberationis, maximè quando pars soluens notitiam ipsius habuit.

Argumentum.

Argumentum à contrario sensu in statuto,sub verbis præsertim negatiuis concepto, strictè recipitur, & ad limites dispositionis in sensu directo sanctæ,decis.98.n.15.*Verospio.* 235

Articulus.

Articuli regulariter in Curia admitti solent,etiam parte opponente, cum Clausulis præseruatiuis, quoquo modo ad causam conferant;quomodo non sint omnino irrelevantes, vel aliter suspecti,decis.26.n.1.& n.2. *Corrado.* 63

Articulus Instrumento publico aduersatiuus suspectus admittendus redditur,proindeque iure merito est reiiciendus,ibid.n.10. 66

Sententia non potest transire in iudicatum contra

Rerum notabilium.

contra non citatos, & ſuper Articulo iudicato intereſſe non habentes, nec illis vllum poteſt inferre præiudicium, dec. 54 num. 8. *Corrado.* 143

Aſſecuratio.

Fructus dotales debentur pro tempore, quo his per mulierem inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſiuè reſtitutione, ſuæ dotis, contra virum, ſeu eius creditores durauit, dec. 6. n. 1. *Decano.* 11

Aſſertio.

Aſſertio facta in Inuentario hæreditatis, probationem, niſi aliunde iuſtificetur, non concludit, deciſ. 50. num. 21. *Cerro.* 131

Aſſignatio.

Aſſignatio Crediti declarandi, ſe habet indeterminatè ad hanc, vel illam declarationem, deciſ. 12. n. 3. *Cerro.* 21

Aſſignatio rei cum declaratione facienda, transfert dominium temporaneum, & reuocabile, ibid. n. 5. 21

Aſſociatio.

in Iudicio poſſeſſorio Aſſociationis, ad bona emphyteutica ratione caducitatis per emphyteutam incurſæ quæ probari requirantur, dec. 13. num. 14. *Corrado.* 27

in Iudicio Aſſociationis ſententia ex nouis probationibus poteſt iuſtificari quando agitur de illius confirmatione, ibid. n. 18. vbi vide n. ſeqq.

Mandatum de aſſociando in bonis emphyteuſis, quod à Iudice petitur extra Iudicium ad euitandas rixas, & ſcandala, nec citationem partis, nec cauſæ cognitionem requirit, ibid. num. 21.

Aſſociatio petita ratione ciuilis poſſeſſionis, non datur conſtitutario, qui patiendo ab alio rem naturaliter poſſideri, amiſit ciuilem poſſeſſionem, deciſ. 43. n. 8. *Ghiſilerio.* p. 116. petita verò vigore facultatis capiendi poſſeſſionem propria authoritate datur, quia hæc eſt poſſibilis, cum poſſeſſione alterius, ibid. n. 9 & 12. Quinimo alium poſſidere ſupponit, num. 10.

Aſſociatio, quæ fundatur in facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, non amittitur ex ſola patientia, & negligentia modici temporis, ſed præſcriptione triginta annorum. Et non perit niſi quoad effectum retinendæ tantum, ſecus quoad alios, n. 13.

Aſſociatio perita, per exceptionem nullitatis ſuper articulo Iuris controuerſo, vt per opinionum diſcrepantiam non poteſt retardari, ibid. num. 25. 117

Attentatum.

Attentata petuntur reuocari via priuilegiata, deciſ. 57. num. 9. *Decano.* 101

Veniens autem ex alia via, neglecta via attentatorum, non gaudet illius priuilegio, n. 8.

Attentatorum purgationis prætextus quoad expenſas damna, &c quæ ſunt purgando, non poteſt retardare proceſſum negotio principali, quando de illis non conſtat ſaltem in genere; & attentans poteſt ſupplere mediante depoſito vnius Iulij cum obligatione ſoluendi reſiduum facta liquidatione, ibid. num. 5. 37

Atteſtatio.

Conſignatio rei conuincitur, ex fide mediatoris, iuncta atteſtatione alterius, dec. 74. n. 7. *Veroſpio.* 191

Stylus fori in ordinariis probatur ex atteſtationibus Notariorum, & Cauſidicorum loci, licet extraiudicialibus, d. 78 n. 4. *Cerro.* 199

Auctoritas.

Auctoritate propria capiendi poſſeſſionem fundi centualis licentia explicita continetur in ventre Inſtrumenti, in quo appoſita eſt clauſula *dans, & concedens*, &c. d. 16. n. 6 *Bichio.* p. 30. Et hæc ſola facultas in omni contractu ſufficit pro obtinenda aſſociatione, ibid. n. 7. 30

Poſſeſſio Iudicis auctoritate adempta iuſtam præbet manumiſſionis cauſam, d. 59 n. 1. 156

Augmentum.

Augmentum dotis, Iure permiſſum eſt etiam conſtante matrimonio, d. 22. n. 23. *Corrado.* 47

Augmentum dotis explicitè factum iuxta formam in legibus de hoc diſponentibus conſtitutam permiſſum eſt: ſecus ſi animo donandi ſimulata dotis receptione fingeretur, ibid. n. 4. & 25. 47

Mandans inſtitui hæredem pro Augmento decoris familiæ, dat facultatem diſponendi ad libitum etiam in vnum tantum de familia, dec. 100. n. 21. *Cerro.* 242

Auocatio.

Auocatio bonorum, nulla excuſſione hæreditatis facta, fauore dotis valet, deciſ. 14. num. 14. *Terracinen.* 27

Creditor ex cauſa onerosa, poteſt auocare à poſteriore ex cauſa lucratiua, etiam pecunias bona fide conſumptas, ibid. n. 15. 27

Author.

contra Authorem lis introducta tranſit etiam in illius ſucceſſorem, qui eadem perſona reputatur, ac eodem iure defenſionis vtitur, dec. 76. num. 6. *Otthobono.* 196

Auus.

poſt Aui obitum longè nati non illi ſuccedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis ſuper exiſtentis, d. 100. n. 25. *Cerro.* 243

B

Benefactor.

BEnefactoris inſignia ſeu alterius, exculpta in fabrica Eccleſiæ à Regularibus, vel aliis Eccleſiaſticis conſtruetur, non faciunt, quin ad ipſoſmet adhuc pertineat, deciſ. 18. num. 11. *Albergato.* 36

Beneficiatus.

Beneficiatus habens adminiſtrationem in vita, æquiparatur vſufructuario, deciſ. 85. num. 5. *Celſo.* 210

Beneficium.

Hæres abſque beneficio Inuentarij, tenetur ſatisfacere etiam de proprio, creditoribus hæreditariis; licet aliud ſit quo ad fideicommiſſarios vniuerſales, dec. 17. n. 1. *Corrado.* 33

Beneficio ſcripturæ amiſſæ ad hoc vt quis poſſet gaudere, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma ac tenore conceptam, vt, ſi realiter exhiberi poſſet, illi omnino profutura eſſet; deinde verò caſu amiſſam fuiſſe, ibid. num. 4. 33

Diſpoſitio Iuris Canonici, quod hæres etiam ceſſante beneficio Inuentarij non teneatur de proprio: non habet locum in foro iudiciali vbi contrarium eſt verius, atque receptius, ibid. num. 20. 20

Beneplacitum.

Clauſulæ, in emphyteuſi Eccleſiaſtica, non im-

trato beneplacito Apostolico, non possunt extendere concessionem, vltra personas expressas, d. 79. num. 3. *Cerro.* pag. 201

Beneplacitum Apostolicum, aliæque solemnitates requisitæ in alienatione emphyteusis Ecclesiæ in extraneos, non præsumuntur ex cursu temporis, nisi simul concurrat obseruantia. ibidem num. 4. 201

Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis, non potest dici finita per existentiam in Religione vltimi ex ipsa, dum saltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes Monasterium, ibid. n. 7. Declaratur, n. 8. procedit in emphyteusi priuatorum, vel in emphyteusi Ecclesiastica concessa etiam pro extraneis, & cum solemnitatibus requisitis, secùs verò in emphyteusi Ecclesiastica non transitoria ad extraneos, & in quas deficiunt solemnitates requisitæ, & Beneplacitum Apostolicum, ibid. n. 9. 201

Bona.

Regula, quæ assistit fideicommissario, quod bona fideicommissi non possint creditoribus hypothecari, vel ab illis capi, ita vt dicenti se esse in casu limitationis, fundamentum hæc exceptionis probare incumbat, non habet locum in creditore ex causa dotis, negante adesse bona libera, cum immò sufficiat ei simpliciter allegare, ex quo pluralitas de iure non præsumitur, d. 16. n. 19. *Ricchio.* 31

Fideicommissarius, qui vult dotationem, seu alienationem ex causa dotis infringere, allegando potuisse dotem constitui, aut solui in bonis liberis, illorum existentiam, in qua se fundat, probare debet, ibid. n. 20. ampliatur, num. 21. 31

Alienatio bonorum fideicommissi, tenet solum pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommissi detrahendi, ibid. n. 30. 32

Immissio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommisso subiecta semper datur, vbi exceptio fideicommissi non est omnino clara, ibid. num. 31. 32

Bonorum alicuius existentia non præsumitur vbi, facta discussione fuit relatum ab executore deputato, & per diligentias non fuisse adinuenta, decis. 18. n. 12. *Albergato.* 36

in Bonorum hæreditariorum excussione necessaria est citatio hæredis, & deputatio duorum executorum cum Iudicis decreto, excussionem esse legitimè factam declarantis, ibid. n. 14. 37

Hæres non potest ex aliquo suo actu præiudicare legatario in Iuribus illi competentibus, tàm in bonis legatis, quàm etiam ipsius hæredis, d. 20. num. 12. *Corrado.* 41

Bona hæreditaria, statim post hæreditatis acceptationem, cadunt sub hypotheca ad fauorem creditori hæredis, dec. 34. num. 6. *Cerro.* 91

Bona emphyteutica ex pacto, & prouidentia sunt inalienabilia, dec. 35. n. 2. *Pentingero.* 94

Bona emphyteutica, etiam ex pacto, & prouidentia possunt alienari à primo acquirente, ibid. num. -. 94

Filij, & alij inuestiti in causa onerosa, dicuntur habere bona illa à primo acquirente, sed in causa lucrariua, illa recipiunt ex liberalitate emphyteusim concedentis, & ex propria persona, tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium, ibidem, num. 11. pag. 94. Et hoc secundo casu, bona filius aliunde habet, quam à Patre, n. 12. Vnde sicut Pater aduentitia filij bona in eius præiudicium alienare non potest ita neque pariter ad eius præiudicium de eiusmodi emphyteusi disponere valet, præsertim sine consensu Domini directi, ibidem num. 13. 94

Bona Ecclesiæ semper conceduntur ad meliorandum, ibidem num. 15.

Bonorum emphyteuticorum alienatio valet, quando de præiudicio solius Domini directi agitur, ibid. num. 17. 94

Domini concedentis emphyteusim non interest quòd bona citius ad remotiorem transeunt, ad quem alias quandocunque sunt transitura, & ab initio erat notus concedenti, ac secundum eius voluntatem successit, ibid. num. 18. 94

Bona emphyteutica dotis priuilegio alienari possunt, talique modo alienata, mortua muliere transferuntur ad hæredes, ibid. num. 21. 95

Bona reuertuntur ad comprehentos in Inuestitura, mortuo alienante ex causa dotis, ibidem num. 24. 95

Statutum Vrbis *cap.* 22. *lib.* 1. disponens, bona emphyteutica dari posse in dotem, cum non habeat verba vniuersalia apta etiam comprehendere bona Ecclesiæ, talia bona non comprehendit, ibid. n. 26. pag. 95. Et talia statuta quamuis auctoritate Apostolica condita, non comprehendunt bona Ecclesiæ, nisi fuerint saltem ibi implicita, & sub vniuersalitate verborum specificata, ibid. n. 27. 95

Bona Ecclesiasticorum præsumuntur acquisita ex redditibus Ecclesiæ, & ideo cadunt sub spolio, dec. 39. n. 3. & 14. *Roya.* 104. & 105

Bona donata reuocabiliter cadunt sub spolio in quibus terminis intelligatur, ibid. n. 14. 105

in Bonis filij prædefuncti, Matri legitimæ supplementum debetur, siue cum Testamento, siue ab intestato, ibid num. 14. pag. 105. distinguitur ex mente Menoch. cons. 327. n. 12. p. 105. inter bona paterna, & alia: vbi videatur distinctio, num. 15. 105

Ex bonis filij profectitiis morientis, mater binuba non capit, nisi quod si filius relinquit, quia censetur agnita, seu instituta, vt quilibet extraneus, & hoc ob iniuriam filio illatam, ob quam excluditur à plena successione intestati, dec. 42. n. 42. pag. 114. quæ iniuriæ ratio non habetur in bonis aliunde quæsitis, in quibus potest pleno iure ab intestato succedere, ibid. n. 43. *Corrado.* 113

Bonorum liberorum existentia pro satisfactione dotis sufficientium ad effectum excludendi remedium Auth. resque C. communia de legat. debet ab allegante tanquam fundamentum suæ intentionis probari. Et quod talia essent bona de tempore restitutionis dotis, vt ex illis sine lite, & controuersia, dos debita cum effectu posset restitui, decis. 43. num. 33. & 34. *Ghisilerio.* 117

In bonis hæreditariis immissio debetur hæredi scripto iuxta dispositionem legis fin. C. de edict. diu Adrianoll. decis. 47. num. 1. *Roya.* 124

Rerum notabilium.

Bona dotalia vxoris à Patre retenta vsque ad eius obitum censentur hæreditatem illius prædefunctæ, nomine filij, cui delata fuit, adiuisse. Hæc conclusio procedere videtur in solis filiis infantibus, secus verò in maioribus infante, decis. 50. num. 19. limitatur, num. 20. *Cerro.* pag. 151

Ex bonis emphyteoticis dotes possunt mulieribus constitui sine consensu Domini directi, etiam aliter ex pacto conuento ex speciali dispositione Statuti Vrbis lib. 1. c. 122. decis. 51. num. 18. *Corrado.* 135

Statutum Perusinum prædictum in §. item si aliquis receperit, vers. & intelligatur dos, &c. ponit casum dotem posse esse constitutam de bonis mulieris dotatæ, decis. 54. num. 14. *Corrado.* 144

De bonis paternis filia dotari debet, & ex dispositione dicti Statuti in §. item si aliquis Pater, & ex dispositione Iuris communis, ibid. num. 15.

In bonis Auiæ legitima debetur filiæ naturali Patre prædefuncto, quæ firmiter asseruit illum fuisse ipsa instante legitimatum, & pro tali haberi voluit, atque disposuit, ibidem num. 24. 145

Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum sustinetur saltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus bonis debitorum, decis. 55. num. 15. *Corrado.* 149

Bona fideicommissi viuentibus naturaliter professis regulariter remanent penes Monasteria aliter capacia ea retinendi in communi, intereaque substituti non admittuntur, ibid. n. 21. limitatur num. 22. 150

Detractiones possunt eximere bona, ac fideicommisso, decis. 56. num. 15. *Corrado.* 153

Bona fideicommisso possunt eximi mediante aliorum liberorum subrogatione concurrente Apostolica derogatione, ibid. num. 16. 153

Bona fideicommisso particulari obnoxia debent contribuere ad solutionem legatorum ab eodem fideicomittente relictorum, dum patrimonij vires legatorum onera non sustinebunt, decis. 58. num. 2. *Verospio.* 155

Prohibitio facta à Testatore de alienandis bonis, quæ fideicommisso suppositi non extenditur ad præiudicium legatariorum in eodem testamento, sed videtur potius adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam testator in suo Patrimonio sperauerat, ibid. n. 9. 156

Bonorum venditionem potest alter peragere si plures creditores fundum hypothecatum possideant alterove illis satisfactum, dec. 77. n. 15. *Ottobono.* 198

Bona emphyteutica Ecclesiastica in Ecclesiam vti manus mortuas deuenire non possunt, dec. 78. num. 23. & 24. *Cerro.* 200

Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis non potest dici finita per existentiam religionis vltimæ ex ipsa cum saltem eius vita, durante commoditas bonorum remaneat penes Monasterium, decis. 79. num. 7. declaratur, num. 8. *Cerro.* 201

Hoc enim casu etiam si Monasterium esset capax bonorum in communi nihilominus bona in ea comprehensa ab ipso, nec præscindi, nec minus retineri possunt pro sola fructuum commoditate durante vita Monachi, ibid. num. 10. pag. 201

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Ecclesiastica relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam iuncta legali prohibitione per relationem ad antiquas inuestituras interdicit omnem, & quamcumque potentiam alienandi dicta bona vsque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa Monasterio possint acquiri, & apud ipsum retineri, decis. 79. num. 11. ibid. 201

Interpellatio alteri facta, quam hæredi illius ex cuius bonis est facienda solutio dotis, non constituit illum in mora, decis. 82. num. 5. *Ottobono.* 207

Renunciatio facta per fœminas dotatas de omnibus bonis maternis, paternis, & fraternis, quæ quomodocunque, & qualitercunque tam ex testamento, quam ab intestato, ac alia quauis causa prætendere possit, clausulis ampliſſimis ac generalibus concepta resoluitur in pacto de non succedendo eisdem, in quorum hæreditate nullum ius ob dotem receptam, nec competebat, nec competere poterat, decis. 84 n. 8. *Royas.* 209

Saluianum intrat vbi est clausula constituti cum hypotheca, & obligatione bonorum concurrentibus extremis, decis. 85. num. 1. *Celso.* 210

Saluianum datur etiam contra tertium titulo possidentem, & etiam pro consequendis bonis donatis, ibid. num. 3. 210

Clericus potest disponere de bonis patrimonialibus, & industrialibus, ibid. n. 6. 210

Identitatis bonorum probatio est requisitum substantiale ad obtinendam omissionem vigore, *legis fin. C. de ed. diu. Adr. toll.* dec. 86. num. 9. *Meltio.* 212

Donatarius vniuersalis ad hoc vt teneatur seruare factum defuncti duo coppulatiua requiruntur, nempe quod donatio sit vniuersalis omnium bonorum, & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuersalis, ibidem num. 14. 211

Bona donata Nepoti ab Auo in causa matrimonij contrahendi nulla facta mentione filiorum eiusdem siue ex primis, siue ex secundis nuptiis censentur etiam æqualiter acquisita pro omnibus filiis ex quocunque matrimonio procreandis concurrente æquali affectione, erga omnes tam Aui donantis, quam Patris donatarij, decis. 87. n. 1. *Ottobono.* 214

Obligatio ad bona futura intelligitur sub conditione si acquirantur, decis. 99. num. 1. *Coccino.* 236

Bona conseruantur in primogenitis melius, quam inter plures ea distribuendo, decis. 100. n. 19. *Cerro.* 242

Breue.

Breue Pontificium habet vim legis, decis. 12. n. 6. *Cerro.* 21

Breuitas.

Intercedente breuitate temporis inter decretum, & actum, decis. 98. num. 4. *Verospio.* 234

Bulla.

Bulla Baronum remouet impedimentum fideicommissi, decis. 96. num. 5. *Pentingero.* 233

Index

C

Caducitas.

CAducitas, quæ præsumitur incursa ab inuestito scilicet eo viuente non declaratur post illius mortem per successorem declarari non potest, dec. 29. num 14. *Meltio.* pag 80

Calculus.

Calculus siuè Bilantium confusum continens partitas, quæ ex ipsa lectura dignoscuntur erroneæ nullius est releuantiæ pro redditione rationum, decis. 24. n. 1. *Corrado.* 53

Calculus probat contra ipsum confitentem, & ab eo causam habentem, decis. 27. num. 2. 53. 54. *Corrado.* 75. & 76

Calculus debet rectè, & ritè confici, quando in eo partitas distinctas iustificandas per iuramentum confitentis si modicæ sint, si verò magnæ arbitrio Iudicis, ibid. num. 3. 69

Calculus debet continere partitas distinctas etiamsi omnia in eo posita connexa dici possint tanquam sub eadem administratione comprehensa, ibid. num. 4. 69

Calculus non debet continere genericas, confusas in verisimiles, & erroneas partitas alias rationes dicuntur in folle, ibid. num. 5. 69

Calculus factus à Tutore vltra qualitatem, & conditionem Pupilli ex pendente, & formam sibi à Tutore præfixam transgrediente non attenditur, indeque doli, & læsionis pupilli, & præsumptio relaxat, ibid. num. 15. 71

Calculus supra Statutum hæreditatis cum pactuum consensu præuia exactissima bonorum inquisitione Iudicis decreto, ac præsentia confectus eundem Statum hæreditatis comprobat, & omnino attenditur, bonorum alia in hæreditate non extare præter ea quæ ibi descripta sunt præsumitur, & contrarium asserenti incumbit probatio, dec. 24. n. 36. pag. 57. & decis. 27. num. 51. & 52. & n. 55. *Corrado.* 75. & 76

Calculus probat contra producentem nec valet amplius impugnari, decis. 44. n. 3. *Otthobono.* 118

Calumnia.

Calumniosa protelatio causæ non præsumitur in Creditore petente remissoria, cum in eo cesset suspicio vt faciat ad effugiendam solutionem, dec. 2. num. 10. *Royas.* 5

Per solius Calumniæ præsumptionem in Sacr. Trib. Rotæ remissoria non solet denegari in vlteriori Instantia, ibid. num. 11. 5

Cambium.

Cambia, vti damna, & interesse, possunt prætendi, ab eo, qui, cum mandatum ad cambiandum susceperit, illud non adimpleuit, nec minus docuit se fecisse debitas diligentias pro reperiendis personis, quæ pecunias ad cambium acciperent, dec. 4. num 4. *Meltio.* 10

Per Cambiorum desitionem ex defectu implementi cambiare debentis, damna, & interesse passa, optimè Iustificantur & attestationibus Mercatorum, non defecisse occasiones cambiandi. Et liquidantur ex partitis, ac giratis cambiorum singularum feriarum, ibid. n. 5. 10

Cambia iniustè soluta fortem extenuant, decis. 7. num. 2. *Decano.* 15

in Cambiorum materia, mercatorum attestationibus est deferendum, ibid. num. 5. 15

Cambia non debentur, nisi ex pecunia numerata, & effectiua, quæ super Cambiis negotiari possit, ibid. num 13. 15

Cambia exercere solitus creditor in statu exigendi pecunias à suo debitore, qui sit Mercator publicus in Nundinis quando non exigit illas pene, eumdem debitorem, concurrente aliqua consensus coniectura in Nundinis Cambiorum exercendas, dimittere censetur, ibid. num. 14. pag. 15. Eoque maximè si debitor in Nundinis, Ære, vel Creditor, eam summam reperiri, ac paratam habere potest, ibid. num. 15. 15

Cambia, non debentur vti Cambia, nisi quando de eorum realitate constat ex litteris, quæ vocantur expeditionis, siue, *dell'andata*, ad Nundinas transmissis, & ex aliis litteris, quæ nuncupantur, reditus dictæ Nundinis, ex quibus illorum Iustitia sufficienter probatur, decis. 10. num. 3. *Meltio.* 19

Cambia, quando non constat de istis substantialibus cambiorum, non debentur, & exacta, cedunt in extinctionem sortis, ibid. num 4. 19

Cambia debentur vti damna, & interesse, ab eo, qui, cum Mandatum ad cambiandum susceperit, non adimpleuit quod debuit pro inuenientis personis, quæ pecunias ad cambium reciperent, ibid. num. 5. 19

Cambia, vti damna, & interesse, debentur ad illam rationem, ad quam demonstratur accendisse giratas Cambiorum singularum feriarum temporis, quo Cambia petuntur, ibid n. 6. 19

in litteris Cambij simplex subscriptio denotat obligationem proprio nomine contractam, decis. 98. num. 7. *Vero Pio.* 19

Canon.

Canonum solutionis defectus per biennium continuum requiritur. ad effectum vt emphyteuta Ecclesiæ, ex eo capite expelli possit, decis. 51. num. 15. *Corrado.* 135

Biennium huiusmodi suppleri non potest ex tempore decurso pendente lite, ibid. n. 16. 135

Canones soluti à spoliatore, debent reflci per spoliatum, decis. 72. num. 15. *Otthobono.* 187

Capacitas.

Capacitas, & potestas, quam concedens habere opinatur, iuxta consuetudinem, & communem Intellectum, regulant voluntatem concedentis, decis 95. num. 16. *Meltio.* 230

Capacitas subiecti, & potentia concedentis, dant intelligentiam verbis concessionis, ibid. n. 21. 230

Caput.

Tanquam Capita familiæ, considerantur omnes filij in pari gradu existentes, attenta agnationis conseruatione, dec. 100. n. 5. *Cerro.* 240

Carcer.

in Carcerem, quem posse detrudi, si statutum disponat etiam hæres detrudi potest. dec. 3. n. 18. *Arguelles.* 190

Casus.

Dicenti se esse in casu limitationis ad regulam, quæ assistit fideicommissario, quod bona fideicommissi non possint creditoribus hypothecari, vel ab illis Capi. fundamentum ad excep-
tionis probare incumbit, dec. 10. n. 10. *Bichio.* 32

Casu omissam fuisse scripturam, quæ habuit, illam in rerum natura existere, [illegible] 10. 112

Rerum notabilium.

forma ac Tenore concepram, vt, si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset; probare debet, qui vult gaudere beneficio scripturæ amissæ, d. 17. n. 4 *Corrado.* 33

Amissio scripturæ non præsumitur in eo, apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nullusque contigisse probatur Casus, quo perierint eius scripturæ, & ideo sic allegata nó potest dici iustificata, d. 17. n. 14. *Corrado.* 34

Prohibitio alienationis in emphyteusi Ecclesiastica omnem casum comprehendit, etiam hæreditariæ institutionis, alteriusque vltimæ voluntatis, decis. 79. n. 13. *Cerro.* 201

Causa.

Causa de præterito non excusat ab administratione. Secus verò causa de nouo superueniente, decis. 1 num. 9. *Ostobono.* 4

Causa legitima non dicitur Podagra, excusandi aliquem ab administratione, ibid. n. 10. 4

Causa in transactione dignoscitur ex Tenore litis expresso, etiam si in ea legentur Clausulæ vniuersales pro omni, & toto eo; & ex quacunque causa, decis. 3. n. 20. *Bichio.* 7

Descriptio pecuniarum ad fauorem eius qui non habet titulum, vel Causam habilem ad acquirendum, non transfert in ipsum recipientem dominium, sed resoluitur in simplicem traditionem, dec. 5. n. 5. *Decano.* 21

absque Causæ expressione pecuniæ solutæ præsumitur facta ex causa, quæ de proximo præcedit, ibid. num. 6. 21

ex Causa simulandi, conuincitur contractus simulatio, & concursu saltem duarum Coniecturarum, dec. 8. num. 2. *Ostobono.* 16

Causa simulandi satis deducitur, quando Apocam mutui præcessit contractus nullus, & inefficax, ibid. num. 3. 16

Causa solutionis colligi debet à verisimili mente soluentis, & recipientis, decis. 9. num. 4. *Ostobono.* 17

ex Causa onerosa, Creditor in iudicio subsidiario, deficientibus aliis bonis, potest auocare bona à creditoribus posterioribus cum causa lucratiua, vt sibi fiat. Et Creditor ex Causa onerosa potest auocare à posteriore ex causa lucratiua, etiam pecunias bona fide consumptas, dec. 19. num. 13. & 15. *Terracinen.* 39

Obligatio Pupillorum ex contractu, quando non est noua, sed prouenit ex causa præcedentis obligationis, nullis indiget solemnitatibus, dec. 15. num. 9. *Melio.* 27

in Causa pensionis, quando primus conductor post pecuniarum solutionem à secundo conductore factam continuat retinere rem locatam, potest condemnari ad solutionem pensionum postea decurrarum, ibid. n. 14. 27

Causæ lucratiuæ, & onerosæ distinctio, non potest applicari ad effectum repetendi solutum posteriori creditori, quando agitur de locis montium adhuc extantibus, decis. 16. num. 8. *Albergato.* 36

Causa onerosa non concurrit in vsufructuario, qui habet meram causam lucratiuam ex legato absque vllo onere, ibid. num. 9. 36

Fideicommissarius qui vult ex Causa dotis, donationem, seu alienationem refringere allegando potuisse dotem constitui, aut solui in bonis liberis illorum existentiam, in qua se fundat probare debet. Et eo magis, quando pro negatiua concurrit aliqua præsumptio, vt quando Pater puellæ dotatæ erat pauper, & similia, dec. 16. n. 20. & 21. *Bichio.* 31

Causæ expressio in Instrumento census præbet coniecturam versionis pecuniarum in causam expressam, ibid. n. 26. 31

In causam in Instrumento census expressam, probatio versionis pecuniarum resultat ex contractus vicinitate censualis, & actus, de quo fuit causa expressa.

Ex causa onerosa, pecuniæ solutæ posteriori creditori, possunt retrahi per anteriorem, vt de communi opinione testatur à pluribus, decis. 18. num. 7. *Albergato.* 36

Causæ lucratiuæ, & onerosæ distinctio non potest applicari ad effectum repetendi solutum posteriori creditori, quando agitur de locis montium adhuc extantibus, ibid. n. 8. 36

Causa onerosa non concurrit in vsufructuario, qui habet meram causam lucratiuam ex legato absque vllo errore, ibid. n. 9. 36

Causa simulandi sufficit, quod sit probabilis, & ex coniecturis iustificetur, decis. 23. num. 10. *Corrado.* 50

Causa simulationis quæ sub honorificæ dotis velamine coniugij celat disparitatem, vel donationis animam legibus communibus, seu municipalibus aduersantem obducit non eliditur, si confessio dotis receptæ facta per virum emanauerit tempore non suspecto, quo non erat alieno ære grauatus, d. 23. n. 12. *Corrado.* 50

Causa etiam remotissima comprehenditur, sub verbis amplis vlterius per dictionem occasionis in Instrumento appositam amplificatis, decis. 25. num. 7. *Corrado.* 60

Causa specificata, & quietantia debitorum adhiberi debent in partitis solutionum simul iunctis notabilem summam continentibus, d. 27. num. 7. 70

Causa iusta aliter credenda facit maximè, quod res inter alias acta illi, cuius interest non denunciata, non producitur, decis. 30. num. 20. *Cassiodoro.*

Causa appellationis per biennium non prosequuta efficitur deserta nisi prorogata sint fatalia, & sententia in rem iudicatam transit, perinde, ac si nunquam ab ea fuisset appellatum, decis. 32. n. 1. *Cerro.* 82

Ex causa onerosa, non verò ex causa lucratiua primus aquirens, potest alienare emphyteusim. decis. 5. n. 13. *Peutingerio.* 94

In causa onerosa filij & alij inuestiti dicuntur habere bona illa primo acquirente, sed in causa lucratiua illa recipiunt ex liberalitate emphyteusim, & ex propria persona tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium, ibid. n. 11. 94

Ex causa lucrativa emphyteusis est, cum annuus Canon est valde tenuis respectu valoris, neque primus acquirens aliquam pecuniam Domino directo pro habenda inuestitura dederit, ibid. n. 14. 94

Causa onerosa non resultat in emphyteusi ex quo acquirens promisit bona meliorare, ibid. n. 15. pag. 94. Et dum melioramenta non fuerunt promissa in quantitate notabili adeoque gratia concedentis præponderet, tanto magis dicuntur esse ex causa lucrativa concessa, ib. n. 16. 94

Causæ citatio, & punitio, ac proinde iustificatio necessaria

Index

necessario debent præcedere iudicis decretum in eo, quod petitur in forma iudicij, & quando possessor se opponit, & prætentam caducitatem impugnat,decis. 36.n.22. *Corrado.* pag. 99

Causa restitutionis in integrum infra quadriennium est terminanda decis. 41.num. 2. *Corrado.* 109

Causæ odij filiorum debent esse graues, quæ inducant matrem ad disponendum in illorum præiudicium, alias sic disponens præsumitur extraneis artibus circumuenta, decis. 46. n. 38. *Corrado.* 123

Causæ meritæ exceptio respiciens, & requirens altiorem indaginem, & reintegrationem aduersus spolium retardare non potest,decis.48. n. 13. *Otthobono.* 126

Error iuris præsumptus iustam errandi causam præbere potuit, & proinde actum in eo fundatum plus in opinione, quam in veritate consistentem annullat,decis. 52.n.14.15 *Verospio.* 138

Causa per appellationem non mutatur, sed continuatur,dec. 53.n.3. *Arguelles.* 139

Contradictor legitimus ille dicitur; ad quem causa ipsa eiusque defensio principaliter pertat,decis.54. n.7. *Corrado.* 143

Clausula, *ad habendum*, in contractu apposita instipulantem transferri dominium, dum pro ipsius translatione habilis causa præcessit. decis 58.n.7. *Verospio.* 155

Appellationis simplex delatio afficit quidem,vt Iudex,à quo non possit amplius se in ea causa intromittere,non autem vt causam inappellabilem, reddat appellabilem in præiudicium partis,decis.74.n.10. *Cerro.* 194

Appellatione deserta sufficit pro re iudicata causam ad partes remitti, & impedimenta remoueri, decis. 78.n.2. *Cerro.* 199

In Saluiano cessante immissionis causa ex satisfactione creditis illi qui possidebant sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij,decis.82.n.1.*Otthobono.* 205

Dum nulla causa impedimenti inter coniuges intercessit legitimatio per subsequens matrimonium est habilitatus ad succedendum proinde,ac si ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuisset,d.83.n. 6.*Cerro.* 208

Causa efficitur differta si appellatio interposita non fuerit intra tempus debitum prosequuta, & non obtenta fatalium prorogatione perinde est res iudicata,ac si non fuisset appellatio, decis.86.n.1. *Meltio.* 211

Appellans si causa non prosequatur videtur ab appellatione recedere,& facto proprio sententiam confirmare,ibid n.2. 211

Nullitas possessionis impedit quin possit mutari causa possidendi,decis.97.n. 6.*Verospio.* 233

Alienatio habet suam causam annexam,vel hypothecariam anteriorem, ac sic habilitatem decimandi,d.98 n 8.*Coccino.* 236

In legatis, & donationibus causa mortis tempus existentis códitionis inspicitur,ibi. n.21. 238

Causa debet Iudici insinuari in renunciationibus, & liberè exprimi cum omnibus suis circumstantiis non sub inuolucro verborum, d. 100.n.9.*Cerro.* 241

Sufficit causam fuisse expressam ad effectum renuntiationis nec est necessarium eius veritatem expendere,ibid n.28 pag. 445. Et concursu omnium solemnitatum omnia præsumuntur vera, ita vt dubitari non possit de sufficientia,& veritate causæ expressa, ibid. n. 29. pag.243

Causa pro conseruatione agnationis est pia, & laudabilis, & remouet lætionis suspicionem, ibid. n.30. pag.243.

Causa occasionalis.

Cessante causa occasionali administrationis præsumitur,d.1.n.7.*Otthobono.* 4

Causidicus.

Stylus fori in ordinariis probatur ex attestationibus Notariorū Causidicorumque loci licet extraiudicialibus d.78.n.4.*Cerro.* 199

Cautela.

Cautela quo magis adhibetur in rebus suspectis eo magis præsumitur dolus, ac fraus eius acriter,ac iure merito inuentor contra DD.excogitantes, ac approbantes cautelas in fraudem l.ac edict.C.de secund.nupt. ac præiudicium filiorum primi matrimonij,& dicitur illas esse verbales,& reiiciendas,d 46. n. 13. 14. 15 *Corrado.* 122

Cautio.

Cautio Mutiana non est præstanda nisi in institutione non autem in legato vsusfructus tēporaliter duraturo.d.50.n.24.*Cerro.* 131

Cautio,de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri sufficit, quod præstetur ab vsufructuario in actu pacificæ conuentionis vsusfructus, ibid. n. 25. 131

Celebratio.

Vide in verbo, *Confessio*, &c.

Census.

In Censu clausula *dans, & concedens*, apposita secundum formularium Instrumento tum vbis habet in vendite explicitum facultatem capiendi possessionem propria authoritate,d.43.n. 3. *Absilerio.* 116

Census fructus taxantur ad rationem sex cum dimidio.ibid.n 30. 117

Census ad effectum soluendæ dotis mulieri fideicommisso descendenti valide potest imponi super bonis fideicommisso subiectis in defectum liberorum ex dispositione Auth res,quæ C d. communia de leg. cuius remedium est subsidiarium.

Census Instrumentum executionem parataam habere sæpissimè tenuit Rot. decis.73. n. 13. *Arguelles.* 90

Fructus non debentur censu extincto,dec.14. n. 1. 24

Census extinctio ex consignatione alterius speciei siue æstimatæ siuè in solutum datæ non reprobatur à iure. quoties Domini consensus accedat,ibid. n. 2. 24

Constitutio Pauli Quinti, non comprehendebat census d 96 n.2.*Pestingero.* 233

Licet constitutio Vrbani Octaui 65. eam extendat ad census,non tamen obstat eis quibus confirmauit contractum census cum derogatione,ibid. n.3. 233

Cessio.

Aditio hæreditatis inducitur ex cessione facta per hæredem iuris tibi competentium,d. 52 n.10.declaratur, n.11.*Verospio.* 138

Cessionarius.

Cessionarius succedit in locum cædentis,eodemque iure vti potest in re cessa, ac facere potuisset cedens,decis.4.n.12.*Meltio.* pag.10

Cedens iura non potest eis amplius, vti super re cessa in præiudicium cessionarij, & causam habentium ab eo,dec.19 num.15.*Corrado.* 39

Citatio.

Citatio ad dicendum contra, in productione Iurium omnino requiritur. dec.10. n.11. *Meltio.* 11.

Citationis omissio vitiat sequestrum, dec.11. n.8. *Meltio.* 11

Citatio in excussione bonorum hæreditariorum est necessaria hæredi, & deputatio duorum executorum cum Iudicis decreto excussionem esse legitime factam declarantis,decis.18.n.14. *Alleygato.* 37

Citatio ad sententiam non restricta ad primam diem,sed concepta cum clausula, *& deinde ad tea[illegible]continuatione*,protrahitur ad duas,& tres alias sequentes dies iuridicas, dec.78. num.5. *Cerro.* 199

Citationis circumdictio non pendet à voluntate partium,sed Iudicis,ibid.num.6. 199

Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum Iudicem de vera, & actuali executione monitorij decis.86.num.5. *Meltio.* 196

Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à cursore sub illis verbis,*facto realiter,ac tenoris, &c.* productionem realem denotantibus,ibid.n.6. 196

Obseruantia omittendi citationem vtpotè omninò contraria dispositioni iuris, ne dum Ciuilis,& Canonici,sed etiam Diuini,quamuis interpretatiua debet esse legitimè præscripta per spatium quadraginta annorum.

Citatio generalis sufficit ad tollend. nullitatem ex defectu citationis,dec.95.n.2.*Meltio.*229

Et non comparente citato potest ad vlteriora procedi absque alia citatione, ibid. n.3. Nec attenditur nullitas ex defectu citationis quando citati non potuissent impedire, vel mutare sententiam,ibid.num.5. 229

Clausula.

Clausulæ vniuersales in fine contractus positæ restringuntur ad causam superius expressam,ita vt nihil amplius comprehendant, & maximè quando sunt in executiuis Instr.decis.3.n.31. *Bicchio.* 8

Clausulæ solitæ apponi de stylo Notariorum contractum non extendunt,ibid.num.32. 8

Clausula *sine præiudicio*, est præseruatiua iurium prius competentium,dec.15.n.13. *Meltio.* 27

Clausula constituti ad fauorem censuarij, suffragatur: ad obtinendam associationem, dec.16. num.1.*Bicchio.* 30

Clausula constituti apposita in Instrumento census,videtur,inepta,&c.num.2. 30

Clausula constituti ad fauorem censuarij præbet ipsi facultatem capiendi propria authoritate fructus rei censuatæ ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census,ibid.n.3. 30

Clausulæ cæteratæ in Instrumento appositæ recipiunt extensionem iuxta formulam Instrumentorum, siue clausularum loci vbi Instrumenta stipulantur,ibid.n.5. 30

Clausula *dans,& concedens,&c.* apposita in Instrumento census in Vrbe, seu eius districtu stipulato, continet in ventre explicitam licentiam capiendi possessionem fundi censualis propria authoritate,ibid.num.6. 30

Clausula constituti amittit virtutem, vbi hæres constituentis occupat possessionem fundi, super quo cadit constitutum non reclamante constitutario,ibid.n.8.ampliatur,n.9.limitatur, num.10. 30

Clausula, *ita quod non retorqueatur, &c.* & aliæ similes appositæ in cessione non comprehendunt casum, quo ab ipso cedente inferuntur molestiæ super eadem re,cuius pretium illi solutum fuit,dec.19.n.16.*Corrado.* 39

Clausula, *omni meliori modo*, in contractu apposita talis efficaciæ expenditur, vt æquipolleat alij clausulæ magis præcisæ,quæ ibi de natura contractus desideratur, modo aliunde declaretur animus contrahentium conformis, decis.36. num.12.*Corrado.* 98

Clausula *alias,&c.*præsefert conditionem aduersatiuam antecedenti protestationi, atque dissensum protestationis in casu contrario supra expresso perinde,ac si dictum fuisset, & aliter habeatur pro non facto,ibid.n.13. 98

Clausula constituti,clausula ad habendum, insinuatio, ac promissio rathi conueniunt naturæ donationis inter viuos, decis.39. num.7.8.9. *Rojas.* 105

Clausula constituti continet facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, dec.43.n.1. *Ghisilerio.* 116

Clausula, *dans,& concedens*, in censu apposita secundùm formularium Instrumentorum vtibus, habet in ventre explicitam facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, ibid. num.5. limitatur,n.7. 116

Clausula, *Actum*, in Instrumento apposita regulariter indicat consumationem actus, & contractus perfectionem. Conclusio huiusmodi procedit, quando apposita fuit in fine ipsius contractus,& Instrumenti, &c. dec.49. num.5.6. *Cerro.* 128

Verba importantia reseruationem consensus directi Dominij cum clausula, *& non alias, &c.*apposita in contractu venditionis fundi Emphyteutici reddunt huiusmodi contractum conditionalem eiusque conferunt perfectionem in tempus præstiti per Dominum directum consensus, ita quod antea pro non facto, & propterea nulla ex eo inducitur caducitas, quia cessat eiusdem Domini contemptus ex quo prouenit huiusmodi pœna, dec.51.n.20. ampliatur, n.21. declaratur,n.22.*Corrado.* 135

Clausula *donec*, apposita in locatione est repetitiua,ita vt finita locatio repetita censeatur,d.53. num.24.& 25. 140

Clausula *constituti*,operari non potest, translationem possessionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipsum constituentem realiter extitisse,dec.54.n.23.*Corrado.* 145

Clausulæ promissiones defensionis, ac pacta executiua, seu similia, apprehensionem bonorum importantes appositæ in Instrumento contractus, & distinctæ, & multo magis coniunctæ præferunt hypothecam bonorum partium pro plena obseruantia illius contractus,& conuentorum in eo,dec.55.n.5.*Corrado.* 147

Clausulæ

Index

Clauſulæ generales,quæ in fine inſtrumenti apponuntur ad omnia in eo conuenta congrue referuntur,ibid.num.11. pag.148

Clauſula, *ad habendum*, in contractu appoſita in ſtipulatum transfert Dominium,dum pro ipſius tranſlatione habilis eam præceſſit.

Clauſula quarentigia non eſt neceſſaria, vbi adeſt publicum Inſtrumentum obligationis,dec.53. num.6. *Arguelles.* 139

Clauſula,*per viam ritus*, appoſita, in Regno Neapolitano ſemper intelligitur,ibid.n.12. 139

Clauſula *ad habendum*, poſita in Emphyteuſi in parte diſpoſitiua intelligitur iuxta naturam contractus Emphyteotici, deciſ.78.n.9. *Cerro*, 197

Clauſula *ad habendum*, vbi nihil aliud reſiſtit tribuit facultatem alienandi,ibid.n.16. 198

Clauſulæ generales inueſtituræ alias,quæ comprehendere extraneos ſtante prohibitione alienationis per præceptum negatiuum reſtringitur ad hæredes ſanguinis,ibid.n.19. 198

Clauſula *in perpetuum*, appoſita in conceſſione de ſui natura non tranſitoria ad extraneos perpetuat conceſſionem inter perſonas comprehenſas,illam tamen non extendit ad extraneos non vocatos,ibid.n.20. 198

Clauſula *in perpetuum*,tritum eſt regulari,& intelligi iuxta ſubiectam materiam, in qua apponitur,ibid.n.21

Clauſula in perpetuum appoſita in conceſſione ex pacto non facit illam hæreditariam, ibid. n.22. 198

Clericus.

Clericus quando ſuccedit laico executiuè obligato ſubiicitur diſpoſitione Statuti laici in eo, in quo ſucceſſit,deciſ.73.num.26.*Arguelles.* 190

Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres Conuenietur coram ſuo Iudice, ibid. n.29. 191

Clericus ſiue Eccleſiaſticus quidquid impendit in victu,& veſtitu præſumitur impendere de rebus Eccleſiæ,dec.39.n.16.*Royas.* 105

Clericus de quæſitis aliundè, quam ex redditibus Eccleſiæ poteſt teſtari,ibid.n.17. 105

Cognomen.

onus aſſumendi Cognomen & inſignia familiæ indicat Teſtatorem voluiſſe illum ſemper, & perpetuo conſeruare, deciſ.100. n.27. *Cerro.* 243

Cohabitatio.

Cohabitatio inducit præſumptionem ſcientiæ actuum ſucceſſiuorum, qui fiunt domi, & patent ex oculari inſpectione,ſecus eſt in actibus momentaneis,& his,qui continentur in Inſtrumentis,& contractibus,dec.33.n.15.*Otthobono.* 91

Colluſio.

ad hoc vt Colluſio cognoſcatur,commodum, cuius reſpiciat dotis promiſſio, licet ſit facta diuerſæ perſonæ,potiſſimum attendi debere, dec. 23.n.15.*Corrado.* 51

de Colluſione, lapſo quinquennio amplius opponi non poteſt,dec.70.n.34. *Meltio*, declaratur,n.35. 184

Commercium.

ſub Commercio laicorum non cadit ius decimandi ſpirituale,dec.95.n.27.*Meltio.* 131

Commiſſio.

in Commiſſionibus appoſitæ Clauſulæ, ſummariæ,&c. important facultatem procedendi executiuè,dec.15.n.2.*Meltio.* 27

Commoditas.

Linea ad effectum deuolutionis emphyteuſis non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religionis vltimæ ex ipſa,dum ſaltem eius vita durante Commoditas bonorum remaneat penes Monaſterium,dec.75. n.7.Declaratur n.ſeq.*Cerro.* 193

Conceſſio iure decimandi conceſſa dicitur nedum Commoditas percipiendi decimas,quod eſt temporale, ſed ipſa ſpiritualitas, quæ nequit ſegregari à iure decimandi,dec.95 n.7. *Meltio.* 229

In vſufructu alienabili reſpectu ſolius Commoditatis, ſi fiat tranſlatio expreſsè de vſufructu, vel eius iure non ſuſtinetur, neque reſpectu commoditatis, ibid.n.12. 230

Commodum.

Inducta in alicuius Commodum, non debent in ipſius odium retorqueri, dec.3. num.14. *Bicchio.* 7

Commodum,quod ex amplitudine verborum inſtitutionis, ac tota teſtamenti ſerie, intenditur Teſtatricem voluiſſe conferre marito,qualecunque ſit,ſufficit ad hunc effectum,dec.46.n.16. *Corrado.* 122

Commodum retentionis nullo modo præbere poteſt creditum illiquidum, dec.76. num.12. *Otthobono.* 198

Compenſatio.

Compenſationis exceptio non poteſt admitti in præiudicium illorum, quorum non probatur aliquod creditum,dec.10.n.7.*Meltio.* 19

Compromiſſum.

Compromiſſum non poteſt extendi ad alia,quam in eo expreſſa,dec.54.n.16.*Corrado.* 146

Conceſſio.

Conceſſionis gradus prorogatio in Emphyteuſi, perſona non approbata ſine conſenſu non eſt admittenda,dec.58.n.8.*Meltio.* 101

Conceſſio de decimis, & iure decimandi nequit reſtringi ad fructus decimales, dec.95. n.10. *Meltio.*Declaratur,n.11. 130

Concordia.

Concordia litibus, controuerſiis, ac prætenſionibus,finem imponit,dec.15.n.1.*Corrado.* 27

Concordia prælefert virtutem rei Iudicatæ, ibid. num.2. 27

Concubina.

Filius Concubinæ certus, præſumitur etiam filius illius, qui eam in Concubinam retinebat,dec.83.num.6.*Cerro.* 207

Concurſus.

ex Concurſu omnium ſolemnitatum omnia præſumuntur vera itavt dubitari non poſſit de ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſæ, dec.100. n.29.*Cerro.* 243

Condemnatio.

Condemnatio non debet reſtringi ad diem motæ litis in Rota,ſed eius initio in partibus,dec.53. n.2.*Arguelles.* 139

Conditio.

Conditionem repetiti appoſitam in alio caſu, immediatè præcedentem, Dictio, *parimente*, eamque parificat,atque connectit cum ſequenti,dec.60.num.2. 159

Eoque

Eoque magis cum eadem Conditio vtrique casui bene conueniat, & æqualiter adapteture,ibidem num.4 *Pemingero.* pag.159

Conductor.

Retentio rei locatæ ex parte Conductoris,& exactio pensionum ex parte locatoris important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, sed renouandam locationem,dec.15.n.4.*Meltio.* 27

Conductor primus quando post solutionem pecuniarum in causa pensionis factam à secundo conductore continuat retinere tem locatam potest condemnari ad solutionem pensionum postea decursarum. ibid.n.14. 27

Confessio.

Confessio dotis de recepto à viro post ipsius decoctionem emissa in præiudicium Creditorum fidem non facit, quamuis promissio præcesserit,dec.3.n.1.*Bicchio.* 7

Confessio dotis de recepto à viro etiam post decoctionem emissa vbi habetur obligatio de restituendo probat quoque ad præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis, ibidem.num.5. 7

Quæ maximè resultant ex præcedenti promissione, diuturna alimentorum præstatione, & Iuramento Confessionibus adiecto, ibid. num.6. 7

Vbi apparet de Confessione, & recognitione facta per Aduersarium Dominium non potest in dub.reuocari,decis.4.n.14.*Meltio.* 11

Confessio adeo plenè probat contra confitentem vt illaim pugnanda non veniat,ibid.n.15. 11

Confessio ac declaratio partis,quæ ex obseruantia subsequuta deprehenditur in materia probationis testis depositioni prævalet, dec.7.n.12. *Decano.* 15

Confessio qualificata partis præcipitur in possessorio Iudicio fauore possidentis absque vlla qualitate vitij,decis.11.n.2.*Meltio.* 20

Confessio alicuius non potest impugnari à suis successoribus,&causam ab eo habentibus,dec. 20.n.3.*Corrado.* 41

Confessio extraiudicialis ad fauorem absenti pro quo nemo fuit stipulatus non plenam facit probationem, & Rota semper sequuta fuit hanc opinionem,ibid.n.41. 41

Confessio in Testamento facta regulariter non sufficit ad probationem debiti, quando non concurrat etiam confitentis dispositio,ibidem num.8. 41

Pia dispositio finaliter ordinatur in Deum, ac illius acceptationem præsefert, & verisimilitudo operatur in illis etiam casibus in quibus alias non probaret,ibid.numero 13. & 14. 41

Æquitate Canonica attenta, Confessio, &c. extraiudicialis ad fauorem absentis pro quo nemo est stipulatus plenam facit probationem,ibid.n.7. 41

Confessio de recepto non coarctata ad certum tempus refertur ad solutionem factam de præterito tempore,decis.16.n.27.*Bicchio.* 31

Confessionem factam Rota non attendit,dec.51. num.7.Eoque minus quando non fuit seruata forma,ibid.n.8.*Corrado.* 134

Confessio emanata in Iudicio præferri debet alteri extraiudicialiter emissæ in Testamento, decis.52.num.4.*Verospio.* 137

Confessio erronea defuncti facta in Testamento potest habere, & reuocare non secus ac ab ipsomet confitente impugnari, ibidem n.4. 137

Confessio relatiua ad aliquid ex quo ipsius error dignoscatur tanquàm erronea potest ab ipsomet confitente impugnari,ibid.n.5. 137

Confessio simplex facta à Viro aliundè non Iustificata non probat dotis numerationem, decis.22.1.*Corrado.* 47

Confessio dotis facta à viro præsumitur simulata, quando non iustificatur aliunde.ibidem numero 6. 47

Confessio simulata dotis solet esse,vel ad cohonestandam speciosæ dotis prætextu, inæqualem sponsæ conditionem, vt matrimonium cum illa honorificentius appareat, d.23.n.1. *Corrado.* 49

Confessio dotis simulata non habet executionem,ibid.nu.3. 49

Confessio dotis etiam si facta ante contractum Matrimonium non probat veram numerationem nisi ex præcedenti promissione, vel aliis probabilibus coniecturis iustificetur. ibidem num.4. 49

Confessio sequens à præcedenti promissione dotis solet comprobari,dec.22.numero 16.*Corrado.* 47

Confessio partium repetita, qualificata, & Iuramento firmata in Instrumento publico contenta facit ipsum præferri dispositioni vnius testis,d.22.n.45.*Corrado.* 48

Confraternitas.

Confraternitates, & aliæ congregationes Laicorum non fori exemptione, ac priuilegio Ecclesiæ fruuntur nisi Episcopi, vel alterius facultatem habentis auctoritate institutæ fuerint; Et alia ad hunc effectum necessaria concurrant,dec.55.n.14.*Corrado.* 117

Confraternitas instituta ad pium opus habens Ecclesiam, aliaque Ecclesiastica signa non potest dici mere laicalis, decis.58. numero 27. *Cerro.* 150

Coniectura

Coniectura aliqua concurrente præterita arguunt continuationem in futurum, decis.1. num.6. *Otthobono.* 4

Coniectura simulationis eliditur ex contrariorum probatione.d.3.n.10.*Bicchio.* 7

Coniectura simulationis oritur ex actuum proximitate; & ex verisimilitudine; & ex pactis insolitis appositis in Instrumento,dec.7.n.5.6.7. *Otthobono.* 15

ex aliis Coniecturis summa diuersitas non excludit versionem probatam, d.16. numero 29. *Bicchio.* 31

Coniectura vehemens donationis causa mortis est reseruatio facultatis reuocandi donationem tam in vita, quàm in morte nisi vrgeant potentiores coniecturæ in contrarium,dec.39. num.10.*Royas.* 105

Coniunctio.

Ex Coniunctione sanguinis oritur causa amoris & affectionis,& ex impulsu naturæ,d.87.n.12. *Otthobono.* 215

Coniunctio, causam amoris, ac vinculum naturale respiciens,cõprehenditur in donatione facta contemplatione Matrimonij suo effectu,

Index

omnes filios tam ex primis,quam ex secundis Nuptiis genitos. ibid.n.13. pag. 215

ex Coniunctione sanguinis proueniens beneuolentia, & Amor erga donatarium in donatione antenuptiali, vel est causa præcipua & finalis totius dispositionis, vel est finalis cum aliis expressis.

Consanguinitas.

In fratris successione, sorores vtrique coniunctæ præferuntur fratri Consanguineo, d. 84.n 3.*Royas.* 209

Consanguineus frater succedit fratri in bonis quæsitis à linea Paterna, vterinus verò à linea Materna,ibid.n.4. 209

Consensus.

Consensus præstitus venditioni fundi hypothecati non præiudicat respectu actionis super pretio competentis,dec. .n.2. 6

Consensus alienationi bonorum communis debitoris præstitus ad fauorem aliorum creditorum non operatur nisi remissione iuris tunc temporis competentis, & exercibilis. ibidem num 24. 8

Consensus continuatur in locatione etiam defuncto persolam existentiam hæredis habitualiter,dec.15.n 7.*Mellio.* 27

Consensus, & voluntas defuncti antequam hæreditas adeatur conseruetur in hæreditate iacente,quæ personam defuncti repræsentat.ibid. num.8. *Conseruatio.* 27

Conseruatione considerata agnationis omnes filij in pari gradu existentes considerantur tanquam capita familiæ,dec.100.n.5.*Cerro.* 140

Conseruationi agnationis prospicere non videtur,qui vnicum tantum vocat,& vnicum facit substitutionis gradum.ibid.n.8. 140

Pro maiori Conseruatione agnationis institutæ dicantur primogenituræ.ibid n.18. 242

pro Conseruatione agnationis causa est pia & laudabilis, & remouet omnem læsionis suspicionem.ibid.n.30. 245

Constitutio.

ex Constitutione Vrbana,loca montium,non cadunt sub hypotheca,d.18.n.3.*Albergate.* 37

Constitutionis Ægidianæ effectum impedit iniustitia sententiæ, ac in ea specialiter excepta legitur,dec.19 n.1.*Corrado.* 38

Constitutio Ægidiana reiiciens appellationem suspensiuam locum sibi vindicat quotiescunque sententia lata in Iudicio possessorio, est valida,d.47.n.2.*Royas.* 124

Constitutio,seu Statutum de capienda possessione non intrat in bonis fideicommisso subiectis,quæ non sunt transitoria ad hæredes, dec. 48.n.4.intelligitur,&c.n.5.*Otthobono.* 126

Constitutio Ægidiana exclusiua appellationis in Iudiciis omnino sum narus,non habet locum, attenta Iniustitia sententiæ, d.48. numero 1. *Verosic.* *Constitutum.* 155

Constitutum non excludit, quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census;cui ideo competit etiam Saluianum interdictum,dec.16.n.15.*Bichio.* 30

Constituto, non obstante in Instrumento census oppositio, immissio hæc conceditur etiam super fundo censuali.ibid n.17. 31

Consuetudine.

Consuetudo,& vsus loquendi communis nisi ex plurib⁹ Concurrentibus non probatur, dec.28.n.16.*Corrado.* pag 67

Consuendo loquendi de illegitimi ac legitimi ex stirpe capita,& ad effectum legitimæ loquendi verbos referri nequeunt.dec.8.n.3

Consuetudo licet attendatur in dote constituta finalis esse secunda,d.27.n 8.*Corrado.* 73

Consuetudo consistentium in inuentariis danda,& percipienda magis attenditur, quam constituto legiens,dec.28.n.2.*Mario.* 76

Consuetudo admittit fœminam superiorem inuestito proximiorem ad renouationem inuestituræ,dec.29.n.18.& 19.*Mario.* 81

Contemplatio.

Contemplatio secundi viri præsumitur habita furtiue a muliere bimuba in odium filiorum primi matrimonij, quando in casu contrarietionis ipso iure sua odiosæ dispositioni imponit cadicillarem alicui portioni, & illi reliquit executorem primus secundum virum, deinde suos filios hæredes institutos, cum plenissima locatione à reddditione rationum, d.55.n.25. *Corrado.* *Contractus.* 150

Contractus initus à Pupillo, licet cum solemnitatibus statuti, quando nihil ex eo luciatur, sed potius ius suum remittat,reioluitur in meram donationem, & est prorsus nullus, dec.3. n.28.*Bicchio.* 8

In fine Contractus, Clausulæ Vniuersales positæ restringuntur ad causam superius expressam, itavt nihil amplius comprehendant,& maxime quando sunt in executiuis Instrum.ibid. 8

Contractus simulatio conuincitur ex causa simulandi, & concursu saltem duarum coniecturarum,dec.8 n.2.*Ottobono.* 16

Quando Contractus nullus, & efficax præcessit mutui Apocam,satis simulandi causa deducitur,ibid.n.3. 16

Contractus, in quo pacta solita, apponuntur, & conuentiones solitæ omittuntur magnam præfert inuersimilitudinem,quæ plurimum obtinet,vt contractus ipse claudicet,decis.22. n.9.*Corrado.* 46

Contractus simulatus non potest confirmari iuramento pro obseruantia appositæ d.23.n.16. *Corrado.* 51

Contractus vbi sunt plures super eadem re debent singuli cum eorum affectibus & conuentionibus distincte considerari, decis.24.n.33. *Corrado.* 56

Contractus factus post aliquem contractum debet diuerso iure censeri, & idem contractus cum primo non debet reputari, d.27. n.47. *Corrado.* 75

Contractus præsumitur approbatus, & cum consensu ex præsentia, interuentu, & fideiussione illius,de quo agitur,decis.26.numero 13.*Corrado* 67

Contractus filij fam. per consensum Patris validitatem acquirit dec 31.n.7.*Corrado.* 83

in Contractu verba coram Me Notario, &c.manualiter, &c.habuit & recepit ab N. præsenti danti,&c.in tot Iulis, & Testonibus, & Duplis aureis, &c.appositis, sine similia verba in Instrumento apposita numerationem probant, dec.43.n.33.*Cherubino.* 117

Contractus in eodem instrumento contenti sunt ad inuicem indipendentes, & non correspectiui,quando vnus non venit ad terminationem alterius

alterius,secus autem è conuerso,dec.49. n.17 *Cerro.* 128
Contractus plures in eodem instrumento tunc dicuntur ad determinationem vnus alterius, quando alias ad alterum illorum contrahentes non deuenissent,ibid.n.[illegible]. 128
Contractus venditionis bonorum emphyteuticorum cum expressa reseruatione eius dominij, ac possessionis vsque ad integram pretij solutionem,& interim locatio sub annua pensione,non requirit domini directi consensum, alias in alienatione necessarium, d.51.n.19. *Corrado.* 135
ex ipsa Contractus locationis natura', ex quo perseueratum est in conductione præsumitur eodem pretio, & conditionibus renouata, & præsumitur perseuerasse nisi contrarium probetur & sufficit ad effectum de quo agitur, quod bona prædicta tanti fuerint solita locari, dec.53.n.26.27.& 28.*Arguelles.* 140

Contradictor.

Contradictor legitimus cum titulo est possessor ad impediendum iudicium executiuum immissionis,dec.76.n.3.*Otthobono.* 195
Contradictor legitimus in immissionis Iudicio non potest dici ille,qui vitiosè possidet, ac titulum habet inualidum,ibid.n.4. 195
Contradictor legitimus quis dici non potest,non docto in continenti de iure suo,dec.40. n.11. *Cerro.* 106
Contradictor legitimus ille dicitur, ad quem causa ipsa,eiusque defensio particulariter spectat,dec.54.n.7.*Corrado.* 140

Contumacia.

Contumacia possessoris, siuè detentoris bonorum satis excusatur ob quamlibet causam, etiam probabilem,& coloratam,quam haberet contradicendi d.36.n.15.*Corrado.* 98

Conuentio.

Conuentione partiũ acquiritur auctoritate Iudicis ius exequendi, dec.73 n.7.*Arguelles.* 190
Conuentionis actus,qui iuxta legem, non expeditur intra certum tempus dum tantum de vtriusque partis consensu, post dictum tempus expleatur remissum quodcumque interesse inde resultans censetur si intra tempus conuentum fuisset expeditus,d.74.numero 13.*Verospio.* 191
Conuentio facta pro maiori cautela non debet conuerti in præiudicium, dec.94. numero 7. *Nozet.* 226
ad Conuentionis hypothecæ initium, eueniente casuali conditione retrotrahitur obligatio, d.99.n 6.*Decano. Creditor.* 236
Remissio debitori hypothecæ facta ab anteriori creditorum in concursu præiudicat remittenti, quo ad potioritatem, itavt anterioritas sibi remaneat inofficiosa contra creditoreshypothecarios,dec.3.n.4.*Bicch.* 6
Creditori ius competens agendi ante diem, si debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non est ad effectum exigendi,ibid.n.27. 8
Vide in verbo *Obligatio*, d.4.n.8.& d.7.n.11.10
Creditor in statu exigendi pecunias à suo debitore, qui sit Mercator publicus in Nundinis, cambia exercere solitus, quando non exigit;illas penes eundem debitorem concurrente aliqua consensus coniectura, in Nundinis cambiorum exercẽdas,dimittere censetur,d.7.n.14. 15.eo maximè si debitor in Nundinis ære vel credito eam summam repetite, ac paratam habere potest,ibid.n.15.*Decano.* pag.15
Creditor non impeditur, quotiescunque debitor condemnatus facit nouas probationes, quin nouis in ibus,& probationibus vti valent, ad eliidendam probationem iam factam,decis. 10. [illegible].*Mattio.* 20
Creditor ex causa onerosa in iudicio subsidiario deficientibus aliis bonis, potest auocare bona à creditoribus posterioribus cum causa lucratiua,vt sibi satisfiat,dec.14. num.13. *Terracinen.* 26
Creditor ex causa onerosa,potest auocare à posteriore ex causa lucrariua, etiam pecunias bona fide consumptas,ibid.n.15. 27
Creditor anterior, solam personalem habens, regulariter non potest auocare pecunias posteriori solutas,dec.18.n.4.*Albergato.* 36
Creditor anterior, etiam cum sola personali potest auocare pecunias posteriori solutas, ex causa dotis,& lucri,ibid.n.6. 36
Creditori posteriori pecuniæ solutæ ex causa onerosa,possunt retrahi per anteriorem, vt de cõmuni opinione testatur à pluribus,ib.n.7. 36
In creditorem cessat hypotheca per translationem Dominij rei hypothecatæ,dec.19. n.4. *Corrado.*38.ampliatur,n.5. ibid.
Creditor, recepto rei hypothecatæ pretio eiusdem rei commodum substantialiter consequutus est perinde, ac si illam penes se haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit,ibid.n.9. 39
Creditor inops, & pecuniis etiã in exiguis summis indigens,si in longum tempus crediti differat exactionem est in causa quod oriatur inuerisimilitudo debiti,dec.21.n.9 *Otthobono.*43
Creditor administrans opulentum Patrimonium debitoris præsumitur sibi satisfeciisse de credito in bonis administrationis, donec redditio rationum,&c.aliter constet decis.24 numero4. *Corrado.* 53
Creditores, tẽpore finito cur debeant inuestigare,cũ quo negotiantur,dec.30.n.7.*Ghisilerio.*83
Creditoris pacta vigore quorum inita est societas,& tempus durationis eiusdem debent scisciitari,ibid.n.8. 83
Vide in verbo *emptor* dec.32.n.18.&c. 89
Creditoribus,competit retentio aduersus legatarium,dec.34.n.8.*Cerro.* 91
Creditoribus incumbit onus probandi hæreditatis inopiam aduersus legatarium,ib.n.10. 91
Creditores testatoris non tenentur discutere res admodum intricatas, & litibus inuolutas sed possunt se dirigere in rem legatam etiam ad præiudicium legatarij,ibid.n.11. 91
Creditor sub obligatione Camerali potest eligere vnum ex pignoribus debitoris sibi benè vsum pro satisfactione sui crediti, ibid. n.14. Et testator non potest, hoc ius creditoribus impedire,ibid.n.15. 91
Vt creditor propria auctoritate cogere valeat, & in carcerem debitorem detrudere non soluentem;quid per pactum fieri possit,disputatur remissiuè,dec.73.n.5. *Arguelles.* 90
Creditor non satisfactus plenè,executione in vna re facta;ad aliam transitus fieri potest, ibidem. num.21. 190
Creditor vsque quo probetur plenè satisfactum

Index

ctum etiam post executionem, seu immissionem, aut allecurationem super vna re factam, potest variari,& Iudex, & Iudicium, & remedium,& captura personæ,ibid.n.23. 190

Cum creditoribus defuncti, hæredes adeundo se obligant,& quasi contrahunt,ibid.n.28. 191

Traditio rei existentis penes creditorem nascitur ex consensu debitoris, ei in solutionem ipsam rem dantis, ac deliberantis iuncta ipsius recipientis creditoris acceptatione, dec.74.n.4. 191

Creditoribus præiudicium nullum potest inferre,neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare,modus solutionis inter emptores,& venditores variatus,dec.75.num.16. *Cerro.* 195

Vide in verbo *calculus* dec.77.n.2.&c. 197

Ius vendendi creditoribus pluribus totũ hypothecatum fundum, competit cuilibet ex illis,etiam aliis satisfactis,Pariterque si plures creditores fundum hypothecatum possideant,alteroue illis satisfacto, potest aliter peragere bonorum venditionem, decis.77.n.14.& 15.*Otthobono.* 198

Alienatio debitoris non potest facere conditionem creditoris deteriorem, dec. 99.n.4. *Decano.* *Creditum.* 236

Creditum aliquod non probatum à quibus compensationis exceptio non potest admitti in illorum præiudicium,dec.10.n.7.*Meltio.* 16

Vt crediti solutio habeat vim solutionis in emptione, & inducere possit nouationem, quid requiratur ad hoc,dec.13.n.1 *Verosp.*19

In creditis dos non debet constitui ex officij societatibus,& similibus, cum vt plurimum sint difficilis exactionis, & idcò in his terminis habentur,ac si non existerent,dec.16.n.23 *Bicchio.* 31

Extrema Saluiani sunt.Creditum cum hypotheca. Possessio debitoris de tempore obligationis, & possessio præsens detentoris, contra quem dirigitur actio;quibus concurrentibus immissio est concedenda.

Vide in verbo *creditor*,dec.34.n.14.&c. 91

Pro credito illiquido non competit retentio, dec 47.n.7.*Reyes.* 125

Creditum inter socios super aliquo negotio ex assignatione totius negotij cum clausulis plenissimis translationem dominij importantibus,ac omnibus iuribus actiuis,& passiuis,facta ab altero ex ipsis, vel remanet imputari, dec.58.n.3.*Verospio.* 155

An de credito Actoris liquido constet cognoscere prætensa post litem cum aduersario contestatam cambia,quando non debentur vti cambia; an, debeantur saltem ratione damnorum,& interesse,cadit sub illa inspectione.dec.60.n.9.*Peutingero.* 159

Creditum illiquidum nullo modo præbere potest retentionis commodum, dec.76.num.12. *Otthobono.* 198

Ex crediti satisfactione, cessante immissione etiam in Saluiano,illi,qui possidebant, sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij.

Pro credito illiquido, & incerto non competit retentio. *Culpa.*

Culpa propria nemo iuuari debet.dec.3.num.15. *Bichio.* pag.11

Culpa,vel negligentia viri, vel non inuestiendo, vel etiam in non exigendo dotem, mulieri præiudicare non potest, maxime quando fuit ab alio, quam ab ea promissa. Et vir quomodocunque semper dotem restituere tenetur, ibi.n.16. 11

Ex culpa, vel tarditate vnius partis probationes postea suo tempore omissæ factæ in alio iudicio ad iustificandam sententiam, seu decretum,non debent parti officere. Et quæ sit ratio,dec.36.n.26.*Corrado.* 38

Curator.

Curator in testamento relictus non attenditur, nisi à minore petatur, & à Iudice confirmetur, dec.33.n.10.*Otthobono.* 90

Curia.

Statutum, quod prohibet vlteriorem, quam vnicam appellationem operatur,vt duæ sententiæ habeant vim trium, & constituerint rem iudicatam executioni demandandam, idque etiam si posterior prolata fuerit in Curia A C.dec.75.n.45.*Cerro.* 193

Sententia in Curia lata in gradu appellationis interpositæ à priori lata in partibus, vtique comprehenditur sub dispositione Statuti loci, quod proinde seruari debet etiam in Curia,ibid.n.6. 193

Processus per contractus de stylo curiæ fit potius ex vrbanitate,quam ex necessitate,& substantia causæ,dec.95.n.4.*Meltio.* 229

Cursor.

Citationis reproductio realis à cursore facta deducitur ex productione sub illis verbis: *facto realiter,ac tenoris,&c.*productionem realem denotantibus,dec.95.n.6.*Meltio.* 229

D

Damnum.

VTi damna, & interesse debentur cambia ab eo, qui cum mandatum ad cambiandum susceperit,non adimpleuit,quod debuit pro inueniendis personis,quæ cambium reciperent,dec 9n.5.*Meltio.* 17

Vti damna debentur, & interesse ad illam rationem, ad quam demonstratur accendisse giratas cambiorum singularum feriarum temporis quo cambia petuntur,ib.n.6. 17

Damnum sentienti competit actio aduersus eum cuius facto,& culpa damnum euenerit,pro releuatione damni,dec.17.n.12.*Corrado.* 34

Damnum sentienti ex propria culpa,siue inexcusabili negligentia, quod facile poterat euitare non est subueniendum,ibid.n.8. 33

Cognoscere prætensa post litem cum aduersario contestatam cambia, quãdo non debentur vti cambia, an debeantur saltem ratione damnorum,& interesse cadit sub illa inspectione, an constet de credito liquido actoris,dec.60.n.9.*Peutingero.* 159

Damna,& interesse passa per defectionem cambiorum nec defectu implementi cambiare debentis optimè iustificantur, ex attestationibus mercatorum non defecisse occasiones cambiandi,dec.4.n.5. 10

Debitor.

Debitor condemnatus, quotiescũque facit nouas probatio

probationes,non impeditur creditor,quin nouis iuribus, & probationibus vti valeat ad elidendam probationem iam factam, decis.10. num.9. *Mel.10.* pag.20

Inter debitorem cessum,& cessionarium, formalem stipulationē requirit,vt,delegatus ad hoc,vim solutionis habeat,decis.13.n.2. 24

Debitori facta hypothecæ remissio ab anteriori in concursu creditorum præiudicat remittente quo ad potioritatem, itavt anterioritas sibi remaneat inofficiosa contra concreditores hypothecarios,dec.3.n.4.*Bicchio.* 7

A debitore obligatio simpliciter facta de satisfaciendo creditoribus creditoris, extenditur etiam ad non expressè nominatos, decis.4. n 3.*Meltio.* 10

Ad debitorem,quotiescunque pecunias sequestratas constat spectare mandatum de consignādo denegari nō potest,d.5.n.2.*Decano.*11

Debitor non potest carcerari, vti de fuga suspectus,liquido non existente debito, decis.21. n.4.*Otthobono.* 43

Hypotheca semel extincta, non possunt cautam habentes à debitore in re iam hypothecata ex lucri causis amplius molestari,decis.19.n.11.*Corrado.* 39

Vide in verbo *creditum*, dec.73.n.3. *Corrado.* 190

Inter debitores,& emptores solutionis modus variatur, donec de errore plenè, & concludenter doceat,dec.75.n.45.*Cerro.* 193

Ex debitoris consensu nascitur traditio rei existentis penes creditorem, se in solutionem reddentis,ac deliberantis, iuncta ipsius recipientis creditoris acceptatione, decis.74. num.4.*Verospio.* 191

Debitum.

Debiti inuerisimilitudo oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis etiam in exiguis summis indigente, dec.21.n.9.*Otthobono.* 43

Debita soluere tenetur administrator bonorum, qui fructus hæreditatis percepit,nec sufficientem de illis assignat rationem, decis.27.n.23. *Corrado.* 71

Debitum,quod habet hæres cum defuncto computatur in hæreditate defuncti,dec.31.num.5. *Corrado.* 85

Debita testatoris de iure sunt soluenda ab hærede absque mandato testatoris,dec.34.numero 17. *Cerro.* 91

Debiti solutio liberat fundum ab hypotheca.

Decima.

Decimandi ius est spirituale, nec cadit sub commercio laicali,dec.95.n.20.*Meltio.* 230

Decimæ,& ius decimandi Laicorum non possunt esse sub commercio,ibid.n.6. 229

Decisio.

Decisio in eadem causa facta de stylo Rotæ non potest oppugnari in alia disputatione,sed præsupponi debet,dec.4.n.6.*Meltio.* 10

Declaratio.

Declaratio facienda,mutat titulum ipso iure,si sequatur à possidente,dec.12.n.4.*Cerro.* 21

Declaratio non potest fieri continens nouam dispositionem, nisi adhibitis septem testibus, aliisque solemnitatibus in testamento requisitis,dec.34.n.3.*Cerro.* 91

Donatio contemplatione matrimonij quando facta fuit viro, ac mulieri pro se ipsis, ac eorum filiis stipulantibus de filiis ex eodem matrimonio est intelligenda stipulatio. Hæc tamen opinio recipit distinctiones, & declarationes, dec.87.n.6.*Otthobono.* pag.214

Decoctio.

Confessio de recepto dotis, à viro post decoctionem ipsius emissa in præiudicium creditorum fidem non facit, quamuis promissio præcesserit,dec.3.n.1.*Bicchio.* 6

Confessio dotis de recepto, à viro, post etiam decoctionem emissa, vbi habetur obligatio de restituendo, probat quoque ad præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis,ibid.n.5. 6

Decor.

Decor familiæ conseruan. melius conseruatur, quia bona in primogenitis quam inter plures ea distribuen. pro decoris familiæ augmento, mandans institui hæredem dat facultatem disponendi ad libitum etiam in vnum tantum de familia,dec 100.n.19.& 21.*Cerro.* 242

Decretum.

Decretum, vigore cuius fit instrumentum explicatur ab ipso instrumento,dec.12.n.2,*Cerro.*21

Decreta,& sententię,quoad telam iudiciariam,& ordinem processus iustificantur ex legitimatione personarum,& ex citationibus ad omnes actus substantiales concurrente Iudicis iurisdictione,dec.15.n.1.*Meltio.* 27

Decretum Iudicis etiam non sufficit, quod habeatur Instrumentum pro insinuato, decis.63. n.25.*Meltio.* 169

Subscriptio simpliciter concepta censetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites restricta,dec.88.n.1.*Verospio.* 216.Et intercedente temporis breuitate inter decretum,& actum,ibid.n.4. 216

Defectus.

Defectus solemnitatum non habetur in consideratione in actu pupillo vtili, & quando ipse non dat de nullitate: immò agit pro obseruantia contractus,dec.15 n.10.*Meltio.* 27

Ex defectu citationis sufficit generalis citatio ad tollendam nullitatem,decis.95.n.2.229. Neque attenditur nullitas ex defectu citationis, quando citati non potuissent impedire, vel mutare sententiam, ibid.num.5. *Meltio.* 229

Defensio.

Citandus ille non est, quem constat nullam habere defensionem,dec.73.n.20.*Arguelles.* 190

Deficientia.

Fideicommissum, vti hæres grauatus sub conditione deficientiæ illius filiorum ipsis de tempore eius mortis superextantibus euanescit,dec.59.n.14.*Corrado.* 157

Defunctus.

Defuncti voluntate, & consensus antequam hæreditas adeatur, conseruetur in hæreditate iacente,quæ personam defuncti repræsentat, decis.15.n.8.*Meltio.* 27

Vulgatissimum est in hæredem dari easdem actiones ciuiles, quæ contra defunctum competebant,quia est vna persona cum defuncto,dec.73.n.15.16.*Arguelles.* 187

Defuncti obligatio,ex persona hæredis immutari non potest,ibid.n.27. 188

Index

Delatio.

Delatio simplex appellationis afficit quidem vt Iudex, à quo non possit amplius se in ea causa intermittere, non autem vt causam inappellabilem, sed dat appellabilem in præiudicium partis, dec. 75. n. 10. *Cerro.* pag. 194

Delegatus.

Delegato ad hoc, vt vim solutionis habeat requirit stipulationem formalem inter debitorem cessum, & cessionarium, d. 13. n. 2. *Verospio.* 24

Deliberatarius.

Deliberatario pro manutentione sufficit, quod non constet clarè, & notoriè de nullitate, & iniustitia deliberationis ex eisdem actis, dec. 77. n. 2. *Otthobono.* 197

Deliberatio.

Deliberatio iudicialis præsumitur iusta, & valida dec. 77. n. 1. *Otthobono.* 197

In deliberatione prętensus excessus debet concludenter probari, ibid. n. 3. 197

Post deliberationem, solutio fructuum decursorum in subiecta materia inducit approbationem calculi, super quo fundatur; & ipsius deliberationis, ib. n 9. 197

In deliberationis actu præsens pecunia de iure requiritur, ibid. n. 11. 198

Demonstratio.

Demonstratio conditionem non inducit, & nihil interest, an vera sit, aut falsa dummodo constet de demonstrato, dec. 62. n. 8. *Arguelles.* 163

Demonstratio nihil aliud est, quam signum adiectum pro maiori declaratione, ibid. n. 9. 163

Demonstratio, & conditio inter se differunt remissiuè. *Depositio.*

Vide in verbo mandatum, decis. 4. numero 18. *Meltio.* *Deputatio.* 11

Actus præsumitur expeditus in executionem præcedentis mandati: maximè præcedente deputatione speciali ad certum tantum actum, dec. 78. n. 2. 3. 199

Derogatio.

Testator per Epistolam, vel alium simplicem actum voluntatis declarariuum diuersimodè disponendo non potest dispositioni derogare in testamento factæ, & perfectæ non adhibitis septem testibus, aliisque solemnitatibus adhiberi solitis, decis. 34. numero 1. *Cerro.* 91

Licet constitutio Vrbani Octaui 65. eam extendat ad census, non tamen obstat eis, quibus confirmauit contractum Census cum derogatione, &c.

Descendens.

Inter descendentes secundi, & vlterioris geniti, ordo successiuæ vocationis censetur repetitus ne plus videatur tribuere remotioribus, quam proximioribus magis dilectis, dec. 100. n. 17. *Cerro.* 242

Descriptio.

Descriptio pecuniæ in banco ad fauorem alicuius de ordine Domini, habet vim solutionis, dec. 5. n. 4. *Decano.* 11

Descriptio pecuniarum ad fauorem eius, qui non habet titulum, vel causam habilem ad acquirendum, non transfert in ipsum recipientem Dominium, sed resoluitur in simplicem traditionem, ibid. n. 5. 11

Detractio.

Cum detractiones obiectæ eo minus, alienationis, ac alia pro exceptione deducta, longiorem discussionem expoſcunt, quam subiectæ materiæ postulat ratio, d. 59. n. 18. *Corrado.* *Deuolutio.* pag. 157

Deuolutio, vbi non est clara, non potest procedi per viam manutentionis, dec. 67. n. 24. *Celso.* 178

Dictio.

Dictio *Alias* facit dispositionem contrariam dispositioni præcedenti, d. 14. n. 11. *Terracinen.* 25

Dictio *Forte*, quando respicit factum, dubitationem præfert, dec. 40. n. 6. *Cerro.* 106

Statutum Interamnen. videtur excludere fœminas tantummodo ab hæreditate donatis, dum enumerando personas, à quarum successione illas excludit, procedit per dictiones alternatiuas, &c. Secus vbi procedit per dictiones, alternetiuas dumtaxat in parte donationis, in parte verò exclusionis vtitur verbis, & dictionibus coniunctiuis, & copulatiuis, &c. d. 50. n. 10. 11. 12. *Cerro.* 130

Dies.

Citatio ad sententiam non restricta ad primam diem, sed concepta cum clausula, *Et deinde antea cum continuatione*; probatur ad duas, & tres alias sequentes dies iuridicas, decis. 78. n. 5. *Cerro.* 199

Dies obligationis conditionalis cessit, & venit, impleta conditione, d. 62. n. 21. *Arguelles.* 164

Dilatio.

Dilationibus inutilibus, ac expensis litigantes fatigari, sicque eorum iura periclitari non decet, dec. 26. n. 3. *Corrado.* 63

Dilatio concessa debitori ad soluendum, cessat, si debitor succedat creditori, d. 31. n. 9. *Cerrada.* 86

Diminutio.

An diminutione rerum, & bonorum diminui valeat, contingenter post mortem Patris remissiuè, d. 45. n. 5. *Meltio.* 119

Diminutio pretij hæreditatis, quæ contingit pendente mora contumaciali hæredis ad soluendum supplementum legitimæ filio debitæ, credere debet ad damnum ipsius possidentis, ibid. n. 6. 119

Dispositio.

Dispositio Mulieris secundo nuptæ, ex qua filij ex primis Nuptiis suscepti neque legitimam consequantur tanquam iniqua, ac iniustis artibus extorta penitus reprobatur, d. 46. n. 36. *Corrado.* 124

Dispositio *leg. curabit*, declaratur obtinere locum in casu, quo pretium penes emptorem pro securitate euictionis remansisset, dec. 61. num. 3. *Verospio.* 161

Dispositio subsequens certas personas comprehendens, ac grauans, præcedentem illarum vocationem comprobat, d 55. n. 17. *Corrado.* 149

Dispositio Iuris Canonici, quod hæres etiam cessante beneficio inuentarij non teneatur de proprio non habet locum in foro iudiciali, vbi contrarium est verius atque receptius, dec. 17. n. 20. *Corrado.* *Diuisio.* 35

Diuisio, quæ pro iusta, & valida à partibus acceptata fuerit non potest postea ab altera earum ex parte impugnari, &c. d. 49. n. 1. *Cerro.* 127

Dolus.

Dolus in contractu minoris absque solemnitatibus, à statuto præsumptus excludit omnem ratificationem ex lapsu temporis deductam, decis. 63. n. 11. *Meltio.* 167

rerum notabilium.

Dominium.

Dominium non poteſt in dubium reuocari vbi apparet de Confeſſione, & recognitione facta per Aduenarium,d.4.n.14.*Meltio.* 11

Dominium locorum montium oſtenditur ex litteris patentibus vbi deſcriptio vim habet traditionis fictæ,verè equiparabilis,deciſ.52.n.1. *Veroſpio.* 137

Vide in Clauſula *ad habendum*,d.58.n.7.*Veroſpio.* 155

Conceſſio facta laicis ſemper eſt inualida, ſiue fiat per modum infeudationis,ſiue locationis; maximè ſi fiat iure principalis affictus, per quem transfertur vtile dominium, dec. 95.n.28.& 29 *Meltio.* 231

Decretum manutentionis ſine actuali apprehenſione non transfert dominium, d.97.num.4. *Veroſpio.* 233

Ad effectum hypothecæ generalis ſufficit, quod res fuerit in Dominio contrahentis ſiue de tempore contractus,ſiue poſt,dec.99. n.3.*Decano.* 236

Dominus.

Domini concedentis emphyteuſim non intereſt, quod bona citius ad remotionem tranſeant, ad quem alias quandocunque ſunt tranſitura, & ab initio erat motus concedenti, ad ſecundam eius voluntatem ſuccedit,deciſ.35.n.18. *Peutingero.* 94

Et intrat defectus poteſtatis in alienante, qui neque cum conſenſu Domini vni ex comprehenſis in præiudicium aliorum comprehenſorum,qui ex lege Inueſtituræ prius ſuccedere debuiſſent,diſponendo gratificare potuit,ibid.n.20. 95

Procedit etiam ſolum quod conſideratur præiudicium Domini directi, quia ſi Dominus prætendit,caducitatem,vel laudemium,quia dos eſt cauſa neceſſaria, præſertim quando aliundè mulier dotari non poteſt. Æquitas *leg.curabit.* Semper admitti ſolet fauore Domini rei venditæ ac ipſius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem Iactura penes emptores vel in totum, vel in aliqua ſui parte remanſerit,d.61.n.2. *Veroſpio.* 161

Declaratio Procuratoris in Iudicio ſe nolle eſſe Procuratorem non inficit actum, poſtquam eſt iam Dominus litis effectus,inuito Actore, qui propterea validè contra ipſum proſequutus fuit iudicium,d.27.n.13.*Otthobono.* 70

Donans.

Donans inter viuos tenetur ſibi reſeruare certam quantitatem cauſa teſtandi,dec.39.n.6.*Royas.* 105

Donans verba donationis,quatenus eſſent dubia declarare,etiam ex interuallo poteſt,d.48.n.9. *Otthobono.* 126

Donans eo modo,quo ipſe poſſidet, non cenſetur voluiſſe includere,niſi partem quæ ſua erat, ibid.n.12. *Donatarius.* 126

Donatarius vniuerſalis,ad hæc vt teneatur,ſeruare factum defuncti duo copulatiuè requiruntur, nempe quod donatio ſit vniuerſalis omnium bonorũ,& quod nullus alius datus fuerit hæres vniuerſalis,d.86.n.14.*Meltio.* 214

Clauſula *ad habendum*,&c. in Inſtrumento donationis appoſita, conuincit perſonam donatarij fuiſſe principaliter contẽplatam,non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio naſcituros,d.87.n.5.*Otthobono.* 214

Donatarius vniuerſalis reputatur loco hæredis, dec.39.n.20.*Royas.* 105

Donatio.

Donatio inter Virum,& Vxorem,prohibita eſt de Iure communi,d.21.n.3.*Corrado.* 43

Donatio inter virum, & vxorem prohibita eſt per *Statutum Vrbis,lib.1.c.135.*cuius diſpoſitio extenditur etiam ad palliatas, & quodlibet prætextu veſtitas,vbi procedit irritando, ibid. num.4. 43

Donando voluntas, quæ ex facti circumſtantiis apparet legitimis coniecturis, Iudicis arbitrio penſandis,ſatis iuſtificatur,ibid.n.5. 43

Donatio inter ſponſos, ante contractum Matrimonium non eſt prohibita,ibid.n.19. 45

Donatio inter ſponſos,quæ ſimulato receptæ dotis prætextu intenditur fieri à lege maximè improbatur,ac ſpecialiter irritatur,licet Matrimonij cõtractũ præceſſerit,& n.28.ib.n.20. 45

Donatio inter ſponſos, cuius effectus confertur in tempus ſequentis Matrimonij ſpecialiter eſt interdicta,ibid.n.21. 45

Donatio propter nuptias etiam matrimonio conſtante,eſt à lege permiſſa,ibid.n.26. 45

Donatio acceptari poteſt etiam poſt mortem donantis,ſi modo donator medio tempore bona in alium non tranſtulerit titulo ſingulari,d.39. num.2.*Royas.* 104

Donatio inter viuos reputatur, ſi quis id claris verbis,& iiſdem id expreſſerit,ibid.n.4. 104

Donatio facta ſtipulantis pro ſe,ac hæredibus, & ſucceſſoribus extenditur ob verborum generalitatem,ad filios etiam ex ſecundo Matrimonio naſcituros,dec.87.n.4.*Otthobono.* 214

Donatio contemplatione Matrimonij quando facta fuit viro ac mulieri pro ſe ipſis,ac eorum filiis ſtipulantibus, de filiis ex eodem Matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio. Hæc tamen opinio recipit diſtinctiones, & declarationes, dec.87.n.6.ibid.&c. 214

Donatio contemplatione Matrimonij facta coniugibus,vel alteri exeis ſtipulantibus pro ſe,ac pro filiis ex ipſis,vel ex Matrimonio naſcituris, ad alios extendi non poteſt, quia ſtipulationis verba ad certas perſonas reſtricta sũt,ib.7.n.215

in Donationibus,& legatis, cauſa mortis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur,dec.99.n.21. *Decano.*187. 238

Donatio facta inter viuos, quatenus tamen donans moriatur ſine filiis, non dicitur donatio cauſa mortis,ib.n.22. 239

Dos.

Dos,quæ apparet non data non poteſt repeti, deciſ.22.n.29.*Corrado.* 48

Dos dicitur congrua,quando non conſtituitur in legitima,d.24.n.24.*Corrado.* 55

Dos exceſſiua ad iuſtam quantitatem, iuxta vires patrimonij moderanda, ac reducenda venit, ibid.n.25. 56

Dos promiſſa in exceſſu per minorem, poteſt pro ſumma excedenti non ſoluta retineri, & ſoluta repeti,ib.n.27. 56

Dos Congrua aliquando maior, quam ſit præſcripta legitimæ quantitas, attenta dignitate viri,& aliis circumſtantiis prudentis arbitrio, poteſt conſtitui,ibid.n.29. 56

Dos non poteſt conſtitui in moderato exceſſu ad

Index

præiudiciũ minoris, ac euersionem fideicommissi habita etiam ratione dignitatis,& meritorum viri quando mulier alteri nuberet æqualis sibi conditionis viro,licet minus qualificato,ibid.n.30. 56

Dotis priuilegio bona emphyteotica alienari possunt,talique modo alienata,mortua muliere transferuntur ad hæredes dec.35.n.21.*Peutingero.* 95

Dos filiæ censetur constituta ex bonis paternis, prout fieri debet,d.41.n.13.*Corrado.* 110

Dos Materna non imputatur in legitimam ex bonis Auiæ Matre prædefuncta, debitam Nepoti ex propria persona, cum illam ipse consequatur vigore stipulationis adhibitę in instrumento dotali,vt hæres matris,ibid.n.14. 110

Dos non debetur,nisi Matrimonium, & Nuptiæ actualiter contrahantur,ibid.n.8. 109

Dos,& donatio propter Nuptias,quę constituuntur ex causa certi Matrimonij,soluto matrimonio spectant ad filios,tam eiusdem,quam alterius Matrimonij,dec.88.n.7.*Otthobono.* 216

Dos à patre profecta soluto matrimonio per mortem viri ad patrem reuertitur etiam superexistentibus filiis,d.93.n.7.*Cerro.* 225

Interpellatio facta alteri, quam hæredi illius, ex cuius bonis est facienda solutio dotis non constituit illum in Mora, d.82.num.5. *Otthobono.* 206

Dos ad effectum lucri pro soluta habetur,licet peti non possit antequam solutionis dies cedat, d.14.n.5.*Terracinen.* 25

Dotatio.

Exclusio statutaria feminarum propter masculos, habet tacitam conditionem quatenus soli masculi velint succedere, & fœminas dotare,d.33.n.20.*Otthobono.* 91

Dubium.

in Dubio semper validitas actus præsumitur,d.4. n.2.*Meltio.* 9

in Dubium non potest reuocari dominium, vbi apparet de Confessione, & recognitione per Aduersarium facta,ibid.n.14. 11

E

Ecclesia.

INuestitura tam æquitate attenta concedendi debetur proximioti superstiti, quã ex consuetudine Ecclesiastica, quæ attendi debet. Maxime quando Ecclesia non vult pro se retinere emphyteusim,d.28.n.8.9.10.& 12. *Meltio.* 58

Ecclesia quando pro se non vult retinere, fœmina,tam ex ordine Charitatis, quam affectionis debet præferri,ibid.n.15. 58

Ecclesiæ facultas à Sanctissimo concessa renouandi non dicitur data contemplatione personarum etiamsi solum attenditur vtilitas Ecclesiæ,ibid.n.19. 58

Ecclesia,cui ob lineam finitam obuenerunt bona, potest ad sui beneplacitum alterum inuestire, nec tenetur inuestire proximiores defuncti, d.29.n.1.*Meltio.* 79

ad Ecclesiam Emphyteusis deuoluta ob alienationes factas,& Canones non solutos,& ab Ecclesia acceptata amplius non debet concedi proximioribus,ibid.n.9. 80

Ecclesiæ caducitas in emphyteuta non potest declarari,nisi per defectum solutionis Canonum per biennium continuum ante intentatum super ea iudicium,d.36.num.7.*Corrado.* pag.97

Ecclesiastica emphytheusis finita generatione ad Ecclesiam reuertitur, nec transit ad extraneos, dec.78.n.7.*Cerro.* 199

Ecclesiastica bona Emphyteotica in Ecclesiam, vti manus mortuas deuenire non possunt, ib. n.23.minus per viã restitutionis,ib.n.24. 200

Ecclesiam habens Confraternitas ad pium opus instituta,aliaque Ecclesiastica signa,non potest dici merè laicalis,ibid.n.27. 201

Beneplacitum Apostolicum, aliæque solemnitates requisitæ in alienatione emphyteusis Ecclesiæ in extraneos non præsumuntur ex cursu temporis,nisi simul concurrat obseruantia, decis.79.n.7.*Cerro.* 201

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Ecclesiastica relinquantur,& deueniant ad aliam Ecclesiam iuncta legali prohibitione per relationem ad antiquas inuestituras interdicit omnẽ, & quamcumque potentiam alienandi d. bona vsque ab initio,ita vt,nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monasterio possint acquiri,& apud ipsum retineri,ib.n.11.201

Ecclesiæ bona emphyteutica ad aliam Ecclesiam vti ad manus mortuas deuenire non possunt, ibid.n.14. *Educatio.* 201

Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præstatione alimentorum, Educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & signanter apud vicinos,&c.d.83.n.4.*Cerro.* *Effectus.* 207

Mandantis scientia præsumpta sufficiens est sed certa, & indubitata requiritur ad effectum vt ad interesse cambiorum teneatur, d.60.n.7.*Peutingero.* 159

Clausula, *omni meliori modo*, per se non deest apta vim addere, & effectum tribuere actu reuera nullo,dec.95.n.23.*Meltio.* 231

Ad effectũ hypothecæ generalis sufficit,quod res fuerit in Dominio contrahentis siue de tempore contractus siue post, d.99.num.3. *Decano.* 236

Ad effectum renunciationis sufficit causam fuisse expressam,nec est necessarium eius veritatem expendere,d.100.n.28.*Cerro.* 243

Emphyteusis.

Emphyteusis deuoluta ad Ecclesiam ob alienationes factas,& Canones non solutos,& ab Ecclesia acceptata amplius non debet concedi proximioribus,&c.d.29.n.9.*Meltio.* 80

In emphyteusi hæreditaria,instantia cepta per defunctum trãsit in hæredem,d.38.n.1.101. Quod secus est, in emphyteusi concessa ex pacto,& prouidentia, vbi vt suffragetur instantia defuncti, debet hæres esse de comprehensis in inuestitura,ib.n.2.*Meltio.* 101

In Emphyteusi non admittitur repræsentatio Ecclesiastica sub hac forma pro se, filiis, & nepotibus,ibid.num.3.Et de hac causa quia Emphyteusi sub tali forma concessa vnusquisque ex propria persona censetur vocatus,ib.n.5. 101

Emphyteusis vt duret,non solum requiritur,quod extent vocati,sed vlterius,quod ipsi etiam sint intra tempus in inuestitura limitatum, alias semper dicitur Emphyteusim expirare, & dominium vtile consolidari cũ directo.ib.n.7.101

In

Rerum notabilium.

in Emphyteusi prorogatio gradus concessionis in personas non approbatas, sine consensu non est admittenda,ib.n.8.

Emphyteusis translatione semel facta valida in alios, non attenditur amplius linea primi acquirentis,nec illius proximitas, sed eueniente renouationis casu illa debet proximioribus eius in quem facta fuit alienatio,ibid.n.16.pag.101

Emphyteusis concessa pro se filiis, ac nepotibus, est ex pacto.& prouidentia,dec.35.n.1. *Peutinger.* 94

Emphyteusis ex causa lucratiua, est cum annuus canon est satis tenuis respectu valoris rei, neque primus acquirens aliquam pecuniam Domino directo pro habenda inuestitura dederit, ibid.n.14. 94

Emphyteusis vnius lineam ingressa in eius descendentia, permanere debet, exclusis illis alterius lineæ, donec aliquis de illa linea superfit, ibid.n.29. 95

Emphyteusis Ecclesiastica, finita generatione, ad Ecclesiam reuertitur, nec transit ad extraneos, dec.78.n.7.*Cerro.* 199

in Emphyteusi solemnibus non adhibitis clausula,*ad habendum*,non potest extendere concessionem,ib.n.12. 200

in Emphyteusi prohibitio alienationis expressa exercet vim præcedentis clausulæ, *ad habendum*, adeo vt tribuere solum possit facultatem alienandi inter illos de linea comprehensos in inuestitura,secus in extraneos,ib.n.13. 200

Manus mortua,ad effectum incapacitatis Emphyteusis alienari prohibitæ dicitur etiam vniuersitas Ecclesiastica,& laicalis,quæ nunquam moritur,ib.n.28. 201

in Emphyteusi Ecclesiastica non tribuitur facultatem renunciandi, ac alienandi in extraneos, dec 79.n.2.*Cerro.* 201

in Emphyteusi Ecclesiastica hæ clausulæ,non impetrato beneplacito Apostolico non possunt extendere concessionem vltra personas expressas,ibid.n.3. 201

Præsumptio, quod concessio Emphyteusis concepta pro se, suisque hæredibus, & successoribus etiam in extraneos sit facta,efficaciter non inducitur ex eo solo,quod vnus ex ibi nominatis sit clericus,& proinde filiationis incapax dum etiam in descendentes alterius nominati verificari potest ipsa concessio,ibid.n.6. 201

linea Emphyteusis deuolutionis ad effectum, non potest dici finita per existentiam in religionis vltimæ ex ipsa, dum saltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monasterium declaratur,n.seq.&c.ibid.n.7. 201

in Emphyteusi priuatorum, procedit, vel in Emphyteusi Ecclesiastica concessa etiam pro extraneis, & cum solemnitatibus requisitis, secus verò in emphyteusi Ecclesiastica non transitoria ad extraneos,& in qua deficiunt solemnitates requisitæ,& beneplacitum Apostolicum, ibid.n.9. 201

Emphyteotica.

ad bona Emphyteotica in iudicio associationis possessorio, ratione caducitatis per emphyteutam incursæ:quæ probare requirantur, dec.36. num.77. 98

Emphyteotica res legitimo iure manet penes illos,in quos fuit valide facta alienatio,accedente noua inuestitura à domino directo ad præiudicium etiam proximiorum primi acquirentis, ampliatur n.24.dec.38.n.20.*Mel.io.* 103

Emphyteotica res titulo diuisionis, vnius lineam ingressa, in ea continuare debet vsque ad totalem illius extinctionem,ibid.n.21. 103

Emphyteotica res vni ex hæredibus inuestiti in partem obuenta,donec supersit aliquis ex dicta linea,alij de diuersa linea,etiam si iunt in inuestitura cõprehensi,non admittũtur,ib.n.24.103

Dominus directus, qui vult deducere deuolutionem bonorum emphyteuticorum ob alienationes irrequisito domino factas,& canones non solutas, dominum directum plene, ac concludenter probare debet, dec.51.n.4, *Corrado.* 133. Et identitas rei emphyteoticæ cum ea, quæ in inuestitura comprehenditur per probationes concludentes,& non æquiuocas,iustificanda est ita,quod de illa dubitari non possit,ibid.n.5. 134

Acquisitio dominij directi,quando agitur de illius probatione ad effectum rei emphyteoticæ deuolutionis non autem simplicis recognitionis, est directo iustificanda secundum ius gentium,vel ciuile,ib.n.6. 134

bonorum Emphyteuticorum venditionis contractus,cum expressa reseruatione eius dominij,ac possessionis, vsque ad integram pretij solutionem,& interim locatio sub annua pensione non requirit domini directi consensum, alias in alienatione necessarium, ibid.num.19. 135

Emphyteuta.

ab Emphyteuta locatio ad septennium potest valide fieri absque domini directi consensu, dec.36.num.10.*Corrado.* 98

per Emphyteutam facta alienatio, non pura, sed conditionalis,& sic suspensa sub expresso pacto,seu reseruatione consensus superinde obtinendi in tempus illius præstandi à domino directo,ad nullam dirigitur caducitatem, ipso non intercueniente, sed contractus resoluitur, vel pro non facto habetur,ibid.n.11. 98

vt Emphyteuta Ecclesiæ requiritur ad effectum per biennium continuum canonum solutionis defectus,vt ex eo capite expelli possit,decis.51. n.15.*Corrado.* 135

Emphyteutæ, qui requisierit dominum directum de suo consensu, & negatum fuerit, alienatio non est imputanda.ibid.n.23. 136

Emphyteuta vendens, irrequisito domino pro pretio, declarando per tertium, illo non declarante,non cadit à iure suo, quia negotium est imperfectum,ibid.n.26. 136

Emptio.

Vide in verbo solutio,dec.13.n.1. *Verosimio.* 24

Vide in verbo fideicõmissũ,d.86.n.8.*Mel io.*211

Emptor.

Vide in verbo clausula,dec.16.n.2.*Bichio.* 30

ad Empto.is fauorem census hypotheca constitutum non excludit,quin super eodem fundo oriatur, cui ideo cõperit etiam Saluianũ interdictũ.

Emptor iustã habet causam agendi pro rescissione contractus,& cõpellendi venditionẽ, cæteroſq; obligatos ad pretij restitutionem, quamuis sequuta non fuerit cuictio,dec.32.n.13.*Cerro.* 88

inter Emptorem, & venditorem solutionis modus variatus, nullum potest creditoribus præiudicium inferre neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare,ib.n.18. 89

Actio

Index

Actio pro liberatione à molestiis contra Authorem non competit priusquam ipsæ molestiæ sint illatæ. Eoque minus stante emptori facultate attributa pleniorem procurandi securitatem,d.56.n.16.*Corrado.*p.153

Actio ex empto datur emptori ad fraudem tollendam contra venditorem,dec.86. num.13. *Meltio.* 213

Epistola.

per Epistolam testator,vel alium simplicem actum voluntatis declaratiuum, diuersimodè disponendo,non potest derogari dispositioni in testamento factæ, & perfectæ non adhibitis septem testibus, aliisve solemnitatibus adhiberi solitis.Testus est in l.Epistola 75.ff.ad Trebell. disponens, quod liceat testatori voluntatem suam per epistolam declarare, vbi duo tantum testes sufficiunt; declaratur procedere,vbi dispositio est dubia,secus vbi omnino est clara, & perfecta,non enim recipit declarationem, dec. 34.n.1.& 2.*Cerro.* 91

Vide in verbo Testator,ibid.n.5. 91

Epistola transmissa contra scribentem plenè concludit,dec.74.n.5.*Verospio.* 191

Epistola verbis aulicis, & officiosis conscripta, non inducit obligationem scribentis, dec. 98. n.10.*Verospio.* 234

Equiuoca.

Obseruantia in quacunque materia est adeo efficax, in declarando, & interpretando, vt etiam proprię verborum significationi præferri debeat. Secus si sit æquiuoca, quia tunc non releuat dec.7.n.7.& 8.*Decano.* 15

Error.

non Erroris possibilitas non admittitur contra habentem fundatam intentionem in errore, dec. 52.n.7.*Verospio.* 138

Error iuris præsumptus iustam errandi causam præbere potuit,ibid.n.14. 138

Error debet probari ab eo, qui se fundat in illo, ibid.n.16

Relatio periti,& calculatoris, &c. facit probatam probationem, & omninò debet attendi, donec de errore plenè, & concludenter doceatur,dec.75.n..4.*Cerro.* 194

Euentus.

In iuris renunciatione dependentis à futuro Euentu,nulla potest considerari læsio,d.100. n.31.*Cerro.* 245

Euictio.

Euictionis remedium competens pro restitutione pretij soluti,extenditur etiam ad damna, & interesse,dec.55.n.12.*Corrado.* 148

Euictionis iudicium est maximè bonæ fidei, ibid. n.30. 151

Obligatio de euictione se extendit etiam ad restitutionem fructuum passam per euictum, & hæc procedit etiam in bonorum permutatione,dec.56.n.12.*Corrado.* 152

ob Euictionem,interesse, quod passus est euictus, attendi debet,ac proinde præstari ab eo, qui est de euictione obligatus vigore suæ obligationis,ib.n.7. 152

Fructuum liquidatio in materia euictionis, stante ipsius,ac temporis certitudine, leuiores probationes requirit arbitrio iudicis,ibid. num.12. 153

Exactio.

Vide in verbo creditor,d 74.n.11.*Verospio.*191

Examen.

In testibus cessat subornationis timor vbi examen aliorum testium in eadem causa examinatorum non est publicatum, & eo maximè quando petitur examinari testes super diuersis articulis,dec.2.n.29.*Rotas.* pag.8

Exceptio.

Exceptio compensationis non potest admitti in præiudicium illorum, quorum non probatur aliquod creditum,dec.10.n.7. *Meltio.* 19

Exceptio ad effectum, vt pro releuanti sit admittenda, opponenda est specificè, non autem in genere,ib.n.18.

Vide in verbo fideicommissum,dec.16.n.19.& 31.*Bichio.* 31

Exceptio tertij apposita non releuat, nisi concludenter probetur,dec.32.n.16. *Cerro.* 89

Exceptio apponi non potest à tertio nisi concludenter per eum probetur,d.25.n.15.*Cerro.*60

Vide in verbo testis,dec.83.n.7.*Cerro.* 207

Exceptio de iure tertij non admittitur in iudicio possessorio,dec.85.n.9.*Celso.* 210

Exceptio de iure tertij reuocatur,dec.4 n.9. *Meltio.* 10.

Excessus.

Excessus in dote, est probandus ab eo, qui illum prætendit, quia dos semper congrua præsumitur,dec.16.n.24.*Bichio.* 31

Excessus prætensus in deliberatione, debet concludenter probari,dec.77.n.3.*Otthoueno.* 197

Eo modo, quo Excessus euitatur, intelligenda sunt mandati verba,ibid.n.6.Excessus excluditur ex non impugnatione partitarum in actis,parte citata,productarum,ib.n.8. 197

Excussio.

in Excussione facienda contra pecunias depositas in banco notoriæ decoctionis, non est necessaria vlterior executio, dec.18. n. 15. *Albergato.* 37

in Excussione bonorum hæreditariorum, necessaria est citatio hæredis, & deputatio duorum executorum cum iudicis decreto, excussionem esse legitimè factam declarantis, ibid. n.14. 37

In Tribunal.A.C.forma iudicij non attenditur in rigore Ideo in excussione, si vnus tantum ibi deputatur executor, non tam præuertitur excussionis forma, ib.n.18. 37

in Excussione sufficiunt etiam diligentiæ per vnum executorem factæ,ib.n.16. 37

Executio.

Executioni apposita conditio, quando censeatur, non obligationi,dec.26.n.3.*Terracinen.* 63

Executio non est necessaria vlterior in facienda excussione contra pecunias in banco depositas decoctionis notoriæ,dec.18.n.13. 37

Testatoris declaratio de solutione legati facienda ex certis redditibus non respicit substantiam legati prius facti,sed illius executionem per viam demonstrationis, non autem conditionis,vel taxationis, dec.20. num.16. *Corrado.* 42

Executio paratur, sed per pactum executiuum, vt quis pro debito in carcerem detineatur potest pacisci,dec.73.n.9.*Arguelles.* 190

Executionem paratam habere census instrumentum,sæpissimè tenuit Rota,ibid n.13. 190

Executione facta in vna re, potest ad aliam fieri transitus, vbi non est creditor plenè satisfactus, in via executiua potest variari, vsquequo credi

Rerum notabilium.

creditorem probetur plenè satisfactum etiam post executionem,seu immissionem,aut assecurationem super vna re factam, potest variari, & iudex, & iudicium, & remedium, & captura personæ,decisione 73. n. 21. 22. 23. *Argaelles.* pag. 190

Executio concessa à statutis publicis instrumentis,nullo modo comprehendit clericos, ibid.n. 24.190

Citationis reproductio non alia ratione requiritur,quam ad effectum reddendi certum iudicem de vera,& actuali monitorij executione,dec.86.n.5.*Meltio.* 211

Executio sic cepta,impedit cursum præscriptionis secundum opinionem, quam sequitur Rota, dec.45.n.24.*Corrado.* 122

Executor.

Vide in verbo excussio,dec.18.n.12.16.17.18. *Albergato.* 36

Exæquatio.

Exæquationes iuris attenta fideicommissarij,& legatarij attestatione, censentur æq. delicti, dec. 58.n.8.*Verospio.* 156

Exhibitio.

Exhibitio,& oblatio,nisi ad actum perducatur,nihil ponit in esse.dec.34.n.4.*Cerro.* 91

ad Exhibitionem testamenti non variati,nec cancellati, in quo exhibens institutus sit hæres, conceditur immissio,ex remed. l. fin. C.de ed. diu.Adr.toll.dec.85.n.8.*Celso.* 210

Existentia.

per Existentiam in religionis vltimæ ex ipsa ad effectum deuolutionis emphyteusis linea non potest dici finita dum saltem eius vita durante bonorum commoditas remaneat penes monasterium declaratur dec. 79. num.7. *Cerro.*201

Exoneratio.

Exoneratio grauaminum in hæreditate non solius proprietarij sed vsufructuarij etiam commodum, & contemplationem præfert, dec. 46.n.27.*Corrado.* 122

Expressio.

Expressio in dispositione, quod per deficientiam vnius, alter in eius locum subrogetur ex propria eius natura vacationem per mortem videtur significare,dec.81.n.6.*Cerro.* 204

Extraneus.

Clausula in perpetuum in concessione apposita de sui natura transitoria ad extraneos,perpetuam concessionem inter personas comprehensas, illam tamen non extendit ad extraneos vocatos,dec.78.n.20.*Cerro.* 200

in Extraneos ex cursu temporis non præsumuntur, beneplacitum Apostolicum, aliæque solemnitates in alienatione emphyteusis Ecclesiæ requisitæ, nisi simul ad obseruantiam concurrat.d.79.n.4.*Cerro.* 201

pro Extraneis etiam proceditur in Emphyteusi priuatorum, vel in Emphyteusi Ecclesiastica concessa & cum solemnitatibus requisitis.dec. 79.n P.*Cerro.* 201

Si vero in Emphyteusi Ecclesiastica non transitoria ad extraneos, & in qua deficiunt solemnitates requisitæ,& beneplacitum Apostolicum,ibid.n.eod.

Extremum.

Extrema requisita in Saluiano sunt possessio bonorum, de quibus agitur in obligato de tempore obligationis:moderna possessio illius,cum quo iudicium intentatur,dec.47.n.1.*Rota.*100

F

Factum.

NOn est standum protestationi contrariæ Facto.dec.95.n.30.*Meltio.* pag.231

Facultas.

Clausula constituti ad fauorem censuarij, præbet ipsi Facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censuatæ, ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census,dec.16.n.3. *Bichio.* 30

Et hæc sola Facultas in omni contractu sufficit pro obtinenda associatione,d.16.n.7.*Bichio.* 30

Facultas concessa patri legandi filiæ spuriæ dotem, cessat si spuria cum alia dote iam nupsit, dec.71.n.15.*Bichio.* 185

Familia.

Omnes descendentes testatoris tam ex linea effectiua,quam contentiua,etiam in remotissimo tempore vltra decimum gradum progeniti vsque ad actualem linearum extinctionem dicuntur de ipsius familia, & agnatione,dec.100.n.23.*Cerro.* 243

Agnationis conseruationi non prospexisse videtur,dum vnicum tantum vocauit, & vnicum gradum substitutionis fecit,ib.n.7. 249

Melius conseruantur decor,dignitasque ex inita bonorum conseruatione in personis primogenitorum quam per illorum distributionem inter plures,d.100.n.19.*Cerro.* 242

Iniure Familiæ reliquisse dicitur,qui vni de familia etiam remotiori reliquit.ib.n.20. 242

Fatalia.

Cum interpellatio interposita fuerit, & nihil actum in causa fuerit, nec prorogata Fatalia, ipsa remansit deserta,& sententia in rem iudicatam transiuit perinde ac si nunquam ab ea fuisset appellatum,dec.32.n.1.*Cerro.* 87

Fauor.

Legis æquitas semper admitti solet fauore Domini rei venditæ ac ipsius hæredum quoties conuentum pretium cum graui eiusdem iactura penes emptores,vel in totum,vel in aliqua sui parte remanserit,d.61.n.2.*Verospio.*161

Etiam si fuisset data conditio,de qua in iuribus illis, casualis, vel mixta ad effectum acquisitionis dominij gratia prima ad fauorem secundi faciendo illi collationem putam potuit reuocari itavt dominium acquiratur secundo,dec.99.n.13.*Coccino.* 237

Frater instituendo sibi hæredes filios alterius fratris etiam futuros,& incognitos censetur illos instituisse Fauore agnationis conseruandæ,d.100.n.26 *Cerro.* 243

Regulariter quamuis minor non teneatur ex contractu nulliter facto,volens tamen potest compellere contrahentem ad illius obseruantiam,ex quo solemnitas statutaria fuit illius fauore inducta,dec.15.n.11.*Meltio.* 2

Clausulæ constituto ad fauorem censuatij,quæ suffragatur est obtinendam associationem non quia in censuarium transtulerit dominium; fundi censualis, cū hoc respectu non respiciat rem censitam;sed censum,d.16.n.1.*Bichio.* 30

Instrumentum constitutum non excludit quin

Index

ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris cenſus,ibid.n.15. pag.30

Obiectio in confeſſione facta ob exonerationem conſcientiæ quæ attenta eadem æquitate canonica bene probat. Ideoque que reuocari non poteſt niſi erronea probetur perinde ac ſi fuiſſet iurata, vel ex tunc, vel ab ipſis quorum intereſt acceptata, ſic namque magis conſulitur ſaluti animæ, in cuius fauorem facta cenſetur, & ſuſtineri debet omni meliori modo, deciſ. 20. n.11. *Corrado.* 41

Gœmina.

Quando ſtatutum excludit fœminas,ſi fuerint dotatæ,expreſſa,& formalis requiritur dotatio,quæ cenſetur cauſa finalis ſtatuentium, dec.50.n.5.*Cerro.* 130

Excluſio fœminarum cum his verbis (nec actionem contra patruum, fratreſque habeant nec petere poſſint) non eſt perpetua excluſio, ſed temporalis quouſque ſcilicet adſint Maſculi de Agnatione, ipſis vero defectis fœminæ ad ſucceſſionem reintegrentur,dec.50.n.14.*Cerro.* 130

Fideicommiſſum.

Æſtimatio bonorum minuitur onere fideicommiſſi adiecto,dec.24.n.9.*Corrado.* 54

Valor bonorum ratione fideicommiſſi iuncti minuitur pro quantitate,Iudicis arbitrio declaranda, quando non eſt ſpeciali conſtitutione determinata,ibid.n.10. 54

Proprietas ſubiecta fideicommiſſo cum expreſſa prohibitione alienationis non poteſt aſſignari, neque ipſi Vſufructuario, ibidem num.16. 54

Fideicommiſſum in congruitate dotis potiſſimum debet conſiderari,ibid.n.28. 56

Fideicommiſſum conſtitutum in tranſactione validum eſt illis pactis, quibus initum eſt inter partes,dec.25.n.10.*Corrado.* 60

Immiſſio Creditoris in bonis,quæ prætenduntur ſubiecta fideicommiſſo, ſemper datur vbi exceptio fideicommiſſi non eſt. d.31. *Bicchio.*

Loca montium empta ſubrogata aliis fideicommiſſariis extractis, cum iiſdem prærogatiuis, perinde habentur fideicommiſſaria ac ſi onus,& vinculum dicti fideicommiſſi illis à principio adiectum fuiſſet.deciſ.86. num.10.*Meltio.* 211

Fideicommiſſum vbi hæres grauatus ſub conditione deficientiæ filiorum illius, ipſis de Tempore eius Mortis ſuper extantibus euaneſcit,d.59.n.14.*Corrado.* 157

Bulla Baronum remouet impedimentum fideicommiſſi,dec.99.n.5.*Pentingero.* 236

Exceptio fideicommiſſi admitti non debet ad retardandam executionem Iudicij poſſeſſorij,dec.43.n.31.*Ghiſilerio.* 117

Quando iam fuit deuentum ad dotationem ex bonis fideicommiſſi, ſiue eorum alienationem, tunc non agitur de dote conſtituta, & fideicommiſſarius, qui vult donationem,ſeu alienationem infringere allegando potuiſſe dotem conſtitui,aut ſolui in bonis liberis; illorum exiſtentiam,in qua ſe fundat probare debet,dec.16.n.19.*Bicchio.* 31

Non deficit requiſitum ſubſtantiale per abſtinen. immiſſionem vigore legis finalis, ſcilicet probationem identitatis quandoquidem omnia Iura, & prærogatiuæ tranſierunt in loca ſubrogata, & habetur perinde ac ſi onus, & vinculum fideicommiſſi adiectum fuiſſet à principio locis ſecũdæ, ac tertiæ erectionis,dec.88.n.10.*Meltio.* pag.216

Nullo pacto permitti poteſt in tanto exceſſu ad præiudicium minoris ac euerſionem fideicommiſſi dum Mulier alteri nubere vellet æqualis ſibi conditionis viro licet minus qualificato,d.24.n.30.*Corrado.* 56

Onus fideicommiſſi impoſito minuit æſtimationem, quantum prudens Iudex arbitratur, dec.27.n.30.*Corrado.* 72

Vocatus in fideicommiſſo non ſolum in caſu mortis;ſed etiam in caſu alienationis ſtatim poſt alienationem ſequutam poteſt agere ad vindicanda bona alienata non expectata morte alienantium,deciſ.55.numero 25. *Corrado.* 150

Differentia in ſpecialiter grauatos non poteſt argui reſiſtentia voluntatis in Teſtatore,quia æqualiter fideicommiſſarios prædilexiſſe cenſetur, ac legatarios ex Iuris diſpoſitione in omnibus exequatos.

Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum ſuſtinetur ſaltem ratione legittimæ, & aliarum detractionum venditoribus in bonis debitorum,dec.55.n.15.*Corrado.* 149

Detractiones ex fideicommiſſo legitimæ per alienationes ſequutas cenſentur factæ in ſuppellectilibus,mercibus, ac aliis hæreditariis affectibus ad eas prætendentem delatis,alio non conſtito cenſentur conſumptæ, dec.55.n.21.*Corrado.* 150

Fideiuſſor.

Inſtrumentum obligatione Camerali vallatum habet executionem paratam,etiam contra fideiuſſorem inſolidum obligatum, deciſ.9.n.1.*Otthobono.* 17

Fides.

Quantitatis conſignatio rei conuincitur ex fide mediatoris iuncta atteſtatione alterius, dec.74.n.7.*Veroſpio.* 191

Fides defuncto Teſte vires ſumit iunctis aliis adminiculis,deciſ.74.n.8.*Veroſpio.* 191

Fides facta ab aliquo veriſimilis, ac de facto proprio concludens ex pluribus coniecturis ſulcita,eiuſque obitu adminiculata plene probat, deciſ.74.n.12.*Veroſpio.* 191

Teſtis affectatus non eſt integræ fidei, dec.17. n.7.*Corrado.* 33

Teſtes deponentes Inſtrumentum fuiſſe factum exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum & ſic fuiſſe lectum,alias non facerent fidem, dec.17.n.5.*Corrado.* 33

Filiatio.

Confeſſio filiationis facta à Patre conſtituit nepotem in quaſi poſſeſſione filiationis contra ipſum confitentem,& illum pro tali denominantem,dec.83. n.8.*Cerro.* 207

Partita libri Baptiſmalis magnum præbet pro deſcripto argumentum filiationis in ordine ad probationem,dec.83.n.2.*Cerro.* 207

Filius.

Donatio facta inter viuos quatenus tamen donans moriatur ſine filiis non dicitur donatio cauſa mortis,dec.99.numero 22.*Coccino.* 239

rerum notabilium.

Mater præsumitur habens æqualem affectionem erga suos filios, decis. 100. num. 6. *Cerro.* 240

Instituens filios fratris censetur instituisse illos conseruandæ agnationis, decis. 100. num. 26. *Cerro.* 243

Dote promissa post mortem Matris si filia præcedat an extinguatur promissio, dec. 14. n. 2. *Terracinen.* 24

Filij ex quocumque Matrimonio suscepti ad successionem parentum æqualiter sunt admittendi, dec. 87. n. 2. *Otthobono.* 214

In donatione facta Patri absque mentione filiorum tam primi, quàm secundi Matrimonij possunt consequi contingentem sibi portionem rei donatæ, decis. 87. num. 4. *Otthobono.* 214

Donatio contemplatione Matrimonij quando facta fuit viro, ac Mulieri pro se, ac eorum filiis stipulantibus de filiis, ex eodem Matrimonio est intelligenda stipulatio, decis. 87. num. 6. *Otthobono.* 214

Filius Moriens non prohibetur testamento relinquens pleno iure bona sua vice paterna vice aduentitia patri superstiti sicut ea relinquere, & potest ad extraneos, decis. 42. num. 30. *Bicchio.* 113

Pœnæ secundo nubentis fauore filiorum inductæ, non militant in bonis aliunde, quàm ex parte quæsitis, decis. 42. n. 14. *Bicchio.* 113

Vsusfructus hæreditatis relictæ filiis ex legis dispositione acquiritur patri, siue sint absolutè instituti, siue in proprietate non alio addito, nullum autem ius proprietatis ipsi regulariter acquiritur, decis. 46. num. 9. *Corrado.* 121

Legitima debetur filio naturali in bonis Auiæ, Patre prædefuncto, quæ asseruit fuisse illum firmiter ipsa instante legitimatum, & pro tali haberi disposuit, decis. 54. num. 24. *Corrado.* 145

Legitima debetur filio ex dote Matris defunctæ, etiam cum Testamento, vel illo prædefuncto eius filiis, decis. 24. n. 5. *Corrado.* 54

Filius censetur habere certiorem notitiam intentionis, ac voluntatis Patris, quàm alij, decis. 26. n. 14. *Corrado.* 67

De ordine naturæ filius præsumitur supraniuere matri, decis. 27. n. 22. *Corrado.* 71

Fideicommissum vbi hæres grauatus sub conditione deficientiæ illius filiorum ipsis de tempore eius mortis superextantibus euanescit, decis. 59. n. 14. *Corrado.* 157

Forma.

Formæ similitudo corroborat filiationis probationem, decis. 83. n. 5. *Cerro.* 207

Forum.

Stylus fori in ordinariis probatur ex attestationibus Notariorum loci licet extraiudicialibus, dec. 78. n. 4. *Cerro.* 199

Appellatio dicitur de appendiciis illius instantiæ cuius est sententia à qua interponitur, illiusque causa censetur eaque in secunda instantia prout etiam in prima, itavt proinde semper subiaceat statutis illius fori in quo prima sententia prolata fuit, dec. 82. num. 9. *Cerro.* 206

Frater.

In Fratris successione sorores vtique coniunctæ præferuntur consanguineo, decis. 84. num. 5 *Royas.* 209

Frater consanguineus succedit in bonis quæsitis à linea paterna, vterinus verò à linea materna, dec. 84. num. 4. *Royas.* 209

Instituens nepotes, ex Fratre dicitur agnationem conseruare, dec. 100. num. 22. *Cerro.* 243

Fraus.

Fraus, & collusio coniecturis probantur, decis. 71. num. 21. *Bicchio.* 185

Quoad Fraudem requiritur ipse fraudis euentus videlicet quod bona debitoris non fuerint quando facta fuit alienatio, decis. 71. num. 25. *Bicchio.* 185

Fraudis euentus dicitur adesse in alienatione rei factæ pendente lite, decis. 71. num. 26. *Bicchio.* 185

Via executiua competit contra tertium possessorem ex prætenso titulo oneroso, tam ratione vitij litigiosi, quàm fraudis, decis. 71. num. 24. *Bicchio.* 185

Actio ex empto contra venditorem datur emptori ad tollendam fraudem, decis. 86. n. 13. *Meltio.* 213

Scientia non exigit exactam probationem, sed satis est, quod illa colligatur, ex indiciis, & maximè dum agitur de probanda scientia, quæ dolum, & alienandi fraudem infert, decis. 70. num. 24. *Meltio.* 184

Fructus.

Fructus sunt liquidandi pro tempore, quo lis instituta à principali pro assecuratione, & successiuè restitutione suæ dotis contra creditores eius viri durauit, dec. 6. n. 1. *Dunozet.* 13

Fructus præsumuntur à detentoribus bonorum percepti, in illa quantitate, ad quam ascendit annua pensio locationis per aliquod temporis spatium continuatæ, ibid. 6. n. 4. 13

Fructuum liquidatio fit habita ratione annuæ pensionis, seu affictuum in locatione semel facta, quæ tam ex dispositione Iuris communis, quàm Statuti Bononiensis præsumitur renouata, ibid. num. 3. 13

Per locationem, & litis sustentationem sicuti probatur possessio, ita etiam iustificatur perceptio fructuum, dec 6. n. 5. *Dunozet.* 14

Solutio Fructuum, post deliberationem decursorum in subiecta materia inducit approbationem calculi super quo fundatur, & ipsius deliberationis, dec. 77. n. 9. *Otthobono.* 197

Euictionis periculum solum excusat emptorem retinentem pretium à mora non autem à fructibus compensatiuis, decis. 61. num. 4. *Verospio.* 161

Sorte extincta cessant fructus debiti, decis. 12. num. 11. *Cerro.* 21

Clausula constituto ad fauorem censuarij præbet ipsi facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censuatæ ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census, decis. 16. num. 3. *Bicchio.* 30

Et illius vigore facultatis, censuario competit associatio contra tertium possessorem fundi censualis, ibid. 30

Fructus in omni iudicio liquidari solent à die motæ litis, decis. 72. n. 1. *Otthobono.* 187

In iudicio spolij etiam veniunt fructus à die motæ litis quando spolium non est attentatum, & violentum, dec. 72. n. 3. ibid. 187

Index

In ſpolio non violento non debentur à die motæ litis fructus qui percipi potuerunt, ſed duntaxat illi, qui fuerunt à reo conuento percepti, ibid. n. 5. p. 187

Fructum perceptionis præſumptio non intrat ex poſſeſſione ſubſequuta rei quotieſcumque ſumus in fructibus ciuilibus, ſicuti domorum, ibid n. 7. 187

Fructus non debentur cenſu extincto, dec. 74. n. 1. *Veroſpio.* 191

Fructus dotis liquidantur, à Statuto vrbis ad rationem ſeptem cum dimidio, deciſ. 48. num. 29. *Ghiſilerio.* 127

Fructus rei litigioſæ reſtituendi, ab initio litis ſunt computandi, dec. 53. num. 1. *Arguelles.* 139.

Fructus reſtituuntur ratione malæ fidei, quæ per controuerſiam motam inducitur, ibid. n. 11. 139

Immo, & poſt litis conteſtationem fructus debentur, ibid. n. 12. 139

Mala fides, & fructuum reſtitutio inducitur per ſolam denuntiationem factam emptori, quod venditor dominus non erat, ibidem, num. 14. 140

Ad Fructuum reſtitutionem non ſolum à die motæ litis, ſed ab ipſa occupatione ſufficit declarari titulum fuiſſe iniuſtum per quod titulus reducitur ad non titulum, ibid. n. 15. 140

Fructus ex aliqua re vigore tituli inualidi percipiens regulare eſt, quod omnes reſtituere tenetur perceptos etiam ante litem, ib. n. 16. 140

Titulus quando reſolubilis eſt, facta reſolutione, fructus omnes percepti interim reſtituuntur, ibid. n. 17. 140

Sententia, cuius cauſa, quis poſſidebat, reuocata res cum fructibus eſt reſtituenda, ib. n. 18. 140

Iuris præſumptione probatur perceptio fructuũ vſque ad diẽ reſtitutionis, ib. n. 23. 140

Rota non onerat poſſeſſorem malæ fidei in fructibus, qui percipi potuerunt quando violenti non ſunt, ibid. n. 32. 141

Vel aliquo titulo colorato ſe defendunt, ibid. num. 33. 141

Fructus hæreditatis ad fauorem creditorum ſunt computandi, dec. 58. n. 13. *Veroſpio.* 156

Frumentum.

Frumenti nomine veniunt etiam ſegetes, dec. 65. n. 5. *Peutigero.* 172

Fundus.

Solutio debiti liberat Fundum ab hypotheca, dec. 59 n. 11. *Corrado.* 156

Si plures creditores Fundum hypothecatum poſſideant, alterove illis ſatisfacto poteſt alter peragere bonorum venditionem dec. 57. num. 15. *Otthobono.* 155

Fundus hypotheticus poteſt dari in dotem à fœmina ſub nomine filiæ, & hæredis inueſtitura comprehenſa ſine alio domini directi conſenſu, dec. 36. n. 8. *Corrado.* 97

Immiſſio ex vtili Saluiano interdicto conceditur etiam ſuper fundo cenſuali non obſtante conſtituto inſtrumento cenſus appoſito, dec. 16. n. 14. *Bicchio.* 30

Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris cenſus, cui ideo competit etiam Saluianum interdictum, ibid. n. 15. 30

Cenſus vbi imponitur ſuper fundo ſubiecto fideicommiſſo, vel eſt nullus, quia ab initio non naſcitur hypotheca, vel per mortẽ impoſitoris expirat cũ ipſa hypotheca, ib. n. 17. 3

Limitatur quando cenſus imponitur pro ſolutione dotis ſubſidiariæ alicui fœminæ fideicommittentis deſcendenti, ibid. n. 18. 31

G

Generatio.

EMphyteuſis Eccleſiaſtica finita Generatione, non tranſit ad extraneos; ſed reuertitur ad Eccleſiam, dec. 78. n. 7. *Cerro.* 199

Gradus.

Conſiderata conſeruatione agnationis omnes filij in pari gradu exiſtentes conſiderantur tamquam capita familiæ, deciſ. 100. numero 5. *Cerro.* 240

Non videtur agnationis conſeruationi proſpicere, qui vnum tantum vocat, & vnicum facit ſuſtitutionis gradum, ibid. n. 8. 240

Omnes teſtatoris aſcendentes, tam ex linea affectiua, quàm contentiua dicuntur, etiam vltra decimum gradum, de ipſius familia ex agnatione, ibid. n. 23. 243

Ius repræſentationis facit ſuccedere in ſtirpes in concurſu, cum aliis eiuſdem gradus repræſentatis, deciſ. 83. n. 17. *Cerro.* 208

H

Habilitas.

ALienatio habet ſuam cauſam annexam videlicet hypothecam anteriorem, & ſic habilitatem extremi, dec. 99. n. 8. *Coccino.* 236

Habitatio.

Fructuum receptio in domo reſultat, ex habitatione, non ſecus, ac locatione ad effectum reſtitutionis ratione ſpolij, deciſ. 72. num. 9. *Otthobono.* 187

Paria ſunt ad hunc effectum, quod quis inhabitauerit, vel quod locauerit, ibid. n. 10. 187

Hæreditas.

Legitima, quæ debetur filiis eſt tertia pars bonorum defuncti, dec. 34. n. 6. *Corrado.* 91

Legitima debet eſſe libera ab omni grauamine, & fideicommiſſo, ibid. n. 10. 91

Inſinuatio non requiritur in renuntiatione, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæſita ſuper qua nullum ius, nec in rem, nec in ſpe renuncianti competebat, dec. 84. n. 10. *Royas.* 209

Aditio Hæreditatis non transfert in adeuntem naturalem bonorum poſſeſſionem, antequam fuerit naturaliter apprehenſa, deciſ. 59. num. 9. *Corrado.* 156

Aduocatio bonorum, nulla excuſſione hæreditatis facta fauore dotis valet, dec. 14. num. 14. *Terracinen.* 27

Conſenſus, & voluntas defuncti antequam hæreditas adeatur conſeruetur in hæreditate iacente, quæ perſonam defuncti repræſentat, dec. 15. n 8. *Meltio.* 27

Aditio Hæreditatis, ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poſſit plenè probatur tum reipſa, tum expreſſis verbis, dec. 17. n. 19. *Corrado.* 34

Hæres.

Conſenſus contineatur in locatore etiam defuncto

functo per ſolam exiſtentiam habitualiter, dec.15.n.7.*Meltio.* 27

Hæres abſque beneficio inuentarij, tenetur ſatisfacere etiam de proprio creditoribus hæreditatis,decif.17.n.1. *Corrado.* 33

Inuentarium allegatum non releuat hæredem quando non fuit exhibitum, quia tunc alleganti non poteſt ſuffragari,ibid.n.2. 33

Inuentarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus ſolemnitatibus à quauis lege præſcriptis, non prodeſt hæredi, ac ſi nunquam factum fuiſſet, ibid.n.3. 33

Diſpoſitio Iuris Canonici, quod hæres etiam ceſſante beneficio Inuentarij,nõ teneatur de proprio, non habet locum in foro iudiciali, vbi contrarium eſt verius, atque receptius, ibid.n.20. 35

In executione bonorum hæreditariorum neceſſaria eſt citatio hæredis,& deputatio duorum executorum, cum Iudicis decreto validam eſſe declarantis, dec.18. n.2.*Albergato.* 36

Verba pro Hæredibus, & ſucceſſoribus in conceſſione Emphyteuſis Eccleſiaſticæ comprehenſa, extenduntur ſolum ad hæredes ſanguinis,& deſcendentes ab eis inueſtitis, decif. 79. num.1. *Cerro.* 201

Immiſſio iuſta conceſſa defuncto, venit exequenda ad inſtantiam hæredis,decif.86.n.7. *Meltio.* 211

Donatio facta pro ſe,ac eius hæredibus extenditur etiam vſque ad filios etiam ex ſecundo matrimonio naſcituros, decif. 87. num. 4. *Otthobono.* 214

Hæredum, & ſucceſſorum appellatione in materia Emphytheuſis veniunt ſoli hæredes ſanguinis, & ſic deſcendentes ab inueſtitis, decif.78. n.8. *Cerro.* 199

In Hæredem dari eaſdem actiones Ciuiles, quæ competebant contra defunctum vulgatiſſimum eſt,dec.73.n.17. *Arguelles.* 190

Hæres detrudi poteſt in carcerem, ſi ſtatutum diſponat, ibid.n.18. 190

Obligationis conditio non ex perſona hæredum immutatur,ibid.n.19. 190

Obligatio defuncti,ex perſona hæredis immutari non poteſt, ibid.n.27. 191

Hæredes adeundo, ſe obligant, & quaſi contrahunt cum creditoribus defuncti, ibidem, num.28. 191

Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres conuenitur coram ſuo Iudice,ibid.n.29. 191

Hæres beneficiatus nnn confundit eius propria iura cum iuribus defuncti, decif. 76. num. 8. *Otthobono.* 196

Hæredum ommiſſa mentio in contractu, vbi agitur de re ſui natura ad hæredes tranſitoria non excludit, quin in dubio cenſeantur comprehenſi, cum omnia pacta tam actiua, quàm paſſiua tranſeant in hæredes, decif. 33.num.2. *Otthobono.* 90

Maximè dum agitur vigore obligationis cameralis, quæ ipſos indubitanter comprehendit, ibid.n.3. 90

Pacti de retrouendendo natura eſt, quod tranſeat ad hæredes,ibid.n.4. 90

Bona Hæreditaria ſtatim poſt hæreditatis acceptationem cadunt ſub hypotheca ad fauorem creditorum hæredis, decif. 34. num. 6. *Cerro.* 91

Debita teſtatoris de iure ſunt ſoluenda ab hærede abſque teſtatoris mandato ib.n.17. 91

Hæredibus vltimi inueſtiti etiam non comprehenſis in inueſtitura immiſſio danda eſt, donec de eorum iure cognoſcatur, decif.35. num.31. *Peutingero.* 96

Immiſſio *ex reml.fin.C.de edit.D.Adr.toll.* conceditur ad exhibitionem teſtamenti non variati,nec cancellati,in quo exhibens inſtitutus ſit hæres,dec.85.n.8.*Celſo.* 215

Legatarij tenentur capere de manu hæredis, ib. num.10. 215

Poſſeſſio continuat in hæredem defuncti vigore conſtitutionis Regis Ferdinandi, dec.48. n.2.*Otthobono.* 126

Confeſſio erronea facta in teſtamento poteſt ab hærede reuocari,non ſecus, ac ipſomet defuncto ſi adhuc degeret in humanis,d.52. n.4. *Veroſpio.* 137

Hæredi fideicommiſſario aduerſus immiſſionem ex aduerſo petitam non competit retentio pro valore bonorum fideicommiſſo ſubiectorum ab hærede grauato alienatorum, decif.54. num.9. *Corrado.* 144

Hæres grauatus poteſt commoditatem fructuum fideicommiſſi bonorum validè cedere, & alienare pro tempore vitæ ſuæ,d.54.n.25.ib. 146

Hypotheca.

Extremum primum cum iudicio Saluiani eſt creditum cum hypotheca, decif.53. num.3. *Corrado.* 139

In Saluiani interdicto neceſſaria ſunt creditum actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præſentium,& futurorum, dec.59. n.5. *Corrado.* 156

Ad effectum hypothecæ generalis ſufficit,quod res fuerit in dominio contrahentis, ſiue de tempore contractus,ſiue poſt, decif.99. n.3. *Coccino.* 236

Eueniente conditione caſuali obligatio retrotrahitur ad initium conuentionis hypothecæ,ibid.n.6. 236

Alienatio habet ſuam cauſam annexam videlicet hypothecam anteriorem, & ſic habilitate extremi,ibid.n.8. 236

Hypotheca anterior licet generalis præfertur ſpecialiter poſteriori, ibid.n 5. 236

Hypotheca conditionalis conditione caſuali, vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non ſit purificata ante alienationem, ibid.n.16. 238

Conſenſu fundi hypothecati præſtitus venditioni non præiudicat reſpectu actionis ſuper pretio competenti, decif.3.n.2.*Bicchio.* 7

Hypothecæ remiſſio facta debitori ab anteriori in concurſu creditorum præiudicat rem mittenti, quoad potioritatem, ita vt anterioritas ſibi remaneat inofficioſa contra concreditores hypothecarios,ibid.n.4. 7

Conſtitutum non excludit quin ſuper fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris cenſus, cui ideò competit etiam Saluianum interdictum,dec.16.n.15.*Bicchio.* 30

Cenſus vbi imponitur ſuper fundo ſubiecto fideicommiſſo, vel eſt nullus, quia ab initio non naſcitur hypotheca, vel per mortem impoſitoris expirat cum ipſa hypotheca, ib. num.17. 31

Limitatur quando cenſus imponitur pro ſolu-

Index

tione dotis subsidiariæ alicui fœminæ fideicommittentis descendenti vigore, *Auth. resque, C. communia de leg.* ibid.n.18. 31

Saluianum interdictum non datur absque hypotheca, dec.19.n.3.*Corrado.* 38

Hypotheca resoluto contractu tunc solum reintegratur, quando eadem ratio ob quam contractus resoluitur æquè viget pro conseruatione hypothecæ, secus si non vigeat, dec.19.num.11. *Corrado.* 39

Hypotheca semel extincta non possunt causam habentes à debitore in re iam hypothecata ex lucri causis amplius molestari, ib.n.12. 39

Hypotheca cessat per translationem dominij rei hypothecatæ in creditorem, ibid n.4. 38

Hypotheca regulariter super feudalibus non cadit, dec.86.n.11.*Meltio.* 213

Obligatio Cameralis continet hypothecam absque vlla dubitatione, decis. 33. num.5. *Otthobono.* 90

Bona Hæreditaria statim post hæreditatis acceptationem cadunt sub hypotheca ad fauorem creditorum hæredis, dec 54.n.6.*Cerro.* 91

Legatarius præfertur in bonis legatis creditori Chirographario non habenti hypothecam, dec.34.n. 2.*Cerro.* 91

Legatarius non valet exercere sibi tacitam hypothecam sibi pro legato competentem, nisi in eo quod remanet satisfactis creditoribus, ibid n.16. 91

Saluianum intrat vbi est clausula constituto cum hypotheca, & obligatione bonorum concurrentibus extremis, decis. 85. num. 1. *Celso.* 210

Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca, dec.59.n.11.*Corrado.* 156

Iactura.

CVm aliena Iactura locupletari, est contra naturam, dec.53.n.45.*Arguelles.* 142

Nec fortè interesset, si detentor sic immunis, sponte soluisset, ibid n.46. 142

Æquitas *leg curabit*, semper admitti solet fauore Domini rei venditæ, ac ipsius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiusdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua sui parte remanserit, dec.61.n.2. *Verospio.* 161

Idemtitas.

Identitatis bonorum probatio, est requisitum substantiale ad obtinendam immissionem vigore, *leg fin. C de Edict.Diu.Adrian Tollen.* decis.86. n.9. *Meltio.* 211

Ignorantia

Ignorantiæ prætextus non suffragatur, vbi varia pro notitia, ac scientia concurrent argumenta, decis. 2[illegible] n.8. *Corrado* 65

Et vt elidatur ignorantia, sufficit generalis notitia, & cogitatio, quæ resultat etiam ex renunciatione iurata cuiuscumque Iuris contingentis, incogitati, ac superuenientis, ac [illegible]enti de nouo reperti, ibid.

Ex capite probabilis ignorantiæ competit restitutio in integrum aduersus præscriptionem, dec.36 n.7.*Otthobono.* 97

Immissio.

Ad Immissionē in iudicio Saluiani obtinendam, quæ requirantur, & quæ sufficiant, decis. 59. n.5.*Corrado.* 156

Immissionem non valent impedire exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes, cum eius iudicij summarij natura admittat solum, quæ certa sunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuersiam, ibidem, numero 12. & 13. 156

Contra Immissum iudicis authoritate, ac eius sententiam, manutentionis remedium, quibus casibus concedi soleat, & quomodo procedatur, ibid n.19. 159

Immissio ex vtili Saluiano interdicto, obtinetur; probatis extremis necessariis in possessione in reo conuento; necnon credito cum hypotheca, dec 6.n.13.*Bicchio.* 30

Immissio hæc conceditur etiam super fundo censuali, non obstante constituto in instrumento census appositio, ibid.n.14. 30

Immissio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommisso subiecta, semper datur vbi exceptio fideicommissi non est omnino clara, ib. num.3[illegible]. 32

Immissio iusta concessa defuncto, venit exequenda ad instantiam hæredis, decis. 86. num. 7. *Meltio.* 211

Immissio in Saluiano est concedenda, concurrentibus Interdicti extremis; quæ enumerantur, dec.33.n.1. *Otthobono.* 90

Immissio danda est hæredibus vltimi inuestiti, etiam non comprehensis in inuestitura, donec de eorum iure cognoscatur, decis.35. num.31. *Peatingero.* 96

Immissio competit donatario vniuersali omnium bonorum post mortem donantis, contra tertium tam ex remedio, *leg.fin. C.de Edict.Diu.Adrian. Tollen.* quàm ex Saluiano, decis. 39 num. 1. *Royas* 104

Immissionem non impedit exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem, ibid.n.num.19. 105

Immissionem fideicommissarius non potest impedire hæredi tempto, nisi tribus copulatiue concurrentibus, dec.40.num.10.*Cerro.* & quæ. ibi. 106

Immissio in bonis hæreditariis, debetur hæredi tempto, iuxta dispositionem, *leg.fin. C.de Edict. Diu.Adrian.Tol.* dec.47.n.1.*Royas.* 124

Aduersus Immissionem ex aduerso petitam, hæredi fideicommissario non competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum, ab hærede grauato alienatorum, decis.54. num.9. *Corrado.* 144

Ad Immissionis executiuum iudicium impediendum, possessor cum titulo, est legitimus contradictor, dec.76.n.3. *Otthobono.* 195

In iudicio Immissionis, legitimus contradictor, non potest dici ille, qui vitiosè possidet, ac titulum habet inualidum, ibid.n.4. 195

Immissionis in Saluiano, cessante causa ex satisfactione crediti, illi, qui possidebant, sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij, d.82.n.1.*Otthobono.* 205

Immissio *ex remedio leg.fin.C.de Edict.Diu.Adrian. Tollend.* conceditur ad exhibitionem testamenti, non variati, nec cancellati, in quo exhibens institutus sit hæres, decis.85. numero 8. *Celso.* 210

rerum notabilium.

Immissionem in Saluiano interdicto, non valent impedire exceptiones illi quidæ, ac discussioné requirentes; cùm eius iudicij summarij natura admittat solum,quæ certa sunt,& liquida, nullamque probabilem recipiat controuersiam, dec.59.n.12.& 13.*Corrado.* 156

Impedimentum.

Impedimentum medium, impedit retrotractionem,dec.39.n.26.*Royas.* 106

Impedire immissionem in Saluiano interdicto,nõ valent exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes,d.59 n.12.& 13.*Corrado.* 156

Impedimenta remoueri,& causam ad partes remitti, sufficit pro re iudicata, appellatione desera,dec.78.n.2.*Cerro.* 199

Impedimentum fideicommissi remouet Bulla *Baronum.*

Imperium.

Imperij iura Princeps habens non potest concedere statuta publicis instrumentis executionem contra Clericos concedentia:contra opinionem *Couarruuiæ,*d.73.n.25.*Arguelles.* 190

Impugnatio.

Ex non Impugnatione partitarum, in actis, parte citata,productarum,excessus excluditur,dec.77. n.8. *Otthobono.* 197

Inalienabile.

Bona emphyteutica ex pacto, & prouidentia, sunt inalienabilia,d.35.n.2.*Peutingero.* 94

Incertitudo.

Incertitudo valoris rei, excludit læsionem.

Indemnitas.

Pro Indemnitate mandantis recipi pecunias sub interesse cambiorum sub aliqua conditione:purificatio conditionis,& facultatis concessæ executio, debet concedenti intimari, quod etiam operatur iustificationem mandatarij, &c. d. 60. n.6.*Peutingero.* 159

Indiuiduitas.

Indiuiduitatis, & connexitatis ratione, concessio nulla in parte substantiali, in totum corruit, dec.95.n.24. *Meltio.* 231

Infeudatio.

Ius decimandi,est spirituale, nec cadit, sub commercio laicorum. Illiusque concessio facta laïcis,semper est inualida, siue fiat per modum infeudationis,siue locationis, decis.95.num.28. *Meltio.* 231

Initium.

Ad Initium conuentionis hypothecæ obligatio retrotrahitur,cueniente occasione casuali.d.99. n.6 *Decano.* 236

Iniustitia.

Deliberatario pro manutentione sufficit quod non constet clarè,& notoriè de nullitate, & iniustitia deliberationis ex eisdem actis,decis.77. n.2.*Otthobono.* 197

Iniustitia sententiæ impedit constitutionis Ægidianæ effectum,ac in ea specialiter excepta legitur,dec.19.n.1.*Corrado.* 38

Insigna.

Onus assumendi cognomen. & Insignia familiæ indicat testatorem voluisse illam semper,& perpetuo conseruare.d.100.n.27.*Cerro.* 243

Insinuatio.

Frater consanguineus succedit fratri in bonis quæsitis à linea paterna,vterinus vero à linea materna, & est regula generalis, decis. 84. num. 4. *Royas.* 209

Insinuatio non requiritur in renunciatione, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæsita, super qua nullum ius, nec in re, nec in ipe, renuncianti competebat,ibid.n.10. 209

Insinuatio in contractibus minorum requisita à constitutione Ægidiana, præsumitur ex cursu triginta Annorum cum obseruantia interuenisse,d.38.n.17. *Meltio.* 101

Clausula constituto, clausula ad habendum, insinuatio, ac promissio trahi, conueniunt naturæ donationis inter viuos,decis.39.n.8. & 9.*Royas.* 105

Inspectio.

Cohabitatio inducit præsumptionem scientiæ actuum successiuorum, qui fiunt domi, & patent ex oculari inspectione, secùs est in actibus momentaneis, & his qui continentur in instrumentis, & contractibus, dec.33. n.15. *Otthobono.* 91

Librorum inspectio inter socios post finitum negotium,non suffragari potest pro iustificatione cambiorum priùs minùs legitimè receptorum,quæ à consensu,& voluntate partium non pendent, dec.60.num.8. *Peutingero.* 159

Cognoscere prætensa post litem cum aduersario contestatam cambia,quando non debentur vti cambia; an, debeantur saltem ratione damnorum, & interesse cadit sub illa inspectione. An, constet de credito liquido actoris,ibid. 159

Instantia.

Remissoria in sacro Tribunali Rotæ,per solius calumniæ præsumptionem, in vlteriori instantia,non solet denegari, decis.2.num.11. *Royas.* 5

Appellatio dicitur de appendiciis illius instantiæ, cuius est sententia, à qua interponitur, decis.32.n.7. *Cerro.* 88

Illiusque causa censetur eadem in secunda instantia,prout etiam in prima,ibid.

In emphyteusi hæreditaria, instantia cœpta per defunctum,transit in hæredem, dec.38.n.1. *Meltio.* 101

Mala fides non tollitur ex sententia in prima instantia fauorabili, d.50.n.4.*Arguelles.*130

Instantia non transit in singularem successorem, n.19.ibid. 131

Appellatio dicitur de appendiciis illius instantiæ: cuius est sententia, à qua interponitur, dec.75.n.7 *Cerro.* 193

Illiusque causa censetur eadem in secunda instantia prout erat in prima n.8.ibid. 194

Instrumentum.

Instrumentis potiùs standum est, quàm testibus, d.1.n.15.*Otthobono.* 4

Verba in executione præmissorum in instrumento apposita, subsequentes clausulas quantumvis alias vniuersales, ad præmissum titulum coarctant,dec.3.n.21.*Bicchio.* 8

Clausulæ vniuersales in fine contractus positæ restringuntur ad causam superius expressam,itavt nihil amplius comprehendant: & maximè quando sunt in executiuis instrumentis,ibid.n.31. 81

Administratio probatur per Instrumentum locationis,dec.1.n.1.*Otthobono.* 3

Dicta testium coadiuuantur,ex adminiculis instrumentorum,ibid n.3. 3

Index

Et in verſiculo poſſint tamen teſtes;nec minus comprehendere ea,quæ probantur partim ex teſtibus,partim ex inſtrumentis, deciſ.1.n.5. *Otth bon.*. 4

Et ex pactis inſolitis appoſitis in Inſtrumento, dec.8 n.7.*Ottobono.* 17

Inſtrumentum obligatione Camerali vallatum, habet executionem paratam,etiam contra fideiuſſorem inſolidum obligatum, dec.1 c.num.1. *Melitio.* 19

Decretum vigore cuius ſit inſtrumentum explicatur ab ipſo inſtrumento, deciſ.12. num.2. *Cerro.* 21

Inſtrumentum facit probationem probatam,d.15. n.3. *Melitio.* 27

Et habet pro ſe omnem iuris præſumptionem, ibid.n.4. 27

Clauſula conſtituti appoſita in inſtrumento cenſus, videtur inepta, quia venditor cenſus non vendit rem cenſuariam, nec minus eam poſſidet, tam poſt venditum cenſum, quàm antea: & cenſum,quàm vendidit,nullo modo poſſidet ipſe,ſed emptor,deciſ.16. n.2. *Bicchio.* 30

Immiſſio hæc conceditur etiam ſuper fundo cenſuali, non obſtante conſtituto in inſtrumento cenſus appoſito,ibid.n.14. 31

Expreſſio cauſæ in inſtrumento cenſus, præbet coniecturam verſionis pecuniarum in cauſam expreſſam,ibid.n.26. 51

Inſtrumentum ſecundum ſuper eadem re diuerſum à primo,voluntatem partium circa primum declarat; quod ſcilicet vel partes non intenderunt id verè agere, quod in præcedenti fuerat expreſſum,ſed ex cauſis tũc eis bene viſis ſimulare;vel ſaltem voluerunt ab illo poſteà recedere, ac illud reformare, deciſ.22. numero 12. *Corrado.* 46

Inſtrumentum ſecundum diuerſum à primo ſuper eadem re,auget præcedentem ſimulationis præſumptionem,ibid.n.13. 46

Declaratur procedere, quando præcedens promiſſio legitur, vel in antecedenti ſeparato inſtrumento, vel apocha matrimoniali, ſeu aliis aliunde legitimis ſuffulcietur probationibus; alias enim facilè nimium legum diſpoſitio illuderetur, cum eadem proclivitate fieri poſſet dotis promiſſio, qua eiuſdem ſolutionis confeſſio,ibid.n.17. 47

Inſtrumentum, quod ſuadè veritatis eſſentiam, ac ſubſtantiam obligationis in partium conſenſu poſitam,non habet,non eſt executioni demandandum,ibid.n.20. 48

Inſtrumentum ſimulatum non poteſt curſu temporis conualidari, quia ſimulationis exceptio non tollitur, quæ perpetua eſt, ibid n.22. 48

Probatio oriens ex Inſtrumento,adminiculis,& iuris præſumptione pro actus veritate munito præualet teſti, ipſum eſſe ſimulatum deponenti,dec.24.n.15.*Corrado.* 57

Clauſula, ſine præiuditio venientium ab inteſtato, &c. in inſtrumento legitimationis appoſita plenam legitimationem perſonæ non impedit, ſed effectum ſucceſſionis dumtaxat moderatur, deciſ.25. num.6. *Corrado* 59

Inſtrumentum clariorem, ac certiorem facit veritatis probationem, quam teſtes, qui, vel oblitione, vel alio defectu, facile falli poſſunt.Ideoque illis eſt præferendum,dec.26. n.9.*Corrado.* 66

Originale Inſtrumenti publici,veriſimile eſt,penes Notarium de illo rogatum,vt par erat remanſiſſe,dec.17.n.13.*Corrado.* 34

Copia Inſtrumenti in forma probanti extracta,deficiente originali, poteſt aliis concurrentibus ſuffragari, ibid.num.17. 34

Etſi omnia,quæ continentur in eodem inſtrumento, coram eiſdem Notario, & teſtibus facta fuerint,dicuntur pacs illius contractus, & ex omnibus vnicus dumtaxat reputatur, tot diuerſiſque partibus compoſitus,dec.49. n.3.*Corrado.* 127

Et in fortioribus terminis, ſi duo inſtrumenta eodem die, & loco & coram eiſdem Notario, & teſtibus fuerint confecta videntur vnum alteri intereſſe,& perinde habentur,ac ſi vnico inſtrumento peracta fuiſſent, d. 49. n.4.*Cerro.* 127

Clauſula actum, in inſtrumento appoſita,regulariter indicat conſummationem actus, & contractus perfectionem,ibid.n.5. 128

Contractus in eodem inſtrumento contenti, ſunt ad inuicem independentes,& non correſpectiui, quando vnus non venit ad determinationem alterius, ſecus autem è conuerſo,ibid n.17. 128

Contractus plures in eodem inſtrumento, tunc dicuntur ad determinationem vnus alterius, quando alias ad alterum illorum contrahentes non deueniſſent,ibid.n.18. 128

Teſtes deponentes inſtrumentum fuiſſe factum, exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum, & ſic fuiſſe lectum,aliàs non facerent fidem, dec.17.n.5. *Corrado.* 33

Teſtes huiuſmodi neceſſariũ eſt,quòd ſint valde periti,qui defectũ inſtrumentorũ,& litteras Notarij rogati cognoſcant,& n.15. 34

Amiſſio inſtrumenti non probatur, ſi ſimpliciter teſtes deponant ſe illud vidiſſe,ſed neceſſe eſt proſare amiſſionem originalis:& quod illi teſtes ſint valde periti, qui litteras illius Notarij cognoſcant, ibidem, vt ſupra citaui. 34

Cohabitatio inducit præſumptionem ſcientiæ actuum ſucceſſiuorum,qui fiunt domi,& patent ex oculari inſpectione,ſecus eſt in actibus momentaneis,& his, qui continentur in inſtrumentis,& contractibus,deciſ.53.n.15. *Ottobono.* 91

Inſtrumenta in iudicio debent exhiberi, ad hoc vt de eis habeatur ratio,d.51.n.17.*Corrado.* 135

Pacta executiua appoſita in inſtrumento venditionis, iuxta formularium, ac ſtylum Notariorum ciuitatis Mediolani, continent facultatem apprehendendi bona venditoris,eaque etiam iure pignoris retinendi pro defenſione, ac obſeruantia conuenta, dec.55.n.4. *Corrado.* 147

Clauſulæ generales,quæ in fine inſtrumenti apponuntur ad omnia in eo conuenta congrue referuntur,ibid.n.11. 143

Valor rei probatur ex inſtrumento venditionis, in quo legitur illius æſtimatio, deciſ.56. n.5. *Corrado.* 152

Inſtrumentum venditionis bonorum,quæ ex cauſa in iure admiſſa, prætenduntur acta in diminutionem æſtimationis, defuncti, dato quod

Rerum notabilium.

quod alias esset iustificata, non concludens verum eorundem valorem, in præiudicium hæredis non approbatur, dec.89.n.15. *Verospio.* 181

Exceptio apposita à reo in Saluiano, se non possidere: vbi mediantibus instrumentis locationum cum receptione pensionum, vel aliis similibus probetur, non est attendenda, nisi iustificetur,dec.59.n.7. *Corrado.* 156

Mandatum executiuum relaxatur vigore instrumenti, vbi legitur pactum executiuum, licet non fuerit expressa clausula guarentigia,aut obligationis cameralis, & decisione communi,dec.73.n.2. *Arguelles.* 190

Clausula guarentigia non est necessaria, vbi adest publicum instrumentum obligationis, ibid.n.6. 190

Statuto fieri potest, vt omnia instrumenta publica habeant paratã executionẽ,ib.n.10.190

Instrumentum census executionem paratam habere,sæpissimè tenuit Rota,ib.n13. 190

Statuta concedentia publicis instrumentis executionem, nullo modo comprehendunt Clericos,ibid.n.24. 190

Clausula *habendum*, &c.in instrumento donationis apposita, conuincit personam donatarij fuisse principaliter contemplatam, non autem filios ex eo aut ex alio matrimonio nascituros,dec.87.n.5.*Ortbobono.* 214

Inter capitula matrimonialia,& instrumentum vbi non adest contrarietas substantialis,semper est facienda interpretatio,vt non discordent,ibid.n.22. 216

Intellectus.

Intellectus textus in l. si inter virum,& vxorem 24. ff.de pact.dotal.dec.87.n.6. *Ortbobono.* 215

Intellectus text.in l. ii quid earum 45. §.interemptum ff.de legat.3.& in l.dum Constantini S.C. de nat lib.ibid.n.10. 215

Voluntas concedentis regulatur à potestate, & capacitate quam concedens habere opinatur iuxta consuetudinem,& communem intellectum,dec.95.n. 6 *Mattheo.* 230

Nemo potest controuertere intellectum à semetipsis latum,ib.n.19. 230

Interdictum.

Constitutum non excludit, quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census; cui id o competit etiam Salvianum interdictum dec 6 n.15.*Robles.* 30

Saluianum interdictum hodie potest intentari etiam super locis montium in locum fundi subrogatis,quia perinde est, ac si super ipsis locis montium fuisset ab initio impositus census,ib.n.16. 31

Immissio ex vtili Saluiano interdicto, obtinetur; probatis extremis necessariis in possessione in reo commento;nec non credito cum hypotheca,ib.n.3. 30

Saluianum,licet sit interdictum adipiscendæ possessionis, est tamen de cognoscitiuis, id est de possessione rerum obligatarum, dec 19. n.3 *Corrado.* 28

In Saluiani interdicto necessaria fuit creditum a bonis cum hypotheca omnium bonorum debitoris præsentium,& futurorum. Et quod de tempore adquisitæ in bona possidere tui ab aduersario quod per tantum tempus per sultentationem litis. Quæ ad obtinendam in hoc iudicio immissionem plenè sufficiunt,d 59. n.5 *Corrado.* 157

Saluiani interdicti remedium, cum sit in rem scripta,sequitur possessorem bonorum,ib. num.6. 157

Exceptiones illiquidæ; ac discussionem requirentes,non valent impedire immissionem in Saluiano interdicto, cum eius iudicij summarij natura admittat solum, quæ certa sunt,& liquida, nullamque probabilem recipiunt controuersiam,ib.n.12.& 13. 158

Extrema interdicti adipiscendæ ex remedio *l. fin. Cod de edict. D. idr. toll.* quod hæredi scripto competit,sunt:exhibitio testamenti non aboleti,aut cancellati, docere de obitu testatoris,& de identitate rei,dec.76.num 1. *Ortbobono. Interesse.* 195

Facultate recipiendi pecunias sub interesse cambiorum concessa sub aliqua conditione: purificatio conditionis,& facultatis executio debet concedenti intimari, tum pro iustificatione mandatarij, tum pro indemnitate mandantis, vt ille possit vel pecunias aliunde sub leuioribus fortè vsuris, vel aliter prouidendo graniores cambiorum euitare,vel ab eis demum se eximere,& liberare, dec.60. n. 6.*Peutinzero.* 159

Cognoscere prætensa post litem cum aduersario contestatam cambia,quando non debentur vti cambia,an, debeantur saltem ratione damnorum,& interesse, cadit sub illa inspectione. An, constet de credito liquido actoris,ib.n.9. *Inte missio.* 159

Excluditur possessio portionum ex petita earundem interemptione,dec.97.n.1. *Verospio.* 233 *Inter ellatio.*

& Interpellatio non prodest,si fiat alij,quàm propriis hæredibus illius, de cuius bonis agitur, dec.44.num.7 *Ortbobono.* 118

Statutum Vrbis lib.1.cap.137. requirit quod ad hoc vt debeantur interusuria dotalia,mulieri relicta, ob commissam moram in restitutione dotis,seu residui, fuerit facta interpellatio iudicialis,d.82.n 4.& 5.*Ortbobono.* 206

Interpellatio hæc facta alteri, quàm hæredi illius ex cuius bonis est facienda solutio dotis, non constituit illum in mora,vt supra in n.citato 5. 206 *Interpretatio.*

Interpretatio ea semper desumi debet, per quam æqualitas inter filios resultet,dec.87. num.22. *Ortbobono.* 216

Expressum facit cessare tacitum, & interpretatiuum,dec 88 n.9. *Ortbobono.* 16

Vnius actus non potest inducere obseruantiam, quæ pro sequentibus sufficienter, tribuat interpretationem,d.81.n.8. *Cerro.* 205

In claris non est confugendũ ad interpretationem,dec.95.n.22. *Merlo.* 230

Interpretatio voluntatis testatoris ex coniecturis adducta,subdubia est, ac plurimum controuersa, ita vt constans,ac certa dici non; ostendi,antequam fuerit per rem iudicatam approbata,dec.55.num. 15.*Corrado.* 18

Obseruantia in quacunque materia est adeo efficax in declarãdo,& interpretãdo,vt etiam propriæ verborum significationi præferri debeat,dec.7.n.7. *Ortbobono.* 15

Interuallum.

Imo actus licet post longum temporis inter-

Index

uallum expeditus adſcribitur præmand.dec. 98.n.5.*Veroſſio.* pag.234

Intimatio.

A die videlicet quo,contradictum fuit in iudicio,habita per aduerſarium intimatio libelli & ſic à die litis conteſtatæ,dec.6.n.2.*Dunozet.*

Inuentarium. 13

Aſſertio facta in inuentario hæreditatis,probationem,niſi aliunde iuſtificetur,non concludit,dec.50.n.21.*Cerro.* 131

Hæres abſque beneficio inuentarij tenetur ſatisfacere eam de proprio creditoribus hæreditariis,dec.17.n.1.*Corrado.* 33

Inuentarium allegatum non releuat hæredi,quando non fuit exhibitum, quia tunc alleganti non poteſt ſuffragari,ibid.n.2. 33

Inuentarium non confectum congruo tempore,& cum omnibus ſolemnitatibus, iuxta formam à lege præſcriptam,vel municipali iure, ſeu legitima conſuetudine approbatam,vt neceſſarium eſt, non prodeſt hæredi, perinde, ac ſi nunquam factum fuiſſet,ibid.n.3. 33

Diſpoſitio iuris canonici, quod hæres etiam ceſſante beneficio inuentarij, non teneatur de proprio:non habet locum in foro iudiciali, vbi contrarium eſt verius,atq; receptius,ib.n.20.34

Inueriſimilitudo.

Inueriſimilitudo debiti oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis,etiam in exiguis ſummis, indigente, dec.21.n.9.*Otthobono.* 43

Inueriſimilitudo magna, & euidens, facit oriri præſumptionem contra veritatem, ib.n.10. 43

Confeſſio dotis facta à viro, præſumitur ſimulata,quando non iuſtificatur aliunde, concurrenti maximè pro coniectura inueriſimilitudine ſummæ, reſpectu inopiæ, & exigui ſtatus mulieris,dec.22.n.6.*Corrado.* 45

Paupertas mulieris præfefert magnum inueriſimile,quod notabilem ſummam ſuum ſtatum excedentem,in dotem ſoluerit.Vnde arguitur ſimulatio promiſſionis,ib.n.8. 46

Paupertas mulieris,& non viri facit ſuper inueriſimili præſumere, confeſſionem dotis eſſe ſimulatã,d.23.n.8.idem Authore *Corrado.*50

Memoria in homine decrepitæ ætatis adeo labefactatur,ac ruit, vt eius teſtimoniũ de auditis ab alio in iuuentute, de re ad ipſum non pertinẽti, magna veritatis ſuſpicione laboret: ac quo plus exacte deponit,eo magis ab omni veriſimilitudine, & prudẽtis iudicio alienum ſuum dictum reddit,dec.26.n.15.*Corrado.*67

Inueſtimentum.

Obligatio ad inueſtimentum pecuniarum in cenſibus,ſeu locis mõtium in caſu non adimpleméti,tenetur ad fructus,qui ex hac capitali percipi potuiſſent, facto inueſtimento,d.57. n.3.*Peutingero.* 154

Inueſtitura.

Durantibus præcedentibus inueſtituris non licet nouam facere inueſtituram, nec alterare formam antiquatũ,d.90.n.11.*Otthobono.*220

Et minor reſtituitur vt inueſtituram conſequi poſſit,dec.28.n.5.*Meltio.* 77

Inueſtitura non poteſt denegari, quando cum iuramento eſt promiſſa,& legitimè fuit petita,ib. num.5. 77

Et ſufficit inueſtituram eſſe petitam,vt dicatur facta,ibid num.6.

Annus conceditur ad petendam inueſtituram, ib.n.20. 8

Inſtantia facta de renouando, eſt ſufficiens ad conſeruandum ius competens inſtanti, cùm dicatur tunc renouatio conceſſa quatenus de iure concedenda ſit,maximè contra extraneum poſtea inueſtitum,ib n.21. 78

Annus inueſtituræ petendæ non currit niſi à die recuperationis bonorum,& adeptæ poſſeſſionis per dominiũ directum,ibi.n.22.78

Inueſtitura tam æquitate attenta concedi debet proximiori ſuperſtiti,ib.n.8. 77

Intra annum inueſtitura petenda, & concedi poteſt proximiori emphyteuticæ inueſtiti, etiam emphyteutica viuente,ſub conditone, quod locum habeat ſecuta morte vltimi emphyteutæ inueſtiti, dum bona ob illius mortem ad Eccleſiam euertebantur, dec.29.n.22. *Meltio.* 81

Eccleſia,cui ob lineam obuenerunt bona,poteſt ad ſui beneplacitum alterum inueſtire,nec tenetur inueſtire proximiores defuncti,dec.29. n.1.*Meltio.*ibid. 79

Licet prima inueſtitura de ea non loquatur, cum ſufficiat,vt pacta primæ inueſtituræ, & in renunciatione non alterentur, nequeimmutentur,ib.n.6. 80

Inueſtitura conceſſa proximioribus, ob lineam finitam non cenſentur noua conceſſio,nec nouus titulus,ſed renouatio prioris tituli iam conceſſi,ib.n.7. 80

Promiſſio de inueſtiendo inducit contractum,& idem operatur,ac ſi inueſtitura facta fuiſſet,ib. num.12. 80

Primus acquirens dicitur ſolus ille qui inueſtituram ſtipulatus eſt,eo vero mortuo eius filius non habetur tanquam primus acquirens,deciſ. 35.n.9.*Peutingero.* 94

Emphyteuſis ex cauſa lucratiua vide in verbo emphyteuſis,ib.n.14.& 25.& 31. 94

Iocalia.

Iocalia pretioſa, & veſtes feſtiue tranſmiſſæ per ſponſum ſponſæ non ſunt donatę,ſed ad vſum duntaxat accommodatæ, vt ſponſa gratia ipſius ſponſi honorificetur & ſpecioſior, &c. incederet,dec.80.n.1.2.& 3.*Arguelles.* 203

Iudex.

Aditio hæreditatis ex qualibet iudicis acta declaratione,& ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto,qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poſſit plenè probatur tum re ipſa tum expreſſis verbis,dec.17.n.19.*Corrado.*34.& d. 32.n.10.88.90 dec.33.& dec.84.n.2.207.& dec.100.n.9.241.& dec.78.n.6. 199

Iudicium.

In Saluiani interdicto neceſſaria ſunt, creditum actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præſentium, & futurorum, & quod de tempore inſtituti iudicij poſſiderent ab aduerſario, quod probatur etiã per ſuſtentationem litis;quæ ad obtinẽdam in hoc iudicio immiſſionem plenè ſufficiunt,d.59.n.6.*Corrado.*107

Exceptiones illiquidæ ac diſcuſſionem requirentes, non valent impedire immiſſionem in Saluiano interdicto,cum eius iudicij ſumma natura admittat ſolum quę certa ſunt,& liquida, nullamque probabilem recipiunt controuerſiam,ibid num.12.& 13. 108

Confeſſio in diuerſo iudicio,& ad diuerſum effectum,

ctum, quando scilicet adminiculata probat contra confitentem in quocumque alio iudicio,& ad quemcumque alium effectum,dec.83. n.9.*Cerro.* 207
Exceptio de iure tertij non admittitur in iudicio possessorio,dec.85.n.9.*Celso.* 210
Fructus in omni iudicio liquidari solent à die motæ litis,dec.72.n 1.& 3.*Otthobono.* 188
Creditorem vsquequo probetur plenè satisfactum exequutio super vna re facta potest variari,decis.73.n.23.*Arguelles.* 190
Possessor cum titulo est legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis,d.76.n.3.& 5 & 4.*Otthobono.* 195

Iura.

Iura dotalia per transactionem factam à viro alio nomine non censentur sublata,decis.3.n.18.& 29.*Bicchio.* 7.& 8
Cessionarius succedit in locum cedentis eodemque iure vti potest in re cessa, ac facere potuisset cedens,d.4.n.12.& 13.*Meltio.* 10
Productio calculi cum nihil ex aduerso fuerit appositum,tribuit ius quæsitum post lapsum terminum ad dicendum præsertim post latam sententiam,decis.77.num.8.14. *Otthobono.* 197
Loca montium, empta subrogata aliis fideicommissariis extractis, cum iisdem iuribus, & prærogatiuis proinde habentur,ac si onus à principio adiectum fuisset, decis.86.n.10. *Meltio.* 211

Iuramentum.

Iuramentum non potest confirmari quando partes nihil, vel aliquid prohibitum agere voluerint,quia tunc, vel deest consensus,vel potestas agentium,dec.22.n.33.*Corrado.* 48

Iurisdictio.

Sententiæ, & decreta quo ad telam Iudiciariam, & ordinem processus iustificantur ex legitimatione personarum, & ex Citationibus ad omnes actus substantiales concurrente Iudicis iurisdictione, dec.15.n.1.*Meltio.* 27

Ius.

Iura producta absque citatione non dicuntur deserta,dec.10.n.11.& 12. *Meltio.* 21
Clausula *sine præiudicio*, vt præseruatiua iurium prius competentium,d.15.n.13.*Meltio.* 27
Dispositio Iuris Canonici quod hæres etiam cessante beneficio inuentarij non tenetur de proprio in foro iudiciali non habet locum, vbi in contrarium est receptius,d.17.n.20.*Corrado.* 35
Cessio iurium operatur illorum translatione integrè in Cessionarium,d.19.n.14.*Corrado.* 39
Opinio per quam consulitur saluti animæ tanquam tutior est amplectenda reiectis iuris apicibus,dec.20.n.15.*Corrado.* 42
Obseruantia omittendi citationem, vt omnino contraria dispositioni Iuris nedum Ciuilis, & Canonici, sed etiam Diuini quamuis interpretatiuè debet esse legitima præscripta per spatium quadraginta annorum,decis.81. n.9.*Cerro.* 205
Statutum excludens fœminas dotatas à dotantium successione attendi debet,& præualet Iuri Communi in territorio statuentium, nec.84.n.5.8.& 10.*Rojas.* 209

Iustitia.

Iustitia sententiæ Rotalis probatur ex decisionibus,d.55.n.2.*Corrado.* 147

L

Laicus.

CLericus, quando succedit Laïco executiuè obligato subiicitur dispositioni statuti laïci in eo, in quo successit, dec.74.n.26. *Arguelles.* 191
Sub commercio Laïcorum non possunt esse decimæ,& ius decimandi,dec.95.n.6.*Meltio.* 229
Facultas percipiendi fructus decimales consistit in mera temporalitate,& potest pertinere ad laïcos,dec.95.n.9. 229
Ius decimandi est spirituale,nec cadit sub commercio laïcorum,ibid.n.27. 131
Illiusque concessio facta Laico semper est inualida siue fiat per modum infeudationis,siue locationis ibid.n.27. 231

Laudemium.

In renouatione emphyteusis,quoad illa non requiritur consensus domini directi, & nullum soluitur Laudemium,d.90.n.3.*Otthobono.* 220
Laudemium solui debet pro melioramentis, quia sequuntur naturam rei emphyteoticæ,ibidem, num.4. 220
Laudemium solitum iudicari non potest, nisi ex præcedentibus solutionibus,ibid n.11. 220
Tot soluuntur Laudemia quot renouationes fieri debebunt iuxta pactum, quo omnia pacta emphyteutica sunt seruanda,ibid.n.17. 221
Laudemia non exacta transmittuntur ad successorem,ibid.n.14. 220
Vbi contractus est ab initio nullus, cessat exactio laudemij,ibid.n.15. 220

Legatarius.

Hæres non potest ex aliquo suo actu,præiudicare Legatario in iuribus illi competentibus, tam in bonis legantis, quàm etiam ipsius hæredis,dec.20.n.17.*Corrado.* 42
Legatum non debetur legatario, nisi prius deducto ære alieno grauantis, decis.34.num.7. *Cerro.* 92
Et Creditoribus competit aduersus eum retentio,ibid.n.8. 92
Legatarius in re legata præfertur cæteris creditoribus testatoris, quando hæreditas est soluendo, secus autem ea reperta non soluendo,ibid.n.9. declaratur,n.10. 92
Quo casu eisdem creditoribus incumbit onus probandi inopiam hæreditatis,ib.n.10. 92
Creditores testatoris non tenentur discutere res admodum intricatas,& litibus inuolutas,sed possunt se dirigere in rem legatam, etiam ad præiudicium legatarij,ibid.n.11. 92
Legatarius præfertur in legata creditori chyrographario non habenti hypothecam,ib.n.12. 92
Legatarius non valet exercere tacitam hypothecam sibi pro legato competentẽ,nisi in eo quod remanet satisfactis creditoribus ibid.n.16. 93
Legatarij tenentur capere de manu hæredis, d.85. n.10. *Celso.* 210

Legatum.

Causa onerosa non concurrit in vsufructuario, qui habet meram causam lucrativam ex legato absque vllo onere,d.18.n 9.*Albergato.* 36
Idem est in proprietario quantitatis ex legato cum onere,vbi valor legati relicti,iniunctum onus excedit,ibid.n.10. 36
Legatum &c. si oretenus dispositum satis probatur

Index

tur absque scriptura, & testium dispositione, dec 20.n.1. *Corrado.* 40

Declaratio Testatoris de solutione legati faciendа ex certis redditibus non respicit substantiam legati prius facti,ibid.n.16. 42

Legatum non debetur legatario nisi prius deducto ære alieno grauatis, decis. 34. num.7. *Peutingero.* 91

Legatum annuli pretiosi ob memoriæ conseruationem, cæteris iunctis ex eodem testamento coniugis morientis insurgentibus adminiculis, est præstantior probatio amoris, quàm si quælibet contraria ex testibus elicita odij, ac discordiæ, qui essent inter coniuges,dec.46.num.31. *Corrado.* 123

Legatum in parte vacante accrescit Collegatario per ius accrescendi, non hæredi, decis.50.n.33. redditur ratio,n.34.*Cerro.* 132

Ob Legatum factum ab auia nepotibus legitima non imminuitur, nec vllum potest ipsis inferri præiudicium,d.54.n.19.& 20.*Corrado.* 145

In Legatis, & Donationibus causa mortis tempus existentis conditionis inspicitur, dec.99. n.21. *Coccino Decano.* 238

A consecutione Legati conditionalis excluditur qui conditionem non implet,decis.93.num.6. *Cerro.* 225

Quando vlterius non prouidet testator non extinguitur legatum per mortem hæredis, sed durat in vita legatariæ,ibid.n.18. 226

Legitima.

Legitima ex legis dispositione debetur nepotibus, ex filia prædefuncta primum locum obtinentibus tempore mortis auiæ,dec.41.n.10. 110

Et est tertia pars bonorum,ibidem n.11. 110

Et debet esse libera prorsus ab omni grauamine, ac fideicommisso,ibid.n.12.*Corrado.* 110

Legitima debetur filio ex bonis matris defunctæ etiam cum testamento, vel illo prædefuncto, eius filiis,dec.44.n.5.*Corrado.* 118

Legitima quæ debetur filiis est tertia pars bonorum defuncti,ibid.n.6. 118

Legitima non debetur filiabus fœminis iam dotatis, ex dispositione Statuti Vrbis lib.1. c.145. ibid num.7. 118

Legitima debent esse libera ab omni grauamine,& fideicommisso, idid n.8. 118

Legitimæ supplementum debetur matri ex bonis filij præd.functi,dec.42.n 1.*Bicchio.* 112

Siue cum testamento, siue ab intestato, ibidem, num.14. 113

Legitimæ supplementum filius non potest prohibere matri, quæ secundo non nupsit, ibidem, num.17. 113

In proposito Legitimæ non est considerabilis differentia, an contra voluntatem, vel secundum voluntatem filij mater veniat, sed tantum spectandum est, An matri sit debita legitima,ibid. num.20. 113

Legitima debita Matri etiam inuitis filiis debetur, ibid.n.21. 113

Legitimæ supplementum est contra testamentum, ibid n.23. 113

Legitima extraneo, aut eius supplementum non debetur,ibid.n.24. 113

Legitima relinqui debet titulo institutionis, ibid. num.25. 114

Legitima Ascendentibus, etiam titulo legati potest relinqui,ibid.n.34. 113

Legitimæ petendæ ius nunquam censetur à lege, vel statuto prohibitum vbi in lege, vel statuto non legatur dictio aliqua taxatiua,aut nominatim excluſiua,ibid.n.35. 114

Legitimæ detractio facta per matrem ex hæreditate filij dicitur secundùm tacitam eius voluntatem, vbi non adest expressa illius prohibitio, ibid.n.48. 114

Ad Legitimæ supplementum agi non potest ante firmatum statum hæreditatis,ibid.n.51. 114

Legitima debita in successione statuitur in trieute bonorum ex quibus debetur,ibid.n.53. 114

Legitima debetur filio naturali in bonis auiæ patre prædefuncto, quæ firmiter asseruit, illum fuisse ipsa instante legitimatum, & pro tali hæredi voluit,atque disposuit, decis.44. num.24. *Corrado.* 114

Legitima non imminuitur ob legatum factum ab auia nepotibus, nec vllum potest inferri ipsis præiudicium, ibid.n.19.

Detractiones legitimæ ex fideicommisso, per alias sequutas censentur factæ,& in suppellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditariis effectibus, ad eas prætendentem delatis,alio non constituto censentur consumptæ,ibid.n.27.

Legitima de vniuerso patrimonio supputatis, etiam dotibus detrahenda, decis.69. num. 7. *Verospio.* 180

Legitima filiis debita, est tertia pars hæreditatis, ibid.num.8.

Legitimatio.

Validitas mandati executiui probatur quando ex reuolutione Actorum constat de solitis citationibus legitimatione personarum, Iurisdictione iudicis, & sic sem.illud fuisse relaxatum,dec.4.n.1 *Meltio.* 9

Legitimatio omnem prorsus illegitimis maculam abolet,dec.25 n.4. *Corrado.* 59

Legitimatio facta Principis auctoritate legitimat ad primæuum naturæ Ius, quo omnes liberi, ac legitimi nascebantur,ibid.n.5. 59

Clausula sine præiudicio venientium ab intestato,&c. in instrumento legitimationis apposita, plenam legitimationem personæ non impedit,sed effectum successionis dumtaxat moderatur,ibid.n.6. 59

Sententiæ,& decreta,quò ad telam iudiciariam, & ordinem processus iustificantur ex legitimatione personarum, & ex citationibus ad omnes actus substantiales concurrente Iudicis iurisdictione, decis. 15. num. 1. *Meltio.* 27

Pater per spuriorum legitimationem non potest priuare legitimam sobolem debita portione,dec.55.n.18.*Corrado.* 149

Legitimatus.

Legitimati,cum sint vere legitimi,& naturales,secundùm iuris interpretationem appellatione legitimorum,ac naturalium comprehenduntur, dec.26.n.17.*Corrado.* 67

Legitimati in forma ampla, ac ad omnia legitimatis iura plene restituti, ac reintegrati sunt, atque censeri debent verè legitimi, sublata penitus omni genituræ macula, ibidem, num.18. 68

Legitimatus per subsequens matrimonium efficitur verè, & propriè legitimus, decis.83.n.15. *Cerro.* 208

Legitimatus per subsequens matrimonium, est habili

habilitatus ad ſuccedendum, proinde, ac ſi ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuiſſet dum nulla cauſa impedimenti inter ipſos coniuges interuenit,ibid.n.16. 208

Læſio.

Læſio enormiſſima iuxta diſpoſitionem ſtatuti Vrbis,lib.1.cap.54.deſignatur vltra tertiam partem veræ importantiæ,dec.24.n.18.*Corrado.* 55

Læſio enormiſſima in tranſactione etiam iuramento firmata attendi debet, quando læditur altera pars in magno exceſſu vltra dimidiam,nam illa præſefert dolum re ipſa, qui ſemper cenſetur exceptus, ibid.n.19. 55

Læſionis modus, quando in tranſactione non eſt clarus Iudicis arbitrio conſideratis conſiderandis,eſt remiſſus,ibid.n.20. 55

Vtilitas quæ prouenit ex tranſactione parti aliter læſæ, non impedit reſciſſionem ipſius tranſactionis ex capite læſionis, quando eadem poterat ei alio,etiam meliori titulo competere, dec.24. n.21. 55

Tutor debet expendere ſecundùm qualitatem, & conditionem Pupilli. Nec formam à teſtatore præfixam tranſgredi, alias calculus ab eo factus non attenditur indeque doli,& læſionis pupilli præſumptio reſultat, deciſ.27. n.11. *Corrado.* 70

Læſionis modus Iudicis arbitrio remittitur, ibid. num.32. 73

Donatio exiſtens in tranſactionibus non tranſfundit tranſactionem in aliam ſpeciem, nec alterat eius naturam, ſed ab ea dependet,maximè attenta magna læſione,quæ dolum præſefert,ibid.n.34. 73

Petens reſciſſionem tranſactionis tenetur reſtituere quod habuit, quod non procedit attenta magna læſione,cùm detur retentio,donec appareat quid verè debeatur,ib.n.36. 73

Læſio, quando clara apparet, non eſt opus alia diſcuſſione,ibid.n.50. 75

Stante enormiſſima læſione non ſuſtinetur renuntiatio, ſed ab ipſo renuntiante poteſt impugnari,dec.100.n.10. *Cerro.* 241

In renuntiatione iuris dependentis à futuro euentu nulla poteſt cõſiderari læſio, ibidem, num.31. 245

Lex.

Lex,& contrahentium pacta æquipollent,dec.73. n.15. *Argnelles.* 190

Libellus.

Libellus, & petitio declarat ſententiam, deciſ.79. n.16. *Cerro.* 201

Libellus,& petitio quando continet duo capita ad fundandam intentionem actori, & Iudex in corpore ſententiæ libello fauorabilis vnum dumtaxat expreſſerit cenſetur etiam de ſecundo intellexiſſe, vt illi ſententiam plenius conformaret,ibid.n.17. 201

Liber.

Librorum inſpectio inter ſocios poſt finitum negotium non ſuffragari poteſt pro iuſtificatione cambiorum prius, minus legitimè receptorum, quæ à conſenſu,& voluntate partium non pendent,dec 60 n.8 *Peutingero.* 159

Partita Libri Baptiſmalis magnum præbet pro deſcripto argumentum filiationis in ordine ad probationem, deciſ. 8.num.2.*Cerro.* 205

Liberatio.

Diſpoſitum ritè,& rectè factum, vel à parte approbatum parit effectum liberationis,deciſ.37.n.2. *Dunozet, Decano.* 100

Libertas.

Pacta reſtringentia Libertatem vltimæ voluntatis etiam facta cum eo, de cuius hæreditate agitur improbantur à iure,dec.100.n.1. *Cerro.* 240

Limes.

Subſcriptio ſimpliciter concepta cenſetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites reſtricta,dec.98.n.1.*Veroſpio.* 234

Argumentum à contrario ſenſu in ſtatuto ſub verbis præſertim negatiuis concepto ſtrictè accipitur, & ad limites diſpoſitionis in ſenſu directo ſancitæ,ibid.n.15. 235

Linea.

Linea ad effectum deuolutionis emphyteuſis non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religionis vltimæ ex ipſa, dum ſaltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monaſterium, deciſ.79. num.7. Declaratur n.8. & 9. *Cerro.* 202

Omnes Teſtatoris deſcendentes, tam ex linea effectiua, quàm contentiua etiam vltra decimum gradum dicuntur de ipſius familia, & agnatione,dec.100.n.23.*Cerro.* 243

Liquidatio.

Liquidatio ſummæ ad effectum poſſeſſori in ipſo iudicio poſſeſſorio non facit ſententiam continere mixturam,dec.47.n.5.*Royas.* 125

Liquidatio fructuum bonorum immobilium fit ad rationem quinque pro centenario, & anno, quia ex præſumptione legali tanti regulariter huiuſmodi fructus, æſtimari ſolent, deciſ. 56. n.10.*Corrado.* 153

Liquidatio fructuum in materia euictionis, ſtante ipſius, ac temporis certitudine leuiores probationes requirit arbitrio iudicis,ibid n.12.declarat,n.13.& 14. 153

Teſtis vnicus,in iudicio liquidationis non probat, quando probatio non verſatur ſimpliciter circa quantitatem fructuum,ſed circa perceptionem,dec.72.n.12.*Otthobono.* 188

Lira.

Lirarum pretium *in Statuto Vrbis,lib.*1.*c.*197.taxatur ad Baioc.15. pro qualibet, deciſ.77.num.5. *Otthobono.* 197

Lis.

Litis merita in tranſactione expreſſa cauſam ipſius demonſtrant, & à narratiua proœmij tota regulatur,ac reſtringitur tranſactio,deciſ.3.num.19. *Bicchio.* 7

Cauſa in tranſactione dignoſcitur ex tenore litis expreſſo,ibid.n.20. 7

Fructus dotales debentur pro tempore quo lis per mulierem inſtituta pro aſſecuratione,& ſucceſſiue reſtitutione ſuæ dotis contra virum, ſeu eius creditores durauit,dec.6.n.1.declaratur,n.1. *Dunozet Decano.* 13

Per Litis ſuſtentationem,& locationem ſicuti probatur poſſeſſio, ita etiam manet iuſtificata perceptio fructuum,ibid.n.5. 15

Litis ſcientia conſortium non nocet ad effectum præſcriptionis, deciſ. 33.num.18. *Otthobono.* 91

Per Litis ſuſtentationem probatur poſſeſſio illius, qui vti poſſeſſor conuenitur,deciſ.43.num.19. *Ghiſilerio.* 116

Ab initio Litis ſunt computandi fructus rei litigioſæ reſtituendi,& exinde conſtituitur poſſeſſor

Index

for in mala fide, decis. 33. n. 1. declaratur, n. 2. *Arguelles.* 190

Lite pendente, fraudis euentus dicitur adesse in alienatione rei factæ, alia extant bona apud alienantem, dum lis erat non super quantitate, quæ ex aliis bonis debitoris possit recuperari, sed super ipsa re alienata consequenda, dec. 71. num. 26. *Bicchio.* 185

Lis, quoad reum mota intelligitur à die, qua fuit executum, ac reproductum monitorium, dec. 72. num. 2. *Otthobono.* 188

A die motæ litis fructus in spolio non violento, nec attentato non debentur, ibidem, num. 5. 188

Lis introducta contra authorem transit etiam in illius successorem, decis. 76. num. 6. *Otthobono.* 196

Locatio.

Per locationis instrumentum administratio probatur, decis. 1. num. 1. *Otthobono.* 3

Locatio probat fructuum perceptionem, & quantitatem in locatore, decis. 53. num. 22. *Arguelles.* 140

Clausula *donec* apposita in locatione, est repetitiua, itavt finita locatio repetita censeatur, ibid. n. 24. decl. num. seq. 140

Locatio non probat possessionem dum pensio non probatur recepta, decis. 97. n. 3. *Verospio.* 233

Locator.

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris, important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, siue renouandam locationem, dec. 15. num. 5. *Meltio.* 27

Consensus continuatur in locatore etiam defuncto per solam existentiam hæredis habitualiter, ibid. num. 7. 27

Conductor agnouit possessionem ex parte locatoris, decis. 3. num. 30. *Bicchio.* 8

Locus.

Loca montium ex constitutione vrbana, non cadunt sub hypotheca, decis. 18. num. 3. *Albergato.* 36

Quando agitur de locis montium adhuc extantibus, causæ lucratiuæ, & oneroſæ distinctio, non potest applicari ad effectum repetendi solutum posteriori creditori, ibidem, num. 8. 36

Locorum montium dominium ostenditur ex litteris patentibus, vbi descriptio non habet traditiones fictæ veræ æquiparabilis, decis. 52. n. 1. *Verospio.* 137

Loca montium fideicommisso subiecta in extractione conuersa, in aliorum locorum emptionem cum eisdem vinculis, & oneribus obtinent emptorum omnimodam, & plenariam subrogationem, decis. 86. n. 8. *Meltio.* 211

Loca montium empta subrogata aliis fideicommissariis extractis, cum iisdem iuribus, & prærogatiuis perinde habentur, ibid. n. 10. 211

Locupletatio.

Locupletatio non debet fieri, cum aliena iactura, dec. 68. num. 5. *Peutingero.* 179

Lucrum.

Lucrum dotale non debetur ante tempus solutioni dotis præstitutum, decis. 14. num. 6. *Terracinen.* 9

Dos promissa, & non soluta, ad effectum lucri habetur perinde, ac si soluta fuisset decis. 18. num. 2. *Albergato.* 36

Ex causa lucri, & dotis, creditor anterior, etiam cum sola personali, potest auocare pecunias posteriori solutas, ibid. n. 6. 36

Lucrum dotale spectat ad mulierem, superstitibus liberis quoad vsumfructum tantum, ex dispositione *Statuti vrbis lib. 1. cap. 131.* decis. 24. n. 11. *Corrado.* 54

Lucrum dotale, quod per *Statuti vrbis, lib. 1. cap. 131.* defertur vxori superstiti, viro prædefuncto intelligitur quoad vsumfructum tantum, decis. 31. num. 1. *Corrado.* 85

M.

Mala fides.

Mala fides non tollitur ex sententia in prima instantia fauorabili, decis. 53. num. 4. *Arguelles.* 139

Sententia non purgat malam fidem possessoris, decis. ibid. n. 9. *Arguelles.* 139

Mala fides cùm propter motam controuersiam inducatur nihil interesse poterit, an victor pulset, aut pulsetur, cum vtroque modo controuersiam faciat, decis. ibid. n. 13. *Arguelles.* 140

Mala fides, & fructuum restitutio inducitur per solam denuntiationem factam emptori, quod venditor Dominus non erat, decis. ibid. n. 14. *Arguelles.* 140

Malæ fidei Rota non onerat possessores in fructibus, qui percipi potuerunt quando violenti non sunt, decis. ibid. n. 32. *Arguelles.* 141

Mandatum.

Mandati validitas executiui probatur quando ex reuolutione Actorum constat de solitis citationibus legitimatione Personarum, iurisdictione Iudicis, & sic fer. illud fuisse relaxatum, dec. 4. n. 1. *Meltio.* 9

Cambia vti damna, & interesse possunt prætendi ab eo, qui cùm mandatum ad cambium susceperit, illud non ad impleuit, nec minus docuit se fecisse debitas diligentias pro reperiendis personis, quæ pecunias ad cambium acciperent. ibid. n. 4. *Meltio.* 10

Mandatum dicitur ritè relaxatum, præcedere citationem, decis. ibid. num. 10. *Meltio.* 10

Mandati ad executionem impediendam, exceptiones dominij, incontinenti, clarè, & concludenter sunt probanda. decis. ibid. n. 16. *Meltio.* 11

Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias pro illis postea consignandis cui de iure, consulit vtrique parti, & omnibus interesse habentibus, ibid. num. 18. *Meltio.* 11

Mandatum executiuum vigore obligationis cameralis relaxatum vbi per sententiam, vel decretum est vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipsam obligationem cameralem, ibid. num. 19. *Meltio.* 11

Mandati validitas insurgit ex reuolutione actorum in quibus apparet interuenisse omnia ad vtilitatem necessaria de quibus *ex vulg. decis. Caputaque 260. p. 2. dec. 5. num. 5. Decano.* 11

Mandatum de consignando denegari non potest quotiescumque constat pecunias sequestratas spectare ad debitorem, ibidem, num. 2. *Decano.* 11

Mandatum executiuum dicitur validum quando ex reuolutione actorum apparet interuenisse omnia

omnia neceſſaria requiſita pro valitudine iudicij,*iuxta deciſ.capuaqu.* 260. *part.* 2. deciſ. 10.n.2. *Meltio.* pag. 19
Mandatum generale ſufficit ad electionem, in quam cauſam cedat ſolutio quando creditum eſt determinandum, dec.12. n. 8. *Cerro.* 21
Mandatum, ac ratificatio idem operatur, licet ſpeciale in actu requiratur, ibidem num. 10. *Cerro.* 21
Mandati verba intelligenda ſunt eodem modo, quo exceſſus euitatur, deciſ. 77. numero 6. *Otthobono.* 197
Mandati metu, ſolutio ad hoc vt poſſit dici facta coacte requirit præcedentem huius proteſtationem quamuis mandatum etiam præceſſerit,ibid.n.10.*Otthobono.* 197
Mandato præcedenti,immò actus licet poſt longum temporis interuallum expeditus adſcribitur,d.98.n.5.*Veroſpio.* 234
Mandatum executiuum relaxatum vigore inſtrumenti, vbi legitur pactum executiuum licet non fuerit expreſſa clauſula guarentigia, aut obligationis Cameralis, & de iure communi,d.73.n.2.*Arguelles.* 190
Mandatum licet ſufficiens habuiſſet expeditum, &ex taciturnitate eiuſdemet creditoris, qui licet alias diligens eſſe ſoleat in ſuis exactionibus hanc tamen diſtulit poſt obitum debitoris,d.74.n.11.*Veroſpio.* 192
Mandatum de immittendo ſupponit poſſeſſionem in aduerſario,d.43.n.18. *Ghiſſlerio.* 116
Mandatum poſtquam fuit executum in præiudicium partis conquerentis ſe fuiſſe illius vigore iniuſte ſpoliatum, iuſtificatur ex probationibus quæ in prima deficiebant,in ſecunda inſtantia adductis:ſed debet in priſtinum ſtatum ante omnia reponi,ac reintegrari, d. 36. n.16.*Vineæ.* 98
Mandatum de aſſociando de emphyteoticis, quod à Iudice petitur extra iudicium ad euitandas rixas & ſcandala, nec citationem partis,nec cauſæ cognitionem requirit, ibid. n. 21.*Vineæ* 99
Mandatum de aſſociando quod non iuſtificatur ex actis iniuſtum eſt,d.51.n.2.*Vineæ.* 133
Mandatum poteſt relaxari contra eum,qui ſuſcepit in ſe iudicium, ac defenſionem cauſæ cum propria obligatione penes acta ex eodem proceſſu pro indemnitate ſuccumbentis, dec. 56.n.4.*Corrado.* 152

Mandatarius.

Mandatarij tum pro iuſtificatione,facultate recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum conceſſa ſub aliqua conditione purificatio conditionis,& facultatis executio debet concedenti intimari, tum pro indemnitate mandantis,vt ille poſſet,vel pecunias aliunde ſub leuioribus forte vſuris, vel aliter prouidendo grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demum ſe eximere,& liberare.d.60,n. 6. *Peutingero.* 160

Manutentio.

Pro manutentione declaratio ſufficit quod non conſtet clarè, & notoriè de nullitate, & iniuſtitia deliberationis, ex eiuſdem actis,d.77.n.2.*Otthobono.* 197
Manutentionis ad effectum, poſſeſſio probatur ex confeſſione aduerſarij, petentis immitti,d. 81. n.1. *Cerro.* 204
Manuteneri cũ debet poſſeſſio nõ vacat,vbi non eſt clara diſpoſitio de eius vacatione, & propterea donec in iudicio ordinario, & petitorio,cognita, & terminata fuerit allegari non valet extincta,ibid.n.7. *Cerro.* pag. 205
Manuteneri debet immiſſus in poſſeſſionem auctoritate iudicis ritè, & rectè procedentis, d. 84.n.2.*Royas.* 209
Manutentio denegatur non iuſtificanti ſuam poſſeſſionem,d.97.n.2.*Veroſpio.* 233
Manutentionis decretum ſine actuali apprehenſione non transfert poſſeſſionem,ibid.num. 4. *Veroſpio.* 233
Manutentionis ad effectum poſſidere dicitur, qui detinet rem controuerſam, dec. 11.n.1. *Meltio.* 20
Manutentionis,ibid.n.5. *Meltio.* 21
Manutentionis cauſam iuſtam præbet, poſſeſſio Iudicis auctoritate adepta,d.59. n. 1. *Corrado.* 157
Manutentiones in ſummariiſſimo attendi non debent, ibid. n.17. *Corrado.* 159
Manutentionis,ibi.n.19.*Corrado.* 160
Manutentio d. 67.n.21.22.23.24.25.*Celſo.* 178

Maſculus.

Maſculis filiis nominatim tutor relictus,non extenditur ad fæminas,d.33.n.16.*Otthobono.* 91
Ob maſculos Statutum Beneuentanum excludit fæminas,d.ibid.n.19. *Otthobono.* 91
Maſculi ſoli quatenus velint ſuccedere, & feminas dotare; excluſio ſtatutaria feminarum propter maſculos habet tacitam conditionem,d.ibid. n. 20. *Otthobono.* 91

Mater.

Matris poſt mortem dote promiſſa ſi filia prædecedat, an extinguatur promiſſio, dec. 14 n.2. *Terracinen.* 24
Matris in puncto firmatur,d.42.n.4.*Bicchio.* 112
Mater, d. 42. n.1.2.6.7.8.9.12.14.17.20.21.29. 31.32.33. 36.37.48.50. *Bicchio.* 113.& 114
Matris ab hæreditate *Statuum Peruſinum lib.* 2. *rub.* 45. ab inteſtato excludit fæminas dotatas, ac deſcendentes ab eis ſtantibus maſculis, & maſculina deſcendentia,deciſ.54.n.13. *Corrado.* 144

Materia.

Materiæ quam ſubiecta poſtulat ratio,eoque minus cum obiectæ detractiones, ac alia pro exceptione deducta,longiorem diſcuſſionem expoſcunt,d.59.n.18. *Corrado.* 159
In materia ſubiecta ſolutio fructuum poſt deliberationem decurſorum inducit approbationem calculi ſuper quo fundatur, & ipſius deliberationis, deciſ. 77. n. 9.*Otthobono.* 197
In materia emphyteuſis hæredum, & ſucceſſorum appellatione veniunt ſoli hæredes ſanguinis, & ſic deſcendentes ab ipſis inueſtitis,dec.78. n. 8. *Cerro.* 199

Matrimonium.

Matrimonij communis exiſtentibus filiis ſuperlucratur ab vxore quoad vſumfructum tantum, & acquiritur tunc filiis, vti hæredibus patris, non autem ex propria perſona. Quartum dotale quod debetur corrigi ex *Statuto Vrbis lib.*1. *cap.*147.d.82.n.3.*Otthobono.* 205
Matrimonium ſubſequens legitimatus efficitur verè, & propriè legitimus, dec.83.n.15. & 16. *Cerro.* 208

Index

Ex matrimonio eodem ad filios procreandos odium conceptum contra virum ob transitum ad secunda vota non extenditur,dec. 84.n.11.*Royas*. pag. 210

Matrimonium, & nuptiæ actualiter nisi contrahantur,dos non debetur,dec.50.num. 8. *Cerro*. 130

Matrimonium, d. 87. n. 1.2.3.4.5.6.7.9.13.14. 15.19.20 21.22. *Otthobono*. 214 & 215

Matrimonij determinati, & certi conuentio in donatione ante nuptiali facta viro reddit donationē irreuocabilem respectu vxoris interesse, vt vir scilicet sit diues, & sibi alimenta pinguiora ab ipso præstari valeant, dec.88.n. *Otthobono*. 217

Matrimonium d.88.n.5.7.8. *Otthobono*. 217

Matrimonij in celebrationis actu, præsumptio est quod tunc fuerint solutæ in continenti,& in terminis dotis,quando præcedit conuentio quod pecuniæ soluerentur, confessio de recepto non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad solutionem factam de præterito tempore,d.16.n. 27. *Becchio*. 31

Matrimonium, d.22.num.17.19.20.21.23.26. *Corrado*. 47

Matrimonio constante ex assertione partium amissa,non iustificata valor rei datæ in dotem non probat in præiudicium tertij, dec. 71. n. 17.vide etiam n.18. *Bicchio*. 186

Melioramentum.

Melioramenta, quæ non iustificantur neque in specie, neque in genere,non habentur in consideratione,d.50.n.35. *Cerro*. 132

Melioramenta sunt probanda secundum formam traditam à Rota *in Romana hæreditatis* 14. *Decembris* 1646. *à §. nec magis vsque ad §. minus suffragatur coram eodem Arguelles*, dec. 53. n. 38.vide etiam n.39.40.41. *Arguelles*. 141

Melioramenta non deuoluuntur ad Ecclesiam cessante culpa Emphyteutæ, sed remanet in Dominio Emphyteutæ,d. 90. n. 2. *Otthobono*. 219

Melioramenta sequuntur naturam rei Emphyteoticæ, & ideò pro eis solui debet laudemium,ibi.n. 4. *Otthobono*. 220

Melioramentis quando res alienatur, quod præcedit in tertium, vel deuoluitur ob delictum secus in simplici renouatione facta ipsi Emphyteutæ,ibid.n.5.*Otthobono*. 220

Mentio.

Mentio omissa hæredum in contractu vbi agitur de re sui natura ad hæredes transitoria, non excludit, quin in dubio censeantur comprehensi; cum omnia pacta tam actiua, quam passiua,transeant in hæredem,dec.33.num. 2. *Otthobono*. 90

Metus.

Metu mandati solutio,ad hoc vt possit dici facta coacte requirit præcedentem huius protestationem, quamvis mandatum etiam præcesserit,decis. 77.n.10 *Otthobono*. 197

Minor.

Minori non solum licitum est denuo cum beneficio adire,sed hæreditatem totaliter repudiare d.40.n.6. *Cerro*. 107

Minori actio, quo casu datur contra tutorem, d. 33.n.9.*Otthobono*. 90

à Minore nisi petatur, & à Iudice confirmetur Curator in testamento relictus ne attenditur, ibidem numer.10. pag. 90

Minor ibid.n.11.12.13.&14. 90

Minor quamuis regulariter non teneatur:ex contractu nulliter gesto; volens tamen potest compellere contrahentem ad illius obseruantiam: ex quo solemnitas statutaria fuit illius fauore inducta,d.15.n.11.*Meltio*. 27

Hæreditas non dicitur adita à muliere, ex solo mandato per eam ad eundum dato sine solemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores necessariis, d.18.n.15.*Albergato*. 37

Minor etiam nullo assignato curatore,validè inueniri potest,d.64. n. 3.*Verospio*. 170

Modus.

Modus census præscriptus à testatore in alienatione rei iuxta facultatem ab eo concessam est omnino seruandus,alias venditio est nulla,d. 76.n.7. *Otthobono*. 196

Modus legitimus probandi mandatum est etiam per præsumptionem secundum Rotam, d. 62. n. 56. *Arguelles*. 165

Modo omni meliori Clausula operatur, vt si actus sustineri non potest eo modo quo fit,valeat omni alio meliori modo, dec. 95. num. 23.*Meltio*. 131

Modo omni meliori Clausula de per se non est apta vim addere,& effectum tribuere actui reuera nullo,ibid. n. 25. 130

Illiusque concessio facta Laicis semper est inualida, siue fiat per modum infeudationis, siue locationis,ibid.n.28. 132

Modis tribus distinguitur Captatoria voluntas, & qui sint huiusmodi,d.100.n.12.*Cerro*. 241

Momentum.

Momenti est nullius protestatio asserens aliquid cum careat Iustificatione; ad effectum impediendi executionem sententiæ iam antea prolatæ,dec 59.n.8.*Corrado*. 157

Monasterium.

Monasteria aliter bonorum capacia ex disponentium tamen ipsorum voluntate à successione exclusa,perinde efficiūtur, ac si ex propriis regulis,seu constitutionibus taliū bonorū essent omnino incapacia,d.55.num.23.*Corrado*.150

Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis non potest dici finita per existentiam in Religionis vltimæ ex ipsa, dum saltem eius vita durante commoditas bonorum remaneat penes monasterium,d.79.n.7. *Cerro*. 202

Monitorium.

Monitorij reproductio non requiritur de essentia vbi pars citata comparet,d.86. n. 4. *Meltio*. 211

Monitorij executione actuali, & citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum Iudicem de vera,d.86.n.5. *Meltio*. 211

Monitorium reproductum, ac à die, qua fuit executum lis,quò ad Reum mota Intelligitur d.72. n. 2. *Otthobono*. 187

Mons Pietatis.

Montem ad Sacrum Pietatis directus Ordo solutionis faciendæ, cum is,qui dirigit, habeat illam summam concurrentem postmodum translatione, seu versione partitæ ad fauorem illius cui solutio est destinata, habet vim numerationis pecuniæ ad validandū actum vbi ea de forma interuenit,d.77.n.12.*Otthobono*.198

Mora

Rerum notabilium.

Mora.

Mora est impurgabilis, nec competit instituto, concessum sub conditione, aliquid adimplendi intrà certum tempus eo elapso, d. 95. n. 33. *Melsio.* pag. 232

Mora cessante non est locus alicui interesse, d. 90. n. 6. *Otthobono.* 220

Mors.

Mortis eius de tempore ipsis superextantibus, euanescit fideicommissum, vbi hæres grauatus sub conditione deficientiæ illius filiorum, d. 59. n. 14. *Corrado.* 185

Mortem probant Parochi fides extractæ in libris mortuorum, d. 92. n. 4. *Bichio.* 222

Morte primogeniti, secundus genitus efficitur primogenitus, d. 81. n. 3. *Cerro.* 204

Morte aui nati longe non illi succedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis superexistentis, d. 100. n. 25. *Cerro.* 245

Morte impositoris vel expirat cum ipsa hypotheca vel est nullus, quia ab initio non nascitur hypotheca; Census vbi imponitur super fundo subiecto fideicommisso, decis. 16. n. 17. *Bichio.* 31

Mors Ciuilis monachi ob emissam professionem æquiparatur naturali ad effectū deuolutionis emphyteusis Ecclesiæ, d. 79. n. 15. *Cerro.* 201

Mulier.

à Muliere hæreditas non dicitur adita, ex solo mandato per eam ad adeundum dato sine solemnitatibus ad obligandam mulieres, & minores necessariis d. 18. n. 15. *Albergato.* 37

Mulieri, ac viro quando facta fuit donatio contemplatione matrimonij pro se ipsis, ac eorum filiis stipulantibus de filiis ex eodem matrimonio est intelligenda stipulatio. Hæc tamen opinio recipit didinstiones, & declarationes, d. 87. n. 6. *Otthobono.* 214

Mulier an possit disponere de dote, quæ datur contemplatione Matrimonij, & filij non possunt in ea ius aliquod prætendere, nisi vti hæredes, ibid. n. 15. 215

N

Natura.

NAtura cum eius Iudicij summatij admittat solum, quæ certa sunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuersiam, exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes non valent impedire immissionem in Saluiano Interdicto, d. 59. n. 12. & 13. *Corrado.* 158

Clausula *ad habendum* apposita in emphyteusi in parte dispositiua, intelligitur iuxta naturam contractus emphyteotici, dec. 78. n. 9. *Cerro.* 200

Necessitas.

Processus per contradictas de Stylo Curiæ sit potius ex vrbanitate, quam ex necessitate, & substantia Causæ, d. 95. n. 4. *Melcio.* 229

Negatiua.

Negatiua debet concludenter probari ab eo qui se fundat in ea, d. 52. n. 9. *Verospio.* 138

Negotium.

Negotium finitum inter socios librorum inspectio non suffragari potest pro Iustificatione cambiorum minus legitime receptorum, quæ à consensu, & voluntate partium non pendent, d. 60. n. 8. *Peutingero.* 160

Nepos.

Nepotes instituens ex fratre dicitur agnitionem conseruare, d. 100. n. 22. *Cerro.* 245

Nomen.

Nomine proprio facultas percipiendi fructus decimales prohibetur Laicis per Concil. Lateranen. d. 95. n. 13. *Melsio.* 230

Nomine proprio subscriptio simplex in litteris cambij denotat obligationem contractam, d. 98. n. 7. *Verospio.* 234

Nomine proprio licet actus gestus adscribitur præambulo decreto, d. ibid. n. 9. 234

Nominis descriptio dominium concludere non valet inter consanguineos, inter quos nomen adhiberi solet in re ad alterum consanguineum spectante, decis. 52. n. 3. *Verospio.* 137

Nominatio.

Nominatione, tractatu, præstatione, alimentorum, educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & signanter apud omnes, &c. filiatio probatur.

Et quid non solum contra parentes ita tractantes, & denominantes, sed etiam contra tertium præsertim aliis concurrentibus, d. 83. n. 4. *Cerro.* 206

Nouatio.

Nouationem, vt inducere possit, & solutio crediti habeat vim solutionis in emptione, quid requiratur ad hoc, d. 13. n. 1. *Verospio.* 24

Notarius.

Notariorum, & Causidicorum loci, ex attestationibus licet extraiudicialibus. Stylus fori in ordinariis probatur, d. 78. n. 4. *Cerro.* 199

Notitia.

Notitia pacti deuolutionis requiritur ad hunc effectum in Emphyteuta, certa, explicata, & indubitata, ita quod nullo modo excusari possit, d. 51. n. 28. *Corrado.* 136

Notitia Authoris primi inuestiti non probata de aliquo pacto inuestiturę præsumitur ignorantia in illis, qui successerunt in locum illius, ibid. n. 29. 136

Notula.

Notulæ per creditorem traditæ, Adeo, vt standum sit donec contrarium concludenter probetur, decis. 77. n. 7. in fine *Otthobono.* 197

Nullitas.

Deliberatio pro manutentione sufficit quod non constet clarè, & notoriè, de nullitate, & iniustitia deliberationis ex iisdem actis, d. 77. n. 2. *Otthobono.* 197

Nullitatem tollendam citatio generalis sufficit ex defectus Citationis, d. 95. n. 2. vide etiam n. 5. *Melsio.* 229

Nullitas possessionis impedit quin possit mutario causa possidendi, d. 97. n. 6. *Verospio.* 233

Nullitas mandati, in subsequutæ etiam subhastationis influit nullitatem, d. 64. n. 1. *Verospio.* 170

Numeratio.

Numerationem dotis, Confessio simplex facta à viro, aliunde non iustificata non probat, dec. 22. n. 1. *Corrado.* 43

Numerationis vim habet pecunia ad validan-

Index

dum actum, vbi ea de forma interuenire deber. Ordo solutionis faciendæ ad Sacrum montem Pietatis directus; cum his, qui dirigit, habeat ibi illam summam concurrente post modum translatione, seu versione partitæ ad fauorem illius cui solutio est destinata, d. 77. n. 12. *Otthobono.* pag. 198

O

Oblatio.

OBlatio & exhibitio nisi ad actum producatur, nihil ponit in esse, d. 34 n. 4. *Cerro.* 92

Obligatio.

Stipulatio pro omnibus quorum interest contenta in obligatione camerali non suffragatur nisi de illis quorum commodo agitur, vel ab illis causam habentibus, d. 3. n. 13. *Bichio.* 7

Obligatio simpliciter facta à debitore de satisfaciendo Creditoribus Creditoris extenditur etiam ad non expresse nominatos, d. 4. n. 8. *Meltio.* 10

Obligatio magis attenditur in causis executiuis, & summarie commissis, quam ipsa petitio vnde non quid Actor petierit, sed quid ei deberi probatum fuerit consideretur, d. 4. num. 11. *Meltio.* 10

Exceptiones extrinsecæ altiorem indaginem requirentes non valent retardare executionem obligationis Cameralis, ibid. n. 17. 11

Mandatum executiuum vigore obligationis Cameralis relaxatum, vbi per sententiam vel decretum est vulneratum non extenditur ad vulnerandam ipsam obligationem Cameralem, ibid. n. 19. 11

Obligatio in forma Cameræ paratam habet executionem, d. 7. n. 1. *Danozet Decano.* 14

Obligatio præcisa, & coactiua non suspenditur nec minuitur per facultatem commodum Creditoris respicientem, licet dicat illa se velle vti declaratione, ibid. num 3. 15

Apocha mutui simulata, nullam meretur executionem licet sit obligatione Camerali munita, d. 8. n. 1. *Otthobono.* 16

Fideiussor administrationis pro reliquatu fideiussisse censetur. Et eo magis vbi verbo continent expressam obligationem reddendi rationem; clare conuincunt promissionum quod Administrator reliquatum restituet, d. 9. n. 2. *Otthobono.* 17

Solutio in administratione debet in dubio referri ad obligationem soluendi pecunias exactas; non autem ad obligationem soluendi reliquatum, ibid. n. 15. 17

Mandatum executiuum relaxatur vigore instrumenti vbi legitur pactum executiuum licet non fuerit expresse clausula guarentigia aut obligationis Cameralis, & de iure communi, d. 3. n. 2. *Arguelles.* 190

Venditor promittens manutenere rem venditam liberam & expeditam, ab omnibus Iuribus, & Actionibus sub clausulis obligationis executiuis: si postmodum derectum faerit super illum fuisse hypothecam, iure merito condemnari potest ad deponendam summam precij habiti pro cautione, & indemnitate emptoris donec res vendita ab onere liberetur, d. 75. n. 12. *Cerro.* 194

Obligatio Cameralis habet paratam executionem, & ideo eius vigore agitur executiuè dec. 62. n. 7. *Arguelles.* 163

Actio vel obligatio in contractu conditionali non oritur ex conditionis implemento, sed ex præambula conditionali dispositione, ibid. n. 28. pag. 164

Simplex subscriptio in litteris cambij denotat obligationem proprio nomine contractam d. 98. n. 7. *Verostio.* 234

Epistola verbis Aulicis, & Officiosis conscripta non inducit obligationem scribentis ib. n. 10. 234

Eueniente conditione Casuali obligatio retrotrahitur ad initium conuentionis hypothecæ, dec. 99. n. 6. *Coccino Decano.* 236

in Obligatione de non contraueniendo donationi censetur repetita conditio de qua in donatione principali, ibid. n. 23. 239

Obligatio, & alij Actus præiudiciales facti per Carceratum nullius sunt roboris, d. 21. n. 2. *Otthobono.* 43

Obligatio non valet neque subscriptio, neque recognitio, neque actus similes facti à debitore in Carceribus existente, ibid. n. 6 43.

Extrema saluiani sunt. Creditum cum hypotheca. Possessio debitoris de tempore obligationis, & possessio præsens detentoris consequendi, vnde dirigitur actio: quibus concurrentibus immissio est concedenda, dec. 23. n. 1. *Otthobono.* 49

Creditor sub obligatione Camerali potest eligere vnum ex pignoribus debitoris sibi bene visum pro satisfactione sui Crediti, d. 34. n. 14. *Cerro.* 92

Saluianum intrat vbi ex Clausula Constituti cum hypotheca, & obligatione bonorum concurrentibus extremis, d. 85. n. 1. *Cassa.* 210

Obligatio defendendi, &c. in forma communi, &c. & Iuris, &c. comprehendit etiam lites susceptionem refectionemque damnorum ac interesse, &c & plenam indemnitatis conseruationem, d. 55 n. 13. *Corrado.* 148

Obligatio de euictione se extendit etiam ad restitutionem fructuum passam per euictum, d. 56. n. 1. *Corrado.* 152

Mandatum potest relaxari contra eum qui suscepit in se Iudicium ac defensionem causæ cum propria obligatione penes acta ex eodem Processu pro indemnitate succumbentis, ibd. n. 4. 152

Extrema requisita in Saluiano sunt possessio bonorum de quibus agitur in obligato de tempore obligationis moderna possessio illius, cum quo Iudicium intentatur, d. 57. n. 1. *Penningero.* 154

Obligatio Cameralis dat executionem paratam, ibid. n. 2. 154

Conditio quando censeatur apposita executioni non obligationi, d. 14. n. 15. *Terracinen.* 27

Obligatio pupilli oriens ex contractu quando non est noua, sed prouenit ex causa præcedentis obligationis nullis indiget solemnitatibus, d. 15. n. 9. *Meltio.* 27

Obseruantia.

Obseruantia in quacumque materia est adeo efficax in declarando, & interpretando vt etiam propriæ

propriè verborum significationi præferri debeat, d. 7.n.7. *Duno et Decano.* pag.15
Confessio ac declaratio partis quæ ex obseruantia subsequuta deprehenditur in materia probationis Testis depositioni prævalet, ibid. n. 12. 16
Obseruantia subsecutiua contractus declarat contrahentium intentionem,d.38.n.15.*Meltio.* 101
Ex communi vsu, & obseruantia vbique ferè recepta circa formam contrahendi in similibus negotiis,d.5.n.10.*Corrado.* 148
Vnus actus non potest inducere obseruantiam quæ pro sequentibus sufficientem tribuat interpretationem,d.81.n.8.*Cerro.*204
Obseruantia mittendi citationem,vtpotè omnino contraria dispositioni iuris nedum Ciuilis,& Canonici,sed etiam diuini,quamuis interpretatiua debet esse legitime rescripta per spatium 40. Annorum,d.81.n.9.*Cerro.* 204
Pro obseruantia interpretatiua sufficit vnus actus,d.95.n.18.*Meltio.* 230
Primogenituræ obseruantia declaratur, d.86. n.12.*Meltio.* 213

Obseruatio.

Validitas sententiæ probatur ex processu in quo constat de iurisdictione mandantis,& citationibus,ac obseruatione terminorum substantialium,d.86.n.3.*Meltio.* 211

Odium.

Odium conceptum contra virum ob transitum ad secunda vota non extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos, d.84.n.11. *Royas.* *Officium.* 210
Dos non debet constitui in creditis ex societatibus officij,& similibus, vt eū plurimum sint difficilis exactionis,& ideò in his terminis habentur ac si non existerent,d.16.n.25. *Bicchio.* *Onus.* 31
Onus assumendi cognomen, & insignia familiæ indicat testatorem voluisse illam semper & perpetuo conseruare,d.100.n.27. *Cerro.* 243

Oppositio.

Sententia secunda lata non potest validitas primæ controuerti,cum oppositio illius debuisset fieri ante secundam sententiam, d. 77.n.16.*Otthobono.* 198

Ordo.

Partita libri baptismalis magnum præbet pro descripto argumentum filiationis in ordine ad probationem,d.83.n.2. *Cerro.* 206
Ordo successiuè vocationis censetur repetitus inter descendentes secundi,& vlterioris geniti neque plus videatur tribuere remotioribus quam proximioribus magis dilectis, d.100.n. 17.*Cerro.* 242
Ordo solutionis faciendæ ad sactum montem Pietatis directus cum is, qui dirigit habeat ibi illam summam concurrente postmodum translatione, seu versione partita ad fauorem illius cui solutio est destinata;habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum, vbi ea de forma interuenire debet,d.77.n.12. *Otthobono.* 198

P

Pactum.

PActum de renouando appositum in inuestitura operatur, vt proximiori debeat inuestiri emphyteusi ex quadam æquitate defumpta ex doctrina Bart.tam de iure quam ex indulto Pontificio,d.38.n.10.*Meltio.* pag.101
Pactum speciale conuentum in inuestitura consensum domini directi interuenire debere ante alienationem, vel in actu alienationis faciendæ, sub pœna deuolutionis intelligendū videtur de alienationibus puris,& absolutis non autem de illis quæ factæ fuerunt sub expressa reseruatione dominij, & consensus Domini directi, cum clausula,& non alias,&c. d.51.n.24.*Cerrado.* 136
Pacta huiusmodi in hac præsertim materia odiosa & præiudiciali strictè intelligi debent, & indubio contra stipulantem,ibid n.27. 136
Notitia pacti deuolutionis requiritur ad hunc effectum in Emphyteuta certè explicata, & indubitata ita quod nullo modo excusari possit,ibid.n.28. 136
Pacta executiua posita in instrumento venditionis iuxta formularium,ac stylum Notariorum Ciuitatis Mediolani continet facultatem apprehendendi bona venditoris eaque etiam iure pignoris retinend.pro defensione,ac obseruantia conuenta, d.55.n.4.*Corrado.* 147
Pactum quod res emphyteutica non possit deuenire ad manus mortuas,nec minus in illas potest transferri pro assequenda existimatione, quia pactum huiusmodi resistit æstimationi,d. 78.n.26.*Cerro.* 201
Pactaquæ contra ius & bonos mores non sunt, debent seruari,d.73.n.4.*Arguelles.* 190
Statutum ad pactum valet argumentum, & è contra saltem affirmatiuè,ibid.n.11. 190
Pacta insolita apposita, & cautionum solitarum omissio in contractu dat causam magnam inueriſimilitudini,quæ plurimum obtinet, vt ipse contractus claudicet,d.22.n.9.*Corrado.*43
Pactum de retrouendendo tanquam onus,ac seruitutem quandoque præferens minuit verum rei valorem,d.24.n.37.*Corrado.* 156
Pactum de retrouendendo vbi non est absolutum,ac indefinitè conuentum, sed ad certum tempus restrictum non solet ipsius rei æstimationem minuere vltra sextam partem ex sententia Rotæ,ibid.n.34. 16
Pactum comprehendens etiam incognita plenam parat securitatem d.25.n.15.*Corrado.* 60
Pactum resolutiuum non operatur deficiente conditione,sub qua conceptum fuit, d.25.n. 22. *Corrado.* 60
Stante pacto inito de fœmina proximiore inuestienda si alius inuestiatur inuestitura redditur inefficax,d.29.n.21.*Meltio.* 81
Ciuilis possessio quæ resultat ex pacto constituti semper amittitur, vbi constituarius patitur alium possidere, & negligit capere naturalem possessionem,d.43.n.11.*Ghisleriо.* *Parens.* 116
Renunciatio alicuius quantumuis ampla non excludit renunciantem à lucro sibi obuento ob transitum parentum ad secunda vota, d.84.n.12.*Royas.* 210

Pars.

Concessio nulla in parte substantiali in totum corruit ratione connexitatis & indiuiduitatis,d.95.n.24.*Meltio.* 231
Monitorij reproductio non requiritur de essentia,vbi pars citata comparet, decisione

Index

86. numer. 4. *Meltio.* pag. 211

Circunductio citationis non pendet à voluntate partium, sed Iudicis,d 78.n. 6. *Cerro.* 199

Confessio qualificata partis recipitur in possessorio iudicio fauore possidentis absque vlla qualitate vitij,d.11.n. 2. *Meltio.* 20

Pater.

Acquisita per filium degentem sub patria potestate cum pecuniis à Patre profectis patri sunt quæsita pleno iure, d. 76.n. 11.*Otthobono.* 196

In donatione facta Patri absque mentione filiorum filiæ tam primi quam secundi matrimonij possunt consequi contingentem sibi portionem rei donatæ,d.87.n.3.*Otthobono.* 214

Aditio quæ desumitur ex possessione Patris bonorum hæreditariorum nomine filij intelliguntur ad fauorem solius masculi licet adsint,& feminæ,stante Statuto fæminarum exclusiuo,d.50.n.22.*Cerro.* 131

Pater per spuriorum legitimationem non potest priuare legitimam sobolem debita portione, d. 54.n.18.*Corrado.* 144

Testator instituens filios alterius potest prohibere vsum fructum hæreditatis Patri, d. 46.n.10.*Corrado.* 121

Participatio.

Participatio commodi proprietatis in hæreditate filiis relicta satis resultat,& euidenter probatur in Patre ex institutione ipsius in vsufructu cum plena bonorum administratione ac ab omni reditionis rationum, ac confectione inuentarij plena liberatione d.46.n.7. *Corrado.* 121

Particula.

Particula copulatiua,& quam naturam habeat,& quomodo distinguatur *à particula siue*, d. 14. n.10.*Terracinen.* 26

Paupertas.

Paupertas satis dicitur probari cum iuris communis præsumptioni conueniat & verisimilis admodum sit, ac proinde ad persuadendum iudicis animum sufficienter iustificatur, d.22. n.7.& 8.*Corrado.* 45.& 46

Paupertas ad effectum arguendæ conclusionis instrumentis dotalibus satis dicitur probata ex leuioribus probationibus satis etiam multis adminiculis constantibus, quæ iuris communis præsumptioni conueniunt,& maxime verisimiles sunt,d.23.n.6.7.& 8.*Corrado.* 49. & 50.

Patruus.

Confessio facta filiationis à Patruo constituit Nepotem, in quasi filiationis possessione contra ipsum confitentem, & illum pro tali denominantem,d.83.n.8.*Cerro.* 207

Pecunia.

Expressio causæ in instrumento census præbet coniecturam versionis pecuniarum in causam expressam,d.16.n.26.*Bicchio.* 31

Anterior creditor solum personalem habens regulariter non potest auocare pecunias posteriori solutas d.18.n.4.*Albergato.* 36

Creditor anterior etiam cum sola personali potest auocare pecunias posteriori solutas ex causa dotis,& lucri,d.ibid. n. 6.7. 36

Probatio versionis pecuniarum in causam in instrumento census expressam resultat ex vicinitate contractus censualis, & actus de quo fuit causa expressa,d.16. n. 28. *Bicchio.* 32

In deliberationis actu præsens pecunia de iure requiritur,d.77.n.11.*Otthobono.*pag. 198

Facultatem recipiendi pecuniam sub interesse cambiorum concessam sub aliqua conditione:purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari tum pro iustificatione mandatarij dum pro indemnitate mandantis, vt ille posset vel pecunias aliunde sub leuioribus fortè vsuris vel aliter prouidendo grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demum se eximere, & liberare,d 60.n.6.*Pentingero.* 159

Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias pro illis postea consignandis de iure consulit vtrique parti, & omnibus interesse habentibus,d.4.n.18.*Meltio.* 11

Mandatum de consignando denegari non potest quotiescumque constat pecunias sequestratas spectare ad debitorem, d. 5. n. 2. *Dunozet Decano.* 12

Pecuniæ in banco dicuntur esse in dominio illius sub nomine cuius sunt descriptæ, ibid.n 3.4.5.6.7. & 8. 12

Cambia non debentur nisi ex pecunia numerata,& effectiuè non nisi debentur cambia, quò super cambiis negotiari possit, d.7.n. 13.*Dunozet Decano.* 16

Pœna.

Pœnæ secundo nubentium quoad successionem in bonis filij non habent locum nisi in proue nientibus ex paterna substantia, d.42.n.16. & 19.*Bicchio.* 113

Pœnæ secundò nubentium fauore filiorum inductæ non militant in bonis aliunde quam ex parte quæsitis,d.ibid. n.44. 114

Pensio.

Fructus præsumuntur à detentoribus bonorum percepti in illa quantitate ad quam ascendit annua pensio locationis per aliquod temporis spatium continuatæ,d.6.n.4. *Dunozet Decano.* 13

Primus conductor quando post solutionem pecuniarum in causa pensionis factam à secundo conductore continuat retinere rem locatam potest condemnari ad solutionem pensionum postea decursarũ,d.15.n.14.*Meltio.* 27

Peritus.

Relatio secunda periti & si post sententiam conformis primæ ante sententiam in processu existente non vti noua probatio, sed cum validatio eius primæ delucidatio reputatur,d.58.n.6.*Verospio.* 155

Peritus ad certam peritiam electus excendendo fines officij sui nullam reddit suam peritiam, d.21.n.7.& 8.*Otthobono.* *Periculum.* 43

Euictionis periculum solum excusat emptorẽ retinentem pretium à mora non autem à fructibus compensatiuis,d.61.n.4.*Verospio.* 161

Persona.

Dictio supradicta est personalissima & restringit dispositionem ad personas contemplatas nec vltra eas extenditur,d.100.n.4.*Cerro.* 240

Qui non renunciat sub pacto,vt certę personæ constituatur, sed approbat voluntatem futuræ dispositionis iam sibi declaratam non captat liberam tentandi facultatem,d.100. n.14.*Cerro.* 241

rerum notabilium.

Petitio.

Libellus, & petitio quando continet duo capita ad fundandam intentionem actori, & iudex in corpore sententiæ libello fauorabilis vnum dumtaxat expreſſerit, censetur etiam de secundo intellexiſſe, vt illi sententiam plenius conformaret,d.79.n.17.*Cerro.* pag.201

Pignus.

Saluianum licet sit interdictum adipiscendæ possessionis est tamen de pignoribus id est de possessione rerum obligatarum, dec.19. n.13.*Corrado.* 39

Executio mediante captione pignorum non est necesse,quod præcedat ex primo decreto ad iudicationem quotiescunque bona adiudicata repeliuntur iam suppoſita pignori, & hypotecæ ad fauorem creditoris, dec 66. num.17.*Meltio.* 175

Aliud dici potest respectu adiudicationis pignoris prætoris,ibid.n.18. 175

Pignore conuentionali cessante præcedere debet executio ex qua formatur pignus prætorium, dec.ibid.n.19.Autor.ibid. 175

Creditor sub obligatione camerali potest eligere vnum ex pignoribus debitoris sibi bene visum pro satisfactione sui crediti,d.34. num.14.*Cerro.* 92

Pignora pecunia soluta ipso iure ad dominum reuertuntur,dec.35.n.30.*Peutingero.* 95

Pecuniæ etiam pignori dari possunt, dec.5.n.8. *Dunozet.* 12

Excluditur possessio portionum ex petita earundem intermissione,d.9.n.1.*Verospio.* 18

Possessio.

Præceptum de discedendo è domo supponit possessionem in præceptore,d.11.n.4.*Meltio.* 20

Possessio titulata non titulatæ,præfertur in iudicio possessorio,dec.ibid.n.6.Autor idem. 21

Sequestrum iudicis ritè, & rectè procedentis turbat possessionem naturalem, & ciuilem, ibid.n.7. 21

Possessor lite pendente non est remouendus à sua possessione,d.ibid.n.11.*Meltio.* 21

Possessio, constitutarij compatibilis est cum possessione alterius,immo alium possidere supponit,d.16.n.11. *Bichio.* 30

Immissio ex vtili Saluiano interdicto obtinetur probatis extremis necessariis in possessione in reo conuento nec non creditor cum hypotheca,d.16.n.13.*Bicchio.* 30

Saluianum licet sit interdictum adipiscendæ possessionis, est tamen de pignoribus id est possessione rerum obligatarum dec.19.n.3. *Corrado.* 38

In Saluianum cessante immissionis causa ex satisfactione crediti illi, qui possidebant sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra delegantem restitutionem datur actio spolij d.82. n.1.*Orthobono,* 205

Confessio filiationis facta à Patruo constituit nepotem in quasi possessione filiationis contra ipsum confitentem,& illum pro tali denominantem,d.83.n.8.*Cerro.* 207

Immissus in possessionem auctoritate Iudicis ritè & rectè procedentis debet manuteneri, dec.84.n.2.*Royas.* 209

Locatio non probat possessionem,dum pensio non probatur recepta,d.97.n.5.*Verospio.* 235

Possessio emphyteutæ probatur ex locationibus rei emphyteuticæ continuatis,& effectum fortitis,d.67.n.1.*Celso.* 177

Possessio apprehenta propria auctoritate, & sine citatione dicitur clandestina, & turbatiua, dec 67.n.4.*Celso.* 177

Mandatum de manutenendo conceditur existenti in possessione ipsa probata,dec.ib.n.3. *Celso.* 177

Qui interim debet in sua possessione manuteneri,ib.n.8. 177

Aditio hæreditatis non transfert in adeuntem naturalem bonorum possessionem anteaquam fuerit actualiter apprehensa, d.59. num.9.*Corrado.* 158

Conductor agnouit possessionem ex parte locatoris,d.3.n.30.*Bicchio.* 8

Ius dominij superueniens administratori illico murat causam possessionis ex iure administrationis in ius proprij dominij, & possessionis,d.4.n.15.*Meltio. Possessor.* 10

Contumacia possessoris,siue detentoris bonorum satis excusatur ob quamlibet causam etiam probabilem, & coloratam quam haberet contradicendi,d.36.n.15.*Corrado.* 98

Sententia non purgat malam fidem possessoris d.53.n.9.*Arguelles.* 139

Rota non onerat bonæ fidei possessores in fructibus, qui percipi potuerunt quando violenti non sunt,d.ibid.n.32.ibid. 141

Possessor malæ fidei est condemnandus ad fructuum etiam non exactorum,& qui poterunt exigi restitutionem,quando debitores minus idonei reperiantur,dec.ib.n.35.ib. 141

Possessor est citandus in iudicio immissionis,decis.66.n.3.*Meltio.* 174

Possessor cum titulo est legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis,d.76.n.13.*Orthobono.* 196

Possessorium.

Confessio qualificata partis recipitur in possessorio iudicio fauore possidentis absque vlla qualitate vitij,d.11.n.2.*Meltio.* 20

Probationes leuiores sufficiunt in possessorio iudicio ad consequen. mandatum manutentionis,d.ib.n54.*Meltio.* 22

Sequestrum præmittitur contra succũbentem in causa; non tamen in iudicio possessorio, dec.ib.n.10.11.*Meltio.* 21

Interpretatio voluntatis testatoris ex coniecturis adducta vbi subdubia admittenda non est in possessorio summarioque Saluiani iudicio,d.59.n.16.*Corrado.* 159

Potestas.

Voluntas quandoque metitur à potestate, decis.12.n.7.*Cerro.* 21

Præiudicium.

Sententia non potest transire in iudicatum contra non citatos,& super articulo iudicato interesse non habentes, nec illis vllum potest inferre præiudicium,d.54.n.8.*Corrado.* 143

Cedens iura non potest eis amplius vti super re cessa in præiudicium cessionarij,&causam habentium ab eo,d.19.n.15.*Corrado.* 39

Nati longè post obitum Aui non illis succedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis superexistentis, d.100. n.25.*Cerro.* 143

Index

Præsentia.

Præsentia vel scientia contrahentium generaliter in implemento conditionis non est necessaria,d. . .n. 6. *Arguelle* . 164

Præsentia partis supplet defectum citationis, decis 66 n 15. *Meltio.* pag. 175

Præscriptio.

Præscriptio contra hæredem non inchoatur nisi ab aditione hæreditatis, dec.41. n.18. *Corrado.* 110

Præscriptionem opponens tenetur principium ac finem temporis necessarij pro eius complemento probare,d 41.n.19.ib. 110

Præceptio interumpitur ex actis, & instantiis iudicialiter factis etiam similibus præscriptioni, detrahẽdum est tẽpus pupillaris actionis illius contra quẽ prætẽditur,d.41. 21. 22.ib.110.& 111

Præscriptio non datur contra actionem non natam neque intrat in vitam illius qui est in mala fide,d.57.n.4.5. *Peutingero.* 164

Præscriptio Statutaria non habet locum in actione reali,dec.33.n.*Otthobono.* 70

Restitutio in integrum aduersus præscriptionem competit probabilis ignorantiæ, ibid. num.7. 90

Scientia tutoris in illa re cuius implementi durat tempus post finitam tutelam non debet illi in negligentiam imputari, si finita tutela inde sequatur minor aliquod præiudicium maxime in terminis præscriptionis,d.33.n. 1.& seq.*Otthobono.* 90

Scientia in fœminis non præsumitur ex retentione scripturarum.& maximè in terminis restitutionis aduersus præscriptionem, dec.43.n.17. 116

Præsumptio.

Præsumptio leg. scripturas C. qui pot. in pign. habeantur ex pluribus colligitur ad infirmandam Apocam,d.5.n 9. *Dunozet.* 11

Præsumptio valida plurimum operatur ad mouendum animũ Iudicis,d.21.n.11.*Otthobon* .43

Paupertas satis dicitur probari, cum iuris communis præsumptioni conueniat, & verisimilis admodum sit, ac proinde ad persuadendum Iudicis animum sufficienter iustificatur, d.22. num.7.*Corrado* 45

Simulationis præsumptio validè resultans in actu,non eliditur per interuentum personæ diuersæ,illi tamen cum quo simulatur coniunctissime,d.c.23.n.14. *Corrado.* 50

Instrumentum secundum diuersum à primo super eadem re auget præcedentem simulationis præsumptionẽ,d.22.n.1. *Corrado.*46

Probatio oriens ex instrumento,adminiculis, & iuris præsumptione pro actus veritate munito præualet testi,ipsum esse simulatum deponenti,dec.24 n 35.*Corrado.* 57

Probatio filiationis respectu progenitoris, cum sit,vel impossibilis,vel difficillima, solæ præsumptiones & coniecturæ admittuntur, cum istæ simul coacernatæ, in hac materia, faciant plenam,& concludentem probationem contra quoscunque,d.83.n 1 *Cerro.* 206

Actus dispositiuus ad alium ab aliquo intentatus ,quando ille postea abstinuit deuenire ad actum secundum, non inducit aliquam præsumptionem contra ipsum quæ illi præiudicare possit, quoad alia inde obuenientia,d.15.n.15.*Meltio.* 27

Præsumptio pro solemnitate actus non iuuat, quando controuertitur adhuc illius substantia,d 7.n.9.*Corrado.* pag 4

Fideicommissarius, qui vult dotationem, seu alienationem ex causa dotis infringere, quando pro negatiua occurrit aliqua præsumptio, vt quando Pater puellæ erat pauper allegando potuisse dotem constitui aut solui in bonis liberis, illorum existentiam, in qua se fundat paobare debet.d.16.n. 21. *Bicchio.* 31

Præsumptio,quod dispositio testamentaria sit facta contemplatione alterius non tollitur ex eo quod commodum ipsius referatur in alterum concurrentibus aliis, quibus ea rectè percipitur,demonstrationibus,d.46.n. 3.& seq.*Corrado.* 121

Liquidatio fructuum bonorum immobilium, fit ad rationem quinque pro centenario, & anno, quia ex præsumptione legali tanti regulariter huiusmodi fructus æstimari solent, d 56.n.10.*Corrado.* *Pretium.* 153

Æquitas leg. curabit, declaratur obtinere locum in casu, quo pretium penes emptorem pro securitate euictionis remansisset, d.16. n.3.& 4.*Verospio.* 161

Bona subhastata minori pretio illorũ veri valoris,vendi solent.d. 6 n.31 *Meltio.* 176

Litterarum pretium in *Statut. Urb.lib.*1.c.147. taxatur ad baiocos quindecim pro qualibet, dec.77.n.5.*Otthobono.* 197

Creditor recepto pretio rei hypothecatæ eiusdem rei cõmodum substantialiter consecuturum perinde, ac si illam penes se haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit,d 15. n.9 *Corrado.* 39

Consensus præstitus venditioni fundi hypothecati,non præiudicat respectu actionis uper pretio competenti, nisi iam consensum fuerit etiam distractioni pretij exinde redigendi,d.3.n.2.& seq.*Bicchio.* 6

Pretor.

Pignore conuentionali cessante, procedere debet executio ex qua formatur pignus prætorium, dec.66.n.19.*Meltio.* 172

Primogenitura.

Ex quibus dicatur quis cõstituisse perpetuam primogenituram inter omnes in testamento expressos,& ordine successiuo vocatos, decis.100.n.16.Auctore *Cerro.* 242

Primogenituræ dicuntur institutæ pro maiori agnationis conseruatione, ibid.n.18 &19. *Cerro.* 242

Primogenituræ vinculum diuturna obseruantia declaratur,d.86.n.12.*Meltio.* 213

Princeps.

Opinio *Couarruuiæ* tenentis,hoc non procedere in Statutis conditis à principe habente iura Imperij,cum sint licita, & honesta reputetur, d.73.n 25.*Arguelles.* 190

Priuilegium.

Priuilegium mulieri competens vitio vrgente ad inopiam, agendi vt dos ponatur in turo pro alimoniis suis, & familiæ personalissimum est,& nec ad filios transit,d.3.n 26 *Bicchio.*8

Attentata petuntur reuocari via priuilegiata.Venientes autem ex alia via neglecta hac via attentator non gaudet illius priuilegio, d 37. n.4.*Dunozet.* 100

rerum notabilium.

Probatio.

Quando probatio defumitur,ex fola affertione emiſſa conſtante matrimonio,priuilegia dotis non imitant d.71.n.18 *Bichio.* pag.186

Conſtituto aduerſarij quibuſcunque probationibus præferenda dec.74.n.3.*Veroſpio.* 192

Quæſtio a procuratore ſub ampliſſimis clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtituto peracta eandem vim probationis obtinet ac ſi ab eadem principali fuiſſet concepta,ita vt tanquam minùs legitima ab eodem impugnari nequeat,d.74.n.6. 192

Relatio periti,& calculatores de conſenſu partium electi facit probationem probatam, & omnino debet attendi donec de errore plenè,& concludenter doceatur,d.75.num.14. *Cerro.* 194

Exceptio apponi non poteſt à tertio niſi concludenter per eũ fiat probatio,ibi.n.15. 194

Probatio mandati facta per Teſtes nihil operatur,niſi ad excuſandum procuratorem à pœna falſi,& expenſis,d.62.n.41.*Arguelles.* 164

Probatio mandati facta per Teſtes reum iuuare non poteſt ſi quando is cœperit poſtea à domino conueniri,ibid.n.42.& 46. 164

Probatio quæ reſpectu temporis dubia redditur attendenda,n.5.d.66 n.13.*Meltio.* 175

Statutum Bononiæ de probationibus, verſic. *poſſit etiam probari per Teſtes*, declaratur non habere locum in ratione adminiſtrationis, dec 1.n.4.*Otthobono.* 4

Coniectura ex probatione contrariorum elicitur,d.3.n.10.*Royas.* 7

Probatio oriens ex inſtrumento adminiculis, & iuris præſumptione pro actus veritate munito præualet Teſti ipſum etiam ſimulatum deponenti,d.24.n.15.*Corrado.* 51

Probationes in arduis cenſentur ſufficientes, quæ haberi poſſunt ac Iudicis animum inducere ad credendum talem eſſe veritatem,procedit concluſio etiamſi agatur de probatione negatiua, ibid.n.36. 61

Non admittitur probatio vnius Teſtis nec Teſtium de auditu contra declarationem ſolemniter factam in inſtrumento, dec.31.n. 10. *Corrado.* 86

Probationes non admittuntur in illa inſtantia,vbi cauſa commiſſa fuit cum clauſula *ſi quid excipiendum*,d.10.n.8.limitatur,n.10. *Meltio.* 19

Debitor condemnatus quotieſcunque nouas probationes facit non impeditur creditor quin nouis iuribus,& probationibus vti valeat ad elidendam probationem iam factam ibid n.9 20

Inſtrumentum facit probationem probatam, dec 15.n.3.*Meltio.* 28

Probatio verſionis pecuniarum in cauſa inſtrumenti cenſus expreſſa reſultat ex vicinitate contractus cenſualis,& actus de quo fuit cauſa expreſſa,d.16.n.28.*Bicchio.* 32

Probationem non inducit legitima confeſſio extraiudicialis ad fauorem abſenti pro quo nemo fuit ſtipulatus,d.20.n.4.*Corrado.* 41

Æquitate canonica attenta confeſſio etiam extraiudicialis ad fauorem abſentis pro quo nemo eſt ſtipulatus plenam facit probationem , & Rota ſemper ſecuta fuit hanc opinionem, ibid. numer. 7. 8.9. 10.& 14.pag. 41 & 42

Probatio alienationis non deducitur ex inſtrumento non effectuato cum nullius ſit ad hunc effectum conſiderationis perinde ac ſi celebratum non fuiſſet,d.41.n.9.*Corrado.* pag.86

Probationes in materia difficilis probationis hunc conjecturis, ac præſumptionibus Iudicis arbitrio penſandis,d.46.n.2.*Corrado.* 109

Ex nouis probationibus ſententia poteſt iuſtificari quando agitur de illius confirmatione non autem ſi agatur de manutentione eius, qui de tempore inſtituti Iudicij poſſidebat, deciſ.36.n.18.*Corrado.* 99

In Iudicio poſſeſſorio leuiores probationes ſufficiunt pro iuſtificatione Dominij cum de illo tunc non agatur principaliter ſed incidenter,d.51.n 9.*Corrado.* 134

In Probationes exactiſſime non requiruntur materiæ liquidationes,ſed leuiores ſufficiunt,deciſ.53.n.31.*Arguelles.* 141

Liquidatio fructuum in materia euictionis ſtante ipſius temporis certitudine leuiores probationes requirit arbitrio Iudicis, d.56. n.12 13.& 14.*Corrado.* 148

Relatio ſecunda periti, & ſi poſt ſententiam conformis primæ ante ſententiam in proceſſu exiſtenti non vti noua probatio, ſed conualidatio eiuſque primæ dilucidatio reputatur,d.58.num.6.*Veroſpio.* 155

Probatio identitatis bonorum eſt requiſitum ſubſtantiale ad obtinendam immiſſionem vigore *l.fi.C.de Ed.D.Adr.toll.*86.n.9. *Meltio.* 211

Proceſſus.

Proceſſus factus cum Procuratore pupilli à Tutoribus conſtituto ante litem conteſtatam ſine Iudicis decreto non valet,d.28.n.7.*Meltio.*77

Ex ipſo proceſſu veritas ſententiæ probatur in quo conſtat de iuriſdictione mandantis, & citationibus ac obſeruantia terminorum ſubſtantialium *iuxta dec.Verall.* 262.*part.*2. d.54.n.1.*Corrado* 143.d.55.n.1.147.& d.86. num.3.*Meltio.* 211

Relatio ſecunda periti & ſi poſt ſententiam conformis primæ ante ſententiam in proceſſu exiſtenti non vti noua probatio, ſed conualidatio eiuſque primæ dilucidatio reputatur,d.58.n,6.*Veroſpio.* 155

Proceſſus per contradictas de Stylo Curiæ ſit potius ex vrbanitate,quam ex neceſſitate,& ſubſtantia cauſæ,d.95.n.4.*Meltio.* 229

Procurator.

Solutio pecuniarum facta agenti ſeu Procuratori non eſt ex cauſa habili ad transferendum in eam pecuniarum ſolutarum dominium,d.5.n.1.*Dunozet Decano.* 12

Procurator in Iudicio non creditur quiſquam niſi mandatum proferatur ita vt legi poſſit, dec.72.n.35.& 47.41.& 49.*Arguelles.* 187

Procuratoris declarati in Iudicio ſe nolle eſſe Procuratoré nõ inficit actum poſtquam eſt iam Dominus litis effectus , inuito actore qui propterea valide contra ipſum proſecutus fuit iudicium,d.77.n.13.*Otthobono.* 198

Procurator non dicitur qui onus ſibi de mandato non acceptato , deciſ.33. numer. 1. *Cerro.* 224

Productio.

Productio calculi cum nihil ex aduerſo fuerit apoſitam poſt laptum terminum ad dicendum

contra

Index

contra iura producta tribuit ius quæsitum parti producenti,d.77.n.7.*Ottobono.* pag.197

Prohibitio.

Prohibitio restricta ad certam personã non porrigitur ad alias,vbi etiam concurrit eadem ratio, decis.25.n.9.*Corrado.* 60

Prohibitio facta à Testatore de alienandis bonis, quæ fideicommisso suppositi non extenditur ad præiudicium legatariorum in eodem Testamento, sed videtur potius adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam Testator in suo patrimonio sperauerat, dec.58.n.9. *Verospio.* 155

Prohibitio expressa alienationis in emphyteuti exercet vim præcedentis clausulæ *ad habendum*,d.78.n.13.14.15.& 17.*Corrado.* 200

Prohibitio alienationis rei emphyteuticæ in cõcessione apposita eneruat vires præcedentium clausularum, decis.79.n.5.11.12. & 13.*Cerro.* 202

Promissio.

quamuis Promissio præcesserit confessio dotis dum recepto à viro post eius decoctionem emissa in præiudicium Creditorum fidem non facit,d.3.n.1.*Bicchio.* 6

Vbi verba continent expressam obligationem reddendi rationem clare conuincunt promissionem quod administrator reliquatum restituat,d.9.n.2.*Ottobono.* 13

An extinguatur promissio dote promissa per mortem matris si filia prædecedat, d.14.n.2. *Terracinen.* 24

Dos promissa, & non soluta ad effectum lucri habetur perinde ac si soluta fuisset, dec.18. num.2.*Albergato.* 36

Pauperras mulieris præsefert magnum inuerisimile quod notabilem summam, suum statum excedentem in dotem soluerit, vnde arguitur simulatio promissionis,d.22.n.8.*Corrado.* 46

Promissio præcedens dotis sequentis veritatis confessionem comprobare solet.ib.n.16 47

Commodum cuius respiciat promissio dotis licèt sit facta diuersæ personæ ad hoc vt cognoscatur collusio, potissimum attendi debet,d.23.n.15.*Corrado.* 51

Promissio de inuestiendo inducit contractum, & idem operatur ac si inuestitura facta fuisset, & importat stipulationem, decis.29.n.12.& 13. *Mettio.* 80

Promittens.

Venditor asserens rem liberam ipsamque solum seruare promittens potest in casu detecti oneris condemnari ad deponendum pretium pro cautione, & identitate emptoris, donec liberatio sequatur,d.32.numero 16. *Cerro.* 89

Prorogatio.

in Emphyteusi,Prorogatio gradus concessionis in personas non approbatas, sine consensu non est admittenda,d.38.n.8.*Meltio.* 101

Q

Qualitas.

QValitas vitij reiicitur à confessione qualificata partis in possessorio Iudicio, fauore possidentis,d.77.n.2.*Meltio.* 198

Quantitas.

Pro concurrenti quantitate solùm æris alieni ex fideicommisso detrahendi, tenet Alienatio bonorum fideicommissi, d.16.num 30. *Bicchio.* pag.32

in Quantitatis proprietario ex legato cum onere, vbi valor legati relicti, iniunctum onus excedit; causa onerosa non concurrit ad effectum repetendi solutum posteriori creditori,dec.18. num.10.*Albergato.* 36

Quietantia.

Quietantia à Procuratore, sub ampliſſimis clausulis ad exigendum,& quietandum constituto, peracta: eandem vim probationis obtinet, ac si ab eodemmet principali fuisset conscripta: itavt tanquàm minùs legitima, ab eodem impugnari nequeat,d.74.n.6.*Verospio.* 194

R

Ratificatio.

PEr Ratificationem subsequentem contrahentis non conualidatur contractus nullus,nisi probetur prius in ipso plena scientia nullitatis,ne dum facti,sed etiam Iuris, dec.8.n.10. *Ottobono.* 17

Ratificatio actus,semper continet in se conditionem,si aliàs firmus sit,& validus,ib.n.11. 17

Et ea ratione, quia ratificans potuit credere, obligationem fuisse validam,ib.n.12. 17

Ratificationem partis indicant molestiæ indiciales ab vna parte cessantes;& quòd amplius acta impugnari nequeant,d.12.n.9.*Cerro.* 21

Ratificatio idem operatur, ac mandatum, licet specialis in actus requiratur,ibid.n.10. 21

Ratio.

Ratio prima in periodo testantis, licèt addita sit, & secunda ad eius corroborationem apposita sit contemplationem testatoris, ac dispositionis finalem,& præcipuam causam, d.16.num.30. *Corrado.* 123

Licèt ad hunc effectum sufficeret quod esset æquè principalis,& coniunctim adiecta,n.33. 123

Immo,& secundaria,n.34. 123

Eoque maximè vbi sunt commemorata merita filiorum,ob ætatis tenuitatem,nondum meritorum compotum, nisi Patris contemplatio suppleuisset,ibid.n.35. 123

Rationes expressæ, & cumulatæ in testamento facto à muliere, censentur deductæ ad obtegendam, & colorandam mariti contemplationem,quando aliæ fortiores pro ea vigent coniecturæ,ac verba, quæ non solum suadent, sed demonstrant;principium,medium,& finem, ac totius dispositionis substantiam fuisse in præscripta contẽplatione constitutam,ib.n.39.124

Et propterea,licet aliàs veræ forent,cum tamen sic adiectæ cẽseantur in fraudem,ac circumscriptionem legis, attendi non debent, sed sunt reiiciendæ,ib.n.40. 124

Ratione connexitatis,& indiuiduitatis,concessio nulla in patre substantiali in totum corruit, d.95.n.42.*Meltio.* 231

Ratiocinium.

In simplex ratiocinium resoluitur epistola à testatore super sua dispositione scripta;ita vt haberi debeat perinde, ac si scripta nõ fuisset,vnde si nouam dispositionem non fecit, in eadem permansisse censetur,d.34.num.5. *Cerro.*

Receptio. 92

Receptio solutionis ab alio, quàm à debitore regu

regulariter non inducit liberationem ipſius debitoris, deficientibus requiſitis neceſſariis ad delegationem inducendam,d.15.n.12.*Meltio*,pag.27.Quod procedit etiam in receptione nouæ obligationis,deficientibus requiſitis neceſſariis ad nouationem inducendam, ex quo tunc cenſetur potius facta cumulatiuè,ibid.

Reconductio.

Reconductio rei locatæ intelligitur facta cum eadem penſione,& ſub eiſdem pactis, & obligationibus poſitis in primo contractu, d.15. num.6.*Meltio.* 28

Reintegratio.

Poſſeſſio ad effectum reintegrationis expoliati, ſatis probatur ex ipſo iudicio contra eam per expoliantes inſtituto, mandatoque petitio ac relaxato,d.36.n.23.*Corrado.* 99

Reintegratio iniuſtè ſpoliati, non impeditur niſi ius præſenti ſpoliantis euidenter conſtet per confeſſionem partis, vel rem iudicatam, aut aliam æque indubitatam probationem, aliàs enim dici non poteſt conſtare de iure, vel non iure alterius partis, quamdiu contrarium probari valet,d.36.n.29. 100

Relatio.

Relatio ſecunda periti, etſi poſt ſententiam,conformis primæ ante ſententiam in proceſſu exiſtenti,non vti noua probatio ſed conualidatio eiuſque primæ, dilucidatio reputatur,dec.85. num.7.*Veroſpto.* 155

Adeoque pro coadiuuanda probatione iuſtitiæ ſententiæ admitti debet, ac ſi tunc temporis fuiſſet in actis producta. ibid.

Relatio ſupponit relatum in referente, ita vt pacta in antecedenti inueſtitura, ad quam præſens relationem habet,cenſeantur in hac repetita: perinde ac ſi etiam in iſta eadem fuiſſent appoſita,d.78.n 25.*Cerro.* 201

Legalis prohibitio per relationem ad antiquas inueſtituras,iuncta prohibitioni contrahentium explicitæ, ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica relinquantur, & deueniant ad aliam Eccleſiam,interdicit omnẽ, & quamcunque potentiam alienandi dicta bona vſque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri, d.70.n.11.*Cerro.* 202

Relatio periti, & calculatoris de cõſenſu partium electi,facit probationem probatam,& omninò debet attendi donec de errore plenè, & concludenter doceatur.d 32 n.15.& 17.*Cerro.* 89

Remedium

Remedium ſubſidiarium reſtitutionis in integrum,eatenus competit minori, quatenus habere non poteſt recu ſum contra tutorem, ſcientem & negligentem,occaſione paſſæ præſcriptionis,d 33.n.13.*Otthobono.* 90

Remedij *l.fin. Cod. de edict. Diu. Adr. toll.* interd. adipiſcendæ, quod hæredi ſcripto competit, extrema ſunt:exhibitio teſtamenti non aboliti, aut cancellati:docere de obitu teſtatoris, & de identitate rei,d.76.n.1.*Otthobono.* 195

Remedium vtilis Saluiani, competit contra poſſeſſores vigore hypothecæ dec.95. numero 1. *Peringero.* 229

Religio.

Per Religionis ingreſſum vltimi ex linea inueſtiti, ipſa linea, ad effectum deuolutionis emphyteuſis, non poteſt dici finita; dum ſaltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monaſterium,dec.79.n.7.*Cerro.* pag.202.n.2.declaratur,n.ſeq.

Renouatio.

Renouata, & continuata præſumitur locatio ſemel facta,eadem penſione,ſeu affictu:ex diſpoſitione tam iuris communis, quàm ſtatuti bononien.dec.6.n.3.*Decano.* 13

Renouationi emphyteuſis vt ſit locus res debet ad dominum directum eſſe reuerſa, d.58.n.19 *Meltio.* 156

Renouandi, nec alienandi in extraneos facultas non tribuitur in emphyteuſi Eccleſiaſtica, vigore clauſularum *ad habendum,& in perpetuum* in inueſtitura appoſitarum,quæ debent intelligi iuxta naturam contractus, cui adiiciuntur, dec.79.n.2.*Cerro.* 202

Renunciatio.

Renunciatio facta per fœminas dotatas,de omnibus bonis paternis,maternis,& fraternis, quæ quomodocunque, & qualitercunque tam ex teſtamento,quàm ab inteſtato, ac alia quauis cauſa prætendere poſſint,&c. clauſulis ampliſſimis, & generalibus concepta. Reſoluitur in pactum de non ſuccedendo eiidem, in quorum hæreditate nullum ius, ob dotem receptam,nec competebat,nec competere poterat, dec.84.n.8.*Coyas.* 209

In renunciatione, non requiritur inſinuatio, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæſita,ſuper qua nullum ius,nec in re,nec in ſpe,renuncianti competebat, ibid.n.10. 209

Renunciatio materna, non valet præiudicare filiis venientibus ex perſona propria, ob præcedentiam matris,ibid.n.13.declaratur,num.14. Eoque magis,dum renuncians promiſit pro ſe, & hæredibus,n.15. 210

Repræſentatio.

Repræſentatio non admittitur in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſub hac forma, *pro ſe, Filiis, & Nepotibus*,dec.38.n.3.*Meltio.* 102

Reproductio.

Reproductio monitorij non requiritur de eſſentia,vbi pars citata comparet,dec.86.numero.4. *Meltio.* 211

Reproductio citationis, non alia ratione requiritur, quàm ad effectum reddendi certum Iudicem de vera, & actuali executione monitorij,ibid.n.5. 211

Reproductio realis citationis deducitur ex productione facta à curſore, ſub illis verbis: *facta realiter, ac tenoris, &c.* productionem realem denotantibus,ibid. n 6. 211

Repudiatio.

Repudiatio,ſeu renunciatio commodi Hæreditatis vxoris, facta à vitrico, non poteſt tollere ius filiis primi matrimonij:ex *bac ed.stal* proueniens: quibus non expectata alia ipſius acceptatione,ſtatim illud defertur,d.46.num.21. *Corrado.* 122

Repudiatio huiuſmodi præſumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonij ad priuandum illos lucro à lege delato, ibid. num.22. 122

Requiſita.

Requiſita *vulg. decif. Caputaq.*260 per ſententiam validam

Index

validam reddunt,d.78.n.3.*Cerro.* pag.199

Res.

Legatarius in re legata,prę̃fertur cęteris creditoribus teſtatoris,quando hæreditas eſt ſoluendo: ſecus autem,ea reperta non ſoluendo,d.34.n.9.*Cerro.* 92

Declaratur quòd præferatur in re legata creditori chyrographario, non habenti hypothecam,n.12. 92

Res admodum intricatas, & litibus inuolutas, non tenentur diſcutere creditores teſtatoris, ſed poſſunt ſe dirigere in rem legatam, etiam ad præiudicium legatarij,ib.n.11. 92

De re emphyteotica melioramenta, non debentur,donec pleniſſime probatum fuerit, quid impenſum,aut melioratum fuerit, deciſ.35.n.32.*Peutingero.* 96

Res ſponſæ à conſanguineis ſponſi tranſmiſſæ, quia ad vſum tantùm,ſoluto matrimonio, veniunt eius hæredibus reſtituendæ,dec.80.n.4. *Arguelles.* 204

Licet ſint res ad vſum ſolius mulieris aptatæ, & conuenientes,ib.n.5,ampliatur,n.6. 204

Ad rem difficilis probationis probandam, admittuntur teſtes etiam inhabiles, vbi non ita de facili poſſunt reperiri omni exceptione maiores, & veritas aliter haberi non poteſt,d.83.n.3.*Cerro.* 206

Vbi nec in re,nec in ſpe vllum ius renuncianti competebat ſuper hæreditate incerta, & nondum quæſita,inſinuatio in renunciatione non requiritur,d.84.n.10.*Royas.* 209

Res inter alios acta, vel iudicata, alteri nocere non debet,dec.41.n.8.*Corrado.* 109

Rem controuerſam, qui detinet,is poſſidere dicitur,ad effectum manutentionis, dec.11.n.1. *Meltio.*20.& qui rem exhibere, vel dimittere mandatur,n.3.

A re promiſſa,promiſſio formaliter diſtinguitur,d.14.n.8.*Terracinen.* 25

Rei locatæ retentio ex parte conductoris,& exactio penſionum ex parte locatoris, important tacitum vtrimque partis conſenſum,ad continuandam,ſeu renouandam locationem, d.15. n.5.*Meltio.* 28

Rem locatam,quando continuat retinere primus conductor, poſt ſolutionem pecuniarum in cauſa penſionis, facta à ſecundo conductore: poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum,ibid.n.14. 29

Quia rem cenſuariã non vendit venditor cenſus,nec minùs eam poſſidet, tam poſt venditum cenſum quàm antea:& cẽſum, quem vendidit,nullo modo poſſidet ipſe,ſed emptor clauſula conſtituti appoſita in inſtrumento cenſus;videtur inepta, d.16.num.2. *Bucchio.* 30

Rei cenſuatæ fructus capiendi propria auctoritate, clauſula conſtituti ad fauorem cenſuarij, præbet ipſi facultatem, ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus,ib.n.3. 30

Et illius facultatis vigore cenſuario competit aſſociatio contra tertium poſſeſſorem fundi cenſualis,ib.n 4. 30

Rem ipſam dumtaxat,prout geſta fuit, teſtes diſtinctè exponere debent: aliàs enim quando depoſitionibus interſerunt talia, quorum cognitio, ac definitio ad Iudicem ſpectat: & ſic videtur potius aliquod iudicium ferre;confuſa eiuſmodi depoſitio nihil concludit,dec.17 n.8.*Corrado.* pag.33

Tum re ipſa,tum expreſſis verbis plenè probatur Aditio hæreditatis ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto qui citra ius,& nomen hæredis fieri poſſit,ib.n.19. 34

Saluianum, licèt ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, eſt tamen de pignoribus id eſt de poſſeſſione rerum obligatarum, dec.19. n.3.*Corrado.* 38

Rei hypothecatæ recepto pretio, creditor, eiuſdem rei commodum ſubſtantialiter conſequutus eſt, perinde ac ſi illam penes ſe haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit,ibid.n.9. 39

Super re ceſſa cedens iura, non poteſt eis amplius vti, in præiudicium ceſſionarij, cauſam habentium ab eo,ib. n.15. 39

Æquitas *l. curabit*,ſemper admitti ſolet fauore domini rei venditæ,ac ipſius hęredum,quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura,penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte permanſerit, dec.61. num.2.*Veroſpio.* 161

Quando agitur reſpectu certæ rei, & ad rem aliquam petendam,atque ad illius traditionem:limitatur concluſio,quòd duo concurrere debeant ad præſumendam fraudem,&c. d.70.n.30.*Meltio.*184. quod recipit declarationem à n.præcedenti.

Pactum,quod res emphyteotica non poſſit deuenire ad manus mortuas operatur: quod nec minus in illas poſſit tranſferri pro aſſequenda æſtimatione, d.78.n.26.*Cerro.*201. ibid.

Ratio.

Rei emphyteuticæ alienationis prohibitio in conceſſione appoſita, eneruat vires præcedentium clauſularum,d.79.n.5.*Cerro.* 202

Res dubia.

Sententia contra vnum ex concreditoribus lata,& in iudicatum lapſa:vel os claudit alius: vel ſaltem magnum præbet in re dubia, veritatis adminiculum,d.3.n.9.*Bucchio.* 7

Res iudicata.

In rem iudicatam ſententia tranſit,cauſa appellationis per biennium non proſequuta:quo caſu & efficitur deſerta, niſi prorogata ſint fatalia: perinde ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum,d.32.n.1.*Meltio.* 97

Res iudicata inducitur per ſecundam ſententiam primæ conformem vigore ſtatuti, de duabus conformibus:ac proinde ſecunda executioni demandatur,ib.n.4. 88

pro Rei iudicatæ Appellatione deſerta ſufficit, cauſam ad partes remitti, & impedimenta remoueri,d.78.n.2.*Cerro.* 199

Rem iudicatam non impedit Appellatio,licet infrà legitima tempora interpoſita cum non fuerit infrà biennium proſequuta,dec.84.n.1. *Royas.* 209

Reſeruatio.

Reſeruatio Iuris tacita,in contractu non inducitur,vbi alterius iuris in eodem contractu facta eſt renunciatio expreſſa: quia id pariter,ſi voluiſſent,partes expreſſiſſent,dec 38. n.14.*Meltio.* 101

Reſtitutio.

Reſtituere tenetur vir fructus perceptos bonorum

Rerum notabilium.

vxore dotalium, vxore dissentiente, dec. 1. n. 1 [illegible] pag. 1
Ottobono.

Restitutio in integrum aduersùs præscriptionem, competit ex capite probabilis ignorantiæ, dec. 33. n. 7. *Ottobono.* 90

Remedium subsidiarium Restitutionis in integrum, catenùs competit minori, quatenus habere non potest recursum contra tutorem, scientem, & negligentem, occasione passæ præscriptionis, ibid. n. 13. 90

in terminis Restitutionis aduersùs præscriptionem, scientia in fœminis non præsumitur ex retentione scripturarum, ibid. n. 17. p. 91

Vtilitas, quæ prouenit ex transactione parti aliter læsæ, non impedit rescissionem ipsius transactionis ex capite læsionis, quando eadem poterat ei alio, etiam meliori titulo competere. Nec ideo inde recepta tenetur restituere, donec altera pars iustificet, legitimo iure ad se rem assignatam spectare, ex qua vtilitas fuit alteri percepta, dec. 24. n. 21. *Corrado.* 53

Restitutionem in bonis maternis faciendam, non potest impedire exceptio requirens altiorem indaginem, d. 31. n. 12. *Corrado.* 86

quæ Restitutio comprehenditur, quando maritus stipulatus est in Instrumento dotis, eam restituere illis, quorum interest, ibid. n. 13. 88

Quo casu, nullo modo retardanda, n. 14. 88

Restitutio fructuum debetur, & mala fides inducitur per solam denunciationem factam emptori, quòd venditor Dominus non esset, d. 53. n. 14. *Arguelles.* 140

ad Restitutionem fructuum, non solum à die motæ, aut denunciatæ litis, sed ab ipsa occupatione, sufficit declarari, titulum fuisse iniustum, per quod, titulus reducitur ad non titulum, ib. n. 15. 140

pro Restitutione pretij solutionis, competens euictionis remedium, extenditur etiam ad damna, & interesse, dec. 55. n. 12. *Corrado.* 148

ad Restitutionem pretij Rei venditæ, emptor iustam habet causam compellendi venditores, cæterosque obligatos, experiendo actionem pro rescissione contractus, ob hypothecam in re vendita detectam, quam liberam, immunem, & expeditam, sub clausulis executiuis promittit manutenere Venditor, quamvis euictio actualiter sequuta non fuerit, dec. 75. n. 13. *Cerro.* 194

ob commissam moram in Restitutione dotis, seu residui, ad hoc vt debeantur interusuria dotalia mulieri relictæ, ex dispositione *Statuti Vrbis lib. 1. cap. 137.* requiritur quòd facta interpellatio Iudicialis, decis. 82. num. 4. *Ottobono.* 226

pro Restitutione dotis, quoties bona libera non supersunt, Bona fideicommisso Ascendentis supposita tenentur vigore *Auth. res quæ, Cod. communia de legat.* dec. 91. n. 9. *Verospio.* 222

Beneficium concessum sub conditione aliquid adimplendi infrà certum tempus, eo elapso, mora est purgabilis, nec competit restitutio, dec. 95. n. 35. *Mellio.* 232

Retentio.

ex Retentione scripturarum scientia in fœminis non præsumitur: Et maximè in terminis restitutionis aduersùs præscriptionem, d. 33. n. 17. *Ottobono.* 91

Retentio non competit pro credito illiquido, dec. 47. num. 7. *Rojas.* 125

Exceptio in dote, in qua, vti priuilegiata, nulla considerari potest præsumptio satisfactionis ex fructibus perceptis, nisi constet, ad manus creditoris tot fructus peruenisse, ex quibus probabiliter satisfieri potuerit, ibid. num. 9. Ampliatur num. 10. 125

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris, important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, seu renouandam locationem, d. 15. num. 5. *Mellio.* 28

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Ecclesiastica, relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam: iuncta legali prohibitione per relationem ad antiquas Inuestituras; interdicit omnem, & quamcunque potentiam alienandi dicta bona vsque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monasterio possint acquiri, & apud ipsum retineri, decis. 79. n. 11. *Cerro.* 262

Et vbi emphyteusis Ecclesiastica non est transitoria a extraneos, & in qua deficiunt solemnitates requisitæ, & Beneplacitum Apostolicum; Monasterium, etiamsi esset capax Bonorum in communi, nihilominus bona in eo comprehensa, ab ipso, nec prætendi, nec minùs retineri possunt pro sola fructuum commoditate durante vita Monachi, ibid. n. 10. 262

Retractatio.

Retractare, ac impugnare potest Hæres beneficiatus alienationem nullam factam à defuncto, etiam circumscripto Inuentarij beneficio, decis. 76. n. 10. *Ottobono.* 196

Rota.

Decisiones plures Sacr. Rotæ circa materiam spolij, declarantur, dec. 36. n. 17. *Corrado.* 98

Rota obseruat, relaxari literas executoriales pro executione sententiæ, loco mandati executiui, post sententiam, dec. 41. n. 23. *Corrado.* 111. & executio sic cœpta, impedit cursum præscriptionis, secundum opinionem, quam sequitur Rota, ibid. n. 24. 111

Rota confessionem fictam non attendit, decis. 51. num. 7. *Corrado.* 134

Eoque minus quando non fuit seruata forma, ibid. num. 8. 134

Rota non onerat malæ fidei possessores in fructibus, qui percipi potuerunt, quando violenti non sunt, dec. 53. n. 32. *Arguelles.* 141

Vel aliquo titulo colorato se defendunt, n. 35. 141

Melioramenta sunt probanda secundùm formam traditam à Rota *in Romana Hæreditatis 14. Decembris 1646. à §. nec magis, vsque ad §. nec minus suffragatur, coram Arguelles.* ibid. n. 33. 141

In melioramentorum æstimatione incunda, multùm Iudicis arbitrium versatur; & ideò Rota mediam viam eligit, ibid. n. 40. 141

Decisiones Rotæ referuntur, in quibus traduntur requisita, quæ concurrunt ad hoc vt cambia, si non debentur vti cambia, debeantur saltem ratione damnorum & interesse, d. 60. num. 10. *Peregrinus.* 169

Decisio Verall, 2[illegible]. p. 2. sententiæ validitatem concernens, semper in Sac. Trib. Rotæ fuit recepta, dec. 69. n. 2. *Verospio.* [illegible]

Rotalis sententiæ iustitia, deducitur à Rota ex decisionib. in ea causa factis, dec. 69. num. 3 *Verospe.* 180

Reus.

in Reo opposita exceptio in Saluiano, se non possidere: vbi mediantibus instrumentis locationum, cum receptione pensionum, vel aliis similibus probetur, non est attendenda, nisi iustificetur, decis. 59. num. 7. *Corrado* 157

Reus conuentus; an iustam habuerit causam contradicendi, debet cognosci, cum aliis requisitis, quando agitur de Cambiis, quæ non debeantur vti cambia; an debeantur saltem ratione damnorum, & interesse, post litem cum Aduersario contestatam, decis. 60. num. 10. *Peutingere.* 169

S

Sacrificium.

LEgatum, & si oretenùs dispositum, satis probatur absque scriptura, & testium depositione si per testamentum ab Hærede confirmetur, ad effectum, vt à successoribus debeatur, & executioni demanderur. Eoque magis cum huiusmodi dispositio ad piam causam sit ordinata, & præferat, non solùm suffragium Animæ legantis, qui legauit ea lege; vt Sacrificia Diuina celebrentur, verùm etiam exonerationem conscientiæ ipsius Hæredis, qui diutiùs defecit, atque distulit adimplere, decis. 20. n. 1. & n. 2. *Corrado.* 40

Saluianum.

ex Saluiano vtili Interdicto, Immissio obtinetur, probatis extremis necessariis, possessione. s. in Reo conuento, & credito cum hypotheca in fundo, decis. 16 n. 13. *Bicchio.* 30

Immissio hæc conceditur etiam super fundo censuali, non obstante constituto in instrumento census appositio, n. 14. 30

Constitutum non excludit, quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census; cui ideò competit etiam Saluianum Interdictum, num. 15. 30

Saluianum Interdictum hodie potest intentari etiam super locis Montium, in locum fundi subrogatis; quia perinde est, ac si super ipsis locis montium fuisset ab initio impositus census, ibid. n. 16. 31

Saluianum Interdictum non datur absque hypotheca, dec. 19. num. 2. *Corrado.* 38

Saluianum, licèt sit Interdictum Adipiscendæ possessionis; est tamen de pignoribus, id est de possessione rerum obligatarum, ibid. n 3. 38

in Saluiano, cessante immissionis causa ex satisfactione crediti, illi, qui possidebant, sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem: & contrà denegantem restitutionem, datur actio Spolij, decis. 82. num. 1. *Ortizbono.* 205

Saluianum intrat, vbi est clausula constituti, cum hypotheca & obligatione bonorum, concurrentibus extremis, decis. 85. num. 1. *Celso.* 211

Saluianum datur etiam contra tertium titulum possidentem ibid. num. 2. 211

et etiam pro consequendis bonis donatis, n. 3. 211

Vtile Saluiani remedium competit contra possessores vigore hypothecæ, dec. 96. num. 1. *Peutingere.* 252

Sanguis.

Sanguinis soli Hæredes veniunt Hæredum, & successorum appellatione, in materia emphyteusis: & sic descendentes ab ipsis inuestitis, d. 78. num. 3. *Cerro.* 199

Satisfactio.

pro Satisfactione sui Crediti, potest creditor sub obligatione Camerali, eligere vnum ex pignoribus debitoris, sibi benè visum, dec. 54 n. 14. *Cerro.* 92

Satisfactus, vbi non remanet plenè Creditor, executione facta in vna re, potest ad aliam fieri transitus, dec. 73. num. 21. *Argnelles.* 190

Satisfactum vsquequo plenè probetur creditorem, etiam post executionem, seu immissionem, aut assecurationem super vna re factam potest variari, & Iudex, & Iudicium, & remedium, & captura personæ, ibid. n. 23. 190

Scientia.

Scientia tutoris sufficit ad præscribendum contra pupillum, dec. 33. num. 8. *Ortizbono.* 70

Scientia tutoris in illa re, cuius implementi durat tempus post finitam tutelam, non debet illi in negligentiam imputari, si finita tutela, inde sequatur minori aliquod præiudicium & maximè in terminis præscriptionis, ibid. num. 11. cum sequ. 90

Scientia tutoris post finitam tutelam, vti personæ priuatæ, non nocet minori, ibid. num. 14. 90

Præsumptio scientiæ actuum successiuorum, qui fiunt domi & patent ex oculari inspectione, inducitur ex cohabitatione; secus est in actibus momentaneis, & in his, qui continentur in instrumentis, & contractibus, ibid. n. 15. 91

Scientia in fœminis non præsumitur ex retentione scripturarum, & maximè in terminis restitutionis aduersùs præscriptionem, ib. n. 17. 91

Scientia mandantis præsumpta, sufficiens non est, sed certa, & indubitata requiritur ad effectum, vt ad interesse cambiorum teneatur in casu, &c. dec. 60. n. 7. *Peutingere.* 165

Scriptura.

Scriptura id continere videtur, quod continet illa, ad quam refertur, dec. 12. n. 1. *Cerro.* 22

Scripturæ amissæ beneficio, ad hoc vt quis gaudere possit, debet ante omnia probare illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam, vt, si realiter exhibere posset, illi omninò profutura esset, deinde verò casu omissam fuisse, dec. 17. num. 24. *Corrado.* 36

Ad scripturam requisitæ solemnitates extrinsecæ, non præsumuntur: nisi lapsu temporis triginta Annorum, ibid. num. 10. 34

Scripturæ amissio non præsumitur in eo, apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nullusque contigisse probatur casus, quo perierint eius scripturæ, & ideò sic allegata non potest dici iustificata, ibid num. 14. 34

Absque scriptura, & testium depositione satis probatur legatum oretenus factum, si per testamentum ab hærede confirmetur ad effectum, vt a successoribus debeatur, & executioni mandetur, d. 20. n. 1. *Corrado.* p. 4.. fortius procedit in dispositione ad piam causam, num. seq.

In scriptura, clausula salutaris operatur, quod habeatur pro non apposito, quod de scribendum

Rerum notabilium.

bendum non foret,dec.52.n.6. *Veroſpio.* 137
Scripturam producens,implicite confitetur contenta in illa, dec.92.6. *Bicchio.* 222

Securitas.

Pro ſecuritate euictionis caſu,quo pretium penes emptorem remanſiſſet,diſpoſitio *l.curabit*, declaratur habere locum.dec.61.num.3. *Veroſpio.* 221

Sententia.

Sententiæ, & decreta, quoad telam iudiciariam, & ordinem proceſſus, iuſtificantur ex legitimatione perſonarum,& ex citationibus ad omnes actus ſubſtantiales, concurrente Iudicis iuriſdictione,dec.15. num.7. *Meltio.* 27
Sententiæ iniuſtitia,impedit conſtitutionis Ægidianæ effectum, ac in ea ſpecialiter excepta legitur, deciſ.19. n.7. *Corrado.* 39
Citatio non coactiua, nec vllius roboris,contra tertium facta, non inficit proceſſum, ac ſententias, contra alios pro eorum particulari, ac diſtincto intereſſe, legitimè latas, dec.55.n.29. *Corrado.* 151
Sententia Iudicis præſumitur iuxta, dec.59.n.3. *Corrado.* 157
Et probatur valida ex proceſſu,in quo fuerunt rectè ſeruati termini,& cætera omnia iudicij ordinem concernentia, iuxta, *dec.Verall.* 262. ibid. num.4. 157
Sententiæ iam antea prolatæ, ad effectum impediendi executionem,proteſtatio aſſerens aliquid,nullius eſt momenti cum careat aſſerti iuſtificatione, ibid. num 8. 157
Contra ſententiam Iudicis,ac eius auctoritate immiſſum, manutentionis remedium, quibus caſibus concedi ſoleat: & quomodo procedatur, ibid. n.19. 160
Sententiæ iniuſtitia attenta, Ægidiana conſtitutio excluſiua appellationis,in iudiciis omninò ſummariis,non habet locum,deciſ.58.num.1. *Veroſpio.* 155
Sententiam legis offendens, nihil validè gerit, dec.23. n.11. *Corrado.* 50
Sententia lata contra pupillum indefenſum eſt ipſo iure nulla, dec.39.num.17. *Meltio.* 105
Sententiæ duæ, quando vna confirmat alteram, vtique ſecunda, tàm in ſubſtantia, quàm in qualitate, concordare videtur cum prima; & dicuntur conformes,dec.32.n.3.*Cerro.*p.88.& ſubſequenter intrat diſpoſitio ſtatuti de duabus conformibus ad effectum rei iudicatæ, vt ſecunda executioni demandetur,num.4.
Sententia ſecunda confirmatoria primæ, etiamſi ſit lata in Curia, tamen comprehenditur ſub diſpoſitione ſtatuti fori primæ: quod proinde ſtatutum ſeruari debet etiam in Curia, ibid. num.6. & dec.n.6. *Cerro.* 88
Sententiæ nullitas probatur quando lata eſt contra minorem,nulla præuia citatione,neque curatoris deputatione,dec.28.n.2. *Meltio.* p.77. Et minor reſtituitur,&c. ibid. num.3. 77
Sententia non afficit non citatum, ad vulg. reg. *Res inter alia acta,*&c.d.62.n.18.*Arguelles.*165
Sententia lata cum legitimo contradictore, ad quem cauſæ defenſio primo loco pertinet,nocet etiam non citatis (licet non vt exequi poſſit contra eos) ſaltem in conſequentiam, ibid. num.19. 165
Sententiæ validitas, reſultat ex actorum reuolutione,d.69.n.1. *Veroſpio.* p.180. deciſio *Verall.* 260. huiuſmodi decernens,ſemper in Sac.Rota fuit recepta,ibid.num.2. 180
Sententia exceſſiua, eſt iniuſta, ibid. num.4. 180
Sententia in rem iudicatam tranſit appellatione per biennium deſerta, vbi non prorogata fuerint fatalia: ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum,dec.75.num.1. *Cerro.* 193
A ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima, Statutum Eugubinum appellationem prohibet,ibid.num.2. 193
Sententiæ,quando vna confirmat alteram,vtique ſecunda,tam in ſubſtantia, quam in qualitate, concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes, ibid.num.3. 193
Sententiæ duæ, vt habeant vim trium, & conſtituerint rem iudicatam executioni demandandam,operatur *Statutum Eugubinum*, quod prohibet vlteriorem, quàm vnicam appellationem,ibid.n.4. Idque etiamſi poſterior prolata fuerit in curia per *A. C.* num.5. 193
Cuius inſtantiæ eſt ſententia,à quâ appellatur, appellatio dicitur, de illius appendiciis, ib. num.7. ſui effectus,num.ſeqq. 193
Sententia lata in iudicio, vbi cauſa pendebat in alio Tribunali, dicitur attentata, & eodem vitio laborat poſſeſſio eius vigore capta,quæ perinde dicitur vitioſa,d.76.n.5. *Oſthobonen* 196
Productio calculi, cum nihil exaduerſo fuerit oppoſitum poſt lapſum terminum ad dicendum contra iura producta: tribuit ius quæſitum parti producenti,præſertim poſt latam ſententiam,dec.77.num.7. *Oſthobono.* 197
Sententia ſecunda lata, non poteſt validitas primæ controuerti,cum oppoſitio illius debuiſſet fieri ante ſecundam ſententiam,ib.n.163 199
Sententia eſt valida,quæ habet requiſita *vulg.deciſ.Caputaquen.* 260. d.78.n.3. *Cerro.* 199
Ad ſententiam citatio,non reſtricta ad primam diem,ſed concepta cum clauſula,*& deinde in antea cum continuatione*, protrahitur ad duas, & tres alias ſequentes dies iuridicas,ib.n.5. 199
Sententia intelligitur,& declaratur ſecundum libellum,& petitionem agentis,dec.79.num.16. *Cerro.* 201
Vt ſententiam Iudex plenius libello conformaret,quando ipſe libellus, & petitio continet duo capita ad fundandam intentionem actoris,& ludere in corpore ſententiæ libello fauorabilis, vnum dumtaxat expreſſerit, etiam de ſecundo intellexiſſe cenſetur,ibid. num.17.Accedente præſertim clauſula, *omni meliori modo*, ibid. appoſita. 101
In ſententia,clauſula,*omni meliori modo*,appoſita comprehendit omnem modum meliorem, quo ſententia ſuſtineri poteſt, etiam non expreſſum,ibid.num.18. 201
Sententiæ iuſtitia, & validitate attenta, appellatio, licèt infra legitima tempora interpoſita, cum non fuerit infra biennium proſequuta, non impedit rem iudicatã,d.84.n.1.*Royas.*209
Appellans ſi cauſam non proſequatur, videtur ab appellatione recedere. Et facto proprio ſententiam confirmare.Ac proinde illa exequi debet etiã inſtantibus hæredibus illius, ad cuius fauorem, ea lata fuit. Eoque facilius attenta validitate, & iuſtitia ſententiæ,

Index

decis.86. num.2. *Meltio.* pag.211

Sententiæ validitas probatur ex processu, in quo constat de iurisdictione mandantis, & citationibus, ac obseruatione terminorum substantialium, ibid.num.3. 211

Post sententiam à qua non appellauit, iudicandus non est aliquis iterum super eo, quod in alio iudicio principaliter excipiendo, ad eundem finem deduxit, d.89.n.3. *Ayllon.* 218

Sententiæ firmitas, & validitas, agnoscitur per transactionem super ea factam, ibid.n.4. 219

Vnde donec tam sententia, quàm transactio, per tres conformes rescindatur ab ea recedi non potest, ibid.num.7. 220

Pro sententiæ validitate sustinenda omnis interpretatio fauet, vt inutilis euitetur circuitus, dec.91.n.13. *Otalora.* 222

Sententiæ verba intelliguntur prout de iure, & ab eo intelligentur, decis.93.n.11. *Cerro.* 225

Sequitur, quod pro sententiam vsufructuarius teneatur præstare cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri: cum ante lite, non teneatur antea iudicatam, & actualem vsumfructus consequutionem, ipsam offerre, dec.93.n.12.13. & 14. *Cerro.* 226

Sequestra.

Mandatum de consignando denegari non potest, quotiescunque constat, pecunias sequestratas spectare ad debitorem, dec.5. num.2. *Decano.* 12

Sequestrum Iudicis, ritè, & rectè procedentis, turbat possessionem naturalem, & ciuilem, dec.11. num.7. *Meltio.* 21

Citationis omissio, vitiat sequestrum, ibidem, num.8. 21

Sequestrum, vt odiosum regulariter est prohibitum, nec conceditur, nisi iure expresso permittente, ibid. num.9. 21

Sequestrum permittitur contra succumbentem in causa; non tamen in iudicio possessorio 15. num.10. 21

Seruitus.

Seruitutem imponere non possunt pares in diuisione, post adiudicatas vnicuique suas portiones, decis.49.n.1. *Cerro.* 128

Procedit quando seruitus imponitur ex interuallo, ibid.num.11. 128

Secus autem vbi apposita fuit incontinenti: tunc enim seruitus imponi potest, ibid.n.12. 128

Signatura.

Signaturæ gratiæ, semper attendi, ac seruari debet, decis.8.n.16. *Molin.* 7

Signatura regentis, in rescriptis Papæ mere gratiosis, nunquam attenditur, ibid.n.17. 8

Signatura Papæ potius attendenda quàm extractus Regentis Cancellariæ, siue agatur de materia mere gratiosa, siue Iustitiæ, cum ille emanet, ipsum Pontificem repræsentet, & ignoret, dec.29.n.25. *Molin.* 21

Simulatio.

Dissimulatio, nihil aliud est, quàm signorum actiuorum priorum declaratione, dec.[illegible]. num.[illegible]. 105

Confitens reus debitum ad plura opus habens [illegible] fundata, non [illegible], dec.[illegible]. 21

Similitudo.

Similitudo formæ, corroborat filiationis probationem, dec.83. num.5. *Cerro.* 205

Simulatio.

Apoca mutui simulata, nullam meretur executionem licet sit obligatione camerali munita, decis.[illegible]. num.1. *Otalora.* 16

Simulatio contractus cognoscitur ex causa simulandi, & concursu saltem duarum coniecturarum, ibid num.2. 16

Simulandi causa satis deducitur, quando apocam mutui præcessit contractus nullus, & inefficax, ibid.num.2. 16

Ad simulationis causam arguendam sufficit ipsum simulandi causam fuisse a partibus opinatam, & verisimilem, ibid.num.4. 16

Simulationis coniectura oritur ex actuum proximitate, ibid.n.5. Et ex inuerisimilitudine, 6. & ex pactis insolitis appositis in instrumento, num.7. 17

Ad simulationis probationem inducendam, depositis testis, licet nullitèr examinati, cum sint pluribus adminiculis fulcita, & sit verisimilis, plurimum infertur, ibid num.8. 17

Simulatio, quod licita sit, & permissa de persona ad personam, vel de contractu ad contractum declaratur procedere, data validitate primi contractus, secus autem quando contractus est nullus, quia tunc deficit prima obligationis substantia, quæ omninò ad hunc effectum requiritur, ibid.num.9. 21

Simulatio præsumitur sub colore quæsito, ac apparentis solutionis dotis prætextu: vel ob quandam honorificentiam, ad coæquandam coniugum disparitatem, non raro iactari soletam, nullam habens veritatis substantiam, d.22. num.2. *Corrado.* 45

Simulata præsumitur confessio dotis facta à viro, quando non iustificatur aliunde: concurrenti maxime pro coniectura, inuerisimilitudine sumptuosi, præsertim inopiæ, & exigui status mulieris, ibid. num.6. 45

Simulatio promissionis arguitur ex paupertate mulieris, quæ præfert magnum inuerisimile, quod notabilem summam suum statum excedentem, in dotem soluerit, ibid.num.8. 46

Ad simulationem coniecturandam pacta insolita apposita, & cautionum solitarum omissio in contractu, valdè vrgent, vbi partes sine ipsarum altera, fuerit aliter studiosa, ac sollicita in te præcauendo, ibid.num.10. 46

Simulatio dotis oriens ex confessione dotis de recepto, facta à viro, non eliditur per iustificationem exiguæ illius partis solutionis: & maxime vbi fiat à diuersa persona, quam ab ea, ad cuius fauorem facta est promissio, aliter suspecta, ibid.n.11. 47

Simulata dotis receptatione donandi animo facta, augmentum dotis iure permissum non est, constante matrimonio, ibidem, num 25. 47

Simulatum instrumentum, licet superficialiter appareat instrumentum, tamen substantialiter, & intellectualiter non est tale, ibid n.31. 48

Simulatum instrumentum non potest conualidari, ibid.n.32. 45

Simulata confessio dotis solet esse, vel ad colorandam speciosæ dotis prætextu, inæqualem sponsi conditionem: vt matrimonium

cum illa honorificentius appareat,vel ad celandam, ſub eo titulo donationem, etiam inter ſponſos prohibitam,ex diſpoſitione *Statuti vrbis lib. primo,cap.*135.dec.23.num.1 & 2.*Corrado.* 49

Simulata confeſſio doris,non habet executionem, ibid.n.3. 49

Simulationis coniecturæ, cum ex variis cauſarum figuris, & occultis partium machinationibus multipliciter reſultent,non poſſunt certa omninò lege determinari, ſed prudentis arbitrio, in ſingulis ſpeciebus æſtimari debent,ponderatis circunſtantiis facti, qualitate perſonarum,& totius rei geſtæ ſerie, ac præcipuè veriſimilitudine,ib.n.5. 49

Paupertas,ad effectum arguendæ colluſionis in inſtrumentis dotalibus, ſatis dicitur probata ex leuioribus probationibus, etiam multis adminiculis conſtantibus,quæ iuris communis præſumptioni conueniant, & maximè veriſimiles ſunt,ibid.n.6. 49

Paupertas mulieris, & non viri, facit ſuper inueriſimili præſumere confeſſionem dotis ſimulatam,ibid.n.8. 50

Probatio oriens ex inſtrumento,adminiculis,& iuris præſumptione pro actus veritate munito,prævalet teſti,ipſum eſſe ſimulatum deponenti,dec.24.n.35.*Corrado.* 57

Simulatio, ac colluſio naſcitur ex inſolitis,& inueriſimilitudine, deciſ.70. num. 22. *Meltio.* 184.

Simulatus contractus eſt nullius momenti,& ipſo iure nullus, deciſione 71. numero 20. *Bichio.* 187

Societas.

Societatem obligare poteſt ſocius complimentarius, & omnes ſocij, ex eius facto in ſolidum tenentur, dec.30.n.1. 82

Societate etiam diſſoluta, quando mercatoribus, cum quibus negociatio non eſt denunciata ſolutio ſocietatis,ibidem numero 2. *Ghiſilerio,* 82

Cur ſolum denunciatio requiratur, quando diſſolutio euenit durante ſocietate, ſecus ea finita,vel per mortem, vel per lapſum temporis,ibid.n.6. 82

Prout etiam pacta, vigore quorum inita eſt ſocietas,& pro quanto tempore duret, alias ſibi imputandum,ib.n.8. 83

Societate contracta inter duos mercatores ſimpliciter,etiam ſi poſtea diſſoluatur;alter tamen tenetur ex contractibus ab altero celebratis, niſi faciat proclamare, & omnibus notificari diſſolutionem ſocietatis,ib.n.12. 83

Societatis diſſolutio non præſumitur, ſed continuare creditur, quando contrarium non demonſtratur, ſtantibus litteris oblatoriis indefinitè prolatis,ibid n.14.& 17. 83

Societas contracta cum hæredibus, verificatur in vno tantum ſuperſtite, & per vnius mortem non finitur,ib.n.15. 84

an Societatem probent actus ſociales, quæ nunquam apparet contracta,remiſſiuè.Sed &c.ibid. n.16.17.18.& n.19. 84

Socius.

Socius complimentarius poteſt obligare ſocietatem,& omnes ſocij, ex eius facto in ſolidum tenentur,dec.30.n.1.& n.2. 82

Etiamſi tacita renouatio contingat per mortem alterius ex ſocijs quando complimentarius palam negotiatur, ibidem, numero 3. *Ghiſilerio.* 82

inter Socios creditum ſuper aliquo negotio ex aſſignatione totius negotij cum clauſulis pleniſſimis tranſlationem dominij importantibus, ac omnibus iuribus actiuis, & paſſiuis facta ab altero ex ipſis vel remanet extinctum, dec.58. n.3.*Veroſtio.* 155

Solemnitas.

Nullis indiget ſolemnitatibus oriens ex contractu obligatio pupilli,quando non eſt noua, ſed prouenit ex cauſa præcedentis obligationis,dec.15.n.*Meltio.* 27

Solemnitatum defectus non habetur in conſideratione in actu pupillo vtili,& quando ipſe non dat de nullitate,imo agit pro obſeruantia contractus,ib.n.10. 27

pro Solemnitate actus non iuuat præſumptio quando controuertitur adhuc illius ſubſtantiæ, dec.17.n.9.*Corrado.* 34

Solemnitates extrinſecæ ad ſcripturam requiſitæ non præſumuntur niſi lapſu temporis triginta annorum,ib.n.10. 34

Teſtator non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ non adhibitis ſolitis ſolemnitatibus, &c. deciſ.34. num. 1.*Cerro.* 92

Vbi ſtylus,& conſuetudo vigent,tacitam derogationem inducunt ſolemnitatibus à iure in ſubhaſtationis iudicio requiſitis, dec.66 n. 22.*Meltio.* 175

Solemnitatibus non adhibitis in emphyteuſi, clauſula *ad habendum*, non poteſt extendere conceſſionem,dec.78.n.12.*Cerro.* 200

Solemnitatibus concurrentibus à ſtatuto requiſitis præſumitur omnimoda validitas inſtrumenti, dec.100.n.11.*Cerro.* 241

Ex omnium ſolemnitatum concurſu omnia præſumuntur vera, itavt dubitari non poſſit de ſufficientia,& veritate cauſæ expreſſæ, ib. n.29. 243

Solidatio.

Solidatio,& redditio rationis inter partes habentes principale intereſſe in aliqua re abſque interuentu creditorum fieri poteſt, dec.65.n.2. *Veniegero.* 229

Solutio.

Mandatum generale ſufficit ad electionem, in quam cauſam cedat ſolutio, quando creditum eſt determinandum, dec.12. num.8. *Cerro.* 21

vt Solutio crediti habeat vim ſolutionis in emptione, quid ad hoc requiratur, vt inducere poſſit nouationem,dec.13.n.1. 24

Solutio dotis ad tempus dilata non operatur quod purè non ſit promiſſa, dec.14. numero 7. *Terracinen.* 25

Solutionis receptio ab alio,quàm à debitore regulariter non inducit liberationem ipſius debitoris,deficientibus requiſitis neceſſariis ad nouationem inducendam:ex quo tunc cenſetur potius facta cumulatiuè,dec.15.num.12. *Meltio.* 27

Confeſſio de recepto, non coarctata ad certum tempus,refertur etiam ad ſolutionem factam de præterito tempore,dec.16. n.2.*Bichno.* 32

Solutionis modus inter emptorem, & venditorem variatus, nullum poteſt creditoribus præ-

Index

præiudicium inferre,neque illorum gradum,& participationem vllo pacto turbare, dec. 32. n.18.*Cerro.* pag.89

Solutionem æris alieni deducenti contra bona hæreditaria debitoris,sufficit vera, & actualis solutio, vt proinde absque alia cessione super illis satisfieri debeat de concurrenti quantitate summæ persolutæ,dec.50.n.27.*Cerro.* 132

Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca, dec. 59.n.11.*Corrado.* 158

Solutio fructuum post deliberationem decursorum in subiecta materia inducit approbationem calculi super quo fundatur, & ipsius deliberationis,dec.77.n.9.& 10.*Otthobono.* p.197

nisi ex Solutionibus præcedentibus laudemium solitum iudicari non potest, dec.90. n.11.*Otthobono.* 220

Confessio viri de recepto vrgentibus coniecturis fulcita probat veram dotis solutionem, dec 91.n.4.*Verospio.* 221

Sors.

Sortem extenuant, cambia iniustè soluta, dec.7. n.2.*Decano.* 15

Spiritualitas.

Concesso iure decimandi concessa dicitur nedum comoditas percipiendi decimas,quod est temporale, sed ipsa spiritualitas quæ nequit segregari à iure decimandi, dec.95.n.7. *Meltio.* 229

Spoliatus.

Spoliatus dicitur ille, penes quem verè erat professio, ac proinde reintegrari debet, dec.36.n. 28.*Corrado.* 100

mediante Spoliati manutentione purgantur attenta,dec.37.n.1.*Meltio.* 100

Spolium.

Spolium iudiciale non dicitur attentatum, aut violentum, nisi fuerit commissum cum vi expulsiua,dec.72.n.4.3.5.*Otthobono.* 188

Sponsa.

Sponsæ per sponsum pretiosa iocalia vestes transmissæ non censentur donatæ,sed ad vsum duntaxat accommodatæ vt sponsa gratia ipsius sponsi honorificentior,& speciosior incederet, dec.80.n.1.2.4.5.6.*Arguelles.* 203

Sponsus.

Vide in verbo sponsa loco sup.citato.

Spurius.

per Spuriorum legitimationem, pater non potest priuare legitimam sobolem portione legitima,dec.54.n.18.*Corrado.* 144

Status.

Status hæreditatis à partibus firmatus, in simul conuenientibus ex iudicis decreto,&c.omnino attenditur,dec.24 n.36.*Corrado.* 57

Status hæreditatis coram iudice à partibus concordatus est attendendus,donec de errore concludenter probetur,dec.45.n.2.*Meltio.* 119

Status hæreditatis deterioratio, causata ex bello, peste,& aliis accidentibus, quomodo probetur remissiuè,ibid.n.3. 119

Statutum.

Statutum loquens de dote simpliciter, tam promissa,quam data comprehenditur, dec.4. n.4. *Terracinen.* 10

Statutum vrbis cap.131.lib.1.simpliciter loquens quartum dotale deberi, intelligitur de dote, tam data,quam promissa,& non soluta,dec.18. n.1.*Alberg.to.* 36

Statutum vrbis lib.1. cap.135. ex particulari dispositione prohibet expresse donationes, non solum inter virum,& vxorem,verum etiam inter sponsum, & sponsam, præterquam in casibus à iure permissis,dec.22.n.22.*Corrado.* 47

Statutum idem præsumit huiusmodi iuramentum dolosо metu extortum, quo casu nihil operatur,ibid.n.34. 48

Statuta vrbis fuerunt Apostolica auctoritate, in his etiam casibus in quibus iuramenti validitatem restringunt specialiter confirmata, ibid. num.49

Ex statuto vrbis lib.1. cap.47. maiores 20. annis habebantur pro maioribus 25. annis, dec.31. n.6.*Corrado.* 86

Statutum Eugubinum prohibet appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima, dec.32.n.2.*Cerro.* 88

Statutum Beneuentanum excludit fœminas propter masculos, decis.33. num. 19. *Otthobono.* 91

Statutum vrbis cap.22.lib.1.disponens bona Emphyteutica dari posse in dotem, cum non habeat verba vniuersalia apta etiam comprehendere bona Ecclesiæ, talia bona non comprehendit, decis. 35. numero 26.27.*Peutingero.* 95

ex Statuti dispositione Vrbis lib. 1. cap.131. sub rubr. de lucranda dote, vsusfructus debetur patri ex hæreditate filij à matre obuenta, dec. 46.num.17.18.19.*Corrado.* 122

Statutum Perusinum lib.2. Rubric.45. ab hæreditate matris ab intestato excludit fœminas dotatas ac descendentes ab eis stantibus masculis, & masculina descendentia, dec. 54. n.13.14. 15.16.*Corrado.* 144

Satutum vrbis, est auctoritate Apostolica confirmatum,provt constat, ex litteris sanct. memor. Gregorij decimitertij in princ.appositis, decis. 85.num.6.*Meltio.* 206

Statuto fieri potest vt omnia instrumenta publica habeant paratam executionem,dec.73.n.10.11. 18.24.*Arguelles.* 190

Statutum vrbis lib.1. cap.177. requirit, quod ad hoc vt debeantur interfuria dotalia mulieri relictæ ob commissam moram in restitutione dotis, seu residui fuerint facta interpellatione iudicialis,dec.82.n.4.*Otthobono.* 205

Statutum excludens fœminas dotatas à dotantium successione attendi debet,& prævalet iuri communi in Territorio statuentium, decis.84. n.5.*Roias.* 209

ex Statuto Bononien.minor 25.annis non potest se obligare sine solemnitatibus ab eadem requisitis, decisione 98.numero 11.12.*Verospio.* 235

Statutum non vtens verbis aptis comprehendere personas Ecclesiasticas,præsumitur eas noluisse comprehendere,decisione 92.numero 13.*Bicchio.*pag.176.decisione 100.numero 11.*Cerro.* 241

Stipulans.

Stipulanti facta donatio pro se, ac hæredibus, & successoribus extenditur ob verborum generalitatem ad filios etiam ex secundo matrimonio nascituros,decisione 87. numero 4.*Otthobono.* 214

Stipulatio.

Stipulatio pro omnibus, quorum interest, con-

tenta

Rerum notabilium.

tenta in obligatione Camerali,non suffragatur illis, de quorum commodo agitur, vel ab illis causam habentibus,dec. 3.num.13. *Buchio.* -.& dec.14. n.1. pag.14.& dec.84. n.9.209. & dec.8-.num.6.7. 214

Stylus.

Stylus ciuitatis Neapolis est, quod ad venditionem fiscalium, siue illorum adiudicationem procedatur nulla præcedente executione, si illi sequestrati sint ad instantiam creditorum,decisione 66.numero 20.21.22. *Meltio.* 175

Subhastatio.

Subhastatio mobilium reddit immunes ab eorum restitutione hæredes,& successores vxoris, dec. 91.n.5.7.*Verospio.* 221

Subscriptio.

Subscriptio simpliciter concepta censetur facta in executionem præcedentis decreti,& ad eius limites restricta,decisione 98.num.1. *Verospio.* 234

Subscriptio simplex in literis cambij denotat obligationem proprio nomine contractam,ib. n.7. 234

Substantia.

Processus per contradictas de stylo curiæ fit potius ex vrbanitate, quàm ex necessitate, & substantia causæ,dec.95.num.4. *Meltio.* 229

Substitutio.

Substitutio facta in testamento, licet in futurum, ac incertum euentum collata,est considerabilis ad effectum,vt præsumatur contemplatione illius, cuius linea in propria & descendentium personis vocatur, decisione 46. numero 23. *Corrado.*122.& decisione 55.numero 18.149. & decisione 16.num.2. 130. & decisione 100. num.8. 240

Successio.

in Successione fratris, sorores vtrique coniunctæ præferuntur fratri consanguineo,dec.84.n.3.5. *Royas.* 209

ad Successionem parentum æqualiter sunt admittendi filij ex quocunque matrimonio susceptí, decisione 87.numero 2.*Otthobono.* 210

Successor.

à Successoribus suis non potest impugnari alicuius confessio & causam ab eo habentibus, dec. 20.n.3.*Corrado.* 41

Successorum,& hæredum appellatione,in materia Emphyteusis, veniunt soli hæredes sanguinis, & sic descendentes ab ipsis inuestitis,decis.78. num.8. *Cerro.*199. Et dec.79. num.1. *Cerro.* pag.202.& decisione 87. numero 4. *Otthobono.* 214

Sufficientia.

Ex concursu omnium solemnitatum omnia præsumuntur vera itavt dubitari non possit de sufficientia,& veritate causæ expressæ, decisione 100.numero 29.*Cerro.* 243

Suffragium.

Vide in verbo legatum,dec.20.num.2.*Corrado.* 41

Summa.

Vide in verbo solutio, decisione 77. num.12. *Otthobono.* 198

Suspensio.

Suspensione causæ, &c. purificata conditione, stipulatio committitur, dec. 14. num.1. *Terracinen.* 24

Suspicio.

Suspicio non potest oriri,ex sufficientia,& veritate causæ expressæ, ex concursu omnium solemnitatum, &c. decisione 100. numero 29. *Cerro.* pag.243

T

Taciturnitas.

EX taciturnitate eiusdemmet creditoris,qui licet alias diligens esse soleat in suis exactionibus,hanc tamen distulit post obitum debitoris,licet mandatum sufficiens habuisset expeditum,decisione 74. num.11. *Verospio.* 210

Tempus.

Inuentarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus solemnitatibus iuxta formam à lege præscriptam, vel municipali iure,seu legitima consuetudine approbatam, vt necessarium est,non prodest hæredi perinde ac si nunquam factum fuisset, dec.17.n.3. *Corrado.*33.ibid.n.10

Obligatio concepta per aduerbium futuri temporis,est conditionalis, dec.62. num.1.& 2. *Arguelles.* 162

Beneplacitum Apostolicum aliæque solemnitates requisitæ in alienatione emphyteusis Ecclesiæ in extraneos non præsumuntur ex cursu temporis nisi simul concurrat obseruantia,decisione 79.numero 4. & 11. *Cerro.* 202

Statutum aliquid prohibens ad certum tempus,post illud concedere videtur,d.98.n.12. *Verospio.* 235

In legatis, & donationibus causa mortis tempus existentis conditionis inspicitur, decis. 99.n.21.*Decano.*238.& dec.100.n.7.& 25. 240.& 243

Temporalitas.

Sola facultas percipiendi fructus decimales consistit in mera temporalitate, & potest pertinere ad laicos,decisione 95. numero 9. *Meltio.* 229

Terminus.

Productio calculi, cum nihil ex aduerso fuerit oppositum post lapsum terminum ad dicendum contra iura producta, tribuit ius quæsitum parti producenti, præsertim post latam sententiam,decisione 77. numero 7. *Otthobono.*7. 197

Validitas sententiæ probatur ex processu, in quo constat de iurisdictione,mandatis,& citationibus & obseruatione terminorum substantialium,dec.86. num.3.*Meltio.* 211

Tertius.

Beneficium concessum si consentiat tertius potest alteri conferri ante præstitum concessum dec.99.num.9.*Decano.* 237

Testamentum.

Legatum, etsi oretenus dispositum satis probatur absque scriptura,& testium dispositione,si per testamentum ab hærede confirmetur ad effectum, vt à successoribus debeatur, & executioni mandetur,dec.20. num.1. & 8. *Corrado.* 40.& 41

Curator in testamento relictus non attenditur, nisi à minore petatur,& à iudice confirmetur dec.33.num.10.*Otthobono.*

Index

Teſtator per epiſtolam non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ,& perfectæ, dec.34 n.1.*Cerro.* pag.91

Immiſſio *ex remed.lex.fin. Cod.de ed. Diu.Adr. Toll.* conceditur ad exhibitionem teſtamenti non variati,nec cancellati, in quo exhibens inſtitutus ſit hæres,dec.65. numero 8. *Celſo.* 215

Teſtator.

Teſtatoris declaratio de ſolutione legati facienda ex certis reditibus non reſpicit ſubſtantiam legati prius facti, deciſ.20.numero 16. *Corrado.* 42

Tutor cui à teſtatore patre pupilli eſt ſimpliciter remiſſa,confectio inuentarij, & redditio rationum, non poteſt excuſari à redditione bonorum,dec.24.n.2.*Corrado.* 53

Iactatio Teſtatoris circa ſuam voluntatem,ante conditum teſtamentum nihil operatur, dec. 26.n.11.& 12.*Corrado.*66. 66

Teſtator per epiſtolam,vel alium ſimplicem actum voluntatis declaratiuum, diuerſimodè diſponendo non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ,& perfectæ, dec.34.n.1.& 2.5. 13.17.*Cerro.* 116

Teſtator inſtituens filios alterius,poteſt prohibere vſumfructum hæreditatis patri,dec.46 n.10. & 14.*Corrado.* 121

Teſtatoris voluntas legantis ad vnguem ſeruari debet,dec.50.n.31.*Cerro.* 132

Subſtitutio perſonarum ordine ſuperius expreſſo facta certiorem reddit teſtatoris intentionem,dec.55.num.18. & 24. *Corrado.* 149

Fideicommiſſarij,& legatarij à teſtatore attenta iuris exæquatione æq. dilecti, dec.58.n.8.9. *Veroſpio.* 155

Interpretatio voluntatis teſtatoris ex coniecturis adducta eſt ſubdubia,dec.59.num.15. *Corrado.* 159

Teſtator legans aliquam ſummam pro extinctione omnium eius debitorum, cenſetur per huiuſmodi diſpoſitionem intellexiſſe de quibuſcunque debitis,dec.63. num.12. & 13.*Meltio.* 167

Teſtis.

Teſtes ad aliquid deponendum requiſiti ſi vlterius ſuper negotium iudicium ferant tanquam affectati reiici debent,dec.7.n.6.11.e 12.*Decano.* 15

depoſitio Teſtis licet nulliter examinati, cum ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis plurimum inſeruit ad inducendam ſimulationis probationem,deciſ.8.numero 8.*Otthobono.* 17

Pura producta abſque citatione non dicuntur de actis, quamuis illorum exhibitio facta fuerit coram notario, & teſtibus, dec. 10. n 13.*Meltio.* 20

Teſtes deponentes inſtrumentum fuiſſe factum, exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum,& lectum; alias non facerent fidem, dec 12. n.5. *Corrado.* 21

Teſtes huiuſmodi neceſſarium eſt,quod ſint valdè periti,qui defectum inſtrumentorum,& litteras Notarij rogati cognoſcant,ibidem, numero 6. 21

Teſtis affectatus non eſt integræ fidei,ib.n.7.& 8. 21

Teſtes licet deponant de proprio iudicio, tamen ſi reddant optimam rationem ſcientiæ probantur,dec 39.n.15.*Rotas.* 105

Teſtes loquentes ex ſuo capite, nulla reddita ratione,non debent attendi,d.53.n.37.*Arguelles.* 141

Teſtium dicta coadiuuantur ex adminiculis inſtrumentorum,dec.1.n.3.4.5.11.12.13.& 15. *Otthobono.* 3.& 4

Teſtis deponens de facto proprio etiamſi eſſet vnicus, pluſquam ſemiplenam facit probationem,dec.66.n.28.*Meltio.* 176

Teſtis dictum à cauſa ſcientiæ regulatur, dec.72. n.11.& 12.*Otthobono.* 118

Textus.

Textus in l fœminæ,§.illud,Cod.de ſecund.nupt. reſtringit matris binubæ ſucceſſionem in bonis filiis prædefuncti ad ſolum vſum.fructum, donec vixerit reſeruata proprietate aliis prioris matrimonij,dec.42.num.6.*Duchio.*112.declaratur,n.11.

Textus diſpoſitio in dict l.fœminæ,corrigitur per textum in §. cum igitur Auth de non elig. ſecund.nupt.ib.n.13 & 26. 113

Textus in §.hinc vos Auth.de nupt.declaratur, & n.30.ib.n.22. 113

Textus correctio nunquam cenſetur inducta niſi expreſſim,ib.n.39. 114

Titulus.

Titulus,quando reſolubilis eſt, facta reſolutione fructus, omnes interim percepti reſtituuntur, dec.53.n.17.*Arguelles.* 140

Titulus doris non ſufficit ad euitandam executionem contra tertium poſſeſſorem,lite pendente poſſeſſionem nactum, vbi interuenit fraudis ſuſpicio,dec.73.n.24.25. 190

cum Titulo poſſeſſor eſt legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immiſſionis,dec.76.n.3.*Otthobono.* 95

Traditio.

Traditio rei exiſtentis penes creditorem naſcitur ex conſenſu debitoris, ei in ſolutionem ipſam rem dantis,ac deliberantis, iuncta ipſius recipientis creditoris acceptatione,dec.74.num.4. *Veroſpio.* 192

Tranſactio.

per Tranſactionem factam à viro alio nomine,non ex voluntate,ſed ex mera neceſſitate,iura dotalia non cenſentur ſublata,deciſione 3.num.18. *Bichio.* 7

Tranſactio, atque concordia ſemper poteſt iniri, vbi adſit quæuis probabilis dubitandi ratio,quæ calumniam euidentem actoris excludat.dec.25. n.3.4.& 11.*Corrado.* 59

in Tranſactione verba ampla,& appoſita,per quæ remiſſa fuit omnis cauſa, & omne ius, quod competere poſſet, comprehendunt etiam iura ignorata,ib.n.13. 60

Tranſactio omnibus controuerſiis,& prætenſionibus finem imponit, & agentem à limine iudicij repellit: ex quo obſtat exceptio litis finitæ, dec.40.n.1. *Cerro.* 107

Tranſactio emanata ex falſa cauſa, eſt ipſo iure nulla,nec aliquem operari poteſt iuris effectum, ibid.n.3. 107

rerum notabilium.

Transactio, quæ prætenditur nulla, seu invalida ex defectu causæ, remanet in statu validitatis, donec, & quo vsque per tres sententias conformes reformatur, ibid. num. 7. & 8. 107

Transfugio.

Vide in Verbo solutio, decis. 97. n. 12. *Otthobono.* 198

Tributum.

Tributa, & Collectæ, quæ solverentur ratione rei controversæ a Victore, si non soluta fuerint, ratione particularis exemptionis, seu privilegij à victo detentore, non debentur illi in restitutione fructuum condemnata excomputari, dec. 54. n. 44. *Angelis.* 142

Tutor.

Tutor tenetur reddere rationem Administrationis, & conficere inventarium etiamsi Testator hæc omnia ei remiserit, dec. 27. num. 1. *Corrado.* 69

Tutor debet expendere secundum qualitatem, & conditionem pupilli, ibid. n. 9. 70

Nec formam à Testatore præfixam transgredi, ibidem n. 10. & n. 11. 70

Tutoris scientia sufficit ad præscribendum contra pupillam, dec. 33. n. 8. *Otthobono.* 90

Quo casu detur actio Minori contra Tutorem, num. 9. 90

Tutoris scientia nulla re, cuius implementi durat tempus post finitam Tutelam non debet illi in negligentiam imputari, si finita tutela, inde sequatur minori aliquod præiudicium, & maxime in Terminis præscriptionis, & num. seq. ibidem num. 11. 90

Tutoris scientia post finitam tutelam, vti personæ privatæ non nocet minori, ibid. num. 14. 90

Tutor relictus filiis emancipatis nominatim non extenditur ad fœminas, ibid. num. 16. 91

Tutor non datur pupillo existenti in potestate Avi paterni, & proinde superflua est eius petitio, decis. 42. n. 49. *Ludov.* 114

Mater, quæ transiens ad secunda vota, non petiit a Iudice Tutorem filio imponi, dicitur redintegrata ad eius successionem, si filius moriatur, dum viveret mater, Iuliani edicti exceptionem non oppetat, ibid. num. 50. 114

Tutor tenetur conficere Inventarium, decis. 24. num. 15. *Melio.* 54

Tutor, vel Pupillus sit maior in fante, & fari possit, hic eatque aliquod animi Iudicium, non potest solus contrahere, sed requiritur, vt pupillus præsens cum auctoritate Tutoris contrahat, decis. 43. num. 21. *Gibert.* 116

Sine Tutoris autoritate, Pupillus conditionem implere non potest, neque potest se obligare, decis. 52. num. 29. & 30. *Angelis.* 164

V

Validitas.

Validitas sententiæ probatur ex revolutione Processus, in quo facultas formata seruanda, dec. 61. num. 1. *Rovall.* 133

Validitas sententiæ probatur ex revolutione processus, in quo constat de Iurisdictione, mandantis, & citationibus ac observatione terminorum substantialium, decis. 86. numer. 3. *Melio.* 211

Concurrentibus solemnitatibus à statuto requisitis præsumitur omnimoda validitas instrumenti, decis. 100. num. 11. *Cerro.* 241

Validitas mandati executivi probatur, quando ex revolutione Actorum constat de solis citationibus, legitimatione personarum, Iurisdictione Iudicis, & sic seruat. seruand. illud fuisse relaxatum, decis. 4. num. 1. & 2. *Melio.* 9

Validitas mandati insurgit ex revolutione Actorum, in quibus apparet intervenisse omnia ad validitatem necessaria de quibus, & vulg. decis. Caputaq. 260. dec. 5. num. 1. *Dunozet Desano.* 11

Venditio.

Contractus venditionis bonorum emphyteuticorum, cum expressa reservatione eius dominij ac fidelitionis, vsque ad integram pretij solutionem, & interesse locat. sub annua pensione non requirit Domini directi consensum, alias in alienatione necessarium, decis. 51. num. 19. *Corrado.* 135

Pacta executiva posita in instrumento venditionis iuxta formularium ac Stylum Notariorum Ciuitatis Mediolani, continent facultatem apprehendendi bona venditoris eaque etiam iure pignoris retinendi pro defensione ac observantia contenta, dec. 55. n. 4. *Corrado* 147

Valor rei probatur ex instrumento venditionis, in quo legitur illius æstimatio, decis. 56. num. 5. *Corrado.* 152

Accollatio facta in venditione ab emptore, ad aliam causam præter ibi expressam retenti non potest, decis. 61. n. 1. *Verospi.* 161

Consensus præstitus venditioni fundi hypothecati, non præiudicat respectu Actionis super pretio competentis, decis. 5. num. 2. *Fidio.* 6

Venditio probat dominium in venditore, & procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio, decis. 4. num. 7. *Melio.* 10

Venditor.

Venditor asserens rem liberam, ipsamque talem fortasse promittens, potest in casu detectionis condemnari ad deponendum pretium, pro cautione, & indemnitate emptoris, donec liberatio sequatur, decis. 32. num. 13. *Cerro.* 88

Actio ex empto contra venditorem datur emptori ad tollendam fraudem, dec. 86. n. 13. *Molin.* 213

Venditor promittens mantenere rem venditam liberam, & expeditam ab omnibus iuribus, & actionibus, suis clausulis obligationis executoriis, si postmodum detectum fuerit per illa fuisse hypothecam, iure merito condemnari potest ad deponendam summam pretij habiti pro cautione, & indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur, decis. 75. n. 12. & num. 13. *Cerro.* 194

Index

Verba.

Verba pro hæredibus, & succeſſoribus in conceſſione emphyteuſis Eccleſiaſticæ comprehenſa extenduntur ſolum ad hæredes ſanguinis, & deſcendentes ab eis inueſtitis,dec.77.n.1. *Cerro.* pag.197

Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à curſore ſub illis verbis,facto realiter ac tenoris,&c. productionem realem denotantibus, deciſ.86. numer.6. *Meltio.* 211

Verba in executionem præmiſſorum in inſtrumento appoſita ſubſequente clauſula, quantumvis alias vniuerſales, ad præmiſſum titulum coarctant,dec.3.n.21.*Bicchio.* 8

Verbum.

Verbum *rogo* aptum eſt quandoque importare præceptum,ac prohibitionem in vltimis voluntatibus,dec.42.n.45.*Bicchio.* 114

Verba *totum*, integrum,& indiminutum,& ſimilia appoſita in donatione totalitatem ſignificant, & voluntatem donandi totum officium vt totum comprehendatur adeo vt veniat etiam ea pars quæ ad donationem non ſpectabat,& quam ad ſe ſpectare donator ſciebat,dec.48.n.6.7.& 11.*Otthobono.* 126

Verba in diuiſione appoſita, mandarunt eſſe liberam,diuiſam,& exemptam,&c.intelliguntur de libertate, & exemptione, à conſortio dominorum,non autem de libertate ſeruitutis, ſi etiam poſtea reſeruarunt, deciſ.49. numer.13. *Cerro.* 128

Verbum *quandoque* accipitur etiam pro *quandocunque*,& importat conditionem,dec.62.n.3.&11. 12.16.*Arguelles.* 163

Verba *provt quilibet ſimilis emphyteuta de re ſimili conducta fuiſſe, & diſponere poteſt*, appoſita in contractu Emphyteutico immediatè poſt clauſulam *ad habendum*, vires ipſius clauſulæ eneruant,dec.35.n.6. *Peutingero.* 97

Veriſimilitudo.

Veriſimilitudo operatur vt confeſſio attendi debeat in illis etiam caſibus in quibus alias probaret, dec.20. num.14.*Corrado.* 42

Verſio.

Ordo ſolutionis faciendæ ad Sacrum Montem Pietatis directus cum iis quæ dirigit,debeat ibi illam ſummam concurrente poſtmodum tranſlatione,ſiue verſione.Partita ad fauorem illius cui ſolutio eſt deſtinata habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum, vbi ea de forma interuenire debet, dec.77. num. 12.*Otthobono.* 200

Via.

Via executiua competit contra tertium poſſeſſorem, ex prætenſo titolo oneroſo tam ratione vitij litigioſi, quam fraudis, dec.71. num.24. *Bicchio.* 185

in Via executiua poteſt variati, dec.73. num.22. *Arguelles.* 190

Vicinus.

Filiatio probatur ex nominatione,tractatu,præſtatione alimentorum educatione, ac communi reputatione,& fama apud omnes,& ſignanter apud vicinos, deciſ.83. n.4. *Cerro.* 206

Vigor.

Obligatus ſub conditione poteſt cogi vigore obligationis implicita conditione, deciſ.62. num.5.& 7.*Arguelles.* 128

Vinculum.

Loca montium fideicommiſſo ſubiecta in extractione conuerſa in aliorum locorum emptionem cum eiſdem vinculis, & oneribus obtinet emptor omnimodam, & plenariam ſubrogationem, dec.86. num.8. 10.& 12. *Meltio.* 211

Vir.

Donatio contemplatione Matrimonij, quando facta fuit Viro ac Mulieri pro ſe ipſis, ac eorum filiis ſtipulantibus de filiis ex eodem Matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio.

Hæc tantum opinio recepit diſtinctiones, & declarationes, deciſ.87. num.6. *Otthobono.* 214

Virtus.

Virtus dictarum|clauſularum,non expirat per mortem conſtituentis,deciſio.43.num.5. *Ghiſilerio.* 116

Virtus conſtituti quod expiret per decennium procedit ad effectum obtinendi manutentionem,non autem immiſſionem, ex alio Iudicio poſſeſſorio,dec.ibid.num.14. 116

Vitium.

Vitium litigioſum non contrahitur per ſolam litis pendentiam in Iudicio poſſeſſorio vigore interdicti *quorum bonorum* non enim efficitur dominium rei,dec.71.n.1.*Bicchio.* 186

Vniuerſitas.

Manus mortua ad effectum incapacitatis emphyteuſis alienari prohibitæ dicitur etiam Vniuerſitas Eccleſiaſtica|,& Laicalis, quæ nunquam moritur, dec.78. num.28. *Cerro.* 201

Voluntas.

Voluntatum diſpoſitiones quando fiunt,ex mutua effectione ſuſtinentur reciproce vltimarum voluntatum,dec.100. num.1. & 2. & n.12. *Cerro.* 240

à Voluntate partium circunductio citationis, non pendet, ſed Iudicis, deciſ.78. num.6. *Cerro.* 199

Voluntas teſtatoris legantis ad vnguem ſeruari debet, alias legatarius legatum amitteret, dec. 50.num.31.*Cerro.* 132

Teſtamenti omnes partes coniungi debent ac inſimul conſiderari ad conuincendam voluntatem teſtatoris, dec.55.num.19.*Corrado.* 149

Interpretatio Voluntatis Teſtatoris ex coniecturis adducta ſubdubia eſt, ac plurimum controuerſa, itavt conſtans, ac certa dici non poſſit, anteaquam fuerit per rem iudicatam approbata, dec.59.num.15.*Corrado.* 159

Confeſſio emiſſa, quæ omnino pendet à voluntate confitentis ipſi præiudicat, dec.83. n.12. 208

Teſtator per Epiſtolam vel alium ſimplicem actum voluntatis declaratiuum diuerſimodè diſponendo non poteſt derrogare diſpoſitioni in teſtamento factæ, & perfectè non adhibitis ſeptem teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis,dec.34.numer.1.& numer.2.*Cerro.* 92

Vſusfructus.

Lucrum dotale ſpectat ad mulierem ſuperſtitibus liberis quo ad vſumfructum tantum, & diſpoſitione Statuti Vrbis *libro primo cap.*151. deciſ.

dec.24. num.11. 12. & num.54. *Corrado.* & num. 22. 23. 117

Vsusfructus morte vsufructuarij finitur, dec. 27. num. 21. *Corrado.* 71

Beneficiatus habens administrationem in vita æquiparatur Vsufructuario, dec. 85. n. 5. *Celso.* 210

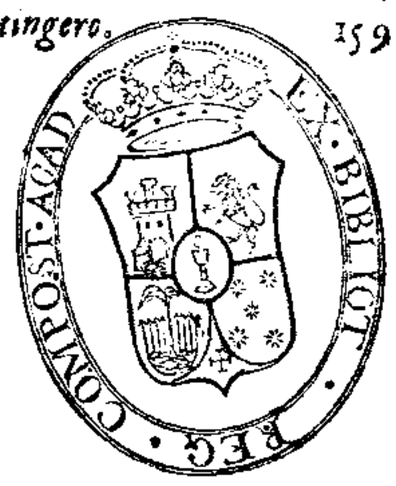
Vsusfructus hæreditatis relictæ filiis, ex legis dispositione acquiritur patri siue sint absolutè instituti, siue in proprietate non alio addito, nullum autem ius proprietatis ipsi regulariter acquiritur, dec. 86. n. 9. *Corrado.* 211

Testator instituens filios alterius potest prohibere Vsumfructum hæreditatis patri, ibidem num. 10. p. 211

Vsusfructus in quo vniuersaliter vxor à viro instituitur in totum ei acquirituc in eius hæreditate sicut in totum ipsa bona relicta ve proprium eius patrimonium ad eum spectabant, dec. 50. num. 3. *Cerro.* 130

Vsura.

Facultate recipiendi pecunias sub interesse cambiorum concessa sub aliqua conditione: purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari tum pro Iustificatione Mandatarij tum pro indemnitate mandantis vt ille posset, vel pecunias aliunde sub leuioribus forte Vsuris, vel aliter prouidendo grauiores Cambiorum euitare vel ab eis demum se eximere, & liberare, dec. 60 num. 6. *Peutingero.* 159

F I N I S.